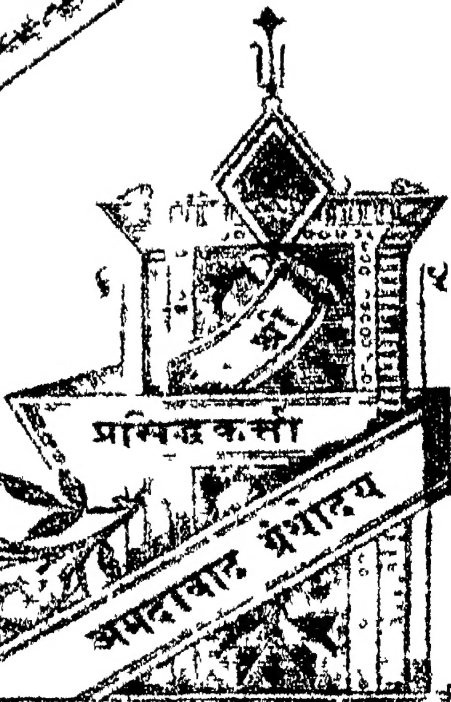

५१

५१

१५
११

४१

प्रेसना मालिक हरगोविन्ददास हरजीवनदास

ગ્રંથો ને રા
વિષ્ણુદાસ
ના (૧) ની
શીર્ષામાં લેય

શ્રી.

૭૧૯૯

॥ શ્રીરામમાહાત્મ્યમ્ ॥

રામ રામેતિ રામેતિ રમે રામે મનોરમે ॥
સહસ્રનામ તત્તુલ્યં રામનામ વરાનને ॥ ૧ ॥
શ્રીરામ રામ રામેતિ યે જપન્તિ ચ સર્વદા ॥
તેષાં ભુક્તિશ્ચ મુક્તિશ્ચ ભવત્યેવ ન સંશયઃ ॥
રામનામપરા યે ચ ઘોરે કલિયુગે દ્વિજાઃ ॥
ત એવ કૃતકૃત્યાશ્ચ તેભ્યો નિત્યં નમો નમઃ ૩
રામનામ જપતાં કુતો ભયં સર્વતાપશમને-
કભેષજમ્ ॥ યસ્ય તાત મમ ગાત્રસન્નિધૌ
પાવકોઽપિ સલિલાયતેઽધુના ॥ ૪ ॥

કર્તુ. કારણ
થતા. એ
કસખીજા
ઉપત સજ્જ
સી હતા. દ
દે વણકરવ
તમામના
ગયા હતા.
જેટલી સા
સની મજૂરી
સજ્જત અદ
ક ખેતમજૂરી
ના જુજ જા
કમાડવી ને
બની જત
કટલાક પેટ
॥

પુસ્તકો મળવાનું કેકાણું.
હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.

પુસ્તકવાળા-અમદાવાદ:

મરી, વીદેશી
માગનાં મર્મો
છ અમ
હી, રોહીત
હીરની થયેલ
શા, શુરાશામ
રફના સામરખ
લવલી, નાપાડ
હીતવાઈઓ
લી ખોડવાડ ને
ડના લોકો પા
રોહીના કેશલી
વર્ણાશ્રમધર્મની
જો પણ ઉચ્ચાવચ્ચ
ના રહી શક્યાં.

મુક્ત રહી શક
રહ્યા તો કહે
મેરીકતા ધરાત્રી
ઉચ્ચવર્ણીયો જે
નો ચોકો અલગ

॥ श्री ॥

गिरधर कृत

७१३७

रूपरिपण

सातेकांड.

वैष्णव लकीने वास्ते
छपावी असिद्ध इरनार

पुस्तक

हरगोविंददास हरचवनदास.

प्रथमावृत्ति-प्रत २०००

अमहावाह.

राजनगर टाठप अडिन्डरी प्रिन्टींग प्रेसभां छापी.

संवत् १९५५

सने १८९९

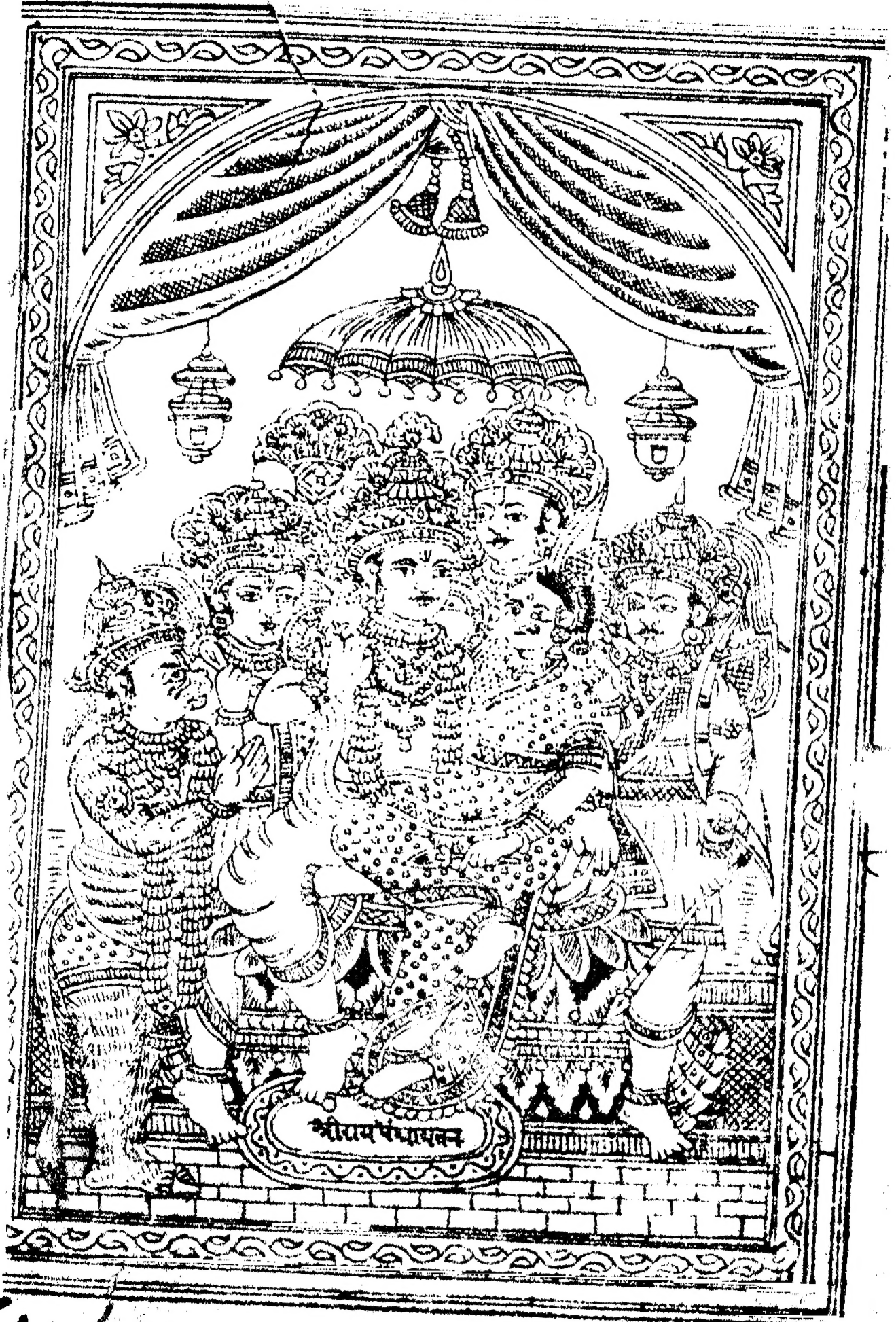
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
(ગુજરાત કૌપીરાઈટ વિભાગ)

અનુક્રમાંક ૭૧૮૮ કિંમત -

ગ્રંથનામ ગિરધરકૃત રામાયણ

લગભગ

श्रीरामपंचायतन.

અથ બાળકાંડ પ્રારંભ. અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયેનમઃ શ્રીસારદાયેનમઃ શ્રી ગુરુભ્યોનમઃ અથશ્રીરામચરી
ત્રલિખ્યતે. ॥રાગધન્યાસરી॥ શ્રીગુરુપદ્મગુર્મંગળરૂપજી, સકળતીરથનું
ધામઅનુપજી, નમુતેપદનેજેડીનુગહાયજી, સિધેમનોરથહુંથાડિસનાથજી. ૧
॥ ઢાળ ॥ થાડિસનાથગુરુકૃપાએ, પામુમનોરથપાર; શ્રીપુરુષોત્તમપદકમળનુ
ગને, હુંનમુવારંવાર. ૨ વાગીશવદનેરદયલક્ષ્મી, અખંડજ્ઞાનપ્રકાશ; તેનરહરી
નેહુનમુ, દુષ્પવિધનથાયવિનાસ. ૩ શ્રીગજનનગણુપતીમંગળ, સકળગુણુમ
યરૂપ; નિરવિધનથાયેનામલેતાં, અખિલપુજ્યઅનુપ. ૪ માતડિમીયાપિતાશિ
વજી, સુધંધુધસુંદરનાર; બુધીદાતાશરણુત્રાતા, ક્ષેમલાભકુમાર. ૫ એકદંતડિ
જવળંપુરુષમાળા, કનકડિપવીતઅંગ; ચતુરભુજતનસુભગસુંદર, મુગટકુંડ-
ળસંગ. ૬ હેવિઘ્નનાશકવીનાયક, તુજનેકરૂપરણુમ; તુજકૃપાએગાડિપુનીત
શ્રીરામનાગુણુગ્રામ. ૭ કમળભુતનયાસતી, સરસ્વતીનેલાગુપાય; હંસવાહની
વિમળવાણી, આખ્યમુજનેમાય. ૮ અનેકકવીઆગેથયાતે, કૃપાતારીજળુ; તું
ભારતીભગવતીદેવી, સદાવશમુજવાણુ. ૯ હુંબાળકબુધેસ્તવુંતુજને, કરોવ
અનપવિત્ર; તુજકૃપાએસરસ્વતીમાતા, ગાડિરામચરીત્ર. ૧૦ કલ્યાણુમયકર્ધ
લાસપતિ, કરપુરગડિરસ્વરૂપ; ડિમાચરધાંગેરહ્યાં, ત્રીલોકનાછોભુપ. ૧૧ શિ-
રજટામાંગંગાવીરાજે, ભસ્મલેપનઅંગ; અગચમરઅંબરત્રિશુળધર, તનઅ
લંકાર ભુજંગ. ૧૨ જયભક્તવચ્છળજગતગુરુ, ભયહરણુભોળાનાથ; પુરસોત
મનાપ્રીયસખા, હુંનમુંજેડીહાય. ૧૩ શતકોટીરામાયણુતણી, જેણે કરીઠ્ઠે-
અણુસાર; જુગશેષઅક્ષરગ્રહણુકીધાં, ધરયાંકંઠમોઝાર. ૧૪ એવાપરમસિવને
હુંનમું, નીલકંઠજેનુંનામ; તવપ્રસાદેરધુવીરજશકહું, થાયપુરણુકામ. ૧૫ સહુ
ભગવતીનેહુંનમું, જેનેસદાહરીનુંધ્યાન; વીચરેમહીજગપુનીતકરવા, રહીત
મછરમાન. ૧૬ દયાક્ષમાધતીશાંતીકરૂણા, મુદીતમનઆનંદ; વીશયરહીતસં
તુષ્ટઆત્મા, પ્રતિયઘતન્યચંદ. ૧૭ એવાસંતનાપદતણીરજહું, લેધચિહાવુંશી
શ; અવલોકનકરજેકૃપાદ્રષ્ટે, ગાડિગુણુજુગદીસ. ૧૮ માનુભાવસજનસંતસરવે
ક્ષમાકરજેદોષ; પ્રાકૃતવાણીસાંભળી, મનલાવશોનહીરોપ. ૧૯ જેમપયઅખિધ

નેતકઅર્પણ, બદ્રીકુળસુરરૂપ; અમ્રતનેશરકરાચરપણ, વિધીનેભુતજસુખ.
૨૦ કુબેરઆગળકોડીજ્યમ, સુરભીઅજનનુંક્ષીર; મળીયાઅજનેનીબકાળે, અ-
દરશીતસમીર. ૨૧ જેમસુરજસામોદીપકકરીએ, માનીલેછેતેહ; એમમોટા
જેમાનીલે, રંકનુંઆપ્યુંજેહ. ૨૨ વાણીપ્રાકૃતકરૂંચરપણ, રસહીનહોએ
કાવ્ય; તેપુરણકરીનેમાનજે, સહુસંતમાનુભાવ. ૨૩ હુંબાળકઉપરદયાકરજે
સાધુપુન્યપવીત્ર; અલપ મતીએઆદરયુંછે, ગાવારામચરીત્ર. ૨૪ ॥વલણા॥
ગાવારામચરીત્ર, પાવનઘન્યામનમાંધરી; કરજોડીકહેદાસગીરધર, શ્રોતાજ
નખોલોશ્રીહરી. ૨૫ ઈતીશ્રીરામચરીતરેસંમતવાલમીકીનાટકધારાયાંબાળ
કાંડપ્રથમોઅધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨.

॥ દેશીઆલતિ ॥ ક્ષીરનીધીશરણેસુધાનવપીડજી, રવીસંગરહેતાંતિમીર
નવલીડેજી; સુરતરૂશરણેનકલ્પનાબાધેજી. હુતાશનસંગેસીતનવાધેજી. ૧
॥ઢાળા॥ નવશીતવાધેઅગ્નિસંગે, સુધાપાનેવિખજ્યા. નવખાયજાંબુકસીંહ
શરણે, ચિંતામણીથીધનવ્યથા. ૨ એમરામકથાનોઆશ્રીતજનતેને, વિદ્ન
બાધાંનવકરે; વીષયપાસવિમુક્તથઈને, ભવસાગરશેજેતરે. ૩ હરીકથાનોમ
હીમામોટો, સંતજાણેછેવણા; આદિકવીજેમુનિવાદમીક, કરતારામાયણુતણા.
૪ વાદિમકીરામાયણુપ્રથમવળી, વ્યાસેરામાયણુકરી; વશીષ્ઠરામાયણુતથા,
શુકદેવરામાયણુખરી. ૫ વળીબ્રહ્મારામાયણુખરી, ભણાવીનારદનેતથા; અંજ
નિપુતરેકરીછે, હનુમાનનાટકનીકથા. ૬ વિભિષણેરામાયણુકરિ, શંભુકૃતઅ
લીરામછે; પારવતીનેભણાવીતેનું, શિવરામાયણુનામછે. અગસ્તમુનીયેકરી
છેતે, અગસ્તરામાયણુજ્યા; અનંતવીરચીતછેવળીતે, શૈષરામાયણુકથા. ૮
વળીસરવમુનિયેમળીને, અધ્યાત્મરામાયણુકરી; કુરમપુરાણેવરણુવીતે, કુરમ
રામાયણુખરી. ૯ એકઆગમરામાયણુપુનીતછે, ભરથરામાયણુવળી; સ્વામી
કારતીકેકરીતે, સ્કંધરામાયણુભળી. ૧૦ પંડિતસ્તેરામાયણુકરી, કાળીકાખંડ
વરણુવી, રવીઅરૂણસંવાદછેતે, અરૂણરામાયણુહવી. ૧૧ પદમપુરાણેપ્રસિધ્ધ
કહાવે, પદમરામાયણુનામછે; બગદાલરૂપીએકરીછે, આશ્ચર્યપુરણકામછે.
૧૨ વળીધરમરાજએકરી, તેધરમરામાયણુખરી; એમઅનેકકવીઆગેથયા,
તેણેરામાયણુધણીવીસ્તરી. ૧૩ અપારગુણરઘુવરતણાતે, પારકોપામેનહી;
બુદ્ધિનાઅનુસારપ્રમાણે, વરણુવીકવીએકહી. ૧૪ ભુમીરજકણુગગનતારા,
ખીંદુધનજયેગણ્યા; પણમાપસંજ્યાથાયનહી, છેઅપારગુણરઘુવરતણા. ૧૫
સુધાજાળસીંધુભર્યોતે, કહોકેમપીવાય; એકઅંજુજાળથીત્રશાવામે, પક્ષીસુખી
આથાય. ૧૬ એમકરૂંઆદરઅલ્પબુધે, કહેવારામકથાય; અંતરજમીકપાકર-

જે, ગ્રંથપુરણથાય. ૧૭ સહુકવીનેપાએનમુ, કરજોડીમાગુમાન; ખાળકજાણીદ
યાઆણી, દેજોહરીગુણદાન. ૧૮ હરીનામનોમહીમાવણો, મહાપતીતપાવનથા
ય; વાલમીકમુનીમોટાથયા, તેનામનોમહીમાય. ૧૯ પુરવેવાલમીકવ્યાધકરમે,
હતાઅધમઅપાર; તેનારદનાઉપદેશથી, જપ્યુરામનામજસાર. ૨૦ એરામનામ
પ્રતાપથી, પામ્યાતેપદઅલીરામ; સહુકવીમાંમોટાથયા, આદીકવીજેનુંનામ.
સતકોટીરામાયણુકરી, વાલમીકમુનીએસાર; ત્રીલોકમાંવહેંચીકરિ, આપીત
દાત્રિપુરાર. તેમાંહેથીએઅંકલીધાં, શીવેતેણીવાર; કંઠમાંહેલેધમુકયાં, રામના
મજસાર. વિખપાનમહાદેવેકર્યું, ત્યારેથઈઅગ્નીઅપાર; સહુઅંગદાજેવિખથ-
કી, દુખીયાથયાત્રિપુરાર. લેલાટધરીયોઅંદ્રમા, શિતળથવાનેઅંગ; ભશમશીત
ળઅંગઅરચી, શીશઉપરગંગ; શીતળહીમાચળતણી, કન્યાતેપરણ્યાસાર;
નાગવીંટયાતનવિષે, કરવાતેવિષનોઅહાર. ૨૬ ગજઅર્મશીતળકરીસજ્યા, અ
ન્યવીધીઉપચાર; પણઅંગશીતળનવથયું, વીખતણીઅગ્નીઅપાર. પછેનીલ
કંઠેકંઠમાંએઅંકમુકયાસાર, રામનાપ્રતાપથી, શીતળથયાતેણીવાર. એનામ-
નોમહીમાવણો, મહાઅધમથાયપવીત્ર; વાલમીકેમહીમાવરણુવ્યો, શતકોટી
રામચરિત્ર. ૨૯ યાજ્ઞવલ્કનેભણાવી, કર્ણાકરીમુનિરાય; તેભારદ્વાજપ્રતેકહી,
વીસ્તારીરામકથાય. ૩૦ તેદેવવાણીસંસ્કૃતે, વાલ્મિકમુનિનાવચન; તેસમજ
વાપ્રાકૃતકરં, પદબંધઅરથરતન. હનુમાનનાટકનીકથા, અદભુતરચનાજેહ,
જુગમસંમતમેળવીને, ગ્રંથકીધોએહ. ૩૨ ॥ વલણ ॥ એગ્રંથનાટકતણોસંમ-
ત, વાલમીકીપુન્યપવીત્રરે; શ્રોતાજનસાવધાનથઈને, સુણજેરામચરિત્રરે. ૩૩
છતી શ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલમીકીનાટકધારાયાંખાળકાંડેદ્વિતીયોઅધ્યાય. ૧૨૧

અધ્યાય ૩.

॥ રાગ આશાવરી ॥ શ્રીરામકથાવિસ્તારવણોછે, પાવનપુન્યપવિત્ર; હવે
રાવણનીઉત્પત્તિકહુ, જેનેઅરથેરામચરિત્ર. ૧ વૈકુંઠવાશીદ્વારપાળતે, જ્યવિ
જ્યકહીયેત્યાંહે; સનકાદિકનેશ્રાપેકરીને, પડિઆભુતળમાંહે. ૨ તેનોઅનુગ્રહ
કરવાહરીયે, લીધાછેઅવતાર; ત્રણજન્મમુકાવી, વળતાકીધાઅંગીકાર. ૩ પ-
હેલેજન્મેપ્રગટાખન્યો, અસુરમહાખળવાન; હીરણ્યકબ્યપુહીરણાક્ષનામેખ
ળગુણ૩પસમાન. ૪ વરાહનરહરી૩પધરીને, માર્યાખન્યોવિર; ભક્તતણુંપ્રતિ
પાલણુકીધું, ધર્મધોરધરધીર. ૫ હવેખિજેજન્મેપ્રગટયારાવણ, કુંભકરણઅભિ
ધાન; મુળથકીઉત્પત્તિકહુછું, સુણજેથઈસાવધાન. ૬ બ્રહ્માથીપ્રાલસ્તથ
યા૩પિ, માનુભાવિમહંત; સુરજવંતતેજસ્વીજણે, ચારવેદનોઅંત. ૭ ત્રણ
ખિંદુએકદેવનીકન્યા, પ્રાલસ્તપરણ્યાતેહ; વીશ્વશ્રવાતેનોપુત્રથયો, મહાત્રિ
કાળજ્ઞાનિજેહ. ૮ રશીભારદ્વાજનીકન્યાસુંદર, મહામતિજેનુંનામ; વીશ્વશ્ર

વાતે પરણ્યાપોતે, શાધવી પુરણકામ.૯ કુબેરભંડારીપ્રગટયાતેના, મહાભાત
 નોએતન, તેનેબ્રહ્માનુંઆરાધનક્રીધું, વરત્યોનિરમલમન. ૧૦ ત્યારેપ્રસન્નથઈ
 પ્રજાપતિબોલ્યા, માગપુત્રવરદાન; કુબેરકહેઆપોમનેસુંદર, વસવાકેરૂસ્થા
 ન.૧૧વિધીએપુરવેલંકાનીરમી, સાગરબેટમોઝાર; તેનગરીમાંદાનવરેહેતા,
 બળીયાન્નેધઅપાર. ૧૨પછેદેવેન્નુધકરીનેકાઢ્યા, અસુરગયાપાતાળ, કુબેરને
 તેલંકાઆપી, બ્રહ્માએતત્કાળ. ૧૩ તેલંકાકેરૂરાજકરતો, કુબેરપુરણકામ; વૈ-
 માનએકવિધિએઆપ્યું, પુષ્પકળેનુનામ.૧૪ હવેદૈત્યસુમાલીનામેરહેછે, પા-
 તાળમાંનિરધાર; તેણેકુબેરરાજકરતોદીઠો, લંકાપુરમોઝાર. ૧૫ તેણેમનમાં
 વાતવિચારી, કપટકરૂનીરવણ; પુત્રીએકપોતાનિહતિતે, કૈકશીનામેજણ. ૧૬
 સુમાલીકન્યાલેઈનેઆવીયો, ધરીવિપ્રનોવેષ; વિશ્વશ્રવાનેતેપરણાવિ, રા-
 ખિમનમાંદવેષ. ૧૭ જણુએનાઉદરથીપુત્ર, થાયઅસુરબળવાન; તેપક્ષેકરી
 નેલંકાપાછી, આવેહાથનિદાન. ૧૮ એવુવિચારિકપટકરીને, પરણાવીકન્યાય;
 પછેસુમાળીપાતાળગયોતેને, હઈડેહરબનમાય. ૧૯ પછેદિવસકેટલાએકસમે
 ત્યાં, દીનકરપામ્યોઅસ્ત; ત્યારેસંધ્યાકરવામુનિવરપોતે, બેઠાથઈનેસ્વસ્થ.
 ૨૦ તેણેસમેત્યાંઆસુરિઆવી, વિનવિયોભરથાર; રૂતુદાનઆપોમનેસ્વામી,
 હુંછુંસાધવીનાર. ૨૧ ત્યારેવિશ્વશ્રવાકહેસાંભળવનિતા, અવટિતકરમન્યાય;
 આવેજાન્નેભોગકરેતો, દંપતિનરકેપણાય. ૨૨ સંધ્યાકાળનિશાદિનસંધિ, બે-
 ઘટિકાનુંમાન; ઘોરસમોવિત્યાપછીતુજને, આપીસહુરૂતુદાન. ૨૩ ત્યારેઅબ-
 જાઆડિથઈનેઉભી; કંથતણોકરઝાલી; મુનિવરનેત્યાંમોહપમાડિ, મંદિરમાંલ-
 ઈયાલી.૨૪ભયંકરવેળાભોગકરયોતો, ગર્ભરહયોનિરવાણ; ભાવિપદારથભુલે
 નહીં, એમચડિતકહેછેવાણ. ૨૫ પછીપુરેદિવસેપ્રગટથયાબે, પુત્રમહાબળ-
 વાન; આસુરિઉદરથકિતેવા, બ્રહ્મરાક્ષસપ્રતસમાન. ૨૬ પ્રથમેપ્રસવહવોતેપુત્રનું
 રાવણધરિયુંનામ; કુંભકરણતેપુઠેઆવ્યો, પાપીઅધનુંધામ. ૨૭ જન્મ્યાપછી
 અતિપરોઢથયા, તેનિકાયાજજવલ્યમાન; રૂપભયંકરરાક્ષસમોટા, પ્રલોકાળ
 સમાન.૨૮ કુંભકરણપ્રગટયોતેજણે, કરશેવિશ્વનોઅહાર; મુખફાડીનેરૂદનક-
 રયું, ત્યારેવરત્યોહાહાકાર.૨૯ ત્યારપછીબેપુત્રિથઈ, સુર્ધનખાતાડિકાનામ; પા-
 પણિયોતેબન્યોપ્રગટિ, કરતીહીંસાકામ. ૩૦ કૈકશિમનમાંકૃષ્ણપામી, પ્રજાભ
 યંકરજણિ; ત્યારેકરજેદિનેમુનિવરપ્રત્યે, દિનથઈકહેવાણિ. ૩૧ તમોગુણિઅલ
 સંતતિસ્વામિ, કરશેકુળનોનાશ; માટેસાત્વીકસુતઆપોમુજનેતો, પહોચેમ-
 નનિઆશ. ૩૨ રૂતુદાનઆપ્યુંઅબજાને, શુભવેજાન્નેઈતેહ; સેથકિપુત્રવિભિ
 ષણપ્રગટયો, ભકતશિરોમણીજેહ. ૩૩ એમબેતન્યાનેત્રણેપુત્રતે, પ્રગટથયાનિ-
 રવાણ; થોડાદીવસમાંવૃદ્ધિપામ્યા, રાક્ષસબળિયાજણ. ૩૪ ત્રણેબાંધવતપકર

વાને, આલ્યાતેણિવાર; ગોકરણતીરથમાંરાવણે, આરાધ્યાત્રિપુરાર. ૩૫ મંદ્રા
ચળગિરિઉપરબેઠો, કુંભકરણખળવંત; બ્રહ્માનુતપમાંડયુ તેણેકરતોકષ્ટચન-
ત. ૩૬ વિભીક્ષણેવિશળુઆરાધ્યા, સાત્વિકધરતોધ્યાન; એમત્રણેખાંધવત્ર-
ણદેવને, ભજતાભાવસમાન. ૩૭ ॥ વલણ ॥ એમભજતાભાવેત્રણેખાંધવ, અ-
પુર્વતપમહીમાયરે; કહેદાસગીરધરતેજેવરપામ્યા, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૮ ઈતી
શ્રીરામચરિત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં ખાળકાંડે કુબેરરાવણાદીકઉત્પ-
તીકથનંનામત્રતિયોઅધ્યાય ॥ ૩ ॥

અધ્યાય ૪.

॥ રાગ મેવાડો ॥ રાવણેશંકરનેઆરાધ્યા, કરીયુંકષ્ટઅપારજી; દાણુત
પન્નેઘચસુરતણોત્યાં, આવ્યાછેત્રીપુરારજી. ૧ માગમાગતુજનેવરઆપું, પ્ર-
સનથયોધુંઆજજી; ત્યારેરાવણકરજેડીનેબોલ્યો, સાંભળોશીવમહારાજજી. ૨
દસમુખવીસભુજમનેઆપો, બળગુણતેજપ્રતાપજી; દેવસકળમારેવશવરતે
સંતતિસંપતિઆપજી. ૩ ત્યારેઅસ્તુકહીઅવીનાશીઉડ્યા, આપ્યું છે વરદાન-
જી; દસમુખવીસભુજઆપીને, અસુરકર્યોખળવાનજી. ૪ અમ્રતકુંપીરૂદેમાંથા-
પી, અમરકર્યોતતકાળજી; જ્યાંલગીકુંપીભંગનથાએ, ત્યાંલગીનહીતુજકાળ-
જી. ૫ વરઆપીવીશ્વંભરવળીઆ, રાવણનેતેણીવારજી; હવેકુંભકરણદાણુ
તપસાથે, મંદ્રાચળમોઝારજી. ૬ ત્યારેબ્રહ્માભયપામીનેઆવ્યા, શુંમાગશે
વરદાનજી; ઈંદ્રનેક્ષોભથયોતેણીવેળા, સુરસહુચિંતાવાનજી. ૭ ત્યારેસુરપતી-
એસરશવતીને મોકલીતેણેઠારજી; અસુરતણામુખમાંહેપ્રવેશી, માગીશત્યાં
નિરધારજી. ૮ હવેકુંભકરણનેજગાડ્યોવિધીએ, માગમાગવરદાનજી; તપમુ-
કીબોલ્યોતેણીવેળા, અસુરથયોસાવધાનજી. ૯ ઈંદ્રાસનઅરથેતપસાધ્યો, ક્ષ-
માંકાંઈનવક્ષવ્યોજી; નિંદ્રાસનમાગ્યુતેણિવેળા, ભારતીયેભુલાવ્યોજી. ૧૦ અ-
ઘોરનિંદ્રાઆવિઅસુરને, વીધીએવળીયાનિરધારજી; નિંદ્રાપામીદાનવપડી-
યો, મંદ્રાચળમોઝારજી. ૧૧ ત્યારેપડતામાંતરૂવરવણાંભાગ્યાં, વ્યાપ્યોશબ્દ
બ્રહ્માંડજી; પહોળુંમુખવિકરાળતેનુંછે, ધુમેસ્વાસપ્રચંડજી. ૧૨ કુંજરમહિશ
પ્રવેશેમુખમાં, સ્વાસથકીખેંચાયજી, નાસીકામાંથીનીકળેપાછાં, શ્વાસેઉડીજ
યજી. ૧૩ પીતાનેજણુથયુતેણીવેળા, પામ્યાદુઃખઅપારજી; નિસદીનનીંદ્રાપુ-
ત્રનેવ્યાપી, વ્યર્થગયોઅવતારજી. ૧૪ ત્યારે પ્રાર્થનાકરીબ્રહ્માકેરી, બોલ્યાવચ-
નપ્રમાણજી; એકસંવત્સરમાંબેદીનજગે, છઠેમાસેજણજી. ૧૫ કુંભકરણખટ-
માસેજગે, ત્યારેવરતેહાહાકારજી; એકદીનમાંસહુભોગભોગવે, કરતોઅહારઅ-
પારજી. ૧૬ વિભીક્ષણેવિષ્ણુઆરાધ્યા, પ્રસનથયામોરારજી; વૈકુંઠનાથેધ્યાન-
માંઆવી, દરસનદીધુંસારજી. ૧૭ વિભીક્ષણે તવ ભગતીમાગી, ભજતો

નિરમળમનજી; આકાશવાણીથઈતેવેળા, સાંભળઆસુરીતનજી. ૧૮ પ્રસ-
ન્નથશેપુરૂષોત્તમતુજને, આપશેઅવીચળરાજજી; વચનસાંભળીવિભીક્ષણ
હરજ્યો, સરીયું સરવેકાજી. ૧૯ પછેરાવણનેબહુઅસુરમળ્યા, તેણે કરી-
યોમીત્રાચારજી; પાતાળમાંથીસરવેઆવ્યા, રાક્ષસનોનહિપારજી. ૨૦ કુબે-
રસાથેજુદ્ધકરયુંત્યાં, વિતિગયાબહુદીનજી; લંકાંહાથનઆવીત્યારે, વાતવીચા
રીમનજી. ૨૧ પિતાનીપાસેપત્રલખાવ્યો, જોરાવરીતેણીવારજી; લંકાંઆપજો
રાવણને, નારહિશનગરમોઝારજી. ૨૨ કાગળતેહકુબેરેવાંચ્યો, લેઈચડાવ્યોશી-
શજી; આજ્ઞાપીતાનીપાળીપોતે, નાધરીમનમાંરીસજી. ૨૩ સંપત્તીસરવપોતા-
નીલીધી, ત્રીયાપુત્રપરિવારજી; પુષ્પવદ્ધમાનભરીનેચાલ્યો, બ્રહ્મસદ્ધનમોઝાર
જી. ૨૪ વાતકહિવિધિઆગળસરવે, દશમુખનુંવરતાંતજી; કુબેરકરજોડીનેઉ-
ભો, દિનથઈબિજવંતજી. ૨૫ ત્યારેપ્રસન્નથયાપરમેષ્ટીપોતે, નગરરચ્યુંનીરવા-
ણજી; હીમાચળનીપાસેસુંદર, અલકાપુરીતેજાણજી. ૨૬ કુબેરનેતેનગરીઆ
પી, મનવાંછીતસહુભોગજી; દેવનેદુરલભસરવપદ્ધારથ, નહિવ્યાધીનેરોગજી.
૨૭ ત્યારેકુંભકરણવીલીપણનેરાવણ, વસીયાલંકામાંહેજી; ઠામઠામથીદાનવ
બળીયા, આવિમળીયાત્યાંહેજી. ૨૮ પ્રહસ્ત, મહોદર, વીંધતજીલ્યા, વજ્રરદ્રષ્ટી
કહેવાયજી; વીરપાક્ષ, ખર, દુખર, ત્રીશીરા, માલ્યવતમહાકાયજી. ૨૯ મતમ-
હામતવદ્યુતમાલી, જંબુમાલીબળવાનજી; બળમહાબળશુકશાકારથઆદે,
એરાવણનાપ્રધાનજી. ૩૦ મયનામાનિકન્યાસુંદર, મંદોદરીતેનુંનામજી; તેરા-
વણનેપરણાવીપ્રીતે, સાધવીપુરણકામજી. ૩૧ બળીરાજનાકુટુંબનીકન્યા,
દીરઘજવાળાકહેવાયજી; કુંભકરણનેતેપરણાવી, દિસંતીમહાકાયજી. ૩૨ ગાં-
ધરવકન્યાશરમાનામે, વીલીપણપરણાતેહજી; લંકાપુરીમાંરાજકરેછે, રાવણખ
ળીયોજેહજી. ૩૩ અનેકકન્યાલાવ્યોદશાનન, હરણકરીનિરધારજી; દેવદાનવમાં
નવપન્નગી, યક્ષગાંધરવીનારજી. ૩૪ લક્ષપુત્રથયારાવણને, સવાલક્ષતેહનાતન
જી; મેઘનાદતેસઉથીમોટો, પાટવીપુત્રરતનજી. ૩૫ તેશેષનાગનિકન્યાપરણ્યો,
પતિવૃતાંકહેવાયજી; સુલોચનએવુંનામજલેતાં, પાપિતેપાવનથાયજી. ૩૬ સ
હુપરિવારેપનોતોરાવણ, લક્ષ્મીવદ્ધભિવપુરજી; સરવદિશાજીતિવશક્રીધી, એવો
બળીયોશુરજી. ૩૭ ॥ વલણ ॥ શુરબળીયોદશાશનતે, કોણેજીતોનવબચરે;
હવેરાવણેદિગવીજેકિધો, તેનીકહુકંથાયરે. ૩૮ ॥ ઇતીરામચરીત્રેસંમતવા-
દમીકિનાટકધારાયાંબાળકાંડેરાવણાદીવરપ્રદાનોનામચતુરથોઅધ્યાય. ॥૪॥

અધ્યાય ૫.

॥ રાગ સામેરી ॥ દીગવિજેકરિયોરાવણે, જીત્યાસકળભુષાળ; નિજ
બાહુબળથિવશકરયું, તેણેસ્વરગનેપાતાળ. ૧ આસુરીસેન્યાઅતિધણી, કહે

તાંનઆવેઅંત; અષ્ટાદશક્ષોણીવાળે, સેન્યમાંવાળંત્ર. ૨ છેદવાલાગ્યોપંખગી
રીની, સુરપતીજેણીવાર; કેટલાકપરવતરાવણશરણે, આવ્યાતેણીવાર. ૩
મેઘનાદચઢીઓભુધે, રાવણતણોજેષ્ટકુમાર; તેઈદ્રસાથેઆથડયો, ભુધકરયુસ
તરવાર. ૪ ઈંદ્રનેજીત્યોતેમાંટે, ઈંદ્રજીતપડીયુંનામ; મધવાપતિનેખાંધીનેનાં-
ખ્યોકાળાગ્રહેકામ. ૫ બ્રહ્માએછોડાવ્યોતે, વિનયકરિબહુપેર; તેદિવસથિશેવા
કરેસુર, રહ્યારાવણનેધેર. ૬ ઈંદ્રલાવેહારગુથી, પુષ્પકેરાતત્ર; દ્વારપાળરવિથયા,
ચંદ્રમાધરતાછત્ર. ૭ વરૂણપાણીપાયછે, કુબેરલીપેભોમ; વસ્ત્રવન્હીધુવે, પુન્ને
વાળતોસુતવ્યોમ. ૮ પુરોહીતબ્રહ્માથયા, નિતગાયનારદએવ; પંડિતપણુંબરેહ-
સ્પતિકરે, ઇષ્ટદેવશ્રીમહાદેવ. ૯ એમરૂપધરિનેરહ્યાંત્યાંનિત, સેવાકરતાશુર;
ત્રણમાત્રકોનેનવગણે, અલીમાનવાધ્યુપુર. ૧૦ નિત્યમંત્રમેલાંજપેદાનવ, કરો
અપુનિતહોમ; ગૌઆહણનિહિંસાકરેઅતિ, અસુરધરતાભોમ્ય. ૧૧ ત્યારેકુબેરે
રાવણભણી, મોકલ્યોકહેવાદુત; હેભાઈઆપણબ્રહ્મસુત, સંધ્યાકરમસંયુકત.
૧૨ સ્વધરમમુકીકુળતણો, હીંસાકરેછેઅપાર; તેપાપભોગવતાંધણું, દુઃખપા-
મશેનીરધાર. ૧૩ તેવચનરાવણસાંભળી, કરોધેથયોતતકાળ; બહુસેન્યલઈ
રજનીવીશે, ચાલીઓભુપાળ. ૧૪ અલકાપુરિવીટીસકળ, પુરપરવેશાપાપિષ્ટ
દરબારઆદેનગરલુટયુ, કપટીદાનવઈષ્ટ. ૧૫ વઈમાનપુષ્કઆદીલાવ્યો, રાવણ
વસ્તુઅપીર; કુબેરનાઠોઈદ્રસરણે, ગયોતેણીવાર. ૧૬ કુબેરનિસ્વાગતકરિ,
સંતોષીઓસુરનાથ. વઈભવધગોઆપિવળાવ્યો; અનેકસુરગણસાથ. ૧૭
શિક્ષાનલાગેનિચનેજે; કરેકોટીઉપાય; વ્યર્થવાણિજયતેનિ; દુખઅતેથાય ૧૮
એવોઅધરમકરેરાવણ, મનવણુહભિમાન; એકસમેકઈલાશેગયોજે, પરમ
શોભાયમાન. ૧૯ તેભોવનમાંખેડાં, કરેગોષ્ટીએકાંત; દ્વારપાળશીવનો નં-
દિનામે, બેઠોછેબળવંત. ૨૦ રાવણેધસીપેશવામાંડયું, શિવતણેભોવન; નં-
દિએખાળ્યોતેસમે, અવશરવિચારીમન. ૨૧ મહાદેવછેએકાંતમાં, નહી
જવાદેઉધરમાંહે; રાવણકરોધેથયોરાતો; વચનબોલ્યોત્યાંહે ૨૨ અલ્યામરક
ટમુજનેખાળે, કરૂમારિચુર; નંદિનેપ્રહારકર્યોતદા, કોપીઓદાનવસુર. ૨૩ ત્યા
રેનંદિએત્યાંશ્રાપદિધો, સુણુઅધરમિવાત; નરવાનરતુજનેમારશેતે, પ્રગટથઈ
જમતાત. ૨૪ દશરૂદ્રનેતેવશકરા, તપકરિનેનિરધાર; અગિઆરમોહનુમં-
તથાશે; રૂદ્રનોઅવતાર. ૨૫ તેગરવતારોભાગશે, કપીરૂપમહાબળવંત; અસુ
રેએવુંસાંભળીને, ચઢ્યોકરોધઅનંત. ૨૬ ઉપાડીકૈલાસનેલેઈ, જાઉલકામાંહે
રાવણેગિરિનેઉખેડયો, કરતળેવાલિત્યાંહે. ૨૭ ત્યારેપારવતિજીકોપિઆં. જોઈ
રાવણનુંઅભિમન, પગવડેપરવતયાંપિઓતે, અંખાચોબળવાન. ૨૮ કરાચં
પાચારાવણુતણા, વહિગયાંવર્સહજર, ઘણીસ્તુતિકરિશિવનિત્યારે, મુકવ્યો

ત્રિપુરાર. ૨૯ એકસમેરાવણુરેવામાં, ધરવાનેબેઠોધ્યાન; સહસ્રાનુનતેસમેત્યાં
આવિઓખળવાન. ૩૦ તેસ્નાનકરવાનર્મદામાં, રાયપેઠોમાંહે. સહસ્રભુજથિ
નીરખાંધ્યું, બુડયોરાવણુત્યાંહે. ૩૧ ત્યારેદશાનનઅકળધઉઠયો, ચઢયો
કરોધઅપાર; બહુગાળદેતોઆવિઓ, હવડાંકરુંસંહાર. ૩૨ સહસ્રાનુનનેતવ
ઝાલીઓ, ખાંધિઓકરિનેહાસ, કાળાગ્રહમાંનાંખીઓ, તેવહિગયાખટમાસ.
૩૩ પ્રાલસ્તમુનિત્યાંઆવિઓ, જ્યીઓછેહરરાય; રાવણુનેછોડાવિઓતે,
પામ્યોમનલજ્જય. ૩૪ અપમાનપામિયાલીઓ, મનનહીલજલગાર; પાતાળ
માંહેઆવિઓ, બળીરાયનેદરબાર. ૩૫ સભામાંકહેમનેઆપો, બુદ્ધઆંણિ-
વાર, અભિમાનજેઠરાવણુતણો, બળિહસ્યાત્યાંનીરધાર. ૩૬ રાવણુસુણુએ
કવાતકહું, તુંમહાબળિઓકહેવાય; હિરણ્યકસ્યપુસાથપુરવે, વઢયાવૈકુંઠરાય.
૩૭ હીરણ્યકસ્યપુનાકાનનું, કુંડળપડ્યુભુસાથ, તેડિપાડીઉંચુકરેતોબુદ્ધકરું
તુજસાથ. ૩૮ વિશકરશુંબાથમારિં, રાવણુતેણીવાર; લેશહાલ્યુંનહિકુંડળ,
થયોશ્રમઅપાર. ૩૯ અધોમુખેનિરતેજ્યઠ, અપમાનપામ્યોમન; ત્યારેવિરોચ
નસુતરાવણુપ્રતે, બોલ્યોહરીનેવચન. ૪૦ બળીરાયનિઅર્ધાગના, વીંધ્યાવળી
જેનાર; સખીસાથેદુતરમતી, હતીતેણિવાર. ૪૧ બળીરાયકહેહેદશાનન, તુ
લાવ્યપાસાઆંહે; રાવણુથીલેવાયાનહીં, અતિભારપાસામાંહે. ૪૨ એમમંદ્યુ
દ્વીપડયોહળવો, એદૈવગતકહેવાય; ત્રણુતોડેવજરકુલીશે; ત્રણુનવછેદાય. ૪૩
બળીરાયનાઅનુચરેઝાલ્યો; રાવણુનેતેણીવાર; વચ્ચભુપણુકાઢીલીધાંલુટીયો
નિરધાર. ૪૪ મુખસામાકરિકરખાંધ્યા, ફેરવ્યોનગરમોઝાર; નગ્નકરિનેઆવ્યો,
પછેકાઠિમુકયોખહાર. ૪૫ લંકાભણીતેયાલ્યો, અપમાનપામીમન; ધ્યાનધર
તોહતોવાલી, ઈંદરકેરોતન. ૪૬ વાટેજતાંવિરોધઘીઘો, ચુકાવ્યુંતવધ્યાન; રી
સવાલિનેચઢીતે, હડયોખળવાન. ૪૭ વાલીએરાવણુઝાલીઓ, જેમઅજનેમ
ગઘશ; નિજબગલમાંહેવાલીઓ, ચાંખ્યોઆણીરીસ. ૪૮ ચતુરસાગરવિશેજ
ધને, સ્નાનકીધુંત્યાંહે; પછેકિશકંધામાંઆવ્યો, તેફરિબેઘડિમાંહે. ૪૯ પુત્ર
વાલિતણોઅંગદ, હતોનાહાનુંખાળ; તેઅંગદનેપારણેખાંધ્યો, અધોમુખભુપા
ળ. ૫૦ ત્યાંપિતારાવણુતણાઆવ્યો, જ્યીઓકપીરાયે; વિશ્વસ્રમાએમુકા
વ્યો, મનપામ્યોલજ્જય. ૫૧ વાલીએચરણુઝાલીઓ, કરવડેરાવણુત્યાંહે; આ
કાશમાંઉછાળીઓતે, પડયોલંકામાંહે. ૫૨ ॥ વલણ ॥ લંકામાંઆવ્યો રા-
વણ, માનભંગથયોજદા; ત્યારેચીંતાપ્રગટીમનવિશે, તેઅહ્યાનેપુછેતદા. ૫૩
ઈતી શ્રી રામચરિત્રે સમંતવીલમીઝી નાટકધારાયાં ખાલકાંડે રાવણુસ્યદીગ
વિજયેમાનાપમાનકથનંતામપંચમોઅધ્યાય:

અધ્યાય ૬.

॥ રાગ ચૌપાદ ॥ રાવણપામ્યોધણુઅપમાન, સભાકરિનેબેઠોસ્વસ્થાન;
 બ્રહ્માબેઠાસભામેળર, રાવણેપ્રસ્નકરયું તેણીવાર. ૧ માંમરણુકહોવીધીતમે,
 કોનેહાથેમરીશુંઅમે; પ્રજાપ્રતિકહેછેનીરવાણ, ભવીષ્યવીચારીબોલ્યોવાણ.
 ૨ સાંભળરાવણુકહુછુંતુને, તારૂંમરણુજભારયુંમુને; અવધપુરીઅજપાળન-
 રેશ, તેનોદશરથપુત્રધરેશ. ૩ તેદશરથધેરથાશેરામ, પુત્રપ્રગટશેપુરણુકામ;
 તેજરામતુજનેમારશે, ભારભુમીનો ઉતારશે. ૪ એવાંવચનવિધીનાંસુણી,
 રાવણુનેથઈચિંતાવણી; મનમાંવાતવિચારીતદા, દશરથનેમાંસરવદા. ૫ મુ-
 ણથક્રીશત્તનેહણું, એમકારજસાધુઆપણું; દશરથનિકરૂકાલેવાત, તેનારદ-
 રૂપિયેજાણિવાત. ૬ અવધપુરીમાંનારદગયા, અજરાજમનહરખીયા; આસ-
 નઆપીપુજકરી, કરજોડીનેસ્તુતિઉચરી. ૭ વિવાહમાંડ્યોદશરથેતણો, અ-
 જરાજનેહરખજાવણો; લગ્નવચ્ચેઆડાદિનશાત, નારદમુનીતવબોલ્યાવા-
 ત. ૮ શુભોરાયકહુંએકપેર, મોટુંવિવ્રથશેતમધેર; રાવણુરાક્ષસલંકાપતિ, તે
 દશરથનેહણુશેદુરમતિ. ૯ એવીવાતમેંજાણીતહી, છાનોકહેવાઆવ્યોઅહિ;
 માટેકરોજત્નવિચારિમંત, ગુપ્તકેકાણેરાખોતંત. ૧૦ એત્રુંકહીનેનારદગયા,
 અજરાજચિંતાતુરથયા; વરકન્યાનેપીડીચઢી, માટેતેડાત્રુંઆવડી. ૧૧ સાં
 ઢમોકલીરાત્યોરાત્ય, જેમકન્યાઆવેપ્રભાત; તેડાવીતેનેતતકાળ, કૌશલ્યા
 ગુણરૂપવીશાળ. ૧૨ સતિશિરોમણિતેસાધવી, જેમસરિતામાંહેજનહવી; દ-
 શરથકૌશલ્યાનેત્યાંહે, રાયેબેસાડ્યાંરથમાંહે. ૧૩ સાથે પ્રધાનસોંપ્યાચાર,
 બીજસેવકોનહિપાર; વશીષ્ઠમુનીનો વીધારથી, પ્રેહિતકરીસોંપ્યોસરવથી.
 ૧૪ બીજવસ્તુજેઘ્યેજેહ, શકટભરીનેલીધીતેહ; પ્રધાનનેકહેરાજવાત, પુર્વ
 દેશજજેસાક્ષાત. ૧૫ સમુદ્રખેટમાંરહેજેજઈ, બીજુંઅન્યકોજાણેનહી; ત્યાં
 વરકન્યાનેપરણાવજે, હુતેડાત્રુંત્યારેઆવજે. ૧૬ એવોપ્રપંચકરીનેરાય, વ-
 રકન્યાનેકરંવિદાય; નિશાસમેચાલ્યાનિરધાર, પવનવેગેખેડ્યાતોખાર. ૧૭
 પુર્વસમુદ્રનેકાંઠજઈ, નાવમાંહેબેઠાસજથઈ; સમુદ્રમધ્યેરાખ્યુંવહાંણ. અથા
 ગજજળ્યાંછેનિરવાણ, ૧૮ અર્ધકોશનુંમોટુંનાવ, રચનામંદીરકેરોભાવ;
 રહ્યાસર્વેતેઠામેઠરી, ચારદીવસવીત્યાઅનુસરી. ૧૯ રાવણુનેતેજણુજથયું, સા-
 ગરમાંજેવહાણુજરહયું; દશમુખનેથયોકોધઅપાર, હવડાંજઈનેમાંડાર.
 ૨૦ રાવણુચાલ્યોપામીત્રાસ, પંખીવતઉડ્યોઆકાશ; નિશાસમેતેઆવ્યો
 ત્યાંહે, વહાણુરહ્યુંજ્યાંસાગરમાંહે. ૨૧ અસુરેલાગજેઘ્યેસર્વદા, કન્યાકાઢી
 લીધીતદા; ગદાએકમારીનીવાણ, ભાગીભુકોડીધુવહાણ. ૨૨ કન્યાલેઈચા-
 લ્યોદુરમતી, દૈવતનીનજાણેગતિ; લંકામાંઆવ્યાછેરાય, પેટીમાંવાલીકન્ય.

ય.૨૩ એકમચ્છનેસોંપીતેહ, જતનકરીનેરાખજેએહ; મચ્છેબેટમાંપેટીધરી,
 આરોચરતોજેતોફરી. ૨૪ રાવણેજાણ્યુરિપુક્ષેથયો, મનહરખીમંદીરગયો;
 માગિઅહ્માનિઆજાય, નથમાંહેલાવીશકન્યાય. ૨૫ હરિધચ્છામોટીખળવંત,
 તેનોકોઈનજાણેઅંત; જેનીસાહેકરેજુગદીશ, સકળદુખવામેતેદીશ. ૨૬ ના-
 વભંગતેજ્યારેથયું, સરવેજાળમાંખુડીગયું; એકઉગરયાદશરથરાય, સાહેકરી
 શ્રીવૈકુંઠરાય. ૨૭ વહાણપાટીયુંઆવ્યુંહાથ, દશરથખાઝયાતેસંઘાથ, સુગ
 મસમીરથયોતેણીવાર, આવીછીખુબેટમોઝાર. ૨૮ જેઠેકાણેપેટીહતી, ત્યાં
 આવ્યાદશરથમહામતી; મીનગયોછેકરવાઅહાર, દશરથઆવ્યાબેટમોઝાર
 ૨૯ દીડીપેટીપાસેગયા, ઉઘાડતામાંવિરમેથયા; કૌશલ્યાકન્યાસરવદા, અ-
 જનંદનજેઈહરખ્યાતદા. ૩૦ એટલેનારદઆવ્યાત્યાંહે, વરકન્યાબેઠાંછેજ્યાં
 હે; ગાંધર્વવિવાહમુનિયેકરી, પરણાવ્યાંઆશીશઉચરી. ૩૧ વરકન્યાનિ પ્ર-
 તિએવ, મુનીયેવચનકહ્યુતતખેવ; તમોદંપતિમંગળરૂપ, થશેપુત્રત્રિભુવન
 ભુપ. ૩૨ તમારાભાગ્યતણેનહિપાર, રમારમણલેશેઅવતાર; એકપહેરર-
 હેજેઆઠાર; પછેજશોનીજનગરમોઝાર. ૩૩ બેજણવાલ્યાંપેટીમાંહે, હતી
 ત્યમઅડકાવીત્યાંહે; ધીરજરાખજ્યો મનમાં સહી, નારદચાલ્યાએવું કહિ
 ૩૪ વળણ. નારદચાલ્યા ધીરજઆપી, પરણાવી કન્યાયરે, કહેદાસગિરિ
 ધરએઈશ્વરદયા, તેકેમમિથ્યા થાયરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકી
 નાટકધારાયાં ખાળકાંડકૌશલ્યા દશરથયોલગ્નકથનનામષ્ટો અધ્યાય; ૬
 અધ્યાય ૭.

રાગ ધનાશ્રી. શુભોઆતા વિવેકીજન, રૂડી રામકથા પાવન; મુનીદશ
 રથનેપરણાવી, ગયાકુશળવાત જણાવી ૧ હવેલંકામાંતેદીશ, સભામાંહેબે-
 ઠોદશશીશ; વીધિસાથેહસીનેવચન, બોલ્યોમંદબુદ્ધિદશાનન, ૨ કર્યું વચન
 તમારૂંકેક, કોણખળિયોહુથીત્રિલોક; કર્યોલગ્નતણેમેંભંગ, માર્યાદશરથ
 બહુજનસંગ. ૩ કન્યાહરણકરીનેલાવ્યો. નિર્ભયકી પાછોઆવ્યો; વિધિ બો-
 લ્યા હસીનેવાણ, શુભરાવણ સાચુજણ. ૪ લખ્યો અંકમટેનહિએહ, વરક-
 ન્યાપરણ્યાતેહ; ત્યારેરાવણકહેકેમમાનુ, મારે હાથે કર્યુંનથીછાનું. ૫ જેપર
 ણ્યાંહોયવરકન્યાય, તોજેમાગોતેઆપુંન્યાય; વિધિકહે જેથયાંહશેલગન; તો
 હુંમાગીશથઈનેમગન, ૬ શુભી ઉઠ્યોતદાલકેશ; જે અધરમીઅમંગળવેશ;
 તેસમુદ્રનીતીરેઆવ્યો, પેલામછનેપાસેબોલાવ્યો. ૭ લાવ્યપેટીમેંઆપીજેહ,
 લેઈજાઉહુંમંદિરતેહ; ચાલ્યોમછમહાખળવાપી, તતકાળતેઆણીઆપી. ૮
 સહુદેખેસભાનાજનં, પેટીલેઈનેઆવ્યોદશાનન; સભામાંહેમુકીતેણીવાર, મન
 માંહેછેહ અપાર. ૯ ઉઘાડીને જુવેજેટલે, વરકન્યાદીઠાં તેટલે; મહામનોહર

જેનોવેશ, દેખીવિરમે થયોલકેશ. ૧૦ પછેક્રોધ કરીતેણીવાર, કરમાંખડગમ્મ
હયુનિરધાર; એથીશત્રુથશેઉતપન, માટેએનેપમાડું પતન. ૧૧ મારવાનેઉ
કયોજેટલે, બ્રહ્માઆવીઉભાતેટલે; તેંઆપ્યુંતુંમુજનેવચન, તેપાળહવેરાજ
ન. ૧૨ વરકન્યાજેપરણ્યાહોય, જેમાગો તેઆપુંસોય; મેંકહયું તેથયુંછેસા
યુ, માટેઆપ્યહુંતુંજનેજયું. ૧૩ કહેદુષ્ટનાજીવતાંમુકુ, વેરીહાથઆવ્યોકે
મયુકુ; એવિનાજેમાગોતેઆપું, આજશિશહુંએનુંકાપું. ૧૪ કૌશલ્યાયેસુ
ણ્યાંવચન, ત્યારેથરથરધડજેતંન; આપેધીરજદશરથરાય, શાનેઅખળાકરે
છેચિંતાય. ૧૫ હુંછુંક્ષત્રીકેરોતંન, શુદ્ધસુર્યજકુળપાવન; આવેમારવાજેઆ
દીશ, ખુટીનાખુંએનાદશશીશ, એમદશરથધીરજદેછે, વીધીરાવણપ્રત્યેક
હેછે; આપ્યમાગ્યુમુનેઆવાર, તારોથાશેજસવીસ્તાર. ૧૭ એમવિનવતા
વીધીવાણી, એવેઆવ્યાંમંદોદરિરાણી; કહ્યાંનીતિવચનસંબંધ, સમજવ્યો
અસુરમદઅંધ ૧૮ સ્વામીએનેમારેશુંથાય, કાળવિશ્વસકળનેખાય; આવ
રદાયેસહુજનમરે, તેમાંએખાપડાંશુંકરે. ૧૯ આગેભુપમોટાયકવરતિ, જે
નીઆણપ્રથવીમાંફરતી; તેસમેપામીકાળેબ્રહ્મા, નથીઅમ્મરકોધયેરદ્યા. ૨૦
એવુંજાણીનેહેરાજન, આપોબ્રહ્માનેમાગ્યુંવચન; શુણીરાણીતણોપ્રતિબો
ધ, ઉતરયોરાવણનોક્રોધ. ૨૧ સોંપ્યાંવિધીનેવરકન્યાય, રંગમહેલમાંરાવણ
જય; બ્રહ્માયેપછીદેવનીસાથ, પેટીપ્હોંચાડીઆપીહાથ. ૨૨ તેમુકીગયાપુર
માંહે, અજરાજતણુધરજ્યાંહે, પિતાપુત્રનેજેઠહિરજ્યો, વધુસહીતઆવ્યોતે
નરજ્યો. ૨૩ કહીદશરથેમાંડીવાત, અથઘતિથઘજેખ્યાત; એમદશરથઆં
વ્યાધેર, એવીઅકળઘશ્વરનિપેર. ૨૪ એકસમેદશાનનેશુર. નિકળિયોપૃથ્વી
માંભુર; આવ્યોઅલકાપુરીનિપાસ, દીડીસુંદરિરૂપપ્રકાશ. ૨૫ તેકુબેરનાપુ
ત્રજતણી, વધુઅંગનીશોભાવણી; તેનેઝાલીદશાનનઅંધ, કામેભુલ્યોવિવે
કસંબંધ. ૨૬ તેસતિનેચઢ્યોમનકોપ; બોલીલજ્યાકરીનેલોપ; અલ્યાવૃદ્ધ
શુંઆચરેઆમ, તુંસ્વસુરપિતાનેકામ. ૨૭ તોયેમાન્યુનહિદશશીશ; ત્યારે
અખળાનેચડીરીશ; પછેતેણીયેદીધોઆપ, તુંભોગવજેતારૂપાપ ૨૮ આવું
કર્મકરેભયરહિત, તારોક્ષેથાજ્યોકુળસહિત; એવુંસાંભળી લાજ્યોરાય, તેને
મુકીચાલ્યોમહાકાય. ૨૯ એમઅધરમકરતોઅસુર, પ્રથવીમાંફરતોભુર; અતિ
વાધ્યોખળઅહંકાર, એનાપાપતણોનહીપાર. ૩૦ ધરાઉપરઅસુરઅનેક,
ફરેકહેતાંનઆવેછેક; મારયાઅનેકમુનિવરબ્રહ્મા, કરેરાક્ષસહિંસાકર્મ. ૩૧ શુ
ભયજકોણેનથાય તેદેખીભંગકરવાજય; ગઉબ્રાહ્મણપામ્યાકષ્ટ, દુખદેછેદા
નવનષ્ટ. ૩૨ બધીખાનેપડ્યાછેદેવ, તેતોસેવાકરેનિત્યમેવ; થયોપ્રથવીઉપર
અતીભાર, સેવાયોતેનહીનિરધાર. ૩૩ વસુધાગૌરૂપેથઈ, તેમજપતિશરણુ

ગઈ; કહ્યાંદીનવચનઅપાર, નથીસહેવાતોમેભાર. ૩૪ એવેદેવસકળત્યાં
આવ્યા, સાથેશીવજીનેતેડીલાવ્યા, વિધીકહોકંઈહવેઉપાય, જેથીદુષ્ટનોના
શજથાય. ૩૫ જજકર્મથયાંસહુબંધ, નથીપ્રથવીમાંપુન્યસંબંધ; નીત્યસેવા
કરાવેનષ્ટ, ગૌપ્યાલ્લણહણતાદુષ્ટ. ૩૬ માટેસત્વરકરીયેઉપાય, હવેદુખસહયું
નવજય, વિધીકહેચાલોસહુજઈયે, હરિપાસેજઈદુખકહીયે. ૩૭ ભીડભંજ
નદેવદયાળ, જેસદાકરતાસભાળ; એવુંકહીચાલ્યાતતકાળ, આવ્યાક્ષીર
સાગરનિપાળ. ૩૮ વળણ. ક્ષીરસાગરનેત્રકેઆવિ, ઉભાસરવેદેવરે; વીનવે
સૌવીસ્વંભરને, સ્તુતિકરતાતતખેવરે ૩૯ ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમ
શ્રી નાટક ધારાયાં બાળકાંડ બ્રહ્માસહ પ્રથવ્યાદિદેવૈ શ્રીનારાયણ પ્રાર્થનાર્થ
ક્ષીરસાગરગમનં નામ સપ્તમોઅધ્યાય; ૭

અધ્યાય ૮.

રાગ બીલાવર. ક્ષીરસાગરવિષેરહેતા, નારાયણઅવીનાશ; એક લક્ષ
જેજનમણીમંડપ, કોટીસુર્યપ્રકાશ. ૧ તેમંધ્યમાંછેશેષલાંબા, યોજનસાહહ
જર; પહોળાછેઅલક્ષયોજન, સઘ્યારૂપેસાર. ૨ તેશેષસઘ્યાવિષેપોહ્યા
નારાયણસાક્ષાત; સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપસુંદર, અખિલજીવનાતાત ૩ મુગટ
કુંડળપીતાંબર, કટીબંધકંકણહાર, ચતુરભુજવનસ્યામતનમણી, કનક
ભુષણસાર. ૪ અનંતશક્તિનિજસ્યામનિ, લક્ષ્મીસદાનિષકામ; ચરણશેવા
કરેનિત્યે, ધરીમનઅભીરામ. ૫ નારાયણનેશરણેઆવ્યા દુખકહેવાદેવ;
ગદગદગિરાચીતસજળલોચન, સ્તુતિકરતાએવ. ૬ જયજયઅનેકબ્રહ્માંડ
નાયક, પુરણબ્રહ્મઅનુપ; દેવવંદીતવેદપાળક; અગમવેદસ્વરૂપ. ૭ જય
વિશ્વંભરવીશ્વનાપાળકવીશ્વરૂપઅનંત; વનમાળીવ્યાપકવિસ્વપતી, સર્વા
ત્મકમળાકંત ૮ જયજગતગુરુજીવતાતમાતા, અનાયનાથદયાળ; કંરૂણા
નીધીકૈવલ્યદાયકદેવનાપ્રતિપાળ. ૯ જયકમળલોચનકર્મભોચન, અખિલ
જીવનીકાય; ભકતવત્છલભુવનસુંદર, સગુણનીર્ગુણરાય. ૧૦ જયમુરમર
દનમધુસુદન, અખંડરૂપઉદાર; પ્રતિપાળગોસુરદ્વિજતણા, ગુણરૂપનામઅ
પાર. ૧૧ જયમચ્છ, કચ્છ, વરાહ, નરહરિ, વામનફરશુરામ; અવતારધ
રિદુષ્ટનેમારયા, ધર્મસ્થાપનકામ. ૧૨ હવે પ્રગટથઈખળનેસંહારો, ઉતા
રોભુભાર; હેનારાયણતુજનેઅમો નિત્યનમુવારંવાર. ૧૩ સ્તુતિસુરનિ સાં
ભળી, બોલ્યાશ્રીપતીદેવ; ગભિરવાણીસાગરમાંથી, ધુનીથઈતતખેવ. ૧૪ હે
દેવચિંતાતકરશે. હું ધરંછુંઅવતાર; અમોચારરૂપેપ્રગટથઈશું, અવધપુર-
મોઝાર, ૧૫ દશરથકૌશલ્યાથકીહું, ધરીશરામસ્વરૂપ; આશેપતેલક્ષમણથ
શે. મુજબંધુધર્મઅનુપ. ૧૬ સુદર્શનતેશત્ત્રધનવળી શંખભર્યપ્રમાણ. એમ

ચતુરમુરતીપ્રગટથઈશું, દુષ્ટહણુવાળુ. ૧૭ વળી પૃથ્વીનોઅવતારકહાવે
જનકરાજજેહ; તેની પુત્રીજનકીતેધરશેલક્ષ્મીદેહ. ૧૮ તેમોસુરસર્વેતમો,
મુજસાથેઆવ્યો ત્યાંહેમરકટવાનરરીછથઈ, અવતરોપૃથ્વીમાંહે ૧૯ હનુમં
તશીવજીપ્રગટથાશે બ્રહ્માતેજાંબુવાન; સુર્યસુગ્રીવચંદ્રઅંગદ, રપભધર્મસ-
માન, ૨૦ અગ્નિનળનોનિળવાયુ, શુરભરસનાઈશ; ધનવંત્રીસુક્ષેણુતે, એમ
સરકળથાઓકીશ. ૨૧ તમો પ્રગટથાઓદેવસર્વે, ગિરિવનમોઝાર; હુંચેપણુ
થોડાદીવસમાંધરૂં અવતાર. ૨૨ પુર્વે કશ્યપઅદિતિને, આપ્યુછેવરદાન; તે
દશરથકૌશલ્યથયાછે, અવધપુરસ્વસ્થાન ૨૩ નારાયણનાંવચન એવાં, સાં
ભળીનિરધાર; સુરસહ નિજલોકેગયાતે, કરિજ્યજ્યકાર ૨૪ વળણુ જ્યજ
યકારકરીતદા, સૌદેવગયાસ્વસ્થાનરે, હવે અયોદ્ધાનિકહુકંથા, જ્યાંપ્રગટયા
શ્રીભગવાનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં બાળ-
કાંડેશ્રીનારાયણ રતુત્યનંતરં સર્વદેવાનામાંજાકર્ણનામષ્ટમોઅડક્યાય. ૮

અધ્યાય ૯.

॥ રાગ ધન્યાશ્રી ॥ દશરથરાજપુન્યપવિત્રજી, કહુંસંક્ષેપેતેહનાંચરીત્ર
જી; રાવણેમુકયાંખંન્યોત્યાંહેજી, વિધયેપ્હોચાડ્યાઅવધનીમાંહેજી ૧ ઢાળ
અવધપુરમાંરાયદશરથ, રાણીકૌશલ્યાસતિ; તેનાઆનંદમાંદિનજયછે, નિ
જધર્મપાળેમહામતિ. ૨ પછેપુત્રનેનિજરાજસોંપી, અજગયાવનવાસ; તપસા
ધનાકરીથોડેદીવસે, પામ્યા સ્વર્ગનિવાસ. ૩ ત્યારે રાયદશરથરાજ કરતાં, ની
તધર્મવિવેક; પુત્રનીપેરેપ્રજપાળે, દયાસત્યવિશેક. ૪ એકકેકૈકન્યારાયની,
શુભરૂપકપટીમંન; બળવાનનિરદેઅતીધણિ, તેપરણીયારાજનં. ૫ વળીના
ગકન્યાસુમીત્રાને, પરણ્યાપોતેભુપ; બીજીસાનકન્યા વરયા, જેનુંમહામનો
હરરૂપ. ૬ જ્ઞાનકળાતેકૌશલ્યા, સુમીત્રાભક્તીઅનુપ; કેકૈનીસ્થેજણુજે,
એકકપટવૃત્તિરૂપ. ૭ ત્રિગુણરૂપવીવેકમુરતિમાનદશરથરાય, પાવનજશઅ
દભુતપ્રાક્રમ, કહેતાં પારનથાય, ૮ ધનુર્વિદ્યાવિશારદ, પંડિતશાસ્ત્રપ્રવિણ; શ
બ્દવેધીવિચીક્ષણુ, સહુશત્રૂકીધાક્ષિણુ ૯ પણુપ્રજનવથઈ રાયને, કંઈપુત્રપુ
ત્રીરૂપ; જેબનપણુચાલ્યું વહી, ચિંતાકરેછેભુપ, ૧૦ શાસ્ત્રપંડિતએમકહે,
પુત્રવિનાધીકસંસાર; શુન્યમંદિરસુતવિના, જેમદિપકવિણુ અધાર. ૧૧ પ્રા-
ણવિનાજેમદેહકહિયે, નાથવીનાજેમનારય; દયાવિન ભક્તિજથા; જેમકિ
યાવિણુઆચાર. ૧૨ શાંતિવિનવૈરાગ્યમીથ્યા, સંપત્તિધર્મ રહિત; જ્ઞાનરેહે-
ણીવીનાજેવું, સભાવિન પંડીત, ૧૩ વેદાત્તવિનજેઆત્મવિદ્યા, બંધુરહિ-
તસનેહ; સતપાત્રપાપેદાનજેમ, જળવિનસરોવરજેહ. ૧૪ પ્રજા જેમરાજવિ
ના, ધ્રુતલવણુપાએઅન્ન; પાકાવીધુતરૂપવિના, સંસારસુખનિરધન. ૧૫

હરિનામઅંકીતવિનાવાણી, મનોજયવિણુમુન્ય; પુત્રવિનાએમજાણુને, કુળ
વંશસરવેશુન્ય. ૧૬ એમરાયદશરણકરેચિતા, પુત્રનથયોપેટ, એકદિવસનૂ
પનેનિંદ્રામાં, સ્વપ્નઆવ્યુનેટ. ૧૭ જાણેમેપુરૂષએકસ્ત્રી મારિ, સપનામાંની
રધાર; જખકીને જાગ્યારાયજી, કરતાતેમનવિચાર. ૧૮ પ્રાતઃકાળેવસીષ્ઠગુ-
રને, કહીરાયેવાત; મેં ત્રેણેજાણુનિસપનામાંહે, કરીશએવાત. ૧૯ ત્યારેગુરુક
હેએભવીખ્યઆગળ, થવાનુંછેજાણુ; પછેશાંતિ અરથે રાય દશરથે, કયું ધુ-
ન્યપ્રમાણુ ૨૦ કેટલાકદિનવિત્યાપછી, અગ્યાગયાવનરાય, કોઇમગહાથેન-
વચઠયો, ત્યારેદુરપથેજાય. ૨૧ તેવનમાંનીશાપડી, ત્યારેવિમારયું મનમાંહે
એક સરોવરથીદુરતરૂવરતળેબેઠાત્યાંહે. ૨૨ તે સમેપ્રાહ્મણુશ્રવણનામે; વૃધ
અંધમાતપિતાય, તેફરેતીરથઅટણુકરતો, ધરીકાવડકાય. ૨૩ તેનેનિશામાં
તૃપાલાગી વૃધનેતેણીવાર; કાવડસરઉપકંઠમુકી, ગયોભરવાનેવાર, ૨૪ ક
મંડળમાંજળભરયું, તેશબ્દપ્રગટયોત્યાંહે; રાયજાણુયુંમગકો; આવ્યો સરો
વરમાંહે. ૨૫ રાયેતતક્ષણુખાણુમુકયું, શબ્દવેધીજેહ; તેશ્રવણુનેવાગ્યું તદા
કહિરામપડીયોતેહ. ૨૬ ત્યારેધરયાદશરથગયાપાસે, દ્વિજપડ્યોજેઠામ, દિન
થઈકહેશ્રવણુને, મેંકરયુંઅઘટીકકામ. ૨૭ શ્રવણુકહેજઘપાઓજળ, મુજ-
માતપીતાનેજાણુ; એઅંધનેતમેપાળજે. એણુંકહેતામાંગયાપ્રાણુ, ૨૮ કમંડ
ળલઈરાયઆવ્યા, વ્રધકેરીપાસ; બોલ્યાવીનાજળઆપ્યું, ત્યારેથયાંચીત્ત
ઉદાસ. ૨૯ અરેશ્રવણુકેમનથીબોલતો, તુનેકોધનહિકોઈદીન; જળપાનનહીક
રીએઅમો, બોલ્યા વિના ચીત્તભિન્ન. ૩૦ ત્યારે રાય વળતું બોલીઆ,
મેહે શ્રવણુ માર્યોઠામ; અજતણોહુંપુત્રદશરથ, અયોધામુજગામ;
૩૧ મેં અજાણુકર્મ આચર્યું, મગવરાસેકરિઆજ; હું પુત્રથઈપાળીશતમને.
પીયોજળમદ્રારાજ, ૩૨ એણું સાંભળીઅતીદુઃખમાં, આઠંદમાંડયું અ-
પાર; અરેશ્રવણુજેવોપુત્રકયાંથી, પ્રગટશેસંસાર. ૩૩ જેમલક્ષ્મીનારાયણુત
ણી, સેવાકરેઅનુદિન; એમ અમારિસેવાકરી, એપુત્રનેછેધન્ય. ૩૪ માતપી
તાનિસેવાનકરિ, ધરીમનુષ્યાદેહ; અંડાળતેનેજાણુવો, મહાપુત્રપાપીતેહ;
૩૫ તેનુંજ્ઞાનંધ્યાનખળોસહુ, જપતપઠીયાઅનુષ્ઠાન; ચતુરાઈવિધાવ્યર્થતે
ની, શ્રવણુઅધ્યયનદાન. ૩૬ વેદવીદ્યાભણ્યોમીથ્યા, સકળશાસ્ત્રપુરાણુ; તે
નેતીર્થપાવનનવકરે, થાયવૃથાસાધનજાણુ. ૩૭ માતાપિતાનેઉવેખી, શુભક
રમકરતાઅન્ય; તેધર્મઅધરમજાણુજ્યો, શેવાસમુનહીપુન્ય, ૩૮ એણું કહિ
ધરણિહજ્યા, મુછીથઈતવઆપ; અંતકાળેરાયને, બેજાણુદીધોઆપ. ૩૯ પુ-
ત્રવિયોગેપ્રાણુતારા, જજેસત્યવચન; એણું કાહબેમણું પામ્યા, રાયકંધ્યામ
ન. ૪૦ દાહાક્રિયાકીધીતેતણી, દશરથે તેણિવાર; પછે અશ્વઆરૂઢથઈયોતે,

આવ્યા નમ્રમોઝાર. ૪૧ ઉત્તરક્રિયાકરિવૃદ્ધની, આખ્યાંઅપર્મિતદાન; રાચહ
રખ્યામનવિશે, મારેથશેસંતાન. ૪૨ એશ્રાપનેવરમાનીયો, જેપુત્રથાશેસ
ત્ય; વશીષ્ઠગુરુનેવાતકહી, દ્વિજત્રેણેપામ્યામ્રત્ય. ૪૩ એકરમનિછેઅકળગત્ય
કયાંશરવણુદશરથયોગ; લખ્યુભવિખ્યમટેનહિ, સુખદુખમ્રત્યુરોગ, ૪૪ વળ
ણ. રોમભોગનેસુખદુખમ્રત્યુ, લખ્યાપ્રમાણેથાયરે; માટેકલ્પનાસરવેતજીને
ભળેવધકુંડરાયરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંબાળ
કાંડેદશરથેશ્રવણુવધોનામનવમોઅધ્યાય. ૯

અધ્યાય. ૧૦

॥ રાગસામેરીનીચાલટકડી. ॥ અસુરતણોરાજપ્રશપરવા, પ્રાક્રમવંત
અમોઘ; તેણેશુકાચાર્યપાસેકરાવ્યો, વૃષ્ટીબંધપ્રયોગ. ૧ મેઘતણુઆકર્ષણુ
કીંધું, આણીમનમાંગર્વ, અનાવૃષ્ટીથઈખારવર્ષનિ, પીડાપામ્યુંસર્વ. ૨ ગૌ-
બ્રાહ્મણુનિઆદેપ્રજસઉ, પામ્યુંદુઃખઅપાર; યજ્ઞયાગસઉબંધથયા, ત્યારેવર-
ત્યોહાહાકાર. ૩ ઇંદ્રયુદ્ધવણુદિનકીધુ, વૃશપરવાનિસાથ; નવજતાયોઅ-
સુરમહાખળીયો, શુક્રતણોશીરહાથ. ૪ બ્રહ્માએકહ્યુંમઘવાપતિને, તુજથી
નહીજતાય; દશરથરાયનેતેડીલાવેતો, દાનવપ્રાજ્ઞેથાય. ૫ અવધપુરિમાંઈ
દરેઆવી, જાચ્યાદશરથરાય; અજનંદનત્યાંતતપરથઈને, યુધકરવાનેજય.
૬ કેકૈકહેમુનેસાથેતેડો, મારેજેત્રુંછેયુદ્ધ; જોઉતમારુંખળછેકેત્રું, પ્રાક્રમવિધા
વિશુદ્ધ. ૭ કેકૈનેલેઈરથમાંખેઠા, ચાલ્યાત્યાંથીનરેશ; બ્રહ્મપતી આદેસકળદે-
વશું. આવ્યોસાથ્યસુરેશ. ૮ સિંધુપારજઈનેમાંડયું, યુદ્ધકરવાતેણીવાર;
વૃશપરવાનાસાથેવઢીયા, દશરથરાયઅપાર. ૯ દારૂણયુદ્ધથયુતેણીવેળા,
માર્ધાઅસુરઅનંત; સૈન્યસહીતપ્રશપર્વાનો, આણ્યોરાયેઅંત. ૧૦ પ્રશપ-
ર્વાનીપક્ષકરીને, શુકાચારજઆવ્યા; અસુરનિસેન્યાશેપહતિતે, સરવેસાથે
લાવ્યા. ૧૧ અસુરગુરૂત્યાંમંત્રભણીને, મુકેખાણુઅપાર; દશરથરાજશર મુ-
કીને, છેદેતેણીવાર. ૧૨ શુક્રનેસુપતિયેઅકળાવ્યા; સઘન્યસકળસંહાર્યું;
દ્વિજવરનેઅતિઝોધચઢ્યો, જાણેરાયનેહમણાંમાર. ૧૩ પછીપાંચખાણુમહા
પ્રાઠાંમાર્યા, અસુરગુરૂનીરધાર; દશરથનોરથપાછોહઠાવ્યો, ખારધનુપતેણી
વાર. ૧૪ ઘરિભાગીદશરથનારથની, નમીયોપ્રથવીમાહે; કેકૈયેનીજકરધા
લી, રથઉભોરાખ્યોત્યાંહે. ૧૫ એત્રુંખળછેઅખળાનુતે, નથીજણુતારાય,
તદાકારયુદ્ધમાંહેથયા, કોણેસનમુખનવરહેવાય. ૧૬ દશરથરાજકહેહવે,
એબ્રાહ્મણુનેજેમાર; તોબ્રહ્મહત્યાનુપાતકખેસે, મનમાંએમવિચાર્યું. ૧૭ પ-
છીમુગટઉડાડ્યોશીશવિશેથી, મુકીતીક્ષણુખાણુ; શુકાચારજનાઠાત્યાંથી,
યુદ્ધમુકીનીરવાણુ. ૧૮ જય જયકારથયોતેણીવેળા, હરખ્યાદેવજ્ઞપાર; જય

પામ્યાસત્રુસંહારી, અવધપતિનીરધાર. ૧૯ એવેરાયેકેકૈનાસામુજ્જેયું, વિ-
સ્મેયયાતરનાથ; રથચક્રમાંધરિકેકાણે, હીઠરાણિનોહાથ. ૨૦ પ્રસનથધઅ-
જનદનખોલ્યા, માગ્યમાગ્યવરદાન; તેમુજનેરણુમાંયશઆપ્યો, રાખ્યુમા-
રમાન. ૨૧ ઈચ્છાહોયતેમાગ્યહુઆપું, બેવસ્તુનેઆજ; રાણીકહેહુમા
ગીશજ્યારે. પડશેમારેકાજ. ૨૨ વચનરાયનું લીધુંપોતે, રાણી હરખીમન;
દેવેજ્યજ્યકારકર્યો, એમજ્યપામ્યારાજન. ૨૩ ઇંદરેઆભુષણબહુઆપ્યાં
વસ્ત્રઅનોપમસાર; આશિશદીધીવાચશપતીયે, દશરથને તેણીવાર. ૨૪ ઇંદ
રેપુછયુરાયતમારે, શાંછેવેર સંતાન; દશરથરાયને હુમેઆલ્યો, દીનથયાદુ
ખવાન. ૨૫ અહસ્પતિકહેચિંતા નવકરશે, ભુપછેભાએગવાન; તમારા પુત્ર
થધઅવતરશે, પોતેશ્રાભગવાન. ૨૬ વિભાંડીકરૂશીનોપુત્રછેશ્રંગી, અગીથકી
ઉત્પન, પુત્રજન્મનકરાવોતેપાસે, છેઅહમનિષ્ઠમુનીજન. ૨૭ તેને સ્ત્રીપુરૂપનું
ભાનનથીપણ, ગાનથકીવશથાય; બાકી અન્યઉપાયેનવઆવે. સાંભળોસાચું
રાય. ૨૮ દશરથકહેતમેઅપસરામોકલી; મુનીવરમોહપમાડે; જેમતેમકરી
લાવોતેને, અયોદ્ધામાં પહોંચાડે. ૨૯ એકુંકહી રાયેઆજ્ઞામાગી, ઇંદ્રતણીતે
ણીવાર; કેકઘસાથે રથમાંબેશી, આગ્યા નગ્રમોઝાર. ૩૦ વૃશપરવાને મારયો
ત્યારે, મુકતથયોપરજ; વૃષ્ટીયઘસહુસરૂપીમાંહે; ટળીયાદુખનાદીન. ૩૧ અ-
પછરાનેપછેઆજ્ઞાઆપી; ઇંદરેમોકલીતેહ; રંભાનામેયતુરાચાલી, ચતુરશિ
રોમણીજેહ. ૩૨ વળણ. ચતુરશિરોમણીનાયકા, વેગેતતખર થાઓરે; શ-
રૂંગીરૂપીનેમોહપમાડી, અયોદ્ધામાંલેઈ જઓરે. ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમતવા
લ્લિમકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેદશરથે નવૃશપરવાહનનાનંતર કેકઘવરપ્રદા
નોનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧.

॥ રાગ મા૩. ॥ આપીઆજ્ઞાનિરજરભુપ, ચાલીઅપ્પરાઅદભુતરૂપ
મહાવનમાંતતક્ષણઆવી, સાથેરૂતુવસંતતેનેલાવી. ૧ વનશોભાતણોનહિ
પાર, પુલીવનરૂપતીભારઅહાર; જઈજીકેતકીમેહેકે, ત્યાંગુલાબનેચંપકબે
હેકે, ૨ પુલ્યાંમકરણુદરૂમનેરસાલ. રંભાએશોકતાલતમાલ; બોલેહંસકારંડ
મોર, કોકીલાશુરમેનાંચકોર. ૩ ચકવાચકવીચકવાક, બપૈયામારેપીઉનેહાં
ક; સરોવરમાંપુલ્યાંકંજ, મત્તમધુકરકરતાગુંજ, ૪ અગજુથમળીનેફરતાં,
તૃણઅંકુરલીલાચરતા, તરૂસફળવનગંભીર; સીતમંદસુગંધસમીર. ૫
ચારેપાસેગીરીછેઅગમ્ય, તેમંચેમુનીઆશ્રમરમ્ય; વિભાંડીકનથીસ્થળમાં
હે, અંગીએકલાબેઠાત્યાંહે. ૬ ધરેધ્યાનતેઆસનવાળી, એકઅહમનીસાથેતા
ળી, જેનેસરવેવિશ્વસમાન, નથીસ્ત્રીપુરૂપનુંભાન ૭ તેઆશ્રમકેરીપાસ, આ

વીઅપ્સરાતેજપ્રકાશ; ઋગલોચનિર્મૈંધનુવંક, સ્તનપીનસિંહકટીલંક.૮ અ-
 દ્રવદનીચંપકવરણી; હાવભાવરતીરસલાવે, કુચમંડળનેકપાવે. ૯ આ-
 ભુષણઓપેઅંગે, ચીરહારચોરીનવરંગે; કરકામનિયેઅહિવીણા, કરે ગાન
 મધુરસ્વરઝીણા. ૧૦ જેનાગાનથીદીનકરથભે, ફણીડોલેઅનંતસંભે; ઋગ-
 નુ ભુથ આવી મળિયું, થયાંતન્મયભાનજ ટળિયું. ૧૧ મુનિ શ્રવણ પડયું
 તે ગાન, નેત્ર ઉઘડયાં છુટયું ધ્યાન; છેમ્રગીથથી ઉત્પન્ન, માટે નાદે મોહ્યા
 મુનિજન. ૧૨ ઉડીખારણેઆવ્યા ચાલી, દીડીરંભા રૂપરસાલી; મનમાં જ
 ઇયુકોઆવ્યું મુન્ય, મુજને કરવાપાવન. ૧૩ નથી નરનારિનુંભાન, સવળે
 એકદ્રષ્ટીસમાન; ધસીઆવ્યાતેનિપાસ, મનમાંઆણીઉલાસ. ૧૪ કરીપરદ
 ક્ષણપાયેલાગ્યા, ત્રિયેઆલીંગી અનુરાગ્યા; ધન્યદિવસ ઘડીમહારાજ, માનુ
 ભાવપધાર્યાઆજ. ૧૫ આવોરડોતમારેવેશ, કયાંથીઆવ્યા રહોકોણુદેશ;
 કોણુવનમાં આચરોતપ, કોણુગુરુ શોમંત્રનોજપ. ૧૬ હસીનેબોલીતવરંભા,
 તપનુંસ્થળસ્વરગઆરંભા; ગુરુમનમથજપમોહમંત્ર, રતીઆસન તપનોત
 ત્ર. ૧૭ પંચબાણ અમારો પ્રયોગ, સમાધીસુખ અંગસંયોગ; એલુંવચનશુ
 ભીંમુનીત્યાંહે, તેડીલાવ્યાઆશ્રમમાંહે. ૧૮ આપ્યુંઆસનભાવસમાન, કરી
 સ્વાગતઆદરમાન; પાસેલાવીમુકયાંવનફળ, કમંડળભરીનેજળ. ૧૯ ફળ
 આરોગોમુનિજન, ત્યારે અપ્સરાબોલીવચન; એફળઆરોગુનહિ, ભુઓ અ
 મફળઆછેસહી. ૨૦ એલુંકહીનેકાઢ્યુંપકવાન, ઘરતપકવપીયુશસમાન; તે
 મુનીનેકરાવ્યુંઅશન, લાગ્યુંસ્વાદયયાપ્રસન. ૨૧ ધન્યમુનીવરતમઅવતાર,
 આવાફળનોકરોનીત્યઆહાર; તમારું તપઆસનયોગ, દેખાડોમુનેતેકરિભો-
 ગ. ૨૨ મારેઆશ્રમરહોહવેતમો, નિત્યશેવાકરીશુઅમો; એમરંભારહિઆ
 શરમ, કરેકામકળા અનુક્રમ. ૨૩ નિત્યઅમ્રત ભોજન આહાર, મુનિનેકરાવે
 નિરધાર; શયન કરતાંએક આસન, મુનિનુંથયું ચંચળમન. ૨૪ રમેરતિસુ
 ખઆસનભેદ, કામવ્યાપ્યોટાળ્યોનીર્વેદ; માયા ઇશ્વરનીબળવાન, ભુલ્યા
 જોગસમાધીધ્યાન. ૨૫ બળવાનઈંદ્રિનુગ્રામ, મનઆકરસ્યુંઅભિરામ; ત્રિ
 યામાંહેથયાતદાકાર, જાણ્યોજગતતણોવ્યવહાર. ૨૬ એમવહિગયાકેટલાદિ
 ન, આવ્યાવીભાંડીકમુનિજન; રંભાએ જાણ્યુંદેશેશરાપ, સુતબ્રષ્ટકરયોમે
 આપ. ૨૭ એલુંજાણીનેસામીઆવી, રહીચરણેશિશ નમાવી; હુંછુંશરણ
 તમારેસ્વામી, આવિછુંપરમારથકામી ૨૮ મુનીકહેબાધતુંછેકોણ, શેકાર
 ભુઅહીંઆવી જાણુ; અબળાકે શુભોમહારાજ, અયોધ્યાનાદશરથરાજ. ૨૯
 તેનેપુત્રનથીઉત્પન્ન, તેમાટેકરવોછેજગન; કહ્યું બ્રહ્મપતિયેતેડીલાવો, શ
 રૂંગીપાસેયજ કરાવો. ૩૦ આપીઆજ્ઞા મનેસુરનાથ, શરૂંગીને મોકલોમારી

સાથ; એવું કહીનેરહિજેટલે, શૃંગીધાઘઆવ્યાતેટલે. ૩૧ મુનિનેપાયે લાગ્યા ઉલાસ, પછીબોલ્યાવચનપ્રકાશ; શુભોપીતાકહું વૃતાંત, આમુનિવરમોટા મહાંત. ૩૨ યોગઆસન સાધન પ્રત, ફળલાવ્યા છેઅનંત; મુનિયેધરીનેયું ધ્યાન, પુત્રબ્રષ્ટથયો ગયુંભાન. ૨૩ અબળાને નેદેઉશરાપ, તોએપુત્રમરેપરિ તાપ, સર્વજીવીલાંડીકજેહ, મનમાંહે વિચારયુંએહ. ૩૪ અવતરવાના છેભગ વંન, માટેલેઘજવાદેઉતંન; એપુત્ર કરાવશેયાગ, થશે નિરમળજશમહાભા ગ્ય. ૩૫ એવુવિચારી બોલ્યામુન, શુભપુત્ર કહુંતેવચન; જાઓરંભાનીસાથે આજ, કરોનરૂપદશરથનુંકાજ. ૩૬ કરાવોપુત્રેષ્ટજન, જાઓરાખીધરજ મંન; વીલાંડિકના સુણિવચન, રંભાલેઘ ચાલીમુનિજંન. ૩૭ વળણ. મુ નીવરનેરંભાલેઘ આવે, અવધપુરમોઝારે; શરૂંગીનેજેઘ દશરથ હરખ્યા, સ્વાગત કીધીઅપારે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામ ચરિત્રેસંમતવાદિમકી નાટકધારાયાં બાળકાંડેશરૂંગીરથોધાગમનનામ એકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગ ધનાશ્રી. શરૂંગીઆવ્યા અયોધા મોઝારજ, દશરથે પુજ્યાઅરચ્યા અપારજ; રંભામુકીગઘસુરલોકજ, મુનીને વ્યાપ્યોવિયોગેશોકજ. ૧ હાંજ થયોશોકસંગવિયોગનો, મુખસંભારિરંભાતણું; પછી ભોજનઆછાદનવડે, રાયેમુની સંતોષ્યાધણું. ૨ શુભકન્યા એકબ્રાહ્મણુતણી, રાયદશરથેપાળીહ તી, તેપરણાવીશરૂંગીરૂપીને;લગ્નવિધીએમહામતી. ૩ વશીષ્ઠગુરૂનેપુછિને, ઉપચાર યજ્ઞતણોકરયો; શુભલગ્ન માંહેરાયજ, આરંભ વિધિએઅનુસરયો. ૪ અનેકમુનિવરમજ્યા છે, તેશબ્દસ્વાહાઉચરે; હુતદ્રવ્ય હોમેસફળમંતરે, વિપ્રવેદધુનિકરે. ૫ સકળમુનિનાસાથમાંહે, મુખ્યશરૂંગિછેતદા; જ્યમતા રામંડળમાંહેશોભે, રોહિણીવરસર્વદા. ૬ પુરણાહુતિથઈયગ્નનિ, ત્યારેપ્રગ ટઅગનીનરખીયા; જગનનારાયણરૂપનેઘને, મુનિસરવેહરખિયા. ૭ ચત્વા રીશરૂંગનેસપ્તપાણિ, ચરણત્રયદ્વયશિશ; એમજવાળામાંથીપ્રગટમુરતી, જેઘહરખ્યાઅવધીશ. ૮ પાયસાનુંપાત્રકરમાં, આપ્યુંશૃંગીહાથ; ત્રિપિંડ કરિભક્ષણકરાવો, ત્રિરાણિનેસાથ. ૯ પ્રસાદઆપીશરૂંગીનેહવે, અનળઅં તરધ્યાન; શરૂંગીયેઆપ્યોવાશષ્ટને, અતીવણોઆદરમાન. ૧૦ ત્યારેવશી ષ્ટેવહેંચણકરી, ત્રઘણિપીંડકીધાતેતણા; જેષ્ઠભાગઆપ્યોકૌશલ્યાને, જેના મુણછેઅતીધણા. ૧૧ તેથકિમધ્યમભાગબેતે, કરયાબ્રહ્મકુમાર; કેકૈસુમિત્રા તણે, કરઆપિયાતેણીવાર. ૧૨ કેકઈરીસાવિતેસમે, કરીકોપબોલીવાણ; ચરજેષ્ઠઆપ્યોકઉશલ્યાને, શુંઅધીકમુજથીજણ ૧૩ હુંધણીવહાલીરાય ને, મેંકરયોબહુઉપકાર; મેંજતાડ્યાસંગ્રામમાં, યશપામિયાનિરધાર. ૧૪

બ્રહ્મનંદનકહેરાણિ, કરોચરપ્રાશન; જોઝાઝીવારલગાડશોતો, થશેકાંઈવીધ
 ન. ૧૫ એમકહેતામાંકૌતકથયું, એકશમળિઆવીત્યાંહે; ઝડપમારિપિંડ
 લીધો, ઉડીગઈનભમાંહે. ૧૬ કહ્યાંતકેકેકરેછેઅતી, નેતરેઆંસુધાર; શોક
 ધરતીરૂદનકરતિ, થયોહાહાકાર. ૧૭ ત્યારેકૌશલ્યાનેનેત્રસમસ્યા, કરીદ-
 શરથરાય; સુમિત્રાનિસામુંજેયું, સમજીતેઅલીપ્રાય. ૧૮ કૌશલ્યાનિજન્ય
 રવિવેશી, આપ્યોયોથોભાગ; વળીસુમીત્રાએઆપીયો, તેટલોધરિઅનુરાગ.
 ૧૯ કઉશલ્યાનેસુમીત્રાના, ચરણતણાખેઅંશ; તેકેકેયેભક્ષણકરયા, એમસં-
 તોષીઅવતંશ. ૨૦ રાણિયોચરભક્ષણકરી, અતિહરખીયોમનમાંહે; ઘણુંદા-
 નઆપ્યાંરાયજી, મુનિવરલાવ્યાતાંહે. ૨૧ ત્રિયાત્રણસગર્ભાથઈ, ઘણુંહર્ષપાં
 મ્યારાય; પેલોપિંડસમળીલેઈગઈ, તેનોથયોકોણુઉપાય. ૨૨ એકહતોવાંનન
 રકેસરી, તેનિઅંજનિનામેનાર; તેપોતાનોઆશ્રમખાંધી, રહેતાંવનમોઝાર.
 ૨૩ કંઈપ્રજનવથઈતેહને, ત્યારેવીચાર્યુંછેત્યાંહે; તપકરવાખેડીઅંજનિ, રૂ-
 પીમુખપરવતમાંહે. ૨૪ ઘણુંકષ્ટકરતિકામનિ, તેઆરાધેત્રિપુરાર; વરસસા
 તસહજામુધી, તપકર્યુંતેઝાર. ૨૫ શિવપ્રસન્નથઈનેખોલીયા, તુંમાગ્યનેવર
 દાન; અંજનીકહેમુનેપુત્રઆપો, તેજસ્વીખળવાન. ૨૬ શંકરકહેધન્યઅં-
 જની, તુજપુત્રથાશેનેટ; રૂદ્રજેઅગીયારમા, તેપ્રગટથશેતુજપેટ. ૨૭ આમં
 ત્રજખવાયુતણો; બેકરપશારિએહ; પ્રસાદઆપેપવનતુજને, ભક્ષકરજેતેહ.
 ૨૮ શિવજગ્યાએતુંકહિકરિ, મંત્રદાનપ્રકાશ; તેસમેશમળીપિંડલેઈને, ઉ
 ડીછેઆકાશ. ૨૯ વાયુવાયોઅતિવણો, છેઆજ્ઞાશવનીઅભંગ; પંખીણી
 તવવ્યાકુળથઈ, અતિઝપટલાગીઅંગ. ૩૦ ચરચંચુમાંથીપડ્યોતતક્ષણ, ક-
 રચુંકારજસાર; વાયુયેલાવીમુઢીયો, અંજનિકરમોઝાર. ૩૧ પ્રાસાદપડિયો
 કરવીષે, તેજેઈહરખ્યાએહ; શિવમંત્રભણીનેઅંજનિયે, ભક્ષકીધોતેહ. ૩૨
 તેશમળીપુરવેઅપસરા, બ્રહ્મલોકરહેતીભણ; સુવરણસરખીદેવાંગના,નામેહ
 તિનિરવાણ. ૩૩ એકસમેબ્રહ્માનીસભામાં, નરૂત્યકરતીનારય; ચંચળકાયે
 સરવસામું, જોતીકામવિકાર. ૩૪ સ્વરમાંનચુકીમાનુની, વીધીયેતેઢીધોઆ
 પ; તુંચંચળદ્રસ્થેભુવેમાટ, શમળીથાજેઆપ. ૩૫ અનુગ્રેહેપુછ્યોપ્રેમદાએ,
 ત્યારેપ્રજપતિકહેવાણ; થોડાદીવસમાંરાયદશરથ, યજ્ઞકરશેજાણ. ૩૬ પ્રસા
 દવન્હિઆપશે, રાણીઓનેજોણીવાર; કેકઈતણાકરવિશેથી, ચરલેજેતુનિર
 ધાર. ૩૭ તેપિંડભક્ષકરિશનહિ, તુંઉડજેઆકાશ; ચરપરપથીપાંખીશપાછો,
 સત્યલોકનિવાસ. ૩૮ તેશમળીકેરીચંચુમાંથી, પિંડપડિયોત્યાંહે; નિજરૂપધ
 રીનેઅપસરાગઈ, બ્રહ્મલોકજ્યાંહે. ૩૯ ચરભક્ષકીધોઅંજનીયે, સગરભ
 થઈતેણિવાર; દિનદિનવૃદ્ધિથાયછે, અંજનીતેજઅપાર. ૪૦ વળણ. અપા

રતેજઅંજનીકેરૂંદિનદિનવૃદ્ધિથાયરે; આતાજનસહુસાંભળો, હનુમંતજન્મ
કથાયરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિતરે સંમતવાદિમકનાટકધારાયાંખાળકાંડે પુ
ત્રેષ્ટયજ્ઞકરણાતચર પ્રાપ્તીનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨.

અધ્યાય ૧૩.

રાગ સામેરી. શરોતાજનસહુસાંભળોભાવે, હનુમંતજન્મકથાય; પુરા
માસથયાઅંજનીને, પ્રસવસમેત્યાંથાય. ૧ સુગમસમીરદીશાઓદીપેનેપુલ્યો
ફાગણમાસ; વનમાંથીરૂપીપત્નીચોઆવી, બેઠીઅંજનીપાસ. ૨ પુત્રનોજ
ન્મથયોતેણીવેળા, વાનરકેરોરોશ; ઉદયાચળઉપરજેમઉગે, કાંન્તિઅંગદી
નેશ. ૩ વિદ્યુતજેવાકુંડળકળકે, મણીજડીત્રશીરોટાપી; વજરકછોટોકોપીન
કંચન, કટીયેમુંજીઓપી. ૪ મહાવીરરણધીરનેશોભે, યજ્ઞોપવિતજસાર;
મુખપુન્ઘ્રાગ્રપ્રવાળાંજેલું, રકતવરણસકુમાર. ૫ એવોપુત્રપ્રગટયોદેખી,
હરખ્યાંસરવેકોય; ક્ષધાતુરથયોતેખાળક, ચારેદિશાયેજેય. ૬ પ્રાતઃકાળેસુ
રજડિયો, રકતવરણછેતેહ; કપીયેજાણ્યુપાકુંડળછે, ભક્ષકરૂંડુએહ. ૭
રોમાવળીકુતકારકરિને, ગરજનાટીયોધોર; દીગજકંપ્યાસીંધુડિછળ્યા, ધ-
રૂંધરાપદજેર. ૮ સિંહનાદકરીતલપજમારી, ઉછળીચોઆકાશ; દીનકર
નેફળજાણીપોતે, ચાલ્યોકરવાગ્રાસ. ૯ જેમવડકુંડમાંહેજયડિયો, વિનતા
સુતખળવંત; એમસુરજમંડળપાસેઆવ્યો, ઉછળતોહનુચંત. ૧૦ તાપવ
ણાપ્રગટયોસુરજનો, દાઝવાલાગ્યોતંન; પવનેજાણ્યુપુત્રજખળશે, વરસા
વ્યોશીતપરજન્ય. ૧૧ સુરજગ્રહણહતુતેદીવશે, રાહુએરવીનેઅશીયો; જ
ણ્યુએફળખાયછેમારૂં, કપીવરવેગેધશીયો. ૧૨ હનુમતેલાંગુલનીઝપટે,
રાહુનેમારયોઅપાર; તેનેપક્ષેકેતુઆવ્યો, યુધકરવાતેણીવાર. ૧૩ પછેરાહુ
કેતુબેનેમારયા, નાઠાપામીત્રાસ; રૂદનકરતાઆવીઉભા, સુરપતિકેરીપાસ.
૧૪ ઇંદ્રઅઠરાવતબેશીચાલ્યો, લીધીવણીસેન્યાય, કપીવરસહામોયુદ્ધકર
વાને, આવ્યોસુરપતિરાય. ૧૫ દારૂણયુદ્ધથયુતેણીવેળા, વરત્યોહાહાકાર;
દેવનીઉપરઅંજનીનંદન, મારેખહુવીધીમાર. ૧૬ અઠરાવતનુંપુન્ઘ્રાગ્રહિ
ને, કપીવરકોપ્યોઅપાર; ઇંદ્રસહીતપછાડ્યોપૃથ્વી, પામ્યોદુખતેણીવાર.
૧૭ ઇંદ્રેકરોધકરીનેમારયું, વજરકપીનેશીશ; વજરપ્રહારથીમુરછાઆવી,
ધરણીઢલ્યોપતીકીશ. ૧૮ વાયુએપુત્રખોળામાંલેહને, કરવામાંડયુંરૂદન; તે
ભ્રુપ્રાણઅપાનબેરૂંધ્યા, અકળાયાંત્રણભુવન. ૧૯ દેવસહુઅકળાવાલાગ્યા,
પવનખંધથયોજ્યારે; શિવઅહાવિષ્ણુલોકપતિ, મુનિઆવ્યાખળીતેવારે. ૨૦
વાયુપ્રત્યેવિધાતાબોલ્યા, શાનેકરેછેરૂદન; દેવસરવનેજીત્યાએણે, મહાખળી
યોછેતંન. ૨૧ વિષ્ણુકહેસુણવાયુએછે, પુરણપીડનોપુત્ર; ચઉદલોકમાંકોઠથ

ક્રી, મારયોમરેનહિસુત્ર. ૨૨ હરિયેહશીહનુમંતઉઠાડયો, મુકયોમસ્તકહાથ; ચરણુવીરેહેજેએમબોલ્યા, પોતેવધકુંડનાથ. ૨૩ શિવજીકહેમારાનેત્ર નોઅગિની, બાળેસકળઅહાંડ; તેનોતાપનહિએપુત્રને, બોલ્યાવચનઅખં-
ડ. ૨૪ ત્રિશુળાદિકજેમારાંઆયુધ, તેએનેનવભેદે, બ્રહ્માકહેબ્રહ્મશ્રાપન લાગે, શસ્ત્રએકેનવછેદે. ૨૫ ઇંદ્રકહેમારૂવજરનવાગે, થજેવજરદેહીબળવં-
ત; મારેવજરેહણાયોમાટે, નામએનુંહનુમંત. ૨૬ કુબેરકહેયક્ષરાક્ષસથીન વ, પામેપરાજયએહ; વરૂણકહેયુધમાંયશથાશે, અભંગશક્તિદેહ. ૨૭ યમ રાજકહેકાળડંડએને, નહીપીડેઅલીરામ; તેપ્રાણીનેયમડંડનહી, જેસમરે તાડનામ. ૨૮ આશિશાહીધીસરવમુની, થયાવિશ્વામીત્રકપાળુ; કોટીવરશે કરમાયનહીએવિ, આપીકમળનીમાળ. ૨૯ એમહનુમંતનેવરદાનઆપી, દેવગયાનીરધાર; મુનીસરવેનીજ આશ્રમઆવ્યા, વરત્યોજ્યજ્યકાર. ૩૦ પ્રાણુઅપાનસકળપ્રાણીના, ગતિકરવાનેલાગ્યા; અખિલવિશ્વમાં આનંદવર-
ત્યો, શોકસરવનાભાગ્યા, ૩૧ પુત્રનોશોકધરિનેઅંજની, કરતિરૂદનઅપા-
ર; એવેલોકપ્રાણેશેલાવીમુકયો, ઉછંગમાંતેણીવાર. ૩૨ પુત્રનેજેઠિમાતાહર ખી, વાત્સલ્યભાવઅનંત; રૂદેયાંપીસ્તનપાન કરાવ્યું; તપ્તથયાહનુમંત. ૩૩ વળીકોઠસમેહનુમંતભણ્યોછે, સુરજકેરીપાસ; અન્યપુરાણમાંતેહકથા, સુરજશિખ્રકાશ. ૩૪ વળીઅન્યપ્રકારેછેઉત્પત્તિ, હનુમંતજન્મકથાય; બ-
હુરૂપિમતનેભેદકરીને, કલ્પકથાકેવાય. ૩૫ તેગાટેસદેહનવકરશે, વીવેકી સંતસુબળ; એઅકળચરિત્રજદેવતણાં, તેકોણેનથાયપ્રમાણ. ૩૬ એહનુમ-
તનીજન્મકથાકહી, બળપ્રાક્રમચરીત્ર; જેપ્રાણીસાંભળેભાવયકી, તેથાયેપુ-
મ્યપવિત્ર. ૩૭ ગ્રેહેપીપથાયનતેને, વીજયસદાતેપામે; ભુતપ્રેતપીશાચન પીડે, વીધનસકળતેવાંમે. ૩૮ જન્મજનનેતત્રનીવિદ્યા, નાટકચેટકજેહ; હનુ-
મંતનીકથાસાંભળતાં, બાધાનકરેતેહ. ૩૯ વળણુ. બાધાનકરેતેહપ્રાનીને, વિઘ્નસરવેજયરે; કહેદાસગીરીધરકહુંહવે, શ્રીરામજન્મકથાયરે. ૪૦ ઇતી શ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાં બાળકાંડેહનુમાનોત્પત્તિકથન નામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

રાગ ધનાશ્રી. રાયદશરથનીત્રણુરાણી, તેસગર્ભાથઘગુણુખાણી; ચંદ્રશુ કલપક્ષનોજેમ, પામેદીનદિનવૃદ્ધિતેમ. ૧ ત્યારેદશરથપ્રત્યેવચન, બોલ્યા ગુરૂવશિષ્ઠાવન; જાઓરાણિઓપાસેરાજ, જેમાગેતેઆપોઆજ. ૨ જેનેજે વીધઅછાહોય, તેનાપુરોમનોરથસોય; છેધરમશાસ્ત્રનીરીતિ, માટેઆચરોએ વીનીતી. ૩ ઉડ્યાવચનશુણીનેરાય, શુભમહુરતજેઠનેજય; પેહેલાઆવ્યા

કેકેનેધેર, તેણિએત્યાંવિચારીપેર. ૪ બેડીરીસાઠતેણીવાર, જણેસરપીણીકે
 ધઅપાર; એવુંજેઠઅથોધાભુપાળ, પાસેઆવિબોલ્યાતતકાળ. ૫ કેમરીસા
 ઠતુરાણી, જેમાગેતેઆપુંઆણી; તુંછેવહાલીતનમનધન, બોલ્યનીમુજ
 સાથવચન. ૬ મુખમરડીબોલીતેણીવાર, શુભોરાયકહુંનીરધાર; કૌશલ્યા
 શુંરાખોછોહેત, તેનેમાનોછોપ્રેમસમેત. ૭ રાખોઅંતરમારીસાથ, એવુંનાધ
 રેતમનેનાથ; તેછેવહાલીતનમનધન, મારીસાથનમેળવેમન. ૮ અહીંઆ
 બ્યાશુંકરવાકાજ, પુરોતેનામનોરથઆજ; એવાંસાંભળીરાયવચન, દીધુરા
 ણીનેઆલીંધન. ૯ પ્રાણવલ્લભતુંમુનેવહાલી, તુંનેમળવાહુંઆવ્યોઆધી;
 એમકહીવણાંવીનયવચન, રાણીસતોધિરાજન. ૧૦ આપ્યાંપટ આભુષણ
 સાર, કરાવ્યાંભુપેદાનઅપાર; કરીકેકેનીઆસ્નાવાસ, પછીઆવ્યાસુમીત્રા
 નીપાસ. ૧૧ ઉડીઅખળાતેણીવાર, કરયોનરપતીનેનમસ્કાર; આપ્યુઆસ
 કપુજનકિધું, ઘણીસ્વાગતેમાનજદીધુ. ૧૨ મંદહાસ્યકરિનેરાણી, ઉભીસ
 ન્મુખજેડિપાણિ; વણાંમિઠાંમધુરાંવચન, સુણિસુખપામ્યારાજન. ૧૩ જે
 બોલીહતિકેકેઆપ, તેનોલાગ્યોતોરાયનેતાપ; સુમીત્રાનાંવચનરૂપીજળ, તે
 જોભુપથયાશીતળ. ૧૪ સુમિત્રાનેઝાલીહાથ, હસીબોલ્યાઅથોદ્ધાનાથ; મા
 ગ્યમાગ્યઘનિજાવરઆજ, પુરૂસકળમનોરથકાજ. ૧૫ સુમીત્રાકહેસદાઆચ
 રણ, ચિત્તરેજેતમારેશરણ; કૌશલ્યાનેપુત્રથયારતન, તેનિશેવામાંરહેમુજત
 ન. ૧૬ જેષ્ટનીપાળવીઆજ્ઞાય, ધર્મનિતીનોએવોન્યાય; સુમીત્રાનાંવચન
 વરીષ્ટ, જાગ્યાંઅમ્રતપેઅતીમીષ્ટ. ૧૭ હરખીપછીઆપ્યાંભુપ, અલંકારને
 વસ્ત્રઅનુપ; રાણીનેહાથેવણાંદાન, અપાવ્યાંદ્રીજને સનમાન. ૧૮ સંતોષીને
 આલ્યાનરેશ, કૌશલ્યાગ્રહેકરિપ્રવેશ; રાણીરહિતવ્યથાથઘશાંત, બેડીઅંત
 રગ્રહમાંએકાંત. ૧૯ થયોપ્રહ્લનોઆવીરભાવ, દેખેરામસ્વતંત્રસાવ; ઇંદિ
 રાવરપુરણપ્રહમ, શીવપ્રહ્લાનજણેમર્મ. ૨૦ જેનિઆજ્ઞામાનેલોકપાળ, કર
 તાજેઉદેસ્થિતિકાળ; કૌશલ્યાનુંઉદરજ્ઞાનખાણી, છપાયતેમાંસારીંગપાણી.
 ૨૧ અંતરજ્યામીએકનિસંગ, રહ્યાવ્યાપીસરવેખંગ; કૌશલ્યાનેત્રઅલી
 રામ, દેખેસરવત્રએકજરામ. ૨૨ સ્થુળસુક્ષ્મકારણેદેહ, ત્રીઅવસ્થાકહીયે
 જેહ; તેરહિતથઘછેવૃત્તિ, ખટઉરમિપીડાનથીકરતી. ૨૩ રામરૂપથઘનિષ
 કામ, બ્રાહ્મણીતરદેખેરામ; સપ્તમીભોમીકાયેશ્થીતી, પરાત્પરતણી જેરી
 તી. ૨૪ સમાધીસ્થબેડીએકલગ્ન, પ્રહ્લાનંદમાંથઘનેમગ્ન; એવીરાણીને
 દીડીબેડી, જેઠરાયનેચીંતાપેડી. ૨૫ જણ્યુંએમુજસાથ્યરીસાવી, નવબોલે
 ધણુંએબોલાવી; રૂદેયાંપીઆલીંધનદીધું, હાકમારીધણુહેતઘીધું. ૨૬ સુ
 ણીરાયનાંપ્રેમવચન, ઉઘાડ્યાંકૌશલ્યાયેલોચન; નથીદેહનુંભાનલગાર, ન

જાણેહું છું નરકેનાર. ૨૭ ત્યારેરાજકહેમાગ્યઆજ, તારાપુરૂષનોરથકાજ;
 બોલ્યા કૌશલ્યા રાણી ગંભીર, હું છું જગદાત્મા રઘુવીર. ૨૮ અજ્ઞાન
 અપેક્ષાનથી, પુરણકામહું છું સરવથી; રહ્યોવિશ્વસકળભરપુર, સ્થુળલિં
 ગકારણથીદુર. ૨૯ મહાકારણનહોયેમહારૂપ, હું તોઆત્મારામઅનુપ; દ્વર્ધ
 તાદ્વર્તિનેજ્ઞાતાજ્ઞાન, નથીમારેધાતાધ્યાન. ૩૦ હું તોસાક્ષીસરવનીવાસી, સા
 ખીચૈતન્યવિશ્વપ્રકાસી; સચ્ચિદાનંદહું અવીનાશી, સુખરૂપઆનંદવિલા
 સી. ૩૧ એવુંસાંભળીદશરથરાય, ધણુંમનમાંવિસ્મેથાય; અરેરાણીતુનેશુથ
 યું, આજભાનતારૂકયાંગયું. ૩૨ મનેઓળખહું છુંકોણ, કયેમથઈગિછેકઅ
 જણ; તુનેકરીગયોરાવણહરણ, હુંલાંબોકરીપાણીપ્રહણ. ૩૩ સુણીરાવણ
 કેરૂનામ, કરીગર્જનાબોલીભામ; લાવધનુશખાણુઆદીશ, છેદુંરાવણનાદ
 શશિશ. ૩૪ ત્રિશિરાખરદુખરમારું, તાડીકાસુખાહુસંહારું; શુર્યનખાનુંછે
 દુનાક, છોડુંબંધસકળરીપ્રપાક. ૩૫ એમસકળચરિત્રઅશેષ, કહ્યારાણિ
 એશુણ્ણતાંનરેસ; રાયદશરથનેદુખજગ્યું, રાણિનેકંઈચેટકલાગ્યું. ૩૬ કર્યું
 કામણુકોઈયેઅચેત, વાવળગ્યુંભુતકેપ્રેત; એમચિંતાકરીનરદેવ, તેડાંબ્યા
 ગુરૂનેતતખેવ. ૩૭ આવીજેયુંવશીષ્ઠેઅનુપ, કૌશલ્યાનેદીઠારામરૂપ; જેમ
 અંજનવિઘવંન, આડરહિતદેખેતેધન. ૩૮ એમદીઠવશીષ્ઠેરામ, કોટિકં
 દર્પમુરતિશ્યામ; સ્ત્રીનીજેહતીઆકૃતી, તેજેયામાંનથીઆવતી. ૩૯ રઘુવરમુ
 રતિચિતખાધી, મુનીવરનેથઈછેસંમાધી, ત્યારેબોલાવેછેરાજનં, નથીબોલ
 તાતેમુનીજન. ૪૦ રાયખીનાતેણીવાર, આતોકૌતુકદીસેઅપાર; આવશીષ્ઠ
 જેવામુનિરાજ, તેનેભુતેઝડપ્યાઆજ. ૪૧ મોટુચેટકછેએમાંયે, હવેનાશીને
 જઈયેકયાંયે; એમચીંતાકરેછેભુપાળ, એવેજગ્યા ગુરૂતતકાલ ૪૨ ભુપેપુ
 છયુંલાગીપાય, ગુરૂકહેનહોયચેટકરાય; સાક્ષાતજેશ્રી ભગવાન, શીવબ્રહ્મા
 ધરેજેનુધ્યાન, ૪૩ તેકૌશલ્યાઉદરઅવતાર, આંબ્યાહરવાભુમિનોભાર; ત
 મનેચરિત્રકહ્યાંજેટલાં, પ્રગટથઈધરશેતેટલાં, ૪૪ આજકાલ્યમાંહવેભુપ, અ
 વતરશેરામસ્વરૂપ; એવુંસાંભળીદશરથરાય, પામ્યાઆનંદહરપનમાય. ૪૫
 પછેગુરૂનેતેડીસાથ, સભામાંયેઆંબ્યાનૃપનાથ; ધણુંહરપભર્યારાજન, આ
 બ્યાપ્રસવસમેનોદન. ૪૬ અયોધ્યાવાતસીનરનાર, તેનાહરપતણોનહિપાર;
 ઉચેચંદ્રનોઘછેચકોર, ધનચાહેખપૈયામોર. ૪૭ ભાનુઆગળપુલેકંજ, કસુ
 માકરકોકીલકંજ; એમકુશળથઈછેપ્રજય, ક્યારેરાયનેપુત્રજથાય; મેલ્યાંઅખં
 ડદિપકદ્વાર, નિશાયેજગેસહુનરનાર; બેઠાગણુકલધિડીઆળ, સભાપુરીબે
 ઠાભુપાળ ૪૮ વળણ. ભુપાળબેઠાસભામાંહે, વસીષ્ઠઆદેમુનીજનંરે;વાટબુ
 વેછેવધામણીની, ક્યારેપ્રગટેજગણવનરે. ૫૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમ

ક્રીનાટકધારાયાંશ્રીખાળકાંડેકૌશલ્યાશ્રીરામવિભાવોનામચતુર્દશોઅધ્યાયઃ ૧૪
અધ્યાય ૧૫.

દોહા. દેવસકળત્યાંઆવિયા, સુતિકાગ્રહજેઠાર; ગર્ભસ્તુતીકરતાસહુ,
અદ્રસ્યરહીનિરધાર, ૧ અગ્રરહ્યાસહુદેવની, બ્રહ્માચતુરસુખણ; પ્રભુપ્રાગ
ડઆગમલહિ, સ્તવતામધુરીવાણી. ૨ બ્રહ્મઉવાચ ॥ જયજયઅગમઅગ્રા
ધબોધ, અવિચળઅવિનાશી; આદિપુરૂષઅન્યકત, હરિસચરાચરવાસી. ૩
અખિલવિશ્વઆધાર, અમલઅજઅંતરયામી; પુર્ણકામપરમેશ, પરાપરંયા
પકસ્વામિ. ૪ અપરીછિન્નઆનંદ, રૂપસર્વજ્ઞસુખાકર; બ્રહ્મસચ્ચિદાનંદ,
જ્ઞાનધનનિગુણગુણાકર. ૫ નિગમઅગમવાગીશ, ઇશઅજસિદ્ધઅમરગણ;
પાર ન પામે સકળ, લક્ષણકરેવિશેષણ. ૬ મનવાણીગોતીત, અગોચરનવપ્ર
ભાણે; દારૂદારાસુખધાર, કરતાનવખણે. ૭ આત્મારામઅગ્રાહક, અપારઅદ્રસ્ય
અનાદિ; અકળરૂપઅવિધાર, સકળસ્ફટિકરઆદિ. ૮ તથાપીનીજઈછાય, ભકત
ગોસુરદ્વિજકારણ; સ્થાપનધર્મઅરોપ, ધરોવિવિધતનુધારણ. ૯ અંશકળા
યુદ્ધવ્યુહ, રૂપઅદ્ભુતવરધર્તા; નીજજનપુરણકામ, અનુગ્રહનિગ્રહકર્તા. ૧૦
મચ્છરૂપધરીવેદ, ગ્રહીશંખાશુરભાર્યો; કુર્મધરાધરીનિધિ, મથનમંદ્રાચળ
તાર્યો. ૧૧ રૂપવરાહવીશાળ, ગ્રહણકરિભુમિસ્થાપિ; હીરણ્યાક્ષહતકર્યો, વિમ
ળકિરતિજગવ્યાપી. ૧૨ ભિમભયંકરતનુ, નરહરિસંભવીધારયો; હિ
રણ્યકશ્યપુહણ્યો, ભક્તપ્રદહાદઉગાર્યો. ૧૩ વામનચંદ્રખળીદાર, જઈજિચિ
ભુત્રિકમ; કરિસુર્યેતિનીસહાય, વિસ્તરયુઅદ્ભુતવીકમ. ૧૪ ભગુકુળકમ
ળપતંગ, કરશુધરસહસ્રભુજરિ; નક્ષત્રિએકવિશવાર, કરિભુદ્વિજકરધારિ.
૧૫ અખઉદયાચળઉદર, આતકૌશલ્યાકેરો; ઉદયહોઉશ્રીરામ, રજિહરિવી
સ્વઅંધેરો. ૧૬ અસુરસધનવનવિપુલ, રૂપદશમુખઆદિસખ; જાતવેદરધુ
વીર, જન્મધરિનેકરોઅખ. ૧૭ દેવદિનહોઇરહે, વેદપંથધર્મનિવારે; ઉતા
રોભુભાર, કરોસુરસંતસુખારે. ૧૮ જયજયશ્રીજગદિશ, પ્રભોજનઆરત
મંજન; ગંજનવિમુખસમુહ, સદામુનિજનમનરંજન. ૧૯ જયજયદિનદ
યાવ. હરિશરણાંગતવત્સલ પ્રગટથાઓપરીબ્રહ્મ, કરોપાવનપદભુતળ. ૨૦
જયજયજગન્નીવાસ. રમાપતીસંકટમોચન; કોટીકામલાવણ્ય, છળીહમ
નીરખહુલાચન. ૨૧ જયઅપારગુણનામ, રૂપઅદ્ભુતચરીત્રવર; ત્રીવેધી
તાપહરાવમળ. સુધાસરશ્રવણેમંગવકર. ૨૨ કંઈણાનીધાનભગવાન, જય
પુણ્યસ્ત્રોકપાળનકરણ; અખપ્રગટહોઉગિરિધરપ્રભુ, જયરધુપતિઅશરણશ
રણ. ૨૩ દોહરો. ગર્ભસ્તુતિકરીદેવતા, રહિઆકાશવિમાન; પુષ્પઅંજળીગ્ર
હીભુવે. જન્મસમયભગવાંન. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધ

રાયાંખાળકાંડઅહ્માદીકકૃતશ્રીરામસ્ય ગર્ભસ્તુતીર્નામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫
અધ્યાય ૧૬

રાગ ધવળ ધન્યાશ્રી. શ્રીરામજન્મમંગલસુખદાયક, અહસકલઅનુકુ
લજી; દશેદીશાદિપ્તમાનથઈ, શુભલગ્નછેમંગલમુલજી. ૧ રૂતુવસંતતર્ધ
ત્રનોમીશુભ, શુકલપક્ષમધ્યાનજી; પુષ્યનક્ષતરેરવીવારેપ્રગટયા, રધુવરરૂપ
નિધાનજી. ૨ દેવદુંદભીવાગ્યાંનભમાં, પુરપનીત્રષ્ટીથાયજી; સુરવિમાનનીભી
ડથઈ, ગુણુગાંધરવકીંનરગાયજી. ૩ સુતીકાઅહમાંકૌશલ્યાજી, જોતાંથઈસા
વધાનજી; વરપઅષ્ટાદશકેરીમુરતી, પ્રગટયાશ્રીભગવાનજી. ૪ રાંખઅઠગદા
પદમવીરાજે, ચતુરભુજધનશ્યામજી; કુંડળમુગટઆભુપણુમંડીતલાજેકો
ટીકકામજી. ૫ પીળુપીતાંબરપદનખમણીધુતિ, કમલકોમલતાભાજેજી; વ
જરાંકુશવટમચ્છનિઆદે, રેખાઅષ્ટાદશરાજેજી. ૬ એવાહરીનેકૌશલ્યાયે,
ઉભાદીડાપાસજી; પુરવનીસ્મરૂતીત્યાંઆવિ, ઓલખીયાઅવિનાશજી. ૭ ક
ઉશલ્યાએસ્તુતિખડુકીધી, કરજેડીતેણીવારજી; બાલકરૂપેરામથયા પછે,
દશરથરાજ્યકુમારજી. ૮ શીશુરૂપથઈસિન્ધ્યામાંહે, કરવાનેલાગ્યારૂદનજી; સ
રવેજાણ્યુંજેપુત્રજપ્રગટયો, હરખવધાઈધન્યજી. ૯ એવાસુતનેજેઈકઉશલ્યા
આશ્ચર્યપામ્યાંમનજી; પ્રસવતણીપીડાનવજાણી, ક્યારેપ્રગટયોતનજી. ૧૦
વાજીત્રઅગણીતવાગવાલાગ્યાં, દેવનાંદુંદભીનાદજી; જ્યજ્યકારતણીધુની
ઉડી, ઉપન્યોઅતિઆહલાદજી. ૧૧ વધામણીયાદોડયાવેગે, મળીયાજ્યક
વૃંદજી; અવધપુરીમાંધેરધેર મંગળ, નરનારીઆનંદજી. ૧૨ કનકથાળકુમ
કુમદધીઅક્ષત, મંગળવિધી ઉપચારજી, નવલત્રિયાસહુમંગળગાતિ, આબ્યાં
રાજદ્વારજી. ૧૩ કઉશલ્યાનેવધાવેવીનતા, જોતિકુંવરનુંમુખજી, શેષસહસ્ર
શકેનહીવરણવી, તેહસમેનુંસુખજી. ૧૪ નરૂપદશરથસુખ પાંખ્યાઅતિવણું,
અહ્માનંદમાંમગ્નજી; મુનિમંડળમાંવશીષ્ઠવિરાજે, સાધેસુઅહજન્મલગ્નજી.
૧૫ અનેકમુનિવરતેસમેઆબ્યા, દશરથનેદરખારજી; સર્વમળીમહાપર્વવિષે.
જેમજ્યપ્રયાગમોઝારજી. ૧૬ તેસમેઉડીદશરથપુત્રનું; મુખજોવાનેજ્યજી;
વશીષ્ઠઆદેમુનીવરસાથે, ઉરઆનંદનમાયજી. ૧૭ સ્નાનકરીશુભઅંબર
પેર્યાં; સ્વસ્તીવાચનશ્રાવજી; કોટિકંદર્પરામચંદ્રમુખ, જોયુંદશરથરાયજી. ૧૮
જન્મઅંધલોચનપામેજેમ, નિરધનધન ભંડારજી, એમપુત્રનેજેઈદશરથરા
જ, પાંખ્યાહરપઅપારજી. ૧૯ જાતકર્મપછીકરયુંકુંવરનું, વેદવિધીમહીમા
યજી; ભીડધણીથઈજ્યકનીતવ; દાનઆપતારાયજી. ૨૦ આભુપણુપટમુક
તામાંણુક, ગજરથઅશ્વઅનેકજી. ૨૧ દશરથે દાનકર્યાંજળમુકી, સરિતાઆ
લીત્યાંહેજી; તેનિસંખ્યાકોણુકરેથયો, સંગમસરજ્યુમાંહેજી. ૨૨ વિપ્રખંદી

જનમાગધપાસે, હુટાવ્યાભંડારણ; જેણેજેમલેવાયુ તેમલીધું. દ્રવ્યતણેના
હીપારણ. ૨૩ જયકસરવેઅજયકક્રીધા, લીક્ષુકથધગિયાભુપણ; લક્ષ્મીપ
તિદશરથધેરમગટયા, ઇશ્વરઅકળઅનુપણ. ૨૪ તેણેસમેન્ડપકેરીરાણી, સા
તસેઆવીત્યાંહેણ; મુકતાકુસુમવધાવેવીધીયે, બેઠીમંદીરમાંહેણ. ૨૫ જેમઆ
દિમાયાભગવતિપાસે, અનંતશક્તીયોઆવેણ; એમકઉશહ્યાનીપાસેઆ
વી, રાણીયોહરખેબોલાવેણ. ૨૬ રત્નજડીત્રપર્યંકનીઉપર, છત્રઅનોપમઝ
ળકેણ; ચંદ્રવરણ્યામરખેપાસે, ચંચળથાતાંચળકેણ. ૨૭ તેનીઉપરકઉ
શહ્યાબેઠા, રામનેલેધઉછંગણ; કીંકરિઅનેકસેવામાંસત્વર, વીચરેનાનારં
ગણ. ૨૮ સ્વસ્થથધનૃપદશરથબેઠા, કરિમુનીવરનિસભાયણ; જન્મપત્રીકા
વશિષ્ઠવાંચે, સાંભળોદશરથરાયણ. ૨૯ ક્ષિરસાગરવાશીનારાયણ, આઠીપુ
રૂપત્યાંજેહણ; દુષ્ટસંહારકનીજજનતારક, અવતરીયાછેએહણ. ૩૦ સકળ
જીવનાઅંતરયામીઝિત્પત્તિસ્થીતીઅવશાનણ; આત્મારામરમેસધળેમાટે, રા
મનામએલીધાનણ. ૩૧ દ્વાદશવર્ષનાપુત્રથશે, બળપ્રાક્રમવિધાજેહણ; એક
મુનીજયીલેધજશે, યજ્ઞરક્ષાકરેએહણ. ૩૨ ભવિશ્યમુનિસહુકેહેવાલાગ્યા,
આગમરામચરિત્રણ; શ્રવણકરેદશરથકઉશહ્યા, પાવનપુન્યપવીત્રણ, ૩૩
રામચંદ્રરતનપાનકરતાં, જગજીવનઆધારણ; નેત્રતણીસમશ્યાકરી નાથે,
ગુરૂનેતેણીવારણ. ૩૪ ચરીત્રસકળકહેજ્યોરાયનું, મરણનકહેશોએવણ; સ
મશ્યામાંસુચવીયુપોતે, ગુરૂસમજ્યાતતખેવણ. ૩૫ યજ્ઞરક્ષણુથીમાંડીકથા
કહિ, રાવણકુળસંહારણ; દશરથમરણવીનાગુણસધળા, ગુરૂચેકરયાવિસ્તા
રણ. ૩૬ સુમીત્રાનેપુત્રથયો, આવીવધામણીતતકાળણ; ગુરૂસહિતમુનીમં
ડળતેડી, આઠ્યાઆંભુપાળણ. ૩૭ જાતકર્મકુંવરનું ક્રીધું; આપ્યાંબહુવીધી
દાનણ; તેણેસમેકેકધનેમગટયાં, સુંદરબેસંતાનણ. ૩૮ અવધપતીનેઆનં
દનમાયે. જયકનાદુખકાપ્યાંણ; જાતકરમકરયુખેપુત્રનું, દાંન અપરમીત
આપ્યાંણ. ૩૯ ચારેપુત્રથયાદશરથને, આનંદાતેણીવારણ; બારવરપમહો
ત્સવવરત્યો, અવધપુરીમોઝારણ. ૪૦ ત્રયોદશમેદિનવશિષ્ઠમુનિયે, જન્મ
પત્રકરલીધાંણ ચારેપુત્રનાંવિધીચેકરીને, નામકરણત્યાંક્રીધાંણ. ૪૧ વધકુંઠ
વાસીકઉશહ્યાસુત, નામતેનુંશ્રીરામણ; શેષતણોઅવતારસુમીત્રા, લક્ષ્મ
ણ એવુંનામણ. ૪૨ કેકધનાખેપુત્રતેહરીના, સંખચક્રઅવતારણ; ભરતશત્ર
ધનનામજપાડયાં, ગુણબળતેજઅપારણ. ૪૩ ચારપુત્રનાંનામજપાડયાં, ગુરૂ
ચેતેણીવારણ; શ્રીરામલક્ષ્મણભરતશત્રુધન, વરત્યોજયજયકારણ ૪૪ વળ
ણ. જયજયકારથયોઅવધપુરમાં, દશરથહરખ્યા અતિધણું, શરોતાજનસહુ
સાંભળો, બાળચરિત્રરાધવતણું, ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાદિમક્રીનાટકધા

રાયાંખાળકાંડેશ્રીરામલક્ષ્મણભરથશત્રુધનજન્મકથનંમનામષોડસો અધ્યાય.
અધ્યાય ૧૭.

રાગઆશાવરી. શ્રીરામચરીત્રકથારસઅમૃત, પાવનસુખદઅપાર, જે સાંભળેશ્રવણકરેનહી, તેનિબુદ્ધીનેધિકારજી. ૧ વક્તાવિવેકીશ્વરૂપતીજેવા; મુરખઓતાહોય; તોવ્યર્થકળયેતેસાદરે, શ્રવણકરેનહીકોય. ૨ વક્તાનીવાણિમીથ્યાજેમ, ઉજડવનમાંરૂદન, સુખદુખતેનેકોઈનિપુછે, એમઓતીમુરખ જન. ૩ ખટરસભોજનભાત્યભાત્યનાં જમનારોરોગિષ્ટ; સ્વાદકશોરૂચેન હિતેને, ધર્મશાસ્ત્રપાપીષ્ટ. ૪ જન્મઅંધછેદરપણજેતું, કાગનેઅમરૂતઆહાર; ઉંટનેરંભાફળનુંભોજન, શુકનેધનસાર. ૫ એમશરોતામુરખદેખીનેથાય, સરસ્વતીનેસંતાપ; રાજકન્યાજેમપદમનીસુંદર. વંદનેદીધીઆપ ૬ જેમપતી શેવામાંજરણીરહેનહી, ભગ્નપાત્રમાંનીર; એમમુરખનારૂદેમાંઠરેનહી, રામક-થાગંભીર. ૭ કવિતાસીંધુમાંઅર્થરત્નતે, નવજાણેમતીમંદ; જ્ઞાતાભગવતીએ રસજાણે, કાવ્યકથાનભયંદ. ૮ તેમોટોઓતાજનશુણ્ણે, સાદરશ્રદ્ધાસહીત; પુરૂષોત્તમદશરથધેરપ્રગટયા, પુરમાંહર્ષઅમીત. ૯ શ્રીરામજન્મથીસકળવીશ્વમાં, વરત્યોજ્યજ્યકાર; એકલંકામાંહેશોકપડયો, ધરાકંપથયોતેણીવાર. ૧૦ સીંહાસનદશાનનખેઠો, ભાગીપડયુંતવછત્ર; મુગટખશીપડયોશીશવિશેથી, કોખ્યોરાવણતરત. ૧૧ ત્યારેઅદ્રશ્યમાંઅવલોકયુંરાવણે, દીઠાંનહીંદશમુખ; માનશુકનજેઠનેમતિમંદ, પાખ્યોમનમાંદુખ. ૧૨ મદોદરીનેસ્વપ્નજ-આવ્યું, પામીત્રભુપરીતાપ; જાણેસુલોચનાઅંગપોતાનું, વીધવાદીહુંઆપ. ૧૩ રાણીયેસ્વપ્નનીવાતકહિત્યારે, ખોલ્યોરાવણવાણ; દેવજેઠશ્વરઆપણીઉપર, કોખ્યાનિશ્ચેજાણ. ૧૪ જેનીઉપર દૈવકોપેતેને, થાયેવીધનઅનેક; ક્ષીણપામેખજપોતાનું, વેરીનુંજેરબીશેક. ૧૫ તેલાભજાણિઉધમકરેપણ, આવેતેમાંહાણ; વીજ્યકાંમેપરાજ્યપામે; ંહાલાંવેરીથાયજાણ. ૧૬ આપણુંરાજત્રીયાનેસંપતિ, ગજરથવાહનજેહ; તેશત્રુભોગવેઆપણેજેઠયે, દૈવરૂઠયોહોયએ-હ. ૧૭ જેમલખ્યુહશેતેથશેસુંદરી, સુખદુખકરમસમાન; મોટેચીંતાશાનેકરેછે, હુંછુમહાખજવાન. ૧૮ પછેપ્રધાનપ્રત્યેરાવણકહેછે, સાચવોનઅનેરાજ; રાતદિવસસાવધાનરહોકોઈ, શત્રુઉદેથયોઆજ. ૧૯ એરીતેઆગમજણાવ્યું, ખીનોરાવણરાય; હવેઅવધપુરીમાંદીનદીનઅદકો, આનંદઉત્સવથાય, ૨૦ રામજન્મસુખમંગળકારી, નીરભેલોકપ્રસન્ન; માખ્યામેહવરશેઉરવીતળ, પાકેછેધણુંઅન્ન. ૨૧ વૃક્ષસદાઅમૃતફળઆપે, ત્રીકાળદુઝેધેનુ; વ્યાધીદરીદ્રનચિંતાકોને, થાયનહીંદુખદેહનું. ૨૨ સ્વરૂપસુંદરનરનારિનાં, મુંઢથયાવીદાન; આરેવર્ણધર્મનીજખાળે, ભુપતિઈદ્રસમાન ૨૩ કૌશલ્યાઉદયાચળ

જ્યારે, ઉગ્રાદીનમણીરામ; તસ્કરઉલુકતેઅધથયા, મુકયાંજરચોરિનાંકામ.
 ૨૪ જેમવેદાંતશાસ્ત્રેકરીને, સર્વેમતનોથાયછેદ; વિશયાશક્તિટળેસહુજ્યારે,
 પ્રગટદ્રઢનિરવેદ. ૨૫ એમરામજન્મથીકામક્રોધમદ, અન્યાઅધરમજજેહ;
 શોકદુઃખદુઃકાળદોષસહુ, નાશથયાછેતેહ. ૨૬ દ્વિતીયાચંદ્રનીપેરેદીનદિન,
 વૃદ્ધિપામેકુમાર; માતપીતાનિઆંખ્યડરે, જોઈહરખેછેનરનાર. ૨૭ કનકમ
 ણીનાપારણામાંહે, ચારેપુત્રજુલાવે; હરખેહાલરૂગાતીમાતા, હેતયરીનેહુલા
 વે. ૨૮ અનેકનારિયોઆવેનગ્રની, જુલાવેકરીહેત; નોછાવરકરીલેતિઓવા
 રણાં, સક્તિપ્રેમસમેત. ૨૯ શ્રીરામચંદ્રનુંમુખનીરખીને, દેતીત્રિયાઆશી
 શ; કૌશલ્યાજીપુત્રતમારો, જીવજોડોડવરીપ. ૩૦ કુંવરનેકરણવેધકતક્રીધું,
 સરવેપામ્યાંમુખ; ઉછંગેલેધપયપાનકરાવે, જનનિજેતિમુખ. ૩૧ વળણ.
 મુખજોઈમુખપામેદશરથ, ચારેપુત્રરતંનરે; લાડલડાવેકુંવરને, કૌશલ્યાહ
 રખેમનરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીતરેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાંડ
 શ્રીરામજન્માનંતરંસવણોભયોત્પત્તિનામસપ્તદશોધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગવેલીનાઢાળ. શ્રીરામકથાજશનીરમણછેપુણ્યપવિત્રજી, જથામંતિ
 ચેકરીગાઉતેબાળચરિત્રજી. ૧ પ્રભુખટમાસનાથયાજુલેછેપારણે, સાતસેંરા
 ણીયોઆવેજુલાવાકારણે. ૨ મેલીમુખકમળમાંઅંગુઠોધાવતા; કીલકીહુંકા
 રકરિમાતાનેખોલાવતા. ૩ આવીરૂતુશરદપુનમનીરાતડી, કરયુએકકઉતક
 લીલાતેનીકહુવાતડી. ૪ ચોકમાંપારણુમુકીસુવાડયારામને, માતાહાલોગા
 યજુલાવેપુરણકામને. ૫ તેણેસમેચંદ્રઉગ્રોદીશાઓદીપાવતો, કળાઓ પુર
 ણકીરણજનમનભાવતો. ૬ તેનુંપ્રતિબંબપડયુંસુતમુખહેજમાંજણે, ખીજે
 ચંદ્રઉગ્રોથયોથંભતેજમાં. ૭ સામાસામીચંદ્રદેખાયા, તેજએકતારમાં, કઉ
 શલ્યાચેકઉતકદીહુંપડયાંછેવીચારમાં. ૮ આતેશુચેટકહશેકેમુનેસ્વપનથયું,
 વદનવીધુદેખાયોમુખએનુંક્યાંગયું. ૯ એવેત્યાંભુપતિઆવ્યાઆનંદમાંયજી.
 મુખમાંચંદ્રમાદીઠોવિરમેથયારાયજી. ૧૦ આકાશમાંએકદેખાયેખીજેસુતને
 મુખે, નિશાકરજીમદેખીભુલ્યાનૃપભર્મવિષે. ૧૧ પુત્રલીધોપારણામાંથીદ
 શરથરાયજી, લેઈનેમંદીરમાંઆવ્યાવિસ્મેધણુથાયજી. ૧૨ રૂપજોઈરિઝયા
 રાજસુંદરશ્યામનું, જેણુંહતુતેણુંદીહુંમુખશ્રીરામનું. ૧૩ ગુરૂનેતેડાવિનેપુ
 જ્યુંબ્રહ્મપુત્રખોલીયા, વશીષ્ઠેવિચારીલીલામગ્નથઇડોલીયા. ૧૪ અરેન્રૂપ
 એસુતજાણોનારાયણરૂપછે, અલઉકીકલીલાકરશેત્રીભુવનહુપછે. ૧૫ મુ
 ખમાંચંદ્રજીઠોમાટેકારણકહું, આજથીનામજએનુંરામચંદ્રકહોસહુ. ૧૬
 ભુપમુણીઆનંદપામ્યાદાનમણાંઆપીયાં, એવીનિત્યનવીલીલા જોઈમુખ

બ્યાપીયાં. ૧૭ એકસમેરાયરમાડેપુરણકામને, ચોકમાંચોટીઉપરબેઠાલેધ
રામને. ૧૮ પ્રાતઃસમેનઅનારીઆવીબોલાવતી, રામછબીકંદર્પકોટીનેવા
મીધેઆવતિ. ૧૯ પ્રભુકીલકારીકરતાસમઝાયનવેણમાં, અંતરનોનેહજણ
વેપોતાનાનેણમાં. ૨૦ ઓવારણાંલેધજીવેનેધરધુરાજને, વળીબીજીખાળા
આવેમુકીધરકાજને. ૨૧ સખીપ્રત્યેસખીકહેછેસુણમારીમાવડી, રાજદરબા
રમાંગઈતીનેધઆવીઆવડી. ૨૨ આંગણેભુપતિબેઠાલેધશ્રીરામને, શીકહું
રૂપનીશોભાલજવેકામને. ૨૩ નાનુકઆભુપણુઓપેકચનહીરેજડયાં, ચપ
ળચક્ષુમીનજણેસુધારસમાંપડયાં. ૨૪ મુખશશીકંજલજવેકુંડળછેકાનમાં,
નેત્રનાચાળાકરીસમજવેસાનમાં. ૨૫ ખીટળીયાળાકેશજુમેલછનમુખચંદ્ર
નાં, જણેઆવ્યાંઅમ્રતપીવાખાળફૂંદ્રનાં. ૨૬ ટોપીશિરઉપરઝળકેઝાલર
મોતીતણી, જ્યુગરદમુખમાંચળકેજણેહિરાકણી. ૨૭ અંગોઅંગમીનકેતન
વરશીરહયોવાસકરી, રૂપનાભુપશીરોમણીજેતાંમારીઆંખ્યઠરી. ૨૮ ઠગારી
શીહુંઠગાધનેત્રઆનંદમાં, ભલીભલીભામાભુલેબ્રકુટીકંદમાં. ૨૯ સંસારના
કરજસરવેભુલીએનેભજી, નરજેધમોહપામેનારીનુંશુંગજી. ૩૦ બેનીમેતો
કયારનુંજેયુરંધુવરરૂપને, જ્યાંજેઉંત્યાંદેખુરૂપનાભુપને. ૩૧ દશરથનેકઉ
શદ્યાનાંસુકતઉદેથયાં, પુન્યતરૂપુલથયાંપુત્રજળઆવિયા. ૩૨ એમસઉપુ-
રનીનારીગાયેગુણગ્રામને, આવેનિતરાજદ્વારેનિરખવારામને. ૩૩ મણીખંધ
આંગણામાંહેરમેપ્રભુરીજમાં; કયારેવઢેકયારેપડેકયારેરડેખીજમાં. ૩૪ જણ
કરવડેચાલેધુધરીગાજતી, પાથેનેપુરકટીચેકીંકણીવાજતી. ૩૬ પીતજ્યધુ
લીયુપહેરયુધનશાંમઅંગમાં, જરકશીકોરયોઝળકેબુટાખહુરંગમાં. ૩૬ ટો
પીશીરઉપરશોભેકુંદનમઢાવનિ, રૂપરચોટીચળકેટીપકજડાવની. ૩૭ મો
તીનાંકુંડળકાનેસોહીચેકરસાંકળાં, પ્રતીર્ખીખઆભુપણુમાંમજ્યાં. ૩૮ સિંહ
નખસોનેમઢયોહાલરૂંઓપતું, ઉરઆકાશમણીચહધુતીલોપતું. ૩૯ ખાળ
વિધુઆનનઉપરકેશજુમીરહ્યા, કરપદકંજસડોમળનખજણેમણિગ્રહ્યાં. ૪૦
અણીયાળીઆંખડીઆંજી, બિંદુદીધોભલો, કપાળેકઉશદ્યાએધીધોકુમકુમ
ચાંદલો. ૪૧ અલબેલાઆંગણેરમતારમકડાંલેધને, ચપળગતિયેચાલેજનુક
રહેધને. ૪૨ ચાલવાશીખ્યાચારેતોતળુંબોલતા, પુત્રનેરમાડવાપુંડળદશરથ
ડાલતા. ૪૨ ખોળામાંલેધનેરાજબોલવુંશીખાવતા, કરચપટીવજડીસુતને
નચાવતા. ૪૪ દશરથ પુત્રનેજેધપ્રેમમનઆણુતા, પોતાનુંભાગ્યસરાહેવીધી
નેવખાણુતા. ૪૫ ભુખ્યાથાયત્યારેરોતાપયપાનકરાવતાં, નવાંનવાંનિત્યઆ
ભુપણુતેઅંગધરાવતાં. ૪૬ બેવરસનાખાળકથયારમેઘણા રંગમાં, બંધુઆ
દેખીજસરખાસરખાછેસંગમાં. ૪૭ ભોજનસમેભુપબોલાવેતોયેનથીઆવતા,

નાશીનેખારણેજનયરડતાનેરીસાવતા. ૪૮ કૌશલ્યાપુંઠળધાઈપુત્રનેખોલાવતી
મધુરીમીઠીવાણીકહેમનભાવતી. ૪૯ આવોમારાકુંવરકાલાજીઉંતારેવારણે
ધણીવારથધણેભુખ્યારમોછોખારણે. ૫૦ રૂદેચાંપીચુંબનકીધુકેડેલેધઆવ
તાં, પુત્રનેભોજનકરાવેડાંમનભાવતાં. ૫૧ પાસેલેધભુપતીબેઠાવિષેકેઠ્ઠા-
લમાં, ચારેનેભોજનકરાવેપોતાનીથાળમાં. ૫૨ એવાંસુખનેઈરિજખજ્જાનંદપા
મતા, મગ્નથઇલાડલડાદેસુખેદીનવામતા. ૫૩ વૈકુંઠધીશવીશ્વભરખજ્જાને
જાણીયે, તેમભુપુત્રથયાશુંભાગ્યવખાણીયે. ૫૪ ખજ્જાશિવશેષનેનારદવખા
ણેભુપને, આવેનિત્યપ્રત્યેજેવારધુવરરૂપને. ૫૫ વળણ. રૂપનેઈરિધુવરતણું,
મોહપામેનરનારે, પંચવરસનામભુથયા, કરતાલીલાઅપારરે. ૫૬ ઈતી
શ્રીરામ ચરિત્રે સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંખાળકાંડેશ્રીરામસ્યખાળચરીત્રક
થનંતામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮ અધ્યાય ૧૯.

રાગ ધન્યાશ્રી. થયાપંચવરસનાચારેકુમારજી, અંગેધર્તાવિવીધશણગાર
જી, સહુમાંમોટાછેરામજી, નીજજનકેરાપુરણકામજી. ૧ ઢાળ. કામપુર
ણરામજી, જેનિકથાપુન્યપવિત્ર; વજ્રાભુષણઅંગધરીને, કરતારામચરિત્ર.
૨ કરકનકસાયકચાંપનાંનાં, ગ્રહીરમતારામ; અસુરકરીપાષાણુના, શીરછે
દતાઅલિરામ. ૩ તેદુરબેઠાજીવેદશરથ, પુત્રમુકેખાણ; તેલણ્યાવીનભુલેન
હિ, શરચોટમારેજી. ૪ સભાજનકહેરાયને, મહાપુત્રખળીયાએહ, સિંહ
તણાસિંહહોયનીસ્યે, તેમાંનહીંસંદેહ. ૫ વશિષ્ઠગુરુનેપુછીનેશુભ, લગ્નમહુર
તલીધ, ઉપવીતધરવાપુત્રને, દશરથેઆદરકિધ. ૬ અનેકમુનીવરતેડીયા,
ભોજનનાનાભાત; સજનફરેહલમલકરે, આનંદમાંદીનરાત. ૭ ચારેસુતને
મુંજખંધન, કરાવ્યુંકપિરાય, ઉપવિતઅંગેધરાવ્યાં તેનિગમપંથમહિમાય.
૮ વશિષ્ઠગુરુએઆપીઓ, જગાયંત્રીનોમંત્ર; કુળધરમક્ષત્રીતણોજે, વળીવે
દમારગતંત્ર. ૯ વાજંત્રવાગેઅતિધણાં, નેસ્વસ્તીમંત્રલણાય; કિરતીજઅ
કવખાણે, ધણુંદાનઆપેરાય. ૧૦ ચારદિનભોજનકરાવ્યું, નગ્રસહુતેણીવા
ર; વિપ્રનેખહુદાનઆપી, વળાવ્યાનિરધાર. ૧૧ જેવેદવંધજગતગુરુતે, થ-
યાછેવૃતખંધ; પછેવિધાભણવાચારે, બેઠાવશિષ્ઠસંખંધ. ૧૨ જેનીસ્વાસા
નીગમકાવે, તેલણ્યાઆગમવેદ; ધરમખાળકમભુતેગુરુ, સંવતાગતબેદ. ૧૩
સહુલોકપતીકપેકટાક્ષે, કાળપામેત્રાસ; તેઆજ્ઞાગુરુનીપાળતા, કરેવિધાને
અભ્યાસ. ૧૪ વસિષ્ઠપાસેતેસહુ, કળાગુણસમુદાય; વરસદ્વાદસનાથયા, બં-
ધુસહિતરઘુરાય. ૧૫ આદિવિદ્યાધનુરઆદિ, કળાસકળસુખણું; ધર્મન્યાયને
વેદનીતી; ભણ્યાપુરૂષપુરાણ. ૧૬ રાયદશરથખોલીયાતે, વશીષ્ઠપ્રત્યેવાણુ;
ચારેપ્રત્નતેતીરથકરવા, મોકલીયેનીરવાણુ. ૧૭ સેન્યાધણીસત્વરકરી, સાથે

સુમતપ્રધાન; આજ્ઞાલેઘગુરૂપિતાનિ, ચાલિયાગુણવાન. ૧૮ ઘણાંસકટભરી
નેદ્રવ્યલીધુ, વસ્તુનાનાભાત; ચરણુવંદીનિજમાતના, ચાલીયાચારેશ્રાત
૧૯ રથમાંબેઠાચારખંધુ, સઘનનોનહિપાર; શ્રીરામચાહ્યાતીરથકરવા; વર
ત્યોજ્યજ્યકાર ૨૦ જ્યાંતીરથઆવેતેઠેકાણે, સ્નાનકરતારામ; બ્રહ્મભોજન
દેવઅર્ચન, કરેછેનિષ્કામ. ૨૧ જેવોમહિમાજેતીરથનો, જેવોજ્યાંઅનુક્રમ;
તેવિધીકરતારામજી, આચરેએવોધર્મ. ૨૨ ગજતુરંગગઉવસ્ત્રભુષણ, દ્રવ્યનો
નહીપાર; તેદાનકરતાવીપ્રને, તીર્થવિષેનિરધાર. ૨૩ જેનાચરણુથીગંગાથ
યાંજે, તિરથપદપાવન; તેપ્રભુકરતાતીરથકરતા, પોતેભુગજીવન. ૨૪ જેને
ચરણેસકળતીરથ, રહ્યાકારણુરૂપ; જેનાનામથીઅધ્યોવજ્યે, આપેમોક્ષઅ
નુપ ૨૫ શિવવિરંચીશેષજેનું, ધરેનિત્યેધ્યાન; તેલોકસંગ્રહઅર્થપાળે, ધ
ર્મશ્રીભગવાન. ૨૬ વળણુ. ભગવાનપાળેધર્મએવો, તેલોકનાહિતકાજરે; હવે
રામે જે તીરથકર્યા, તેવીસ્તારીકહુઆજરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા-
દ્મીકીનાટકધારાયાં બાળકાંડે શ્રીરામસ્યઉપવિતધારણાનંતરવિદ્યાભ્યાસો
નામએકોનવિશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગમારૂ ॥ શુણુશ્રોતાનિર્મળમન, રૂડીરામકથાપાવન; રામેતીરથકરીયાંજે
હ, કહુસંક્ષેપેકરીતેહ. ૧ કાશીવિશ્વનાથત્રંબકકેશ, મહાકાળેશ્વરઉંકારએશ. ૨
મમલેશ્વરજેનુંનામ, કેદારેશ્વરપુરેકામ; નાગનાથનેધુખેશ્વરજેહ, વૈજનાથ
અભેકરતેહ; મલીકાર્જુનશંકરભિમા, સોમનાથરામેશ્વરસિમા. ૩ જ્યોતિર્લિંગ
ગથયાંએખાર, કહુસપ્તપુરીવિસ્તાર; અયોધ્યામથુરાંનેમાયા, કાશીકાંચિવિ-
ષ્ણુશિવરાય. ૪ આવંતિકાનેદ્વારામતિ, સપ્તપુરીએછેમોક્ષવતિ; તિરથજન્ત્રિ
વેંણીગોમતી; પંચપ્રયાગઆપેસદગતી. ૫ બ્રહ્મપ્રયાગકર્ણપ્રયાગ ગુપ્તપ્રયાગ
દિવ્યપ્રયાગ, શિવપ્રયાગનિમિશ્યારણ્ય, મધુવનને વૃંદાવન. ૬ ચંપકારણ્ય
બ્રહ્મારણ્ય, બદ્રિકાશ્રમનંદનવન; પ્રવરાનેવેરાણ્ય, આનંદ વર્ધનીપાવન.
૭ ભિમરથીજ્યુમનાસરસ્વતી, તાપીનર્મદાભોગાવતી; ભાગીરથીગોમતીક
રણા, કાવેરીકૃતમાળપયોરણા. ૮ પીનાતુંગીમંદાકીની, સુવરણુમુખીપય
સ્વની; તુંગભદ્રાનેશોમાવતી, તામ્રવરણીનેસરશ્વતિ. ૯ સાવીત્રીરેવાશીશુ
ભાળા, કંકુમતીવેણારશાળા, વેદાવતીછેઅધનાશની મળપ્રહરાનિરમળગ
તી. ૧૦ ઘટપ્રહરાનિરમળકરણી, ગંડકીસરજ્યુવધતરણી, શોમનંદનેશિ
વનંદજેહ, શોમભદ્રનદેશ્વરતેહ. ૧૧ પુરંદરીનેપ્રાચીઅરણ્ય. વેત્રવતિસપ્તઉ
ર્ગાવરણ્ય; સ્વામિકારતિકકર્ણકુમારિ, પંચદ્રતાવાંજજરાહુકારી. ૧૨ દેવિકા
ક્ષીકામહિંદ્રીકાળી, સુરનંદીત્રિશુળીબાળી; મંત્રવરધનિનિરાવતી, શંખો

ધારીણીનીરજ્યંતી. ૧૩ અહીરાવણિઅલકનંદા, નાટકીફલગુત્રિપદા; શત
વરણુનદીશેષાદ્રી, મુળપીઠશોભેષ્ઠમાદ્રી. ૧૪ સિંહાદ્રીહીમાદ્રીસ્થાન, વિ
ઠ્યાદ્રીનેસરૌવરમાન; અરૂણાચળઆનંદવન, કમળાયચીદાખરધન્ય. ૧૫ જ
નારજનનેકન્યાકુમારિ, શ્રીરંગપટણુશોભાસારી; પક્ષતીરથશંખોદ્ધાર, મ
અછતીરથવેદોદ્ધાર. ૧૬ અગસ્તાશરમઉરવિસંઘટ, હીરણ્યનદિને સંઘ્યાવ
ટ; પ્રથકોદકનેધર્મસ્થંભ, બ્રહ્મયોનિબ્રહ્માવરતરંભ. ૧૭ કુરૂક્ષેત્રખિંદુતિરથ,
ધરમાલયપામેઅરથ; ગણુસાગરકલાપગ્રામ, સિંધુ સંગમપાવનધામ. ૧૮
અંબિકાદેવીકૌંડન્યપુર, યોગદાતાભાઈરવિસુર; કલોલકખાળાલકેશ્વરિ, વિ
રાટ૩પીરકતાંખરિ. ૧૯ બ્રહ્મઅંબિકાજ્વાળામુખી, દેવીપીતાંખરિમહામુ
ખી; શાંભવિકરવિરવાસનિ, સપ્તશૃંગીકમળઆસની. ૨૦ હિંગલુજકમ
ળજનામ, આંગદેવમોરેશ્વરધામ; વટેશ્વરનેગુપ્તકેદાર, અખેવટકુશતિર્થસાર,
૨૧ જાંબુનદત્રીકુટાચલનુર, હરિહરેસ્વરનરસિંહપુર; મુળમાધવિગ્નાનેશ્વ
ર, ચક્રપાણીનેભુલેશ્વર. ૨૨ ગૌતમેશ્વરનેભુનાટ, નાગેંદ્રસપ્તયોજનવાટ; કો
ટેશ્વરદક્ષિણપ્રયાગ, માધવેશ્વરછેમહાભાગ. ૨૩ ઘૌતપાપસિદ્ધવડજેહ, સિદ્ધે
શ્વરકહિયેતેહ; પુર્વસાગરતિરથરાજ, મહાખળેશ્વરવૈરાટરાજ. ૨૪ ઉર્ધ્વલખે
ટકશંકર, નારાયણમળ્યાસર્વેશ્વર; પંચાલેશ્વરનેસપ્તનાથ, પુર્ણાલયતેવિશ્વ
નાથ. ૨૫ મહામુડેશ્વરસીંધુપુર, ઇંદ્રાચણીનેગોપીકેશ્વર; ભીમચંડીહીમાલય
મયા, મોક્ષમઠવેદપુરગયા. ૨૬ અરૂણાવતીયેશેષશાઈ, શુભરમણિસ્વામી
કારતિકરાઈ; ક્રીસ્કંદાપરવતમાતંગ, વીરૂપાક્ષશોભેઉતંગ. ૨૭ ચિત્રકુટપં
પાસરૌવર, રૂકમકુટશોભેસુંદર; કાળચંદ્રિકાનેગોકર્ણ, કસ્તુરસાગરનિરમળ
વરણ. ૨૮ તીર્થહરીહરજાંબુકેશ્વર. અનંતશાઈનેમમલેશ્વર; પ્રભાકરમથુરાં
વીકર્ણ, તપોવનપ્રભાસઉધરણ. ૨૯ વિશ્રાંતિવનકુંભકોણુઅર્થ, માતુલિંગ
ત્રીવિક્રમતિર્થ; મુળમાન્ધાતાજગન્નાથ, કરણમુળત્રીકોણુસનાથ. ૩૦ પુંડરી
ક્ષેત્રનેચંદ્રભાગા, દેવિઆશાપુરિતેસભાગા; મંથનકાળેસ્વરમીનાક્ષી, કુશત
રપણુનેકામાક્ષી. ૩૧ સીતાદેવીચીદાંખરેસ્વર, તિરથઆદીતવઈસ્વાનર; હરી
દ્વારનેબ્રહ્મકટાહ, અગ્નિકુંડનો ચાલેપ્રવાહ. ૩૨ ચંદ્રકુંડનેગોદાવરી, બ્રહ્મ
કુંડનીજત્રાકરી; એમસકળતિરથકરિધામ, આઠ્યાઅવધપુરિશ્રીરામ. ૩૩
વરણ. શ્રીરામતીરથકરિઆઠ્યા, અવધપુરમોઝારરે; માતપીતાને પાથેલા
ગા, હરખ્યોસકળપરીવારરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવદિમક્રીનાટક
ધારામાંખાળકાંડેશ્રીરામસ્યતીર્થયાત્રાકરણુંનામવિંસોઠધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગ પરજયો. શ્રીરામચંદ્રતીરથકરિઆઠ્યા, પ્રધાનબંધુસમેત; માતપી

તાનેહર્ષથયોને, પ્રજનેઉપનુહેત. ૧ બ્રાહ્મણનેભોજનકરાવ્યાં, વરત્યોઓછવ
 ઘોષ; દાનવણાંઆપ્યાંદ્વિજને, પામ્યાંસર્વસંતોષ. ૨ બ્રહ્મવ્રતઋષિપણુ, પાળ
 વાલાગ્યારામ; ખટરસભોજનસ્વાદતજીને, વર્તેછેનિજકામ. ૩ દશાવીરકતવી-
 શ્વભરપાળે, તજ્યુ ઉત્તમસેન્યાસન; હારયવિનોદશણુગારરસના, મગયાગમના
 ગમન. ૪ સ્ત્રિયોતણુઅવિલોકનનકરે, તેનીસાથેનબોલે; એકાંતઆસનનાશાદ્રષ્ટિ,
 બ્રહ્માનંદમાંડોલે. ૫ જક્તનાઈશ્વરધર્મનાપાળક, એવુંવૃત્તઆચરતા; ત્રણ
 બંધુતેસાધુપણે, શ્રીરામનિસેવાકરતા. ૬ એકસમેસિદ્ધાશ્રમવાસી, જોગાંધપુ
 ત્રકહેવાય; તેવીશ્વામિત્રઅયોદ્ધામાંઆવ્યા, જયવાનેરધુરાય. ૭ દશરથેસા
 ઇંગનમનકરીને, સિંહાસનપ્રેસાડયા; પુજવસ્ત્રાભુષણુઅરપિ, મુનિવરસુખ
 પમાડયા. ૮ વિશ્વામિત્રપ્રસન્નથઈબોલ્યા, ધન્યધન્યદશરથરાય, બ્રાહ્મણઉપ
 રભાવવળોછે, તુંસત્યવૃત્તકહેવાય. ૯ બ્રાહ્મણદેખીહરપનપામે, નિંદાકરેપા
 પિષ્ટ; ખીજેજન્મસ્વાનથઈને, ભોગવેપામરકષ્ટ. ૧૦ જેવૃતિહર્ણકરેબ્રાહ્મણની,
 તેપ્રાણીદરિદ્રિયાય; સાતજન્મસુધીલીખારીતે, અન્નવીનાપીડાય. ૧૧ બ્રાહ્મણ
 નેકરેતાડણુમારણુ, દુરવચનેદેગાળ; તેસૈરવનરકશસ્ત્રવરસરહે, પછી થાયશુ
 કરચંડાળ. ૧૨ એગાંધીપુત્રનાંવચનસુણિને, નમીયાદશરથભુપ; હુંસર
 ખુંકાંઈકાજકહો, માગોસુખઅનુરૂપ. ૧૩ મુનિવરકહેમારેઅન્યપદારથ; ન
 થીજોઈતુરાજ; દ્રવ્યઅશ્વગજરથનેભુષણુ, તેહતણુંનથીકાજ. ૧૪ મુનિમે
 જવિયજકરંછું, તેભંગકરેછેઅસુર; સુબાહુમારીચીતાડિકાઆદે, માહાદુ
 ખદેછેભુર. ૧૫ તેમાટેરાજપુત્રતમારા, રામલક્ષ્મણુછેજોહ; તેયજ્ઞનીરક્ષાકરવા,
 આપોહુંમાગુંએહ. ૧૬ પુરણુયજ્ઞથશેત્યારેહું; સંતોષપામીશમન; પુત્રનેપા
 છાકુસળલાવી, સોંપીશતમનેતન. ૧૭ ગાંધીપુત્રનાંવચનસુણીને, રાયથયા
 ભયભીત; વજરતણોધાવાગેજળે, વીજપડેવીપરીત. ૧૮ પ્રાણુપ્રીયરધુવીરજ
 વાહાલા, જાણીતનમનધન; એવુંવીચારીધીરજરાખી, બોલ્યારાયવચન.
 ૧૯ અરેમુનિવરપુત્રજેમારા, બાળકછેસકુમાર; એશુંકરીજાણુયુદ્ધતેસાથે, બ
 ળીયાઅસુરઅપાર. ૨૦ બાળકમાંહજુરામરમેછે, શુંજાણુયુદ્ધનીવાત; યુદ્ધ
 કરવાનેમાગ્યાસુતને, એતોમહાઉતપાત. ૨૧ સૈન્યાસકળલેઈનેહુંઆવું, આ
 લોતમારીસાથ; અસુરસકળસંહારકરં, દેખાડુમારાહાથ. ૨૨ પ્રાણુપ્રીયરધુ
 વીરનઆપુ, એમારૂંજવન; ગદગદકંઠથયાએવુંકહી, આંસુઆવ્યાંલોચન.
 ૨૩ કોપાયમાનથયામુનીકૌશીક, બોલ્યાઠોધેપર્મ; એમકહયુજેમાગોતેઆ
 પું, નેહાવેપુછેધર્મ. ૨૪ સુરજવંશીથઈસત્યમુકે, જોનેવીચારીમન; રવી
 કુળમાંલાંછનલગાડે, કાયરથઈરાજન. ૨૫ તારાવંશમાંહરીચંદ્રરાયે, જોને
 કેવુસત્યપાળ્યુ; રાજતજીનીજકર્મકરીમુને, જેમાગ્યુતેઆલ્યું. ૨૬ વળી૩

ક્રમાંગદનેશીખીરાજ, તેણેપાળ્યુંસત્ય; તુંહંસવંશમાંપ્રગટથઈને, આવુંબો
 લેછેઅસત્ય. ૨૭ શ્રીરામનેતુંપુત્રજન્મણે, એમુરખતામન; વધકુંડનાથતારેધેર,
 સાક્ષાતશ્રીભગવન. ૨૮ વશીષ્ઠે તુંજનેપુરવેકહ્યુંતું, તે કેમ ભુલ્યો રાય;
 નીચહર્તાકાળતણામુળ, માયાપતીકહેવાય. ૨૯ બ્રહ્માશીવસનકાદીકજેનું, ધ્યા
 નધરેછેઅભેદ; સ્તવનકરેછેઅનંતપુરણ, બ્રહ્મકહેછેવેદ. ૩૦ જેનીકટાક્ષેલો
 કપતીસહુ, કંપેમાનીત્રાસ; તેરામનેતુંબાળકકહેછે, અનંતગુણઅવીનાશ. ૩૧
 તત્ત્વમસીવાકયેકરીજેને, વેદાંતશાસ્ત્રઅભીરામ; સર્વવ્યાપકપરબ્રહ્મનેસ્થા
 પે, તેછેએશ્રીરામ. ૩૨ કર્મશરેશ્ટકરીમાનેમીમાંસક, જીવનુકરવાકાળ; જેને
 પામવાકર્મઆચરે, તેછેએરધુરાજ. ૩૩ જીવઅનેકઅનીત્યબંધછે, લયનવ
 પામેપ્રાય; સત્યમુક્તએકઈશ્વરકરતા, એવુંકહેછેન્યાય. ૩૪ તત્ત્વનીસાંખ્યક
 રીકહે, પ્રકૃતિપુરૂષવિવેક; તત્વાંતીતસ્વરૂપજ્ઞાનેકરી, અસંગઈશ્વરએક. ૩૫
 સપ્તવિભક્તીયેકરીનેવ્યાકરણ, શબ્દઅરથનેસાધે; જેનાનામનાઅનેકઅર
 થકરી, ઈશ્વરનેઆરાધે. ૩૬ સાવનઅષ્ટાંગયોગેકરીને, સાધેછેમતિધર; પા
 તાંજળીનેઈશ્વરકહેછે, તેએશ્રીરધુવીર. ૩૭ ખટશાસ્ત્રનેઉપનીષદજેને, કહેછે
 અખંડસ્વરૂપ; તે રામનેતુંબાળકકહેછે, સાંભળદસરથભુપ, ૩૮ ગાંધીસુતે
 ઘણાંવચનકહ્યાં, તોયહાનવકહીનરદેવ; કોધેરાતાંનેત્રથયાંને, કોપ્યામુનિતત
 ખેવ. ૩૯ એટલેઆવ્યાવશિષ્ઠમુનિ જેજ્ઞાનીશમદમશાંત, દશરથઉઠ્યાગુરૂ
 નેતેડી, જઈએકાએકાંત. ૪૦ વિશ્વામિત્રનુંવૃતાંતકહિને, રોવાલાગ્યારાજ;
 રામવિનાજેમાગેતેઆપીને, સમજવોતમોઆજ. ૪૧ વાશિષ્ઠકહેસુણોદશરથ
 રાજ, એસમરથબળવાન; સૃષ્ટિનવિરચિબ્રહ્મકેરૂ, ઉતાર્યુંઅભિમાન. ૪૨
 લોહપિષ્ટભક્ષિતપટ્ટીધું, સંવત્સરસાહજર; ગાયત્રિનુંપુરસ્ચરુંકરિને, બળિ
 ચોથયોછેઅપાર. ૪૩ એનાથકિત્રિભોવંનકંપે, દેવઈદ્રાદિકજેહ, ગાંધીનંદન
 નહીનૃપ, મહાહડિલોછેએહ. ૪૪ તેમાટેરામલક્ષ્મણએને, આપો ભુપતિ
 આજ; ભર્તશત્રુધનપાસેરાખો, થાશેડાંકાજ. ૪૫ દશરથેહાકેહેવાતિનથિ,
 ઘણુંરામઉપરછેહેત; પ્રાણુથડીઅતિરામછેવાલા; વાસ્તવ્યપ્રેમસમેત. ૪૬ ગુ-
 રૂએઆંખેહાથકેરવ્યો. દશરથનેતેદિશ; દિઠારામનેચતુર્ભુજ, ચતુરાયુધમંડી
 તવૈકુંઠાધીશ. ૪૭ શેષરૂપલક્ષ્મણનેદીઠા, સહસ્રશુભ્રુતિવાન; દશરથનેતવ
 ધીરજઆવી, ઓળખિયાભગવાન. ૪૮ ગુરૂતેડીસભામાંઆવ્યા, પોતેદશરથ
 રાય, વિશ્વામિત્રવશિષ્ઠખેમળિયા, આનંદઅંગનમાય. ૪૯ ભુપતિકહેગા
 ધીસુતપ્રત્યે, સાંભળોદયાળ, રામલક્ષ્મણુતમનેઆપુંછું, સાચવજેખેબાળ.
 ૫૦ વળણ. બેબાળકમારાપ્રાણુવહ્નભ, આપુંતમનેઆજરે; વચનરાયનાંસાં
 ભળી, હરખ્યાકૌશિકઋષીરાજરે. ૫૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાદિમઢી

નાટકધારાયાં બાળકાંડે વિશ્વામીત્રેણુદશરથપ્રતીરામલક્ષ્મણયોધાચનનામ
એકવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગસામેરી. સુણીવચનદશરથરાયનાં, તવગાધીસુતહરખ્યાધણુ; બેપુત્ર
નેતેડાવ્યારાચે, તેકારજકરવામુનિતણુ. ૧ તવરામલક્ષ્મણસજ્જથયા, ધર્યંધનુષા
ભાથાખાણુ; ચરણવંદીમાતના, ચાલિયાચતુરસુજાણુ. ૨ કીરીટમુગટમણિખચી
તકુંડળ, કડાંચંગદમુદ્રિકા; કટીમેખળાઉરમાળમુકતા, તીલકકેસરચંદ્રિકા. ૩
ધનશ્યામતનપટપીતઅંબર, જરકશીજામાધર્યા; કટીખંધઉતરીવસ્ત્રઝળકે, વી
રરસવેશેભર્યા. ૪ વિશ્વમોહનજગતરક્ષણુ, ભકતકારણુઅવતર્યા; પદપાદુકામણી
ખચિતપહેરી, સભામાંહેસંચર્યા. ૫ રામનેજેઠસઉસભાઉઠી, હરખઅંગનમાય;
સાષ્ટાંગવિશ્વામિત્રચરણે, નમ્યાશ્રીરધુરાય. ૬ ઉડાડયાકૌશિકેકરગ્રહી, આશિષ
મુખઅવિચળવદે; પ્રેમેગદગદથયામુની, શ્રીરામનેચાંપ્યારૂદે. ૭ જેમપરમતત્વ
નીથાયપ્રાપ્તિ, જ્ઞાનીનેનિરધાર; કૌશીકમુનીરામનેમળીએમપામ્યાસુખઅપાર.
૮ નીજઆસનબેઠારામલક્ષ્મણુ, નમીગુરૂનેપાય; સઉસભાજનજીવેરામને, નવ
નેત્રત્રાપ્તથાય. ૯ આગમનકારણુકહ્યું, મુનિચેદુખજેપોતાતણું; શ્રીરામકહેકર
ચજરક્ષા, દુષ્ટસઉહેલાંહણું. ૧૦ પણસુણોમુનિવરએકસંદે, ઉપનોનિરવાણુ; ત
મોમુનેતેડીજાઓ, ત્યાંયુદ્ધકરવાજણુ. ૧૧ તેદૈતમહાખળવંતછે, હુંકરીશ
યુદ્ધઅપાર; પણદેહક્ષણુભંગુરછે, માટેકહોઆત્મવિચાર. ૧૨ તેઆત્મપ્રાપ્તીકહો
મુજને, વાસનામોહજય; જેણેકરીજનમોક્ષપામે, અન્યગતિનવથાય. ૧૩ આ
ત્મપ્રાપ્તિવિનાસાધન, નશોભેવળીતેહ; જેમનાસિકાવિનરૂપસુંદર, પ્રાણુવિન
જેમદેહ. ૧૪ દીપકવિનમંદિરજેમ, ભરથારપાખેભામની; ઈંદ્રીયનિગ્રહવીનજયો
ગમિથ્યા, વિધુવિનાજેમજમની. ૧૫ એમઆત્મપ્રાપ્તિવિનાસાધન, સકળજ
ણોવ્યથ; તેલક્ષ્મીગુરૂકરાવે, સરેગુરૂસેવાયેઅર્થ. ૧૬ ગુરૂકૃપાવિનાકદાપી,
નવઉપજેનિર્વેદ; સેવાથકીગુરૂપ્રસન્નથાયે, આપેજ્ઞાનઅભેદ. ૧૭ જેણેગુરૂસેવા
નવકરી, આલ્યો ઉલંઘીમરજ્યાદ; પડીધુળતેનાજ્ઞાનમાં, જેવોસુરાપાનીનો
વાદ. ૧૮ નવફળેવેદપુરાણુઅધ્યયન, ખળોતેજપ્રતાપ; ધનરહિતજેખનસુંદરી,
નવરૂપશોભેઆપ. ૧૯ જેમઅદાતાનુંઉંચુંમંદિર, લોભીનોતત્ત્વવિચાર; બ્રહ્મનું
કુળગોત્રજેતું, અંતજનોઆચાર. ૨૦ એમગુરૂકૃપાવિનાજણુજે, તેનીવ્યર્થવિદ્યા
સર્વ; માટેઆત્મસાધનકહોમુને, ટળેઅહિબુદ્ધગર્વ. ૨૧ રધુવીરનાંવાયકસુણી,
સઉસભાહરખીમન; કૌશીકમુનીઆનંદપાંખ્યા, કહેતાહવાધન્યધન્ય. ૨૨ પછી
હર્ષપામીવશિષ્ટપ્રત્યે, બોલ્યાગાધીકુમાર; હેઅલ્લનંદનઅલ્લતમો, જ્ઞાનઆપોસાર.
૨૩ ઈશ્વરઅનંતઅલ્લાંડના, ધર્યોલીલાવિગ્રહદેહ; તેગુરૂપ્રત્યેજ્ઞાનઈચ્છે, ધરમપ્રાણ

કચ્છે. ૨૪ એવું સાંભળી શ્રીરામ ઉઠ્યા, નમ્યાગુરુનેચર્યું; સંપુટકરકરીગુરુસનમુખ, બેઠાચશરણશરણ. ૨૫ વશિષ્ઠબોલ્યાહરીને, હેજગતગુરુજગદીશ; છોસત્રિયદાનદંબ્રહ્મપુરણ, પરાત્પરપરમીશ. ૨૬ ઉપદેશતમનેશોકરૂં, છોસદાએકરસરૂપ; વધારવાગુરુમહાત્મપુછો, ભકતભાવનભુપ. ૨૭ ચાચકનેદાતારજયે, સરસ્તવેસિંધુજેમ; મુગાનેવાચસ્પતિ, વિચારપુછેતેમ. ૨૮ દિનપતિદીપપ્રકાશછે, ચક્રેરપ્રત્યેયદ્રં; કલ્પતરુદુરબળનીપાસે, માગેદાનસુખેંદ્ર. ૨૯ એમજગતગુરુજગનાથમુજને, જ્ઞાનપુછોઆજ; ગુરુમહાત્મધર્મવધારવા, તેકારણકહુમહારાજ. ૩૦ સનમુખબેસાડયારામને, ગુરુવશિષ્ઠેતેણીવાર; દિક્ષાઆપીરામને, વિધિયેબ્રહ્મકુમાર. ૩૧ ગુરુસંપ્રદાયપ્રણામશાસ્ત્ર, મહાવાક્યનોઅનુસાર; અનુભવપ્રત્યક્ષપ્રમાણવાચક, બોલીયાતેણીવાર. ૩૨ તેકથાત્રહદવાશિષ્ઠમાંહે, છોસકળવિસ્તાર; સમુદ્રજેવોગ્રંથછે, જેનાશ્લોકછત્રીશહજર. ૩૩ તેમાંહેથીકિચિતકથા, મેળવીલીધોભાવ; વાદિમક્રીરામાયણવિષે, કહીગયાછેમુનિરાવ. ૩૪ એગ્રંથસંમતમેળવ્યો, કોઇસંદેહપામેસોય; એકથાતોઉચિષ્ઠથઇ, એમતર્કકરસેકોય. ૩૫ પણશ્રોતાજનસાવધાનથઇને, સુણોકહુંદ્રષ્ટાંત; જેમવત્સનુધાવેલુપય, મક્ષીકામધશુચીમાંત. ૩૬ જેમપુસ્પગંધીતભમરનું, જળમેઘમુખનુંજેહ, પુરોડાશયજ્ઞનતણોપુનિત, મોટાગ્રહેછેતેહ. ૩૭ પ્રસાદજેવિષ્ણુતણોઉચીષ્ઠ, તનવજાણીયેએમ; વ્યાસવાદિમકનાંકરયાં, તેપુરાણપુનીતપ્રમાણીયે. ૩૮ તેત્રહદવાશિષ્ઠગ્રંથમાંથી, કાઢયોરામવશિષ્ઠસંવાદ; તેકથાકિચિતકહુસુણજે, શ્રોતાતજીનેપ્રમાદ. ૩૯ વળણ. પ્રમાદતજીશ્રોતાસુણો, જેપાવનરામચરીત્રરે; વશિષ્ઠવળતાબોલીયા, સુણોરાધવપુન્યપવિત્રરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયણાજકાંડેશ્રીરામસ્યગુરુદિક્ષાધારણનામદ્વાવિસંતીતમોઅધ્યાય ૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગ કાફી. બ્રહ્મપુત્રકહેશુણોરામ, એકદ્રષ્ટીઆત્મારામ; સર્વવ્યાપકપુરણબ્રહ્મ, રૂદેંદ્રીનાજળેમર્મ. ૧ સર્વસાક્ષીસર્વાવાસ, તેમાંવિશ્વએમિથ્યાભ્યાશ; તમોએકનિરંજનઆદી, શુભકારણરહિતઅનાદી. ૨ જક્તભાસેચિત્રવિચિત્ર, એતમારી માયાનુચિત્ર; માયાનોખેલમિથ્યાભુત, જેવુંમગજળભાસેઅદ્ભુત. ૩ તમોઅલીપ્તસર્વાવાસ, જેમસરવત્રએકઆકાશ; જળભરીયાકુંભઅનેક, સહુમાંસવીતાભાસેએક. ૪ જેમકાષ્ઠમાંઅગ્નીવાસ, એમસરવત્રરામનીવાસ; દરપણમાંદેખાયેરૂપ, એમમીથ્યાવિશ્વરૂપ. ૫ સત્યઆત્મામાંદેએહ, વિશ્વસત્યદેખાયેતેહ; જેમવીજમાંતરૂવરથાય, પટતંતુકેરેન્યાય. ૬ જળનેલેરીછેજેમ, વિશ્વતુજમાંરહ્યુંછેતેમ; તુવિનાઅન્યવસ્તુનથી, સત્યરાધવકહુસરવથી. ૭ જેઅનેકબ્રહ્માંડનાજીવ, વીપયાશકતેભુલ્યાશિવ; તારીભક્તિવિનાભગવાન, નથીથાતુંસ્વરૂપ

નું જ્ઞાન ૮ એવ્યવિધામાયાનો પરતાપ, અહં દેહ માની રહો આપ; જેમ મગજ જળ પુર
 દેખાય, ગાંધરવ નગરની શોભાય. ૯ જેમ સ્વપને રાજ્યાસન, જેવો વંધ્યા પુત્ર રતન;
 ચીત્રના અગ્નિની જ્વાળ, જેમ શુકતીમાં રજતર શાળ. ૧૦ એમ વીરવમાયાનું કૃત્ય
 વાચાર ભજાણો અસત્ય; એવી રામ તમારી માયા, તેણે જગતના જીવ બહાયા. ૧૧
 અથડ ને ઘટાવે જેહ, માયાનું વિદારણ એહ; શુભો રામ કહું એક વાત, માયાની પ્રભુ
 તા સાક્ષાત. ૧૨ એક ગોત મરૂ પીક હેવાય, જેણે નીર મીઠું શાસ્ત્ર જન્યાય; શિષ્ય ગૌ
 તમનો અભીરામ, તેનું ગાધી રૂપી એવું નામ. ૧૩ ચાર વેદ છ શાસ્ત્રનો જાણ, મહા જ્ઞા
 ની તપસ્વી પ્રમાણ; તેણે અનુષ્ઠાન કરીયું સાર, વીણુ પ્રગટ થયા તેણી વાર. ૧૪ વિ
 ણુ કહે માગો મુની રાજ, જે માગો તે આપું આજ; મુની વર કહે માગુ મુરારી, મુને મા
 યા દેખાડો તમારી. ૧૫ નારાયણ હશી બોલ્યા વાણ, પરમ દારૂ માયા જાણ; તમને
 બંધન કરશે તેહ, છેમી થયા પણ દુર્ઘટ. ૧૬ જેમ રત્નનો શર્પ જ ભાસે, શુકિતમાં રજ
 ત પ્રકાશે; જેમ કાષ્ટ ખીલાનો ચોર, સ્વપને સુખ દુખનું જોર. ૧૭ આદિ અંતમાં હેન
 થી એહ, મધ્યમાં હે સ્પુરી છે તેહ; છેમી થયા પણ મહાદુખ દેશે, જ્ઞાનધ્યાન હરીને લેશે
 મારકંડ સરખાને ભાવ્યા, બ્રહ્માદિક જાળમાં આવ્યા; બ્રહ્મ બુદ્ધિ કરશે તમારી, એ
 વી નિર્દય માયા મારી. ૧૮ એમાં શું જોવું છે મુન્ય, તારે ગાધી બોલ્યા વચન; માયાથી
 દુખ પામું જ્યારે, તમે સંભાળ લેજો ત્યારે. ૨૦ અસ્તુ કહીને નારાયણ ગયા, પછી દી
 ન થોડા વહી ગયા; જન્વીતી રેવનમાં સાર, કરી આશ્રમ રહે નરનાર. ૨૧ એક સમે મુ
 નિ મધ્યાન, ગયા કરવા ગંગામાં શનાન; જાળમાં હે પેડા જેટલે, જીવ અકલાયો તેટલે.
 ૨૨ થયું મરણ તેવે જા અકાળ, જમદુ તે ઝાલ્યો તતકાળ; લેઈ ચાલ્યા જમ પુરમાં
 હે, નરક કુંડમાં નાંખ્યો ત્યાં હે. ૨૩ નરક ભોગ વીયું કંઈકાળ, પછી અવતર્યો અં
 ડાળ; નામકંડકા હંસા કરમ, પામ્યો જોખન સ્ત્રી પરમ. ૨૪ માંડ્યો ગ્રહ સ્થાશ્રમ તે
 ણી વાર, થયાં પુત્ર પુત્રી પરિવાર, તેનું પોષણ કરવા માટે; લુટે લોકને પાડી વાટ. ૨૫
 ગૌ બ્રાહ્મણ આદે જીવ, ઘણી હિંસા કરી છે અતીવ; એમ કરતાં વન મોઝાર, દવલાગ્યો
 એક જ વાર. ૨૬ નથી કંટક તેની જઘેર, દેવ ઇચ્છાયે થઈ એવી પેર; માતા પિતાને પુ
 ત્રને નાર, સર્વે બળીયાં દવ મોઝાર. ૨૭ કંટકે આવી જોયું ત્યાં હે, મહાદુખ પામ્યો
 મનમાં હે; મુને નહીં મળે આ વોસંસાર, એવું કહીને રોયો છે અપાર. ૨૮ પછી દુરદેશાં
 તર ગયો, કૈલર દેશમાં આવીયો, તેન પ્રનો નર પતિ જેહ, પામ્યો મરણ તેણે દીન તેહ.
 ૨૯ તેરાયને નોતી પ્રજા, પ્રધાને ત્યાં વીચાર્યો ન્યાય; હસ્તણી શણગારી ત્યાં હે, પુ
 ષ્પ માળા આપી શું ઠમાં હે. ૩૦ જેને કંઠે આરોપે માળ, થાય ન પ્રતણો તે ભુપાળ; એ
 ટલે ત્યાં આવ્યો અંડાળ, તેને કંઠે આરોપી માળ. ૩૧ લેઈ ગયા તે રાજ દ્વાર, કર્યો રાજ
 તણો અધીકાર; કર્યું ભુપતિનું ક્રિયા કરમ, રાજ્ય સંપતિ પામ્યો પરમ. ૩૨ ખટવર
 સભોગ બુરાજ્ય, મહા અધર મીકરે કુંડાંકાળ; એક સમે તે કંટક રાય, સૈન્ય સહીત

ગયોઞ્નગયાય. ૩૩ પોતાનીજન્મભુમીનાજન, તિરથકરતાઆવ્યાતેવન; તેણે
ઓળખીયોવનમાંથી, અધ્યાકંટકતુહાંકયાંથી. ૩૪ સુણીમનપામ્યોલજ્જનય, સં
ન્યપ્રવાનવિસ્મેથાય; પ્રવાનેપછીતેડીએકાં, પુછ્યુ તેનેભાગીભરાંત. ૩૫ અમા
રાગામનોએયંડાળ, અહીયાંથઈએકેએકુપાળ; મંત્રીએશુણીદંડજીવીધો, કંટક
નેલુટીલીધો. ૩૬ ત્યાંથીમારીકાઢયોયંડાળ, નયમાંહેઆવ્યાતતકાળ; થયાબ્રષ્ટ
સહુનરનાર, સર્વેકરતાહાહાકાર. ૩૭ પુરનીમળીસરવપરજય, કાઢયોધરમશા
સ્ત્રનાન્યાય; પ્રજાએકર્યોઅગ્નિપ્રવેશ, નયમાંનરહયુકાઈશેષ. ૩૮ આવ્યોકંટકનય
મોઝાર, પ્રજાદીડીભસ્માકાર; મારેસાડખજ્યાંએઆપ, મારેશીરએહુતેપાપ. ૩૯ ક
રિકાષ્ટચીતાતેણીવાર, બળવાએકેતેહમોઝાર. ૪૦ એટલેથયુકૌતકમાન, માયા
ઈશ્વરનીબળવાન; ઋષિપત્નિપુરવનીજેહ, આવીબારણેઉભીતેહ. ૪૧ તેણેહાક
મારીબોલાવ્યા, સ્વામીત્યારનાશેનવઆવ્યા; હુંરસોઈકરીજેઉવાટ, વારલાગી
થયોઉચાટ. ૪૨ ઘણીવારનાઆવ્યાઆહે, શુનાહોછોગંગામાંહે; એવુંસાંભળી
ચમક્યોમન, દીઠેઆશ્રમસ્ત્રીજન. ૪૩ પુરવસ્મૃતિઆવિમનમાંહે ચીતાનયનદી
હુંતાંહે; દીઠેઆશ્રમપોતાતણો, ભયભિતથયોઅતિઘણો. ૪૪ અરેહુંઆહમણઅવ
તાર, શિષ્યગૌતમનોનિરધાર; હુંથયોબ્રષ્ટહિંસાવત, એવુંકહીકરતોકટપાંત. ૪૫
વિસ્થુસ્મરણકર્યુંછેત્યારે, હરીપ્રગટથયાતેણીવારે; ગાધીનેમુખફેરવ્યોહાથ, થયુ
પુરવજ્ઞાનસનાથ. ૪૬ શ્રીહરિનીઘણીસ્તુતિકરી, કરજેડીવાણીઉચરી; જાણ્યો
માયાતણોપરતાપ, પછીશુદ્ધથયોનિજઆપ. ૪૭ હેનાથએમાયાતમારી, મહાબ
ળવંતિનેવિકારી; તેદુસ્તરનીદેવપાર; કપારાખજેદેવમોરાર. ૪૮ હુંછુંશરણ
તમારેસ્વામી, માયાવારજેઅંતરયામી; એવુંકહિમુનિલાગ્યાપાય, ત્યારેહસિ
યાવૈકુંઠરાય. ૪૯ ઋષિનેઆપ્યુંઅભેદાન, હરિપામ્યાઅંતરધ્યાન; કહેવશિષ્ટસું
ણોરઘુરાય; એવીમાયાતમારીકહેવાય. ૫૦ અતિદુરજયનવજીતાય, તમશરણ
રહેસુખથાય, છેમિથ્યાપણમહાબળવાન, મહાપુરૂષનાંમુકાવેમાન. ૫૧ વળણ
માનમુકાવેમહાપુરૂષનાં, હરિમયાબળવાંનરે; તેમોટેસઉઅભિમાનમુકી, ભજ
વાશ્રીભગવાનરે. પર ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાં
ડેશ્રીરામવશિષ્ઠસંવાદેમાયાચરિત્રકથનનામત્રયોવિંશીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગધનાશ્રી વશીષ્ઠકહેસુણોરઘુરાયજી, એચિદશક્તિતમારીકહેવાયજી;
આદિઅતેનથીઆકારજી, મધ્યેમાયાપામીવિકારજી. ૧ હાળવિકારપામીમુળ
માયાજ્યારે, ઇક્ષણાપુરૂષેકરી; મહત્વતેથીઉદ્દેપામ્યું, અહંત્રીગુણેવિસ્તરી. ૨ અ
હંતત્વત્રીગુણવિકારથી, જેતત્વચોવીશનિરમિયાં; નભસમીરતેજસલીલભુ,
પંચભુતએતમનાંથયાં. ૩ રજેગુણથીદશેઠંદ્રી, પંચજ્ઞાનપંચકર્મકહિ; તેમનઆ

ધીનસકળવરતે,નિજવિષયભકતેરહિ. ૪ સત્વનુઆશેચતુરમન, બુદ્ધિચિતઅ
હંકાર; શબ્દસ્પર્શસંપગંધ, એતત્વચોવીસસાર.૫ સ્વરાટસરવેથયું તેનું,
સ્થુળસુક્ષ્મજેહ;માંહેપુરૂષસત્તાપ્રવેશી;ત્યારેથયુંચૈતન્યએહ.૬ બ્રહ્માંડસરવેભ
રાયું,ચરઅચરજીવનિકાય;પણુએકઆત્મારમેસઘળે, તેનઆવેભય.૭ વિરાટરૂ
પેએકઆત્મા,નથીબીજુંઅન્ય;તેરૂપસંક્ષેપેકહુ,રઘુવીરધરજ્યોમન.૮ ચરણુત
ળપાતાળછે, પ્રપદરસાતળજણિયે; મહાતળખેગુદ્ધપદકેરા;વિરાટવખાણિયે.૯
જનનુજંઘાતેતળાતળ, વિતળભુકટીદેશ;નહિતલોકોગુદસ્થાનક, વિશ્નુપ્રજપ
તિએશ. આકાશમંડળપોળપેટજ, ઉદરસાગરસાત; જહરાગિતેવડવાનળ,રૂ
દેભુરલોકવિખ્યાત.૧૧ મહરલોકતેકંડનાળે, જનલોકમુખકહેવાય;યમલોકરહે
છેદંતદાઢયે, વરૂણતેરસનાય. ૧૨ અશ્વનીકુમારતેઘ્રાણુઈદ્રી, ભુવરલોકભકુટી
વિષે;જેસાટેતપલોકમુસ્તક, સત્યલોકરહોસુખે.૧૩ નેત્રદિનકરહસ્તવાસવ, રો
માવળીવનરાય; ત્વચાયુપૃષ્ઠઅંધરમ, પર્જન્યરૈતકહેવાય. ૧૪ ક્ષુધાતેદુરભીક્ષ
જળો,ક્રોધશષ્ટિસંહાર;મોહપાલણુપ્રજળુતે, મ્રત્યુભયનિરધાર. ૧૫ મનચંદ્રમા
બુદ્ધિવીરચી,નારાયણચીતરૂપ;અહંકારતેમહારૂદ્રરૂપે, મુખતેઅગ્નિઅનુપ.૧૬
લોભસંજ્યાઅંધરખેગિરિ, અસ્થીસરિતાનાડ; એવીરાટસપ્તાવરણુસુધી, એક
છેગતઆડ.એકએકથીદશગણુઆવર્ણુ,છેઅપારઅનુપ એકપુરૂષબ્યાપકરહયો
સઘળે, અકળઅલખસ્વરૂપ. ૧૮ જેમખાજીગરવિશ્તારેલીલા, સમેટેનિરધાર;
એમપુરૂષશૃષ્ટિસમેટે, ત્યારેકહેવાયેસંહાર. ૧૯ જેમઉરણુનાભીજળકાઢી, રમે
તેનીમાંહે;ખાછીસમેટેમુખેએમલય,સૃષ્ટિપુરૂષમાંહે. ૨૦ જેમઉત્પાત્તતેમલયજ,
ખામેસઘળુંએહ; પ્રલયપંચકહુંજથા, એસુણોરાઘવતેહ. ૨૧ પીંડનેખેપ્રલયનિ
શ્ય,નીમિત્તનિંદ્રામર્ણુ;ત્રીજેપ્રલયત્રીલોકનો,કરેવિધિનિંદ્રાચર્ણુ.૨૨ ચારેયુગજ
યસહસ્રવેળા,સૃષ્ટિનોલયથાય;પ્રલયનામજતેતણુ,તમેસુણોશ્રીરઘુરાય. ૨૩ આ
હલક્ષયોજનચઢેપાણી, લોકબુડીજય; સતવરસબ્રહ્માનિંદ્રાકરેત્યારે,પ્રલયતેક
હેવાય. હવેમાહાપ્રલયતેકહુંવરસે, શતવરસુરજતપે,દ્વાદશશેષમુખનીજવાળ
બ્રહ્માંડખળીનેભસ્મથાયે,ત્યારેઅગ્નીસોસેનીર;લયથાયઅગ્નીવાયુમાં,આકાશ
માંહેસમીર.૨૬નભતમોગુણમાંજઈભિજેરજમાંહેતમલયથાય;રજસમાયેસાવી
કમાં,અહંતત્વસત્વસમાયે. ૨૭ અહંતત્વતેમહત્વથઈ, સમાયેગુણહીન; મહ
ત્વમાયામળે,પ્રકૃતિપુરૂષમાંલીન. ૨૮ તેપુરૂષઅચળઅખંડનીરમળ,સદાએકર
સરૂપ;એપુરૂષોતમઆનંદધન, સુખજ્ઞાનરૂપઅનુપ.૨૯ તમોછોરઘુનાથજી,સર
વનાઆત્માઘશ; ભક્તિથડીસાક્ષાતજણે, જીવશ્રીજગદીશ.૩૦ ભક્તિવીનાન
વલેશથાયે,સ્વરૂપકેરજ્ઞાન; ભક્તિઅંતરશુદ્ધથાયે, ભાશેશ્રીભગવાન. ૩૧ હવે
પ્રલયઆત્યંતીકકહું, રઘુવીરસુણુજ્યોતેહ; વળીજ્ઞાનપ્રલયએનેકહે, માનુભા

વપંડિતજેહ. ૩૨ જ્ઞાનીજાણે એક બ્રહ્મ, અખંડરૂપ અભેદ; આભાસવીસ્વપ્રપંચ
થી, પામ્યો જ્યાં નિર્વેદ. ૩૩ જ્ઞેણે પ્રાણ આશય અક્ષહોમી, જ્ઞાન અગ્નિ માંહે; જ
ગત દ્રષ્ટિ ણીતેની, દ્વૈત ન જુવે ક્યાંહે. ૩૪ અદ્વૈત પદ ભાશ્યું તદા, એક પુરૂષ અખી
લ પ્રકાશ; બ્રહ્માંડ માં ભર પુર આત્મા, રહ્યો યથા અવકાશ. ૩૫ જ્ઞાને કરીને વીસ્વટા
જ્યું, જીવન્મુક્ત જેહ; એ પ્રલય કહી એ પંચ મો, રઘુવીર જાણો તેહ. ૩૬ અધ્યાસનો
અપવાદ કરતાં, ઊગરે જે રૂપ; તે તમે સત્ય સ્વરૂપ છો, બ્રહ્માંડ કેરા ભુપ. ૩૭ શ્રીરામ
ને ગુરૂં એક હયું તે, જ્ઞાન સિંધુ અપાર; મેં મંદ બુદ્ધિ એ કરી, ચીત કર્યો વિસ્તાર.
૩૮ અધ્યાત્મ જ્ઞાન ગુરૂં થકી, સાંભળ્યું શ્રીરઘુવીર; ત્યારે અંતર લક્ષ માં લઈ, વૃત્તિ થ
યા પોતે સ્થીર. ૩૯ સમાધી સ્થિત ઈર્ષ્યાની જ, રૂપ માની રવાણ; સમાધી થ ધરા
મને તે, એક આસન જાણ. ૪૦ અષ્ટાદશ દીન વહિ ગયા, નવ જુવે બોલે રામ;
સમાધી માં ભુલી ગયા, અવતાર કારણ કામ. ૪૧ ત્યારે રાયદશરથ થયા દુ
ખિયા, શોચે કૌશીક મુન્ય; સહુ સભાચિંતા તુરં થઈ, બોલ્યા વીસ્વામિત્ર વ
ચન. ૪૨ હે વશીષ્ઠ રામને બોલાવો, સર્વને થાયે સુખ; રાયદશરથ કરે ચિં
તા, પામે છે વળું દુખ. ૪૩ વશીષ્ઠ વળ તારા મપાસે, આવી બોલ્યા વચન; ર
ઘુવીર રાજધીરા જહાવે, ઊઘાડો લોચન. ૪૪ તમે જ્ઞાન સમાધી રૂપ છો, વીક્ષેપ
આવર્ણુ રહીત; ભગવંતની જગુણ વંત છો, સચીદાનંદ સહિત. ૪૫ હવે યજ્ઞ
રક્ષણ કરો જઈને, અસુર વધનું કાજ; દેવ બંધી પડ્યા છે તે, છોડાવો મહારાજ. ૪૫
એ મધણું વચન ગુરૂં એક હ્યાં, ત્યારે ઊઠ્યા થઈ સાવધાન; લોચન ઉઘાડી મધુર હાસે,
હસિયા શ્રી ભગવાન. ૪૭ પરદક્ષણા કરીને નમ્યા બે, મુનીને તેણી વાર; રાજદશ
રથ હર્ષ જપામ્યા, થયો જય જય કાર. ૪૮ વળણ. જય કાર થયો તદા, પછે
સ્નાન દાન બહુ આચર્યા; રાજ મુની વર બંધુ સાથે, શ્રીરામે ભોજન કર્યા. ૪૯ ઇતી
શ્રીરામ ચરીત્રે સંમત વાલ્મીકી નાટક ધારાયાં બાળકાંડે શ્રીરામ વશીષ્ઠ સંવા
દે ઉત્પતિ પ્રલયોર્કથન નામ ચતુર્વીશો અધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગ સામેરી. શ્રીરામ લક્ષ્મણ સત્વર થયા, ધર્યા વસ્ત્ર આભુષણ સાર; ભાથા ધનુ
પલે ઇચ્છા માગી, રાયની તેણી વાર. ૧ ગુરૂં ને ચરણે નમી ચાલ્યા, વીસ્વામિત્રની સા
થ; રામ વીયોગને દુખે કરિ, થયા બ્યાકુળ અવધીનાથ. ૨ વળાવી આવી ગંગા સુધી
સુમંત વશીષ્ઠ ને રાય; પછે રામ લક્ષ્મણ વીર વીસ્વામિત્ર સાથે જયે. ૩ રથ માંહે બેશી
પરવર્યા, મુનિ સહિત બન્યો વિર; વાયુ વેગે રથ ચલાવ્યો, આ બ્યાગ ગાતીર. ૪ ગં
ગાજીમાં સ્નાન કર્યાં, મધ્યાન સંધ્યા કર્મ; પછે નાવ થીતે ઉતર્યા, રથ માંહે બેઠા પર્મ.
પર ધુવીર પુછે મુનીને તે, ગંગાની ઉત્પત્તિ; ક્યાં થકી આવી કાણુ લાવ્યું, કહો મુજને
સત્ય. ૬ શ્રીરામ નાં વાયક સુણી, બોલ્યા વીશ્વામિત્ર વચન; ઉત્પત્તિ કહું ગંગા તણી,

રઘુવીરધરજેમન. ૭ એકસમેશ્રીમહાદેવજીએકર્યોપુર્વેજ્યાગ; ત્યારેમજ્યાસરવે
 દેવતા, વિષ્ણુવીધીમહાભાગ. ૮ કઈલાશમાંસહુઆવીયા, મોટામજ્યામુનીજન;
 દીક્ષાલેઈમહાદેવખેડા, થવામાંડયોજગન ૯ ત્યાંદેવમુનિવરસીદ્ધચારણ, લોકપ
 તીસહુજેહ; બ્રહ્માવીષ્ણુઆદીસુર, યજ્ઞમાંખેડાતેહ ૧૦ પુરણાહુતીપુજસમે, આ-
 વીયાંઉમયાત્યાંહે, શણુગારઅદભુતચીરચોળી, ધર્માંઅગજમાંહે. ૧૧ ત્યારેવાયુ
 વાયોતેસમેઉમયાકરેપુજન, સતીઅગથીઅંબરખસ્યુંને. ૧૨ થયુંઉઘાડુતન,
 તેઅગજેઈઉમયાતણુ; વિધીથયાવીંહળમન, કામાતુરપરમેષ્ટીપોતે; ભાનભુ
 દ્યાતન. કુદ્રષ્ટીએજેયુવીધાતા; દીહુંસરવેએહ; ત્યારેદેવમુનિવરવીષ્ણુશીવ, સ
 હુકહેવાલાગ્યાતેહ. ૧૪ અરેબ્રહ્માતમેઅહીંથીઉઠીખેસોદુર, તમેકુદ્રષ્ટીકરીસતિ
 ઉપરથયાપાપીપુર. ૧૫ પ્રજપતીપસ્તાયછેવણીલાજઆણીમન; દેવમુનિવર
 વિષ્ણુસાથે બોલ્યાદીનવચન. ૧૬ હાવેશિક્ષાદોમુનેસર્વમળી, અનુગ્રહકરોસ્વા
 મીન; સરવેમળીપછેવિચાર્યું, બોલીયાન્યાયવચન. ૧૭ અરેવિધીસરવેતીરથનું
 સહુતત્વકેડસાર; તેમેળવીકરોસ્નાનત્યારે, થશોશુદ્ધઅપાર. ૧૮ પછેબ્રહ્માએમેળ
 વ્યુસરવે, તીરથકેડસાર; સહુતત્વકેડતત્વલેઈ, નીચોવીકાડયુંવાર, ૧૯ પવિત્ર
 વસ્તુજેટલી, અઉપધીપાવનજેહ; એમસારસરવેતણુલેઈને, ભર્યુંકમંડળતેહ.
 ૨૦ પછેસ્નાનકીધુંપ્રજપતિ, પાવનથયાતેણીવાર; સહુદોષદુરથયોતદાવરતીચો
 જ્યજ્યકાર. ૨૧ પછેસ્નાનકરતાંજળવધ્યુંતે, કમંડળમોઝાર; વિધીલઈગયાસત્ય
 લોકે, રાખીયુંશુભકાર. કેટલાદિવસગયાપછી, હરિથયાવામનરૂપ, બળીરાયને
 ઘેરઆવીયાભુદાનઆપ્યુંભુપ. ૨૩ ત્યારેત્રિવિક્રમથયાવિશ્વરૂપે, પૃથ્વીભરવા
 કાજ; વિરાટરૂપેવિરતયા, બળીછજ્યોશ્રીમહારાજ. ૨૪ વાંમપદપાતળદક્ષણ,
 સત્યલોકજજ્યાંહે; તેચરણજેઈવિષ્ણુતણો, વીધીહરખીયામનમાંહે. ૨૫ પેલાક
 મંડળમાંજળહતું, જેસારકેડસાર; તેજળેવીષ્ણુજળવીધીયે, પખાલ્યોતેણીવા
 ર. ૨૬ તેજળવણુવીસ્તારપામ્યું, કહેતાંનઆવેપાર, પ્રજપતીયેકરીપુજ, થયો
 જ્યજ્યકાર. ૨૭ તેચરણજળઅતીથયુપાવન, પડયુંગંગાનામ; વીષ્ણુપદનારપર
 શથી. વાધ્યુંઅધીકઅભીરામ. ૨૮ જેમમુમુક્ષમળેભક્તગુરને, થાયપુરણકામ
 એમવીષ્ણુપદનખસપરશીજળ, થઈપાવનગંગાનામ. વીષ્ણુચરણજ્યાંએમથ
 યાં, રહ્યાંસત્યલોકજમાંહે; વણીસ્તુતીબ્રહ્માએકરી, ફળઅમીતમહિમાજ્યાંહે ૩૦
 એમપ્રગટગંગાજીથયાં, રહ્યાબ્રહ્મલોકમોઝાર; હાવેપૃથ્વીઉપરઆવીયાજેમ, તેનો
 કડવીસ્તાર. ૩૧ વળણુ. વીસ્તારકડજેમઆવ્યાંગંગા, પૃથ્વીતળમોઝારરે; વીરવા
 મીત્રકહેરામને, સુણોદશરથરાજકુમારરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી
 નાટકધારાયાં બાળકાંડેશ્રીરામવીસ્વામીત્ર સંવાદેગંગોત્તતીનામ પંચવીશો
 અધ્યાય. ૨૫.

અધ્યાય ૨૬

રાગમારૂ. બોલ્યાકૌશીકસુણેરધુરાય, કહુપાવનપુન્યકથાય; પુર્વેતમારાકુળ
 માંહે, થયાસગરભુપતીત્યાંહે. ૧ તેનેરાણીયોશુભમન, રૂપીવચનથક્રીથયાતન.
 એકરાણીનેસાહજનર, એકનેથયોએકકુમાર. ૨ નામઅશમંજશઅભીરામ, સાહ
 સહસ્રનાંકહોડોણનામ; રાયસગરસુધરમીઅપારઅસ્વમેવઆરંભ્યોસારનવાણુ
 થયાપુરણજ્યારેશાતમોઅસ્વમુકયોત્યારેઈંદ્રનેથઈંચીતામનમારૂલેશેઈંદ્રાસન
 આંબોઈંદ્રઅદ્રપ્યતેહાર, તેણેહરણકર્યોતોખાર; પુર્વસાગરકપીલાશ્રમ, તપઆવ્ય
 રેપુરણબ્રહ્મ. તપભંગકરેજનજેહલસ્મથાયબળીનેતેહ; તેહેકાણેખાંધીતોખારગ
 યોસુરપતીસ્વર્ગમોઝાર. પુત્રસગરનાસાહજનર, ખોળેઅશ્વનેઠારોઠાર; સ્વર્ગમ્રત્યુ
 નેપાતાળ, ગીરીસરીતાસરવનજળ. ૭ મહાજ્ઞેદ્ધાવીરઅભંગ, વજરસરખાંજેનાં
 અંગ; ખણીપૃથ્વીઅપારઅવાત, તેનાસિંધુથયાછેસાત. ૮ એમખોળીનેથાક્યાએ
 હ, નજડયોજ્ઞવાજીતેહ; એવેમળીયાનારદમુન્ય, તેનીસાથેબોલ્યાવચન. પુર્વ
 સીંધુનીતીરેસારકપીલાશ્રમ ખાંધ્યોતોખાર; એવુંકહીગયામુનીસ્વર્ગમાંહે, સ
 ગરાત્મજઆવ્યાત્યાંહે. ૧૦ દીઠાઅશ્વનેતેણેસ્થાનમુનીબેઠાધરેછેંધ્યાનદીઠાઅશ્વ
 ખાંધેલોજ્યારે. બોલ્યાકોધકરીનેત્યારે. ૧૧ અલ્યાદંલીકચોરઅગ્નનાખાંધીઅશ્વ
 ધરેછેંધ્યાન; કહ્યાંઅતિધણાંકહણુવચનધ્યાનભંગથયુંમુનીજન. ૧૨ નેત્રઉવડીયાં
 તતકાળજાણેપ્રલેઅગ્નીનીજવાળખળ્યાજવાળેકરીનેકુમાર; થયાભસ્મતેસાહજ
 નર. ૧૩ જીવેસગરભુપતીવાટ, નઆવ્યાસુતથાયઉચાટ; અશમંજસકેરોતન,
 નામઅંશુમાનરતન. ૧૪ પીતામહનીઆજ્ઞામાગી, ચાલ્યોખોળવાનેઅનુરાગી;
 કાકાનીકરતોપરીશોધ, સીંધુતીરેઆવ્યોઅવીરોધ. બેઠાદીઠાકપીલમુનીજન,
 કરીસ્તુતીનીરમખમન; થઈપ્રસન્નબોલ્યાભગવાનમાગ્યમાગ્યઆપુવરદાન. ૧૬
 બોલ્યોઅંશુમાનસલગ્ન, અશ્વઆપોપુર્ણથાયયજ્ઞ; મુજકાકાપામ્યાઅવગત્યતેત
 ણીખતાવોસદગત્ય. બોલ્યાકપીલમુનીત્યાંવચનતારોઅશ્વલેઈંજાતન; મુજધ્યા
 નભંગકર્યુંજેહ, બળીભસ્મથયાછેતેહ. સત્યલોકથીઆવેગંગ, કરેસ્પર્શભસ્મજ
 ણસંગ; ત્યારેપામેએઉધારમોટેગંગાલાવોનીરધાર. શુણીવાણીકપીલનીશુદ્ધએ
 શુભાનેવીચારીબુદ્ધ; સગરાત્મજબળીયાતેહ તેનીભસ્મપડીતીજેહ. ૨૦ એકકૃપ
 માંનાખીત્યાંહે, હયલેઈંઆવ્યોપુરમાંહે; કહેભુપતીનેસહુવાત, શુણીરાયેકર્યાંઆં
 સુપાત. અંશુમાનનેઆપીરાજ, નૃપવનમાંગયાતપકાજ; અશમંજશરાયનોતન
 તેતોપહેલાંગયોછેવન. અંશુમાનકરેછેરાજ, કુળધર્મનીતીનુકાજ; તેનેએકથયો
 સંતાન, નામદિલીપમહાખળવાન. ૨૩ આપ્યુદિલીપનેરાજ્યાસન, અશુમાનગ
 ચોવન; બેઠેંધ્યાનધરીમહારાજ, ગંગાનુંતપકરવાકાજ. ૨૪ ઘણાદીવસકર્યુંતપા
 ચર્ચનાઆવ્યાંગંગાતેપામ્યોમર્ષવૃદ્ધીપામ્યોદીલીપરાજનથયોતેનેભગીરથતન

ભગીરથનેસોંપ્યુરાજ, ગયોદીલીપગંગાતપકાજ; નાવ્યાંગંગાથયાબહુદીનપછે
 મત્યુપામ્યોરાજન. ૨૬ તેભગીરથેજાણીવાત, નથીઆવતાંગંગામાત; નીરચે
 હુંલાતુંઆઠામ, તોભગીરથમારૂનામ. ૨૭ ઉઠીનેચાલ્યોતેણીવાર, તપકરવાવન.
 મોઝાર; જેમેરૂથકીદક્ષણપાસ, માનસરોવરછેસુખરાસ. ૨૮ મયનાકરપરવતછે
 જ્યાંહે, ભુમીકનકતણીછેત્યાંહે; તેઠેકાણેભગીરથભુપ, તપઆચર્યુંઉગ્રઅનુપ. ૨૯
 તેતપેસ્વર્ગભુમીડાલાવી, ગંગાએકહ્યુંધ્યાનમાંઆવી; હુંઆવીશ રાયનીરચે
 જાણ, મારીધારાધરશેકોણ. ૩૦ કાઢયખોળીતેનેતતકાળ, નિકરભેદીભુજધશ
 પાતાળ; ગંગાનાંસુણીએવાંવચન, રાયેઆરાધ્યાપંચાનન. ૩૧ શીવકહેસુણહિ
 લીપકુમાર, હુંધરીશગંગાનિરધાર; ત્યારેઉતર્યાસરસરીત્યાંહે; પડીધારાતેશીવ
 જટામાંહે. ૩૨ અલીમાનડર્યુંતેકાળ, શીવસહિતધાલુપાતાળ; શીવેવીચાર્યુંતે
 મનમાંહે, ગંગાગુંચવાયાંજટામાંહે. ૩૩ નીકળાયુંનસુસરીતાય, એવીમહાદેવ
 નીપ્રભુતાય; સ્તુતિકરીનરપતીચેઅપાર, ત્યારેચાલીગંગાનિરધાર. ૩૪ મેરૂશિશ
 પડીતેધાર, મહાપ્રચંડનેવેગઅપાર; ત્યાંથીધારાથઘટ્ટણખંડ, ત્રણલોકમાંચાલીપ્ર
 ચંડ. ૩૫ નામસુરસીસ્વરગેત્યાંહે, ભોગાવાતતેપાતાળમાંહે; આવ્યાંભુતળભગી
 રથીનામ, જોધભુપથયોઅભિરામ. ૩૬ ગંગાકહેકરૂપુરણકામ, ચાલદેખાડપીત્રિ
 નોઠામ; રથબેસીઆગળથયોરાય. પુઠેચાલેપ્રવાહગંગાય. ૩૭ ફેડેગીરીવરચા
 લેધાર, થાયશબ્દપ્રચંડઅપાર; એકમુનિવરમારગમાંહે. ધ્યાનધરવાબેઠાહતા
 ત્યાંહે. ૩૮ રાયકહેમુનિશુંબેઠાચાંહે, આવેગંગાતણાશોતેમાંહે; અંજલીભરી
 નેમુનિજન, ગંગાજળકર્યુંપ્રાશન ૩૯ રાયનેથઘચિંતાવણી, કરીસ્તુતીમુનીવર
 તણી; જનુમાંથીકઢીતેઠામ, મોટેજન્વીપડીયુંનામ. ૪૦ ગયાંગંગાતેસિંધુમે
 ઝાર, ભરમકુપભરાયોતેવાર; ગંગાશપરશેથયોઉદ્ધાર, પામ્યાસદગતિસગરકુમાર
 ૪૧ થયોવિશ્વમાંજયજયકાર, પામ્યામુનિજનહરપઅપાર; ત્રંડસુંદરશોભારમ્ય
 ઘણામુનીયોનાઆશ્ચમ. ૪૨ થયાંઅનેકક્ષેત્રનેધામ, કર્યાપાવનભુતળઠામ. વિ
 સ્વામિત્રકહેસુણોરામ, એમઆવ્યાંગંગાઅભિરામ. ૪૩ જેકોસાંભળેએહકથાય,
 નરનારીતેપાવનથાય; તેનુંજન્મમરણદુખવામે, ગંગાસ્નાનતણુંફળપામે. ૪૪
 વળણફળપામેગંગાસ્નાનકેરૂ, પાપીપાવનથાયરે; એવીકથાકહીકૌશીકરૂપીયે,
 તેસુણીહરખ્યાશ્રીરધુરાયરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મીકી નાટકધારા
 યાંબાળકાંડેભાગીરથેનગંગાગમનનામષ્ટવીશોઅધ્યાય. ૨૬

અધ્યાય ૨૭.

રાગમેવાડો. વીશ્વામીત્રનાંવચનસુણીને, હરખ્યાલક્ષમણરામજી; ગંગાની
 ઉત્પત્તીસુણીને, ભગીરથીપડીયુંનામજી. ૧ પછેત્યાંથકીઆગળચાલ્યા, ત્રણે
 સીધાશ્રમનેપંથજી; રામનેવીશ્વામીત્રભણાવી, અનેકપ્રકારનાપંથજી. ૨ અસ

મંત્રનાનાવીધકેસ, યુધકળાબહુભાતજી; વીશ્વામીત્રેપ્રવીણકરયા, તેશીખ્યા
બન્યેભ્રાતજી. ૩ ત્યારેઆગળજતાંબેમારગઆવ્યા, મુનીનેપુછેરામજી; બેમાર
ગમાંજેહોયદુકડો, તેકહોમુજનેઅલીરામજી, ૪ત્યારેકૌશીકકહેવામપંથવેગજો,
દક્ષીણપંથનજીકજી; પણએમારગમાંતાડીકારહેછે, તેનીછેધણીખીકજી. ૫ ત્યા
રેરામકહેએમારગઆલો, નહીંથાયકાંઠવીવનજી; ઘણુઘણાટરથનોરવવાજે, આ
વ્યુંતાડીકારણજી. ૬ એવેરથનોપડવાસાંભળી, આવીતાડીકાતેણીવારજી; એ
કસહસ્રવારણુનુબળછે, પ્રચંડરૂપઅપારજી. ૭ સોએકમુનીમુખમાંધાલ્યાછે, પા
પણીહીંસાવાનજી; એવીકુંભકરણુનીભગનીઆવી, તનુપર્વતસમાનજી. ૮ ખાર
ગાઉલગીમુખપહોળુછે, નેત્રજાણેઅંગારજી; પંચપંચકોશનોઅકેકોસ્તનછે, શી
રગીરીશંગઆકારજી. ૯ અનેકરાક્ષસીયોલેઠસંગેઆવીમારગમાંહેજી; શ્રીરઘુવી
રનેદેખાડીછે, વીસ્વામીત્રેત્યાંહેજી. ૧૦ ત્યારેશ્રીરામેકોડંડચઢાવ્યું, શરક્રીધોસધા
ણજી; મુનીઆજ્ઞામાગીરઘુવીરે, મુક્યુંતીક્ષણુખાણજી. ૧૧ જેમઅગ્નકેરીજવા
ળાઆલે, ચમકેતડીતઆકાશજી; એમરામખાણુધ્રુવવતુંચાલ્યું, કરતુદીશાયોમ
કાશજી. ૧૨ અકસ્માતઆવીનેવાવ્યુંતાડીકાનારૂદેમાંહેજી, ખાણસંધાથેપ્રાણુગ
યા, મૃતથઈપડીપૃથ્વીમાંહેજી. ૧૩ પડતામાંતેનેચીસજનાંખી, ખળભળીયુંબ્ર
હ્માંડજી; ખીજઅનેકરાક્ષસીસાધ્યહતી, તેરામેકરીશતખંડજી. ૧૪ આકાશમાંહે
વીમાનમાંબેશી, દેવજીવેતેણિવારજી; દુંદુભીનાદકરીપુષ્પવૃષ્ટી, કહેતાજયજ
યકારજી. ૧૫ તાડીકાનોવધરામેકર્યોસુણી, હરખ્યાસરવેલોકજી; મુનીવરમન
આનંદજામ્યા, ટળીયોભયનેશોકજી. ૧૬ ત્યાંથક્રીસીધાશ્રમમાંઆવ્યા, રાજ
કુંવરરૂપીસાથજી; ત્યારેજાણુથયુંછેસરવરૂપીને, જેઆવ્યાકૌશલનાથજી. ૧૭ જે
મસરીતાકેરૂપુરચઢે, જયસાગરભળવાકાજી, એમરામનેમળવાદશેદીશાથી,
આવ્યાસકળમુનીરાજજી. ૧૮ પછેયજ્ઞારંભકરયોગાધીસુત, મંડપવેદીવીશા
ળજી, કુંડમાંઆહુતીથઈચાલતી; પ્રગટીઅગ્નીજવાળજી, ૧૯ વીસ્વામીત્રદીક્ષા
લેઠબેઠા, અનેકમુનીવરપાસજી; રામનેકહેતમોરક્ષાકરજે, અમનેઅસુરનોત્રા
સજી. ૨૦ મારીચીનેસુખાહુઆદે, આવીનેકરશેભંગજી, ત્યારેરામકહેમુનીવર
નવખીહીશોકરોસુખેથીયજ્ઞજી. ૨૧ પછેરામલક્ષમણુબેસજથઈભાગ્યહીધનુપને
ખાણજી; મુનીવરમંત્રભણેગાજીને, વેદસુત્રનીવાણજી. ૨૨ સ્વાહાકારનેસ્વધાકા
રના, શબ્દઘણાત્યાંથાયજી; વશટકારઔંકારતણી, ધુનીમુનીવરભણુતાજયજી.
૨૩ યજ્ઞચાલતોથયોત્યારે, એમકરતાંગઈમધરાતજી; ત્યારેમારીચીનેસુખાહુખળી
આ, આવ્યાઆકસ્માતજી. ૨૪ તાડીકાનોવધસાંભળીતતક્ષણ, ક્રોધેભરાયાવીર
જી; વીશકોટીરજનીચરસાથે, આવ્યાસ્થુળશરીરજી. ૨૫ સીધાશ્રમનીપાસેઆ
વી, કરીગર્જનાધોરજી; આહ્વાણુસરવેભડક્રીઉઠ્યા, કરતાસોરખકોરજી. ૨૬ સુણો

કોશીક હવેકેમરહેવાશે, આંચોઆપણોઅંતજ; એબાળકતેશુરક્ષાકરશે, દૈતમ
હાખળવંતજ. ૨૭ ત્યારેવીશ્વામીત્રવીનેવચનેકરી, આપેસહુનેધીરજ; બાળક
એનવજણશોનીરખળ, રામલક્ષ્મણબેવીરજ. ૨૮ પુરાણપુરૂષોત્તમલક્ષ્મીપતી,
આદીનારાયણજેહજ, દુષ્ટસંહારવાઅવતર્યાપોતે, ધરમસ્થાપવાએહજ. ૨૯ એ
કબાણેજેણેતાડીકામારીએવાદશરયતનજ; માટેરક્ષાકરશેડીરીતે, ભયનવધર
શોમનજ. ૩૦ વળણ. ભયનવધરશોમનવીષે, એરક્ષાકરશેરામરે; એમવીશ્વા
મીત્રેધીરજઆપીમુનીએસાડયાઠામરે૩૧ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાદમીકીના
૮કધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામેણતાડીકાવધાનંતરંજારંભોનામસપ્તશોર્વીધ્યાયર૭
અધ્યાય ૨૮.

રાગમા૩. આપેધીરજગાધીકુમાર, એવેઆવ્યાઅસુરઅપાર, યજ્ઞમંડપઉર
જણ; નાખેવૃક્ષગીરીપાપાણ, ૧યજ્ઞરક્ષાકરવાવીષેક, રામેધરીયાં૩પઅનેક, ચારે
પાસેઉભારધુવીર, અતીબાણમુકેરણધીર ૨ યજ્ઞમંડપઉપરવેદ, શરપંજકરીયું
અભેદ કાળીરાતઅધારીધોર, દૈતદાણુકરતાસોહોર. ૩ છુટેઅખંડશરનીરધાર,
જાણેવિદ્યુતનાચમકાર; વીશકોટીનિશાચરજેહ, રામેસર્વસંધારયાતેહ૪કોનાછે
ઘાભુજનેચરણ, ઉરજંઘાકટીશરિકરણ; એમકરતાંથયોછેપ્રભાત, નવદિશેનિ
શાચરજત. ૫ ઉડ્યાઆકાશમાંતેદિશ, ભમતાંકરેદૈતનાંશિશ; કંઈવૃક્ષઉપરકંઈ
ધરણી; દેખાયાંત્યારેઉગ્યોતરણી. ૬ રહ્યાવીશકોટીમાંબેવીર, મારીચીનેંસુબાહુ
ધીર, આવ્યાયુધકરવાતેજણ, ગદાયોઅહિનેનિજપાણ. ૭ ઘણુંયુદ્ધથયુતેઠાર, ક
હેતાંઅંથપામેવિસ્તાર; પછીરામેવિચાર્યુંમન, હવેએનેપમાડુપતન. ૭કરીકરોધ
મુકયુએકબાણ, મહાપ્રંચડતેનિરવાણ, તેણેછેદ્યુસુબાહુનુશિશ, પામીમરણપ
ડ્યોતેદિશ. લાગીઝપટતેશરનોપવનતેણેમારીચઉડ્યોગગન; તેજઘપડ્યાસાગર
પાર, ભયપામીરહ્યોતેઠાર. ૧૦ થયોઅસુરતણોસંધાર, મુનીકરતાજેજેકાર,
સુરઆશીશદેઅનુકુળ, વરસાવસુરતરૂપુલ. ૧૧ નીશાચરનેમારીતેઠામ, શોભે
સીદ્ધાશ્રમશ્રીરામમહાકંપેશ્રષ્ઠીસંધાર, એકબ્રહ્મશોભેજેમસારજેમનક્ષત્રમંડળ
લોપી, તપેદિનકરતેજેઓપીતજેવીશેપ્રપંચવીકાર; શોભેનીરમળજ્યોગીસાર.
૧૩એમશોભેપુરણકામ, મુનીરક્ષાકરેશ્રીરામ; જેમજડરાઅન્નપચાવે, પણગર્ભને
આંચનઆવે૧૪એમજગનમુનીવરકેરીકરીરક્ષારામેધણેરીસહુમુનીવરઆશીપ
દેતારામ૩૫૩દેમાંલેતા. ૧૫સહુએઓળખ્યાશ્રીભગવાન, ગુણધરવરનાખળવાન
ત્યારેમુનીવરપ્રત્યેવચન, હસીબોલ્યાગાધીતન. ૧૬તમોરામનેકહેતાબાળ, દીઠો
પ્રતાપઆણેકાળ; તેજસ્વીનવગણીયેકનીષ્ટ, જેનાંપ્રાક્રમપ્રાદવરીષ્ટ, ૧૭રવીમં
ડળનાનુભાસે, પણવીસ્વસકળનેપ્રકાસે; કળશોદભવનાનેવાન, કર્યુસાગરજ
ળનુંપાન. ૧૮નાનાવામન૩૫અખંડ, કરયુંબેપગલાંબ્રહ્માંડ; પંડીતનીબુદ્ધીલ

માર, જાણેસરવશાસનોસાર. ૧૯ એમરામનું પ્રાઠમજેહ, ઘણું અપારખજાણેતેહ; પ્રહ્લાદિકનાકળ્યામાંનઆવે, કવીવાણીમાંકેમકરીલાવે. ૨૦ થયોપુરણુયજ્ઞપ્રસન્ન, મુનીકૌશીકહરખ્યામન; પ્રાણણનેભોજનકરાવ્યાં, આપીદક્ષણાવસ્ત્રપહેરાવ્યાં. ૨૧ સહુખેડાપામીનીવર્ત, એવેદુતઆવ્યોએકતર્ત, મીથુલેશ્વરકેરોપત્ર, આપ્યોવીશ્વામીત્રનેતત્ર. ૨૨ ગાધીપુત્રેવાંચ્યોતેણીવાર, કહ્યોશ્રીરામનેસમાચાર; મીલાપુરજનકરાજન, તેનેપુત્રીસીતાઉત્પન. ૨૩ તેનોરચીયોસ્વયંવરરાયે, ત્યાંમોટામહોચ્છવથાયે; આવશેપૃથ્વીનારાજન, વળીમહામોટામુનીજન. ૨૪ માટેઆપણેજાણુંત્યાંહે, લીલાજેવાજનકપુરમાંહે, એવાંસાંભળીમુનીનાંવચન, કરકયુંરામનુજમણુંલોચન. ૨૫ વળીદક્ષણઅંગભુજય, શુભશુકનથયારધુરાય; એમકરતાંરવીથયોઅસ્ત, કર્યાઆસનવીપ્રસમસ્ત. ૨૬ સંધ્યાવંદનકર્યારામ, કર્યાભોજનપુરણકામ; એકસજ્જયેસુતાવીર, રામલક્ષ્મણુરણનાધીર, ૨૭ પાશેપોઢ્યામુનિભગવાન, જાણેખાળકપ્રાણુસમાન; નિશામધ્યગઈછેજ્યાયે, વીશ્વામીત્રખેડાથયાત્યારેરટમુનિકૌશીકમહાતપવાન, કરેસ્મરણહરીનુધ્યાન; ત્યારેલક્ષ્મણુપ્રત્યેરામ, કરેવારતાપુરણકામ. ૨૮ જોનેલક્ષ્મણુમારાવીર, કેવુંધ્યાનધરેમુનીધીર; લાભમનુષાદેહનોએહ, હરીભજનકરેજનજેહ. ૩૦ હરીનામવીનાલેઅન્ન, તેજાણોપ્રેતભોજન; પ્રભુનેઅરપણુનથીકરતા, તેપાપીજાણોઆત્મહણુતા. ૩૧ દ્રઢભક્તીવીનાજેજ્ઞાન, તેનું જ્ઞાનજાણોઅજ્ઞાન; તેનોધરમતેઅધરમકાર, આચારતેતોઅનાચાર. ૩૨ ભગવંતનીભક્તીરહીતતેનીવીધાઅવીધાસહીતએમલક્ષ્મણુનેકર્યોખોધ, જોણેટોસંસારવીરોધ. ૩૩ એવીવાતોકરેખેબ્રાત. એમકરતાંથયોપ્રભાત; ઉડીલાગ્યામુનિનેપાયસ્નાનસંધ્યાકરીરધુરાય૩૪મુનિસાથકર્યાભોજન, પછીખેડાનીજઆસન; સાંભળીઅવધપુરવાસ, રધુવીરથયાછેઉદાસ. ૩૫ સુણુલક્ષ્મણુવીરવચન, અહીંઆવેથયાખહુદીન; વાટજેતાહશેત્યાંરાય, કેમધીરજધરશેરાય. ૩૬ વછવીયોગેધેનુજેમ, થયુંમાતપીતાનેતેમ; હવેપાછાકયારેવળીશું, કયારેમાતપીતાનેમળીશું. ૩૭ એમવીરહથયોરધુવીર, આલ્યાંનેત્રમાંઆંસુનીર; એમમનુશીયેષ્ટારામ, જાણાવેછેપુરણકામ. ૩૮ એવુંજેઈનેકૌશીકમુન્ય, રૂદેશુઆંખ્યાબેતન; પ્રાણુવહ્નભમારાવીર, તમેરાખોરૂદેમાંધીર. ૩૯ એવુંભાવીજાણાયછેઅમને, રામસીતાવરશેતમને; માટેજાણુંજનકપુરઆજ, થાઓશીઘ્રેરધુરાજ. ૫૦ એવુંકહીથયાસત્વરમુન્ય, સાથેલીધારૂશીજન; મીથુલાપુરજવાકાજ, થયાતતપરશ્રીરધુરાજ. ૪૧ વળણુ. રધુરાજબેતતપરથયા, ધાર્યાંજનુપભાથાખાણુરે; અનેકમુનીવરકૌશીકસાથે, આલ્યાઅતુરસુજાણુરે. ૪૨ ઇતીરામચરીત્રેસંભતવાહમીકીનાટકધારાયાંખાળકાંડશ્રીરામેણુસુખાન્હારીરાક્ષસહનંનામ અષ્ટાવીશોઅક્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯.

દોહરો. જનકપુરજવાકારણે, ચાલ્યાશુંદરશ્યામ; મુનીવરસરવેચાલતા,
માટેરથનવબેઠારામ. ૧ મુનીસલાથેચાલીયા,રામલક્ષમણબેભ્રાત,આશ્રમઆ
વેમુનીતણા,ત્યાંરહેતાસરવેરાત. ૨ મારગમાંજેમુનીમળે, તેકરેસ્વાગતખહુપેર
આતીથ્યકરેશ્રીરામને, તેડીલાવેનીજધેર. ૩ એમકરતાંઆગળચાલ્યા, આ
વ્યાએકવનમોઝાર; ત્યાંઅહલ્યાશલ્યાથઈપડી, ગૌતમરૂપીનીનાર. ૪ ત્યારેપદ
રજડીરામની, પવનથડીનીરવાણુ; શલ્યાનેસ્પરશીજઈ, અહલ્યાથઈતેજણુ
તેજડમટીચૈતનથઈ, પદરજનેપરતાપ; સુંદરરૂપેસુંદરી, તતક્ષણુડીઆપ. ૫
કોઈકહેછેરામચરણનો, સ્પર્શકર્યોસાક્ષાત; એતોજુહુજાણુજે, ઘટેનહીએવાત. ૭
ધરમધોરીધરરામછેગૌઆલણુપ્રતીપાળ; ક્ષત્રીધરમશુભઆચરે, એવાદીનદયા
ળ. ૮ અન્યક્ષત્રીએવુંનવકરે, આતોધરમઅવતાર; ચરણપરસતેકેમકરે, બ્રાહ્મ
ણીનેનીરધાર. ૯ અહલ્યાચેતવઓળખ્યા, રઘુવરનેનીરધાર; પુરવનીસ્મૃતી
ચેકરી; મળવાઆવેનાર. ૧૦ અહલ્યાસામીઆવતી, દીકુંરામેરૂપ પુછેવીશ્વામીત્ર
નેસકળભુવનનાભુપ. ૧૧ હેમુનીપેલીકોણુછે, સનમુખઆવેનાર; ચંપકવરણી
વીધુમુખી, મૃગનેણીસકુમાર, ૧૨ જેરંભાનેવળીઉરવશી, કરતીહશેએનીશેવ;
હુંજાણુએનાઉદરથી, પ્રગટયાઈદ્રાદીકદેવ. ૧૩ કેઆવેભવાનીઈશ્વરીમુનેઆપ
વાને વરદાન; કેરૂપિપતનિકોઈઆસમે, ઉડી નિંદ્રાવાન ૧૪ કેકૃપા તમારી મહા
મુની, મુર્તીમાન થઈઆજ; માટે કહોએ કોણુછે, કૃપાકરી મુનીરાજ. ૧૫
એવાધરમવચનસુણીરામનાં, બોલ્યાગાધીકુમાર; એઅલ્યાશલ્યાથઈહતિ, ગૌ
તમરૂપિનિનાર. ૧૬ તેતમપદરજપરતાપથી, શ્રાપમુક્તથઈઆજ; દરશનકરવા
તમતણું, આવેશ્રીરધુરાજ. ૧૭ એટલેત્યાંઆવીતદા, અહલ્યાજોડીપાણુ; સા
ષ્ટાંગડંડવતકરીનમી, રઘુવરનેનિરવાણુ. ૧૮ ત્યારેરામકહેહોસાધવી, ઉઠોહા
વેમાત; પછેઅહલ્યાઉડીતેસમે, ઉભીજોડીહાથ. ૧૯ નેત્રસજળગદગદગીરા, દ્રઢ
મતીનિરમળમન; કરસંપુટ સન્મુખરહિ, કરતીરામસ્તવન. ૨૦ જેમવસંતરૂતુ
માંકોડીલા. બોલેમધુરીવાણુ; એમસ્તુતિ કરતીરામની, રૂપીપત્નિતેજણુ. ૨૧
છંદ. જયરામકરૂણાધામપુરણકામદશરથનંદનં, તવનામમનઅભીરામસુંદર
સ્યામસુરમુનિવંદનં. ૧ જયજગતગુરૂજગતાતમાતવિસ્વભરજગનાયકં, સ્મરા
રીમીત્રચરીત્રવીચીત્રજનસુખદાયકં. ૨ જયપરાત્પરપરબ્રહ્મપુરણસગુણનીગુ
ણઅવ્યયં, ચરઅચરજીવનિકાયવ્યાપકએકઅજીતઅનામયં. ૩ જયનિગમઅ
ગમઅપારકારણરહિતકૌશલ્યાતનં, સચીદાનંદઅખંડઅજ્યૈતન્યસાક્ષીચી
દાધનં. ૪ જયશ્રાપમોચનકમળલોચનદીનજનપ્રતિપાળયં, નિજભક્તવત્સળ
શરણુજનભવરોગવૈદ્યકપાળયં. ૫ જયમીત્રકુળકાનનકમળરવીચતુરવીહુવીધુ

ધારય, અવતારકારણધરમસ્થાપનદુષ્ટદુનુજવીહારય. ૬ જયઅણપાળદયાળકૃત
વધતાડીકાખરદુષણ, કરશરઅમોઘનિખગધનુષનમામીરવિકુળભુષણં ૭ બ્રહ્માં
કનાયકભુવનસુંદરદાનકૃતમમસદગતીજયશીવહૃદયમાનસમરાળનમામીરા
મરમાપતી. ૮ મુનિપત્નીકૃતએસ્તોત્રપાવનજપેનરનારીસદા, તેધન્યભુતળદા
સગીરીધરમોક્ષપામેસર્વદા. ૯ દોહા. એમસ્તુતીઅહલ્યાયેકરી, જોડીનેજુગપા
ણ; તમનેઆશીપદેઉછું, હજોસદાકલ્યાણ. ૧ સાઠશહસ્ત્રવર્ષલગી, હુરહીતિ
જડરૂપ; તેતમપદરજપ્રતાપથી, પામીમુળસ્વરૂપ. ૨ શાપમુક્તકીધોતમો, થઈ
ચૈતન્યઅલીરામ; માટેસીતાકન્યાજનકની, વરજ્યોતમનેરામ. ૩ એવેસમેત્યાં
ગૌતમરૂપી, આબ્યાઆકસ્માત; મળ્યારામનેહરખશું, ગદગદપ્રેમઅધાત. ૪
સાષ્ટાંગકરયોમુનીનેતદા, બોલ્યારજકુમાર; હવેઅંગીકારસતિનોકરો, એછેસાધ
વીનાર. ૫ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાં, ત્યારેહરખ્યામુનીગૌતમ; અહલ્યાનેતેડી
ગયા, તે પોતાને આશ્રમ. ૬ પછીઆગળચાલ્યારામજી, પાછળમુનીવરવ્રતઃ
રામપ્રતાપજોઈસહુ, મનપામ્યાઆનંદ. ૭ અષ્ટકએઅહલ્યાતણું, જોશ્રવણકરેન
રનાર; પાઠ કરે શ્રદ્ધાથકી; તેપામેપદારથચાર. ૮ વળણ. પામેપદારથચારતેને,
કૃપાશ્રીરધુવર કરે; જોસાંભળેનરનેનારતે, ભવસાગરશેજોતરે. ૯ ઈતીશ્રીરામચ
રીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાં ૧૦ શ્રીરામસ્યઅહલ્યાશાપમોચનના
મએકાનત્રીશોઆધ્યાય. ૨૯

અધ્યાય ૩૦.

રાગધન્યાશ્રી. અહલ્યાકેરોકરયોઉદ્ધારજીમુનીસંગચાલ્યારાજકુમારજી; મા
રગજતાંપુછેશ્રીરામજી, ગૌતમપત્નીઅહલ્યાનામજી. ૧ ઢાળ. નામઅહલ્યાશ
લ્યાકેમથઈ, કોણેદીધોશ્રાપ; તેમુનીવરમુજનેકહો, સંદેહટાળોઆપ. ૨ રામનાં
વાયકસાંભળી, બોલ્યાવિશ્વામીત્રવચન; ઉત્પત્તિકહુંઅહલ્યાતણીસાંભળોદશ
રથતન. ૩ પુર્વેબ્રહ્માએરચીસૃષ્ટી, ચીત્રવીચીત્રઅનેક; તેસ્વરૂપસુંદરતેજપુરાણ,
રચીકન્યાએક. ૪ અહલ્યાતેનુંનામપડયું, થઈજપૌઢીબાળ; ત્યારેદેવસરવેરૂપ
જોઈ, મોહપામીયાતતકાળ. ૫ વરવાનેઈચ્છેસુરસકળ, એબ્રહ્મકન્યાજોહ; વીચા
રકરીવીધીએરચ્યો, કન્યાસ્વયંવરતેહ. ૬ ત્યારેપ્રજાપતીયેપણકર્યું, બેપ્હોરમાંન
રજોહ; પૃથ્વીપ્રકમ્માકરીઆવે, કન્યાપરણેતેહ. ૭ તેસાંભળીસુરસકળચાલ્યા,
નવલગાડીવાર; પાકશાસનગજરૂઢથઈ, ચાલીયોતેણીવાર. ૮ તેસમેગૌતમસ્ના
નકરી, નીકળ્યાગંગાખહાર; ત્યારેમારગમાંગૌબેમુખી, ઉભીહતીતેઠાર. ૯ જ્યારે
થાયગૌપ્રસુતાસમેવચ્છનુમુખદેખાય; તેસમેસુલલીબેમુખીતેભુમીરૂપકહેવાય
૧૦ તેસમેપ્રદક્ષણાકરેતેને, ભુમીનુંકળથાય; ગૌતમરૂપીયેવીચારયુશાસ્ત્રનોએવો
ન્યાય. ૧૧ ભણીમંત્રગાયત્રીતણો, પ્રદક્ષણાકરીસાત; મનવીચારયુંવીધીલોકજ

ઈ, કન્યા રૂપ સાક્ષાત. ૧૨ સત્યલોક જઈ વીધીને કહ્યું, ગૌતમ મારનામ; પરદક્ષણાક
રી સાત મુખી આવ્યો છું આઠમ. વીધીએ વીચાર્યું સત્યવાય કમુની જ બોલ્યાને
હ; કન્યા પરણાવી તદા, ગૌતમ રૂપીને તેહ. ૧૪ તે સરવે પેહેલો ઈંદ્ર આવ્યો, કરી પૃથ્વી
પાર; જુવે તો ગૌતમ રૂપી, પરણીયા તેણી વાર, ૧૫ વણુકો બધા આણી ઈંદ્ર વળતા, ક
યો વીધી શુવાદ, ચતુર મુખ પ્રત્યે નચાડ્યું, પામ્યો મનવી પાદ. ૧૬ પછે લાજ પામી
વળ્યો પાછો, વીચાર્યું મન કામ; એક વાર કન્યા ભોગ લુતો, ઈંદ્ર મારનામ. ૧૭ તે ક
ન્યા લેઈને મુની આવ્યા, માંડ્યો ગ્રહ સ્થાશ્રમ; કેટલા દીન એ મવહિ ગયા. પણ ઇંદ્રને
તો મર્મ. ૧૮ પછે અહલ્યાને વળે કાળે; થયાં ખેસં તાન; પ્રથમ જન મ્યો પુત્ર તે, મહા
તેજસ્વી વીદ્વાન. ૧૯ નામ સતાનંદ ભણ્યો વીધા, પછી જનક પુરમાં જાય; તે પુરોહી
તથા જનકનો, વળી પુરાણી કહેવાય. ૨૦ પછે થઈ પુત્રી અહલ્યાને, અંજની પાવ
ન, તે કુવારી નીજ વેરછે, એ મવહી ગયા બહુ દીન. ૨૧ એક સમે સુરજ ગ્રહણ આવ્યું
પર્વે મોટું તાંહે; ગૌતમ અહલ્યા સ્નાન કરવા, ગયા ગંગામાંહે. ૨૨ તે સ્નાન કરીને આ
વી પાછી, સુંદરી નીજ વેર; ત્યાં મુની ખેડ્યાં ન કરવા, જાણી ઈંદ્રે પેર. ૨૩ એકલી
જાણી અહલ્યાને, આવી ચો સુરભુષ; કપટ કરી ઈંદ્રે વરયું; ગડિત મરૂપીનું રૂપ. ૨૪
ધરમાંહે વાસવ આવ્યો; ત્યારે સતી પુછે પેર; સ્વામીની ત્ય પુરણ કર્યા પાખે, કે
મ આવ્યા વેર. ૨૫ કપટ કહે મન થયું ચંચળ, વાપ્યો મન મથરોગ; માટે આવે જાએ
ભામની, તું આખ્ય મુજને ભોગ. ૨૬ ત્યારે સતી કહે મધ્યાં ન વેળા, સુરજ આવ્યો શી
શ; અવટીત કર મન થાય હવડાં ગ્રહણ છે આદીશ. ૨૭ સ્વામી તમે સરવજ્ઞ છો, તે
જુઓ વીચારી ન્યાય આસમે એકૂત કરે તો, દંપતી નરક પળાય. ૨૮ વાસવ કહે તા
રે કારણ શું છે, શુભ અશુભને કર્મ; મારી આજ્ઞા પાળવી, એ મુખ્ય તારો ધર્મ. ૨૯
ત્યારે વચન સ્વામી તણુ તેણે, કર્યું અંગીકાર; પુત્રી ખેસાડી બારણે, અટકાવ્યું ધર
દ્વાર ૩૦ પછે સંગ આવ્યો સુંદરી, નવકપટ જાણ્યું મન સુરમાયામાં ભુલી પડી, આજ
ખ્યાન હીં સ્વામીન. ૩૧ બારણે પુત્રી હેરતિ, જરજ નુનીનું જેહ જાળીએ થીને તી
તદા, કરી કોટ ઈચ્છી તેહ. ૩૨ એટલે ગૌતમ આવિયા, કરી નિત્ય કૃત્ય પાવન. ઉઘાડ
કહી ઉભારહ્યા, બારણે તે મુનિ જન. ૩૩ સાદ સ્વામીનો આજખ્યો, ત્યારે નારી થઈ
ભયભીત. કપટ જાણ્યું કામની કંઈ, હીસે છે વીપરીત. ૩૪ અરે દુરાચારી તું કોણ છે,
તવ ઇંદ્ર બોલ્યો વાણ. ભામનિ કહે ભોગ સત્વર, કરી જનીર વાણ. ૩૫ ભય વળે મા
ની મુનિ તણો, ઇંદ્ર ઉઠીયો તેણી વાર. અબજા ઉઠી ખેહે બાકળી, આવી ઉઘાડ્યું દ્વાર
૩૬ એવે ઇંદ્ર દીઠો મુની વરે, નીકળ્યો મંજાર, તેને ઇગૌતમ કોપિયા, મન ચઢી રીસ અ
પાર. ૩૭ અહલ્યાં કર મકુડુ આચરી, ક્યાં જાય છે મતિ પાપ. તુજ અગયાં જ્યો સહસ્ર
ભગ, મુનીયે તે દિધો શ્રાપ. ૩૮ વળી પુરૂષારથ ને બળે, તેં સતી શુકર્યો વ્યભિચાર. મા
ટે ન પુસક તું થજે, પામજે દુખ અપાર. ૩૯ તે સહસ્ર ભગ ઇંદ્રને અગે, થયાં શ્રીરધુવીર

વળીકેટલાદિનનપુસકરહ્યા, ધરી મોરશરીર. ૪૦ એમવણાદીનદુખભોગવ્યું, પછીકરયુગ્રાચશ્વતપ્રાણ; મધવાપતિનેભગમટીથયાં, સહસ્રલોચનજાણ. ૪૧ હવે અહલ્યાશુક્રોધકરી, ગૌતમેદીધોશ્રાપ; તુથજેપાશાણુશલ્યા, જરબુદ્ધિઆપ. ૪૨ ત્યારેકરજેડીકહેકામનિ, મારોનથીઅપરાધ; એકપટરૂપેઆવીઓ, મેંજાણ્યાતમનેસાધ. ૪૩ મુનીકહેમેહાકમારી, ત્યારેકેમનદીધોશ્રાપ; ઇંદ્રજાણ્યાપછી પુરણ ભોગપ્રીધોઆપ. ૪૪ માટેશલ્યાથાતું સુંદરી, એકરમતાજાણ; વરસસાહસહસ્ર સુધી, ભોમવજેનીરવાણ. ૪૫ ત્યારેદીનથઈઅખળાકહે, અનુગ્રહેકરોસ્વામીન હવેપાછીક્યારેપામીશ, તમારૂદરશન. ૪૬ રૂપિકહેરવિકુળમાંહે, ધરશેનારાયણ અવતાર; તેરામનીપગરજથડી, પામીશતું ઉદ્ધાર. ૪૭ એવુંકહેતામાંશલ્યાથઈ ને, પડીજડઆકાર; પછીઅંજનીશુ બોલિયામુનિ, કરીક્રોધઅપાર. ૪૮ તેંજરજે યુમાતનુંકરયુકરમઅવટીતજેહ; વાનરનીપેરેદુકતી. કરીકોટગિચીતેહ. ૪૯ તે દોષમાટેસુતાતુજને, દેઉછુંહુંશ્રાપ; કપીરૂપથાજેતાહર, એમબોલીયામુની આપ પ૦ ત્યારેપુત્રીકહેહોપીતાજી. અનુગ્રહેકરોઆદીન; છોરૂકછોરૂથાયપણ, માખાપ સાંખેમન. ૫૧ એવાંવચનસુણીનેદયાઆવી, બોલ્યાગૌતમવાંણ; એશ્રાપમિથ્યા થશેનહિ, શુણપુત્રીકહુપ્રમાણ. ૫૨ કેશરીવાનરમહાખળી, તેસુરતણેઅવતાર; તેરશીમુખમાંતુનેમળશે, થશેતુજભરથાર. ૫૩ અગીયારમાજેરૂદ્રતે, તુજઉદર થાશેતન; તેથડીશુભકીરતીથશે, માનજેસાયુંમન. ૫૪ એવુંશુણીનેઅંજની, લાગીપીતાનેપાય; તેશ્રાપશીશચઢાવીને, રશીમુખપરવતજાય. ધરભંગથયુંમુનિ વરતણ, તપનાશપામ્યુતેહ; ઇંદ્રઅંજનીઅહલ્યાને, શ્રાપદીધાજેહ. ૫૬ અસ્ત્રીવિ ચોખેઉદારી, દુખપામીયામનમાંહે; બદ્રીકાશ્રમમાંજઈ, તપકરવાખેડાત્યાંહે. ૫૭ આજઅહલ્યાતે ઉધરી, ચરણરજપ્રતાપ; શુભરૂપપામીમળ્યોસ્વામી, નારી થઈનીશપાપ. ૫૮ એઅહલ્યાનીઉતપત્તિ, તમનેકહીરધુવીર; સરાહનાકરી સુ- છીરામે, ધન્યમુનિમતિધીર. ૫૯ વળણ. મતીધીરચાલ્યામારગ, કરતાવાતવિચા રરે; એવેજનકપુરદુરથીદેખાયુ, ત્યારેપુછેજુગદાધારરે. ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમ તવાલ્મિકીનાટકધારાયાંખાળકાંડે શ્રીરામવિશ્વામિત્રસંવાદે અહલ્યોત્પત્તિકથ નંનામત્રીશો અધ્યાય. ૩૦

અધ્યાય ૩૧.

રાગદેશાખ. શ્રીરધુવિરૂપિનેપુછે, કહોમુજનેમુનિજન; જનકરાયની પુત્રી જનકી, કેમથઈઉતપન. ૧ શામાટેપણકર્ચુંવનુપનું, મીથુલાપતિયેજેહ; કેદા- ડાનુંચાંપપડયુંછે, કોનુછેકહેતેહ. ૨ શ્રીરામચંદ્રનાંવચનશુણ્ણિ, બોલ્યાવિ- શ્વામિત્ર; સીતાનીઉતપતિકહુ, શુણોરાધવપુન્યપવિત્ર. ૩ ભુપતિપુરવેએકહતો, તેનુંપદમાક્ષરાજનામ; તેણેલક્ષ્મીનુંઆરાધનકીધું, ધારીનેમનકામ. ૪ પછે-

પન્નાપ્રગટથઈનેબોલ્યાં, માગ્યભુપવરદાન; ત્યારેરાયકહેમમપુત્રીથાઓ, એ-
 માગુછુંમાન. ૫ કમળાકહેહુતારેમદિર, સદારહુકરીવાસ; નિશદિનસાહેકરી-
 શહુતારી, વિઘ્નસકળનોનાશ. ૬ પણપુત્રીથઈનવમેરહેવાયે, હુંસ્વામીઆ-
 ધીનનાર; જોઆજ્ઞાકરેવૈકુંઠપતિતો, લઉતુજઘેરઅવતાર. ૭ ત્યારેભુપતિયેવિ-
 બ્ધુઆરાધ્યા, પ્રગટચાવૈકુંઠનાથ; માગ્યમાગ્યવરઆપુતુને, રાયબોલ્યોજોડીહા-
 થ. ૮ લક્ષ્મીમારીપુત્રીથાયે, એમાગુમનકામ; ત્યારેહરિયેહસીનેફળએકઆ-
 પ્યું, માતુલિંગજેનુંનામ. ૯ રાખજેફળએરૂડેકામે, જતનકરીનવમાસ; એફળ-
 માંથીકન્યાપ્રગટશે, સુંદરરૂપપ્રકાશ. ૧૦ પછેફળલેઈનેભુપતિઘેરઆવ્યો, રા-
 ખ્યુરૂડેકામ; પુરેમાસેકન્યાપ્રગટી, લક્ષ્મીજેનુંનામ. ૧૧ પદમાક્ષીતેનુંનામજ-
 પાડ્યું, દિનદિનમોટીથાય; પછીકન્યાતેવરજોગથઈ, અતિઓપેઅંગકળાય.
 ૧૨ ત્યારેદેવદનુજનેગાંધર્વકિન્નર, મોહપામ્યાજોઈરૂપ; કન્યારામાનદીઠાનહિવર,
 કાનાકહીસહુનેભુપ. ૧૩ પછેસર્વેમળીનેયુદ્ધઆરંભ્યું, કન્યાલેવાકાજ; સપ્ત-
 દિવસદાણુયુદ્ધક્રીધું, પોતેપદમાક્ષરાજ. ૧૪ એમસર્વેમળીનેરાયનેમાર્ચો, ન-
 યતેલુટીલીધું; સર્વકુટુંબનોનાશકર્યો, એત્રુવિપરીતકારજક્રીધું, ૧૫ ત્યારેક-
 ન્યાજેપદમાક્ષીનામે, લાવણ્યરૂપઅપાર; તેઅગ્નિકુંડમાંસમાયાંપોતે, ગુપ્તથ-
 યાંતેણીવાર. ૧૬ પછેસર્વેમળીપરિશોધકરી, પણનવદીઠીકન્યાય; ત્યારેનિર-
 શથઈનિજલોકેગયાસહુ, પામીમનલજયાય. ૧૭ પછેદિવસકેટલાવહીગયા, પુ-
 ઠેબ્રહ્મારણુમોઝાર; એકઅગ્નિહોત્રનોકુંડહતો, મુનિઆશ્રમકેરેઠાર. ૧૮ તેકુંડ-
 માંથીકન્યાનિકળી, બારણેઊભીઆપ; અદભુતરૂપઅનોપમશોભા, સુંદરતેજ-
 પ્રતાપ. ૧૯ તેણેસમેજતોહતોરાવણ, બેશીપુષ્પવિમાન, પ્રથવીગિપરદ્રષ્ટીકરી,
 દીઠીકન્યાશોભામાન. ૨૦ વિમાનઊતાર્યુંવસુધાગિપર, મનમાંઅતિઊલાશ; મો-
 હનીરૂપજોઈમોહપામ્યો, સત્વરઆવ્યોપાસ. ૨૧ ત્યારે કન્યાતતક્ષણુચક્કુંડમાં,
 ગુપ્તથઈતેઠાર; રાવણવળતોવિસ્મેપામ્યો, ચિંતાવ્યાપીઅપાર, ૨૨ હવડાંહતી
 નેકન્યા કયાંગઈ, એમવિચારેમન; પછેકુંડમાંહેતેશોધવાલાગ્યો, રાક્ષસનોરાજ-
 ન. ૩૩ ત્યારેકન્યાતોકરઅદિનહિને, જડીયાંપંચરતન; તેરત્નલેઈનેરાવણુઆ-
 વ્યો, લંકામાંતેદિન. ૨૪ પેટીમાંહેમુકયાંલાવી, જતનકરીબહુપેર; પછેએકાંત
 મદોદરીસાથે, બોલ્યોઆનંદભેર. ૨૫ શુણીરાણીહુતારેકાજે, લાવ્યોરત્નઅ-
 મુલ્ય; સકળવિશ્વમાંનામજેએવાં, નાવેતેસમતુલ્ય. ૨૬ પેલીપેટીમાંરત્નમુક-
 યાંછે, જતનકરીમેઆજ; એવીવાતસુણીનેમદોદરીઊડી, રત્નજોવાનેકાજ. ૨૭
 રાયરાણીબન્યોજંણુજઈને, પેટીઉઘાડીજ્યારે; તેપેટીમાંખટમાસનીકન્યા, ૨-
 મતીદીઠીત્યારે. ૨૮ છેસતિશિરોમણીરાણીમદોદરી, ઓળખીયુંએધાણુ, લ-
 ક્ષ્મીરૂપજણીને, રાવણુપ્રત્યેબોલીવાણુ. ૨૯ હેસ્વામીશુંકરવાલાવ્યા, આક-

ન્યાનેધેરકારણુરૂપેદેવીછે, માટેવીઘ્નથશેખહુપેર. ૩૦ જેકહેવાયમાયાઆદિશકિત,
સુષ્ટીઝિદેગુણખાણી, જેસર્વવિશ્વનાનિયતાઈશ્વર, તેહનીએપટરાણી. ૩૧
એતોછેઅગ્નિનીજ્વાળા, હુંજણુએનીપેર; વણુવીઘ્નથશેનેલંકાજશે, જેરાખ
શોએનેધેર. ૥ ૩૨ ॥ એણેખરાવ્યોપદમાક્ષરાજ, પુરનોકરાવ્યોસધાર; માટેહુ
રદેશાંતરપેટીસુધાં, મોકલીદેનીરધાર. ૩૩ ત્યારેભયપામીરાવણેબોલાવ્યા,
વળતાશેવકજન; પેટીલેવામાંડીત્યારે, કન્યાબોલીવચન. ૩૪ હજારેહીને-
લેજેમુજને, અગેનથાયેપ્રહાર; હું આવીશપાછીલંકાકરવા, રાવણકુળસંધા-
ર. ૪૫ એતુસાંભળીરાયખડગપ્રહી. ઉઠ્યોમારવાનેકરીદોષ; ત્યારેરાણીકર-
ઝાલીકહે, સ્વામીહવડાંથસેવીરોધ. ૩૬ જેકુશળઈછેતોએકન્યાને, કાઢેદુર-
વીદેશ; એતુકહીનેદોષસમવ્યો, સર્વેકરીઉપદેશ. ૩૭ વળણુ. ઉપદેશરાણીએ
કર્યો, સમઝાવ્યોરાવણરાયરે; પછીશેવકપેટીલઈને આલ્યા. તે ઉત્તરદેશેજ-
યરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંખાળકાંદે શ્રીરામવી-
શ્વામીત્રસંવાદેપદ્માક્ષીચરીત્રકથનનામએકત્રીશોઅધ્યાય. ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગધન્યાશ્રી. વિશ્વામીત્રકહેશુણેરધુરાયજી, તેપેટીલઈનેઅનુચરજયજી;
લાવીને દાટીજનકપુરપાસજી, વળીયાપાછારાવણનાદાસજી. ૧ દાળ. દાસ
દાટીગયાપેટી, જનકપુરનીપાસ, તેક્ષેત્રકૃષીકરવાતણુ, લક્ષ્મીપુર્યોવાસ. ૨ પ-
દમાક્ષરાજમૃત્યુપામ્યો, થઈપુરવેપેર; તેજનકપુરમાંઅવતર્યોછે, બ્રાહ્મણકેરેધેર
૩ તેવેદશાસ્ત્રપુરાણુભણીયો, શીળધર્મસુજાણુ; એકસમેરાજજનકકરતા, હ-
તાજગ્નપ્રમાણુ. ૪ તેદ્વિજનેભુમિદાનઆપ્યું, ક્ષેત્રપેલુંજેહ; કૃષિકરાવાનેવિપ્ર
આલ્યો, ધરીમનમાંનેહ. ૫ ખેડવામાંડીભુમજ્યારે, વૃષાઋતુનીમાંહે; હજત-
ણીઅણીયેભરાઈ, પેટીનીકલીછેત્યાંહે. ૬ તેજેઈબ્રાહ્મણથયોવિસ્મે, સ્વધરમી
સુવિવેક; એહશેથાંપણુરાયની, પેટીમાંદ્રવ્યવિશેક. ૭ શીરચઢાવીનેલેઈઆ-
વ્યો, જનકનૃપતિનીપાસ; દ્યોરાયજીથાંપણુતમારી, પેટીઆપ્રકાશ. ૮ મહા-
રાજમુજનેઆપીયું, તમેક્ષેત્રજેભુપત્ય, તેમધ્યેથીનીકળી, એતમારીસંપત્ય.
૯ સહુસભાજેતાંમિથુલપતિ, પેટીઉઘાડીતેહ; તેમાંદીડીપંચવરસની, કન્યા
અદ્ભુતજેહ. ૧૦ અતિરૂપસુંદરજેઈને, આશ્ચર્યપામ્યુસર્વ; વખાણુતાંસરસ્વ-
તીહારે, રતીમુકેગર્વ. ૧૧ નૃપતિહરખપામ્યાધણુ, કન્યાતણુંજેઈમુખ; કંઈ
પ્રજનહોતીરાયને, માટેથયુઅતિસુખ. ૧૨ તેવિપ્રનેકન્યાખરોખર, કનકઆ-
પ્યુંરાય; વળીવસ્ત્રાભુષણુઆપી, ભુપેલીધીછેકન્યાય. ૧૩ ગેજઅશ્વકંચન
ભુમિરથ, ગઉદાનઆપ્યાંરાય; જનકહરખ્યાજેઈકન્યા, ઉલટઅંગનમાય. ૧૪
ત્યારેશતાનંદેનામપાડયું, પુત્રીનુતેણીવાર; હજસીતસ્પરશેપ્રગટથઈમાટે,

નામસીતાસાર. ૧૫ વિદેહકન્યામાટેકહીયે, વૈદેહીગુણવાન; જનકતનયાતે-
માટે, જનકીએઅભિધાન. ૧૬ સાક્ષાતલક્ષ્મીરૂપએછે, પ્રગટથઈતમધેર; એ-
લુસાંભરીનેરાયહરખ્યા, થઈછેલીલાલહેર. ૧૭ વઘશાખમાસેસીતનૌમી, લ-
ગ્નશુભવિધુવાર; તેદિવસેપ્રગટયાંજનકી, એઅજન્યાઅવતાર. ૧૮સહુનગર-
માંઆનંદવરત્યો, મંગળઉત્સવથાય; પછેસુનયનારાયણીનેસોંપી, રાજયેક-
ન્યાય. ૧૯ દિનદિનવૃદ્ધિપામતાં, વિધુશુકલપક્ષપળાય; નાનાવિધિનાંલાડક-
રતાં, હર્ષેમાતપિતાય. ૨૦ ફરશુરામેનક્ષત્રીપૃથ્વી, કરીએકવીશવાર; વિરામ-
પામીએકસમેઆવ્યા, જનકપુરમોઝાર ૨૧ ત્રંબકધનુષશિવતણુ, આપ્યુંસ્કં-
ધભરાવ્યુતેહ; ફરશીકરગ્રહીકટીબાંધ્યા, અક્ષેભાથાજેહ. ૨૨ એવાભૂગુપતિ-
નેજેઘને, ઉઠ્યાજનકતેણીવાર; સાષ્ટાંગનમિયાભુપતી, પછેકર્યોબહુસતકાર.
૨૩ સિંહાસનઉપરબેસાડી, પુલકરીબહુપેર; ભોજનસમોથયોત્યારે, રાજતેડી-
લાવ્યાધેર. ૨૪ ચોકમાંત્રંબકધનુષમુકી, ગયામદિરમાંહે; બારણેરમતાંજન-
કીએ, ધનુષદીદૃત્યાંહે. ૨૫ ત્યારે સીતાસાવકગ્રહીકરમાં, રમેચોકજમાંહે; ધો-
દોકરીનેફરવે, ફરેબાળએષ્ટાત્યાંહે. ૨૬ ભારગવઉઠ્યાકરીભોજન, આવ્યામં-
દિરખહાર; જુવોતોત્રંબકનવદીડુ, મુકયુતુજેઠાર. ૨૭ એટલેદીઠાંજનકી, કર
તાંધનુષગ્રહીપાણુ; આશ્ચર્યપામી ભૂગુપતિકહે, જનકપ્રત્યેવાણુ. ૨૮ અરેરાય
ત્રંબકશિવતણુ, મહાકંઠણગૌરવજેહ; એકસહસ્ત્રવારણુથકી, સાયનહાલેવળી
એહ. ૨૯ તેનેકરગ્રહીકન્યારમે, ફેરવેચોકમોઝાર; એકન્યાકારણુરૂપજાણો, લ
ક્ષ્મીનોઅવતાર. ૩૦ એટલેઆવીજેયુંજનકે, રમેપુત્રીજ્યાંહે; ત્યારેધપમુકી
જનકી, નાશીગયાંધરમાંહે. ૩૧ ભૂગુપતિકહેસુણોભુપતિ, એકપણુકરો
તંમોરાય; જેપણુપાળેતેપુરૂષને, પરણાવજેકન્યાય. ૩૨ પ્રતીઆએધનુષની,
જેચઢાવેખજવાન; એમસ્વયંવરજીતેસહી, તેનેદેજેકન્યાદાન. ૩૩ જમદગ્ની
સુતએત્રુંકહી, ગયાબદ્રિકાશ્રમજ્યાંહે; તેદીવસથીત્રંબકધનુષએ, રહ્યુંજનક
પુરમાંહે. ૩૪ તેસીતાનોસ્વયંવરકર્યો તમોસુણોશ્રીરઘુવીર; ત્યાંભુપસહુઆવ્યા
હશે, વળીમુનિવણામતિધીર. ૩૫ એમકન્યાદેવાધનુષનું, પણુકયુંછેમિથુલેશ;
નિમંત્રણુલખીતેડાવ્યા, પૃથ્વીનારાયઅશેષ. ૩૬ ઉતપતિએસીતાતણી, તમને
કહીશ્રીરામ; એધનુષપણુકારણુકહ્યું, પાવનકથાઅભિરામ. ૩૭ વળણુ. અભિ
રામપાવનકથાએ, કહીરામનેગાધીકુમારરે; એટલેઆવ્યુંજનકપુરત્યારે, પા
મ્યાહરખઅપારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંબાળકાં
ડેશ્રીરામવિશ્વામિત્રસંવાદેસીતાત્પત્તિકથનનામદ્વાત્રીશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩.

રાગકાફી. નત્રપાસેછેઉપવન, તેમાંઉતરયાકૌશીકમુન્ય, રામલક્ષ્મણબન્ધો

વીર, મુનીપાસેરદ્વામતીધીર. ૧ સ્થળસુંદરશોભામાન, તરૂંછાયાવણીસુખવાન
 ત્યાંદીનકરપામ્યોઅસ્ત, કરીસંધ્યાવીપ્રસમસ્ત. ૨ સાંમીત્રીનીસાથેરામ, નીત્ય
 કર્મકર્તુ અભીરામ, કર્યાઆસનઆછાદન, પછેપોઢયાસહુમુનીજન ૩ મુનીકૌ-
 શીકકેરાચરણ, આંપેવીરબેઅશરણુશર્ણ, કરેધરમનીતીનીવાત, એમકરતાંગ-
 ઇમધરાત. ૪ મુનીકહેછેવારંવાર, હવેપોઢેનેપ્રાણુઆધાર, આજ્ઞામાગીઉઠ્યા
 મતીધીર, પોઢયાઆસનખન્યોવીર. ૫ વીતીરજનીઉગ્યોસુર, ઊઠ્યાવીપ્રત
 પસ્વીપુર, રામલક્ષ્મણબેગુણુવાન, મુનીસાથેકર્યાછેજ્ઞાન. ૬ પ્રાતઃકરમકરયુ
 પાવન, થઈસ્વસ્થબેઠામુનિજન, માગીકૌશિકનીઆજ્ઞાય, રામઉપવનજેવા-
 બ્ય. ૭ તરૂંસકળશોભેઅંકેર, બોલેહંસકારંડવમેર, સરોવરમાંસુગંધીકંજ,
 ત્યાંખરપદકરતાગુંજ. ૮ કરેલક્ષ્મણસાથેવાત, વનજેતાફેરેબેભ્રાત, તેસમેપુ-
 જવાનેઅંખા, આવ્યાંજનકસુતાજગદંખા. ૯ તેસુખાસનબેઠીખાળી, સંગે-
 સુંદરીખહુરખવાળી, દેવીદેવળમાંહેસધારી, વિનવ્યાંધણુવહાલવધારી. ૧૦
 પુજ્યાંપારવતીનેપ્રીતે, આરતીવારતીશુભરીતે, કરજેડીકહેશીરનામી, હું-
 સમેવડઆપજ્યોસ્વામી. ૧૧ પુજ્યુપોતેપોતાનુરૂપ, કરેમાનુસીલીલાઅનુપ,
 સંગેસાહેલીલેઈસરખી, પુલવીણેસીતામનહરખી. ૧૨ સાતવરસતણીકન્યાય,
 પામેરૂપેરતીલજ્જય, પદકુમકુમવરણારાજે, નેપુરઅણુવટધુધરીગાજે. ૧૩
 નખમણિગણુચળકેઅનુપ; વિદ્યુસેવેજણેધરીરૂપ, કરીશુધસકોમળહસ્ત,
 ધરચાંઅંગદઆદીસમસ્ત. ૧૪ કરહાથેગીરાતીચોળ, આદીચુંદડીરંગઝખો
 ળ, મુખચંદ્રકલંકરહિત, આંખ્યઅણીઆળીઅંજનસહિત. ૧૫ નાકેસો
 હીયેમોતીનોમેર, કાનેઝાલઝખુકેજેર, ચ્યારચીખુકેછુદણુલીલું, ઘણુશોભે
 અખંડરસીલું. ૧૬ રક્તઅધરહીરાકણીદંત, રંગેરાતાઘણુધુતિવંત, કરીકેસ
 રઆડકપોળ, મધ્યેટીલડીરાતીચોળ. ૧૭ ગળુખંધમુગતાનીમાળ, અંગોઅંગ
 નીશોભારસાળ, ચાલેહંસગતીજણેકરણી, પ્રતિબિંબપડેછેધરણી. ૧૮ સખી
 સાથેકરેમંદહાસ, થાયચંદ્રનાજેવોપ્રકાશ, ઇંદ્રીરાજકતજનુનિજેહ, આદિશકિત
 ઇશ્વરનીએહ. ૧૯ કવિક્યમકરીવરણુવેરૂપ, કહેતાંહારેગિરાનાગભુપ, એવી
 જનકસુતાશુભઅંગ, જુવેવાડીમાંસાહેલીસંગ. ૨૦ એવેસીતાયેદુરથીરામ,
 દીઝારયામસુંદરકોટીકાંમ, તરૂંસઘનસરોવરપાળ, ત્યાંઉભાદશરથખાળ. ૨૧
 એકહસ્તેગ્રહીતરૂડાળ, બીજેખાહુકટિયેવિશાળ, જોઈચક્રીતથઈછેકુમારી,
 જણેતનમનનાખુવારી. ૨૨ રામેદીહુંસીતાનુરૂપ, મોહપામ્યાત્રિભોવનભુપ,
 ઉપનીત્યાંપરસ્પરપ્રીત, જેવીચંદ્રચક્રેરનીરીત. ૨૩ સામાસામીખંધાયોતાર,
 ચારેનેત્રથયાંતદાકાર, એકએકનીમુરતીજેહ, રૂદેમાંહેઠરીછેતેહ. ૨૪ નિજધ
 મંવિચારીરામ, ચીતરાખ્યુપોતાનુઠામ, દ્રષ્ટિઆડીકરીતેણીવાર, કહેશેલક્ષ્મ

છુઆશોવિચાર. ૨૫ પછીસાહેલીપ્રત્યેસીતા, બોલીવચનમધુરપુનીતા, સખી
 પેલાબેરાજકીશોર, ગૌરશ્યામછળીચિતચોર. ૨૬ પુછ્યક્યાંનાહશેએબાળ, અ
 વ્યસત્વરકાઠીભાળ, સુણીઆવીસાહેલીત્યાંહે, રામલક્ષ્મણઉભાજ્યાંહે. ૨૭ સ
 ખીબોલીમુસ્તકનામી, કોનાપુત્રતમોછોસ્વામી, કોણનગરતણાછોનિવાસી,
 ક્યેમઆવ્યાઅહાંસુખરાસી. ૨૮ ત્યારેબોલ્યાહસીરધુરાય. નમ્રઅવધપુરીકહે
 વાય, રાયદશરથનાસુતધીર, હુંરામઆલક્ષ્મણવીર. ૨૯ વિશ્વામિત્રનીસાથેઆ
 વ્યા, અમનેમુનીવરતેડીલાવ્યા, જેવાસીતાસ્વયંવરકાજ, અમોઆવ્યાજન
 કપુરઆજ. ૩૦ એવાંવચનસુણીનેસાહેલી, સીતાપાસેગઢવહેલીવહેલી, ક
 હોસીતાનેસમાચાર, રામલક્ષ્મણરાજકુમાર. ૩૧ બાઈસુંદરશ્યામસરૂપ, વરએ
 તમજેગઅનુપ, સખીવચનસુણીસકુમારી, મનમાંરહિવાતવીચારી. ૩૨ પિ
 તાનુપણસંભારીસિતા, ચિતમાંહેથઈલિયલીતા; વિનવેવિધિનેત્રીપુરાર. ઉમ
 ચાકરજેમુજસાર. ૩૩ કંઈપુરવપુન્યપ્રતાપ, ચઢાવેરામએશિવચાપ, તમોધર
 મધોારંધરધિર, મુજનેવરજેરધુવીર. ૩૪ એમજનકીકરતાંવિચાર, નેત્રેજેતા
 રાજકુમાર, પુછેલક્ષ્મણજેડિહાથ, કોનીકન્યાહશેરધુનાથ. ૩૬ જેનારૂપથકીર
 તિલાજે, ઉપમાનથીએનેકાજે, ત્યારેબોલ્યાશ્રીરધુવિર, સુણલક્ષ્મણખંધવ
 ધિર. ૩૬ એતોજ્યાનકીજનકકુમારી, આવીપુજવારૈલકુમારી, અખળાનુછે
 એવુંરૂપ, જેથીમોહપામેસુરભુપ. ૩૭ આપણેરધુકુળનાતન, રાખીયેદ્રઢનિરમ
 ળમન, પરનારિથીરહિયેવિરક્ત, જોઈનવથઈયેઆશક્ત. ૩૮ કુદ્રષ્ટીયેનાકરિ
 ચેપ્રીત. ધર્મશાસ્ત્રનીએવીરીત, પરનારીનેપરપિત્ત, સ્વપનેનવદીજેચીત્ત. ૩૯
 એમકહીશુભધર્મપ્રકાશ, પછેઆવ્યામુનીવરપાસ; રાખીધ્યાનમાંમુરતીરામ,
 ગયાંજનકસુતાનીજડામ. ૪૦ જાણીજનકરાજયેવાત, આવ્યાકૌશીકમુનીસા
 ક્ષાત, ઉઠ્યાસભાસહિતરાજન, આલ્યાતેડવાનેમુનીજન. ૪૧ વાજેવાજંતના
 નાપ્રકાર, સરવેઆવ્યાતેવાડીમોઝાર, રૂપીસુરજસરખાઅનીક, શોભેએકએ
 કકરતાંહધીક. ૪૨ આવીલાગ્યાનરપતીપાય, વહેઆશીશસહુમુનીરાય, ગાધી
 સુતનેકર્યાસાષ્ટાંગ, બેઠાભુપતીમંડળસંગ. ૪૩ રામલક્ષ્મણમુનીવરપાસ, બે
 ઠાઅદભુતરૂપપ્રકાશ, ગૌરશ્યામકીશોરકુમાર, દિઠાજનકેતેણીવાર. ૪૪ જોઈરૂ
 પસુંદરતાવેશ, થયાનરપતીરાહતનીમેશ, કાવેનાંમવીદેહજએહ, થયાજોઈવી
 શેષવીદેહ. ૪૫ પછીસુણતાસર્વસભાય, પુછેવીશ્વામીત્રનેરાય; કહોમુનીઆકો
 નાતન, ગૌરશ્યામબેરૂપરતન. ૪૬ શુરવીશશીબેવીરરૂપ, કેએબ્રહ્મસ્પતીનેસુર
 ભુપ, ઉમાપતીરમાપતીએહ, ધરીકામવસતેદેહ. ૪૭ વારૂકોટીકમીનકેતન,
 જેથીમોહપામ્યુંમુજમન, જાણેવીશ્વનાપ્રાણઆધાર, એવાકોનાછેસકુમાર. ૪૮
 સુણિભુપનાંસ્નેહવચન, ત્યારેબોલ્યાકૌશીકમુન્ય, રાયદશરથનાએકુમાર, બ

ળપ્રાકમરૂપઅપાર. ૪૯ ઘનશ્યામતનુશ્રીરામ, ગૌરસુહરલક્ષ્મણનામ, યજ્ઞર
ક્ષાકરિવનુધારી, તાડીકાસુખાહુનેમા. ૫૦ બળપ્રાકમગુણચરિત્ર, કલ્યાણપને
વીશ્વામીત્ર, સુણીહરખપામ્યારાજન, વળીશોકાતુરથયામન. ૫૧ રામરૂપને
ઘયયુસુખ, પણસંભારીપામ્યાહુખ, મુનીસર્વનેતેડીનેરાય, નિજનથમાંનરપ
તિજય. ૫૨ વળણ. નરપતીજયેનઅમાંહે, તેડીસરવેમુનીજનરે, રામલક્ષ્મ
ણસાથેઆહ્યા, હરખ્યાજનકરાજનરે. ૫૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીટ્રી
નાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામદર્શનાતસીતામોહનામત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪

રાગસોરઠ. રામજનકપુરઆવીયા, વીશ્વામીત્રનીસાથ, હેતેકરીતેડીજય
છે, મીથુલાનગરીનોનાથ, રામજનકપુરઆવીયા. ૧ મુનીમંડળમાંમહાલતા,
ચાલતાબેચતુર, શોભેજેમસાધનવીષે, જ્ઞાનવીવેકપુર. રામા ૨ સુંદરપુરશણ
ગારીયું શેરીચઉટાંનેપોળ; મનોહરમંદીરશોભતાં, સામાસામીઓળ. રામ.
૩ ઝળકેછેઉંચીઅટારીયો, સખતભુમીનામાળ; છજાંઝરખાનેરાવટી, બોલેકી
રમરાળ. રામ. ૪ કંવળપતાકાફરફડે, જળેતડીતાંકાર, શીખરેશીખડીનાચ
તા, કંચનકળશઅપાર. રામ. ૫ ધરધરકેરેઆંગણે, મંગળઉપચાર, પુરણકું
ભનેસાથીયા, મોતીતોરણદ્વાર. રામ. ૬ નરનારીશોભેવણું, જળેદેવનાઅંશ;
વ્યાધિદરીદ્રપીડેનહી, પુન્યકારીપ્રસંશ. રામ. ૭ જેપુરમાંલક્ષ્મીરહ્યાં. ધરી
સીતાનુંરૂપ, તેનીશોભારીકહું, જેનીકીરતીઅનુપ. રામ. ૮ રચનારધુવરની
રખતાં, આવેનગરમોઝાર; રૂપનાભુપનેજેઘને, મોહાસડિનરનાર. રામ. ૯ મોહ
નરૂપનીમોહની, મોહીનગરનીનાર; જળેપુતળીયોચીત્રની, એમથઈતદાકાર.
રામ. ૧૦ કોઈઅખખાલતીઓવારણાં, કોઈહેતીઆશીશ; નેત્રભરીનેનીરખ
તી, કોઈવીનવેઘરા. રામ. ૧૧ એવરસીતાપરણને, છેસરખીનેડ; જેવીધીજ
યોગએમેળવે, ત્યારેખેહાંચેકોડ. રામ. ૧૨ ત્યારેએકસખીસખીનેકહે, સુણબેની
વચન; આવારૂપાળારાજવી, હશેકોનાતન. રામ. ૧૩ ગૌરશ્યામગુણવંતછે,
કામરૂપકીશોર; ધનુષખાણકરશોભતાં, નેત્રપળચકોર. ૧૪ સખીશ્યામઘણો
સકુમારછે. ચાલેલટકતીચાલ; એવરસીતાજેગછે, નીસ્યેપરણશેકાલ. રામ.
૧૫ ત્યારેખીજકહેખાઈસાંભળો, સીતાસુકીતવાન; અણચીતવ્યોઆવીમળ્યો,
ગુણરૂપેસમાન. રામ. ૧૬ ત્રીજત્રીયાબોલીતદા, શુંજણોતમોઆજ; જનકેતેડા
વ્યાહશે, વરવાનેકાજ. રામ. ૧૭ ચોથીચતુરાકહેસખી, ઘણુંધનુષકઠોર, તેને
કેમચઢાવશે, સકુમારકીશોર. રામ. ૧૮ ત્યારેપાંચમીકહેપણપાંજશે, રાખોધી
રજમન; તેજસ્વીગણીયેનહી, લઘુકોમળતન. રામ. ૧૯ એમપંચેમખીપરમા
ણીયું, નીસ્યેવરશેરામ; સુકૃતફળશેસીતાતણું. ખેહાંચશેમનકામ. રામ. ૨૦

એવીનચનીનારીવાતોકરે, ધરેનેહઅપાર; સ્તુતીવીધિઉમીયાનીકરે, મનાવે
ત્રિપુરાર. રામ. ૨૧ સુકીતકંઠજેઅમેકર્યા, ધરીનેઆશરીર; તેપુન્યેકરીજ્યા
નકી, વરજ્યોરધુવીર. રામ. ૨૨ એરીતેરધુનાથજી, આઠ્યારાજદ્વાર; મીથુલે
શેમુનીપુજ્યા, કરીશેવાઅપાર. રામ. ૨૩ એકમંદિરસુંદરશોભતુ, આપ્યુદે
ધનેમાન, રામસહિતમુનીઉતર્યા, કર્યાભોજનપાન. રામ. ૨૪ વળણુ. ભોજન
કરીયાંભાવતાં, સંતોષ્યામુનીજનરે, કહેદાસગીરિધરએકથાપાવન, શ્રોતાધ
રજ્યોમનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંખાળકાંડેશ્રી
રામસ્યજનકપુરપ્રવેશોનામચતુઃત્રીશોઅધ્યાય. ૩૪

અધ્યાય ૩૫

રાગધન્યાશ્રી જનકેતેડાઠ્યારાયઅનુપજી, દશેદીશાનાઆઠ્યાભુપજી; આ
પ્યાંઆસનભોજનપાનજી, સહુનેઉતારચાકરીસનમાનજી. ૧ ઢાળ. સનમાન
કરીસહુનેઉતાર્યા, મીથુલાપતીયેત્યાહે; અપારસેન્યાસકળનૃપની, ભીડથઇ
પુરમાંહે. ૨ કેટલારાજનગરખાહેર, ઉતર્યાઉપવન; ત્યાંજનકપ્રધાનકરતા, આ
પેતૃણુજળઅન્ન. ૩ રથઅશ્વહસ્તીપદાતીદળ, ચતુરંગસેન્યાત્યાંહે; તેણેજન
કપુરવીંટયુંસકળજેમ, નાવસાગરમાંહે. ૪ નીમંત્રણુગયુંહતુઅવધપુર, સ્વ
યંવરનુજેહ; છેદુખીરામવીજેગેદશરથ, માટેનઆઠ્યાતેહ. ૫ મંડપરઆઠ્યો
જનકરાયે, અતીવણોવીસ્તાર; મણીથંભકંચનકળસઝળકે, શોભાનોનહીપા
ર. ૬ વીતાનખંદનજરીઝાલર, દુલીચાખહુરંગ; જળીમુક્તાફળતણી, મણિ
રત્નતેજતરંગ. ૭ સીંહાસનસોનાતણા, તેમુક્યાંહારોહાર; માંહેખંડજુદાકર્યા
છે, મંડપવણોવીસ્તાર. ૮ તેમધ્યમાંત્રખંકરહ્યુંછે, છુટચારેપાસ; જનકેધનુષ
પુજકરી, શુભલગ્નમાંઉલાસ. ૯ દુતનેઆજ્ઞાકરીભુપે, તેડાઠ્યાસહુરાય; તે
સભામાંહેઆવીયાત્યાં, થઇવણીશોભાય. ૧૦ સીંહાસનખેડાસકળનૃપ, જ્યાં
જેનોઅધિકાર; ઋષિમંડળસહીતઆઠ્યા, દશરથરાજકુમાર. ૧૧ ગૌરશ્યામ
ક્રીશોરતન, મનહરણુમનોહરરૂપ; શ્રવણારીસુતનેજેધને, મોહપામીયાસહુભુ
પ. ૧૨ જેમતારામંડળક્ષિણુપામે, ઉદયરવીનોથાય; એમભુપસહુજાંખાથયા,
જ્યારેઆઠ્યાશ્રીરધુરાય. ૧૩ એકદીધસિંહાસનસુભગછે, અધિકસહુથીસાર;
શ્રીરામલક્ષ્મણુમુનિકાશિક, ખેડાતેણેહાર. ૧૪ અન્યમુનિજનસરવખેડા, સકળ
પૃથ્વીરાય; રૂપજેઠરધુવરતણુ, નવનેત્રત્સ્પિથાય. ૧૫ સરવેમળીએમવિચાર્યું,
ધનુષનુમિથ્યાનામ; એરામનેપરણાવશે, કન્યાજનકઅભિરામ. ૧૬ તેમંડપ
નાએકખંડમાં; શોભાઅધિકછેજ્યાંહે; સિંહાસનઉપરવિરાજે, જનક તનયા
ત્યાંહે. ૧૭ ઇંદ્રાણીજેવીઅનુચરીતે, અનેકઉભીદાસ; રત્નડાંડીતણાચમર, ક
રેછેખેપાસ. ૧૮ પુષ્પમાળહાથઝાલી, ખેડીઅદભુતરૂપ; ચપળનેત્રેકરીજેતી,

સકળપૃથ્વીભુપ. ૧૯ એઆદિમાયાઈશ્વરીછે, પ્રણવરૂપિણીજેહ; ત્રિભુવનપ
તિપરિશ્રવનીછે, મુખ્યરાણીએહ, ૨૦ બ્રહ્માંડનીઉત્પત્તિસ્થિતિ, સંહારકારક
જાણ; જ્યેષ્ઠાદિદેવનીજનની, ઇંદીરાગુણખાણ. ૨૧ અનંતશકિતજેનીઆ
ગળ, સ્તવેજેડીહાથ; એરૂપવરણવીનવશકે, હારેગિરાગણનાથ. ૨૨ તપ્તજાં
ધુનદસરીખું, અંગઝળકેખાળ. મૃગાંકમુખશોભેપ્રફુલ, આકરણનેત્રવિશાળ.
૨૩ અનેકઆભુષણધર્યા, મણીકનકમોતિજડાવ. કરમાંહેકંકણસાંકળાં, તેપ
દીકરત્નમઢાવ. ૨૪ પવનસ્પરશેમધુરચાલે, અંગરંગસુવાસ; વિસ્તરેદશદિ
શાભેદી, જયમહદાકાશ. ૨૫ જ્યેષ્ઠવશકર્યાઆદિપુરૂષને, ભુલાવ્યાનિજરૂપ; તેત
ણીશોભાશીકહું; જેનીપાવનકીરતીઅનુપ. ૨૬ એવાંસીતાસિંહાસનખેડા,
જુવેચારેપાસ; એવેમુનિમંડળમાંહેદીઠા, કોટીકામનીવાસ. ૨૭ રઘુવીરનેજે
ઘનનકી, મોહપામ્યાંનીરધાર; ત્યારેવીજ્યાનામેસખીસું. બોલીયાંતેણીવાર.
૨૮ વરણ. બોલીયાંતેણીવારસીતા, સુણવીજ્યામુજવચનરે. પેલીરયામસું
દરમુરતિસાથે, મોહ્યુંમારૂંમનરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટક
ધારાયાંખાળકાંડેશ્રીરામસ્વયંવરેસભાપ્રવેશોનામપંચત્રીશોડશ્યાચ. ૩૫.

અધ્યાય ૩૬

રાગસોરઠ. મુનિપાસેખેડાશ્રીરામ, કોટીકંદર્પસુંદરરયામ; દીઠાસીતાયેપુરણ
કામ, જોઈમોહપામીચારે. ૧ સુણવીજ્યાસહીચરમ્હારી, પેલાખેડાઅવધવી
હારી; રૂપગિપરજગિબલીહારી, થાગિએનીકિંકરે. ૨ મારૂમાન્યુએશુંમન,
એનીસાથેકરેજેલગન; થાગિત્રિભુવનમાંહુધન્ય, સધનસૌભાગ્યનુરે. ૩ ત્યા
રેખેંએમારોંકોડ, પામુએવરકામકરોડ; નથીચગિદભુવનમાંજેડ, રઘુવર
રૂપનીરે. ૪ છેસરાસનશિવનુકઠોર, એકુંવરનુકેટલુંજેર; ઘણુકોમળરાજકી
શોર, એકેમચઢાવશેરે. ૫ જ્ઞેનહિવરેશામળગાત, તોહુંતુરતકરૂંદેહપાત; ૫
ણકડણકરયુકેમતાત, ધનુષવેરીથયુરે. ૬ ઘણોનિરદેથયોમુજખાપ, લાવીમુ
કયુંસભામાંચાપ; મુનેથાથેઘણોપરિતાપ, હવેહુંશુંકરૂંરે. ૭ કોઈજનકનેજઈ
કહોઆજ, પણમુકીકરોશુભકાજ, તમપુત્રીયેરઘુરાજ, તેમનસાથેવર્યારે. ૮
એમસીતાઆરતવન, જોઈવીજ્યાબોલીવચન; ખાઈધીરજરાખોમન, ચિંતા
શાનેકરોરે. ૯ નિશ્ચયવરશેતમનેરામ, ચિતરાખોતમારૂંઠામ; છેભક્તનાપુરણકા
મ, તેકેમભુલીજશેરે. ૧૦ તમોરામનેજણોખાળ, પણકાળતણાછેકાળ; વળી
ખાહુનેત્રવિશાળ, જુવોએનીઆકૃતિરે. ૧૧ મારીતાડિકાનેએકખાણ, સૂખાહુના
લીધાપ્રાણ; તેથયુંછેમુજનેજણ, મુનિવાતોકરેરે. ૧૨ માટેત્રંબકતોડશે એહ,
તમોટાળોમનસંદેહ; જેમપ્રીતખપૈઆમેહ, એનેહવાધરશેરે. ૧૩ કરેવાતસ
કળપુરજન, વરશેસીતાનેદશરથતન, પંચકહેતેસાયુંવચન, થાયેનિસ્થેખદે

રે. ૧૪ લઘુનાગણીયેતેજવંત, સિંહબાળકસુક્ષ્મજંત, આણેમદગળકેરોઅં
ત, એવારધુવિરછેરે. ૧૫ સખીવચનસુણીતેણીવાર, સીતાકરતાંમનવિચાર,
મનાવેવિધીનેત્રિપુરાર, ત્રંબકહળવુંથજ્યોરે. ૧૬ જોધધનુષપ્રચંડઅવાત, સીતા
કરતાંતેઆંસુપાત; તમોહરજ્યોઝિમયામાત, ગૌરવતાએતણીરે. ૧૭ સચ્ચિદાનં
દછોસુખરાશી, મારીઅરજશુભોઅવિનાશી; પ્રભુહુછુંતમારીદાસી, રખેભુ
લીજતારે. ૧૮ તમઅર્થેધરયુછેશરીર, છોધરમધોરીધરધીર, તમનેમુકીરધુવી
ર, ખીજનેનહિવરે. ૧૯ એમજનકીશોએમન, સ્તુતિકરતાદિનવચન, અંત
રયામીજુગજીવન, તેસરવેજણીયુરે. ૨૦ વળણ. જુગજીવનેસહુજણીયું, જે
સોએજનકતનયાયરે, ઓતાજનસહુસાંભજો, હવેસ્વયંવરમાંશુથાયરે. ૨૧ ઇતિ
શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં બાળકાંડે વીજ્યાસહસીતાયાંજન
કપણુપરિતાપોનામષડત્રીશો અધ્યાય. ૩૬

અધ્યાય ૩૭

રાગસામેરી. આવીરદ્યાસહુભુપતી, સ્વયંવરમાંજેણીવાર, ત્યારેજનકરા
યનોભાટઊઠી, બોલ્યોતેણીવાર. ૧ સાંભજોસરવેનરપતી, જનકેકર્યુંપણુજેહ,
જેઆસમેત્રંબકચઢાવે, વરેકન્યાતેહ. ૨ મોટેશુરવીરપ્રાકમીશુભ, હોયક્ષત્રીરા
જ; તેઊઠોતતખરથકરી, ત્રંબકચઢાવોઆજ. ૩ એવુંશુણીવાયકસરવરાજ,
કરેમનવીચાર; શરાસનભણીજેતાસકળ, શીવધનુષપ્રચંડઅપાર. ૪ ઘણુકઠ
ણુત્રંબકજેઘને, ગતખળથયારાજન; પછેપરસ્પરવાતોકરેછે, રાયઅન્યોઅન્ય.
૫ એશરાસનજેચઢાવે, એવોનથીકોરાજ; બીજેકહેઅમોઆવ્યાછુ, જેવાસ્વ
યંવરકાજ. ૬ એકકહેઅમારેજનકસાથે, ઘણોમિત્રાચાર; તેમોટેઆવ્યાઅમોક
રવા, ગૃહસ્થનોવહેવાર. ૭ કેટલાકેઆવીહલવ્યું, નહાલ્યુતેચાપ; તેપાછાબે
ઠામાનમુકી, પામ્યામનપરિતાપ. ૮ કેટલાકહેઅલીમાનથી, જેઊઠીશુંઆવાર;
અપમાનથશેઆપણું, એમકરેમનવીચાર. ૯ એમધનુષહાલ્યુંનહીકોઘથી, થ
ધધડીબેચાર; ત્યારેજનકનૃપતીબોલીયા, સાંભજોરાજકુમાર. ૧૦ રાજ્યેંદ્રખ
ળીયોહોયજે, ત્રંબકચઢાવોઆજ; પરણાવુંતેનેજ્યાનકી, મોટેઊઠોકરવાકાજ.
૧૧ જોધરદ્યાનીચુંસુણીસરવે, કોઠનઊઠયોસુર; તેસમેદશમુખઆવ્યો, અલી
માનસાગરપુર. ૧૨ કકોતરીલખીહતીજનકે, રાવણનેતેદીશ; બેમીત્રીસાથે
આવીયો, તેસભામાંદશશીશ. ૧૩ લંકાપતીનેજેઘને, સહુકપ્યારાજકુમાર,
સનમાનકરીઆસનબેસાડ્યો, વીદેહેતેણીવાર. ૧૪ અલીમાનકરીનેબોલીયો,
તેસમેરાવણરાજ; અલ્યાજનકતેશુંપણુકર્યુંછે, કહેમુજનેઆજ. ૧૫ તવવીદે
હેત્રંબકદેખાડ્યું, રાવણનેતતકાળ; એચાપચઢાવેતેને, કન્યાઆરોપેવરમાળ.
૧૬ એવુંસાંભળીનેઅટહાસે, હસ્યોરાવણરાય; કૈલાસસરખોહલાવ્યો, કોણ

માત્રધનુષકહેવાય. ૧૭ મેંઅમરબધીવાનકીધા, હુંરાવણબળીયોસત્ય; કંદુ
કનીપેરેઊછાણુમેરૂ, મંદ્રાચળપર્વત. ૧૮ પૃથ્વીઉધીકરીનાખું, પલકમાંનીર
ધાર; અહ્યાંડ્યાકચઢાણુતો, એધનુષનાશાભાર. ૧૯ એમઘણુંવચનબોલીપ
છે, ઊડીયોરાવણુરાય; વચ્ચાણુપણસંભાળીને, ધનુષભણીતેજય. ૨૦ ત્યારેસી
તાનેચિંત્તાથઘજે, રાવણુકરશેકામ; પછેસ્તુતીશીવઉમયાતણી, કરતાંસતીઅ
ભીરામ. ૨૧ મહારાજશીવસંકટહરણુ, રાખજ્યોમારીલાજ; હાલેનહીરાવણુથ
કી, ત્રંબકતમારૂઆજ. ૨૨ એમસીતાનામનતણી, ચીતાજણીરામેએહ; ક
રીવીકટદ્રષ્ટીધનુષઊપર, થયુંગૌરવતેહ. ૨૩ રાવણુઆવીખાથમારી, વીશકર
શુંત્યાંહે; લેશહાલેનહીતેવણો, ભારત્રંબકમાંહે. ૨૪ તદાથયોનીસ્તેજરાવણુ,
સ્પરસતાંશીવઆપ; હલાવ્યુંહાલેનહી, ત્યારેપામ્યોમનપરિતાપ. ૨૫ પછેઅધ
રપીસેદંતરીસે, રક્તલોચનક્રોધ; ધનુષતેતવઊપાડ્યું, ઘણુજેરકરીનેજેધ.
૨૬ પરસ્વેદ્યાલ્યોઅંગથી, ઉચુંકરયુખળવાન; ઘણોશ્વાસચઢીયોસૂરને, થયું
મનઘણુઅભીમાન. ૨૭ ઊભુકરયુજવધનુસને, અતીખળકરીમહાકાય; કરમાં
હેથીલથડ્યુંતદા, તવપડયોરાવણુરાય. ૨૮ પૃથ્વીઊપરપડ્યોદશમુખ, થયોપુ
રણુપ્રહાર; તેનીઊપરપડ્યુંત્રંબક, અંપાયોતેણીવાર. ૨૯ તેભડાકોસખળોથ
યો, ઘણીઊડીરજતેહાર; રૂધીરચાલ્યુંમુખથકી, કચ્ચરથયોનીરધાર. ૩૦ પો
કારકરતોબોલીયો, તમેસુણોસર્વેજન; હુંદખાથોછુંમુનેકાઢો, થાયપીડાતન.
૩૧ અરેજનકમુજનેકાઢવેહેલો, જશેમારાપ્રાણ; તોકુંભકરણુઈદ્રિજતતુજને,
મારશેનીરવાણ. ૩૨ પુરભંગકરશેઅસૂરતારૂ, લેશેમારૂવેર; પામુનવોઅવતાર
જે, જઊજીવતોમુજધેર. ૩૩ એમતેસમેચંપાયોરાવણુ, થયુંદુખઅપાર; પૃથ્વી
ઊપરપડ્યોનીશીચર, કરેમુખપોકાર. ૩૪ વળણુ. પોકારકરતોમુખેરાવણુ,
પીડાપામેતનરે; ત્યારેસર્વસભાસાંભળતાંબોલ્યા, જનકરાયવચનરે. ૩૫ ઇતી
શ્રીરામચિત્રંસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેરાવણુમાનભગોનામસપ્ત
ત્રિશોઅધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮

રાગમારૂ. બોલ્યાજનકતેપુરૂષવચન. નથીખળીયોકોરાજન; મેહેજેઘસ
રવનીકરણી, નીરવીરથઈઆજધરણી. ૧ હુનક્ષત્રીકરીભૂગુનાથ, ગયુંખળ
પરાક્રમતેસાથ; પછીજનમ્યોનથીકાઈસુર. રાણીજયોક્ષત્રીપુર. ૨ સરવેબેઠા
હીમતહારી, રહીકન્યાકુંવારીમારી; સરવેભુપતીશોભાસહીત, પણછેપુરધાર
થરહીત, ૩ કહ્યાંઅધટીતએવાંવચન, રહ્યાસાંભળીસહુરાજનં; સુણીજનક
નીવ;ણીવીરોધ, ચઢ્યોલક્ષમણુનેઅતીક્રોધ. ૪ થયાંલોચનરાતાંચોળ, ફરકે
અધરભ્રકુટીકપોળ; પ્રગટચારોમાંચીતઅંગ, ચઢ્યોકામાનુજરણુરંગ. ૫ જેછે

શેષતણેઅવતાર, ક્ષણમાંકરેવીશ્વસ હાર; વીરાસનઝિયોકરીપાણુ, ગુરૂપ્રત્યેબો
 સ્યાવાણુ, ૬ એમુનીવરઆવાંવચન, કેમબોલેજનકરાજન; બેઠારામચંદ્રરધુ
 રાજ, કેમલોપીએજેલાજ. ૭ સુણુતાંભાનુકુળતન, કેમબોલેકઠણુવચન; કહો
 તોઉરવીઝીધીનાંજુ, એકહસ્તમાંમેરૂરાણુ. ૮ કરૂંત્રબકચોળીપીષ્ટ, તોહુંરામ
 નોદાસકનીષ્ટ; સુમીત્રીનાંવચનસુણીધીર, નેત્રસમશાકરીરધુવિર. ૯ રામેલ
 ક્ષમણુવારચાજ્યારે, મુનીકૌશીકબોલ્યાત્યારે; ઉઠારામહવેકરોકાજ, પાળોજન
 કતણુપણુઆજ. ૧૦ ગુરૂઆજ્ઞાચઢાવીશીપ, પછીઉઠ્યાશ્રીજગદિશ; જેમની
 શાઅતેઉગેતરણી, એમશોભાશીકહુંવણુવી. ૧૧ જ્ઞાનવેદાંતેઅવરોધ, થાય
 અંતરમાંનીજબોધ; જેમઆરાધ્યમુરતીદેવ, યજ્ઞઅતેપ્રગટેએવ. ૧૨ પ્રહલાદ
 કારણમનધરી, જેમપ્રગટયાશ્રીનરહરી; ગુરૂવચનપાળવાઆપ, હરવાજનક
 તણેસંતાપ. ૧૩ જનકીનાપુરણકામ, તેસમેઉઠ્યાશ્રીરામ; ગુરૂચરણવદ્યાતે
 છીવાર, કર્યાસહુમુનીનેતમસ્કાર. ૧૪ એવીરક્તરામબ્રહ્મચારી, ઉઠ્યાસરણુ
 તીરવિહારી; બ્રહ્મપુરણુઆનંદરૂપ, આલ્યાકોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૧૫ શ્યામસુંદ
 રતનસકુમાર, પેહેરયુંપીતાંબરચળકાર; મણિજડીતમુગટશીરશોભે, જેનાતેજ
 થીદીનકરથોભે. ૧૬ કાનેકુંડળમચ્છાકાર, ઉર્ધ્વમુક્તાક્ષનાહાર; મણિમાળહી
 રાગલુખધ, કરકંકણુખાનુખધ. ૧૭ શોભેવસ્ત્રાભુષણુસાર, એમચાલ્યાવીશ્વા
 ધાર; પામ્યાવીસ્મેસર્વેભુપ, જેઠરધુવરકેરૂંરૂપ, ૧૮ આવીઉભાધનુપનીપાસ,
 થયાંજનકીજેઠઉદાસ; મનગભરાયુતેણીવાર, રામચંદ્રધણસકુમાર. ૧૯ સૌર
 ઠા. વીચારેજનકીમન, જેઠકડિણુતાધનુપની; રધુવરકોમળતન, ઉપડશેકેમએ
 થકી. ૧ શીવનુધનુષકઠોર, કોણુગળુએબાળનું; એમાંએટલુંક્યાંથીજેર, હ
 નુમુખપરમુછઆવીનથી. ૨ તુંનીદ્યથયોહેતાત, આવુંદુસ્તરપણુતેકેમકરયું;
 એમદનમનોહરગાત, એનેજેઠદિયાકેમનથીઆવતી. ૩ અરેતાતવીચારીજેઆ
 પ, તુંવેરીથઈકેમનીમડયો; હુંજણુખરોમુજબાપ, પણુમુકીપરણાવેજેરામને.
 ૪ મુજપ્રાણુતણુપણુકાજ, હુંજીવીનેહવેશુંકરૂં; રામવિનાવરઆજ, હુંતોખી
 જવરનેનહીવરૂં. ૫ રાગમારૂં. એમકરેસૌચનાસીતા, મનઉપન્યુદુખઅમીતા;
 જાણુઅંતર્યામીતેહ, કરેચીતાજનકીજેહ. ૨૫ જાણીપ્રીતએવીમનમોયુ, પછી
 ધનુષનીસામુંજેયુ; પીતાંબરનોકાછડોવાળી, કટીવસ્ત્રખાંધ્યુસંભાળી. ૨૬ ચાં
 ખ્યોમુગટવાળીઅબોડો, સંભાળ્યોકુંડળનોજેડો; હીમસાંકળાંહીરેજડાવ્યાં,
 કરનાંકડાંઉચાંચડાવ્યાં. ૨૭ જેસભાનાજનઅશેષ, જુવેસહુથઈરહીતનીમેશ;
 લઘુલાઘવતાકરીરામ, ચાંખ્યોપદનોઅંગુઠોવામ. ૨૮ એકખુણેદાખ્યોજેણીવા
 ર, થયુઉંચુંતડીતાકાર; અકસ્માતઉપડીયુએહ, વામકરશુંઝાલ્યુતેહ. ૨૯ મ
 તિયામહીજમણેહસ્ત, રધુવીરથયાછેસ્વસ્થ; નમાવ્યુતેચઢાવામાટ, ત્યારેથ

વામાંડયુ તડેડાટ. ૩૦ નાંખેચીસત્રંબકચડડાટ, પુંઠેકોથેચેકોડેડાટ; પ્રથ્વીમં
ડળડોલવાલાગ્યુ, શેષનાગતણુંબળભાગ્યુ. ૩૧ કડકડચાઆદીવરાહનાદંત,
બેનીઉપરપૃથ્વીઅનંત; દીગપાળેકર્યોચીકાર, ભાનુચક્રીતથયોતેણીવાર. ૩૨
શીવજીનીસમાધીછુટી, ત્યારેપવનતણીગતીખુટી; પામ્યામુછીસભાનાજન,
કરશસ્ત્રપડ્યાંરાજન. ૩૩ જેમતોડેગજઘક્ષુડંડ, એમરામેભાગ્યુકોડંડ; નમાવ
તાંભાગ્યુભડેડાટ, કાટકોથયોછેકડેડાટ. ૩૪ શીવત્રંબકછુટુપ્રચંડ, થયોશબ્દ
તેવ્યાપ્યોબ્રહ્માંડ; થયાધનુષતણાબેખંડ, પામ્યામુછીવીરઅખંડ. ૩૫ થયુઅ
ચેતસરવેજ્યારે, છેસુચેતપંચજણુત્યારે; સીતાજનકનેવિશ્વામિત્ર, રામલક્ષ્મ
ણુવિધિવિચીત્ર. ૩૬ છપેછંદ. ધરધરાધર્કધરહરત, ડરતદીગજગયંદલર; અર
કચંદરથખરત, ઝરતનીરજરઅનીકધર, સરીતસીધુસરડોલ; ગર્તગીરીગ
જર્થધોરકર, ચકિતકચ્છઅહીકોલ; નાયકાથક્રીતનરતવર, અજંદ્રચલીતદશ
કંધડર; ચીકારચંડધુનીધરઅલખ; દશરથનંદનગીરીધરકહે, જનકનગરતો
રોધનખ. ૧ વળણ. ધનુષભાંચુરામચંદ્રે, વ્યાપ્યોશકૃદબ્રહ્માંડરે; પૃથ્વીઉપર
નાખ્યાવળતા, સાયકનાબેખંડરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટ
કંધારાયાંખાળકાંડેશ્રીરામૈણુધનુષખંડનનામઅષ્ટત્રિશોઅધ્યાય. ૩૮.

અધ્યાય ૩૯

રાગધન્યાશ્રી. શ્રીરામેકર્યોધનુશનોભંગજી, જનકપણપાળ્યુંરાખ્યોરંગજી;
રાવણુકિંચોથઇસાવધાનજી, તેગયોલંકાપામી અપમાનજી. ૧ ઢાળ. અપમા
નપામીગયોરાવણ, રામેભાગ્યુંચાપ; તેસમેજ્યજ્યકારવરત્યો, થયોઅધિકપ્રતા
પ. ૨ સહુસભાનેમુછીવળી, તેથયાસર્વસચેત; શ્રીરામનેજેતાતદા, વાત્સલ્ય
પ્રેમસમેત. ૩ સહુપરસ્પરવાતોકરે, રઘુવીરઅતિસકુમાર; એકઠણુસાયકકેમભાં
ગ્યું, એમકરેમનવિચાર. ૪ હર્ષઆંસુઆવ્યાંસહુને, રોમાંચિતગદવાણુ; જન
કસીતાસહીતસર્વે, હર્ષપામ્યાંજણુ. ૫ તેસમેવિશ્વાસમિત્રકિંચા, હર્ષપ્રેમઅપા
ર; રૂદેયાંપીયારધુવીરને, આશિપદેતાસાર. ૬ ત્યારેજનકઆજ્ઞાથક્રીકિંચા, જ
નક્રીજીત્યાંહે, હંસગમનીહરખશુ, વરમાળાચહીકરમાંહે. ૭ શણુગારજીયાસો
ળઅંગે, ચુંદડીઝળકાર; પ્રકાશપૃથ્વીથાયછે, જેમતડીતનોચળકાર. ૮ ગજગ
તિચાલેચપળચરણે, ધુવરીવમકાર; પદપાનઅણુવટવીંછીવા, નેપુરતણોઝળ
કાર. ૯ એવાંજક્તજનુનીઆવ્યાં, જનક્રીરૂપરસાળ; રઘુવીરકેરાકંઠમાંહે, આ
રોપીવરમાળ. ૧૦ મુનિચેકહ્યુંપાએનમો, તવવિચારેમનસાથ; પેલીઉપલની
સીથઈ, રજપરશીપદરધુનાથ. ૧૧ કરઅંગુળીદશમુદ્રિકામાં, જડયાપદીકવિ
શાળ; તેપરસતાંથાયેપ્રેમદા, મુજ્જશોક્યકેરંસાલ. ૧૨ એવુંવિચારીસનમુખકિ
ણાં, જનકતનયાત્યાંહે; વીજ્યાસખીયેતેસમે, સમજાવ્યાંસમશામાંહે. ૧૩ ૫

છેપાયેલાઝ્યાંમીતશું, ત્યારેથયોજ્યજ્યકાર; દેવનાંદુંદલીવાગીયાં, થઈપુખ્ત
 વૃષ્ટીઅપાર. ૧૪ નીજઆસનેખેડાંજઈ, હરખ્યાતેસીતામન, વાજ્રવાજેઅતિ
 ધણાં, કરેગાંનમંગળજન. ૧૫ આનંદમનપામીતદા, ઉડ્યાજનકરાજન, રામ
 લક્ષ્મણનેખેસાડયા, પોતાનેઆસન. ૧૬ જમાત્રશ્રીરધુવરથયા, તેજેઈહરખેરા
 ય, પછેવિશ્વામિત્રનીસાથખોલ્યા, સુણતાંસર્વસભાય. ૧૭ કકોતરીલખોઅવધ
 પુરમાં, રાયદશરથજ્યાંહે, સહુસાથતેડીભુપતિ, વહેલાપધારેઆંહે. ૧૮ મુનિ
 કૌશિકેકકોતરીલખી, વીનેકરીખહુત્યાંહે, કુમકુમેછાંટીપત્રખીડયો, આપ્યોદ્વિ
 જકરમાંહે. ૧૯ આલ્યોવિપ્રઉતાવળો. અતિહરખશુતેણીવાર, તેઅવધપુરમાં
 આવિયો, જ્યાંરાયનોદરખાર. ૨૦ તેસમેદશરથસભાકરીને, ખેડાછેગુરૂસાથ,
 વિજેગછેરધુવીરનો, ચિંતાકરેનરનાથ. ૨૧ અરેગુરૂવિત્યાદિનખહુ, ગયારામ
 લક્ષ્મણજ્યાંહે, પછેખખરકંઈઆવીનથી, શુંહશેકારણત્યાંહે. ૨૨ એટલેદ્વિજ
 વરઆવિયોછે, સભામાંતેદિશ, રાયનેકરકકોતરી, તેઆપીદેઈઆશિષ. ૨૩ શ્રી
 રામલક્ષ્મણકુશળછે, રાજેજનકપુરમાંહે, નરપતિજેતાંસર્વરામે, ધનુષભાગ્યું
 ત્યાંહે. ૨૪ જનકીયેવરમાળધાલી, થયુંરૂકાજ, જનસર્વેલેઈતમને, તેડ્યાજ
 નકેઆજ. ૨૫ મીથુલાપતિયેકહ્યોછે, પરણામઅતિઅહલાદ, ધણોકરીતમનેકહા,
 કૌશિકેઆશિરવાદ. ૨૬ એવુસાંભળતામાંરાયદશરથ, પામ્યાહરખઅપાર, રા
 મેસ્વયંવરજીતિયો, સુણીથયોજ્યજ્યકાર. પછેદશરથેકકોતરી, આપીગુરૂક
 રમાંહે; સહુસભાસુણતાંવશિષ્ટવાંધે, ઉકેલીનેત્યાંહે. ૨૮ સ્વસ્તિશ્રીમાહાશુભ
 સ્થાનક, અવધપુરપાવન; પુજ્યમુરતીપાવનજસ, નૃપમુગટમણીરાજન. ૨૯
 અખંડલક્ષ્મીઅલંકૃતગુણ, સકળખળમહીમાય; કેતુવતરવીકુળવીષે, મહા
 રાજદશરથરાય. ૩૦ લખીતંગમીથુલાપુરથકી, શેવકજનકઅલીરામચુડામણી
 મહીપતિમારો, માનજ્યોપરણામ. ૩૧ શુભકરણલખ્યાનું, તેસાંભળોનૃપનાથ;
 તમપુત્રમુંજપુરવીષેઆળ્યા, મુનીકૌશીકસાથ. ૩૩ તેસ્વયંવરમાંધનુષભાગ્યું,
 પાળ્યુંમુંજપણરામ; મમપુત્રીયેવરમાળાધાલી, થયાંપુરણકામ. ૩૩ માટેપરણા
 વારધુવીરને, શુભલગ્નકરવાકાજ; સહુસાથનેતેડીતમો, વહેલાપધારોઆજ.
 ૩૪ તમોસદાજસવંતછો, શોભાસહીતરાજન; તેમાટેવહેલાપધારજે, મુજને
 કરોપાવન. ૩૫ એવીનંતીશેવકતણી, લખ્યુંતેહધરજ્યોઅંત; કોટીધણુંકરી
 માનજ્યો, ભુપતીભાયગવંત. ૩૬ એમપત્રવાંચ્યોવશીષ્ટે, તેસુણ્યોદશરથરાય
 થયામગ્નધ્વજાનંદમાં, અતીહરખઅંગનમાય. ૩૭ સહુસભાનેભુપેકહયુજને
 જવાનેકાજ, પ્રધાનનેકહેસકળસેન્ય, કરોતતપરઆજ, ૩૮ વીરખન્યોહરખિ
 યાજે, ભરથશત્રુધન; સહુઅવધપુરમાંવાતચાલી, લોકકહેછેધન્ય. ૩૯ રાણી
 વારસમાંજઈરાણીને, કર્યુરાયેજણ; જનકપુરનોપત્રતે, સંભળાવીયોનીરવાણ

૪૦ રાણીયોસહુઆનદપામી, ઉલટઅગનમાય; થયોકૌશલ્યાજીનેતદા, તેહરખ
નવકેહેવાય. ૪૧ દ્વિજવરતણીશેવાકરી, સતોષીયોખહુપેર; ગીતમંગળગાયસર્વે
થઈછેલીલાલહેર. ૪૨ પછેઅશ્વગજરથપાલખી, શણુગારીયાંવાહન; વસ્ત્રઆભુ
પણધરીતતપરથયાસહુજન. અવધપુરનીપ્રજાસહુવહેવારીયાશ્રીમંત; જવાજ
નકપુરથયાતતપર, જનશોભાવંત. વળણુ. શોભાવતથઈજનસર્વે, વાળેખહુવા
જીત્રે; શેન્યાસકળશણુગારીયું, તેયજકેચીત્રવિચિત્રરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે
સંમતવાલ્મીકીના. ધારાયાંખાજકાંડશ્રીરામસ્યસીતાપ્રાપ્તીશ્રવણાતદશરથહ
યાછવોનામએકેનચત્વારીશોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦

રામસામેરી. દશરથરાજહરખ્યાઅપારજી, જનકપુરજવાકર્યોવિચારજી,
પડાવજડાવ્યોપુરમોઝારજી, જનેજવાનેસૌથાઓતૈયારજી. ૧ દાળ. તૈયારથા
ઓજવાજને, જનકપુરમોઝાર, માટેજનેઠઁછાહોયતો, આજનીકળોનરનાર.
૨ એતુંસાંભળીપુરજનસકળ. અતિહરખપામ્યામન, વૃદ્ધખાજકવિનાસરવે,
થયાસત્વરજન. ૩ ગજઉપરએસાડયાપ્રથમ, ગુરૂવશિષ્ટનેતેણિવાર, રથમાંહેખે
ઠારાયદશરથ, જોડીયાહયચાર. ૪ અશ્વઉપરચઢ્યાખન્યો, ભરથશત્રૂવન, સ-
હુરાણીયોએડીસુખાસન, સંગદાસીજન. ૫ ચનેકરથહયગયપદાતી, સુખાસ-
નઅપાર, ચતુરરંગસેન્યાનીકળી, તેઅવધપુરનીખહાર. ૬ વાજીત્રવાળેઅ-
તીવણાં, થઈરહયોજ્યજ્યકાર, હણહણેકેકાંણુકચ્છી. ગજકરેચીકાર. ૭ હ-
સ્તીઉપરવીપ્રએઠા, ખંદીજનખહુરંગ, રઘુકુળતણીકીરતિવખાણે, પામેહ-
રખજિમંગ. ૮ નેજઅંખાડીકવજાજકે, કનકમણીમયસાર, છત્રચામરચજક
તાં, જાજકતાંતડિતાઆંકાર. ૯ વીરસુરાવેશપુરા, આલ્યાચડીકેકાણુ, આભુ-
પણુશુભશસ્ત્રજાંજકે, રત્નજડીતપલાણુ. ૧૦ શુભશુકનનંદીનીકળ્યા, આ-
લ્યાજનકપુરનીવાટ, સરિતવનઆવેખહુ, ઓળંગતાગિરિવાટ ૧૧ વાટેજ્યાં
વાસોરહે, દશરથસહીતસમાજ, સુરલોકજેતુંસ્થળભજે, જાણેભુપતિસુરાજ.
૧૨ એવીશોભાસહીતઆવ્યામીથુલદેશમોઝાર, જનકપુરનીખહારઉપવન,
ઉતર્યાતેઠાર. ૧૩ નીશાનનોખતગડગડે, શોભાસહીતરાજન, રૂપકખાંધેતેત
ણું, શ્રોતાસુણોએકમન. ૧૪ પાયદળશમદમતણુમાંહે, સદ્વિવેકીતુરંગ, તેચા
લેઆગળમલપતા, રક્ષાકરેનિજઅંગ. ૧૫ તેનીપુઠેનિજબોધના, કુંજરવીરા
જેસાર; રામનામતણામુખેકરતા, ઘણાચિકાર. ૧૬ નિજનુવવનાદીવ્યરથમાં,
એઠામોટાસંત; તેરામરૂપનેનીરખવા, અનુભવચઢ્યામાહાનંત. ૧૭ પ્રયાણુપ્ર
થમેજઅતી, પુરઆમસ્થુલનિવાસ; ત્યાંરહીદશરથરામને, સંભારતાસુખરાસ.
૧૮ સ્વમાઅવસ્થાગામડાંસુક્ષમ, ત્યાંનથીરહેતારાય; અધારવનવાટેવણાં, તેસુ

પ્રાપ્તશુભ્તીકહેવાય. ૧૯ એમકરતાંજનકપુરને, આવીયાઉપવન; ત્યાંલક્ષ્મકરીર
હારાયજાણાયા, રામપ્રાપ્તીચિન્હ. ૨૦ વિદેહનેતવખખરથઈ, જેપધાર્યામહારા
જ; સામાઆવ્યાવાજીત્રવાજતે, સાથેધણાપૃથ્વીરાજ. ૨૧ ગુરૂવશિષ્ટનેચરણે
પ્રથમ, નનિયાજનકરાજન; પછીરાયદશરથનેમહ્યા, ભેટિયાઅન્યોઅન્ય. ૨૨
ભુપનીપાસેપુત્રછેજે, ભરથશતરૂઘન; રાયજનકતેનેજેઘને, સ્થિરથયાંછેલોચન.
૨૩ પડ્યાવિદેહવિચારમાં, બેપુત્રજેઘનેત્યાંહે; રામલક્ષ્મણમુજધેરછે, શુરીસા
વીઆવ્યાઆંહે. ૨૪ એમતનબેતદવતજેઘને, વિચારેમનવિદેહ; વશિષ્ટનેપુછ
યુતદાત્યારેનિવર્ત્યોસદેહ. ૨૫ ઘણુમાનદેઘનેજયેતેડી, રાયનગરમોઝાર, સુમ
તેતેન્યસકળપછે, ઉતારીતેઝાર. ૨૬ જનકપુરમાંગયાદશરથ, શોભાનોનહિપા
ર, સહુલોકજેઘવિસ્મયયા, વળીગૌરશ્યામકુમાર. ૨૭ એકસુંદરમહિરશોભ
તુ, રહેવાનેઆપ્યુત્યાંહે, સહુસાથસુનરનાથપોતે, ઉતર્યાતેમાંહે. ૨૮ પછીરા
મલ્લકમણમહ્યાઆવી, લાગ્યાગુરૂનેપાય, પિતાનેચરણેનમ્યા, તવહરખ્યાજેઘ
રાય. ૨૯રાયેઆપ્યારૂદેસાથે, રામલક્ષ્મણતન, સંતોષપામ્યારાયજી, જેમપામેનિર
ધનધન. ૩૦ કૌશલ્યાકેકૈસુમિત્રાયે, બેસાડ્યાઉછંગ, રૂદેઆંપીસુધેશીર, જેમવ
ચંધેનુસંગ. ૩૧ સહુસભાસાથેરાયદશરથ, ગુરૂબ્રહ્મકુમાર, તેમંડપજેવાચાલિ
યા, સીતાસ્વયંવરસાર. ૩૨ભુપતેસરવેદેખાડ્યા, જેઆપકેરાખંડ, આનુઓનૃપ
શ્રીરામજીયે, ભાગીયુકોડંડ. ૩૩ તેજેઘદશરથથયાવિસ્મય, અતિપ્રચંડકઠોર;
એકેમભાગ્યુપ્રાણવહ્નિભ, કોમળરામકીશોર. ૩૪ પછીવિદેહેઆદરકરી, બેસા
ડિયાઆસન, રાયદશરથપાસબેઠા, ચારેપુત્રરતન. ૩૫ વશિષ્ટગુરૂઆદેસભાસ-
હુ, બેઠાયઘનિશ્ચિત. અન્યપૃથ્વીરાયબેઠા, હરખપામીચીત. ૩૬ પુત્રચારેસહીત
દશરથ, શોભતાશ્રીમંત, તેસમેજનકેમાનીયા, ભુપતિભાગ્યવંત. ૩૭ પછેજ
નકરાજબોલીયા, શુણભુપતિકહુપેર, પુત્રચારેતમારાતે, પરણાવોમુજધેર.
૩૮ બેકન્યાછેમાહેરી, ઉન્મીલાસીતાનામ, માલતીશ્રુતકીરતિબે, મુજબધુની
અભિરામ. ૩૯ રામનેસીતાવરે, ઉન્મીલાલક્ષ્મણવીર, માલતીભરથને, શ્રુત
કીતિશતરૂઘનધીર. ૪૦ એત્રુસાંભળીસહુસભાહરખી, આનંધાભુપાળ, પછે
સામાસામીરચ્યામંડપ, અતિવિચિત્રવિશાળ. ૪૧ વાજીત્રબેમંડપવિષે, વા
જતાંઅતિધનધોર, ગાયમંગળગીતશુંદર, શુંદરીચિતચોર. ૪૨ વળણ. ચિ
તચોરચતુરાચોળેપીડી, વરકન્યાનેતેણીવારે, સહુકરેભોજનભાવતાં, મનપ્ર
મેમોહઅપારે. ૪૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંખાળકાંડે
અથોધાપુરવાસિલિદશરથસ્યજનકપુરાગમનંનામચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૦
અ. ૪૧રાગધોળનીદેશી. શુભમહુરતમાંહેલગ્નલીધુંકરીમુનીયેવીચાર; માર્ગ
શીરસુદપંચમી, શુભજ્યોગપ્રહથંદ્રવાર. ૧ ગણપતીપધરાવીઆ, જેસકળ

મંગળરૂપ; ગોત્રજકેરીસ્થાપનાકરી, પુજ્યાદશરથભુપર ચારકન્યાચારવરને
 પીડીયોળીઅંગ; સ્નાનવીધિચેકરાવ્યાં, ધર્યાઅલંકારઉમંગ ૩ રાયજનકનેધર
 થીઆવી લઘકલુવોનાર; તેગીતમંગળગાયછે, આનદહરખઅપાર. ૪ તેકેવી
 શોભેકામની, કવીઉપમાદેસાર; જાણેશાંતીકરૂણાદયાક્ષમા વૃત્તીઉનમનીઅવી
 ધાર. ૫ સદ્બુદ્ધિસદ્વિદ્યાતીતીક્ષ્ણ, સમાધીશ્રદ્ધાવીનીત; મુમુક્ષુતાતુરીયાઉપ
 રતી, સદગતીસુનીતપુનીત. ૬ એવીરામમહિરમાંપ્રવેશી, સુદરીશુભકામ,
 ત્યારેવરધોડાનોસમેહવો, તતપરથયાશ્રીરામ. ૭ તેસમેજનકેતેવામોકદ્યા,
 નીજપરધાન; તેઆવીયાશ્રીરામપાસે, સકળશોભામાન. ૮ જાણેસદવીવેકને
 બોધઆનંદ, જ્ઞાનતપવૈરાગ; પરમારથનિષ્કામનિરચે, સતોષનેઅનુરાગ. ૯
 વરરાયનેશણુગારીયા, જરકશીજમાઅંગ; તીલકમરગમદનાંકરયા, કુમકુમ
 અક્ષતસંગ. ૧૦ મીશાખીદુદીધાઆંખ્યાંજી, કરમાંશ્રીફળપાન; વરરાયવર
 ઘોડેચઢયા, તતપરથઘસહુજન. ૧૧ વરધોડાનીદેશી. ૧૨ તતપરથઘનેરામઉવલી
 યા, મુનીવરનેલાગ્યાપાય; તીખોતુરંગચાલેનાચતોરે; નીજખંધુસહીતરધુરાય,
 રધુવરજીઘોડેચઢયા. ૧ અગોઅગનીશોભાશીકહુ, જોતાંલાજેકોટીકકામ; લ
 ક્ષણવંતાલધુવેશેવીરાજતારે, જોણેખંધુનીઆગળરામ. રધુ, ૨ તોરાકલગીમુ
 ગટપરઝળકતી, ઉપરમુકતાફળનાખુપ; થાકેવરણુવતાશેશસારહારે, શુવખા
 ણુસુદરરૂપ. રધુ, ૩ શોભેદશરથસહુજનસાથમાં, ગ્રહીચાલેગુરુનોહાથ; જોઈ
 શોભાચારેપુત્રનીરે; બ્રહ્માનંદમાનેનૃપનાથ. રધુ. ૪ મોડખાંધીમાતાયોચાલતી
 ગ્રહીનામણુદીવોહાથ; ગીતમંગળમધુરાંગાયછેરે, ચાલેસરવરાણીનોસાથ. રધુ.
 ૫ વાજેવાજંતનાનાપ્રકારનાં, નાચેઅપછરાગાંધર્વગાય; ખંદીજનખહુકીરતી
 વખાણુતારે. જયજયકારમંગળધુનીયાય. રધુ. ૬ નભદેવનાંદુહુલીગરગડે,
 સુરજોતાચઢીનેવિમાન; દઈઆશીશપુરુષવર્સીવતારે, સુરઅંગનાકરતાગાન,
 રધુ ૭ જુવેનરનારીસર્વનગ્રની, વધાવેભરીમોતિડેથાળ; હરખીનરખીનેલેછે
 આવારણારે, ધણુજીવજેદશરથખાળ, રધુ. ૮ આગળસામેલાસરવેશોભતા,
 છેલછખીલારાજકુમાર, જરીજીનમણિનામોરડારે, રત્નજડીતપલાણુતોખાર.
 રધુ ૯ એવુંઆપતાસુખડુસર્વને, તોરણુઆવ્યાત્રીમોવનભુપ; ગીરિધારીપ્રભુ
 ગુણવંતનુરે, સરવેમોહપામ્યાજોઈરૂપ, રધુ ૧૦ વળણ. રૂપજોઈરધુવરતણુ,
 મોહપામ્યાનરનારે; હવેસાસુઆવ્યાંપહોંખવા, ત્યાંથઈરહયોજયજયકારરે.
 ૧૧ ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંખાંજકાંડેભરાતૂલીસહશ્રી
 રામચંદ્રશ્યઅશ્વરોહણુંકત્વામંડપસામીપ્યાગમનનામઅેકચત્તારીશોઅ. ૪૧
 અ. ૪૨. ચાલ્યાતુરીની. વરરાયતોરણુઆવિયા, તેઅશ્વઉપરથીઉતર્યા; મણીખા
 જડપરઉભારદ્યા, આવ્યાઆચારજહરખેભર્યા. ૧ સુનેનારાણીજનકની, સુમ

તીતેકુશકેતુતણી; તેખન્યોઆવીપોંખવા, ગાયગીતગોરીઅતીઘણી. ૨ શતા
 નદવશીષ્ઠકૌશીક, આદેમુનીવરઆવિયા, વિધીયેકરીપુજનકરાવ્યું, ચારેવર
 પોંખાવીયા. ૩ મધુપર્કવીધીઠહેવારસરવે, આરતીવરનીકરી, એમપુરૂષોત્તમને
 પોંખીયા, રાણીયોઅતીહરખેભરી. ૪ ત્યાંમંડપમાંછેમાહેર, બાજઠકનકમણી
 નાધર્યા, વરરાયનેપધરાવીયા, આચારકુળરીતેકર્યા. ૫ સઉભુપનેખેસાડીયા;
 તેમડપમાંઆદરકરી; એકખંડમાંમરજદાથી, ત્યાંખેસાડીસઉસુંદરી. ૬ પુર
 જનપરીજનજ્ઞાતીગુરૂજન, ખેદમંડપમાંમળી; સઉલગ્નરચનાજુવેછે, વાજ
 ત્રખહુવાજેવળી. ૭ કનકઝારીજળભરીલાવી, રાણીસુમેધાવહાલમાં, પગપ
 ખાડ્યાવરનાવીદેહે, કનકકેરીયાગમાં. ૮ યજ્ઞોપવીતપહેરાવીયાં, તેવેદમંત્રેઅ
 નુસરી; જનકેતેવરનેપુજ્યા, પછીશોડપઉપચારેકરી. ૯ લગ્નઘટીકાસાધેગ
 ણીક, ઘડીયાળખાંધીનેતદા, પછીપઘરાવીત્યાંચારકન્યા, શણગારીનેસરવદા
 ૧૦ સાવધાનવાણીવીપ્રખોલે, અંતરપટઆડાધર્યા, મંગળાષ્ટકઉચારકરતા;
 મુનીમનહરખેભર્યા ૧૧જ્યારેલગ્નઘટીકાપુરણથઈ, ત્યારેવેદઆચારજભણે;
 મંગળાક્ષતમંત્રીને, કરઆપ્યાવરકન્યાતણે. ૧૨ કન્યાકેરેસીશચરણે, વરેમુ
 ક્યાતેજદા; પછીવરતણેપદશીશઅક્ષત, કન્યાયેમુક્યાતદા. ૧૩ એમવેદવિધી
 ચેલગ્નથાય, કર્યાહસ્તમેળાપ; સ્વસ્તીવાચનખોલતા, વરમાળાઘાલીઆપ.
 ૧૪ એમચારકન્યાકરીઅર્પણ, જનકભુપેત્યાંહે; મંગળતુરીવાજત્ર, જયજય
 થાયમંડપમાંહે. ૧૫ રામસીતાપરણીયા, ઉન્મીલાનેલક્ષમણવર્યા; શત્રુઘન
 શુતક્રીરતીને, માલવીભરથહરખેભર્યા, ૧૬ મંગળફેરાફેરેછે, વરકન્યાહરખે
 અતીઘણું; શેષનાગનકહીશકેઅતી, શોભાસુખતેસમેતણું. ૧૭ મણીથંભમાંપ્ર
 તીખીખભાસે, ફેરવરકન્યાય; અલંકારઅગેઝળકતા, શીવરણુવુશોભાય. ૧૮
 જણેચારઅવસ્થાશોભીયે, અભીમાનીસાથેજેમ; એમફેરાફરતાંતેસમે, વરક
 ન્યાશોભેતેમ. ૧૯ ચારમંગળવરતીયાં, જનકેકર્યાં બહુદાન; વળીજન્યકને
 આપ્યુંધણું, ધનવીપ્રનેદેઈમાન. ૨૦ શાખોચારકરેપરસ્પર, આચારજતેણીવા
 ર; કુળરીતથીવરકન્યાવળતાં, આરોગ્યાંકસાર. ૨૧ હોમહુતાસનમાંકરો, ગો
 ત્રજપુજપ્રસન; એમવરકન્યાપરણીરહ્યાં, પછીકરાવ્યુંધ્રુવદરસન. ૨૨ ગુરૂચ
 રણનમીયાભાવશુ, રઘુવીરસાથેભરાત; પછીપીતાનેપાયેનમ્યા, પદવદનાક
 રીમાત. ૨૩ મીથુલાપતીનાકોડપહોત્યા, હરખ્યાદશરથભુપ; વખાણેછેજન
 કસકળ, જોઈવરકન્યાનુરૂપ. ૨૪ વળણાવરકન્યાનુરૂપજોઈને, હરખેસઉતર
 નારરે; દુંદભીવાંજેદેવનાં, થઈરહયોજયજયકારરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમ
 તવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે બ્રાતૃલીસહશ્રીરામસ્ય સીતાદીજનક પુત્રી
 ભી:લગ્નકર્ણનામદ્વીયત્વારી શોઅધ્યાય. ૪૨

અહીં રાગ ધવળધન્યાશ્રી. આતાજન સુણુને ભાવધરીને, પાવનરામકથા
 યહ; નીતનીત આનંદ મીથુલાપુરમાં, મગળઉછવથાયહ. ૧ શ્રીરામલગ્ન
 જોઈ મગ્નથયા, મુની દેતા આશીર્વાદહ; ક્ષણક્ષણમાં થાય પુષ્પવૃષ્ટી, કરે દે
 વ હુંદલી નાદહ. ૨ શીવ બ્રહ્મા મધ્યાપતી આદે, દેવસકળ કહેવાયહ. ૩
 તેવીપ્રવેષધરીઆવ્યા, જનક પુરજોવા રામવિવાહહ. અન્યમુનીવરપૃથ્વીકેરા,
 માનુભાવમહાનંતહ; તેલગ્નજોવાનેજનક પુરઆવ્યા, પામ્યાહરખઅનંતહ.
 ૪ નગ્રનીવાસીનરનારીજન, ગીતમંગળસઉગાયહ; અવધવાસીજનસુખ
 બહુપામે, આનંદમાંદીનજાયહ. ૫ નીતનીતભાવતાંભોજનસઉને, નીતનીત
 આઝાંમાનહ; નીતનીતનવલોરંગવીવાનો, નીતનીતનવલાંગાનહ. ૬ સરવે
 પરસ્પરવાતોકરેછે, નરનારીગુણવાનહ; દશરથજનકસંબધીસરખા, ભુપતી
 ભાયગવાનહ. ૭ અન્યસમોવડનથીઆજગમાં, ઉપમાએહસમાનહ; વીવેક
 વીરાગજોવાનુપજણેવરકન્યાભક્તિજ્ઞાનહ. ૮ એમપુરજનસરવેવાતોકરે, ૨
 ખેરામયાંથક્રીજાયહ; ઘણાદીવસયાંરઘુપતીરહેતો, આપણેમહાસુખથાયહ. ૯
 પછીસરવસભાસાંભળતાંબોલ્યા, રાય વીદેહવચનહ; કૃપાકરીએકમાસરહો
 મુજધેર, દશરથરાજનહ. ૧૦ ત્યારેશ્રીરામેસમરયાકરીગુરને, સમજ્યાબ્રહ્મકુમા
 રહઆગળકામધણાંકરવાંછે, જોકારણધર્યોઅવતારહ. ૧૧ પછીબારદીવસર
 દ્યામીથુલાપુરમાં, સાથશુંદશરથરાયહ; ત્યારેવશિષ્ઠગુરુકહેભુપતીહવેઅમને
 કરોવીદાયહ. ૧૨ તમોઅમનેધણુંસુખઆપ્યું, અતીશેવાકરીરાજનહ; રામ
 નેહવેગમતુનથી, ધરમુકેથયાઘણાદીનહ. ૧૩ એવાંવચનસાંભળીમુનીવરકેરાં,
 જનકઉઠ્યાતેણીવારહ; પહેરામણીબહુવીધનીઆપી, કહેતાંનઆવેપારહ.
 ૧૪ હયગજરથમણીભુષણપટકુળ, પહેરાવ્યાંનરનારહઆમસૈન્યસુખઆસન
 સજ્જ, દાસીદાસઅપારહ. ૧૫ સકળજનસતોષીજનકે, કરજેડીલાગ્યાપાય
 હ; વીનેવચનથીકરીવીનતી, રીઝવ્યાદશરથરાયહ. ૧૬ પછીકન્યાઓશણ
 ગારીસુંદર; વળાવીતેણીવારહ; વાળત્રવાજેવીધવીધનાં, થઈરહયોજ્યજ્ય
 કારહ. ૧૭ સૈન્યસકળસાવધાનથયુને, આલ્યાદશરથભુષહ; રાણીયોસઉ
 સુખાસનબેઠી, વરકન્યાઅનુરૂપહ. ૧૮ ચારહસ્તીશણુગારયાસુંદર, બેઠા
 ચારેઆતહનીજવધુસહીતસંગાયેશોભે, ભુષણનાનાભાતહ. ૧૯ એવીશોભા
 સહીતરઘુપતીનીકન્યાનગ્રનીબહારહ, જનકભુપતીજનવળાવાઆલ્યાતેણી
 વારહ. ૨૦ ત્યારેનારહહાએકયુકૌતકબદ્રીકાઆશ્રમગયામુન્યહ, ભ્રગુપતીબે
 ઠાછેતપકરવા; ત્યાંજઈબોલ્યાવચનહ. ૨૧ કરસુરામ સુણો વચનઅમારું બે
 શીરદ્યાશુંઆંહેહ, ત્રંબકધનુષતમારસમેભાગ્યુંજનક પુરમાંહેહ. ૨૨ ત્યારેભાર
 ગવકહેભગવાનજએછે, અવતારકૃત્યઅમારોહ, નારદકહેછેકબ્રાહ્મણથઈગયા

શોરહયોમહીમાતમારોજી. ૨૩ કી ચીતકોધનેનહીરાખોતો, થશેઅત્યુતમારૂવહે
હુજી;જીવોજમદગ્નિયેકોધતજ્યોત્યારે, વીઘથયુધણુપહેહુજી. ૨૪ એવાંવચન
સાંભળીનારદકેરાં, ચઢિયોકોધઅપારજી, તરતઉઠીનેઆવ્યાજનકપુર, સાથેજી
જીકુમારજી. ૨૫ જેનખળીયોસિંહસૂતેલોઉઠેછેડયોવીખભુપજી, હીરાણુકપ્ય
પુકારણુજેમસ્થાંભથી, પ્રગટયાનરહરીરૂપજી. ૨૬ જેમઘૂતલોમેથીવૈશ્વાનરનીખ
ચડથાયેજવાળજી, એમફરશીધરઅતીકોધેઆવ્યાજાણુંકરશેપ્રલોકારજી. ૨૭ પુ
રમાંથીજ્યારેજનનીકળી, દશરથસહીતસમાજજી, ગજરૂઢથઘઆગળચાલે;
શ્રીરામચદ્રરઘુરાજજી. ૨૮ તેણેસમેત્યાંબ્રગુપતીઆવ્યાકોધેકાળસ્વરૂપજી, દુર
થકીતેહીઠાત્યારે, કપ્યાસર્વેભુપજી, ॥વલણ ॥ કપ્યાસરવેભુપતી; તેજેઘ
જમદગ્નીકુમારરે, સંકેચપામ્યાજનકદશરથ, શુંથશેઆણીવારરે. ૩૦ ઇતી
શ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંખાળકાંડેનારદવચનાતપરસુરામા
ગમનનામત્રીચત્વારીંગશેઅધ્યાય. ૪૩ અધ્યાય ૪૪

રાગમારૂ. આવ્યોઉપવનમાંસહુસાથ, એવેસામામહ્યાબ્રગુનાથ; ઉભાસ
નમુખમારગરોટી, કોઈસુરસકેનહીટોટી. ૧ જ્યારેદીઠારેણુકાતન, સર્વેભયપા
મ્યાંધણુમન; થજ્યુશોળપદ્મદળતાંહે, મોટાભુપકપ્યામનમાંહે. ૨ રાયજન
કનેદશરથભુપ, કપ્યાજેઘબ્રગુપતીનુરૂપ; તપ્તકાંચનજેવુંતન, હુતપામેલોહુ
તાશન. ૩ કરફરશીધર્યુઆપસ્કધ, અક્ષેભાયાકટીયેખંધ; શીરજટાભસ્મધરી
અગ, નેત્રવીશાળલોહિતરંગ. ૪ ફરકેઅધરબ્રહ્મટીકપોળ, કોધેતનથયુરાતુચો
ળ; ક્ષત્રીકુળદહનઠશાનુ, જેવોપ્રલેસમેનોભાનુ. ૫ એવાદીઠફરશુરામ, ત્યારે
મુકીસર્વેમામ; તેસમેપોતેરઘુવીર, ચલાવ્યોગજશ્રીરણુધીર, ૬ બ્રગુપતિસનમુ
ખશ્રીરામ, ગજરાખ્યોપુરણુકામ; નવઉતર્યાનુગદાધાર, ઉપરરહીનેકર્યોનમસ્કા
ર. ૭ જેઠકોધચઢયોઅતિમન, અલ્યાકોણુતુકેનોતન; રામકહેસુણોમુનીવર
મુત્ર, હુંદશરથરાયનોપુત્ર. ૮ રામનામમારૂદ્વીજરાજ, મેકર્યુંધનુપભગનુકાજ;
એવુસાંભળીનેબ્રગુનાથ, કોધેબોલ્યાકરીઉચોહાથ. ૯ ચઢયોમદગળમહાઅ
ભીમાની, મુનેઆવીનમ્યોનહિમાની; ક્ષત્રીકુળથયોઉતપન, અવીવેકીદુષ્ટતામ
ન. ૧૦ રામકહેહુંનસમજ્યોમન, રાક્ષધારીનજાણ્યાપ્રહ; જેજાણુતમનેદ્વિજ
રાય, તોહુંઆવીનમુતમપાય. ૧૧ જેમનદુવોધરેખહુવેશ, મુનેએમજભાપ્યુમુને
શ, ત્યારેબોલ્યાફરશુરામ, નથીઓળખતોમુનેરામ. ૧૨ આજેફરશુનીતીક્ષણધાર
કર્યોક્ષત્રીતણોસંધાર, મારૂનામશુણીનેઅભ, છુટેગર્ભવતીનાગર્ભ. ૧૩ એણેમારૂ
હુંતુજનેઆજતેકર્યુંધણુકુકુકાજ; ભાગ્યુત્રંખકશીવનુપ્રચંડ, મારેદેવોધટેતુનેક
ડ. ૧૪ ત્યારેથાયમારૂપ્રતીકાજ, ગુરૂનોરણીયોટળુઆજ; કહેરઘુપતીશુણોમુનીશ,
આવડીકરેશાનેરીશ. ૧૫ એસણેહુસરાજનજીનુ, પોચુવીત્તરહીતપુરાનુભાગ્યુ

અઢાવતાંતતખેવ, તેમાંહુ શુકરમુનીદેવ. ૧૬ અમોખાળપણામાંએવાંધનુષતોડ
યાંત્રંબકજેવાં; તમારેહોયએનીઆશતોસંધાવોકારીગરપાસ. ૧૭ એવાંસાંભળી
હાંસીવચન, તવકહેજમહગ્નીતન; અહ્યારામતુ બોલવીચારી, આનેતીક્ષણર
શીમારી. ૧૮ એગેક્ષત્રીમારયાઅનંત, સુરવીરનોઆણ્યોઅત; તુ બોલેછેવકવ
અન, જાણીખાળકસાંખુઅન. ૧૯ શુભગેમુનેકેવળવીપ્ર, પુછીનેમુજકારજક્ષીપ્ર;
રામકહેશુદેખાડોકુહરી, ભાટનીપેરેકીરતીવીસ્તારી. ૨૦ નોહોકુસુમાંડરશી
શુપ્રાયે, જેતરજનીદેખીવીલાય; હું છું રઘુકુળકેરોતન, એદેખાડેડરનહીમન. ૨૧
કહેબ્રગુપતીહોયપ્રયુધ; તોતુ કરમુજસાથેયુધ; અરેતમપ્રત્યેમુનીરાજ, કેમશ
અહુમાર્યાજ. ૨૨ સ્ત્રીરોગીનેમુરખખાળ, પરાધીનઅધ્યઅનેપંગાળ; વૃદ્ધઆ
હાણુગુરનેગાય, જેટખધુનેમાતપીતાય. ૨૩ જેકોશસ્ત્રરહીતવીરથ, પળાયેરણ
થીસમરથ; એટલાંપરજેકરેવાત, તેઅધરમીયામેનકંપાત. ૨૪ આલોકેપાયેઅવ
જશ, પડેનરકમાંઅતેઅવનીસ; તમોઆહાણુસાથેઆજ, યુધકેમકરંમહારાજ.
૨૫ અહ્યાઅધર્મતારોહુંજાણું, પરપંચીપ્રતીતનઆણું; આજથઈબેઠોમોટોસા
ધ, મારીતાડીકાવીનઅપરાધ. ૨૬ તેણેશોકર્યોતુજઅન્યાય, કરીસ્ત્રીતણીહત્યાય;
રામકહેતેઅધરમીઅપાર, નીત્યકરતીમુનીનોઅહાર. ૨૭ એમાંશાંનોકરયોઅ-
ન્યાય, તેનહોતીકાંઈમારીમાય; તમોનીજમાતાનેમારી, તમથીકાણુખીજેદુરા
ચારી. ૨૮ તમોઆહાણુથઈનેઆજ, ધર્યાશસ્ત્રશુકરવાકાજ; શસ્ત્રમુક્રીધરોજઠધ્યા
ન, કરોજપતપનેઅનુષ્ટાંન. ૨૯ વલણુ ॥ અનુષ્ટાનજપતપકરોજઠને, શસ્ત્રમુકો
નીરધારરે; એવાંવચનરામનાંસાંભળીને, બ્રગુમુનીકોપ્યાઅપારરે. ૩૦ ઈતીશ્રી
રામચરીત્રે સંમતવાદિમીઢીનાટકધારાયાં ખાળકાંદેશ્રીરામપરશુરામ સંવાદો
નામચતુશ્વત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૪ અધ્યાય ૪૫.

રાગસામેરી. અનીહારેબ્રગુપતીકોપ્યાશુણીરામવચન, અતીવણોવ્યાધ્યોકા
માનુજતન; અનીહારેરીશેકરીરાતાંથયાંછેલોઅન, વીરરસપ્રગટયોરોમાંચીતત
ન. ૧ ઢાળ. તનરોમાંવિતમનકરોધપ્રગટયો, ગાજીનેબોલ્યાબ્રગુપતિ; અહ્યાશુરો
ખળીયોહોયતો, મુજસાથયુધકરરઘુપતિ. ૨ એમકહીશરાસનકરચહ્યું, સંધાનક
રીયુંખાણુ; ત્યારેરામેધનુષયઢાવીનેકર્યુંશરતણુંસંધાણુ. ૩ ભારગવકહેતુમુક
શર; ત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુવીર, તમોવીપ્રમાટેપ્રથમમુકો, શુભોમુનીમતીધીર. ૪
ત્યાંકરશુરામેસજથઈનેમંત્રભણીયાસાચ; ધનુષખેચીકરણુસુધી, મુક્રીયુનારાચ.
૫ સુસવાડાકરતુંછુટીયુંવીજળીસરખુંખાણુ, સહુદીશાયોદીયાવતું, જેમઅ
ગિનજવાળપ્રમાણુ. ૬ તેખાણુદારેબ્રગુપતીનું, તેજસરવેજેહ, રઘુવરનામુખમાંપ્ર
વેશું, પરમજ્યોતીતેહ. ૭ તેખાણુપણુતેજેકરીને, થયુતેજસ્વરૂપ, ઇશ્વરનાગુણ
ખળપ્રભૂતાઅવતારકૃત્યઅનુપ. ૮ શુરીનરમુનીવરસરવજેતાંસમાયુતેણીવાર,

થઈપુષ્પનીવૃષ્ટીરામઉપર, દુહલીજ્યકાર. ૯ ભ્રગુપતીયયાનીસ્તેજત્યારે, વીપ્ર
કેવળરૂપ; તતકાળનમીયારામનેસાષ્ટાંગભ્રગુકુળભુપ. ૧૦ ત્યારેગજઉપરથીઉ
તર્યારધુવીરતેણીવાર; ભેડીયાભારગવનેતદાવરતીયોજ્યજ્યકાર. ૧૧ પછેક
રશીધરકરજ્યુગલજેડીરોમાંચીતગદગદવાણુ; સ્તુતિકરતારામની, તેરહીસન
મુખજગુ. ૧૨ ત્રોટકછંદ. જયરામસદાસુખધામજન, મનકામતરૂવનરયામતન;
અવધીપુરપાવનપુન્યધરા, અજનંદનવંદનભુપવરા, જનનીકૌશલ્યાભાગ્ય
ભુરી; તનપુરણુઅજ્ઞઅખંડહરી, અજ્ઞઆદીઅનંતઅરૂપયદા, જનસાક્ષકરૂપ
સગુણસદા; કરુણાયતનમનુજદઅરી, પટપીતતનુવનરયામહરી; સરસીરૂહને
નક્રપાભવન, પરમારથભોગછબીકવન, ઘટશાયકયાપનીખંગવરાકતએરજ
નીચરહીનધરા; જગતીતળપાવનરૂપધરી, પદતિરથરાજપુનિતકરી, દશસ્યં
નભુપમણીસુવન, જશમગળવ્યાપીરહોભુવન, જયશેષમહેપગીરેશગણ, સ્ત
વનેગુણપાવનમુકતરણ, દુખહીનહરીદ્રવનંદવન, પ્રણમામીરીદેહસુતારવન
જગજીવઅનીકચરાચરજેભટકેભવકુપઅજસરજે, તવભક્તિવીનામદમુઢમ
તી, સપનેનલહેસુખલેશગતી; પરમાનંદપુરણકામવીભો, પ્રણતારતિભોચન
પાહીપ્રભો; અજ્ઞઆદીઅનામયચીદવન, મનમાનસદસરીપુઅતન, સનકાદી
કનારદદેવપતિ, નીગમાગમસારઅપારગતી, મદમોહનીશાતમદીનકરંખળના
ગહતંમુગરાજવર; ત્રયતાપશમાવનનામવીધુ, ભવરોગનીવારણુગીતમધુતર
ણીકુળકંજનપ્રકાશરવીપ્રગટચાહતમાઈકભારભુવી; રઘુવીરમહારણધીરધર
પ્રણમામીઅભીમતદાનવરંદહોરા. અખીલવીશ્વમગળકરણ, હરણસકળભવ
પીર, લીલાવીગ્રહવપુધરણુજ્યજ્યશ્રીરઘુવીર. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા
દમીકીનાંધ્યાંખ્યાંપરશુરામકૃતાશ્રીરામસ્તુતીનામપંચચત્વારીશોધ્યાય. ૪૫

• અ ૪૬. રાગધન્યાશ્રી. સ્તુતિશુણીમોહ્યાશ્રીરઘુવીરજી, શુણોમુજવાયટજ
ગુનાયકધીરજી; મેજેચઢાવ્યુધનુષપરખાણુજી, તેપાછુંકરેનહીએનીરવાણુજી. ૧
ઢાળ. નીર્વાણુખાણુઅમોઘમારૂં, ક્યાંમુકુહુઆજ; નવઉતરેપ્રતીંચાથકી, મોટેક
હો. મુનીરાજ. ૨ ત્યારેભ્રગુપતીકહેરઘુપતી, એમુકોશરનભમાંહે; કાળનેછે
દોતમો, મુજમૃત્યુઆવેજ્યાંહે. ૩ મુજકાળક્યારેથાયનહી, કરોમૃત્યુમાર
ગરોધ; સદાઅમરકરોમુનેહું, સાધીશતપનીજબોધ. ૪ એવુંસાંભળીને
મૃત્યુમારગ, મુકીયુંતેખાણુ; નીરોધકીધોકાળમારગ, મૃત્યુમારગ,
મૃત્યુજ્યકૃતજણ. ૫ તેસમેકરશુરામનું, આવતુંહતુંઅવશાન; તેશરથકી
નીરોધકીધો, જીત્યુંઋત્યુમાન. ૬ ભ્રગુપતીઋત્યુનીરોધકૃત, રઘુપતીખાણુ
વીચિત્ર; એકથાછેહનુમાનનાટક, વીષેપરમપવીત્ર. ૭ પછીનમ્યાશ્રીરઘુવી
રને, જમદગ્નિનંદનજેહ; ખદ્રીકાશ્રમમાંગયા, તપકરવાબેહાતેહ. ૮ એવીપ્રભુ
ભાજેઈરામની, આશ્ચર્યપામ્યાભુપ; સઉમુનીઆશીર્વાદદેતા, અખિલમગળરૂ

પ. ૯ સજ્જનહરખ્યાતદા, વરત્યોજ્યજ્યકાર; ભગુપતીસાગરકોધજળથી, ઉ
 તર્ધજેપાર. ૧૦ પછીવાળ્યાજનકવગાવીને, ભેટીયાદશરથરાય; વાજનવાજે
 અતીવણાં, સઉઅવધપથપળાય. ૧૧ સર્ગજેરાજનમળ્યાતેજે, કર્યોખડુસતકા
 ર; એમકુશાનરધુપતિજનસાથે, આળ્યાપુરમોઝાર. ૧૨ શુભમહુરતમાંમહિર
 પ્રવેશા, પુજ્યાગુરુમુનારૂપ; વધુસહીતચારેપુનજેઠને, હરખ્યાદશરથભુપ. ૧૩
 ગોત્રજપુખનિધિકરી, આખ્યાઅપરચિતદાન; સઉનચનેભોજનકરાવ્યુ, થાય
 મંગળગાન. ૧૪ અવધપુરનાલોકસરવે, હરખીયાનરનાર; રધુવીરવીવાગીત
 મગળ, ગાયગુણવીસ્તાર. ૧૫ ઘેરઘેરનોરણપતાકા, સાથીયાકુભવિતાન; ની
 તનવાંસુષણધરી, નારીકરેમગળગાન. ૧૬ સઉવિશ્વનોઆનદમગળ, સમેટી
 સમુદાય, તેઅવધપુરમાંરોઆવી, નચમાંનસમાય. ૧૭ પ્રસર્યોપછીતેદશદિ
 શા, વિસ્તર્યોચૈદભુવન; પદરામપદ્યપ્રાગવાશીત, જેમમળીયાચળીનોપવન,
 ૧૮ એસુખસમાજઅવધપુરી, રધુવીરનોવીવાય, કોટીઅનંતગીરાથટી, વર
 ણવીનવકહેવાય. ૧૯ રાજ્યાનીદશરથરાયની, સુખસકળશોભાખાણુ, તેવિ
 સ્તારીનેવખાંણુતાં, હારેકવિન્નાવાણુ. ૨૦ વાલ્મિકમુનીઆદિકવિતેજે, કહ્યાંચ
 રિત્રઅપાર; મેમંદબુદ્ધિયેકરી, ટીચીતકર્યોવિસ્તાર. ૨૧ એખાળકાંડનીકથા
 કોઈએ, પુરણનવકહેવાય; લીલાસાગરસુધારસ, રધુવીરનોવીવાય, ૨૨ જેગા
 યશીખેસાંભળે, આદરેશ્રદ્ધાપ્રેમ; સઉપાપથીમુકાયપ્રાણી, થાયમંગળક્ષેમ, ૨૩
 કરેમનનરામચરીત્રનું, સમજેકથાનોમર્મ; નીજભક્તિઆપેતેહને, રધુવીરપુર
 ણુઅલ. ૨૪ અમ્રતનિત્યેસેવતાજે, અમરવસતાવ્યોમ; તેસુધાપાનેપડેપાછા,
 ક્ષીણપુન્યેભોમ. ૨૫ પણકથાઅમ્રતપાંતકરતાં, જનઅમરતેથાય; પદમુકીમુ
 સ્તકસુરતણે, અપવર્ગપથપળાય. ૨૬ એઅધિકતાઅમ્રતથટી, રધુવીરજસમ
 હિમાય; જેઅલ્લવેત્તામુક્તતેપણ, કથાનિત્યેગાય. ૨૭ કરેશ્રવણસાદરએકથા,
 મનપ્રેમથીઊલાસ; રધુવીરતેનારહેમાંહે સદાપુરેવાસ. ૨૮ વાલ્મિકીરામાયણ
 થટી, પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેનાટકધારાતણો, સંમતમેળવ્યોછેસાર. ૨૯ ખા
 ણકાંડનીકથાપુરણ, કરીમતિઅનુસાર; પદપુરાંશરશેનેપાંતરીશ, કથારશીક
 વીસ્તાર. ૩૦ સઉસતકવીજનમહામતિકહુંવીનવીકરજેડ; પ્રાકૃતવાણીસાંભ
 ણી, મુજનેનદેશોખેડ. ૩૧ ગુરુપુરુષોત્તમશ્રીધરકૃપાયે, કરીકથાઆનંદ; દાસ
 ગીરીધરનીમીતમાત્ર, એકત્તાશ્રીગોવિંદ. ૩૨ એખાળકાંડનીકથાકહી, જેના
 અધ્યાયછતાળીસ; હવેઅયોદ્ધાકાંડનીકથા, કહુંકૃપાશ્રીભુગદીશ. ૩૩ વલણુ.
 ભુગદીશકેરીકૃપાયે, કહુંઅયોદ્ધાકાંડકથાયરે; શ્રોતાજનસઉભાવધરી, કહોજ
 યજ્યવૈકુંઠરાયરે. ૩૪ ઈતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંખાળકાંડે
 શ્રાત્શ્રાત્વધુભ; સહસીતારામયોઅયોદ્ધાપુરપ્રવેશમહોત્સવોનામપડચત્વારી
 શોઅધ્યાય. ૪૩ ઈતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંખાળકાંડેસપુર્ણ

અથ

શ્રી અયોધ્યાકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય. ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીબાળચરીત્રેઅયોધ્યાકાંડલીખ્યતે.રાગ કાફીનીદે
 શી. શ્રીગુરુપદપંકજઉપર, હુંવારીરે; રહુધરીમનમધુકરરૂપ, જાઉબલહારી
 રે. ૧ જેજકતઅંકુરનામુળકંદ, હુંવાં જેકૈવલ્યપદનાભુપ. જાઉં ૨ જેવૈરા
 ગવેલીતણાપુષ્પ, હુંવાં જેમંગળસુખનાસમુદ્ર જાઉં ૩ વેદાંતસિંધુનામીન
 રૂપ, હુંવાં નભશાંતીરસનાચંદ્ર. જાઉં ૪ જેધીરજમેરૂતણાશીખર, હુંવાં
 દયાજળધરરૂપદયાળ. જાઉં ૫ અજ્ઞાનતીમીરનાપ્રકાશરવી, હુંવાં સત્વશ
 રોવરકંજકૃપાળ. જાઉં ૬ ભક્તિવીરક્તિજ્ઞાનશુધ, હુંવાં ત્રિગુણ્યાત્મકતી
 રથરાજ. જાઉં ૭ શુધધ્વજભાગીરથીનાજળછો, હુંવાં ભવસિંધુતારકઝાઝ
 જાઉં ૮ એવાસદગુરુનાથઅનાથતણા, હુંવાં નથીઉપમાસમકહેવાય. જાઉં
 ૯ પારસલોહનુહેમકરેં હુંવાં પણુઆપરૂપેનવથાય. જાઉં ૧૦ મુરભી
 ચિતામણીકલ્પતરૂ. હુંવાં ઇછીતરૂળઆપેતેહ. જાઉં ૧૧ ગુરૂપોતાનેરૂપેકરે
 હુંવાં પ્રભુમેળવેનીસંદેહ. જાઉં ૧૨નિજમાખાપજન્મમરણુઆપે, હુંવાં
 યોનીપ્રત્યેનવાંનવાંથાય. જાઉં ૧૩ શ્રીગુરૂજન્મમરણુટાળે, હુંવાં વળીસ્વ
 તંત્રએકસહાય. જાઉં ૧૪ એવાશ્રીગુરૂનેનમસ્કારકરેં, હુંવાં ગાઉમુખનિ
 ધીરામચરીત્ર. જાઉં ૧૫ નિજસેવકજાણીકૃપાકરજે, હુંવાં સહુભગવતીસં
 તપવીત્ર. જાઉં ૧૬ કરૂણાઅનુગ્રહકરજેઘણી, હુંવાં કવીહરીજનમોટાસાધ
 જાઉં ૧૭ જેમતેમગુણુગાઉરામતણા, હુંવાં તેક્ષમાકરજેઅપરાધ. જાઉં ૧૮
 જેમબાળકબોલેબોખડું, હુંવાં શુણીમાતપીતાહરખાય. જાઉં ૧૯ એમપ્રા
 કૃતવાણીસાંભળી. હુંવાં મનધરજેવાત્સલ્યતાય. જાઉં ૨૦ હરીગુરૂસંતત
 ભોયરણે, હુંવાં નમુપ્રીતેવારંવાર. જાઉં ૨૧ બાળકપ્રુધેકરજેડી, હુંવાં ક
 રૂરામકથાવીસ્તાર. જાઉં ૨૨ વલણ. રામકથાવીસ્તારકહુંછું, દ્રઢવીશ્વાસમ
 નમાંધરી; કરજેડીકહેદાસગીરીધર, આતાજનબોલોશ્રીહરી. ૨૩ ઇતીશ્રીરામ
 ચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેપ્રથમોઅધ્યાય. ॥ ૧ ॥

અધ્યાય ૨.

રાગદેશાખ.શ્રીરઘુવીરચરીતકથાઅમ્રત, લીલાસિંધુઅપાર; પ્રાકૃતવાણી
 પદબધકરંજી, બુધમાનેવીસ્તાર. ૧ બાળકાંડમાંપ્રથમકથાકહી, રાવણકુળઉત
 પત્ન; દશરથલગ્નશ્રવણવધસમર, શૃંગીચરીતજગત્ત. ૨ ઉનુમતનીઉતપતિક
 હી, પછીરામજન્મસમુદાય; બાળચરિત્રકહયુરાવવનું, તીરથાટણવિદાય. ૩ વિ
 શ્વામિત્રઆગમનઅવધપૂર, વશીષ્ઠબોધવિચાર; તાલિકાવધમખરક્ષણનિશીચ
 ર, આદિસુબાહુસંહાર. ૪ મુનિવધુશ્રાપમુક્તાકરીને, સુણીસીતાજન્મકથાય;
 જનકપુરીમાંપ્રવશાવળતા, સ્વાગતકીધીરાય. ૫ ધનુષભંગકરીજ્ઞ્યાનકીપર
 ણ્યા, ભ્રગુપતીગર્વઉદ્ધાર; પછેકુશળઅવધપુરીમાંઆવ્યા, વરત્યોજયજયકા
 ર. ૬ હવેશ્રોતાજનસહુભાવેસુણજ્યો, અયોદ્ધાકાંડવીચાર; રાજતજીરઘુવીર
 નિકળ્યા, વનમાંએવિસ્તાર. ૭ શ્રીરામલક્ષ્મણભરથશતરૂઢન, પરણીનેઆવ્યા
 ઘેર; ઉછવમાંદીનજયસર્વના, સહુનેલીલાલહેર. ૮ ત્રૈલોકીવીરરઘુવીરનેસેવે, ભ
 ક્તિશ્રદ્ધાસહીત; માતપીતાનીઆજ્ઞાપાળે, અધરમકપટરહીત. ૯ ચારખધુની
 ચારવધુ, તેપાળેપતીવૃતધર્મ; સુરપતીસુખશ્રીકોટીવણુ, સુખભોગભોગવેપ
 મ્. ૧૦ સાસુતણીઆજ્ઞામાંરહેતાં, કુળવધુધર્મસમેત; ભેદરહિતમાતાયોસર્વ,
 સહુનુસરણુહેત. ૧૧ એમવણાદીવશવીત્યામહાસુખમાં, સાચવતાનીજધર્મ;
 પિતાનીઆજ્ઞાપ્રભાણેકરતા, રાજકાજનુંકર્મ. ૧૨ હવેકેકેરોખધુકહીયે, સંગ્રા
 મજીતએ નામ; તેએકસમેઆવ્યોપુરમધે, ભુપતીકેરેધામ. ૧૩ તેચારમાસર
 હીનીજપુરજવા; થયોતતપરજેણીવાર; ત્યારેકેકેસાથેબોલ્યોવચન, સંગ્રામજી
 તતેણીવાર. ૧૪ ભરથશતરૂઢનબન્યોખાંધવ, મોકલમારીસાથ; થોડાદીવસહું
 રાખીસમાટે, બેનીસાંભળવાત. ૧૫ ત્યારેકેકેકહેહુંહાકહુંહું, પણરાયનેપુછોપે
 ર; જોભુપતીઆજ્ઞાઆપેતો, તેડીજઓતમધેર. ૧૬ ત્યારેમાંમાએકહુંમહીપતી
 ને, શુણોભુપતીમુજવચન; આજ્ઞાઆપેતોતેડીજઉ, ભરતનેશતરૂઢન. ૧૭ મોશા
 જમાંહેગયાનથીકાઠદીન, માટેમનોરથમન; એકમાસરાખીનેવળતા, સોંપીશ
 તમનેતન. ૧૮ એવાંવચનસુણીનેદસરથરાયને, જળભરીઆવ્યુનેણુ; ભરથ
 શતરૂઢનપાસેતેડાવીને, રાજબોલ્યાવેણુ. ૧૯ શુણોપુત્રઆમાંમોતમારો, આગ્ર
 હકરેછેઅપાર; માટેથોડાદીવસજઈનેરહીઆવો, મોસાળમાંનીરધાર. ૨૦ જો
 નાકહીયેતોતમારીમાતને, હુખલાગેમનમાંહે; માંમોતમારોરીસાયમાટે, જઈ
 આવોસુતત્યાંહે. ૨૧ એત્રુંકહીરાયેરૂદેશુચાંપ્યા, ગદગદથઈબહુપેર; જાઓખા
 પસુખેએકમાસરહીને, આવજ્યોપાછાધેર. ૨૨ ભરતનેભાવજવીનોનથી, મુકી
 રામતણીસેવાય; પછેમાતપીતાશુંભરતજબોલ્યા, કરજોડીનમીપાય. ૨૩ શ્રી
 રામનીસેવાસમાગમપાખે, મુજનેરૂચેનહીઆન; રામવીજેએકક્ષણુતે, કોટી

કલ્પસમાન. ૨૪ શ્રીરામચંદ્રહુચકોરચાત્ક, રઘુપતીજળમરરૂપ; મુજમનકં
દસદામપ્રુલીત, રહેરાધવદીનકરભુપ. ૨૫ રામસુરભીહુવત્સકહોતે, વીયોગ
કેમકરીસહેસે; કલ્પવૃક્ષનાંવીહગમતેવળી, બળુલઉપરનવબેસે. ૨૬ એલુંક
હીગદગદક ઠેથયાને, આંસુઆવ્યાંલોચન; ત્યારેકેકેકેકહ્યુંએકમાસરહી, વહેલા
આવજેતન. ૨૭ ત્યારેભરતેમાતપીતાનુવચન, તેલોપાયુંનહીત્યાંહે; પછેસત્વ
રથધબેવીરજઆવ્યા, રઘુપતીબેઠાજ્યાંહે. ૨૮ શ્રીરામચંદ્રનેચરણેલાગ્યા, ભ
રતનેશતરૂધન; ત્યારેરામેઉઠીનેરૂદેશુઆંપ્યા, દીધુઆલીધન. ૨૯ મોસાળજવા
નીઆજ્ઞાલીધી, સાથેવણીસેનાય; માતુળસાથેરથમાંબેશીને, ભરથશતરૂધન
જય. ૩૦ એમખન્યોવીરમોસાળગયા, પણુમનરઘુવરનુધ્યાન; રામલક્ષ્મણુતે
ધેરરહ્યાછે, વીરખન્યોખળવાન. ૪૧ વળણ. ખળવાનખન્યોરહ્યામદીર, રામ
લક્ષ્મણુવીરરે; નીતીધરમનેચલાવેછે, ધરમધોરીધરધીરરે. ૩૨ ઈતીશ્રીરામ
ચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેભરતશતરૂધનયોમાતુળઆહમ
મનનામદ્રીતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગ સામેરી. મોસાળમાંહેગયાખન્યો, ભરતશતરૂધન; શ્રીરામલક્ષ્મણુરહ્યા
મદિર, વરતેનિરમળમન. ૧ નિતસેવતાગુરૂચરણુપકજ, ધરમપંથપળાય; વ-
શિષ્ટમુનિનામુખથડી, સુણુતાપુરણુકથાય. ૨ સભાકરીએકસમેબેઠા, રાયદશરથ
ભુપ; રંગમંડપમાંહેબેઠા, ગુરૂસહિતઅનુપ. ૩ ત્યારેજેવાવિધાનીપરિક્ષા, તે-
ડયાલક્ષ્મણુરામ; પછીકળાયુદ્ધનીદેખાડી, સઉપોતેપુરણુકામ. ૪ અસ્ત્રશસ્ત્રઅ
નેકવિદ્યા, સકળમંત્રજજેહ; મહામેશામહિશનુયુદ્ધ, કરીદેખાડયુતેહ. પ્રસન્નથ-
યાધણુરાયજી, જોઈપુત્રનોપરતાપ; ત્યારેસકળગુણસંપુર્ણજણ્યા, રઘુવરનેઆ
પ. ૬ એપ્રકારેઆનંદમાંદિન, જયછેસુખમાંહે; રઘુવીરનેસેવતાંભાવે, જનકત
નયાત્યાંહે. ૭ એકવારબેઠામદિરમાં, અજપાળનંદનજેહ; નિજમુખનેઅવલો
કતા, આદર્શમાંહેતેહ. ૮ ત્યારેકરણુઆગળકેશશિરનો, રવેતદીઠોરાય; ઊદાશી
આવીઅતિવણી, મનમાંહેથઈચિંતાય. ૯ જાણુજરાઆવીવાતકહેવા, ચેતા-
વાનરદેવ; એમવિચારીવશિષ્ટગુરૂને, તેડાવ્યાતતખેવ. ૧૦ ગુરૂનેકહેહુંછતાંહ-
વે, કરેરઘુવરરાજ; સંકલ્પમારેમનથયો, તેકરોગુરૂમહારાજ. ૧૧ અભીશેકર
ધુવરનેકરો, શુભલગ્નજોઈઆજ; રામનેદેખેરાજકરતાં, થાયમારૂંકાજ. ૧૨
ગુરૂકહેતમોરૂડુવિચારયું, ઘટેએમજભુપ; સાહીત્યસરવેકરાવોએ, જથાયોગ્ય
અનુપ. ૧૩ ત્યારેદશરથેતેડાવીયા, રઘુવીરનેએકાંત; પાસેબેસાડીનેકહ્યું, નિજ
મનતણુંવરતાંત. ૧૪ હેરામમુજનેએમભાસ્યું, કહંસત્યવચન; થોડાદીવસ-
માંજણુંહવે, પડશેમારૂંતન. ૧૫ મુજગ્રહપણુવિપરીતછે, અવદશાબેઠીજણુ

શનીઆઠમેગુરુપારમે, તેકરેરીષ્ટપ્રમાણ. ૨૬ મુજમરણચિન્હજણાયછે, માટે રામકરતુરાજ; તમેતમારૂંસંભાળો, પુરદેશધરનુંકાળ. ૧૭ એવાંવચનશુણીને જીપચરણે, નમ્યાશ્રીરધુરાય; મહારાજજેકહોતેકરૂં, શિરચઢાવીઆજ્ઞાય. ૧૮ પછેરાજયેસહુનેતેડાવ્યા, પોતાનાપરધાન; સહુકારસરવેનગ્રનાતે, બોલાવ્યા દેઈમાન. ૧૯ દરબારનાઅષ્ટઆધિકારી, આદેસરવેસભાય; તેસરવેસાંભળતાંપ છે, બોલીયાદશરથરાય. ૨૦ ભાઈસઉસભાજનસાંભળો, મેંમનવિચારયુંઆજ; માટેપંચસહુનેગમેતો, રામનેઆપુરાજ. ૨૧ એવુંશુણીસરવેહરખીયા, ધન્ય-ધન્યહેરાજન; એકાજતોરૂઢવિચાર્યું, અરેરિપુનાશન. ૨૨ વશિષ્ઠઆદેસરવરૂ-પિયે, મહુરતઆપ્યુંસાર; ચૈત્રસીતસપ્તમીશુભ, ગુરુપુણ્યયોગવિચાર. ૨૩ સાહીત્યસઉતતપરકરાવ્યું, વશિષ્ઠેતેણીવાર; ઉપલક્ષણઆંણીમેજાવ્યાં, અભિરોકનોઉપચાર. ૨૪ ચ્યારદંતનોઉજવળહસ્તી, સ્વેતહયશુભઅંગ; નવિનસિંહાસનકનકનું, છત્રચાંમરસંગ. ૨૫ સપ્તપદ્મવપંચમ્હરતિકા, ચ્યારસમુદ્રનુંવાર; મોટાવિપ્રનેજપકરવાને, બેસાડયાનિરધાર. ૨૬ સહુનગ્રનેશણુગારીયું, ધરચોટાંશેરીપોળ; નરનારીઅતિહરખેભર્યા, થઈરહયોરગજકોળ. ૨૭ પહેલોદિવસેવશિષ્ઠગુરૂયે, આજ્ઞાઆપીતાસ; શ્રીરામસીતાખનેજણને, કરાવ્યોઉપવાસ. ૨૮ રધુનાથનેહાથેકરીને, અપાવ્યાંખહુદાન; હોમહુતાશનમાંકર્યો, ત્યાંથાયમંજળગાન. ૨૯ આહુતીઆપીસ્વહસ્તે, કર્યોતરૂપ્તીહુતાશન; ધુમરીકેરધુવીરનાં, રાતાંથયાંલોચન. ૩૦ કેકૈકૈશલ્યાસુમિત્રા, મનહરખનોનહિપાર; સુખવંતસરવેરાણીયો, આપતીદાનઅપાર. ૩૧ બારણેમંડપરોપીયો, ગુણીજનકરેછેગાન; બહુરંગતોરણખાંધીયાં, ઝળકેવિચિત્રવિતાન. ૩૨ એમકરતાંનિશાયધને, સુરજપામ્યોઅસ્ત; ત્યારેકુશાશનપરરામસીતા, પોઠીયાંથઈસ્વસ્થ. ૩૩ સિંધાસન ઉપરપ્રભાતે, બેસશેરધુરાય; સઉલોકઆનંદપામિયા, દેવનેથઈચિંતાય. ૩૪ વળણ. ચિંતાથઈસહુદેવને, જેરધુવર કરશેરાજરે; ત્યારેહુષ્ટનેક્યારેમારશે, ક્યેમથશેઆપણુંકાજરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડદશરથેનવશિષ્ઠાજ્ઞયા શ્રીરામરાજ્યાણીષેકવિચારોનામત્રતીયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગમારૂ. શુભોશરોતાકહુવરતાંત, હરીઈચ્છામોટીખળવંત; રામનેઆપણુંકર્યુરાજ, કર્યુતતખરસાહીત્યકાજ. ૧ તેજાણીનેસરવેદેવ, મનચિંતાપામ્યાતતખેવ; સર્વેમનમાંથયાઉદાસ, આવ્યાપ્રહ્લાકેરીપાસ, ૨ સુભોવાતપિતામહઆજ, કાલેરામનેઆપેછેરાજ; સ્વર્ગતુલ્યરાજસુખએહ, તજકેમનિકળશેતેહ. ૩ રાવણાદિકઅસુરઅપાર, ક્યારેકરશેતેનોસંધાર; તેમાટે કરોએવોઉપાય, રામ

રાજતજવનજય. ૪ ત્યારે છુટે આપણા બંધ, મારે રામજઈદશસ્કંધ; એવાં વચન સુ
ણ્યાં વીધી જ્યારે, ઉભો કર્યો વીકલ્પકળી ત્યારે. ૫ જાતું અવધ પુરી કર એશ, કેકેના
મનમાં પરવેશ; માગે રાયની પાસે વચન, ભરત રાજરઘુપતિવન. ૬ ત્યારે કળી જુગ
કહે મહારાજ, કેમ થાશે એ મુજથી કાજ; સત્યવંત છે સર્વ પ્રજા, મેં પુરી માં નહિ પ્રવે
શાય. ૭ વીધી કહે સુણ સાચું વચન છે રામને ગમતું મન; માટે જાતું ઉતાવળો આજ,
કર સકળ દેવનું કાજ. ૮ આલ્યો મન કરતો સંકલ્પ, એતું શુણી કળી થયો વીકલ્પ,
આવ્યો અવધ પુરી છે જ્યાં છે, નવ પેસાયું ન અજ માં છે. ૯ છે સુધર મીનરને નાર, મા
ટે જઈ રહ્યો વાડી મોઝાર; સુણો શરો તાથ ઇસાવધાન, એક થાનું અનું સંધાન. ૧૦
મંથરાનામે એક દાસી, હતી કેકેરી ખવાસી; તે પુરવને પાપે એશ, રાખે રામ ઉપ
ર મણો દેશ. ૧૧ એક સમે પ્રભાતે રામ, સેજ્યાથી ઉઠ્યા પુરણકામ; દંતધાવન
કરવા કાજ, બેઠા ચોકમાં શ્રી મહારાજ. ૧૨ પાસે ઉભો એક ખવાસ, બેઠા ચોકી ઉ
પર અવીનાશ; તે સમે આવી મંથરા પાસ, પુંજે વાળતી નિજ અવાશ. ૧૩ રામ ઉ
પર ઉડી રજજ, બોલ્યો શેવક થઈ નેધ જજ; હવડાં રહેવા દે તારૂં કાજ, રજે ભરાય છે
મહારાજ. ૧૪ એતું કહે તામાં વઢવાલાગી, ગાળો દેતી તે બોલી અભાગી; દુરવચ
ન કહ્યાં તજી લાજ, જાણ્યા તારા મોટા મહારાજ. ૧૫ એવાં સાંભળી વચન વીરોધ,
અઢ્યો શ્રી રસે વીરને ક્રોધ; અરેરંડાતું તારે મારગ જને, વઢે છે કુખ જ્યાં તું શાને. ૧૬
એમની કળ્યું મુખથી વચન, દાસીનું થયું કુખડુતન; અષ્ટ અંગ થયાં છે વંક, કાળી
કુખડી આડે અંક. ૧૭ જોઈ રૂપામીલ જજ, નમી શ્રી રઘુવીરને પાય; હું અજ્ઞાને
બોલી તમ સાથ, અપરાધ ક્ષમા કરો નાથ. ૧૮ હું વી મુખ થઈ પડ્યો વંક, પ્રભુ દા
સી તમારી રંક; રામ કહે શુણ કુખ જવચન, રહેશે વણાકાળ તુજ તન. ૧૯ જુગદ્વા
પર મથુરાગામ, થશે જન્મ તારો તે ઠામ; નામ કુખ જ કુખડુરૂપ, થઈ શકિં કરી મથુ
રાં ભુપ. ૨૦ હું ધરી શકું જ અવતાર, ત્યારે તારો કરી શકું ધાર; કંસ મારવા કાર
ણ ત્યાં છે, હું આવી શમથુરામાં છે. ૨૧ તારૂં કરી શકું દરરૂપ, સુખ આપી શપરમ
અનુપ; એમ બોલ્યા શ્રી રઘુવીર, થયું કુખડુતેનું શરીર. ૨૨ વહી ગયા પછે કેટલાક
દીન, રામને ઈર્ષ્ય રાજ્યાસન; તેમ જુરતને પહેલે દીન, વાડી માંગ ઇદાસી જન. ૨૩
મંથરા ત્યાં વીણતી પુલ, તે વીકલ્પે દીડી અનુકુળ; કુળરહિત અધર મીકુપાત્ર, કર્મ
કુછિત કુખડુગાત્ર. ૨૪ એવાં જોઈ અમંગળ વેશ, કર્યો મનમાં વીકલ્પે પ્રવેશ; પાક
ફળ કર્ણીંગનાં જોહ, મંથરાયે ભક્ષણ કર્યો તેહ. ૨૫ દાસી ભ્રષ્ટ થઈ રીગત્ય, તે વીક
લ્પે ભુલાવી મત્ય; પુલ વીણતાં ઉપનો વિચાર, પાછી આવી તેન અમોઝાર. ૨૬ વળ
ણ. ન અમાં આવી મંથરા, તે કરવા કુડુકાજરે; મારા ભરતનો કોઈ ભાવન પુછે, કેમ
રામને આપે રાજરે. ૨૭ ઇતિ શ્રી રામચરિત્રે સંમત વાલ્મીકીનાટક ધારાયાં અયોધ્યા
કાંઠે મંથરા શરીને કળીયુગો પ્રવેશોનાં મચતુર્યો અધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગધન્યાશ્રી. દાસીઆવીરાજદ્વારજી, કુછીતકરતીમનમાંવિચારજી; ક
ળીચેષ્ટીધીબુદ્ધિબ્રજજી, મુળેઅધરમીયધમતીનજી. ૧ ઢાળ. નજમતીઅતી
બ્રજથઇને, આવીરાજદ્વાર; ત્યાંકેકેરાચોકમાં, મંડપરચોછેસાર. ૨ ચંદ્રવાતો
રણખાંધીયાં, વાજગરજત્યાંહે; તેજેદાસીબળીમનમાં, આવીમંદીરમાંહે.
૩ થઈરહયોમગણસોહલો, જેઠદેશઆવ્યોમન; જેમસંતમુરતીજેઠને, કરેદે
૫ પામીજન. ૪ વસંતરતમાંકેષીલાનો, સુણીનાદરસાળ; જેમકાગમનમાં
ખેદપામે, એમલાગીઝાળ. ૫ પડિતનીવિતપતિજેઠ, થાયેમુરખનેસંતાપ; શ્રી
મંતનેજેઠબળેજેમ, દુરબળદરીદ્રીઆપ. ૬ આચારીનીલીલાજેઠ, અપવીત્ર
નેથાયેખેદ; હીસકનેજેમદયાનરૂચે, વિષયીનેનીરવેદ. ૭ પતિવ્રતાનોધર્મજે-
ઠ, કરેજરણીમનદેશ; એમમગળજેઠનેમંથરા, કરવાનેઆવીકલેશ. ૮ કેકેક
નેકુટતીઆવી, શીરપોતાનુજેહ; પુષ્પછાબપછાડીલાગી, રૂદનકરવાતેહ. ૯ કે
કેકહેરેશુથયું, તેકહેમુજવિચાર; આનંદનોદિનઆજછે, કેમરહેછેતુંનાર. ૧૦
દાસીકહેરેઅભાગ્યણી, તારૂંથયુંકુડુંકાજ; સુતમોકલ્યામોસાળમાં, રામને
આપેરાજ. ૧૧ રાણીકહેરેમુરખતું, એમખોલેખોલ; મારેભરતજેવારામછે,
બેપુત્રએસમતોલ. ૧૨ એમકહીમોતીમાળવાલી, એનેકરવાનેશાંત; તેતોડી
નાખીપછાડી, કરતીમહાકલપાંત. ૧૩ તારેઉગરશેશુએથતાં, તુજપુત્રનીશી
પેર; તારેજીવ્યાનોઆરોનથી, શુંરહ્યુંસુખતુજધેર. ૧૪ ભાવનહિપુછેભરતનો,
થશેરામજ્યારેભુપ; તુંશેવાકરજેકૌશલ્યાની, થઇનેદાસીરૂપ. ૧૫ કેકેકહેછા
નીરહે, શાંકરેકેકટચેન; રામનેઅંતરકંઠનથી, તુંસાંભળમારીબેન. ૧૬ સહુ
માતનેસરખીગણે, રઘુવીરધરમસ્વરૂપ; ભરતપણુએનેભજેછે, સમાનભાવઅં
નુપ. ૧૭ એમકહીઆલિંઘનદેઠ, ભુજમાંહેલીડીનાર; પ્રવેશતવકળીચેકર્યો,
કેકેરહેમોઝાર. ૧૮ બુદ્ધિફરીરાણીતણી, મનમલીનથયુંતેણીવાર; રાંથરાશુબો
લીપછે, કરીકપટકુડવિચાર. ૧૯ સુણબહેનહુંસમજીહવે, તુજવચનકેરોમર્મ;
વિચારઉઠોમેકર્યો, ત્યારેથયોમોટાભર્મ. ૨૦ તેભલીચેતાવીમુને, ઉપકારકીધો
આજ; આપણેશુઉગરેજે, રામનેઆપેરાજ. ૨૧ મંથરાકહેરેમાવડી, એવીઅ
ક્લસુઝીમુજ; એસામેપાળજખાંધીચે, માટેચેતાવીતુજ. ૨૨ કેકેકહેરેપ્રાણુવ
હલ, ખરીકહીતેવાત; રામનેઆપેરાજકાલે, આડીછેએકરાત. ૨૩ હવેશોઉ
પાયજહુંકરૂં, તેકહેમુજનેપેર; જેરાજપામેભરતજીતો, થાયલીલાલહેર. ૨૪
ત્યારેદાશીકહેરાણીસુણો, આવેનીશાયેરાય; ત્યારેરીસાઇનેબેસજ્યો, ધરીરૂપ
કરૂંપજકાય. ૨૫ જ્યારેમનાવેમહિપતિતમને, ત્યારેમાગીલોજ્યોવચન; રાજ
આપોભરતને, રઘુવીર જાયે વન. ૨૬ પુર્વેબેવરદાનનું, તુનેવચનઆપ્યુંરાય;

તેમાગીલેજેમોજીથી, જેરામવનમાંજાય. ૨૭ ચૌદવરસવનભોગવે, ત્યાંઅસુ
રકરશેવાત; પછેરાજનિશકંટકથશે, એરાખ્યમનમાંવાત. ૨૮ એવાંવચનસુ
ણીકિકરીકેરાં, કેકૈહરખીમન; પછેઅલંકારસહુતજીને, બેડીશોકભોવન. ૨૯
વળણ. શોકભોવનમાંસુંદરી, તેનીસાથેબેડીનારે; મુક્તકેશનેવેશકુછીત, ધ
રતીદુખઅપારરે. ૩૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં અયો
ધ્યાકાંડકેકૈવચન શ્રવણાતદશરથવિષાદોનામ પંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગશેરકનીચોપાઠ.શુભોઆતાએકચીતેકરી થઈરજનીદિવસગયોઅનુસરી;
ત્યારેરાજદશરથતેણીવાર,આવ્યાકેકૈનાભોવનમોઝાર. ૧ દાસીમંથરાનેપુછ્યુંક
થી ક્યાંગઈરાણીદેખાતીનથી;ત્યારેકુખજબોલીરીશેચઢી ઓપેલીતમારીરાણી
પડી. ૨ રાજદશરથઆવ્યાપાસ,આંહાંકેમબેડીછુંથઈનેઉઠાસ; મીઠેવચનબોલા
વેરાય,તેમતેમરાણીઅવળીથાય. ૩ હસ્તસ્પર્શવામાંડયોજદા,રાણીએકરતરછો
ડયોતદા,પછેરૂદનકરવામાંડ્યુંધણુ,નજાણ્યુંકપટરાયેતેતણું. ૪ બોલસાચુતુનેમા
રાસમ,તુ રીસાઈનેરડેછેકેમ;આંસુધારાયેલીજેરૂદે,રૂદનકરતીરાણીવદે. ૫ હુંન
હિંમોહુતમારીસાથ; જાઓશુંકરવાઆવ્યાનાથ; હેતતમારૂજાણ્યુંરાય, તમને
હુંઆપીશહત્યાય. ૬ ત્યારેરાજકહેઆવડુક્યાંયકરે, શામાટેદુખમનમાંધરે; જો
કોઈયેદુભીહોયતુને,તોદેઉડંડસાચુકહેમુને. ૭ માગ્યમાગ્યજેમાગેતુય, સત્યવચ
નથીઆપુહુંય;હુંસરખોસ્વામીતારે, નથીનુન્યવસ્તુમારે. ૮ વળતીકેકૈબોલી
વચન, કેમજાઓહુલીરાજન, ગયાહુંધકરવાત્રશપરવાસાથ, હુંતમસંગઆ
વીતીનાથ. ૯ ત્યારેઆખ્યાંછેજીગલવચન, તેઆજ મુનેઆપોરાજન; રાજક
હેમાગીલેસુખે,સત્યવચનનાનહિકહુમુખે. ૧૦ ત્યારેકેકૈકહેવચનમાંજયવનરા
મ,ચઉદવરશક્તીગીરહેતેકામ;મારાભરતનેઆપોરાજ, એબેવચનમાગુછુંઆજ
૧૧ એવુંવચનસુણ્યુજેટલે,વ્યાકુળરાયથયાતેટલે;જેમવજરવીજળીઆવીઅ
ડે,જેમશીરપરવતતુટીપડે, જેમવેહેરેકાળજીકરવતધાર, એમદશરથનેદુખથયુ
અપાર;પ્રલયઅગ્નિકેકૈનુવચન,બળીગયુરાયનુઆયુશતેદન. ૧૩ પડ્યામુપતિ
પૃવીથમાંહે,આંખ્યેઆંસુધારચાલીત્યાંહે;અંગમોડીનેબેઠાથાય ખોળાપાથરીકહે
છેરાય. ૧૪ અરેપ્રીયેકંઈખીજુંમાગ્ય,એવિનાઆપુધરીઅનુરાગ;મારોરામકોમ
ળસકુમાર, શીદમોકલેવનમોઝાર. ૧૫ નહિકરેરામરાજવહેવાર, ભરતનેસોંપુ
સહુધરખાર; એરાજભરતડરેસર્વદા, રામધેરબેસીરહેસદા. ૧૬ એખાળકને
શીદકાઢેવન, છેવણુરામનુકોમળતન; એમદિનવચનકહ્યારાયેજદા, ત્યારેકેકૈ
ધુરકીબોલીતદા. ૧૭ શુંઅધરમીછોરાજન, લાગશેરવીકુળમાંલાંછન; સ
ત્યવચનનહિપાળોસાર, તોપુરવજપડશેનરકમોઝાર. ૧૮ કેકૈવચનતે વા

ગ્યુંખાંણુ, ભેદ્યુરૂદ્ધેમજયેપ્રાણુ; મુરછિતથઈનેપડિયારાય, નેત્રથકીજળ
ચાહ્યું જય. ૧૯ એમ અસ્ત્રીવશરાજયયા, વચનખધમાં આવીગયા; ત્રીયલો
લીલુખપામેઘણુ, વીવેકજ્ઞાનજયેતેતણુ. ૨૦ વીનતાનેવશજેઅનુસરે, તોસક
જપાપતેપુરૂપકરે; અસ્ત્રીઅવીધાપરમાંણુજ્યો, મુરતીમંતવ્યાધીજળણુજ્યો. ૨૧
અચેતથઈપડિયારાજન, નવજાંણે કોળીજુઅન્ય; રજનીતેમહાદુખમાંગઈ,
અરણુઉદેનીવેળાથઈ. ૨૨ ગુરૂવશિષ્ટવેલાડીયા, સભામાંહેસત્વરઆવીયા;
સુમંતને કહે જાવરમાંહે, તેડીલાવ્યરાજનેઆંહે. ૨૩ સુમંતચાહ્યોતેણીવાર,
આવ્યોકેકૈનાભોવનમોઝાર; દશરથરાજપડીયાજ્યાંયે, સુમંતઆવીઉભોત્યાંયે.
૨૪ પ્રધાનેચરણુવંધાનૃપતણા, દીકારાયનેદુખિયાવણા; વીકળવેશમુકેની
શ્વાસ, નેત્રેજળઅતિવદન ઉદાશ. ૨૪ મિત્રીખોલ્યોકરીવીનતી, સભામાંહે
ચાલોભુપતિ; સર્વસાહીત્યતત્પરકર્ચુઆજ, તમનેખોલાવેગુરૂમહારાજ. ૨૬ વ
ચનસુમંતતણાંસાંભળી, રાયેરડવામાંડયુંવળી; અરેસુમંતસુણુકહુંઆદિશ,
મારૂંમરણુઆવ્યુંછેશીશ. ૨૭ તેમોટે ઉતાવળોજઈઆવ્ય, તુ અદિરામનેતેડી
લાવ્ય; સુણીરાયનાંશોકવચન, સુમંતનેદવલાગ્યોતન. ૨૮ પડ્યોત્રાસમુખઉ
ડી ગયું, નજણેરાયનેશુંદુખયયું; ચિંતાતુરથઈમિત્રીએહ, રામધામભાણીચા
હ્યોતેહ. ૨૯ જેમકળાહીણુગ્રહણેરવીથાય, એમથઈનિસ્તેજસુમંતજય; સં
સારતાપેતપીયોજન, જેમઆવેમુમુક્ષસંતસદન. ૩૦ વળણુ. સંતસદનઆવેમુ
મુક્ષ, આત્મપ્રાપ્તિસુખકાજરે; એમસુમંતઆવ્યોઉતાવળો. જ્યાંવીરાજેશ્રીર
ધુરાજરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડસુમં
તશ્રીરામમંદિરાગમનનામપષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગધન્યાશ્રીનીદેશી. રંગમેહેલમાંપોઢયારામ, સીતાસેવતાંપુરણુકામ;
ભ્રામીમહુરતમાંરધુવીર, ઉઠ્યાનીંદ્રાતજીરણુધીર. ૧ કર્ચુસ્નાનદાનજપહોમ,
દ્વિજધેનુપુજપતીવ્યોમ; એમકરતાંથયોછેપ્રભાત, આવીનમીયાલક્ષ્મણપ્રાત.
૨ પહેર્યાવસ્ત્રઆભુષણસાર, કુંડળમુગટતીલકજળકાર; બેઠાઆસનથઈનેસ્વ
સ્થ, સુમીત્રીનીગ્રીવામુકીઅસ્ત. ૩ એટલેત્યાંઆવ્યોસુમંત, મુખકરમાયુમ
હાદુખવંત; આવીનમીયોતેરામનેપાય, હશીખોલ્યાત્યારેરધુરાય. ૪ આવોસુ
મંતસુખનારાશી, થયાછોકેમચીત્તઉદાશી; અધીકારીછોમુખ્યપ્રધાન, મુખ
કરમાયુંકમળસમાન. ૬ તમોજેષ્ટખંધુસમમહારે, શીવ્યથાપ્રગટીછેતમારે, રા
મનાંસુણીહેતવચન, થયોગદગદઆંસુલોચન. ૬ કરજોડીનેખોલ્યોસુમંત,
સ્થિરમનકરીધીરજવંત; કેકૈનેમંદીરછેરાય, તમનેતેડેછેત્યાંરધુરાય. ૭ સુણી
રામઉઠ્યાતતકાળ, સાથેમંત્રીસુમિત્રાખાળ; ચાહ્યાભુષણમંડિતતન, લાજે

કોટીકમિનકેતન. ૮ નીરખેલોકસઉભગવાન, નેત્રેકરતાસ્વરૂપનુપાન; આજ
મંગળદીનવીષેક, થશેરામનેરાજ્યાલીષેક. ૯ આપણાભાગ્યતણેનહિપાર,
એમવાતોકરેનરનાર; એવેઆવ્યાકેકેનેવેર, જીવેતોથઈ વીપરીતપેર; ૧૦ રાંમ
સાથેસુમીત્રીસુમંત, દીઠારાયનેમહાદુખવંત; પીતાનેપાયેલાગ્યારામ, કરજેડી
ઉભાઅભિરામ. ૧૧ સ્પુદસ્પુદરેડેછેરાય, નેત્રેથીજળગ્યાલ્યુજય; જાણેમદગ
જપડીચોકુપ, પાસેબેઠીસીંહણીરૂપ. ૧૨ ત્યારેરામકેકેનેપુછે, કહોમાતઆકાર
ણુછે; રાયનેશીવ્યથાથઈમન, કેમભુમિકર્યુંછેશયંત. ૧૩ બોલીકેકેસાંભળ
રામ, અન્યદુઃખનથીઆઠમ; મુનેઆપ્યાંતાંબેવરદાન, રાયપાસેલીધાંમાગી
માન. ૧૪ રામચંદવરસજયવન, ભરતભોગવેરાજ્યાસન; મેંમાગ્યાંએનિશા
યેવચન, સુણીખેદપામ્યાછેરાજન. ૧૫ નથીખીજીદુખલગાર, માટેપડીયાછે
પૃથ્વીમોઝાર; રામકહેશુંજોમાતામારી, મારેપાળવીઆજ્ઞાતમારી. ૧૬ મારોભ
રતકરેજેરાજ, તોહુપ્રસન્નવણોછુંઆજ; આપ્યુંવરદાનતમનેરાજન, મારેપા
ળતુંસત્યવચન. ૧૭ એતુંસાંભળીલક્ષ્મણવીર, ક્રોધવંતથયારણધીર; કરીવી
કટખગુટીકપોળ, ફરકેઅધરરીસેરાતાયોળ. ૧૮ શેષનાગનોઅવતારજેહ, તેણે
નવસહેવાયુતેહ; જાણેકેકેનેહવડાંમારું, જોણેઅઘટીતકર્મવીચાર્યું. ૧૯ રામ
આજ્ઞાવીનાનબોલાય, માટેક્રોધથંભાવ્યોકાય; એવેઆવ્યાત્યાંગુરૂદેવ, શુણ્યસ
કળવૃતાંતજએવ. ૨૦ બેઠામુનીવરશીશોડાલાવી, વીચાર્યુંમનવીપરીતભાવી;
અરેદઢવતણીગતીમોટી, આપણીમતીસર્વેખોટી. ૨૧ નમ્યારામગુરૂનેપાય, ક
રજેડીબોલ્યારધુરાય; આપોઆજ્ઞાહુંજીઉવન. આંસુઆવ્યાંમુનીનેલોચન. ૨૨ ગુ
રૂપીતાજેકેકેમાત, ત્રણેનેનમીયાજીગતાત; આવ્યાકૌશલ્યાનેમંદીર, રામસાથેલ
ક્ષમણવીર. છેરામનામનમાંસુર, મારવાછેઅનેકઅસુર; માટેમનમાંછેઆનંદ, આ
વ્યાકૌશલ્યાગ્રહનભયંદ. જયઅમ્રતલેવાસુપર્ણ, જેમવદેવીનતાચર્ણએમમાતા
ચરણેરામ, આવીનમીયાપુરણકામ. ૨૫ કૌશલ્યાનેકહ્યુંવર્તમાન, જેકેકેયેમાગ્યું
વરદાન; પીતાનુપાળવાનેવચન, માતાઆજ્ઞાઆપોજીઉવન. ૨૬ રામનાંશુણી
એવાંવચન, ધીકીઉઠ્યાદાવાનજાતન; મુછીખાઈપડીયાંમાત, શુદ્ધિગઈથયાંપુ
થ્રીપાત. ૨૭ વાગેવજરનોઘાવીપરીત, પડેશીરતુટીઆભઅનીત; જયલોલી
યાનુંસહુધન, જેમઆર્યીતાંકેડેલોચન. ૨૮ જેમસહસ્રવીંછીનોદંખ, એમદ
ખથયુંઆડેઅંક; સુકાયોકંઠનવબોલાય, નેત્રેથીજળગ્યાલ્યુજય. ૨૯ વાગી
અવધપુરીમાંહાક, રડેપ્રજસહુચઢીયાક; સૂણ્યરામનેવનતેકાળ, નય્રમાંહેપડી
હડતાળ. ૩૦ જોઈમાતનુંદુખઅપાર, ભરાયુંરામનેત્રમાંવાર; પાસેબેઠાશ્રીભગ
વાન. કૌશલ્યાનેકર્યાસાવધાન. ૩૧ માતાયેજેયુંરામનુંમુખ, મનમાંઅતીથા
મ્યાંદુખ; મારાસ્યામસત્રુણાતન, બાપએશુંબોલ્યોવચન. ૩૨ રંગમાંભંગકોણે

શ્રીધો, મારોહરખહરીનેલીધો; હુતાશનપ્રગટયોમુજતનમાં, તુનેનહીજવાદેઉ
વનમાં, ૩૩ વળણુ. વનમાંતુજનેનહીજવાદેઉ, લાગેકોમળઅંગેતાપરે; એવાં
વચનકહીનેકૌશલ્યાજી, કરવાલાગ્યાંવીલાપરે. ૩૪૪તીશ્રીરામચરીત્રેસંભતવા
દિમકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેકૌશલ્યાશોકપ્રાપ્તીનામસપ્તમેઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮.

રાગગોડી. ત્યારેમાતકૌશલ્યાજીબોલીયાં, હોવાસારે૦ તુનેનહીજવાદેઉવ
ન, કુંવરકાસારે. ૧ ઘણીકોમળછેતારીદેહડી. હોવા૦ મારાલાડકવાયાતન. કું
વર. ૨ તુનેગુપ્તરાખુંમારીવાડીમાં. હોવા૦ બીજુંઅવરનજણેજેમ. કુંવર. ૩
મેતોતુજવિનારહેવાયનહી. હોવા૦ મુનેમુકીનેજશોકેમ. કુંવર. ૪ પાયેકંકર
કંટકખુંઅશે. હોવા૦ નહીચલાયેવસમીવાટ. કુંવર. ૫ વેડવીશીતતાપનેવૃષા
હોવા૦કયેમઓળંધશોગીરીઘાટ. કુંવર. ૬ વ્યાધસિંહવનમાંઘણાં. હોવા૦ સ
ર્પસૌહરનેપ્રકરક્ષ. કુંવર. ૭ રજનીચરસાયેયુદ્ધથશે. હોવા૦ કોણુકરશેતમારી
પક્ષ. કુંવર. ૮ વનમાંવનપ્રુજકેમપહેરશે. હોવા૦ તજવસ્રઆભુપણસાર. કું
વર. ૯ અહીંજમતાભોજનભાવતાં. હોવા૦કેમકરશેવનફળઅહાર. કુંવર. ૧૦
તજસજ્જભભરપત્રંગની. હોવા૦ કેમપોહશેપૃથ્વીમાંહે. કુંવર ૧૧ તારેબા
ળપણામાંવનકશું. હોવા૦ મારૂંવચનમાનીરહોઆંહે. કુંવર. ૧૨ મારેક્રીયાજ
નમનાંકરમહશે. હોવા૦ તેઆવીનેનડીયાંઆજ. કુંવર. ૧૩ તેદેવેરંગમાંભંગ
કર્યો. હોવા૦ ઈર્ષ્યવનતજનેરાજ. કુંવર, ૧૪ વાતસાંભળીવનજવાતણી. હો
વા૦ વહેરેકરવતકાળજમાંહે. કુંવર. ૧૫ દવલાગ્યોમારાઅંગમાં. હોવા૦ હવે
નાશીનેજઈયેક્યાંહે. કુંવર. ૧૬ મારોપાપીપ્રાણુજતોનથી. હોવા. હશેકોણુકર
મનાભોગ. કુંવર. ૧૭ એમકહીનેરૂએરૂદેફાટતે. હોવા૦કયેમસેહેવાયપુત્રવીયો
ગ. કુંવર. ૧૮ એવાંવચનસુણીબોલ્યારામજી. હોમાતારે૦ તમેધીરજરાખોમ
ન. શુણોસુખદાતારે. ૧૯ પાછોઆવીશથોડાદીવશમાં. હોમા૦ આપોઆજ્ઞાહું
જઉવન. શુણો. ૨૦ મારેઆજ્ઞાપિતાનીપાળવી. હોમા૦ રહેવુંઅઉદવરસવન
માંહે. શુણો. ૨૧ અવધવીત્યાપછીનહીરહું. હોમા૦ વહેલોઆવીશનીજપુર
માંહે. શુણો. ૨૨ નવવચનમિથ્યાકરૂંતાતનું. હોમા૦ જોપશ્ચીમઉગેસુર. શુણો.
૨૩ જેણેઆજ્ઞાઓલંધીમાખાપની. હોમા૦ તેપાપીપુત્રઅશુર. શુણો. ૨૪ જે
માતપીતાગુરૂદેવનું. હોમા૦ નવપાળેઆજ્ઞાવચન. શુણો. ૨૫ તેપ્રાણીજવતાં
મુવાજણુજે. હોમા૦ અજકંઠજેવોસ્તન. શુણો. ૨૬ તેનોમિથ્યાધરમસહુજ
ણુજે. હોમા૦ જેવુંકપટીકેરૂંધ્યાન. શુણો. ૨૭ જેમઅદાતાનુંઉચુમંદીર. હોમા૦
જેમ લોલીયાનું તત્વજ્ઞાન. શુણો. ૨૮ એમ મનુશ દેહતેનોમિથ્યા. હોમા૦ જે
વોઉદરમાંહેઠમીજત. શુણો. ૨૯ જેણેમાતપીતાનીઆજ્ઞાપાળી. હોમા૦ શુ

ભપુત્રતેશુકૃતવંત. શુભો. ૩૦ તેમોટેમેરહેવાયનહી, હોમા૦ જયતાતનુસત્ય વચન. ૩૧ હવેઆશિષદેઘઆજ્ઞાઆપો. હોમા૦ નિસ્થેજ્ઞબુંભારેવન. શુભો. ૩૨ વળણ. વનમાંભારેનિસ્થેજ્ઞબું, આજ્ઞાઆપોમાતરે; હેવુંસાંભળીકૌશલ્યા યે, કરવામાંડયોઆંશુપાતરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારા યાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામકૌશલ્યાસંવાદોનામઅષ્ટમો અધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગપરજીયો. ત્યારેકૌશલ્યાયેનિશયેજ્ઞણ્યું, જેજશેવનમાંરામ; નિશ્વાસ મુકેઅધરસુકે, ચિતરહ્યુંનહિહામ. ૧ હોપુત્રમુજનેમુકીને, કેમજયછેતુંવન; અતિવેદનાવાદેહશે, ધણુ કેમળછેતુજતન. ૨ પાણીલાગેપરદેશનાં, જ્ઞણ્યુંમાતા યેમનસાથ; માટેઓષધીમણીખાંધીયો, રઘુવીરકેરેહાથ. ૩ દ્રષ્ટીનોદોરોખાંધી યો, વિષજંતુનકરેવાત; તેમોટેઓષધીમહોરાખાંધ્યા, જતનકરીનેમાત. ૪ એ પુરણુઅક્ષયખંડછે, અવિછેદઅજઅવિનાશ; પણમાતવાત્સલ્યતાવડે, ધણો પ્રેમજણાવેતાસ. ૫ પછેજનુનીયેપંચભુતની, કરીપ્રાર્થનાતેકાળ; સહુમળીમા રારામની, કરજેસદાસંભાળ. ૬ ઇંદ્રીરાપતિઉમાપતિ, શચીપતિપ્રજપતિદે વ; મુનિસપ્તઅષ્ટવસુસદાતમો, રક્ષાકરજ્યોએવ. ૭ નવઅહદશદીગપાળજે, રૂદ્રએકાદશજ્ઞણ્યુ; રવીદ્વાદશરક્ષાકરજ્યો, પીતૃમૃતપ્રમાણ. ૮ યક્ષગણુગાંધર્વકિન્નર, સિદ્ધચારણજેહ; સઉદેવનેઉપદેવકરમજ, દેવકહિયેતેહ. ૯ સઉચ રાયરનાજીવજે, જળસરિતસિંધુવન; વળીઅધકિધરનેમધ્યમાં, રાખજેપ્રાણુ જીવન. ૧૦ એમસ્તુતિષ્ઠીધીસરવની, કૌશલ્યાયેતેણીવાર; મુખવચનકહેતાં થાયગદગદ, નેત્રેઆંસુધાર. ૧૧ આદિપુરૂષઅવિનાશજે, સ્થિતિઉદેકૃતસંહારં; તેરઘુપતિનેપુત્રજણે, માતાપ્રેમઅપાર. ૧૨ વન્હિઅસુરકુળદહનકાનન, મુ નિમનમાનસહંસ; અજ્ઞાનતમછેદકદીવાકર, પ્રણુતયાળપ્રશંસ. ૧૩ જેભક્ત વ્યાતરૂકતણાજળધર, અખિલપુરણુકામ; અહ્માંકોટીરોમતન, વિશ્વનાથા ત્મારામ. ૧૪ જેનીકટાક્ષેકાળકપે, જેદેવકેરાદેવ; તેકૌશલ્યાનારોકજળમાં, બુડિયાતતખેવ. ૧૫ જ્યદપિએભગવાનછે, પણભક્તવત્સળદશ; કંઠણાવચ નસુણીમાતનાં, ગદગદથયાજુગદીશ. ૧૬ રૂદેભરાયુરામનું, જેઈમાતાનુંક્લપં ત; તેસમાનેશોકેકરી, ધુજીધરાદુખવંત. ૧૭ ત્યારેવીરલક્ષ્મણુખોલીયા, કરીકે કેઉપરરીસ; મહારાજ આજ્ઞાઆપોમુજને, છેદુંએનુંશીશ. ૧૮ જ્યારેતમોવ નમાંજશે, ત્યારેપિતાતજશેપ્રાણુ; નિરમળખધુભરતતે, નહિકરેરાજ્યપ્રમાણ. ૧૯ સઉઅયોદ્ધાઉજડયશે, નેબુડશેસઉરાજ; કલેશકેરુંમુળકેકે, તેનેછેદુ આજ. ૨૦ તેમોટેએનેમારતાં, આજટણેસઉનુંદુખ; જેમવાસનાછેદતાંસાધુ, પામેઆત્માસુખ. ૨૧ રઘુવીરકહેઓખાપવીરા, એશીખોલ્યોવાણુ; મહસાનક

રીયેકાજવિપરીત, જ્યાંલગીતનમાંપ્રાણ. ૨૨ આપણેમાતાસરવસરખી, એ
મળણોમન; આપણોધરમનમુકીયે. જોપડેહવડાંતન. ૨૩ નથીદુખદાતાકોઠક
હોને, મિથ્યાએસદેહ; સઉપોતાનેકરમેકરી, ભોગવેસૂખદુખજેહ. ૨૪ ત્યારેલ
લક્ષ્મણકહેહુંનહિરહું, તમવીજેગેનીરવાણ; તેડીજાઓમુનેસાથનીકર, તજીશ
મારાપ્રાણ. ૨૫ ત્યારેસુમીત્રાજીબોલીયાં, સાંભળોશ્રીરધુરાય; તમવિજેગેલક્ષણ
એકએણે, ઘેરનહિરહેવાય. ૨૬ તેમોટેએનેસાથેતેડો, કહુંસાચીવાણ; એકડા
બેખંધવરહોતો, ધીરજઆવેપ્રાણ. ૨૭ બાળપણમાંમાતરાખે, વૃદ્ધપણેસુતધી
ર; તનવેદનાજાણેત્રિયા, રણમાંસંભાળેવીર. ૨૮ એવાંસૂમીત્રાનાંવચનમુણી
ને, બોલ્યાશ્રીરધુનાથ; વાઝમાતાવીરને, હુંતેડીશમારીસાથ. ૨૯ થયોહર્ષલક્ષ્મ
ણનેતદા, હાકહીશ્રીરધુવીર; વનજવાનેતતપરથયા, માતાયેમુકીધીર. ૩૦ કહ્યાં
તકરતાંકૌશલ્યાજી, બોલીયાંતેણેઠામ; વર્ષયતુર્દશતુજવીનાહુંકેમકાઢીશરામ.
૩૧ મારાલાડકવાયાલાલાજી, ક્યારેદેખીશતાઝમુખ; ભુખ્યાત્રશાવનમાંથશે, કો
ણપુછશેસુખદુખ. ૩૨ કેકેનીવાણીખરીકરી, પાત્યુપિતાકેરવચન; હવે મારી
આજ્ઞાભંગકરી કેમજયેછેતુંવન. ૩૩ ત્યારેરામકેહેહોમાતચિંતાનકરશોમનમાં
હે; થોડાદિવસમાંતમકને, આવીશપાછોઆંહે. ૩૪ ત્યારે આજ્ઞાપાળીશચિતિ
ધણી, માંનજ્યોસાચુંમાય; ઘણાંવરસમારેતમારી, કરવીછેસેવાય. ૩૫ તોયમા
તરોતારહેનહિ, નથીઆવતીમનધિર; આકાશવાણીથઈતદા, બોલીવચનગં
ભીર. ૩૬ હેકૌશલ્યાજીરામની, ચિંતાનકરશોલેશ; સર્વઠમેવિજયથાશે, કુશ
ળરહેશેએશ. ૩૭ એસચ્ચિદાનંદબ્રહ્મપુરણ, કોઈનજાણેપેર; કારજકરવાદેવ
નું, અવતર્યાછેતમધેર. ૩૮ શેશનોઅવતારલક્ષ્મણ, સીતાલક્ષ્મીરૂપ; એરામ
શ્રીભગવાનછે, બ્રહ્માંડકોટીભુપ. ૩૯ આકાશવાણીસાંભળી, મનમાંવિચાર્યું
માય, પણમુખેકહેવાતુંનથી, જેરામવનમાંજાય. ૪૦ પછેપ્રદક્ષણાકરીમાતની,
ચરણેનમ્યાશ્રીરામ; કરજેડીસનમુખરહ્યા, ઉભાપોતેપુરણકામ. ૪૧ ત્યારેકૌશ
લ્યાયેરૂદેસાથે, ચાંપીયારધુવીર; મોકળેમુખથીરૂદનકરતાં, મુકીમનનીધીર.
૪૨ તેસમાનુંદુખશોકજે, કવિયેતેનવકહેવાય; રધુવીરકેરેનેત્રેઆંશુ, ધારાઆ
લીજાય. ૪૩ પછેનિશચેજાણ્યુંમાતાયે, વનજવાનુરધુનાથ; કહુંલાકરીનેકૌશ
લ્યાયે, મુક્યોમુસ્તકહાથ. ૪૪ ચરણેનમીઆલ્યાતદા, આજ્ઞાગ્રહીઅભિરામ;
શ્રીજનકીનેમંદીરઆવ્યા, લક્ષ્મણસાથેરામ. ૪૫ વલણ. શ્રીરામલક્ષ્મણસહિ
તઆવ્યા, સીતાજીનીપાસરે; આજ્ઞાઆપોજનકતનયા, અમોકરીઆતુંવન
વાસરે. ૪૬ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅર્થોદ્ધાકાંડેશ્રીરામ
સીતાસમીપ્યાગમનનામનવમોઅધ્યાય. ૯

અધ્યાય ૧૦

રાગઆશાવરી. શ્રીરામચંદ્રઆવ્યાનિજમંદિર, જોયુંજનનક્રીએ૩૫; રાજ
ચિન્હકાંચેનવદીઠાં, ઉદાશીત્રિભોવનભુપ. ૧ કમળનેત્રઆરકતથયાંછે, કરમા
મુંમુખગાત્ર; પછેકરુણાવચ્ચનેસીતાનીસાથે, બોલ્યાજનકજમાત્ર. ૨ શુભોસાધ
વીકેકૈયેમાગ્યું, રાયનીપાસવચ્ચન; તેમાટેઅમોવર્ષચતુર્દશ, જઈનેરહીશુંવન.
૩ પિતાનીઆજ્ઞાપાળવીનિશચે, મારોએહજન્મધર્મ; તેમાટેતમોરહેજેમંદિરમાં,
માતાપાસેપર્મ. ૪ સર્વમાતાનીસેવાકરજે, પાળજેધર્મઅપેશ; કેકૈકૌશલ્યાસુ
મિત્રામાંનવ, અંતરગણુશોલેશ. ૫ સદાકાળઅહીંરહેજેસુંદરી, નજસો તા
તનેધેર; એવાંવચ્ચનસાંભળીજનક્રી, વળતાંરૂદનકરેખહુપેર. ૬ અહોનાથહુંદા
સીતમારી, વિજેગનવસહેવાય; તમવીનાહું કેમરહું એકલી, એકધડીજુગ-
થાય. ૭ જળવિનાજળચરકેમજીવે, જોકરીયેકોટીઉપાય; હુંછાયાતમારાદેહ-
તાણીપ્રભુ, કહોકેમઅળગીથાય. ૮ કનકકાંતીજેમદીપશીખા, રવીરસ્મીસ-
દારહેપુરી; તેકલ્પાન્તેવિલક્ષણનથાય, જેમપ્રીમલનેકસ્તુરી. ૯ એમહૂંતમથી
કેમરહુંવેગળી, શુભીયેશ્રીરધુરાય; જેમસદાવિવેકસાધુનું રૂદે, તજકલ્પાંતે
નવજય. ૧૦ તમવીનામંદીરમાંહુંનહીરહું, સ્વામીશુભોશુખરાશી; તેમાટેમુ-
નેસાથેતેડો, સેવાકરવાદાશી. ૧૧ ત્યારેરામકહેતમોઆવ્યાથી, મુનેથાયધણો
જંજળ; કોમળચરણેચલાશેનહીવળી, વનમાંસિંહનેવ્યાળ. ૧૨ આતસશી-
તવૃષાગીરીકંટક, કેમસહેવાસેદુખ; સીતાકહેતમનેદુખસ્વામી, તોમારેક-
યાંથીશુખ. ૧૩ મનમારૂમધુરકરેછેતે; તમચરણકમળતનુરાગ; જેસ્વામીસા-
થેનહિતેડોતો, હૂંકરીશદેહનોત્યાગ. ૧૪ સીતાનાંઆવાંવચ્ચનસાંભળી, સં-
તોષામનરામ, અર પ્રીયા તમોપુછોગુરને, જેઆજ્ઞાકરેઅભિરામ. ૧૫ ગુરૂઆ-
જ્ઞાયેતેડીજાઉતો, કોઈનકરેનિંદાય; લોકતણોઅપવાદનલાગે, કારજસિદ્ધથાય.
૧૬ ત્યારેગુરનેકહાવ્યુંજનકશુતાયે. આવ્યાતતક્ષણમુન્ય; આસનપુજનચર-
ણેનમીને, સીતાબોલ્યાંવચ્ચન. ૧૭ હુંસ્વામીસાથેવનમાંજાઉછું, કરવાપતિ-
સેવાય; માટેઆજ્ઞાઆપોગુરનાથ, વિજેગેમેનવરહેવાય. ૧૮ એવુંસાંભળી-
ગદગદકંઠયયાગુર, આંશુઆવ્યાંલોચન; પછેમુનિવશિષ્ટરધુવરનીપ્રત્યે, બોલ્યા-
પરમવચ્ચન. ૧૯ અહોરામતમોતેડોનિસ્ચે, જનકશુતાનેસાથ; લક્ષમણનેપણ-
તેડીજાઓ, નિજસંગેશ્રીરધુનાથ. ૨૦ આજ્ઞાઆપીગુરૂઆવ્યાપાછા, ભુપતિકે-
રીપાસ; વૃત્તાંતજાણુરંજયે, જયત્રેણેજણુવનવાસ. ૨૧ મુખેબોલાતુંનથીદુખે
કરી, પીડાધણીમનવ્યાપી; અરેમુનિમેશુંકૃતક્રીધુ, હુંકાણજનમનોપાપી. ૨૨
ત્રિગુણાત્મકએઅપત્યમારાં, જયેવનમાંઆજ; હજુપાપીપ્રાણજતોનથી, એ-
શુકરવારહોઊકાજ. ૨૩ એમરાજતણપેતનપછાડે, ખુદીયુંનેત્રનુંનીર; શુ-

ભોશ્રોતાજનશુકરતાહવા, પછેપોતેશ્રીરધુવીર. ૨૪ વહેંચીઆપ્યુંધણુધનવિ-
પ્રત્ને, અધપંગુનેત્યાંહે; વળીજેકોદુરખળતેનેઆપ્યું, પોતાનાપુરમાંહેરપ અ-
શીતકરણુવહુવાસાઆદે, અત્રીનેકૌશીકમુન્ય;તેનેઘેરપ્હોંચાડયુરામે,ધણુએ-
કઆપ્યુંધન. ૨૬ વળીઆકરમીત્રપોતાનાસેવક, તેને ધણુએકઆપ્યું; ભા-
ટખંદીજનઆદેસરવે, જનકનુંદુખકાપ્યું. ૨૭ માતાઓસરવેનેઘેરપ્હોંચાડ-
યું, ધનતેણીવાર; સહસ્રવરસલગીખુટેનહિ, એમવસ્તુમોકલીઅપાર. ૨૮
પોતાનાધરનીજે સંપતિ, ભારેપદારથભોગ; તેસર્વગુરુનેઘેરમોકલી, પોતેલી-
ધોળેગ. ૨૯ વશિષ્ઠગુરુનોપુત્રજકહીયે, સુયજ્ઞએવુંનામ; તેનેપોતાનાંજેવસ્ત્ર-
આભુષણ, તેપહેરાવ્યાંરામ. ૩૦ તેનીવધુનેસીતાયે, પહેરાવ્યાનીજશણુગાર;
પોતાનારથમાંબેસાડી, ઘેરમોકલ્યાસાર. ૩૧ ધણીગુરુનેઘેરપહોંચાડી, વસ્તુ-
કહેતાંનાવેપાર; ગુરુનેભાવેભજેનહિ, તેનાડાપણુનોધક્કાર. ૩૨ ગુરુનેઘેરસંકી-
રણુઆપદા, આપણુસુખઅભિરામ; સંપતિસર્વખળીજઓતેની, જેગુરુનેન-
આવીકામ. ૩૩ એમજથાળેગસહનેધનઆપ્યું, રધુપતિયેતેણીવાર; પછેસી-
તાલક્ષ્મણુસાથેઆવ્યાં,કેકૈભોવનમોઝાર. ૩૪ કૌશલ્યાદિમાતાયોસર્વે આવી-
કેકૈનેદ્વાર; ઇષ્ટમીત્રખંધુજનસજ્જન, મલ્યુતેણેઠાર. ૩૫ વળણુ. મલ્યુશહુકે-
કૈમંદિર, શોકરૂદેનવમાયરે; તતપરથઈરધુવીરઆવ્યા, લાગ્યાપિતાનેપાયરે.
૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેદશરથઆજ્ઞામ-
તિપાળનાર્યેશ્રીરામેણુકેકૈગૃહાગમનનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગરામત્રી. પિતાપાસેઆવ્યારેધુરાય,કરીપ્રદક્ષિણાલાગ્યાપાયે; સનમુખ
ઉભાજેડીપાણુ,સાથેસીતાલક્ષ્મણુજણુ૧સુમતેરાયનેબેઠાકર્યા,અતિદુખસાગર
શોકેભર્યા;અરેદૈવતેઆશુકર્યું,મારેરામજનાંકાંધનવઉગર્યું. પછેરાજધીરરાખી
પ્રાણુ,રધુવરપ્રત્યેબોલ્યાવાણુ;અરેરામજેજઓવન,તોસકટભરીલ્યોસાથેધન,
સાથેરાખોધણીસેનાય,પ્રધાનસંપતિલ્યોરધુરાયવાહનવસ્ત્રઆભુષણુમુખે,કરી-
આશ્રમરહોવનમાંસુખે. ૪ દશરથનાંએવાંસુણીવચન, કરજેડીકહેનુગણુવ-
ન; અરેતાતસંપતિશુકર, હુવનમાંજધનેતપઆચર. ૫ વનકુળઅંગકરીશ-
પરીધાન. નવજેઠએસેનાપરધાન; એવુંસાંભલ્યુકેકૈજદા, વનકુળલાવીમુક-
યાંતદા. ૬ કરીમુકયાંતાંવરમાંતઈયાર, પહેરાવ્યાંરાંમલક્ષ્મણુસાર; સીતાનાં-
વસ્ત્રઆભુષણુજેઠ, કેકૈયેઉતરાવ્યાંતેઠ. ૭ વનકુળપેહેરાવ્યાંસુંદરી, ત્યારેવ-
શિષ્ઠબોલ્યાઠોધકરી; અરેરાણીતુનીરદેધણી, રાજબુડાડયુતેપાપિણી. ૮ જન-
નકીનાંઆભુષણુચીર, શુકરવાઉતરાવ્યાંઅધીર;એમધણુંકહ્યાંછેગરુએવચન,
પછેઅકળાધનેબોલ્યારાજન. અરેઉકઅહીંથીતુંજપાપણી, ખળીજઓબુદ્ધિ-

તુજતણી; મંદલાગણીનીરદેવણી, તારીજનુનીએશુંકરવાજણી. ૧૦ અતિ-
સુકુમારએમારાતન, દુરમુખીતેઆજકાઢ્યાવન; શુંકરંનેખંધાયોવચન, ની-
કરતુજનેપમાડુપતન. ૧૧ દોહા. એવું કહીનેમગાવીયાં, વસ્ત્રઆભુષણસા-
ર; તેસીતાનેપહેરાવીયાં. જેનીશોભાનોનહીપાર. ૧ પછેભુપતિયેવધદેહીને,
બેસાડીખોળામાંહે; મુસ્તકકરમુકયોતદા, ઘણુંરૂદનકરેરાયત્યાંહે ૨ સોરઠો.
મારીકુળવધુઅતીસુકુમાર, મેં તમનેદુખીયાંખહુકર્યા; મારાજીવ્યાનોધક્કાર,
મેંબાળકકાઢ્યાંવનવિષે. ૧ કયેમસહેશોવનમાંદુઃખ, આતપશીતવૃષાતણુ;ક-
રમાશેસુકોમળમુખ, પાયેકઠણુકંકરઘણુંખુચશે. ૨ મારીકુળદીપકવયખાળ,
કોનેકહેશોવાતસુખદુખની; તારાઅંગતણીસંભાળતે, કોણુકરશેમહાવનવિ-
ષે. ૩ મારાડહાપણુનેધીક્કાર, આજસ્રીવશહુંકયેમથયો; મારૂંઉજડયુધંધર-
બાર, જયરામલક્ષ્મણનેજનકી, ૪ મારાતનમાંલાગીલાહે, હુંકયાંજાઉનેક-
યાંરહું; મારોપાપીપ્રાણુનજય, હજીશુંદુઃખજેવાનેરહ્યો. ૫ એમરાજકરેક-
દપંત, આંખેઆસુનીધારાવહે; સહુસભાથઈદુખવંત, જાણેપુરઆવીનહીશો-
કની. ૬ પછેજનકીનેતેદિશ, અમુલ્યઆભુષણુઆપીયાં; પછેરાયેદીધીઆ-
શિંપ, તારોજશથાજેત્રિલોકમાં ૭ જેપોતાનોરથકહેવાય, તેમહિપતિયેત્યાંમં-
ગાવીયો; પછીકહ્યુંસુમંતનેરાયદશરથ, બેસાડીતેડીજરામને ૮ સુરસરિત્રઠ-
વનમાંહે, જજેત્યાંલગીરથહાંકીકરી; થોડાદીવસરહીત્યાંહે, પછીરામનેતેડી-
નેઆવજે. ૯ પછેજગતતણીજેમાય, તેણેસ્વસુરનીપરદક્ષણાકરી; કરજેડી-
નેલાગ્યાંપાય, ત્યારેરૂદનકરેઘણુરાયજી. ૧૦ આંખ્યાંકૌશલ્યાયેરૂદેસાથ, માતા-
આકંદઘણુંકરે; સીતાનેશીરમુકીહાથ, પછેઆશિષઅવિચળઉચરે. ચોપાઈ.
ત્યારેસુમંતલાવ્યોરથજેતરી, માંહેબેસાડ્યાંસીતાસુંદરી; સરવસાસુનેચરણે-
નમી, રથેબેઠાંગુરૂપદપરણમી. ૧૨ થયાતતપરબેવીરસુજાણ, લીધાંધનુષભા-
થાનેખાણુ; પિતાતણેતવનમીયાપાય, ગુરૂચરણુવંદારધુરાય. ૧૩ વશિષ્ઠેઆશિશ
દીધીવણી, જ્યાંલગીતપેચંદ્રમણી; ત્યાંલગીઅખંડરહેજેસદા, વિજયપામજયો
રણસરવદા. પછેરામસરવમાતાનેનમ્યા; પીતાગુરૂનેપ્રણમ્યા; જનકીબેસાડ્યાંર
થમાંહે, રામલક્ષ્મણુબેઆલ્યાત્યાંહે. દશરથપડ્યાકલ્પાંતજકરે, માતાસરવલો-
ચનજળલરે; નમ્રબારણેઆવ્યારામ, રૂબેલોકસહુઠામોઠામ. ૧૬ પ્રાણુવિનાદે-
હહોયજદા, અવધપુરીએવીથઈગઈતદા, ભક્તમિત્રનેવિપ્રમ્રજય, તેસરવરા-
મનીપુંઠજળય. ૧૭ પછે દુર જઈઉભારધુવીર, સરવમ્રજનેઆપીધીર; કર-
જેડીકહેછેશ્રીરાંમ, હવેતમેસરવપાછાજાઓગામ. ૧૮ થોડાદીવસમાંઆવુંઅ-
મો, મારેજાનઅનમ્રમાંસરવેતમો; એવું સાંભળીસરવેજન, આળ્યાપુરમાંકરતા
રૂદન ૧૯ કેટલાકભક્તપ્રાણુનેમિત્ર. જ્ઞાનીતપસ્વીપરમપવિત્ર તેશ્રીરામની-

સાથેથયા, નિસ્થેવચનમુખથીબોલીયા. ૨૦ જોપ્રાણુઅમારોજશેઅહિં, પણ-
સંગતમારોમુઠીશુંનહિ; એમરામસંગઆલ્યાખળપુર, પડીસાંજઆથમીયો-
સુર. ૨૧ આળ્યારામજીમનાંનીતીર, ત્રહેઉતર્યાશ્રીરઘુવીર; હવેઅવધપુરીમાં-
આનંદકશા, પ્રવેશીરામજતાંઅવદશા. ૨૨ જેમજતાંશુધવિવેકજસાર, અ-
જ્ઞાનપ્રવેશેરૂઢેમોઝાર, કૌશલ્યાઆદેરાણીઓ જેહ, કેઠેનેમંદીરબેઠીતેહ. ૨૩ ગુ-
રૂનીઆદેસજનસહુ, વીંટીરાયનેબેઠુંખહુ; નથીચિત્તરાજનુંઠામ, ઘડીબેઘ-
ડીયેબોલેરામ. ૨૪ રામવિજેગતણુદુખજેહ, કોઠયેસહેવાતુંનથીતેહ; સહુમા-
તાયેમરણુઆદ્યું, જેરપીવાનેતનપરકર્યું. ૨૫ ત્યારેબોલ્યાવશિષ્ઠકહુતેમનધરો,
એમસહસાપ્રાણુવાતનવકરો; રામજશેલંકાંમોઝાર, કરશેરાવણુકુળસંધાર.
૨૬ કુશળચંદિવરશેઆવશે, હેતેમળશેબોલાવશે; જોહુંજીકહેતોહોયવાણ,
તોમુજનેરામચંદ્રનીઆણ. ૨૭ ગુરૂનાંએવાંશુણીવચન, સહુનેધીરજઆવીમ-
ન; વિશ્વાસઆળ્યોમાતામનઠરયું, માટેવીખપાનકોઠયેનવકરયું. ૨૮ વાલ્મિક-
નીમુળકાળ્યનીકથા, તેનોઅર્થએછેસર્વથા; કોઠકહેશેમિથ્યાકહૂએહ, તેમાટે
નીવરત્યોસંદેહ. ૨૯ અવધપુરીમાંએગત્યથઈ, રહ્યારામજીમનાત્રઠજઈ; પત્રપા-
થર્યાપૃથ્વીમાંહે, શ્રમીતથઈસહુશુતાત્યાંહે. ૩૦ વળણ. શુતાસરવેશ્રમીતથઈ
ને, જીમનાંત્રહેવિખ્યાતરે; બેપોરરજનીવહીગઈ, ત્યારેશ્રીરામેવિચારીવાતરે.
૩૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેસીતાલક્ષમણા
બ્યાંસહશ્રીરામવનાલીગમનનામએકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગસામેરી. રઘુવીરજીમનાત્રઠરહ્યા, તેવિચારકરતામન; રથસહિતવી-
ટીરામને, સુતાસકળપુરજન. ૧ તેસર્વનિંદ્રાવશથયા, મધ્યનિશાગઈછેત્યાંહે;
ત્યારેરામલક્ષમણજનકી, બેઠાંત્રેણેજણુરથમાંહે. ૨ સુમંતનેકહેહાંકયરથ, અં-
તરીક્ષમારગઆજ; જેમજણેનહીકોઅવધવાશી, એમકરવુંકાજ. ૩ પછેસુમં-
તેરથચલાળ્યો આકાશમારગત્યમ; સરગવેલમાંહેઊતર્યા, જ્યાંહાંગુહ્યકનોઆશ્ર-
મ. ૪ તેગંગાજીનાતીરઊપર, આવીયાશ્રીરામ; નમસ્કારકર્યોજનહવીને, પોતે
પુરણકામ. ૫ ત્યાંરામલક્ષમણજ્યાનકી, સાથેસુમંતપ્રધાન; તેસગરકુળતાર-
ણી, ગંગામાંહેકીધાંજ્ઞાન. ૬ સુરસરીનીસ્તુતીકરી, રામેઆચર્યુંનીત્યકર્મ; ૫
છેઊતર્યાએકવડતળે, આસનરચીનેપર્મ. ૭ પેલાવીખજગ્યાપ્રભાતે, નવદીઠો
રથરઘુવીર; ત્યારેરૂઢનકરવામાંડયુંસર્વે, મુકીમનનીધીર. ૮ રથચઠ્ઠનોચીલો
નદીઠો, વીચાર્યુંમનસાથ; ગયાહશેપાછાઅવધપુર, રથબેશીનેરઘુનાથ. ૯ તે
સર્વઆળ્યાનગરમાં, મળવાતણીમનઆશ; રઘુવરનેદીઠાનહી, ત્યારેથયાકછેની-
સશ. ૧૦ રહ્યારામગંગાતીરઊપર, વડતળેતેજાણુ; તેદીવસઅહારકર્યોનહી,

દીનબેથયાનિરવાણ. ૧૧ ત્યાંરાત્યશ્રીરધુવરરહ્યા, પછેથયોપ્રાતઃકાળ; જ્ઞાનસં
ધ્યાઆચર્યા, જેધરમનાપ્રતીપાળ. ૧૨ વડદુધશીંચીજટાખાંધી, ભસ્મચરચી
અંગ; જેમહોયજેગીનીરંજની, એમશોભતાશ્રીરંગ. ૧૩ રામેજટામાંદુધવડ
નું, શીંચીયુજેણીવાર; ત્યારેસુખંતેકલ્પાંતકીધુ, નેત્રઆંસુધાર. ૧૪ રધુવીર
વળતાબોલીયા, સુમંતપ્રત્યેવાણ; હેવીરહવેજઓવહેલા, અવધપુરમાંજણ.
૧૫ અમોનાવબેશીગંગાજી, ઉતરપેલીવાર; તમોઅમારીચિંતાનકરશે, જઠશું
વનમોઝાર. ૧૬ રાયનેધીરજઆપજે, સંભાળજેપુરકાજ; રૂડીપેરેમજને, પાળ
જેનીતીરાજ. ૧૭ વળીઘટમીત્રગુરૂપીતાને, કહેજેમુજપરણામ; ચઉદવરસ
વીત્યાપછી, અમોઆવીશુંનીજગામ. ૧૮ સુમંતએવુંસંભળી, કરતોરૂદનઅ
પાર; રધુવીરચરણેશીશયુષી, પડ્યોતેણીવાર. ૧૯ મહારાજતેડોસાયમુજને,
આવુંશેવાકામ; તમવીનાનહીજઉપરવીશે, શુભુખદેખાડુદ્યામ. ૨૦ ડાહ્યોરથ
લેઈતમવીના, પુરજડિજેણીવાર; તોઆત્મહત્યાકરેતતક્ષણ, માતપીતાપરીવાર.
૨૧ માટેતમારીસાથઆવીશ, સુણેપુરપુરાણ; જેતેડીનહીજઓમુજને, તો
તજશમારાપ્રાણ. ૨૨ નીકરપાછાઆલોપુરમાં, દશદીવસરહીઆંહે; રાયેકહ્યું
છેવનફેરવી, પાછોલાવજેપુરમાંહે. ૨૩ એવાંસનેહવાયકસંભળી, થયાદ્રવિત
શ્રીરધુનાથ; સુમંતઆંખેરૂદેસાથે, મસ્તકમુકયોહાય. ૨૪ તમેડાહ્યાછોસુમંત
માટે, રાખોઅનમાંધીર; આજ્ઞાપાળોમાહરી, ઘેરજઓનિશ્ચયવિર. ૨૫ એમવણું
કરણાવચનકહીને, સમજવ્યોધરીનેહ; લોપાનિહિરામનીઆજ્ઞા, વળ્યોપા
છોતેહ. ૨૬ શ્રીરામલક્ષ્મણુજ્યાનકીને, નમ્યોમનગિયાટ; સુમંતરથહાંકીવળ્યો,
તેઅવધપુરીનીવાટ. ૨૭ સુમંતમહાદુખવંતથઈને, વાળ્યોપાછોત્યાંહે; ગંગાઉત
રવારામજી, પછેવિચારેમનમાંહે. ૨૮ ત્યાંજનહવીનીરમલવહે, ગુહ્યકતણાઆ
શ્રમ; ઘણાલીલકોળીકીરાતરહેછે, ઘાટસોભારમ્ય. ૨૯ સહુગુહ્યકમાંસરદાર
છે, ધોરાયતેનુંનામ; તેકર્મનાવીકનુંકરેછે, ગંગાતીરેકામ. ૩૦ ગયારામજીતે
ઘાટડીપર, જ્યાંધુહ્યકનોઆશ્રમ; ભાઈપારઅમનેડિતારો. એમકહેપુરણુબ્રહ્મ.
૩૧ જેનાનામનીનોકાવડે, ભવસિંધુતરતાજન; તેપ્રાર્થનાપોતેકરે, બોલતાદીન
વચન. ૩૨ ધોરાયકહેતમોકોણુછો, કોણુમાતપિતાનેગામ; શાકરણુતમોનીક
ળ્યા, કહોશુંતમારૂંનામ. ૩૩ રધુવીરકહેધોરાયશુણ, પુરઅયોદ્ધાકહેવાય; શુર
જવંશીસત્યપાળક, ભુપદશરથરાય. ૩૪ અમોપુત્રછુતેરાયના, વળીઆજ્ઞાકા
રીચાર; હુંરામનેઆવીરલક્ષમણુ, સાથેસીતાનાર. ૩૫ વરદાનમાગ્યુઅપરમાતે,
રાયપાસેવચન; આજ્ઞાપિતાનીપાળવા, અમોનિકળ્યાછુવન. ૩૬ તેમાટેપારડિ
તારઅમને, જુવનમાંજણ; મનવાંછીતશુખપામસો, નેથસેતુજ કલ્યાણ.
૩૭ એવાંવચનશ્રીરામનાં, તેશુણ્યાંસત્યપ્રમાણ; ત્યારેમાતાગુહ્યકતણીધરમાં,

થકીબોલીવાણ. ૩૯ અરેપુત્રશુણ્યેરામને, નવઊતારીશતુ પાર; મેંસાંભળ્યું મુનીમુખથકી, તેકારણકહુંનીરધાર. ૩૯ એકશબ્દયાથઘઘશુંદરી, એનીચરણ રજપરતાપ; માટેનાવનારીથઘજશે, જેપરસકરસેઆપ. ૪૦ શુણ્ણીમાતવાણી કહે, ગુહ્યકસત્યએનીરધાર; કંઈએટકહેતમચરણરજમાં, નહિઊતારપાર. ૪૧ પાશાણથીએકાષ્ટકુળ, થાયનારીરૂપ; પછેઉઘમસોકરીએઅમો સાંભળોરઘુકુળ ભુપ. ૪૨ માટેરૂડીપેરેપગપખાણું, જળવડેહુંઆજ; ત્યારપછીનાવમાંતમને, ખેસાડુમાહારાજ. ૪૩ એવુંસાંભળીરઘુવરહસ્યા, પછીબોલ્યામધુરવચન; જે મતેમકરીભાઈપારઊતારો, માનેજેમતુજમન. ૪૪ પછીમંદીરમાંખેસાડીયા, રઘુવીરનેઆસન, લાવીચોભરીકુંભપોતે, ગંગાજળપાવન. ૪૫ કાષ્ટનીકથરો ટલાવી, તેહમુકીધણું; તેમધ્યધોયાજતનથી, રઘુવીરકેરાચણું. ૪૬ લુછીપટેની જગોદમાં, પદમુકિયાપરિધાન; પછીરામપદજળસઊકટુંબે, મળીકીધુપાન. ૪૭ દેવનાદુંદલીગડગડ્યાં, થઇપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર; ધન્યધન્યકહેતાસુરસકળ, એ નાભાગ્યનોનહીપાર. ૪૮ જેચરણથીગંગાયયાં, મુનિપત્નિથઇનિષ્પાપ; શિવવિ રંચીસહજ્જલોચન, જેરજઈછેઆપ. ૪૯ માયાપતિજેશુધૈતન, જગતગુરુરઘુ વીર, તેમ્ભુનાપગધોઇપીધું, ગુહ્યકેત્યાંનીર. ૫૦ રઘુવીરપદપરતાપથી, ઊપની ભક્તિઅપાર; ફળપ્રસલાવીત્રણેજણને, કરાવ્યોછેઅહાર. ૫૧ ગુહ્યકેલીધાસ્કંધ ઊપર, શોભતાશ્રીરંગ; પછીનાવમાંખેસાડીયા, તેસીતાલક્ષમણસંગ. ૫૨ નાવ ખેડયુંગુહ્યકે, ઊતર્યાગંગાનીર; જેમજેગીપામેનિવૃત્તી, એમપામ્યાપેલીતિર. ૫૩ વળણ. તીરગંગાનેઊતર્યા, નાવમાંથીરઘુરાયરે; બણીસ્તુતીકીધીગુહ્યકે, કરજેડીલાગ્યોપાયરે. ૫૪ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયો દ્વાકાંડેશ્રીરામસ્યનાવેનગંગોત્તરણનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગમારૂ. રામઊતર્યાગંગાપાર, સાથેસીતાસુમીત્રાકુમાર; પછેનાવકપ્રત્યે વચન, હશીબોલ્યાકમળલોચન. ૧ માગ્યમાગ્યઆપુવરહુંય, મુજનેવણોવ- હાલોતુંય; પુરૂસકળમનોરથઆજ, તેંકર્યુંવણુંમારૂકાજ. ૨ નમ્યોગુહ્યકજેડીયાણી, બોલ્યાગદગદકંઠેવાણી; નિજભક્તિઆપોરઘુનાથ, મારેમસ્તકમુકોહાથ. ૩ શુણ્ણીરામથયાપરસન, તેનેદીધુઆલંબન; જતુંભક્તિકરજેમારી, અતેસદગ તીથાશેતારી. ૪ એમકરૂણાકરીભગવાન, થયુંગુહ્યકનેસહુજ્ઞાન; પામ્યોપદર જનીરમળગાત્ર, થયોરામકપાનુંપાત્ર. ૫ નમીરામનેઆવ્યોઘેર, કરેભક્તિઅ તીશુખભેર; મુકયુનાવીકકેરૂકર્મ, થયોરામઅનુગ્રહપર્મ; ૬ તેદિવશથીપામ્યો અધિકાર, ધોરાજથયોવિશ્વવીસ્તાર; ભોગવેરાજધાનીભોગ, મનશ્રીરઘુવીર સંગ. ૭ રામઊતર્યાગંગાતીર, પડીરાત્રીરહ્યારણધીર; બીજેદીવસઆવ્યાપ્રયા

ગ, ત્યાંસાનકર્યુમહાભાગ. ૮ ત્યાંથીઆવ્યાપુરણુશ્રદ્ધ, ભારદ્વાજતણેઆશ્રમ;
 રૂપિરામનેમળીયાહેત, વીનેભક્તિપ્રેમસમેત. ૯ ભારદ્વાજેકરીસ્વાગત્ય, સતો
 બ્યાછેઘણુરધુપત્ય; જળયુસર્વમુનીવનમાંહે,આવ્યારામનેમળવાત્યાંહે. ૧૦
 ભારદ્વાજનેઆશ્રમધીર, એકરજનીરહ્યારધુવીર; બોદ્યામુનીસહુપુરણુકામ,
 રહોઅગિદ્વરસયાંરામ. ૧૧ રધુવીરકહેરૂપીરાય, મેંઆહમેનરહેવાય; પાસેર
 હાવીચારીમન, આવેમાતપીતાપુરજન. ૧૨ મારીસગેતેકષ્ટજપામે, માટેરહે
 વાચનહિઆહમે;એતુકહીનેઉઠ્યારધુવીર,આદ્યાજયપ્રયાગનીતીર. ૧૩ સિદ્ધ
 વડત્યાંછેગંભીર, દેવીસાવીત્રીછેમહાધીર; ત્યાંલગીભારદ્વાજઆવીયા, તેવળા
 વીનેપાછાગયા. ૧૪ સાવીત્રીદેવીનુપુજન, કર્યુસીતાયેનીરમણમન; પ્રયાગતી
 રેસિદ્ધવડામ, ત્યાંસંકટપકર્યોશ્રીરામ. ૧૫ વનજઈનેઆવીશુજ્યારે, કરીશું
 આહારહીનેત્યારે; કરાવીશુંબ્રાહ્મણનેભોજન, વળીસંતજેનીરમણમન. ૧૬
 ત્યારેખેલક્ષઆપીશુંગાય, એતુબોદ્યાશ્રીરધુરાય; ત્યાંથીઆદ્યાજનકીકથ, ચીતવ્યોચીત્રકુટનોપથ. ૧૭ સીતાલક્ષમણસાથેધિર, ચીત્રકુટઅદ્યારધુવીર;
 તેગીરીમહારમ્યવીશાળ, તરૂસફળછેભોમીરસાળ. ૧૮ તેનીઊપરચઢીયારામ,
 ભક્તવચ્છળપુરણુકામ; ગીરીઆશ્રમછેપાવન,ત્યારેછેવાદિમકમુન્ય. ૧૯ જે
 નારદનાઉપદેશે, થયાઆદીકવીશુભવેશે; જેનીશાંતમતીછેમોટી, કરીરામાય
 ણુશતકોટી. ૨૦ એવાવાદિમકરહેતેહર, જેનીપાસેમુનીછેઅપાર; ત્યાંગયાપો
 તેરધુરાય, જઈલાગ્યામુનીનેપાય. ૨૧ રધુવીરનેદીકજ્યાંહે, ઘણુંહરખ્યામુની
 મનમાંહે; ઉઠાડ્યારામનેતેણીવાર, ભેટ્યામુનીવરપ્રેમઅપાર. ૨૨ પછેસર્વમુ
 નીનેરામ, પાયેલાગીકર્યાપરણામ; ઘણુહરખ્યાવાદિમકમુન્ય, રૂણપુલકરાવ્યાં
 પ્રાશન. ૨૩ ધન્યદીવશઘડીમહારાજ, સંમદરશનપામ્યોઆજ; સહુખેડાયઈ
 સુખવંત, કહ્યુંમુનિવરનેવરતંત. ૨૪ હવેરહોઅહીંકહેમુનિજન, ચીત્રકુટકરો
 પાવન;એતુસાંભળીશ્રીરધુવીર,કરીઈછારહેવાનીરધીર. ૨૫ જોઈવીશાળભુમિ
 પવિત્ર, બાંધીપરણુકુટીત્યાંવિચીત્ર; તરૂછાયાઘણીછેરસાળ, શીલાસ્ફટીકભો
 મ્યવિશાળ. ૨૬ ત્યારહ્યાકરીનેઆશ્રમ, સાચવેનીજકુળનાધર્મ; રહેઅનેકમુનિ
 વરત્યાંહે, કરીઆશ્રમપર્વતમાંહે. ૨૭ મુનિપત્નીયોમળવાઆવે, જનકીનેહર
 ખેબોલાવે; વનભીલકીરાતપ્રમુખ, રામનેજેઈપામ્યાસુખ. ૨૮ ભાત્યભાત્યના
 વનફળજેહ, લાવીરામનેઆપેતેહ; આવેભીલકીયોભાગ્યવાન, સીતાનેકરતી
 ઘણાંમાન. ૨૯ વનભુષણુનાનાસાજ, કરીલાવેસીતાનેકાજ; એમશેવાકરેવન
 વાસી, તેમાનીલેછેઅવિનાશી. ૩૦ જેપ્રભુનેકરવાપ્રસન્ન, કરેજપતપજોગજ
 ગન; તેમનેછેવનચરનીશેવ, વખાણેછેઘણુતેનેદેવ. ૩૧ વળણુ. દેવતાવખાણુ
 છેવનવાશી, રહ્યાચીત્રકુટરધુવીરરે; હાવેઅવધપુરનીકહુકથા, સુગોશ્રેતાથઈ

મતિધીરરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમતવાદમીઢીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડે
ચીત્રકુટાશ્રમેસીતાલક્ષમણાભ્યાંસહશ્રીરામનિવાસોનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪

રાગવરાડી. સુમંતસચરેરે, મારગેકરતોજન્યરૂદન; રથહાંકીવળ્યોરે, પસ્તાય
છેઅતીવણુનીજનન. ૧ અરેહુઅભાગીયોરે, વનમાંમુઢીનેઆવ્યોરામ; મુને
જનુનીચેજનમ્યોવૃથારે, કરવાહાણુનીરથકકામ. ૨ દેખશેરથરામવીનારે, પામ-
શેમાતપિતાવણુદુખ; જ્યારેમુનેપુછશેરે, ત્યારેહુશુદેખાડીશમુખ. ૩ સુમંત
એમસોચતોરે, રોઇરોઇસતાંયયાંસોચનરે; અચ્ચજુરેવણુરે, પગપાછાપડેદુરખ-
ળતન. ૪ અવધપુરઆવીયુરે, દીડીનગરીપ્રેતસમાન; લોકસાહુરૂદનકરે, જે
જ્યાંતેત્યાંમુઢીજાન. ૫ જ્યારેરામવનગયારે, પુરમાંહેપડીછેહટતાળ; દેહજેમ
પ્રાણવીનારે, એમથઈઅવધપુરીતેકાળ. ૬ પ્રધાનત્યાંપરવરેરે, પુરમાંઠાંકી
પોતાનુમુખ; કેકેનેઆંગણેરે, રથછોડયોથયુઅતીવણુદુખ. ૭ મંદીરમાંમંત્રી
ગયોરે, જ્યાંછેદશરથમુપસુજળ; સહુસાથવીંટીવળ્યોરે, રાયનાકહેઆવ્યાપ્રા-
ણ. ૮ સુમંતેત્યાંજઈરે, ઢીવોરાયજીનેપરણામ; ભુપતિગોલીયારે, સુમંત
કયાંમુઢીઆવ્યોરામ. ૯ લક્ષમણજ્યાનકીરે, પ્રાણવલ્લભારોરધુવીર; માર્સંર-
વસધનગયુરે, હાવેહુકેમકરીરાણુધીર. ૧૦ સુમંતતેશુંકરયુરે, રામનેશીદ
મુઢીઆવ્યોવન; મંદીરમારૂંજીડયયુરે, કાંખેકેડાંમારાંસોચન. ૧૧ હુઅધ-
નીલાકડીરે, રામનેચોરીગયુકોણુઆજ; દૈવેદુખદીધુવણુરે, મેંશાંકધાહશેકુડાં
કાજ. ૧૨ મુનેમુઢીકયાંગયારે, આવોમારાસામકુંઅરશુકુમાર; મારીઆજ્ઞાકોણ
પાળશેરે, કોણુચલાવશેરાજવહેવાર. ૧૩ વંદેહીકયાંગઈરે, સુંદરચંપકકળીકુ-
માર; આવોમારીમાવડીરે, મેતુનેદીધુદુખઅપાર. ૧૪ હાવેમુખનથીદેખતોરે,
લાડકવાયાલક્ષમણવીર; આવોપાછાદીકરારે, માર્તનમનધનરધુવીર. ૧૫ હે
વિધિતેશુંકર્યુરે, લુટીલીધુદેખાડીનેસુખ; આવુંકેનેચાયનહિરે, હાહાદૈવેદીધુવ
ણુદુખ. ૧૬ બાળકબાળપણેરે, મેપાપીચેકાઠયાંવન; સુમંતસાચુંકહેરે, કયાંમુ-
ઢીઆવ્યોપ્રાણુજીવન. ૧૭ કયાલગીસંગકયારે, કયાંથીતુપાછોઅવ્યોવેર; રા-
મેત્યાંશુંકર્યુરે, તેમાંડીકહેમુજનેપેર. ૧૮ સુમંતયયોગળગળોરે, નેત્રસજ્જળથઈ
બોદ્યોવાણુ; માહાજમેંવણુંકહુરે, પણુપાછાનવળ્યાપુરૂપપુરાણ. ૧૯ હુંશ્રૂંગ
વેલસુધીગયોરે, ત્રણદિવસલગીરહ્યાનિરાઆહાર; મુનેપાછોવાળીયોરે, ગુહ્યકેઉ-
તારયાગંગાપાર. ૨૦ દક્ષિણદિશાભણીરે, ગંગાઉતરીનેગયારામ; તમનેવણા
કરીરે, રધુપતિયેકહ્યાછેપ્રણામ. ૨૧ શુણીએતુંભુપતીરે, રૈરૈલાગ્યોહુતાશન;
ઘાડેસ્વરથકીરે, રાયેકીધુશોકરૂદન. ૨૨ કંઠમળીગયોરે, અંગપછાડેઅવનીમાંહે;
રામવિજેગનોરે, અંગેઅગ્નિલાગ્યોત્યાંહે. ૨૩ આરતનાદથીરે, પોકારયુરામનું

નામ; દેહમુકીદશરથેરે, પ્રાણગયાકહેતાંરામ. ૨૪ વળણ. રામરામરધુવીરકહે
તાં, તજ્યાહુપેપ્રાણુરે; હાહાકારહવોતદા, સહુરૂદનકરેનિરવાણુરે. ૨૫ ઇતિશ્રી
રામચરિત્રેસ મતવાદિમકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેશ્રીરામવિયોગાતદશરથમ
રણુનામચતુર્દશો અધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૧૫

રાગભેરવ. શુણોશ્રોતાજનગતીકરમની, કયાંરાગનેવનવાસ; કયાંમરણુદ
શરયરાયનુ એઅકળગત્યઅવિનાશ. ૧ સુતત્યારદશરથરાયને, માહાપરાક્રમી
બળવાન; પાણુઅંતકાળેરાયપાસે, નથીએકુતન. ૨ ત્યારેપ્રધાનેપોકારકરયો,
પડ્યાજ્યારેભુપ; રામરામકહેમરણુપખ્યા, થાયરામસ્વરૂપ. ૩ નયમાંહાહાકાર
થયો, કરતીપ્રજ્ઞઆઠંદ; કૌશલ્યાસુમીત્રા, આદેરએરાણીત્રંદ. ૪ એકદુખરામ
વિયોગનું, બીજુરાજપાખ્યામરણુ; જેમવીંછીકરડશીશ, ઉપરડસેપનગચરણ.
૫ જેમચોરહુટીજયવળતો, અંગમારેધાય; અગ્નિલાગ્યોઘરવિષે, તેસમેચા
લ્યોવાય. ૬ એદુખનઆવે, કહામાંરેકવિનીવાણુ; એમરાણીયોરોતીધણું, વિ
લાપકરીનેજાણુ. ૭ ત્યારેવશિષ્ટેવારયાંસહુને, નકરશેરૂદન; જેથનારૂતેથયુ, હ
વેધીરજરાખોમન. ૮ તેડવોઉતાવળા, ભરતનેશત્રુધન; રાજ્યાસનખેડાપછી,
ભુપનેચાપદહન. ૯ પછીઅંગદશરથરાયનું, તેલમાંરાખ્યુતેહ; તેડવામોકલ્યો
ભરતને, સુમંતમિત્રજેહ. ૧૦ હુરૂકહેતુંનવકહીશ, કઈભરતનેએઉપાય; જે
વનગયારધુવીર, પાખ્યામરણુદશરથરાય. ૧૧ જેસાંભળશેએણુંભરતજી, તત
કાળતજશેપ્રાણુ; કયાવિનાતુંલાવનેડી, ઉતાવળોનિરવાણુ. ૧૨ સુમંતસત્વર
લેઈરથ, મારમેચાલ્યોજય; હવેભરતછેમોસાળમાં, તેનેઅપશુકનબહુથાય.
૧૩ ચામાનામંદીરવિષે, સુતાસજ્જમોઝાર; ત્યારેભરનિદ્રામાંસ્વપ્નઆવ્યુ,
નિશાયેનિરધાર. ૧૪ કૃષ્ણવસ્ત્રપહેરીકામની, કરગ્રહુતેલનુંપાત્ર; તેણેભરતજીને
શીશટોલ્યું, આવીઅકસમાત. ૧૫ ત્યારેભરતજબકીજગિયા, નેકરવાલાગ્યારૂદન
તવપાસેમાતુલવર્ગના, આવીમલ્યાસઉજન. ૧૬ ભરતજીકહેમામાસુણો, મુનેઆ
વ્યુધોરસ્વપન; માટેઅવધમાંઉતપાત, કાંઈએકહશેમોટુંવિધન. ૧૭ અમોચારખં
ધુનેપિતા, વિપરિતકાંઈએકવાત; અમોપાંચજણુમાંએકજણુની, હોયનિસ્થે
ધાત. ૧૮ એણુંસુચવેએશુકનફળ, એમકહીકરેછેરૂદન; સંગ્રામજીતેસમજાવ્યા,
ભરતનેશત્રુધન. ૧૯ એમકરતાંઅરણુઉદેહવો, નેથયોપ્રાતુસકાળ; ત્યારેઆજ્ઞાલે
ધમ્મામાતણી, તતખરથયાખેખાળ. ૨૦ નિકળીઉભાનગ્રબહારે, શુકનજેવામા
ટ; એવેહીડીઉડતીરજ, અવધપુરનીવાંડ. ૨૧ ત્યારેદેખાયોરથદુરથી, જાંખે
ધ્વજનોચીર; હયહજવેહજવેહીંડતા, ઝરતાનેત્રેનીર. ૨૨ સુમંતખેડોશુનમુનો,
છેશોકસાગરપુર; રધુનાથલીલાસંભારી, મનમાંહેરડતોસુર. ૨૩ વસેકરીઆ

સુદ્રુહ, રાતાંથયાંલોચન; સુમંતનેઓળખીધાયા, બન્યોકેકૈતન. ૨૪ આવતા
જેઠનેઉતરથો, તેધીરજરાખીમન; પછેસુમતેબેવીરને, ત્યાંદીધુઆલીધન. ૨૫
ત્યારેભરતકહેહોભાઈમારા, કુશળછેરધુનાથ; મુજપિતાલક્ષમણવીર, આદેસુખી
છેસહુસાથ. ૨૬ તારૂમુખકયેમકરમઠગિયું, રાતાંથયાંલોચન; તુજકાન્તીઝાંખી
કેમથઈ, મુનેકહેસત્યવચન. ૨૭ સુમંતકહેહોભરતજી, છેકુશળશ્રીરધુનાથ; મુ
નેતેડવામોકલ્યોછે, માટેઆલોમારીસાથ. ૨૮ પછેબેઘરથમાંબેહુજણા, ભરત
નેશત્રધન; નિજસેન્યાસાથેઆવીયા, તેઅવધપુરપાવન. ૨૯ ત્યારેભરતેદીડી
અયોદ્ધા, જેમપ્રાણુરહિતશરીર; હુંટયાસરખાલોકદીડા, સહુનેનેત્રેનીર. ૩૦ સુ
મતેરથરાખ્યોતદા, તેકેકેકેરેઘેર; ઉતરયાબેવીર, ત્યારેજાણીવિપરીતપેર. ૩૧
છત્રભંગદીઠુંભરથજીયે શોકાતુરસહુજન; મંદિરમાંસહુબેઠીઠું, વીંટીનેરાજન.
૩૨ વળણુ. રાજનપામ્યામરણદીડા, ભરતેતેણીવારરે; ત્યારેમુઠાખાઈનેપડ્યાત
તક્ષણ, હવોહાહાકારરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅ
યોદ્ધાકાંડેભરતશત્રધનયોરયોધ્યાગમનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬

રાગવેરાડી. મુઠાખાઈનેપડ્યાભરતજી, ગઈછેશુધનેસાન; શુમતેભરતને
બેઠાકર્યા, ત્યારેબોલ્યાથઈશાવધાન. ૧ ઘણેશોકથીરૂદનકર્યું, થયાંલોચનરા
તેવણું; હોસુમંતતુંકહેનીસાચું, પિતાકેમપામ્યામણ. ૨ કયાંછેરામરધુપતિ, ક
રૂણાસાગરપર્મઉદાર; હવેશુમંતતુમેળવની, મારાપ્રાણુતણોઆધાર. ૩ આશું
થયુઓર્ચીંતુઅનરથ, પિતાગયાશુરલોક; પણરામચંદ્રનાચરણજેઠને, સમશેમા
રોશોક. ૪ પિતાસમાનરામછેમારે, વડીલખંધુરધુવીર; મારેમાથેછત્રજઅંધે,
મુગટમણીરણધીર. ૫ એતુંકહીમરડાઈઉડ્યા, રામમંદિરજવાભર્ય; કાઈનથી
બોલતુંકહેતુંનથી, જેરામગયાનોઅર્થ. ૬ ત્યારેરૂદનકરેછેકૌશલ્યાજી, ત્યાંઆ
વીનેજ્ઞાગ્યાપાય; પ્રાણુજીવનમુજરામકયાંછે, કહોમુનેસાચુમાય. ૭ રૂદેતાડણ
કરીનેરૂદનકરતાં, કૌશલ્યાકહેવાણુ; અરેખાપરામવનગયાને, રાજયેતજીયા
પ્રાણુ. ૮ એતુંવચનશુણીભરતતે, પૃથ્વીપછાડયુશિશ; રૂદનકરતાઘાટેસ્વર
થી, અલોટતાઅવનિશ. ૯ રધુપતિવનગયાતેવિજેગ, રાયમુવાનિરવાણુ; હજુ
શામાટેજતોનથી, એમારોપાપીપ્રાણુ. ૧૦ સાચોસ્નેહજણાવ્યોરાયે, નવસહ્યા
રામવિયોગ; હુંઅભાગીયોજીતુંહું, એકોણકર્મનાભોગ. ૧૧ એમવિલાપકરીને
રૂએભરતજી, અખંડઆંશુધાર; ભરતરડતાંએકેકાળે, રોયુંસર્વતેઘર. ૧૨ ક
હ્યાંતનોવરસાદજવરશો, હુખનોદરિયોપુર; વાણીથકીનકહેવાંયકવીયે, મંદ
થઈમતિઉર. ૧૩ વજરથકીધણીકઠોરથાયે, કવીનીવાણીજેહ; તોયેકહેતાંહાર
પામેછે, શોકભરતનોએહ. ૧૪ એવેસમેત્યાંવશિષ્ઠઆવ્યાજ્યાં, થઈરહ્યોશોક.

અનર્થ; ત્યારેગુરૂપદગિપરમસ્તકમુકી, પડીયાપોતેભર્ય. ૧૫ હોગુરૂદેવકહોમુને
સાચું, રામગયાકેમવન; ભુપતિમરણપામ્યારામાટે, કેમથયાંસાથેવીધન. ૧૬
ગુરૂકહેતમારીમાતામાગ્યાં, રાયનીપાસેવચન; મારાભરતજીરાજકરે, નેરઘુપ
તિજયવન. ૧૭ અગિદવરસનીઅવધકરીછે, વનરહેવાનીજાણ; રામવિજે
ગેકરીનેરાયે, તતક્ષણતજીયાપ્રાણ. ૧૮ તેમાટેતમોશુણોભરત, રાજ્યાસનપ્રેસો
આજ; ત્યારપછીથાયદહનરાયનું, ક્રિયાકર્મનુંકાજ. ૧૯ એવુંસાભળીભરતે
કર્યું, પછીડિચેસ્વરેરૂદન; શરીરસર્વસુકાઠગયું, નેપૃથ્વીપછાડેતન. ૨૦ જેમપુ
ષ્પકળીપરપડવીજળી, કેળડિપરદીગપાળ; મુક્તાઅગ્નિમાંહેપડે, એવીદશાથ
ઈતતકાળ. ૨૧ અરેઅભાગણીકેકેસહુને, તેંદુખદીધુનેટ; મેંપુર્વેમહાપાપકર્યાહ
શે, જેજનમ્યોતુજપેટ. ૨૨ પછીસર્વેસાંભળતાંહસ્તગિચોકરી, બોલ્યાભરત
જવાણ; જોહુંરાજકરૂંતોમુજને, રઘુપતિકેરીઆંણ. ૨૩ પૃથ્વીકેરાવિપ્રજેટલા,
તેનેપમાડેપતન; તેપાપમારેશીરજોહું, ભોગવુંરાજ્યાસન. ૨૪ શ્રીરામચંદ્રની
સેવામુકી,જોહુંકરૂંએકાજ; તોવ્યભિચારણીવિધવાકેરા, ગર્ભમાંઆવુંઆજ. ૨૫
રાજકર્યાનુંજેમનહોયમારેતો, કોઢીથાજ્યોશરીર; રજસ્વળાનારૂધીરજેવુંમા
રે, રાજ્યાભિશેકનુંનીર. ૨૬ શ્રીરઘુવીરનીરાજધાનીતે, જોહુંભોગવુંઆજ; તો
માત્રગમનીહુંથાડિજે,કરૂંઅવધપુરીનુંરાજ. ૨૭ વનભોગવેરગુવીરને, જોહુંરા
જકરૂંવળીએહ; તોગુરૂવધઅહહત્યાનુંપાતક, મુજશીરલાગેતેહ. ૨૮ મૃગજળ
માંહેઅગસ્ત્યુડે, જેપશ્વમડિગેસુર; સર્પસુર્પણનેભક્ષકરે, વિધુવરશેઆગ્નિનુર
૨૯ મર્યકમેરૂંડિખેડીનાંખે, ગંગાનેવળગેપાપ; જાતવેદમાંપતંગનાચે, આકાશ
નુકમાપ. ૩૦ એદૈવજેગેથાયએટલું, સરવેઅવટીતકાજ; પણગુરૂતમારાચર
ણનીઆંણમુને, જોહુંહુંરાજ. ૩૧ એવુંકહીનેઘણીગાળોદીધી, કેકેનેતેણીવા
ર; ત્યારેગુરૂકહેએશુંકરેકેકે, મંથરાકેરોવિચાર. ૩૨ ત્યારેભરથેડીનેમંથરાકે
રા. કેશઝાલ્યાકરીરીશ; ક્રોધેકરીનેખડગગ્રહ્યુંકર, છેદવાએનુંશીશ. ૩૩ ત્યા
રેભરથનોહાથવશિષ્ટેઝાલ્યો, અસ્ત્રીહત્યાનાકરીશ; પછેઘણીપાટવોમારીભરતે
કુખજનેકરીરીસ. ૩૪ હવેભરતતણપણકાણસાંભળી, વશિષ્ટેવીચામન; પ
છેરામતણીજેચરણપાદુકા, મુકીસિંહાસન. ૩૫ ચામરછત્રકરાવ્યુંતેનેરાખ્યો
રાજવહેવાર; પછેભરથનીપાસેભુપતિને, કરાવ્યોઅગ્નિસંસ્કાર. ૩૬ ત્યારેસા
તસેરાણીયોસતિથઈજે, પતિવૃતાકહેવાય; ભુપનીસાથેતેહવળીજેમ, સુર્યમાં
કીર્ણસમાય. ૩૭ કૌશલ્યાશુભીત્રાથયાંતતપર, ખળવાનેજેણીવાર; ત્યારેવાર્યા
વશિષ્ટેતમેનવખળશે, શિક્ષાદીધીઅપાર. ૩૮ શાસ્ત્રપ્રમાણવચનકાઢીને,
બોલ્યાતેણીવાર; તેનેખળવાનુંકંઠકારણનહિજે, પુત્રવતિહોયનાર્ય. ૩૯ કૌશ
લ્યાકહેરામવનગયા, નેભુપતિપામ્યામર્ણ; હવેજીવીનેઅમોશુંકરીયે, નથીશુ

ખનુ કે આચરણું. ૪૦ ત્યારે ગુરુકહે તમને રામ મળીને, વળતા જશેવન; ચૌદવર
સની ત્યા પછી, પાછા આવશે પુર પાવન. ૪૧ ત્યારે તમે શુખ પામશે અતી વણુ,
થાશે રૂડાંકાજ; સહસ્ર એકાદશ વર સડગી, અહિયાર ધુવર કરશે રાજ. ૪૨ એમ
સમજ્યાં શુભિત્રાકૌશલ્યા, ગુરુવશિષ્ઠે તેહ; ખળવાન દીધાં નૃપસાથે, નિવરત્યે
સદેહ. ૪૩ મુનિવાલ્મિકની મુખકાવ્યના, એહ જ્યાર થય્યું; તે માટે શ્રોતા જન
સદેહ, નવ કરશે કોઈ વ્યર્થ. ૪૪ વળગુ. વ્યર્થ સદેહ કરશે નાદી શ્રોતા, એમુખ
કાવ્યનો અર્થેરે; કહે દાસ ગીરધર રામને મળવા, પછી થયા તત્પર ભર્યેરે. ૪૫ ઇ
ત શ્રી રામ ચરિત્રે સંભતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોદ્યાકાંડ ભથ શોકાંતરં દશરથ
કેહ દાહોનાં મધોડશો અધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાગ ખીલાવર. એમ દહન કીયા દશરથની કરી, તેર જની દુખમાં અનુસરી;
મનમાં ધીરજ રાખી વણી, ઉત્તર કીયા કરી રાજ તણી. નાના વીધનાં આપ્યાં દાન,
કુળરીતે કયું વીધાન; ખીજે દીવસ, થયો પ્રાતઃકાળ ભરથે વિચાર કર્યો તતકાળ. ૧
તજ્યાં આભુષણ નાના રંગ, વસ્ત્ર મુડી થયાં વનકુળ અંગ; ખાંધી જટાને ગીહોય જે
મ, અગે ભસ્મ ચરચી છે તેમ. ૨ તત્પર થયા ભરત નેણી ચાર, રામને મળવા વનમે
ઝાર; ગુરુવશિષ્ઠને કહે મહારાજ, રામને મળવા ચાલો આજ. ૩ મુનિકહે અતિરૂઢ
એકામ, પાળજે આજ્ઞા કહેજે રામ; વાગી હાક નગરમાં તદા, ભરત જય મળવા સર્વ
દા. ૪ એ ત્રુસાં ભળી પુરના લોક, ચાલ્યા સરવતળને શોક; સકળ સંન્ય આદેખર
ધાન, ભરથ સાથ ચાલ્યા ખળવાન. ૫ ગુરુવશિષ્ઠ આદેહી જજેહ, સર્વેરથમાં બેઠાને
હ; પાલખીયે મેસાડ્યાં માત, સૂમિત્રાકૌશલ્યા વિજ્યાત. ૬ કેકે ધેર રહી સર્વથી,
ભરથ તેનું મુખ જોતા નથી; ભરથ શત્રુધન ચાલે પાય, ચાલે સંગ પ્રધાન પ્રજાય. ૭
અવધવાયિ જન નરને નાર, નિકલ્યા સર્વ તળવર ખાર; નગર કાકરવા તે કાળ, ગુરુએ
ધણા મુકયાર ખવાળ. ૮ જે મારગેર ધુપતિ ગયા, તે મારગ સરવે ચાલીયા; ગુરુનાથ
પાસે તે કાળ, વામદશાણુ ચાલે બેખાળ. ૯ વશિષ્ઠ કહેહો ભરથ સધીર, નહિ ચલા
યકે મળ પદવીર; માટે બાપ બેશોરથ માંહે. ૧૦ ચાલજ્યો રામ સમીપે ત્યાંહે. ૧૦
ભરથ કહે નવકહે શોત મો, ગુરુ આજ્ઞાને બેસુ અમો; રધુપતિ ચણુ ચાલી ને ગયા,
તેથી અમો શુકે મળ થયા. ૧૧ સ્વામી રામ હુશે વકવટે, તો માથા બેર ચાલુ
ધટે; હું અપરાધીર ધુવીર તણો, શુદેખાડી સમુખ દામણો. ૧૨ મારો જન્મ ભુત
જનવ થાત, તો શું કરવાર ધુવર જાત; ભરત એમ કહી રોતા જાય, ધીરજ આપે છે મુ
નિરાથ. ૧૩ એવાં ભરથનાં સુણી વચન, બેદ પામે છે સરવે જન; મારગ ચાલતાં માં
હોમાંહે, નરનારી સહુ કહે છે ત્યાંહે. ૧૪ કેકે પાપ્યણી કેરે પેટ, જન્મ ભરથનો ન ધટે
નેટ; કાગ વીટાવે ટીત અશ્વસ્થ, કલ્પતરુકર્મના સાત ટસ્થ. ૧૫ કાગ ઉદરથી કાઢી

લસાર, એમકેકૈકુખભરથઅવતાર; એમવાતપરસ્પરકરતાલોક, તેભરથસાંભ
ળીપામેશોક. ૧૬ અપકીરતીએવીસુણીઅપાર, ગુરુનેભરથપુછેતેણીવાર; ક
હોમહારાજકેકૈપાપ્યણી, એણેઅપકીરતિકીધીઆપણી. ૧૭ પુર્વેપાપએણેશું
કર્યું, જેઆત્રુવિંપરીતકર્મઆચર્યું; ત્યારેવશિષ્ઠકહેસુણુરાજકુમાર, એનાપાપ
નોકહુવિચાર. ૧૮ બાળપણમાંએદુરમતિ, જ્યારેપિતાતણેધેરરહેતીહતી; ત્યા
રેકોઈકમુનીવરઆવ્યાત્યાંહે, રાયેરાખ્યામઢિરમાંહે. ૧૯ આતુરમાસરહામુ
નિરાય, રાજનીત્યકરતોસેવાય; એકદીનધરવાબેઠાધ્યાન, ત્યારેઆવીપાસેકેકે
અજ્ઞાન. ૨૦ કરમાંકાજળલાવીસુખે, કર્યુંલેપનમુનીવરનેમુખે; એમબાળબુદ્ધિ
હાંસીકરી, જગ્યામુનિધ્યાનઅનુસરી. ૨૧ મુખઉપરફેરવ્યોહાથ, ફરકાળોથ
યોકાજળસાથ; તેજેઘનેક્રોધવશોમનઆપ, તતક્ષણમુનિયેદીધોશ્રાપ. ૨૨ જે
ણેમુજહાંશીકરીનીશક, તેનુમુખકાળુથજ્યોકલંક; એત્રુસાંભળીમાતપીતા
ય, મુનિવરનેતવલાગ્યાંપાય. ૨૩ એબાળકભુલીમહારાજ, શ્રાપઅનુગ્રહકીજે
આજ; મુનિકહેમીટિનવાયકજેહ, ભલેભવભુંડીકહેવાશેએહ. ૨૪ એનેહસ્તે
થાશેજશતદા, એસ્વામીનેવશકરશેસર્વદા; માટેશુણોભરતએસત્યવચન, જ્યા
રેયુદ્ધકરવાનેગયારાજન. ૨૫ ત્યારે રથચક્રમાંઘાલ્યોહાથ, પામીજશણ્ણત્યાનર
નાથ; ત્યાંરાયેવચનઆપ્યુંદેઘમાન, તેસમેજેઘમાગ્યુંવરદાન. ૨૬ વળણુ.વર
દાનમાગ્યુંરાયપાસે, રામને મોકલ્યાવનરે; એકલંકકાળુરહ્યુંજુગોજુગ, સુણો
ભરથવચનરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમધીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડે
ભરથવશીષ્ઠસંવાદેકેકલંકકારણકથનનામસપ્તદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮

રાગમારૂ. શુણીભરતેકેકૈનીવાત, ચાલેકરતાંઆંસુપાત; બોલ્યાસુમંતસા
થેવચન, જેમારગગયાપ્રાણજીવન. ૧ તેમારગતુંવહેલોચાલ્ય, મુનેમેળવ્યદિ
નદયાળ; એમકહેતાચાલ્યાજય, ખુચેકંકરકોમળપાય. ૨ એવેઆવ્યુંગંગા
તીરરમ્ય, શૃંગવેલગુહ્યકઆશ્રમ; ત્યારહેછેધોરાજન, તેણેદુરથીદીડુંસૈન્ય. ૩
મનમાંહેવિચારીવાત, આવતાહશેરામનાબ્રાત; રાજલેઘનેકાઢ્યાવન, તોયેકર
વાજયવિવન. ૪ એત્રુજાણીનેબુધવાન, વગડાવ્યુંઢોલનિશાન; તેશુણીલીલ
કોલકીરાત, આવ્યાટોળેમળીઅસંખ્યાત. ૫ કરમાંધનુષસાયકશસ્ત્ર, તેનીપાસે
એકેકુંવસ્ર; લેઘસૈન્યધોરાયપ્રમુખ, યુદ્ધકરવાઉભોસનમુખ. ૬ જોઘઅસંખ્યવ
નચરજન, બોલ્યાભરથશુશાંતરૂઢન; આકોદુષ્ટઆવ્યાઆણેઠાર, આપોઆજ્ઞાક
રૂસંધાર. ૭ ત્યારેસુમંતબોલ્યોવ્યક્ત, એગુહ્યકછેરામનોભક્ત; માટેયુદ્ધનવકર
શોવીર, મળોએનેરાખીમનધીર. ૮ ભર્યકહેઉભારહોઆઠાર, હુંજેઘનેપુછુંસ
માચાર; એત્રુકહીનેઆવ્યાત્યાંહે, ઉભોગુહ્યકરાજજ્યાંહે. ૯ દીઠાઆવતાભર

તનેજ્યારે, ઘોરાજીઆવ્યોસનમુખત્યારે; મળ્યાભર્યજીતેણીવાર, કહ્યોપોતાનોસ
ર્વવિચાર. ૧૦ સુણીસજળનેત્રયયોરાય, ઘોરાજીલાગ્યોભરથનેપાય; કહેભરથતું
મોટોદેવ, તેંકરીરધુવરનીસેવ. ૧૧ હુંઅભાગીયોપામુદ્દુખ, થયોરામચરણથી
વિમુખ; એમકહીથયાખન્યોદ્રવીત, ઉપનીત્યાંપરસ્પરપ્રીત. ૧૨ નિજઆશ્રમ
માંઘોરાય, તેડીલાવ્યોસહીતસેન્યાય; ગંગાતીરવીષેઉપવન, ત્યાંઉતર્યાસર્વેજ
ન. ૧૩ રાયેમોકલ્યાલીલઅપાર, લાવ્યાવનફળતેણીવાર; આપ્યાંવહેંચીસર્વે
સાથ, કરીસ્વાગતાગુહકનાથ. ૧૪ એકભરતવિનાતેદીન, ફળખાધાંસર્વેજન;
ભરથકહેકરંભોજનત્યારે, કરંરામનુદરશનજ્યારે. ૧૫ કહ્યાંગુરૂએઅતીશેવ
ચન, ત્યારેપાણીકર્યુપ્રાસન; જ્યાંરાત્રીરહ્યાતારામ, તેસુમતેદેખાડયોઠામ. ૧૬
તેરજમાંઆજોટચાભર્ય, ઘણુરૂદનકર્યુસમર્થ; પછેરાત્રીપડીનીરધાર, સુતાસર્વેતે
ણેઠાર. ૧૭ થયોજ્યારેપ્રાતુશકાળ, આવ્યાઘાટઉપરતતકાળ; સહુઅવધપુરીના
જન, નાહ્યાગંગામાંનિરમળમન, ૧૮ મગાવીરાયેનાવઅપાર, સર્વેઉતરયાગંગા
પાર; આલ્યોઘોરાજાતવસાથ, હિંડેઝાલીભરથનોહાથ. ૧૯ લીધાસાથેલીલ
ભુપાળ, કરવાફળજળતૃણસંભાળ; એમચાલેસર્વસમાજ, આવ્યાપ્રયાગતીર
થરાજ. ૨૦ મળ્યાભારદ્વાજમુનિરાય, કર્યોદરશનલાગ્યાપાય; સર્વેસમરેજનક્રી
કંથ, આલ્યાચિત્રકોટનેપંથ. ૨૧ વળણ. પંથેપાળાચાલેભરતજી, કહેતારામક
થાયરે; પાવનગિરિચિત્રકુટઉપર, શુંકરતાહવારધુરાયરે. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે
સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં અયોદ્ધાકાંડે અયોદ્ધાપુરવાસીભીઃભરતશત્રુઘન
યોઃચીત્રકુટસામીપ્યાગમનોનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગસામેરી. ચીત્રકુટમાંરહ્યારધુપતિ, અતિરમ્યસ્થળપાવન; ફળલેવા
લક્ષમણજગયા, તેગિરિપાસેવન. ૧ શ્રીરામઆપેઆહુતી, કરેહોમઅગ્નીમાંહે;
સામગ્રીકરલેઇઉભાં, જનકતનયાત્યાંહે. ૨ તેણેસમેએકસુદરશન, ગાંધર્વના
મેજેહ; જતોહતોઆકાશમારગ, સ્વધચ્છિએતેહ. ૩ તેણેદીઠાંજનક્રી, અતિસું
દરૂપઅનુપ; તેહરણુકરવાઆવીયો, ધરીકાગકેરૂપ. ૪ પાપીએઆવીઝડપમા
રી, ગ્રહેવાનેતેણીવાર; પૃથ્વીઉપરપડ્યાંસિતા, કર્યોમુખપોકાર. ૫ આબુવોની
મહારાજમુજને, અંચમારેકાગ; તેસાંભળીનેજેયુરામે, કોપિયામહાભાગ. ૬
કુશનીશળીકરમાંહેલેઇને, નાખીશ્રીરધુરાય; તેખાણુથઇનેકાગપુંડળ, ધાયું
વિદ્યુતપ્રાય. ૭ આવતુદેખીખાણુનાઠો, કાગરૂપેતેહ; થયુંપુંડળખાણુ, શ્રીરધુ-
વીરકેરૂજેહ. ૮ બ્રહ્મલોકસુધીભમ્યો, જાણુનિશ્ચેઆવ્યુંમર્ણુ; અપરાધીશ્રી
રધુવીરનો; કોઇયેનરાખ્યોશણુ. ૯ એટલેત્યાંનારદમળ્યા, ગાંધર્વલાગ્યોપાય;
આરામખાણુથક્રીમુને, રાખોશરણુરૂપિરાય. ૧૦ ત્યારેનારદકહેરેમુરખ, તુંજ

રામકેરીપાસ; તેશરણુવત્સળછેસદા, નમચરણુથઈનેદાસ. ૧૨ એવુંસાંભ
ળીતતકાળ, આઁચોચીત્રકોટજમાંહે; સાષ્ટાંગઆવીનમ્ચો, શ્રીરધુવીરચરણે
ત્યાંહે. ૧૨ ઘણીસ્તુતિપ્રીધીદીનવચને, પામીયોમનલાજ; આખાણુથીરાખો
મુને, નવમારશોમહારાજ. ૧૩ રધુવીરકહેરેખાણુમુજ, પાછુકરેનહિસત્ય; અ
ભિમાનીતુજનેકરૂશિક્ષા, ધરીતેદુરમત્ય. ૧૪ એકપત્નીવ્રતએકવચન, વળી
એકખાણુએમુજટેક; એવુંકહીતેશરેકોડયું, સંવ્યસોચનએક. ૧૫ એકનેત્રકો
ડીકાગસાથે, બોલ્યારધુવીર; બેનેત્રનીએકદ્રષ્ટી, ત્યારેહશેકાગશરીર. ૧૬ તે
ચંચુપ્રહારકર્યોતેમાટે, કરજેવિષ્ણુઅહાર; પ્રેતપીંડસ્પરશાવીના, નહીથાયકા
ગનોઉધાર. ૧૭ એવુંકહીનેજવાદીધો, કાગનેતેણીવાર; રધુવીરચરણેનમી, તત
ક્ષણુગયોતેનિરધાર. ૧૮ હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઈને, સુણોએહચરિત્ર; ચીત્રકોટ
પાસેઆવિયા, તેભરતપુન્યપવિત્ર. ૧૯ તે સમેલક્ષમણુઆવતા, કૂળલેઈનિજ
આત્રમ; ધણુસૈન્યદીડુંઆવતું, ઉભાવિચારેમન. ૨૦ પોતાતણોબંવજઓળ
ખ્યો, લક્ષમણેતેણીવાર; મનવિચાર્યુંએકેકેયે, મોકલ્યુંસૈન્યઅપાર. ૨૧ એ
વુંજાણીનેખડુખાણુમુકયાં, લક્ષમણેકરીક્રોધ; સુસવાટકરતાંઆવિયાં, સૈન્યા
ઉપરઅવરોધ. ૨૨ ત્યારેસૈન્યસરવેખળભળ્યું, જોઈદીવ્યખાણુપ્રચંડ; શત્રુધ
નેતવખાણુમુકી, સરકયાંસતખંડ. ૨૩ વનમાંહેથીસઉરૂપીનાઠા, આઁચારધુવરપા
સ; મહારાજદળઆઁચુંધણુ, તેજોઈપામ્યાત્રાસ. ૨૪ તવધીરજઆપીવિપ્રને,
પછીડીયારણુધીર; કરધનુષખાણુગ્રહીતઠા, ચાલીયાશ્રીરધુવીર. ૨૫ ઓળ
ખ્યોબંવજપોતાતણો, ત્યારેપામ્યાહરખઅપાર; પછીલક્ષમણુનીપાસેજઈનેબો
લ્યાનુગદાધાર. ૨૬ હેવીરશુંકરવાવઢેતું, અજાણ્યોથઈઆજ; આપણોએભા
ઈઆવે, ભરતમળવાકાજ. ૨૭ સહુઅવધવાશીએદુરથી, દીઠાતેશ્રીઅવીનાશ
જેમઉઘાચળનીઉપરશોભે, સુરજતેજપ્રકાશ. ૨૮ એમરામલક્ષમણુગિરિઉપ
ર, શોભતાશુભઅંગ; તેભરતેદીઠાભક્તવત્સળ, આઁચોમનઉમંગ. ૨૯ સાષ્ટાંગક
રતાઆવતા, ભરતજીતેણીવાર; જેમઆવેમળવામાતને, સુતધરીનેસ્નેહઅપાર.
સઉઅવધવાશીહરખિયા, જોઈનેપુરણુકામ; પરસ્પરદેખાડતા, ઓપેલાઉભારા
મ. ૩૧ તેજોઈસરવેલોકદોડયા, ઉછળ્યોઅતિપ્રેમ; પડેઆખડેપાપાણુમાં, ચા
લતાઉડીએમ. ૩૨ ત્યારેસરવપેહેલાભરથઆઁચો, રામકેરીપાસ; ભરથનેજોઈ
ભગવાનસામા, ચાલીયાઅવિનાશ. ૩૩ પછેધીરજછોડીરામચરણે, મુકયુંભ
રથેશીશ; ડંડનીપેરેપડયા, કહીપ્રણુતપાહીઈશ. ૩૪ રધુવીરકેરાચરણુશી
આ, નેત્રઆંસુધાર; ત્યારેપ્રેમેગદગદથઈબોલ્યા, રામનુગદાધાર. ૩૫ હેભર
થઉઠોભાઈમારા, પ્રાણુવક્ષભવીર; પછેકરગ્રહીનેભરથને, ઉઠાડીયારણુધીર.
૩૬ કરૂણાકરીલીડયાપછે, ભરથનેરૂદીયાસાથ; અતિપ્રેમઆઁચોપરસ્પર, મં

દગદથયારધુનાથ. ૩૭ શતરૂઢનેસાષ્ટાંગકર્યા, મહ્યાલક્ષ્મણભરથ; પછઅવધવા
શીનમ્યાચરણે, રામનેસમરથ. ૩૮ વિમનેમળીયારામણ, મિત્રનેભેઠ્યાધીર;
સહુસૈન્યનાપરણામઝીલ્યા એવાશ્રીરધુવીર. ૩૯ સુમંતનેધોરાયઆવી, ન
મ્યારધુપતિયર્ણુ; ગુરૂનેકર્યાસાષ્ટાંગલક્ષ્મણ, સહિતઅશરણુશર્ણુ. ૪૦ વશિષ્ઠે
આશિશદીધી, હજેજયકલ્યાણુ; હેરામણતમમાતઆવ્યાં, મળોજનિરવાણુ.
૪૧ એવાંવચનગુરૂનાંસાંભળી, સત્વરગયારધુવીર; જેમગાયપાસેવછઆવે, શ
જળપ્રેમઅધીર. ૪૨ રામનેદીઠાઆવતા, માતાયેજેણીવાર; સુખાસનમુઢીપૃ
થવીડેપર, ઉતર્યાનીરધાર. ૪૩ શ્રીરામેજઈસાષ્ટાંગકર્યા, નમ્યાજેડીહાથ; પ્રેમે
મળ્યાએમાતને, ગદગદથયારધુનાથ. ૪૪ રધુવીરકહેહોમાતકોહોની, કુશળછે
મમતાત; એડુંસાંભળીમાતાયે, માંડ્યોકરવાઆંસુપાત. ૪૫ વળણુ. આંસુપા
તકરતાંમાતળન્યો, મુઢીમનનીધીરરે; વિધવાદેખીમાતને, રોવાલાગ્યાશ્રીરધુ
વીરરે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામ
ભરથસમાગમોનામએકોનવીશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦

રાગઆશાવરી. ત્યારેરોતાશ્રીરધુવીરજકહેછે, પીતાનીશીથછપેર; વિધ
નસકળકેમઆવ્યાંઅમધેર, દૈવેડીધોકેર. ૧ ત્યારેગુરૂકહેરામતમારેવિયોગે, રા
યેતજીઆપ્રાણુ; રામરામકહેતાંદેહતજ્યો, ગયામોક્ષપંથનિરવાણુ. ૨ સતિયો
સાતસેંબળીયોરાયની, સાથેકર્યુંસહગવન; ભરથેધણાઅધરાસમખાધા, નાએઠ
રાજ્યાસન. ૩ એડુંસુણીનેકમળનેત્રમાં, ચાલીઆંસુધાર; રામરડતાંરોયુંસર
વે, વરત્યો હાહાકાર. ૪ ધણાવિલાપકર્યારધુનાથે, પ્રાકતજનઅનુરૂપ; અહોતા
તતમોસત્યનાસાગર, ધરમધોરીંધરભુપ. ૫ દશરથવીરપ્રતાપીકમાહાબળી,
સુરસકળમાંખ્યાત; ભુપમુગટમણીભુપતિકેરા, રવીકુળમાંવિખ્યાત. ૬ જોણેત્ર
સપરવાનેમાર્યો, યુધેશુકમનાવીહાર; દેવસકળનીસાહેકરી, એવાપ્રાકમવંતઅ
ધાર. ૭ એમગણાવિલાપકર્યારધુનાથે, માનુષીયેષ્ટાકાજ; એતોપુરણુબ્રહ્મઅખં
ડઅનામય, કોટીબ્રહ્માંડનારાજ. ૮ આતંદરૂપસદાસુખસાગર, માયાપતીભગ
વાન; શોકનેમોહનથીએપ્રમુને, જણાવેમાનુશમાય. ૯ ત્યારેવશીષ્ઠકહેહોરધુ
પતીહવે, શોકતજોબુધવાન; પ્રયાગમાંજઈનેતાતતણી, કરોઉત્તરક્રિયાવીધાન.
૧૦ પછેઆશ્રમમાંસહુનેઉતારયા, સૈન્યપ્રજગુરૂજન; સીતાજીસાસુનેમળ્યાં, ક
રતાંશોકરૂદન. ૧૧ સ્નાનકરાવ્યુસીતાનેપછે, માતાયેલીધાંઉછંગ; પરણકુટી
માંમળીનેએકે, ત્રણેજણુએકસંગ. ૧૨ હવેરધુપતિઆલ્યાત્યાંથડી, પોતેઆવ્યા
પ્રથમજમાંહે; વશિષ્ઠવાલ્મીકઆદેસકળમુની, સાથેઆવ્યાત્યાંહે. ૧૩ તીરથ
અજ્ઞાંસેનાનકરીને, શ્રાદ્ધકર્યુંશ્રીરામ; ઉત્તરક્રિયાકરીતાતની, પામ્યાછેસુરધામ.

૧૪ કવીકેટલાએમજકહેછે, સ્વર્ગરહ્યાછેરાય; પણમોક્ષપામ્યાછેદસરથ, એકથા
ઉત્તરકાંડેકહેવાય. ૧૫ જેનાનામથકીનરપામર, પાપીમોક્ષપળાય; તેદસરથની
ગતીનુશુંકહેવું, પુનજેનારધુરાય. ૧૬ એમઉત્તરક્રિયાપિતાનીકરી, ચીત્રકુટમાં
આવ્યારામ; પછેસરવતણીસંભાળકરીજે, પોતેપુરણકામ. ૧૭ ધોરાજ્યેમગા
વ્યુઅગણીત, ફળજળત્રણનેઅન્ન; સુમતેવેચીઅપાવ્યુંસરવને, પહેાઆડેસેવ
કજન. ૧૮ કોઠઅહારકરેકોઠયેનથીકરતા, રાખીમનમાંધીર; નાકરેભોજન
તેનેમારાસમછે, બોલ્યાશ્રીરધુવીર. ૧૯ ત્યારેઅવધવાશીયેઆજ્ઞામાની, ફળ
ખાંતેણીવાર; અમૃતનાકરતાંવળીરામે, મુકયોસ્વાદઅપાર. ૨૦ પછેપરણ-
કુટીમાંરામગયા, કર્યોમાતાનેવળેબોધ; જેણેકરીમોહનીવરતીપામે, શોકરહિત
અવિરોધ. ૨૧ એમરામેવળેઆગ્રહેકરીને, માતાનેકરાવ્યોઅહાર; પછેજનકી-
નેપાસેલેઘજનુનીયે. ફળખાંતેણીવાર. ૨૨ ગુરૂવશિષ્ઠભરથશતરૂધન, લક્ષમ-
ણસુમતનેધોરાય; એસહુનેલેઘનેભોજનકરવા, બેઠાશ્રીરધુરાય. ૨૩ એમભો-
જનકરીનેસુખીચોથયો, સહુઅવધપુરીનોસાથ; રજનીથઘએમકરતાંત્યારે,
બોલ્યાશ્રીરધુનાથ. ૨૪ અરેભાઈસહુશયનકરો, હવેનિશાવિષેનિરવાણ; માર-
ગમાંવળુશ્રમીતથયાછો, માટેનિંદ્રાકરોજણ. ૨૫ પછેરામઆજ્ઞાયેકરીને, સર્વ
જ્યાંત્યાંસુતાજન; એકઆસનેરામસુતા, ભરથલક્ષમણશતરૂધન. ૬૬ એમભ-
રથનેઆસનપત્રનવાંકુર, આછાદનકરીત્યાંહે; શ્રીરધુવીરરૂઢેમાંરાખી, સુતાપુ-
શ્વીમાંહે. ૨૭ પછેકૌશલ્યાનેસુમીત્રા, પોઢ્યાંપરણકુટીપાવન; જનકીનેમઠ્યે
લેઘ, માતાજણેપ્રાણજીવન. ૨૮ એરીતેસહુનિશાનિરગમી, સુખીયાસર્વલોક;
પ્રાતસકાળહવોત્યારે, બોલવાજાગ્યાંપંખીવિશેક. ૨૯ વલણ. પંખીલાગ્યાંબો-
લવાને, હવોપ્રાતઃકાળરે; સર્વપહેલાડીને, ગુરૂનેપાયેલાગ્યાત્યારેખાળરે. ઇતિ
શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડે દશરથમ્રત્યુશ્રુત્વાશ્રીરા
મેઉત્તરક્રીયાકર્ણનામવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧

રાગસામેરી. પ્રાતઃકાળેઉઠ્યાખંધુ, સહિતપુરણકામ; સ્નાનસંધ્યાકરીબેઠા, સ્કા
ટીકશીજ્ઞારામ. ૧ સજ્જનગુરૂજનપુરપ્રજા, ખંધુસકળપરિવાર; સઉવીંટીબે
ઠારામને, શોભાતણોનહિપાર. ૨ રધુવીરસજ્જનવૃંદવેષીત, શોભાતેણીવાર;
નક્ષત્રમંડળમધ્યમાં, જેમ શોભેઅત્રિકુમાર. ૩ એમસભાસરવેમળીબેઠી, રા-
મકેરીપાસ; સઉએકદ્રષ્ટેનિરખતા, રધુવીરરૂપપ્રકાશ. ૪ તેસમેજનકપુરીથ-
કી, આવ્યાજનકરાજન; તેમણેજણીવાતજે, ગયાંરામસિતાવન. ૫ તેસાંભ-
ળીઉઠિયાજેમતેમ, દુખીથયાભુપાળ; સઉસાથતેડીનિકળ્યા, થઈચીત્રકુટની
ભાળ. ૬ અનુચરેઆવીનેકહ્યું, જેઆવેમિથુલાનાથ; સુણીરાગઉઠીયાલ્યાસન

મુખ, તેડીનેસડિસાથ. ૭ એટલેપાસેઆવિયા, મિથુલાપતિતેણીવાર; રામને
 જ્ઞેમગઘધીરજનૃપની, ચાલીઆંસુધાર. ૮ પછીબેઠિયારધુવીરને, આંપિયા૩૬
 યાસાથ; જામાત્રચારેનેમળી. રોચાસુનયનાનાથ. ૯ વશિષ્ઠનાપદચરણમાં, સ-
 ડિનેકરયાપરણામ; પછીઆવિયાઆશ્રમવિષે, આદરકરયોખહુરામ. ૧૦ ત્યાં
 વૃક્ષછાયામંડપનીચે, બેઠાસરવેજન; જ્ઞેમવેપતાપસરામનો, ધણુંજનકશેચે
 મન. ૧૧ કૌશલ્યાનેમળ્યાંરાણી, સુમિત્રાસુચીમન; જનકીને૩૬આંપી, કરે
 માતૃદન. ૧૨ પછીદૈવગતવિપરીતજાણી, શોકસમાવ્યોમાત; ત્યારેકૌશલ્યાએ
 કહીમાંડી, અવધપુરીનીવાત. ૧૩ પછેશીખીરકરીનેઉતરયો, જનકનોસાહુપ
 રિવાર; સભાકરીબેઠાસહુ, મનમાંહેદુઃખઅપાર. ૧૪ મધ્યમાંરાજેરામપાસે,
 ગુરૂજનકમુખ; સહુમજ્જનવીંટીરહ્યા, બંધુભરથસનમુખ. ૧૫ ત્યારેવશિ-
 ષ્ટેકહીવાતસરવે, જનકનેતેણીવાર; ભરથનીભાક્તનિમસુણી, મનપામ્યાદુઃખ
 અપાર. ૧૬ પછેવિચાર્યુંએકાળબળ, કેહેવાનસુણીવાત; સહુસભાઅણબોલી
 રહી, નિરખેત્યાંબુગતાત. ૧૭ ત્યારેભરથજીઉભાથયા, કરજેડીનેતેણીવાર; ૨
 ધૂવીરસનમુખબોલિયા, સુણતાસભાજનસાર ૧૮ માહરાજધીરાજહવે, પધારો
 પુરમાંહે; બંધુબાળકમજ્જનેપાળે, સદારહિત્યાંહે. ૧૯ કરોકામપુરણદાસનાં,
 વિનતીધરોચીતઆજ; કલંકમારેશીરચઢયું, તેડિતારોમહારાજ. ૨૦ હુંઅપ
 રાધીતમતણો, તેશરણરાખોનાથ; તમોદિનબંધુઝાલોમ્રભુ, હુંદીનકેરોહાથ.
 ૨૧ છોમણુતપાળદયાળનિરમળ, અજીતબંધઅગાધ; પુરોમનોરથદાસના, કરો
 ક્ષમામુજઅપરાધ. ૨૨ એતુંકહીભરથગદગદથયા, ચાલ્યાંનેત્રેઆંસુનીર; ત્યા
 રેબોલ્યાશ્રીરધુવીર, કરૂણાવચનમૃદુગંભીર. ૨૩ હેભાઈભરથકહ્યાંતમો, તેવ
 ચનસરવેસત્ય; પણઆપણાકુળતણીરીતિ, જાણોછોતમોગત્ય. ૨૪ તેમાટેમે
 કેમભંગથાય, તાતકે૩વચન; લંછનલાગેકુળવીષે, થાય પુરવજનક પતન.
 ૨૫ બુવોપિતાયેકેતુંવચનપાળ્યું, નવડગાવીમત્ય; તેકારણુતજીઆપ્રાણપણ,
 નવજવાદીધુંસત્ય. ૨૬ પાળવાતેપિતૃવચન, હુંનિકળ્યોવનમોઝાર; જ્ઞેઆતું
 અવધવીત્યાવિના, મુનેસડિકરેધિક્કાર. ૨૭ વરશચતુરદશવનરહી, કરૂદેવ૩
 પિનાંકામ; એમપિતાવાણીસત્યકરીને, આવીશપાછોગામ. ૨૮ ત્યારેભરથકહે
 માહારાજપણશે, પિતાનુંસત્યવચન; વરશચાદરહોસુખે, જ્ઞેઅવધપુરઉપ
 વન, ૨૯ નીકરમુજનેકરોઆજ્ઞા, હુંજાણુંવનમાંનાથ; તમોઅવધપુરમાં
 પધારો, તેડિસિતાલક્ષમણસાથ. ૩૦ હુંદાસકેરેનીમિત્યેસ્વામી, તમારેજે
 વન; તેણેકરીઅપકીરતીમારી, થાયચાદભોવન. ૩૧ માટેપધારોમ્રભુપુ
 રવિષે, તોથાયસરવસનાથ; હુંશોકસિંધુમાંહેબુદુ, ઝાલોમારોહાથ. ૩૨
 જ્ઞેમમેતોવનકરોપુરણ, ચતુરદશદિનઆંહે; ચડિદવરશેતેજાણુજે, એચ

તુરદશદીનમાંહે. ૩૩ જેમ મનુષ્યનો એક સવત્સર, થાય દેવનો એકદીન; એન્યાય કરીને જાણુને, તેમ અમારે સ્વામીન. ૩૪ એમ અમો પ્રાકતજી વધું, તમો દેવછો ઉત્કરષ; ચૌદ દિન જેતમારા, તેઅમારેચતુરદશવરશ. ૩૫ જેમતેમકરીપ્રભુપધારો, તમોઅવધપુરમાંઆજ; પુરઆવતાંજેપાપથાથે, તેમારેશીરમહારાજ. ૩૬ રઘુવીરકહેએમથાયનહિ, અઘટીતકરમઅસત્ય; એ કબાણુજેએકપત્નિવૃત, એકવચનમારેસત્ય. ૩૭ મેરૂચળેદીગપાળડોલે, પશ્ચિ મઉગેસુર; પ્રથ્વીઅવળીથાય, વરશેચંદ્રઅગ્નીનુર. ૩૮ સમુદ્રસાતમરજદમુકે, એથાયઅઘટીતજાણુ; પણવચનભંગનથાયમે, સુણોભરથસાચીવાણુ. ૩૯ તેમા ટેભાઈજીઓતમો, હવેઅવધપુરમોઝાર; રૂડીરીતેપાળજેસહુ, પ્રજનેપરિવાર. ૪૦ એવાંવચનશુણીશ્રીરામનાં, થયાલોકસરવનીરાશ; રોમાંચિતથયાભર થજી, મુખમુકતાનિશ્વાસ. ૪૧ તેદીવસએમગયોવહી, પછેમુકીમનનીધીર; ક હપાંતઘણુંભરતેકરયું. હાનવકહીરઘુવીર. ૪૨ સાયંકાળથયોતદાઆજ્ઞાકરીગુરૂ નાથ; ગયાસંધ્યાકરવારામજી, ત્યારેઉઠ્યોસર્વેસાથ. ૪૩ વળણુ. સહુસાથઉઠ્યો તેસમે, ભરથેવિચારયુંમનરે; મેરહેવાશેનહિરામવિયોગે, માટેપાડુંમારૂતનરે. ૪૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોદ્યાકાંડેશ્રીરામભરથ શોકોનામએકવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

શ્રીરાગમારૂ. પડીનિશારવિથયોઅસ્ત, ત્યારેઉઠ્યોતેસાથસમસ્ત; ગુરૂસ હિતગયાશ્રીરામ, સંધ્યાવંદનકરવાકામ. ૧ સાથેલક્ષ્મણરાતૃધન, પરીચર્યાકરેપા વન; એવેભરથનેઆવ્યોલાગ, ત્યાંથીઉઠીચાલ્યામહાભાગ. ૨ ગિરિઉપરજઈને હૂર, ત્યાંકાષ્ટમેળવ્યાંસુર; મુકયોઅગ્નિતેહમોઝાર, કર્યોખળવાનોનિશ્ચેવિચાર. ૩ અગ્નિપુટેપ્રદક્ષિણાફરતા, કરજેડીનેસ્તુતીકરતા; રઘુવીરનેઅરપ્યુંમન, મુખબો લતાએમવચન. ૪ જ્યાંહુંપામુજન્મનિવાસ, થાઉરઘુવરકેરોદાસ; એમકહીથયા સત્વરત્યાંહે, ઝંપલાવાઅગ્નિમાંહે. ૫ ત્યારેવાલ્મિકમુનીમહારાજ, દીહુંવિપ રીતકરતાંકાજ; તતક્ષણધાયામુનીનાથ, આવીઝાલ્યોભરથનોહાથ. ૬ રૂદેસા થેઆલિંબનદીધુ, મનભરથનુંશીતળકીધું; અલ્યાભરથઆશુંકરેકામ, પાળ આજ્ઞાકરેજેશમ. ૭ તુંડહાયોખુધવંતકહેવાય, સહસાકરેઆત્મહત્યાય; માટેધી રજરાખોમન, એવાતેથાયમોટુવિધન. ૮ ત્યારેભરથકહેમુનિરાય, મેતોરામવિ નાનરહેવાય; તેમાટેપાડુંમારોદેહ, ઘણોપાપીઅમંગળએહ. ૯ હુંકહેવાયોકેકેનો તન, જેકારણજયરઘુપતિવન; માટેશુકરૂણવીનેઆજ, ત્યારેબોલ્યાશ્રીમુનિરા જ. ૧૦ સુણુભક્તશીરોમણીભરથ, એવોલાવીશનહિમનઅર્થ; કરેશુંકરવાતુ કલે શ, રામનેનથીઅંતરલેશ. ૧૧ તારીવિશ્વમાંરૂડીખ્યાત, નથીકહેતુડાલુડીવાત;

સાક્ષાતએશ્રીહરિરામ,અવતરયાકરવાસુરકામ.૧૨ભુમીનોઉતારવાભાર,કરવા
અસુરતણોસહાર;કહ્યુંભવિખ્યસકળમુનિરાજરાવણાદીકવધનુંકાજ.૧૩તેકરી
પછીઆવશેવેર,ત્યારેપામશોસુખખડુપેર;એમસમજાવ્યાવણુભર્ય,તેડીલા
બ્યામુનિસમર્ય.૧૪નીત્યકર્મકરીરઘુવીર,પુછેલક્ષ્મણનેરણુધીર;ભાઈભર્ય
મયાછેક્યાંહે,જીવોનેતેડીલાવોઆંહે.૧૫એવેભર્યનોઝાલીહાથ,તેડીલાવ્યા
ત્યાંમુનીનાથ;સમર્યામાંશુચવ્યુતેહ,ભર્યકરતાહતાકૃતજેહ.૧૬એવુંસાંભ
ળીશ્રીરઘુનાથ,લીડ્યાભર્યનેરદ્યાસાથ;દુખઉપન્યુંભર્યનેમન,મોકળેમુખક
રતારૂદન.૧૭સહુસાથઆવીમલ્યોત્યાંહે,રઘુનાથઉભાછેજ્યાંહે;જેમકરૂણા
વીરહેભુપ,એમભર્યનેરઘુકુળભુપ.૧૮રામજેઈભર્યદુખમન,રૂદ્યાંપીનેકર
તારૂદન;મારાખધવએમનાડીજે,ક્ષત્રીધર્મસંભાળીલીજે.૧૯તમેછોડાહ્યા
શુંઘણુકહીયે,મોટાનીઆજ્ઞામાંરહીયે;પૃથ્વીનુંપડજેકરીજય,તોમેહવડાંન
પુરમાંઅવાય.૨૦ત્યારેભર્યકહેમહારાજ,સાથેતેડામુનેસેવાકાજ;રામકહે
એમનથાયવીર,મારીઆજ્ઞાપાળોમતિધીર.૨૧ચઉદ્ધવરશપુરાંપાવન,તેથી
અધિકચતુરદશદિન;પંદરમાદિવસનીમધ્યાન,હુંતમનેમળીશદેઈમાન.૨૨
સાચીઅવધકરૂંછુંઆંહે,ત્યારેહુંઆવીશપુરમાંહે;સરવેસાંભળતાંશ્રીરામ,એ
મખોલ્યાપુરણકામ.૨૩પછેકરૂણાકરીરઘુનાથ,ભર્યનેશીરમુક્યોહાથ;શોક
હરણુકર્યોશ્રીરામ,ભર્યનુંમનપામ્યુવિરામ.૨૪રામઆજ્ઞાથકીતેણીવાર,સર
વેકર્યોફળનોઅહાર;મુનીમાતખંધુનેપ્રજય,સહુનેખવરાવ્યાંફળરઘુરાય.૨૫ગ
યાજનકપોતાનેશીખીર,જાણ્યાસત્યવચનરઘુવીર;સુનેતાતેડીસીતાસંગ,ગ
યાનિજઆસનમનભંગ.૨૬સીતાલાગ્યાંપિતાનેપાય,રૂદ્યાંપીરોયાવણુરાય;
કુળદીપકપુત્રીમારીવીશ્વમાંનથીઉપમાતારી.૨૭ઘણુદોહલુવસત્રુંવન,ખાપ
સખજેધીરજમન;સીતાનેએમઘણુસમજાવ્યાં,નીજઆશ્રમપ્રત્યેવળાવ્યાં.
૨૮એમપાંચદીવસપરીવાર,રહ્યોચીત્રકોટમોઝાર;જાણેઅવધવાશીજનત્યાં
હે,અહિંથીનવજઈયેપુરમાંહે.૨૯આજ્ઞારઘુવરનીનલોપાય,રામેઆગ્રહકરી
નકહેવાય;વિચારીપછેપુરણકામ,ગુરૂસાથેબોલ્યાશ્રીરામ.૩૦વળણુ.શ્રીરા
મખોલ્યાગુરૂસાથે,શુણોમુનીમહારાજરે;સહુસાથનેતેડીજાઓપુરમાં,તોથાય
અમારૂકાજરે.૩૧છતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાં
ડેશ્રીરામેણુભરથશોકનીવારણુંનામદ્વાવિશતીતમેઅધ્યાય.૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગમેવાડો.સર્વેસાથમળીનેબેઠા,ચિત્રકોટમોઝારજી;સ્ફંટીકશીલાપર
રાંમવિરાજે,પાસેબ્રહ્મકુમારજી.૧સનમુખસર્વઅવધપુરવાશી,ખંધુઆદેય
રીજનજી;તેસરવસાંભળતાંગુરૂનીપ્રત્યે,બોલ્યારામવચનજી.૨મહારાજહા

વેપધારોઅવધપુર, તેડીનેસર્વેસાથજી; સર્વેરાજપ્રજનેખંધુ, સંભાળોમુનીના
થજી. ૩ તમારેભરૂંસેછેભરથશત્રુધન, રાખજેમુસ્તકહાથજી; ઘટેતેવીશીખામ
ણદેજે, સમરથછોમુનાનાથજી. ૪ તમેઅમારેદશરથસમછો, છત્રમુગટમણી
ખણજી; ગુરૂપિતામાંભેદનગણવો, એમકહેવેદપુરાણજી. ૫ ત્યારેમુનિવરકહે
હોરામશુણો, સહુથાશેરૂડાંકાજી; પણભરથેપ્રતિજ્ઞાકહણકરીછે, માટેનહિક
રેરાજજી. ૬ ત્યારેતતક્ષણભરથસભામાંડીને, બોલ્યાતેણીવારજી; નિસ્યેવા
તહુંકહુંછુંહવે, નહિજાઉપુરમોઝારજી. ૭ તમોઆવ્યાવિનાજેહુંપ્રવેશુ, નય્રમાં
હેનિરવાણજી; તોગુરૂનાચરણતમારાપદની, નિસ્યેમુજનેઆણજી. ૮ હુંનંદી
આમપાસેતપસાધીશ, મુકીમાયાજાળજી; જોઅવધવિતશેઆવ્યાનીતો, પ્રા
ણતજીશતતકાળજી. ૯ એત્રુંકહણપણશુણીભરથનું, દ્રવિતથયારધુનાથજી;
ત્યારેરત્નજડીત્રપોતાનીપાદુકા, આપીભરથનેહાથજી. ૧૦ ભરથેલેઈનેજડા
માંખાંધી, તતક્ષણતેણીવારજી; ભરથનીભક્તિજોઈનેસુરમુનિ, વખાણકરતા
અપારજી. ૧૧ જેમશીવનેમસ્તકચંદ્રવિરાજે, એમશોભેપાદુકાશિશજી; તેણ
કરીનેભરથનોસર્વે, વિરહસમ્યોતેદિશજી. ૧૨ પછેરામેબોલાવ્યાબેજણને, જે
સુમંતનેશત્રધનજી; ભાઈતમોગુણવાનછોડાઘ્યા, પાળજેમુજવચનજી. ૧૩ રા
જ્યલાવજેરૂડીપેરે, પિતાનાજેવીરીતજી; ન્યાયેકરીનેવરતજેકારજ, નકર
શોવિપરીતજી. ૧૪ પરનોદ્રોહપરધનપરદારાતે, સ્વપ્નેનલાવશોમનજી; આ
લંધનનવકરશેાનિગમપંથ, નવજશેમારગઅન્યજી. ૧૫ સદાસેવજ્યોસંતગુરૂ,
દુરીજનથીરહેજેદુરજી; સાધુદુરખળગૌઆલણ, પ્રતિપાળણકરજેસુરજી. ૧૬
ઘણોકલેશદુખઆવેત્યારે, રાખવીધીરસંભાળજી; કથાકિર્તનપુરાણશ્રવણથી,
સ્વધર્મેનિર્ગમજેકાળજી. ૧૭ વરણાશ્રમનોધરમનતજીએ, પ્રાણજતાંનિરધાર
જી; નીત્યમેવમનસાથેકરીયે, સારાસારવિચારજી. ૧૮ દૈવેઆપીહોયઘણીસં
પતી, તેનુનકરીયેમાનજી; જગતસહુએકઆત્માજેજે, પુરણદ્રષ્ટીસંમાનજી.
૧૯ કુસંગમાંરહેશેાનક્ષણએક, થાશેબુદ્ધિનોનાશજી; લોભીલંપટવિષયીકા
મી, તેથકીરહેજેનિરાશજી. ૨૦ પરનુંભુજુંચીતવશેતો, પામશેદુખઅપારજી;
પ્રજાપાળજેરૂડીપેરે, ચલાવજેરાજવહેવારજી. ૨૧ ગુરૂનેપુછીનેપગલુંભરજે, કહે
તેકરજેકામજી; માતાઓનીસેવાકરજે, એકરવાનોકામજી. ૨૨ અમૃતનીવૃષ્ટીથા
યજેવી, એવાંરામવચનજી; સુણતાંશિતળથયાંસર્વજન, ધીરજઆવીમનજી.
૨૩ હવેજનકરાયનેકહેછેરધુપતિ, તમોજાજેઅવધપુરજાંહેજી; રાજકાજસં
ભાળીનેવળતા, જાજેજનકપુરમાંહેજી. ૨૪ તમોઅમારેમાથેછત્રછો, વૃદ્ધવ
ડિલઅમીતજી; જઈશીખવજેશત્રધનને, રાજકાજનીરીતજી. ૨૫ એમસુમં
તશત્રધનજનકગુરૂને, સોંપણકીધીરામજી; પછેમાતાઓનીપાસેઆવ્યા, પોતે
પુરણકામજી. ૨૬ સાપ્રાંગકરીનેચરજેજાગ્યા, બોલ્યાવિનયવચનજી; માતાજી

હવેમંદીરપધારો, ધીરજસખીમનજી. ૨૭ અવધવાશીજનસહુદુખપામે, વસતુ
ગિરિપાપાણજી; શીતળજળજળઅહારનેઆતપ, ભુમિશયનનિરવાણજી. ૨૮
હુંચઉદવરશવીત્યાપછીઆવીશ, ચીંતાનકરશોમારીજી; સર્વઠેકાણેવિજયહું
પામીશ, આશીશજળશેતમારીજી. ૨૯ તમારાપુન્યેકરીનેમાતા, કુશળથશેસ
હુકાજી; ગુરુસુમંતશતરૂઘનમળીને, ચલાવશેશુભરાજી. ૩૦ ત્યારેરૂઘનક
રતાંમાતાકહેછે, શુંકહુંતમનેરામજી; સર્વવાતવિધિએકરીઅવળી, વણસાડ
યુસહુકામજી. ૩૧ અમોઅનાથનીસંભાળજલેજે, રઘુવરકુળનાદિપજી; તમેત્ર
જેજણુવખુટાંનવપડશે, રહેજેસદાસમિપજી. ૩૨ એવુંકહીપછેજનકસુતાને
ભેટયાંખન્યોમાતજી; રૂપસુકોમળજેઠસીતાનું, કરતાંઆંસુપાતજી. ૩૩ અરે
ખાપતનેખાળપણામાં, દૈવેદીધોવનવાસજી; મારીમીઠીહવેકયારેમળીશું, કયા
રેખેશીશુપાસજી. ૩૪ પછીરામલક્ષ્મણનેરૂદેશુઆંખ્યાં, સુમિત્રાકૌશલ્યાયેત્યાં
હેજી; સુનયનાસીતાનેમળીયાં, દુખપામ્યાંમનમાંહેજી. ૩૫ સીતાયેમાતનેધીર
જઆપી, નિવરત્યોસદેહજી; થયાંતત્પરપછેપુરજવાને, સુખાસનખેડાંતેહજી.
૩૬ સૈન્યસકળસાવધાનથયું, વળીઅવધપુરીનાલોકજી; સજળનેત્રથઈરામને
ભેટયા, મનમાંથયોગણોશોકજી. ૩૭ સુમંતશતરૂઘનઆદેસરવે, મળીયોપ્રજ
નોસાથજી; ગુરુવશિષ્ઠનેપાયેલાગ્યા, લંખમણશુરધુનાથજી. ૩૮ જનકરાયનેભુ
જભરીભેટયા, વીનવિયાખહુપેરજી; પાંચદિવસઅયોદ્યામાંરહીપછી, જળે
તમારેઘેરજી. ૩૯ ધોરાજઆવીચરણેનમ્યોત્યારે, બોલ્યાશ્રીરઘુરાયજી; રા
યતમેધણોઉપકારકર્યો, નેરાખીમારીલાજી. ૪૦ રૂળજળતૂણપહોંચ્યાડયુંસ
હુને, જથાજેગસુણોધીરજી; અવધપુરીનાસકળલોકને, સુખીયાપ્રીધાવીરજી.
૪૧ હવેજાઓઘેરસુખપામશોખહુવિધ, રહેજેનિરમળમનજી; ભરથનીપાસેજ
ધઆવજે, કોઈદિનપાસેછોરાજનજી. ૪૨ એવાદિનદયાળનાંવચનસુણીથયો,
ગદગદગુહકરાયજી; કૃપાનાથસહુકૃપાતમારી, હુપામરથીશુથાયજી. ૪૩ પછી
નમીરામનેઆલ્યાભરથજી, ગુરુજનકતેણીવારજી; ચીત્રકુટઉપરથીઉતર્યા, પ્ર
જસૈન્યપરિવારજી. ૪૪ વળણ. પરીવારસરવેચાલીયો, સાથેઅવધપુરનીપ્ર
જયરે; મનનથીજવાનુંપુરવિશે, પણઆજ્ઞાકરીરઘુરાયરે, ૪૫ ઇતિશ્રીરામચ
રિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં અયોદ્યાકાંડેપુરવાશીભિઃસહભરથસ્ય અયો
દ્યાપ્રતિગમનનામત્રયોવિંશતીતમેઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪

રાગવેરાડી. હવેચિત્રકોટથીઆલ્યાસરવે, અવધવાશીતેણીવાર; ભરથજી
યેસાષ્ટાંગકર્યો, પછેદુરજઈનીરધાર. ૧ ભરથનમીઆનમંતાંસરવે, સજળથ
યાંલોચન; પ્રયાગઆવ્યાત્યારેવળતો, આથમિયોછેદિન. ૨ તીરથરાજનેતીરઉ
તર્યા, મનરઘુવરનુધ્યાન; ધોરાજયેરૂળજળઆપ્યું, કરીયુછેસનમાન. ૩ પછે

પ્રાતુસકાળેઉઠીઆહ્યા, આઠ્યાગંગાતીર; ત્યાંધોરાજયેરાખ્યાસહુને, સ્વાગત
ક્રીધીવીર. ૪ હાવેત્યાંથક્રીઆઠ્યાનંદીગ્રામમાં, બારણેબેઠાભરથ, ઉપવનમાંહે
આશ્રમક્રીધો, તપકરવાસમરથ. ૫ રામતણીજેચરણપાદુકા, શીશવરીમાહાલા
ગ; કનકકામનીઆદેસુખનો, ભરથેક્રીધોત્યાગ. ૬ વટપચસીચીખાંધીજટાને,
વનકળવેષ્ટીતઅંગ; અન્યતપસ્વીસાધુકેટલા, આવીરહયાછેસંગ. ૭ રામચરિત્ર
તેકહેસાંભળે, અહરનિશાઅનુરાપ; અન્નવિરક્તતેવીસ્મેપામ્યા, જોઈભરથનો
ત્યાગ. ૮ હવેસુમંતશત્રુધનઆદે, માતપ્રજપારવાર; જનકસહિતઅવધપુર
આઠ્યા, સર્વેરાજદ્વાર. ૯ રામપાદુકામુક્રીસહાસન, સભાકરીતેણીવાર; પછેશ
તરુધનનેશુમંતચલાવે, રાજકાજવહેવાર. ૧૦ ગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતે, પાળે
પોતાનોધર્મ; શતરુધનનીહાકવણીતે, લોકમાનેછેપર્મ. ૧૧ પાંચદિવસરહ્યાજ
નકઅવધપુર, ચલાઠ્યોરાજવહેવાર; પછેવશિષ્ટનીઆજ્ઞામાગીગયા, તેમીથુ
લ પુરમોઝાર. ૧૨ નંદીગ્રામમાંભરથરહ્યા, શતરુધનચલાવેરાજ; વશિષ્ટમુનિ
નિચઆવેસભામાં, શીખવતાસહુકાજ. ૧૩ રાજઐરીતેઅવધપુરીમાં, કાર
જ્યાહ્યુંજય; હવેરામરહ્યાચિત્રકુટમાં, તેનીકહુંકથાય. ૧૪ ભરથવળાવીરા
મનેલક્ષ્મણ, આઠ્યાનિજઆશ્રમ; પછીસીતાસહિતમળીનેબેઠા, પોતેપુરણથ
હ. ૧૫ ભરથનીભકતીભાવલોકનો, માતનોશોકઅપાર; તેસંભારીથયાગદગ
દરધુપતિ, કહેતાવારવાર. ૧૬ ત્યારપછીઓતાજનસુણજે, રામરહ્યાછેજ્યાંહે;
ચિત્રકોટનાવિપ્રસકળતે, મળ્યાએકઠાત્યાંહે. ૧૭ ભક્તિરહિતખહીરમુખપ્રાહ્મ
ણ, દંભીકર્મજડજેહ; તેસર્વેરામનીપાસેઆઠ્યા, કહેવાલાગ્યાએહ. ૧૮ સુણો
રામતમેઅહીનવરહેશો, જાઓખીજવનમાંહે; સુંદરનારતમારીછે, માટેઅસુ
રઆવશેઆંહે. ૧૯ ત્યારેઅમનેવિધનકરશેતેઅતિધણ, આવશેનિશીચરજીથ;
હંજીજાણુનથીમાટેકોનથીઆઠ્યા, અધરમીઅસુરવરૂથ. ૨૦ ડંડકવનમાંરહે
છેધણા, ખરદુખરત્રીસીરાજેહ; જોઆવશેઅહિતોઅમારાસર્વે, ધરભંગકરશે
તેહ. ૨૧ તેમાટેતમેઅહિથીજાઓલેઈ, સુંદરઅશ્વીવેશ; નહિતોઅમારેજીવુ
પડશે, ધરમુક્રીનેદુરવિદેશ. ૨૨ વાલ્મિકિમુનિધણુવારેછે, પણવિપ્રઅતિઅજ્ઞા
ન; નથીજાણતારૂપરામનુ, મિથ્યાજાતિમાન. ૨૩ ત્યારેરામકહેમુનિવરનવખી
હીશો, ધીરજરાખોમન;જોકોઈઅસુરઅહિઆવશેતો,હુંનિશ્ચેપમાડુપતન. ૨૪
હુંઅસુરનેહણવાનિકળ્યોછુ, વનપાળવાતમનેવિપ્ર; માટેનિરભેથક્રીતમે આ
શ્રમરહો, વરતોસુખઆનંદક્ષીપ્ર. ૨૫ એમધણાંવચનકહીધીરજાપી, રધુ
પતિયેતેણીવાર; પણપ્રાહ્મણસહુઅવિશ્વાસી, તેણેનવમાન્યુનિરધાર. ૨૬ પછે
નિશાવિશેસહુવિપ્રપળાયા,નીજકુટુંબલેઈસાથ;એકવાલ્મિકિવિનાગયાસહુપ્રા
હ્મણ, ઓળખ્યાનહિરધુનાથ. ૨૭ વળણ. ઓળખ્યાનહીરધુનાથને, ગયાવી
પ્રઉઠીનેરાત્યરે; પ્રાતઃકાળહવેતદા, ત્યારેશ્રીરામેજાણીવાતરે. ૨૮ ઇતીશ્રી.

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. આહણુડીગયાસઉરાતેજ, તેરધુપતિયેજાણુપ્રભાતેજ; ધ
 છુંદુખધરીનેસોચેશ્રીરામજ, વાદિમકમુનીઆવ્યાતેજેકામજ. ૧ હાળ. તેકામ
 આવ્યામુનિવાદિમક, રામશુભોક્ષ્યાતદા; તમોશુંકરવાકરોસોચના, એવીપ્રસ
 કળગયાજદા. ૨ નથીજાણતાએરૂપતમારૂં ધૃશ્વરતાગુણુઓજ; સઉઆહણુએ
 અજ્ઞાનછે, શ્રીરવહેમિથ્યાઓજ. ૩ મુળોરામજેજેઓળખ્યાનહિ, પ્રભુજેસાક્ષા
 ત; ધીક્કારતેનાજ્ઞાનને, શુંચયુદ્ધીજકુળજત. ૪ તેનાંકરમતેવિકર્મસઉ, આચ્યા
 રતેઅનાચાર; તેનીવિદ્યાસરવેવ્યર્થ, જેમખરવ્યથાચંદનભાર. ૫ જેમમુખ્યા
 ખત્રીશલક્ષણી, સુંદરીચતુરઅનુપ; પતિશેવામાંઅનુકુળનહિ, તોખળોતેનુરૂ
 પ. ૬ યમશાસ્ત્રબેદપુરાણભણિયા, ભજ્યાનહિભગવાન; તેસ્વારથીજડનીચ
 જાણો, ઉદરપોષણુધ્યાન. ૭ ભગવંતનીભકિતવિના, નવપામેકોસદગત્ય; ન
 થીઆપતીકળઅન્ય, વિદ્યાએહજાણોસત્ય. ૮ કીરાતનુતીર્થાચટણ, જેમઅંત
 જનોઆચાર; એમસરવવિદ્યાવ્યર્થજે, નવભજ્યાજાનુગદાધાર. ૯ એપ્રકારેરધુ
 વીરશું બોલીયાવાદિમકમુન્ય; ત્યારેરામકહેહવેઅમોઅહીંથી, જઈશુંખીજેવ
 ન. ૧૦ મુનીકહેસઉદ્ધીજતેડીલાણું તમોરહોમહારાજ; રામકહેજાણુંસર્વથા, મા
 રેકરજાણુંજેખહુકાજ. ૧૧ ચીત્રકોટમુકીરામજ્વરો, આગળડંડકવન; આરણ્યકાં
 ડમાંતેકથાહવે, કહેવાશેપાવન. ૧૨ અયોદ્ધાકાંડનીકથાકહી, પુરણુઅરથસહિ
 ત; ગાતાંસુણુતાંશીખતાજન, થાયવિશદપુનિત. ૧૩ મુરખકંઠજાણેનહિ, હ
 રીકથારસનોસ્વાદ; હરીજનમુળોસાદરે, શ્રદ્ધાસહિતરહિતપ્રમાદ. ૧૪ મતિ
 મંદઆગળમિથ્યા, રસએકથાનધરેકાન; જેમભસ્મમાંઆહુતીજેવી, ખધીર
 આગળગાન. ૧૫ સુવાસકંજની ભમરલે, સુખદાદુરનેનહિલેશ; ચકોરસેવેચં
 દ્રતે, સુખનહિકુરકટવેશ. ૧૬ હંસમુકલાઈજાણચરેતે, ખડનજાણેસ્વાદ; વનગર
 જનાએમોરનાચે, ઉલુકનહિઅહાલાદ. ૧૭ ખરનજાણેસ્વરગાનમાં, ભોજન
 ખટરસકાગ; વિપરીલપટનજાણે, હરિભકિતવિરતિભાગ. ૧૮ એરામકથાના
 રહિકજન, રધુનાથભકતસુજાણ; સુણીમગ્નડોલેપ્રેમમાંકહે, કરેઅમિતવખા
 ણ. ૧૯ સહુભગવતિનીકૃપાએ, ગુરૂષ્ટિકરણાવાન; એઅયોદ્ધાકાંડનીકથાકહિ,
 યથામતીઅનુમાન. ૨૦ વાદિમકીરામાયણુથડી. પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેસં
 મતછેનાટકટણોતે, મેળવ્યોઅનુસાર. ૨૧ સંસ્કૃતથીપ્રાકૃતકર્યું, પણઅર્થનોએ
 કભાવ; પતિતપાવનરામગુણ, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૨૨ ચોપાઘ. આઠસહેએ
 કાવન, પંચવીશઅધ્યાયસાર; એકથાઅયોદ્ધાકાંડની, પુરણુકર્યોવિસ્તાર. ૨૩
 વળણ. વિસ્તારકરીયોયથાપ્રુપે, રામકથાગુણુગાનરે; દાસગિરિધરનિમિત્તમાત્ર
 એ, કરતાશ્રીભગવાનરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં. વા. અ. વાદિમકીનાતપ
 સ્વીદુપકથનં નામપંચવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૫

અથ

શ્રી આરણ્યકાંડ પ્રારંભ:

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરીત્રેઅરણ્યકાંડપ્રારંભ. રાગધન્યાશ્રી. શ્રી
ગુરુચરણેસદાશીરનામુજી, શ્રીપુરુષોત્તમનીકૃપાકૃપામુજી, રઘુવરલીલામુખ
દમ્પત્યારજી, કાંઠએકવાતનોવીસ્તારજી. ૧ દાળવીસ્તારકરૂરઘુનાથલીલાન્યાં
પુદ્ધિઅનુસાર; શ્રીગણપતીસરસ્વતીશીવજીઉમાકરનેસાર. ૨ સહુસતનેચર
ણેનમું, કરનેડીલાગુપાય; બાળકબાણીદયાકરને, ગાઉરામકથાય. ૩ બાળકાંડ
નેઅયોદ્ધાની, કથાકહીપાવન; અરણ્યકાંડનીકથાકહુતે, શ્રોતાધરનેમન. ૪
આધારરામાયણુતણો, વાલ્મીકીજેનુનામ; હનુમાનનાટકનીકથાય, માંહેમેળ
વીઅલીરામ. ૫ જયજનકીવરજગતભુપણ, ભક્તવત્સળભુપ; ધર્મસ્થાપન
અવતરયામુ, અખીલમંગળરૂપ. ૬ નીલોત્પલદલશ્યામસુંદર, જટામુગટવી
શાળ; રાજવલ્લભચનદુખધોયન, અભેવરદકૃપાળ. ૭ કટીતુરશરકરધનુષધર
સૌમીત્રસીતાસંગ; પીતુવચનપાળકસત્યવ્રત, વનનીકલ્યાશ્રીરગ. ૮ ચીત્રકોટ
માંઆવીરહ્યા, વાલ્મિકિમુનીરહેજ્યાંહે; સહુસાથશુરઘુનાથમળવા, ભર્યઆવ્યા
ત્યાંહે. ૯ ઘણાંકહ્યાંવચનવીવેકનાં, ભર્યનેશ્રીરઘુવીર; પાદુકાઆપીશોકસરવે,
સમાવ્યોરણુધીર. ૧૦ ગયાઅવધવાસીમળીસરવે, અવધપુરનીમાંહે; નંદીઆમ
પાસેભર્યબેઠા, તપકરવાનેત્યાંહે. ૧૧ પછીરામચંદ્રેવીચાર્યું, બોલ્યાલક્ષ્મણસાથ;
આઠમઠીઠોઆપણો, વળીઆવશેસહુસાથ. ૧૨ જેઅવધવાશીઆવશેઅહી,
નીરંતરદીનરાત; તેઉપાધીથશેઆપણે, માટેજઘયેઅહીથીબ્રાત. ૧૩ એમ
વીચારીરઘુનાથજી, તત્પરથયાબેવીર; કટીકશાભાથાધનુષલીનાં, ચાલીયાર
ણુધીર. ૧૪ વાલ્મિકિમુનીનેનમ્યાવળતા, જેડીનેજુગહાથ; મહેસીતાલક્ષ્મણસ
હીતઆલ્યા; ત્યાંથકીરઘુનાથ. ૧૫ ચીત્રકોટઉપરથીઉતર્યા, ચીતવ્યોદક્ષીણુપ
થ; નમસ્કારકરીતેભુમીને, ચાલીયાસીતાકંથ. ૧૬ આગળશ્રીરઘુનાથજી, મ
ધ્યમાંછેસીતાય; પુઠેલક્ષ્મણુઆવતા, એમમારગઆલ્યાજય. ૧૭ અનેકઆ
શ્રમમુનીતણી, આવતામારગમાંહે; તેમુનીઆગ્રહકરીરાખે, રેહેતારઘુવરત્યાં

હે. ૧૮ કંઈવિરસકંઈએકમાસરહે, કંઈપક્ષકંઈએકરાત્ય; ખટમાસકંઈએમાસ, કંઈહીનપાંચનેકંઈસાત. ૧૯ એમમારગમાંરહેતાથકા, ચાલતાશ્રીરધુવીર; એ વેર્સીહાદ્રીપર્વતવીશે, આવીયાછેરણુધીર. ૨૦ ત્યાંઆશ્રમછેઅત્રિતણો, અનુ સુયાસતીકેહેવાય; થયાજેનાપુત્રપ્રહ્લા, વિષ્ણુનેશીવરાય. ૨૧ વિધિચંદ્રમા શિવદુર્વાસા, વીષ્ણુદતાત્રીરૂપ; એમદેવત્રૈણુઅવતરયા, જેની કીરતી તેજ અનુપ. ૨૨ સાક્ષાતપુરણુપ્રહ્લસ્વામી, દતજેકેહેવાય; તેર્સીહાદ્રીપરમળા પોતે, ભેટયાશ્રીરધુરાય. ૨૩ જેમગંગાનેયમુનાંમળે, એકગૈરનેએકશ્યામ; એમદતનેરધુવીરમળીયા, બન્યોપુરણુકામ. ૨૪ જેનોનાશકલ્પાંતેનથી, અ વધુતવેશેએહ; સ્વર્ગથીઆવેદેવતા, નીતપુજનકરવાતેહ. ૨૫ તેદતાત્રી નુકરીદરશન, જયપાછાદેવ; એમઅમરઅરચનનમનશેવા, આચરેનીત્ય મેવ. ૨૬ તેદતાત્રીએતુનીત્યકરતા, પ્રાતજ્ઞાનપ્રયાગ;અનુષ્ઠાંનપંચાળેશ્વરીમાં, જપકરેમહાભાગ. ૨૭ મધ્યાનેલીક્ષામાગતા, કરવીરપુરનીમાંહે; સીંહાદ્રીસાંજે આવતા, નીવાસકરતાતાંહે. ૨૮ એવાદતાત્રીનેમળયારધુપતી, હરખ્યાઅન્યો અન્ય; પછેઅત્રીરૂપીનીપાસઆવ્યા, પોતેભુગજીવન. ૨૯ તેમુનીતણેચરણે નમ્યા, લક્ષમણસહીતરધુરાય;અનુસુયાનીકરવંદન, ત્રૈણુજણુલાગ્યાંપાય. ૩૦ સતીયેઘણીઆશીષદીધી, સીતાનેતેણીવાર; શીરહસ્તમુઢીઅનુસુયાયે, લી ધાંચકમોઝાર. ૩૧ વળણુ. અંકમાંલીધાંજનકીને, અનુસુયાજેમાતરે; રામલ ક્ષમણુમુનીપાસેએહા, કરતાપરસ્પરવાતરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી કીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેડંડકારણ્યેઅત્રીરાશ્રમગમનોનામપ્રથમોઽધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨

રાગદેશાખ. મુનીયેપુછયુરામનેત્યાંહે, જેકારણુનીકલ્યાવનમાંહે; તેવૃત્તાંતસ સહુમાંડીકહુરે. ૧ હાળ. તેવૃત્તાંતસર્વેમાંડીકહ્યું, મુનીવરનેશ્રીરધુરાય; અનુ સુયાકરૂણાકરી, બોલ્યાસાંભળહોસીતાય. ૨ સ્ત્રિનેસ્વામીનીશેવાકરવી, મોક્ષ ધર્મછેએહ; સાચીવાતપતીનેકહેવી, રાખવોનહીસંદેહ. ૩ અંધપુંગનેદરીદ્રી રોગી, વ્યસનીપાપીકામી; પણુઈંદ્રસમાનસતીનેગણુવો, જેપોતાનોસ્વામી. ૪ આપતકાળેદુઃખવેળાયે, રહીયેસ્વામીનીસાથ; અખંડઆજ્ઞાપાળીયેસત્વર, ક્યારેનદુહીયેનાથ. ૫ ઇશ્વરેઆપીહોયઘણી, સંપત્તીદાસદાસીધેરપરમ; પણુ સ્વામીનીશેવાસ્વહસ્તેકરવી, એહસતીનોધર્મ. ૬ નીર્દયશઙ્કમુરખપતીહોયપણુ, તેનીશેવાકરીયે; સ્વામીનેચરણેચીતરાખીને, ભવભાગરનેતરીયે. ૭ પ તીવંચકવ્યભીઆરસિ, તેનોસંગનસ્વપનેકીજે; ઇશ્વરસમઅન્યપુરૂષ, હોય પણુતેશુચીતનવદીજે. ૮ પહેલાપતીપછીપરમેશ્વર, ભણ્યેએકસ્વરૂપ; તેસ તીકેરીકરેવંદના, પ્રહ્લાસુરપતીભુપ. ૯ એમપતીષ્ટતાતેસાચી, જેકાપાળેવ

તપતીનું, તપસ્વીકેરાતપથીવાધે, અદકુતેજસતીનુ. ૧૦ સુણીસીતાતુપરમસા
ધવી, લક્ષ્મીનોઅવતાર; તુજનેહુશોધર્મશીખવું, ત્રીભુવનપતીનીનાર. ૧૧
પણલોકનાહીતકારણમે, કંઈએકધર્મકહ્યાસુણમાય; તુંકહ્યાણીહરીનીરાણી,
સકળધરમતુજપાય. ૧૨ પછેઆશીર્વાદવળો, એતુંકહીઅનુસુયાયેદીધો; નીજ
લીલાટેથીલેધકુમકુમ, સીતાનેચાંદલોપ્રીધો. ૧૩ અમલવસ્ત્રઆપ્યાંકાકાળે, ન
ફોટેનથાયમલીન; પુસ્પનોહારધાદ્યોસીતાને, નકરમાયએકોઈદીન. ૧૪ સુ
વાસલેપનઅગકર્યું, રહેસદાસુગંધીવાન; એમસીતાનીરુગવતકરીને, પછેઆ
પ્યુંઅભેવરદાન. ૧૫ તુજનેકંઈવિણુવીઘ્નથશે, પણધીરજરેહેશેમન; કુશળરહિશ
તુજનકનંદની, વ્યથાનહીપીડેતન. ૧૬ અનુસુયાએતુંકહીઉઠ્યાં, તેડીરામલ
ક્ષમણનેસાથ; પછેરેણુકાનાંદરશનકરાવ્યાં, ગ્રહીસીતાનોહાથ. ૧૭ જેનેપેટબ્રગુપ
તીઅવતર્યા, એવાંજગતઅંબાય; પ્રથમઅવતારનીરામનીમાતા, જેઅવતર્યા
કૌશલ્યાય. ૧૮ એવાંરેણુકાજનેજેધને, રામેકરીયોસાષ્ટાંગ; ચરણવંદનાખહુ
વીધપ્રીધી, લક્ષ્મણસીતાસંગ. ૧૯ પછેરેણુકાનીવણીસ્તુતીકરીછે, કરજેડી
રઘુવીર; તેદીવસરથામુનીવરનેઆશ્રમ, ધર્મધોરીધરધીર. ૨૦ પ્રાતઃસમેઉઠીને
વંજતા, દક્ષિણપંથપળાય; અનુસુયાઅત્રીનીઆજ્ઞા, માગીશ્રીરઘુરાય. ૨૧ ત્યારે
અત્રીકહેશુણોહોરઘુનંદન, કહુતમનેએકવાત; આવનમાંએકવીરાધનામે, જ
ક્ષરેહેસાક્ષાત. ૨૨ માટેજનકીકેરજતનજકરજે, સાચવજેખહુપેર; નહિતોદુષ્ટ
મારગમાંઆવી, કરશેમોટોકેર. ૨૩ એતુંશુણીનેચાલ્યાત્યાંથી, સીતાસહિતએ
વીર; કોડંબરાવ્યાંસ્કંધવિપે, કરશરએકેકોધીર. ૨૪ કોમળચર્ણનથીચલાતું,
થાકેછેસીતાય; ત્યારેદુરજઘતરૂવરનીહેઠળ, ઉભારહેરઘુરાય. ૨૫ પછેપુઠેથી
આવીમળેસીતા, જાણેએમજમન; ઘણુથાક્યાહશેરામલક્ષ્મણ, છેકોમળએમ
નાંતન. ૨૬ ત્યારેજનકીકહેઆવૃક્ષનીહેઠળ, બેસોતમોમહારાજ; શિતળજળે
પખાળીતમારા, ચર્ણહુંચાંપુઆજ. ૨૭ એવાંવેદેહીનાંવચનસાંભળી, દ્રવિત
થયાચિતરામ; હેજનકકુમારીઅતિસકુમારી, સુંદરીપુરણકામ. ૨૮ તારુંમુખ
કમળકરમાયછે, તેમુનેદુખલાગેઘણુંમન; તારાકોમળચરણેચલાતુનથી, જોધ
દાઝેમારૂતન. ૨૯ એતુંકહીલોચનજળભર્યું, પ્રેમેકરીરઘુનાથ; પછેકૃપાકરીસિ
તાનામુખઉપર, ફેરવ્યોરામેહાથ. ૩૦ ત્યારેશ્રમસકળતેદુરથયોને, સિતાથયાં
સાવધાન; કૃપાનાથહવેચાલોઅહીંથી, લક્ષ્મણજગુણવાન. ૩૧ પછેઉઠીનેચા
લ્યાવૃક્ષતળેથી, સુણીસિતાનાંવચન; આગળરઘુપતિમધ્યજનકી, પુઠેસુમિ
ત્રાતન. ૩૨ સરોવરઆવેત્યાંત્રણેજણ, બેશીકરેજળપાન; તરૂછાયાશ્રમદુરકરી
ને, ચાલેશ્રીભગવાન. ૩૩ વળણ. ચાલેશ્રીભગવાનપોતે, દક્ષિણપંથપળાયરે;
તેમારગમાંજેવિરાધમળિયો, તેનીકહુકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા

હિમક્રીનાટકધારાયાં અરણ્યકાં ડેસિતાપ્રેતિઅનુસુયાપ્રતિવ્રતધર્મકથનોનામદ્વી
તીયાઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગમાઝ. આલ્યાનયેલકમણ્ણનેરામ, પુઠેઆવેસિતાઅભિરામ; તેવનમાં
આગ્યેવીરાહ, રજનીચરધોરઅગાધ. ૧ મહાપ્રચંડરૂપવિશાળ, તેણેદીકીજ
નકનીખાળ; પુઠેથીઆવીમાયાકીધી, તેણેજનકસુતાહરીલીધી. ૨ જેમવ્યાઘ્ર
લેઈખયહરણી. કરીદુષ્ટતેએવીકરણી; લેઈઆલ્યોગગનમેઝાર, ત્યારેસીતાયે
કર્યોપોઝાર. ૩ હોલકમણ્ણહોરવુવિર, મારીવારેધાઓરણુધીર; જેયુપાછુંરામે
જ્યારે, જનકીનવદીકાંત્યારે. ૪ અરેલકમણ્ણક્યાંગઈસીતા, એવુંકહીનેથયા
લયલીતા; છેસવનવક્ષનિઠાય, તેણેઆકાશનવદેખાય. ૫ મુકયાલકમણ્ણેખા
ણપચંડ, તરૂંશાખાછેદીકરીખંડ; દુષ્ટનદીકોરામેદ્રષ્ટ, સીતાનેખેસાડીમંદ્ર.
૬ રામકહેરેઊભોરહેજુર, અલ્યાહવેક્યાંજઈશઅસુર; અરેઅંતજદુરમતવા
ખી, હવતોનહિમુકુખાખી. ૭ એવુંસાંભળીવઢવાઅગ્યો, કરીગર્જનાધોરઅ
પાર, ભુમીકપથયોતેણીવાર. ૮ રામખાણુમુક્યાંયઈસ્વસ્ત, કાપીનાખ્યાતેના
ખેહસ્ત; ભુજરહીતધાયોતેદીશ, મુકીખાણુનેછેદયુશીશ. ૯ પામ્યોમૃત્યુઅસુર
નીરધાર, દીવ્યરૂપથયોતેણીવાર; આવીઊભોરામસનમુખસ્તુતીકરવાલાગ્યોપા
ચીસુખ. ૧૦ ધન્યધન્યરઘુપતીમહારાજ, મુનેશ્રાપમુક્તકર્યોઆજ; હુંપુર્વેહ
તોગાંધર્વ, નામતુમરધરતોગર્વ. ૧૧ મધપાનકરીએકવાર, ગયોધનદસભામેઝાર;
ત્યાંકરવામાંડયુગાન, ત્યારેચુક્યોતાલસ્વરમાન. ૧૨ કુખેરેતવદીધોશ્રાપ, દુષ્ટ
અસુરથજેતુઆપ; નામવીરાધધોરવનમાંહે, નિશાચરથઈરહેજેત્યાંહે. ૧૩ ત્યા
રેકપ્યોહુંનીરધાર, અનુગ્રેહપુછયોતેણીવાર; કુખેરેકહુંદશરથરાય, તેનેપુત્રથ
શેરધુરાય. ૧૪ પાળવાનેપીતાનુવચન, તેરામનીકખરોવન; ત્યારેતુજનેમારશે
રામ, શ્રાપમુક્તથશેતેકામ. ૧૫ પાછોપામીશમુખસ્વરૂપ, તુનેમખશેરધુકુળભુપ;
તેહુંશ્રાપમુકાયોઆજ, મુનેકપાકરીમહારાજ. ૧૬ એવુંકહીનમ્યોચરણુવીશો
ક, ગયોગાંધર્વતેનિજલોક; રામેમાર્યોવીરાધનેજ્યારે, જેજેકારથયોવનત્યારે.
જશકીરતીથઈવિસ્તાર, મુનીપામ્યાહરખઅપાર; જેમદેતાંસૂપાત્રનેદાન, થા
યકીરતીમેરૂસમાન. ૧૮ કહેતાંદુરીજનનેગુઝવાત, વીસ્તરેલોકમાંવીખ્યાત;
કરતાંકુળવંતનેઊપકાર, જશવીસ્તરેનીરમણસાર. ૧૯ જેમસંતસમાગમમે
જ્ઞાન, કુસંગેવીસ્તરેઅજ્ઞાન; એમહણતાંવીરાધકુરૂપ, રામનીથઈકીરતીઅનુપ.
૨૦ પાસેઆગ્યાંજનકસુતાય, નમ્યાંશ્રીરઘુવીરનેપાય; કર્યોવીરાધવધરઘુવી
ર, પછેત્યાથીઆલ્યારણુધીર. ૨૧ મુનીસરલગનોઆશ્રમ, દુરથીદેખાયોરમ્ય;
ઊભોઅહીરાવતમુનીદ્વાર, ઈંદ્રઆગ્યોછેત્યાંનીરધાર. ૨૨ કર્યોમુનીવરનેમણા

વેપધારોઅવધપુર, તેડીનેસર્વેસાથજી; સર્વેરાજપ્રજનેખધુ, સંભાળોમુનીના
થજી. ૩ તમારેભરૂંસેછેભરથશત્રુવન, રાખજોમુસ્તકહાથજી; ઘટેતેવીશીખામ
જીદેજો, સમરથછોમુનાનાથજી. ૪ તમેઅમારેદશરથસમઠો, છત્રમુગટમણી
જાણજી; ગુરૂપિતામાંભેદનગણવો, એમકહેવેદપુરાણજી. ૫ ત્યારેમુનિવરકહે
હોરામશુણો, સહુથાશેરૂડાંકાજી; પણભરથેપ્રતિજ્ઞાકકણકરીછે, માટેનહિક
રેરાજી. ૬ ત્યારેતતક્ષણભરથસભામાંડીને, બોલ્યાતેણીવારજી; નિસ્થેવા
તહુકંહુછુહવે, નહિજડિપુરમોઝારજી. ૭ તમેઆવ્યાવિનાજોહુપ્રવેશુ, નમ્રમાં
હેનિરવાણજી; તોગુરૂનાચરણતમારાપદની, નિસ્થેમુજનેઆણજી. ૮ હુંનંદી
ગ્રામપાસેતપસાધીશ, મુઠીમાંયાજજાણજી; જોઅવધવિતશેઆવ્યાનીતો, પ્રા
ણતજીશતતકાજી. ૯ એવુંકંહણપણગુણીભરથનું, દ્રવિતથયારધુનાથજી;
ત્યારેરત્નજડીત્રપોતાનીપાદુકા, આપીભરથનેહાથજી. ૧૦ ભરથેલેઈનેજટા
માંખાંધી, તતક્ષણતેણીવારજી; ભરથનીભક્તિજોઈનેસુરમુનિ, વખાણકરતા
અપારજી. ૧૧ જેમશીવનેમસ્તકચંદ્રવિરાજે, એમશોભિપાદુકાશિશજી; તેણ
કરીનેભરથજોસર્વે, વિરહસમ્યોતેદિશજી. ૧૨ પછેરામેબોલાવ્યાબેજણને, જે
સુમંતનેશત્રુવનજી; ભાઈતમેગુણવાનહોડાલા, પાળજોમુજવચનજી. ૧૩ રા
જ્યસાવજોરૂડીપેરે, પિતાનાજેવીરીતજી; ત્યાથેકરીનેવરતજોકારજ, નકર
શોવિપરીતજી. ૧૪ પરજોદ્રોહપરધનપરદારાતે, સ્વપ્નેનલાવશોમનજી; એ
લવનનવકરશોનિગમપંચ, નવજશોમારગઅન્યજી. ૧૫ સદાસેવજ્યેસંતગુરૂ,
દુરીજનથીરહેજોદુરજી; સાધુદુરખાળજોપ્રાણણુ, પ્રતિપાળણુકરજોસુરજી. ૧૬
ધણોકલેશદુખઆવેત્યારે, રાખવીધીરસંભાળજી; કથાકિર્તનપુરાણશ્રવણથી,
સ્વધર્મેનિર્ગમજોકાળજી. ૧૭ વરણાશ્રમનોધરમનતજીએ, પ્રાણજતાંનિરધાર
જી; નીત્યમેવગનસાથેકરીયે, સારાસારવેચારજી. ૧૮ દૈવેઆપીહોયધણીસં
પતી, તેનુનકરીયેમાનજી; જગતસહુએકઆત્માજોજો, પુરણદ્રષ્ટીસંમાનજી.
૧૯ કુસંગમાંરહેશોનક્ષણએક, થાશેબુદ્ધિનોનાશજી; લોભીલંપટવિધથીકા
મી, તેથકીરહેજોનિરાશજી. ૨૦ પરનુંહુડુજોચીતવશોતો, પામશોદુખઅપારજી;
પ્રજપાળજોરૂડીપેરે, ચલાવજોરાજવહેવારજી. ૨૧ ગુરૂનેપુછીનેપગહુંભરજો, કહે
તેકરજોકામજી; માતાઓનીસેવાકરજો, એકરવાનોકામજી. ૨૨ અમૃતનીવૃષ્ટીથા
યજોવી, એવાંરામવચનજી; મુણતાંશિતળયયાંસર્વજન, ધીરજઆવીમનજી.
૨૩ હવેજનકરાયનેકહેછેરબુપતિ, તમેજાળજોઅવધપુરજાંહેજી; રાજકાજસં
ભાળીનેવળતા, જાળજનકપુરમાંહેજી. ૨૪ તમેઅમારેમાથેછત્રછો, વૃદ્ધવ
હિલઅમીતજી; જઈશીખવજોશત્રુવનને, રાજકાજનીરીતજી. ૨૫ એમસુમં
તશત્રુવનજનકગુરૂને, સોંપણુકીધીરામજી; પછેમાતાઓનીપાસેઆવ્યા, પોતે
પુરણકામજી. ૨૬ સાષ્ટાંગકરીનેચરણેલાવ્યા, બોલ્યાવિનયવચનજી; માતાજી

હવેમંદીરપધારો, ધીરજગ્ગામીમનજી. ૨૭ અવધવાશીજનસહુદુખપામે, વસતુ
ગિરિપાપાણજી; શીતળજળજળઅધારનેઆતપ, ભુમિશયનનિરવાણજી. ૨૮
હુચઉદવરશવીત્યાપછીઆવીશ, ચીંતાનકરશોમારીજી; સર્વઠેકાણેવિજયહુ
પામીશ, આશીસકળશેતમારીજી. ૨૯ તમારાપુન્યેકરીનેમાતા, કુશળથશેસ
હુકાજીજી; ગુરુસુમંતશતરૂઘનમળીને, ચલાવશેશુભરાજીજી. ૩૦ ત્યારેરૂઢનક
રતાંમાતાકહેછે, શુંકહુંતમનેરામજી; સર્વવાતવિધિએકરીઅવળી, વણસાડ
યુસહુકામજી. ૩૧ અમોઅનાથનીસંભાળજીલેજી, રઘુવરકુળનાદિપજી; તમેત્ર
ણેજણવખુટાંનવપડશે, રહેજીસદાસમિપજી. ૩૨ એણુંકહીપછેજનકસુતાને
ભેટયાંબન્યોમાતજી; રૂપસુકોમળજીઠસીતાનું, કરતાંઆંસુપાતજી. ૩૩ અરે
બાપતનેબાળપણમાં, દેવેદીધોવનવાસજી; મારીમીડીહવેકયારેમળીશું, કયા
રેખેશીશુંપાસજી. ૩૪ પછીરામલક્ષ્મણનેરૂઢેશુંચાંપ્યાં, સુમિત્રાકૌશલ્યાયેત્યાં
હેજી; સુનયનાસીતાનેમળીયાં, દુખપામ્યાંમનમાંહેજી. ૩૫ સીતાયેમાતનેધીર
જગ્યાપી, નિવરત્યોસદેહેજી; થયાંતત્પરપછેપુરજવાને, સુખાસનખેડાંતેહેજી.
૩૬ સૈન્યસકળસાવધાનથયું, વળીઅવધપુરીનાલોકજી; સજળનેત્રથઈરામને
ભેટયા, મનમાંથયોગણોશોકજી. ૩૭ સુમંતશતરૂઘનઆદેસરવે, મળીયોપ્રજ
નોસાથજી; ગુરુવશિષ્ઠનેપાયેલાગ્યા, લેખમણશુંરઘુનાથજી. ૩૮ જનકરાયનેભુ
જ્જભરીભેટયા, વીનવિયાબહુપેરજી; પાંચદિવસઅયોદ્ધામાંરહીપછી, જળે
તમારેઘેરજી. ૩૯ ઘોરાજગ્યાવીચરણેનમ્યોત્યારે, બોલ્યાશ્રીરઘુરાયજી; રા
યતમેધણોઉપકારકર્યો, નેરાખીમારીલાજી. ૪૦ કુળજળતૂણપહોંચ્યાડયુંસ
હુને, જથાળેગસુણોધીરજી; અવધપુરીનાસકળલોકને, સુખીયાકીધાવીરજી.
૪૧ હવેજગ્યાઘેરસુખપામશોબહુવિધ, રહેજીનિરમળમનજી; ભરથનીપાસેજ
ઘઆવજી, કોઠદિનપાસેછોરાજનજી. ૪૨ એવાદિનદયાળનાંવચનસુણીથયો,
ગદગદગુણકરાયજી; કૃપાનાથસહુકૃપાતમારી, હુપામરથીશુંથાયજી. ૪૩ પછી
નમીરામનેઆલ્યાભરથજી, ગુરુજનકતેણીવારજી; ચીત્રકુટઉપરથીઉતર્યા, પ્ર
જસૈન્યપરિવારજી. ૪૪ વળણ. પરીવારસરવેઆલીયો, સાથેઅવધપુરનીપ્ર
જયરે; મનનથીજવાનુંપુરવિશે, પણઆજ્ઞાકરીરઘુરાયરે, ૪૫ ઇતિશ્રીરામચ
રિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં અયોદ્ધાકાંડેપુરવાશીભિઃસહભરથસ્ય અયો
દ્ધાપ્રતિગમનનામત્રયોવિંશતીતમેઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪

રાગવેરાડી. હવેચિત્રકોટથીઆલ્યાસરવે, અવધવાશીતેણીવાર; ભરથજી
યેસાષ્ટાંગકર્યો, પછેદુરજઈનીરધાર. ૧ ભરથનમીઆનમંતાંસરવે, સજળથ
યાંલોઅન; પ્રયાગઆવ્યાત્યારેવળતો, આથમિયોછેદિન. ૨ તીરથરાજનેતીરઉ
તર્યા, મનરઘુવરનુધ્યાન; ઘોરાજયેકુળજળઆયું, કરીયુછેસતમાન. ૩ પછે

પ્રાતુસકાળેઉડીયાલ્યા, આવ્યાગંગાતીર; ત્યાંધોરાજ્યેરાખ્યાસહુને, સ્વાગત
ક્રીધીવીર. ૪ હાવેત્યાંથક્રીઆવ્યાનંદીગ્રામમાં, ખારણેખેડાભરથ, ઉપવનમાંહે
આશ્રમક્રીધો, તપકરવાસમરથ. ૫ રામતણીજેચરણપાદુકા, શીશધરીમાહાભા
ગ; કનકકામનીઆદેસુખનો, ભરથેક્રીધોત્યાગ. ૬ વટપચસીચીખાંધીજટાને,
વનકળવેછીતઅંગ; અન્યતપસ્વીસાધુકેટલા, આવીરહયાછેસંગ. ૭ રામચરિત્ર
તેકહેસાંભળે, અહરનિશાઅનુરાપ; અન્નવિરક્તતેવીસ્મેપામ્યા, જ્ઞેઘ્ભિરથનો
ત્યાગ. ૮ હવેસુમંતશત્રુધનઆદે, માતપ્રજપારવાર; જનકસહિતઅવધપુર
આવ્યા, સર્વેરાજદ્વાર. ૯ રામપાદુકામુક્રીસહાસન, સભાકરીતેણીવાર; પછેશ
તરુધનનેશુમંતચલાવે, રાજકાજવહેવાર. ૧૦ ગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતે, પાળે
પોતાનોધર્મ; શતરુધનનીહાકવણીતે, લોકમાનેછેધર્મ. ૧૧ પાંચદિવસરહ્યાજ
નકઅવધપુર, ચલાવ્યોરાજવહેવાર; પછેવશિષ્ટનીઆજ્ઞામાગીગયા, તેમીથુ
લ પુરમોઝાર. ૧૨ નંદીગ્રામમાંભરથરહ્યા, શતરુધનચલાવેરાજ; વશિષ્ટમુનિ
નિચઆવેસભામાં, શીખવતાસહુકાજ. ૧૩ રાજ્યેરીતેઅવધપુરીમાં, કાર
જ્યાલ્યુજય; હવેરામરહ્યાચિત્રકુટમાં, તેનીકહુંકથાય. ૧૪ ભરથવળાવીરા
મનેલક્ષ્મણ, આવ્યાનિજઆશ્રમ; પછીસીતાસહિતમળીનેખેડા, પોતેપુરણુ
હ. ૧૫ ભરથનીભકતીભાવલોકનો, માતનોશોકઅપાર; તેસંભારીથયાગદગ
દરધુપતિ, કહેતાવારવાર. ૧૬ ત્યારપછીશ્રોતાજનસુણજે, રામરહ્યાછેજ્યાંહે;
ચિત્રકોટનાવિપ્રસકળતે, મળ્યાએકઠાત્યાંહે. ૧૭ ભક્તિરહિતખહીરમુખપ્રાહ્મ
ણ, દંભીકર્મજડજેહ; તેસર્વેરામનીપાસેઆવ્યા, કહેવાલાગ્યાએહ. ૧૮ સુણો
રામતમેઅહીંનવરહેશો, જાઓળીજવનમાંહે; સુંદરનારતમારીછે, માટેઅસુ
રઆવશેઆંહે. ૧૯ ત્યારેઅમનેવિધનકરશેતેઅતિવણુ, આવશેનિશીચરનુથ;
હજુજાણુનથીમાટેકોનથીઆવ્યા, અધરમીઅસુરવરુથ. ૨૦ હંડકવનમાંરહે
છેવણા, ખરદુખરત્રીસીરાજેહ; જોઆવશેઅહિતોઅમારાસર્વે, ઘરભંગકરશે
તેહ. ૨૧ તેમાટેતમેઅહિથીજાઓલેઘ, સુંદરઅસ્ત્રવેશ; નહિતોઅમારેજુ
પડશે, ઘરમુકીનેદુરવિદેશ. ૨૨ વાલ્મિકિમુનિવણુવારેછે, પણુવિપ્રઅતિઅજ્ઞા
ન; નથીજાણુતારૂપરામનુ, મિથ્યાજાતિમાન. ૨૩ ત્યારેરામકહેમુનિવરનવળી
હીશો, ધીરજરાખોમન; જોકેઘઅસુરઅહિઆવશેતો, હુંનિશ્ચેપમાડુપતન. ૨૪
હુંઅસુરનેહણુવાનિકળ્યોહુ, વનપાળવાતમનેવિપ્ર; માટેનિરભેથક્રીતમે આ
શ્રમરહો, વરતોસુખઆનંદક્ષીપ્ર. ૨૫ એમઘણાંવચનકહીધીરજાપી, રધુ
પતિયેતેણીવાર; પણુપ્રાહ્મણસહુઅવિશ્વાસી, તેણેનવમાન્યુનિરધાર. ૨૬ પછે
નિશાવિશેસહુવિપ્રપળાયા, નીજકુટુંબલેઘસાથ; એકવાલ્મિકિવિનાગયાસહુપ્રા
હ્મણુ, ઓળખ્યાનહિરધુનાથ. ૨૭ વળણુ. ઓળખ્યાનહીરધુનાથને, ગયાવી
ડીનેરાત્યરે; પ્રાતઃકાળહવોતદા, ત્યારેશ્રીરામેજાણીવાતરે. ૨૮ ઇતીશ્રી.

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. બ્રાહ્મણુડીંગયાસઉરાતેજ, તેરધુપતિયેજાણુપ્રભાતેજ; ધ
 છુંદુખધરીનેસોચેશ્રીરામજ, વાલ્મિકિમુનીઆવ્યાતેજેકામજ. ૧ ઢાળ. તેકામ
 આગ્યામુનિવાલ્મિક, રામશુ બોલ્યાતદા; તમોશું કરવાકરોસોચના, એવીપ્રસ
 કળગયાજદા. ૨ નથીજાણુતાએરપતમારં ઇશ્વરતાણુણુએજ; સઉબ્રાહ્મણુએ
 અજ્ઞાનછે, શીરવહેમિથ્યાબોજ. ૩ સુણોરામજેજેઓળખ્યાનહિ, પ્રભુજેસાક્ષા
 ત; ધીક્ષારતેનાજ્ઞાનને, શુભયુદ્ધીજકુળજત. ૪ તેનાંકરમતેવિકર્મસઉ, આચા
 રતેઅનાચાર; તેનીવિદ્યાસરવેવ્યર્થ, જેમખરવ્યથાઅદનભાર. ૫ જેમમુખ્યા
 બત્રીશલક્ષણી, સુંદરીચતુરઅનુપ; પતિશેવામાંઅનુકુળનહિ, તોખળોતેનુંરૂ
 પ. ૬ યમશાસ્ત્રવેદપુરાણભણિયા, ભજ્યાનહિભગવાન; તેસ્વારથીજડનીચ
 જાણે, ઉદરપોષણુધ્યાન. ૭ ભગવંતનીભકિતવિના, નવપામેકોસદગત્ય; ન
 થીઆપતીકુળઅન્ય, વિદ્યાએહજાણેસત્ય. ૮ કીરાતનુતીર્થાઅટણુ, જેમઅત
 જનોઆચાર; એમસરવવિદ્યાવ્યર્થજે, નવભજ્યાબુગદાધાર. ૯ એપ્રકારેરધુ
 વીરશું બોલીયાવાલ્મિકિમુન્ય; ત્યારેરામકહેહવેઅમોઅહીંથી, જઇશુંખીજેવ
 ન. ૧૦ મુનીકહેસઉદ્ધીજતેડીલાણું તમોરહોમહારાજ; રામકહેજાણુંસર્વથા, મા
 રેકરણુંજેખહુકાજ. ૧૧ ચીત્રકોટમુકીરામજશે. આગળડંકવન; આરણ્યકાં
 ડમાતેકથાહવે, કહેવાશેપાવન. ૧૨ અયોદ્ધાકાંડનીકથાકહી, પુરણુઅરથસહિ
 ત; ગાતાંસુણુતાંશીખતાજન, થાયવિશદપુનિત. ૧૩ મુરખકંઠજાણેનહિ, હ
 રીકથારસમોસ્વાદ; હરીજનસુણોસાદરે, શ્રદ્ધાસહિતરહિતપ્રમાદ. ૧૪ મતિ
 મંદઆજળમિથ્યા, રસએકથાનધરેકાન; જેમભસ્મમાંઆહુતીજેવી, બધીર
 આગળગાન. ૧૫ સુવાસકંજની ભમરલે, સુખદાદુરનેનહિલેશ; ચકોરસેવેચ
 દ્રતે, સુખનહિકુરકટવેશ. ૧૬ હંસમુકલાકુળઅરેતે, બકનજાણેસ્વાદ; ધનગર
 જનાએમોરનાયે, ઉલુકનહિઅહાલાદ. ૧૭ ખરનજાણેસ્વરગાનમાં, ભોજન
 અટરસકાગ; વિષયીલંપટનજાણે, હરિભકિતવિરતિભાગ. ૧૮ એરામકથાના
 રસિકજન, રઘુનાથભકતસુજણુ; સુણીમગ્નડોલેપ્રેમમાંકહે, કરેઅમિતવખા
 ણુ. ૧૯ સહુભગવતિનીકૃપાએ, ગુરૂષ્ટિકરણાવાન; એઅયોદ્ધાકાંડનીકથાકહિ,
 યથામતીઅનુમાન. ૨૦ વાલ્મિકીરામાયણુથકી. પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેસં
 મતછેનાટકટણોતે, મેળવ્યોઅનુસાર. ૨૧ સંસ્કૃતથીપ્રાકૃતકર્યું, પણુઅર્થનોએ
 કભાવ; પતિતપાવનરામગુણ, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૨૨ ચોપાઘ. આઠસહેએ
 કાવન, પંચવીશઅધ્યાયસાર; એકથાઅયોદ્ધાકાંડની, પુરણુકર્યોવિસ્તાર. ૨૩
 વળણુ. વિસ્તારકરીયોયથાબુધે, રામકથાગુણગાનરે; દાસગિરિધરનિમિતમાત્ર
 એ, કરતાશ્રીભગવાનરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં. વા. અ. વાલ્મિકીનાતપ
 સ્વીદુમકથનં નામપંચવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૫

અથ

શ્રી આરણ્યકાંડ પ્રારંભ:

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરીત્રેઅરણ્યકાંડપ્રારંભ. રાગધ-યાશ્રી. શ્રી
ગુરુચરણેસદાશીરનામુજ, શ્રીપુરુષોત્તમનીકૃપાફળપામુજ, રઘુવરલીલાસુખ
દઅપારજ, કાંઠએકવાતનોવીસ્તારજ. ૧ હાળવીસ્તારકરરઘુનાથલીલાજ્યાં
બુદ્ધિઅનુસાર; શ્રીગણપતીસરસ્વતીશીવજીતિમાકરજ્ઞેસાર. ૨ સહુસંતનેચર
ણેનમું, કરજેડીલાગુપાય; બાળકજ્ઞહીદયાકરજ્ઞે, ગાઉરામકથાય. ૩ બાળકાંડ
નેઅંચોદ્ધાની, કથાકહીપાવન; અરણ્યકાંડનીકથાકહુતે, શ્રોતાધરજ્ઞેમન. ૪
આધારરામાયણુતણો, વાલ્મિકીજેનુનામ; હનુમાનનાટકનીકથાય, માંહેમેળ
વીઅહીરામ. ૫ જયજનકીવરજગતભુપણ, ભક્તવત્સળભુપ; ધર્મસ્થાપન
અવતરચાલુ, અખીલમંગળરૂપ. ૬ નીલોત્પલદલશ્યામસુંદર, જટામુગટવી
શાળ; રાજવલોચનદુખમોચન, અભેવરદકૃપાળ. ૭ કટીતુરશરકરધનુષધર
સૌમીત્રસીતાસંગ; પીતુવચનપાળકસત્યવ્રત, વનનીકજ્યાશ્રીરંગ. ૮ ચીત્રકોટ
માંઆવીરહ્યા, વાલ્મિકમુનીરહેજ્યાંહે; સહુસાથશુરધુનાથમળવા, ભર્યઆવ્યા
ત્યાંહે. ૯ ધણાંકહ્યાંવચનવીવેકનાં, ભર્યનેશ્રીરધુવીર; પાદુકાઆપીશોકસરવે,
સમાવ્યોરણુધીર. ૧૦ ગયાઅવધવાસીમળીસરવે, અવધપુરનીમાંહે; નંદીગ્રામ
પાસેભર્યબેઠા, તપકરવાનેત્યાંહે. ૧૧ પછીરામચંદ્રેવીચાર્યું, બોલ્યાલક્ષ્મણસાથ;
આઠમઠીઠોઆપણો, વળીઆવશેસહુસાથ. ૧૨ જ્ઞેઅવધવાશીઆવશેઅહી,
નીરંતરદીનરાત; તોડિપાધીથશેઆપણે, માટેજઘયેઅહીથીજ્ઞાત. ૧૩ એમ
વીચારીરધુનાથજ, તત્પરથયાબેવીર; કટીકશાભાથાધનુષલીનાં, ચાલીયાર
ણુધીર. ૧૪ વાલ્મિકમુનીનેનમ્યાવળતા, જોડીનેજુગહાથ; પછેસીતાલક્ષ્મણસ
હીતચાલ્યા, ત્યાંથકીરધુનાથ. ૧૫ ચીત્રકોટઉપરથીઉતર્યા, ચીતવ્યોદક્ષીણુપ
થ; નમસ્કારકરીતેભુમીને, ચાલીયાસીતાકંથ. ૧૬ આગળશ્રીરધુનાથજ, મ
ધ્યમાંછેસીતાય; પુઠેલક્ષ્મણઆવતા, એમમારગચાલ્યાજાય. ૧૭ અનેકઆ
શ્રમમુનીતણા; આવતામારગમાંહે; તેમુનીઆગ્રહકરીરાખે, રેહેતારધુવરત્યાં

હે. ૧૮ કંઈવિરસકંઈએકમાસરહે, કંઈપક્ષકંઈએકરાત્ય; ખટમાસકંઈએમાસ, કંઈદીનપાંચનેકંઈસાત. ૧૯ એમમારગમાંરહેતાથકા, ચાલતાશ્રીરધુવીર; એવેસીંહાદ્રીપર્વતવીશે, આવીયાઠેરણુધીર. ૨૦ ત્યાંઆશ્રમઠેઅત્રિતણે, અનુસુયાસતીકેહેવાય; થયાજેનાપુત્રબ્રહ્મા, વિષ્ણુનેશીવરાય. ૨૧ વિધિચંદ્રમાશિવદુર્વાસા, વીષ્ણુદતાત્રીરૂપ; એમદેવત્રૈણેઅવતરયા, જેની કીરતી તેજઅનુપ. ૨૨ સાક્ષાતપુરણુબ્રહ્મસ્વામી, દતજેકેહેવાય; તેસીંહાદ્રીપરમળાપોતે, ભેટયાશ્રીરધુરાય. ૨૩ જેમગંગાનેયમુનાંમળે, એકગૈરનેએકશ્યામ; એમદતનેરધુવીરમળીયા, બન્યોપુરણુકામ. ૨૪ જેનોનાશકલ્યાંતેનથી, અવધુતવેશેએહ; સ્વર્ગથીઆવેદેવતા, નીતપુજનકરવાતેહ. ૨૫ તેદતાત્રીનુકરીદરશન, જયપાછાદેવ; એમઅમરઅરચનનમનશેવા, આચરેનીત્યમેવ. ૨૬ તેદતાત્રીએતુનીત્યકરતા, પ્રાતસ્નાનપ્રયાગ; અનુષ્ઠાંનપંચાળેશ્વરીમાં, જપકરેમહાભાગ. ૨૭ મધ્યાનેભીક્ષામાગતા, કરવીરપુરનીમાંહે; સીંહાદ્રીસાંજેઆવતા, નીવાસકરતાતાંહે. ૨૮ એવાદતાત્રીનેમળયારધુપતી, હરખ્યાઅન્યોઅન્ય; પછેઅત્રીરૂપીનીપાસઆવ્યા, પોતેજુગજીવન. ૨૯ તેમુનીતણેચરણેનમ્યા, લક્ષમણસહીતરધુરાય; અનુસુયાનીકરવંદન, ત્રૈણેજણુલાગ્યાંપાય. ૩૦ સતીયેવણીઆશીષદીધી, સીતાનેતેણીવાર; શીરહસ્તમુકીઅનુસુયાયે, લીધાંઅંકમોઝાર. ૩૧ વળણુ. અંકમાંલીધાંજનકીને, અનુસુયાજેમાતરે; રામલક્ષમણમુનીપાસેએકા, કરતાપરસ્પરવાતરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેડંકારણ્યેઅત્રીરાશ્રમગમનોનામપ્રથમોઽધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨

રાગદેશાખ. મુનીયેપુછયુરામનેત્યાંહે, જેકારણુનીકલ્યાવનમાંહે; તેવૃત્તાંતસંસહુમાંડીકહુરે. ૧ ઢાળ. તેવૃત્તાંતસર્વેમાંડીકહ્યું, મુનીવરનેશ્રીરધુરાય; અનુસુયાકરૂણાકરી, બોલ્યાસાંભળહોસીતાય. ૨ સ્ત્રિનેસ્વામીનીશેવાકરવી, મોક્ષધર્મઠેએહ; સાચીવાતપતીનેકહેવી, રાખવોનહીસંદેહ. ૩ અંધપુગનેદરીદ્રીરોગી, વ્યસનીપાપીકામી; પણુઈંદ્રસમાનસતીનેગણુવો, જેપોતાનોસ્વામી. ૪ આપતકાળેદુઃખવેળાયે, રહીયેસ્વામીનીસાથ; અખંડઆજ્ઞાપાળીયેસત્વર, ક્યારેનહુભીયેનાથ. ૫ ઇશ્વરેઆપીહોયવણી, સંપત્તિદાસદાસીધેરપરમ; પણુસ્વામીનીશેવાસ્વહસ્તેકરવી, એહસતીનોધર્મ. ૬ નીર્દયશઠમુરખપતીહોયપણુ, તેનીશેવાકરીયે; સ્વામીનેચરણેચીતરાખીને, ભવજાગરનેતરીયે. ૭ પતીવંચકવ્યભીચારસ્ત્રિ, તેનોસંગનસ્વપનેકીજે; ઇશ્વરસમઅન્યપુરૂષ, હોયપણુતેશુચીતનવદીજે. ૮ પહેલાપતીપછીપરમેશ્વર, ભજીયેએકસ્વરૂપ; તેસતીકેરીકરેવંદના, બ્રહ્માસુરપતીભુપ. ૯ એમપતીષ્ટતાતેસાચી, જેકાપાળેવ

તેપતીનું, તપસ્વીકેરાતપથીવાધે, અદ્દુતેજસતીનું. ૧૦ સુણીસીતાતુપરમસા
ધવી, લક્ષ્મીનોઅવતાર; તુજનેહુશોધર્મશીખતું, ત્રીભુવનપતીનીનાર. ૧૧
પણુલોકનાહીતકારણમે, કંઈએકધર્મકલ્યાસુણમાય; તુંકલ્યાણીહરીનીરાણી,
સકળધરમતુજપાય. ૧૨ પછેઆશીવીદલણો, એવુંકહીઅનુસુયાયેદીધો; નીજ
લીલાટેથીલેઈકુમકુમ, સીતાનેચાંદલોષ્ટીધો. ૧૩ અમલવસ્ત્રઆપ્યાંકોકાળે, ન
ફોટેનથાયમલીન; પુસ્પનોહારવાદ્યોસીતાને, નકરમાયએકોઈદીન. ૧૪ સુ
વાસલેપનઅંગકર્યું, રહેસદાસુગંધીવાન; એમસીતાનીસ્ગવતકરીને, પછેઆ
પ્યુંઅભેવરદાન. ૧૫ તુજનેકંઈવિણુવીઘ્નથરો, પણધીરજરેહેશેમન; કુશળરહિશ
તુજનકનંદની, વ્યથાનહીપીડેતન. ૧૬ અનુસુયાએવુંકહીઉડ્યાં, તેડીરામલ
ક્ષમણુનેસાથ; પછેરેણુકાનાંદરશનકરાવ્યાં, ગ્રહીસીતાનોહાથ. ૧૭ જેનેપેટબ્રગુપ
તીઅવતર્યા, એવાંજગતઅંબાય; પ્રથમઅવતારનીરામનીમાતા, જેઅવતર્યા
કૌશલ્યાય. ૧૮ એવાંરેણુકાજનેજેઈને, રામેકરીયોસાષ્ટાંગ; ચરણવંદનાબહુ
વીધષ્ટીધી, લક્ષમણુસીતાસંગ. ૧૯ પછેરેણુકાનીવણીસ્તુતીકરીછે, કરજેડી
રઘુવીર; તેડીવસરદ્યામુનીવરનેઆશ્રમ, ધર્મધોરીંધરધીર. ૨૦ પ્રાતઃસમેઉઠીને
વળતા, દક્ષિણપંથપળાય; અનુસુયાઅત્રીનીઆજ્ઞા, માગીશ્રીરઘુરાય. ૨૧ ત્યારે
અત્રીકલેશુણોહોરવુનંદન, કહુતમનેએકવાત; આવનમાંએકવીરાધનામે, જ
ક્ષરેહેસાક્ષાત. ૨૨ માટેજનકીકેરજત્નજકરજે, સાચવજેબહુપેર; નહિતોદુષ્ટ
મારગમાંઆવી, કરશેમોટોકેર. ૨૩ એવુંશુણીનેચાલ્યાત્યાંથી, સીતાસહિતબે
વીર; કોડંડભરાવ્યાંસ્કંધવિષે, કરશરએકેકોધીર. ૨૪ કોમળચર્ણેનથીચલાતું,
થાકેછેસીતાય; ત્યારેદુરજઈતરવરનીહેડળ, ઉભારહેરઘુરાય. ૨૫ પછેપુઠેથી
આવીમળેસીતા, જાણેએમજમન; ધણુથાક્યાહશેરામલક્ષમણુ, છેકોમળએમ
નાંતન. ૨૬ ત્યારેજનકીકહેઆવૃક્ષનીહેડળ, બેસોતમોમહારાજ; શિતળજળે
પખાળીતમારા, ચર્ણહુંચાંપુઆજ. ૨૭ એવાંવૈદેહીનાંવચનસાંભળી, દ્રવિત
થયાચિતરામ; હેજનકકુમારીઅતિસકુમારી, સુંદરીપુરણકામ. ૨૮ તારુંમુખ
કમળકરમાયછે, તેમુનેદુખલાગેવણુમન; તારાકોમળચરણેચલાતુનથી, જોઈ
દાઝેમારૂતન. ૨૯ એવુંકહીલોચનજળભર્યું, પ્રેમેકરીરઘુનાથ; પછેકૃપાકરીસિ
તાનામુખઉપર, ફેરવ્યોરામેહાથ. ૩૦ ત્યારેશ્રમસકળતેદુરથયોને, સિતાથયાં
સાવધાન; કૃપાનાથહવેચાલોઅહીંથી, લક્ષમણુજગુણવાન. ૩૧ પછેઉઠીનેચા
લ્યાવૃક્ષતળેથી, સુણીસીતાનાંવચન; આગળરઘુપતિમધ્યજનકી, પુઠેસુમિ
ત્રાતન. ૩૨ સરોવરઆવેત્યાંત્રણેજણુ, બેશીકરેજળપાન; તરછાયાશ્રમદુરકરી
ને, ચાલેશ્રીભગવાન. ૩૩ વળણુ ચાલેશ્રીભગવાનપોતે, દક્ષિણપંથપળાયરે;
તેમારગમાંજેવિરાધમળિયો, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંભતવા

હિમકીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેસિતાપ્રેતિઅનુસુયાપ્રતિવ્રતધર્મકથનોનામદ્વી
તીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગમારૂ. આલ્યાજનયેલક્ષ્મણનેરામ, પુઠેઆવેસિતાઅભિરામ; તેવનમાં
આવ્યોવીરાદ, રજનીચરધોરઅગાધ. ૧ મહાપ્રચંડરૂપવિશાળ, તેણેદીઠીજ
નકનીખાળ; પુઠેથીઆવીમાયાકીધી, તેણેજનકસુતાહરીલીધી. ૨ જેમવ્યાધ્ર
લેહનિયહરણી, કરીદુષ્ટેતેએવીકરણી; લેહઆલ્યોગગનમોઝાર, ત્યારેસીતાયે
કર્યોપોકાર. ૩ હોલક્ષ્મણહોરધુનિર, મારીવારેધાઓરણુધીર; જેયુપાછુંરામે
જ્યારે, જનકીનવદીકાંત્યારે. ૪ અરેલક્ષ્મણક્યાંગધસીતા, એવુંકહીનેથયા
ભયહીતા; છેસખનમણનિઘાય, તેણેઆકાશનવદેખાય. ૫ મુકયાલક્ષ્મણેખા
ણપ્રચંડ, તરૂંખાખાછેદીકરીખંડ; દુષ્ટનદીઠેરામેદ્રષ્ટ, સીતાનેબેસાડીપ્રષ્ટ.
૬ રામકહેરેઊભોરહેભુર, અલ્યાહવેક્યાંજધરાઅસુર; અરેઅંતજદુરમતવા
ખી, જવતોનહિમુકુખાખી. ૭ એવુંસાંભળીવઢવાઆવ્યો, કરીગર્જનાધોરઅ
પાર, ભુમીકપયયોતેણીવાર. ૮ રામખાણુમુક્યાંધધસ્વસ્ત, કાપીનાખ્યાતેના
બેહસ્ત; ભુજરહીતવાયેતેદીસ, મુકીખાણનેછેદધુશીસ. ૯ પામ્યોમૃત્યુઅસુર
નીરધાર, દીવ્યરૂપયોતેણીવાર; આવીઊભોરામસનમુખસ્તુતીકરવાલાવ્યોખા
મીસુખ. ૧૦ ધન્યધન્યરધુપતીમહારાજ, મુનેશ્રાપમુક્તકર્યોઆજ; હુંપુર્યંહ
તોગાંધર્વ, નામતુમરધરતોગર્વ. ૧૧ અણ્યાનકરીએકવાર, ગયોધનદસલામોઝાર;
ત્યાંકરવામાંડયુમાન, ત્યારેચુક્યોતાતસ્વરમાન. ૧૨ કુબેરેતવદીધોશ્રાપ, દુષ્ટ
અસુરથજેતુઆપ; નામવીરાધધોરવનમાંહે, નિશાચરથધરહેજેત્યાંહે. ૧૩ ત્યા
રેકપ્યોહુંનીરધાર, અનુગ્રેહપુછ્યોતેણીવાર; કુબેરેકહુંદશરથરાય, તેનેપુત્રથં
શેરધુરાય. ૧૪ પાળવાનેપીતાનુવચન, તેરામનીકળશેવન; ત્યારેતુજનેમારશે
રામ, શ્રાપમુક્તથશેતેકામ. ૧૫ પાછોપામીશમુખસ્વરૂપ, તુનેમળશેરધુકુળભુપ;
તેહુંશ્રાપમુકાધોઆજ, મુનેકપાકરીમહારાજ. ૧૬ એવુંકહીનમ્યોચરણવીશો
ક, ગયોગાંધર્વતેનિજલોક; રામેમાર્યોવીરાધનેજ્યારે, જેજેકારથયોવનત્યારે.
જશકીરતીથધવિસ્તાર, મુનીપામ્યાહરખઅપાર; જેમદેતાંસૂપાનનેદાન, થા
યકીરતીમેરૂસમાન. ૧૮ કહેતાંદુરીજનનેગુહવાત, વીસ્તરેલોકમાંવીખ્યાત;
કરતાંકુળવંતનેઊપકાર, જશવીસ્તરેનીરમળસાર. ૧૯ જેમસંતસમાગમમે
જ્ઞાન, કુસંગેવીસ્તરેઅજ્ઞાન; એમહણતાંવીરાધકુરૂપ, રામનીથધકીરતીઅનુપ.
૨૦ પાસેઆવ્યાંજનકસુતાય, નમ્યાંશ્રીરધુવીરનેપાય; કર્યોવીરાધવધરધુવી
ર, પછેત્યાથીઆલ્યારણુધીર. ૨૧ મુનીસરલંગનોઆશ્રમ, દુરથીદેખાયોરમ્ય;
ઊભોઅહીરાવતમુનીદાર, ઇંદ્રિઆવ્યોછેત્યાંનીરધાર. ૨૨ કર્યોમુનીવરનેપ્રણા

મ, મહારાજમારૂંદ્રિનામ; મોકલ્યોછેમુનેબ્રહ્માય, તમનેતેડવાનેમુનીરાય. ૨૩ મા
ટેઆલોમારીસાથ, સત્યલોકમાંમુનીનાથ; ત્યારેમુનીવરકહેશુભોઈદ્રિ, વનનીક
ળયાછેરામચંદ્ર. ૨૪ મુજઆશ્રમઆવશેજ્યારે, હુમળીશરામનેત્યારે; કરીરધુ
પતીનુંદરશન, પછીઆવીશાશ્વત્થસદન. ૨૫ મુનીવરનેકહેછેઈદ્રિ, જ્યારેતમને
મળેરામચંદ્ર; કહેજોરાત્વરમારેઅસુર, ઘણુદુખપામેછેશુર. ૨૬ એવુંકહીનેસુરપ
તીદેવ, ગયોસ્વર્ગમાંહેતતખેવ; તેસમેપોતેપુરણુબ્રહ્મ, આવ્યામુનીવરનેઆશ્ર
મ. ૨૭ છેદુખીતનક્રીજનીરધાર, ગળતકોડથયાછેઅપાર; કશકાયકપેઘણુવા
ય, ચાલેઅગથીરૂધીરખવાય. ૨૮ મુનીચેજાણુઅવેઅંગ, કેમમળીશરામ
નીસંગ; પછીકયાપોતાનીજેહ, કાઢીનેદુરમુકીતેહ. ૨૯ તેનેસોંપ્યોસર્વરોગ,
ધરીખેઠાશુંદરભોગ; એટલેઆવ્યાશ્રીરામ, ભક્તજનનાપુરણકામ. ૩૦ ઉઠી
મળ્યામુનીસરભંગ, રહેસાથેચાંપ્યાશ્રીરંગ; શુભીત્રીનેભેટચાઅહલાદ, સીતા
નેદીધોઆશીરવાદ. ૩૧ ખેસાડયાછેઉત્તમઆસન, કરાવ્યાંકળમિષ્ટઅશન;
ઘણાઆવીમળ્યાત્યાંમુન્ય, કરવારધુપતિનાંદરસન. ૩૨ કંથાદુરમુકીછેજેહ,
માંહેછેરૂંકપેતેહ; ત્યારેલક્ષમણુમુનીનેપુછે, પેલીકંથાકપેતેશુંછે. ૩ શર-
ભંગકહેમહારાજ, શુભોસત્યવચનકહુઆજ, એદેહતણુજેકર્મ, નછુટેભોગ-
વ્યાવિનયર્મ. ૩૪ જ્ઞાનીપંડીતરાયનેરંક, ભોગવેસહુઆડેઅંક; તમોઆવતાજ
ણીઆજ, વ્યાધીદુરરાખીમહારાજ. ૩૫ હુંઘણુંદુખપામુંદેહ, રામમળવારાખી
છેતેહ; તેથયુંતમારૂંદરશન, આજમુકીશમારૂંતન. ૩૬ રામકહેહોમુનિસુખરા
શ, કાંઈમાગોઅમારીપાસ; મુનિકહેનથીભાવનાઅન્ય, ઉણુજળેનહાવાંનુમ
ન. ૩૭ મુનેજ્ઞાનકરાવોતેહ, પછીમુકીશમારીદેહ; વળીકહુંછુંતમનેરામ, મારી
અસૂરકરોસૂરકામ. ૩૮ સુણીરામેકર્યુંસંધાણ, મુકયુપાતાળમાંઅગ્નિખાણ; નિ
કળ્યુંજળઉણુઅપાર, તેનોકુંડથયોતેણીવાર. ૩૯ તેમાંજ્ઞાનકર્યુંમુનીજેહ, થઈ
તતક્ષણુદિવ્યજદેહ; એવેઆવ્યુવીમાનજત્યાંહે, ખેશીગયાસત્યલોકજમાંહે. ૪૦
સહુમુનીચેકર્યોજયજયકાર, પામ્યાશરભંગએમઉદ્ધાર; એવાંરાવવકેરાંચરીત્ર
કહેતાસુણુતાંથાયપવીત્ર. ૪૧ વળણ. પાવનથાયેનરનેનારી, એવુંપાવનરામચ
રિત્રે; કહેદાસગિરિધરજેશ્રવણુકરશેતે, થાશેપુન્યપવિત્રરે. ૪૨ ઇતિશ્રીરામ
ચરિત્રેસંમતવાલિમકીનાટકધારાયાં આરણ્યકાંડે વિરાધવધશરભંગમોક્ષોનામ
ત્રતીથોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગસામેરી. શરભંગમુનિગયાસત્યલોકે, રહ્યાએકદિનરધુવીર; પછી
ત્યાંથીચાલ્યાડંડકવનમાં, ગડિતમીનેતીર. ૧ મારગમાંહેચાલતાછે, અનેકમુ
નિવરસાથ; વનમાંહેઅસ્તીપડ્યાંદ્રીજનાં. પુછ્યુંશ્રીરધુનાથ. ૨ મુનિકહેસુભો

મહારાજભાગ્યા, અસુરેવિપ્રઅનેક; તેતણાંઅસ્તીઅપારપડીયાં, કહેતાંનઆવે
 છેક. ૩ પછેરોમાંચીતદ્રવીભુતથઈને, બોલ્યાશ્રીરઘુવીર; હવેઅસુરસરવેમારી
 શહુ, એવુંકહીનેઆપીધીર. ૪ પછેસુતિક્ષણમુનિતણેઆશ્રમ, આવીયાશ્રીરા
 મ; મુનિયેઘણીસ્વાગતકરીરહ્યા, ત્રૈલોક્યસતેકમ. ૫ સુતીક્ષણેએકખડગ
 આપ્યું, રામનેતતકાળ; ત્યાંથડીઆગળઆલીયા, ગૌતમીતીરવિશાળ. ૬ સૂ
 તીક્ષણસાથેથયાવળી, બીજવિપ્રઅપાર; એવેપંચાગેશ્વરતીરથઆવ્યું, માર
 ગમાંનિરધાર. ૭ ત્યાંવીવરછેભુમીવિષે, માંહેથાયઅદભુતગાન; તેસાંભળીમુ
 નિવરનેપુછે, પોતેશ્રીભગવાન. ૮ ક્રીજકહેસુણોરઘુનાથજી, થયાગાનતેકહુંવા
 ત; એકમંદકરણપ્રાણાણહતોતે, રહેતોઅહિવિખ્યાત. ૯ દશસહસ્રવરશજત
 પકર્યું; તેદ્વિજઆણેઝાર; ત્યારેઘંઢેમોકલીઅપ્સરા, તપભંગનેનિરધાર. ૧૦ રં
 ભાદ્રતાચીમીનકાએ, આદેઆવીપંચ; તેણેસુસ્વરેથીગાનમાંડ્યું, કામનેપર
 પંચ. ૧૧ તેગાનસુણતાંમુનિજગ્યા, થયોતપનોભંગ; અપ્સરાનેજેઘમોહપા
 મ્યા, કાંમવ્યાપ્યોઅંગ. ૧૨ મુનિકહેસ્ત્રીઅમનેવરો, ત્યારેબોલીઅબળાવાણ;
 વૈભોગસરવેજેઘયેઅમારે, શુંદરમંદીરજણ. ૧૩ તપનેબળેમુનિયેરચ્યુંમણી,
 ભોવનભોમ્યમોઝાર; ત્યાંઅપ્સરાસાથેરહી, ભોગવેભોગઅપાર. ૧૪ તેગાનક
 રેછેઅપ્સરા, રીઝવેક્રીજનેરંગ; એવુંશુણીપેઠાગુફામાં, પછેરામલક્ષ્મણસંગ. ૧૫
 ઘણીસેવાકીધીમંદકરણે, રહ્યાએકદિનત્યાંહ; પછેરામલક્ષ્મણજનકી, આલી
 યાંતેવનમાંહે. ૧૬ રામનીસાથેશુતિક્ષણછે, અન્યબીજઅલ્પ; ત્યાંથડીસરવેઆ
 વીયા, એકમુનિતણેઆશ્રમ. ૧૭ અગસ્તકેરોખંધુતે, મહામતિએવુંનામ; તે
 ણેરામનેઆદરકર્યો, ઉતારીયાશુભકામ. ૧૮ એકરાત્રીત્યાંરઘુવરરહ્યા, પછેઆ
 હ્યારણધીર; અગસ્તનોઆશ્રમદીઠો, દુરથીરઘુવીર. ૧૯ આશ્રમપુંઠળએક
 જોજન, કદળીવનસાર; વનસગનવૃક્ષજેસદા, શાખાગગનવિસ્તાર. ૨૦ પક્ષી
 પશુનીરવૈરવિચરે, જળઃત્રયશુભજ્યાંહે; વળીશાસ્ત્રનીચરચાકરેખગ, જરઠ
 બેઠાત્યાંહે. ૨૧ પંડિતજેમબોલતાહોય, એમશિખ્યાકામોકામ; વેદાધ્યયનત્યાંક
 રેવાડવ, મઠવાણામુનિધામ. ૨૨ કોઠસાંખ્યપાતાંજળભણે, કોઠમીમાંસાનેન્યા
 ય; વેદાંતનેવ્યાકુણકોઠ, એમવાદકરતાજય. ૨૩ કોસમાધીમાંમગ્નછે, કોમુનિ
 ધરતાધ્યાન; કોકથાકહેઠતિહાસની, કોશ્રવણકરતાપાન. ૨૪ કોમુનિકરતાયો
 ગસાધન, તપેકોતપરૂપ; કોહરીઅરચાતાંણીસેવા, કરેભાવઅનુપ. ૨૫ એવુંદે
 ખતાંરઘુવીરલક્ષ્મણ, થયામનપરસન; ત્યારેસુતિક્ષણનેપુછતા, જોજેષ્ટદશર
 થતન. ૨૬ અરેમુનિઆઉપવનકોનું, પુન્યસ્થળપાવન; માનુભાવરહેછેકોણ
 અહીં, તેકહોસત્યવચન. ૨૭ ત્યારેસુતિક્ષણકહેસાંભળો, રાજવલોચનરામ;
 અગસ્તમુનિરહેછેઅહીં, આવનુઆશ્રમકામ. ૨૮ જેણેઆતાપીવાતાપીધ્વણ

અસુરમાર્યાઅર્ય; સમુદ્રકેરૂપાનગ્રીધુ, એવાછેસમરથ. ૨૯ રધુવીરકહેહોસુતિ
ક્ષણ, કેમમારીયાખળવાન; અગસ્તનીઉતપત્યકહે, કેમકર્યુસાગરપાન. ૩૦ ત્યા
રેસુતિક્ષણકહેરામજી, હુંજાંણુસરવેગત્ય; અથઘતિતમનેકહું, કુંભજતણીઉ
તપત્ય. ૩૧ વળણ. ઉત્પત્તિકહુંકુંભજરૂપિની, કથાજોપાવનરે; સુતિક્ષણવળ
તાખોલીયા, તમોરાઘવધરજ્ઞેમનરે. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમગ્રીના
૮૬ધારાયાંઅરણ્યકાંડેસુતિક્ષણમંદકણુશ્રમગમનોનામચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગદેશાખ. સુતિક્ષણકહેસાંભળોરધુપતિ, પાવનપુન્યપવિત્ર; વિસ્તારી
તમનેસાંભળાવું, અગસ્તનુંજન્મચરીત્ર. ૧ મિત્રાવરૂણનામેજેમુનિવર, રહે
તાસિંધુતીર; તપઅનુષ્ઠાનકીયાજપકરતા, બ્રહ્મવેત્તામુનિધિર. ૨ સાગરકેરીછો
જોઆવેત્યારે, ખોતાનીવસ્તુતણાય; કોઇદીનઆસનવસ્ત્રકમંડ, કોઇદીનપાત્રજ
જન્ય. ૩ અકળાયામુનિસિંધુઉપર, થયાવણુજોધવાન; હવેઉદેકરૂએકપુત્રએવો,
કરેસાગરજળનુપાન. ૪ પછીમૃતિકાનોએકકુંભકર્યો, મુકયુંશુકપોતાનુતેમાં
હે; કુંભનુંજતનકરીનેમુકયો, એકાંતસ્થળમાંત્યાંહે. ૫ જ્યારેપુરામાસથયાત્યારે,
ઘંટભાગીનેનિકળ્યોપુન; અદ્ભુતઆકૃતિસહિતછેઅગે, યજ્ઞોપવિતકટીસુત્ર.
૬ અગસ્તએવુંનામજપાડયું, મોટાથયોતેતન; પિતાનીઆજ્ઞામાગીઆવ્યો,
કાશીક્ષેત્રપાવન. ૭ ત્યાંસંપુર્ણવિદ્યાભણીયા, પછીપામ્યાતનયોવન; હવેકન્યા
સુંદરમળેતોપરણું, એમવિચાર્યુંમન. ૮ એકકાનકુજ્જદેશનોરાજ, તેનેઘણી
કન્યાય; ત્યાંઆવીનેકરીજન્યના, કન્યાએકમુનિરાય. ૯ ત્યારેરાજકહેહજીનુના
નીછે, વરજેગથશેજેણીવાર; ત્યારેતમોઆવજેઆપીશમુનીવર, કન્યાએક
નીરધાર. ૧૦ એવુંસાંભળીનેગયાપાછા, અગસ્તમુનિવરજેહ; પછીથોડેકાળેસ્વ
યંવરકરીરાયે, કન્યાપરણાવીતેહ. ૧૧ ત્યારેઅગસ્તનેતોભુલીગયો, પરણાવી
સઉકન્યાય; રાજકુંવરનેજ્યાંત્યાંઆપી, નિવૃત્તિપામ્યોરાય. ૧૨ પછીદીવસ
કેટલેઅગસ્તઆવ્યા, કન્યાલેવાકાજ; પુજઅરચ્યાભુપતિયેકરી, મનભયપા
મ્યોરાજ, ૧૩ ત્યારેઅગસ્તકહેરાયકન્યાલાવ, તેંમુજનેકહીતીજેહ; એવુંસુણી
નૃપથયોચિંતાતુર, ગયોમંદિરમાંતેહ. ૧૪ રાણીનેસઉવૃત્તાંતકહ્યુંજે, ભુલીગ
યોહુંઆપ; હવેકન્યાનીનાકહિશુંમુનીનેતો, નિસ્ચેદેશેશ્રાપ. ૧૫ ત્યારેસતીશી
શોમણીરાણીખોલી, રાખોધીરજમહારાજ; દ્વાદશવરસનોપુત્રછેઆપણે, તેથી
સરશેકાજ. ૧૬ સ્ત્રીનાંઆભુષણવસ્ત્રપહેરાવો, કરીકન્યાનોવેશ; વિધિયેથકી
કરોદાનકન્યાનું, મુનીનેઆપોએશ. ૧૭ કુંભજરૂપીએસફળમંત્રભણી, સંક
ટપકરશેજ્યારે, કન્યાજણીપ્રતીગ્રેહેકરશેત્યારે, થશેએનરનીનાર. ૧૮ પછેરા
યકુંવરશણુચારીલાવ્યો, સભામાંતેદીન; અદ્ભુતવેશકન્યાનોજેઘને, મુનિવર

હરખ્યામન. ૧૯ ત્યારેભુપતિયેસઉભોગસહીત, કન્યાઆપીખહુમાન; અગ
સ્તમુનિયેસ્વહસ્તીકહી, લીધુકન્યાનુંદાન. ૨૦ મંત્રભણીનેહસ્તથેહોત્યારે, ત
તક્ષણપદતેનાર, ભુપતિમનમાંઆનંદપામ્યો, વરત્યોજ્યજ્યકાર. ૨૧ આશી
વોહઅગસ્તેદીધો, પુરણથયાંમનકામ; રાજપ્રતેમુનીવરકહે, એકન્યાનુંશુના
મ. ૨૨ ત્યારેવળતોરાયવિચારીબોલ્યો, અર્થકરીઅલીરામ; પુરૂષતણીમુદ્રા
લોપીમાટે, લોપામુદ્રાનામ. ૨૩ અગસ્તલેઘકાશીમાંઆવ્યા, માંડ્યોઅહસ્થાશ્ર
મ; નીતકર્મપોતાનુંકરતા, તપસ્વીનિર્મળબ્રહ્મ. ૨૪ હવેહીમાચળનોપુત્રજક
હીયે, વિધ્યાચળગીરીવર્ણ; તેવશિષ્ટસાથેતેરકરીને, આવ્યોઅગસ્તનેશર્ણ.
૨૫ શ્રીરામચંદ્રકહેસુણોસુતિક્ષણ, કહોમુજનેએનાટ; વશિષ્ટનેવિધ્યાચળને,
વળીવેરથયુશામાટ. ૨૬ શુણોરધુપતિએકસમેરહે, વશિષ્ટઉત્તરદેશ; ત્યારે
કામદુરગાધેનુપોતાને, આશ્રમરાખીએશ. ૨૭ એકદિવસતેચરવાગઈતી, ધેનું
વનમોઝાર; તેવનમાંએકખોહછેમોટી, ઉંઠોખાડઅપાર. ૨૮ કામદુરગાતેપ
ડીખાડમાં, રોધથયોતેમાંહે; ત્યારેખોળવાનીકહ્યાવશિષ્ટમુનિવર, જોતાઆ
વ્યાત્યાંહે. ૨૯ પછીકામધેનુયેદુધશ્રવી, નિજખાડભર્યોનિરધાર; તેપયમાંહેત
રીનેઉપર, ધેનુનીકળીખહાર. ૩૦ વશિષ્ટેવિચાર્યુંએખાડજખોટો, પુરૂએનિરવા
ણ; એકપરવતલાવીનાંખુએમાંતોપુરાયનિસ્ચેજણ. ૩૧ હીમાચળનેપુત્રધણા
છે, તેમાંથીલાવુંએક; તેનેલાવીએખાડમાંનાંખુ, ટાળુદુખવિશેક. ૩૩ પછીહી
માચળનેધેરજઆવ્યા, વશિષ્ટતેણીવાર; પોતાનુંવૃત્તાંતકહીને, જાચ્યોએકકુ
માર, ૩૩ ત્યારેહીમગીરિયેઆજ્ઞાઆપી, વીંધ્યાચળનેત્યાંહે; વશિષ્ટસાથેઆ
લ્યોતતક્ષણ, વિચારતોમનમાંહે. ૩૪ એમુનિમુજનેલઘજયછે, પુરવાખાડમો
ઝાર; એતુંજાણીવાશિષ્ટનેમુકી, નાઠોતેણીવાર. ૩૫ અગસ્તકેરીશરણેઆવ્યો,
વશિષ્ટેવિચાર્યુંમન; હવેવિરોધકોણુકરેઅગસ્તસાથે, ખીજેલાતુંતન. ૩૬ પાછા
કરીનેવશિષ્ટમુનિવર, આવ્યાહીમાચળધેર; ભાઈપુત્રએતારેનાશીગયોછે, ક
રીમુજસાથેવેર. ૩૭ માટેખીજેઆપમુનેગરીખહોયતે, જેથીસરેમુજકામ; પ
છીપુત્રએકપાંગજોહતોગીરી, આખુતેનુંનામ. ૩૮ હીમાચળેતેઆપ્યોતતક્ષણ,
લેઘઆલ્યામુનિજન; તેખાડમાંહેઆખુનેમુકયો, પ્રસન્નથયુંછેમન. ૩૯ હવેવીં
ધ્યાચળએમવેરકરીને, આવ્યોઅગસ્તનીપાસ; વચનઆપ્યુંજેકોહોતેકરં, એ
મથઠનેરહયોછેદાસ. ૪૦ અગસ્તકેરોશિષ્યથયોપછે, રહોતેદક્ષણદેશ; લક્ષ્યો
જનનોઉચોપરવત, મહાઅભિમાનીવેશ. ૪૧ એમઉચોવધવામાંડયોઅતી
શી, સ્વર્ગમાંથયુંઅધકાર; ત્યારેઅગસ્તપાસેઠંદ્રેઆવી, કહ્યોગીરીનોસમાચા
ર. ૪૨ અગસ્તત્યાંથીઆવ્યાપોતે, પરવતકેરીપાસ; સાષ્ટાંગકરીનેપડયોપૃથ્વી,
સુતોયથાઅવકાશ. ૪૩ ત્યારેઅગસ્તકહેહોવીંધ્યાચળ, હવેસુતોરહેજેઆપ; મુ

જઆજ્ઞાવીનાજેઉડીશતો, તુનેખાળીશદેધનેશ્રાપ. ૪૪ પછેતેદીવસનાઅહિર
હ્યાછે, આડંકવનમોઝાર; પત્નીસહિતનીજઆશ્રમખાંધી, અગસ્તરહ્યાઆઠ
૨, ૪૫ સુતક્ષણકહેસુણોરધુકુળભુશણ, સમર્થશ્રીભગવાન; હાવેખીનુચરીત્ર
કહુંકુંભજનુંજે, કયુંસાગરનુપાન. ૪૬ વળણ. સાગરજળનુપાનક્રીધું, એવા
મિત્રાવરૂણનાતનરે; સુતીક્ષણવાણીબોલીયા, તમેરાધવધરજ્યોમનરે. ૪૭ ઇ
તિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેશ્રીરામસુતીક્ષણસં
વાદેઅગસ્તોત્પત્તિકથનોનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગચાલતી. સુતીક્ષણકહેસુણોદશરથનંદન, પાવનપુન્યપવિત્ર; વીસ્તા
રીતમનેસંભળાવું, અગસ્તરૂપીનુચરીત્ર. ૧ અસુરત્રૈણેખધુકપટી. વનમાંર
હેતાતેહ; વણામુનિવરમાર્યાતેણે, કપટકરીનેજેહ. ૨ આતાપીથાયફળરૂપે, વા
તાપીથાયદાતાર; ઇલ્વણઆશ્રમકરીકારમો, રહેતોવનમોઝાર. ૩ આદરકરી
નેતેડીલાવે, મુનિવરનેનિજઘેર; કારમાંફળખવરાવેતેને, જળપાયરૂડીપેર. ૪
ત્યારેપેટફાડીઅસુરનીકળે, વિપ્રતેપામેમણ, એમવાણાએકમુનિવરમાર્યા, એ
વુંકંરેઆચણ. ૫ પછેઆહણસર્વેટાળેમળીને, આઠ્યાઅગસ્તનીપાસે; સ્વામી
સર્વનુંમૃત્યુઆઠ્યું, હલેકેમરહેવાશે. ૬ પેટફાડીનેમારેસહુને, કપટકરીમતિપા
પ; શંભુતણુવરદાનજપામ્યા, માટેનલાગેશ્રાપ. ૭ એવાંવચનસુણીનેઅગસ્ત
ઉડી, આઠ્યાઅસુરનેઘેર, ત્યારેપાપીએઉડીઆદરક્રીધો, મુનપુજ્યાખહુપેર.
૮ મહારાજપરોણાઅમઘેરહલે, રહેઆજનોદિન; આફળજળઅંગીકારકરોને,
અમનેકરોપાવન. ૯ ત્યારેઅગસ્તકહેઆજપાવનકરવા, આઠ્યાછુંહુંઆંહે;
આતાપીસુંદરફળથયોપાકાં, વાતાપીરેઆખ્યાંતાંહે. ૧૦ પછેઅગસ્તમુનિફળ
અશનકરીને, હાથફેરવ્યોપેટ; પેલોઅસુરઉદરમાંખળવાલાગ્યો, કાંઈનવચ્યા
લ્યું નેટ. ૧૧ ત્યારેવાતાપીચેહાકજમારી, બોલ્યોઉદરથીતેહ; મુનેજહરાગિ
માંખાળીપચાવ્યો, તમનેમારશેએહ. ૧૨ એવાંવચનસુણીખન્યોજણઉડ્યા,
શસ્ત્રગ્રહીનેહાથ; ત્યારેધનુષખાણગ્રહીયુદ્ધકરીમાર્યા, વાતાપીનેમુનિનાથ. ૧૩
એમઆતાપીવાતાપીખન્યોમાર્યામુનિવરસુર; ત્યારેઇલ્વણેજણુતુજનેમાર
શે, નાહોત્યાંધીભુર. ૧૪ ત્રીભોવનમાંકોઈયેનવરાખ્યો, અગસ્તરૂપીનોચોર;
જ્યાંજયત્યાંમુનિવરપુઠે, ફરતાકરતાજેર. ૧૫ પછેઅસુરઆવીસગરમાંપેઠો,
જળરૂપેથઈએહ; મુનિવરેઆવીમાગ્યોપણ, નવકાઢીઆપ્યોતેહ. ૧૬ પછેકળ
શોદભવઠોધાતુરથઈને, ઉતાર્યુંઅભિમાન; ભરીઅંજળીમંત્રભણીકરયું, સા
ગરજળનુપાન. ૧૭ તેજળવતઆઠ્યાઅસુરઉદરમાં, એમત્રૈણેપામ્યાપતન;
સિંધુસર્વસુકાઈગયોને, તલખેજળચરજન, ૧૮ સહુદેવેમળીકુંભજરૂપીકરી,

પ્રાયનાકરીત્યારે; પછીદીવસકેટલેકરૂઝાકરી, મુનિસાગરભર્યોવારે. ૧૯ ક્ષાર સયુદ્ધયોતેમોટે, મોતીજેમાંથાય; રત્નપાકેમોટેરત્નાગર, એઅગસ્તનોમહી માય. ૨૦ વળીઅગસ્તમુનિનાંચરીત્રવણાંછે, એવીનાખીજાંઅન્ય; એરામત મારાભજનપ્રતાપે, મોટાથયામુનિજન, ૨૧ તેઅગસ્તનોપેલોઆશ્રમ, આઠ્યો શ્રીરઘુરાય; શ્રીરામલક્ષ્મણઆનંદપામ્યા, સુણીઅગસ્તકથાય. ૨૨ વળણ. અ ગસ્તકેરીકથાસુણીને, હરખ્યાશ્રીરઘુરાયરે; પછેવિદ્યારથીએરામનેદીઠા, ત્યા રેમુનિનેકહેવાજયરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરીત્રસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેશ્રીરામસુતીશ્લણસંવાદેઅગસ્તેનસમુદ્રપાનોનામપષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસોરઠ. અનેકશિષ્યેકહ્યુંઆવી, સુણોમુનીમહારાજ; રામલક્ષ્મણજન કીઆવે, આપણેઆશ્રમઆજ. ૧ એત્રુસાંભળીનેઅગસ્તહરખ્યા, ઉડીયાતેણી વીર; રઘુનાથનેનેડવાચાડ્યા, સાથેવિપ્રઅપાર. ૨ મુનિકહેજપતપન્નેગસા ધન, સમાધીઅનુષ્ઠાન; જેનેપામવાકરીયેસહુતે, આઠ્યાશ્રીભગવાન. ૩ એ ત્રુંકહીઉતાવળા, સામાગયાવટજાત; એવેદીઠાસનમુખઆવતા, સીતાસહિત બેભ્રાત. ૪ ત્યારેરામલક્ષ્મણનમ્યાઆવી, અગસ્તકેરેપાય; આશીષદેઈમુનિંયેપ છી, આંખ્યારૂદેરઘુરાય. ૫ નિજઆશ્રમેલાવીપછે, બેસાડીયાઆસન; રઘુવીરનેવી ટીકરી, બેઠાસહુમુનિજન. ૬ જાન્યકજેમદાતારપુંઠે, મુનિશોભેએમ; સ્વાગતબ હુવિધીયેકરી, પુછીકુશળતાપ્રેમ. ૭ રૂપીપત્નીવેદીતજ્યાનકી, મળીબેઠાંમંડળમાંહે; જેમઆદિમાયાભગવતીપુંઠે, અનંતશક્તિત્યાંહે. ૮ સમાચારપુછેસી તાને, મુનિપત્નીયોબહુપેર; જેમઘટેતેમકહ્યુંજનકીજે, થયુંકરાણધેર. ૯ મનિ પત્નીકહેરેજ્યાનકી, કહોકીયાતમભરથાર; ત્યારેસીતાએસમશાકરી; દેખાડી યાતેણીવાર. ૧૦ આશ્યામસુંદરસુભગતનમમ, સ્વામીશ્રીરઘુવીર; પેલાગૌરલ લક્ષ્મણનામએમુજ, દીએરખાવનવીર. ૧૧ એવાંવચનસુણીસીતાતણાં, હરખીયો સહુકીજનાર; સૌભાગ્યરહેજેકુશળતમ, આશીશદીધીઅપાર. ૧૨ ઘણોઆ ગ્રંથકરીનેઅગસ્તે, રાખીયાશ્રીઅવીનાશ; આતીથ્યબહુવિધિયેકર્યું, રહ્યારામ ત્યાંએકમાસ. ૧૩ અખંડઆપનેઅક્ષેભાથા, શસ્ત્રકવચઅભેદ; તેઅગસ્તેઆ દરકરી, રામનેઆપ્યાંવેદ. ૧૪ વળીમહાઅમોઘપ્રચંડએક, આપીયાતિક્ષણ બાણ; જેમનવગ્રેહેમાંરવીપ્રતાપીક, એવોતેનીરવાણ. ૧૫ અગસ્તકહેહોરામ થાય, જ્યારેજુધરાવણસાથ; આબાણછેલુંમુંકજે, જ્યપામશોરઘુનાથ. ૧૬ મુ નિતણોમહીમાવધારવા, કર્યુંરામેઅંગીકાર; એકમાસરહીપછેથયાસત્વર, જવા વનમૌઝાર. ૧૭ અગસ્તનેકહેરામજીકહો, અમેરહીયેકયાંહે; અમનેખતાવોશુ ભસ્થળ, નિવાસકરીયેત્યાંહે. ૧૮ મુનિકહેગોદાવરીત્રઠ, પંપવટછેસાર; પવિ

ત્રણેતેભોમ્યમાટે, રામરહોતેઠાર. ૧૯ પછેઆજ્ઞામાગીમુનિતણી, નિકળ્યાશ્રીર
ધુવીર; પંચવટીનેમારગચાલ્યા, પોતેશ્રીરણુધીર. ૨૦ જનકીનેમધ્યરાખી, જ
યચાલ્યાતાંહે; એકપરવતજેવોપ્રાઠપક્ષી, બેઠોમારગમાંહે. ૨૧ લક્ષમણકહેમ
હારાજઆકોઈ, અસુરપક્ષીરૂપ; એમકહીચઢાવ્યુંધનુપઉપર, બાણપનંગભુપ.
૨૨ ત્યારેજટાયુબોલ્યોપછે, તમોકોણછેએવીર; શુંકરવામારોમુને, સાચુકહે
રણુધીર. ૨૩ રઘુવીરકહેરેરાયડશરથ, અવધપુરછેજ્યાંહેતેતણાઅમોપુત્રબે,
નિકળ્યાછુંવનમાંહે, ૨૪ તુકોણપક્ષીરૂપછું, અમોવીરબેબળવાન; ગીધજતી
પક્ષીછુંહું, જટાયુઅભિધાન. ૨૬ મુજજેષ્ટબંધુસંપાતાતે, રહેસાગરતિર; રાય
દશરથસાયમારે, મીત્રીછેરઘુવીર. ૨૭ જ્યારેસ્વર્ગમાંરાજગયા, દેવનીકરવા
સાહે; ત્યારેઅમોરહેતાએકઠા, ઘણીપ્રીતમાંહોમાંહે. ૨૮ તેતણાતમોપુત્રબન્યો,
રામલક્ષમણવીર; કહોસુખીછેમમખંધુદશરદ, પ્રતાપીરણુધીર. ૨૯ એવુંસાં
ભળીરઘુવીરને, જળભરાયુલોચન; દ્વીજરાજનેસરવેકહ્યુંજે પામ્યારાયપતન.
૩૦ તેસુણીગીધેરૂદનક્રીધું, સંભારીનીજહેત; પછેજટાયુનેમલ્યાપોતે, રામપ્રેમ
સમેત. ૩૧ પિતાસમઘોતમોમારે, સુણોપક્ષીરાજ; માટેદેખાડોશુભઠામ, રહે
વાતંણોઅમનેઆજ. ૩૨ ત્યારેજટાયુકહેરહોસુખે, આપંચવટીમોઝાર; હુંએપ
ણુરહુંછુંઅહીં, આવનવિશેનીરધાર. ૩૩ જોકામપડશેતમારેતો, કરીશઆવીસા
દ્ય; પછેજટાયુનેમતેકરી, ત્યારહ્યાશ્રીરધુરાય. ૩૪ ગૌનમીગંગાત્રહે, વટપંચછે
જેઠાર; ત્યાંપરણુકુટીરચીસુંદર, રહ્યાનુદાધાર. ૩૫ બેસવાનોમંડપકર્યો, આ
ગળઘણોવિસ્તાર; પાસેવહેગોદાવરીનુ, નીરનિમરણસાર. ૩૬ ત્યાંસીતાયેશુ
ભબાગરચીયો; પુશ્પનાનારંગ; તુળશીતણુવનવાવ્યું, કેવડોડમરોસંગ. ૩૭
પક્ષીબોલેબહુભાત્યનાં, વહેશીતમેદસમીર; એવીશોભાકરીને, પંચવટીમાં
રહ્યાંશ્રીરધુવીર. ૩૮ વલણ. રહ્યાશ્રીરધુવીરપોતે, પંચવટીમોઝારરે; સહુઆવે
મળવારામને, મુનિપામ્યાહરખઅપારરે. ૩૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી
કીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેશ્રીરામચંદ્રસ્યપંચવટયાગમનોનામસપ્તમોઅઽ ૭

અધ્યાય ૮

રાગસોરઠગરખાનીદેશી. પંચવટીમાંશ્રીરધુવીરવિરાજતાજે, શેવાકરતાં
સીતાલક્ષમણસંગજે; કુળનોધર્મપોતાનોસરવેપાળતાજે, લીલાકરતાનિત્ય
નિત્યનોતમરંગજે, પંચવટીમાંશ્રીરધુવીર. ૧ પાસેવહેછેનિર્મળજળગોદાવ
રીજે, ઠામઠામમહાઠરહ્યામુનિધીરજે; સફળ સધનતરૂછાયાત્રઠગંગાતણુજે,
ચાલેમંદશુગંધીશીતસમીરજે. પંચવટી ૨ પર્યુકુટીપાસેસીતાયેવાડીકરી
જે, વાવ્યાંછેમાંહેતુળશીકેરાંવૃંદજે; જાળનુધમકંદને, મરવોમોગરોજે, ખ
ટપદગુજેલેતામધુમકરંદજે પંચવટી ૩ ગુલાબ, ચંપક, ડમરો, ચંબેલી, મા

લતીજે, હીંદોળાખાતીકરેણીઆંખાસાખજે; જમફળી, ટાઢમ, નારંગી, કં
દળીજે, મંડપઉપરલચકેલુમીદ્રાખજે. પંચવ૦ ૪ નારીકેળ, જંખીર, ફળુ
સનેફોફલીજે, સીતાફળી, શતપત્રી, કુંદકદહારજે, ચોપાસેમસમસતોમેકેકેવ
ડેજે, ભાત્યભાત્યનાંકુલ્યાંપુલઅપારજે. પંચવ૦ ૫ તરૂપરપંખીશબ્દકરેસોહા
મણાજે, બક, પારાવત, ચકવા, ચકવીમૃગજે; હંસ, કારંડવ, ચકોર, ચાત્રુ
ક, કોકીલાજે, કપોત, ખંજન, આદેલલિતવિહંગજે. પંચવ૦ ૬ ભુમિઉપર
મોરકળાકરીનાચતાજે, મેનાપોપટબોલેજ્યજ્યરામજે; સારસશુદરશબ્દકરે
સોહામણાજે, પીઉનેબોલાવેખરેયાપુરણકામજે. પંચવ૦ ૭ એવાંખગમૃગ
નેજેઘસીતામનશુખપામતાંજે, પ્રભુનેદેખાડેલાંખાકરીકરકંજજે; જેજગતજ
તુનીઆદિમાયાભગવતીજે, તેલીલાંકરંતાંજનમનકરવારંજજે. પંચવ૦ ૮ કયા
રેપ્રભુકળીકુશુમનીભરતાકેશમાંજે, ક્યારેકરતાકેસરઆડકપોળજે; એમજન
કશુતાનેરબુપતિલાડલપવતાજે, સકળવિશ્વમાંનહિએવીઉપમાયજે. પંચવ૦
૯ વનવાશીસહુરબુપતિપાસેઆવતાજે, મહાખડભાગીકોળકીરાતઆભિરજે;
તેપડિયાભરીભરીવનફળમેવાલાવતાજે, તુંખીફળભરીલાવેપાવનખીરજે. પં
ચવ૦ ૧૦ સાધનજપતપજેગજગનદુર્લભસદાજે, જેપદરજઘચ્છેઅહાત્રિપુરા
રજે; તેઅચ્યુતઆદરકરીતેનેબોલાવતાજે, કરતાતેનીશેવાઅગિકારજે. પંચ
વ૦ ૧૧ મોટામુનિવરઆવેદરશનકારણેજે, મંડળમળીબેસેમંડપએકાંતજે;
તેનીસાથેકરતાચર્યાવારતાજે, આત્માનિરૂપણભક્તિતણુસિદ્ધાંતજે. પંચવ૦ ૧૨
જેપ્રભુધર્મનિગમપથપાળકઅવતર્યાજે, નિજઘચ્છાયેકરવાલીલાઅપારજે; મુ
નિમનરંજનસાડપાળવાભક્તમાંજે, વનમાંવસિયાદશરથરાજકુમારજે. પંચ૦
૧૩ એપુરૂષોત્તમપુરણાનંદજ્ઞાંનસ્વરૂપજે, જેનેશાસ્ત્રનિગમઉપનીષદગાયજે;
તેપ્રભુપ્રગટયાભક્તતણાંદુખટાળવાજે, જનગિરિધરગુણગુણતાંતૃપ્તનથાયજે. પં
ચવ૦ ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેપંચવટ
યાશ્રમલીલાવર્ણનોનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગસારંગી. પંચવટીમાંરામરહાજે, આનંદમાંદીનજય; શેવાકરેરબુવીર
ની, ભાવેલક્ષ્મણનેસીતાય. ૧ લીલડીયોનાંજયુથમળીને, સીતાનેજેવાઆવે
ભાતભાતનાવનફળમેવા, પડીયાભરીભરીલાવે. ૨ મૃગનાંટોળાંચરવાઆવે,
સીતાનીવાડીમાંહે; તેજનકસુતાનુરૂપજેઘ, સઉચક્રીતથઘરહેત્યાંહે. ૩ નીજકુ
ળકેરોધર્મપાળતા, ધર્મધોરીધરધીર; પરીચર્યાસઉસીતાકરે, ફળલાવેલક્ષ્મણ
વીર. ૪ નીતેસુમીત્રીફળલાવીને, મુકેસીતાનીપાસ; શ્રીરામનેઆરોગાવીનેવ
ળતાં, પોતેકરેફળગ્રાસ. ૫ સીતાજણેજેલક્ષ્મણવનમાં, કરતાહશેફળઅહાર;

એવુજાણીફળનથીઆપતા; કહેતાનથીનીરધાર. ૬ રામઆજ્ઞાવીનાફળનથી
ખાતા, પોતેલક્ષમણુવીર; આગળ્યુંભવીધ્યવીચારીને, નથીકહેતાશ્રીરધુવીર.
૭ સુમીત્રીસદાઉપવાશીરહે, પણુધ્યાનપીડિતન; એરીતેનીતમેવઆચરે, ૮
રખશોકનહીમન. ૮ શ્રીરામજનકીપરણકુટીમાં, પોઢેનીશાયેજ્યારે; લક્ષમણ
ખારણેચોટીકરતા, નીદ્રાકરેનહિત્યારે. ૯ એમક્ષધાનિદ્રાખેજીતીલક્ષમણે, શે
વતાશ્રીરધુવીર; બ્રહ્મચર્યવૃત્તપાળેસદા, એવાજતીશીરામણીધીર. ૧૦ હવેએક
દીવસલક્ષમણુપોતે, ફળલેવાગયાવન; તેમહાવનમાંએકવાંસનુંજળું, દીઠુંગં
ભીરસંધન. ૧૧ તેજળામાંએકઅસુરખેઢોછે, તપકરવાધરીજેહ; સંખરનામેશુપે
નખાનોસુત, રાવણનોભાણેજ. ૧૨ સાઠશસ્ત્રસંવત્સરકેડૂખેઢોલેઢનેનીમ; આરાધ
નશકરનુકરતો, થઈછેતપનીશીમ. ૧૩ નથીદેખતુંખારણેથીકોઈ, ખેઢોવાંસ
નાભોથામાંહે; કાળશસ્ત્રનીકરીકામતા, તપઆચરતોત્યાંહે ૧૪ જોકાળશસ્ત્રશી
વઆપેતો, કડુંસકળદેવનોનાશ; એવુઆદરીગુપ્તખેઢોછે, તપકરવાનેતાસ.
૧૫ ત્યારેલક્ષમણુમનવીચારકરેજે, આવાંસકડુંછેદન; તોવાધવડુંસંતાઈરહેન
હી, નીશકંટકથાયવન. ૧૬ એટલેકાળશસ્ત્રપડયુશીવનું, વીધુતવતચળકાર;
ત્યારેલક્ષમણેકરમાંલેઢનેજેયું, દીઠીતીક્ષણધાર. ૧૭ લક્ષમણુકહેતુકોનુંશસ્ત્ર, ત્યા
રેવાચાથઈતેણીવાર; હુંશીવનુંશસ્ત્રતેઆગ્યુંઅસુરને, તપનુંફળનીરધાર. ૧૮
પછીલક્ષમણેશીવનોમંત્રભણીને, મુક્યુતતક્ષણત્યાંહે; તેજળુંકપાઈનેપડયુવે
ગળું, છેદાયોઅસુરનેમાંહે. ૧૯ અસુરપડયોખેભાગથઈ, ગયુંશસ્ત્રપાછુંશીવ
લોક; સુમીત્રીજેજળયુકોમુનીછેદાયો, પામ્યાવણુંમનશોક. ૨૦ પછીફળલેઢ
આવ્યાપચવટીમાં, પસ્તાતામનમાંહે; વનમાંજેકંઈવાતનીપની, તેકહીરધુવ
રનેત્યાંહે. ૨૧ ત્યારેશ્રીરધુવરહશીનેખોડ્યા, સાંભળમારાવીર; એમુનીનોહસરા
વણનોભાણેજ, શુર્પનખાસુતરણધીર. ૨૨ એઅસુરમરાયોમાટેઆવશે, ઘણા
નીશાયરઆંહે; માટેસાવધાનથઈરહેજે, વીરહવેઆવનમાંહે. ૨૩ એવાંવચન
સુણીનેલક્ષમણુકેરો, શોકસમ્યોનીરવાણુ; પછીભાથાધનુષકવચધરીરહેતા,
સજથઈફરતાજણુ. ૨૪ હવેલંકામાંશુર્પનખારહે, તેનેઆવ્યુંધોરસપન; તેની
શાવીખેઝખકીનેજાગી, જણ્યોપુત્રપતન. ૨૫ પછીચારનીશાયરીસાથેલેઢને,
ચાલીપ્રાતઃકાળ; જ્યાંસુતખેઢોતપકરવાને, ત્યાંઆવીતતકાળ. ૨૬ જીવેતોજ
ળુંકપાયુંદીઠું, પુત્રતણાખેભાગ; પછીવીલાપકરવાલાગીવીનતા, આણીસુત
અનુરાગ. ૨૭ કંદપાંતકરતીકહેકામની, સખીયોશુતેણીવાર; હવેખેપકરીને
ખોળીકાઢું, એનોમારણુહાર. ૨૮ આવનમાંહેહશેએવેરી, જાલુંજઘનેઆજ;
ભક્ષણુકરતેદુષ્ટતણુતો, હોલાયમારીદાઝ. ૨૯ એવેમનુશતણાંત્યાંપગલાંદીઠાં,
પડીયાંપૃથ્વીમાંહે; શુર્પનખાકહેસુતનોવેરી, દીસેછેકોઆંહે. મુણેસખીકોજેહો

મોટો, મનુશમધેમહાવીર; માટેશામદામછળખળકરીઝાલું, માફથધનેધીર. ૩૧ પછીસોળવરસનીયઇસુંદરી, મુખ્યાગોરેગાત્ર; જેનારૂપથકીશ્વલાદીક, મોહ પામેનરમાત્ર. ૩૨ પીતપથોધરકટીકેસરીતન, સુક્ષ્મકોમળચણું; જઘનસ્થળરં ભાભુજકરી, કરચતુરાચંપકવણું. ૩૩ વીધુમુખીમૃગનચણીચપળા, પહેરચાં ચોળીચીર; અલંકારતનમંડીતજેઠને, મુનીવરમુકેધીર. ૩૪ એમખનીઠણીને ચાલીખાળા, ફરતીવનમોઝાર; સાથેસુંદરસખિયો, ખખેપાસેનિરધાર. ૩૫ તે વતેવડીસખિયોસાથે, ચાલેલટકતીચાલ; ઊરમંડળનેકટીકંપાવે, ઊઘાટેઊદર વિશાળ. ૩૬ એવીથઇશુર્પનખાચાલતી, જેતીદ્રેટેતાંહે; ત્યારેદુરથકીલક્ષમણુ નેદીઠા, વીણુતાડળવનમાંહે. ૩૭ સ્કધેભરાવ્યુ કોડડ, ખાંધ્યાકટિયેભાથાસાર; ત્યારેશુર્પનખાચેતેસખિયોને, દેખાડયાતેણીવાર. ૩૮ પેલોવીરફરેછેએણે, માર્યો મારોતન; માટેછળખળકરીપમાડું, એનેનિશ્ચેઆજપતન. ૩૯ વળણુ. પમાડું આજપતનએને, એમકહેભગનીરાવણુતણી; એવેલક્ષમણુપાસેઆવીકિલી; જે નારૂપનીશોભાઅતિધણી. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંગતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં અરણ્યકાંડેશંવરાસુરછેદનેશુર્પનખ્યા; પંચવટયાગમનોનામનવમોઅધ્યાય. ૯

અધ્યાય ૧૦

રાગખિહાગડો. આવીઆસુરીલક્ષમણુપાસ, ઉલીસનમુખકરતિહાસ; હા વભાવકટાક્ષકરંતી, નેત્રેઉત્તમનેહધરંતી. ૧ મોહપમાડેરતિરસતંત્ર, પ્રયોજેમ નમથનામંત્ર; ચંચળકરતીચીરનવરંગ, દેખાડેછેપોતાનુંઅંગ. ૨ મંદહાસક રીમૃગનેણુ, બોલીલક્ષમણુપ્રત્યેવેણુ; હેસમરથરાજકુમાર, હુંકરવાઇચ્છુભર થાર. ૩ હનુહુંહુંકુંવારીજાત્ય, ખોળુછુંવરનેદિનરાત્ય; ફરજેતીસ્વામીનોપં થ, મહારાજેવોમલ્યોનહિકંથ. ૪ આજઘશ્વરેમેળવ્યાતમને, પામીહરખવરો હવેઅમને; તમજેગ્યજહુંહુંનારી, માટેપરણોમુનેસુખકારી. ૫ વિધિયેમેળવ્યો સંજોગ, ભોગવોમનગમતાભોગ; એવાંસાંભળીમધુરવચન, મોહપામ્યાનહિ લક્ષમણુમન. ૬ છેરામઠપાનાપાત્ર, વિષયસુપ્નેનથીતલમાત્ર; એનોજેઇસુંદર વેશ, નવમોહ્યાજેસાક્ષાતશેષ, ૭ ઇન્દ્રિયજીતજીતિછેવિરક્ત, રઘુવીરચરણુઆ શક્ત; કરીવાસનામુળછેદન, તેનુંચંચળનવથાયેમન. ૮ જેણેકર્ચુંઅમૃતનુપા ન, તેપિયેનહળાહળઆન; રવીનેતમનકરેખધા, પુજેનહિપ્રેતવિષ્ણુઆરાધ્યા. ૯ જેનેધેરકામગોધન, તેનહોયદરિદ્રીજન; જેનેઆંગણેસુરતરૂલીખ, તેશુંકર વાનેમાગેલીખ. ૧૦ નંદનવનનોભ્રમરનિવાસ, નાલેઅરકપુરુષનીવાસ; એમ આત્મલાભેજેસંતુષ્ટ, તેનથાયવિષયથીપુષ્ટ. ૧૧ એવાલક્ષમણુસાહસધીર, બો લ્યાવચનમૃદુગંભીર; સુણુસુંદરીસાચીવાત, તુંવરવાઇછેસાક્ષાત. ૧૨ મારેમા થેવડીલછેઅત્ર, રઘુવીરસીતાશીરછત્ર; તેછેશીવપારવતીજેવા, મુજમાતપી

તાગુરતેવા. ૨૩ પેલીપચવટીમાંરહેછે, નિજધર્મસદાશીરવહેછે; તેનીઆજ્ઞા
 વિનાનપરણાય, જોપૃથ્વીરસાતાજન્ય. ૧૪ ઉગેપાશ્વમદિનમણિઆજ, નકરૂ
 એસહસાકાજ; રામઆજ્ઞાવીનાસતખમ, તુજસાથેનથાયસખમ. ૧૫ એવાં
 વચનસુણિતેનાર, આવીપચવટીમોઝર; રથાવનમાંલક્ષમણવીર, જતીધર્મ
 ધોરીધરધીર. ૧૬ શુર્યનખાસખીનેકહેછે, એત્રેણેજણતોઅહીંરહેછે; હવડાંપર
 પચકરીનેમળીશું, ત્રેણેજણનેનીશાયેગળીશું. ૧૭ એવુંકપટવીચારીકણું,
 આવીજાગીસીનાનેચકું; ભાલીજીતમેકરૂણાલાવો, મુનેલક્ષમણનેપરણાવો.
 ૧૮ આજલગીહુંકરણકુમારી, છુંકામાતુરવીરહદુખભારી; માટેશરણતમારે
 આવી, લખ્યોછેમુજએવરભાવી. ૧૯ હુંકરિશતમારીશેવાય, છુંકુખવંતપ્રતિ
 વ્રતાય; તમેસ્ત્રી-ીગતીસહુખણો, તેમાટેદયામુજપરઆણો. ૨૦ મેમંનસાથેવ
 ચોએક, છેએનામનમાંસદેહ; એનેઆજ્ઞાઆપોનીરધાર, કરોઆરતીનેઉપકા
 ર. ૨૧ માટેપરણાવોએવુખણી, હુંદેરાણિતમોજેઠાણિ; સીતાયેસુણ્યાંએવાંવચ
 ન, ઘણુમનમાંથયાતેપ્રસન્ન. ૨૨ ભલીવિધિયેમેળવીજોડ, એનારૂપવીશેનથીખો
 ડ; મનકીયેવીનવ્યારામ, સુણોવિનતીપુરણકામ. ૨૩ આકન્યાઆવીવરવાકાજ
 આપોઆજ્ઞાલક્ષમણનેઆજ; મળીજોડલક્ષમણસરખી, એનેજોડનેહુંઘણુમન
 હરખી. ૨૪ મારેગમતયશેમહારાજ, કરશેપરીચર્યાકાજ; શુણિવચનહર્યાર
 ધુવીર, જેસર્વાત્માદયામશરીર. ૩૫ ચરચરપરિક્ષકચિત્ત, જેમાયાચક્રચાળ
 કનિત્ય; કરતાહરતાપાળકપોતે, તેનિશાયરીઓળખીજોતે. ૨૬ જેમરૂપેપરી
 ક્ષાવચને, વરણાશ્રમતેકીયારચને; જેમભુતદયાયેજ્ઞાન, રાખદઉતરેપડીતમા
 ન. ૨૭ પ્રેમેકરીજણાયેલક્ષ્મી, સાચોસ્નેહજોડોયઆશક્તિ; દાનેકરીઉદાર
 કહેવાય, શુરતાપણુ રણમાં જણાય. ૨૮ નીતીલક્ષમણે કરી રાજન, એ
 મ આસુરી ઓળખી મન; ત્યારે રામ કહે જ નારી, વરશે લક્ષમણ તુજને
 વીચારી. ૨૯ રામ સનમુખ ધુંધટ તાણી, હસી બોલી તે વિનતા વાણિ;
 લખોઅંકમારાકરમાંહે; વાંચી પરણશે મુજને ત્યાંહે. ૩૦ રઘુવીરકહેશુણ
 નારી, મારેએકપતિવ્રતભારી; તુજકરનોકરૂજોસ્પર્શ, તોજાયેમુજવ્રતઉત્ક
 ર્ષ. ૩૧તુજપ્રદેલખુઆજ્ઞાય, ત્યારેઅવળીથઈઅખળાય; લીધીદર્ભસખીનીર
 ધાર, રામેલખ્યુપ્રદમોઝાર. ૩૨ એરાવણનીભગનીપ્રમાણુ, સુર્યનખાનિશાય
 રીજણુ; એનાકણનાસીકાજોહ, નિસ્થેછેદનકરજોતેહ. ૩૩ પછીજીવતીમુકજો
 ધીર, સ્ત્રીહત્યાનાકરીશતુવીર; એવુંલખીમોકલીરામ, ચાલીઅખળાજણુયુથ
 યુકામ. ૩૪ સુમિત્રીશુભોલીધીરે, જીવોવાંચોલખ્યુતમવીરે, વાંચ્યાલક્ષમણેઅ
 ક્ષરતેહ, ત્યારેનિવરત્યોસદેહ. ૩૫ આવ્યઅખળાતુએકાંત, પરણુતુજનેતજીખાં
 ત; પેલીસખીયોનેકરીદુર, લેધ્યાદ્યાએકાંતેસુર. ૩૬ ચોટલોઘ્રહીપૃથ્વીપાડી;

આંપીચરણુથક્રીધણુતાડી;કાઢયુખડગવિદ્યુતસમાન,તેનાંછેઘાંનાસીકાનેકાન.
૩૭ વળણુ. નાસીકાછેદીનારનિ, વળીકાપ્યાખન્યોકાનરે; ચીસપાડીનેનાડીત્યાં
થીતનથયુગિરિસમાનરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયાં
અરણ્યકાંડેશુર્પનખ્યાવિરૂપકર્ણનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમેવાટે. શુર્પનખાકેરાંકરણુનાસિકા, લક્ષ્મણેછેઘાંજ્યારેજી; પ્રચંડરૂપ
થઈક્રીરેગગતી, નાડીનિશાયરીત્યારેજી. ૧ મનમાંભયજાણેમારશેમુજને, એ
વોપામીત્રાસજી; ઉતાવળીતેઆવીઅભાગ્યણી, ખરદુષણનીપાસજી. ૨ વૃત્તાં
તસર્વેકહ્યુપોતાનું, કરવાલાગીરૂદનજી;તમારેકાજગઘતીલેવા,એકનારીરૂપરત
નજી. ૩ મનુષ્યમધ્યેએવીરછેખળીયા, પંચવટીમોઝારજી; તેણેહાવીગતિમુજ
ક્રીધી, તમનેછેધિકારજી. ૪ ખરદુષણએવુંશુણીનેબોલ્યા, એમનુષ્યઆપણા
આહારજી; અશુરચતુરદશમોકલિયા, જાઓકરીઆવોસંહારજી. ૫ તે રાક્ષસ
નેસાથેતેડી, શુર્પનખાઆવીત્યાંહેજી; એવેસમેલક્ષ્મણજીઆવ્યા, પંચવટીની
માંહેજી. ૬ ત્યારેજનકસુતાનેઘહસવાલાગ્યાં ક્યાંહાંછેદેરાણીમાહારીજી; પરણી
નેશુંગુપ્તજરાખી, દિયરતમારીનારીજી. ૭ જોકૃત્યક્રીધુતેકહ્યુલક્ષ્મણેત્યારે, બો
લ્યાશ્રીરધુવીરજી; હવેઅસુરઆવશેજીહ્રકરવામાટે, તત્પરરહેજેધીરજી. ૮ એટ
લેઅશુરચતુરદશઆવ્યા, શુર્પનખાકેરીસાથજી; ચઉદમાંજીમુક્રીનેતતક્ષણ, મા
ર્યાતેનેરધુનાથજી. ૯ શુર્પનખાનેકાણુવાસરકાઢ્યો, લક્ષ્મણેજેણીવારજી; ત્યા
રેરામકહેહોવીરાએનો, નવકરશેસંહારજી. ૧૦ જોહશેનિશાયરીએતો, લાવ
શેમેલીઅશુરજી; આપણેપણએકૃત્યકરવુંછે, હણવાનિશીચરભુરજી ૧૧ પછે
શુર્પનખાનાડીરોતીઆવી, ખરદુખરનીપાસજી; અરેભાઘહવેનવકરશે, જીવ્યા
કેરીઆશજી. ૧૨ એતોનિયમલેધનેનિકાત્યાવન, કરવાઅસુરસંહારજી; એવું
સુણીનેઉઠ્યાતતક્ષણ, રાક્ષસખળિયાઅપારજી. ૧૩ ખરદુખરનેત્રિશિરાત્રેણે,
આલ્યાજેદ્ધાજેહજી; સહસ્રચતુરદશરાક્ષસસંગે, કરેગર્જનાતેહજી. ૧૪ ખરનુ
મુખતેખરનાજેવું, દુખરનુકુખડુવદનજી;ત્રિશિરાનેશિરત્રૈણુજમોટાં, ભુધરજે
વાતનજી. ૧૫ ત્રૈણુપુત્રછેદુષણકેરા; તેસેન્યાપતિકહેવાયજી; કપાળીપ્રમાથીને
સ્થુળલોચન, નામએવાંમહાકાયજી. ૧૬ તેસરવેજીહ્રકરવાચાલ્યા, પંચવટીપા
વનજી; વિપરિતવાયુતેણેસમેવાયો, થયાઘણામાનશુકનજી. ૧૭ જ્યારેઅસંખ્ય
દળરધુપતિયેદીકું; આવતુજેનીવારજી; ત્યારેલક્ષણનેકહેલેધસીતાને, જાઓપ
રવતમોઝારજી. ૧૮ પછેજનકસુતાનેતેડીલક્ષ્મણ, ચઢ્યાપરવતશિશજી; પંચવ
ટીમાંસજથઈહા, પોતેશ્રીજીગદીશજી. ૧૯ એવેસમેત્યાંઅશુરજીઆવ્યા, ગ્રહી
ગિરિવરપાષાણજી;શ્રીરામચંદ્રમુકેછેચોદીશ,અમોવતીક્ષણખાણજી. ૨૦ દારણુ

નુદ્ધથયુ તેણીવેળા, વઢતાકરીનેખેપણ; વરણવતાંવિસ્તારજ પામે, માટેકહ્યું સં
ક્ષેપણ. ૨૧ પછીરાક્ષસચઉદસહસ્રસંહાર્યા. રઘુપતિયેતેણીવારણ; ત્યારેતેણે
સમેત્યાંદુષણધાયો, કરતોમારોમારણ. ૨૨ બેશરમુકીરામેવળતા, કાપ્યાતેનાહા
થણ; શિરછેદયું પછીદુખરકેરું, સમરથશ્રીરઘુનાથણ. ૨૩ ત્યારેત્રણપુત્રતેનાતે
આવ્યા, કરવાપિતાનિપક્ષણ; તેનેશ્રીરઘુવીરેમાર્યા, બેતાંસઉપ્રતક્ષણ. ૨૪
પછીત્રીશરાયેનુદ્ધઅતિવણુંકીધું, બેતાંનવરહેધીરણ; સફળમંત્રભણીખાણ
જમુકે, રણમાંહેરઘુવિરણ. ૨૫ એકસ્વામીકારતિકનીઆપેલીજે, સાંગહતી
નિરધારણ; તેરામચંદ્રનીઉપરમુકી, નિષફળથઈતેણીવારણ. ૨૬ પછીત્રણખા
ણમુકીતિશીરાના, છેઘાંત્રણેશીશણત્યારેખંધુસરણબેઠનેખરધાયો, ધરતોમન
માંરીસણ. ૨૭ તેણેદાણુયુદ્ધઆરંભ્યુ, રાક્ષસમાહાબળવંતણ; અસુરશસ્ત્રમુ
કેખહુવિધનાં, છેદેતેભગવંતણ. ૨૮ કરેગર્જનાખરમુખધાઢે, ખળભળિયુબ્ર
હ્માંડણ; ધ્રુણધરાનેસિધુઉછળ્યા, ગિરિનાંશિખરથયાંખંડણ. ૨૯ નુદ્ધબેવાને
અમરસઉઆવ્યા, અંતરિક્ષખેશીવિમાનણ; ખરનુંદાણુનુદ્ધદેખીને, માહ
રથીમુકેમાનણ. ૩૦ રામનેઅંગેઅગસ્તતણુછે, કવચઆપેલુજેહણ; શક્તિ
એકંમુકીનેરાક્ષસે, છેદીનાખ્યુતેહણ. ૩૧ એવુંબેઠસઉદેવજકંપ્યા, અસુરત
ણુંખળપુરણ; વશિષ્ઠદત્તએકખાણહતુતે, સાંધ્યુંરઘુપતિસુરણ. ૩૨ તેખાણે
ખરનુંમુસ્તકછેકંધું, પડિયોપૃથ્વીમોઝારણ; પછીશેષઅશુરમાયારઘુવીરે, વ
રત્યોજ્યજ્યકારણ. ૩૩ દેવદુહુલિવાગ્યાંનભમાં, જ્યધુનીચાલીપુરણ; પુષ્પ
વૃષ્ટીરઘુવીરનીઉપર, કરતાસરવેશુરણ. ૩૪ રાક્ષસસરવેમુક્તિપામ્યા, કર્યુંડંડ
કવનપાવનણ; નિર્મળજશવિસ્તર્યોદશેદીશ, દેવકહેધનધનણ. ૩૫ જેમશુદ્ધ
જ્ઞાનેકરીસ્થળલિંગદેહે, કારણપાવનથાયણ; એમવનપાવનકરીપંચવટીમાં,
શોભેશ્રીરઘુરાયણ. ૩૬ પછીલક્ષ્મણસીતાઆવીનભિયાં, રઘુપતિકેરેચર્ણણ, સુ
મિત્રાસુતનેભુજભરીભેટયા. પોતેઅશરણશર્ણણ. ૩૭ હવેચઉદશહસ્રમાંએકઉ
ગરી, રાવણભગનીત્યાંહેણ, તેશુર્પનખાણધીરેગળતી, આવીલંકાંમાંહેણ. ૩૮
વણુળ. લંકામાંઆવીરૂદ્ધનકરતી, જ્યાંખેઠોરાવણભુપરે, સભાસર્વેવિરમયપા
મી, બેઠશુર્પનખાનુંરૂપરે. ૩૯ ઇતિશ્રીરામ. સં. વા. આ. ખરદુખણાદિઅશુ
રવધોનામએ. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગધન્યાશ્રી. શુરપનખાકેરૂબેઠકુરૂપણ, વળતોપુછેલંકાંભુપણ; કોણે
દુખદિધુકેહેરાખીધિરણ, ત્યારેશુરપનખાખોલીસાંભળવીરણ. ૧ હાળ. વિર
સાંભળહુંગઈતીડંડકવનમોઝાર, ત્યાંપંચવટીમાંઆવીરહ્યાકોખન્યોરાજકુમા
ર. ૨ રામલક્ષ્મણનામતેનુંસંગસીતાનાર, ત્રણલોકમાંરૂપએવુનથીકર્યુંકીરતાર.

૩ મેવિચાર્યુંઆસુદરીલેઈજાઉરાવણકાજ, મુજવિરસુખપામેવણુરૂડીશોભે
 એનુરાજ. ૪ હુતારેકાજેલેવામધતી, સુંદરીસુદરવાન; તારીબેહેનજાણીછે
 ઘાં, મારાંતાસિકાનેકાન. ૫ મુજપુત્રશંભરમારીયોખરદુખરત્રિશરાજેહ, ચૌદ
 શહસ્રરાક્ષસસગાથેરામેમાર્યાતેહ. ૬ ઉંડકારણ્યમાંવિમ્મસહુકરેહોમજપતપકા
 જ, હવેબ્રાહ્મણનેલેઈઆપશેએરામતાડરાજ. ૭ ધિકારતારાપરાક્રમનેતુજરા
 જ્યપુડ્યુઆજ, તુંછતાંમુજહાવીગતીયમલીધીતારીલાજ. ૮ માટેઉકશુભેશી
 રહયોજઈસાધ્યતાડકામ, એસીતાલાવેહરણુકરીતોરાવણતાડનામ. ૯ એવાં
 વચનસુણીરાવણેવળતોકર્યોમનવિચાર, કંઈકપટકરીનેહરીલાતુરામનીએ
 નાર. ૧૦ એવુંવિચારીલંકેશઉંચોખેઠોરથમોઝારમારીચીમાંમોતપકરેછેઆવ્યો
 તેણેકાર. ૧૧ પુરવેરધુપતિશરતણીજેઝપટલાગીઅંગ, ઉડીપડ્યોસાગરત્રહેખે
 ઠોથમનભંગ. ૧૨ માતુલજાણીપોતાનોઆવ્યોરાવણત્યાંહે, સનમાનકરી
 આસનમેસાડ્યોમળ્યામાંહોમાંહે. ૧૩ પછેનમ્રથમનેમધુરવચનેખોલ્યોરાવણ
 રાય, એકકારજતમસરણુપડ્યુમાટેકરોમુજકરૂણાય. ૧૪ પંચવટીમાંરહ્યાઆ
 વીરામલક્ષ્મણવિર, તેણેસુરપનખાનાંકરણનાસાકરીઆંછેદનધીર. ૧૫ શંખ
 રઆદેખરદુખરસહુનોકર્યોસંહાર, શત્રુઅગનિથમખજશેએઅસુરવનનીરધાર.
 ૧૬ તેમાટેમામાગ્રથઈત્યાંજતુંહવડાંઉંડ, ત્યારેરામલક્ષ્મણઆવશેમારવાનેતુ
 જપુંડ. ૧૭ ત્યારેહરણુસિતાનુંકરીહુંજઈશલંકામાંહે, પછેરામલક્ષ્મણનેહણી
 શુંઆવશેજેત્યાંહે. ૧૮ એવાંવચનશુણીમારીચીખોલ્યોધીરજરાખીમન, જે-
 મજાળવાણીમુરખનીપંદિતકરેછેદન. ૧૯ હેરાવણપુરવેજ્યાગરક્ષણુકરવાઆ
 વ્યાએહ, ત્યારેવીશકોટીસહીતમાર્યામુખાહુનેતેહ. ૨૦ એકશરેભેટીતાડીકાએ
 મકરયુંપરાક્રમત્યાંહે, મુનેઝપટલાગીશરતણીતેપડ્યોઆવીઆંહે. ૨૧ તેવાતસ
 ભાડતદાભયઉપજેછેમન, જાણેહવડાંમારશેશરભેદશેમુજતન. ૨૨ તેરામનેતું
 મનુષ્યજાણેઅરેરાવણમુઠ, સાક્ષાતએભગવાનછેજેનીગતીઅવીગતમુઠ. ૨૩
 આદીનારાયણપુરૂષપુરાણપ્રહમાયાઈશ, પૃથ્વીનોભારઉતારવાથયાગ્રગટએજી
 મહીશ. ૨૪ તુજરૂદેપરત્રંખકપડ્યુતુલેઈનેભાગ્યુતેહ, તુનેજીવતદાનઆપ્યુંજી
 હીમથોકેમએહ. ૨૫ તુંજીકુંઈછેતેતણુરધુવરકેરૂંઆજ, શુંભલુતાઈથશેરાવણ
 એમકરતાંકાજ. ૨૬ જેણેઅમૃતઆરકરાવીયોતેનેવીખદેઈયેકેમ, નીવાસરહે
 વાઆપ્યોતેનુંખાળીયેઘરજેમ. ૨૭ માટેધરમપંથેઆલીયેસુણરાવણસાચીવા
 ભુ, પરનારીનોઅભીલાષકરતાંજશેનીસ્થેપ્રાણ. ૨૮ માટેસદવીવેકજરાખીયે
 ગુરૂવચનધરીયેમન, કપટબુધેકરીકહોનુંનકરીયેહેલન. ૨૯ વેદનાજેઈપરત
 ણીઉપકારકરીયેસત્ય, સહુભુતમાંભગવંતજેઈયેએહસાચીમત્ય. ૩૦ આદેહક્ષ
 ણુભાગુરછેઅસ્ત્રીરભોગઅનેક, માટેપરમારથસાધીયેકરીસારાસારવીવેક૩૧ જે

શંભુતારાધપ્રતેપણુભજેનીત્યેરામ, તેતણીસ્ત્રીજેમાતસમશુદ્ધછેઅથવીતકામ.
૩૨ તેમાટસાંભળદશાનનકરમીત્રીરધુવરસાથ, તુનેઅભેકરીનેથાપશેમુકશેમુ
સ્તકહાથ. ૩૩ એમમારીચેકહ્યાંવચનખહુજેઅવીઘાતરહેદન, મદઅધનીજઅ
ભીમાનથીએકુનશમજ્યોમન. ૩૪ કરીકોધરાવણુખોલીયોઅરેમુરખદંભીદુષ્ટ,
શુશીખવેછેમુજનેકરીરામકેરીપુષ્ટ ૩૫ રામનુકેટલુજેરછેએમનુપ્યનાશાભાર,
મારૂકહ્યુજેનહીકરેતોમારીશતુજનેહાર. ૩૬ એમકહીરાવણેહાથનાંખ્યોખડગઉપ
રખણ, ત્યારેમારીચીમનકંપીયોએમારશેનીર્વાણ. ૩૭ એદુષ્ટનેહસ્તેકરીનેથશેમુ
જઅવગત્ય, જેરામનેહાથેમરૂતોમુક્તિપામુસત્ય. ૩૮ એઅરથીદોષનવીચારેવ
ળીઅભીમાનીજેહ, વળીમુરખકંઠસમજેનહિએઅધત્રેણેતેહ. ૩૯ એમવીચા-
રીમારીચીખોલ્યોરાવણુસાથવચન, મારેકારજકરવુંતમારૂમાટેચાલોહેરાજ-
ન. ૪૦ એવુંકહીખેઠાખન્યોજણુરથમાંહેતેણીવાર, વાયુવેગેહાંકયોરથઆવ્યા
પંચવટીમોઝાર. ૪૧ રહ્યોરાવણુગુપ્તથધનેવનમાંવૃક્ષકુંજનીમાંહે, પછેમા-
રિયખેમુખોમ્હગથધનેતતક્ષણુઆવ્યોત્યાંહે. ૪૨ સીતાયેવાડીકરીછેમ્હગઆવ્યો
તેણેહાર, કુંદનજેવીત્વચાઝળકેશોભાનોનહીપાર. ૪૩ મણીજેવાધુટાઝળકતા.
ખહુરંગનાનાભાત્યભુલેઅભાજેઘકરતવસૃષ્ટિમાંનહીએજત્ય. ૪૪ એકમુખે
ચરતોહરીત્રણુખીજેનીહાળેયોપાસતેસીતાયે દિઠોતદાત્યારે પડ્યામોહનેપાસ.
૪૬ એજક્તજનુનીઅંખીકાજેઘંદીરાગુણુખાણુ; તેમોહપામેનહીકદાકરેમનુપ્ય
લીલાજણુ. ૪૬ તેમાટેઆતાજનસુણેનવકરશેએસદેહ, જાણીજેઘનેજનકી
આચરેલીલાએહ. ૪૭ મ્હગજેઘમોહાંજનકીહેનીત્વચાઅતીસુકુમાર, તેનીક-
રાવુંકંચુકીમુજઅંગશેભેસાર. ૪૮ એવુંવીચારીરધુનાથપ્રત્યેવદેસીતવાણુ
મહારાજઆમ્હગજુલોત્વચાકનકપ્રમાણુ. ૪૯ વળણુત્વચાકનકનાજેવીએની;
ધુટામણીસમાનરે; માટેએમ્હગમારીકંચુકીમુજનેશીવડાવોભગવાનરે. ૫૦
ધતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેરાવણુસ્યમારીચે
નસહપંચવટયાશ્રમપ્રતીગમનોનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગગરખાનીદેશી. રૂપજેઘરહલાગીરામાનેસાવજસુંદરવાનજી. જનક
નંદનીકહેરધુપતિનેશુણિયેશ્રીભગવાન. મ્હગનેમારોજી. ૧ ત્વચારૂપાળીધુટાવા
ળીજણુકુંદનમણિજડિયાજી, વિધીવિશ્વકર્મા જેઘનેભુલે એનીસૃષ્ટિમાં નથી
નિમડિયા. મ્હગને૦ ૨ ઉઠોસ્વામીવિલંબનકરશેહોલીમાંહણીઆવોજી, એમ્હ
ગચર્મલાવીનેમુજનેકાંચલડીશિવાડાવોમ્હગને૦ ૩ ત્યારેરધુપતિકહેતમેસુણો
સુંદરીએશિખોવ્યાંવાણીજી, એચર્મનીચોળિડોણુજપહેરેવાતવિચારોરાણી.
વાતવિચારોજી૦૪આવોરૂપાળોમ્હગકેમહણિયેકંચનજેવીકાયાજી, એમિથ્યારૂપ

નેજેમોહપામ્યાંશિલાગીતમનેમાયા. વાત૦ ૫ સ્વામીમાયામોહમુજનેનથી
સ્વપ્નેહનથીકરતીડાડીછ, હુંજણુતમારહેતછેકેવુંવહાલીછુકેવીતમને. ૩
ગને૦ ૬ મહારાજજન્મમધેનથીમેંમૃગદિહોઆવોરૂપાળોરગેજી, એનાચર્મત
છીયોળીશિવડાવોમારેઅગેમૃગને૦ ૭ અરેજનકસુતાશાંધેલાંકાઢેએચર્મત
છીશીયોળીજીઆપણેઅવધપુરમાંજઈશુંત્યારેસર્વેકરશેકંઠોળીવાત. ૮ વીનાઅ
પરાધેરત્નસરીણુસાવજએકેમહણીયેજીદયારાખીયેપ્રાણીઉપરસહુનેઆત્માગ
છીયે. વાત૦ ૯ આવડીદયાહતીદીલમાંતારેધનુષખાણુશીદધાર્યાજી, શેઅપરા
ધેસુખાહુતાડીકાઆદેનીશાયરમાર્યા. મૃગને. ૧૦ સુંદરનારીવરવાઆવીતેનોશો
હતોવાંકજી, તેનારીનાકરણુનાસીકાછેઘાંઆડેઆંક. મૃગને૦ ૧૧ અરેરામાએરાવ
ણુનીભગનીઆવીતીકરવાવીધનજી, કપટજાણુએનાઅંતરનુંમાટેઅંગકર્યા
છેદન. વાત૦ ૧૨ સુખાહુતાડીકાઆદેઅસુરતેવીપ્રનેકરતાવીધનજી, નીત્યઉઠીમુ
નીવરનેપીડેમાટેપમાડ્યાપતન. વાત૦ ૧૩ એવોધર્મવીચારીહણોછોઅસુરને
તોમૃગ્યાક્ષત્રિનોધર્મજી, ત્યારેએનેમારતાંઅધરમશાનોડોણુનિ દેકરતાંએકર્મ. ૩
ગ૦ ૧૪ સ્વચ્છાએથી અગ્યાકરતાઅનેકમારીઆવોજી, મારીસાડેએકમૃગનેમા
રતાંમોટીદયામનલાવો. મૃગ૦ ૧૫ અરેખાળાએવુંશુંબોલોહુંએકપત્નિવ્રતક
હાવુંજી, જેઅંતરહોયતોવનમાંસાથેસીદનેતેડીલાવું. વાત૦ ૧૬ આવડીહન
વકરીયેથોડામાંછેસદગુણુસદોજી, આપણેધેરશીનુન્યછેરાણીએચર્મઉપરશો
મોહ. વાત૦ ૧૭ વરસચતુરદશમાંહવેસ્વામીછેખાટીથોડાદીનઆંહેજી, ત્યા
રેપુઠેએકચુકીપહેરીમારેજનુંઅવધપુરમાંહે. મૃગ૦ ૧૮ તેમાટેમનોરથપુરો
મારાસ્વામીવીચારીમનજી, એકહુંનહીકરોત્યારેહુંહવડાંપાડીશમારતન. ૩
ગ૦ ૧૯ એવોહઠલેઘબેઠાંસીતાજીકરવાનેલાગ્યાંરૂદનજી, ત્યારેઆશ્વાસનકરી
ધીરજઆપીસમરખ્યાંસ્નેહવચન. મૃગ૦ ૨૦ સીતાનુંકારજકરવાનેથયાસ
ત્વરશ્રીરણુધીરજી, આગદ્યુભવીખ્યવીચારીપોતેઉઠ્યાશ્રીરધુવીર. ૩ગ૦ ૨૧
વળણુ. ઉઠ્યાશ્રીરધુવીરપોતેશત્વરથઘતેણીવારરે, ધનુષખાણુગ્રહીકરવીશેષછે
આદ્યાજીગદાધારરે. ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆર
ણ્યકાં ઉમારીચસ્યમ્રગરૂપંદુષ્ટવાજનકીમોહાવીર્ભાવોનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪

રાગઆશાવરી. જનકીજીનુંવચનપાળવા, ઉઠ્યાપુરણુપ્રહ્લ; આગળકા
મજેકરવુપોતાને, તેકોઈનજાણેમર્મ. ૧ લક્ષમણનેકહેસાચવજે, સીતાનેઆ
ણુકાર; સાવધાનથઈરહેજેવીરા, અસુરરૂરેછેઅપાર. ૨ એવુંકહીકોડડચહા
વું, શરકીધાસંધાણુ; મૃગનેમારવાઆલ્યાતતક્ષણ, પોતેપુરૂષપુરાણુ. ૩ રામને
દેખીનેમ્રગનાઠો, પુંડળરધુવીરજય; ગૌતમીકેરેપુરવભાગે, તેઉપકંઠપગાય. ૪

એનીલકંઠભોગગેદ્રવજરધર, વીધીઆદેસુરજેહ; જેનાચર્ણતણીરજધમ્મેસર્વે,
 પોતેધશ્વરતેહ. ૫ જેપદવજરાંકુશધ્વજમંડીત, સકળતીરથનુધામ; તેપ્રભુધાયા
 મગનીપુંડળ, કરતાઠામોઠામ. ૬ પછેદુરજધનેખાણજમુક્યુ, માર્યોમગનેત્યાંહે;
 ત્યારેપ્રચંડદેહથયોરાક્ષસનો, પડયોપૃથ્વીમાંહે. ૭ તેનાઅંગથીતેજનીકદ્યુ, એ
 તન્યઆત્માજેહ; રઘુપતીનામુખમાંહેપ્રવેશું. મુક્તિપામ્યોતેહ. ૮ જોગતીપા
 મેવીરક્તયોગી, કરતાજપતપધ્યાન; તેગતિઆપીસેજેઅસુરને, એવાશ્રીભગ
 વાન. ૯પરમદયાળકૃપાનીધીકેશવ, વીશ્વનાખાણઆધાર; એવાપ્રભુનેભજેનહી
 જેજન, તેનેછેધિકાર. ૧૦ એહપ્રકારેશ્રીરઘુવીરે, મરગમાર્યોતેઠાર; પછેશ્રમીત
 થઈએકપીંપળાહેડળ, ખેડાનુગદાધાર૧૧હેવેપંચવટીમાંરહ્યાંછેસીતા, પરણકુટી
 માંજેહ; લક્ષમણખારણેરક્ષાકરતા, ધનુષખાણચાલીતેહ. જેમશાંતિનીરક્ષાજ્ઞાનક
 રે, સુદબુદ્ધિકેરીવીવેક; એમલક્ષમણજસાયવતાસીતા, જેનેમોટીટેક. ૧૩
 ત્યારેરાવણેજાણ્યુંરામગયાપણલક્ષમણછેઆશ્રમ, માટેકપટકરીનેકહાડુંઅહીં
 થીકારજથાયેજેમ. ૧૪ પછેરામનાજેવાસ્વરકાઠીને, રાવણેપાડીચીસ; હુંમહા
 સંકટમાંપડ્યોહું, માટેધાજેલક્ષમણવીર. ૧૫ તેસીતાયેસાંભળીયુંત્યારે, પડ
 ચોમંનમાંશોક, આકળવીકળથઈખોટ્યાં, જાણ્યાદુખીયાપુન્યપ્લોક. ૧૬અરેદી
 યરજીજઓડિતાવળા, હાંકમારેતમવીર; કંઈઅસુરતણાસંકટમાંઆવ્યા હુ
 ખિયાહશેતમવીર. ૧૭ભાઈવીનાકોણુલીડજલાગે, રણમાંજધનેઆજ, માટેજ
 ઓડિતાવળાઆજસમુક્રી, કરોખંધુનુંકાજ. ૧૮ રણેખંધુનેમીત્રસંકટે, વૃદ્ધપ
 ણામાંનાર; વીષમકાળમાંપુત્રપીતાનેસંભાળેનીરધાર. ૧૯ તેમાટેવહારેજઓ
 લક્ષમણઅસુરેવીંટયાતમવીર; એમસીતાજીગભરાઈગયાં, નેમુક્રીમનનીધીર.
 ત્યારેલક્ષમણકહેસીતાજી સુણોકંઈએછેકપટવચન; ખાકીસંકટમાંરઘુવીરના
 આવેસાયુંમાનજેમન. જેસચરાચરનાખીજરૂપવળી, સ્વામીનીચંતાએવ; કો
 ટીશ્રહાંડપતીએરઘુવીર, સર્વદેવનાદેવ. ૨૨ જેનીકટાક્ષેકાળજકપે, લોકપતી
 માનેત્રાસ; તેપ્રભુસંકટમાંનવઆવે, કદપાંતેઅવીનાશ. ૨૩ જેસુરજઅકળાયે
 અધારે, વન્હીનેવ્યાપેશીત; આજગતજેલક્ષકરેકાળને, એમથાયવીપરીત. ૨૪
 પણસંકટમાંનવઆવેરઘુપતી, અમોઘખળમહીમાય; અસુરતણીકંઈમાયાહશે
 માટે, ભયનવધરશોમાય. ૨૫ ત્યારેસીતાકહેનથીમાયાઅસુરની, મેંઓળ
 ખ્યોએમનોસાદ; તમોજઓડિતાવળાઆજસમુક્રી, પોકારેછેઆરતનાદ. ૨૬
 ત્યારેલક્ષમણકહેમેંનવજવાય, મુનેસોંપીગયારામ; કોઅસુરઆવીહરીજયત
 મને, વીધકરેઆઠામ. ૨૭ ત્યારેક્રોધકરીનેસીતાકહેછેજાણ્યુંતમારૂંહેત; તમો
 ખંધવનુંભુંડુંછેછે, અંતરકપટસમેત. ૨૮ એમઅધટીતવચનસીતાયેકહ્યાં;
 ધણાંવાંકાંતીક્ષણજણ; તેખાણજેવાંલક્ષમણનેવાગ્યાંજણેજાણ્યો. ૩૦દેભેદ

યુલક્ષમણુનુંજણે, તપ્તશસ્ત્રનાધાય; તનનીસ્તેજ્યયુ તેણીવેળા; મનમાંથઈપી
 ડાય. ૩૦ પછેગદગદકંઠેકરજેડીને, બોલ્યાલક્ષમણુવાણ; અરેજનકીએશું
 બોલ્યાં, અઘટીતવચનપ્રમાણ. ૩૧ મેતોયથાર્થવાતકહીનથી, બોલ્યોકંઠઅ
 ન્યાય; તેનાસાક્ષીપંચભુતનેસુરજ, સાંભળોસાયુંમાય. ૩૨ તમોમાતહુપુત્ર
 તમારોએવુંજણુંછુંમન; ઇશ્વરજાણીહુશેવાકરૂંનથીકપટનીવાતસપંન. ૩૩
 પણમાતાતમનેકેહેવાંનઘટે એવાંમર્મવચન; શુંકરૂંરામનથીજેપાસે, નીકરમુ
 કુતન. ૩૪ એવુંકહીલક્ષમણુનીઆંખે, ચાલીઆંસુનીધાર; પછીમઢીનીપુંઠળ
 લીકજતાણી, ધનુષતાણીતેણીવાર. ૩૫ અરેજનકીઅમોઆવ્યાવીના, જોતમો
 નીકજોખહાર; તોરામચંદ્રનીઆણછેતમને, સતવચનનીરધાર. ૩૬ અમોઆ
 વ્યાવિનઆણઓળંગી, મઢીમાંપેસેજેહ; તોખળીનેભસ્મથજોતેપ્રાણી નીસ્થે
 કહુછુંએહ. ૩૭ એમઆણુદેઘનેચાલ્યાલક્ષમણુ, મળવાનેરધુવીર; સીતાજનાં
 વચનસાંભરેનેત્રેચાલેનીર. ૩૮ સ્ફૂટીઆધારેસ્વરૂપજોળવા, સંતપ્રવેશેજેઝ; સં
 સારતાપેજીવતપ્યોજય, સતગુરૂનેઆશ્રમ. ૩૯ જેમતૃષાવંતજનહવીજળઉપ
 ર, પીવાતતક્ષણજય; એમરામનીપાસેલક્ષમણુઆવે, સત્વરપંથપળાય. ૪૦
 રામનાંપગલાંધ્વજાંકુશમંડીત, પડ્યાંપૃથ્વીમાંહે; તેપગલાંજોતાંલક્ષમણુઆ
 વ્યા, રધુપતીબેઠાજ્યાંહે. ૪૧ અશ્વસ્થહેઠળબેઠાછે, મનમોહનસુંદરસ્યામ;
 ત્યારેકંજસમુકરમાયુંદીઠું, લક્ષમણુનુંમુખરામ. ૪૨ પછીસુમીત્રિયેજઈસત્વ
 રમુક્યું, રામનેચરણેશીશ; ભાઈસીતાનેએકલીમુઠ્ઠી, તુંકેમઆવ્યોઆદીશ.
 ૪૩ ત્યારેલક્ષમણુજોતેરડવુંઆવ્યુંચાલીઆંસુધાર; મહારાજમુનેદુખથયુંજણે,
 દેહતનુઆવાર. ૪૪ કોઅસુરેહાંકંજમારીવનમાં, લેઘનેમારૂંનામ; તેસાદસુણી
 નેસીતાયેમુને, મોકલ્યોઆઠામ. ૪૫ વળીવચનખાણુમાર્યાછેમુજને, ભેદાયું
 સહુઅંગ; કહેવાયનહીએવાણીજણે, પ્રાણુતનુશ્રીરંગ. ૪૬ પછીલક્ષમણુનેરૂ
 દેયાંપી, આપીધીરજશ્રીરધુવીર; એવાંસ્ત્રિયોનાંમનઅધીરહોય, મારેદુઃખનવ
 ધરીયેધીર. ૪૭ પુન્યપવીત્રછોખધેવમારા શોકસમાવોસર્વ; હુંજણુંછુંતમનેન
 થીસ્વપ્નેમોહકામમદગર્વ. ૪૮ એમસમાધાનલક્ષમણુનુંકરીને, ઉડ્યાશ્રીરધુના
 થ; પંચવટીભણીચાલ્યાપોતેઝહીલક્ષમણુનોહાથ. ૪૯ વળણુ. લક્ષમણુકેરોહાથ
 ઝાલી રધુપતીઆશ્રમજયરે; હવેપંચવટીમાંરાવણુઆવ્યો, તેનીકહુંકથાયરે.
 ૫૦ ઇતી શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેમાયાજગંઢ
 ત્વાસીતાયા દુર્વચનાદાગતેન લક્ષમણુ નસહરામચંદ્ર સમાગમોનામચતુર્દશો
 અધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગસામેરી. જ્યારેપંચવટીથીનિકળ્યા, ચાલ્યાપંનગભુપ; ત્યારેદશાન

નત્યાંઆવ્યો, ધરિભેગીકેરૂપ. ૧ શેલીશિંગિપાવડી, શિરજટાઝોગીસંગ; જે મહોયયોગિનિરંજનીએમધરીવિભુતિઅંગ. ૨ એમકપટકરીનેઆવ્યો, મનહ રણુકરવાચાહ; જેમચંદ્રમંડળજનકિને, આવેગ્રેહેવારાહ. ૩ જેમહરણીગ્રેહેવા વ્યાધ્રઆવે, અગ્નિપાસપતંગ; ચારવાકજેમવેદાંતઆગળ, ગરૂડપાસપતંગ. ૪ જેમશિવનિપાસેકામઆવે, ભસ્મથાવાતેહ; એમજનકિનીપાસઆવ્યો, પાપી રાવણુએહ. ૫ તેસિતાજીનુરૂપદીહું, રાવણેતેણીવાર; ત્રેલોનમાંએવુંનથી, કે ટિરતિઅવતાર, ૬ હવેદેવસરવેગુપ્તરૂપે, રહ્યાનભમાંજેય; તેપરસ્પરવાતોકરે હવે, રાવણુકુળક્ષેહોય. ૭ એણેઆદિશક્તિમાતકરી, ઉપરકુદ્રષ્ટિજાણુ; માટેઆ જથીરાવણુનેબેડી, અવદશાનિરવાણુ. ૮ કામધેનુનાઅભિલાષથી, ક્ષયપામ્યો શહસ્રાર્જુન; થયોભસ્મજલધંરતથા, ધર્મ્યુપારવતિપરમન. ૯ એમરાવણુઆ વીખોલિયો, વૈદેહિપ્રત્યેવાણુ; આવનમાંતું એકલીસિ, સ્વામિતારોકોણુ. ૧૦ ત્યા રેસિતાવળતાંબોલ્યાં, સુણોમહાપુરૂષમતિધીર; કાકુસ્થપુરઅયોદ્ધામમ, સ્વામી શ્રીરઘુવીર. ૧૧ ચંડાશનુકોડડખડી, વર્ધામુજનેરામ; દશાનનનોદર્પહરીયો, એ વાપુરણકામ. ૧૨ તેમ્ભુનીહું સુંદરીછું જનકતનયાજાણુ; પાળવાપિતૃવચનઆ વ્યાં, વનરીશેપરમાણુ. ૧૩ જેણેહણ્યાસુખાહુતાડીકા, ખરદુખરત્રિશરાજેહ; વિરૂ પકીધીશુપતખાને, એવાસમરથએહ. ૧૪ હવેરાવણુકુંભકરણુતણોકરી, કુળ સહિતનીપાત; અવધપુરમાંપછેજઈશું, સુણોજેગીવાત. ૧૫ માટેએકક્ષણુબેસો તમો, આવશેહમણુંરામ; આતિથ્યપુજનતમારૂકરશે, જથામતીઅભીરામ. ૧૬ ત્યારેરાવણુકહેહોસુંદરીતું, એકલીછેઆંહે; કોહરણુકરીજશેતને, રૂરેઅશુરઅ તીવનમાંહે. ૧૭ જનકીકહેતુંનથીજેગી, કપટીદિશેકોય; તુંવચનબોલેછળતણું વળી, કપટદ્રષ્ટેજેય. ૧૮ શુણીકહેરાવણુઅરેહરહર, હુંઅતિથીઆજ; હુંભુખ્યો છુંકાંઈઆપ્યભિક્ષા, થાયમારૂકાજ. ૧૯ તેસમેશુરસહુગુપ્તરૂપે, રહ્યાઅંતરિક્ષ જેહ; વીનેવચનકહેતાજનકીને, સ્તુતિકરતાતેહ. ૨૦ હેજગતજનુનીજઓતમો, લંકાંવિશેનિરધાર; બંધછોડોઅમારાકરો, રાવણુકુળસંધાર. ૨૧ જેસ્પર્શકર શેતમારોથશે, ભસ્મરાવણુભુપ; માટેગુપ્તરૂપકરોતમારૂં, ધરોછાયારૂપ. ૨૨ ત મારેમિષઆવશે, રઘુવીરલંકાંમાંહે; ત્યારેઅસુરકુળસંધારશેમાટે, જઓસતવ રતાંહે. ૨૩ પછેસુરતણીસાક્ષેકરી, કર્યુંગુપ્તરૂપઅનુપ; કારજકરવાદેવનું, તવ ધર્મ્યુછાયારૂપ. ૨૪ રૂળલેઈકરમાંજનકી, આપવાઆવ્યાંતાંહે; કરઆવ્યોરેખા ખારણે, તવરાવણુગ્રહીખાંહ. ૨૫ કરગ્રહીલીધાંજનકી, અંતરિક્ષતેણીવાર; રા વણેરૂપમગડકર્યું, તવહવોહાહાકાર. ૨૬ સીતાનેરથમાંબેસાડ્યાં, પોતેબેઠામાં હે; ઉતાવળોરથહાંકીયો, પછેવાયુવેગેતાંહે. ૨૭ ભયભિતથઈનેજનકી, કરતાંધ ણુંઆકરંદ; નેત્રઆંસુધારચાલે, પડ્યાંઅસુરનેરંદ. ૨૮ રૂદનસુણીસીતાતણુ, વ

નપક્ષીતરૂવરરોય; ભયપામીનાઠામુનીસહુ, ઉભારહ્યાનહિકોય. ૨૯ રૂદનકર
તાંબયસીતા, આરતનાદઅપાર; હારામહાલક્ષમણધનુરધર, ધાઓમારીવાહરે.
સીતાવીચારેમનવીશેજે, કરમક્રીધુંઆપ; મેંલક્ષમણનેકુવચનકહ્યાંતે; લાગ્યુ
મુજનેઆપ. ૩૧ કોકરશેછળસાધુપુરૂપને, કહેશેકવચનજેહ; ઘણુંદુખભોગવ
શેઅહીં, પછીનરકપડશેતેહ. ૩૨ એમરૂદનકરતાંબયસીતા, રોરસનારામ; ૨
થહાંકીરાવણબયછે, દક્ષિણદીશાઅભીરામ. ૩૩ વળણ. દળીણદીશાયે
બયરાવણ, આણીમનઉન્માદરે; એવેજટાયુંએસાંભળ્યો, સીતાનોઆરતના
દરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેરાવણેન
પંચવટયાશ્રમમાતસીતાહણુંનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬

રાગધન્યાશ્રી. સીતાકરતાંવિવિધવિલાપણ, સુણીજટાયુનેથયોપરીતાપ
ણ; ધાઠનેઆવ્યોતેપક્ષીરાજણ, ક્યમબયપાપીકરીવીપરીતકાજણ. ૧ કરી
વીપરીતબયછેઅદ્યાઉભોરેમતીમંદ, કરીહરણુરધુવીરનીપ્રિયાજેમગ્રેહેરાહુ
અંદર. ૨ બ્રહ્મવંશમાંચંડાળપ્રગટયો, આચરણુઉત્યમશુંચ; દીપકથક્રીજેમથાયકા
જળ, એવોપ્રગટયોતુંચ. ૩ ધીકધીકડહાપણુતાહરૂતપતેજબળધીકાર, એવાંવ
ચનપંખીનાંસુણીમુક્યાંરાવણેખાણુઅપાર. ૪ ચંચુવડેતેખાણુકાપ્યાંગાજ્યો
દ્વિજરાજ, પછેરાવણુનોરથભાગીનાંખ્યોકર્યુંએતુંકાજ. ૫ ચુંટીનાંખ્યુંચંચુયે
કરીસારથીનુંશીશ, દશમુગટલેધરાવણુતણાકર્યાચુરણુતેધરીરીશ. ૬ અલંકા
રત્રોડયાઅંગથીવળીફાડીનાખ્યાંવસ્ર, એમરાવણુનેઅકળાવ્યોભાગીનાંખ્ય
સર્વેશસ્ર. ૭ એમયુદ્ધવણુકર્યુંજટાયુયેઆણીઅંતરરીસ, કોચીનાંખ્યાંચંચુએક
રીરાવણુનાંદશશીશ. ૮ ઘણીધારાચાલીરૂધીરનીવળીઅંગથઈપીડાય, પછેરા
વણુનાઠોનગ્નથઈતેમુક્રીનેસીતાય. ૯ પછેઆગળજઈઉભોરહીનેવીચારેમન
સાથ, ઉપકીરતીથારોમારીજત્યોપક્ષીયેલકાંનાથ. ૧૦ ત્યારેજટાયુનેકહેરાવ
ણુતુજમરણુકેમથાયજણ, જેસાચુંનવકહેતોતુનેછેરામકેરીઆણ. ૧૧ તેઆણુમ
નીપંખીખોલ્યોવચનસુશ્રીનેકણ, જ્યારેપાંખઉપડેમારીતારેનીસ્વેપામુમણ
૧૨ એતુંસાંભળીનેરાવણુધાયોકરીક્રોધઅપાર, તેણેજટાયુનેઝાલ્યોત્યારેથયે
હાહાકાર. ૧૩ પછેપાંખોઝાલીવીશકરશુંફાંશીનાંખીત્યાંહે, ઘણુંરૂધીરચાલ્યુ
અંગથીપડ્યોવીકળપૃથ્વીમાંહે. ૧૪ પછેરાવણુચાલ્યોત્યાંથક્રીસીતાઅઢાવિ
સ્કંધ, અવાચકથઈપડ્યોચંખીછુટચાદેહનાખંધ. ૧૫ સીતાયેઘણોશોકકરીયે
જટાયુનોજણ, શ્રીરામમળતાલગીતારારહેજેપંખીપ્રાણ. ૧૬ દેહત્યાગીયોમુજ
અર્થમાટેથજેતુજકલ્યાણ, કહેતાંગયાંએમજનકીમાટેરહ્યાએનાપ્રાણ. ૧૭ અ.
કાશમારગલેધચાલ્યોરૂયેસીતાત્યાંહે, માતંગપરવતઉપરબેઠાપાંચવામરજ્યાંહે

૧૮ નળનીળજાંબુવાનસુગ્રીવપંચમાહનુમંત, વીલાપસુણીસીતાતણેતેથયા
છેદુખવંત. ૧૯ લેકપીનેજેઠજનકીયેભુષણનાંખ્યાંત્યાંહે, ચીરકેરોપદરકાડી
નાંખ્યોપરવતમાંહે. ૨૦ પછેરાવણનેજેઠકોપીયાહનુમંતતેણીવાર, જેનોમહી
માવ્યાસવાદમીકેવખાણ્યોછેઅપાર. ૨૧ કપીરૂદ્રનોઅવતારજેકુદોગદાગ્રહીહા
થ, હનુમતેઆવીનેકર્કુવણુયુદ્ધરાવણસાથ. ૨૨ ત્યારેહાર્યોરાવણમાયાકીધીથયો
અંતરંધ્યાન, જ્યારેરાવણનેદીઠોનહીપાછાવડ્યાહનુમાન. ૨૩ પછેઆભુષણ
સીતાતણાંખાંધીયાં પાલવમાંહે, રૂપીમુખપરવતડાટીયાંહનુમંતજીયેતાંહે. ૨૪
હવેલંકાંમાંહેલેઠઆવીયોજનકીનેઅધવંત, વણીપ્રાર્થનાકરીસીતાનીતેણેબે
સાડીએકંત. ૨૫ હુંતુનેપટરાણીકરુંતુંમુનેભજહોનાર, એમકાલાવાલાવણાંકર્યાં
રાવણરહીતવીચાર. ૨૬ નથીથતોઆગ્રહસ્પર્શનોછેશ્રાપનોભયમન, એરામરા
વણુએકછેસુણુસીતામુજવચન. ૨૭ અમેખન્યોજણુજીએકરાશીનથીકાંધયે
ભેદ, મારીઅવગણુનાશાનેકરેમાટેમુનેવરતુવેદ. ૨૮ ચીત્રાનક્ષેત્રમાંરામપરણ્યા
હુંહરીલાવ્યોસત્ય, ચીત્રનક્ષેત્રનેતુળારાશીએકછેએમત્ય. ૨૯ માટેભામ્યનીમુ
જનેભજેહુંખળીયોરાવણરાય, એવાંવચનસુણીરાવણતણાંપછેબોલીયાંસીતા
ય. ૩૦ અરેમુરખરાવણમંદબુદ્ધિમલીનતસ્કરઅધ, પતંગજેમદીપનેમળવા
એમછેસખંધ. ૩૧ અલ્યારામરાવણુએકરૂપેજાણેછેતુંજેહ, બેએકરાશીગણે
છેજેમવાયસનેવીનતેહ. ૩૨ શૃંગારનેસીંહએકરાશીઆવેપણુકેમસમાન, તરણી
તમનેમેરૂમખ્યસુધાનેસુરાપાન. ૩૩ દરીદ્રદાતારકુરટકુંજરરાશીએક, કાશી
નેવળીકર્મમાશાહરખહાણુવીશેક. ૩૪ કપટીનેકમળાસનજેવોકુખડોનેકામ,
સમાનએવાજાણુજેતુંરાવણુનેએરામ. ૩૫ અલ્યાકામેજીત્યુસર્વનેપણુખળીયો
શીવનાથ, દહનઅગ્નિકરેસહુપણુનચાલેધનસાથ. ૩૬ અલ્યાગાંજેછેતુંસર્વને
નવકરીશમુજશુઆળ, ક્ષણમાંહેથઇશભસ્મખળીમુનેસ્પર્શતાંતત્કાળ. ૩૭ શ્રી
રામલક્ષમણુઆવશેથોડાદીવસમાંજણુ, કુળસહીતતુજસંધારકરશે, કહુસત્યપ્ર
માણુ. ૩૮ એવાંવચનસુણીસીતાતણાંમનવીચારીદશસીસ; ભાવીહશેતેવાત
ખનશેજેહકરશેઘશ. ૩૯ પછેઅશોકવાડીમાંહેરાખ્યાંસીતાનેતેણીવાર, એકરા
ક્ષસીત્રિજટાનામેપાસેમુકીસાર. ૪૦ રાવણેતેનેશીખવીતુંમળીરહેજેઅંગ, વ
ળીસીતાનેસમજવજેજેમકરેમારોસંગ. ૪૧ ચોકીકરવાજનકીનીમુક્યારખવા
ળ, પાંચકોટીનીશાયરમહાઅધમતનુવીઠાળ. ૪૨ અનેકખીજરાક્ષસીખીહી
વરાવતીનીતમેવ, તેમંધ્યેત્રિજટાવીવેકીછેકરેસીતાનીસેવ. ૪૩ પછેસીતાજીયે
અવધપુરનીકહીસર્વેરીત્ય, તેધીરજઆપેજનકીનેથઇપરસ્પરપ્રિત્ય. ૪૪ બાધ
કાલેરધુપતીઆવશેકરીયુદ્ધ, માટેચીતાનવકરશેતમોનીજઠામરાખોબુધ. ૪૫
એમઅશોકવનમાંરહ્યાંસીતારટેરસનારામ, હવેડંડકવનમાંરધુપતીકરતાહવા

શુકામ. ૪૬ વળણ. કરતાહવાશુરામલક્ષમણ, આઠ્યાજ્ઞમારીકરી; કહેદાસ
ગીરીધરસહુભાવધરીને, આતાજનબોલોશ્રીહરી. ૪૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમ
તવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાં ડેજટાયુસંજીત્વાસીતાહરણેઅશોકવનાગ
મનનામખોડશોડધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાગવેરાડી. મૃગનેમારીકરીરે, આશ્રમઆવેછેદશરથતન; કુલાહલપંખિકરે
રે, મારગેથયાછેમાનશુકન. ૧ લક્ષમણનેરામકહેરે, ભાઇકંઠવિપરિતદિસેવાત;
હુંજણુકંઠવિવનથયુરે, આશ્રમમાંનથીજનકનીજત. ૨ એમકહેતાંરઘુપતિરે,
આઠ્યાપંચવટીમોઝાર; સુનીપડિપરણકુટીરે, નવઢીઠાંકંઠસીતાનાર. ૩ જેમ
દેહપ્રાણવિનારે, ઉદકવિનાસરશોભેજેમ; મુખનાસિકાવિનારે, ફળવિનતરૂવર
દિસેતેમ. ૪ એમસિતાવિનાગુફરે, રામેસુનીઢીઢીતેણીવાર; મુનિસહુનાશીગયા
રે, દિશાઓશુન્યથઇનિરધાર. ૫ ત્યારેરામઠ્યાકુળથયારે, આંખ્યેચાલીઆંસુ
ધાર; હોલક્ષમણસાયુકહેરેકયાંછેજનકસુતાસકુમાર. ૬ એવુંકહીધરણીઢળ્યારે,
મુર્છખાઇનેશ્રીરઘુવિર; લક્ષમણજ્યેષ્ઠકર્ધારે, આંસુલુછેનેઆપેધીર. ૭ હોસિ
તાસિતાકરેરે, વિલપેછેએમરઘુકુળદિપ; રૂદનકરેવણુરે, નવદેખેસિતાનેનેત્રસ
મીપ. ૮ ચંદ્રમુખીકયાંગઇરે, મૃગનયનિદેદરશન; તુનેમેંદુલિનથીરે, શામાટે
રિસચઢીતુજમન. ૯ હોજનકનંદનીરે, સુંદરચંપકકળીસકુમાર; ગોરિગજગા
મનિરે, પ્રિયેમુજપ્રાણુતણોઆધાર. ૧૦ હોગુણસરિતાસતિરે, સાધવીપરમમનો
હરરૂપ; તુંદરશનદેમુનેરે, કેમનાખીગમ્મોહનેકુપ. ૧૧ અહોદૈવ્યરૂઢિયોરે, કે
મથયુઆવુપરિતકાજ; કોણુએહરિગયુરે, કોણુલીધીઅમારીલાજ. ૧૨ વનપુ
રણુકરિરે, જ્યારેજઇશુઅવધપુરીમાંહે; માતાગુરૂપુછશેરે, ત્યારેશુંમુખદેખાડિ
શુંત્યાંહે. ૧૩ જનકીતુજવિનારે, નહિજઉપુરમાંહેનિરવાણુ; તુજવિયોગથીરે
નથિરહેવાતુંતલખેપ્રાણુ. ૧૪ પંચવટીતણારે, તરૂવરનેપુછેરઘુવિર; કોઇકહે
તુનથીરે, ત્યારેરૂદનકરેરણુધીર. ૧૫ એમકરતાંનિશાથઇરે, ઉગ્યોઓપધીપતિ
બોલિયારે, સુમિત્રાસુતસાથેત્યાંહે. ૧૬જણુવિધુનેવેવિયેરે, લક્ષમણલાઠ્યુતુશ
રનેચાપ; એકિરણુખાળેમુનેરે, નથીસહેવાતોતનપરિતાપ. ૧૭ નવગમેવિરહી
નેરે, ચંદનચંદ્રનેશિતસમીર; ઉપચારગમેનહિરે, જયેજ્ઞાનવિવેકનેધીર. ૧૮
હળહળજણુસુધારે, કોમળકુસુમતેજણુકુલીશ; એમવિરહજણુવતારે, માયા
નાટકકરતાઇશ. ૧૯ પ્રાતઃસમેથયોરે, ત્યારેલક્ષમણનેકહેરામ; ભાઇઆલોવન
વિષેરે, શોધિયેસિતાનેઅભિરામ. ૨૦ વળણ. શોધવાઆલ્યાસિતાનેતેજેતાઠા
મોઠામરે, વનગિરિવરસરિતાસરોવરફરતાલક્ષમણરામરે. ૨૧ ઇતિશ્રીરામચરિ
ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેસિતાવિયોગાતપ્રાકૃતવતરામચંદ્ર

વિલાપવચનંતામસપ્તદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮

રાગસારંગ. શ્રોતાજનસહુભાવેસુણ્ને, રાખીમનમાંધીર; જેમનુષ્યપ્રાકૃ
તથેષ્ટાકરેએમ, કરતાશ્રીરધુવીર. ૧ જેનુશિવસનકાદિકધ્યાનધરેછે, વેદવખા
ણેરૂપ; તેઆત્મારામરધુપતીએછે, કોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૨ પુરાણપુરશોત્તમરધુ
નદન, સરવદ્રષ્ટાએકપોતે; આવીશ્વજેનોભાસજકહીયે, એજગતનાકારણ્ણે
તે. ૩ જેશુદ્ધચૈતનમાયાપ્રતીપ્રભુ, વ્યાપકએકઅજીત; તેમાયાતણોઅલીપ્રાય
દેખાડેછે, માધકજનનીરીત્ય. ૪ અંધકુંપમાંરવીનખુડે, મૃગજળમાંહેચંદ્ર; ક
લ્પવૃક્ષલિજ્ઞાનવમાગે, નમશ્યકમારેગજેંદ્ર. ૫ એમશ્રીરધુવીરજમોહનપામે,
જેપોતેપુરણકામ; અવતારલીલામનુષ્યતણીતે, દાખવતાએમરામ. ૬ જેમ
સ્વપ્નમાંપતિવ્રતાનોસ્વામી, મરણપામેમહાભાગ; પછેજગેત્યારેજેમનુતેમછે,
પોતાનુસૌભાગ્ય. ૭ એમઅખંડજ્ઞાનઅમોઘધરવરતા, ધર્મસ્થાપનઅવતાર;
તેપ્રભુનમાયામયજણે, તેજનનેધીક્કાર. ૮ એમઅવતારલીલાઅટપટીછે, જ
ણેવીરલાડાય; જેવીમુખજીવનેમોહપમાડે, ભક્તનેઅતીસુખહોય. ૯હવેવનમાં
શ્રીરધુવિરહરતા, લક્ષમણુસાથેઆપ; હોસીતાહોસીતાકહેતા, કરતાવચનઆ
ળાપ. ૧૦ પસુપંખીતરંગીરીસરીતાને, પૃથ્વીનેપુછેરામ; સર્વમળીમુજનેદે
ખાડાજનકસુતાનોડામ. ૧૧ અગકોષીજ્ઞાનકારઆતરક, રાજહંસનેમોરમેનાપો
પટપારેવાનેપુછે, કૌશળરાજકીશોર. ૧૨ કારંડવચ્ચક્રવાકભમરને, પુછેપુરણ
કામ; કોઈજનકસુતાદેખાડોમુજને, એમજકહેતારામ. ૧૩ નકુળશુકરનેશૃંગા
લશશકને, તરંગીરીવરનેપુછે; અરેલક્ષમણુકોઈનથીબોલતુંકહેનીકારણુશુંછે
૧૪ અરેવીરલાવ્યધનુષખાણ, હુંછેદુગીરીનેવૃક્ષ;કોઈસીતાનીશુદ્ધિનથીકહેતું
દેખેછેપ્રતક્ષ. ૧૫ એમઅજઅજીતઆનંદરૂપ, તેસીતાનોવીરહકરતા,વનવનપ્ર
તેશ્રીરધુનંદન, વ્યાકુળથઈનેફરતા. ૧૬ પાપાણુતરનેઆલીંગનકરતા, પોતેજી
ગદાધાર; તેદીવ્યરૂપધદીવીમાનબેશી, જયવૈકુંઠમોઝાર. ૧૭ એમજડચૈતન
નેમોક્ષઆપતા, ફરતાદીનદયાળ; એમપંચવટીથીઉત્તરપાસે, જેયુંવનવીશા
ળ. ૧૮ તેડંડકવનજેઈઆવ્યા, પાછાપંચવટીમોઝાર; નીરાસથયાતેઆશ્રમ
જેઈ, આદ્યાદક્ષીણમાંતેણીવાર. ૧૯ જેમઅહંદેહબુદ્ધિમુકીને, વીચરેનીરંજ
નીયોગી; જેમસંસારમાયાવીરક્તતજે, વળીઉરગજીરણુદેહભોગી. ૨૦ જેમ
કાયાતજીનેજયપ્રાણ, ત્યાગેતપસ્વીકામ; પવિત્રવળીત્યાગેબ્રષ્ટકર્મ, એમપંચ
વટીતજીરામ. ૨૧ જેમસંસારદુખવીવેકીત્યાગે, સંતતજેપરદ્રોહ; જેમ
ભગવતીપરનીંદાનેતજે, વળીજ્ઞાનીતજેજેમોહ. ૨૨ એમરામેપંચવટીનેતજી
પછીઆદ્યાદક્ષીણપંથ; હેસીતાહેસીતાકરતા, જતાજનકીકંથ. ૨૩ પછીઆ

ગળજતાંપગલાંદીઠાં, રાક્ષસનાંનીરધાર; ખારહાથલાંખાંતેદીસે, પહોળાંછેકરચા
૨. ૨૪ તેનિપાસેકુમકુમઅંકીત, સુક્ષ્મનેશોભાવત; એવાંસીતાજનાંપગલાંદી
ઠાં, જોતાંતેભગવંત. ૨૫ એકમોતીનીમાળાપડેલીદીઠી, તેલીધીશ્રીરધુવીર;
રૂદેસંવાથેચાંપીવળતા, નેત્રેભરતાનીર. ૨૬ એમસીતાનીપરિશોધકરંતા, જ
તાખન્યોવીર; પછીઆગળજતાંજટાયુદીઠો, પરવતપ્રાયશરીર. ૨૭ રક્તખી
ખદેખાયદુરથી, કીંસુકપુલ્યોજેમ; એમરક્તદેહપાંખોવિનપડિયો, પંખીદેખા
યછેતેમ. ૨૮ તેઅસુરજાણીનેખાણુચઢાવ્યું, લક્ષમણેતેણીવાર; પાસેઆવ્યા
ત્યારેરામનામધુનિ, શ્રવણપડિનિરધાર. ૨૯ વળણુ. રામનામતેજપતોપંખી, ધુ
નિસાંભળીધીરરે; જટાયુનેઓળખ્યો, ત્યારેધાઈઆવ્યારધુવીરરે. ૩૦ ઇતિશ્રી
રામચરિત્રેસંમતવાદિમઝીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેશ્રીરામચંદ્રેણુસીતાવીયો
ગાતપંચવડયાશ્રીમત્યાગોનામાઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગધન્યાશ્રી. શ્રીરામેદીઠો જટાયુનેજ્યારેજી, આવ્યાપાસેધાઈતેવારેજી;
મહાદુખપામેપંખીવેદજી, તેજેઈનેપામ્યારધુપતિ ખેદજી. ૧ ઢાળ. મનખેદપા
મ્યારધુપતિ, જોઈવેદનાપંખીતણી; જેમપુત્રનુંદુખ જોઈમાતા, એમતેત્રિભુવ
નંધણી. ૨ વૃતાંતસૌતેણેકહ્યું, સુણીદુખીથયારગુનાથ; ઉપકારમાન્યોપંખીત
ણો, મુકિયોમુસ્તકહાથ. ૩ મહારાજઆગતીકરીમારી, દશાનનમતિમંદ; મેં
તમનેમળવાપ્રાણુરાખ્યો, સુણીરધુકુળચંદ. ૪ કરીહરણુસીતાતણુ, રાવણુગ
ચોલકામાંહે; મેંયુદ્ધકર્યું પણુમનેપીડી, વિકળક્રીધોઆંહે. ૫ એવુસુણીનેરધુ
નાથજી, વ્યાકુળથયામનએહ; એકદુખસીતાનુંહતું, ખીનુંપંખીનુંદુખજેહ
૬ પછીરામમુરતિધ્યાનરાખી, કરીએકાગ્રમન; પ્રાણુમુક્યાપંખિયે, રધુવીર
અગળતન. ૭ વૈમાનલેઈનેવિધીઆવ્યા, થયોદિવ્યસ્વરૂપ; વિષ્ણુલોકેતેગ
યો, પામ્યામોક્ષઅનુપ. ૮ નિજભકતમીત્રપિતાતણો, તેજણીપુરણુકામ; દાહ
ક્રીયાઉત્તરક્રીયાતે, સ્વહસ્તેકરીરામ. ૯ જેવીક્રીયાદસરથરાયનીએમકરી
ત્યાંતતખેવ; સહુજટાયુનેવખાણુતા, સુરપતિઆદેદેવ. ૧૦ એવાંભકતવ
ત્સલશરણુપાળક, દિનખંધુદયાળ; પછેચાલ્યાદક્ષિણુદિશા, દશરથતણુખેખા
ળ. ૧૧ એવેઆવ્યોયમુનાંગિરિ, ઉપરચઢ્યારધુવીર; મુખરટણુ કરતાજનકી
નું, દ્રવિતચિતગતધીર. ૧૨ તેપરવતછેકૈલાશસરખો, ગહનવનગંભિર; કોકિ
લાયાતરૂકખપૈયા, બોલેકળાકરકિર. ૧૩ શિવપારવતિખેઠાંત્યાંકરે, જ્ઞાનગો
ષ્ટિવાત; મુખરટણુકરતારામનું, પાસેરહ્યાગિરિજાત. ૧૪ એવેદુરથિરધુનાથ
દીઠા, શિવેતેણીવાર; જયસચ્ચિદાનંદપુરણુબ્રહ્મ, એમકહીકર્યોનમસ્કાર. ૧૫
ત્યારેપારવતિપુછેતદા, કેનેનમ્યાજોડીહાથ; કલ્યાણરૂપકહોમુને, નિતભજેકો

નેનાથ. ૧૬ શિવકહેસાંભળસુંદરી, રવિવંશભુષણરામ; નમસ્કારમેતેનેકર્યો,
જેઅખિલપુરણકામ. ૧૭ કરુસ્મરણકિરતન, ધ્યાનતેનુદેવનાજેદેવ; ત્યારેપા
રવતિજીભોલિયાં, સાંભળોશ્રીમહાદેવ. ૧૮ તેરામતોરડતાફરે, સ્ત્રિનેવિથોગે
આજ; વીરહેકરિનેજશપામિ, બુધિશ્રીમહારાજ. ૧૯ મહાદેવકહેસુણોસાધ
વી, નવજાણેતુએમર્મ; એલિલાવિચેહદેહધર્યો, અવતારપુરણપ્રહ. ૨૦ હુંવેદ
વીધીભોગીંદ્રજેનો, જાણિયેનહિપાર; તેભકતમાટેસગુણલીલા, કરેછેઅપાર. ૨૧
વળીરામવનમાંચાલતા, આલિંગતાશિલવૃક્ષ; વૈમાનખેશીજયતેધરી, દિવ્ય
દેહપ્રત્યક્ષ. ૨૨ ત્યારેપારતીપુછેછેતદા, શિવસુણોમારાસ્વામ; આવૃક્ષનેપાષા
ણઆ, આલિંગનકરેકેમરામ. ૨૩ શિવજીકહેજેતરતજેથયું, હશેસ્મરણભજ
ન; વળીશિળાગિપરખેશીને, તપકર્યુંહશેમુનિજન. ૨૪ રઘુવીરતેનેમોક્ષઆપે,
ભજનસંચિતભાગ; તેસિતાનેમિશેકરિને, આલિંગતાઅનુરાગ. ૨૫ ત્યારેસ
તીકહેહુંજેગિપરીક્ષા, હોયજેભગવાન; શિવકહેલેતાંપરિક્ષા, પામશેગિપમા
ન. ૨૬ શિવેવણુવારિયાંપણ, સતિયેનમાન્યુંત્યાંહે; પછીસીતાજીનુરૂપધરીને,
ગયાંમારગમાંહે. ૨૭ રઘુવિરહશિનેખોલિયા, ક્યાંફરોવનમાંઆજ; દાક્ષાયણિ
તજીપશુપતિ, કોણશુંઈછોકાજ. ૨૮ એવુંસાંભળતાંસતિલાજ્યાં, પાછાંવ
ળ્યાંતત્તકાળ; શિવપાસઆવીકહ્યુંનહિ, પણજાણીયુંપશુપાળ. ૨૯ સતિયેસિ
તાનુરૂપલીધુ, શીવેજાણ્યુથન; તેદિવસથીકર્યોત્યાગસતિનો, આસનઆપ્યુ
ભિન્ન. ૩૦ શીવાયેજાણ્યુંતજીમુને, ગિતાર્યોઅનુરાગ; પછેદક્ષકેરાજશમાં, સ
તિયેકર્યોદેહત્યાગ. ૩૧ પછેહિમાચળનેધેરપ્રગટયાં, પારવતિજેનુંનામ; તપ
કરીપરણ્યાંશંભુને, પામ્યાંતદાનિજકામ. ૩૨ ત્યારેરામચરિત્રશુણ્યુંસકળક
હયો, શિવેકથાનોમર્મ; ત્યારેજથારથસમજ્યાંસતિ, જાણ્યારામપુરણપ્રહ.
૩૩ એમશિવેમાન્યાઘટમાટે, તજ્યાંગતીતેમાટ; પછેરામલક્ષમણગિતર્યા, યમુ
નાગિરિનેધાર. ૩૪ તેવનસકળજેતાથકા, દક્ષિણદિશામોઝાર; ત્યાંથક્રીઆગળ
ચાલિયા, રઘુવીરજીગદાધાર. ૩૫ વળણુ. આલ્યાજીગદાધારત્યાંથીસાથેલક્ષમ
ણવીરરે, સીતાનીપરિશોધકરતાઆવ્યાકૃષ્ણવેણીનેતિરરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિ
ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાં ડેજટાયુમોક્ષપ્રાપ્તિનામએકોનવીશો
અધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦

રાગમારુ. લક્ષ્મણસાથેશ્રીરઘુવીર, આવ્યાકૃષ્ણવેણીનેતીર; સ્નાનકરવા
નેપેડાતાંહે, રામેડખક્રીમારીજળમાંહે. ૧ ધડીએકરહ્યામાંહેજયારે, લક્ષ્મણનેહું
ખપ્રગટયુંત્યારે; નવદીકારઘુવરઆપ. ત્યારેકરવાલાગ્યાવિલાપ. ૨ જાણ્યુંબુડ્યા
શ્રીરઘુવીર, ત્યારેલક્ષ્મણેમુક્રીધીર; પછેકૃષ્ણનેસોશવાજણુ, ચઢાવ્યુંછેઅગ્નિ
નુખાણુ. ૩ મુકેઅગન્યાસ્ત્રલક્ષ્મણજ્યારે, રામજળથીનીસરયાત્યારે; મળ્યાલ
ક્ષ્મણનેઅતીહિતે, હસીળોલ્યાપ્રેમસમેતે. ૪ ત્યાંકર્યુંશિવસ્થાપનરામ, તેનુંક્ષ

ત્રીખાહુએવુંનામ; જ્યાંજ્યાંગયારધુપતીએવ, ત્યાંસ્થાપ્યાશ્રીમહાદેવ. ૫ ક
ખણુવેણીથકીરધુવીર, ચાહ્યાઆગળશ્રીરણધીર; ત્યાંબેઠોછેએકકબંધ, તેણેમા
રગકીધોબંધ. ૬ જોજનઘાદશનાબેહસ્ત, તેપસારીનેબેઠોસ્વસ્થ; તેનુંમુસ્તક
ઉદરમોઝાર, નથીચરણતણાઆકર. ૭ રામલક્ષમણઆવ્યાત્યારે, સમેટીલી
ધાકરમોઝાર; એવુંજેઠુંકબંધનુંરૂપ, મુકયુંખાણત્રિભુવનભુપ. ૮ ગયાતેહક
બંધનાપ્રાણ, થયોદિવ્યરૂપનિરવાણ; રામનીસ્તુતિતેણેકરી, પોતાનીકરતુતવિ
સ્તરી. ૯ હુંકશ્યપનોસુતએષ, હોતોદનુજતણામુજવેષ; મેંકરીમર્જનાએકવા
ર, સુણીમુનીવરખીન્યાઅપાર. ૧૦ સરવેમળીદીધોશ્રાપ, તુંકબંધથજેમતી
પાપ; એમરહેજેદુખીતુજપ્રાણ, શિશચરણવિનાનિરવાણ. ૧૧ એવોસાંભળી
દ્વીજનોશ્રાપ, મેંઅનુગ્રેહેપુછયોઆપ; મુનીકહેરધુકુળમોઝાર, ત્યાંરામધરશે
અવતાર- ૧૨ તેમારશેતુજનેખાણ, ગતીઆવશેપુરૂષપુરાણ; વજરમાર્યુંપછી
ઠંદ્રેનેટ, શિરપેશીગયુંમુજપેટ. ૧૩ છેઘાસુરપતિયેમુજપાય, તેદિવસનુંમેંક
ધનજવાય; બોહોતારનોથધનેઝિચાટ, નિત્યજેતોતમારીવાટ. ૧૪ આજમળી
આપુરવસંબંધ, હુંપતીતનાછોડયાબંધ; થયોચત્રુભુજનીરવાણ, શંખઅક
ગદાપદમપાણ. ૧૫ પીતવસનતનુધનરયામ, શોભેરૂપસુંદરજેમકામ; વંદીરા
મચરણતેણીવાર, પછેબેઠાવિમાનમોઝાર. ૧૬ બોલ્યોરધુવરપ્રતેવાણી, તમો
સાંભળોસારીંગપાણી; આગળઋષીમુખપરવતસાથ, રહેછેસુગ્રીવકપીનોના
થ, ૧૭ તેશુકરજેમિત્રાઘમહારાજ, તેથીસરશેતમારૂકાજ; એમકહીગયોવૈકુંઠ
માંહે, જયજયકારથયોછેત્યાંહે. ૧૮ એમકબંધઝિધાર્યોરામ, પાણ્યુઅધમઝિ
ધારણનામ; જેકોભાવેલજેનરનાર, તેનાપુન્યતણાનહિપાર. ૧૯ જોગીલાયક
જોગતીકહીયે, ભક્તિકરતાંજોગતિલહીયે; તેગતિઆપેઅસુરનેમારી, હરિસ
માનનહિકોઝિપકારી. ૨૦ વળણ. નહિઝિપકારીહરીસમાનખીજ, જોનેનિગમ
અગમમુનિગાયરે; હવેરામઆવ્યાશવરીનેઆશ્રમે, તેનીકહુંકથાયરે. ૧૨ ઇતિ
શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેકબંધશાપમોચનોનામ
વીશોધ્યાય. ૨૦ અર્ધ્યાય ૨૧

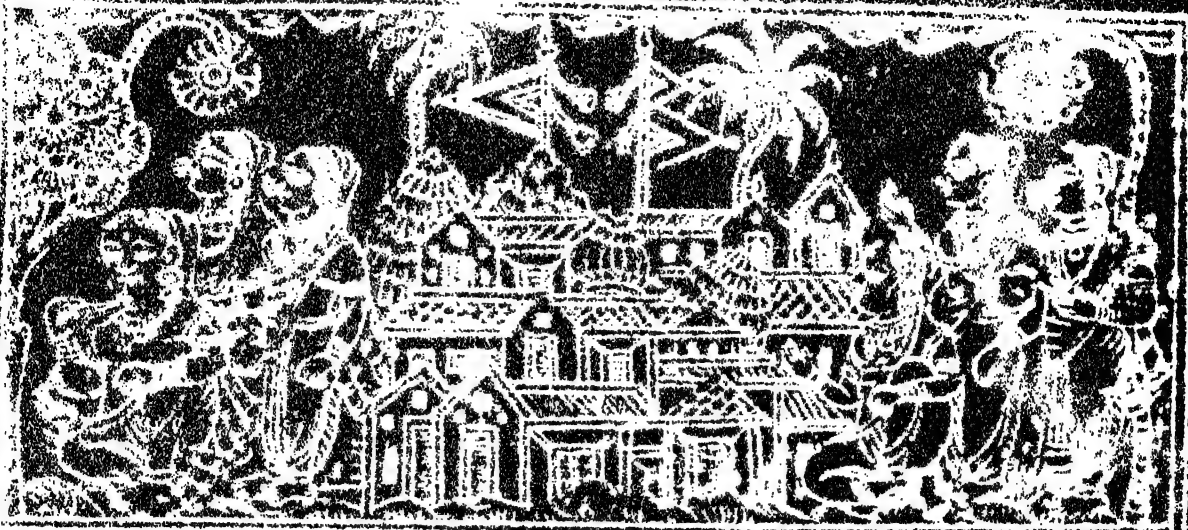
રાગમેવાડો. હવેઓતાજનસહુભાવેસુણજે, પાનનરામકથાયજ; માતાંસુ
ણતાંનરનેનારી, પાપીપાવનથાયજ. ૧ એકશવરીનામેનારીલીલડી. રહેતી
વનમોઝારજ; તેભાવેભક્તિકરતીહરીની, મનમાંપ્રેમઆપારજ. ૨ નિત્યહરિ
નુંનામજપતી, તપઆચરતીતેહજ; એમવહીગયાદિવસકેટલા, વૃદ્ધથઇદેહ
જ. ૩ તેનેજણથયુંજેરામજઆવ્યા, નિકળ્યાછેવનમાંહેજ; ત્યારેશખરીચેજ
ણ્યુંહુંસ્વાગતકરીને, રાખીશપ્રભુનેઆંહેજ. ૪ તેનિત્યનવાંજળલાવીમુકે, જો
તીપ્રભુનીવાટજ; વાશીથાયત્યારેકાઠીનાખે, ધરતીમનહિચાટજ. ૫ જોજળપુ
લજસારૂદેખે, તેભાવેનિજઆશ્રમજ; આજળમીઠાંહરીનેઅરપીસ, એમવિચા

રેમર્મણ. ૬ ત્યારેઅંતરજમીયેજાણ્યોસર્વે, તેનામનનોલાવણ; પછેતેનાઆશ્ર
મપ્રત્યેઆવ્યા, જીવનજનકીનાવણ. ૭ નીત્યમુનીતેનીનિંદાકરતા, દુખદેતા
ખહુપેરણ; તેઅનાથખંધુખીરદપાળવા, હરિઆવ્યાતેનેધેરણ. ૮ આપણેઆ
શ્રમરામઆવશે, મુનિએમજાણેમનણ; તેમુનિસરવનુમાનટાળવા, નગયાળુ
ગણવનણ. ૯ પછેદુરથકીતેણેદીઠાપ્રભુને, ગારશ્યામખેવીરણ; જટામુગટમંડી
તંધનુસાયક, ભુજપ્રતેખારણધીરણ. ૧૦ એવાપ્રભુનેજેઠપ્રેમદા, સનમુખઆ
વીધાધણ; કરીપ્રણામતેપડીડંડવત, રામનાળુગપદસાધણ. હરખઆંસુયેચ-
રણજસીંચ્યાં, ગદગદપ્રેમઅપારણ; કંઠણાવવચનકહીનેરધુપતિયે, ઉઠાડીતે-
ણીવારણ. ૧૨ પછેનિજઆશ્રમમાંતેડીલાવી, ખેસાડ્યાછેઆસનણ; પુજકરી
કરકયાંલાવી, કરાવ્યાંપ્રભુનેપ્રાશનણ. ૧૩ શીતળજળજળપુષ્પપત્રથી, પ્રસન્ન
કર્યારધુવીરણ; પછેપોતાનાપટપદરેકરીને, નાખેશીતસમીરણ. ૧૪ ભીલડી
કેરુભાગ્યવખાણે, દેવસકળએનુકર્મણ; જેપ્રભુજપતપજગ્નેદુરલભ, જોગીન
જાણેમર્મણ. ૧૫ તેપ્રભુશવરીનાંજળઆરોગ્યાં, વખાણેવારંવારણ; એકલાવને
વશભગવાનથાય, નથીનીચઉચ્ચનોવિચારણ. ૧૬ પછેશવરીપ્રતેખાલ્યારધુ-
પતી, માગ્યમાગ્યવરદાનણ; ત્યારેશવરીકહેતમશરણેરાખો, મોક્ષઆપોભગ-
વાનણ. ૧૭ એત્રુકહેતામાંવૈમાનજઆવ્યુ, દિવ્યદહથંધનારણ; તશવરીવૈમા-
નમાંખેઠી, ગઠવૈકુંઠમોઝારણ. ૧૮ એવીકપાકરીકંઠણાનીધિયે, નારીપામીઅ-
પવર્ગણ; દેવપુષ્પનીવૃદ્ધીકરતા, દુંદલાવાગ્યાંસ્વર્ગણ. ૧૯ એમશવરીનોઉ
ધારકરીને, આલ્યાત્યાંથીરણધીરણ; ત્યારેલક્ષમણનેઉપદેશકરોમુને, અધ્યાત્મ
જ્ઞાનરધુવીરણ. ૨૦ પછેલક્ષમણનેઉપદેશકર્યોછે, રામગીતાતેનુનામણ; એક
અખંડજેવ્યાપકઆત્મા, નિશ્ચેકરાવોરામણ. ૨૧ સારાસારવિવેકેકરીને, નિરશ
સેકર્યુંમનણ; પુરણસત્યશાશ્વતજે, જ્ઞાનધનઅગજગમાંદરસનણ. ૨૨ આપ્રપં
ચસરવેમિથ્યાજણાવ્યો, રજ્જુસર્પમૃગતોયણ; જેમહતુતેમજાણ્યુંયથારથ, સ
ર્વઆત્માજેયણ. ૨૩ એમલક્ષમણનેઉપદેશકરી, વિરૂપાક્ષીએઆવ્યારામણ;
પછેપંપાસરોવતીરેઆવ્યા, પોતેપુરણકામણ. ૨૪ વિશ્રાંતિસ્થાનત્યાંછેશિવકે
રૂ, વળીશોભેવિશ્રાંતિવનણ; સ્ફટીકગુફાત્યાંસુંદરદીસે, સ્ફટીકશાલાઉપ
રજ્જખેઠા, પંપાશરોવતીરણ; લક્ષમણનાખોળામાંશિરમુકી, સુતાશ્રીરધુવીર
ણ. ૨૬ વળણ. સુતાશ્રીરધુવીરપોતે, લક્ષમણજીઉછંગરે; પછેસીતાજીનેસંભા
રીને, વિરહેધરતાઅંગરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
આસપ્તકાંડેશવરીમોક્ષનંતરપંપાતીહગમનનામએકવિશતીતમોડકથાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

રાગસામેરી. શીતળછાયાતરૂતણીપંપાસરોવરતીર, લક્ષમણઉછંગેશી-
શમુકીસુતાશ્રીરધુવીર. ૧ સીતાતણોવિરહેથયોઆલ્યાંનેત્રેઆંસુધાર, વનમાં
હેપંખીપશુકીડોલેશજ્વલઅપાર. ૧ તેસુણીશ્રીરધુવીરનેમનચડીશખળીરીસ,

પછેશ્રાપદીધાતેસમેસર્વનેશ્રીજુગદીશ. ૩ રધુવીરકહેહોકોડીલાતારોખુટજેસ્વર
 રંગ, મૃગમૃગીતમનેમારજેપારધીકરતાંસંગ. ૪ ત્યાંશંગકરતાંહતાંત્યારેકરીક
 રણીજેહ, રધુવીરેતેનેશ્રાપદીધોવચનબોલ્યાએહ. ૫ હસ્તિણીહસ્તીસાંભળે
 તમોજ્યારેકરશોસંજેગ, ત્યારેસાતદિનમુછાથશેએગજેદ્રકેરેઅંગ. ૬ મોરનેકહે
 થાઓનપુસકનવગણીમારીલાજ, થશેજન્મમધેસંગતેએકવારસુણુસિંહરાજ.
 ૭ ચકવાચકવીનેકહેથજ્યોતમારોવિયોગ, હુવીરહીનેદેખીકરીતમે ભોગવો
 છોભોગ. ૮ એમશ્રાપસુણીનેસકળખગમગપામ્યામનપરિતાપ, રધુવીરશરણે
 આઠ્યાંપુછવાઅનુગ્રેહેઆપ. ૯ રધુવીરકહેરેકોડીલાતુજકહુશ્રાપસંબધ. તા-
 રોવસંતરતમાંસ્વરઉઘડશેપછીરહેશેબંધ ૧૦ અગમગીનેકહેમારશેજેદિવસે
 કરશોસંગ, નિર્ભયશોરજનીવિષેમાટેનિશાયેરમજેરંગ. ૧૧ હસ્તીનેકહેત્રિયા
 સંગકરતાંથશેમેઘડીમુછાય, મોરનાંઆંસુખીંદુયેકરીવંશવૃદ્ધિથાય. ૧૨ ચકવા
 ચકવીનેકહેકહેશેનિશાતમવિયોગ, દિવસેમળશે દંપતિત્યારેથશેતમસંજેગ
 ૧૩ સિંહનેકહેએકવારસંગેપ્રજાથાશેએક, વિશ્વમાંસહુઉજડકેજેસૃષ્ટીથાય
 અનેક. ૧૪ એમસર્વનોઅનુગ્રેહેકર્યોસમર્થશ્રીરધુવીર, લક્ષમણસહિતવિરાંજ
 તાપંચાસરોવરતીર. ૧૫ આરણ્યકાંડતણીકથાએપુરણથઈપાવન, બુધીપ્રમા
 ણેકહીજીત્યારેશુણોશ્રોતાજન. ૧૬ અપારગુણરધુવરતાણાનવપારતેનોથાય,
 આધાતજળસિંધુભર્યોઘટમાંકેમભરાય. ૧૭ અનેકકવિઆગેયયાવળીયાશેખી
 બઅનંત, કેટલાહમણાંગાયછેપણપાંખેનહિકોઅંત. ૧૮ હરિકથાઅમ્રતસ્વાદ
 અદ્ભુતશ્રવણથીસુખથાય, હરિભક્તિકેરુંમુળપેહેલુંશ્રવણએકકહેવાય. ૧૯
 વળીવિષયીપામરમુમુક્ષનેપ્રિયેલાગેએહ, જેજીવનમુક્તાબ્રહ્મવેત્તાશ્રવણકર
 તાતેહ. ૨૦ હરિકથાનોઆધિકારસહુનેનપુસકનરનાર, જેસાદરેનવસાંભળે
 તેજીવનોધિકાર. ૨૧ સુધાનેસેવતાંમદ્યદેવળીઅજ્ઞઉન્મતથાયે, કથામ્રતેટળે
 મોહમત્સરત્રિવિધીતાપપણાય. ૨૨ સુધાનોઆધિકારસુરનેનઈતરપામેરંચ, હ
 રિકથામૃતઆધિકારસહુનેરાયરંકઉચનીચ. ૨૩ વળીગંગાપાવનકરેસહુનેમાં
 હેખુડતાંબયપ્રાણ, હરીકથામાંહેખુડતાંતેપામેપદનિરવાણ. ૨૪ એઅધિકતા
 હરિકથાનીત્યેજણેવીરલાકોય, જેનીઉપરકેશવકરેકરૂણાતેનિમતિએવીહોય.
 ૨૫ તેમાટેજનઆગસતજીકરોકથામૃતપાન, એથડીઅધસહપરજળેથાયપ્રસન્ન
 શ્રીભગવાન. ૨૬ એઅર્થવાદિમકીતણોહનુમાનનાટકસાર, એજુગસંમતમેળ
 વીનેકર્યોછેવિસ્તાર. ૨૭ પદસાતસેઅડતાળીસપુરાંઅધ્યાયથયાબાવિશ, આ
 રણ્યકાંડકથાકહીતેકૃપાશ્રીજુગદીશ. ૨૮ વલણ. જુગદીશકેરીકૃપાયેજેપ્રાકૃત
 રામકથાકરી, દાસગિરીધરનિમીતમાત્રએકરતાપોતેશ્રીહરી. અધ્યાય. ૨૨
 ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં શ્રીરામચંદ્રેણપ્રમુખંખીઅનુ
 મેહેકથુનામદ્વાવીસતીતમોડધ્યાય. શ્રીરસ્તુકલ્યાણ.

અથ

શ્રી કિષ્કિંધાકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરિત્રેકિષ્કિંધાકાંડલીખ્યતે. રાગધન્યાશ્રી. શ્રી પુરષોત્તમપરમકૃપાળજી, ભક્તવત્સળપ્રભુદિનદયાળજી; શરણાંગતનીકરોસંભાળજી, તમારોશેવકધુમંતિખાળજી. ૧ ઢાળ. છુંખાળમતિશેવકતમારો, સ્વામિપડયોતમશર્ણુ; ભક્તવત્સળખિરદજ્જણી, રાખોપ્રભુનીજયર્ણુ. ૨ વંદુવારવારજીગપદતમારામહારાજ, તમકૃપાએરધુવીરજશકહુરાખજેમુજ્જલાજ. ૩ સહુભગવતીનાચરણનીરજલઘચઢાપુંશીશ, અનુગ્રહેકરોસર્વેમળીતોગાઉગુણજીગદીશ. ૪ સતસંગથીસહુતાપજયેટજેદુઃખઅરોશ, એવાભક્તનેભગવંતમાંહેનથીઅંતરલેશ. ૫ એજેયામાંતોસમાનદિસેઘતરજનનેસંત, એજાખાયઆચરણેકરીજેમહાપુરૂષમહાનંત. ૬ બ્રહ્માનંદમાંસદાજેલેસંતઆનંદધન, વિષયજનડોલેવિષયમાંમલીનજેનાંમન. ૭ સમાનબકનેમરાજઉજ્જવળજેયામાંહેપ્રસંશ, જ્યારેક્ષીરજળજીનુદાંકરેત્યારેજણાયેતેહંસ. ૮ જેમવાયસનેવળીકાકિલાતેસમાનશ્યામજણાય, વસંતમાંપીકરાગપંચમઆલાપીનેગાય. ૯ સ્ફટિકમુક્તારવેતસમપણુમુલેમેતીજણાય, તકપયનુપાનકરતાંસ્વાદથીઓળખાય. ૧૦ એમઘતરજનનેભક્તમાંઅંતરવણોકહેવાય, વિષયીથીદુખઉપજેસતસંગથીસુખથાય. ૧૧ જેમપારસલોહનુકરેકંચનસ્પરસમાત્રેઅનુપ; એમસંમતખળનેકરેસાધુઆપેરહેનિજરૂપ. ૧૨ એવાભગવતીનાચરણવંદુનમુવારંવાર, તમકૃપાએરધુવીરકેરાકરંજશવિશ્તાર. ૧૩ રધુવંસમાંદશરથધેરમમટયાપુરણક્રમ, તેખાળવાપિતુવચનવનમાંનિકળ્યા શ્રીરામ. ૧૪ પંચવટીમાંરક્ષાઆવીસીતાલક્ષમણસાથ, જનકીનુંહરણકરીનેગયેલકાનાથ. ૧૫ તેખાળવાનેનીકળ્યાવનમાંહેશ્રીરધુવીર, સૌમિત્રીસાથે આવિયાપંપાસરોવરતીર. ૧૬ એકથાપુરવેકહીજથારથવિસ્તારીએકમન, હવેકિષ્કિંધાકાંડનિકથાકહુસુખોઆત્મજન. ૧૭ પંપાસરોવરનેત્રેસુંદરસ્ફટિકશિલ્યાય. ત્યાંવિ

રાજેરધુવીરલક્ષમણઅધિકતનશોભાય. ૧૮ લક્ષમણઉછંગેશિશમુકિશયનકિ
ધુરામ, જેમશેષસજ્યાહરિપોઢેક્ષિરસાગરકમ. ૧૯ તેસમેઋષિમુખપરવતઉપ
રમેઠાવાત્તરપંચ, નળનિળજળપુવાનસુશ્રિવમારૂતિખળસંચ. ૨૦ જેમકનકા
દ્રિકમાંપંચશ્રંગએમશોભતાતેઅજીત, જેમઉદયાચપરએકેકાળેઉગિયાઆ
દિત. ૨૧ રધુવીરકેરૂંકાજકરવાઅવતર્યાકપિરાજ, મહાભુતજાણેપ્રગટિયાએમ
શોભતાશુભકાજ. ૨૨ સુગ્રીવેદીઠારામલક્ષમણસરોવરનીતિર, લક્ષમણઉછં
ગેશિશમુકીશયનકરયુરધુવીર. ૨૩ સુગ્રીવડરખ્યોમનવિષેનેધધનુર્ધારીજેહ,
શકેવાળિયેમોકલ્યામુનેમારવાનેએહ. ૨૪ એમવિચારીસુગ્રીવઉઠયોએકલોતે
ણીવાર, રામલક્ષમણભણિધાયોગદાકરમહીસાર. ૨૫ હનુમંતજીયેવારિયોસહ
સાનકરિયેકાજ, હુપરીક્ષાકરીઆવુત્યાંલગીઉભારહોકપીરાજ. ૨૬ સુગ્રીવક
હેસુણોમારૂતીઆજનિશાયેનિરધાર, મુનેસ્વપ્નએવુઆવિયુતેકહુંતમનેવિચા
ર. ૨૭ જાણેવીરબેકોઆવીઆતેણેમાર્યાવાળીરાજ, મુનેકિષ્કિધાનુરાજ્યઆ
પ્યુએવુક્રીધુંકાજ. ૨૮ તેવીરદીઠાઆજમેંત્યારેઉપન્યોમનત્રાસ; હનુમંતકહે
કંઠભયનથીતમેરાખજેવિશ્વાસ. ૨૯ તમેરાયઅહીંઉભારહોનવકરશોમનચી
તાય, જેઉવીરબેએકોણછેહુંકરીઆવુપરીક્ષાય. ૩૦ વળણહુંકરીઆવુપરી
ક્ષાજધનેએમકહીનેકપીવરજયરે, હનુમંતવેગેઆવિયાજ્યાંવીરાજેશ્રીરધુરા
યરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયાંકિષ્કધાકાંડેહનુમાન
શ્રીરામસામીપ્યાગમનંનામપ્રથમોધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨

રાગમારૂ. દીઠાહનુમતેબેવીર, શોભેસ્કાટીકશીલારણધીર; રાજેલક્ષમણ
નેરામચંદ્ર, જાણેઅહસ્પતિનેવળીધંદ્ર. ૧ કેઉદાશીતપસ્વીવિર; જ્ઞાનવિજ્ઞાન
જશનેપુન્ય; સિદ્ધાસાધકમાંનથી નુન્ય. ૨ જેમઆનંદનેસમાધાન, જેવાનિર
ગુણનેગુણવાન; આનંદમોક્ષપ્રોધવૈરાગ, એવાકપીએદીઠામહાભાગ. ૩ વડ
વૃક્ષતળેબેવીર, બેઠાપંપાસરોવરતીર; જેઘવિસ્મેશયાહનુમંત, દિશેવિરકોમા
હાખળવંત. ૪ વડઉપરકપીવરચઢિયા, લાગ્યાકુદવાનેમડગડિયા; કહેછેલક્ષમ
ણનેદેવેશ, ભાઈજેઆકપીનોવેશ. ૫ એનેવજરકછોટોછાજે, વળીકનકનુકોપી
નરાજે; એકપીવરમાહાખળવંત, એનુંનામહશેહનુમંત. ૬ એવાંરામનાંસુણી
વચન, હનુમંતવિચારેમન; મારીમાતેકહ્યુંહતુંમુજને, સુતએજાખશેજેતુજ
ને. ૭ કોપીકનકકછોટોઓળખશે, છેગુપ્તતેપ્રગટલખશે; તેનેસ્વામીજાણજે
સૂત્ર. તેનીશેવાતુંકરજેપુત્ર. ૮ કહ્યુંતુંઅંજનિયેજેહ, મુજસ્વામિમળિયાતેહ;
જેઉપરીક્ષાપરાક્રમજેમાં; કેટલુંએકખળછેએમાં. ૯ એમવિચારીનેહનુમંત, ત
રૂંશાખાનાંખીખળવંત; લક્ષમણેશરમુકીનિવારી, ત્યારેગાજ્યોકપીખળભારી.

૧૦ પંચપરવત ઉચ્ચળીલાબ્યો, નાખવારામઉપરઆબ્યો, રામેસજકર્યુકાડડ, સરપચમુકયાપરચંડ. ૧૧ ઉડાડચાકરથીગિરિપાંચ, લાગીઝટપટતેખાણુની આંચ; તેણેકરીને ઉડયાઆકાશ, હનુમંત ભમ્યાધણુતાસ. ત્યારેવાયુમહ્યા આકાશ, સુણપુત્રએછેઅવિનાશ; સાક્ષાતએશ્રીભગવંત, આબ્યાકરવાઅસુ રનોઅંત, ૧૩ આદિનારાયણુતેશેષ. આબ્યાસ્થાપવાધર્મઅશેષ; માટેથાતુંરા મનોદાસ, સેવાકરજેસદારહિપાસ. ૧૪ સુણિવાયુનીવાણીકપીશ, આવીનામ્યુ રામનેશિશ; અહંદાસોસ્મીકહીવાણી, રાખોસરણેસારીંગપાણી. ૧૫ કરજેડી નેમારૂતતન, સ્તુતિકરતોદિનવચન; જયરધુકુળકમળસુભાનુ, જયખળવન દહનકપાનુ. ૧૬ જયવૈકુંઠનાથરમેશ, જયઆદિનારાયણુશેશ; જયબ્રહ્મસનાત નઠશ, જયમાયાપતિનુગદિશ. ૧૭ જયમંગળરૂપનિધાન, જયભક્તવત્સળ ભગવાન; પરમેશ્વરપુરણુકામ, જયવિશ્વનાઆત્મારામ. ૧૮ જયજીવનાઅંતર યામી, સાક્ષીદૃષ્ટાથરચરસ્વામી; પુરૂષોત્તમપુરણાનંદ, મધુહંતામુરારીમુકુંદ. ૧૯ જયયજ્ઞનાકારણરૂપ, નમુવેદાંતવેદસ્વરૂપ; ધર્મસ્થાપનતમઅવતાર; નમુરામ નેવારંવાર. ૨૦ એમસ્તુતિકરીહનુમંત, સુણીપ્રસન્નથયાભગવંત; સ્નેહઉપ ન્યોશ્રીરધુનાથ, ચાંખ્યોમારૂતીરૂદયાસાથ. ૨૧ એમહરિહરભેટચાજ્યારે, જય જયકારકર્યોસૂરત્યારે; દીધીરધુપતિયેઆશિશ, ચીરનજીવીતુરહેજેકપીશ. ૨૨ તપેરવીશશિજ્યાંલગીધરણી, વળિવેદવિધિકહેવરણી; રહેજેઅક્ષયત્યાંલગીતું ય, સત્યવચનકહુછુંહુંય. ૨૩ અવતારઅંશતુંહરનો. તુંછેભાગઅમરાચરનો; થયોઅંજનીગર્ભસંભુત, તારૂવાધજેખળઅદભુત. ૨૪ એવાંવચનસુણીહનુ મંત, ઘણુંસુખપામ્યોખળવંત; પછિલક્ષ્મણુનેપાયેલાગ્યા, નિજસ્વામિપામી અનુરાગ્યા. ૨૫ લાગ્યાચાંપવારામનાચરણ, કહ્યુનિજદુખઅશરણુશરણુ; હ નુમંતકહેજુગદિશ, છેસુગ્રીવકપીનોઘશ. ૨૬ પેલારશીમુખપરવતમાંહે, વા ણીનાભયથીરહેત્યાંહે; તેનેઆપોઅભેવરદાન, પોતાનોતેકરોભગવાન. ૨૭ તે શુભિત્રિકરોમહારાજ, તેથીસરસેઆપણુકાજ; રામકહેસુણુહોહનુમંત, એવો સુગ્રીવછેખળવંત. ૨૮ વાળીસાચ્યથયુકેમવેર, એનામાતાપિતાકોણુપેર; વાળી સુગ્રીવનીઉતપત્ય, મુજનેસંભળાવોસત્ય. ૨૯ સુગ્રીવનેછેશુંદુઃખ, કેમરહેવા યુછેરપીમુખ; અથઘતિસહુવિસ્તાર, મુજનેકહોવાયુકુમાર. ૩૦ વળણુ વાયુકુ મારતેકહોમુજને, કેમપ્રગટયાએખળવંતરે; એવાંવચનરધુપતિનાંસાંભળી, પછેખોહ્યાકપીહનુમંતરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં ક્રિષ્કધાકાંડે શ્રી રામચંદ્રહનુમાનસમાગમોનામદ્વીતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગચોપાઠ. કહેહનુમંતસુણોભગવાન, એકસમેબ્રહ્માધરતાહતાધ્યાન;

ત્યારેઆવ્યોમનમાંપ્રેમઅપાર, આંસુનોખીંદુપડ્યોતેણીવાર. ૧ તેથીવાનરએ
કમગટયોતેણેકામ, રક્ષરાજકપીતેનુંનામ; તેવીધીનેવહાલોઘણુત્યાંહે, ફરતો
હીંડેવનઉપવનમાંહે. ૨ તેએકસમેઆવ્યોકૈલાસ. ત્યાંસુંદરસરોવરછેસુખરાસ;
છેપારવતીનોદુસ્તરઆપ, જેતેપુરૂષજળસ્પરશેઆપ. ૩ તેપુરૂષટળીનેથાયપ્રેમ
દા, રક્ષરાજતેમાંનાહયોતદા; તતક્ષણનરટળીનેથયોનારસુંદરવેશઅતીસકુમા
ર. ૪ રંભાથડીતેનુંઅદભુતરૂપ, તનમડીતઅળંકારઅનુપ; સુંદરઅંગઆ
ભુષણુચીર, તેનારીઉભીસરોવરતીર. ૫ ત્યારેજતાહતાકંઠધંદ્રનેરવી, તેણેદી
ઠીનારીઅભીનવી; તેમોહપામીઉતર્યાનર્ધ, ધીરજગદ્ગજાળીયોકંદર્ધ. ૬ તેચી
નીઉપરપડ્યુંએવ, પાછાવળીગયાલાજ્યાદેવ, હવેકંદ્રનુંવીર્યનસ્તકેપડ્યું, શુ
કસુરજનુગ્રીવાયેઅડ્યું. ૭ તેથીએપુત્રથયાતતકાળ, વાનરવેશપ્રચંડવિશાળ;
ત્યારેશ્ચ્છાનેથઈચીંતવણી, આવીપ્રાર્થનાકરીઉમયાતણી. ૮ થયાંપ્રસન્નપારવ
તીતદા, રક્ષરાજેનકર્યોજદા; પછેતેડીરક્ષનેસહિતકુમાર, વીધીઆવ્યામુતલોક
મોઝાર. ૯ પરવતરશીમુખપાશવીશેક, રચ્યુંનગરકીષ્કંધાએક; રક્ષરાજને
આપ્યુતેહ, થાપ્યોભુપકરીવીધીયેએહ. ૧૦ પછેખન્યોપુત્રનાંપાડ્યાંનામ. વી
ધીમયાસત્યલોકજધામ; વાસવવીર્યશીશઅનુશર્ચુ, વાળીનામતેસુતનુધર્ચુ.
૧૧ પડ્યોસુરજનોગ્રીવાયેકામ, તેનુંધર્ચુસુગ્રીવનામ, ઘણાદિવસએમકરતાંગ
યા, પુત્રખન્યોતેમૌઢાથયા. ૧૨ વાળીનેસોંપ્યુંસહુરાજ, ગયોરક્ષતપકરવાકાજ
મયકન્યાતારાસુભમતી, તેપરણ્યોવાળીમહાસતી. ૧૩ સુક્ષેણકન્યારૂમાજેહ,
સુગ્રીવસુંદરીપરણ્યોતેહ; મોટોવાળીનાનોસુગ્રીવ, કરેરાજસુખખળનાશીવ.
૧૪ ત્યારેઈદ્રત્યાંઆવીતતકાળ, વાળીનેઘાલીવીજ્યમાળ; રણમાંસદાવીજ્યક
હેવાય, સનમુખસન્નનીરખળથાય. ૧૫ પછેસુરજઆવ્યાસુગ્રીવકનેસુગ્રીવપાસે
સોંપ્યોમુનેમારાગુરૂસુરજપ્રકાશ, આજ્ઞામાનીરેલોહુપાસ. ૧૬ સંભાળજેતુંએને
સદાએમકહીગયાદીનકરતદા; પછેવાળીનેસુતઅગદથયો, મહાખળીયોતારા
નોજયો. ૧૭ દોહરા. હનુંમંતકહેરઘુપતીસુણોરાજવલોગ્યનરામ, એકમહીપાસુ
રનોદીકરો, હુંદભીતેનુંનામ. ૧૮ મહાખળીયોતેઅસુરથયોફરતોપ્રથવીમાંહે, કે
ઈજેધોતેનેમળયોનહિલુદ્ધકરવાનેત્યાંહે. ૧૯ પછીજમરાજપાસેગયોકહેલુ
દ્ધકરોમુજસાથ, કેવઢનારોદેખાડકોઅળવજેછેમુજહાથ. ૨૦ ત્યારેહુંદભીનેજ
મરાજકહેતુંજકીષ્કીધામાંહે, તુજસાથેવઢશેકપીવાળીરહેછેત્યાંહે, ૨૧ એસું
સુણીકીષ્કીધાઆવીયોરજનીચરતેણીવાર, સીંહનાદકરીમૌઢાથયોસતજેજ
નવીસ્તાર. ૨૨ તેનાદસાંભળીવાળીનેચઢીયોમનમાંક્રોધ, તતક્ષણસનમુખઆ
વીયોલુદ્ધકરવાનેજેધ. ૨૩ ખળવંતવિરખેખાઝિયામક્ષલુધકરતાત્યાંહે, એકમુ
ષ્ટીમારીવાળીયેહુંદભીનાશીરમાંહે. ૨૪ તેઅસુરભમીપ્રથિવીપડ્યોત્યારેકીધોપા

દુપ્રહાર, દુદલીઅત્યુપામિયોપ્રાણુગયોતેણીવાર. ૨૫ પછીચરણઝાલીતેશખ તણાઉછાલ્યું નભમાંહે, અતકદેહઆવીપડયોરશીમુખપરવતન્યાંહે. ૨૬ ધણા રૂપીરહેછેત્યાંતેપામ્યામનપરિતાપ, સઉમાંમોક્ષમાતંગમુનિતેણેદીધોઆપ. ૨૭ જેણેકર્મઆતુકરયુતેઆવેપરવતમાંહે, તોખળીનેભસ્મથજેતદાએવું બોલ્યા ત્યાંહે. ૨૮ માટેવાળીયેનવજવાયત્યાંરશીમુખપરવતમાંહે, તેદીનનુતનઅસુ રનુંખોખુંપડયુંત્યાંહે. ૨૯ તેકરંકઉપરઉગીયાસપ્તતાડતરજેહ, એકદીવસમા તંગમુનીમળ્યાવાળીનેતેહ. ૩૦ ત્યારેપાયેલાગીપુછીયુંકહોમુજનેમુનીદેવ, કોનેહાથેમરણમુજથાશેનીરયેએવ. ૩૧ પછીમુનીકહેશુણવાળીતુંકહુતુજસા ચોબોલ, પેલાકરંકઉપરઉગીયાસપ્તતાડથઇગોળ. ૩૨ તેવેધેએકબાણથીએ વોખળીયોજેહ, તેનરતુજનેમારશેસત્યમાનજેએહ. ૩૩ એવુંકહીમુનીવરગ યાસાંભળોશ્રીરઘુરાય, હવેવેરથયુંબેવીરને, તેનિકહુંકથાય. ૩૪ વળણ. તેની કહુંકથાયરેજેમવેરથયુંબેવીરને, તેસુણતાંસદેહજયહનુમંતકહેરણધીરને. ૩૫ ઈતીશ્રી રામચરીત્રેસંમતવાદમીટીનાટકધારાયાંટીષ્ટીધાકાંડેશ્રીરામચંદ્રહનુ માનસંવાદેવાળીસુગ્રીવયોરૂપાત્તકથનનામત્રતિયોધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગસામેરી. અંજનીસુતકહેસાંભળો, તમોસ્વામીશ્રીમહારાજ; સુગ્રીવ વાળીકિષ્કિધામાં, કરતાનિરભેરાજ. ૧ ત્યારેદુદલીનોપુત્રકહીયે, મયાસૂરતેનુ નામ; તેપિતાકેરૂવેરલેવા, આંબ્યોતેણેઠામ. ૨ તેણેવાળીસાથેયુદ્ધકર્યું, પછેહારીયો રણમાંહે; એકવીવરમાંપાતાળમારગ, નાશીપેઠોત્યાંહે. ૩ તેઅશુરનીપુઠેથયા; સુગ્રીવવાલીવીર; તેગુફમાંહેપેઠોવાલીયુદ્ધકરવાધીર. ૪ તેવીવરનેમુખરહો સુગ્રીવ, રક્ષાકરવાપુઠ, માંહેખન્યોખળીયાયુદ્ધકરે, મારેપરસ્પરમુંઠ. ૫ એમ ધણાદીનત્યાંવહીગયા. નવમરણ્યામ્યોતેહ; ત્યારેસુનુદેખીઆવ્યાપુરમાં, યક્ષ ધ્રીન્નરજેહ. ૬ ઉજડવાલાગ્યાનગર; સુગ્રીવેજાણીવાત; ત્યારેગુફનેમુખઢાંકી યો, એકપ્રાઢગીરીવિખ્યાત. ૭ સુગ્રીવઆવ્યોનગરમાં, કર્યાજક્ષધ્રીન્નરદુર; વી શમાસવીતીગયા, નવઆવ્યોવાળીસૂર. ૮ ત્યારેસરવેજાણયુંમુવોવાળી, થયુ વિપરીતકાજ; પ્રજપ્રધાનેમગીબેસાડયો, સુગરીવનેત્યાંરાજ. ૯ પછેવીશમા સેવાળીયેમાર્યા નિશીચરભુર; આવ્યોગુફનેખારણે, ગીરીઢાંકયોદીઠોસુર. ૧૦ સુગ્રીવનેદીઠોનહિત્યારેચઢયોમનમાંક્રોધ; એખધુમુજનેગયોમુકી, નકરીમારી શોધ. ૧૧ એવીરશાનોવેરીમારો, ધાર્યુંવીપરીતકાજ; મુનેમુવોજાણીનગરમાંજ ઈ, બેઠોકરવારાજ. ૧૨એણેકારજશત્રુનુંકર્યું, મુજલાજલોપીસુખ; હવેતજુએ નેસર્વથા, નવજેઉએનુંમુખ. ૧૩ દેશતજુએદયાવીણ, સ્નેહરહિતખંધુમિત્ર; ગુરજાનહિણુદુરમુખીનારીતજુએતેઅપવિત્ર. ૧૪ એવુંવિચારીનેધાયોવાળી,

શસ્ત્રલેઠનેશુર, સુગ્રીવનેમારવાઆવ્યો, નગરમાંબળપુર. ૧૫ સુગ્રીવનાઠેત્યાંથ
 ડીનળનીળજાંબુવંતહુસહિતસાથેઆવ્યા, રસીમુખપરવતઅંત. ૧૬ સુગ્રીવને
 હણવાતદા, ધાયોપુંડળલીધીવાટ; નવઅવાયુપરવતવિષે, મુનિશ્રાપનાભયમા
 ટ. ૧૭ છેબળેબન્યોબરોબર, સુગ્રીવવાળીરાય; ધણુનિજ્યમાળાકડમાં, તેણેક
 રીનવજીતાય. ૧૮ પછેનગરમાંવાળીરહ્યો, નિજરાજકરતોતેહ; સુગ્રીવનીસ્રીધે
 રરાખી, રૂમાનામેજેહ. ૧૯ તેદિવસનોસુગ્રીવદુખી, રહેછેગિરિમોઝાર; અમોઆ
 રજણુપાસેરહ્યાછુંકરવાએનીસાર. ૨૦ એમકારેયયુવેરજે, સુગ્રીવવાળીવીર;
 એઉત્પત્તીતમનેકહી, રઘુપતીશ્યામશરીર. ૨૧ સુગ્રીવમેળવ્યમુજને, રઘુવિ
 રકહેહનુમંત; કરાવ્યમીત્રીએનીસાથે, વાયુસુતબળવંત. ૨૨ એનાશતરૂનેમા
 રીકરીને, અપાટુનિજનાર; રાજ્યાસનસુગ્રીવનેહું, બેસાડુનિરધાર. ૨૩ હનું
 મતએવુંસાંભળીને, ગયાસુગ્રીવપાસ; વ્રત્તાંતસહમાંડીકહ્યું, એરામછેઅવિના
 શ. ૨૩ તેવચનસુણીનેશુરજનંદન, પામીઆઆનંદ; ધન્યવીરતુંહનુમંતમુજ
 ને, મેળવ્યાજગવંધ. ૨૫ અનેકવાનરસાથસુગ્રીવ, આવ્યોતેણીવાર; સાષ્ટાંગ
 કરીરઘુવીરચરણે, નમ્યોભાનુકુમાર. ૨૬ બેકરગ્રહીસુગ્રીવને, ઉઘાડ્યોરઘુના
 થ; રહેસાથેયાંપીયો, મેલ્યોમુસ્તકહાથ. ૨૭ મળીસ્વસ્થથઈબેઠાપછે, સુગ્રીવને
 રઘુરાય; વામરસભાજેઠરામને, મનમાંહરખનમાય. ૨૮ પછેઅગ્નિત્યાંચેતાવી
 યો. મારૂતેતેણેકામ; બેપાસબેહુબેસાડીયા, સુગ્રીવનેશ્રીરામ. ૨૯ અગ્નિકેરીસા
 શ્વીયે, પછેકર્યામીત્રાચાર; કપીસરવેહરખપામ્યા, થયોજ્યજ્યકાર. ૩૦ રામક
 હેસ્ત્રીનેરાજઅપાવું, મારૂવાળીકીસ; કહેસુગ્રીવસીતાશોધમગાવું, મારીયેદ
 શશીશ. ૩૧ પછેસુગ્રીવતેડીચાલીચો, સૌમીત્રીશ્રીરઘુનાથ; રસીમુખપરવત
 આવીને, મળીબેઠાસરવેસાથ. ૩૨ એકમનોહરમંડપરચ્યો, કરયુંસભાકેરૂકા
 મ; એકસુંદરઆસનરચીને, બેસાડીયાશ્રીરામ. ૩૩ સુગ્રીવકહેએકબ્રહ્મરાક્ષ
 સ, સુંદરનારીસંગ; આકાશમારગલઘજતો, તેઢીઠાઅમોશ્રીરંગ. ૩૪ ઘણુંરૂ
 દનકરતીકામની, તેણેઢીઠાઅમનેઆહે; ત્યારેચીરપદરેબાંધી, ભુષણનાંખીયાં
 ગિરીમાંહે. ૩૫ રઘુવીરકહેતેલાવોક્યાંછે, જોઉંએઅલંકાર; સીતામળયાસમ
 થશેમુજને, માનીશહુંઉપકાર. ૩૬ હનુમંતજીયેલાવીઆપ્યાં, ભુષણનેપટચી
 ર; તેરૂદેસાથેયાંપીને, ગદગદથયારઘુવીર. ૩૭ પછેસીતાનેવિરહેકરી; ઘણુંરૂ
 દનકરતારામ; રઘુવીરરોતાંસરવેરોયા, થયોશોકસમાન. ૩૮ સુગ્રીવઆપેધીર
 જબહુ, એમનાકીજેનાથ; શોધમગાવુંસીતાની, મુજસંગબળીયોસાથ. ૩૯
 જોજનકીનવમેળવુંતો, શુણોસારીંગગ્રાણુ; તોકદપશુધીનરકમાં, હુંપડુનિરચે
 બણ, ૪૦ નળનીળજાંબુવાનમળી, હનુમંતજીમુજસાહે; ભુગોળઉંધુંકરીના
 ખે, કાળનેકરસાહે. એવાંવચનસુણીસુગ્રીવનાં, પછેબોલ્યારઘુપ્રત્ય; સુણક

પીપતિહુંકરૂં, પ્રતીજ્ઞામાનજેતુસંત્ય. ૪૨ તુનેરાજસ્ત્રિઆપ્યાવિના, જ્ઞેમગા
તુંપરિશોધ; મુનેઆણુંદશરથરાયની, એપ્રતિજ્ઞાઅવિરોધ. ૪૩ એમપરસ્પર
આપ્યાંવચન, આનહીયોસહુસાથ; હનુમંતઆદેકપીસરવે, શેવતારધુનાથ
૪૪ વળણ, શેવતાશ્રીરધુવીરને, જેકપીમોટાબળવંતરે; એમરામલક્ષમણર
હ્યારૂપિમુખ, સતોપ્યાશુખવંતરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટ
કધારાયાંકિષ્કિંધાકાંડેશ્રીરામસુગ્રીવયોમૈત્રી કણ્ણાતઋશ્યમુખાગમનંનામચતુ
ર્થો અધ્યાય. ૪.

અધ્યાય ૫.

રાગમારૂ. પ્રતિજ્ઞાકરીઅન્યોઅન્ય, પછેબોલ્યાશ્રીવચન; સુણસુગ્રીવતું
મુજવાણ, મારૂવાળીનેએકેબાણ. ૧ ત્યારેસુગ્રીવકહેમહારાજ, વાળીવધએમ
નાહિથાયઆજ; પેલાસપ્તતાડએકબાણ, જેકોવેધેપુરૂપપ્રમાણ. ૨ તેથીવાળી
એનીશ્યેમરે, બ્રહ્માદિકથીતેનવઉગરે, તવબાણમુકયુરંધુવીર, વેંધ્યાસપ્તતા
ડરણધીર. ૩ મારીખોખાનેકોકરચરણ, ઉડીપડીયુંદીગાંતરધરણ; પછેસુગ્રી
વનેકહેરામ, હવેકરવાળીસાથેસંગરામ. ૪ તુજપુઠેઆણુંછુંહુંય, મનભયન
વરાખીશતુય; બન્યોબંધુછેરૂપેસમાન, વિચાર્યુંએમશ્રીભગવાન. ૫ આજખ
વાનેસુગરીવનુંરૂપ, ઘાલીમાળત્રિભોવનભુપ; પછેઆજ્ઞાઆપિશ્રીરંગ, આ
લ્યોસુગરીવપામીઉમંગ. ૬ કરીગર્જનાજઈપુરપાસ, પડ્યોસરવનગરનેત્રા
સ; જાણ્યુવાળીમહાબળાશવ, આવ્યોજીહ્વકરવાસુગરીવ. ૭ તેસુણીનેઉઠ્યો
તતકાળ, ગ્રહીહસ્તમાંગદાવિશાળ; તેસમેઆવીતારારાણી, બોલીકરજેડીને
વાણી. ૮ સ્વામીસાંભળોમુજવચન, જીએવાતવિચારીમન; યુદ્ધકરવાજશો
નહિઆજ, કાંઈકારણછેમહારાજ. ૯ આટલાદિનસુગરીવવિર, તમથીડરતો
રણધીર, ભયપામીનઆવતોઆંહે, રહ્યોકાયરથઘગિરિમાંહે. ૧૦ આજયુદ્ધ
કરવાનેઆવ્યો, એટલુંબળક્યાંથકીલાવ્યો, કોઈજેવમજ્યોએનેઆજ, પામ્યો
પક્ષમોહોટુંથયુંકાજ. ૧૧ બાકીએનુંશુંબળમાન, થયોતેનેબળેબળવાન;
મેંશુણીછેએવીવાત, રાયદશરથધેરસાક્ષાત. ૧૨ ત્યાંજન્મધર્યોજીગદિશ, બ્ર
હ્મપુરણમાયાઈશ; પાળવાનેપિતાનુંવચન, તેપ્રભુનીકળ્યાછેવન. ૧૩ સીતા
શુંદરીતેનીવરીશ, ગયોહરણકરીદશશીશ; તેનીશોધકરતાવનમાંહે, રામલ
ક્ષમણઆવ્યાઆંહે. ૧૪ મળ્યોસુગરીવએનિરધાર, તેસાથેકર્યોમિત્રાચાર; પ્ર
ભુનીપ્રેરણાયેપ્રબુધ, આવ્યોસુગરીવકરવાયુદ્ધ. ૧૫ તેમોટેત્યાંજશોનહિનાથ,
જીતશોનહિસુગરીવસાથ; નિશ્યેમારશેતમનેરામ, છેસમરથપુરણકામ. ૧૬
જેનાભયથકીકપેકાળ, જેનીઆજ્ઞામાનેલોકપાળ; તેપ્રભુએધર્યોઅવતાર, ઉતાર
વાનેભુમિનોભાર. ૧૭ ધર્મસ્થાપનકરવાકાજ, કરેભુતમાંમહારાજ; માટેમાને

મારવચન, જોકેસળધછોસ્વામીન. ૧૮ સુણીતારાનીએવીવાણી, બોલ્યોવા
ળીઅહતાઆણી; જ્યમાળછેમારેગ્રીવ, મુનેનહિજીતેસુગરીવ. ૧૯ અમોબે
બંધુનેવિરોધ, શુંકરવારામકરશેઠોધ; નથીકર્યોએમનોઅપરાધ, શુંકરવામુને
હણશેસાધ. ૨૦ ધર્મસ્થાપનપુરણપ્રહ્લ, તેકેમકરશેઅધરમ; જોએપ્રભુહશેપ્ર
તક્ષ, કદાપિએનીકરશેપક્ષ. ૨૧ વિનાવિરોધએનિષ્કામ, શુંકરવામુનેમારશે
રામ; જોમુનેહણશેરધુપત્ય, નીશ્યેપામીશહુસદગત્ય. ૨૨ હરિહાથેમરણસંબં
ધ, છુટશેજન્મમરણનાબંધ; તેમાટેસાંભળસતિએહ, બન્યોવાતેનિરસદેહ.
૨૩ નથીસુગરીવનોકાંઠભાર, ક્ષણમાંહેમનાત્રુહાર; પ્રભુથીભવનુંદુખવામુ,
રામહાથેપરમપદપામુ. ૨૪ શુણસાધવીર્યીતામુકી, નથીબોલતોહુકાંઠચુકી;
એતુકહીનેઈદ્રકુમાર, આવ્યોયુદ્ધકરવાપુરબહાર. ૨૫ વળણ. પુરબહારઆવી
યુદ્ધઆરંભ્યુ, બન્યોખળીયાવીરરે; એકએકનેમારેગદા, નવહારપામેકોધિરરે.
૨૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકી નાટકધારાયાંકિટકષિકધાકાંડેસપ્તતાડ
વીભેદનાતતારાવાળીવિબોધનનામપંચમોઅધ્યાય. ૫.

અધ્યાય ૬.

રાગમારૂ. પછીવાળીકોઘેગડગડિયો, સુગરીવઉપરરીશેચઢીયો; ખાઝયા
બન્યોવીરબળવંત, રીશેરાતાઅધરડશેદંત. ૧ ગદામુકીને બન્યોવીર, મલ
યુદ્ધકરેરણધીર; મુષ્ટિપ્રહારકરેપદધાય, શીશેશીશકુટેમહાકાય. ૨ પદપ્રહારેધ
રૂજેછેધરણ, થયોસુરજધુધળવરણ; કપ્યાદીગજશળકયોશેશ, ભયપામ્યાતે
અમરઅશેષ. ૩ જેવામેરૂનેમંદ્રાચળ, એવાછેકપીસ્થળસબળ; પરછંદાપડે
પદધાય, દારૂણયુધકોઠયેનવજેવાય. ૪ કરેવાળીસુગરીવસંગરામ, હાહાકાર
હવોતેઠમ; વીજેમાળવાળીનેગ્રીવ, તેથીહારપામ્યોસુગરીવ. ૫ બળક્ષીણુથ
યુતેણીવાર, સુગરીવેસેહેવાતોનથીમાર; થયોદુખીયોજાણેઆવ્યુંમરણ, ઉઠે
બેસેપડેછેધરણ. ૬ ત્યારેસુગરીવેસમર્થાશ્રીરામ, વારેધાજ્યોતેસુંદરશ્યામ;
વેશુણીનેઆવ્યારધુવીર, સાથેલક્ષમણજીરણધીર. ૭ જીવેરામલક્ષમણરહીદુર
બળઅતુલીતવાળીશુર; દીઠોસુગરીવપામ્યોહાર, બળક્ષીણુથયુંનીરધાર. ૮ વી
જેમાળતણોમહીમાય, દ્રષ્ટીયેબળહરણજથાય; વાળીસનમુખરહેજેકોય, તે
નુંબળઆકરપણહોય. ૯ એમજાણ્યુંશ્રીભગવંત, કપટેઆણુવાળીનોઅંત;
છેકરતુંઅકરતુંસમર્થ, તોયવરનથીકરતાવ્યર્થ. ૧૦ પછેકોપ્યાપુરૂષપુરાણ, ક
ર્યોધનુષેશરસંધાણ; તરૂંઓથેરહીભગવન, માર્યુંખાણુવાળીનેતન. ૧૧ રૂદેભેદુ
તેખાણુકરાળ, તેણેવાળીપડ્યોતતકાળ; ત્યારેપાસેઆવ્યારધુવીર, કપીસહી
તશુમીત્રીધીર. ૧૨ વાળીયેતવદીઠારામ, કોટીકંદર્પશુંદરશ્યામ; રાખીધિરજ
બોલ્યોવચન, વાળીકહેશુણુશ્રીભગવન. ૧૩ પ્રભુપ્રગટચારધુકુળમાંહે, ધર

મસ્થાપવાઆવ્યાઆંહે; આવુંકરવુંઅનુચીતકામ, તમનેનધટેહેરામ. ૧૪ છ
ળભેદકરીમુનેમારો, ગયોક્ષત્રીધર્મતમારો; એકપત્નીવૃતકરોઅન્યા, આજવ
રીઅપકીરતીકન્યા. ૧૫ સત્યવંતપ્રતાપીધીર, રણપંડીતછોરધુવીર; ભેદયુંક
પટકરીમુજતન, લાગ્યુંરવીકુળમાંલાંછન. ૧૬ એવુંકર્મકરેરધુરાય, અપકીર
તિત્રીલોકમાંથાય; જેમમૃગનેમારેકીરાત, તમોએમકરયુંજગતાત. ૧૭ મને
મારવોતોચેતાવી, તોહુંજણતજતજેકાવી; રામકહેઅલ્યાપારધીજેહ, ક્યાંમા
રેમગચેતાવીતેહ. ૧૮ તેનોહોયેકધયોદ્ધેવીર, કપીવનચરજત્યઅધીર; છુવ
નચરપણમારાંકર્મ, છેવીઠીતત્રીલોકમાંપર્મ. ૧૯ તમોકર્તાઅકર્તાસમર્થ, તમ
આગળમુજબળવ્યર્થ; પણઅધરમશોહતોમારો, જીવોધર્મવીચારીતમારો ૨૦
ધર્મસ્થાપનતમઅવતાર, મુનેમારચોઅધર્મઅપાર; રામકહેસત્યવૃતછેમારૂ,
વીનાઅધરમકોનેનમારૂ. ૨૧ રાખીઅનુજવધુતેપર્મ, એથીબીજેકીયોઅધર્મ;
રૂમારામાસુગ્રીવનીજેહ, લાગ્યુંપાપતેભોગવીયેએહ. ૨૨ તેમાટેમેંતુજનેમાર્યો,
મોટાઅધરમએહવીચારયો;વાળીકહેતમોસુગ્રીવસાથએશીમીત્રીકરીરધુનાથ
. ૨૩ મુનેમલ્યાહોતમહારાજ, તોહુંકરતતમારૂંકાજ; જઠરાવણમારતરણમાં,
સીતાનેજાવતએકક્ષણમાં. ૨૪ એરાવણમારોચોર, શુણોકૌશલ્યરાજકીશોર;
મેંબગલમાંપાલ્યોએને, પુત્રપારણેબાંધ્યોજેને. ૨૫ એમાંશુંકરવુંતુંકાજ, એને
બાંધીનેજાવતઆજ; પણભલુથયુઆચરણ, તમહાથેહુંપામ્યોમરણ. ૨૬ મા
રાભાગ્યતણોનહિપાર, મારાપુરવપુન્યઅપાર;શુનીપ્રસન્નથયારધુરાજ,વાળીજી
વાડુંતુજનેઆજ. ૨૭ તુનેઆપુજીવતદાન,માગ્યમાગ્યકપીવરદાન;વાળીકહેશુ
ણીયેરધુરાય,એવુંમરણફરીનવથાય ૨૮ અંતકાળનીસારૂંજેગી,કરેભજનઅલ્પ
રસભોગિ;અતેપામેતેમોક્ષનીદાન, પણપાસેક્યાંથીભગવાન. ૨૯ દૃષ્ટીગોચરતેમ
જીઆજ,મારીપાસેઉભાછોમહારાજ; આથીલાભબીજેધરીમન, કોણકારણરા
ખુંતન. ૩૦ ધન્યશુગરીવબધુધીર, મુનેમેળવ્યાશ્રીરધુવીર; નહોયેવીરગુરૂતું
મારો, ઉપગારશોમાનીશતારો. ૩૧ કરાવ્યુંરામનુંદરશન, અપાવીગતિમુજને
ધન્ય; શુણબંધવચતુરસુજણ, હુંમુકુછુંમારાપ્રાણ. ૩૨ હવેકરજેતુંનગરનુંરા
જ,અંગદનેખાપજેયુવરાજ; એવુંકહીકાઠીકઠેથીમાળ, ઘાલીસુગરીવનેવીજે
માળ. ૩૩ શુણોરધુપતિદિનદયાળ, મુજપુત્રનીકરજેસંભાળ; છોભક્તવત્સળ
શ્રીરંગ, એઅંગદછેતમારેઉછંગ. ૩૪ એવુંકહીરામસાનીધ્યજણ, તજ્યાવાળી
ચેતતક્ષણપ્રાણ; પામ્યોસદગતિઈંદ્રકુમાર, ગયોવૈકુંઠમાંતેણીવાર. ૩૫ વલણ.
વધકુંઠમાંતેગયોવાળી, મુકયુરામનીસીનીધ્યતનરે; પછેતારારાણીવાળીતણી,
તેઆવીકરતીરૂદનરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત્વાલ્મીકી નાટકધારાયાંશુગ
રીવવાળીસંગરામે શ્રીરામેણવાળીવધોનામ પષ્ટોઅબ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસારંગ. હવેવાળીતણીરાણીછેતારા, સતીશીરોમણીજેહ; પછીઅંગ
 દુષ્ટનેઆગળકરીને, રણમાંઆવીતેહ. ૧ ત્યારેકરજેડીરધુવીરપ્રત્યે, તારાબો
 લીવાણ; હવેએકબાણમુકીનેમુજને, મારોસારંગપાણ. ૨ હેઅયોદ્ધાપતીતમે
 મારાપતીનેશુંકરવાનેમારયો; હુપતીવૃતાનેવિધવાકરી, શણગારઉતાર્યોમારો
 ૩ એમકહીપછીવાળીપાસે. બેડીતારારાણી; વિવિધપ્રકારેવીલાપકરંતી, રો
 તીમધુરસ્વરતાણી. ૪ ત્યારેશ્રીરધુપતીયેપાસેઆવીને, તારાનેસમજાવી; બા
 ધશુંકરવાકલપાંતકરેછે, એસખીતવાતજેભાવી ૫ તુકેનોશોકકરેછેસુંદરી,
 કહેમુજનેતેવચન, જોદેહનોશોકકરેતો, એતુજપાસેપડયુંછેતન. ૬ અનીત્ય
 આશાશ્વતનાશવાન, એપંચભુતનુંશરીર; તેકર્માનુસારેથાયજાય, તેનોશોકક
 રેનહીધીર. ૭ વળીતુંકહીશહુઆત્મનેરહુછું, એમોટોઅવીવેક; અખંડઅજ
 અવીનાશીઆત્મા, એતન્યદ્રષ્ટાએક. ૮ અપરિછીન્નમાટેએપુરણ, જયનઆવે
 જેહ; દુષ્ટપરહિતમાટેસુખસાગર, અમરઆત્માએહ. ૯ તેમાટેએએમક્યેજેનો,
 શોકકરેતેકેક; નાશવંતનુંદુષ્ટશુંધરવું, અખંડનોશોશોક. ૧૦ એમરામેતારા
 નેઉપદેશી, પ્રતિબોધબહુહીધો; રામવચનેઅગસ્તે, શોકનોસિંધુશોષીલીધો.
 ૧૧ પછીતારાસમજાપાયેલાગી, રધુપતીનેતેણીવાર; મસ્તકકરમુકીનેવળતા,
 બોલ્યાજગદાધાર. ૧૨ અરેતારાસુગરીવનેવર, તુજરહેશેસત્યપ્રમાણ; મુજ
 આજ્ઞાયેપતીવૃતતાઈ. નહિભાગેનીરવાણ. ૧૩ કોઈયેનહીકરેનિંધાતારી, માટે
 વચનમુજપાળ; પછીસુગરીવનેતેતારાસોંપી, નંખાવીછેવરમાળ. ૧૪ એમ
 દેવચરીત્રછેવણાંઅટપટાં, અવટઘટાવેજેહ; એજેઠકોઅન્યમનુષ્યકરેતો, પડે
 નરકમાંતેહ. ૧૫ જળઉપરજેણેપૃથ્વીરાખી, સ્થંભવીનાઆકાશ; એવાપ્રભુ
 છેએકસ્વતંત્રજ, અખંડઅજીતઅવિનાશ. ૧૬ તેપ્રભુકરેકરાવેકરતવ, તેથા
 સત્યપ્રમાણ; તેજેઠનેકોઅન્યકરેતો, નરકપડેનીરવાણ. ૧૭ પછીતારાનેપટ
 રાણીકરીને, સોંપીસુગરીવનેહાથ; પછીસુગરીવપાસેવાળીકેરી, કરાવીક્રિયા
 રધુનાથ. ૧૮ વળિઅંગદનેપોતાનોકરયો, શિરહસ્તમુક્યોરધુવીર; હવેસુગરી
 વનેકહેજઓનગરમાં, રાજકરોમતીધીર. ૧૯ અમોરખીમુખઉપરરહીગાળી
 શું, ચોમાશુચારમાસ; ત્યારેસુગરીવકહેપ્રભુતમોપધારો; પહોંચેમારીઆશ.
 ૨૦ શુભોમીત્રમુજભાઈભરત, તેભોગવેછેવનવાસ; ત્યારેહુકેમપુરમાંપ્રવેશક
 રું, દુષ્ટજેઠનેથયોછુંઉદાશ. ૨૧ જેમનાનાખાળકનેમુકીને, વીદેશેજએમાત;
 તેમહુઆવ્યોછુંએનેમુકી, પુન્યપવિત્રએભ્રાત. ૨૨ પછીલક્ષ્મણનેમોકલીયા
 પોતે, કિષ્કિંધામોઝાર; રાજ્યાભીષેકકર્યોવીધીયેથપી, સુગરીવનેતેણીવાર.
 ૨૩ અંગદનેસેન્યાપતીથાપ્યો, વરત્યોજયજયકાર; સુગરીવકાજ્યલાવેનિ

ત્યે. રાજનીતીવહેવાર. ૨૪ પછીરખીમુખઉપરરામરહ્યાછે; સાથેલક્ષ્મણવીર;
શ્રીરઘુવીરનીશેવાકરતા, અંજનીસુતરણુધીર. ૨૫ એવેગરીખમરૂતુવીતીગઈ,
આળ્યાયોમાસાનાદન; વીદ્યુતચમકેનભવનગાજે, વરસેછેપરજન્ય. ૨૬ તરૂંક
સુમીતશેભેનવપણવ, રમ્યગીરીચોપાસ; મધુપનીકરગુંજરવકરતા, લેતામ
કરંદવાસ. ૨૭ વાસલેતામધુકરગુંજે વૃષ્ટીઅગનીતથાય; ત્યારેલક્ષ્મણનેરઘુવી
રદેખાડે, વૃષાઝતુશોભાય. ૨૮ વળણ. વૃષાઝતુનીશોભાઅદભુત, ધનગાજેન
ભમાંહરે; મોરકળાકરીનાચતા, બપૈયાએલેત્યાંહરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં
મતવાદમીડીનાટકધારાયાંકિષ્કીંધાકાંડેતારાવીલાપેશ્રીરામેણુશોકનીવાર્ણેશુગ
રીવરાજ્યાલીપેકેનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮

રાગમહાક્ષાર. રઘુવીરકહેતુંજેનેલક્ષ્મણવૃષાઝતુશોભાયરે, વનવેલીકુશ
મીતપોલેપત્રીશબ્દશુંદરથાયરે; દેખીવારીદમોરનાચેકરેમુદીતકળાયરે, જે
મવીરતીવંતહરીભક્તનેદેખીહરપ્રામેકાયરે. ૨ ધનમાંહેદમકેદામનીજેમખ
ળપ્રીતસ્થીરનવરહેક્યમે, જેમધનવરસેનીચોઉતરીજેમવીધાપામીબુધનેનમે
કચ્ચવાતપુંદગીરીસેહેખળવચનસાધુજેમરે, લપટાયોકરદથભુમીપરજીવનેમા
ચાત્યેમરે. ૪ નદીસુંદ્રભરીઉભરાધ્યાલીજળદશોદિશજાયરે, જેમસુક્ષ્મધનપા
મીનેખળઅલીમાનકરીઘંતરાયરે. ૫ સમેટીજળજ્યાંત્યાંથડીતેનીચીભોમ્યભ
રાયરે, સદગુણસરવેસમેટીજેમસજ્જનરૂદયેસમાયરે. ૬ સર્વસરીતાજળમળીને
જળનીધિમાંજાયરે, જેમજીવપામીહરીપદનેઅચળનિરભેથાયરે. ૭ હરીતભુમી
તૂણસંકુલનવજણાયેપંથરે, પાખંડવાદતેકરીથાયગુપ્તજેમસદગ્રંથરે. ૮ દાદુરઘુ
નીચોદશકરેજાણેપદેખટકઅનેકરે, નવપણવથયાંવીટપજેમમલ્યાસાધકનેવી
વેક. ૯ થયાજવાસાપત્રહીણજેમરૂડેરાજખળઉઘમરે, કંઈધુળખોળીનવજડે
તજેકોધધરમીજેમરે. ૧૦ ભુમીશોભેશસ્વસંપત્તજેવીઉપકારીનીસંપત્તરે, તે
મનિશામાંખદ્યોતચમકેજેમદંલીસમાજદુર્મત્યરે. ૧૧ ચ્યારીચોપુટીચાલેજળ
નવરોકાયેનિરધારરે, જેમત્રોડીકુળમરજદત્રીયાજ્યાંત્યાંકરેવ્યલીચારરે. ૧૨ ક
ષીસુધારેકષીવંતજેમમોહમદતજેબુધવંતરે, પછેશસ્વનિરમળથાયજેમજ્ઞાની
શોભેમોહનેઅંતરે. ૧૩ પંથીમારગપડેરપટીમલીનઅંબરથાયરે, જેમઅશુભ
કર્મેકરીસાધુવીપયમાંલેપાયરે. ૧૪ ત્યારેચક્રવાકદેખાયનહીપામીકાળધર્મપળા
યરે, વીવીધજંતુભુમીજેમરૂડેરાજવૃદ્ધિપ્રજાયરે ૧૫ ઉપરભુમીતૂણનજમેજે
મહરીજનરૂદયેકામરે, પંથીજ્યાંત્યાંરોકાયાજેમજ્ઞાનેઘંદ્રીકામરે. ૧૬ ક્યારેમારૂ
તપ્રખળજ્યાંત્યાંહીમેવને લેઇજાયરે, જેમકપુતઆચરણેકરીકુળધર્મદુરયળા
યરે. ૧૭ ક્યારેદિવસેધનઘટાવળીક્યારેપ્રગટેપતંગરે, જાયઆવેજ્ઞાનજેમપામી

કુસંગસુસંગરે. ૧૮ એમવૃષારતુવહિગધવળતીઆવિશરદશુળણરે, અરેલ
 ક્ષમણનેનેશોભાકહેછેરધુપતિવાણરે. ૧૯ કાસપુલ્યેરવેતરગેક્ષમાછાહીતેમરે
 વૃદ્ધાઅવસ્થાવૃષારીતુનેઆવીશોભેજેમરે. ૨૦ અગસ્તપંથઉદેથયોસોપવામાં
 ડ્યુંવારરે, જેમલોભનાપરીતાપથીસતોષજયેસારરે. ૨૧ સરસરીતજળસ્વા
 દીપ્તનીરમણશોભતુંમહાભાગરે, જેમજ્ઞાનપામીમોહમમતાકરેજ્ઞાનિત્યાગરે, ૨૨
 પ્રગટયાંખંજનશરદમાંજેમપામીસમયશુકૃતરે, પંકજરહિતથધધરાજેમતજે
 રાયઅનિતરે. ૨૩ જળઅલપમાંથાયેવીકળમછપામેપરીતાપરે, બહુકુટળીજ
 નુહીણુધનતેપામેજેમસંતાપરે. ૨૪ ધનરહીતનીર્મળશોભતુરીતુશરદમાંઆકા
 શરે, નીરમળહરીજનશોભતાજેમતજેવીપયનીઆશરે. ૨૫ કહુકહુવૃષ્ટીશર
 દમાંહેઅલપથાયમેહરે, જેમકોઈકપામેભક્તીમારીભક્તવીરલાજેહરે. ૨૬ ત
 જનગરઆલ્યાનૃપવણીકતાપસલીખારીજળણરે, હરીભક્તીપામીચારઆશ્રમ
 તજેશ્રમનિરવાણરે. ૨૭ સુખીમછનીરઅગાધનાજેમહરીશરણેજનરે, પુલ્યાં
 કમળસરશોભતુજેમઅલસરગુણુધન્યરે ૨૮ દુખીચક્રવાકનીશાગમનખળજે
 ધપરસંપત્યરે, અતીતપાતુરઆતરકદુખીજેમશીવદ્રોહીનેવીપત્યરે. ૨૯ શરદ
 આતપદીવસનોહરેઈંદુતેપરીતાપરે, જેમસંતદરસનશરણુથીથાયમુક્તત્રીવીધી
 તાપરે. ૩૦ ચકોરસરવેચંદ્રનીરખેજેમહરીજીવેહરીજનરે, વીત્યામશકહીમત્રાસ
 થીદ્રીજદ્રોહકુળનાશનરે. ૩૧ ભુમીજવૃષાતણાતેગયાશરદવીલાહરે, સદગુરુક
 પાયેજયજેમસંશેભરમસમુદાહરે. ૩૨ એમવૃષારીતુવીતીગધઆવીનીરમળશ
 રદપ્રબુધરે, અરેખાપલક્ષમણુસીતાનીહનુનપામ્યાકઈશુધરે. ૩૩ વળણ. કં-
 ઇશુધનપામ્યાસીતાની, આવીશરદરીતુપાવનરે; એમવીરહેવ્યાકુળથયાવળ
 તા, રધુપતીસોચેમનરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
 ક્રીષ્ક્રીધાકાંડેવૃષાશરદરૂતુવણુનનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગમારૂ. ગયાયોમાસાનાદન, આવીશરદરિતુપાવન, લક્ષમણનેકહેછે
 શ્રીરામ, ભુલ્યોશુગ્રીવઆપણુકામ. ૧ થયોરાજ્યમદેકરીમાતો, નારીસગેવિ
 ષેરંગરાતો; તારારૂમામળીરૂપવાન, ભોગવેકરીઆસખપાન. ૨ પામ્યુંચિત્તવિ
 ષેમાંલીન, થયોમરકટતેનેઆાધન; એનેકરવીધટેશિક્ષાય, આપણુએમિત્રકહેવા
 ય. ૩ ચાલેકુપંથસજ્જનજેહ, લાવીયેસદમારગતેહ; માટેલક્ષમણુજતુંત્યાંહે
 તેડીલાવ્યસુગરીવનેઆંહે. ૪ જોનમાનેવચનકપીરાય. તોકરજેએનેશિક્ષાય
 એભુલીગયોઆપણુંકાજ, માટેદંડદેવોધટેઆજ. ૫ કરેભક્તપ્રાણુનોજેદે
 ષ, દંડદેવોધટેતેનેએષ; હરિહરનાંનીદેચરિત્ર, કરેપરનેપિડાઅપવિત્ર. ૬ સદ
 પાત્રનુંકરેઅપમાન, ખળપામિકરેઅભિમાન; વરતેવેદવિરૂધનેપંથ, કરેહીસા

નિદેસદ્વંચ. ૭ જેસજ્જનનમિત્રનેવાહે, તેકૃતગ્નીઅધરમિકહેવાયે; જેકોકરતાં
 બપાખંડ, એટલાનેદેવોડડ. ૮ બળહોયતોકરીયેશિક્ષાય, નહિતોતણ્યેતેને
 વંથાય; માટેજતુશુગરીવપાસ, નામાનેતોકરજેનાશ. ૯ આલ્યાલક્ષમણશુગ્રી
 નેવચન, અતીક્રોધધરીનેમંતઃ કરધનુષખાણુગ્રહીસાર, આઠ્યાક્રીષ્કધાહુ
 મોઝાર. ૧૦ ગયાઆગળહનુમંતત્યાંહે, ચેતાવ્યોશુગ્રીવછેજ્યાંહે; રામેગો
 દ્યાલક્ષમણઆજ, ગયાભુલીશુરામનુકાજ. ૧૧ કહેશુગરીવધણુચેથારો, હવે
 વેડળવેશુધીમંગાવશે; એમગણકારયુંનહિજ્યારે, રામાનુજકોપ્યાતેણીવશે.
 ૧૨ કર્યોધનુષતણોટકાર, થયોનગરમાંહાહાકાર; નાકવાનરપામિત્રાસ, વળ
 વ્યાસર્ધશુગ્રીવનિપાસ. ૧૩ ત્યારેશુગરીવડરીયોમન, હનુમંતશુભોદયોવપા
 એમનોક્રોધસમાવોઆજ, આલોકરીયેશ્રીરામનુકાજ. ૧૪ ઉઠ્યોશુગરીવમ
 ભયઆણી, કરીઆગળખન્યોરાણી; સુમિત્રાસૂતનિસ્તુતીક્રીધી, ચરણનીરવ
 શીઘરલીધી. ૧૫ બોલીરાણીયોદધનેમાન, અમનેઆપોએવાતણુદાન; પ
 મ્યાશાંતએવુંશુણીશેષ, ત્યારેઉતર્યોક્રોધઅશેષ. ૧૬ લેઈઅનેકવાનરનેસાથ
 રામપાસેઆઠ્યોકપિનાથ; પાહિપાહિમુખેકહીવાણી, રાખોશરણેસારીંગખા
 ૧૭ એવુંકહિનમ્યોરામનેચરણ, ત્યારેબોલ્યાઅશરણુશરણ; અરેશુગ્રીવપા
 મ્યારાજ, તેણેભુલીગયાઅમકાજ. ૧૮ ચારમાસયોમાસુવામ્યા. પણશુમર
 તાનિનપામ્યા; ત્યારેશુગ્રીવકહેમહારાજ, હવેનિરચેકરૂંતમકાજ. ૧૯ એમકહી
 શુગ્રીવબળવત, તેડઆતરકટરીછઅનંત; સપ્તદિપતણાકપિજેહ, તેડાઠ્યોદ
 મોકલીતેહ. ૨૦ આઠ્યાઅસંખ્યવાનરત્યાંહે, ગીરીવૃક્ષગ્રહીકરમાંહે; કુરેઉ
 જેપાડચીસ, આવીપગીયાતેસર્વેક્રીશ. ૨૧ બોલ્યાશુગ્રીવતેશુંવચન, કપીસૈન્ય
 ધરજેમન; કરવુંઆપણેરામનુંકાજ, કોઈઆળશનવકરશેઆજ. ૨૨ કાપ
 કરીયેશીક્ષાય, મેળવિયેરાખનેસીતાય; ત્યાંસુધીરહેવુંસહુનેપાસ, કરવુંકાજ
 થઈનેદાસ. ૨૩ ત્યારપહેલોજેકોજાયઆપ, તેનેપ્રહહત્યાનુંપાપ; એકરચાવી
 જેવેરજાય, તેકપીમાત્રગમની. ૨૪ એકારજમાંકરેજેખોટાઈ, તેનેમાર
 રામદવાઈ; જેકોકરશેઆગસઅભીમાન, તેનાંછેદીશનાકનેકાન, ૨૫ એ
 ણીશુગ્રીવનાંવચન, સર્વેકપીવરકપ્યામન; સહુવનચરેમાનીધાક, વાગી
 સુતકેરીહાક. ૨૬ કપીસૈન્યજેઈરણુધીર, મનમાંહરખ્યારધુવીર; કહેશુગ્રી
 રધુરાય, મુજનેગ્રણીચીંતાથાય. ૨૭ આમજ્યુકપીસૈન્યઅપાર, એશુંખા
 કરશેઅહાર; ત્યારેબોલ્યોરૂમાપતીવાણી, તમેસાંભજોપુરૂષપુરાણી. ૨૮
 પુલપત્રકંદમુળ, કરશેઆરકપીઅનુકુળ; તેજેનહીમજેખીજીઅન્ય, તો
 શેષવનપ્રાશન. ૨૯ ગિરિતરૂવરશસ્ત્રસમસ્ત, એમનેનજેઈયેકાંઠવસ્ત; એ
 ણીનેહસ્યાશ્રીરામ, પામ્યાહરપતેપુરણકામ. ૩૦ પછેસુગ્રીવેવિચારીમતિ,

ચાનળનેસેન્યાપતિ; કરવાસિતાનીપરિશોધ, દેશદેશમોકલિયાળેધ. ૩૧ જ્યે
 પૃથ્વીનેપાતાળ, સ્વર્ગલોકમાંહેજેધમાળ; સપ્તદ્વિપભુમિનવખંડ, જ્યેષ્ઠપ
 નદેશઅખંડ. ૩૨ સરસરિતાગિરિઉપવન, સર્વેખોળીવલ્યાકપિજન; નજડયા
 તેનેસિતાઅનુપ, નથીઓળખતાતેનુરૂપ. ૩૩ રામનીજ્ઞાનશક્તિસીતા, મુ
 જમાયાજેપરમપુનિતા; તેતોભેદુવિનાકેમજડે, બીજખાપડાભુમિઆથડે. ૩૪
 જેમઅહમમતાકરીજન, પામિવિભ્રમબુદ્ધિમન; ગુરૂશરણુવિનાનિદાન, કહો
 તેકેમપામેજ્ઞાન. ૩૫ એમવાત્તરફરિનેઆવ્યા, નવસિતાનીશુધલાવ્યા; ત્યારે
 શુગ્રીવેતેણીવાર, મોકલ્યાદક્ષિણદેશમોઝાર. ૩૬ ખટવાત્તરમહાબળવંત, કે
 પેકાળનોઆણેઅંત; દશસહસ્રકપિતેનીસાથ, આપીઆજ્ઞાતેકપિનાથ. ૩૭ ન
 ળનિળનેજાંબુવંત, રણઅંગદનેહનુમંત; ચાલ્યાતત્પરથઈતેણીવાર, પુછે
 રામનેવાયુકુમાર. ૩૮ કેવુંછેજનકીજનુરૂપ, આપોએધાણીરઘુકુળભુપ; કહો
 અંતરનીકાંઠવાત, ત્યારેખોલ્યાશ્રીયુગતાત. ૩૯ શુણ્ઘમારૂતીસીતાઅનુપ, નથી
 ત્રિભુવનમાંએવુંરૂપ; એનાઅંગતણીજેસુવાસ, અર્ધજેજનચાલેપ્રકાશ. ૪૦ મુખ
 કરપુરગંધસુઠામ, અહોરાત્રિજપેમુજનામ; જેસમીપનાવૃક્ષપાપાણ, ખારહાથ
 લાગીનીરવાણ. ૪૧ જપતાંહશેનામજમારૂ, મુણઅંતરવાતડિચારૂ; જ્યારેનીક
 જ્યાવનનીરમાર, ત્યારેકેકૈધરમોઝાર. ૪૨ પહેરાવ્યાંકેકૈયેવનકુળ, અમોપેહેદ્યાજ
 ણીઅનુકુળ; સીતાનેપહેરાવામુક્યાંજ્યારે, નેત્રસમરયાકરીઅમોત્યારે. ૪૩ તેમોટે
 નધરયાંવનચીર, છાનીવાતએકહેજેવીર; પોતાનીમુદ્રીકારરઘુનાથ, ધાલીઅંજ
 નીસુતનેહાથ. ૪૪ નીરચેઓળખીસીતાનેજણી, આતુંઆપજેમુજએધાણી; શુ
 ણીપાયેલાગ્યોકપિધીર, શિરહસ્તમુકયોરઘુવીર. ૪૫ જતુંસીતાનીશુધલાવજે,
 વીજેપામિવહેલોઆવજે; ઉડયાઆકાશમાંપછેકીશ, રામચરણેનમાવીશિશ.
 ૪૬ વળણ. શીશનમાવીરામચરણે, ચાલ્યાવીરજવીચીત્રરે; કહેદાસગીરીધ
 રઓતાસુણો, હવેકહુંહનુમંતચરીત્રરે. ૪૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકી
 નાટકધારાયાંકિષ્કધાકાંડે સીતાશોધનાથહનુમાનપ્રતિરામ આજ્ઞાકર્ણનાંમ ન
 વમો અધ્યાય, ૯

અધ્યાય ૧૦.

રાગઆશાવરી. હવેરૂપીમુખઉપરરામરહાછે, સેવેસુગ્રીવરાજ; અનેકદે
 શનાકપીઆવ્યાછે, કરવારામનુકાજ. ૧ સુધીનેઅરથેગયાકેટલા, કેટલારામ
 નીપાસ; અનેકપ્રકારનીરમતકરેછે, રીઝવેરમાનીવાસ, રકેટલાગાનકરીનેના
 ચે, ગાયરાઉપગત; રાગમુર્છનારાગણીસાધ, સપ્તતાળસંગીત. ૩ પ્રબંધખં
 ડરચનાનેરૂપદ, ત્રણગ્રામપદછંદ; બહુવિધિકળાકરેકપીવર, એમરીઝવેરઘુકુ
 ળચંદ. ૪ હવેઓતાજનસાવધાનથઈને, મુણજેએકેમન; પેલાકપીવરદક્ષિણ

દેશગયા, તેમાંમોક્ષઅંજનીતન. ૫ રશભ, નભ, જાંબુવંત, વળિઅંગદ, ને
હનુમંત; આલ્યારામચરણશીરનામી, ઉછળતાબળવંત. ૬ ત્યારેવનએકદી
હુંદગ્ધથયેલું, આવ્યાતેમોઝાર; ત્યારેઅચેતથધનેક પીત્યાંપડીયા, પામ્યાદુખઅ
પાર. ૭ પછીરામનુસ્મરણકર્ચુસઉક પીયે, ત્યારેથયાસાવધાન; એટલેએકધ
હારાક્ષસઆવ્યો, તનુપરવતસમાન. ૮ પહોળુમુખકરીલક્ષણકરવા, જેવોઆ
વ્યોધાધ; ત્યારેઅંગદેઘોધકરીનેતેને, પછાડયોબેપદસાહી. ૯ તેરાક્ષસમટીદી
વ્યરૂપથયો, તેનેપુછેવાયુકુમાર; ભાધકોણુહતોકેમઅસુરથયોતો, કહેમુજનેવિ
સ્તાર. ૧૦ ત્યારેદીવ્યરૂપકહેક પીસાંભળો, હુંડંડીરૂપીનોતન; વરશઅષ્ટાદશકે
રોથયોત્યારે, રમતોહતોઆવન. ૧૧ ત્યારેએકસમેવનદેવીઆવી, લક્ષણુમુજને
ક્રીધો, પીતાયેજાણ્યુંતવઘોધકરીને, ઘોરશ્રાપતેદીધો. ૧૨ આવનબળીનેભ
સ્મથજેજે, થયુંવીપરીતઆચણ; આવનમાંકોઘપ્રાણીઆવેતે, નીસ્થેપામજે
મણ. ૧૩ તેશ્રપેકરીનેભસ્મથયુવન, હુંથયોઅહારાક્ષસરૂપ; જોજનખારલગી
જીવહીશા, કરતોકર્મકરૂપ. ૧૪ મુજનીમીતજેવનબળીયું, થયોઅનેકજીવ
નોનાશ; તેપાતકમારેશીરબેહું, એઅકળગતીઅવીનાશ. ૧૫ તેઆજતમારા
દરશનથીહું, પામ્યોગતીમહારાજ; જેઅરથેકરીતમોજાઓ, સીદ્ધથશેતમ
કાજ. ૧૬ એવુંકહીગયોભવનપોતાને, ડંડીરૂપીનોપુત્ર; પછીવાનરસરવેલુ
ખ્યાથયા, કંઠઆરમહ્યોનહીસુત્ર. ૧૭ તેદગ્ધવનમાંકંઠયેમજેનહી, પત્રફુલ
ફળમુળ; આરખોળતાફરતાસરવે, ક પીથયાવ્યાકુળ, ૧૮ તેવનખારએકવિવ
રજઆવ્યું, દીહુંગફાનુંમુખ; પંખીનીકળેપેસેતેમાં, તેજેધપામ્યાસુખ. ૧૯ પ્ર
વેશાસરવેતેવીવરમાં, થયાઆગળહનુમંત; ત્યારેક પીસર્વત્યાંપડીયાતતક્ષણ,
થધનેમુછીવંત. ૨૦ પછીપોતાનાપુંછવડેકરી, બાંધ્યાહનુમતેતેણીવાર; ત્યા
રેઆગળજતાંપ્રકાશજઆવ્યો, વનએકશોભાઅપાર. ૨૧ ત્યારેસાવચેતથયા
મારૂપસ્પરશે, ક પીસઉઆલ્યાજય; જેમસંતનીપુઠેમુમુક્ષુરે, એમમારૂતીપુ
ઠેપળાય. ૨૨ ત્યારે આગળજતાંકનકનામંદિર, સુંદરશોભાવિશાળ; તેજેધક
પીસઉવિસ્મેપામ્યા, રચનાદીઠીરસાળ. ૨૩ એટલેએકખેચરીઆવીને, ઉભી
તેણેઠામ; દેવકન્યાઅતિસુંદરરૂપે, સુપ્રભાતેનુંનામ. ૨૪ ત્યારેઅંજનીપુત્રેપુ
છયુંતેને, કહેબાધતુંછેકોણ; આમણીજડીતસોનાનાંમંદીર, કોણુતણાંનિરવા
ણ. ૨૫ ગુફામાંહેકંચનનાંમંદિર, કોણુરહેતુંએમાંહે; બીજુકોઘદેખાતુંનધી,
તુંએકલીકેમછેઆંહે. ૨૬ વળણ. આંહેકેમરહીછેતુંએકલી, તેકેહનીસત્યવચ
નરે; પછીસુપ્રભાવળતીઉચરે, તમેસાંભળોમારૂતતનરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિ
ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંકિષ્કિંધાકાંડે દગ્ધવનેઅહારાક્ષસમોક્ષણાતવા
મરાણાંગુહામવેશોનામદશમોઅધ્યાય, ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગધન્યાશ્રી. ખેચરીખોલીશુણકપીરાજી, વાતપુરવનીકહું મહારાજ
 અસુરએકરહેતોમયાશુરનામજી, તેતપકરતોઆંગેકામજી. ૧ હાળ. આકા
 તેતપકરતોહતોતે, મયાશુરખળવંત; તેણેઆરાધનકર્યુંઅહ્વાનું, પ્રગટયુંતપતે
 અનત. ૨ ત્યારેચીતાતુરથઘવીધિઆવ્યા, શુભાગશેવરદાન; આવીઆપ્યું
 રાજાનઅશુરને, ત્યારેખોલીચોખળવાન. ૩ વરદાનઆપોવીધીમુને, ત્યારેપ્ર
 એકહીવાણું; નથી થયોતપહજીપુણ્યતારો, માટેશુણનિરવાણ. ૪ હવેઆજ
 તુગુપ્તરહી, તપસાધ્યનીરમણમન; છાનોરહેતુંગુફામાં, જેમજાણેનહીકાજ
 એવુંકહીવીધિયેવીવરચીયું, વનસરોવરસાજ; કર્યામેહેલકનકતણા
 અસુરનેરહેવાકાજ. મયદૈત્યનેરાખ્યોઆંહાં, પછેવીવીખોલ્યાવાણ; આવીવર
 મહારેનીકળે, તોજયેતારાપ્રાણ. ૭ ગયાપ્રજપતીએવુંકહી, રહોઅશુરઆંગે
 ધર; તેણેપ્રહ્લાકેરૂકપટજણ્યું, કર્યોમનવીચાર. ૮ જોવીવરખારેનીકળુતો, મ
 પામુંઆપ; મુજતપથગ્રીવીધીઆવીયા, ઉલટોદીધોશ્રાપ. ૯ માટેક્ષેકરૂસ
 દેવનો, અશુરનીવૃદ્ધીથાય; એવુંવીચારીનેમંત્રમેલા, જપતોમહાકાય. ૧૦
 જાણુતોતોમંત્રખહુ, આશુરીવીધાએવ; કલ્યાણછંછેઅશુરનું, પામેપરાજય
 ૧૧ તેકંદ્રેજણ્યુંકાજવીપરીત, ગયોપ્રહ્લાપાસ; એકહેમકન્યાકરી વાધી
 નામહેમાતાસ. ૧૨ મહારૂપવંતરસાજભુષણ, એવીનીરમીનાર; તેકન્યાલે
 હંદ્રઆવ્યો, વીવરકેરેદ્વાર. ૧૩ કન્યાપ્રવેશીવીવરમાં, ખારણેઉભોઈંદ્ર; તેઅ
 રેદીડીસુંદરી, મૃગલોચનીમુખચંદ્ર. ૧૪ તેમયાશુરમોહપામીયો, જોઈરભા
 પ્રમાણ; હેસુંદરીવરમુજને, એમઅસુરખોલ્યોવાણ. ૧૫ ત્યારેકન્યાકહે
 ખારણેચાલો, વરૂતમનેઆજ; એવુંસાંભળતામાંઉઠયો, જાણેથયુંમારૂકાજ.
 ૧૬ તેનેમકરંધવજનાંખાણુવાળ્યાં, થયોકામેઅંધ; ભુલ્યોવચનપ્રહ્લાતણું, ન
 જાણ્યોમરણસખંધ. ૧૭ ખારણેઆવ્યોકન્યાવરવા, અશુરકામીજેહ; ત્યારે
 એમાર્યુંવજરશીરમાં, મરણપામ્યોતેહ. ૧૮ પછેહેમાંનેરાખીઆંહાં, હુંદેવક
 આસાય; મુનેઅનુચરીસોંપીકરી; ગયોસ્વર્ગમાંસુરનાથ. ૧૯ કેટલાદિનએ
 રહિ, પછેજવામાંડયુંખાળ; તેકન્યાપ્રત્યેકરજોડી, મેપુછયુંતતકાળ. ૨૦
 નેમુકીનેકેમજાઓ, એકલીઆણેકાર; શ્રીગતીથાશેમાહેરીએવું, શુણીખો
 નાર. ૨૧ થોડાદિવસમાંરામકેરા, દુતમળશેસત્ય; પછીદરશનકરજેરામનું,
 રેપામીશતુંસદગત્ય. ૨૨ એવુંકહિતેકન્યાગમ, વિધીલોકમાંનિરધાર; તેદિવ
 નીકુરહિયું, એકલીઆણેકાર. ૨૩ તમોદુતશ્રીરઘુવીરના, મેઓળખ્યાથયું
 માં; તમવિનાકોખીજથગ્રી, નવઆવાએઆકામ. ૨૪ કહોવિરક્યાંછેરામજી,
 મેગમેમહારાજ; કલ્યાણથાયેમાહેર, દરશનથાયેઆજ. ૨૫ હનુમંતકહે

રશીમુખઉપર, બિરાજેશ્રીરામ; અનેકશેવકશેવતા, ભક્તનાપુરણકામ. ૨૬
પછેશુપ્રભાચેકર્યુપુજન, દીવ્યફળજળઆહાર; સર્વેકપીસતોષીયા, તૃપ્તીથયા
તેણીવાર. ૨૭ હનુમંતકહેબાઘદેખાડો, મારગજવાનોજેહ; ત્યારેશુપ્રભાકહે
નેત્રમીચો, થશેકારજએહ. ૨૮ ત્યારેસઉકપીચેનેત્રમીચ્યાં, મંત્રભણીયોધીર
ક્ષણમાંહેઆવીરહ્યા, ઉભાસીંધુકેરીતીર. ૨૯ લોચનઉઘાડ્યાંત્યારેદીઠો, સીં
ધુશતજેજન; પેલીગુફનારીનદીડી, આશ્ચર્યપામ્યામન. ૩૦ સંસારદુખવેષ્ટીત
પ્રાણી, વીકળથાયેજેમ; તેનેજ્ઞાનઆપીગુરૂખારણે, કાઢેકરેસુખીયાતેમ. ૩૧
એપ્રકારેકપીસર્વઉભા, જળનીધીનેતિર; તેકૃપામાનીરામની, મનકર્યુનીરચે
વીર. ૩૨ પેલીસુપ્રભાતજીવીવરચાલી, આવીરધુવરપાસ; સાષ્ટાંગનમીરામ
તેચરણે, સ્તુતીકરીમુખરાશ. ૩૩ ઉપદેશતેનેકર્યોપ્રભુચે, આપ્યુંજ્ઞાનઅભેદ;
તેનેબદ્રીકાશ્રમમોકલી, પ્રગટયોદુદેનીરવેદ. ૩૪ તેધ્યાનધરીથોડાદીવસમાં,
પામીપદનીરવાણ; હવેસીંધુતિરેકપીઉભા, વીચારકરતાબણ. ૩૫ વળણ.
વીચારકરતાકપીસરવે, દીઠોસીંધુશતજેજનરે; નવપામ્યાસુધીસીતાની, ઘ
ણીચીંતાપ્રગટીમનરે. ૩૬ ઇતી શ્રીરામચરીત્રસંમતવાદમીકીનાટકધારાયાં
ક્રીષ્ણકીધાકાંડેસુપ્રભાયા શ્રીરામચંદ્રદર્શનાતબદ્રીકાશ્રમપ્રવેશોનામએકાદશો
અધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગ સારીંગ. હવેસીંધુતિરેકપીસરવેઉભા, ચીંતાકરતામન; કહોભાઘહ
વેકેમકરીશુંઆવ્યો, સાગરશતજેજન. ૧ સીતાનીકાંઠશુધીજડીનહી, હવેવા
ટનુવેછેરામ; આપણેપાછુંજવાયનહીત્યાં, કર્યાવીનાએકામ. ૨ વળીકાયરથઘ
જેપાછાજઈયે, તોદેખાડિયેશુમુખ; તેકરતાંમરતુંએઉત્તમ, શેવાયનહીતેદુખ
૩ એતુંવીચારીકાષ્ટએકઠાં, કરીયાંતેણીવાર; સરવકપીબળવાથયાઉભા; અ
ગ્નીમુક્યોતેમોઝાર. ૪ ત્યારેજાંબુવાનકહેસાંભળોભાઘ, એમસહસાનતજીયે
પ્રાણ; ધીરજરાખોએમકરતાંથશે, અપકીરતીનિરવાણ. ૫ ત્યારેમારૂતીકહેહો
જાંબુવાન, તમોવૃદ્ધોમાટેઆજ; જોકેઘસુંઝખતાવોઅમને, તોથાયડાંકાજ.
૬ ત્યારેરીછપતીહનુમંતનેકહે, તમોમારાકૃપાનાપાત્ર; તમથીકામથશેનીરચે,
સહુદુરજશેદુખમાત્ર. ૭ વળીમુદ્રિકારામેઆપીતમને, અમરકરીછેકાય; માટે
વિધનકશુંનડશેનહિતમને, નિરભેકારજથાય. ૮ એવાંવચનસુણીનેઅગ્નિચે
તાવ્યો, મારૂતિયેતેણીવાર; પરિક્ષાજેવામાટેપ્રવેશા, અગ્નિમાંવાયુકુમાર. ૯
પણઆંચનલાગીઅગકપીને, રામભજનપરતાપ; જેનાનામથકીટજેત્રીવીધી,
ભવનાભુતીકભૌતિકતાપ. ૧૦ એમહનુમંતેત્રણવારજાંપાવ્યું, બળવાઅગ્ની
માંહે; પણરામકૃપાયેથયોતેશીતળ, આંચનલાગીત્યાંહે. ૧૧ તેસમેસર્વજેજેકા

રકર્યો, નેચાંખ્યારૂઢેહનુમંત; તમજેવોપૃથ્વીમાંખીજે, નથીકોઇખળવંત. ૧૨
 એટલેઅરુણનોપુત્રસંપાતી, આવ્યોતેણેહર; ક્ષુધાતુરમુખપહોળુકરી, આવ્યો
 કરવાકપીનોઅહાર. ૧૩ તેનેજેઘસહુરામસ્મરણકરી, કહેતાપરસ્પરવાત;
 આજઠાયુજેવોપંખીદીશે, ભાઇજણેએનોભ્રાત. ૧૪ એવાંકપીનાંવચનસુ
 હ્યાંગીધે, નવીપાંખોપુટીતેણીવાર; ત્યારેહરખીસંપાતીઆવ્યોસહુને, પાયેલા
 ય્યોનિરધાર. ૧૫ તમેરામકૃતઓળખ્યામેનીરચે, ક્યાંછેકહોરધુનાથ; જઠાયુ
 ખંધુમારોછે, તેતમેશુંજણોભ્રાત. ૧૬ ત્યારેકપીવરકહેતેજઠાયુનેમાર્યો,
 રાવણેયુદ્ધકરીજણ; તાતનાજેવીકીયાકરીરામે, આપ્યુંપદનિરવાણ. ૧૭
 જ્યારેમરણસાંભલ્યુંખંધુતણ, ત્યારેસંપાતીરોવાલાગ્યો, અરેભાઇગયોમ
 જ્યાવિના, મારેતારોવિજેગનભાગ્યો. ૧૮ એમધણાવીલાપકર્યાસંપાતિયે, સં
 ભારીનીજવીર; પછીઆશ્વાસનકરીછાંનોરાખ્યો, કપીયેઆપીધિર. ૧૯ ત્યા
 રેસંપાતીકહેઅરુણપુત્ર, અમોખંધુખેખળવાન; બાળપણામાંઉડ્યા, સુરજમં
 ડળજેવામાન. ૨૦ જ્યારેતેજેદાઝવાલાગ્યાત્યારે, જઠાયુપાછોવળીયો; હુંમમ
 તેકરીગયોરવીમંડળલગી, પાંખોમારીખળીયો. ૨૧ પછેવ્યાકુળથઇનેપડ્યો
 ત્યાંથી, પૃથ્વીઉપરતેણિવાર; પાંખોખળીતેણેપીડાપામ્યો. પ્રગટયુંદુખઅપાર.
 ૨૨ પેલાપરવતમાંએકમુનીવરરહેછે, ચંદ્રકપીતેનુંનામ; હુંજઇતેનેચરણેલા
 ગ્યો, સ્તુતીકરીતેઠામ. ૨૩ ત્યારેમુજનેજેઘનેદયામનઆવી, પ્રસન્નથયામુની
 નાથ; તતક્ષણમુજનેશીતળકર્યો, મસ્તકમુકીહાથ. ૨૪ ત્યારેચંદ્રકપીકહેરા
 મહુતજ્યારે, આવશેસીંધુતીર; ત્યારેઉગશેતુજનેનવીપંખ, નેનુંદરશનકરતાં
 વીર. ૨૫ તેદિવસનોહુંઅહીંરહુંછું, જોતોતમારીવાટ; આજમુનેનવીપાંખો
 આવી, તેતમદરશનમાટ. ૨૬ હવેકહોકપીવરક્યાંજઓછો, કરવાનેશુંકાજ;
 તમેમનેઉપકારકર્યો, માટેકહોમુજસરખુંકાજ. ૨૭ વળણ. કંઇકાજકહોમુજ
 સરખુંમુનીવર, કેમઆવ્યાઆહારરે; એવાંવચનસાંભળીસંપાતીનાં, પછેખો
 દ્યાઅંજનીકુમારરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીક્રીનાટકધારાયાંક્રી
 ખીધાકાંડેસમુદ્રતીરેવાત્રસંપાતીસમાગમોનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગસામેરી. હનુમંતવળતાબોલીયા, સુણસંપાતીદ્વીજરાજ; અમોનિક
 લ્યાછુંકપીસઉ, રધુવીરકેરેકાજ. ૧ સીતાપ્રીયાશ્રીરામનીગયો, દશાનનકરી
 હરણ; તેનીસુધીઅરથેઅમો, આવ્યાશોધતાગીરીઅરણ. ૨ તેસુધીકંઇપામ્યા
 નહીમાટે, થાયચીતાઅપાર; ત્યારેસંપાતીકહેસાંભળોમુજ, વચનવાયુકુમાર.
 ૩ એપેલીલકાંહુંદેખુછું, બેટસીંધુમાંહે; ચાંચકીસતજેજનછેકરે, રાજરાવણ
 ત્યાંહે. ૪ ત્યાંજનકીધ્યાનસ્થબેઠાં, અરીસાવનમોઝાર; મુજપ્રજઉપરબેશીસઉ.

લેઈજીઉત્યાંનિરધાર. ૫ આપરવતમાંમુજપુત્રછે, સતએકબળીયાબળ; તેને
બોલાવીતમનેપોંચાડું, લંકામાંનિરવાણ. ૬ મુણિવચનસંપાતીનાં, સરવેકર્યો
મનવીચાર; અપકીરતીથાયેઆપણી, જોએઉતારેપાર. ૭ ત્યારેરીછપતીકહે
ગીદ્દને, કરીઅમનેઆજ્ઞારામ; માટેસરળપથદેખાડોઅમને, થાયરૂડુંકામ. ૮
ગીદ્દકહેઆમળીઆચળગીરિપર, તરૂંમોઢસધન; ચંદનકેરોવૃક્ષછેતેનીશાખા
શતજોજન. ૯ તેડાળલંકામાંપ્રવેશી, તેનીઉપરથઈનેજવાય; પણનાગર્વીટા
યાવણા, શીતળથવાનેકાય. ૧૦ વીખળળતેનાંખેવણીતમો, નવજવાયેત્યાંહે;
સતજોજનસીંધુઓળગોતો, જઓલંકામાંહે. ૧૧ એતુંકહીનમસ્કારકરીગી
દ્ધ, ગયોનીજઆશ્રમ; પછીકપીસર્વવીચારતા, કહોહવેકરતુંકેમ. ૧૨ માર્તી
કહેઓરીછપતી, હુંપુછુંતમનેવાત; કહોબળતમારૂંકેટલું, કંઈકારજકરૂંસા
ક્ષાત. ૧૩ જાંબુવાનવળતાબોલીયા, મુજબળતણોનહીપાર; પણક્ષીણપામ્યુ
જોરમુજતે, કહુસત્યવીચાર. ૧૪ જોસમેબળીનેધેરવામન, ત્રીવીકમલગવાન,
વીરાટરૂપધર્યુતદા, બ્રહ્માંડઅખીલસમાન. ૧૫ તેસમેહુનેવૈદસુક્ષેણ, બળીયા
બેવીખ્યાત; એકદીવશમાંવૈરાટની, પરદક્ષીણાકરીસાત. ૧૬ તેદીવશનુંબ
ળઘટયુંમારું, કહુંબીજીપેર; હુંમેરૂંઉપરગયોએકદીન, મમતથીમદભેર. ૧૭
મનવીચાર્યુરથજાહુરવીનો, તલપમારીત્યાંહે; તેરવીતણારથચકની, લાગીઝ
પટપદમાંહે. ૧૮ તેદીવશનાથયાખાદળાપગ, ઘટયુસામર્થકામ; હવેથયોહુંવૃ
દ્ધમાટે, નચાલેમુજહામ. ૧૯ હવેતમારૂંપરાકમકહો, અંજનીસુતબળવંત;
કહોતમોઉડોકેટલું, ત્યારેબોલીયાહનુમંત. ૨૦ જ્યારેજન્મમારોથયોત્યારે,
ભુખલાગીતાસ; રવીર્ખીબનેફળજાણીને, હુંઉડ્યોકરવાગ્રાસ. ૨૧ ગયોરવી
મંડળલગીહું, એકફાળથીઉત્કર્ષ; સજોગતેદિનગ્રહણનો, આંબોરાહુંકરવા
સ્પર્શ. ૨૨ મેંજાણ્યુંએફળલેશેમારું, કર્યુંજુદ્ધસદેહ; પછીસહીકાસુતનેમારિ
યો, ગયોધંદ્રપાસેતેહ. ૨૩ તેનીપક્ષકરીનેઈંદ્રઆંબો, લેઈસૈન્યઅપાર; ઘણું
જુદ્ધતેસાથેકયું, તેનેમનાંબોહાર. ૨૪ તેસમેહુંવરદાનપામ્યો, થયાદેવપ્રસન્ન;
મુજઅધિકબળવાંધ્યુંતદા, થયોવરથક્રીબળવંત. ૨૫ એવાંવચનસુણીહનુમં
તનાં, બોલીયાજાંબુવાન; તમપ્રાકમનોપારનહિ, નવથાયકોણેમાન. ૨૬ પણ
મિત્રસુગ્રીવતમારો, તેથયોમાહાદુબળવંત; ત્યારેશામાટેમાર્યોનહિ, કહોવાળી
તેહનુમંત. ૨૭ નગરમાંથીકાઠીમુકયો, હતાઆપણસાથ; ત્યારેતમોકેમસાંખી
રહ્યા, દુખીયોથયોકપીનાથ. ૨૮ ત્યારેવાળીસાથેકેમનચાલ્યું, કહોએઅભિ
પ્રાય; તમથક્રીનહોતોએબળિશું, તમેનવજીતાય. ૨૯ વળણ. નવજીતાયોવા
ળીશામાટે, કહોમુજનેવૃત્તાંતરે; એવાંરીછપતિનાંવચનસુણીને, બોલ્યાશ્રી
હનુમંતરે. ૩૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલિમક્રીનારૂંકધારાયાંકિન્કીધાકાંડેજાં

બુવાનહનુમાનસવાદેખળકથનનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩.

અધ્યાય ૧૪

રાગસામેરી. હનુમંતવળતાબોલિયા, શુભોરીંછપતિવિખ્યાત; સદેહનીવ
રતુંતમારો, કહુબાળાપણુનીવાત. ૧ વનમાંહેહુકરતોસદા, ત્યાંમુનિતણાઆ
શ્રમ; હુનીત્યેહેલણુકરતેનું, સમન્નુનહિકંઠમર્મ. ૨ પાત્રકેહુમુનીતણાંવળી,
કાડુંવનફળચીર; આશ્રમલેઘળઉડિયળી, વળીમુકુસાગરતીર. ૩ એમબાળ
ચેષ્ટાકરનીત્યે, અકળાયાસહુબ્રહ્મ; સરવેમળીએકગીરીઉપર, રહ્યાકરીઆશ્ર
મ. ૪ એકસમેહુગયોવળતો, નીશામાંતેઠાર; તેગિરીલીધોકરવીષે, જઠમુક્યો
સાગરપાર. ૫ જ્યારેપ્રભાતેઉડ્યામુનિ, ત્યારેનવદ્વિતેવન; ચોફેરસાગરધુધુવે,
જેઠસોચપામ્યામન. ૬ એકપીયેકાયરકર્યા, શોડિપાયકરીયેઆપ; એનેબ્રહ્મા
નુંવરદાનછે, માટેનલાગેશ્રાપ. ૭ તેસરવમાંએકમોક્ષમુની, શાક્તિકપીતેનુંના
મ; સહુવીપ્રનેધીરજ્યાંપી, ગયાવિધીનેધામ. ૮ કહુદુઃખસરવેપ્રજ્ઞપતિને,
મુનિવરેતેણિવાર; અંજનીસુતદેહુખવણું, તેપિડેઅમનેઅપાર. ૯ વિષ્ણુવે
ચિરણુજીવીકર્યો, માટેથયોનિરભેઆપ; વરદાનવળીઆપ્યુતમો, માટેનલાગે
શ્રાપ. ૧૦ હવેશુકરિયેકહોપીતામહ, રહિયેજઠકાણુઠાર; એઅમારીકેડેપડ્યો,
કપીરૂદ્રનોઅવતાર. ૧૧ ત્યારેબ્રહ્માકહેહોશક્તિકપી, ઉપાયકહુએકજાણુ; એને
શ્રાપદોવરરૂપ, જેવોલાગશેનીરવાણ. ૧૨ એવુંસુણીમુનીવરઆવીયા, હુંહતો
જેણુઠાર; મુજસાથબોલ્યાઘોધકરી, શક્તિકપીતેણીવાર. ૧૩ રધુવંશમાંહે
પ્રમુખગટ્યા, નારાયણનીરંધાર; સ્થાપનકરવાધર્મનું; હરવાસુમિનોભાર. ૧૪
તેઅવધપુરપતીરાયદશરથ, પુત્રશ્રીરધુવીર; તેપાળવાપિતુવચન, વનમાંઆવ
શેરણુધિર. ૧૫ તેથશેસ્વામીતાહરો, કરશેકૃપાસુર; તુથઘરાશેવકતેતણો, ત્યારે
વાધશેખળપુર. ૧૬ અરેસુણુકપીવરકહુતુંને, એસત્યવાણીમુજ; તુંનરામજી
મળતાંલગી, બળક્ષીણુરહેજેતુંજ ૧૭ત્યાંલગીરહેજેગુપ્તખળ, તુંનહીપામેર
ણુજીત; એવાવચનસુણીમુનીવરતણાં, ત્યારેઉપનીમુનેપ્રીત. ૧૭ તેશ્રાપમેંવ
રમાનીયો, ઘણુંહરખ્યોમનમાંહે; મુજમાતાયેપુર્વેકહ્યું, તુવચનમળીયુંત્યાંહે.
૧૯ પછેકિષ્કિંધામાંઆવીનેરહ્યો, સગ્રીવકેરીપાસ; અનુદિનપંથનીહાળતોર
હું, સ્વામીમળવાઆશ. ૨૦ મુનીવચનમાટેવાળીને, નવમરાયોનીરંધાર; એ
સદેહટાળ્યોતમતણો, કહ્યોપુરવનોવીસ્તાર. ૨૧ હવેસ્વામીશ્રીરધુવીરમળી
યા, કરીકરૂણાપ્રેમ; માટેવીજ્યપામુસર્વઘમે, થાયમગળક્ષેમ. ૨૨ એકથાકહે
તાવારમાં, બળવાધ્યુરામકૃપાય; હવેકાળજીતીવશકરૂ, તોઘતરશુંકહેવાય.
૨૩ જેનીઉપરરામકૃપાકરે, થાયનીરબળતેખળવાન; તરણુતોડેવજરને, જેસહા
યશ્રીભગવાન. ૨૪ વળણુ. ભગવાનજેનેસાહેકરતા, તેનાંસંકટદુરપળાયરે; જ

બુવાનનેહનુમંતકહે, એસમકથામહીમાયરે. ૨૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા
દિમકીનાટકધારાયાં કિષ્કિંધાકાંડજાંબુવાનપ્રતિહનુમંતાસ્વચરિત્રકથનનામ
ચતુર્દશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫

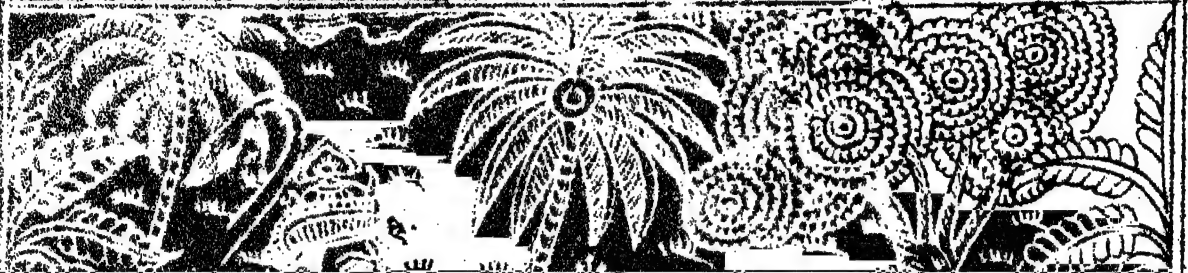
રાગમેવાડો. શ્રોતાજનસહુસુણુજેભાવેહનુમંતચરિત્રપ્રખંધજી, અન્ય
પુરાણમાંએકથાછેશક્તિઋષીનોસંખંધજી. ૧ હાવેસુતનોમહીમાજ્ઞયોકપીસ
હુલાગ્યાપાયજી, તમથીકામયશેએનિરયેખીજયકીનહિથાયજી. ૨ તમોરામના
પરમપ્રિયછેશેવકભક્તઅનન્યજી, વળીમુદ્રીકાપોતાનીઆપીછેતમનેરામેવી
ચારીમનજી. ૩ માટેતમોએકારજકરસોઅમનેથયોવિશ્વાસજી, એમકહીસહુપાયે
લાગેસ્તુતિકરતાજેમદાસજી. ૪ ત્યારેરામનુસ્મરણકર્યુંહનુમંતે, ધ્યાનધર્યુંએક
મનજી, રઘુપતીરૂપરૂદેમાંરાખીમારૂતીબોલ્યાવચનજી. ૫ સુણોભાઈહુંજીઉં
નિરયેલાવુંસીતાનીસોધજી, પંથવિપેકાંઈનહિથાયમારોરામકૃપાયેરોધજી. ૬
જ્યાંલગીહુંજીધઆવુંઓળંગીસાગરશતજેજનજી, ત્યાંલગીરહેજેતમોઆઠા
મેધીરજરાખીમનજી. ૭ કરીગર્જનાએવુંકહીથયાતત્પરતેણીવારજી, એકમહે
દ્રપરવતઉપરચઢીઉભાવાયુકુમારજી. ૮ સહુકપીનેકહેયારૈપાસેઝાલોગીરીમ
હાડાયજી, હુંઉડુત્યારેડગેનહિજેમલાગશેપદપડવાયજી. ૯ ત્યાંઉભાસ્મરણકરે
રઘુપતિનુચિતવ્યોદક્ષિણપંથજી, ચિતએકાગ્રેકરીનેધ્યાનમાંરાખ્યાજનકીકથ
જી. ૧૦ જીવેદેવતારહીઆકાશેકરેપરસ્પરવાતજી, એમારૂતીસીતાનીસુધ
લેવાનેજયછેખળવિખ્યાતજી. ૧૧ હવેજળનિધીઓળંગીજશેઅંજનીસુતખ
ળવંતજી. સીતાનીસુધીલાવશેવળતાચઢશેશ્રીભગવંતજી. ૧૨ એકથાશુંદર
કાંડમાંઆગળકહેવાશેવિસ્તારજી, રઘુપતિકેરાજશાપાવનશતકોટીચરિત્રઅપા
રજી. ૧૩ જેશીખેગાયસુણેભણેકરેમનનધ્યાનનેવખાણજી, આલોકેસુખપામે
વણુપરલોકેગતિનિરવાણજી. ૧૪ શ્રીરઘુવરકપાકરેતેનેજેકરેએઅભ્યાસજી, નિ
રમળજશજીગમાંથાયતેનોખેહાંએમનનીઆશજી. ૧૫ આવોમનુશાદેહનહિઆ
વેફરીદેવનેદુર્લભજેહજી, સકળકર્મતનકરવાસમરથદ્વારમોક્ષનુંએહજી. ૧૬ તે
ધરીજેણેશુણીનહરિકથા, ભજ્યાનહિભગવાનજી, આત્મહત્યારોજળણુવોતેને,
જીવતોપ્રેતસમાનજી. ૧૭ ચોથોકાંડજેકિષ્કિંધાકેરો, પુરણજથામતિએહજી;
પરચારસેપુરાંઅધ્યાયપંચદશજેહજી. ૧૮ હવે શુંદરકાંડકહેવાશેનિર્મળ, સુણ
જેશ્રોતાજનજી; સાદરશ્રદ્ધાયેકરીપ્રેમે, રાગચરિત્રપાવનજી. ૧૯ છંદ. પાવન

જશરધુવીરના, જેસુણેનરનારીસદા; તેશુભપદારથચારપામે; દુખીનવહોયક
દા. ૧ ત્રયતાપનોપરિતાપવામે, સુખપામેઅતિવણું; આદરેઅવલંબનકરે, નિ
ત્યમેવશમકથાતણુ. ૨ કળીમાંહેસાધનક્ષીણપામ્યા, જોગજપતપનવસધે; હ
રિનામમહીમાખળવણું, દિનદિનપ્રતાપઅધીકવધે. ૩ તેમોટેતનમનધનઅર
પી, સુધાસવોહરિકથા; કલ્યાણકરતાપાપહરતા, રામગુણસરવથા. ૪ તજી
આશઅવરઉપાશઠંદ્રિય, વિષયમમતાપરહરો; અવિનાશકેરાદાસથઈ, ભવ
નાશહરીગુણવિસ્તરો. ૫ ધરીમનુષદેહસનેહ, શ્રીરધુવીરસાથેજેકરે; તેઅખિ
લપાપવીમુક્તથઈને, ભવસાગરસહેજેતરે. ૬ જેજીવનમુક્તાબ્રહ્મપરપણુ, હરિ
અરિતતજેનહિ; કરેઅનાદરહરીકથાનો, તેનેપશુધીગણવોસહી. ૭ અપવર્ગ
સ્વર્ગથકીવણું, સુખભક્તિમાંકહેછેમુનિ; વળીઅન્યસાધનથીઅધીકજે, રામ
નામતણીધુની. ૮ એઅધીકતારીકથાનીતે, પુરાણનિગમાગમકહે; ધન્યધન્ય
તેજનદાસગિરીધર, હરિચરણશરણસદારહે. ૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા
લ્લિમકીનાટકધારાયાંસમુદ્રોક્ષંધનાર્થેહનુમંતઃ મહેંદ્રાચળરોહણનામપંચદશો
અધ્યાય. ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્લિમકીનાટકધારાયાં ક્ષિષ્કધાકાંડ
સંપૂર્ણસમાપ્તેશુભંભવતુશ્રીકૃષ્ણાર્પણમસ્તુશ્રીગોકુલાધીજયતુ.

કિષ્કધાકાંડ સમાપ્તઃ

પુસ્તકો મળવાનુંઠેકાંણુ.

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.
ત્રણદરવાજા અમદાવાદ.

1. NAME _____
 2. DATE _____
 3. TIME _____
 4. PLACE _____
 5. REASON _____
 6. WITNESSES _____
 7. SIGNATURE _____
 8. INITIALS _____
 9. REMARKS _____
 10. DATE _____
 11. TIME _____
 12. PLACE _____
 13. REASON _____
 14. WITNESSES _____
 15. SIGNATURE _____
 16. INITIALS _____
 17. REMARKS _____
 18. DATE _____
 19. TIME _____
 20. PLACE _____
 21. REASON _____
 22. WITNESSES _____
 23. SIGNATURE _____
 24. INITIALS _____
 25. REMARKS _____
 26. DATE _____
 27. TIME _____
 28. PLACE _____
 29. REASON _____
 30. WITNESSES _____
 31. SIGNATURE _____
 32. INITIALS _____
 33. REMARKS _____
 34. DATE _____
 35. TIME _____
 36. PLACE _____
 37. REASON _____
 38. WITNESSES _____
 39. SIGNATURE _____
 40. INITIALS _____
 41. REMARKS _____
 42. DATE _____
 43. TIME _____
 44. PLACE _____
 45. REASON _____
 46. WITNESSES _____
 47. SIGNATURE _____
 48. INITIALS _____
 49. REMARKS _____
 50. DATE _____
 51. TIME _____
 52. PLACE _____
 53. REASON _____
 54. WITNESSES _____
 55. SIGNATURE _____
 56. INITIALS _____
 57. REMARKS _____
 58. DATE _____
 59. TIME _____
 60. PLACE _____
 61. REASON _____
 62. WITNESSES _____
 63. SIGNATURE _____
 64. INITIALS _____
 65. REMARKS _____
 66. DATE _____
 67. TIME _____
 68. PLACE _____
 69. REASON _____
 70. WITNESSES _____
 71. SIGNATURE _____
 72. INITIALS _____
 73. REMARKS _____
 74. DATE _____
 75. TIME _____
 76. PLACE _____
 77. REASON _____
 78. WITNESSES _____
 79. SIGNATURE _____
 80. INITIALS _____
 81. REMARKS _____
 82. DATE _____
 83. TIME _____
 84. PLACE _____
 85. REASON _____
 86. WITNESSES _____
 87. SIGNATURE _____
 88. INITIALS _____
 89. REMARKS _____
 90. DATE _____
 91. TIME _____
 92. PLACE _____
 93. REASON _____
 94. WITNESSES _____
 95. SIGNATURE _____
 96. INITIALS _____
 97. REMARKS _____
 98. DATE _____
 99. TIME _____
 100. PLACE _____
 101. REASON _____
 102. WITNESSES _____
 103. SIGNATURE _____
 104. INITIALS _____
 105. REMARKS _____
 106. DATE _____
 107. TIME _____
 108. PLACE _____
 109. REASON _____
 110. WITNESSES _____
 111. SIGNATURE _____
 112. INITIALS _____
 113. REMARKS _____
 114. DATE _____
 115. TIME _____
 116. PLACE _____
 117. REASON _____
 118. WITNESSES _____
 119. SIGNATURE _____
 120. INITIALS _____
 121. REMARKS _____
 122. DATE _____
 123. TIME _____
 124. PLACE _____
 125. REASON _____
 126. WITNESSES _____
 127. SIGNATURE _____
 128. INITIALS _____
 129. REMARKS _____
 130. DATE _____
 131. TIME _____
 132. PLACE _____
 133. REASON _____
 134. WITNESSES _____
 135. SIGNATURE _____
 136. INITIALS _____
 137. REMARKS _____
 138. DATE _____
 139. TIME _____
 140. PLACE _____
 141. REASON _____
 142. WITNESSES _____
 143. SIGNATURE _____
 144. INITIALS _____
 145. REMARKS _____
 146. DATE _____
 147. TIME _____
 148. PLACE _____
 149. REASON _____
 150. WITNESSES _____
 151. SIGNATURE _____
 152. INITIALS _____
 153. REMARKS _____
 154. DATE _____
 155. TIME _____
 156. PLACE _____
 157. REASON _____
 158. WITNESSES _____
 159. SIGNATURE _____
 160. INITIALS _____
 161. REMARKS _____
 162. DATE _____
 163. TIME _____
 164. PLACE _____
 165. REASON _____
 166. WITNESSES _____
 167. SIGNATURE _____
 168. INITIALS _____
 169. REMARKS _____
 170. DATE _____
 171. TIME _____
 172. PLACE _____
 173. REASON _____
 174. WITNESSES _____
 175. SIGNATURE _____
 176. INITIALS _____
 177. REMARKS _____
 178. DATE _____
 179. TIME _____
 180. PLACE _____
 181. REASON _____
 182. WITNESSES _____
 183. SIGNATURE _____
 184. INITIALS _____
 185. REMARKS _____
 186. DATE _____
 187. TIME _____
 188. PLACE _____
 189. REASON _____
 190. WITNESSES _____
 191. SIGNATURE _____
 192. INITIALS _____
 193. REMARKS _____
 194. DATE _____
 195. TIME _____
 196. PLACE _____
 197. REASON _____
 198. WITNESSES _____
 199. SIGNATURE _____
 200. INITIALS _____
 201. REMARKS _____
 202. DATE _____
 203. TIME _____
 204. PLACE _____
 205. REASON _____
 206. WITNESSES _____
 207. SIGNATURE _____
 208. INITIALS _____
 209. REMARKS _____
 210. DATE _____
 211. TIME _____
 212. PLACE _____
 213. REASON _____
 214. WITNESSES _____
 215. SIGNATURE _____
 216. INITIALS _____
 217. REMARKS _____
 218. DATE _____
 219. TIME _____
 220. PLACE _____

અથ

શ્રી સુંદરકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયેનમઃ અથશ્રીરામચરિત્રેસુંદરકાંડલીખ્યતે. રાગધન્યાશ્રી ॥
 શ્રીપતિસુંદરસુખનાધામજી, ભક્તવત્સળપ્રભુપુરણકામજી; મંગળદાયકલા
 ચકનામજી, સમરણકરતાંઆપેઅભીરામજી. ૧ ઢાળ. અભીરામથાયેનામલે
 તાં, પામેઅવિચળકામ; એવાપુરુષોત્તમપદકમળજીગને, નમિકરૂપરણામ. ૨
 સહુભગવતિસંતનેવંદુકવીમોટાજેહ, હોયદોષપ્રાકૃતકાવ્યમાંકંઠક્ષમાકરજેતે
 હ. ૩ ચરિત્રકહુરંધુવરતણાંજેપાવનરામકથાય, મુજવાણીપહોંચેજેટલીતેટ
 લુંમેંકહેવાય. ૪ બાળકાંડનેઅયોધ્યાઆરણ્યકિષ્કિંધાય, એકથાપુરણકરીશ
 હાવેસુંદરકાંડકથાય. ૫ જયજનકીવરજગતપતિકાકુસ્થકુળનાદીપ, દશરથ
 સુવનકરણાનીધીજયઅવધીનાથઅધિપ. ૬ આજ્ઞાપિતાનીપાળવાનિકળ્યાવ
 નમોઝાર, સંગેલક્ષમણજનકીલેધ્યાલ્યાજીગદાધાર. ૭ ચિત્રકુટમાંકેટલાહિન
 રહીગયાડંડકવનમાંહે, પછેપંચવટીમાંહેવશ્યાગોદાવરીત્રઙ્ગ્યાંહે. ૮ સવણે
 હરણકર્યુતદાસીત્તાતણુતેણીવાર, તેનીશોધકરવારામલક્ષમણનિકલ્યાનિરધાર.
 ૯ રૂપીમુખપરવતઆવ્યાત્યાંમલ્યારૂઢસ્વરૂપ, સુગ્રીવસાથેમિત્રીકીધીમાર્યોવા
 ણીભુપ. ૧૦ રાજઆખ્યુંસુગ્રીવનેત્યારદ્યાશ્રીજીગદીશ, પછેશોધસીતાનીકરવા
 મોકલ્યાખહુકીશ. ૧૧ દક્ષિણદિશામાંમોકલ્યાખટકપીમહાખળવંત, નળની
 ળજાંબુવાનઅંગદરશભદ્રનેહનુમંત. ૧૨ તેઆવ્યાસાગરત્રઠેઉભાથઈગમુઢ
 તેસિંધુસતજેજનછેગભિરમહાગતિગુઢ. ૧૩ હનુમંતનીસ્તુતિકરીસરવેવિન
 વ્યાતેણીવાર, તમવિનાએકોણુઓળધેખળવંતવાયુકુમાર. ૧૪ કુદવાસાગર
 થયોશવરમારૂતીતતખેવ, મહેંદ્રપરવતઉપરચઢીનેઉભોમહાખળીદેવ. ૧૫
 ગતકાંડમાંએકથાકહીતેકરીસકળવિસ્તાર, વાલ્મીકીનાટકતણોસંમતમેળવી
 નિરધાર. ૧૬ હવેસુંદરકાંડકથાકહુહનુમંતલાવ્યાશુધ, પછેસૈન્યલેધરધુવરચ
 ઢયાઅસુરશુંકરવાયુદ્ધ. ૧૭ સિંધુઉપરપાજબાંધીઉતર્યાપેલીતીર, ત્યાંવિલી

પણુઆવીમલ્યોજેરાવણુતગોવીર. ૧૮ એકથાસુંદરકાંડમાંહેકહેવાશેવિસ્તાર, રઘુવીરજશવરણુવકરેજથામતીઅનુસાર. ૧૯ મોટેઆતાજનસાવધાન થઈનેશુગોરામચરિત્ર, જેશ્રવણુમંગળરૂદેઅમૃતઅખિલપુન્યપવિત્ર. ૨૦ વળણુ. પવિત્રથાયેચરિત્રસુણુતાં, પાવનજશરધુરાયરે; કરનેડીનેકહેદાસગીરીધર, સુંદરકાંડકથાયરે. ૨૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેપ્રથમોઅધ્યાય ૧

અધ્યાય ૨.

રાગસામેરી. હવેઆતાજનસાવધાનથઈને, સુગોરામકથાય; શતનેજન સિંધુઓળંધવાહનુમંતતતપરથાય. ૧ મહેંદ્રપરવતઉપરચઢીને, કર્યુમૌઢશરીર; અવતારરૂદ્રપ્રતાપઝળકે, સુરજવતમહાવીર. ૨ વજરકછોટોકટીપ્રદેશે, ઝળકેકનકકોપીન; મુખપુછાગ્રેરક્તદીશે, પ્રવાળસરણુપીન. ૩ કલ્યાંતચપળાસમચળકતું, ત્રિગુણ્યજોપવીત; લાંગુળલાંબુંકર્યુકિચું, કેશદેશઅમીત. ૪ એવામારૂતીમહાવીરધીર, સમીરસુતખળવંત; ઉડવાપુંછપછાડીને, કરીગરજનાતેઅનંત. ૫ ભુભુકારનાદકર્યાતદા, ખળભલ્યુસકળભુગોળ; ધરાકપીને સમેથયાં, સિંધુજળઅટોળ. ૬ એમખળભલ્યાંપાતાગસાતે, નભથયોધુનીકાર; ચલ્યાદીગજશેષકપ્યો, મેરૂનેમંદાર. ૭ બ્રહ્માંડમાંભરપુરવાપ્યો, શબ્દને ભુભુકાર; તેમાંભલ્યોરૂપીમુખપરવત, ઉપરજુગદાધાર. ૮ સુગ્રીવલક્ષમણશુંકહે, રઘુવરતેણીવાર; ભાઈથયોતત્પરમારૂતી, કુદવાસાગરપાર, ૯ એમનાદવાપ્યોદશદીશા, ધુરધુરભયંકરધોર; છુટીસમાધીશિવતણી, ગયોબ્રહ્મલોકેસો. ૧૦ બ્રહ્માકહેસહુદેવને, જયકર્પીવરકરવાકાજ; વીમાનબેશીનેવાઆવ્યાદેવશુસુરાજ. ૧૧ પછેપુંછશિશયદાવીને, કંપાવિયાંસહુરોમ; ગરજનાકરીમારીતલપ, હનુમંતઉડ્યાવ્યોમન. ૧૨ મહેંદ્રપરવતચાંપીયો, તેગયોતરતપાતાળ; અંગઝપટથીપસરોપવનતે, પ્રલયસમોતતકાળ. ૧૩ એમકુદીયાહનુમંતજી. આકાશમારગજય; પદહસ્તચપળહલાવતા, તેઉછળતામહાકાય. ૧૪ વળીતલપઉપરતલપમારે, વાયુથીવેગઅપાર; દિવ્યખાંભુછુટયુંચાંપથી. જાણેરામનુનિરધાર. ૧૫ એમજયઉડ્યાગગનમારગ, મારૂતીખળવંત; આશ્ચર્યકરતાદેવતા, જેતાસકળહનુમંત. ૧૬ ત્યારેકંદ્રેનેવાનેપરીક્ષા, ખળતણોમહિમાય; એકરંભાદેવીમોકલી, તેનીમૌઢપરવતકાય. ૧૭ તેમુખપોહોળુકંડીકેલી, આવીમારગમાંહે; તેનામુખમાંહેપ્રવેશા, અંજનીસુતત્યાંહે. ૧૮ પછેકરણુમારગનીકળ્યા, સુક્ષ્મકરીનેરૂપ; તેસ્તુતિકરીગઢદેવપાસે, હરખિયોસુરભુપ. ૧૯ ત્યારેસમુદ્રેમિનાકપરવત, મોકલ્યોતેણીવાર; મનજાણ્યુશ્રમીતથયાહશે, ક્ષણસ્થભેવાયુકુમાર. ૨૦ છેદવામાંડીપાંખોજ્યારે, કંદ્રગીરિનીત્યાંહે; ત્યા

રેહીમાચળનોપુત્રએ, સંતાયોસાગરમાંહે. ૨૧ સિંધુયેતેનેકહ્યુંજે, તુંઆપ્યજ
ધવિશ્રામ; તેગિરિવધીયોગગનમારગ, કહ્યુંકપીનેકામ. ૨૨ હેમહાપુરૂષક્ષણ
એકમુજપર, વીરામોધરીધીર; હનુમંતનેકંઈશ્રમનથી, જેનેરૂદેશ્રીરધુવીર.
૨૩ પછેટેક્રીદીધીહાથની, ત્યારેગયોતેપાતાળ; મુખરામનામનીગર્જનાકરી,
મારીપોતેકાળ. ૨૪ ત્યારેસીંહીકાનામેઆસુરી, છેરાહુજેનોપુત્ર; તેપોહોળુંમુ
ખકરીનેરહી, તેણેસાંધ્યુંછાયાસુત્ર. ૨૬ પંખીઆદેજયજેકો, ગગનમારગત્યાં
હે; તેસુત્રસંકલનાથક્રી, આવીપડેમુખમાંહે. ૨૬ બારયોજનવદનપોળુ, વિકા
શુંતેનાર; તેનામુખમાંહેહનુમંતજી. આવીપડ્યાનિરધાર. ૨૭ તેઉદરમાંહેમ
વેશા, વળતુંવિચારમન; પછીપેટફાડીનીકળ્યા, બળવંતવાયુતન. ૨૮ જેમ
વિષયપાસસમપ્તતોડી, વિરકતજેબુધવંત; પરમારથમારગનિકળે, એમનિક
લ્યાહનુમંત. ૨૯ તેસિંહીકાપામીમરણ, વળતાંઉડિયાકપીરાજ; ત્યારેલંકાદે
વીઆડીઆવી. કરવાવિપરીતકાજ. ૩૦ તેમારગરોધકરીરહી, કપિયેકર્યોપદ
પ્રકાર; ત્યારેકોધેકરીમુખવિકાશીને, આવીકરવાઅહાર. ૩૧ પછેરામસ્મરણ
મુખેકરી, કાપીયાત્યાંહનુમંત; તેનાશિરવિષેએકમુષ્ટીમારી, પડીમુછાવંત. ૩૨
પદતણીઠાકરથીઉડાડી, પડીલંકામાંહે; તેલંકણીતનથયુંકચ્ચર, વિકળથઈ
છેત્યાંહે. ૩૩ લંકણીપડતાંનગરહાલ્યુ, થયોભુમિકંપ; ત્યારેદશાનનડરિયોત
દા, મનથયોખેદઅજ પ. ૩૪ એમસિંધુશતજેજનઓળંગી, પામીયાકપીપા
ર; પછીનગરમાંહેપેસવાનો, કર્યોમનવિચાર. ૩૫ એકઠ્ઠાયાનામેકનીષ્ઠભગની
રાવણુકેરીતેહ; તેનોસ્વામીઉદ્રેમારયો, ધરધરનામેજેહ. ૩૬ તેઠ્ઠાયાનેરાવણે
થાપી, લંકારક્ષાકાજ; તેઆવીસનમુખરહીઉભી, રોકિયાકપીરાજ. ૩૭ હનુ
મંતનેઝાલીકરી, મુષ્ટીયામુખમોજર; તેઉદરમાંહેઉતારી, મુખખીડ્યુતેણી
વાર. ૩૮ તેનુપેટફાડીનિકલ્યા, તેમરણપામીત્યાંહે; એવેસાંજપડીદિનઆથ
મ્યો, ત્યારેગયાલંકામાંહે. ૩૯ વળણુ લંકામાંગયાઅંજનીસુતનિસાચેનિરધા
રરે. રામકપાયેવીનટળીયાંપામ્યાસીંધુપારરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત
વાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડે સમુદ્રોલ્લંઘનેહનુમંત:લંકાપ્રવેશોનામદ્વીતી
યો અધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગ પરજ. હનુમંતલંકામાંપ્રવેશા, નિશાચેનિરધાર; સુક્ષ્મરૂપધરીનેજેતા,
કરતામનવીચાર. ૧ કેમજડશેહવેજનક્રીમુને, રઘ્યાંહશેકોણુહામ; ધેરધેરકરતાચી
તાધરતા; કરતાકળાયેકામ. ૨ જેમસાધકઆત્મપ્રાપ્તીઅરથે, ખોળેસારાસારવી
ચાર; જેમમહાયાત્રામાંવીછોહથયોહોય, માતનેખોળેકુમાર. ૩ જેમમહાવૈદ્યવન
માંહેનિકળ્યો, શોધેસંજીવનીમુળી; જેમવરાહરૂપધરીનેહરિયે, શોધીધરામમુળી

૪ જેમસાગરમાંહેમુકુ દેશોધ્યા, મછરૂપધરીવેદ; સતગુરનેજેમશોધેમુમુક્ષુ, પામી
જ્યાનિર્વેદ. ૫ એમસીતાનેખોળેકપી, તેનેનથીદેખતુંકોય; એવેંદ્રજીતનુંમંદિ
રદીકું, હેમરત્નમયસોય. ૬ તેમંદીરમાંહનુમંતપ્રવેશા, અદૃશ્યથઈનીરધાર;
ત્યારેરાવણસુતશઠજીતસુલોચના, પોઢ્યાંપલંગમોઝાર. ૭ શેષનાગનીએછે
કન્યા, ઈંદ્રજીતનીરાણી; જેનારૂપથીરતીલજ્યાપામે, માનમુકેંદ્રાણી. ૮ એ
નારૂપનીઉપમાલાયક, ભુતળમાંનથીનારી; તેનેજેઠહનુમંતવીરમેપામ્યા, શું
એહશેજનકકુમારી. ૯ એટલેંદ્રજીતનીસાથેખોલી, સતીશીરોમણીજેહ; અ
રેસ્વામીતમારાપિતાયેકર્યોછે, મોટોઅધરમએહ. ૧૦ જનકનીતનયાલક્ષ્મીરૂ
પ, જેરામઅંદ્રનીરાણી; તેસતીઉપરકરીકુદ્રષ્ટી, હરણકરીનેઆણી. ૧૧ તેપા
પેકરીનેરાજજશે, નવકરશેજીવ્યાનીઆશ; પરસતીનોઅલીલાશકરંતાં, થા
શેકુળનોનાશ. ૧૨ જેસાધુનીશેવાઉપરદેશકરે, ગુરૂઆજ્ઞાતણોકરેભંગ; તિર
સ્કારકરેજેમાતપિતાને, પરસતીનોકરેસંગ. ૧૩ બ્રહ્મત્વહરણકરેબ્રાહ્મણનું,
જીવનીહિંસાવેદ; નીંદેયરીત્રજેહરીહરનુંસદગ્રંથનોકરેઉછેદ. ૧૪ તેપાપીનું
મરણથાયવહેલું, અપજસરહેજીગમાંહે; એવાંસુલોચનાનાંવચનસુણી, રાવણી
ખોલ્યોત્યાંહે, ૧૫ અરેસુંદરીસાચુંકહ્યુંતે, ધર્મન્યાયનાંવચન; પણશુંકરુંજે
એપીતાછેમોટે, હુંસમજરહુછુમન. ૧૬ ભલુભુંડુંજેતાતકરે, પણમેંકંઠનવ
કહેવાય; જેઅન્યહોયતોહુંનવસાંખુ. તેનેકરુંશીક્ષાય. ૧૭ મોટેસુણસતિજે
કંઠભાવીહશે, તેથાશેતેવીપેર; સુખદુખસરવેલજ્યાપ્રમાણે, મીત્રીઅથવાવે
ર. ૧૮ જેવુંકર્મહોયજીવતણું, તેવીસુઝપડેમનમાંહે; એમનરનારીયેવાતકરી,
તેસુણીહનુંમતેત્યાંહે. ૧૯ મનમાંવીચારયુંએસીતાનહોયે, પણસતિશીરોમ
ણીસાર; ધન્યધન્યબુદ્ધીએનારીની, જોગમાયાઅવતાર. ૨૦ એમકરીસરાહના
ત્યાંથીઆલ્યા, માત્રસુતખળવંત; પછીવીલીપણકરેમંદીરઆળ્યા, દીકુંશો
ભાવંત. ૨૧ હરીનોપરમભક્તવીલીપણછે, નહીરજતમનીપ્રવરતી; સહીત
દયાક્ષમાશાંતીકરૂણા, રહીતહીંસાનીપ્રકૃતી. ૨૨ સત્વગુણાકરરહીતમાનમદ,
શમદમલક્ષણયુક્ત; શુભસંકટપહરીચરણવાસના, વીષેસંગથીમુક્ત. ૨૩ ની
શાસમેહરીકીરતનકરતા, જંત્રલેછકરમાંહે; એવાવૈષ્ણવમણીવીલીપણનેદે
ખી, વીચારેમાત્રિત્યાંહે. ૨૪ જેરાક્ષસવંશમાંભક્તરાજછે, આશ્ચર્યએનીર
ધાર, જેમવાયસકુળમાંઉદ્દેકોકીલા, વંશવનેવનસાર. ૨૫ કાગવીષ્ટાવેષ્ટીતજે
મ, ઉગેઅશ્વસ્થવિષ્ણુરૂપ; એમઅસુરવંશમાંએપ્રગટયોછે, ભક્તશીરોમણી
ભુપ. ૨૬ સદગુણસકળઅળંકૃતપુરણ, એવીલીપણહરીજન; તેનેજેઠનેપ્રસન્ન
થયા, હનુમંતવિચારેમન. ૨૭ લંકામાંરામઆવશેત્યારે, કરશેએનુંકાજ; રા
વણનેમારીનેનિરચે, આપશેએનેરાજ. ૨૮ એવુંકહીનમસ્કારકરીત્યાંથી, આ

હ્યાવાયુકુમાર; પછીકુંભકરણુનુંમંદિરજેયું, દુરગંધદીડીઅપાર. ૨૯ જેમમંદરાઅળપડીયોહોય, એવોઉઘેછેતેઅસુર; નાકખોલેજાણેમેઘગડગડે, વાયુઆલેખળપુર. ૩૦ એનોજન્મસઉજાયછેમીથ્યા, એમકહીહનુંમંત; પછેકુંભકરણુનુંધરતજીઆહ્યા, દુરગંધદીડીઅનંત. ૩૧ જેમઅગ્નિહોત્રીતજેઅંતજનું, ધરસાધુતજેવિષેવાત; એમઅનાચારજેઠામેદેખે, તેતજેમારૂતજાત. ૩૨ એમઘેરઘેરજેતાકરતામારૂતી, નવદીઠાંસીતાય; ત્યારેનિરાશયધનેત્રેજળભરતા, ચીતકરતાર્ચીતાય. ૩૩ અરેરામવીજેગેસીતાયેશું, કર્યાહશેદેહત્યાગ; કેસાગરમાંજંપાવ્યુહશે, મુનેમળયાંનહિમહાભાગ. ૩૪ હુંખોળવાઆવ્યોખપકરી, સીંધુઓલધ્યોશતજેજન; તેશ્રમમારોમીથ્યાગયો, એમમારૂતીસોએમન. ૩૫ વળણુ. મનમાંસોએમારૂતી, નવજડયાંજનકતનયાયરે; કહેદાસગીરીધરજેમળયાંસીતા, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદમીઝીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેલંકાયાંસીતાશોધનાતુરસ્યહનુમંતશોકેનામતૃતિયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪.

રાગમારૂ. હનુમંતેજેયુંલંકાગામ, નવદીઠાસીતાનોઠામ; ખળવંતનેસર્વેસહેલ, પછેઆવ્યારાવણુનેમહેલ. ૧ ત્યાંનીશાવીષેદશાનન, કરેછેહોમવીઘનાસન, છેરાવણુનેઅસંખ્યરાણી, તેમાંમંદોદરીઇંદ્રાણી. ૨ નાગણીપદ્મનીગાંધ્રવી, કીર્તીદેવકન્યામાનવી; આસુરીઆદેનારીઅનેક, જેનારૂપથીવળયોછોક. ૩ જેનાચરણકમળનીવાસ, ગુંજેખટપદચારેપાસ; મોટામુનીવરમુકેધીર, લાજેયપળાતેયમકેચીર. ૪ એવીનારીચોકપીયેનરખી, સુંદરસરવેરતીસરખી; પોઢીયોપુરપસજ્જમાંહે, હનુમતેદીડીત્યાંહે. ૫ પોતેઇંદ્રજીતમહાવીર, નપામ્યામોહનવગધધીર; ઉરધરતાપ્રિયેઘણુરામ, જેનેસ્વપ્નવીશેનહીકામ. ૬ એવાવજરદેહનીરલેપ, ફરેજેતાકરીનેખેપ; જેમઘટમટમાંહેઆકાશ, નીરલેપવ્યાપકઅવકાશ. ૭ એમહનુમંતસઘજેકરતા, વીશેસંકલપમનનથીકરતા; પછેમંદોદરીનેમંદિર, આવ્યાજેતાજેતામહાવીર. ૮ નીંદ્રાવશથધપોઢીપલંગ, મુખચંદ્રકનકતનરંગ; ઊભાઅદૃશ્યરૂપેત્યાંસોય, મનજાણ્યુએજનકીહોય. ૯ સુતીપવીત્રપણેપતિવૃતા, હશેએંભુમીજસત્યધરતા; યધસ્ફુરણાકહુંતુંજેરામ, નથીસ્મરણુથતુરામનામ. ૧૦ શુંધીજેયુંમારૂતીયેમુખ, મદગંધજેધપામ્યાદુખ; નહોયેસીતાજેજનકકુમારી, આતોદિસેઅસુરનીનારી. ૧૧ એટલેકરીહોમનીરવીઘન, આવ્યોરાવણુરંગભોવન; ત્યારેઉઠીમંદોદરીરાણી, ધ્યાપતીપદનીર્મળપાણી. ૧૨ પછેપધરાવ્યોપર્યંકમાંહે, પતિશેવાકરતીતાંહે; દીઠાવાયુસુતેદશાનન, જોધક્ષોભપામ્યોઘણુમન. ૧૩ નિંદ્રાવશથયાંખેજણુજ્યારે, અંજનીસુતમનમાંવીચારે, લેઉઉચળીઅહીંથીપલંગ, જધનાંખુસિં

ધુજ્જસંગ. ૧૪ નીકરલેઘજીરશીમુખ, જોઠરધુપતીપામેસુખ; કેરાવણને
મારૂં આઠાર, નથીઆજ્ઞાનુગદાધાર. ૧૫ એમવીચારેમારૂંતીમન, એવેરાણીને
આવ્યુંસપન; જગીઝખડીનેતેણીવાર, કહેછેરાવણપ્રત્યેવીચાર. ૧૬ સ્વામી
આપોસીતાનેઆજ, નહિતોથાશેવીપરીતકાજ; મુનેઆવ્યુહવડાંસ્વપ્ન, તે
માંસુચવ્યામાનશુકન. ૧૭ એકવાત્તરેઉજડયુંવન, માર્યોઅખેકુમારમુજતન;
તેણેખાળયુંલંકાગામ, પછેસંન્યલેઘઆવ્યારામ. ૧૮ તેણેતમનેમાર્યાકુળસહી
ત, કુંભકરણઆદેઈદ્રજીત; માટેસ્વામીવીચારોમર્મ, એતોરામછેપુરણબ્રહ્મ.
૧૯ તેનીરાણીસીતાલેઘઆજ, જાઓરામશરણમહારાજ; નથીમનુષ્યરામ
નીરવાણ, અવતર્યાછેએપુરૂષપુરાણ. ૨૦ તમોસર્વજીત્યુથધીર, પણનહીજીતા
યરધુવીર; પરસ્ત્રીનોઅભીલાષીઅધમ, કહોસુખપામેતેકેમ. ૨૧ બાંધીછાતીઉ
પરપાષાણ, તરેસાગરએવોકોણ; વીષપાનકરેનરજેહ, તેથીઅમરથાયનતેહ.
૨૨ સર્પનેમુખધાલતાંહાથ, કેમદશકરેનહિનાથ; માટેરામસાથેવૈરપામી,
કેમસુખેવરતશોસ્વામી. ૨૩ કહોતોહુંજીરમનેશરણ, સ્તુતીકરીનેઉગાર
મરણ; હયાણુંછેએશ્રીભગવાન, માગીલાગુએવાતણદાન. ૨૪ રાણીનાંસુણી
એવાંવચન, હસીબોલ્યોતવરાજન; તુંચીતાકરેછેશાને, નથીમરણમુકતુંક
હોને. ૨૫ નીચઉંચરાયનેરંક, સરવેભોગવેઆડેઅંક; પ્રાચીનકરમતણઅનુ
સાર, વરતેજીવસકળસંસાર. ૨૬ જેથનારહોયતેથાય, પણપાછીનઆપુંસીતા
ય; એટલુસરવેવર્તમાન, તેસુણ્યુહનુમતેકાન. ૨૭ એકઅનુચરીમોકલીરાય
જેનેશુંકરેછેસીતાય; તેનીપુઠેઆલ્યાહનુમંત, આવ્યાઅશોકવનબળવંતશ્રી
૨૮ ॥ વળણ ॥ બળવંતશ્રીહનુમંતઆવ્યા, અશોકવાડીમાંહેરે; ત્યારેઅશોક
તરૂનીતળે, બેઠાંદીઠાંસીતાય ત્યાંહેરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં મતવાહમી
ક્રીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેરાવણ મંદોદરીસંવાદાનંતરંઅશોકવનેહનુમંતસી
તાદર્શનનામચતુર્થોઅધ્યાય; ૪.

અધ્યાય ૫.

રાગભૈરવ. હનુમંતઆવ્યાઅશોકવનમાંદીઠાંજનકકુમાર; પાંચકોટીરા
ક્ષશીકરેરક્ષાતેણેઠાર. ૧ ત્યાંજનકીધ્યાનસ્થબેઠાંઅશોકતરૂનીછાંહે; ચોપાસવૃ
ક્ષપાષાણમાંરામનામધુનીથાયત્યાંહે. ૨ સીતાનામુખનીશુગંધીચાલેકરપુરવં
ત, અંગેમૃગમદવાસનાજેઠમલ્યુસહુદ્રષ્ટાંત. ૩ ત્યાંગુપ્તરૂપેઅંજનીસુતઆ
વીલાગ્યાપાય, હનુમંતહરખનેશોકપામ્યાજેઠતદાસીતાય. ૪ પાસેમુક્રીમુદ્રીકા
પછેચઢ્યાતરૂવરડાળ, સુક્ષ્મરૂપેતરૂલતામાંગુપ્તરહ્યાતેકાળ. ૫ પાછલીરજની
ખટધડીછેધ્યાનમાંસીતાય, નખશીખમુરતીરામનીઅવલોકતાંજગમાય. ૬
ત્યારેમુદ્રીકાહીડીનહિકરવીપેતેણીવાર, જનકીજગ્યાંધ્યાનથીનેત્રઉઘડ્યાંનીર

ધાર. ૭ પાસેપડેલીમુદ્રીકાનુચ્ચયુત્યાંદરશન, કરમાંહેલેધનેરૂદેયાંપીઆંસુઆ
વ્યાંલોચન. ૮ હેમુદ્રીકેમાતકહેતુનેકોણુલાવ્યુઆંહે, સૌમીત્રસાથેરધુપતીસા
ચુકહેછેક્યાંહે. ૯ શુભ્રાણુપતિયેમુજીઉપરથીઉતાર્યોછેપ્રેમ, ચરચરનાયકરા
મનીતુકહેસ્વસ્તીક્ષેમ. ૧૦ પ્રભુનેતજીતુંક્યેમઆવીરહ્યાકોણુહાર, એમકહી
વિલાપકરેધણુવધદેહીતેણીવાર. ૧૧ હેરામહેલકમણુધનુરધરપરાક્રમીરણુધીર
વિહારીસરજ્યુતિરનામુનેદરશનદોરધુવીર. ૧૨ એકહારનોઅંતરહતોજ્યારેક
રતાઆલિંઘન, તેપ્રભુનોઅંતરપડયોવીચસીધુપરવતવન. ૧૩ વાદમીકમુ
નિચેકરીછેજેભવીખ્યરામકથાય, મેંખાળાપણુમાંશુણીછેતેમજ્યોનહિઅભીપ્રા
ય. ૧૪ એકકપીયેઆવીઉજાડયુઆઅશોકવનનિરંગાર, તેલંકાખાળીગયોપા
છોચઢ્યાજીગદાધાર. ૧૫ સિંધુઉપરપાજખાંધીઉતર્યામહારાજ, કુળસહીતરા
વાણુમારીનેવિભિષણુનેઆપ્યુરાજ. ૧૬ એતુંભવિખ્યખોડ્યાછેમુનિતેથયુકંઠ
નહિકામ, તેકાવ્યશુભિથ્યાગઠહનુમજ્યાનહિમુનેરામ. ૧૭ હેમુદ્રીકેમુજવીર
હથીપાખ્યાવીરતીપ્રાણુઆધાર, થયાગુપ્તજેગીનાધ્યાનમાંકેચઢ્યાભક્તનીવ
હાર. ૧૮ હાહારામરાજવલોચનદોમુનેદરશન, દશકંઠરીપુવિષકંઠમિત્રશીતળ
કરોમુજમન. ૧૯ હાપ્રાણુવહ્નિપ્રાણુજવનપ્રાણુપતિમુજનાથ, આશોકસિંધુ
બુડતાંપ્રભુપ્રહોઆવીહાથ. ૨૦ મૃગચર્મધંછાયેકરીકંચુકીકારણુમન, મેંપરમ
સાધુછળચાલકમણુકહ્યાંમર્મવચન. ૨૧ તેપાપમાટેતજીમુજનેનિરચેશ્રીભગવં
ત, કહ્યાંતકરતાંજનકીએમસુણેતેહનુમંત. ૨૨ પછેગુપ્તરહીનેઅશોકઉપરક
રવામાંડયુગાન, કહ્યાંતમુકીસિતાયેસુણુવાનેધરીયાકાન; ૨૩ છેરૂદ્રનોઅવતા
રજેસાક્ષાતશ્રીહનુમંત, તેરૂદ્રવીણુસુસ્વરેથીકરેગાનઅનંત. ૨૪ મુળથીરામ
ચરીત્રસરવેગાવામાંડયુતાંહે, મગળધુનીઉઠીતદાતેઅશોકનાતરૂમાંહે. ૨૫ વ
ળણુ. અશોકતરૂથીધુનીઉઠી, સુણુતાંસીતાધરીનેપ્રીતરે; કહેદાસગીરીધરસુ
ણોશ્રોતા, કહુરૂદ્રવીણાગીતરે. ૨૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીકીનાટક
ધારાયાંસુંદરકાંડેમુદ્રીકાદર્શનાતસીતાયાંવીરહવચનનામપચમોઅધ્યાય. ૫
અધ્યાય ૬.

રાગખીલાવર. અવધપુરીનોરાજ્યો, રાયદશરથજેતે; તેનેધેરપ્રગટથયા,
પુત્રપરીબ્રહ્મપોતે, અવ૦ ૧ રામલક્ષ્મણુનેભરથજી, શત્રુધનખળવંત; એઆ
રેપુત્રમાંરામજી, જાણોશ્રીભગવંત. અવ૦ ૨ તેણેમાર્યાંસુખાહુનેતાડિકા, અને
કનિશીચરસાથે; યજ્ઞકરાવ્યોવિશ્વામિત્રનો, રક્ષાકરીરધુનાથે. અવ૦ ૩ કોડક
ખંડીચંદાશનું, વરચાજનકકુમારી; ભ્રગુપતિગર્વઉતારિયો, પુરમાંઆવ્યા
મોસારી. અવ૦ ૪ ત્યારેઅપરમાતેવરમાગિયો, રાયપાસેવચન; આજ્ઞાપિતા
નીપાળવા, રામનિકક્યાવન. અવ૦ ૫ સીતાલક્ષ્મણુસંગમાં. ચીતકુટમાંઆ

વ્યા. ત્યાંભરથઆવીમળયાભાવશું, બોધકરીનેવળાવ્યા. અવ૦ ૬ ત્યાંથકી
આવ્યાગોદાવરી. રહ્યાપંચવટીમાંહે; અસુરધણાનેમારીયા, ખરદુખરઆઢે
ત્યાંહે. અવ૦ ૭ ત્યારેસીતાનુંહરણકરીગયો, રાવણલંકાનોઘસ; તેખોળવા
નેપોતેનીકળયા, વનમાંશ્રીજુગદીશ. અવ૦ ૮ પછેસુગ્રીવસાથેમીત્રીકરી, મા
ચોવાનરવાળી; શોધલેવાકપીમોકલ્યા, જોવાજનકનીખાળી. અવ૦ ૯ શ્રી
રામસેન્યાલેધનેસંચરા, ખાંધીસાગરસેતુ; જળનીધીતીરેઉતરયા, રહ્યારધુક
ળકેતુ. અવ૦ ૧૦ પછેજીવકરીરાવણમારીયો, વીલીપણનેરાજઆપ્યું; જન
ક્રીલેધઅવધેગયા, દેવનુંદુખકાપ્યું. અવ૦ ૧૧ એમચરીત્રઅશેષશ્રીરામનાં,
તેગાયાંહનુમતે; સુંદરસ્વરનાગાનથી, શીશોડોલાવ્યુંઅનંતે. અવ૦ ૧૨ જડ
ચૈતનમોહપામીયુ, સ્થંભ્યાંસરીતાનાંવારી; પશુપક્ષીતન્મયથયાં. નીદ્રીતનિ
શીચરનારી. અવ૦ ૧૩ પાછલીરાત્યનોચંદ્રમા, રથસ્થીરથયોત્યારે; પાપાણ
પ્રસરાજળથઈ, વાયુથંભ્યોતેવારે. અવ૦ સહુરાક્ષસનિદ્રાવશથયા, રાક્ષસીમો
હપામી; રૂદ્રવીણાસ્વરગાનથી, શુદ્ધીસરવનીપામી. અવ૦ ૧૪ એવાંચરીત્ર
સુણ્ણીચીદરૂપનાં, મંગળધુનીમનમોયું; તન્મયથઈનેજનકી, ચારેપાસેજોયું.
અવ૦ ૧૬ દીઠનહિજ્યારેકોઈને, ત્યારેમનમાંવીચારે; કાંઈકપટદીસેછેઅસુર
તણુ, કોણચરીત્રઉચારે. અવ૦ ૧૭ ત્યારેસીતાનેમહાવીરહથયો, ધીરજગઈ
સહુમનથી; નિરચેકર્યુંમનનેવીધે, પ્રાણતજીહાવેતનથી. અવ૦ ૧૮ કુંશીવા
લીપછેકંઠમાં વેણીનીલટતાણી; રઘુપતીનુસ્મરણકરી, મુખપ્રોલ્યાંવાણી. અ
વ૦ ૧૯ હેપ્રભુજ્યાંજ્યાંદેહવંર, ત્યાંથાઉદાસીતમારી; મુદ્રીકામુરતીધ્યાનમાં
રાખીજનકકુમરી. અવ૦ ૨૦ ત્યારેવીપરીતદીઠવાયુસુતે. સીતાદેહતજેજેવે;
ગર્જનાકરીરામનામની, કપીઉતર્યાતેવે. અવ૦ ૨૧ વળણ. ઉતર્યાઅશોકઉ
પરથી, ત્યારેપાસેઆવ્યાહનુમંતરે; જયરામજયજયરામકહીને, પ્રગટથયા
ખળવંતરે. ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેરૂદ્ર
વીણાકથનાનંતરંસીતાહનુમાનસમાગમોનામષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭.

રગસામેરી. એમપ્રાણતજતાંજનકીજોઈ, પામ્યાકપીવરદુખ; રઘુનાથપા
સેજઈશત્યારે, શુદેખાડીશમુખ. ૧ એમવીચારીઉતર્યાતતક્ષણ, પ્રગટીયાહનુ
મંત; સાષ્ટાંગકરીજનકીચરણે, લાગિયાખળવંત. ૨ પછીરહ્યાસનમુખહાથ
જોડી, ઉભાપવનકુમાર; હેકલ્યાણીમુજમાતસુણો, છેકુશળજુગદાધાર. ૩
અંજનીસુતનાંવચનસુણીને, સીતાહરખ્યાંમન; કેશપાસકાઢીકંઠથી, નેખો
લ્યાંહેતવચન. ૪ શાલીસુકાચેજેસમે, તેસમેવરરયોમેહ; જેમમળેઅમ્રતઅંત
કાળે, અમરચાચેતેહ. ૫ મહાજળનિધીમાંયુદતાં, જેમમળેઆવીનાવ; એમ

મારૂંતીનેજેઈસીતા, ઉપન્યોઅતીભાવ. ૬ હેમંગળદાયકવિર, મંગળરૂપછે
તુકોણુ; ક્યાંયકીઆવ્યોક્યાંરહે, મુનેકહેસાચીવાણુ. ૭ મારૂંતીકહેહેમાતહુંછું
રામકેરોદાસ; સુતવાયુનોકપીરૂપમુજ, હનુમંતનામપ્રકાશ. ૮ શ્રીરામેમુજને
મોકલ્યો, કરવાતમારીશોધ; તમકૃપાયેસિંધુઓળંગી, આવીયોઅવીરોધ. ૯
ક્રિષ્કધાયેપ્રભુરદ્યાછે, રામલક્ષમણસાથ; ત્યાંવાળીવાત્રરમારીયો, સુગ્રીવકર્ષ્ય
કપીનાથ. ૧૦ આભુપણનેચીરપાલવ, નાખ્યાંતાંતમેજેહ; મેંજતનકરીરા
ખ્યાંહતાં, રામનેઆપ્યાંતેહ. ૧૧ મુનેસુધીલેવામોકલ્યો, મુદ્રીકાઆપીહાથ;
થોડાદીવશમાંઆવશેમા, કુશળછેરધુનાથ. ૧૨ સુણ્ણીવચનવાયુપુત્રનાં, સંતો
પયામ્યાસીત; હેવીરકહેકંઠવાતછાની, આવેમુજનેપ્રતીત. ૧૩ હનુમંતકહે
મુજનેકહ્યું, એકાંતશ્રીરધુવીર; કેકૈતણેમંદીરતમે, ધરતાંહતાંવનચીર. ૧૪
ત્યારેનેત્રશમશ્યાયેકરી, ઉતરાવિયાંવનકુળ; સીતાકહેહનુમંતજી, ખરીવાત
એઅનુકુળ. ૧૫ પણકયારેરધુપતિઆવશે, ટાળશેમારૂંદુખ; તનરયામસુંદર
કમળસરખું, કયારેદેખીશમુખ. ૧૬ મારૂંતિકહેત્યાંમેજીવ્યુંછે, કપીસૈન્યઅ
પાર; અહીંથોડાદીનમાંઆવશે. જણુજેજીગદાધાર. ૧૭ જ્યારેસૈન્યવાત્રરનુંસુ
ણ્યું, ત્યારેખોલિયાંસીતાય; ભાઈતુસરખાકપીયેકરીને, રાવણકેમજીતાય. ૧૮
એવાંવચનસીતાનાંસુણ્ણી, ધર્યુંસ્થળરૂપપ્રચંડ; જણેમંદરાચળમેરૂતદા, ઉજ્જ
ડશેપ્રહ્લાંડ. ૧૯ એતુંભીમરૂપદેખાડિયું, મહાવજ્રરહેહકરાળ, રાક્ષસનુંકુળમા
રવાજણે, અવતર્યોહોયકાળ. ૨૦ તેજેઈસીતાવીચારે, એરૂદ્રનોઅવતાર; વૈદે
હિયેવીનતીકરી, પછીસમાવ્યુંતેણીવાર. ૨૧ હનુમંતકહેહુંસરીખા, છેકપી
જેઘઅનેક; રધુવીરપાસેતેરદ્યાહું, આવ્યોએકાએક. ૨૨ મુનેનશીઆજ્ઞારામ
ની, મારૂંરાવણનેનીરધાર; લંકાઉધીકરીનાંખું, સાગરજળમેઝાર. ૨૩ હવે
માતામુજનેભુખલાગી, આજ્ઞાઆપોઆજ; આવનમાંફળપાકયાંધણાંતે, કરૂં
લક્ષણકાળ. ૨૪ ત્યારેસીતાકહેભાઈપડેલાંફળ, ખાઓજઘનેસુર; રાવણેરક્ષા
કરવામુકયા, સાઠસહસ્રઅસુર. ૨૫ એતુંસાંભળીસીતાતણે, ચરણેનમ્યાકપી
રાજ; રધુવીરકેરૂસ્મરણકરીને, ચાલ્યાકરવાકાળ. ૨૬ વનમાંજઈઉભારદ્યા
પછીવીચારયુંહનુમંત; રાવણમુનેશુંજણશેજે, આવ્યોતોખળવંત. ૨૭ તરૂં
ઉપાડીનેપૃથ્વીઉપર, પછાડેતેણીવાર; તેગગનમાંહેઉછાળતાં, કરેપકવફળનો
અહાર. ૨૮ એમવનસકળઉજડકરયું, રૂરેતરૂલમતાંવ્યોમ; મુખકુંડમાંહેરા
મમત્રે, કરેફળનોહોમ. ૨૯ જેરામનામસ્મરણકરે, જેનિસધનશીતળછાંહે;
સીતાતણીયોપાસનાં, તરૂંરહેવાદીધાંત્યાંહે. ૩૦ રક્ષકેદીઠોકપીને, ઉજડતોવ
નસાર; સહુઅસુરઆવ્યાગાજતા, તેકરેમારોમાર. ૩૧ વીકરાળરૂપધરયુંતદા,
અંજનીનંદનત્યાંહે; સોખસેખાંધેપુંછે, આપડેપૃથ્વીમાંહે. ૩૨ જેમકરેફળતું

ખીતણાં, એમપામ્યામરણઅસુર; તેતણાંશબસિધુમાંનાખે, ઉછાળીનેસુર.
૩૩ તેસાહસહસ્રઅસુરમાં, ઉચ્ચર્યોકોઘએકતાંહે; તેરાવણપાસેપોકારકરતા,
આવ્યાલકામાંહે. ૩૪ વળણ. લંકામાંરાવણનીપાસે, આવીકર્યોપોકારરે; એ
કવાંતરેઉજળુઅશોકવન, વળીરક્ષકમાર્યાઅપારરે. ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત
વાલ્મીકીનાટકધારાયાંસું. કાંટેહનુમંતાવૃક્ષરાક્ષસહનનનામસપ્તમોઅધ્યાય૭
અધ્યાય ૮.

રાગમારૂ. સમાચારમુણ્યોદશાનન, હરીબોલ્યોતવરાજન; એવનચર
નાશાભાર, એનેખાંધીલાવોઆહાર. ૧ એંશીસહસ્રમોકલ્યાન્નેધ, તેઆવ્યાક
રીનેકોધ; મુખ્યજંબુમાળીછેતેમાં, ખળઅતુળીતકહીએજેમાં. ૨ આવ્યોત્રિ
શુળગ્રહીનેહાથ, જોઘકોપેચઢ્યાકપીનાથ; એકમુટીતેશીરમાંમારી, ભમીભુ
મિપડ્યોતેસુરારી. ૩ પછેઅસુરસરવનેતાડ્યા, પુંછેખાંધીખાંધીનેપછાડ્યા;
જાણુરાવણેતેપરતક્ષ, જોદ્ધામોકલિયાએકલક્ષ. ૪ તેમાંસેનાપતીછેપચ, મહ
પ્રતીમહાખળનાસંચ; જંધમજંધનજંધન, આવ્યાકોધકરીનેમન. ૫ તેનેદી
હાજ્યારેકપીનાથ, વણુંબુધકરયુતેનીસાથ; પછેસરવનોઆણ્યોઅંત, રણગા
જ્યાખળીહનુમંત. ૬ જેમુવાહનુમંતનેહસ્ત, તેપામ્યાઉધારસમસ્ત; એમવિ
જયપામ્યારણધીર, સિંહનાદકર્યો પછેવીર. ૭ એકદેવીનુંદેવળત્યાંહે, હનુ
મંતેદીહુંવનમાંહે; અર્ધયોજનમાંવિસ્તાર; સ્થંભસહસ્રમણીમયસાર. ૮ શી
લાસ્કાટીકેકેલીકંચન, ઉચુંશીખરશોભેછેગગન; ઇષ્ટદેવીતેરાવણકેરી, નીત્ય
પુજયાયઘણેરી. ૯ કરેનિત્યરૂપીરનુપાન, લેછેપ્રાણણુનુંખળીદાન; દીહુદેવ
ળકપીયેજ્યારે, મુળમાંથીઉખેડ્યુંત્યારે. ૧૦ કર્યુચુરણતતક્ષણતાસ, તેઉછ
ળ્યાઉંચેઆકાશ; પક્ષીનભમાંઉંડેજેમ, એવાપાપાણભમતાતેમ. ૧૧ મહાપા
પતણુસ્થળજાણી, નારહેવાલ્મીકીનેનીઅધાણી; પછેદીર્ઘરૂપેમદમાતા, કરેરામ
ચરિત્રજગાતા. ૧૨ દેવળનાઉછાળ્યાપાપાણ, પડ્યાનગ્રમાંથાયબુખાણ; લોક
કહેવરશોવરસાત, નાસેકરતાબુખાપાત. ૧૩ જાણુરાવણેતેસમાચાર, ભાગ્યું
દેવળ જોધસંવાર; આપીઆજ્ઞાકરીને ક્રોધ, ચઢ્યો અક્ષેકુમાર માહાજોધ.
૧૪ ખીજસાથેસપ્તકુમાર, વળીસૈન્યતણોનહીપાર; જ્યારંહ્યાવનમાંહનુમં
ત, ત્યાંઆવ્યા અસુરખળવંત. ૧૫ તવઅક્ષેકર્યોસિંહનાદ, હનુમંતનેદી
ધોસાદ; અલ્યાવનચરવાત્તરવેશ. ઉભારહેમુજસનમુખદેશ. ૧૬ હમણું
કરૂંતારો સંવાર, મારૂનામતો અક્ષેકુમાર; એવાંસાંભળી ગર્ધવચન, ત્યારે
બોલ્યો મારૂતતન. ૧૭ અલ્યાઅક્ષેનામ તુજવ્યર્થ, હવડાંતુજ ક્ષેકરૂંઅર્થ;
અલ્યા ભુલીવણુતારીકેઘ, અક્ષેનામપાડ્યુંશુભેઘ. ૧૮ એપુંસાંભળતાં
ચહીરીસ, લાગીજાળતેપગથીશીશ; કર્યુધનુપચઢાવિસજ્જ, મુક્યાંઅ

નેકમાણમહાધન. ૧૯ આલેમારૂતીઆવતાંએહ, ભાગીનાખેછેતતક્ષણતે
હ; મારેકપીવરતરૂપાપાણ, ઘણાઅસુરનાલીધાપ્રાણ. ૨૦ એમજુધથયુંછેઅ
પાર, કહેતાગ્રંથપામેવીસ્તાર; સપ્તપુત્રઆદેસેન્યજેહ, અંજનીસુતેમારયુતે
હ. ૨૧ પછેહણીયોઅક્ષેકુમાર, દેવકરતાજ્યજ્ઞયકાર; પુત્રમરણદશાનનેજાણ્યું,
મનમાંહેઘણુખઆણ્યુ. ૨૨ કપીનુખજળણીવીશેક, રાક્ષસીમોકલીલક્ષએ
ક; તેનાંપર્વતપ્રાયશરીર. જોઈમહારથીમુકેધીર. ૨૩ ગજઅયુતતણાખજતંન
મુખપહોળાંઅકેકયોજન; હનુમંતેવીચારીવાત, ધર્યેતેટલાંતનસાક્ષાત. ૨૪
રૂપસુક્ષમધરીનેત્યાંહે, પ્રવેશાતેનામુખમાંહે; કર્યોઉદરમાંરૂપવીશાળ, તેનાંપે
ટકાટયાંતતકાળ. ૨૫ એમકૌતકકરયુતેણીવારે, રાક્ષસીમરણપામીત્યારે; એ
મટ્ટીધાસરવનોનાશ, થયોરાવણસુણીનેઉદાશ. ૨૬ વળણ. ઉદાશથયોતેસુ
ણીનેરાવણ, કર્યુંકપીએવીપરીતકાજરે; પછેઈંદ્રજીતનેઆજ્ઞાઆપી, લાવ્ય
આલીવાત્તરનેઆજરે. ૨૭ઈતીશ્રીરામચરીતેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં સું
દરકાંડેઅક્ષયકુમારમર્ણેરાવણસ્યશોકપ્રાપ્તીનામઅષ્ટમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૯

અધ્યાયનવમેપ્રારંભ. રાગધન્યાશ્રી. આજ્ઞામાગીચઢયોઈંદ્રજીતજી, જે
મહાજેઘોખાગઅતુળીતજી; રાવણેપુછ્યુંઅહાપ્રત્યેજી, મહુરતઆપોજીતાયેસ
રતેજી. ૧ યતાયવાત્તરસર્વથા, ત્યારેવીધીખોલ્યાવચન; જાઓજલાશેએક
પીનિરચે, તજેચિંતામન. ૨ ઈંદ્રજીતસેન્યાલેઈઆવ્યો, અશોકવનમોઝાર;
સિંહનાદકીધોમેઘનાદે, ધરાકપીઅપાર. ૩ ભુભુકારનાદકરીતદા, કોપેચઢયા
કપીરાજ; પછેમારૂતીમેઘનાદવઢતા, જુવેદેવસમાજ. ૪ એકઅસુનીલોહસાંગ
લીધી, જડપીનેહનુમંત; તેસાંગથીસહુસેન્યમારયું, ગાજ્યોખજવંત. ૫ એક
તલપમારીતેસમે, અંજનીપુત્રસુજળ; ઈંદ્રજીતકેરાકરથકી, લીધાંધનુપને
ખાણ. ૬ તેખાણથીરાવણીકેરો, મુગટપાડ્યોતાંહે; તવઈંદ્રજીતેધનુપખીજી,
અહ્યંનીજકરમાંહે. ૭ અહ્યપાસમેલ્યુંમંત્રભણી, કર્યુંકપીનુખધનઅંગ; ત્યા
રેતનવધારયુંમારૂતિજણે, પુષ્પરવતશ્રુગ. ૮ તેપાસખધનતોડીને, એકસાંગ
મારીસુર; ઈંદ્રજીતનોરથભાંગીયો, સારથીકીધોસુર. ૯ કર્યોનગ્નકાડીવસ્ત્ર
ત્યારે. નાઠોઅસુરકુમાર; એકવીવરમાંપેઠોતદા, ભયપામીનેતેણીવાર. ૧૦ પા
પાણમોઠોમુકીયો, તેગુકામુખહનુમંત; તેખામરજીણીરાવણે, ત્યારેથયોમહાદુ
ખવંત. ૧૧ પછેપ્રાર્થનાકરીવીધીતણી, હોપીતામહમહારાજ; તમોજાઓત્યાં
ઉતાવળા, વાત્તરજલાવોઆજ. ૧૨ પુત્રનુજવતદાનમુજને, આપોજઈઆહી
ન; એવુંસુણીઆવ્યાઅશોકવન, અહાવીચારીમન. ૧૩ ઈંદ્રજીતનેઅહાકહે, તું
નીકળહવેઅહાર; રાવણીકહેનહિનીકળું, મુનેકપીમારેમાર. ૧૪ કરીપ્રાર્થનાહ

નુમંતની, પરમેષ્ટીયેતતખેવ; હેવજરદેહીવચનમારૂસત્યકરતુ દેવ. ૧૫ મુજપા
 સથીખંધાધને, તુચાલરાવણપાસ; પછીપરાઠમદેખાડજે, કહ્યુંમાનરધુવરદાસ.
 ૧૬ એવુંકહીવીધીયેપાસમુક્રીખંધાયાહનુમંત, પછેવીવરમાંથીનીકળ્યોઠંદ્રજ
 તજેખળવંત ૧૭તેણેદોરમહોટાલાવીને, ખાંધીયોપવનકુમાર; તેખંધનકંઠન
 વલેખવે, હનુમંતમનમોઝાર. ૧૮સંસારનાખંધનવીશે, દેખાયજ્ઞાનીજેમ; પણઅં
 તરમાંહેમુક્તછે હનુમંતજણોતેમ. ૧૯શઠ્ઠારીનેવળીપરમેષ્ટીતેલેધ્યાલ્યાહનુમં
 ત; પછેરાવણકેરીસભામાંહે, આવીયાખળવંત, ૨૦ મારગવિશેમારેઅસુરતે, અ-
 નેકશસ્ત્રનાધાય; મહાવજરદેહમાંવાગતાં, તેસરવભાગીજય. ૨૧ હનુમંતનેજે
 ઘરાવણનેમન, ચઢીસખળીરીસ; અધરપીસેદંતશું, રાતોથયોદશશિશ. ૨૨
 ત્યારેખંધનસરવેતોડીયું, વાયુસુતેતેણીવાર; પછેકુંડાળુકરીપુંછાસન, બેઠાસ
 ભામોઝાર. ૨૩ ત્યારેરાવણપુછેરીશથી, અલ્યામરકટછેતુકેણ; તુદુતકહોનો
 ક્યાંથીઆવ્યો, કહેસાચીવાણ. ૨૪ હનુમંતકહેરેદુષ્ટમશ્યક, પાપીદુરમતવંત;
 તુજકુળતણોહુકાળછું, અવતર્યોકરવાઅંત. ૨૫ તુજરૂદેપરથીવનુપલેધને, બં
 ગકીધુતાસ; જેનેજવાડયોતુજનેતે, રામનોહુંદાસ. જેણેસુખાહુતાડીકામાર્યા.
 કરીમુખરક્ષાય; તુજભગનીકેરાંકરણનાશા, છેદીછેરધુરાય. ૨૬ ખરદુખરત્રી
 શરાઆદીમાર્યા, અસુરજેખળવંત; હુંદાસછુંતેરામનો, મુજનામતેહનુમંત.
 ૨૮ તુનેસીક્ષાકરવાઆવ્યો, કર્યોસકળદળસંધાર; અશોકવનઉજળીમાર્યા, અ
 ક્ષેઆદેકુમાર. ૨૯ ઇંદ્રજીતનેમેગાંજ્યો, ટાળ્યોદેવળકેરોઠામ; એવીનાવળીબી
 જુંકેર, પણનથીઆજ્ઞારામ. ૩૦ તુંમુનેકેમનવઓળખે, શુણ્દુષ્ટલોચનઅંધ;
 કાલેરધુવરઆવશે, કરીસાગરસેતુખંધ. ૩૧ દશશિશછેદીતારાં, દશદિશામાં
 ખળીદાન; તેઆપસેઅયોદ્ધાપતિ, તુસત્યશુણ્જેકાન. ૩૨ ધરમાંથકીજેમશ્વા
 નઆવી, વસ્તુલેધનેજય; અરેતસ્કરએમલાવ્યો, હરણુકરીસીતાય. ૩૩ શુ
 ણીરાવણેમનવીચાર્યું, એવજરદેહીજળ; સ્વામીઉપાશકસત્યવચની, નહિમ
 રેનિરવાણ. ૩૪ ત્યારેરાવણકહેરેકપીતારૂં, મરણુકહેમુનેસત્ય; હનુમંતકહેહું
 અમરછું, તેજણજેદુરમત્ય. ૩૫ રાવણુકહેરેશ્વહાદિકનો, થાયકાળેનાશ; માટે
 મરણુતારૂથાયનહિ, કેમકહેસત્યપ્રકાશ. ૩૬ હનુમંતકહેઅમોકપીકેરૂં, પુંછ
 માંજીવન; જેપુંછખાળેઅમારૂંતો, પડેનિશ્ચેતન. ૩૭ વળણ. પછેનિસ્થેપડેતન
 કપીનું, જેપુંછખાળેસત્યરે; એવાંવચનશુણીનેરાવણે, કરીખાળવાનીમત્યરે.
 ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેહનુમાનઇંદ્રજીત
 સંગ્રામેશ્વરપાસાતહનુમંત; ખંધનનામનવમોઅધ્યાય; ૯

અધ્યાય ૧૦.

રાગસોરઠ. હનુમંતકેરાંવચનમુણીને, હશિયોરાવણરાય; પછીપુંછખા

ળવાકારણસરવે, કરવાલાગ્યાઉપાય. ૧ અનેકવસ્ત્રભીજવીતેલમાં, વીટયાંક
પીનેપુંછ; તેમતેમલાંગુળલાંબુવધેછે, દેખીતુંમહાગુંછ. ૨ જેમબોલતાંવાણી
વધેપડીતની, માહાકવીનીપદરચનાય; એમપટકુળજેમલાવીવીંટે, તેમલાંગુ
ળલાંબુથાય. ૩ ત્યારેચણાંગોદડાંલાવીગામનાં, બોળયાંતેલમોઝાર; તેભીજવ
તાંત્રતતેલજખુટયું, નાવેપુંછનોપાર. ૪ પછીઅગ્નિચેતાવાલાગ્યાસરવે, નવચે
તેતેકામ; અનેકઉપાયકરીનેથાક્યા, સ્પર્શકરેનહિનામ. ૫ ત્યારેરાવણકહેલા
વોહુંચેતાવું, બોઝોજઈનેપાસ; ત્યારેવેદજ્ઞતવાયુનીપ્રાર્થના, કરીહનુમતેપ્રકા
શ. ૬ થયોઓચીંતોભડકોજ્યારે, પુંકમારીદશાનન; તવદાહીમુંછબળીરાવણ
ની, વરચુંથયુંછેવદન. ૭ વણુંપાપકર્યુંછેલંકાપતિયે, કહેતાંનાઆવેપાર; તેનુ
અર્ધપ્રાયશ્ચિતકર્યુંહનુમતે, લાગ્યોતેણીવાર. ૮ પછીપ્રચંડજ્વાળાપ્રગટીતતક્ષ
ણ, કુધાકપીહનુમંત; પ્રથમરાવણનામહેલજઉપર, બેઠાજઈબળવંત. ૯ નાસે
ત્રાસેસરવરાણીયો, લાગીભોવનમાંદહાય; તલપમારતાકુદેકપીવર, કોણેન
જ્વાળાસહેવાય. ૧૦ છુટયોપ્રજ્જનતેણેસમે, ઘણીમારીઝપટયોપાસ; તેમહનુ
મંતેકેરવેવાળધી, બાળ્યાસરવચ્ચવાસ. ૧૧ નગરલંકામાંદહાયજલાગી, લોક
કરેપોકાર; જેમકદપાંતરૂઢજકોપ્યો, કરવાનેસંધાર. ૧૨ ભડભડાટસઉભોવ
નજલાગે, મણીધાતુપાષણ; અતિઘણોદુખીયોથયોદશાનન, લોકકરેબુંબા
ણ. ૧૩ હનુમંતનેપ્રાણેછેએવીકાણે, સીતાનેકહીવાત; ત્યારેધ્યાનધરીનેજઠરા
ગ્નિને, પુછીજ્ઞેયુમાત. ૧૪ ત્યારેઅગ્નિકહેચિંતાનવકરશે. એરહેશેકુશળ
ક્ષેમ; લંકાંનગરબાળીનેજશે, રઘુપતીપાસેપ્રેમ. ૧૫ હવેત્રીજભાગનીલંકાબા
ળી, સમરથવાયુતન; વિભીષણઆદેભગવતીકરાં, ઉગાર્યાભોવન. ૧૬ એવું
કાજકરીનેકુધાત્યાંથી, આગ્યાસિંધુતીર; સાગરમાંહેબુઝાવામાંડયું, પુંછપો
તાનુંવીર. ૧૭ જળજંતુબળવાલાગ્યાંત્યારે, જળનીધિબોલ્યોવાણી. રાખો
બારણેપુંછતમારું, હુંછોણેછાંદુવાણી. ૧૮ તેવચનમાનીનેમારૂતીવળતા, બેઠા
સિંધુતીર; પુંછશિતળકર્યુંસિંધુએતતક્ષણ, છોળેઉછાળયુંનીર. ૧૯ તેસમેહનુ
મંતનેલેલાટે, થયોશ્રમપરસ્વેદ; તેશ્રમબિંદુસાગરમાંપડ્યો, એકમાછલીચેગ
ળયોવેદ. ૨૦ પુત્રમકરંવજતેનોથયો, તેહનુમંતનોકહેવાય; પરાક્રમતેનુંકહે
વાશેઆગળ, જુદ્ધકાંડમાંકથાય. હવેહનુમંતશ્રીરઘુવીરપ્રતાપે, નવદાઝયાકં
ઘતન; જેમનામપ્રતાપેપીધુંહળાહળ. શોભ્યાપંચવદન. ૨૨ એવુંઅદભુતકા
જકરીનેવિચારે; મારૂતસુતમનમાંહે; મેંનવજવાયસીતાનેમળયાવીન, માટેજ
ઉત્યાંહે. ૨૩ વળીપુંછશેમુજનેરઘુપતિ, કહેશેશુંકરીઆવ્યોકાજ; ત્યારેમારૂ
પરાક્રમમારેમુખથી, કહેતાંઆવેલાજ. ૨૪ માટેપ્રહારહેછેરાવણપાસે, જઉ
ઉતાવળોતત્ર; વીધિપાસેલેઘજઉલ્લખાવી, આવરતમાનનોપત્ર. ૨૫ એવુંકહ્યુંછે

શાસ્ત્રમાંહેજે, નીજ પરાક્રમખળતિય; જસધરમવિધાપુરૂષાર્થ. ભજનદાનનીજ અર્થ. ૨૬ એટલીવાતનશોભેકહેતાં, નકહેવીપોતાનેમુખ; અન્યકહેનેઆપણુ સુણીયે, ત્યારેશોભાસુખ. ૨૭ એમવીચારીસુક્ષમરૂપે, આલ્યાઅદરૂચ્યખળવં ત; એકાંતમાંશ્રદ્ધાનીપાસે, ચાવીખોલ્યાહનુમંત. વળણ. હનુમંતકહેહોપ્રજ પતી, હુંજઉજ્જ્યાંરઘુરાજરે; આપરાક્રમજેમેંકર્યું, તેપત્રલખીઆપોઆજરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેલકાંદહનાનંત રંહનુમાનશ્રદ્ધાસમાગમોનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમેવાડો. વચનસુણીવિધિપ્રસન્નયયા, હનુમંતનેકહેવંત્યવંચલ; વંત્ય પુરૂષાર્થહાપણુતારૂં, સમરથવાયુતનજ. ૧ એતુંકહીપછેલખ્યોવિધીયે, શ્રી રામનીઉપરપત્રજ; વરતમાનસહુતેમાંલખીયું. આખ્યોકપીનેતત્રજ. તેઅક્ષ પત્રકરમાંલેધ્યાલ્યા, આવ્યાજનકીપાસજ; કરીવંદનાગદગદથઠને, ચરણ નમિયોદાસજ. ૩ માતામુજનેઆજ્ઞાઆપો, હુંજઉજ્જ્યાંરઘુવીરજ; સંવેશા નેવાટજેતાહશે, રામલક્ષ્મણરણધીરજ. ૪ ત્યારેજનકીગદગદથઠનેખોલ્યાં, અતિદુખપ્રગટયુમનજ; સાચુકહેભાઈક્યારેમળશે, મુજનેપ્રાણજવનજ. ૫ મુળથકીદુખજેમુજમનમાં, પતિવિરહનેરોગજ; વળીતેમધેદુખખીનુંપ્રગટયુ વીરાતારોવિજેગજ. ૬ ત્યારેકરજેડીનેકપીવરકહેછે, ધીરજરાખોમાતજ; હવે થોડાદિવસમાંમળશેતમને, આવશેઅહિંજુગતાતજ. ૭ માતમુજનેઆપોએધા ણી, છાનીવાતકહેઆજજ; ત્યારેવેણીતણોમણીછોડીઆપ્યો, આલેખજતુંકપી રાજજ. ૮ છાનીવાતકહેજેપ્રભુનેરહેતાંચિત્રકોટમોઝારજ; લક્ષ્મણજવનમાંગયા તા, ફળલેવાએકવારજ. ૯ રઘુપતિનાખોળામાંશિરમુકી, નિંદ્રાકરીમેંજણજ ત્યારેમારેલેલાટેપ્રભુએ, કેસરઆડકરીનિરવાણજ. ૧૦ એવાતઅંતરનીકહેજે વીરા, મારોઘણોકરીપરણામજ; વાત્રરસેન્યાલેઘરઘુપતિ, કેમઆવશેઆણે ડામજ. ૧૧ છેશતજેજનસિંધુવચમાં, કેમઉતરશેપારજ; એવાંવચનસુણી સીતાનાંવળતા, ખોલ્યાપવનકુમારજ. ૧૨ સેતુખાંધશેસાગરપર, વાશોસશે મુકીખાણજ; વાકરશેપાજયમુજપુછતણી, તેથીઉતરશેનિરવાણજ. ૧૩ જ બળિપરજેણેપૃથ્વીરાખી, સ્થંભવિનાઆકાશજ; તોસાગરકેરોભારકેટલો, મા તારાખોવિશ્વાસજ. ૧૪ જેઉદરમાંહેજકરાથીજળજવે, ગરભનેશ્રીભગવાનજ; એ કળાજડનહિકોઠનેકરાવે, માંસવીશેપયપાવનજ. ૧૫ એકક્ષણમાંશ્રદ્ધાંડઉડે, કરેપાળેતથાકરેભંગજ; સાદ્યકખીજેસંગનહિતે, શુનકરેશ્રીરંગજ. ૧૬ એતું કહીસાંજાંગકરીપછે, આલ્યાવાયુતનજ; ત્યારેસીતાયેકલપાંતકર્યુંને જળભરી યુંલોચનજ. ૧૭ પછેલકાગિરિનેશીખરચઢી, દીવ્યરૂપધર્યુંતતકાળજ; ઉત્તર

પંથચીતવીહનુમતે, કુદીનેમારીકાળજી. ૧૮ ત્યારેજ્યજ્ઞયકારકરીકહેશુરસહુ
નીજહુખહેતુસખધજી; હવેવહેલાઆવજેરામનેતેડી, છોડોઅમારાખધજી. ૧૯
ત્યારેહનુમંતકહેચીતાનવકરશો, ધરજેમનમાંધીરજી; કાલખપોરેસિંધુતીરે,
આવશેશ્રીરધુવીરજી. ૨૦ એતુકહીપછેસિંધુઓળંગી, આવ્યામારૂતતનજી;
જાંબુવાનઆદેસહુમળિયા, દીધાંઆલીંવનજી, ૨૧ સરવકપીહનુમંતનેદેખી,
પામ્યાહરખઅપારજી; કોપરદક્ષણાકરીયાયેલાગે, વદેવારમવારજી. ૨૨ કોજ
નુજધાકો હસ્તપુંછને, ચુંખનકરતાકીશજી; પુષ્પલાવીકોપુજેપ્રેમે, કોદેતાઆ
શિશજી. ૨૩ એમઅહ્લાનંદમાંમગ્નથયાકપી, પુછેસહુસમાચારજી; ત્યારેહનુ
મંતકહેકુશળછેજનકી, મળ્યાંમુજનેનિરધારજી. ૨૪ સકળવૃતાંતલખ્યુછે
ત્રમાં, અહ્લાએનિરવાણજી; ચાલોપ્રભુનીપાસેત્યારે, થશેતમનેસહુજાણ. ૨૫ એતુ
કહીપછેઆદ્યાતતક્ષણ, આવ્યારશીમુખપાસજી; ત્યાંસુગ્રીવકેરૂછેમધુવનછે, કળ
પકવરમ્યતરૂવાસજી. ૨૬ તેવનમાંહેપેદાસરવે, કળખાધાંનિરધારજી; તરૂકિપાડયાં
રક્ષકમારયા, મનઅભિમાનઅપારજી. ૨૭ તેઅનુચરનાદાઆવ્યારશીમુખ,
બોલ્યાનામીરીશજી; વૃતાંતસરવકહ્યુસુગ્રીવને, સુણીહરખ્યોપતિકિશજી ૨૮
ત્યારે સુગ્રીવકહેછેરધુપતિપ્રત્યે, કપીકરીઆવ્યાકાજજી; તહિતોમહામધુવન
તેકોનવમોડે મહારાજજી. ૨૯ એટલેઆવ્યાકરીગર્જના, કહેતાજ્યજ્ઞયરામ
જી; મંગળધુનીસુણીજેમહનુમંતને, ઉઠીસભાઅભિરામજી. ૩૦ વળણ. અલી
રામપામીસભાસરવે, થઈછેમહાસુખવંતરે. કિષ્કિંધાપતિઅયોદ્ધાપતિ ઉઠ્યા
આવતાદેખીહનુમંતરે ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયાં સું
દરકાંડે સાગરોલ્લંઘનાનંતરંમધુવન ભગાતરામદર્શનોનામ એકાદશોઽ
ધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગસોરઠ. જેમસુરપણઅમૃતલેઈનેઆવે, વિનતાકેરોવછ; જેમઅમૃતસ-
જીવનીસાધીઆવે, અહસ્પતીનોસુતકછ. ૧ એમહનુમંતઅતીહરખભયો, તે
કરીનેઆવ્યાકાજ; સાષ્ટાંગકરીનેચરણેલાગ્યા, પ્રસનથયારધુરાજ. ૨ ઘણીવાર
શિરમુકીરહ્યા. હનુમંતપ્રભુનેપાય; ત્યારેમારૂતીનેમસ્તકકરમુકી, ઉઠાડ્યારધુરાય
૩ ભુજભરીનેઆલીંવનદીધું. ચાંપ્યોરૂદ્યાસાથ; પછેહરખઆંસુપ્રેમેથઈ, ગદ
ગદબોલ્યાશ્રીરધુનાથ. ૪ અરેધન્યધન્યમારૂતસુતખળીયા, તુંકરીઆવ્યોકા
જ; પછેસભાકરીનેરામનીસનમુખ, બેઠોસરવસમાજ. ૫ ત્યારેપ્રથમવૃત્તાંત
કહ્યુવાળીસુત, અંગદેમાંડીવાત; અહિથીનીકળતાંશ્રાવમુક્તથયો, ઇંડીક્રૂપી
નોજત. ૬ પછેવીરમાંહેસુપ્રભામળી. ત્યાંથીગયાસિંધુતીર; ત્યાંગીધજતીસ
પાતીમળ્યો, જેજટાયુકેરોવીર. ૭ પછીમારૂતસુતસિંધુઓળંગ્યા, ચઢીપરવતને

શિશ; એટલીવાતઅમોજણુછું, શુણ્ણિયેશ્રીજુગદીશ. ૮ પછેરામેહનુમંતસામુ
જ્ઞેયું, ત્યારેબોલ્યાવાયુકુમાર; મહારાજસુખીછેજનકનંદની, અશોકવનમો
ઝાર. ૯ ઘણુંકશ્યથયાંછેતમારેવીજેગે, ચીંતાકરેદિનરાત્ય; હુંમુદ્રીકાઆપીપા
ચેલાગ્યો, કહીકુશળનીવાત. ૧૦ તમારાનામનીશુધાચેકરિને, તનમાંરહયોછે
પ્રાણ; મેંજઘનેત્યાંધીરજઆપી, શુધલાવ્યોનિરવાણ. ૧૧ એટલુંકહિરધુવી
રનેઆપ્યો, ચુડામનીસાક્ષાત; વળીવિસ્તારીનેકહીરામને, ચિત્રકુટનીવાત.
૧૨ તેશુણ્ણિનેગદગદકંઠથયા, મણીરૂદેચાંખ્યોરધુવીર; વિરહેવ્યાકુળથઘને, રધુ
પતિનેત્રેભરતાનીર. ૧૩ જેઅજઅજતત્રિગુણાતીતપુર્ણ; રહીતઉદેઅવશાન;
તેસીતાવીયોગનાશોકસિંધુમાં, મગ્નથયાભગવાન. ૧૪ પછેઅંજનીશુતનેપુ
છેછેવળી, પોતેપુરણુબ્રહ્મ; તુંકેમગયોમેળાપથયો, તેકહેમુજનેસહુમર્મ. ૧૫
ત્યાંજઘશુપાકમકીધુતે, શુંબોલ્યોરાવણસાથ; એસરવવાતમાંડીકહેમુજને,
એમપુછેરધુનાથ. ૧૬ ત્યારેશ્રીરધુવીરનાકરમાંઆપ્યો, માણ્ણીયેબ્રહ્મપત્ર; મહા
રાજએપત્રવિધિયેલખ્યોછે, વરતમાનસહુતત્ર. ૧૭ શ્રીરામેલેઈલક્ષ્મણનેઆ
પ્યો, વાંચવાનેતેકાળ; પછેઉકેલ્યોસહુસભાસાંભળતાં, વાંચેશુભીત્રાખાળ.
૧૮ વળણ. સુભીત્રાશુતેકરકાગળલાધો, થઘએકચીતસભાસર્વત્રરે; કહેદાસ
ગીરીધરશુણ્ણોઆતા, વાંચેલક્ષ્મણુબ્રહ્મપત્રરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત
વાલ્મીકી નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેહનુમંતાશ્રીરામહસ્તેબ્રહ્મપત્રાર્પણનામદ્વાદ
શોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

દોહા. કનકપત્રવિધિયેલખ્યો, શ્રીરામનીઉપરજેહ; તેલાવ્યાહનુમંતજી,
આપ્યોપ્રભુનેતેહ. ૧ તેકરમાંલેઈહરખ્યા, રધુપતિજુગદાધાર; પછેવાંચવાકાર
ણુઆપિયો, લક્ષ્મણનેતેણીવાર. ૨ તેકરમાંલેઈઅનંતજી, ઉકેલ્યોનિરવાણ;
સુણુતાંસહુવાત્તરસભા, લક્ષ્મણુવાંચેજણ. ૩ પ્રથમસ્તુતિરધુવીરની, પછેહનુ
મતચરિત્ર; તેસાવધાનએકચીતશુણ્ણો, આતાપુછંન્યપવિત્ર. ૪ છેંદજ્યજ્ય
અનંતકોટીબ્રહ્માંડ, નાયકઅજઅજતઅખંડ; પતિવૈકુંઠજગપ્રતિપાળ, વ્યાપ
કશ્રીનિકેતદયાળ. અંકુરમુળમાયાકંદ, ગુરૂજગસત્યચિદઆનંદ; કારણરૂપધા
રણુતત્ત્વ, ચઘતનસગુણનિરગુણસત્ત્વ. નમુવેદાંતવેદસ્વરૂપ, માયાચક્રચાલકભુપ,
શોષકદૈત્યજળધીઅગસ્ત, છેદકદેવખંધસમસ્ત. હરતાભારભુમિદુષ્ટ, કરતાધ
રમભક્તિપુષ્ટ; ચાત્રકલકતજળદસમાજ, ભવગજવિદારકમૃગરાજ. સંતચકોર
ચંદ્રઅમીષ, હરિમમજનકત્રિભુવનઘરા; મંગળરૂપતવઅવતાર, સ્થાપનધરમ
પરમઉદાર. જ્યજ્યમીનકમઠવરાહ, નરહરિત્રિવિક્રમબ્રગુનાહ; દશરથશુવનશ્રી
રધુવીર, ધારણસત્યવૃતરણુધીર. લક્ષ્મણભરથશતરૂહન, પ્રગટચાચતુરચુહપા

વન; મુનિમખરક્ષત્રિપટિદ્ધાર, નિશિચરતડિકાસંહાર. શિવકોડંડખંડનરામ,
તનયાજનકપુરણકામ; પાળકપિતૃવચનવનવાસ, ગૌતમીગંગાતીરનિવાસ.
ગોદ્રિજસંતસંકટહરણ, ભવરૂજવૈદકરૂણાકરણ; મનુજકૃતિઘૃતશુરકાજ, પ-
દપદપૃથ્વીતીરથરાજ. કોટીમનોજતનુકમનીય, નમુનિત્યભુમિજરમનિય;
તવગુણશમનત્રિવિધીતાપ, હરતાનામકલીમમપાપ. રાજવનયનશ્યામલગાત્ર,
અદ્ભુતકરમજનકજમાત્ર; સદગુણઅલંકૃતશુખરાશ, શુણ્ણોએકવિનતીઅવિ-
નાશ. લંકાપુરીથીલખીતંગ, શેવકકમળભુતવઅંગ, આબ્યોઘઘાંવાયુતન,
કુદોસિંધુશતજેજન; દાહ્યાવિષ્ણપંથઅભિત, ખોલ્યુંનગરસવઅભિત; સીતા
તણીપામ્યોશુદ્ધ, આપીમુદ્રીકામજ્યોબુધ. ઉજડયુંઅશોકચંડીધામ, માર્યાઅ-
સુરકરીસંગ્રામ; હણિયાઅક્ષેઆદિકુમાર; સુરવીરયોજઅપાર, એવીનઅસુ-
રમાર્યાઓક, પડયોદશાનનેશોક, ચઢયોઘંદ્રજીતઅમોઘ; વિદ્યાવંતબળગુણઓ-
ધ, તેશું કર્યુંબુધઅનંત, નાઠોરાવણીબળવંત, પેઠોવિવરમાંલેઘપાણું; ગાજ્યો
પવનપુત્રસુજણ, એતુંકર્યુંઅદ્ભુતકામ, તેતમપ્રતાપેશ્રીરામ, મેંજઘંપ્રારથ્યોહ
નુમંત; ત્યારેબંધાયોબળવંત, લાબ્યાનમરમાંહેપ્રમુખ, જોઇભયપામ્યોદશમુ-
ખ, બાળીલંકાઆડેઅંક; થઇતવકનકકેરીલંક, એહનુમંતનેછેધન્ય, શેવકસ્વા-
મીભક્તઅનન્ય: સ્વામીતણુએતુંકાજ, બીજેથાયનહીમહારાજ. એમેંલ-
ખ્યુંસર્વેસત્ય, સાચુમાનજેરધુપત્ય; રાખોસદાચરણનિજવાસ, કહેકરજેડીગી-
રીધરદાસ. દોહો. બ્રહ્મપત્રસુણીકપીસહીત, હરખ્યાશ્રીરધુનાથ; ધન્યધન્યક-
હીમાર્તી, આંખ્યોરૂદ્યાસાથ. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધા-
રાયાંસુંદરકાંડેબ્રહ્મપત્રેહનુમાનચરીત્રકથનનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૪

રાગમારૂ. સુણીબ્રહ્મપત્રપાવન, પામ્યાઆશ્ચર્યસર્વેજન; ત્યારેહરખ્યાઘણું
રધુનાથ, આંખ્યોમાર્તીરૂદ્યાસાથ. ૧ પ્રાણુવક્ષપવનભકુમાર, તુનેશોકરૂહુંઉપ-
કાર; કહ્યાંરામેકરૂણાંવચન, ત્યારેખોલ્યામાર્તતન. રજેઆજ્ઞાકરોમહારાજ, તો
લાતુંજનકીનેઆજ; કહોતોરાવણનેજઘંમારૂં, કુળરાક્ષસનુંસહારૂં. ૩ ત્યારેખો-
લ્યાદશરથતન, ભાઈધીરજરાખોમન; હજીકરવુંછેકાજઅપાર, ઘણુંબુધથશે-
તેઠાર. ૪ પણપુછુતુનેહનુમંત, કેવીલંકાંછેશોભાવંત; લોકશોપાળેછેધર્મ, ક-
હોરાક્ષસકેરૂકર્મ. ૫ હનુમંતકહેગઢવંક, ત્રૈણસેંગાઉલાંબીછેલંક; એકવીશ
કોટીખારલક્ષ, પુરમાંમંદિરછેપ્રત્યક્ષ. ૬ અકેકાધરમાંદશદશવાસ, સોળમાળના
ઉંચાઅવાસ; તેનીવીગતકહુવીસ્તારી, એકએકપેશોભાસારી. ૭ પાંચલક્ષ
આરસનાંધામ, સાતલક્ષત્રાંખાનાંકામ; પાંચકોટીકનકનાંવીખ્યાત, રત્નહીરા
તણાંકેટીસાત. ૮ શીવનાંદેવળછેનવકોટી, થાયત્રિકાળપુજામોટી; આગ્નિહો

ત્રઅશુરનેધેરથાયે, વેદાધયનબહુપેર. ૯ રાક્ષવીભુતીસંગ, કરેધારણનીશી
ચરઅંગ; કર્યારાવણેવેદનાખંડ, દેવનેદેહેધણોડંડ. ૧૦ તપદાણુકરતાઅસુ
ર, જપેમલીનમંત્રમહાભુર; નહીદ્યારાક્ષસનેલેશ, રહિતઆચારઅપવિત્રલે
શ. ૧૧ ગૌધ્રાહ્મણશુરનેપીડે, નીત્યહીંસાકરતાહીંડે; ત્રણલોકનોવર્ધભવજેહ,
છેરાવણનાવરમાંતેહ. ૧૨ જેનેસુંદરીચોછેઅસંખ્ય, કરેનીશદીનક્રિડાનીશંક;
જેનેપુત્રીજમાત્રઅપાર, પુત્રપાત્રતણોનહીપાર. ૧૩ લંકામાંએકવિભીષણભકત
જેનેતમસાથેઆશકત; બાકીસર્વેઅસુરછેઅધરમી, નીરદેઅપવીત્રહીંસાકર
મી. ૧૪ એવીકહીહનુમતેવાત, તેસુણીનેહશ્યાનુગતાત; એમનાતપહોમને
ધિક્કાર, નજાણ્યોજેણેતત્ત્વવીચાર. ૧૫ છેશાસ્ત્રસુણ્યાતેવ્યર્થ, જેણેઆત્માન
જાણ્યોસમર્થ; જેવીસર્પનીશાંતીમાણો, એવીક્રિયાઅસુરનીજાણો. ૧૬ જેહું
વિમવાનુંરૂપયોવન, અત્યજનુજેહુંરમ્યભોવન; જરનાંશુભઆચરણ, જેહુંત
સ્કરનુડહાપણ. ૧૭ દંભીકનુભજનનેધ્યાન, જેમભુતદયાવીણજ્ઞાન; એસર્વ
જેમમિથ્યાજાણો, એવાંઅસુરનાકરમપ્રમાણો. ૧૮ સુણહનુમંતનિરચેજાણ, મા
રેહણવાઅસુરનિરવાણ; કરેરાક્ષસજેઅનાચાર, મારેકરવોતેનોસંધાર. ૧૯ લં
કાંહનમતેબાળીજ્યારે, સોનાનીપૃથ્વીથઈત્યારે; પામ્યાઆચર્યપુરણકામ, જાં
બુવાનનેપુછેરામ. ૨૦ કહોરીંછપતિએકવાત, મુનેસદેહથયોસાક્ષાત; ઘણાકા
ળનાવૃદ્ધઅપાર, તમોઅહ્વાતણોઅવતાર. ૨૧ માટેકહોલંકાનીઉત્પત્ય; પુરવે
કોણેત્રસાવીસત્ય; કેમસાગરમાંથયોખેટ, તેકહોઅથઈતિનેટ. ૨૨ વળણ. અ
થઈતિકહોલંકાંકેરી, રીંછપતિબળવાનરે; એવાંરામચંદ્રનાંવાયકશુણી, નેબો
લ્યાજાંબુવાનરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડે
શ્રીરામસીમીપ્યંહનુ મંતાલંકાંશોભાવર્ણનનામચતુરદશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગસામેરી. જાંબુવાનકહેસુણોરામજીપુર્વેઅહોગજાહે, ત્યારેહરીઆ
વ્યા ગરૂડખેશીકરવાગજનીસાહે. ૧ ત્યારેચક્રમુક્રીછેદીયોનકનેતેણીવાર, ત્યાં
ગતિઆપીઆહનેગજનોકર્યોઉદ્ધાર. ૨ રમારમણતવચાલીયાવૈકુંઠપ્રત્યેજય,
તવ ક્ષુધાલાગીગરૂડનેવિનવ્યાવૈકુંઠરાય. ૩ ત્યારેવિષ્ણુકહેએકલેવરગજઆહ
ના છેજેહ, હુંજાઉછુવૈકુંઠમાંજભક્ષકરતુંતેહ. ૪ ત્યારેગરૂડેઆવીકુણપખેહુના
અદ્યા, ચંચુમાંહેમનજાણ્યુંજેકરૂંભક્ષએકાંતજઈનેત્યાંહે. ૫ એટલેએકશ્રભંગ
રાક્ષસતેનેમાગ્યોભાગ, તેનેમારીયોવિનતાસુતેમેરૂગયોમહાભાગ. ૬ તેમેરૂઉપર
જાંબુનોએકવૃક્ષપ્રાદઅપાર, એકશાખાઉપરખેડોજઈતેનોશતજેજનવિસ્તાર.
૭ સાડસહસ્રવ્યાજખીલ્યઋષીટીંગાયાહતાતેડાળ, વળીગરૂડનેભારેકરીભાગી
પડીતતકાળ. ૮ ગરૂડજાણ્યુંમુનિચંપાશેઅહીશાખાકરમોઝાર, ગજનકચંચુમાં

અહીંને, ઉડ્યોતેણીવાર. ૯ કશ્યપઋષીબેઠાહતા, આવીનેપુછ્યુંત્યાંહે; હેપિતા
કહોઆશાખાહાવે, જઈનેમુકુંડ્યાંહે. ૧૦ એપુત્રસકટમાંપડ્યો, કશ્યપેજાણ્યું
મન; પછેવ્યાજખીલ્યનીસ્તુતિકરીને, ઉતાર્યામુનિજન. ૧૧ પછેપુત્રને કહ્યું
પ્રજાપતિયે, જતુંદક્ષિણદેશ; લંકાગીરિનીઉપરરહીને. ભક્ષકરજેએશ. ૧૨ તે
ગીરિસાગરમધ્યમાંછે, આગ્યોતેણેકર; ત્યારેગરૂટેઆવીગ્રાહગજ, તનતણોટી
ઘોઅહાર. ૧૩ તેભક્ષકરીનેઅસ્તીનાખ્યાં, ગરૂટેત્યાંસાક્ષાત; તેતણોત્રિકુટાચળ
થયો, તમોસુણોરઘુવરવાત. ૧૪ પેલીશાખાશતજેજનની, હતીકનકકેરીજાણુ;
તેસિંધુમાંનાખીતદા, થયોખેટત્યાંનિરવાણ. ૧૫ તેખેટમાંવિધિયેરચ્યુ, લંકાન
ગરવિખ્યાત; મહાકનકમણીમયધામસુંદર, કોટપાછળસાત. ૧૬ તેજંબુનદ
નીભોમીનીચે, મલીનથઈતીઆપ; તેલંકાખાળીહનુમતે. લાગ્યોઅગ્નીકેરો
તાપ. ૧૭ ત્યારેદેખાઈશુધકનક, ભોમીસુણોશ્રીરઘુવીર; એપ્રકારે લંકાથઈ,
ઉતપતિકહીરણુધીર. ૧૮ સુગ્રીવકહેશ્રીરામને, તમોસુણોશ્રીમહારાજ; પ્રયા
ણકરીયેઆપણે, શુભમહુરતછેવળીઆજ. ૧૯ રઘુપતિકહેહવેચાલવું, ભાઈ
નવલગાડોવાર; સુગ્રીવેકપીનુંસૈન્યસહુ, તતપરકર્યુંતેણીવાર. ૨૦ શરદઋતુનો
માસઅશ્વિન, પક્ષઉજ્વળજેહ; વિજયાદશમીચંદ્રવાસર, શ્રવણકહીયેતેહ. ૨૧
અલીજીતમહુરતમાંહે, રામેપ્રયાણટીધુંસાર; અઢારપદ્મસૈન્યશંધાથે, ચઢ્યો
સુરજકુમાર. ૨૨ વળણ. ચઢ્યોસુરજકુમારસુગ્રીવઅઢારપદ્મદળસાથરે; શુ
ભમહુરતમાંપ્રયાણટીધુંલક્ષ્મણનેરઘુનાથરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમંતવા
દિમકીનાટકધારયાં સુંદરકાંડેશ્રીરામસમીપ્યેજાંબુવતાલકોત્પત્તિકથનનામ
પંચદશોઽધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રાગસોરઠ. જીતવારાયને, રઘુવરચઢ્યાતેણીવારરે; સઉકપીતણોશીરદાર
સુગ્રીવ, સૈન્યનોનહિપારરે. ૧ હનુમંતસ્કંધેરામચઢ્યા, ચાંપશરઅહીહાથ
રે; જેમગરૂડઉપરશ્રીપતિ, એમશોભતારઘુનાથરે. ૨ અંગદકેરેસ્કંધબેઠા, લ
ક્ષ્મણજીતેણીવારરે; જેમએરાવતપરકંદ્રશોભે, નંદીપરત્રિપુરારે. ૩ વિશાળ
વૃક્ષઉપાડીને, કપીએઅહ્યાંકરમાંહેરે; તેછત્રકરતારામને; નવપક્ષવચ્ચમરત્યાંહે
રે. ૪ જયબોલાવીરઘુનાથની, દળચાલ્યુંદક્ષિણદેશરે; ચીકારકરતાચાલતા,
ગેરિસમકપીનાવેશરે. ૫ ભુભુકારનાહહુકારકરતા, કુદતાખળવાનરે, કરમાં
હેગિરિઉછાળતા, તેકુસુમગેદસમાનરે. ૬ કેટલાકપીએવૃક્ષઝાલ્યાં, કેટલાયે
પાષાણરે; કેટલાકનખદંતકરડે, કરેમહાખુંખાણરે. ૭ જયજયધુનીકહીગર્જ
તા, પદપ્રહારધુજેધણરે; સિંધુજળઉછળ્યાં સુરજથયોધુધંજવણરે. ૮ દિગંજ
ડગ્યાનેશેષશળકયો, ભુમિનસહેભારરે, એમચાલીસૈન્યારામની, કહેતાંનઆવે

પારરે. ૯ જ્ઞેજનદશવિસ્તારપહોળી, કપિસૈન્યાજયરે; મારગતણાપાપાણતરૂ
 તે ભાગીભુકેથાયરે- ૧૦ એકએકનાશિરવિષેપગદેઘ, કુદતાકપિતાસરે; કોપૃ
 (થવડિપરહીંડતા; કોડિડતાઆકાશયે. ૧૧ જયરામજયરામજયરામકહીને, મ
 જ્ઞતામહાવીરરે; એમકપીસૈન્યાસહિતઆવ્યા, રામસાગરતિરરે. ૧૨ દશયો
 જનમાંડિતરીસૈન્યા, સોરથાયઅમિતરે; ભુભુકારવ્યાપ્યોદશદિશા, સિંધુથયો
 ભયભીતરે. ૧૩ તેખખરથઘલંકાવિષે, જ્યાંબેઠારાવણુરાયરે; શ્રીરામઆવ્યાસા
 ગરતિરે, લેઘકપી સૈન્યાયરે. ૧૪ એવુંસાંભળીનેદશાનનતવ, અમક્રીયોમન
 માંહેરે; સભાવિશેતેડાવ્યાસઉજે, અધિકારીત્યાંહેરે. ૧૫ ઇંદ્રજીતઆદેપુત્રને
 વળિ, પ્રહસ્તઆદિપ્રધાનરે; એવાઅન્યઅસુરતેડાવ્યા, સભામાંદેઘમાનરે.
 ૧૬ તેસરવસાથેવિચારકરવા, લાગ્યોરાવણુભુપરે; ભાઈઆપણેહવેશુંકરવું,
 તેકહોસમેઅનુરૂપરે. ૧૭ દશરથતણાસુતઆવીયા, ઉતર્યાસાગરતિરરે; કપિ
 સૈન્યાતેસાથેવળું, હનુમંતસરખાવીરરે. ૧૮ શત્રુસર્પનેઅગ્નિત્રણે, નગણુવાંલ
 ધુએહરે; કરેવિઘ્નતેક્ષણુમાત્રમાં, માટેધિરિયેનહિતેહરે. ૧૯ એકવામ્રરેલંકાંપ્ર
 જાળિ, અક્ષેઆદિ અસુરરે; તેહણીનીરભેગયોપાછો, મલ્યું કપીદળપુરરે.
 ૨૦ તેમાટેપુછુંસર્વને, કહોહવેકરવુંકેમરે; નિશ્ચેવિચારકહોસઉમુજ, કુસળ
 થાયજેમરે. ૨૧ એવાંવચનસુણીરાવણુતણાં, પછીબોલ્યાપુત્રપ્રધાનરે; મહા
 ક્રોધઆણીકહેવાણી, કરીમનઅભીમાનરે. ૨૨ અરેરાયશુંચિંતાકરો, એરામ
 નાશાભારરે; શુંયુદ્ધકરશેકપીએનર, વામ્રરઆપણોઅહારરે. ૨૩ રામલક્ષ્મણ
 મનુષ્યેકરી, તપથયાકશકાયરે; કપિ ભાણુંરીંછમરકટ, તેથક્રીશું થાયરે. ૨૪
 આજદૈવે મોકલ્યુ ઘેરબેઠાં, ભક્ષઆપણુંએહરે; તમેનિરભેથઘરહોભુપતિ, ચિં
 તાનકશેતેહરે. ૨૫ એમશકજીતઅતિકાય, દેવાંતકનરંતકનીઆદરે, વજર
 દ્રષ્ટીમહોદર, કરતાવણોખકવાદરે. તેસમેસભામાંવિલિષણ, બેઠાહતાતેઠારરે;
 રામનીનિંદાશ્રવણુસુણીમન, થયોક્રોધઅપારરે. ૨૭ મહાપુન્યવાનપાવનવિ
 લિષણ, સદગુગંગાનિરરે; જેમવાયરાકેરીસભામાં, રાજહંસબેઠોધિરરે. ૨૮ પુ-
 ષ્પપરમારથવૃક્ષનાં, જેસત્યસિંધુન્યાયરે, ભક્તિજ્ઞાનવૈરાગસાગર, વિવેકીકહે-
 વાયરેરહ્યેવાવિલિષણુજેવિચિક્ષણુતેણે, સુણ્યાંઅસુરવચનરે; પછીસભામાંહે
 બોલિયા, ઘણુક્રોધઆણીમનરે. ૩૦ વલણુ મનમાંહેઆણીક્રોધબોલ્યા, વિલિષણુ
 તેણીવારરે; તેઓતાજનસડિસાંભળો, કંઈસંક્ષેપેવિસ્તારરે, ૩૧ ઇતિશ્રીરામ
 ચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેસૈન્યાસહિતસ્યશ્રીરામઅંદ્રસમુ
 દ્રતીરાગમનનામપોડપોઅધ્યા. ૧૬

અધ્યાય ૧૭.

રાખીભાસ. નિંદાસુણીરહેવીરનીત્યારે; થયોવીલીપણુનેબેદ; જથારથપો

તેજભેદેપ્રભુને, નિરગુણસગુણઅભેદ. ૧ તેસભામાંહેપછેબોલ્યાવીલીપણ,
નીતીવચનનિરધાર; રાવણતણાપ્રધાનપુત્રશું, ક્રોધકરીતેભીવાર. ૨ અલ્યા
દુષ્ટદુરીજનપામરપાપી, બોલોવીચારીમન; શુંદશમુખનેઅનરથસમઝાવો,
મીઠ્યાગર્વવચન. ૩ જેસ્થીતીઉદભવસંહારણુકારણ, કોટીબ્રહ્માંડનાઠશ; જે
જીવનાજીવનસકળકર્મના, કળદાતાનુગદીશ. ૪ તે રામઆવ્યાસાગરતીરે,
સાથે સૈન્યઅપાર; એરાક્ષસનોસંહારજકરશે, ઉતારશેભુભાર. ૬ એકહનુમંત
નુંબળસહીનશકાયું, અક્ષેકુમારનેમાર્યો; ઇંદ્રજીતનાશીવીવરમાંપેઠો, તેબ્રહ્માયે
ઉગાર્યો. ૬ ગોપદવતજેણેસિંધુઓળંધ્યો, બાળ્યુંલંકાગામ; અસુરઅનેકસં
હારીપાછો, નીરભેગયોનીજડામ. ૭ તેરામનેતમોમનુષ્યજાણો, જેનાદાસનોમ
હીમાઅપાર; તેનેભક્ષકરવાઈછો, તમારીબુદ્ધિનોધિકાર. ૮ અલ્યાનીશાપતિ
નેનીદેતસ્કર. મુકતાનેજેમકાગ; એમતમોરધુપતિનેનીદો, જેપુન્યશ્લોકમ
હાભાગ, ૯ જેનું. સીવસનકાદીકધ્યાંનધરેછે, સ્તવનકરોવિધીશેષ; જેનોઅપા
રમહીમાવેદકહેજે, દેવતણા દવેશ. ૧૦ એદશરથનોપુન્યપરવત, જેનીત્રીલો
કમાંકીરતીબ્યાપી; એતમારાકુળનોક્ષેકરશે, તેનેમનુષ્યજાણોછોપાપી. ૧૧ કે
વળવનચરનથીએવાનર, અવતરાસહુદેવ; નીજદુખજાણીહણવાતમને, કરે
છેપ્રભુનીશેવ. ૧૨ જેણેસહસ્રાનુનનોનાશકર્યો, હણ્યાઅશેષક્ષત્રીધીર; તેબ્રગુપ
તીનોગર્વઉતાર્યો, એવાશ્રીરધુવિર. ૧૩ હેમુરખરાવણતુજનેકાડ્યો, ધનુષતળે
થીજેણે; સર્વનૃપનોદર્પહરીને, કોડંડભાગ્યુતેણે. ૧૪ તેરામને તુંસીતાશોંપી,
જઈનેચરણેલાગ્ય, કરીવીનતિદિનવચનથી, અભેદાન તુંમાગ્ય. ૧૫ શરણાં
ગતવત્સલછેરધુપતિ, નહીજીવેઅવગુણતારા; માટેશુણરાવણએપરમહીતકારી
બોલમાનજેમારા. ૧૬ જેમઅઉપધકટલાગેપણ, ટાળેમુળરોગનિવારણ; એમ
હમણાંકહીણલાગેમુજવાયક, પરીણામેકલ્યાણ. ૧૭ આસરવમલ્યાછેકબુદ્ધિ
તમને, કરશેવિપરીતપેર; અલ્યાજાણીજેઠનેમુરખરાવણ, શીદખાયછેઝેર.
૧૮ એમઘણાંવચનવિલીપણેકહ્યાં; તેનીતીનાજેણીવાર; ત્યારેપ્રધાનઆદેઈદ્ર
જીતને, ચઢીયોક્રોધઅપાર. ૧૯ અલ્યાવીલીપણતુબોલવિચારી, ડહાપણજાણ્યુ
તારું; શુંકરિયેજેરાજખંધુછે, નીકરહવડાંમાર. ૨૦ અલ્યાવહાલોથઈનેવેરવધા
રે, જતુંતારેધેર; જીવતોમુકીયેજાણીજેઠને, નહીતોહણિયેઠેર. ૨૧ રાવણનેક
હેજીવોતમખંધુ, કેવળકહેછેકુડુ; શત્રુનીપક્ષકરીનેબોલે, આપણુંછેભુડુ. ૨૨
ત્યારેકહેવીલીપણ તમોસરવમળીને, રાવણનેકર્યોબ્રષ્ટ; રાજબોળવાખેઠાછો,
ઉપજાવીકબુદ્ધિસ્પષ્ટ. ૨૩ અલ્યાપ્રધાનરાયનેનીયમેરાખે. ગજનેઅંકુશએક;
મંત્રનાગનેજ્ઞાનચતુરને, જ્ઞાનિનેવીવેક. ૨૪ સ્ત્રિનેલજ્જસાધકને, ગુરૂસમુદ્રને
મરજદ; એમરાયનેનિયમેરાખે, નીત્યપ્રધાનરહીતપ્રમદા. ૨૫ હવેતારૂરાજન

હીરહે, રાવણનીશ્યેસાયુમાન; તુનેસંગીસર્વેદુષ્ટમહ્યા, જેમત્રકનીપાસેશ્વાન
 ૨૬ એત્રાંવચનસુણીનેરાવણઉઠ્યો, ક્રોધેકરીનીરવાર; ડાખાપગનીપાટુમારી
 વીલીપણનેતેણિવાર. ૨૭ અહ્યામુરખરામનીપક્ષકરોતો, જતુ તેનીપાસ; ખાં
 ધોમારોએતુકહીને, દેખાડ્યોખહુત્રાસ. ૨૮ ત્યારેતેણેસમેમુકાવ્યોઆવી, રા-
 વણકેરીમાત; અરેપુત્રતુરામશરણજ, નહિતોકરશેવાત. ૨૯ત્યારેરાવણકહેજ
 અહીથી, તારૂનથીઅમારેકામ; ચઢાવીલાવ્યજેસેન્ય, જશુંકરશેતારોરામ. ૩૦
 એતુસાંભળીવિલીપણઉઠ્યા, તતક્ષણતેણીવાર; ચારપ્રધાનપોતાનાસંગે, લી
 ધાતેનીરવાર. ૩૧ રાવણનેકહેવીલીપણ, તુછેમારોઆત; માટેતુજઆજ્ઞાથી
 અમોજઉછું, રામશરણસાક્ષાત. ૩૨ એતુકહી. વીલીપણ્યાહ્યા, લેધપોતાના
 પ્રધાન; જેમકાયાછેડીપંચપ્રાણ, તેજયજથાઅવશાન. ૩૩ કલ્પાંતેમહાભુત
 મળે, જેમસ્વરૂપમાંનિરવાર; એમવિલીપણત્યાંથીચાંહ્યા, સાથેમંત્રીચાર.
 ૩૪ જેમવાયસકેરામેળામાંથી, ઉડીજયમરાણ; ખળનીદંડેરીમંદળીમાંથી
 ઉઠેસાધુદયાળ. ૩૫ એમચારમંત્રીશુચાહ્યાવિલીપણ, રામશરણ નીરવાર;
 ઉરધપંથઉડ્યાપાંચેજણ, આવ્યાસિંધુપાર, ૩૬ પૃથ્વિઉપરઉતરીઉભા, સૈ
 ન્યતણેપ્રદેસ; પચેરાક્ષસનેજેઠનેભય, પામ્યાકપીઅરોષ. ૩૭ વળણ. અરોષ
 વાનરભયપામ્યા, જેઠરાક્ષસદેહદીરવવણી; પછેવિલીપણકરજેડીનેઉભા,
 કરેવીનતીકપીવરતણી. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
 સુંદરકાંડેરાવણેનવિલીપણાઅપમાનાતશ્રીરામચંદ્રશર્ણાગમનનામ સપ્રદર્શો
 ઉધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગધન્યાશ્રી. વાનરેદીકારાક્ષસપંચજ, જણ્યુંએઆવ્યાકરીકપટનોસંચ
 જ; કપિલેઘઘાયાવૃક્ષપાપાણજ, ત્યારેવિલીપણબોહ્યાજેડીપાણજ. ૧ ઢાળ.
 પાણજેડીબોહ્યાવીલીપણ, સુણો સહુકપીકરણ; હુંકનીષ્ટખંધુરાવણકેરો,
 આવ્યોરધુપતીશરણ. ૨ હોકપિતમારેપાચેલાગું, તમોશેવકછોરણધીરના;
 પતીતપાવનપદકમળમુને, દેખાડો રધુવીરના. ૩ મુનેકાઢીમુકયોરાવણે, તે
 કેરોપ્રભુને જણ; હુંઆવ્યોહોયછળકપટથી, તોશ્રીરામકેરીઆણ. ૪ માટેમેળ
 વોમુનેસીતાવલ્લભજેનું, ધ્યાનશ્રીબ્રહ્માધરે; વેદવાગીશવિનાયકજેનું, સ્તવનશે
 પશનકકરે. ૫ કેડીબ્રહ્માંડધીશજેપ્રભુ, ભક્તમાટેઅવતર્યા; લીલાવિગ્રેહેતનુ
 ધયુંછે, ભારભુતળનાહર્યા ૬ અજઅજીતઆત્મારામવ્યાપક, નિર્ગુણએકનિ
 ષ્કર્મ; તત્ત્વમશિપદમેળવી, વેદાંતકહેછેબ્રહ્મ. ૭ વ્યાકરણસાધેશબ્દને, નીશ્યે
 કરેછેરૂપને; જેનાનામનાકરેઅર્થઅગણિત, દેખાડોરવીકુળભુપને. ૮ પાતાંજ
 ણીઅગ્રાંગયોગે, સાધનકરીપામેજતી; કહેનીરંજનજેરૂપને, તેદેખાડોસીતાજી

તિ. ૯ પ્રકૃતિપુરૂષનેવીવેકેકહે, સાંખ્યતત્વાતીત; તેદશરથાત્મજમેળવોજે,
અખંડએકઅજીત. ૧૦ મીમાંસકજેકરમમારગ, થકીપામેશ્વરને; તેમેળવો
મીત્રકુળસુપણ, અષ્ટમાનેકર્મને. ૧૧ન્યાયકહેએકધર્શર, કરતાપારનજડેજીવને;
જીવઅનેકતેઅજ્ઞાની, નથીજાણતાતેશીવને. ૧૨ તેમેળવોમુનેઅવધપતીઅજ
રાજપુત્રકુમાર; જેનીભક્તીકરતાંભવતરે, જનમોક્ષપામેસાર. ૧૩ એવાંવીલીપ
ણનાંવચનસુણી, થયાચક્રીતકપીવરમાત્ર; તતકાળઆવ્યાખખરકહેવા, જ્યાંછે
શામળગાત્ર. ૧૪ સમુદ્રકાંઠેસભાકરીને, બેઠાશ્રીરધુવીર; અષ્ટાનુથપતીસુગ્રીવ,
આદેસુમિત્રીરણધીર. ૧૫ મહારાજરાવણતણોખંધુ, કનીષ્ઠવીલીપણજેહ;
અતીદીનથકરેવિનતી, તમશરણઆવ્યોતેહ. ૧૬ એવુંસુણીજેયુંસુગ્રીવસા-
મું, રધુવરેતેણીવાર; વિચારકરીરધુવીરસાથે, બોલ્યોઅર્કકુમાર. ૧૭ એરા-
વણખંધુકપટકરી, અહીંઆવ્યોહોયઆજ; કંઈદગોઆપણશુંકરે, ત્યારેશુંક
રીયેમહારાજ. ૧૮ જાંબુવાનકહેપ્રભુશરણ, આવ્યોશુદ્ધચિત્તેજેહ; ત્યારેપો
તાનોતેનેકરોછો, બિદિતમારૂએહ. ૧૯ અંગદકહેએવાતખરીપણ, તેડાવોએ
નેપાસ; એનેબોલાવીલાપરીક્ષા, પછીકરોચરણનોદાસ. ૨૦ સુક્ષેણકહેસમોક
હીણછે, માટેકરોવિચારેકામ; એરાક્ષસરાવણતણો, ખંધુઆવ્યોઆણેકામ. ૨૧
એમકરવામાંડયાતર્કબહુ, બુદ્ધિતણેઅનુસાર; પછીશેવટીએકરીગર્જના, ત્યાં
બોલ્યાપવનકુમાર. ૨૨ હનુમંતકહેહુંગયોતો, લંકામાંએનેધેર; આચરણશુભ
છેએતણાં, હુંજાણુંસર્થપેર. ૨૩ તમોઅસુરદેખોઉપરથી, માંહેપરમસાધુધૃષ્ટ;
જેમકણુસકંટકનુભરયું, અંતરમધુસ્વાદીષ્ટ. ૨૪ બરદતમારૂંશરણુવત્સલ, વ
જરપજરરૂપ; માટેપાસેતેડીભક્તને, કરોઅભયરવીકુળભુપ. ૨૫ એવાંવચન
સુણીહનુમંતના, થયાંચિતસરવનાંશાંત; જેમઘતરશાસ્ત્રનાતર્કમાં, નિરચેકરે
વેદાંત, ૨૬ શ્રીરામચંદ્રેકરીઆજ્ઞા, અંગદનેનિરધાર; ત્યારેતેડીલાવ્યાવીલી
પણને, કરગ્રહીતેણીવાર. ૨૭ વીલીપણેદીઠારામને, થયોસજળલોચનત્યાંહે;
રધુવીરચરણેશિશમુકી, પડ્યોપૃથ્વીમાંહે. ૨૮ લંકેશઆવોએવુંકહીને, હરયા
શ્રીભુગદીશ; કહ્યાણુદાયકઅભેકર, કરમુકયોએનેશીપ. ૨૯ પછેકરગ્રહીઉઠા
ડીયો, આંખ્યોરૂદેભગવાન; આશીપદીધીવીલીપણને, અતીઆદરમાન. ૩૦જ્યાં
લગીરવીરાશીતપેધરણી, લોકનાથસમાજ; તુંચીરણુજીવીત્યાંલગી, કરજેલ
કાનુરાજ. ૩૧ જેમ અજનીસુતચીરણુજીવી, તુંપણુએવોજાણુ; એમપ્રસન
થઈજનકીવદલ, બોલ્યાવચનપ્રમાણ. ૩૨ પછેલક્ષ્મણનેભેટયા, વીલીપણુ
નુથપતિનેતાંહે; પુષ્પવૃષ્ટીકરીદેવે. હુંદલીનભમાંહે, ૩૩ પછેરામસનમુખરજા
ઉભા, વિલીપણુતેનીવાર; ભુગહસ્તસંપુટગીરા, ગદગદસ્તુતિકરતાસાર. ૩૪
વળણુ. સારસ્તુતિકરતાવીલીપણ, જેડીનેભુગપાણુ, કહેદાસગીરીધરસુણોઆ

તા, થાયપરમકલ્યાણરે. ૩૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
સુંદરકાંડેશ્રીરામચંદ્રેણવીલીપણાંગીકલ્પનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગછંદ. જયરામરાજીવનયનકરૂણાઅયનજનસુખદાયક, દુખદવનસી
તારવનમંગળભવનત્રિભોવનનાયક. ૧ જયશામસુંદરશુભગતનવનકોટીકા
મપ્રભાહરે, શિરજટામુગટવિશાળભુજકોડંડશરભાથાધરે. ૨ જેઅરૂપઅદ્વૈત
બ્રહ્મનિરગુણવાણીમનપહોચેનહિ, તેભક્તકારણસગુણતનુધરીભારહરવાનેમ
હી. ૩ કોડંડખંડપ્રચંડનીશિચરતાદિકાદિવિદારણ, વનગવનસીતારવનપદ
રજકોટીજીવઉદ્ધારણ. ૪ જયસચ્ચિદાનંદબ્રહ્મપુરણઅજઅજીતઅનામય, બ્ર
હ્માંડવ્યાપકરૂપઅગજગસગુણનિરગુણઅવ્યય. ૫ શુરબંધદેહકઅશુરભેદક
પંથવેદકપાળય, જયશરણવત્સલહિનબંધુઅભયકરકરૂણાળય. ૬ જાણેનહિજ
ગજીવનમનેઅજ્ઞાનેકરીઆવયા, જેકામકરદમકલ્યામુરખમોહમાયાનાભયા.
૭ ભવયોનીનહાનાબ્રમતનિશ્ચિત્તકાળકર્મગુણેકરી, નવપામેતેવિશ્રામશુખ
તવચરણશરણવિનાહરી. ૮ કરીઅનાદરતવભક્તનોજેવિમત્તિજ્ઞાનસદાવહે,
શુખરહિતકેવળઉગરેશ્રમમંદભાગીવિધુધકહે. ૯ ભક્તતમારીઅંગનવયુત
પ્રેમસહિતકરેસદા, શુખસ્વર્ગભુઅપવર્ગતુલનાઅવરનવઆવેકદા. ૧૦ જેપદ
અનંતઅનંગઅજરીઅમરઅજનીતસેવતા, ત્રૈલોક્યપાવનજળવિમળજેગં
ગપદનખનીર્ગતા. ૧૧ જેરમાકરલાલત્યપદાંબુજધ્યાનમાંજેગીધરે, મમશિષ
પામ્યુંશરણતેપદઅભયદાનકીધુંકરે. ૧૨ મમતામસીયોનીઅધમતનમલીન
મનધીબ્રમહરિ, કોણજન્મસંચિતકર્મફળપ્રભુઅંગીકૃતકરૂણાકરી. ૧૩ અહો
નાથતવગુણગાયનિરમળશ્રવણકીરતનજેકરે, તજત્રાસરહિતપ્રયાસભવજળ
વત્સપદધવતેતરે. ૧૪ માગુહવેવરનાથજેડીહાથહરિતમને કહું, જન્મોજન
મતવદાસગિરિધરચરણસદારહું. ૧૫ દોહા. વિભિષણનીએવીસ્તુતિશુણી, પ્ર
સન્નથયારધુનાથ; ભુજભરીભેટયાફરીફરી, મુસ્તકમુકયોહાથ. ૧૬ ઇતિશ્રીરા
મચરિત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેવિભિષણકૃતાશ્રીરામચંદ્રસ્તુ
તિર્નામએકોનવિશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગઆશાવરી. વીલીપણનીએવીસ્તુતીસાંભળી, બોલ્યાશ્રીરણધીર;
જેવાઅમોઘચારખંધુ, એમપાંચમોતું. મુજવીર. ૧ પછીહનુમંતપાસેલંકાક
રાવી, વેલુતણીતેણીવાર; ચારસમુદ્રનુનીરમગાવ્યું, ક્ષણુનવલાગીવાર. ૨ પ
છેવીલીપણને અભિશેકકરીને; આપ્યુંલંકાનુરાજ; રાજતીલકસ્વહસ્તેક
રીને, બોલ્યાશ્રીમહારાજ. ૩ હવેલંકામાંરાજઅવીચળકરજે, એવુંકહ્યુંરઘુરા

ય; દેવેદુદલીનાદકરયા, નેપુષ્પનિવૃષ્ટીથાય. ૪ ત્યારેતેણેસમેત્યાંસુગ્રીવકહે
એકશુણેવિનતીરામ; લંકાંઆપીવિભીષણને, તેકર્યુંવગરવીચાર્યુંકામ. ૫ ક
દાપીરાવણશરણઆવશે, સીતાને લેઈઆજ; ત્યારે રાવણને શુંઆપશે
વળતુ, કહોમુજનેમહારાજ. ૬ ત્યારેરધુપતીકહેનેરાવણઆવશે, શરણાંગત
કરીહેત; ત્યારેમારીઅયોદ્ધાઆપીશએને, વૈભવરાજસમેત. ૭ હુંકરીશતપવ
નમાંજઈ, રાજકરશેરાવણરાય; પણવીભીષણનેજેલંકાઆપી, તેમીધ્યાનવ
થાય. ૮ એવાંવાચકશુણીપ્રભુનાથયોગદગદસર્વેસાથ; ધન્યધન્યસહુદેવકહેછે
સત્યવચનરધુનાથ. ૯ પછેસ્વસ્થથઈનેબેઠાસર્વે, સભાકરીતેકામ; ત્યારેમધુર
વચનથીપુછેવળતા, વિભિષણનેશ્રીરામ. ૧૦ કહોકેમકરીસિંધુસતજેજન, ઉ
તરીયેપેલીપાર; કંઈઉપાયહોયતેકહોમુને, તમેવિશ્રવવાનાકુમાર. ૧૧ ત્યારે
વિભિષણકહેકરોપ્રાર્થના, તમેસિંધુતણીમહારાજ; આપેમાગજેજનનિધિ,તા
રેથાયઆપણુંકાજ. ૧૨ ત્યારેસાગરનીપુજકરીરામે, પ્રારથીઆરધુવીર; દરભ
આસનપરબેઠાપોતે, સિંધુકરીતિર. ૧૩ કુળજળવર્જિતનિરાઆહાર,સહુબેઠા
ત્રડમોઝાર; એમસાગરનીપ્રાર્થનાકરતા, પોતેજુગદાધાર. ૧૪ એકરાવણકેરોદુ
તઆવ્યોહતો, શર્ણુળનામેત્યાંહે; તેસર્વેચરચાષેરજેઈ, ગયોપાછોલંકામાંહે. ૧૫
રાવણનેકહેરામઆવ્યાછે, જળનિધકરીતિર; કપિનુસૈન્યઅપરમીતછે, ત્યાં
મળ્યોતમારોવીર. ૧૬ લંકાંઆપીવિભિષણને, કર્યુંરાજતિલકનિરધાર; એવી
ખખરસાંભળીરાવણમનમાં, પામ્યોખેદઅપાર. ૧૭ ત્યારેશુકનામેએકઅસુર
હતો, તેબોલાવ્યોરાવણરાય; તુંસાગરપારજઈકહેસુગ્રીવને, જેમીત્રઅમારોથા
ય. ૧૮ તારેસીતાનુંશુંકારણછે, તુંજનીતારેધેર; એરામનેઅર્થેરાવણસાથે,
શાનેકરેછેવેર. ૧૯ એવાંવચનસુણીશુકરૂપેથઈને, આવ્યોસૈન્યામાંહે; છાંનો
રહીનેકહેવાલાગ્યો, સુગ્રીવબેઠોજ્યાંહે. ૨૦ તુંસૈન્યાસર્વેલેઈનેસુગ્રીવ, જાકી
સ્કંધાગામ; રાવણતુજનેમીત્રમાનશે, શુંકરશેએરામ. ૨૧ તુંપક્ષકરીનેશીદ
આવ્યો, તારેસીતાનુંશુંકાજ; જેવચનઅમારુંનહિમાનેતો, મારીશુંતુજનેઆ
જ. ૨૨ ત્યારેસુગ્રીવેતેનેઝાલ્યોતતક્ષણ, પ્રગટ્યોઅસુરમહાકાય; પછેમારવાલા
ગ્યાવાનરસર્વે,મુષ્ટીપદનાઘાય. ૨૩ ત્યારેપોકારકર્યોઅસુરે,મુજનેછોડાવોશ્રીરામ
ભાઈજવાદ્યેનેમારશોનહિ, એમબોલ્યાપુરણકામ. ૨૪ તેનેમુષ્ટીદીધોતેજતાં
નભબોલ્યો, વાંકાંવચનતેદીશ; તેવેઝાલીનેબંધિખાનેનાંજ્યો, ચઢીઅંગદને
રીશ. ૨૫ હવેત્રણદિવસવિત્યારામમાગે, મારગસિંધુપાસ; પણમાગનઆપ્યો
જળનિધિયે, છેઉપવાશીઅવીનાશ. ૨૬ ત્યારેશ્રીરધુપતિયેવિચાર્યુંમનમાં, થ
યોએનેમદનિરવાણ; આજસર્વેજળશોશુંએનું, જતવેદનુખાણ. ૨૭ પછેકોધ
કરીકાડંડચઢાવ્યું, શરકીધોસંપાન; મંત્રઅહ્લાસનોથાપ્યોતે નેમુખ,કોપ્યા

શ્રીભગવાન. ૨૮ તેણેસમેસિંધુતપ્તથયો, અકળાયાંજળચરજત; સરિતાસહિ
તધરીરૂપત્યાંઆવ્યો, રામશરણુવિખ્યાત. ૨૯ જળનિધિઆવીચરણેલાગ્યો,
જેડીનેજુગદ્વાથ; પાહિપાહિશરણાગતવત્સજ, શ્રીપતીશ્રીરધુનાથ. ૩૦ ત્યારેરધુ
પતીકહેઅલ્યાઅભિમાની, તેનમાનેદીધાવીનમાર; હવેઆપચહેલુંબાણજ
પાછું, નહીઉતરેનિરધાર ૩૧ માટેઅમોઘબાણુએમારું, જ્યાંમુકુત્યાંપ્રલયથાય;
ત્યારેકરજેડીઅંબુનિધીબોલ્યો, સુણીયેશ્રીરધુરાય. ૩૨ એકપાશ્વમદેશમાંમરદે
તરહેછે, પિંડેગોદ્વીજશંત; તેનીઉપરએબાણુમુકો, તેપાપકરેછેઅનંત. ૩૩ તવ
શ્રીરામેઅગ્નીઅસ્ત્રબાણુતે, મુકયુંપશ્વીમદેશ; શીરછેદુતેમરૂતદેતનું, પ્રથવીપડી
યુંએશ. ૩૪ પડતામાંજળસર્વેશોષ્યું પૃથ્વીતણુનીરધાર; પછીદેશવશોતેમાર
વાડનામે, અઘાપીડિકુંવાર. ૩૫ તેદેશમાંજળસ્વલ્પરહ્યું, પણુસફળસદારહેવૃ
ક્ષ; રામબાણુનોમહીમાજેજે, હજુએછેપરતક્ષ. ૩૬ પછેદિવ્યરત્નવટેપુજ
ક્રીધી, જળનિધીચેરધુવીર; અનેકવસ્ત્રઆલુપણુઅરખ્યાં, શંતોપ્યારણુધીર. ૩૭
પછેમુકતાફળનીથાળભરીને, વધાવ્યાસીધુચેરામ; સ્તુતીઅપારકરીક્રોધસમા
વ્યો, પ્રસન્નકર્યાતેકામ. ૩૮ ત્યારેસહુકપીચેપ્રાર્થનાક્રીધી, રધુપતીનીતેણીવાર;
કૃપાનાથએપટઆલુપણુ, તેકરોઅંગીકાર. ૩૯ સંગ્રામમાંવનકુળધટેનહીં, મા
ટેધરીએએહ; ત્યારેભક્તવચનપાળવાને, શ્રીરામેપહેર્યાતેહ. ૪૦ મણીમયમુગ
ટમનોહરકુંડળ, અંગદકંકણહાર; લક્ષ્મણનેવળીપહેરાવ્યાં, ઘણાશોભ્યાદેવ
મોરાર ૪૧ એમઅંગીકારકરીસાગરકેરી, પુજશ્રીરધુરાય; દેવેજ્યજ્યકારક
ર્યાને, પુષ્પનીવૃષ્ટીથાય. ૪૨ વળણુ. પુષ્પનીવ્રષ્ટીવરસાવેદેવતા, કરતાજ્યજ
યકારરે; પછેસરવસાંભળતાંસાગરપ્રત્યે, બોલ્યાજુગદ્વાધારરે. ૪૩ ઇતીશ્રીરામ
અરીત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેશ્રીરામબાણુત્રાશીતસમુદ્રેણુ શ્રી
રામઅંદ્રશર્ણુનામવીશમો. અધ્યાય ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગધન્યાશ્રી. સાગરપ્રત્યેકહેરધુરાયજી, હવેલંકાંજવાનોકહેાઉપાયજી; ૧સંધુ
બોલ્યોસુણોમહારાજજી, મુજપરબાંધોપાપાણુનીપાજજી. ૧ ઢાળ. પાજબાં
ઘોપાપાણુની, ઉતરોપેલીપાર; નળવાત્રરંનેકરવરથક્રી, તરશેઉપરનીરધાર.
૨ એબાળપણુમાંનળકપી, રહેતોતોવનમાંહે; માતંગઋષીનીતઆવતા, પં-
પાસરોવરજ્યાંહે. ૩ મુનિસ્નાનકરીનેવસ્ત્રધોતા, શીલાઉપરજેહ; નળકપીઆ-
વીનાખેગ્રહીને, દુરજળમાંતેહ, ૪ વળિમુનિખોળીકાઢતા, નળનાખતોનિતમે
વ; માતંગઋષીએક્રોધકરીને, આપદીધોએવ. ૫ નળનેહાથેપાપાણુતરજે, જળ
વિષેનિરધાર; તેમુનિવચનમિથ્યાનહિ, છેસત્યજુગદ્વાધાર. ૬ તેમાટેનળનેહા
થેખધાવો, સુવેલુંલગીપાજ; રૌન્યસહિતસતજેજનસિંધુ, ઉતરોમહારાજ. ૭

પછીઆજ્ઞામાગીએત્રુંકહી, થયોસાગરઅંતરક્યાન; ધન્યધન્યકહીનળનેબોલા
 બ્યોપાસેશ્રીભગવાન. ૮ ભાઈતારેહથેતરેછે, પાપાણુજળમાંજેહ; માટેસાવધથઈ
 નેસિધુઉપર, પાજબાંધોએહ. ૯ એવાંવચનસુણીસડિકપીવરને, સુગ્રીવેઆ
 જ્ઞાકરી; ગીરીલાવતાકરીગર્જનાગ્રહી, હસ્તમાંશીરપરધરી, ૧૦ નળેપાજબાં
 ધવામાંડી, સિધુઉપરત્યાંહે; તુંબીજળવતતરેજળમાં, સ્પર્શકરતાંમાંહે. ૧૧ જે
 મસદગુરૂનીકપાયે, ભવજળતરેછેજંત; જેમસિદ્ધમંત્રપ્રયોગેસાધક, થાયછેબ
 જવંત. ૧૨ એમનળતણાકરસ્પર્શથી, જળમાંતરેપાપાણુ; સડિકપીવરલાવેગિ
 રી, કરેમર્જનાબુંબાણુ. ૧૩ વાત્તરપદ્મઅઢારછે, વળિરીછબોતેરકોટી; છપનકો
 ટીગોલાંગુળજેની, કાયાબજવંતમોટી. ૧૪ જળમાંહેસરવેમુકતા, ગિરિશીખ
 રલાવીત્યાંહે; નળસ્પર્શકરીકેલતો, તેજયસાગરમાંહે. ૧૫ સડિનાથકીલાવેઅ
 ધિક, ગીરીશીખરપવનકુમાર; વાલ્મિકેગણુનાકરીછે, તેકહુંકરીવિસ્તાર. ૧૬
 ચારલક્ષગિરિપુંછડેવીંટયા, શીરઉપરખટલક્ષ; બેલક્ષતેબેહાથમાં, એમલાવતા
 પરતક્ષ. ૧૭ કંઈબગલમાંકંઈસ્કંધઉપર, લાવતાબજવંત; આશ્ચર્યપામેરધુપ
 તિએમ, જેઈબજહનુમંત. ૧૮ અભિમાનનળનેઆવિયુજે, થયુંમુજથકીકાજ;
 ત્યારેપ્રથમદિવશેઆડ્યોજન, બંધાઈતેપાજ. ૧૯ તેરાત્રીયેએકમછઆબ્યો,
 પાજસરવગળીગયો; પ્રભાતેજેયુતોકંઈનવદીહું, શોકસરવનેથયો. ૨૦ જાણ્યું
 પાજભાગીરાવણે, તેજણાબ્યુંશ્રીરામને; મહારાજશ્રમમીથ્યાગયો, કોણેવણુ
 સાડ્યુંએકામને. ૨૧ જેવરણુનોઅવતારછે, જેનુશરભવાત્તરનામ; તેનેકહુંતું
 શોધકર, એમબોલીયાશ્રીરામ. ૨૨ તેપ્રવેશોસાગરવીશે, લાબ્યોઝાલીનેબેમછ;
 તેણેકહુંરધુનાથને, કોગળીગયોઅમવછ. ૨૩ આશ્ચર્યપામ્યાએમસુણી, પછી
 કહુંતેનેરામ; ત્યારેમછલાબ્યાપાજવળી, સ્થાપનકરીતેઝામ, ૨૪ મછેકહુંરધુ
 વીરનેઅમો, પાજતળેશહીશુંજદા; ત્યારેરહેશેઝામનહીતો, ગળીજશેજળચર
 તદા. ૨૫ એત્રુંસુણીનેનળતણું, વળતુડિતર્યુંઅભીમાન; ગર્વગંજનકર્યોતેનો, લી
 લાકરીભગવાન. ૨૬ બાંધવામાંડીપાજવળતી, નળેમુકીગર્વ; હનુમંતઆદે
 લાવતા, મહામૌઢપરવતસર્વ. ૨૭ કેટલાકવિકહેછેલખ્યું, પાપાણુઉપરરામના
 મ; પણએઅસંભવવાતછે, નવકરેએત્રુંકામ. ૨૮ સહુકપીઉપાશકરામના, મ
 હાઅનન્યકહીયેજેહ; રામનામઉપરચરણમુકી, કેમચાલેતેહ. ૨૯ માટેઓતા
 જનસહુસાંભળો, સદેહનીવરતુંએહ; હનમાનનાટકમાંકહુંછે, કહુંજથારથ
 તેહ. ૩૦ મુખેરામનામસ્મરણુકરી, નળમુકતોપાપાણુ; તેણેકરીનેપરસ્પરતે,
 બેઝાયાનીરવાણુ. ૩૧ નાનામોટાનીચાઉંચા, વકગીરિતેકાજ; શ્રીરામનામપ્રતા
 પથી, બેઝાખરોખરઢાળ. ૩૨ જેમહોયચોકસજડાવચોરસ, ઉપરચોટયાએમ;
 પાંચદિવશેપાજપુરણ, થઈકુશળક્ષેમ. ૩૩ સતયોજનલાંબીસતરપહોળી એ

કજ્જેનનઉચ્ચીત્યાંહે; નળેઆવીપ્રણામક્રીધા, રામબેઠાજ્યાંહે. ૩૪ વળણ. બે ઠાજ્યાંશ્રીરધુપતિ, આવી નળે કર્યો પ્રણામરે; પાજપુરણથઈજાણી, પ્રસનથ યાશ્રીરામરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડસમુદ્રોપરીશેતુબંધનનામએકવીંશતીતમેઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગમારૂ. જ્યારેબંધાઈપુરણપાજ,ત્યારેપ્રસનથયારધુરાજ;શિવસ્થાપન ક્રીધુંરામ. તેનુંરામેશ્વરછેનામ. ૧ ત્યાંતેડાવ્યામુનીઅનેક, રામેકર્યોશીવનેઅંભિશેક. ૨ એમરામેસ્થાપ્યાશીવજેહ, સેતબંધુરામેશ્વરતેહ; પછેસુણતાંસરવ સભાય, પોતેબોડ્યાશ્રીરધુરાય. ૩ મમસ્થાપનઆમહાદેવ, જેકોભાવેકરેએની શેવ; તેતોમનવાંછીતફળપામે, કોટીજન્મનાકીલવીશવામે. ૪ ચઢાવેગંગાજળલાવીજેહ, ચારપદારથપામેતેહ; જેરાખેશીવઉપરસ્નેહ, મુનેવળોવલ્લજ નતેહ. ૫ રાખેમુજશુઅનન્યઆશક્ત, શીવદ્રોહકરેમમભક્ત; મયઉપસન્નતે નેકોકાળ, તેપ્રાણીનેગણવોચંડાળ એમશ્રીમુખેશ્રીરધુવીર, બોડ્યાવાણીમૃદુ લગંભીર; પછીરામેશ્વરનેકરીનમસ્કાર, સેતુપરચઢ્યાનુગદાધાર. ૭ જ્યારે સુગ્રીવવીભીષણેકરીવીનતી, હનુમંતસ્કધેબેઠારધુપતી; અંગદઉપરસુમીત્રા કુમાર, આલ્યુસકળસૈન્યતેણીવાર. ૮ દેહેકપીએકએકનેસાદ, વળડેગાલકરે સીંહનાદ; કુદેઉછળેપાડેચીશ, કપીદળજેહહરખ્યાનુગદીશ. ૯ વ્યાપોવિશ્વ માંહેભુભુકાર, આલ્યુકપીદળપુરઅપાર; જયેરામસૈન્યાબળવાન, નુવેદેવચ હીવીમાન. ૧૦ સમાતાનથીપાજમોઝાર, કુદેઆકાશમાંતેણીવાર;મુકેએકએક શીરપરપાય, એમઉછળતાકપીજય. ૧૧ કપીરીંછલાલુમરકટ, ચાલેસેતુઉપરસંઘટ; કરમાંગ્રહાંતરવરપાપાણ, કુદેકપીકરતાબુંબાંણ. ૧૨ પાજઉપરસૈન્યાનમાય,રામરાવણજીતવાજય;ચારઘટીકામાંતેણીવાર,સૈન્યઉતર્યુપેલીપાર. ૧૩ આવ્યાશુવેલુએશ્રીરામ, કર્યોમુકામતેણેઠામ;ઉતર્યુસર્પસૈન્યતેઠાર, દશયોજનમાંવીસ્તાર. ૧૪ રામશુવેલુઆવ્યાજ્યારે, લંકાનગરખળભળ્યુત્યારે;શુક નેરાખ્યોતોબંધનઠામ, તેનેછેડાવ્યોશ્રીરામ. ૧૫ વંદીરામચરણતેણીવાર, ગયોઅસુરતેલંકામોઝાર; રાવણનેકહ્યુંવરતમાન, રામસૈન્યાતણુઅનુમાન. ૧૬ મળ્યોસાગરમુરતીમંત, સેતુબંધાવીશ્રીલગવંત; એમપાર ઉતરચારામ,શુવેલુએકરયોછેમુકામ. ૧૭ તમારોસદેશોજેહ, મેંકલોસુગ્રીવનેતેહ; નવચળ્યારે વીપુત્રલગાર, મુનેબાંધીને મારયોમાર. ૧૮ ત્યારે મુકાવ્યોશ્રીરધુવીર, મહાદયાળુછેશ્યામશરીર;માનોમારૂસત્યવચન, આપોજનક્રીહેસજન. ૧૯ તમથીરામનહીજીતાય, જાઓસરણતોમહાસુખથાય; એવાંવચનસુણ્યાંદશશીશ,ત્યારે ચઢીવણીમનમાંરીશ,૨૦ મુરખશતરૂનાંકરેછેવખાણ, અલ્યાહવડાંહરીશતુજ

પ્રાણ; એવુકહીપછેરાવણસુર, તેડયોશુકશારણજેઅસુર. ૨૧ અલ્યાસમાચા
રજ્જલાવ્ય, સઘન્યાનીગણનાકરીઆવ્ય; જોજેમુખ્યજોધાછેકોણ, તેનુંકરી
આવોપ્રમાણ. ૨૨ એવાંવચનસુણીનેએશ, આવ્યોધરીવાત્રરનોવેશ; જોતોફ
રતોસૈન્યમાંએહ, ત્યારેવીભીષણેઓળખ્યોતેહ. ૨૩ ઝાલ્યોકપીએતેણીવાર,
તેનેમારવામાંડયોમાર; લેઇગયાતેનેરામનીપાસ, ત્યારેહશીનેપુછેઅવીનાશ.
૨૪કહેભાઇતુઅહીકેમઆવ્યો, શામાટેકપીનોવેશલાવ્યો; શુકસારણકહેમહારા
જ, મુનેરાવણેમોકલ્યોઆજ. ૨૫ જોવાસૈન્યસકલસમુદાય, તેનીકરવાનેગણ
નાય; રામકહેશુણોકપીતજીર્વ, એનેસઘન્યદેખાડોસર્વ. ૨૬ કોઇમારશોનહી
અન્યાય, દળદેખાડીનેકરોવીદાય; પછેજોઇસકળદળપુર, ગયોલંકામાંતેઅસુ
ર. ૨૭ શોળમાળનુગોપુરજેહ, છેકનકમણીમયતેહ; અર્ધજોજનમાંવીસ્તાર, જણે
રત્નતણોગીરીસાર. ૨૮ તેનીઉપરઅશુરભુપાળ, બેઠોસભાકરીતતકાળ; ત્યાં
આવ્યોશુકશારણદુત, જોઇરામસઘનાઅદભુત. ૨૯ ત્યારેરાવણતેનેપુછે, કહે
કપીનુસૈન્યકેટલુછે; તેમાંકોણકોણુછેજોધ, મુજશુકરેરણમાંવીરોધ. ૩૦ વળ
ણ. વીરોધકરેમુજસાથેજોધાએવા, કોણુછેત્યાંબળવંતરે; ત્યારેવચનસુણીરાવ
ણતણાં, બોલ્યોશુકશારણગુણવંતરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમઝી
નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેસેતુબંધરામેશ્વરસ્થાપનાનંતરશુવેલુપર્વતે શુકશીક્ષા
કર્ણનામદ્વાવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગબીલાવરયોપાઇ. સુકસારણકહેશુણોહોરાય, કહુંતમનેકપીદળની
સંખ્યાય; જુવોપેલોશુગ્રીવકપીનોઇશ, શોભેછેસ્વેતછત્રજોનેશીશ. ૧ ક્રીસ્કંદા
નોવાશીવાલીનોરઘુવીર, ગજસાહસહસ્રનુબળછેશરીર; કપીઆહપદ્મતણો
એનાથ, રામેમીત્રીકરીજોનિસાથ. ૨ વિશ્વકર્માનોનળકપીઅવતાર. જોપંપા
સરોવરનોરહેનાર; સપ્તતાડજેનુઉચ્ચશરીર, એકપદ્મજોધાપતિરણધિર. ૩
તામ્રગીરીગૌતમીત્રઠવાશી. અગ્નિનોપુત્રનીળબળરાસી; એકપદ્મકપીનોતે
સ્વામી, બળવાધ્યુશરણરામનુપામી. ૪ તારાતણોસુતઅંગદવીર, સંધ્યાસ
માનજેનુશ્યામશરીર; સપ્તતાડસમોપ્રોદુઅંગ, જોણેકર્યોવાસવવજરનોભંગ.
૫ સરીતાપુંલીલાતટનોનિવાસી, એવોવાળીનોપુત્રઅંગદસુખરાસી; અવતા
રચંદ્રતણોએકહેવાય, જોનીસાથેપાંચપદ્મસૈન્યાય. ૬ હવેકુમુદકપીસિંધુતટકેરો
રૂપાદ્રીજોબોસ્વેતવણેરો; નીત્યેકરેગોમતીજળપાન, જ્યારેએજનમ્યોમહાબળ
વાન. ૭ ત્યારેકુદેયોચંદ્રમંડળગ્રેહેવાસુર, કર્યોએણેગીરીગોમતાયળચુર; એવો
કુમુદજોનીગતીમહામોટી, જોનીસાથેકપીમહ્યાપંચાસકોટી. ૮ કાશીનોનીવા
શીધુમ્રકેતુધીર, બંબુવંતકેરોકહાવેરઘુવીર; બારકોટીરીંછતણોસરદાર, હવે

જાંબુવ તપ્પાનાઓઅવતાર. ૯ નીવાશીનર્મદાત્રઝળપાન, સુગ્રીવનોમીત્રીદે
હવજરસમાન, દીર્ઘાયુષ્યવૃદ્ધમાનેરધુનાથ, સાડકોટીરીંછજેનીસાથ્ય. ૧૦ પી
તવરણુતનપહાડસમાન, મેરૂપર્વતનોવાશીબળવાન; નામકેશરીહનુમંતનો
પીતાય, તેનીસાથેસાડકોટીસેન્યાય. ૧૧ ગંધમાદનકુબેરઅવતાર, રહેછેપત્ર
ગંગાનીપાર; તુંગભદ્રાનુકરેજળપાન, સાડસહસ્રગજસમબળવાન. ૧૨ ભે
રીસમાનજેનોસ્વરધોર, જેનીસાથેકપીત્રણકોટીકઠોર; સુક્ષણ્ધનવંતરીનોઅ
શયેહ, કૈલાશસંગસમાનજેનોદેહ. ૧૩ ઇંદ્રનોમીત્રછેઘછાચારી, જાણેસકળ
ઔષધીઉપકારી; કમળપત્રસકોમળઅંગ, એકવીશકોટીકપીતેનીસંગ. ૧૪
કેસરીસુતકહીયેહનુમંત, અવતારઇંદ્રનોમહાબળવાન; જેણેપ્રજલ્પુલંકાગા
મ, કોણેનથાયએવાંએનાંકામ. ૧૫ ભણ્યોએસુરજનીપાસેવીઘાય, ચાલ્યો
રવીરથનીઆગળપાછેપાય; મેરૂસપક્ષહોયએત્રુતન, અગીયારકોટીતણોએરા
જન. ૧૬ ગીરીવિધ્યાચળનોવાશીમયંદ, શરીરપુષ્ટતેનુંજાણેમયંદ; બળવ
તકાળનાસરખોઢોધ, તેનીસાથેશીતેરકોટીજેદ્ધ. ૧૭ ગવાક્ષગોકર્ણુગીરીનોની
વાશી, તેનાકપીસપ્તકોટીબળરાશી, સરભવાન્નરતેવરણુનોઅંશ, તેનીસાથે
કોટીપંચાણુઅવતંશ. ૧૮ દધીમુખસિંધુતણોઅવતાર, કોટીબેતાળીશજ્યો
દ્ધજુઝાર; દ્વિવીધવાન્નરરહેતોમધુવન, તેનીસાથેમરકટકોટીછપન. ૧૯ રશી
મુખનોવાશીતારકનેમાતંગ, શતકોટીવાંનરતેનીસંગ; તક્ષકનાગનોઅવતાર
ક્રીશ, તેનીસાથેસૈન્યકોટીઆળીસ. ૨૦ પણુછકપીતેપવનસ્વરૂપ, દશકોટીયો
દ્ધાતણોતેભુપ; રવેતાચળપર્વતનોરહેનાર, ગંજકપીનામેબળીયોઅપાર. ૨૧
જુગલપદ્મકપીતેનીસાથ, એવાઅનેકબીજછેકપીનાથ; હીમાચળનોવાશી
શુનાભ; જેણેમાન્યોરામશેવામાંઅતીલાભ. ૨૨ મહાબળીયોજેનીમહોટીમ
તી, તેસાતકોટીયોદ્ધાનોપતી; ત્રિકુટાચળનોમહાબળીનામ, ચૈાદકોટીજેદ્ધાનો
સ્વામ. ૨૩ શૈલાચળનોરીપુમરદન, બત્રીશકોટીપતિકપીજન; અન્યકપીબ
ળીયાબહુસરદાર, તેનુંસૈન્યકહેતાંનઆવેપાર. ૨૪ છંદ. નવપારથાયેકપી
દળનો, શુકસારણુકહેભુપતી; મહારથીમોટામાનમુકે, કહેતાંલાજેસરસ્વતી.
૨૫ હવેસંખ્યાકહુમહાપદ્મનિ, બુધીયક્રીગણનાકરી; તેમુરખજનશુણીમોહપામે
અતુરરાખેચીતધરી. ૨૬ જ્યારેશહસ્રકોટીથાયત્યારે, એકશંકુબુધકહે; એવાં
શહસ્રશંકુમળેતવ, અરબુદએકથઇરહે. ૨૭ અરબુદસહસ્રનિઅવધીયે, એક
વૃંદતેકહેવાયછે; એવાંશહસ્રવૃંદમળેતદા, એકપદ્મશંખ્યાથાયછે. ૨૮ એવાં
પદ્મઅષ્ટાદશકપીદળ, રીંછબોતેરકોડછે; મરકટછપનકોટીબળીયા, અસુરહ
ણવાહોડછે. ૨૯ દશયોજનમાંપડાવપડીયો, શંખ્યાકપીસેન્યાતણી; નવપામે
બીજેપેસવા, એમચોકશાઇકરેવણી. ૩૦ તેનીમધ્યશ્રીરધુવીરલક્ષમણ, ગૌર

શ્યામવીરાજતા; સનમુખઅષ્ટપ્રધાનબેઠા, ગોષ્ઠીકરતાગાજતા. ૩૧ હુંજાણુછું
રાયતમથગ્રી. નહિરામજીતાયેશરે; એકસમેઆવેકતાંતચઢીતો, તેનેઝાલીવ
શકરે. ૩૨ માટેમજોજીઠનેરામને, આપોજનકનીતનયાસતી; તેઅલચતમને
આપશે, છેશરણુવત્સજનરધુપતી. ૩૩ જેનમેજીઠનેરામનેતેને, અલચકરમ
સ્તકધરે; દાસગીરીધરદીનઉપર, દયાશ્રીરધુવરકરે. ૩૪ દોહા. શુકસારણનાં
વચનસુણી, હશીયોરાવણરાય; અહ્યામુરખઅધીકતાશીકરે, એકપીનરથી
શુંચાય. ૩૫ મુજપ્રતાપજાણેસહુશીવસુરપતીદીગપાળ; તોયપીભાહુથીકેમ
ડરે, છુંકાળતણોહુંકાળ. ૩૬ એમઠોધકરીનેદશવદન, બોલ્યોગર્વધરીમન;
તેકાળવીવશમાનેનહી. જેશીક્ષાવીતવચન. ૩૭ વેતકજેપુલેનહી. જેવરશેઅ
મ્રતમેહ; શતવીરચીસમગુરૂમજે, પણમુરખનસમજેતેહ. ૩૮ ઇતીશ્રીરામઅ
રીતસંમતવાદમીઝીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેરાવણપ્રતીશુકેનકપીસેન્યવર્ણન
નામત્રયોવીશતીતમેઅધ્યાય; ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગધવળધન્યાશ્રી. સુકસારણેકહ્યુંદશમુખને, કપીદળનીસંખ્યાયજી;હ
વેશુવેલુપરવતનીપાસે, શુંકરતાહવારધુરાજજી. ૧ સભાકરીત્યાંરધુપતીબેઠા,
અષ્ટજીથકપીનાથજી; તેસમેવીલીપણદેખાડેરામને,ઉચોકરીનેહાથજી. ૨ જી
વોમહારાજપેલોરાવણચઢિયો, ગોપુરઉપરએહજી; દશછત્રમસ્તકપરશોભે,
રવીસમઝળકેતેહજી. ૩ બેપાસેથાયચમરઉભા, આપેસેવકઉપભોગજી; ગાંધ
ર્વગાયઅપછરાનાયે, તાનતાળસંજોગજી. ૪ મણીજડીત્રમુગટશીરઝળકે, વિ
દ્યુવતઅક્ષકારજી; એમસિંહાસનપરબેઠોરાવણ, ધરતોમનઅહંકારજી. ૫ તે
રાવણકેરાછત્રનીછાયા, આવીપડીરામનેશીશજી; ત્યારેક્ષોભયોમનમાંતેણી
વેળા, ચઢીલક્ષ્મણનેરીસજી. ૬ પછીધનુપનીઉપરખાણચઢાવી, મુકયુંસુમિ
ત્રાકુમારજી; રાવણનાદશમુગટછત્ર, દશઉડાયાંતેનીવારજી. ૭ ત્યારે મનમાં
અતીભયપામ્યોદશાનન, નાઠોયઇભયભીતજી;મનજાણ્યુંહવડાંમુનેમારત,થા
તવાતવીપરીતજી, ૮ રંગમહેલમાંઆગ્યોવળતો, ભયઉપન્યોઅતીમનજી; તે
જદિવસનુંનથીભાવતું,રાવણનેજળઅંતજી. ૯ અહરનિશાતનથયોઅજપો,
નીંદ્રાનઆવેનેણજી, મગ્નથયોમનસુખામધે, કોનુંબોલ્યુંગમેનહીવેણજી. ૧૦
સુણોઝાતાસમરથનીસાથે, વેરકરેજનજેહજી; સુખશાતાકયારેનવપામે, ઠરી
નવબેસેતેહજી, ૧૧ લક્ષ્મણેછત્રનેમુગટઉડાડ્યાં, રાવણનાંતેણીવારજી; ત્યારે
સરવસભાયેવખાણ્યાતતક્ષણ,સુમિત્રાસુતનેઅપારજી. ૧૨ એમશુવેલુએકપિ
સૈન્યાસાથે, વીરાજેશ્રીરધુરાયજી; એસંખધઅહીંપુરણથયોજે, સુંદરકાંડકથા
યજી. ૧૩ હવેયુદ્ધકાંડઆગળકહેવાશે, રામરાવણસંગ્રામજી; પછીદશમુખને

હણીજશેઅવવપુર, લક્ષ્મણસીતારામજી. ૧૪ એસુંદરકાંડથયોસંપુરણ, હરી
ગુરૂસંતકપાયજી; પદસાતસેસાતપુરાં;અધ્યાયચોવીસકહેવાયજી. ૧૫ વાલ્મી
કીરામાયણનોઅરથએ, કર્યોપ્રાકૃતપદબંધજીહનુમંતનાટકકેરોએમાંમેળવીલી
ધોસંબંધજી. ૧૬ પદેપદેપાવનએરામગુણ, અધમઉધારકહાવેજી;જેશ્રવણકીર્તિ
નભાવેકરેતે, ફરીગર્ભવાસનવઆવેજી. ૧૭ વળણનઆવેફરીગર્ભવાસતેજન,
જેરાખેરામ રૂદેધરી;કહેદાસગીરીધર નીરમળઆતા, એકવારબોલોશ્રીહરી.

પુસ્તકો મળવાનુંઠેકાંણુ.

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.

ત્રણદરવાજા અમદાવાદ.

અથ

શ્રી યુદ્ધકાંડ પ્રારંભ:

અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયનમઃ અથરામચરિત્રેયુદ્ધકાંડપ્રારંભઃ રાગધન્યાશ્રીપુરૂષોત્તમ
પુરણાનંદજી, મંગળસુરતિસુખનાકંદજી, અંતરજ્ઞમીચૈતન્યંદજી, વિશ્વના
આત્માસુરમુનિવંદજી. ૧ હાળા. વંદેનિત્યસુરીનરમુનીવર, અખિલપુરણકામ;
એવાપુરૂષોત્તમપદકમળજુગને, નમીકરંપ્રણામ. ૨ તવકૃપાયેકરણાનિધિક
હુ, રસિકરામચરિત્ર; જથામતિયેગાઉગુણજશ, કરવાણીપવીત્ર. ૩ કધ્યાન
ત્રેતામાંકતુ, પરીચર્યાદ્વાપરસાર; કેશવકીરતનથકીકળીમાં, પામેજીવવિસ્તાર.
૪ ગતસારસાધનસહનથયાં, બીજેનથીઅવરઉપાય; હરીનામતરવાજીવને,
સંસારસાગરનાવ. ૫ એમવીચારીનેકર્યોઆદર, ગાવાગુણજુગદીશ; સહુકવી
જનભગવતીસાધુચરણનામુશીશ. ૬ વાદિમીટીરામાયણથટી, પ્રાકૃતકર્યોવી
સ્તાર; હનુમંતનાટકમેળવી, પદબંધરચનાસાર. ૭ખાળકાંડનેઅયોદ્ધા, આરણ્ય
ક્રીડકીંદાય; સહિતસુંદરપંચકાંડની, કહીપુર્વેકથાય. ૮ સાગરઉપરસેતુખાંધી
ઉત્તરારધુવીર; કપીસૈન્યાસાથેશુભેદુયે, રદ્ધાશ્રીરણધીર. ૯ જ્ઞેવરાવીચરચા
દશાનન, કપીદળકર્યુગણનાય; દશછત્રપાડ્યાંલક્ષ્મણે, ત્યારેથઈવણીચીંતાય.
૧૦ પરમબ્લાનીપામીયોમન, રાવણતેણીવાર; તેસુંદરકાંડકથાવિશે, વરણ
વીકહયોવિસ્તાર. ૧૧ હવેયુદ્ધકાંડકથાકહું, તેઆતાંધરજ્ઞેમન; રણમાંહેકોપ્યા
રામજી, કર્યુરાવણકુળનાશન. ૧૨ તે કથાનોવીસ્તારઅદભુત, કહુંજથામતિ
અર્થે; હરીનામઅંકીતનવાણીહિતે, કાવ્યજાણેવ્યર્થ. ૧૩જ્યારેરાવણનાદશછત્ર
પાડ્યાં, મુટ્ટીઅતેખાણ; ત્યારેવ્યાકુળથઈદશવદનઆવ્યો, સભામાંનિરવાણ. ૧૪
પછેપોતાના જ્ઞેમવાનપ્રિય, તેનેપુછે રાવણવાત; હુંછંછુંછુંમનકામના, તેક
હોમુનેસાક્ષાત. ૧૫ સુણોમંત્રીછેમુજ્જમનવીશે, સંકટપમેચીંતાય; રામલક્ષ્મ
ણસંધારને, જનકીવશથાય. ૧૬ એરાત્યદિવસચીંતારહે, મોટેપુછુંતમનેવાત

એએકારજસીદ્ધપામે, કરોએવુઆત. ૧૭ ત્યારેવજરદ્રષ્ટીપ્રધાનકહેછે, રાખો
રાયવિશ્વાસ; હવડાંલેઠઆવુંજનકીને, બેસાડુતમપાસ. ૧૮ રાવણુકહેમુનેબ્ર
હ્મકેરો, શ્રાપછેવળીએહ; આગ્રહેપરસ્ત્રીસંગકરતાં, ભસ્મથાયેદેહ. ૧૯ માટેએ
નીમેળેઆવેસીતા, પ્રસન્નથઈમનમાંહે; ઉપાયએવોકરોસત્વર, તમેજાઓત્યાં
હે. ૨૦ ત્યારેવીદધનજીવ્યાપ્રધાનબીજે, બોલીયોતેણીવાર; હુંકપટરચીમા
યાદેખાડું, સીતાનેનીરધાર. ૨૧ ત્યારેરાવણુહરખ્યોમનવીશે, ભાઈભક્ષોમંત્રી
તુંય; છેતેથકીઅધીકારતુજને, ઘણોઆપીશહુંય. ૨૩ જેમમદયામીનેમળેભ
ગી, જરનેસ્ત્રીયેરાજ; જેમલીમનાંદળપકવજેઘને, હરખેકાગસમાજ. ૨૩ એ
મરાવણુહરખ્યોમનવીશે, જેઘમંત્રીબળતેઘમ; પછેઆજ્ઞાઆપીદશવદન,
જાઓકરીઆવો એકામ. ૨૪ તેકપટ રચવાગયોવળતો, પામીમનઉલાસ;
ત્યારેપહેલોરાવણુઆવીએકો, સીતાકેરીપાસ. ૨૫ જનકીએકાંનીચીદ્રષ્ટે, રામચ
રણેમન; પાસેઆવીબોલવાલાગ્યો, રાવણુદુષ્ટવચન. ૨૬ વળણુ. દુષ્ટવચન
બોલતોરાવણુ, સીતાશુતેણીવારે; કહેદાસગિરીધરજેજનઅભીમાની, તેને
નવહોયવિવેકવીચારે. ૨૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
યુદ્ધકારેશીતાસમીપંરાવણુગમનનામપ્રથમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૨.

રાગદેશાખ. જેમહરીણીસમીપેવ્યાધજઆવેસીંહરીણીપાસ, તેમસીતા
સમીપેરાવણુઆવીનેમોદ્યોવચનપ્રકાશ. ૧ હેસીતાસુણુનીરચેવાતકહુંજેથી
સરેતુજઅર્થ, આટલાદિનતેંધીરજરાખીતેસરવેથઈવ્યર્થ. ૨ હવેવરતુંમુનેતજી
સંદેહથાલંકાનીરાણી, મદોદરીતારીશેવાકરશેપટરાણીતુનેજાણી. ૩ તુંઆશા
રાખેછેજેનીતેથયુંતારાપતિનુમરણુ, તેમાટેમુજનેઉવેખીનેરહીશતુકેનેશરણુ.
૪ તેવર્તમાનકહુંતુજનેસુણુજનકસુતાઅભીરામ, સાગરઉપરપાજબાંધીનેશુવે
લુએઉતર્યારામ. ૫ ત્યારેમારોપ્રધાનપ્રહસ્થનીશાયેગયોહતોતેકાર, સરવસૈન્યાની
દ્રાવશજાણીપરાક્રમકીધુંઅપાર. ૬ તેણેતુજપતિનુશિરછેદ્યુમાર્યાખીજનેધઅ
નંત, લક્ષ્મણનાશીગયોઅવધપુરજેતુંકહેતીબળવંત. ૭ સુગ્રીવઅંગદવિભિ
પણુકેરાંશીરછેઘાંતેણીવાર, જાંબુવંતહનુમંતનાકાપ્યાકરપદત્યાંનિરધાર. ૮ રા
ક્ષસગળીગયાઅન્યસૈન્યકપીમરકટકેડજેહ, શેતુભંગકરીસાગરમધેકારજકીધું
એહ. ૯ એવુંવરતમાનસીતાનીઆગળજુઠુંકહ્યુંદશશીશ, એટલેઆવ્યોવીદ્યુ
તજીવ્યાકપટ કરીતેદિશ. ૧૦ માયામયશીરવનુપ રામનુંકરગ્રહીલાવ્યોતેહ,
તેલાવીસીતાનીપાસેમુકયુકરત્રીમમિથ્યાજેહ. ૧૧ શ્યામસુંદરમુખકંઠનાળથી
કુધીરશ્રવેછેજાણુ, કીરીટકુંડળમંડીતશુભજાળકેકાંતીસુરજપ્રમાણુ. ૧૨ કુચી
તકેશકુટીલશુકનાશાઅધરદંતદ્યુતીચળકે, આરકતનેત્રકમળકેસરનુતિલક

ભાલમાંઝળકે. ૧૩ એવુંદીહુંજનકનંદનીમુરછાઆવીત્યાંહે, જેમકદળીઉપર
વીજપડેએમથઈપડ્યાંપૃથ્વીમાંહે. ૧૪ દગ્ધથાયમહીમાંકબહુતણીગુલીકનેવ
નિહતાપ, એમશોકમાંદગ્ધથયાંવેદેહીમહાદુખપામ્યાંઆપ. ૧૫ પછેમુરછાવળી
તેશીરજેઘડ્ઘેદીહુંપૃથ્વીમોઝાર, કરવામાંડયુંઉચ્ચેસ્વરથીશોકરૂદનતેણીવાર.
૧૬ હાહાનાથઅયોધ્યાનાયકરાજવનેત્રરધુરાજ, અનંતગુણસંપન્નજગમોહન
આશુકર્યુમહારાજ. ૧૭ કોમળચરણેવનપરવતમાંચાલ્યાચતુરદશવર્ષ, મુજ
અર્થેવળેશોકધરીનેશ્રમકર્યોઉત્કર્ષ. ૧૮ મુજમોટેવાળીમાર્યોસુગ્રીવશુભીત્રીકી
ધી, માંરૂતિપાસેશોધકરાવીશંભાળમારીલીધી. ૧૯ સાગરઉપરશેતુબધાવી
આવ્યાશુવેલુઠામ, છેલેવારેતમનેઘટેનહીઆણુંકરવુંકામ. ૨૦ હેઅવધપતી
હવેતમોવીનામુનેકોણછોડાવશેઅહિથી, પ્રભુવિદેશમાંહેમુકીગયાહવેમેળાપથા
શેકયાંથી. ૨૧ હેભુદરનોઅવતારસુભીત્રીકેમગયાબંધુનેમુકી, વનઆજ્ઞાપાળી
વર્ષચતુર્દશઅંતેશેવાચુકી. ૨૨ ભરતકૌશલ્યાજીપુછશેતમનેત્યારેશોદેશોજવાપ
સુરજવંશમાંદુપણલાગ્યુંએમકરેછેવિલાપ. ૨૩ વાલ્મિકેકાવ્યકરીતેમેંસુણીજી
હીપડીસહુઆજ,અહામાણનાથમુજવીજેગટાળોપાસેતેડામહારાજ. ૨૪એમસી
તારડતાંપશુપંખીસહુરોયાંવૃક્ષપાપણ, એદુખકહેતાંકવીનીવાણીકહીતથાએજ
ણ. ૨૫ પછેરાવણપ્રત્યેકહેજનકીતુંમહારેજનકસમાન, મોટેઅગ્નિપ્રવેશકરા
વ્યમુનેસહગવનકરૂંહુંનીદાન. ૨૬ એવાંવચનસુણીનેરાવણલાજ્યોએસતીન
હિચુકેસત્ય, એમવિચારીઉઠીગયોતેલંકામાંભ્રુપત્ય. ૨૭ એમસીતાએકઘડીમો
હપામ્યાંપછેજેયુધરીધ્યાન, ત્યારેએકરતવમિથ્યાજાણ્યુકુશાજેશ્રીભગવાન.
૧૮ તેણેસમેવિભિષણનીરાણીશરમાએવુંનામ, તેતતક્ષણઆવીજનકીપાસેગુ
પ્તરૂપેતેઠામ. ૨૯ તેકહીજયછેનિત્યેલંકાનુંવર્તમાન,અસુરતણીસહુમાયાજાણે
તેનારીગુણવાન. ૩૦ તેશરમાઆવીપાયેલાગીજનકીનેતેણીવાર, અરેમાતાશા
મોટેરૂઆછોકહોમુજનેનિરંધાર. ૩૧ આશીશધનુષકરત્રીમછેનીશ્વેઅસુરમાયા
બળવાન, એવુંકહીશરમાએસ્પર્શકર્યોત્યારેથયુંઅંતરંધ્યાન. ૩૨ પવનેકરીને
અકસ્માતવળીદીપપુઝાયેજેમ,જળદળળમાંઘંઘનુષથાયેગુપ્તથયુછેત્યેમ૩૩
છેકુશાજસુવેલુયેરામસુભીત્રીશરમાબોલીવાણી, માતાશોકતજેએમિથ્યાઅસુ
રનુકરતવજાણી. ૩૪ પછેજનકનંદનીએતેનવદીહુંપ્રસનથયાંતેણીવાર, ધન્ય
ધન્યતુશરમારાણીયાંપીરૂદયમોઝાર. ૩૫ અરેમાતામુનેશોકસાગરમાંતુથઈના
વસમાન, વળીમાયાઅસુરનીતુંસમજેમુનેઆપ્યુંઅભયનુદાન. ૨૬આશિષદી
ધીસીતાયેતુથાજેલંકાનીરાણી,મુનેમહાદુખમાંથીમુક્તકરીઆવીતતક્ષણવેળા
જાણી. ૩૭ એવેસમેથઈઆકાશવાણીહેસીતાનંધરશોશોક, સુવેલુયેકપીદળ
સાથેછેસુખીયાપુન્યશ્લોક. ૩૮ તેવચનસુણીસીતામનહરખ્યાંશોકવિરક્તથયું

મન, હવેલ કામાંરાવણશુકરતોતેસુખોઆતાજન. ૩૯ નવથયાંસીતાસ્વાધીન
ત્યારેમનમાંવધવિંતાય, પછેએકાંતમાંમદોદરીસાથેબોલ્યોરાવણરાય. ૪૦ હે
શુભકલ્યાણીરાણીજનતુંઅશોકવનમોઝાર, તુંલાવ્યસીતાનેમારીપાસેજ્ઞાનબો
લકરીસાર. ૪૧ કપરથગ્રીનવચળીજનકીમોટેપ્રારથુતુજ, જેસીતાનેસમજવી
લાવેતોસુખથાયેસુજ. ૪૨ એવાંવચનસુણીનેપતિવૃત્તમડનસતીમદોદરીરા
ણી, સુહાસ્યવદનકરીઉડીતેજેળાપતિઆજ્ઞાપરમાણી. ૪૩ નિશકલંકવધુવદ
નીઆવીઅશોકવનમોઝાર, ત્યાંસીતાપાસેવિજટાપેડીકરેછેવાતવિચાર. ૪૪
ત્યારેદુરથગ્રીજેઠમદોદરીનેવિજટાબોલીવાણુ, તમારાદરશનકરવાહુમીજનમ
યજઆવેજણુ. ૪૫ એટલેઆવીચરણેલાગીહરખ્યાંજનકીમન, પછેમદોદરી
નેઉડાડીનેદીધુઆસિંધન. ૪૬ જેમભાગીરથીનેમળેગાતમીઠીદીરાનેઠંદ્રાણી, જે
મઉમયાનેસાવીત્રીમળેએમમળ્યાંસીતાનેરાણી. ૪૭ પરસ્પરઆનંદયામીમેઠાં
સુખથયુંઅન્યોઅન્ય, રાણીકહેધન્યદિવસઆજનોપામીતમદરશન. ૪૮ ત્યા
રેજનકીકહેકેમઆવ્યાંરાણીકહેતેસુજનેવાત, પછેમદોદરીકહેતમનેપુછવાપ્ર
શ્નએકશુભોમાત. ૪૯ કહેવુંઘટેનહિતમનેપણુએકવાતકહુંછુંપર્મ, પતિ
આજ્ઞાપરમાણુજકરવીમોક્ષએમારોધર્મ. ૫૦ જક્ષ્ણજનેતાતમેજનકીજ
ગતપીતારધુરાય, પણપતીઆજ્ઞાએમસ્તજપુછુંકોમનકરશેમાય. ૫૧ વળણુ
માતાકોધનકરશેપુછું, અધ્યાત્મપક્ષનીરીતરે; અદ્વૈતબ્રહ્મએકસર્વાત્મા, એમ
વેદાંતબોલેઅમીતરે. પરયાંઘતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં
યુદ્ધકાંડેસીતાપ્રતીમદોદરીગમનનામદીતીયોગવ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગ કાફી. ૧૧ કહેમદોદરીસાંભળોસીતા, માફવચનતેપરમપુનીતા; રા-
મરાવણમાંશોભેદ, એકઆત્માવ્યાપકવેદ. ૧ સર્વભુતમાંરામસમાન, સર્વદ્રષ્ટા
નેસત્તાવાન; એકજળનાઅનેકતરંગ, એકઆકાશબહુવટસંગ. ૨ એકસુત્રમાં
મણીઅપાર, એકસુવરણબહુઅલંકાર; એકઓંકારમાત્રાઅનેક, કિર્ણવિપુળ
નેદિનમણીએક. ૩ એકમૃતિકાકુંભઅપાર, તરૂંએકબહુજસાર; એકસકળચરા
ચરભુત, રામવ્યાપકએકઅહભુત. ૪ મોટેકરતાંરાવણસુપ્રીત, કહોશુતમારેવિપ
રીત; છેસર્વદેહીએકરામ, તોલકેશબુદ્ધોકોણહમ. ૫ એવુંપ્રરનકર્યુંજ્યારેરાણી,
સુણીબોલ્યાંવેદેહીવાણી, હેસતીતમેજેકહીવાત, તેનોઉતરકહુશુણમાત. ૬ એક
અભેદવ્યાપકરામ, નથીએવીનહાલોહમ; સુણોસુંદરીકહુતેરીત, નભવ્યાપક
સહુવટગીત. ૭ વટભંગથતાંઆકાશ, નથીપુટતુકંઠઅવકાશ, એમવિશ્વનોથાતાં
નાશ, નથીભંગથતોઅવીનાશ. ૮ આશીગતમાયાનોપ્રપંચ, છેઅસત્યઅશાસંચ;
જેમમૃગજળકેરૂંપુર, વંધ્યાવેલીનાંજળઅંકુર. ૯ પામેસ્વનસંપદાજેમ, દરીદ્રી

નામનોરથતેમ; વંધ્યાશુવનખપુષ્પકહેવાય, જેમશશકશ્રીંગમીથ્યાય. ૧૦ એમ
વાચારંભણુનથીજકત, આદીઅંતમાંહેતેસત્ય; મધ્યમાંહેસ્પુર્યુછેઅસત્ય, પણ
મીથ્યામાયાનુંકત્ય. ૧૧ સંત્યઆત્મામાટેએહ, સત્યસરણભારોતેહ; આત્મામાં
આરોપણુએઆજ, નથીવીશ્વસાચુનણુકાજ. ૧૨ સાચુકનકમીથ્યાઅલંકાર.
મીથ્યાતરગેનેસાચુવાર; ઘટમીથ્યાસાચીમત્ય, એમજેતાંએવસ્તુઅકત્ય. ૧૩
રધુનંદનઅભેદએક, તેમાંઆરોપમિથ્યાઅનેક; તેમાંરાવણુઆદેજગત, કયાં
છેજેવિચારીઅવ્યક્ત. ૧૪ અહ્યાંનંદસ્વરૂપનેજેતાં, અહભારોદ્વેતપ્રુધખેતાં;
મિથ્યારાવણુરામએસત્ય, નાવેસમાનકત્યઅકત્ય. ૧૫ સન્નિયદાનંદપુરૂપપુરા
ણી, તેનેજણેમદોદરીરાણી; એમતેજણુવાયુઆકાશ, જેતાંરૂપએમિથ્યાભા
સ. ૧૬ ત્રિભુવનએમાયાનુંચીત્ર, છેમીથ્યાપણુભાસ્યુવિચીત્ર, ત્યાંરાવણુકોણુ
ખચારો, એમદ્વેતપ્રુધવિચારો; ૧૭ જેમસકળઅહ્યાંઅનેક, તેમાંઆકાશવ્યા
પકએક; ત્યાંઘટાકાશતેથુય, જ્યાંમદાકાશેસમુહ. ૧૮ એમનિરવિકારજેરામ,
ત્યાંદ્વેતગોષ્ટીકોણુકામ; ત્યારેમદોદરીકહેસીતા, પ્રરનપુછુંપરમપુનીતા. ૧૯
કહેએકદેરીછેરામ, કેવ્યાપકસર્વઅકામ; પરીછીનકેપુરણુએહ, ટાળોમાતા
મુજસંદેહ. ૨૦ ત્યારેજનકીખોલ્યાંવચન, મુણુમયતનયાપાવન; છેસર્વવ્યાપ
કરધુરાય, પણુઅદ્વેતપ્રુધેજણાય. ૨૧ જેનેસતગરૂસાચામજે, દ્વેતવસનાતેની
ટંગે; જ્યારેવિલયત્રિપુટીપામી, જ્યાંવેદનીવાણીવીરામી. ૨૨ જ્યાંનહિદ્યે
ધાતાધ્યાન, નહિજ્ઞેજ્ઞાતાનેજ્ઞાન; પામીદ્વેતભાવનીસુરતા, નહીકીયાકરણુનેકર
તા. ૨૩ ત્યાંએકઅખંડછેરામ, સર્વવ્યાપકપુરણુકામ; ત્યાંરાવણુકોણુઅનીતા,
ત્યાંકોણુમદોદરીસીતા. ૨૪ ઇષ્ટશ્રુતએસરવેનાહાસ, જણેએકરામઅવિનાશ,
જેછેશાશ્વતવસ્તુવેદ, અજ્ઞાનેતેમાંઆરોપ્યાભેદ. ૨૫ રજ્જુસર્પનીભ્રાંતીતાશ,
જેમશુકતીમાંરજતપ્રકાશ; શાખાહીનવીટપકહેવાય, નિશાયેતેનોચેરજણાય.
૨૬ એમમિથ્યાજગતનોભાસ, આત્મામાંહેઆરોપેતાસ; અધ્યારોપતણેઅપ
વાદ, કરીનેજુવોમુક્ટીપ્રમાદ. ૨૭ માટેતજેએમીથ્યાભાસ, એકાત્માજુઓપુર્ણ
પ્રકાશ; હેમયકન્યાગુણુવાન, વિચારોથઈનેસાવધાન. ૨૮ ભ્રષ્ટીઅદ્વયરૂપેપ્રકાર,
જુવોવસ્તુછેનિરવિકાર; નથીકહેવાસાંભળવાનુંત્યાંહે, છેસર્વનોઅવધીજ્યાંહે.
૨૯ તેનેકહીયેઆત્મારામ, એકઅભેદપુરણુકામ; જેએરૂપમાંપામ્યોતદાત્મા,
તેનેકહીયેસમાધીઆત્મા. ૩૦ ત્યાંમનવાણીલયપામી, ત્રિયઅવસ્થાવૃત્તિવીરા
મી; રહોકૈવલ્યજ્ઞાનસ્વરૂપ, એપક્ષેનથીરાવણુભુપ. ૩૧ હવેરાણીસુણેધરીલ
ક્ષ, વળીકહુએકબીજેપક્ષ; આદિઅહ્યએઅવીનાશ, તેનાજીવથયાચીદાભાસ.
૩૨ જેમજળમાંસવીતાખીંબ, તેનુંનામધરયુપ્રતિખીંબ; એમમાયામાંધશ્વર
કેશ, પ્રતિખીંબપડયુંઅતિનેરૂ. ૪૩ યયાઅંશધશ્વરનાજીવ, માયાપક્ષીઅજ્ઞાની

અતીવ; નવજાણેહરીનુંરૂપ, પડ્યામોહવિષયનેકુપ. ૩૪ કરમેકરીવાધ્યાંકર્મ,
 પછેમુહ્યાપોતાનોધર્મ; તેણેજન્મમરણસંસાર, ભોગવેદુખવારંવાર. ૩૫ કં
 ઠસચીતપુરણુપુન્ય, મળેસતસંગતપાવન; હરીપ્રીરતનશ્રવણકથાય, કરેનિ
 શદ્દિનસંતશેવાય. ૩૬ ત્યારેસમજેસારાસાર, મુમુક્ષુતેથયોનિરાધાર, પછીશત
 ગુરૂશરણેજાય, ત્યારેભકતવીવેપ્રીયાય. ૩૭ ભક્તીકરતાંહરીનેપામે, ત્યારેજ
 ન્મમરણદુખવામે; જ્યારેશ્રીહરીકરૂણાઆણે, ત્યારેજીવહરીનેજાણે. ૩૮ બા
 પ્રીએનુંનથીખળલેશ, જીવઅજ્ઞાનીમાયાવેશ; જીવકામીનેઅળપજ, પ્રભુની
 શકામીસર્વજ. ૩૯ જીવઅનેકનેપરતંત્ર, એકધર્મશ્વરઆપસ્વતંત્ર; વીકારીજી
 વકર્મનાકર્તા, ઈશ્વરકૃણદાતાનેભર્તા. ૪૦ પંચમાભુતજીવનીદેહ, સન્નિવ્યદાનં
 દવીચહએહ; જીવનેદુખકલેશઅપાર, હરીસુખસીધુરહિતવીકાર. ૪૧ જીવ
 નેજન્મમરણજન્મદંડ, કાળનાકાળધરાઅખંડ; જીવથીનસરેકંઠઅર્થ, ઇશ
 કર્તુઅકર્તુસમર્થ. ૪૨ મોટેજીવનેશ્રીભગવાન, કહોતેકેમઆવેસમાન; એવેપક્ષે
 કરીઅભિરામ, શમનાવેરાવણનેરામ. ૪૩ આદિઅંતસરવનોજેહ, એકધર્મશ્વરક
 હીયેતેહ; હેમયકન્યાપરતક્ષ, કરોએહસ્વરૂપનોલક્ષ. ૪૪ એવાંજગતમાતનાંવ
 ચન, તેમદોહરીયેંધર્યામન; થઇપ્રહ્લાનંદમાંમગ્ન, લાગીસ્વરૂપવિષેએકલ
 ગ્ન. ૪૫ થયુંખંધખોલત્રુત્યારે, સ્થિતિથઇસ્વરૂપમાંજ્યારે; તેઆનંદઅંતર
 માંઠારી, મગ્નથઇમયદૈતકુમારી. ૪૬ સાવધાનથઇનેજાગી, પછેસીતાનેચરણે
 લાગી, થઇગદગદકહેછેરાણી, હેજગમાતાકહ્યાણી. ૪૭ મારોશંશેનિવૃત્તકી
 ઘો, પ્રહ્લાનંદનોલાહોલીધો; તેહીવસચીનેધન્ય, થાયસતસંગતપાવન. ૪૮
 આત્મવિચારજેમાંએક, થાયસારાસારવિવેક; બીજેલાભનથીએસમાન, જે
 થીટળેસકળઅજ્ઞાન. ૪૯ કરીપરદક્ષિણાપાયેલાગી, પછેસીતાનીઆજ્ઞામાગી;
 વૈદેહીનેમાન્યાગુરૂરૂપ, જેથીપામીજ્ઞાનઅનુપ. ૫૦ પછેચાલીમદોહરીભામ,
 પ્રવેશીલંકામાંનિજધામ; દશાનનખેડોતોજ્યાંહે, આવીરાણીમદોહરીત્યાંહે. ૫૧
 વળણ. ત્યાંઆવીમદોહરીજ્યાં, બેઠોરાવણુરાય; શીખામણુદેહેસ્વામીને, ક
 રજેડીલાગીપાય. ૬૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમઘી નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે
 સીતામદોહરીસંવાદત્રતીયોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૪

રાગસોરઠ. પછેમયકન્યાવાણીવદેસ્વામીસુણોઅલીપ્રાય, મેપ્રશ્નખહુ
 વિધનાંકર્યાપણુનવચન્યાંસીતાય. ૧ સાક્ષાતએવિશ્વનીમાતામહાલક્ષ્મીજેનું
 નામ, કુદ્રષ્ટીકરીતમેતેઉપરનહિકુશળથાયેસ્વામ. ૨ તમેઆદર્યોછેનાશકુળ
 નોધરીસતીઅભિલાખ, પણુસ્પરશકરતાંઅગ્નીકેરોખળીથાશોરાખ. ૩ કોટી
 વિધાવંતમળીજેકરેઅનેકઉપાય, કહ્યાંતકાળેજનકીવશતમારેનહીથાય. ૪

તેમોટેહહમુકીનેરાણાતજેઅસદઆચર્યું, મનકર્મવચનેકાયાથીજઓરધુપતિ
 નેશર્યું ૫ સીતાસોંપોરામનેજઈસ્વામીલાગોપાય, કરશેક્ષમાઅપરાધસહુછેદયા
 જીરધુરાય. ૬ બાકીસીતાનોઅલીલાશએછેમરણકેરોઠામ, કુળનાશથાશેજશેલ
 કામોટેમુકોમામ. ૭ કરવાલતાંસર્પનામુખમાંડંશનકરેકેમ, પાનકરતાંહળાહળનું
 મરણપામેજેમ. ૮ એમગ્રહણકરતાંપરત્રિયાપરધનપરસતાંહાથ, અનરથથાયેઅ
 તિવણોતેસત્યમાનોનાથ. ૯ જીવોપરમસાધુવિભિષણજેઘતમારોઅવિવેક, રધુવી
 રશરણેતેગયાત્યારેકર્યોરાજ્યાભિષેક. ૧૦ તેજન્મમરણુરહીતથયાજેજેઝાદ્યુ
 રાધવશરણ, સ્વામીતમોહાયેકરીશીદમાગીલ્યોછોમરણ. ૧૧ પાપાણુતાર્યાજ
 જવિશેએવાપ્રતાપીરધુવીર; તેશુવેલુએઉતર્યાસાથેકપીરણુધીર. ૧૨ ક્યાંકરો
 સ્વામીદ્વેશતેનોજેપરમેશ્વરપરણામ, માટેરાધવનેજનકીસોંપીશરણુરહોનિર
 વાણુ ૧૩ એવાંવચનરૂપીપુષ્પેપુજ્યોરાણીયેરાવણુભુપ, પછેહશીબોલ્યોદશ
 વદનજેમહાઅલીમાનીરૂપ. ૧૪ હેસુંદરીવિધુકમળવદનીકલ્યાણીસુણવાત,
 તુંવચનબોલેજેટલાંતેસત્યછેસાક્ષાત. ૧૫ પણવૈરકર્યુંમેરામશુતેજણેત્રેણેલોક,
 જોહવેમુકુપુરૂષારથતોજીવ્યુંથાયેકેક. ૧૬ એવિભિષણુશરણેગયોથયોચીરણુ
 જીવીદાસ, પણપરિણામેપામશેકલપાંતકાળેનાશ. ૧૭ તેમોટેહેહનોલોભધરીને
 કાયરથાયેમન, તેમાંશાર્યકશુંજીવ્યાતણુનથીઅમરકોઈયેજન. ૧૮ જીવ્યાકદા
 પીકલપલગીપુરૂષારથનકર્યોલેશ, તેનુંજીવ્યુંમિથ્યાજાણુજેજેવોનાલીમધ્યેકે
 શ. ૧૯ એકવારમરણુજ્યારેત્યારેસર્વનેસંસાર; પણપરાક્રમકંઠનવકર્યોતેજી
 વ્યાનેધિક્કાર. ૨૦ જોણેજગતમાંહેઅવતરીકર્યોજશપરાક્રમનામ, આલોકમાં
 થાયેરૂડીકીરતીપરલોકેશુભઠામ. ૨૧ એઆદિપુરૂષઅવતર્યાછેરધુનંદનરામ, જી
 મીભારહરવાધર્મસ્થાપનકરવાસુરનાંકામ. ૨૨ છેહરિઈશ્વરભગવાનએહુંજાણુ
 છુંસાક્ષાત, પણહવેશરણુજવાયનહીતેસુણસતીકહુંવાત. ૨૩ કરીમારીસાથે
 કામનાજીવનીશ્રીરધુવીર, સાગરહિપરશેતુબાંધીઆવ્યાઆણીતીર. ૨૪ તેપુરી
 નકરૂંકામનારધુનાથકેરીઆજ, જોસીતાસોંપુજઈમળુતોજાયમારીલાજ. ૨૫
 એણેમારીસાશ્રમકર્યોમેજીવ્યુંદળયુદ્ધકામ, હવેપુરૂષારથશુંમાહરૂ, જોમળુજઈ
 નેરામ. ૨૬ માટેસુંદરીસુણનિશ્ચેકરવુંયુદ્ધરધુવરસાથ, પામીશરૂડીગતિજેથશેમ
 રણુહરીનેહાથ. ૨૭ એઅમારાયુદ્ધતણુજશવિસ્તારથાશેજ્યાંહે, મારાગુણપણ
 રામસાથેગવાશેજીગમાંહે. ૨૮ માટેસીતાનહિઆપુહવેઉધમકરૂંયુદ્ધકાજ, રધુ
 વીરકેરીકામનામારેપુરણુકરવીઆજ. ૨૯ એવાંપુરૂષારથનાંવચનરાવણુનાંસુ
 જીનીરધાર, રાણીમદોદરીતણામનમાંચિંતાવ્યાપીઅપાર. ૩૦ ભાવીતણુખ
 જવિચારીપછેગઈનીજભોવન, ત્યારેગોપુરઉપરચઢ્યોરાવણુલેઈસભાજન.
 ૩૧ વળણુ. ગોપુરઉપરસભાજનલેઈ, ચઢ્યોરાવણુરાયરે, ત્યાંમાનભંગથયો

દશાનનતેનીકહુકથાયરે.૩૨ઠંતિશ્રીરામચરિત્રેસંભતવાદિમઝીનાટકધારાયાંયુદ્ધ
કાઠરાવણમંદોદરીસંવાદેચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫.

રાગધન્યાશ્રી. ગોપુરચઢીયોઅસુરભુપાળજી, જેછેઉચુંખટદશમાળજી;
ત્યાંજઘંબેડોસિંહાસનજી, પાસેઉભાશેવકજનજી. ૧ હાળ. શેવકજનઉપભો
ગઆપે, રાવણનેતેનીવાર; અલંકારઝળકેઅંગના, મણીહીરાજડીત્રઅપાર. ૨
દશશીશઉપરમુગટઝળકે, તેજસુરજસમાન; તેતેજનાચળકારથી, થૈદીશા
ઓદીપ્પમાન.૩ત્યારેવિભીષણેકહયુરામનેકંઠકરવાકઉતકકાજ;પેલોગોપુરઉ
પરચઢયોરાવણ,જીઓતેમહારાજ. ૪ રઘુપતીયેદીઠોદશાનનઝળકેમુગટદશશી
શ; ત્યારેસુવેલુગીરિપરચઢયા, સહુસભાલેઘજીગદીશ. ૫ એકહસ્તઝાલ્યો
વિભિષણે, બીજેચલોહનુમંત; તેશોભાનેવાલંકાની,ચડ્યાશુવેલુંભગવંત. ૬
તેશિખરઉપરસભાકરીને, બેઠારઘુકુળચંદ્ર; જેમઉદ્યાચળપરબાળશુરજ, અ
હીરાવતપરધંદ્ર, ૭ સમાજલેઘગિરિશીખર,બેઠાજીદેવસભાય;સૃષ્ટીસહિતજે
મવેદોનારાયણ, એમશોભેરઘુરાય. ૮ એમવાઘરવેષ્ટીતરામબેઠા, શુવેલુનેશી
શ;ત્યારેશોભાનેઘરાવણતણી,ચઢીસુગ્રીવનેમનરીસ. ૯ વંદીચરણુરઘુવીરના
ત્યાંથીકુદીયોકપીરાજ; ઝડપમારીરાવણઉપર, કયુંમોટુંકાજ. ૧૦ જેમવજ
રપટેપરવતનીઉપર, એમપડ્યોકપીનાથ; ઝડપમારીછત્રપાડ્યાં, મુગટબીજે
હાથ. ૧૧ જ્યારેછત્રમુગટપડ્યાંતદા, ગભરાયોવણુદશશીશ; પછીસુગ્રીવને
એકુપાટુમારી, ચઢીમનમાંરીસ. ૧૨ ત્યારેસુગ્રીવેએકમુષ્ટીમારી, રાવણનારૂદે
માંહે; એમએકઘડીબેવીરને, મલયુદ્ધથયુછેત્યાંહે. ૧૩ સોળમાળનાગોપુરઉપ
ર, થાયભડકાઅપાર; ત્યારેલંકામાંહેશોકપડીયો, થયોહાહાકાર. ૧૪ એકએક
નેપદવાવમારે, કરેમુષ્ટીપ્રહાર; ગોપુરઉપરગર્જના, થાયહોકારેહોકાર. ૧૫ ત્યા
રેલોકકહેહનુમંતઆવ્યો, જેણેભાળીલંકા; પાછોવળીશું વિઘ્નકરશે, કપીબ
ળિયોનિશંક. ૧૬ રાવણેઘાલ્યોબાથમાં, રૂમાપતિનેત્યાંહે; સુગ્રીવેજાણ્યુપ્રા
ણજશે, અકળાયોમનમાંહે. ૧૭ પછેરાવણકેરાકરવિશેથી, વહુટયેજાનેઘલાગ;
ત્મોરેતરણીતનનાડોતદા, તેમુકાવીનેમાગ. ૧૮ મૃગેંદ્રકેરીઝપટમાંથી, જાણ્યુક
જેમપળાય; ઘરઘણીજગેચોરભાગે, એમનાઠોરાય. ૧૯ જેમસર્પમુખથીમુષક
છુટે, સુગ્રીવનાઠોએમ; પછેસુવેલુપરઆવીયો, પછીસુગ્રીવકુશળક્ષેમ. ૨૦
સહુકપીયદીઠોરાયને, ત્યારેકર્યોજ્યજ્યકાર; શ્રીરામેચાંપ્યોરૂદેસાથે, વખાણ્યો
ખહુવાર. ૨૧ પછેસુવેલુથીઉતરી, સ્વસ્થાનઆવ્યારામ;જીથપતિઆદેસરવ
બેઠા, સભાકરીતેઠામ. ૨૨ વળણ. સભાકરીતેઠામેબેઠા, વીચારેરઘુવીરરે; પ
છેવિભિષણનીસાથેબોલ્યા, ગુણસાગરરણુધીરરે. ૨૩ ઠંતિશ્રીરામચરિત્રેસંભત

વાલ્મીકીનાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડે સુગ્રીવરાવણુયોર્મલ્લયુદ્ધ કથનનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬.

રાગળીલાવર. સભાકરીનેરધુપતિખેડા, પાસેલક્ષ્મણહનુમંત; સુગ્રીવવિભીષણપાસેએસાડયા,જેરાજનિતિગુણવંત. ૧ શ્રીરામચંદ્રછેચતુરશિરોમણી, સમરથરાજાધરાજ; રાજનિતિનોધર્મજપાળે, લોકતણાહીતકાજ. ૨ સુણેવિભીષણયુદ્ધકર્યાવીણ, રાવણુતેનહિમાને; એમસમજસીતાનહિઆપે, માટેવીલંબકરીયેશાને. ૩ ત્યારેવિભીષણકહેમહારાજસુણે, કંઠધિરજમનમાંધરીયે; શામદામડંડમેદેકરીને, શત્રુનેવશકરીયે. શ્યામતેશત્રુનેસમજવી, વાતન્યાયનીકહીયે; કાઠશાણપાસેશીખજકહાવી, ધીરજગ્રહીનેરહીયે. ૫ તેનમાનેતોદામદેખાડીકરીયે, લાલચથીલાચાર; તેલોભથષ્ટીવેરજયવીસરી, વશવરતેનિરધાર. ૬ તેદામથષ્ટીવશથાયનહિતો, કરીયેકંઠછળભેદ; તેમાયાજળમાંમેહજપામે, શત્રુવશથાયવેદ. ૭ એમકશીવાતમાંકેદનઆવે; ત્યારેદેધ્યેડંડ; તેમાનેનહિપછેમારવીનાજે, મુરખલપટલંડ. ૮ એમસમયપ્રમાણેકારજસાધણું, સુણીયેસીતાકાંત; જેમમંત્રથષ્ટીવશથાયમણિધર, ઉદ્દેએગ્નિશાંત. ૯ આત્મજ્ઞાનેભવસાગરતરીયે, સમદમેજીતીયેમન; વિવેકેજીતીયેકામક્રોધમોહ, ભક્તિબળેભગવંત. ૧૦ સભાજીતેજેમપડીતતેવી, તપત્તીનુબધરીને; પાપાણનીચેકરઆવે, તેકાહીયેકળેકરીને. ૧૧ માટેશામભેદકરીનેસમજવો, રાવણુનેનીરધાર; વીષ્ટીકરવામોકલોજેહોય, ચતુરશીરોમણીસાર. ૧૨ વાયયએવાંસુણીવીભીષણનાં, રાધવથયાપ્રસન; પછેસુગ્રીવસામુજેઘનેખોડ્યા, પ્રેમેહેતવચન. ૧૩ અરેસુગ્રીવજીવોઆપણાસાથમાં, હોયચતુરગુણવંત; તતક્ષણુતેનેખોળીકાઢોજે, જાણેકળાઅનંત. ૧૪ લંકામાંતેનેમોકલીયે, વીષ્ટીકરવાધીર; એકલોજઘનેપાછોઆવે, એવોછેકેવીર. ૧૫ જેમગરૂડએકલોઅમૃતલાવ્યો, દેવપમાડ્યાહાર વળીગરૂડપુત્રસંજીવનીસાધીને, ગયોસ્વર્ગમોઝાર. ૧૬ જેમહનુમંતસીંધુઓળધીને, સીતાનીસુધલાવ્યો, અનેકવીઘ્નટાળીનેવાટે, રશીમુખઉપરઆવ્યો. ૧૭ એમવીષ્ટીકરીરાવણુનીસાથેતુરતઆવેઆહાર; આપણાસાથમાંહોયએવો, તેનેદેખાડોઆવાર. ૧૮ પછેસર્વપરસ્પરજેવાલાગ્યાવાત્નરરહેતાજેહ; ત્યારેવીભીષણુઠીઠોવાળીપુત્રને, અંગદખેઠોતેહ. ૧૯ જેમરત્નપરીક્ષતખોળીકાઢે, ભારેહળણુંનંગ; તેનેજેઘનેવીભીષણખોડ્યા, સાંભળીયેશ્રીરંગ. ૨૦ અંગદનેમોકલોસર્વથા, વીષ્ટીકરવાત્યાંહે; એખળલક્ષણસંપુરણછે, જાણેનીતીમાંહે. ૨૧ જેમનવગ્રહમાંદિનકરતેજસ્વી, શસ્ત્રમાંસુદરશન; વીપધરમાંધરણીધરજેવો, ખગમાંહરીવાહન. ૨૨ એમવાત્નરમાંહેચતુરછેઅંગદ, નીરચેજાણોરામ; ત્યારેવીભી

પણનાંએવાંવચનસાંભળી, હરખ્યાપુરણકામ. ૨૩ પછેઅંગદનેઆજ્ઞાકરી, પોતેઉકયોતેણીવાર; રઘુવરસનમુખકરનેડીને, વચનબોલ્યોનીરધાર. ૨૪ મુ નેરાવણસાથેવીષ્ટિકરવા, મોકલોછોતેકામ; પ્રભુએમાંતેશુંમુજનેખતાવ્યું, ભારેમોટુકામ. ૨૫ મહારાજરજ્યાપોતોખાંધી, લાવુંરાવણનેઆંહે; લંકાઉ ખેડીઉંચીકરીને, નાંખુસાગરમાંહે. ૨૬ ત્યારેશ્રીરઘુવીરહશીનેબોલ્યા, થઇ ચીતમાંહેપ્રસન; રાવણપાસેવિષ્ટિકરવા, જતુંવાળીતન. ૨૭ જોમાનેરાવણતો સાડ, કહેતાનિતીવિચાર; નહીતોયુદ્ધકરીનેમારીશું, અંતેએનીરધાર, ૨૮ એવુંસાંભળીઅંગદ્યાલ્યો, વંદીરઘુપતીપાય; ઓચિંતો લંકામાંઆવ્યો, વાળીપુત્રમહાકાય. ૨૯ સભાકરીનેરાવણબેઠો, ત્યાંઆવ્યોખળવંત; અંગદને જોઇસહુસભાખળભળી, શું આવ્યોહનુમંત. ૩૦ વળણ. હનુમંતજાણીભય પામ્યાસર્વે, રાવણડરપ્યોમનરે; સભાસ્થંભપુઠેરાખીઅંગદ, કરીબેઠોપુછાસ નરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણસભાયાં વિષ્ટીકરણાર્થેઅંગદાગમનંનામષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭.

રાગઆશાવરી. રાવણકેરીસભામધેઆવ્યોવાળીકુમાર, તેજોઇસહુભય પામીયાકરેમાંહોમાંહેવિચાર. ૧ છત્રમુગટએકેપાડીયાંખાલ્યુંનગરહનુમંત, વ ણીઆકોત્રીજોવાત્રરઆવ્યોદીસેછેખળવંત. ૨ ત્યારેઅંગદકહેઅલ્યાપરજન આવેખળવાનેવિખ્યાત, તેસભામુરખજણજોજોનપુછેઆદરવાત. ૩ એમકહિ નેરાવણસનમુખબેઠોવાળીતન, સ્થંભપ્રષ્ટેરાખીનેકર્યુગોળપુછાસન. ૪ રાવ ણનાકરતાંઉંચેઆસનબેઠોથઇનેધિર, તૂણમાત્રલેખવતોનથીએઅસુરનેમહા વીર. ૫ ત્યારેરાવણહશીનેબોલીયોકહેકપીતુંછેકોણ, કોણેમોકલ્યોતુંકેમઆવ્યો સભામાંનિરવાણ. ૬ વાળીસુતનેકહેદશાનનમુજનામઅંગદઆજ, હુંદુતશ્રી રઘુવીરનોઆવ્યોવીષ્ટીકરવાકાજ. ૭ હવેસીતાઆપીરામનેજોમળોલંકારાય, મત્યુંતમાડુગરેનેરાજનિરભેથાય. ૮ હેદશાનનઆદેહપામીવરતેનીરમળમન, વિસ્તારપામેજગતમાંજશતેનુંજીવ્યુધન્ય. ૯ સદબુદ્ધિયેસદવીવેકધરીયેઅંત રજ્ઞાન, સતપુરૂષનોસંગકરીયેટાળીયેઅજ્ઞાન. ૧૦ નવકહીયેકોઇનેદુષ્ટવાયકન કરીયેહેલન, સર્વેનુંરૂઢીચીતવીયેજોમસુખીહોયેજન. ૧૧ પરાયાગુણનેવંદીયે વળીકરીયેપરઉપકાર, આત્માજોઇયેએકસહુકરીયેસારાસારવિચાર. ૧૨ કામ કોઇનેલોભમત્સરહોયઅંતરમાંહે, તેનેશત્રુજાણીયેટાળીયેતતક્ષણત્યાંહે. ૧૩ આઅશાશ્વવતદેહજાણીનેટાળીયેઅશુભઆચર્યું, હુંકરતાહલીમાનમુકીરહી યેહરીનેશર્યું. ૧૪ ગુણદોષથીનિરખધથઇનેવરતીયેસંસાર; જળવિશેરહે છેકમળપણનવથાયસ્પર્શલગાર. ૧૫ ઇંદ્રીયોનીમેરાખીયે, સદકર્મથીનિર

વાણ; ભગવદ્ભજનમાંયોજના, મનતણીકરીયેજાણ. ૧૬ રમીયેઆત્મારામ માંતજીયેવિષયનીઆશ. પરપંચમીથ્યામાનીયે, જેઅસદજગદાભાસ. ૧૭ પ રનીંદાપરહીંસાસુપનેચીતવીયેનહીમન; પરદારાપરધનવીશે, ચીતનવરાખી યેરાજન. ૧૮ સદગુરૂવચનવિશ્વાસધરીયે, રાચીયેસદભાવ; સતસમાગમની તશેધીયે, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૧૯ કલેશકાળદુખઆવેપણ, નવમુકીયેસ્વ ધરમ;યથાન્યાયેરાજકરીયે, રાખીયેસમદમ. ૨૦ દયાક્ષમાઉપરતિશાંતી, ભ ક્તિજ્ઞાનવૈરાગ; આનંદસદવીદ્યાસમાધી, રાખીએઅનુરાગ. ૨૧ વધાધનત નરૂપયૌવન, નકરીયેઅલીમાન; કાળેકરીનેભોગસર્વે, નાશથાયનિદાન. ૨૨ કોઈસમેમહાસુખપામીયે, ત્યારેગર્વનકરીયેવીર; કોસમેદુખદરીદ્રઆવે, મુકી યેનહિધિર. ૨૩ તેમાટેહોલંકાપતિ, મુજવચનમાનોસત્ય; રધુનાથસાથેકરોપ્રી તી, એજસાચીમત્ય. ૨૪ છેરામકેવળગુણનીધીવળી, દીનવત્સળએહ; પુણ દોષશરણાંગતતણા, મનલાવશેનહિતેહ, ૨૫ માટેકરોમીત્રીસરવભાવેધરીમ નમાંધીર, એકબાણનેએકપત્નિવૃતએકવચનશ્રીરધુવીર. ૨૬ તેમાટેઆપોજ નકીકરોરામસાથેપ્રીત, નિર્ભયકીવરતોપછેભોગવોરાજઅલીત. ૨૭ એવાંવ ચનસુણીઅંગદતણાંબોલીયોરાવણરાય, અલ્યાકપિહુંસર્વજ્ઞહુંમુનેશીકરેશી ક્ષાય. ૨૮ ઘણીરામનીનાટમકરીતુંવખાણેશુકિશ; પણત્રિભુવનમાંમુજસમે કાણછેખળિયોઈશ. ૨૯ મેં દેવજીતીવશકર્યાવળીલોકપતિઆધિન, હુંરામને કેમનમુહાવેપામેપ્રભુતાહિન. ૩૦ એરામથીશુથવાનુછેશોકરશેઉપકાર, નિજ કરમથીસુખદુખસરવેભોગવેસંસાર. ૩૧ તુંકહેશેએભગવાન છેપણઅમારે શુકામ,અમેઉપાશકછુશિવતણાકેમનમુજધનેરામ. ૩૨ મેંવૈરખાંધ્યુરામસાથે લાંબોસિતાનાર, હેવેજધનેહુંમળુતોકરેસહુધિકાર. ૩૩ કહેશેડર્યોએરામથી જધમજ્યોરાવણરાય, જેપશ્વીમઉગેસુરપણકપિકામએનવથાય. ૩૪ જેમદંત ગજનાકનીજ્યાતેનયોંટેફરીકામ, મેંવૈરકીધુંરામસાથેશીશસાટેકામ. ૩૫ જેમ કપણધનભોરીંગમણીસિંહમુછકેરોવાળ, તેજીવતાંકરનવચઢેએમજાણજેકપિ બાળ. ૩૬ જધકહેતારારામનેકરગરેનહિથાયકામ, હુંજીવતાંસીતાતણુમુખદે ખશેનહિરામ. ૩૭ વળણ. એમનહિદેખેમુખસિતાનું, હુંજીવતાંનીરધારરે, એવાંવચનસુણિરાવણતણાં, પછેબોલ્યોવાળીકુમારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાંગદસંવાદોનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭ અધ્યાય ૮.

રાગધન્યાશ્રી, અંગદબોલ્યોસુણરાજનજી, આવડોગર્વકરેશુંમનજી; ન થીઓળખતોરામનુંરૂપજી, જેનેવિચારીઅંતરમાંભુપજી. ૧ ઢાળ. જેવિચા રીમનભુપતિએમનુશનોહિરામ;એવુંપરાક્રમનવથાયખીજેઈશ્વરકેરૂકામ. ૨ તું

જેનું આરાધન કરેજે સદા શિવ ભગવાન; તે પણ ભજે છે રામને નીત્યે ધરે છે ધ્યાન. ૩ એ તારા સ્વામી તણા સ્વામીને વિચારી પેર, માટે સ્વામી દ્રોહી થૈ શતું કરી રામ સાથે વેર. ૪ ઇંદ્ર પ્રહ્લા લોક પતિને નીમાને છે આજ્ઞાય, જેની કટાક્ષે કાળક પેતે છે એર ધુરાય. ૫ સીવ સનકાદી કશેષ જેનું ધરેજે ગીધ્યાન, ગુણુ ગાયનિર્મળ વેદ જેના તે સ્વયં ભગવાન. ૬ તે રામ શતું મિત્રિકર હે દશાનન મતિ મુઢ, જે કરતું અકરતું કરવા સમર થગતી જેની ગુઢ. ૭ ઉત્પત્તિ પાળણુ સૃષ્ટિનું સંહાર કરતા જેહ, સરવના કારણુ એ અકારણુ રામ કહીયે તેહ. ૮ તે ભક્ત માટે અવતર્યા ઉતારવા ભુભાર, ધર્મનું સ્થાપન કરવા હુષ્ટનો સંહાર. ૯ અપરાધ કોટી કરિ પ્રાણી શરણુ આવે જેહ, તેના દોશ સરવે દુર કરીને અભય આપે એહ. ૧૦ તે પ્રાણિને કરે પોતાનો એવા શરણુ વત્સળનાથ, કહ્યાણુ થારો દશાનન કરમી ત્રીર ધુવિર સાથ. ૧૧ ત્યારે રાવણુ કહેરે અહ્યામર કટકાંનો રહે નિરધાર, તારા રામને હું જણું છું શું વખાણું બહુ વાર. ૧૨ અહ્યા બંદી જન થઈ રામનો જ શવખાણું જેમ ભાટ, કીરતી કરવાની કળ્યો શું બોલે ખારે વાટ. ૧૩ હું જણું છું એનું પ્રાક મએ શું કરશે કાજ, જેણે વાનર શુ મિત્રિકરિ એનો હેક્ષત્રિરાજ. ૧૪ વનમાં હે વનફળ અહાર કરીને થયો નીરખળદેહ, વળી વાનર સૈન્યામેળ વીશું યુદ્ધ કરશે એહ. ૧૫ અહ્યારાવણુ માઈનામ મુજને શોકરેતું બોધ, હું પંડિત કેરો પંડીત છું વળી કોધ કેરો કાધ. ૧૬ તૃણનાં ખેજે મઅગ્નિ ઉપર શિવ ઉપર પંચખાણુ, એમ શીખ તારી મારિ ઉપર થાય મિથ્યાવાણુ. ૧૭ અહ્યામર થક મુજને શીખવેશું હું નથી અજ્ઞાન, તમો જણો છો જે છળ કરિને છે તરિયે ભળવાન. ૧૮ પણ યુદ્ધ કર્યા વિણ નહિ આપું જનકિને આજ, જઈ કહે તારા રામને કરગરે નહિ થાય કાજ. ૧૯ અહ્યામર કટક હે મુજને પિતા તારો કોણુ, એવાં વચન સુણી રાવણુ તણાં પછે અંગદ બોલ્યો વાણુ. ૨૦ અરે પાપીમારા પીતાને હનું જણુ તો નથી તું ય જેણે તુને કાખમાં વાલ્યો ગયો ભુલી સુય. ૨૧ પછે ચાર નિધીમાં સનાન કરીને આળ્યો પાછો ઘેર, તુને બાંધીયો મુજ પારણે મેં મારીયો બહુ પેર. ૨૨ અધો મુખે ત્યાં રાખીયો ચારને બાંધે જેમ, મુખમાં હે મેં પદ પ્રહાર કીધો ગયો ભુલિકેમ. ૨૩ પૈલસ્ત મુનિયે આવીને મુકળ્યો માગી લીખ, અપમાન પામ્યો અતિ ઘણુ તોય ન લાગી શીખ. ૨૪ તે વાળીકેરો પુત્ર હું મુજનામ અંગદ જણુ, અયોદ્યા પતીર ધુવીરનો હું હું તણું નિરવાણુ. ૨૫ તું જરૂરે પરથી ધનુષલે ધને જેણે કીધું ભંગ, ત્યાં માન મોડી રાયનાં સીતાવર્યા શ્રીરંગ. ૨૬ એક ખાણે મારી તાડી કાસુ બાહુ આદે અસુર, ત્યાં વિશકેટી પીશી તાસન મારી કીધો અસુર. ૨૭ તારી ભગની શુર્પનખા કરી કરણના શારહિત, ખરદુ ખરત્રી સરા મારીયા ચૈદસ હસ્ત રાક્ષસ સહિત. ૨૮ તે રામની અરધાંગના તું હરિલાળ્યો જાંબુક, તે સુખે કેમ રહે શોહવે ભાઈ પડી મોટી ચુક. ૨૯ જેમ હોમ શાળામાં હે થી પુરોડા શલે ઇજ્યશ્વાન, એમ હરીલાળ્યો જનકી તરકર થઈ અજ્ઞાન.

૩૦ હવેખોળીમારગચોરનોઆવ્યાસુવેલુભગવંત, તેરાજઆપશેવીભીષણને
લેશેતારોઅંત. ૩૧ અહ્યામુરખરાવણકરીનાંખ્યાવેદનાતેખંડ, તેમાટેરધુવી
રઅવતર્યાછેદેવાતુજનેડંડ. ૩૨વળણ.ડંડદેશેઅંતલેશેજ્યારેકોપશેજુગદીશરે,
એવાંવચનઅંગદનાંસાંભળીપછેઅઢીરાવણનેરીસરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં
મતવાહ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાંગદસંવાદોનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૮

રાગમારૂ. ઘણુકોધેઅઢ્યોદશાનન, રીસેરાતાંથયાંછેલોચન; અગ્નિમાંત્ર
તહોમેજેમ, જવાળાનખશીખલાગીતેમ. ૧ અહ્યાવનચરખોહ્યવિચારી, વા
રેવારેશુંકહેછેવીસ્તારી; લાજલોપીખોલેછેધુત, સાંખીરહુછુજાણીનેદુત. ૨
અહ્યારાવણમહારૂનામ, નથીદીડાંતેમારાંકામ; બંધીવાનક્રીધામેદેવ, તેની
પાસેકરાણુંછુંશેવ. ૩ નંદનવનનાંપુષ્પઅપાર, ઇંદ્રગુંથીલાવેછેહાર; મારાવ
અધુવેછેકશાનુ, ધરેદીપકનિત્યેભાનુ. ૪ મારૂપાણીભરેરશઘશ, અંદ્રછત્રધરેમુ
જશીશ; લખેદક્તરસરસ્વતીનાર, વાયુપુજેવાળેમુજદાર. ૫ પુરોહિતઅહ્લાક
હેવાય, નિત્યનારદતુંમરવાય; મારાઇદેવમહાદેવ, કરૂત્રિકાળજેનીશેવ. ૬
એવોરાવણહુંખજવંત, આણુનરવાત્રરનોઅંત; ત્યારેઅંગદકહેમતીપાપ,
શીદમિથ્યાકરેછેઅલાપ. ૭ એકકપીખજનથયુસહન, જેણેઉજડયુંઅશોકવ
ન; જેણેરાક્ષસમાર્યાઅપાર, સાતપુત્રશુઅક્ષેકુમાર. ૮ ગયોલંકાખાળીનેકુશળ,
ત્યારેક્યાંગયુંતુંતુજખજ; એવાઅનેકકપીછેખજીયા, રામદુતનજયેકજીયા.
૯ જેરામત્રિભુવનપતિ, તેનેમનુષ્યજાણેમદમતી; જેમવહેકળોગંગાસમાન,
તેનહોયક્યારેઅજ્ઞાન. ૧૦ ઐરાવતનેખીજમાતંગ, ઉચીશ્રવાનેઅન્યતુરંગ
જેમઆગીચોનેવળીભાન, કેમદાદુરનેગરૂડસમાન. ૧૧ વાયુનંદનવાંનરઅન્ય,
પશુખીજનેશંભુવાહન; જેમપારસઅન્યપાપાણ, કદપવૃક્ષખીજતરૂજાણ.
૧૨ જેમભુમીસર્પકૃષ્ણીપાળ, નાવેસમાનબકનેમરાળ; એમરામનેમાનુશઆન,
તેનેમુરખજાણેસમાન. ૧૩ અહ્યાપામીતુશીવવરદાન, તેણેમસ્તથયોકરેમા
ન; આદીમાયાભવાનીછેસીતા, લેશેભોગતમારોઅભિતા. ૧૪ રણમંડળમાં
કરશેકુંડ, તેમાંહોમશેરાક્ષસરૂડ; પુર્ણાહુતીસમેકરીરીસ, શ્રીજાવતહોમશેદશ
શીશ. ૧૫ તુંવનચરનેમારવાક્રીરાત, આવ્યાસુવેલુચેજગતાત; એણુંકહ્યુંજ્યા
રેઅંગદજોદ્ધ, બોહ્યોરાવણકરીનેકાધ. ૧૬ અહ્યાપામરમરકટજાત, એરામે
માર્યોતુજતાત; આપ્યુંસુગ્રીવનેએરાજ, દાસથઇકરેતેનુંકાજ. ૧૭ એવારામ
નેસ્વામીગણિયો, હનુરહયોતુંપીતાનોરણિયો; તારીમાયેકર્યોવ્યભીચાર, તુ
નેપુત્રનેછેધિકાર. ૧૮ તારાવેરીસુગ્રીવનેરામ, તેનોથઇરહયોછેતુંગુલામ; માટે
શેવામુક્રીરામચરણ, જેતુંઆવેમારેશરણ. ૧૯ તોસુગ્રીવનેમારૂઆજ, તુને

આપુકીષ્કધાનુરાજ; અંગદકહેકરેમીથ્યાવકત, તારપુરપારથજાણેછેજ્ઞકત.
 ૨૦ સહસ્રાર્જુનેખાંધીનેરાખ્યો, બળિરાજયેકાળાગ્રેહેનાંખ્યો; બળિરાયનિદા
 શીએકખાળી, નાખ્યોકંદુકવતઉછાળી. ૨૧ મુજપીતાયેઘાલ્યોકક્ષ, તેતુરા
 વણુનેપરતક્ષ; ત્યારેકયાંગયુંતુંતુજબળ, હવેમીથ્યાખકેછેવ્યંડળ. ૨૨ મહારા
 તાતનેદેવવખાણે, પામ્યાપરમગતીરામખાણે; કાળનાકાળધશ્વરએવ, કરેશી
 વપ્રહ્માજેનીશેવ. ૨૩ છેઅખંડએકઅવિનાશ, એવુંજાણીથયોછુદાસ; હવેતુજ
 નેમારવારામ, થયાસત્વરપુરણકામ. ૨૪ જ્યારેકોપશેશ્રીનુગદીશ, રણમાંરડ
 વડશેતુજશિશ; મુરખનેશીખદેધયેશાને, ડંડદીધાવીનાનવમાને. ૨૫ શુંકર
 જેઆજ્ઞાનથીરામ, બાકીમારતુનેઆઠામ; એવાંવચનઅંગદનાવીરોધી, શુણી
 બોલ્યોદશમુખકોધી. ૨૬ અલ્યામારવાધછેતુજ, જોધયેકેટલુંકબળછેતુજ;
 દેખાડપ્રાક્રમતાર, નહીતોહવડાંહુંતુજનેમાર. ૨૭ થયોઉભોઅંગદમહાકાય,
 સભામાંહેરોખ્યોએકપાય, પછેબોલ્યો કરીપણતેહ, શુણુરાવણકહુંછુંએહ. ૨૮
 દોહા. અંગદકહેશુણુદશવદન, ડગાવેજેમુજપાય; તોજીત્યોતુંસરવથા, હાર્યા
 શ્રીરધુરાય. ૨૯ પછેયુદ્ધકરવુંનહી, જશેરામઅવધપુરમાંહે; કપીસહુનીજ
 સ્થાનકજશે, પછેરહ્યાંજનકીઆંહે. ૩૦ મેંપણકર્યુંશ્રીરધુપતીબળે, જેઉપા
 ડેમુજપાય; તોહુંતારોશેવકથધરિહુ, સત્યવચનકહુંરાય. ૩૧ સૌરઠા. એવુંપ
 ણુશુણીરાવણરાય, આજ્ઞાકરીસહુજેધને; તેવળગ્યાઅંગદપાય, પણલેશમા
 ત્રહાલેનહી. ૩૨ અઢ્યોઅસુરનેશ્વાસ, ચરણઅંગદનોનવખસ્યો; પછેબેઠથ
 ધનેનિરાશ, જેમમેરૂઅચળચળેનહી. ૩૩ જેમજનકીસ્વયંવરઠાર. અત્યુનંત્ર
 બકશીવતણુ; એમરાવણસભામોઝાર, પદરોપીઅંગદરહ્યા. ૩૪ જેમકામીત
 ણામોહમંત્ર, ચળેનમનસતિનારચનું; જ્ઞાનીચીતસ્વતંત્ર, ડગે નજેઘસંસારદુ
 ખ. ૩૫ જુવોરામકપાનોપ્રતાપ, નીર્બળથાયબળીયોધણુ; સ્પર્શતાંકપીપદઆ
 પ, હરણથયુંબળઅસુરનું ૩૬ રાગમાર. એમજેદ્ધાથાકયાસરવ, બળભાગ્યુંનેઉ
 તર્યોગર્વ; ઉડ્યોરાવણતેનીવાર, અલ્યાએકપીનાશાભાર. ૩૭ આબ્યોચાલીજ્યા
 રેદશાનન, ત્યારેવિચાર્યુંઅંગદેમન. ૩૮ પણકહણકર્યુંછેમેંઆજ; કદાપીથાયવિપ
 રીતકાજ; એરાવણબળીયોપ્રકાશ, એણેકરમાંહેતોળયોકૈલાશ. ૩૯ માટેનુગતી
 કરૂંઉત્કર્ષ, મુજચરણકરેનહીસ્પર્શ; પદગ્રહેવાઆબ્યોદશાનન, હસીબોલ્યો
 વાળીનેપ્રાન. ૪૦ અલ્યાશીદનેનમેમુજચરણ, તેથી નહીંઉગરેતુજમરણ;
 માટેરામચરણજઈલાગ્ય, ઉગરેમૃત્યુઅભયવરમાગ્ય. ૪૧ એવુંશુણીથોલ્યો
 દશશીશ, લાજ્યોમનમાંચઢીધણીરીશ; કર્યોહોકરોતેણીવાર, ખાંધીઝાલો
 કપીનેનીરવાર. ૪૨ અંગદનેમારવાબોલ્યોત્રાડી, સહસ્રવીજળીસરખુંકાઢી;
 કરી ગર્જનાવાળીતન, સભામાંહેકોખ્યોબળવાન. ૪૩ રાવણનારદયમોઝાર,

કર્યોઅંગદેપુછનોપ્રાહાર; ચરણઅંગુઠેમુગટઉડાડ્યા, પદપ્રાહારેઅસુરનેતાડ્યા. ૪૪ જ્યાંસુવેલુએબેઠારામ, મુગટજઘપડ્યાતેણેહામ; ત્યારેસરવેવિચાર્યુંમન, આપરાક્રમવાળીતન. ૪૫ ચઉદકોશનોસભામંડપ, રચ્યોવિશ્વકરમાકરીખપ; અંગદેસ્થંભજાડ્યાહાથે, મંડપઉખેડીલીધોમાથે. ૪૬ કર્યામુરછીતરાક્ષસસર્વ, ઉતાર્યોદશશીશનોગર્વ; ત્યાંથીકુદીનેમારીફાળ, આળ્યોસુવેલુએતતકાળ. ૪૭ વળણ. તતકાળઅંગદઆળ્યોસુવેલુ, સભામંડપલેછશીશરે; દુરથીદીઠોઆવતો, ત્યારેવિસ્મેયમ્યાનુગદીશરે. ૪૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામસામીપ્યંઅંગદાગમનાનામનવમોઅધ્યાય. ૯.

અધ્યાય. ૧૦

રામન્યાશ્રી. અંગદઆળ્યોમંડપલેછશીશજી, આશ્ચર્યપામ્યાતેજેછનુગદીશજી; આવીલાળ્યોમનુનેપાયજી, મંડપમુકયોરામસભાયજી. ૧ હાળ. રામસભાનીઉપરમુકયો, મંડપતેણીવાર, સાષ્ટાંગકરીપછીરામચરણે, લાળ્યોવાળીકુમાર. ૨ પછીઅંગદનેઉઠાડીને, આંખ્યોફેરવુનાથ; વારંવારવખાણકરીને, મુસ્તકમુડ્યોહાય. ૩ જેદશાનનનાદશમુગટ, ઉડાડ્યાવાળીતન; તેવહેચીઆપ્યાસમેસઉને, સુણેઆતાજન. ૪ વિભિષણસુગ્રીવહનુમંત, અંગદજાંણુવાન; નળ, નીળ, શરભ, ગવાક્ષ, સુક્ષેણ, વીરમહાખળવાન. ૫ એમમણીજીત્રતેમુગટવાડ્યા, દશજણનેશિશ; સઉસભાસુણતાંબોલિયાપછી, અંગદશુંનુગદીશ. ૬ ચરેભાઈકરશેરાજવિભિષણ, જ્યારેલંકામાંહે; ત્યારેમંડપવિનએસભાસરવે, શોભશેનહિત્યાંહે. ૭ તેમાટેજઘમુકીઆવપાડો, હતોતેમનોતેમ; વિરચીક્રતબીજયકી, નિપજેએવોકેમ. ૮ એહુંસુણીમંડપલેછવાડ્યો, ત્યાંથીવાળીકુમાર; હતોતેમરોપીનેઆળ્યો, ક્ષણુનલાગીવાર. ૯ અંગદેકહ્યુંપછીરામને, સઉરાવણનુવર્તમાન; મેંશિખામણુદીવીવણીપણ; નમાનેઅજ્ઞાન. ૧૦ પયસ્થાનકરાવિયેકાગનેપણ, રાજહસનથાપ; પઘયેપક્ષગનેપયશરકરા, મુખથકીવિષનજય. ૧૧ હોલમુરખનેપશુવળી, દુરમુખીજેનાર; એડંડવિનમાનેનહિ, એનેમારનોઅધિકાર. ૧૨ તેમાટેસુણોમહારાજહવે, નિશ્ચેકરવુંયુદ્ધ; પામશેનહિએમસીતાને, આદર્યાવિનવિરૂધ. ૧૩ એવાંવચનસુણીઅંગદતણાં, ત્યારેકોપ્યાશ્રીરધુનાથ; તત્પરથયાસંગ્રામકરવા, ધનુપલીધુંહાય. ૧૪ કોડંડનીપ્રત્યંચાચઢાવી, કર્યોછેટકાર; બ્રહ્માંડસરવેખળભજ્યું, ગીરિસિંધુભુકંપાર. ૧૫ સઉસૈન્યનેઆજ્ઞાકરી, કપીપતિસુગ્રીવજેહ; જયબોલાવીરધુવીરની, તત્પરથયાસઉતેહ. ૧૬ ભુભુકારવ્યાખ્યોદશદિશા, સિંહનાદકરતાકીશ; ગિરિવૃક્ષમહીનેઉછરયા. કપીપાટતામુખચીસ. ૧૭ કોટઉપરકપીચઢિયા, કરેમહાખુખાણ;

કાંગુરાતોડીકાટના મારતાપુરમાંજાણુ. ૧૮ હળમેખળલંકામાંથયું, સઉકરેહા
હાકાર; તેખખરસાંભળીરાવણે, મોકલ્યુંસૈન્યઅપાર. ૧૯ પછીઅસુરનેવાન
રતણુ, યુદ્ધથવાસાગ્યુંત્યાંહે; ઉભેદળનીપદરજે, અધકારથયુંનભમાંહે. ૨૦
તેસમેરાવણગોપુરઉપર, ચઢ્યોજેવાયુદ્ધ; સગ્રામદાણુથાયછેત્યાં, અસુરક્રી
શવીરૂદ્ધ. ૨૧અનેકરાક્ષસસહસ્રગ્રહીને, નીકળ્યાપુરખહાર; વાનરનાપુતળાંકરી
ને, બાંધ્યાંપગમોઝાર. ૨૨ તેસરમાસૈન્યાપતી, ધુમરાક્ષસચઢીયોત્યાંહે; તેણે
અનેકવાનરમારીયા, રામનીસૈન્યામાંહે. ૨૩ તેસમેમોટુંવૃક્ષલેઇને, ધાયોમા
રૂતતન; ધુમરાક્ષસનોરથભંગકરી, સારથીપમાડયોપતન. ૨૪ તેત્રિશુળગ્રહી
નેધાયોતદા, હનુમંતઉપરજાણુ; એકમુષ્ટીમારીમારૂતિયે, હર્યાતેનાગ્રાણુ. ૨૫ જે
મપકવમૃદધટથાયચુરણુ, એમપડીયોદેહ; તેખખરરાવણુનેથઇત્યારે, એદપા
મ્યોએહ. ૨૬ પછીવજરદ્રષ્ટીમોકલ્યો, તેણેકર્યુંયુદ્ધઅપાર; ત્યારેવાળીસુતધાયો
તદા, મારતો અગણિતમાર. ૨૭ ગીરિવૃક્ષનેપાપણુલેઇને, પ્રહારકરતોજાણુ;
તેનિવારણુકરછોતદા, ત્યાંઅસુરમુક્રીખાણુ. ૨૮ એકવૃક્ષમોટુંકરવિશેલેઇ, ઝા
પટયુંનિરધાર; વજરદ્રષ્ટીકરયોચુરણુ, ગાળ્યોવાળીકુમાર. ૨૯ ત્યારપછીઆ
વ્યોઅસુર, અંકપરણુએવુંનામ; મારૂતિયેપદપ્રહારક્રીધો, તેનેમારયોઝામ. ૩૦
ત્યારેઅસુરસૈન્યાહારપામી, હવોતવસંધાર; તેજાણીનેદશમુખને, મનથયોશો
કઅપાર, ૩૧ ઢાળ, શોકથયોદશમુખનામનમાં, ચીંતાકરતોઅપારરે; પછેપિ
તાકેરીઆજ્ઞામાગી, ચઢ્યોઈંદ્રજીતકુમારરે, ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા
દિમક્રીનાટકધારાકાંયુદ્ધકાંડેવાનરાસુરસંગ્રામોનામદશમોઅધ્યાય, ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમારૂ, ચઢ્યોઈંદ્રજીતમહાજેધ, જેનોસમરત્રિલોકવિરોધ; વાળેવાજીત્ર
નાનાપ્રકાર, બેઠોરથમાંહેસતિકુમાર, ૧ ચતુરંગીસૈન્યાસાથ, ઘણાંશસ્ત્રગ્રહ્યાં
છેહાથ; આવ્યોરણુમાંજ્યારેઈંદ્રજીત, નાઝવાંનરપામીલીત, ૨ ઈંદ્રજીતેકર્યો
સિંહનાદ; ચઢ્યોસુગ્રીવસુણતાંસાદ; કરમાંગહિવૃક્ષપાપણુ, કુધાકપીકરતા
ણુંખાણુ, ૩ ગાજીનેરામકહેતાકિશ, મારેમુષ્ટિઅસુરનેશિશ; ઈંદ્રજીતસામોસુ
ગ્રીવ, વઢેખન્યોખળનાશિવ, ૪ જાંબુમાળીસામાહનુમંત, જંધઅસુરનેજાંબુ
વંત; સુક્ષેણુનેવિધુતમાળિ, મહોદરસામોસુતવાળિ, ૫ શુકસારણુનેનળનિળ,
અતિકાયરશખખળશીર; એમભિરૂભડછેઅપાર, એકેએકનપામેહાર. ૬ થયો
રણુરણુસંગ્રામ, મોટામહારથીમુકેમામ; એમકરતાંનિશાપડીત્યાંહે, અધકાર
થયુંનભમાંહે, ૭ ત્યારેકોઇયેનવઓળખાય, ત્યાંઅસુરકપિઅફળાય; પછેઈંદ્ર
ઉગ્યોછેઆકાશ, ત્યારેથયુંસરવત્રપ્રકાશ, ૮ યુદ્ધકરવામાંડયુંઈંદ્રજીત, કરેખા
ણુનીવૃષ્ટીઅગિત; જંધઆકાશમારગમાંહે, ઈંદ્રજીત અદૃશ્યરહ્યોત્યાંહે. ૯

ત્યાંથીમારેખાણસંધન, જાણેવરશેછેપરજન; વાગેઆવીકપીનેશિશ, કુદે ઉ
છળેપાડેચીસ. ૧૦ ત્યારેબોલ્યાપુરૂષપુરાણ, જુઓક્યાંથીઆવેછેખાણ; જોયું
હનુમંતેનભમાંહે, મેઘનાદજડયોનહિત્યાંહે. ૧૧ પછેકોપ્યોતેઅસુરકુમાર, સ
પાશ્વમુક્યુતેણીવાર; કોટીસર્પથયાઉતપત્ત, તેણેખાંધ્યાકપીનાતન. ૧૨ પડીઅ
ચેતસૈન્યામાત્ર, કર્યોખંધનસહુનાગાત્ર; વાગ્યારામલક્ષ્મણનેખાણ, પડ્યાઅચે
તથઘનીરવાણ. ૧૩ પોતેકરવાપ્રભુમંત્રસત્ય, આઠ્યાખંધનમાંરધુપ્રત્ય; પરાક
મકરીએયુઅમીત, ઉતરયોપૃથ્વીઉપરઘંદ્રજીત. ૧૪ તેણેમુઠ્ઠિતદીઠસર્વ, ત્યા
રેવાધ્યોમનમાંગર્વ; મુખ્યઅસુરનામ્રતકશરીર, લેવરાવીનેચાલ્યોવીર. ૧૫
વાજેવાજીત્રખહુવિધીત્યાંહે, ઘંદ્રજીતઆઠ્યોપુરમાંહે; કહ્યોરાવણનેસમાચાર
ત્યારેમનમાંહરખ્યોઅપાર. ૧૬ આંખ્યોપુત્રનેરૂઢયાસાથ, વખાણેધણુલંકાંનાથ;
પછેત્રિજટાનેબોલાવી, આપીઆજ્ઞાકહ્યુંસમજવી. ૧૭ બેસાડીપુષ્પવીમાનમાં
હે, લઈજીસીતાનેરણજ્યાંહે; રામસહીતદેખાડ્યસૈન્યાય, જોમુજનેલજેસીતા
ય; સુણીરાવણકેરાંવચન, ત્રીજટાઆવીઅશોકવન; જનકીનેવીમાનબેસાડી,
ફેરવીસહુસૈન્યાદેખાડી. ૧૮ રામલક્ષ્મણસહીતસૈન્યાય, દીઠામુરછીતતવ
સીતાય; દીઠાખંધનમાંપુન્યશ્લોક, જોઈનેપામ્યાંજનકીશોક. ૨૦ ઘણુંરૂઢન
કરેવૈદેહી, દેખીખંધનપ્રાણસનેહી; ત્રિજટાત્યાંધણુસમજવે, સીતાનેમનધીર
જનઆવે, ૨૧ એવેવીલીપણકેરીરાણી, આવીશરમાતેસંકટજાણી; જનકીને
કર્યો ઘણોબોધ, જેથીજયઅજ્ઞાનવીરોધ ૨૨ બાઘકુશાળછેપુરણકામ, કરેમનુ
ષનાટકજાણોરામ; જેનાનામનાસ્મરણસંબંધ, છુટેજીવસંસારનાબંધ. ૨૩ તે
પ્રભુનેખંધનએઆળ, કપેજેનીકટાક્ષેકાળસચ્ચિદાનંદસુખસંદેહ, કરેલીલા
માનુષમનમોહ. ૨૪ હવડાંઉઠસેજીગદાધારકરશેરાવણકુળસંધાર; ગદ્યશરમા
એમસમજવી, ત્રિજટાવાડીમાંશ્રીનેલાવી. ૨૫ સીતાનેબેસાડ્યાંનીજઠાર, ક
હ્યોરાવણનેસમાચાર; હવેરણમાંતેશુથાય, પામીમુછીસકળસૈન્યાય. ૨૬ વ
જણ. સૈન્યસકળસહિતખંધાયા, રામલક્ષ્મણનાગપાશરે; માંહેકેટલાકપીસા
વચેતછે, જેઅનીન્યરામનાદાસરે. ૨૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમીઠીના
ટકધારાયાંયુદ્ધકાં ડેઘંદ્રજીતેનનાગપાશૈરાસૈન્યાસંબંધનનામ એકાદશોઅ
ધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગધન્યાશ્રી. ત્યારેવિભિષણબોલ્યાસુગ્રીવસાથજી, એકવાતકહુતેસુણો
કપીનાથજી; જોઅસુરનાખશેશસ્ત્રપાપાણજી, તોવાગશેઅંગેપુરૂષપુરાણજી. ૧
ઠાળ. પુરાણપુરૂષબેરામલક્ષ્મણ, થયામુરછીતઆંહે; કોઅસુરકંકરનાખશેતો,
વાગશેતનમાંહે. ૨ એવાંવચનસુણીવીલીપણતણાં, હતાસુચેતકપીવરજેહ;

તેણેપુછનોમંડપરચ્યો, રધુવરઉપરતેહ. રાયદશરથનોપુન્યપરવત, રવીવંશ
 મંડનરામ; સર્વેકવીવીંદાઉપુછળ, બેઠતેણેદામ. ૪ પછેબોળીકાઢ્યાવીલીપ
 ભે. હનુમંતનેતેણીવાર; સુક્ષેણપાશેઆવીનેકરે. પરસ્પરવિચાર. ૫ જેસ્વસુ
 રહેસુગ્રીવનો, સુક્ષેણજેનુંનામ; હનુમંતવીલીપણશુંતદા, બોલ્યોવચનઅ
 ભીરામ. ૬ ઘણીઅઉપધીછેદ્રોણગીરીપર, લાવેકેઆવાર; તોરામલક્ષ્મણહવ
 ડાંઉઠે, સૈન્યશુનીરધાર. ૭ વીલીપણકહેભાઈદ્રહજે, બાંધ્યાનાગપાસ; મારે
 ઔપધનુંકારણનહી, એસત્યવચનપ્રકાશ. ૮ સહુસૈન્યમાંબંધનથકી, ઉગર્યા
 આપણચાર; રામનેબંધનકર્યા, પુંઠેરહાનેનીરધાર. ૯ સુગ્રીવકહેસૈન્યશુ, હું
 અંગદરહીશુંઆહે; રામલક્ષ્મણનેલેઈતમોભાઈ, જાઓકીષ્કીધામાંહે. ૧૦ હું
 તથાઅંગદબેજણા, કરીસવણકુળસંધાર; પછેસીતાનેલેઈઆવીશું, એમક
 હેઅર્કકુમાર. ૧૧ એટલેથઈઅકાશવાણી, નકરશેઅિંતાય; સૈન્યશુહવડાંઉઠ
 શે, સૌમીત્રનેરધુરાય. ૧૨ તેસુણીસહુનેધીરજઆવી, વીંટીબેઠપાસ; તવરા
 મેનેત્રઉઘાડ્યાં, જેતાહવાઅવિનાશ. ૧૩ નિજભક્તવીંટીબેઠપાસે, જેપુતોની
 જસંગ; મરાળવેછીતમાનશર, એમશોભતાગ્રીરંગ. સુગ્રીવનેકહેતમાતેડીસ
 હુને, જાઓકીષ્કધાય; અમોરાવણજીતીઆવીશું, એમમોહ્યારધુરાય. ૧૪
 એવાંવચનસુણીનેથયોગદગદ, સુગ્રીવતેણીવાર; મહારાજએકેમથાયઅવ
 ટીત, વ્યર્થએવિચાર. ૧૬ રવીતજરમીજાયડ્યાં, જળતજેલહેરીકેમ; ઘટ
 મૃતિકાનેકનક, કાંતીલીનથાચનજેમ. ૧૭ એમતમોસ્વામીઅમારાપ્રભુ, અ
 મોતમારાદાસ; તનંધનપ્રાણજતાંસંગી, અમોરહુતમારીપાસ. ૧૮ એવાંસ્નેહ
 વચનસુગ્રીવનાં, શુણીથયારામપ્રસન; પછેગડકેડકસ્મરણકીધું, આઠ્યોવિનતા
 તન. ૧૯ હરીવહનનેજેઈવીસયપાગ્યા, સર્પતેણીવાર; મુક્તબંધનથયાંસહુનાં,
 વરત્યોજ્યજ્યકાર. ૨૦ પદ્મઅષ્ટાદશકપીસૈન્યઉઠીછેતતકાળ, પુષ્પવૃષ્ટીક
 રીદેવેપુજ્યાદશરથબાળ. ૨૧ સાવધાનથઈનેઉઠીયાપછેરામલક્ષ્મણવીર, એમ
 મનુષનાટકકરેજેઅહાંઉપતીરણધીર. ૨૨ કોડડસાયકસજકરીરામેકર્યોટકાર
 ભુગોળસર્વેખળભલ્યુંપામ્યોરાવણભીતીઅપાર. ૨૩ ભુભુકારનાદકરીતદાકુ
 દીયાસર્વેકીશ, લંકાધેરીચોદીશાપુરપ્રવેશાતેદીશ. ૨૪ પાડવામાંડયાભોવનક
 પીએકરેલોકપોકાર, તેજેઠરાવણખેદપામ્યોઅિંતાકરતોઅપાર. ૨૫ રાવણેત
 વઆજાકરીઅઠીયોપ્રહસ્તપ્રધાન, વીશક્ષોણીસૈન્યાલેઈનેચાલીયોખળવાન.
 ૨૬ તે સમેવાયોધોરવાયુથયાંમાનશુકન, તેઅજ્ઞાનીઅભિમાનશુનવલેખવેકાં
 ઇમન. ૨૭ પછેખન્યોદળભેળાંથયાંતેશોભાનવકહેવાય, સંગ્રામકેરીઝડીલાગી
 પરસ્પરયુદ્ધથાય. ૨૮ વીલીપણકહેછેરામનેતમોશુણોશ્રીભગવાન, આરાવણ
 કેરોમુખ્યમીત્રીએછેમહાખળવાન. ૨૯ એણેવરણજીત્યોયુદ્ધકરીબાંધીલાઠ્યોલ

કામાંહે, જેણેજીત્યોજમરાયનેતેઆવ્યોચુદ્ધનેઆંહે. ૩૦ સમેઆવીનમ્યોપ્ર
નેનીજવાનરજેહ, મહારાજમુનેઆજ્ઞાકરોહણુહવડાંએહ. ૩૧ પછીરામઆજ્ઞ
લેધયાલ્યોનીજમહાબળવંત, તેણેપ્રહસ્તઉપરનાખીધાએકગીરીપ્રોત્થનંત
૩૨ તેખાણુમારીકર્યોચુરણુપ્રહસ્તેતેણીવાર, એમસાતપરવતનાંખીયાતેનીવ
ર્યાનીરધાર. ૩૩ પ્રહસ્તઅગ્નિપુત્રનુંચુદ્ધનુંવેશ્રીરણુવીર, એટલેધાયોનજાપીતેમ
હાબળીયોરણુધીર. ૩૪ તેણેતાડકેરાવૃક્ષશતનોકર્યોકલ્લોહસ્ત, તેએકેકાજેઝ
પટયોતવથયોચુરણુપ્રહસ્ત. ૩૫ રથસહીતમારીચુરણુકીધાગાજ્યાનજનીજ
પછેઅન્યસૈન્યાઅશુરનીતેનીવારીખજશીજ. ૩૬ નાજનીજનેરામેવખાણુયાથ
યોજયજયકાર, સમાચારજણુયારાવણેત્યારેયથોખેદઅપાર. ૩૭ શુણુમંરણુમ
ત્રીતણુત્યારેકોપીયોદશશીશ, પછેચુદ્ધકરવાયથોતતપરધરીમનમાંરીશ. ૩૮
પછેયોદ્ધસહુસાપ્રદકર્યાપુરમાંહેવાગીહાક, વાજત્રવાઘેઅતીવણુસુણીપટેએ
ધાક. ૩૯ તેસમેરાવણુપાસઆવીસતીમદોદરીનાર, આલ્યવંતપ્રધાનસાથેઅ
તીકાયકુમાર. ૪૦ શીશનઆવ્યુસ્વામીનેકરજેડીલાગીપાય, ત્યારેરાણુનેવ
ણુમાનદેધનેખોલ્યોરાવણુરાય. ૪૧ વળણુ. રાયરાવણુકહેરાણી, કેમઆવ્યારે
કાજરે;ત્યારેકરજેડીમયતનયાખોલી,એકવાતસુણોમહારાજરે. ૪૨ ઇતીશ્રીર
મચરીત્રેસંમતવા.નાટકધારાયાંચુદ્ધકાંડેરાવણુપ્રતિમદોદરીજ્યાપ્રાર્થનંનામદ
દશોઅધ્યાય. ૧૨.

અધ્યાય ૧૩.

ચોપાઠ. મદોદરીકહેસુણોહોરાજન, કંઈએકવાતવિચારોમન; શાનેકુળ
નોનાશજકરો, વણુખાતેશામાટેમરો. ૧ રાગનીસાથેવૈરજકરી, કહોકોણુખેઠે
છેઠરી; માટેહઠમુકોતમોરાય, રામકદાપીનહિજીતાય. ૨ હવેચુદ્ધકરવાનવજ
શો, જયનહિપામોહજવાથશો; તમસ્વામીશિવનોરીપુકામ, તેશુમિત્રીકરી
તમોસ્વામ. ૩ તેમાટેકોપ્યાશિવરાય, પામશોમરણુજયનહિથાય, સ્વામીતમો
જીત્યુત્રિલોક, કામજીત્યાવિનાસરવેક્ષક. ૪ કામેવણુનેજેતજકર્યા; જોગીમુ
નીતપશીછેતર્યા, અનેકરાણીજયાજેહ, રણમાંહેઅટવાયાતેહ. ૫ મુકાવ્યાંમ
હાપુરૂપનાંમાન, કામએવોદ્ધર્જયખજવાન; એમજાણીતજેવિપરીતકાજ, હવે
ક્ષમારાખોમહારાજ. ૬ પ્રતીત્રતાસીતાઅલીરામ, તેસોંપીરામનેકરોપ્રણામ;
જેરધુપતીશરણુજઓનીરવાણુ, તોકંથતમારૂથાયકલ્યાણુ. ૭ એશરણુંગતવ
ત્સજછેનાથ, તમારેમસ્તકમુકશેહાથ; અવગુણુએકધરશેનહીમન.અભેદાન
દેશેસ્વામીન. ૮ પછેરાજનિરભેનગ્રનુંકરો, અખંડભોગજીક્રિતનેકરો; પરનિ
ધાપરધનપરનાર, એહતજ્યોતેધન્યસંસાર. વિરોધહિંસાનેઅલીમાન, એહત
જેતવશોભેજ્ઞાન; દેહધર્યાનોલાભજએહ, સત્યઆચરણુઆચરેજેહ. ૧૦ હુંજણુ

તીસર્વજ્ઞહોતમો, પણહવેમુરખજાણ્યાઅમો; તમારેકાણવાતનીકમી, અણીમા
 દિકરહીપાયેનમી. ૧૧ સુરતરકામધેનુસ્વાધીન, દેવથધરહ્યાઆકરદીન; પદ્મ
 નીઅપારતમછાયાતળે, દેખીઅહાદીકચળે. ૧૨ તોયેસિતાનેલાવ્યાહરિ, એ
 અંતકાળનીબુદ્ધિફરી; જ્યારેનિકટઆવેઅવશાન, ત્યારેજયવિવેકનેજ્ઞાન ૧૩
 જેઅહજક્તનેપિડ્યાકરે, તેતમખધીવાનથધરે; સહુવિશ્વનેડ ડેચમરાજ, તેત
 મથીખીહીતોફરેઆજ. ૧૪ પણઆવાકર્મથકીક્ષેથશે, કુટુંબરાજપુર્વેજશે;
 માટેકરોપ્રીતરધુવરનીસાથ, થાયકુશળકહુંમાનોનાથ. ૧૫ એસીતાકાળઅન
 ળનીજવાળ, તેતમકુળદહતકરશેભુપાળ; તમોકહોછોહુંજીતીશરામ, એમુકો
 મિથ્યામનકામ. ૧૬ તમોસરવપુરૂષારથઘશ, પણશહસ્ત્રાર્જુનનેધર્યાદિપકશીશ;
 તેનેમાર્યોભ્રગુપતિકળા હરી, જેણેએકવીસવારનક્ષત્રીકરી. ૧૭ આવકરશુધ
 રપુરણકામ, પણતેનુતેજહરીલીધુંરામ; તેરામનેકેમજીતશેનાથ, માનોવ
 અનજેડીકહુંહાથ. ૧૮ તમનેરાખ્યાખગલમોઝાર, જેવાળીખળવંતઅપાર;
 તેકપીનેમાર્યોએકખાણ, એવારામછેપુરૂષપુરાણ. ૧૯ જેણેમચ્છરૂપધરીવા
 ળયાવેદ, સંખાસુરનેકરીયોછેદ; કુર્મથઘધર્યોભુતળભાર, સાગરમથનકર્યોમો
 રાર. ૨૦ ઉરવીસ્થાપીશુકરથઈ, હિરણ્યાક્ષનેમાર્યોજઈ, હીરણ્યકશ્યપુહણીયો
 નરહરી, પ્રહલ્લાદભક્તનીરક્ષાકરી. ૨૧ વામનથઘજ્જ્યોખળીરાય, મધવા
 પતિનીકરીરક્ષાય; ફરશુરામેનક્ષત્રીકરી, માતપિતાઆજ્ઞાઅનુસરી. ૨૨ દશર
 થધેરરામઅવતાર, પ્રગટથયાહરયાભુભાર; એપુરણઅહસ્વયંભગવાન, જે
 નેઆદિમધ્યનહીઅવશાન. ૨૩ જેનીકટાક્ષેકપેકાળ, જેસૃષ્ટિઉદયહરતાપ્રતી
 પાળ; તેજરામછેએનીરવાણ, જેનેવશથરચરનાપ્રાણ. ૨૪ તેરામતમોકેમજી
 તશે, જેઅંતરયામીવટઘટવશે; જેસ્વામીકરોકોટીઉપાય, પણભક્તિવિ
 નાએવશનહીથાય. ૨૫ એકભક્તીનેવશછેહરી, જેયુસર્વસિધાંતજકરી; માટે
 ખોળાપાથરીકહુંજીનાથ, નમોરામનેજેડીહાથ. ૨૬ જનકનંદનીસોંપોઆજ,
 રામશરણજાઓમહારાજ; જેરધુપતિનોચોરથઈફરે, તેશીવઅહાથીનહીઉગ
 રે. ૨૭ માટેજેઘછોકડ્યાણ, તોમાનોનાથએમારીવાણ; એવાંવચનરાણીનાંસુ
 ણી, પછેહશીખોટ્યોલંકાનોધણી. ૨૮ દોહા. રાવણકહેસુણસુંદરી, સતીશી
 રોમણનાર; તુંકહેછેતેસર્વખરૂં, પણએનોકહુંવીચાર. ૧ મેવૈરજખાંધ્યુરામ
 શુ, થયુંજગતમાંજણ; હવેજેહુંજઘમળુતો, થાયેજશનીહાણ. ૨ પુરૂષારથ
 શુંમાહરૂં, લોકકરેનિંદાય; કહેશેરામનાભયથકી, ખીનોરાવણરાય. ૩ હુંજીઅ
 સુરપુરૂષારથી, ખળપ્રાક્રમમહીમાય; મીત્રીકરતાંરામશું, જશમહારોસહુજય
 ૪ હુંજીજીવુંભગવાનએ, પુરણઅહનુગદીશ; પૃથ્વીનોભાર ઉતારવા, પ્રગ
 ટથયાછેઘશ. ૫ વેરકરતાંશુમેંકર્યું, આરંભ્યુમોટુંકાજ, હવેમળતાંરામને, આ

વેછેમુનેલાજ, ૬ નથીમુકાતુમાનમે, નમુનહીશુણનાર; જ્યારેત્યારેજકતમાં
 મરતુંએકજવાર. ૭ વળીયુધકરતાંએરામશું, મરણથશેમુજજાણુ; તોમારીસ
 તકીરતીથશે, ત્રીલોકમાંનીરવાણ. ૮ જોણેઅવતરીજગતમાં, નકરયોજશવી
 સ્તાર; તેપ્રાણીજીવતામુવા, પ્રેતરૂપસંસાર. ૯ થોડુંજવીજશકરથો, તેનરઅ
 મ્મરજાણુ; કલ્પલગીજીવ્યાવણુ, જશરહીતનીરવાણ. ૧૦ તોતેજનજીવતમુ
 વા, પુરૂષારથવીનજેહ; માટેમરણમેંઆદરયું, જશનીસાટેદેહ. ૧૧ વળીમુજ
 મનમાંઅલીલાશછે, નરવાત્તરનાશાછેભાર; મારેસાહેકછેવણા, બળીયાચોદ્ધઅ
 પાર. ૧૨ લક્ષપુત્રસવાલક્ષતન, કુંભકરણમુજવીર; કાળજીતીને વશ કરે, એવા
 છેરણધીર. ૧૩ માટેરામનેનહીનમું, નહિઆપુંસિતાય; નીસ્યેકહુંછુંસુંદરી, જે
 થનારહોયતેયાય. ૧૪ રાવણખોદ્યોબળકરી, મનઆણીઅલીમાન; રાણીયેની
 સ્યેજાણીયું, નહીમાનેઅજ્ઞાન. ૧૫ જેવીભકતીવ્યલીઆરીતણી, દંભીકનોવ
 રાગપરદ્રોહીજ્ઞાનીજશો, કપટીનોઅનુરાગ. ૧૬ બ્રહ્મતણોઆચારજેમ, સુમતણુ
 જેમદાન; એવુંદહાપણુજાણુજે, રાવણનુંજેજ્ઞાન. ૧૭ એનેમાથેઆવીયું, મરણ
 નજીકનીરવાણ; માટેએમાનેનહી, જ્યાંલગીઘટમાંપ્રાણ. ૧૮ પછેએમવીઆ
 રીમયસુતા, ગદનીજમંદીરમાંહે; હવેરાવણયુધકરવાચઢ્યો, તત્પરથઈનેત્યાં
 હે. ૧૯ વળણ તત્પરથઈનેચઢ્યોરાવણ, યુદ્ધકરવાતેણીવારરે; કહેદાસગીરી
 ધરશુંવખાણુ. તેનિશોભાનોનહીપારરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી
 કીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણમદોદરીસંવાદેત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

છંદભુજંગીનીદેશી. ચઢ્યોરાયલંકાતણોયુદ્ધકરવા, જાણેકોપીચોવીશ્વ
 નાપ્રાણહરવા; વાગીહાકપુરમાંઅસુરસર્વમળીયા, વાહનશસ્ત્રસાજચઢ્યાયુધે
 બળીયા. ૧ લક્ષપુત્રપોતાતણાકાળભાથી, સવાલક્ષતેનાચઢ્યાસંગસાથી; મંત્રી
 મહારથીસારથીસંગશુરા, જાણેયુધનીપેરપરપંચપુરા. ૨ ચતુરરંગસૈન્યાચઢી
 રાયસાથે, ધરયાંશુરવીરેવીજયપત્રમાથે; ફોટેસીંધુજેવોપ્રલેકાળકેરો, એવુંદળ
 દેખાયેઘટાટોપઘેરો. ૩ સકળસૈન્યમધ્યેકનકમેરૂજેવો, દીસેરત્નમયરાયનોરથ
 તેવો; રચ્યોછેસ્વહસ્તેવીરંચીસુવાને, નથીજેડત્રૈલોકમાં એસમાને. ૪ રવીસ
 સ્ત્રનુતેજરથમાંહેઅગકે, કનકકળશમણીમયધ્વજનડંડજળકે; બેઠોરાયરથમાંસ
 જશસ્ત્રભાથા, પેહેચાંકલચઅગેઅલેટોપહાથા. ૫ શીરપરછત્રદશતેશુરજ
 પત્રતેવાં, ચમરવીજણાવીજળીજેત્યજેવાં; રયામકરણઘોડાનેડચારથરાજે,
 જેનેજેઘઉંચીશ્રવાઅશ્વલાજે. ૬ ગાજેધુધરીઘણુઘણેઘંટઘંટા, ખાંડાંખડખ
 ડેવાંકટાવીરકંટા; હયહણુહણેપાણીપથાનચંતા, ચાલેજળઅનળમાંઆકાશે
 મચંતા. ૭ આલે ધુમતાગજઅચીકારકરતા, સીચેશેરીયોમદમાતંગજરતા; અં

બાડીતપેતેજ્જવીખિંખજણે, થાયેઘંટનોઘોરશેવાયકાણે. ૮ ગાજેદુંદભીગડગ
 ડેછેત્રંખાણું, ગોમુખભેરીરણતુરવાજેરસાણું; પરવતપ્રાયચાલેજતુધાનશુરા;
 સીંહનાદકરતાયુદ્ધેવીરપુરા. ૯ છુટેનાજજંજળનેખાણુભાલા, ફરેચક્રમુદગળ
 ત્રિશુળતેજ્જવાળા; ગદાસાંગફરશીતુંમરખડગહાથે, ચાલેગાજતાયોધનાનુથ
 સાથે. ૧૦ પદપ્રહારભારેધરાધીરકપે, ડગ્યોઅહિકમઠકોલદીગભુમિચ પે; એ
 વાસેન્યશુતેરાવણુરાયચઢીયો, દેખીદેવનેત્રાસમનમાંહેપડિયો. ૧૧ આઠ્યોરી
 શેદશશિશરણુમાંહેજ્યારે; નાઠવાનરાત્રાસપામીનેત્યારે, ત્યારેવિભિષણુનેરધુ
 નાથપુછે. મારસૈન્યનાહુંકહોકેમશુછે. ૧૨ સુણીવાણીરધુનાથનીશિષડોલ્યો,
 જોડીહાથનેરાવણુનુંજખોલ્યો; મહારાજયુધ્ધેચઢયોલંકસ્વામી, વાંધ્યોગર્વખો
 હોળોપરિવારપામી. ૧૩ સાથેપુત્રપૌત્રજમાત્રવણેરા, મીત્રીમહારથીછેમાનીરાય
 કેરા; ખળિયાછેજતુધાનકોટાનકોટી, જેનીરણુવિશેયુદ્ધમાંખ્યાતમેટી. ૧૪ ધ
 જોસાજસજરાવણુરાયચઢીયો, ઝળકેમધ્યમાંરથમણીરત્નજડિયો; હીંમસુગ્રીવે
 એવૈભવશતકેસે, રીસેરાતોમનઘોધવ્યાપ્યોધણેરો. ૧૫ રધુનાથનેપાયતેશીશ
 નામી, ચઢ્યોયુદ્ધકરવાકપીનાથસ્વામી; વ્યાપ્યોનાદભુભુકારકપીહાકેમારે,
 થયોકપન્ન ડાળસુગોળત્યારે. ૧૬ વળણુ. ભુગોળસરવેખળભલ્યુ, ચઢ્યોયુ
 ધ્ધેકપીનોનાથરે; નળનીળઆદેનુથપતિતે, ચઢ્યાસુગ્રીવનીસાથરે. ૧૭ ઇતિ
 શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણુસુગ્રીવસંગ્રામારંભણું
 નામચતુર્દશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગમાર. રાવણુસામેચઢ્યોસુગ્રીવ, સાથેનુથપતિખળનાશીવ; એકગી
 રિમેટોચઢીહાથ. નાંખ્યોદશમુખપરકપીનાથ. ૧ રાવણેતવમુક્યુખાણુ, કર્યોપ
 રવતપીષ્ટપ્રમાણુ; પછીસુગ્રીવનારદેમાહે, દશખાણુજમારયાંત્યાંહે. ૨ ઉછ
 જ્યોસુગ્રીવતેણીવાર, નાંખ્યોખીજેગિરિનિરધાર; કર્યોતેવળિચુરણુજણુ, વેં
 ધ્યોસુગ્રીવનેશતખાણુ. ૩ થયોમુરછીતકપિપતિત્યાંહે, રૂધીરધારાચાલીતનમાં
 હે; તેસમેઉછળ્યાવિકરાળ, અષ્ટાદશક્ષોહણીકપીકાળ. ૪ મારેવૃક્ષગિરિપાષા
 ણુ, થાયેવૃષ્ટીકરેબુખાણુ; રાવણુનથીગણુતોલગાર, જેમગિરિપરમેધનિધાર.
 ૫ દશાનનેમુક્યાંખહુખાણુ, કર્યુંસરવેનિવારણુજણુ; જેમવાહીકુતર્કઅનેક, નિ
 વારણુકરે પડિતએક. ૬ પછીમુક્યાંનારાચઅમીત, કર્યાંસઉકપીજરજરી
 ભુત; લેધરામનીઆજ્ઞાત્યારે, ધાયાસાતકપીતેણીવારે. ૭ મયંદશરભગવયગં
 ધમાદન, ગવાક્ષકુમુદદ્વિવિધીખળવન; સાતેધાયાચઢીગિરિપાણુ, રાવણુઉડા
 ડ્યામુઝીખાણુ. ૮ કરમાંથીતેગિરિનેનિવારયા, સાતેનેસરસતસતમારયા; પડ્યા
 વ્યાકુળથઈનિલવાણુ, થયુંસૈન્યમાંહેભંગાણુ. ૯ જોધરાવણુનુંપ્રાકમ, કાપ્યા

લક્ષ્મણજેજીતીધર્મ; રામઆજ્ઞામાગીતેણીવાર, રણચઢિયાસુમિત્રાકુમાર. ૧૦
 આવીસનમુખકરિયોહોઝર, ક્રીધોધનુષતણોટંકર; બોલ્યાલક્ષ્મણકરીનેરીશ,
 અલ્યામુરખતસ્કરદશશીશ. ૧૧ આપસીતાનેહોમતીમંદ, શીદકુળનોકરાવે
 નિકંદ; નહિતોહમણાંમારીશઝામ, મોકલીશઠતાંતનેધામ. ૧૨ બોલ્યોરાવણ
 રીશેખંખારી, અલ્યાતપશીબોલવિચારી; હુંજીવતાંજનકીરૂપદ, તમેનથી
 દેખતાદ્રષ્ટ. ૧૩ એવુંસાંભળીપવનકુમાર, ધાયોગિરિલેઘકરમોઝર; ક્રોધેમાર
 ચોરાવણશીરતેમ, પડેવીજઓર્ચીતીજેમ. ૧૪ જાલ્યોઆવતોવીશભુજચ,
 ચોળીનાંખીકરયોપીષ્ઠપ્રાય; રીશેમારૂતીતવગડગડિયો, રાવણનારથઉપરચ
 ઢિયો. ૧૫ રાવણેકર્યોપદનોપ્રહાર, પાડીનાંખ્યાપૃથ્વીમોઝર; ત્યારેલેઘગિરિ
 કરમાંવિસાળ, ધાયોનળકપીતેણેકાળ. ૧૬ નાખ્યાંરાવણઉપરજેવે, કરયોચુ
 રણમુક્રીશરતેવે; મારયાંનળનેરૂદેપંચબાણ, ત્યારેકોપ્યોકપીનિરવાણ. ૧૭
 તવજપ્યોઅલ્પદત્તમંત્ર, કોટીકોટીથયાનળતંત્ર; લાગ્યારાવણશુંયુદ્ધકરવા, જ
 ભેમગટયાપ્રાણજહરવા. ૧૮ જોઇનળકપીનુંમહાવીરય, ઉભેસેન્યકરેઆશ્ચર્ય;
 જ્યાંજીવેત્યાંનળછેઅપાર, મારેરાવણનેવણોમાર. ૧૯ કરયોઅનેકરાક્ષસનોના
 શ, જેમવનનેપ્રાણેહુતાશ; એકમહુરતએવુંરહ્યું, દશશીશેનજયેસહ્ય. ૨૦ મુ
 કયુઅલ્પાસ્ત્રકરીનેકોપ, નળથયાત્યારેસર્વઅલોપ; પછીરહયોએકનળપ્રાય, જે
 મરવીઉદેતારાવિલાય. ૨૧ પછીદેઠરાવણનેસાદ, કર્યોરામાનુંજેસિંહનાદ; ચ
 હયોક્રોધલક્ષ્મણનેઅપાર, કર્યોધનુષતણોટંકર. ૨૨ ત્યારેરાવણ બોલ્યોવાણી
 અલ્યાશુંદેખાડેઆપતાણી, તુંમનુષ્યનોપુત્રપ્રમાણે, રણમાંયુદ્ધકરીશુંજાણે.
 ૨૩ તેંકયુંછેશુંપુરૂષાર્થ, અલ્યાકહેમુજનેતેઅર્થ; એવુંસાંભળીલક્ષ્મણવીર, ઘણાં
 બાણમુકયાંરણધીર. ૨૪ જઈયોટચાંરાવણનેઅંગ, ઘણુરૂધીરચાલ્યુતેસંગ; અ
 લ્પશક્તિકહાડીદશશીશ, મંત્રયુક્તકરીતેદીશ. ૨૫ લક્ષ્મણઉપરમુક્રીઅમોઘ,
 જેમપ્રલયવિજનોઓઘ; દીડીઆવતીલક્ષ્મણવીર, મુકયુઅલ્પાસ્ત્રધરીનેધીર. ૨૬
 ચાલ્યુધુધવતુતેપ્રચંડ, કરયાશક્તિતણાખેખંડ; અલ્પભાગઉછળિયોત્યાંહે,
 વાગ્યોલક્ષ્મણનારૂદેમાંહે. ૨૭ પડ્યાલક્ષ્મણમુઠ્ઠાસહિત, થયાશ્વાસોશ્વાસરહિ
 ત; પીડાપામ્યાસુમિત્રીઅપાર, થયોસૈન્યમાંહાહાકાર. ૨૮ વળણ હાહાકારથ
 યોસૈન્યમાંજ્યારે, પડ્યાલક્ષ્મણવીરરે; તેસમેકરમાંગદાલેઘધાયો, મારતસુત
 રણધીરરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઅલ્પશત
 યારાવણેનલક્ષ્મણમુઠ્ઠાકરણનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રામસામેરી. હનુમંતધાયોતેસમે, કરગદાગ્રહીનીરવાણ; પ્રલયસમેજેમરૂદ
 કોપે, લેવાજગતનાપ્રાણ. ૧ તે ગદામારીભંગક્રીધો, રાવણનોરથજેહ; પછે

રૂગિરિપાપાણની, વૃષ્ટીકરીજેમમેહ. ૨ ત્યારેરાયબેઠાળીજેરથ, કરમ્મહાંદશ
 કોડડ; બહુબાણમુકીરાવણેતરૂગિરિકર્યાશતખંડ, ૩ એકબાણમારયુર્મર્મમાં,
 મુછીથઈનુમંત; વાળીસુવનધાયોતદા, મુછીકરીબળવંત, તેરાવણનારૂદેમાં
 હેમારી, અંગદેકરીરીશ; પછેચુંટીનાંખ્યુંકરવડે, તેસારથીનુંશીશ. ૫ સાવ
 ચેતથઈ એકસાંગમારી, રાવણેતેણીવાર; તેઅંગદનાઅંગમાંવાગી, પડયોપૃ
 થવીમોઝાર. ૬ ત્યારેમારૂતસુતલક્ષમણુતણી, ત્યાંવળીછેમુરછાય; તેયુદ્ધકરવા
 ઉડીયાત્યારેબોલ્યાશ્રીરધુરાય. ૭ અરેભાઈશ્રમીતથયાતમોહવે; ઉભારહોક્ષણ
 વીર; એમકહીનેમારૂતીસ્કંધે, અઢ્યાશ્યામશરીર. ૮ ટંકારકરીયોવનુષનો,
 ત્યારેકડકડયુંબ્રહ્માંડ; પછરાવણસનમુખનુધકરવા, આબ્યાબ્રહ્મઅખંડ. ૯
 મહાક્રોધકરીશરમુકીયા, કર્યોસન્યાનોસંધાર; આલીસરીતઆણીતનીતેમાં,
 તણાયાગજતોખાર. ૧૦ છેદાયકોનાકરચરણુડિડતાંકોનાશીશ, એમરાક્ષસનો
 સંધારકરીયો, કાપીયાજગદીશ. ૧૧ એમ બાંણમુકયાંરધુપતિજે, સંહારકશ
 રવત્ર; દશબાણથીરાવણુતણાં, ઉડાડીયાંદશછત્ર. ૧૨ ધ્વજ્યામરછેદીયાં, દ
 શધનુષકાખ્યાંધીર; દશમુગટપૃથ્વીપાડીયા, પછેબોલ્યાશ્રીરધુવીર. ૧૩ અરેદુ
 રીજનજીવતોતુને, મુકુછુંહુંઆજ; સહુભોગભોગવ્યધેરજઈને, કરીલેસહુકા
 જ. ૧૪ સ્ત્રિયોનેવળીપુત્રનેતું, પુછજઈનેત્યાંહે; પછેમુજસાથેયુદ્ધકરવા, આવ
 જેતુંઆંહે. ૧૫ હવેજીવ્યાનીઆશાનરાખીશ, સત્યકહુનિરવાણ; એવાંવચન
 સુણીનેરાવણુમનમાં, ક્ષાલપામ્યોજાણ, ૧૬ મનએમજાણ્યુંમારશે, હમણાંમુ
 નેએરામ; એમવિચારીનેરાવણુનાઠો, મુકીનેસંગ્રામ. ૧૭ જેમદેશત્યાગદરિદ્ર
 પીડયો, કરેજનનિરધાર; એમરાવણુનાઠોરણુથકી; આબ્યોનઅમોઝાર. ૧૮ પ
 છેશોકાતુરથઈસભામંચે. બેઠોજઈદશશીશ; દવનોખજ્યોજેવોતરૂ, રાહુઅશો
 રજનીશ. ૧૯ એરીતેતેજક્ષીણુથઈને, બેઠોસિંધાસન; છત્રચમરવસ્ત્રભુષણ, ન
 થીગમતુંમન. ૨૦ ભયેકરીરધુવીરને; સરવત્રદેખેરામ; ઉદાશથઈનેચિંતાકર
 તો, રાવણુતણેકામ. ૨૧ પછેમહોદરમીત્રીપોતાનો, તેનેતેડયોપાસ; હેમીત્રહાવેશું
 કરૂં, મુનેરામનોબહુત્રાસ. ૨૨ આજપરાજયયુદ્ધમાંપામ્યો, થયુંધણુંઅપમાન; એ
 વાંવચનસુણીરાવણુતણાં, પછેબોલીયોપરધાન. ૨૩ જોકુંભકરણુતમવીરને, હવે
 ઉઠાડોમહારાજ; તેયુદ્ધકરવાજાયત્યારેથાયસરવેકાજ. ૨૪ રામલક્ષમણુસહિતવા
 જર, સઘન્યએગળીજાય; એવાવચનસુણીઆપીદશાનન, મીત્રીનેઆજ્ઞાય. ૨૫
 ત્યારેમહોદરવિરૂપાક્ષ, બેજણુચાલિયાતેણીવાર; દશલક્ષરાક્ષસસંગલેધઆબ્યો
 કુંભકરણુનેદ્વાર, ૨૬ ચારશહસ્રપખાલમધની, હસ્તીઉપરતેહ; અપારપશુઅન્ન
 નાપરવત, લક્ષકરવાજેહ. ૨૭ જગાડવામાંડયોપછે, કુંભકરણુનેતેદીશ; વળડ
 વાલાગ્યાધણા, વાજીત્રએનેશીશ. ૨૮ કુંભકરણુનાકરણુમાંહે, કરેભેરીનાદ; ધણો

ધોરતોવાજીવનો, સંભળાયસ્વરગેસાદ. ૨૯ હસ્તીનીહારયોરદયઉપર, ચલાવે
છેહ; પશુકુંભકરણુનથીજગતો, છેમહાનીદ્રિતજેહ. ૩૦ અનેકતરૂનાકમાંધા
લેસર્પનોનહિપાર; તેશ્વાસકેરાસપાટામાં, ઉડીપડેપુરબહાર. ૩૧ તેકુંભકર
ણનેજગાડવા, એમકરયાઅનેકઉપાય; લેશમાત્રતેનવલેખવે. સહુનેથઈચિંતા
ય. ૩૨ કરણમાંબેસાડીતદા, પછેસ્ત્રિયોકિન્નરીજેહ; તેસુસ્વરેથીસુંદરીમાંહે,
ગાનકરતીએહ, ૩૩ તેગાનઅંતરઉતર્યું, ઘટશ્રોત્રજગ્યોભુર; આળસમોડીબેઠો
થયો, લોચનઉઘાડ્યાંકર. ૩૪ કરૂરલોચનરાતાછે, જાણેઉઘડીઅગ્નિખાણુ. એમ
કુંભકરણુજગીને, બોદ્યોપ્રધાનપ્રત્યેવાણુ. ૩૫ વળણુ. પ્રધાનપ્રત્યેવાણીબોદ્યો
કુંભકરણુતેણીવારરે; કહોકેમજગાડયોમુનેઆવેળા, શીલીડપડીનિરધારરે.
૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમત્વાદિમકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડકુંભકરણુપ્રબોધન
નામષોડશોઅધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭.

રાગસારીંગ. કુંભકરણુજગીનેબેઠોકર્યુંમદિરાપાન, અનેકપશુઅન્નમાંસત
ણોતેઅહારકર્યોખળવાન. ૧ તૃપ્તીથયોછેલોચનલુછીપુછીપ્રધાનનેવાત, કહો
મુજનેજગાડયોશામાટેશીલીડપડીમુજબ્રાત. ૨ ત્યારેજેથયુતેવૃત્તાંતકણુમી
ત્રીયેતેણીવાર, તેસુણીનેઘટશ્રોત્રજગ્યોઆવ્યોસભામોજાર. ૩ જ્યારેઉભોથ
યોત્યારેગગનલગીમોટુંરૂપદીશેવિકરાળ, જેમકાજળનોગિરિઉચોદીશેકેમગટ
થયોજાણુકાળ. ૪ ત્યારેવિલિષણુરામનેદેખાડયોજુવોપેલોઉઠયોકુંભકર્ણુ, તેજે
ધનેસહુઆશ્ચર્યકરેજાણુપરવતકાજળવર્ણુ. ૫ ત્યારેવિલિષણુકહેએનોજન્મથ
યોત્યારેવરત્યોહાહાકાર, ત્રીસસસ્રસ્ત્રીનેતેસમેગળીગયોનિરધાર. ૬ વળીએકસ
મેસુરપતીનીસાથયુદ્ધકરતોએહ, ત્યારેઅહીરાવતનુંપુછજાલીનેપૃથ્વીપછાડ
યોતેહ. ૭ તેતણાદંતકહાડીનેમાર્યોઇંદ્રનેતેણીવાર, ઇંદ્રેઘણાવજરપ્રહારકર્યાપણુ
અંગેનવાગ્યાલગાર. ૮ એવોકુંભકર્ણુછેખળિયોવિલિષણુકહીએમવાણુ, તેણેસ
મેમારૂતસુતકુદ્યોઆવ્યોલંકામાંજણુ. ૯ સભાભણીકુંભકર્ણુજતોહતોધુમતોજે
મગજરાજ, ત્યારેઅંજનીપુત્રેપરાક્રમકીધુતેખીજેનથાયેકાજ. ૧૦ આર્થીતા
આવીખાથજમારીકુંભકરણુનેતંન, કટીલગીઉછલીયોપોતેપછેવિચાર્યુંમન.
૧૧ જોપૃથ્વીઉપરઆડોનાખુતોચંપાયલંકાગામ, પછેઉભોમુકીતેકુંભકરણુને
આવ્યોપોતાનેકામ. ૧૨ ઘટશ્રોત્રમદમાંમગ્નછેમાટેનવજાણુકંઠત્યાંહે, પછેસ
ભામાહેચાલીનેઆવ્યોરાવણુબેઠોજ્યાંહે. ૧૩ ત્યારેરાવણુમાનદેઇબેસાડયોકન
કતણેઆસન; કુંભકરણુબોદ્યોમેગમર્જવતરાવણુસાથવચન. ૧૪ અરેભાઈ
મુનેકેમજગાડયોશુસંકટઆવ્યુંઆજ, શીડસકળહુંભાગુતારીકહેમુજનેકાજ
૧૫ ત્યારેરાવણુસહુવૃત્તાંતકણુહરીલાવ્યોસીતાજેહ, રામલક્ષમણુકપીસૈન્યા

લેધઆવ્યાયુદ્ધકરવાનેતેહ. ૧૬ હુયુદ્ધમાહેપરાજયપામ્યોથયુમારૂઅપમાન, તે
 માટેમેંતુજનેજગાડયોલીડપડીબળવાન. ૧૭ ત્યારેકરકપાળેદેધનેબોલ્યોકું
 ભકરણકહેશુભ્રાત, ભાઈસર્વખેલખોટોરચીહવેમુજનેશીકહેછેવાત. ૧૮ પ
 ણુબુદ્ધિકર્માનુસારિણીવરતેલોકકહેતેસત્ય, જ્યારેવિનાશથવાનોહોયત્યારેઉપ
 જોવિપરીતમત્ય. ૧૯ તુંજનક્રીશુંકરવાલાવ્યોક્ષેથાશેકુળસર્વ, હવેરામનીસાથેવે
 રજામાંધુલુલ્યોકરીનેગર્વ. ૨૦ એનારાયણઅવતરીયાનિશચેવાત્તરસર્વદેવ;
 મુનેનારદહયેકહ્યુંતુંપુર્વેજણુછુહુએવ. ૨૧ પણભાવીહોનારતેનવચુકેડહાપણ
 સર્વેજય, તેંકાઢીમુકયોવિભિણુનેત્યારેપેઠીપુરમાંઅવદશાય. ૨૨ ચંદ્રવિનારજની
 જોવીદીપકવિનાજેવુંધામ, વિભિષણુવિનાતુંએવુંજણુજેઉજડલંકાગામ. ૨૩
 પરનારીપાવકનીજવાળાજેવીવિષનીવેલી, મોક્ષમારગનોરોધકરીનાખેનર્કકું
 ડમાંઠેલી. ૨૪ અલ્યાનવજીતાઈજનક્રીનેતોકેમજીતાશેરામ, જોસ્વાધીનસીતા
 નવથઈતારેલાવ્યાનુંશુંકામ. ૨૫ ત્યારેરાવણુકહેએકોટીઉપાયેજનક્રીવશનથા
 ય, એકરામવિનાખીજઅવરપુરૂષપરદ્રષ્ટીએનીનવજય. ૨૬ ત્યારેકુંભકરણ
 કહેકપટકરીનેધરતુરામનુરૂપ, સીતાભજશેતારેતુનેથઈજતેવોઅનુરૂપ. ૨૭
 ત્યારેરાવણુકહેરામરૂપધરૂપણુગુણુતેનઆવેત્રણ, એકવચનએકબાણુવળી
 એકપત્નીવૃતપાવન. ૨૮ એત્રણુયેગુણુમુજમાંહેનથીમાટેઓળખેજનક્રીઆપ,
 તોતતક્ષણુબાળીભસ્મકરેદેસીતામુજનેશ્રાપ. ૨૯ માટેરામલક્ષમણુનોપરાજય
 કર્યાવિનાસિદ્ધિનથીસુણુવીર, એવાંવચનસુણીનેઉઠયોવળતોકુંભકરણુરણુધી
 ર. ૩૦ રામરાવણુખંન્યોનેનભિયોકહેતોગયોએમવાણુ, હવેમારીવાટનજેશે
 વીરાયુદ્ધમાંજશેમુજપ્રાણુ. ૩૧ પછેઅપારસૈન્યાલેધનેઆવ્યોરણુમાહેકુંભકર
 ણુ, તેજેધવાત્તરસરવેનાડાઆવ્યારધુપતિસરણુ. ૩૨ ત્યારેઉભાથયાઅષ્ઠનુથપ
 તિતેનમ્યારામનેપાય, કુંભકરણુશુંયુદ્ધકરવાનેઆલ્યાલેધઆજ્ઞાય. ૩૩ વળણુ
 આજ્ઞાલીધીરામની, પછેઅષ્ઠનુથપાતીજયરે; શ્રોતાજનસહુસાંભળો, કહુંકુંભ
 કરણુનીકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચારીત્રેસં. વા. ના. ધારાયાંયુદ્ધકાંડેકુંભકરણુ
 સ્યયુદ્ધાથરણુગમનોનામસપ્તાદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રામમારૂ. આવ્યોકુંભકરણુકાળભાથી, જણુધુમતોમકનોહાથી; તેનેજેધનુ
 થપતિઆઠ, અઠ્યાસૈનતણોસજીડાડ. ૧ કુંભકરણુકરયોસિંહનાદ, કંપ્યાકપી
 વરસુણુતાંસાદ; ગિરિતરૂવરનેપાપાણુ, મારેકપીવરકરતાણુબાણુ. ૨ નથીવાગતું
 તેનેઅંગ, જણુપરવત કેરૂશુંગ; કહેછેઆયુદ્ધતેશેલેખે, એમકહીનેકપીનેઉવેખે.
 ૩ કરમાંએકમુદગજાલી, રામનાભણીઆવ્યોઆલી; તેસમેવાનરેએકેકાળ, ક
 રીમાપાણુવૃદ્ધિનિશાળ. ૪ પડેધુપકુરમનીમષ્ટ, એમતેનથીગણુતોનષ્ટ; જોવો

ગિરિઉપરપરજન્ય, એમલેખવતોનથીમન. ૫ કુંભકરણુકરેપદપ્રાહાર, થાય
વાનરનોસંહાર; ઝાલીમસળેમશકવતદીલે; ચારેપાસેકપીનેપીલે. ૬ તેજેઘને
કુદયોહનુમંત, મોટો પરવતલેધખળવંત; નાંખ્યોઅસુરનીઉપરજેવે, ઝાલ્યો
આવતોગીરીનેતેવે. ૭ તેનેચુરણુકરયોએકહસ્તે, પછેત્રીશુળગ્રહ્યુંમદમસ્તે; તે
ત્રીશુળેભરાવ્યાહનુમંત, પછાડ્યાપૃથ્વીખળવંત. ૮ આવીમુઠ્ઠાપડ્યાખળશી
ળ, ત્યારેધાયાનળનેનીળ; તેનેઅકેકીમુઠ્ઠીમારી, થયામુરછીતગાજ્યોસુરારી.
૯ ધાયાચારકપીખળવાન, શરભગવાક્ષગંધમાદન; ચોથોવૃષભગયોતેણીવા
ર, કુંભકરણુતેઝાલ્યાચાર, ૧૦ બેનેઆકાશમાંહેઉછાળ્યા, બેનેપૃથ્વીઉપરપડ
તાળયા; ગાજ્યોકુંભકરણુતેમ્રચડ, ત્યારેખળભળયુંસકળપ્રહ્લાંડ. ૧૧ ઝાલ્યા
અનેકવાત્રરજેહ, મેલીમુખમાંગળીગયો તેહ; કંઠકપીજઠરામાંખળીયા, કેટ
લાકરણુમાંથંધનેનીકળીયા. ૧૨ કંઠનીકળયાનાસીકામાંથી, સરવેવાત્રરનાઠા
ત્યાંથી; ઘટસોત્રનીવાગીહાક, તેણે પૃથ્વીચઢાવીચાક. ૧૩ તેસમેજેઘસૈન્યભ
ગાણુ, ચઢ્યોસુગરીવખળીયોજણુ; કુંભકરણુનેભાનુકિશોર, તેણેયુધકરયું
મહાધોર. ૧૪ ઘટસોત્રેમ્રહ્યોસુગરીવ, ઘાલ્યોકાખમાંહેખળશીવ; પછેબો
લ્યોઆનંદભેર, આજવાલ્યુંમેંવીરનુંવેર. ૧૫ કર્યુંવાળીયેરાવણુનેજેણું, આ
જમેંપણુકીધુંતેણું; અકળાયોસુગ્રીવપછેત્યાંહે, ઘણીદુરગંધીતેમાંહે. ૧૬ કે
ચીકાખસુગ્રીવેતેવાર, બેઠોનિકળીસ્કંધમોઝાર; કુંભકરણુનાનાકનેકાન, દતે
કરીનછેદ્યાંખળવાન. ૧૭ પછેકુદયોકરીગર્જનાય, આબ્યોજ્યાંછેશ્રીરધુરાય; થ
યોકપીમાંજ્યજ્યકાર, વખાણ્યોરામેસુરજકુમાર. ૧૮ સુગ્રીવેછેધાંનાશિકાકર્ણુ;
નથીજણુતોજેદુષ્ટાયર્ણુ; જેમદેહપીડાનવજણુજેગી, દેહાધ્યાસરહીતભ્રમભો
ગી. ૧૯ એમલહ્યુંઅસુરેનીવારણુ, તેથયુંદશાનનનેજણુ; નાસાકરણુરહિતકરયો
વીર; સુણીરાવણુમુકીધીર. ૨૦ પછેનાપીકમોકલ્યોત્યાંહે, આબ્યોકુંભકરણુછે
જ્યાંહે; વાંસગગનચ્યુંખીતતેદીશ, બાંધ્યુંમોટુંઆદર્શતેનેશીશ. ૨૧ કુંભકરણુ
નીસનમુખધરીયું, ત્યારે અવલોકનએણેકરીયું; ઘટઞ્ચોત્રેજેયુંમુખજ્યારે, ના
સાકરણુનહીડ્યાત્યારે. ૨૨ તેમાંથીચાલેરૂધિરપ્રવાહય, જાણેગીરીશૃંગગેરૂસરી
તાય; એવુંજેઘમનપામ્યોખેદ, ઉપન્યોદેહથકીનિર્વેદ. ૨૩ આવીસ્મૃતીતેનેમન
જેસુગરીવેકરયાંછેદન; દેહકરૂપથંધનીરધાર, હવેવ્યર્થજીવ્યુધિકાર. ૨૪ જોજી
વુતોપામુદુખ, રાવણુનેશુદેખાડુંમુખ; હવેનીસ્થેમારે મરણું, થયોવીરૂપજીવી
શુકરણું. ૨૫ એવુંકહીકરીગર્જનાધોર, થયોત્રણુભોવનમાંસોર; કોધેરામની
સનમુખચાલ્યો, મેદનીસહીતમેરૂતવહાલ્યો. ૨૬ આવતોજેઘરાવણુનોવીર,
ઉડ્યાલક્ષમણુજીરણુધીર; રામચરણુનેમાબ્યુંશીશ, આપીઆજ્ઞાશ્રીજીગદીશ.
૨૭ વળણુ. જીગદીશકેરીઆજ્ઞાલેધ, ચાલ્યાલક્ષમણુજીતેણીવારે; કુંભકરણુ

નીસાથેજઘ, યુદ્ધકરવામાંડયુંઅપારરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી
નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડસુગરીવેનકુંભકરણવીરપકણનાંમઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગસોરઠ. કુંભકરણસામાલક્ષમણઆબ્યા, મુકીયાંબહુબાણરે; તેસપક્ષ
થાયેગુપ્તતનમાં, પ્રવેશેનિરવાણરે. ૧ અમોઘશરલક્ષમણતણા, વામેકુંભકર
ણનેતનરે; તેઅસુરલેશનવલેખવે, નવક્ષોભપામેમનરે. ૨ જેમપંડીતકેરાવચન
થી, નવથાયખળનેક્ષોભરે; કરેદાનદાતાયાચકને, પણત્રુપ્તિનથાયેલોભરે. ૩
એમકુંભકરણમાનેનહિ, શરલક્ષમણકેરાજેહરે; ત્યારેગદાગ્રહીનેધાયોવિભિષ
ણ, બંધુસનમુખતેહરે. ૪ અલ્યામારિસનમુખએકક્ષણ, તુંઉભોરહેઅનુકુળ
રે; રાવણવિખવેહીનાફળ, તમોસરવચનંરથમુળરે. ૫ એવુંસુણીનેકુંભકર
ણકહે, તુનેવિભિષણધિકારરે; કુળમાંકલંકઉદેથયો, કરવાદહનઅંગારરે. ૬
જેમસિંહનાકુળમાંથાયજાંબુક, એમપ્રગટયોશંડરે, કાયરથધગયોશત્રુશરણે,
લાજનહિતુનેલંડરે. ૭ અલ્યાકુળલજ્જાબ્યુઅમાર, કોણકરેયુદ્ધતુજસાથરે; એ
મકહીધાયોરામસનમુખ, મુદગળગ્રહીનેહાથરે. ૮ ત્યારેધનુશગ્રહીઉઠ્યાતદા,
શ્રીરામરણરંગધીરરે; કુંભકરણસાથેયુદ્ધકરવા, અલ્યાશ્રીરધુવીરરે. ૯ શરચ
હાવીનેશજથયા, શત્રુશુભોલ્યાવાણરે; ઘટઆત્રશુણ્મુજબાણથી, હવેજશેતા
રાપાણરે. ૧૦ ત્રિલોકનેપીડયુંતમોકર્યો, પૃથ્વીનેબહુભારરે; તેદુષ્ટતમનેહણ
વાને, અમોહીધોછેઅવતારરે. ૧૧ મારેરાવણકુળસંહારવું દેવનુંકરવુંકાજ
રે; પછેલંકામાંનિરભેથકી, કરશેવિભિષણરાજરે. ૧૨ એવુંવચનસુણીકુંભક
રણબોલ્યો, સાંભળદશરથતનરે; તુંજન્માતરનોવેરીઅમારો, જાણુંછુંહુંમન
રે. ૧૩ પણમોટાહોયતેમુખનકહે, આપણુંખળસામરથરે, તેઅણબોલ્યારણ
માંવઢે, સાધેપોતાનોઅરથરે. ૧૪ શુંકરેજેહતોનિદ્રાવશ, બાકીદેખાડતખળ
ભારરે; વળીઉજડતત્રિલોકને, કરેસપ્તીનોસંવારરે. ૧૫ એવુંસાંભળીસજથ
ધરામે, મુક્યાંબાણઅપારરે; તેકુંભકરણમુખકરીપહોણ, ગળીગયોતેણીવાર
રે. ૧૬ જેમખીદળમાંહેપ્રવેશે, પછીસર્પનવદેખાયરે; એમકુંભકરણનામુખ
વીધે, સહુબાણગુપ્તજથાયરે. ૧૭ તેરામબાણેઉંદરમાંકરી, અંત્રજળછેદન
રે; પણપીડાકંઠપામેનહી, નથીલેખવતોતેમનરે. ૨૮ એમગળીગયોતેઅસં
ખ્યશર, પણનપામેતેહારરે; એવુંજેઘચિંતાતુરથયા, સહુકંપીતેણીવારરે.
૧૯ ઘટઆત્રધાયોરામઉપર, તુંમરગ્રહીનેહાથરે; તારેદિવ્યશક્તિબાણમંત્રી,
મુક્યુશ્રીરધુનાથરે. ૨૦ પ્રલયઅગ્નિસ્થાપીયો, બાણનેઅગ્રેરામરે; આકર્ણપ
ર્યંતખેચીને, મુક્યુતેણેહામરે. ૨૧ મુદગળસહિતકરછેદીયો, આકાશઉડયોએ
હરે; જેમ ઉર્ગઉડેસપક્ષનલમાં, એમઉડયોતેહરે. ૨૨ પછેખીજેહસ્તેગદાગ્રહી

ધાયોકુલકરણતેઠામરે; ત્યારેસુરજમંત્રલણીને, બીજીબાણમુકયુરામરે.
૨૩ તેબાણેબીજેહસ્તછેદ્યો, સમરથશ્રીઅવિનાસરે; પહોણુમુખકરીધાયોઅ
સુર, જાણેવિશ્વનોઆસરે. ૨૪ બેબાણુમુકીબેચરણુ, છેદીયાશ્રીરધુવીરરે; ત્યા
રેકુલકરણપૃથ્વીપડ્યો, તેવિકળથઈનેશરીરરે. ૨૫ પછેપેટભેરચાલવામાં
ડયું, મુખકરીવિકરાળરે; ધુકાડામારેધુકનાજાણે, પ્રલયઅગ્નીજવાળરે. ૨૬ તે
જવાળેકરીનેકપીદાઝે, પાડતાબહુચીસરે; પછેભીમકાળાઅશરચઢાવી, કા
પ્યાશ્રીજીગદીશરે. ૨૭ તેબાણેકરીનેકુલકરણનું, શિરકર્ચુંછેદનરે; માહાવજર
કરીપરવતતણું, જેમશીખરથાયપતનરે. ૨૮ શીરઅસુરનુંગર્જનાકરતું, ઉ
છેદ્યુંઆકાશરે; વીમાનલઈનેદેવનાડા, પામીમનમાંત્રાસરે. ૨૯ તેમસ્તકલં
કામાંપડ્યું, ત્યારેઅપાયાંબહુધામરે, અનેકરાક્ષસમરણપામ્યા, શીરથક્રીતેઠા
મરે. ૩૦ હવેકુલકરણમરતેથકે, કર્યોદેવેજ્યજ્યકારરે; કરીપુષ્પવૃષ્ટીરામપ
ર, દુદ્દભીનાદઅપારરે. ૩૧ કંઈશેષસૈન્યારહીહતી, કુલકરણકેરીજેહરે; ધ
ણુંભયપામીનાડાસહુ, ગયાલંકામાંતેહરે. ૩૨ સમાચારરાવણનેકહ્યા, જેપામ્યા
મરણમહાકાયરે; ત્યારેસિંહાસનઉપરથક્રીપડ્યો, વિકળથઈનેરાયરે. ૩૩ પછે
રાવણલાગ્યોવિલાપકરવા, દુખધરીનેમનરે; આજબંધુપાખેમહારેસહુ, દીશા
થઈગઈશુન્યરે. ૩૪ તેજાણીનેઈદ્રિજીતઆવ્યો, રાવણકેરીપાસરે; અરેતાતશું
કરવાડ્યો, જેનોજન્મતેનોનાશરે. ૩૫ મૃતલોકમાંહેઅવતરી, નથીચિરણુજી
વીકાયરે; માટેશોકશુકરવાધરો, જેહોનાડતેહોયરે. ૩૬ નરવાત્રરેજ્યારેકુલક
કરણને, માર્યોનિશ્ચેજાણરે; હુંજાણુંહવેકાળવિપરીત, આવિયોનિરવાણરે. ૩૭
માટેક્ષમારાખોપિતાહાવે, ધરોધીરજમનરે; જ્યારેત્યારેજક્તમાંપડે, એકવાર
જતનરે. ૩૮ એમખોધબહુપુત્રેકર્યો, સમજાવ્યોરાવણરાયરે; ત્યારેઆજ્ઞામાગી
પ્રધાને, પછેયુદ્ધકરવાજાણરે. ૩૯ મહાબળીયાસુતરાયના, વળીચારમીત્રીજે
હરે, દેવાંતકનેનરાંતકવળી, ત્રીશીરનામેતેહરે, ૪૦ વળીશકજીતનોકનીષ્ઠબં
ધુ, નામતેનુંઅતિકાયરે; તેચાતુરંગદળસાથેલેઈને, યુદ્ધકરવાજાણરે. ૪૧ વલ
ણુ જ્યારેયુદ્ધકરવાનેરણમાં, રાવણસુતઅતીકાયરે; વળીરાજકુંવરબીજા
તીવણાવળીમીત્રીજેકહેવાયરે, ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંવતવાલ્મીકીનાટકધારા
યાંયુદ્ધકાંડેકુલકરણમર્ણનામએકાનવિશોડધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગસામેરી. ત્યારેમહોદરઅતીકાયચઢીયા, સાથેરાજકુમાર; ચતુરંગસે
ન્યાસાથેલઈને, આવ્યારણમોઝાર. ૧ વાજંત્રવાજેઅતીવણાં, મદગળકરેચી
ક્ષાર; સુરવીરતેસિંહનાદકરંતા, હણહણેતોખાર. ૨ ત્યારેગીદ્વપક્ષીયયોબેશી
અતીકાયકેરેશીશ; તેનેમાનશુકનસુચવ્યા, પણગણતોનથીતેહીસ. ૩ એણું

અસુરનુદળજેઘને, ક પીસૈન્યધાયુતાંહે; વાનરઅસુરનેથવાલાગ્યું, યુદ્ધમાંહે માંહે. ૪ ગીરીવૃક્ષનેપાપાણુવૃષ્ટી, કરેખહુકીશ; તેઆવતાંઝાલેઅસુર, મારતા કરીનેરીશ. ૫ કપિઅસ્થિલેધરાક્ષસતણાં, મારેઅસુરનાશીરમાંહે; તેપુંગીફળ વતથાય, ચુરણફાટેઘટસમત્યાંહે. ૬ વળીક પીકરડેઅસુરકેરાં. નાશિકાનેણું; ત્યાં રૂધીરધારાચાલતી, દળદીસેલોહિતવર્ણ. ૭ દળભંગજેઘનેકોપ્યોજે, નારાંતકરા જકુમાર; રયામકરણતુરીઉપરખેઠો, આવીયોતેણીવાર. ૮ જાણેઉચ્ચીશ્રવાનોવીર, હયમરૂડનાસરખોવેગ; તેનીઉપરરાજકુંવરચઢયો, આવીથયોભેગાભેગ. ૯ જળકતુંવિદ્યુતલતાજેતું, ખડગઝાલ્યુપાણુચોપાસકપીનેમારતોએમકરયુંદળભંગાણુ. ૧૦ એકેધાયેસહજવાનર, મારતોરણમાંહે; તેણેક પીઅષ્ટાદશલક્ષમાર્ચા, કર્યુપરાક્રમતાંહે. ૧૧ એવોઅનરથજેઘને, ધાયોવાળીસુતખળવંત; આકાશમારમ ઉછળ્યો, કરીગરજનાઅનંત. ૧૨ પછેકોધેમારીઅંગદે, એકમુષ્ટીમસ્તકમાંહે; અશ્વસહીતમારીકરયો, ચુરણનરાંતકનેત્યાંહે. ૧૩ ત્યારેમહોદરમહાપાર્શ્વ, ત્રીશીરદેવાંતકનીરધાર; એચારેમળીનેઅંગદઉપર, કરવામાંડયોમાર. ૧૪ એમઅંગદસંકટમાંપડયો, તારેક પીધાયાચાર; નળનીળનેવળીરસભસાથે, ચોથોવાયુકુમાર. ૧૫ તેનળેમારયોમહોદરવળી; નીળેત્રીશીરાજણુ; લીધાદેવાંતકમહાપાર્શ્વના, હનુમંતરશભપ્રાણ. ૧૬ એમઅંગદનેઉગારીયો, મારયાચારેચારઅસુર; અતિકાયતવકોપેચઢયો, વજડાપીયાંરણુતુર. ૧૭ તેરાજકુંવરરથમાંખેઠો, જોડાયાસહજતોખાર; તેનીરશીએકસારથીયે, ગ્રહીછેનિરધાર. ૧૮ ઇંદ્રજીતજેવો પરાક્રમી, અતીકાયસ્થુળશરીર; તેયુદ્ધકરવાઆવીયો, સિંહનાદકરતોવીર. ૧૯ ત્યારેતેનીસામાગવાક્ષગવય, શરભમુકુંદનેમચંદ; અતીકાયઆવતોઆંતરીને, યુધ્ધકરેમહાદ્વંદ, ૨૦ તેસરવનેમુરછીતકરીચાલ્યો, આમળઅલીરામ; સારથીનેકહેહાંકરથ, જ્યાંહોયેલક્ષમણુરામ. ૨૧ આવતોજેઘનેવીલીપણુને, પુછ્યુંશ્રીરઘુવીર; આકોણુઆવ્યોરથમાંખેસી, યુધ્ધકરવાધીર. ૨૨ ત્યારેવીલીપણુકહેરાવણુકેરો, કુંવરએઅતીકાય; મહાપરાક્રમીખળવંતછે, વાનરે નહીજતાય. ૨૩ આરથઆપ્યોછેબ્રહ્માયેજે, અભેદવજરસ્વરૂપ; એવુંવચન સુણીને, રામચરણેનમ્યાપનંગભુપ. ૨૪ આજ્ઞામાગીરામની, સજય્યાલક્ષમણુવીર; અતીકાયસાથેયુધ્ધકરવા, ચાલીયારણુધીર. ૨૫ ધનુષપરસંધાનકરી સૌમીત્રીમુકેખાણુ; તેઆવતાંઅતીકાયછેદે, શરેશરનીરવાણુ. ૨૬ રાવણુતણો સુતપરાક્રમી, અસ્ત્રવિદ્યાએસમરથ; લક્ષમણુજેજેખાણુમુકે, કરેતેતેવ્યથ. ૨૭ અતીકાયનેલક્ષમણુતણું, થયુયુધ્ધદારણુત્યાંહે; શ્રોણીતનીસરીતાવહી, થયોસંગમસાગરમાંહે. ૨૮ ધણુંખળદીઠુંઅતીકાયનું, કોપ્યાઅનંતઅપાર; બ્રહ્માસ્ત્રશરસંધાનકરીને, મુકીયોતેણીવાર. ૨૯ જેમમલયકેરીવીજયમકે, એમ

આદ્યુખાણુ; તેખાણુથીઅતીકાયનુંશીર, છેદીયું નીરવાણુ. ૩૦ તેસમેકપી
સેન્યાવિશે, વરતીયોજ્યજ્યકાર; અસુરકેડસૈન્યનાહું, ગયુપુરમોઝાર. ૩૧
સમાચારજાણ્યોદશમુખે, અતિકાયકેડમરણુ; ત્યારેમુરછાઆવીરાયને, ખેદથી
પડીયોધરણુ. ૩૨ ઘણાપુત્રમીત્રજમાત્ર, શુરામરણુપામ્યાજેહ; રાયતેનેસંભા
રીને, રૂદનકરતોતેહ. સાવધાનકરીયોઇંદ્રજીતે, રાવણુનેતેણીવાર; પછીધીરજ
આપીયુદ્ધકરવા, ચઢ્યોસતિકુમાર. ૩૪ ચતુરંગશેન્યાસાથલીધી, કર્યુરકતેસ્ના
ન; રકતભુષણુરક્તઅંખર, કર્યાતનપરીધાન. ૩૫ પછેશક્તીકેરોહવનકરીયો
કુંડરચીરણુમાંહે; શરશવમંત્રીહોમીયા, મદમાંસઘણુંવળીત્યાંહે. ૩૬ રણુદે
વ્યાનેકરીપ્રસન, ભોગસમીપ્યાખડુરીત; વાજ્રપહુવજડાવીયાં, યુધ્ધેચડ્યો
ઇંદ્રજીત. ૩૭ વળણુ. ઇંદ્રજીતચડીયોયુધ્ધકરવા, બેઠોરથમોઝારરે; ચ્યારેપાસે
કોટરચીયો, સેન્યતણોનિરધારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા. નાટકધા
રાયાંયુદ્ધકાંડેસંગ્રામેયુદ્ધાર્થેઇંદ્રજીતગમનનામવીસતીતમોઅધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગમારૂ. આખ્યાઇંદ્રજીતરણુમાંહે, રઘુવીરનુસૈન્યછેજ્યાંહે; તારેકપીદળ
થયુસાવધાન, મારોમારકરેખળવાન. ૧ ચારેપાસેકપિયેઘેરો, અકળાયોસુત
રાવણુકેરો; મુખેબોલતાજ્યજ્યરામ, મારેવૃક્ષગિરિતેઠામ. ૨ ત્યારેઅદર્શથયો
ઇંદ્રજીત, કરતોઆકાશેજધનેઅનીત્ય; ત્યારહીમુકેખાણુઅપાર, જાણેઅખંડમે
ધનીધાર. ચારેપાસેકપીસહુજેય, તેનેદેખતુનથીકાય; આવેવીજળીસરખાં
ખાણુ, છેદેકપીનાશીરપદપાણુ. ૪ કોટીવાન્નરપામ્યામરણુ, પડ્યાનીરજીવથ
ધનેધરણુ; ત્યારેવરત્યોહાહાકાર, બળિયોમેવનાદઅપાર. ૫ શતખાણુમુક્યાં
ઇંદ્રજીત, ખીલ્યારામનેલક્ષ્મણુસહિત; કરમાંથીપાડ્યાંશરાસન, પડ્યામુરછી
તથઇભગવાન. ૬ જણુવીમનુષલીલાતેઠામ, જેઅભેદછેઆત્મારામ; વળીમુ
ક્યાંઇંદ્રજીતેખાણુ, લીધાઅનેકવાન્નરનાપ્રાણુ. ૭ અષ્ટાદશખાણુસુગ્રીવપાડ્યો
છખાણુગંધમાદનતાડ્યો; ખારખાણુરશભનેમચંદ, નીળનેખાણુમાર્યાદ્વંદ. ૮
રૂક્ષપાળનેમાર્યાસાત, કર્યોખટખાણુનળનેપાત; ગવયગવાક્ષઅંગદજેહ, પા
ડ્યાત્રણુખાણુકરીતેહ. ૯ દધીમુખશરભનેદ્વાદશતન, સોળખાણુપાવકલોચન;
ચૌદખાણુસુક્ષેણુકેસરી, હેમકુટનેવેંચોત્રણુકરી. ૧૦ સુમુખદુરમુખનેજેતીમુ
ખ, દશખાણુપમાડ્યાતેનેદુખ; ગૌરમુખનેપાડ્યોચારખાણુ, પંચશરેદધીમુખ
નિરવાણુ. ૧૧ કર્યામુરછીતસહુકપીમાત્ર, પડ્યાભુમિશિથળથયાંગાત્ર; કરી
સકળસૈન્યમુરછીત, ઉતર્યોભોમીઉપરઇંદ્રજીત. ૧૨ પાખ્યોવિજ્યજીતીનેરા
મ, ઇંદ્રજીતેકર્યુએત્રુકામ; વજડાખ્યાંવાજ્રઅપાર, આખ્યોલંકામાંસતિનોકુ
માર. ૧૩ ઉઠીરાવણુપુત્રનેબેટયો, તાપખંધુમરણુનોબેટયો; સાખાશકર્યુરૂકા

મ, પુત્રરાખ્યુ તે માંનામ. ૧૪ એમરીઝયોરાવણરાય, હવેસુવેલુયેશુથાય; ક
પીસૈન્યપડયુસહુજેહ, તેમાંડિગર્થાબેજણુતેહ. ૧૫ એકવિભિષણુનેહનુમંત,
ચિરંજીવીએબેખળવંત;તેબેઠાઆવીરામનીપાસ, દેખીવિપરીતથયાછેઉદાસ.
૧૬ રામલક્ષ્મણનુજેઠસુખ, મનમાંવણુપામ્યાહુખ; પછેમુકીમનનીધીર, રા
વાલાગ્યાતેખન્યોવીર. ૧૭ નિસ્યેઆવ્યોભાઘવિપરીતકાળ, પડિયાજ્યારેર
ધુકુળખાળ; એમબેજણુસોચેઆપ, કરેવિવિધપ્રકારેવિલાપ. ૧૮ એમકરતાં
નિશાથઘજ્યારે, ગયાસૈન્યમાંમાઝતીત્યારે; જોયાસરવકપીનેહલાવી, થાંક્યા
નામદેઘને બોલાવી. ૧૯ પડયાસરવેથઘનેઅચેત, તેમાંજાંબુવાનસાવચેત; તે
નેબેઠોકર્થોખળવંત, રીંછપતિકહેહોહનુમંત. ૨૦ ભાઘસુખીછેલક્ષ્મણરામ,
કહોબેઠાછેકેણુઝામ; એતુસુણીરિયામાઝતતન, બોલ્યાગદગદથઘનેવચન.
૨૧ શુંપુછોછોમુનેજાંબુવાન, સૈન્યસહિતપડયાછેભગવાન; મનુષ્યલીલાક
રીરધુરાય, હવેકરવોકવણુઉપાય. ૨૨ એનાંવચનસુણીરક્ષરાજ, આવ્યાજ્યાં
વિરાજેમહારાજ; તણેજણુમળીબેઠાપાસ, જોઘરામનેમુકેનિશ્વાસ. ૨૩ વિભિ
ષણુનેવાયુકુમાર, રક્ષપતિમગીકરતાવિચાર; કહોભાઘહવેકરવુકેમ, સાધોસ
મયથાયેસુખજેમ. ૨૪ વળતાબોલ્યારીંછપતીત્યાંહે, જોસાવેદ્રોણાચળઆંહે;
તેનીઔપધીપવનપસાર, ઉઠેસકળસૈન્યનિરધાર. ૨૫ અહીંથીચોજનછેકોટી
ચાર, ક્ષીરસિંધુનીપેલીપાર; તેઆવેનિશામાંઆઝર, તોસરેઅર્યનવલાગેવાર
૨૬ એતુસુણીઉઠ્યાવાયુતન, થયાસત્વરબોલ્યાવચન; ત્રણપહોરમાંલાવુદ્રો
ણાચળ, રામકપાનુછેમુજમાંખળ. ૨૭ તમોરક્ષણુસહુનુકરજે, આવેઅસુરતેને
સંહરજે; ઘણીધીરજધરજેમન, પ્રાણપતિનુકરજેજતન. ૨૮ વળણ. પ્રાણપ
તિનુજતનકરજે, ધરજેમનમાંધીરરે; એતુકહીદ્રોણાચળલેવા, ચાલ્યાહનુમં
તવીરરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીતેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાં ઉઠંદ્રજીતે
નરામસેનામુછાનનામએકવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગમાઝ. હવેદ્રોણાચળલેવાનેકાજે,કુદયોવાયુતન;આકાશમારમજ્યછેઉ
ડયો, ભયનથીધરતોમન ૧ રામનામનુંસ્મરણુકરેમુખ, મારેમનોમયક્ષણ;
નિશાવિશેનીરભેથકીજતા, વજરદેહીવિકરાળ. ૨ સમુદ્રસરિતાદ્વિપગિરિતે,
ઓળંધતાતેણીવાર; મનથીઅદકોવેગછેજેનો, એવોવાયુકુમાર. ૩ પછેદ્રોણા
ચળનેપાસેઆવીને, ઉભાશ્રીહનુમંત; તેપરવતનેચીંતવીયોપોતે, લેવાનેખળ
વંત. ૪ જેમઅંબુનિધિનેઅગસ્તચીંતવે, તસ્કરનુપભંડાર; જેમકુઝારપાણીવૃ
ક્ષચીંતવે,ભુવતીરૂપનેજર. ૫ એમદ્રોણાચળનેચીંતવેકપીવર, સ્તુતિકરતાકર
જેડ; તુંપરઉપકારીપરવતછે, માટેપુરઅમારાકોડ. ૬ તુજનામસ્મરણુથીરોગ

જનાસે, ત્રાસેતનપરિતાપ; હુંયાચકતુજનેયાચવાઆગ્યો, માટેઅઉશધીમુજને
આપ, ૭ જેજગદોદ્ધારકરામલક્ષ્મણ, થયામુછિતસૈન્યસહિત; તુજનેજશઆપ
વાનેકારણ, લીલાકરીછેઅજીત. ૮ એમહનુમતેધણીકરીપ્રાર્થના, ત્યારેબોલ્યો
ગિરિદ્રોણ; પ્રત્યક્ષમુરતીથઈનેકહે, અલ્યાતુ મરકડછોકેણ. ૯ દેવનેદુર્લભઐટપ
ધીમારી, તેતુનેકેમઅપાય; જનહિઆપુકેણછેએવા, લક્ષ્મણનેરધુરાય. ૧૦
એવુંસાંભળીકપિવરકોપ્યા, બોલ્યાકોધવચન; અલ્યાજડબુદ્ધિપાપાણુરદે, કં
ધજ્ઞાનનથીતુજમન. ૧૧ જેમવાયસનેવિવેકનહિ, મધપાનીનેતત્ત્વવિચાર; જે
મદ્યાનહિનિરદેહીસકને, વ્યસનીનેઆચાર. ૧૨ ધરમશાસતેભ્રષ્ટનજણે, મુઠ
નીવિદ્યાભ્યાસ; જરનેશીખપણનેધર્મશુ, કપટીનેવિશ્વાસ. ૧૩ એમતુનિર્દય
જડનથીજણતો, રામકામનુંહેત; માટેહવડાંતુનેચુણીકરીનાંખ, શિક્ષાકરૂઅચે
ત. ૧૪ એમકહીપછેપુંછવધાર્યું, પ્રત્યડવઠાકાર; શેષનાગનાજેવુંકરીને, બાંધ્યો
ગિરિતેણીવાર. ૧૫ પછે મુળથડીઉખેડીલીધો, દ્રોણાચળહનુમંત; આકાશમા
રગલેઈનેચાલ્યા, ઉછળતાબળવંત. ૧૬ જેમજળકેકાંતીસુદામાપરવત, રવીમં
ડખરથસાજ; જેમકિરગપતિકિરવીલેઈઉઠે, એમઉડ્યાકપીરાજ. ૧૭ જ્યારેએ
કપહોરરજનીરહીત્યારે, આવ્યાસુબેહુજ્યાંહે; તેસમેશીતપ્રભંજનછુટયો, પ્રસ
ર્યોસનામાંહે. ૧૮ દ્રોણુઓપધીનોવાયુલાગ્યો, સૈન્યઉઠ્યુતેણીવાર; શ્રીરામલક્ષ્મ
ણસાવચેતથયાને, વરત્યોજયજયકાર. ૧૯ સર્વનાઅંગનવિનથયાં, તલમાત્ર
રહ્યોનહિવાય; ત્યારેઅરૂણઉદયત્યાંસભાકરીને, બેઠાશ્રીરધુરાય. ૨૦ તેમારૂતી
મુઠીઆગ્યાપુર્વસ્થળ, દ્રોણાચળનેત્યાંહે; આવીમહાવીરેસાંષ્ટાંગકર્યા, શ્રીરધુપ
તિમેઠાજ્યાંહે. ૨૧ શ્રીરામેઉઠાડીઅંજનીસુતને, ચાંચ્યોરૂદ્રયાસાથ; ધન્યધન્યક
હીઆશિષદીધી, મસ્તકમુકયોહાથ. ૨૨ પ્રાણુદાતારથયોતુસહુનો, સાંભળહોહ
નુમંત; તુજવીનાકેણસાહેકરે, આરણમાંહેબળવંત. ૨૩ ત્યારેકરજેડીનેકહેઅં
જનીસુત, સમરથશ્રીરધુરાય; એસરવતમારીકપાનુંબળછે, મુજથીકંઈનવાથ
ય. ૨૪ એમઅંજનીસુતનાંવચનસુણીને, પ્રસનથયામોરાર; સરવકપીજનઆ
ણુંદપામ્યા, કરતાજયજયકાર. ૨૫ વળણ વરત્યોજયજયકારરે, સહુકપીભે
ટયાહનુમંતને; વળીશ્રીમુખેનુગદાધાર, વખાણેવણુબળવંતને. ૨૬ ઇતિશ્રીરામ
ચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેહનુમત્તદ્રોણાચળોપધ્યારામસેના
છાનિવારણોનામદ્વાવિશતીતમોઅધ્યાય. ૨૨

અધ્યાય ૨૩.

રાગધનાશ્રી. હનુમતેકરીયુઅદ્ભુતકાજી, ત્યારેવાત્રરપ્રત્યેબોલ્યાક
પીરાજી; સહુઅંજનીલગાડાલંકામાંઆજી, એવુંસુણીઉઠ્યોકીશસમાજ
જી. ૧ ઢાળ. સમાજકપીનોચાલીયોમુણીસુગ્રીવકેરૂવચન, કોટઓળંધીપ્રવેશ

પુરમાંહેસહુકપીજન. ૨ દેવદારકેરાંવૃક્ષકરમાંગગનચુખીતજેહ, તેસજગા
 વીકપીકુટીયાકોટાનકોટીતેહ. ૩ ઘણેવાયુવાયેતેસમેલકામાંલાગીલાય; સહુ
 લોકહાહાકારકરતાકુળાહજખહુથાય. ૪ તેજાણરાવણનેથયુત્યારેખેદપામ્યોમ
 ન, જેદ્રોણાયજહનુમંતલોચ્યોકરયાસહુસજવન. ૫ વળીવાનરઆવ્યાલંકા
 માંખાજવામાંડયાધામ, એઉજડકરશેપુરસકળકોનહિરહેઆઠમ. ૬ રાજકું
 વરનેઆજ્ઞાકરીજંઘનેમજંઘનેવિરૂપાક્ષ, તેતત્પરથધનેચાલિયાવળીકોઢનેન
 ચોણીતાક્ષ. ૭ વળીકુંભકરણનાપુત્રખેજેનુકુંભનિકુંભએવુંનામ, પરજન્યા
 અમુકીઅગ્નિસરવેસમાવ્યોતેઠમ. ૮ પછેખાણમારીસર્વવાનરકાઢયાપુરથીખ
 હાર, રણમાંહેઆવીરાક્ષસેયુદ્ધઆરંભ્યુતેઠાર. ૯ ઘટઆત્રનેપુત્રેતદારણમાંકર્યું
 યુદ્ધધોર, મારવામાંડયુકપીદળત્યારેધાયોભાનુક્રીશોર. ૧૦ કુંભનાકરમાંથક્રી
 લીધુંસુગ્રીવેકોડડ, કરીગર્જનાપછેભંગક્રીધુંધનુષનાખેખંડ. ૧૧ સુગ્રીવકુંભ
 નેથયુપછેમલયુધ્ધમહુરતએક, પદપડધાયેમેદનીકપેમારેધાયઅનેક. ૧૨ સુ
 ગ્રીવેમાર્યોકુંભનેધાયોનિકુંભતેણીવાર, આવતોરોક્યોતેનેકર્યુંયુધ્ધપવનકુમાર.
 ૧૩ નિકુંભનાશિરવિશેમારીમુઠીએકહનુમંત, તતકાળપામ્યોમરણુતેએમહ
 ણ્યાઅસુરખજવંત. ૧૪ રાજકુંવરસર્વેઆવ્યાતાઘણારાક્ષસલેધનેજેહ, હનુ
 મંતસુગ્રીવેમળીનેસરવમાર્યોતેહ. ૧૫ તેખખરજાણીરાવણેત્યારેમોકલ્યાત્રણ
 વીર, વીશાલાક્ષનેમકરાક્ષનામેઅક્ષએરણધીર. ૧૬ તેરાક્ષસેયુધ્ધકર્યુંદાણુકો
 પીયાશ્રીરામ, મહાખાણમુક્રીત્રેણેજણનેમારિયાતેઠમ. તેપુઠેચઢીયોશઠજીતર
 ચ્યોકુંડરણમાંજણ, તેણેહોમકરીનેઉપજવીએકઠતિકાનિરવાણ. ૧૮ તેઠતિ
 કાનીઉપરખેઠોપરાક્રમીઇંદ્રજીત, આકાશમારગજધરહયોકરતોતેયુધ્ધઅમીત.
 ૧૯ તેનીખાણવૃષ્ટીચેકરીઘણાકપીપામ્યામરણ, કોહોનાહસ્તશિરચરણતુટે
 નાસીકાનેકરણ. ૨૦ જ્યારેઇંદ્રજીતેકપીદળકરવામાંડયુંસંધાર, ત્યારેલોકપ્રા
 જેશેકહ્યુંઆવીરામનેનિરધાર. ૨૧ અંગીરાસ્ત્રેકરીઠતિકાનેછેદોશ્રીમહારાજ,
 મેધનાદમાનેહારજેવળીથાયત્યારેકાજ. ૨૨ તેસુણીરામેમુક્રીયુઅંગીરાસ્ત્રકેર
 ખાણ, તેરામખાણેઠતિકાખળીભસ્મથધનિરવાણ. ૨૩ ઇંદ્રજીતતવકોપેચઢયો
 સીંહનાદક્રીધોધોર, બ્રહ્માંડસર્વખળભલ્યુગયોબ્રહ્મલોકેસોર. ૨૪ પછેવૃષ્ટીકર
 તોશરતણીનભમાંરહીખજપુર, અંધકાર અતિશેઆવર્યુંતેણેદેખાયનહિસુર.
 ૨૫ કોટાનકોટીકપીકેરોકર્યોરણસંધાર, અષ્ટજુથપતિમુરછિતકર્યાત્યારેકોપ્યા
 જુગદાધાર. ૨૬ કોડડસજકરીશરચઢાવ્યોરામરણુરંગધીર, ઇંદ્રજીતસાથેયુધ્ધ
 કરવાઉભાશ્રીરધુવીર. ૨૭ એકખાણમુક્રીસઠજીતનું, ધનુશકાપ્યુરામ; ખીજુ
 માર્યુંમુગટમાં, પૃથ્વીપડ્યોતેઠમ. ૨૮ કારમુકત્રીજુમુક્રીયું, રાવણીઉપરજેહ;
 તેખાણકેરીજપટથી, તતકાળઉડ્યોએહ. ૨૯ મુરછિતથધજધનેપડ્યો, ઇંદ્ર

જીતલંકામાંહે; સાવચેતથઈનેઉઠીયો, પછેકપટરચીયુંત્યાંહે. ૩૦ તેણેમાયામ
યનિરમાણુક્રીધુંજનક્રીનુરૂપ, કનકરથમાંબેશાડી, અલંકારચીરઅનુપ. ૩૧
એવુકપટરચીનેઆવાયો, રણમાંહેઅસુરકુમાર; આવતોનેધગીરીલેધધાયો,
જેરૂદ્રનોઅવતાર. ૩૨ હનુમંતજાસેગયા, ઇંદ્રજીતઉભોજ્યાંહે; વાયુપુત્ર
નેતવદેખાડી, કરત્રીમસીતાત્યાંહે. ૩૩ અહ્યાનેકપીતુજઈષ્ટદેવી, જનકત
નયાજેહ; એઅંગનારધુવીરની, મુજપિતાલાવ્યોતેહ. ૩૪ અમારાકુળનોક્ષેક
ર્યો, સહુઅસુરનોસંધાર; જતુધાનકુળવનદહનકરવા, અગ્નિશિખાએનાર.
૩૫ કુંભકરણુઆદેનિશાચર, એણેકર્યાભક્ષણુજણ; એકત્યાપ્રગટીત્રેતાજીગ
માં, ભોગલેવાનિરવાણ. ૩૬ તેમાટેનેકપીમારૂએને, ટાણુઅસુરબુદ્ધખ; એક
ળહકારીણીનોવધકરતાં, થાશેએમનેસુખ. ૩૭ એમકહીવચનરાવણસુતેઅ
જ્યું, ખડગનીજકરમાંહે; કરત્રીમસીતાતણોવધકર્યો, ઇંદ્રજીતેત્યાંહે. ૩૮ તેદેખા
ડયુંહનુમંતને, રામનેજઈકહેઆજ; જેજયઉઠીઅયોધ્યામાં; હવેશુંછેકાજ.
૩૯ એવુંજેઈનેહનુમંતજીયે, સત્યમાન્યુત્યાંહે; સીતાતણોવધદેખતાં, પડયાવી
કળપૃથ્વીમાંહે. ૪૦ ઇંદ્રજીતત્યાંથીગયોપુરમાં, કરીકપટપ્રકાર; મારૂતિમુર
છિતથઈપડયા, દેહસુધીનહિલગાર. ૪૧ વળણુ. દેહેસુધીભુલ્યામારૂતી, દા
ણુએકરહીમુછાયરે; પછેસાવચેતથઈનેબેઠા, ત્યારેરૂદનકરેકપીરાયરે. ૪૨ ઇ
તીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુધ્ધકાંડેઈંદ્રજીતેનકત્રિમસીતા
હનનાનંતરંમારૂતીમોહોનામત્રયોવિંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગવેરાડી. હવેકરત્રીમસીતાનોવધજેઈનેમારૂતીકરતારૂદન, હુંસમાચાર
શોકહીશરામનેએમશોચતામન. ૧ મેંધણાકામકરીહરખપમાડયાપ્રસનકર્યા
શ્રીરામ, સીતાશોકહરણુરધુપતિયેપાડયુંમારૂનામ. તેઆસમાચારમેકેમકહેવા
શેશોકસિંધુનીવાત, એમશોચનાકરતારામનીપાસેઆવ્યામારૂતજાત. ૩ ઉભા
રહ્યાઆવીઅધોવદનેનેત્રેઆંસુધાર; ત્યારેસરવકપીથયાવ્યાકુળજેઈનેદુખીયા
પવનકુમાર. ૪ પછેચિંતાતુરથઈરામપુછેમારૂતસુતનેવાત, હેપ્રાણુસખેતુને
શુંદુખપ્રગટયુતેકહેમુજનેજ્ઞાત. ૫ ત્યારેમારૂતસુતકહેઈંદ્રજીતેકર્યો. જનકીનો
વધઆજ; રણમાંલાવીનેમુજદેખતાં, ક્રીધુકુડુકાજ. ૬ એવુવચનસાંભળીઅ
જઅજીત, સુખસીંધુઆત્મારામ; તેમાનુશીલીલાજણાવામાટે, કલેશકરતા
આમ, આંસુયોધારાંઆહ્યાંનેત્રમાંપ્રગટયોશોકઅપાર; રધુપતિરોતાંરોયાસર્વ, વ
રત્યોહાહાકાર, એકેકાળેશોકઉછળ્યોદુખનોદરિયોપુર; કહેતાકંઠીતથાયકવીની
વાણી, રોકાયેઉર. ૯ એમશોકસાગરમાંણુડયાસર્વ, રૂદનકરેરધુવીર; ત્યારેધી
રજઆપીનેસમજાવે, લક્ષ્મણજીરણુધીર. ૧૦ હેઅહ્યાંડનાયકપુરણુઅશુકર

વા, ધાર્યોછેશોશોક; જેનોઆકારખંધાયોતેજય, નાશવંતસહુલોક. ૧૧ માટે
 વિરેકવન્દ્રગ્રહીનેમોહગીરી, ચુરણકરોમહારાજ; આપનાગુરુએજ્ઞાનકહ્યુંછે,
 તેવીચારોઆજ. ૧૨ તમોસરવદેવનાદેવપરિબ્રહ્મ, આનંદમુરતીવેદ; માયાનો
 સજ્જમહોયનતમને, એલીલાનાટકભેદ. ૧૩ તમથડીજનકી અજગાંકયાંછે.
 પ્રભાદીપનીજેમ; કનકકાંતીજેમસુર્યકીરણ, વળીદેહનેછાયાતેમ. ૧૪ તેકદપાં
 તકાગેથાયનઅજગી, એમજાણોસીતાય; જગતપિતાજગદીશતમોછે, એછે
 જગતનીમાય; ૧૫ એમછાશક્તિતમારીસીતા, તેકેમથાયેદુર; જેદ્વંતભાવઆ
 રોપેતેને, જાણવાસુરખસુર. ૧૬ માટેશોકસુકીનેધીરજરાખો, હણોરાવણને
 આજ; બંધીપડ્યાતેદેવછેપાવો, દુખટાળોમહારાજ. ૧૭ એમભોગીદ્રેવણાં
 વચનકહ્યાં, જેવાંવિવેકસિંધુરતન; તેસુણીનેરુપતીજેઘરદ્વાછે, કરીનેનીચું
 વદન. ૧૮ ત્યારેવિલીપણેપોતાનોમીત્રી, મોકલ્યોહતોઅશોકવન; તેસીતાની
 સુધજેઘનેઆવ્યો, જ્યાંખેઘનુમણવન. ૧૯ તેપ્રધાનશ્રીરધુવરનીસાથેપોલ્યો
 હશીનેવાણ; સરવસભાસાંભળતાંકહેછે, સુણીયેપુરૂપપુરાણ. ૨૦ મહારાજસુ
 ખીછેજનકનંદની, અશોકવનમોઝાર; તાલેત્રિજગાનકરેછે, ચરીત્રતમારાંસા
 ર. ૨૧ ત્યારેરામેવીલીપણસામુજેયું, વચનસુણીનેતેહ; પછેવીલીપણકહેએ
 વાતખરીછે, એમાંનહિસદેહ. ૨૨ એમીત્રીનેમોકલ્યોતોમે, જેવાકારણત્યાંહે;
 તેક્ષેમકુશળતાજેઘસીતાની, પાછોઆવ્યોઆંહે. ૨૩ તેમાટેસુખીછેજનકનંદની,
 અશોકવનમાંજણ; એવાતજેકંઠનુહીહોયતો, તમારાપદનીઆણ. ૨૪ એઘંદ્ર
 જીતનીમાયાજાણો, મોહપામેજેઘલોક; હનુમ તેદીકું એકરત્રીમ; મીથ્યાસરવેકોક.
 ૨૫ એવાંવીલીપણકેરાંવચનસાંભળી, હરખ્યાનુગદાધાર; સુમીત્રીસાહતક
 ખીઆનંદપામ્યા, વરત્યોજયજયકાર. ૨૬ વખાણ્યોવીશ્રવવાસુતનેત્યાં, શ્રીમુખે
 શ્રીરધુવીર; અરેભાઘઆમહાદુખમાંતમો, આપીધારણધીર. ૨૭ એવીઘંદ્રજીતની
 અટપટીમાયા, જાણીશ્રીરધુનાથ; તેનામરણતણાવીચારજપુછે, ગ્રહીવીલીપણ
 નોહાય. ૨૮ અરેવીલીપણકહેએકેમમરશે, રાવણસુતખજવન, એવિદ્યાવંત
 માયાવીવણોછે, એચિંતામુજમન. ૨૯ વિલીપણકહેજેણેખારવરસ, તજ્યાં
 હોયનીંદ્રાનેઅહાર; ચૌદવરસપાળ્યુહોયજેણે, બ્રહ્મચર્યનિરધાર. ૩૦ એવોપુરૂ
 પજેહોયઆસમે, અમોવઘંદ્રજીત; તોતેનીસ્યેજીતેએને, તેથીમરેઘંદ્રજીત. ૩૧
 વળીસુણોનાથએકવાતમર્મની, તેમવેછેવીચાર; મેંચર્યાજેવડાવીએની, હ
 વડાંઆણીવાર. ૩૨ એકનીકુંભજાદેવીછેએની, ઘટમાતનીરવાણ; મેધનાદ
 બેઠેતેમદિર, સાધનકરવાજણ. ૩૩ તેનીકુંભજાનાદેવજામાંહે, કુંડરચ્ચોછે
 ત્યાંહે; મલીનમંત્રજપીહોમકરે, આપેઆહુતીતેમાંહે. ૩૪ તેકુંડમાંહેથીરથ
 નીકળશે, અશ્વસારથીસહીત; તેરથપરઆરૂઢથશે, પછેનહીમરેઘંદ્રજીત. ૩૫

એચારવારજયપામીગયોવળી, હોમપુરણથશેઆજ; પછેકોઈથપ્રીમેધનાદ
મરેનહિ, સત્યકહુમહારાજ. ૩૬ માટેહોમતણોવિધ્વસકરો, જઈઉતાવળાઆ
વાર; વળીપુર્વેકહયોતેવોપુરૂપહોયતો, મરેરાવણુનોકુમાર. ૩૭ વળણ. કુમા
રરાવણુનોમરે, જોહોયપુરૂપએવોધીરરે; એવાંવચનસુણીનેલક્ષમણસામુ, જો
યુંશ્રીરધુવીરરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીડીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે
ઈંદ્રજીતસ્યની કુંભજારાધનેવિદ્યાર્થ શ્રીરામવીલીપણુસંવાદોનામચતુરવિંશો
અધ્યાય ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગમારૂ. લક્ષમણસામુજેયુરધુનાથ, ત્યારેઉઠીનેજોડ્યાહાથ; બોલ્યાસુ
મીત્રસુણોમાહારાજ, આપોઆજ્ઞામુજનેઆજ ૧ તમારીકપાયેનીરવાણુ, આ
જોડેઉઈંદ્રજીતનાપ્રાણુ; લક્ષમણેવ્રતપાળ્યુંછેજોહ, રામજાણેછેસરવેતેહ ૨ માટે
આજ્ઞાઆપીરધુનાથ, લખમણનેશીરમુકયોહાથ; ખતાવીઅસ્થમંત્રનીજીતકત,
રૂદેયાંપીમોલ્યાસ્નેહેયુક્ત. ૩ કરજોઈંદ્રજીતવંધકાજ, વહેલાવળજોજયપામી
આજ; એવુંશુંણીલખમણશીરનામી, આલ્યારામકપાખળપામી ૪ સાથે
વિભિષણનેહનુંમંત, મયદશરભનેજાંયુવંત; કણુસકેશરીદ્વીવીધનીઆદ,
આલ્યાકપીકરતાસિહનાદ ૫ પંચકડણુનીકુંભજાકેરો, તેદેખાડયોવિભિષણે
નેરો; અંગદઉપરમેઠાસુમીત્ર, ઉડ્યાઆકારોવિર્ગવિચીત્ર ૬ થયાઆગળલંકા
રાય, પુઠસહુકપીઆલ્યાખય; તેનીકુંભજાકેરેસ્થાન, સપ્તદુરગછેવજરસમા
ન ૭ નયખારણેગિરિમોઝાર, ઘણુસૈન્યમુકયુંછેતેઠાર; રચ્યુંછેતેદેવળગિરિકો
રી, તેમાંઆસુરીદેવીકઠોરી ૮ કરેઅનેકજીતરક્ષાય, તેઓળધીનેકપીવરજ
ય; સરવેઆવ્યાદેવીનેભોવન, બેઠોહીઠોરાવણુનોતન ૯ રકતોહકેકર્યુંછેસ્નાન,
રક્તવસ્ત્રઅગેપરીધાન; સપ્તશખપાથરીયાંત્યાંહે, વજરાસનકરીબેઠોતેમાંહે
૧૦ આપેઆહુતીવિપ્રનુંમાંસ, અસ્થિમાળાકઠેઅવતંસ; મૃતસર્પવીંટયાછેમા
થેદ્વિજ્ઞંતનોશરૂવોગ્રહયોહાથે ૧૧ તેણેહોમકરોકુંડમાંહે, મલીનમંત્રજપેછેત્યાં
હે; થયોપુણાહુતીસમેજ્યારે, રથઅરઘોનીકજોત્યારે ૧૨ એટલેઆવીપહોઆ
હનુમંત, પ્રાકમકર્યુંમહાખળવંત; પાછળભુતરહ્યાંતાંજોહ, પુંછજાપટેઝૂડયાતેહ
૧૩ કુંડઉપરવાયુતન, મોટોપરવતકરીયોપતન; કુંડવિધ્વંશકરીયોતેણીવાર,
અગ્નિવીખરાયોનિરધાર ૧૪ રશભધરમતણોઅવતાર, તેણેપાત્રકેડયાંતેઠાર
કુંડમાંહેકર્યાંમળમુત્ર, અકળાવ્યોઘણુસતીપુત્ર ૧૫ પામ્યોએઈંદ્રજીતએવ,
શુકોપ્યાઆજઆરાધદેવ; દીઠાવાત્રરકરતાવિરોધ, ત્યારેઉડ્યોઆણીમનકરોધ
૧૬ કરવામાંડયોકપીયેમાર, રૌલવૃક્ષનેમુષ્ટિપ્રહાર; મેધનાદેમગાવ્યોરથ, બેઠોતે
નીઉપરસમરથ ૧૭ સાથેલીધુસૈન્યઅપાર, નિકુંભજાથીનિકળ્યોખહાર, દીઠા

લક્ષમણને સંનિધસહિત, રીશેરાતોથયોઈદરજીત ૧૮ ત્યારે કરવામાંડયુંયુદ્ધ,
 ઈંદરજીતસુમીત્રીવીરધ; પામ્યારાક્ષસમરણઅપાર, થયોઅનેકકપીનોસંધાર
 ૧૯ મુકેલક્ષમણજેજાણ, તેછેદેમેઘનાદપ્રમાણ; ઈંદ્રજીતતણાશરજેહ, છેદી
 નાખેછેલક્ષમણતેહ ૨૦ થાયયુદ્ધસંધારસમાન જીવેદેવચઢીનેવિમાન; કાપ્યો
 રાવણીકરીનેરીશ, મુકયાંઅનેકબાણતેદીશ ૨૧ લક્ષમણઉપરઅખંડધાર, ૨
 વીઠાંકયોથયુંઅંધકાર; પછેકાપ્યા રામાનુજત્યાંહે, દીવ્યબાણમુકયાંરણુમાંહે
 ૨૨ શરખળછેદીતતખેવ, ભેદયુરાવણીનુંતનએવ; થયોત્યારેસુરજનોપ્રકાશ
 કર્યોસકળનારાયનોનાશ ૨૩ વિવેકકરીનેજેમસંત, છેદીનાંખેઢોધઅનંત; જ્ઞા
 નીઆત્મજ્ઞાનેતતકાળ, છેદેસંસારદુખનીજળ ૨૪ એપ્રકારેછેધાસરસર્વ, ઉતા
 ર્યોઈંદ્રજીતનોગર્વ; મુકેસાયકશેષવિશેક, એકનાંતેથાયઅનેક ૨૫ જેમકરતાંસુ
 પાત્રનેદાન, કીરતીવિસ્તરેમેરૂસમાન; કરતાંકુળવંતનેઉપકાર, જેમવિસ્તરેસુ
 જસઅપાર ૨૬ એમલક્ષમણેમુકયાંબાણ, તેણેજયકીધોનીરવાણ; પછેમુકયુંઅ
 નતેઅગ્ન્યસ્ત્ર, મેઘનાદેમુકયુંપર્જન્યાસ્ત્ર ૨૭ ત્યારેપવનાસ્ત્રમુકયુંભોર્ગીદ્ર, સર
 પાસ્ત્રમુકયુજીતઈંદર; મુકયુગરૂડાસ્ત્રસહસ્ત્રવદન, પરવતાસ્ત્રમુકયુસતીતન ૨૮
 તવલક્ષમણેમુકયુંવજરાસ્ત્ર, ઈંદરજીતેમુકયુંશિવાસ્ત્ર; બ્રહ્માસ્ત્રમુકયુંસુમીત્રાતન
 તેશિવાસ્ત્રપમાડયુંપતન ૨૯ એમવીરખન્યોખળવાન, ઉતર્યાઅસ્ત્રવીક્ષાએસ
 માન; ખન્યોચતુરશિરોમણીવીર રણપંડીતરણુનાધીર ૩૦ વળણ રણધીરખ
 ન્યેયુધ્ધકરેજીવેદેવસંગ્રામસંવાદરે; પછેરાવણસુતકોપેચઢયોતેણેગાજીકર્યોસિંહ
 નાદરે ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા. નાટકધારાયાંયુધ્ધકાંડઈંદરજીતલક્ષમણ
 સંગ્રામોનામપંચવિશોઅધ્યાય ૨૫.

અધ્યાય ૨૬

રાગઆશાવરી સિંહનાદકીધોઈંદ્રજીતે, કર્યોધનુષ્ટકાર; પછેપંચશરસં
 ધાનકરીને, મુકયાતેણીવાર. ૧ વીજળીસરખાંચમાંકતાં, શુશવાડકરતાંજ
 ણ; જાણેફાડશેમંદારમેરૂ, એવાંતિક્ષણબાણ. ૨ તેણેઅંગભેદુંસુમીત્રીનું, મર્મ
 વાગ્યાંજેહ; પણભોર્ગીદ્રનોઅવતારલક્ષમણસહનકીધાંતેહ. ૩ પછેખાંણનવમુ
 ક્યાંતદા, લક્ષમણેતેણીવાર; લેલાટફેડયુંશકજીતનું, ચાલીરૂધીરનીધાર ૪ ૫
 છેવીકળથઇમેઘનાદકાપ્યો, લક્ષમણઉપરજાણ; ત્યારેવીલીપણુધાયોતદા, કરમ
 દામહીનીરવાણ ૫ મેઘનાદબોલ્યોમર્મવાયક, નીતીનાંતેણીવાર; અરેકાકાકુળ
 લજબંધુ, તમનેછેધિકાર ૬ તમોરામનેશરણેજઇ, કર્યુંખંધુકુળનાશન; એમાં
 રૂડાતમનેકોણકહેશે, જીવોવીચારીમન ૭ તમોકહેશેહુંશરણુજઇને, થયોઅ
 મ્મરજાણ; વળીમોક્ષઅતેઆપશે, એરામપુરૂષપુરાણ ૮ પક્ષઅતેકોઅમરન
 થી, થાયબ્રહ્માદિકનોનાશ; વળીવૈરભાવેમોક્ષતે, પક્ષઆપેછેઅવીનાશ ॥ ૯ ॥

કરીઝાંખીકીરતીકુળતણી, નવકર્યોજશલવલેશ; ધણુજીવ્યાતેણેશુથયુ, જેવો
 વ્યંઢળકેરોવેશ ૧૦ પછેકોધકરીકાડંડતાણુ, કહીવચનવીપરીત; તેગદાઉડા
 ડીકરથકી, શરમુકીનેધંદ્રજીત. ૧૧ પછેવીલીપણનારદેમાં, પંચબાણમાર્ધાંમો
 ઢ; તેમર્મમાંવાગ્યાંતદા, ત્યારેથધરહયોદીગમુઢ ૧૨ ત્યાંવીકળથધવીલીપણ
 પડયા, ત્યારેધાયોજાંબુવાન; એકમુટ્ટીમારીબળકરી, તેવાગીવજરસમાન ૧૩
 રાવણીનોરથકર્યોચુરણ, અશ્વસારથીસહીત; તેવીકળથધપૃથવીપડયો, ઉભો
 થયોધંદ્રજીત ૧૪ ત્યારેએકેકાળેકપીસરવે, કરવામાંડયોમાર; થાયવૃટ્ટીતરૂપાપ
 ણુની, વળીમુટ્ટીનેપદપ્રહાર ૧૫ પણુધંદ્રજીતપરાક્રમીરણ, પંડિતચતુરસુખણ
 નીવારણકરતોસરવનેમુકી, ચારેપાસેબાણ ૧૬ આકાશમારગઉતપત્યોગયો,
 મેઘમાંડળજ્યાંહે; યુદ્ધકરવાલાગ્યોત્યાંજધ, મુકેબાણુરહીનભમાંહે ૧૭ ત્યારેલ
 ક્ષમણુનેલેધસ્કંધઉપર ઉડયામારતતન; યુધકરવાલાગ્યાનભજધ, રહીઝીંચ
 સતજેજન. ૧૮ ધંદ્રજીતઝીયોબારયોજન. રહ્યાંશતયોજનહનુમંત; ત્યાંથકી
 લક્ષમણુયુદ્ધકરે, મારતાબાણુઅનંત. ૧૯ શરમારશહનથયોનહિ, ઉતર્યોધરા
 ધંદ્રજીત; ત્યારેપૃથવીઉપરઆવિયા, હનુમંતલક્ષમણુસહિત. ૨૦ બેવીરનાત
 નમાંહેચોટયાં, સોભતાશરજેમ; બાણેકળાકરનાપીંછવાં, ગિરીપરતરૂવરતેમ
 ૨૧ પછે લક્ષમણેએકદીવ્યશર, કાઢીકર્યોસંધાન; શિવનેત્રકેરોઅગ્નિજેવો
 દીવાકરમધ્યાન. ૨૨ મંત્રન્યાસયુક્તકર્યોતદા, થયો વજરભુતઅખંડ; છેમુદ્રાં
 ક્રીતરામનામનો, તેચઢાવ્યોકોડંડ. ૨૩ લક્ષમણે મનચીતવ્યું, હોયબ્રહ્મપુરણ
 રામ; શુદ્ધચૈતન્યસનાતન, માયાપતિપુરણકામ. ૨૪ એકપત્નીત્રતસુરજવ
 શી, હોયરધુવરઆજ; તોધંદ્રજીતમરજેહવે, આબાણુથીમહારાજ. ૨૫ હુનિ
 રાહારીબ્રહ્મચારી, બારવરશપર્યંત; રધુવીરચરણઆશક્તિહોયતો, આવજે
 એનોઅંત. ૨૬ હોયસતિસીતાસાધવીવળી, દાસઅનીન્યહનુમાન, તોધંદ્રજીત
 નુશિરછેદાજે, આવજેઅવશાન. ૨૭ એણુંકહીઆકર્ણસુધી, ખેચીયુંનારાચ;
 પછેમુક્યુલક્ષમણેત્યાં, વીજળીસરણુસાચ. ૨૮ ઝળકેમુખેચળકેપુખે, સુશવાડક
 રતુંજણ; સહુદિશાઓદીપાવતું, ધનુષથીછુટયુંબાણ. ૨૯ ધંદ્રજીતેજણુમારશે,
 એબાણુમુજનેઆપ; તેછેદવાસામુચઢાવ્યું, બાણુતિક્ષણુચાપ. ૩૦ એટલેશરલ
 ક્ષમણુતણો, આવીનેવાગ્યોત્યાંહે; એકભુજસહિતશિરછેદીયું, તેપડયોપૃથવી
 માંહે. ૩૧ તેભુજપડયોપુરમાંજધ, શીરઉછડ્યુંઆકાશ; નભમાંભમીનેપડયું
 પાછુ, કમળવદનપ્રકાશ. ૩૨ તેપડતાંઝીલ્યુંશરભવાનર, લીધુંછેકરમાંહે; મે
 ઘનાદપામ્યોમરણુએમ, જયકારવરત્યોત્યાંહે. ૩૩ પુષ્પવૃટ્ટીકરીદેવે, લક્ષમણુઉ
 પરજણુ; દુદંલીકેરાનાદકરીને, બોલેજયજયવાણ. ૩૪ રધુવીરચીતાકરેછેકહેસુ
 ગ્રીવઆગળવાત; વડીવામથધકેરઆવ્યોનહિ, એરણુથકીમુજબ્રાત. ૩૫ ધંદ્રજી

લક્ષ્મણુખળીયોછે, મુજબાળસકોમળવીર; સુગ્રીવકહેચીતાનવકરશે, રાખો
મનમાંધીર. ૩૬ મણુહમણાંલક્ષમણુઆવશે, જ્યપામીનેમહારાજ; એટલેલક્ષ
મણુકપીસહીત, આવ્યાકરીનેકાજ. ૩૭ ઇંદ્રજીતસાથેયુદ્ધકરીધણુ, થયાશ્રમી
તમુમીત્ર; આવતાનેધનેઉઠીયા, રઘુવીરપુન્યપવિત્ર. ૩૮ લક્ષમણુઆવીશીશ
નામ્યું, રામનેતેણીવાર; રઘુવીરેચાંપ્યાડદેશુ, ગદગદથયાછેઅપાર. ૩૯ ઇંદ્ર
જીતકેરોવધકલો, શરભેદેખાડયુંશીપ; પછેસભાકરીસુક્ષેણુમત્યે, બોલ્યાશ્રી
જુગદીશ. ૪૦ અરેસુક્ષેણુલક્ષમણુને, કંઈકરોચોપધઆજ; પછેરામઆજ્ઞાથકી
વધદે, કર્યુંરડુકાજ. ૪૧ સાવધાનલક્ષમણુનેકર્યા, દ્રઢથયુસર્વેઅંગ; પછેસુવે
લુચેસભાકરીને, બેઠાછેશ્રીરંગ. ૪૨ વળણુ. શ્રીરંગબેઠાસભાકરી, કપીસેવાક
રેસુખભેરરે; હવેઇંદ્રજીતનોભુજપડયોપુરમાં, તેનીશીથઇપેરરે. ૪૩ ઇ. રા.
સંમતવા. નાટકધારાચાંયુદ્ધકાંડેલક્ષમણુનેઇંદ્રજીતહનનનામપડવિશોચ. ૨૬

અધ્યાય ૨૭

રાગકાફી. લક્ષમણુવિજયકરીનેઆવ્યા, ઇંદ્રજીતનુંમસ્તકલાલ્યા, તનભુ
મિપડયું રણજ્યાંહે, ભુજઉઠીઆવ્યોપુરમાંહે. ૧ ઇંદ્રજીતનું આમણુજેહ, મ
ણીપધ રચ્યુંછેતેહ; આવીતેચોકમાંપડયોહસ્ત, અલંકારસહિતસમસ્ત. ૨
અંમનાઇંદ્રજીતનીત્યાંહે, તેસુલોચનામંદીરમાંહે; શેષનાગતણીએકુમારી, સુંદ
રીરૂપશોભાસારી. ૩ પરમસતીશિરોમણુમેરી, ગુણુલાવણુસાગરલેરી; જેનું
રૂપજેઠરતીલાજે, ઉપમાનથીએનેકાજે, ૪ એનોજેઠનેસુંદરતાવેશ, મોહપામે
ચોટામુનેશ; કામદેવનેકામઉપજાવે; અંદ્રઅંકકનકલજાવે. ૫ અંગનોજેસુવા
સમેહકે, એકકોશસુધીખહેકે; જેનેપધરાયનીરાણી, કાંચમાંદમયંતીવખાણી
૬ તેપણુશેષકન્યાસમનાવે, એવીરાવણુસુતવધુકાવે; મીનાકારીમેહેલમાંખા
ળી, હેમહીડાજેબેઠીરૂપાળી. ૭ અંગનાઝળકેઅલંકાર, જાણુવિદુતનાચળકાર;
વિધુવદનીકલંકરહિત, મુખકમળસુહાસ્યસહિત. ૮ દેવગર્ધર્ધકિન્નરકુંવરી,
એવીઅનેકછેપાસેકીંકરી; તેસુલોચનાનીત્યમેવ, અહોરાત્રીકરેછેસેવ. ૯ કિ
ન્નરકન્યાઓશચીસમાન, કરેમધુરસ્વરેથીગાન; કોવળડેવીણુનેમૃદંગ, કોઇ
શણુગારસજતીઅંગ. ૧૦ કોસખીસનમુખજુલાવે, કોઇવાતકરીનેરીઝાવે; કો
ધ્યામરવીજનયોગ, કોસખીઆપેઉપભોગ. ૧૧ પારીજતનાંપુષ્પજલાવે, સ
ખીહારગુંથીનેપહેરાવે; એમઆનંદમાંસુલોચન; બેઠીપતિપદશુજેનુમન. ૧૨
તેસમેઇંદ્રજીતનોહસ્થ, ચોકમાંપડયોઆવીતટસ્થ; વીખખિંદુસુધામાંજેમ, ૫
ડેઆવીથયુછેતેમ. ૧૩ દાસીયેઆવીજેયુત્યાંહે, દીકુંવિપરીતચોકજમાંહે; તે
લોકહ્યુંસતિનેઆવી, ખાઈઆજખુટયુંતમભાવી. ૧૪ આકાશમારગથીઅસ્ત,
પડયોઆવીસ્વામીનોહસ્ત; આપણાચોકમાંહેએહ, પડયોહવડાંમેઠીઠાતેહ.

૧૫ એવું સુભુતાં પડી છે જાળ, બેહે બાકળી ઉડી બાળ; રત્ન પાદુકા પહેરી પાય; ઝ
બકે ચીર બણે ચપળાય. ૧૬ બેસ ખીને સ્કંધે ધરી પાણી, આલી બારણે આવી રાણી
ભુવે તો ચોક માં પડ્યો હાથ નિરચે ઓળખ્યો એ કરનાથ ૧૭ પંચમુદ્રી કારત્નખ ચી
ત, મણીકં કણ બાળુ સહીત; ઓળખી હસ્ત તે શુભોચના; આવી મુઠ્ઠા પડી રે અંગ
ના. ૧૮ થઈ શુચે ત કરંતિ વિલાપ, પછાડે પૃથ્વી પોતાનુ આપ; કરે તાડણ શિષને રૂદે.
શોક રૂદન કરંતી વદે. ૧૯ જાય લોભીનું સરવસ્ત ધન, થાય મછવિયો ગણવન; એ
મકંથ વિયોગે તે નાર, શોષકન્યા રૂવે છે અપાર. ૨૦ સસહુ ખીયો ચેશી ખપ માડી, સાવ
ચેત કરીને બેસાડી; સ્વામીને ભુજલે ધનીર ધાર, ચાંપ્યો રૂદયાશુ તેણી વાર. ૨૧ ક
હે છે રૂદન કરંતી ભામ, હાહાનાથ આશુ કરયું કામ; પુરણ પ્રહસના તનરામ, હતી
છતવાની મોટી હામ. ૨૨ તેરામને સમરખા પ્રાણ, તમો ઇછયુ તમા રૂક દયાણ; પા
મ્યા પ્રાણ પતિકે મમણું, હવે હું રહી શકે ને શણું. ૨૩ વરતમાન મરણનું ઠાજ, લ
ખી દેખાડો મુજને આજ; પછે ખડી ચોકાગળને કલમ પાસે મુક્યાં લખો થયુ કેમ. ૨૪
કોને માર્યા તમને કંથ, કર આવ્યો તે આકાશ પંથ; ત્યારે શરીર રહ્યું છે ક્યાં હે, લખી
દેખાડો કાગળ માં હે. ૨૫ જો હું શુદ્ધ પતિ વૃતા હોય, લખને મુજ સત્યથી સોય; ત્યા
રે ચૈતન્ય થઈ કર ત્યાં હે, ગ્રહી કલમ લખ્યુ પત્ર માં હે. ૨૬ જેથ યુરણ માં વૃતાંત, તેલ
ખ્યુ સહુ ભાગીને ખાંત; હોમ વિશ્વંસ યુદ્ધ વિસ્તાર, લખ્યુ પ્રથમ તે પત્ર મોઝાર. ૨૭
હે પ્રિયે જો શુભ મીત્ર, મહાતપસ્વીને પુન્ય પવિત્ર; નિદ્રા છત લક્ષમણ નિરાઆહારી,
શુદ્ધ સતવાદીને પ્રહારી. ૨૮ તેલક્ષમણે છે દુમુજ શિષ, લેઈ ગયાં જ્યાં છે બુ
ગદીસ; રણ માં પડ્યું છે મુજ તન, પૃથ્વી ઉપર થઈને પતન. ૨૯ અહીં ઉડીને આ
વ્યો એ કભુજ, વરતમાન જણાવા તુજ; હું ઓળખ્યો માયા નદી વાટ, પેલી તીરે ને
ઉછું તારી વાટ. ૩૦ સ્વદેહે ગયા વિલિપણ શણું, હું ગયો દેહ ત્યાગીને તરણ કર્યા મિ
ત્રમે શ્રીભુગદીશ, મુકી કપણ તા અરખ્યુ શિષ. ૩૧ માટે આદુ ખરૂં પસંસાર, તણ
રામશરણ ગયો નાર; રામચરણે રહેતાં દયુદુખ, હું પામ્યો છું પ્રહ્લાનંદ શુખ. ૩૨
એમ હસ્તે લખી ધણી વાત, વાંચીને સ્ત્રી કરે આંશુ પાત; તે સમે પશુ પંખી સર્વ રોવા
લાગ્યા તણને ગર્વ. ૩૩ ત્યારે સખીયે કયો પ્રતિબોધ, જેથ કીટ જો શોક વિરોધ; પછે
સ્વામી તણે કરજેહ, શુખાસન માં હે મુક્યો તેહ. ૩૪ સાથે પત્ર મુક્યો તે માં હે, પો
તે ઘોડી ઉપર ચઢી ત્યાં હે; કરવા સ્વામી સાથે સ્હગવન, શીશલે વાચાલી શુભન.
૩૫ સંગે ચાલે અનેક વેત્ર ધાર, આવી રાવણની સલામોઝાર; જ્યાં બેઠો છે સિંહાસ
નરાય, ત્યાં આવી સુંદરી લાગી પાય. ૩૬ વળણ. પાયે લાગી સ્વશુરને, આવી શુ
ભોચના તેણી વારરે; સ્વામી તણુ વરતમાન કહીને, રૂદન કરતી અપારરે. ૩૭ ઇ
તિ શ્રીરામચરિત્રે સંભવવા. નાટક ધારાયાં યુદ્ધકાંડે શુભોચન રોકેના મસપ્ત વીશે
અધ્યાય. ૨૭

અધ્યાય ૨૮

રાગવેરાડી. સુલોચનાએશીશનમાવીનેકરવામાંડયુંરૂદન, ત્યારેરાવણ
 મહાદુખપામ્યોજ્ઞેધનેબોલ્યોદીનવચન. ૧ અરેસતિકુળદીપકદેવીતુકેમરૂએક
 હેથધસ્વસ્થ, ત્યારેસુલોચનાએદેખાડ્યોતતક્ષણસ્વામીનોપત્રનેહસ્ત. ૨ જ્યારે
 શકલ્લતનુંમરણસાંભલ્યુવિકળથયોદશશીશ, મુઠ્ઠાઆવીથયોઅચેતનપૃથ્વી
 પડ્યોઅસુરીશ. ૩ પછેસાવચેતથધધાડેસ્વરથીરોતોરાવણરાય, તેસમેહાહા
 કારજવરત્યોકવીચેતેનવકહેવાય. ૪ સભાસર્વત્યારોવાલાગીદશમુખકરતોવિ
 લાપ, વીશનેત્રથી આંસુચાલેપૃથ્વીપછાડેઆપ. ૫ અરેદૈવતેઆશુંક્રીધુંગયો
 પાટવીપુત્ર, ઇંદ્રલતજતાંહવેસર્વગયુંમહારૂઢરસુત્ર. ૬ અરેપુત્રતુજખળમાટેમે
 કયુંરામશુવેર, આજબેલ્યભાગીગદમરીવરત્યોમોટોકેર. ૭ મેંજાણ્યુંમારેઇંદ્ર
 લતનેકુંભકરણખળવાન, તોકેણમાત્રએરામલક્ષમણજેકાળનાઝાલેકાન. ૮
 યુંલંકાનુરાજ. ૯ અરેપુએબેપાંખોતુડીગદમરીઅપંગથયોહુંઆજ, મહારાજ
 બ્યાનેનિકારછેહવેબુડત્રમુનેમુક્રીગયોએધટેનહીનીરવાણ, મેંજાણ્યુંહોતતોતુજ
 સોટેહુંઆપતમારોપ્રાણ. ૧૦ એવેસમેત્યાંમદોડરીઆવીતાડનકરતીતન, અન્ય
 રાણીયોઆવીમળીસહુકરતીશોકરૂદન. ૧૧ રાણીમદોદરીપુત્રસંજાળીનેકરતી
 વિવિધવિલાપ, અરેદૈવમુનેકરીવાંજણીશુંપુર્વેકરયુંહશેપાપ. ૧૨ મેંઆચર્યાનહી
 હોયજપતપપુરણકર્યોહશેપકિતભેદ, કુશબ્દકહ્યાહશેસાધુનેશિવવિષ્ણુનીધાક
 રીવેદ. ૧૩ કેહરીક્રીરતનમાંલંગકર્યોહશેહરણકર્યોપરલાભ, કેસાધુસતીનેશીષ
 જકુડાંઆળચઢાવ્યાંઆભ. ૧૪ કેક્ષુધારથીનેભુખ્યોઉઠાડ્યોભોજનકરતાંજણ,
 કેનિર્મુખકાઢ્યાઅતીથીમેંગુરૂદ્રોહકર્યોનિર્વાણ. ૧૫ તેપાપેકરીનેહુંદુખપામીદૈ
 વકોખ્યોનિરધાર, ઇંદ્રલતજેવોપુત્રમુનેહવેકમાંથીમળેસંસાર. ૧૬ એમકહીપછેસુ
 લોચનાનેભીડીરૂદ્યામાંહે, તેહસમાનાશોકરૂદનથીપૃથ્વીકંપીત્યાંહે. ૧૭ ત્યારે
 રૂદનકરતાંશેષકન્યાકહે, આણીઆપોમુનેશીષ; મહારેસ્વામીસાથેસ્હગવનકર
 વા, વિલમથાયઆદીશ. ૧૮ ત્યારેરાવણક્રોધકરીનેકહે, અલ્યાચાલોજ્ઞેધઅપાર;
 સત્વરલાવીએપુત્રનુંશીરકરી, રામલક્ષમણનોસંહાર. ૧૯ અથવાહુંત્યાંમરણ
 જપામુ, જાઉપુત્રનીપાસ; ઇંદ્રલતજતાંમારેકાંઈનઉગર્યું, નિષ્ફળથઈસહુઆશ
 ૨૦ એમરાવણક્રોધકરીનેકહેછે, મહાદુખીયોથઈજાણ; ત્યારેસુલોચનાનીસા
 થેબોલી, રાણીમદોદરીવાણ. ૨૧ અરેખાપજતુરામનીપાસે, લાવ્યમાગીને
 શીષ; નિસ્ચેતુજનેઆપશે, છેદ્યાણુશ્રીભુગદીશ. ૨૨ ધરમધારીધરભક્તવ
 ત્સજ, પ્રભુકરૂણાસિધુઉદાર; દિનખંધુશરણાંગતત્રાતા, દશરથરાજકુમાર. ૨૩
 એકપત્નીવૃત્તજનકીજીવન, અવરતેમાતસમાન; એકખાણુએકવચનસત્યની
 ધી, એજાછેમગવાન. ૨૪ તેરામનાંતુંદરશનકરજે, અંતસમેશુણમાય; એજ

નમઃપ્રીતોપરમલાલછે, જેથીબંધમુકાય. ૨૫ વળીરામનીપાસેપરમભક્તછે
સુગ્રીવજાણુવંત; ન્યાયસીંધુવિલીપણુનેઅંગદ, અનિન્યદાસહનુમંત. ૨૬
એસરવેરામભક્તમાટે, તુનેનહીકરેકોઅંત્રાય; માટેકુળવધુસુખેથીશીપલાબ્ય
તુંજયજઈરધુરાય. ૨૭ એવુંવચનસુણીનેસુલોચના, બોલીરાવણપ્રત્યેવાણુ;
જેપરસતીનોઅલીલાશકરે, તેનુનહીથાયેકલ્યાણ. ૨૮ એમકહીપછેચાલીત્યાં
થી, હસ્તધરીસુખાશન; આગળપાલખીપુઠેઅશ્વની, ચઢીચાલીશુભમન. ૨૯
વિદ્વજનશ્રહસ્પતીજેવાવિચ્છિન્ન, સાથે લીધાતેહ; સહસ્રદાશીયોજેડેશુવેલુ
યે, આવીશુલોચનાએહ. ૩૦ જેમઆવેવિશ્રાંતીસંતપ્રહે, એમઆવીશેષકુમા
રી; પછેઘોડીઉપરથીઉતરીચાલી, હંસગમનતેનારી. ૩૧ ત્યારેઅનેકવાન્નર
વેષીતબેઠા, રામલક્ષ્મણબેવીર; ત્યાંકપીઆવીનેકહેવાલાગ્યા, શુણીયેશ્રીરણ
ધીર. ૩૨ બુવોમહારાજસીતાજીઆબ્યાં, ઓપેલાંનીરવાણુ; રાવણેલયપાખી
નેત્યાંથી, મોકલીદીધાંજણુ. ૩૩ એવાંવાન્નરકેરાંવચનસુણીને, બોલ્યાઅથો
હ્વાઈશ; ભાઈસીતાનુમુખનહીદેખીયે, જ્યાંલગીજીવેદશશીશ. ૩૪ તેઆવતી
જેઘનેરામેપુછ્યું, વિલીપણુનેનિરધાર; ત્યારેલકેશેઓળખીઈંદ્રજીતવધુ, ૩૬
નકરયુતેણીવાર. ૩૫ નેત્રેજળગદગદકંઠેથી, બોલ્યાવિલીપણુવાણી; શુણો
મહારાજએશેષનીકન્યા, ઈંદ્રજીતનીરાણી. ૩૬ એસતીકેરનામજલેતાં, બળી
જયસર્વેપાપ; એસ્વામીતણુંશીરલેવાઆવી, સ્વહગમનકરવાઆપ. ૩૭ જે
નાપદઅંગુષ્ઠરવિકિરણપડેનહી, નપામેદરશશુરરીત્ય; તેરણુમાંશીરલેવાઆ
વી, એદૈવગતીવીપરીત. ૩૮ એમકહીનેવિલીપણુરોચા, વિસ્તારીસતીગુણ
ખ્યાત; એટલેઆવીશુલોચના, લાગીરામચરણસાક્ષાત. ૩૯ સાષ્ટાંગકરીનેપ
ડીપ્રભુના, પદસીંચ્યાઅશરધાર; શુલોચનાપ્રભુનેપાયેશીર, મુકીરહીધણીવા
ર. ૪૦ ત્યારેકરૂણાવચનબોલ્યાશ્રીરધુપતી, ઉઠહવેહેમાત; અક્ષયસુખહુઆપુ
તુને, જેમાગેતેસાક્ષાત. ૪૧ પછીઉઠીશુલોચનાસનમુખઉભી, બેકરજેડીનારી;
નખશીખરમુરતીરામચંદ્રની, ધ્યાનમાંહેઉતારી. ૪૨ વળણુ. ઉતારીમુરતી
ધ્યાનમાં, તેરાખીરદયેમોઝારરે; પછેગદગદકંઠેસ્તુતીકરતી, શુલોચનાતેણી
વારરે; ૪૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશુલોચના
યાંશ્રીરામસામીપ્યાગમનંનામઅષ્ટવીસોઅધ્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯.

દોહા. ચઢીવીમાનસુરસકળનભ, રહ્યાનુવેધરીધીર; સુલોચનામધુરેસ્વ
રે, સ્તવતીશ્રીરધુવીર. છંદલુજંગીનીદેશી. જયજયરામરધુવીરવીશકંઠમિત્રા
રમાનાથેરધુનાથરાજવનેત્રા; ચાલકચક્રમાયાચપળચાગ્રગાત્રા, જીવનજનકી
નાથજનકજમાત્રા. ૧ નમોનીરગુણમયંગુણઅગારં, નમોવિશ્વહેતુઅહેતુઅ

પાદ; નમોવિશ્વવ્યાપીવીશ્વંભરવિધાતા, નમોવિશ્વતનુવીશ્વપતીવીશ્વત્રા
તા. ૨ નમોસુદ્ધયૈતન્યસાક્ષીપ્રકાશં, નમોઇંદ્રીયાતિતસહુક્ષેત્રવાસં; નમોજ્ઞાન
મય્યં પરાપારભુપં, અજ્ઞાંશાશ્વતંબ્રહ્મવેદસ્વરૂપં. ૩ સૃષ્ટીઉદભવં પાળસંહાર
કારં, વીવીવીણુશીવરૂપત્રીગુણાંગધારં; લીલાવીઘ્રહંસચ્ચીદાનંરૂપં, અવી
છીનઆદીઅખંડઅનુપં. ૪ જનકજપતીશ્રીપતીભુપવીરં, નમુદશરથીરામ
રણુરંગધીરં; નમોભક્તચિંતામણીકામધેનુ, રથરણુસુરતરૂમહાત્મએઅપ્રમે
નુ. ૫ ભુતળઅવતર્યાયતુર્વ્યુહયાપપામી, વનમાંનીકળ્યાદેવનુદ્દુખજાણી; જ
તુધાનયણુવાઅભયભક્તકરવા, નિગમધરમધરવાભુમીભારહરવા. ૬ દૈવી
તારવામારવાદુષ્ટપાપી, પુન્યશ્લોકકીરતીરહીવિશ્વવ્યાપી; ધનરયામતનકામ
કોટીવિરાજે, સોભામુખનીજેઘ્નેકંજલાજે. ૭ મુગટરત્નહીરાખચીતશીશશો
હે, તીલકકેસરીભાળમાંમનમોહે; કુંડળકરણમણીજળહળજ્યોતસારી, જ
લેશેવતાએજરૂપેતમારી. ૮ કેયુરકંકણમેખળાસુત્રરાજે, અંગદમુદ્રિકામુક્ત
નીમાળજાજે; સોહેપીતઉપવીતનેપીતવાસં, વીધુરશ્મીજેવીમુખેમંદહાસં
દ અભયસુખદાતાસુખાહુઅજનુ, દહનદુખઅજ્ઞાનભાનુકંપાનુ; ચરણચારૂસ
કુમારનખચંદ્રવેષા, ધ્વજવજ્રઅંકુશયવચ્ચાદીરેખા. ૧૦ હરેપીરપદતીરસર
જ્યુવિહારી, પાવનપદરજેવિપ્રનીનારતારી; કર્યુંઅંઆજળપાનતેવારવારં, તે
ણેઉધર્યુંદુષ્ટકર્ણધારં. ૧૧ જોથીવનચરીદુખસંસારવામી, એવાચરણનુંશ
રણુહુંઆજપામી; સદાલાલીતજેરમાસેવ્યમાનં, કરીએકઆશેધરેજેગીક્યા
નં. ૧૨ ગીરીશૈલવનસરીતાવીરાજં, કરીપુનીતલરૂપદપદેતીર્થરાજં; ધર્યો
દેહગોસુરદ્વિજહેતકારી, કીરતીવિસ્તરીવિશ્વમાંદોષહારી. ૧૩ સનકવાગીશ
નારદંશેશીશાનં, વિશદ્વિક્રમતેકરેગીતગાનં; મુનીસિદ્ધયોગીલીલારૂપધેયં,
મંમળમુજવળશિવસદાનામગેયં. ૧૪ રાખોચરણશરણુમુનેરામચંદ્રં; પ્રભુ
પાહીમાંપ્રણુતજનરાધવેદ્રં; પુરોહીનજનકમનાપુર્ણકામી, સદારામચરણેનમા
ચીનમામી. ૧૫ દોહા ગુણસાગરનાગરનિપુણ, ધર્મસત્યવ્રતધીર; અખિલ
શોકસંકટહરણુ, જ્યજ્યશ્રીરધુવીર. ૧૭ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસમતવાદ્મીકી
નાટકધારાસ્યાંયુદ્ધકાંડસુલોચનયાકૃતાશ્રીરામસ્તુતીર્નામએકોનત્રીશોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૩૦.

રામધન્યાશ્રી. સુલોચનાકહેછેસુણોમહાસજજી, શરણાંગતનીનુપ્રભુરાખો
લાજજી. આજહું પામીતમદરશનજી, તેણેકરીછુટીત્રિદેહનાખંધનજી; ૧ દાળ
ખંધનછુટીદેહનુંહવેશીર, આપોમુજસ્વામીતણું; સહમવનકરવામતિસાથે,
મુનેવિલમાથેયેધણુ. ૧ વરતમાનજણુયુનાથનું, પંચપ્રાણુતોતતક્ષણુમયા; પ્રા
ણુદેહનીસિતશીરમાગવાઆવીતે, આપોકરીનેમાયા. ૩ એવું સુણીમસમથયા

રધુપતિ, ધન્યરોષકન્યાસાધવી; સઉસ્ત્રિયોમાંરત્નરૂપછે, જેમનદ્વિયોમધેજનનહ
વી, ૪ ત્યારેસુગ્રીવજાંબુવાનકહેએને, આપોશીરમહારાજ; એસતીપંરમપતિવ
તાછે, સઉસ્ત્રિયોશીરતાજ. ૫ રધુવિરકહેખાઈતેકેમજાણ્યું, જેશીરલાવ્યાઆઠા
મ; ત્યારેસુલોચનાકહેકહુંજથારથ, સુણોપુરણકામ. ૬ એકહસ્તપતિનોપડયો
આવીમુજ્યોકમાંનિરધાર; તેણેરણુતણુવર્તમાનસરવે, લાખ્યુંપત્રમોઝાર. ૭ તે
માટેમુનેમાલમથયું, શીરલાવ્યાઆણેઠાર; મુનેઆપોજડિસમાગમે, રધુપતિપ
રમડિદાર. ૮ હુંઅયાચકયાચવાઆવી, પ્રભુજાણીઆજ; અનાથનાથઅવધપ
તિઆજ, રાખોમારીલાજ. ૯ એમકહીતદારધુવીરને, દેખાડિયોભુજપત્ર; સ
રવેસભાતેદેખતાં, આશ્ચર્યપામ્યાતત્ર, ૧૦ અમનેપતિજપડેનહિએમ, કપીસઉ
કહેવાણુ; એમૃતકહસ્તેપત્રલખિયો, મનાયેનહિજાણુ. ૧૧ માટેઅમોકહીયેસત્ય
એ, મસ્તકકરેજેહાસ; તોવાતસાચીમાનીએ, અમનેઆવેવીશ્વાસ. ૧૨ ત્યારે
રામકહેભાઈસત્યછે, એપત્રકેરીવાત; એસતીતેશુંનવકરે, એનોમહીમાધણોવિ
ખ્યાત. ૧૩ પછીરામઆજ્ઞાએસુગ્રીવેઆપ્યુંમસ્તકતેણીવાર, સુલોચનાયેરૂદેયાં
પીરૂદનકીધુંઅપાર. ૧૪ ચીરનોપાલવપાથરીને, મુકંયુતેમાંશીશ; પછીબેકરજે
ડીસ્તુતીકરે, સુલોચનાતેદીશ. ૧૫ હેપ્રાણુવક્ષભપ્રાણુજવન, રાખોમારીલાજ;
એકવારહાસકરોપ્રભુ, જેમસભાદેખેઆજ. ૧૬ ક્ષમાકરોઅપરાધમારો, સ્નેહધ
રોમુજસાથ; કીંકરીજાણીદયાઆણી, દોષટાળોનાથ. ૧૭ ચતુરશિરોમણીસ્વા
મીમારાઅતુળખળગુણકર્મ; દેખાડોઆજરામને, મારોપતિવૃતધર્મ. ૧૮ એ
મધણાંવચનસતિયેકહ્યાં, પણહર્યુનહિશીરતેહ; સુલોચનાકહેશુંકરુંહું, પ્રથ
મચુકીએહ. ૧૯ જેતેડાવતમુજપિતાનેતો; કરતઆવીસાર; નવમરણુપામતપ્ર
ભુકરતતે, શત્રુનોસંહાર. એવુંકહેતામાંશીરહર્યુખડખડ, કમળવદનપ્રકાશ;
જમણુનેત્રઉઘાડીનેતે, ભુવેચારેપાસ. ૨૧ ઇંદ્રજીતકેરૂમસ્તક, હસ્યુંજેણીવાર; આ
શ્ચર્યપામ્યા સરવકો, કપી સહિતભુગદાધાર. ૨૨ સુગ્રીવેપુછું રામને, ક
હોકપા કરી મહારાજ; શુંવચનએસતિયે કહ્યું જેહર્યુમસ્તક આજ. ૨૩
રધુવીર કહે એણે કહ્યું યુદ્ધમાં, તેડાવત મુજતાત; તેશેષસાહેકરતતારી
તો, કયમેમરણુનવથાત. ૨૪ તેશેષનોઅવતારલક્ષમણ, એણેમારિયોઇંદ્રજી
ત; તોશાહેએશુંકરતમારી, જેણેકર્યુંવિપરીત. ૨૫ તારાપિતાએમાર્યોમુજને,
શેષજેકહેવાય; એમજાણીઇંદ્રજીતનુશીર, તેહર્યુએઅભિપ્રાય, એવાંવચનસુ
ણીરધુવીરનાં, લાખ્યુંલક્ષમણુજનેદુખ; રોમાંચિતગદગદથયા, કરમાયુકોમળ
મુખ. ૨૭ એમસુમીત્રીનેમોહમાયા, વ્યાપીતેણીવાર; સુલોચનાનીસામુજેઇરૂ
એ, આંખેઆંસુધાર. ૨૮ રૂદનકરતાકહેલક્ષમણ, સુણોશીરધુરાય; જમાતને
મેંમારીયોએધણોકર્યોઅન્યાય. ૨૯ રામકહેભાઈક્ષત્રીનોછે, ધરમજેસંઆમ; ૨

ભુમાંહણેપુત્રપીતાને, નગણેસંબધતેકામ. ૩૦ વળીઅનીત્યદેહનોધર્મછે, તેની
 રચેથાયેનાંશ; માટેશોકનકરીયેવીરમારા, ધરીયેજ્ઞાનપ્રકાશ. ૩૧ તોયલક્ષમણ
 છાનારહેનહી, જોઈસુલોચનાનુમુખ; ત્યારેરધુપતીગદગદથયા, લાગ્યુંલક્ષમ
 ણુજનુંદુખ. ૩૨ જળભરાઈઆવ્યુનેત્રમાં, બોલ્યારામકરૂણાવાણુ; અરેસતી
 તારાસ્વામીને, હુંજવાડુંનીરવાણુ. ૩૪ રચીઆપુખીજીનગરલંકાં, તેમાંરહે
 જઈ આજ; સહસ્ર કલ્પલગી સ્ત્રી પુરૂષ, તમો કરો નિરભે રાજ. ૩૪
 એમ પ્રસન્ન થઈપ્રભુયેકહ્યું, ત્યારે બોલી સુલોચન; આજતમારાચરણનું,
 દરશન પામીપાવન. ૩૫ ફરીઆવોજોગમજોનહિ, અંતસમેશ્રીભગવાન, હવે
 શરણુપામ્યાતમારૂં, નથીલાભએહસમાન. ૩૬ જન્મધરીનેજ્યારેત્યારે, મરણું
 એકજવાર, હરિજોઈભોગવેજગતને, તેનાજીવ્યાનેધિકાર. ૩૭ સુલોચનાનાંવ
 ચનસુણી, થયારામકરૂણાવાન; લક્ષમણુજોનોશોકશમીયો, સુણીએવુંજ્ઞાન.
 ૩૮ રધુવીરકહેભાઈધન્યતુજને, જશકર્યોતેંજાણુ; પતીત્રતામંડનતજીભાયા,
 થજોતુજકલ્યાણુ. ૩૯ પછે આજ્ઞામાગીરામની, સુલોચનાતેણીવાર; રધુવીર
 ચરણેનમીચાલી, શિશલેઈતેનાર. ૪૦ મહારાજહુંસહગવનકરૂં; એમસતીક
 હેછેવાણુ; ત્યાંલગીકોવાનરનઆવેલંકામાંનિરવાણુ. ૪૧ એવુંકહીનેચાલીત્યાં
 થી, આવીરણુમોઝાર; ઇંદ્રજીતનુંતનલીધુંત્યાંથી, પડુહતુજેઠાર. ૪૨ ચીતાર
 ચીસાગરત્રહે, તેચંદનકાષ્ઠઅપાર; ત્યાંરાવણુમંદોદરીઆવ્યાં; સાથેસહપરિવા
 ર. ૪૩ દેવાંગનાશુ દેવજોતા, ચઢીનભળીમાન; સુલોચનાયેકરચુંતદા, પછે
 સિંધુ જળમાંજ્ઞાન. ૪૪ પતી ચીતામાં પધરાવ્યો, આચર્યો વિધિ
 વહેવાર; પરદક્ષિણા કરી પોતે બેઠી કર્યો અગ્નિને નમસ્કાર. ૪૫
 હુંદહીવાગ્યાંદેવનાં, થઈપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર; વીમાનમાંબેઠાપછેદીવ્ય, દેહધરી
 તેનરનાર. ૪૬ તેસ્વરગમાંગયાદંપતી, ધન્યધન્યકહેછેદેવ; રધુવીરનીકરૂણા
 થકી, સહગતીથઈસતમેવ. ૪૭ મંદોદરીરાવણેવણુ, કલ્પાંતકર્યુંત્યાંહે; પછે
 સમુદ્રમાંહેસ્નાનકરીને, ગયાત્તંકામાંહે. ૪૮ ઇંદ્રજીતનીએગતીથઈ, સતીતણુ
 સતપ્રકાશ; એકથાઅગ્નીપુરાણુમાંકહી. સત્યવતીસુતવ્યાસ. ૪૯ વળણુ.
 વ્યાસતણુંએવચનછે, અગ્નીપુરાણુકથાયરે; કહેદાસગીરીધરહવેલંકામાં,
 શુંકરતોરાવણુરાયરે. ૫૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંયુદ્ધ
 કાંડેઈંદ્રજીતમુખવલોકાતસુલોચનયાસહગમનનામત્રીશોઅધ્યાય. ૩૦

અધ્યાય ૩૧.

રાગસામેરી. હવેરાવણુચિંતાતુરથયોને, બેઠામંદીરમાંહે; પુત્રખંધુઆદેસ
 રવે, મરણુપામ્યાત્યાંહે. ૧ હવેકોહોનેમોકલુરણુવિશે હુંયુદ્ધકરવાકાજ, વળી
 શત્રુનુંખળઅધિક; દિનદિનવૃધિપામ્યુંઆજ. ૨ એમવિચારેછેદશાનન, મનક

રેશોચઅપાર; ત્યારેવિધુતજીવ્યામીત્રીવીચીક્ષણ, બોલ્યોતેણીવાર. ૩ મહારા
જસુણોએકવિનતીતમ, મીત્રછેરણુધીર; અહીરાવણુમહીરાવણુનામે, બળી
યાબન્યોવીર. ૪ તેહિતકારીછેઆપણા, તેનેતેડાવોમહારાજ; રામલક્ષમણુને
તેહરીજસેતો, થશેઆપણુકાજ. ૫ એવાંવચનસુણીનેહરખીયો, સતોષપા
મ્યોતત્ર; પછેવીરખેતેડાવીયા રાવણુલખીનેપત્ર. ૬ તેવીરખન્યોઆવીયા, મ
જ્યારાવણુનેમહાયોધ; અહંકારનેજેમઆવીભેટે, કામનેવળીઠોધ. ૭ કુંભકર
ણુનેઈંદ્રજીતનું, વરતમાનકહીનેરાય; પછેરાવણુલાગ્યોરૂઢનકરવા, રૂદેશોકન
માય. ૮ અહીમહીકહેતમેધીરજરાખો, દુખનવધરશોરાજ; રજનીવીશેઅમો
હરીજધશું, રામલક્ષમણુનેઆજ. ૯બળીદાનદેધશું દેવીને, બેવીરનુંલેધત્યાં
હે; પછેસૈન્યાનોસંહારકરજ્યો, તમોરહીનેઆંહે. ૧૦ તેસુણીસુખપામ્યોદશા
નન, થયુંજણેકામ; પણુમુરખમનનથીજણતો, જ્યેષ્ઠપુરણુરામ. ૧૧ તેસમે
પ્રધાનવીલીપણુતણા, જેતાહતાચરચાય; તેગુપ્તરૂપેશુણીગયા, જ્યાંવીરાજેર
ધુરાય. ૧૨ તેણેઆવીવીલીપણુનેકહ્યું, અહીમહીતણુવર્તમાન; ત્યારેવીલીપ
ણુપાસેતેડાવ્યા, સુગ્રીવનેહનુમાન. ૧૩ ભાઈશુણોઆજનીશાવીશે, કંઈકર
શેકપટઅશુર; માટેકપીસરવેજગજે, સાવધાનથધનેસુર. ૧૪ એણુંસુણીનેરધુ
વીરપાછળ, રચ્યોકપીયેકોટ; આકાશલગીઉંચોદુરગરચ્યો, પુંછકેરીઓટ. ૧૫
ઠોરઠોરકરીપાપણુતરૂઢી, બેઠાથઈસાવધાન; મધ્યમાંરાખ્યારામજી, ધણુજત
નકરીબળવાન. ૧૬ પછેએમકરતાંનિશાથધમહા, ધોરતમતેણીવાર; ત્યારેઅ
હીમહીબેખંધુઆવ્યા, સુવેલુમોઝાર. ૧૭ ચારેપાસેકપીકેરો, કોટદીઠોત્યાંહ;
અણુમાત્રમારગનવજડ્યો, જવારામસેન્યામાંહે. ૧૮ પછેઆકાશમારગઉતપ
ત્યા, તેઅસુરખળીયાજણય; કોટઓલંધીઅદ્રચરૂપે, ઉતર્યાનિરવાણુ. ૧૯ પ
છેધારણુનાખ્યુંસરવને, થયાકપીનિદ્રાવાન; મહિકાવતીપતિઆવિયા, જ્યાંસુ
તાછેભગવાન. ૨૦ મૃગચર્મકેરીસજ્યાઉપર, પોહયાલક્ષમણુરામ; ત્યાંઅસુરે
ધારણુનાંખ્યું, મોહનીંદ્રાજેનુંનામ. ૨૧ જેનાસમરણુથીજયધોરતમ, અજ્ઞાન
આવર્ણુજેહ; તેમણુએમનુષલીલાજણાવા, કરીઅંગીકૃતતેહ. ૨૨ પછેચર્મસ
જ્યાઉચળીને, માથેમુકીવીર; રામલક્ષમણુનુંહરણુકરીને, આલ્યાએમતિધીર
૨૩ આકાશમારગજઈકરી, પછેઉતર્યાણુમાંહે; એકવીવરપૃથ્વીમાંરચ્યુંતું, ગ
હનદુરગમાંહે, ૨૪ તેયોજનસતસહજલાંણુ, પેઠાતેહમોઝાર; સપ્તધડીમાંનિક
જ્યા, તેઅસુરપેલીપાર. ૨૫ પછેયોજનતેરસહજનો, દધીસમુદ્રજેકહેવાય; તે
ઓળંગીઆલ્યાઅસુર, નીજનઅમાંહેજય. ૨૬ તેતણુનઅમહીકાવતી, મહાર
મ્યઅતિવિસ્તાર; શતગુણીશોભાલંકાંકરતાં, અધિકરચનાસાર. ૨૭ તેનઅમાં
નિજસદનમાંજઈ. મુકીછેસન્યાય; વળીનાગપાસેબંધનકરીત્યાં, રાખ્યાશ્રીર

ધુરાય. ૨૮ જેમલાવેઆત્મારામને, કામક્રોધઆવર્ણમાંહે; એમઅહીમહીયેરામ
લક્ષમણ, ગુપ્તરાખ્યાત્યાંહે. ૨૯ નગ્નપારણેએકદેવીછે, ભદ્રકાળીતેનુંનામ; તે
દેવળસતયોજનઉંચુ, કનકમણીનુંકામ. ૩૦ વળિરક્ષાઅરથેઆણીતીરે, સમુ
દ્રકાંઠેજ્યાંહે; વીસકોટીપિશીતાસનલેઇને, રહયોમકરદ્વજત્યાંહે. ૩૧ એમમહી
રાવણનામહેલમાં, રહ્યારામલક્ષમણબ્રાત; હવેસુવેલુએપછીશુથયું, વહીગઇસર
વેરાત. ૩૨ વળણુરજનીસરવેવહીગઇ, થયોઅરણુઉદયતેઠામરે; ત્યારેકપીસરવે
જગીયા, નવદીઠાલક્ષમણરામરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધા
રાયાંયુદ્ધકાંઠે અહીરાવણમહીરાવણજ્યાં શ્રીરામલક્ષમણયોર્હર્ણનામએકત્રીશો
અધ્યાય. ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગવેરાડી. હવેપ્રાતસમેવાત્તરસહુજગ્યા, નદીઠાલક્ષમણરામ; ત્યારેવ્યા
કુળથઇએકએકનેપુછે, ક્યાંગયાપુરણકામ. ૧ નળનિળઅંગદસુગ્રીવવીલીપ
ણ, જાંબુવાનહનુમંત; એઆદેકપીસરવેખોળતા, રોતાથઇહુખવંત. હાહા
નાથસખાપ્રીયેખધું, ભક્તવત્સળરણુધીર; આસમેકહોક્યાંગુપ્તથયા, દોદરશ
નશ્રીરધુવીર: ૩ પછેસરવકપીયેચારેપાસે, જોવામાંડયુંતેણીવાર; ત્યારેઅસુરત
ણાંત્યાંપગલાંદીઠાં, પડયાપૃથ્વીમોઝાર. ૪ તેખારગઉલગીપગલુચાલ્યું, પેઠુંગુ
ફાનીમાંહે; ત્યારેવીવરનેમોઢેસરવેખેઠા, શોકાતુરથઇત્યાંહે. ૫ કપીસરવથયાઆકુ
ળવ્યાકુળ, કરવામાંડયુંરૂદન; ત્યારેસરવનેછાનારાખીવળતાંવીલીપણુખોલ્યાવ
ચન. ૬ ભાઇરામલક્ષમણનુંહરણુકરીગયા, અહીમહીખન્યોવીર; હવેતેહતણો
વીચારકરો, તમોરાખોમનમાંધીર. ૭ તમોસોરખકોરનકરશોકોઇ, એજોવાત
લકામાંજય; તોસુનુદેખીનેયુદ્ધકરવાને, આવશેરાવણુરાય. ૮ માટેગુપ્તખોળ
કાઢોકાંઠામે, રામરહ્યાહોયજ્યાંહે; પછેસરવેમળીહનુમંતપ્રારથ્યા, સ્તુતીકર
તાસહુત્યાંહે. ૯ અહોમારૂતીતમોછોખળીયા, રામનાદાસઅનન્ય; માટેતમો
વીનાકોણુસોધજલાવે, અમોસરવછુદીન. ૧૦ જેમપંડિતશાસ્ત્રઅર્થશોધે, વળીમ
ચ્છરૂપધરીવેદ; વળીપકવમુમુક્ષુગુરનેખોળે, પામીજથાનિર્વેદ. ૧૧ તત્ત્વસહીતજે
મવ્યષ્ટીસમષ્ટી, શોધેસંતસુજણ; પછીસાક્ષાતકારતેપ્રાપ્તીકરેછે, આત્માનીનીર
વાણ. ૧૨ એમકામક્રોધઅહીમહીમારીને, આત્મારામદેખાડો; અરેહનુમંતતમો
ઉપકારી, અમનેહરખપમાડો. ૧૩ ત્યારેવળતાવચનમારૂતીકહેસુણોવિલીપણ
નેસુગ્રીવ; હુંબ્રહ્માંડસરવેખોળીલાલું, રામનેત્રરાજીવ. ૧૪ પાણુતમોસૈન્યાનીરક્ષાક
રજો, ધરજોમનમાંધીર; હુંલીધાવિનાપાછોનહીઆણું, સમલક્ષમણખેવીર. ૧૫
એમકહીચાલ્યાવાયુસુત, સમરીજુંગદધાર; રીંછપતીનળનીળનેઅંગદ, સાથે
લીધાચાર. ૧૬ તેપગલુજોઇવીવરમાંપેઠા, માંહેધણુઅધેકાર; ચારેજણુમુઠાયા

મ્યા, થયોપવનબંધજેણીવાર. ૧૭ પછેનીજ પુછેચારેનેબાંધી, ઉતપતિયાહનુ
મંત; સાતસહસ્રયોજનગુફાછે, પામ્યાતેનોઅંત. ૧૮ વીવરબહારનીકહ્યાત્યા
રે,લાગ્યોસીતપવન; ત્યારેચારેજણુસાવચેતથયાને, શાતાઆવીતન. ૧૯ પ
છીદધીસમુદ્રનેકાંઠેઆવ્યા, ચોકીબેઠીછેજ્યાંહે; વીશકોટીપીશીતાસમલેધને
રત્નામકરંવજત્યાંહે ૨૦ ત્યારેપાંચકપીયેવેશપાલટયો, ધરયાંકાપડીરૂપ;પછે
અસુરતણીસૈન્યામાંથઈને, આલ્યાવનચરણુપ. ૨૧ તેઅસુરેપુછયુકોણુતમો
છો, કયાંજઓછોઆજ; કપીવરકહેઅમોનિકહ્યાછું, ભાઈતીરથકરવાકા
જ. ૨૨ ભાઈમહીકાવતીનગરીજેવાનું, અમનેધણુંછેમન; અસુરકહેકેમસિં
ધુઉતરશો, તેરસહસ્રયોજન. ૨૩ ત્યારેકહેકાપડીઅમારાગુરૂએ, આપ્યોછેએક
મંત્ર; તેજપતાંઉડીનેજઈશુ, સેજેઅમોસ્વતંત્ર. ૨૪ ત્યારેરાક્ષસ કહેતમોછોક
પડી, પછેમારવામાંડયોમાર; ત્યારેહનુમંતરૂપેપ્રગટથઈને, કર્યોછેહુકાર. ૨૫
ચારચારકોટીનાભારા, બાંધ્યાઅસુરપુંછડેજેહ; પૃથ્વીઉપરપછાડીનાંખે, દધી
સમુદ્રમાંતેહ. ૨૬ એમવીશકોટીરાક્ષસનેમાર્યા, હનુમં તેતેણીવાર; ત્યારેક્રોધક
રીનેમકરંવજધાયો, ક્રીધુંયુદ્ધઅપાર. ૨૭ ત્યારેમુષ્ટીએકરૂદેમાંમારી, ક્રોધેકરી
બળવંત; તેપૃથ્વીપડ્યોતેનીઉપર, ચઢીનેબેઠાકપીહનુમંત. ૨૮ કહેમારૂતી
મકરંવજતુજને, મારીશઆણીવાર; કોણુછેતુજનેછોડાવનાર, તેનુંસમરણુ
કરનીરધાર. ૨૯ મકરંવજકહેજેહોયઆસમે, પિતામારાહનુમંત; તોઆવી
મુજનેમુકાવેને, આણેતારોઅંત. ૩૦ એવુંશુણુતાંમારૂતીવિસ્મેપામ્યા, સંદેહ
પ્રગટયોમન; અલ્યાહનુમંતછુંઅંજનીનંદન, તુંકેમમારોતન. ૩૧ પછીરૂદેઉ
પરથીઉતર્યાપોતે, કરગ્રહીપુછેવાત ત્યારેમકરંવજેબોલાવીતતક્ષણુ, આવીપો
તાનીમાત. ૩૨ વળણુ. માતાઆવીમકરંવજની, લાગીહનુમંતનેપાયરે; પછેતે
જેકહીવિસ્તારીસર્વે, પુત્રનીજન્મકથાયરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમતવાલ્મી
કીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે હનુમાનમકરંવજસંગ્રામોનાંમદ્વાત્રિશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩.

રાગધન્યાશ્રી. મકરીકહેછેસુણોમહારાજજી, લંકાદહનનુંતમોકર્યુકાજ
જી; પુંછયુજવાઆવ્યાસિંધુમાંહેજી, ત્યારેપરસ્વેદબીંદુપડીયોત્યાંહેજી. ૧
ઠાળ. પરસ્વેદબિંદુલેલાટેથિ, પડીયોસિંધુમાંહે; તેસમેહુપાસેહતી, મેંગળ્યો
તતક્ષણુત્યાંહે. ૨ તમસ્વેદથીએપુત્રપ્રગટયો, મકરંવજએવુંનામ; અહીરાવ
જેપુરરક્ષાકરવા, મુકયોઆણેઠામ. ૩ એ પુત્રતમારોપરાક્રમી, તમઆક્રતીમ
હારાજ; સ્વામીએસેવકછેતમતણો, જેસોંપોતેકરેકાજ. ૪ કહેતમોઆવ્યા
શેઅરથે, અહીશુંતમારેકામ; હનુમંતકહેલાવ્યોઅસુર, કરીહરણુલક્ષમણુરા
મ. ૫ મકરીકહેતેછેમુખીરાજ્યા, ગુપ્તમંદીરમાંહે; કાલેહોમકરસેદેવીનો, લે

ઇન્દ્રશેતેસમેત્યાંહે. ૬ માટેદેવળમાંજઘ્નગુપ્તરહેજે, આવશેઅસુરતેકામ; ત્યારે
 અહીંમહીનેમારજે, લાવજેલક્ષમણુરામ. ૭ તેરસહસ્રયોજનનગરછે, અહાં
 થકીદુરઅપાર; વચમાંહેઆડોદધીસિંધુ, કેમઉતરશેપાર. ૮ તેમાટેતમોપાંચે
 કપી, મુજપ્રષ્ઠેસોઆજ; લેઈજીઉતમનેપેલીતીરે, થાયસત્વરકાજ, ૯ એ
 હુંશુણીનેપાંચેમળી, કીધાએકાંતવિચાર; વિશ્વાસએનોનકરીયે, એમખોલ્યો
 વાળીકુમાર. ૧૦ ભાઈકદાપીએકપટકરિને, બોળેસાગરમાંહે; એપક્ષપાતિશ
 ત્રુનીરહે, તેનીરાખીઆંહે. ૧૧ ત્યારેમારૂતીકહેતમો, ચારેરહોઆણેઠાર; હુંરા
 મકપાયેસિંધુઓળંગી, જઈશપેલીપાર. ૧૨ એમ કહી હનુમંતથયાતત્પર,
 ચીતવીપદરધુવીર; પછેજાળમારીકુદિયા, તેગયાપેલીતીર. ૧૩ તેરસહસ્રયો
 જનદધીસિંધુઓળંગ્યાહનુમંત; દિહુનગરમહીકાવતી, મહારમ્યશેભાવંત
 ૧૪ તેનમરપાછળવીકટદુર્ગમ, દુર્ગછેએકવીસ; ધણુરજનીચરત્યારક્ષાકરવા,
 મુકીઆઅસુરીશ. ૧૫ પછેઅણુપ્રમાણે રૂપસુક્ષમ, ધર્યુમારૂતતન; પુરમાંપ્રવે
 શકરયોતદા, ધણીધીરજરાખીમન. ૧૬ માલમધયુનહીકોઈને, જ્યાંવિયોહ
 નુમંત; પછેભદ્રકાળીતણેમંદીર, પ્રવેશોખળવંત. ૧૭ તેદેવળમાંહેધણુઅસુ
 રકરે, કપટજપઅનુષ્ઠાન; બ્રહ્માસ્ત્રનાજપેમંત્રમલીન, પ્રિયોગહોમવીધાન.
 ૧૮ પછેઅદ્રશ્યથઈતેનીશાયે, માંહેપ્રવેશાકપીભુપ; ડાખીપુઠેતેદેવીનેધરી, બેઠા
 દિવ્યસ્વરૂપ. ૧૯ સીંદુરચરચીતતનદીરધ, વીકરાળમુખલોચન; જીવ્યાપ્રલં
 બચતુરભુજ, એવાથયામારૂતતન. ૨૦ પછેદેવકેરાદ્વારલિડિ, બેઠામંદીરમાંહે
 પ્રભાતકાળહવોતદાસહુ, અસુરઆઁચાત્યાંહે, ૨૧ અહીંમહીપુજસિદ્ધકરીને
 આઁચાતેણીવાર; તેણેધણીસ્તુતીકરીમાતનિપણ, ઉઘડેનહીદ્વાર. ૨૨ ત્યારેબો
 લ્યાંદેવીમારૂતિ, માંહેથીસ્વરઅતીધાર; અલ્યાવચનમારૂસાલજોતમો અસુ
 રમુકોસોર, ૨૩ આટલાદીનહુંગઈતિલંકામાંલેવાભોગ, અલ્યાધન્યછેતમો
 અશુરનેલલોમેજઁચોસંજોગ. ૨૪ મેંવાનરનોસંહારકર્યોખપરલરીયુત્યાંહે,
 તમોરામલક્ષમણુલાવિઆતેમાટે આવીઆંહે. ૨૫ હું પ્રસનયઈછુઆજતમને
 કરોકહુતેકામ; મુનેભોગપુજસમરપીપછેલાવોલક્ષમણુરામ. ૨૬ મધમાંસથી
 હુંતૃપ્તીથઈહવેરૂચેનહીલગાર, માટેપંચામૃતપકવાનલાવો કરીશતેનોઅહાર.
 ૨૭ એહુંશુણીનેકહેવૃદ્ધઅસુરઆજથયાંમાતપ્રસનહવેવિદ્ધએકુનહીનડે અહીં
 મહીહરખ્યામન. ૨૮ તેમંદીરતતક્ષણુઉઘડ્યું, દરશનપામ્યાતેહ, આશ્ચર્યસર્વ
 પામીયાજેઈરૂપઅદ્ભુતએહ. ૨૯ પકવાનમેવાવિધવિધનાપછેમગાઁચાતેઠાર
 મારૂતીદેવીયેતદાકર્યોસકળઅમૃતઅહાર. ૩૦ પછેતૃપ્તીથઈનેબોલીયાંહવેલા
 લોલક્ષમણુરામ, પછીમનોરથપુરૂતમારાસકળજેમનકામ. ૩૧ એહુંશુણીમન
 આણુંદપામ્યા, અસુરઅહીંમહીજેહ; ત્રીશકોટીઅશુરસાથે, લેવાઆલ્યાતેહ. ૩૨

વળણ ॥ લેવાયાદ્યારામલક્ષ્મણને, અહીંમહીખંચોવીરરે; તે મંદીરઉઘા
ડીમાંહેમવેશા, જ્યાંપોઢયાશ્રીરણુધીરરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમ
શ્રીનાટકધારાયાંચુદ્ધકાંડેહનુમંતાદેવિરૂપધારણુંનામત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪.

રાગસામેરી. અહીંમહીતણામંદીરવીશેજ્યાંપોઢયાલક્ષ્મણરામ, તે લેવાસાડ
અસુરસરવેઆવ્યાતેણેકામ. ૧ ત્યાંઆવીનેઆકરશીયુંનાગપાજતેણીવાર, મો
હનીંદ્રાનીવારણુકરીત્યારેજગ્યાનુગદાધાર. ૨ મૃગચર્મસજ્યાઉપરબેઠાથયા
લક્ષ્મણરામ, ત્યારેશુભીત્રીકહેઅહીંકેમઆપણુંઆવ્યાપુરણુકામ. ૩ રઘુવીરક
હેરેભાઇહવેધીરજરાખોમન, એહરણુકરીઆપણનેલાવ્યાઅસુરપાપીજન. ૪
આપણેભારઉતારવોપૃથ્વીતણોનીરધાર, ત્યારેઅહીંરાવણુમહીરાવણુનોપણુક
રીશુસંધાર. ૫ પછેરામલક્ષ્મણનેકરાવ્યાંપંચામૃતથીજ્ઞાન, અમલઅંબરપવિ
ત્રલાવીકરાવ્યાંપરીધાન. ૬ શણુગારસુંદરપેહેરાવ્યાશુભચંદનચરચ્યાંઅંગ,
પુષ્પનીમાળાકંઠધાલીસોલીયાશ્રીરંગ. ૭ એવાશ્યામસુંદરજગતમોહનકોટી
કામસ્વરૂપ, પધરાવીયાપછેકનકરથમાંનુગલરવીકુળભુપ. ૮ એકરાણીમહી
રાવણુતણીચંદ્રસેન્યાતેનુંનામ, તેસ્રીયેદીઠારામનેમોહપામીતેણેકામ. ૯ તેને
કામભાવઉદ્દેશ્યોનેઇપશ્રીરઘુવીર, મુરતીઉતાદીધ્યાનમાંથઇસમાધીમતીધી
ર ૧૦ ધ્યાનસ્થથઇમંદિરવિષેઠરીબેઠીનાર, રથમાંબેસાડીરામલક્ષ્મણનેઆ
દ્યાઅસુરઅપાર. ૧૧ વાજ્રંત્રઆગળવાજતાંથાયઅંબરચારેપાસ, શેરીચેલોક
જેવામળ્યાજેકોટીકામનિવાસ. ૧૨ મોહપામીનારીનગરનીજેઠરામરૂપરસાળ
પછેપરસ્પરવાતોકરેએહહશેકોનાખાળ. ૧૩ એકત્રીયાકહેતમોશુંજણોઅનરથ
એહઅપાર, ભોગઆપવાલદ્રકાળીનેએઆણ્યારાજકુમાર. ૧૪ એવુંશુણીહા
હાકારવરત્યોકરેસહુકલપાંત, લોકકહેએકુશળરહેજેથજેઅસુરનોઅંત. ૧૫ પ
છેલદ્રકાળીતણેમંદીરલાવીયારણુધિર, દેવીસન્મુખઉભારાખ્યારામલક્ષ્મણ
વીર. ૧૬ હનુમંતેદીઠારામનેકર્યોમનોમયનમસ્કાર, હનુમંતનોજેઠવેશઅદભુ
તહશ્યાનુગદાધાર. ૧૭ સહુસામગ્રીપુજતણીઅસુરેતેમુકીપાસ, શ્રીરામલક્ષ્મ
ણપુજકરતાસ્વહસ્તેઅવિનાશ. ૧૮ માડતીદેવીપુજતારઘુવીરપુરણુશ્રલ, અં
જનીસુતસકેયપામેકોનજણેમર્મ. ૧૯ હનુમંતઅંગેતેલસિંદુરચરચ્યુંરઘુવી
ર, ધ્રુપદીપનેપુષ્પમાળાશોભેરકતશરીર. ૨૦ શ્રીરામેતેલસિંદુરચરચ્યુંમાડતી
નેતનં, તેમોટેઅઘાપીચડેછેમુણેઆતાજન. ૨૧ એશેવકસ્વામીરામમાટેકર્યું
અંગીકાર, તેસદાએલાગેપ્રીયેવળીકહુંબીજેપ્રકાર. ૨૨ સનીશ્વરનુંભુપણુકહી
ચેતેલસિંદરજેહ, તેનેચરણેયાંપીચોઅંજનીપુત્રેએહ. ૨૩ વળીપન્હોતીસહુ
લોકકહેપણુસનીશ્વરએકરૂપ, તેનીપુજાએતેલસિંદુરચદેઅંગઅનુપ. ૨૪ એમ

કારેહનુમંતજીયેકર્ણુઅંગીકાર, પુત્રકરીએમરામલક્ષ્મણઉભાતેણેકાર. ૨૫ વા
જીવવાજેઅતિધણાંસહુઅસુરહરખેમન, અહીંમહીકરમાંશસ્ત્રલેધનેબોલ્યાગ
ર્ધવચન. ૨૬ અટ્યાતમારેકરવુહોયતેનુસ્મરણકરીલ્યોજાણ, આભવાનીને
ભોગહવડાંઆપીશુનિરવાણ. ૨૭ રઘુવીરકહેમુજસ્મરણકરીનેપ્રાણીપાપમુ
કાય, ત્યારેસ્મરણકેનુંહુંકરુંબ્રહ્માંડકેરોરાય. ૨૮ પણપ્રાણસખાહનુમંતમા
રોવજરદેહીસુર, જેનુનામલેતાંવિઘ્નકોટીથાયક્ષણમાંદુર. ૨૯ અમોસ્મરણક
રીયેતેતણુછેધણોવક્ષભએહ, અમોજાણુછુંક્ષણમાંહેહવડાંપ્રગટથાશેતેહ. ૩૦ પ
છેખડગઉઘાડાંકરીઅસુરેબ્રહ્માંજેણીવાર, તેસમેરૂપપ્રગટકર્ણુગાજીયોપવનકુમા
ર. ૩૧ વળણ. વાયુકુમારપ્રગટયોતદા, કરીગર્જનાધોરપ્રચંડરે; અશેપઅસુ
રભયપામીયા; ખળભળ્યુંસકળબ્રહ્માંડરે. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમ
ત્રીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંદેશ્રીરામલક્ષ્મણપુજનાનંતરંહનુમંતાસ્વરૂપધારણના
મચતુઃત્રીશોઅધ્યાય. ૩૪

અધ્યાય ૩૫.

રાગમારૂ. ધર્મુદીર્ઘરૂપહનુમંત, જાણેવિશ્વનોકરશેઅંત; કરીગર્જનાધોરર
ધુરાવ, કર્યાઆસુરીનાગર્ભશ્રાવ. ૧ લીધાઉચ્ચગીલક્ષ્મણરામ, સ્કંધપરખેસા
ડયાઅભિરામ; વધાર્યુંરૂપઉચ્ચઆકાશ, કરવામાંડયોઅસુરનોનાશ. ૨ પુંછ
ઝાપટેકેટલાપાડયા, કોનેચરણજાલીનેપછાડયા; કોનાકરથીઉડાડ્યાંશિશ, પ
દધાયેમારેકરીરીશ. ૩ એમવજરદેહીમહાવીર, માર્યાઅસુરધણારણધીર;
અહીરાવણનેપાટુએકમારી, પામ્યોમરણપડ્યોતેસુરારી. ૪ જોઇખંધુમરણનિ
રધાર, કોપ્યોમહીરાવણતેણીવાર; થયોસાંપદકરવાયુદ્ધ, સંન્યતેડાવ્યુંકરીને
ક્રોધ. ૫ પછેનીકળ્યાપુરનીખહાર, મહીરાવણનેપવનકુમાર; છેમહીરાવણમ
હાખળવાન, પામ્યોછેતપકરીનેવરદાન. ૬ નપામેહનુમંતથીમરણ, વિચાર્યું
એમઅશરણશરણ; ભાથાધનુષસ્મર્યાતેણીવાર, આવ્યાતતક્ષણત્યાંનિરધાર.
૭ ખન્યોવીરેબ્રહ્માંકરમાંહે, ઉતર્યાપૃથ્વીઉપરપ્રભુત્યાંહે રામેકર્ણાધનુશટંકાર,
મહીરાવણતવકોપ્યોઅપાર. ૮ મહીરાવણમુકેછેખાણ, તેછેદેછેપુરૂષપુરાણ; રામ
ખાણમુકેઅખંડ, વાગેઅસુરનેઅંગપ્રચંડ. ૯ તનમાંથીરૂધીરશ્રવેજ્યારે, ઉદ્દે
થાયમહીરાવણત્યારે; પડેખિંદુતેપૃથ્વીમોઝાર, તેનાપ્રગટેછેઅસુરઅપાર. ૧૦
મહીરાવણથયાકોટાનકોટી, એવીઅસુરનીમાયામોટી; તેતદવતઅસુરસમ
સ્ત, ધાયારામઉપરગ્રહીશસ્ત્ર. ૧૧ કરવાલાગ્યાખહુવિધમાર, રામવિસ્મેપા
મ્યાતેણીવાર; વાધ્યુંઅસુરતણુખળજેતે, જોયુહનુમંતસામુપોતે. ૧૨ ત્યારેમા
રૂતીકહેમહારાજ, આતોદીશેછેખિપરીતકાજ; માટેપુછીઆણુએનુંમર્ણ, ત
મોયુદ્ધકરોઅશરણશરણ. ૧૩ એમકહીનેઉડયાહનુમંત. સાગરઓળંક્યાખળ

વંત; પેલીમકરીપોતાનીજેહ, આવીવૃત્તાંતપુછયુંતેહ. ૧૪ ત્યારેમકરીકહેમહા
રાજ, સુણોઉતપતિકહુંઆજ; એકસમેદેવાંગનારંભા, જતીતીસ્વધછાયેઅસં
ભા. ૧૫ જગુબેઠાતામારગમાંહે, તેપાસેથઈઆલીત્યાંહે; તેમુનિનેનમીનહીતા
સ, અભિમાનથીકીધુંહાસ. ૧૬ જગુનેતવચ્છીયોઢોધ, દીધોશ્રાપતેપામીવિરો
ધ; મુનેનમીનહીપાપીણી, માટેરંડાતુંથાજેસાપીણી. ૧૭ તામસીધોરવનમાં
ફરજે, નીત્યજીવનીહિંશાકરજે; એવોશ્રાપશુણીતેકર્ણ, લાગીરંભામુનીનેચર્ણ
૧૮ મુજઅનુગ્રહકરોમુનીદેવ, ત્યારેબોલ્યાજગુતતખેવ; આખાદિવસમધ્યેક્ષ
ખુએક, થઈશપદ્મનીરૂપવિશેક. ૧૯ કોઈસમેતનેદેખશેરવી, ઉદેકામથશેઅનુભ
વી; પડશેતુજપરરવીકંદર્પ, ત્યારેદેહમુકાશેશર્પ. ૨૦ ત્યારેપામીશમુળસ્વરૂપ,
એવુંબોલ્યામુનીવરભુપ; તેરંભાથઈસર્પણીત્યાંહે, ફરતીહીંડોધોરવનમાંહે. ૨૧
એકસમેતેથઈપદ્મણી, ત્યારેમોહપામ્યાદિનમણી; પડયુરેતઅમાસનેદીન, તેના
ભાગથયાબેલીન. ૨૨ પડતામાંથઈસર્પણીએહ, આવીમુખમાંપડયુંવિર્યતેહ;
અહિમુખમાંથયુંજેરોધ, તેનોપ્રગટયોઅહીરાવણજેધ. ૨૩ પ્રસ્ટપરસીપડયું
મહીમાંહે, તેનોમહીરાવણથયોત્યાંહે; પછેરંભાપામીઉદ્ધાર, થયાખળીયાતેઅસુ
રઅપાર. ૨૪ તેનેનગરમહીકાવતીજણ, વસાવીનેરદ્યાનીરવાણ; કહેમકરી
હુંએટલુંજણું, બીજુંજણ્યાવીનાશુંવખાણું. ૨૫ રક્તખીંદુનારાવણથાય,
કહુંતેજણવાનોઉપાય; મહીરાવણનેધેરછેનાર, ચંદ્રસેનાપૃથ્વીનોઅવતાર. ૨૬
તેનેજઈનેયુદ્ધેઆજ, તેનુંમરણકહેશેમહારાજ; એવુંસુણીનેઉડયાહનુમંત,
આવ્યાનગ્રમાંહેખળવંત. ૨૭ વળણ. શ્રીખળવંતહનુમંતઆવ્યા, મહીકાવ
તીમોઝારરે; સુક્ષ્મરૂપધરીનેપેઠા, જ્યાંરાયનોરાજદ્વારરે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરી
ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડઅહીરાવણ, મહીરાવણયોરૂપત્તીકથન
નામપંચત્રીસોઅધ્યાય. ૩૫

અધ્યાય ૩૬.

રાગઆશાવરી. રાજદ્વારમાંઆવ્યામારૂતી, સુક્ષ્મરૂપેત્યાંહે; મહીરાવણની
રાણીચંદ્રસેના બેઠીમોહોલજમાંહે. ૧ સમાધિસ્થબેઠીવીધુવદની, રામસ્વરૂપ
નુધ્યાન; એકલગ્નરધુવરમુરતીમાંનથીકંઈબીજુંભાન. ૨ જ્યારેમહીરાવણ
શણગારીરામને, લેઈઆલ્યોજેણીવાર; ત્યારેચંદ્રસેનાજેઈનેમોહપામી, વાપ્યો
કામઅપાર. ૩ મનએમજાણ્યુંસ્વામીથાયમારાપુરેમનોરથકામ; એઅલીપ્રા
યેધ્યાનધરેછે, બેઠીતેણેકામ. ૪ ત્યારેમારૂતીયેત્યાંઆવીજગાડી, ધ્યાનમાંથીતે
નાર, નેત્રઉઘાડીજીવેતોપાસે, ઉભાપવનકુમાર. ૫ અરેભાઈતુકોણછેકપીજ
ન, કેમઆવ્યોકહેવાત; ત્યારેનમસ્કારસતીનેકરીવળતા, બોલ્યામારૂતજાત. ૬
અરેમાતસંકટમાંપડ્યાછેરધુપતીરણમોઝાર; રક્તખીંદુનાઉદ્દેશાયછે, મરીરાવ

યુઅપાર. ૭ તેનો શોડિ પાયજ કરીયે, કેમ પામે એના શ; તમે જાણો છો માટે હું આ બંધો
 પુછવાને તમ પાસ. ૮ ત્યારે સતિક હે શુભ અંજની નંદન, મુને મેળવર ધુરાય; જે મારો
 મનોરથ પુરણ કરે તો, કહું એ તુજને ઉપાય. ૯ જે તેડીલા વેર ધુપતીને અહી, પી
 ડાટાળે મારી; હનુમંત કહે મહીરાવણ મુઆ પછી, લાવું અવધ ખીહારી. ૧૦ પ
 છીવજ રહેહીયે વચન જ આપ્યું, ચંદ્રસેનાને ત્યાંહે; તારા પુરણ મનોરથ કરવા લા
 વીશ, રામ ચંદ્રને આંહે. ૧૧ ત્યારે ચંદ્રસેના કહે સુણો માણી, કહું એકારણ મેવ
 મહીરાવણે ઉગ્રત પકરીયો, આરાધ્યા મહાદેવ. ૧૨ પ્રસન્ન થયા શીવ પ્રગટ્યા તત
 ક્ષણ, માગ્ય માગ્ય વરદાન, ત્યારે મહીરાવણ કહે મુજને આપો, અમોઘ વર ભગવા
 ન. ૧૩ હું રણ માં યુદ્ધ કરું ત્યારે મુજ પર, અમ્રત પ્રાપ્ત થાય સજીવ થાય મુજ રક્ત ખિં
 દુ, એવર આપો શીવ રાય. ૧૪ ત્યારે સ્તુકહી શીવ વ્યાધ્યા તત ક્ષણ, વર આપી તે
 છીવાર, પાતાળ માંહે કુંડલ ચોંછે, તે અમ્રત કેરો સાર. ૧૫ તે શીવ વ્યાજ્ઞાયે ભ્રમર લ
 ક્ષાવાધી, સુધાચંચુ ભરી તેહ; તે યુદ્ધ સમે મહીરાવણ ઉપર, વૃષ્ટી કરે છે એહ. ૧૬
 તે અમ્રત શ્રાવ થકી રકત ખિંદુ, સજીવ થાય નિરવાણ; તે માટે કોઈયે જતાય નહી.
 વળી મરણ ન પામે જણ. ૧૭ માટે ભ્રમર આવતા બંધ કરો તો. આવે એનો કાળ;
 એવાં વચન શુણીને અંજની નંદન, ગયા તર્ત પાતાળ. ૧૮ અમ્રત કુંડ ઉપર જઈ
 જ્યું. દીકું તે પર તક્ષ; સ્થુળ રૂપે શીલી મુખ અમ્રત, લેઈ જાય લક્ષાનું લક્ષ. ત્યાં લો
 ક પાળનું રક્ષણ છે, કુંડ અમ્રત ઉપર જેહ; તે સાક્ષાત રૂદ્રાવતાર હનુમંતને જેઈ, ન
 વળ્યો વ્યાતેહ. ૨૧ તે ભ્રમર મધે એક મોટાહ તો. સઉ ભ્રમર તણો શીરદાર; તેને વાયુ
 કુમારે ઝાલ્યો તત ક્ષણ, મારવા માંડ્યો માર. ૨૨ તેણે અંજની સુતની સ્તુતી કરી
 આબ્યો શરણાંગત તે છીવાર; પ્રાણુદાન પ્રભુ આપો મુને, હું કરીશ કંઈ ઉપકાર. ૨૩
 તેનું વચન લઈને પાસે રાખ્યો, ખટ પદને હનુમંત; પછી રામ ચંદ્રની પાસે આવ્યા,
 માણસુત બળવંત. ૨૪ રધુપતીને કહ્યું પ્રભુ તમોહ વેમુકો બ્રહ્માસ્ત્ર બાણ; એ સકળ
 રૂપ મહીરાવણનાં તે, નાશ થશે નિરવાણ. ૨૫ પછી રાંમે બ્રહ્મશર ક્રોધ કરીને, મુક્યો
 તે છીવાર; અનેક રૂપ શું મહીરાવણનો, કરીયો છે સંહાર. ૨૬ વળી મહીરાવણનું
 સૈન્ય હતું, ઘણા રાક્ષસ બળીયા ત્યાંહે; તે પુંછ વડે બાંધી હનુમંતે, નાંખ્યા સાગર માં
 હે. ૨૭ એમ અહી મહીરાવણ માર્યારામે, વરત્યો જ્યજ્યકાર; દેવે દુંદહીના દક
 થ્યા, ને પુષ્પની વૃષ્ટી અપાર. ૨૮ તે સમે શ્રી રધુવીરે ચાંપ્યા, હનુમંત રૂદ્રાસાથે; ધ
 ન્યધન્ય માણસુત તુજને વખાણ કર્યાર ધુનાથે. ૨૯ વળણ. રધુનાથ પુછે હનુમંત
 ને, શું કરી આવ્યો કાળરે; જેમ મહીરાવણ સરખો અસુર બળીયો, અત્યુપામ્યો
 આજરે. ૩૦ ઇતી શ્રી રામ ચરીત્રે સંમત વાલ્મીકીનાટક ધારાયાં યુદ્ધકાંડે મહીરા
 વણ મર્ણનામ પદ્મીશો અધ્યાય. ૩૬

અધ્યાય ૩૭.

રાગમારૂ. રઘુવીરપુછેમારૂતસુતને, તુંજઘઆવ્યોકયાંહે; શેઉપાયેકરીમ
હીરાવણ, અત્યુપામ્યોઆંહે. ૧ એવુંસુણીનેહનુમંતનુ, મુખકરમાયુંસાક્ષાત;
પ્રભુઅંતરજમીછોતમો, નથીઅજાણીકંઘવાત. ૨ વૃત્તાંતકહ્યુંસહુમારૂતી,
ઉત્પતિશીવવરદાન; એકબંધનમાંહુંઆવ્યોછું, તેસુણોશ્રીભગવાન. ૩ મા
હારાજરાણીમહીરાવણની, ચંદ્રસેનાએવુંનામ; તેનેઘચ્છાછેપ્રભુતમારી, જો
ઘરૂપવ્યાખ્યોકામ. ૪ તેણેમહીરાવણનુંઅત્યુંબતાવ્યું, સુણોશ્રીમહારાજ; તે
નેમેંઆપ્યુંવચનપ્રભુ, થયુંએવુંકાજ. ૫ એવાંવચનસુણીહનુમંતનાંપછે, બો
લ્યાશ્રીરઘુવીર; હેપ્રાણસખેતુંજાણેછેમુજધરમકારણધીર. ૬ એકપત્નીવ્રતજો
માહેરૂ, નથીઅજાણ્યુતેઆજ, તુંચતુરથઈભુલોપડ્યો, કેમથાયએવુંકાજ. ૭
પણવચનજેતેંઆપીયુ, મારેકરતુંસત્યપ્રમાણ; જોવચનતારૂજયતો, મુજલાજ
ગઈનીરવાણ. ૮ માટેચંદ્રસેનાનીપાસેચાલો, સત્યકરીયેએહ; વિવેકકરીસમ
જવીયે, કંઠકળાએકરીતેહ. ૯ એવુંકહીહનુમંતસાથે, રામલક્ષમણવીર; ચંદ્ર
સેનાનેઘેરઆવ્યા, સત્યવ્રતરણધીર. ૧૦ ત્યારે રાણીયેઆદરથકી, પુજકરીબ
હુપેર; આનંદશુઆસનપર, પઘરાવીયાનીજઘેર. ૧૧ પેલાભમરનેઆજ્ઞાકરી
તી, હનુમતેપ્રથમેત્યાંહે; તેણેપાયોકોર્યોપલંગનો, પેઠોસુક્ષ્મથઈતેમાંહે. ૧૨
રંભાપત્રપ્રમાણરાખ્યું, ઉપરદળસાબુત; માંહેપાઘયાસહુપોલાંકર્યા, ક્ષણમાંહે
તેઅદભુત. ૧૩ મારૂતીકહેચંદ્રસેના, પધાર્યાશ્રીરામ; માટેસેજ્યાતુંસાવધાનક
ર, પુરેમનોરથકામ. ૧૪ વીરાજશેપ્રભુપલંગે, તારેઅમારેએશરત; જોભાગી
પડશે પલંગએતો, ઉઠીજશેતરત. ૧૫ ચંદ્રસેનાકહેપ્રભુદ્રઢપલંગછે, પધારો
હવેઆંહે; હનુમંતલક્ષમણબહારમેઠા, રામગયાધરમાંહે ૧૬ પલંગેજઈબેઠાપ્રભુ
ત્યારે, ભાગીપડ્યોતતખેવ; રઘુવીરહશીનેઉઠીઆ, આવ્યાખારણેઅવશ્યમેવ.
૧૭ ત્યારેઋષિકરીચંદ્રસેનાબોલી, પામીમનપરીતાપ; અલ્યાકપીતેંકપટકીધું,
દેઈશતુજનેશ્રાપ. ૧૮ તેંમચકોરાવ્યોમાહરો, પછેબેસાડારધુરાય; મુનેછળકરીને
છેતરી, માટેકરૂતુનેશીક્ષાય. ૧૯ એમઋષિકરીબોલીસતિ, હનુમંતશુતેણીવાર;
ત્યારેસજળનેત્રેરામસામુ, જોયુંપવનકુમાર. ૨૦ પછેકપાકરીપ્રભુયેતદા, તેનેમુ
સ્તકમુકયોહાથ; તેનોઋષસરવસમાવીયો, હશીબોલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૨૧ અરેસતી
ચિંતાનવકરીશ, નવથઈશચીત્તઅધીર; એકપત્નીવૃત્તજોમાહરે, માટેરાખ્યમન
માંધીર. ૨૨ મારીમુરતીહવડાંધ્યાંનમાં, તુંભોગવ્યકરીનેપ્રત્ય; પછીઆગળકરી
અરધાંગના, તુનેઆપીશમુખબહુરીત્ય. ૨૩ હુંદ્રાપરમાંહેવરીશજ્યારેકસનોઅવ
તાર; ત્યારેસત્યભાંમાતુંથઈશમુજ, પટરાણીનિરધાર. ૨૪ વરદાનએવુંઆપીયુ,
ચંદ્રસેનાનેભગવાન; પછેરામમુરતીરૂદેરાખી, ધરવાબેઠીધ્યાન. ૨૫ એમસમા

ધાનસહુનુંકર્યું, સમરથશ્રીરધુપત્ય; એકથાઅગ્નિપુરાણમાં, છેવ્યાસવાણીસ
ત્ય. ૨૬ વળણ. સત્યવતિસુતવ્યાસેકહીછે, અગ્નિપુરાણેકથાયરે; કહેદાસગિ
રિધરએકવારખોલો, જ્યજ્યશ્રીરધુરાયરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા
દમીટી નાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામેણચંદ્રસેનાયઃવરપ્રદાનનામસપ્તત્રીશો
અધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮.

રાગમેવાડો એમચંદ્રસેનાનેવરદાનઆપ્યું, પાળ્યુંવચનરણધીરજી; મ
કરદ્વજનેતેડાવ્યોતતક્ષણ, પોતેશ્રીરધુવીરજી. ૧ રાજઆપ્યુંતેનેમહીકાવતી
નું, બેસાડ્યોઆસનજી; પછેરામલક્ષ્મણનેસ્કંધેલેઈને, કુદ્યોવાયુતનજી. ૨
દધીસમુદ્રએલંધીઆવ્યા, આણીતીરેરધુરાયજી; ત્યાંનળનીળનેઅંગદમળી
યા, લાગ્યારામનેપાયજી. ૩ પછેસરવએકઠાથઈનેચાલ્યા, આવ્યાસુવેલુમે
ઝારજી; સુગ્રીવીવલ્લીપણમળ્યારામને, વરત્યોજ્યજ્યકારજી. ૪ સૈન્યસકળ
હરખ્યુવાન્નરનું, જોઈકુશળભગવંતજી; સરવસભાકરીમહીકાવતીનું, રામે
કહ્યુંવરતંતજી. ૫ હનુમંતનેવારંવારવખાણ્યા, ધન્યધન્યપવનકુમારજી; હે
પ્રાણસંખેએવોહુંતુજને, શોકરૂપતીઉપકારજી. ૬ સુગોવિલ્લીપણસુગ્રીવસર્વે
સત્યકહુધુંવાણ્યજી; આમારૂતીસરખોપૃથવીમાં, કોનથીખળિયોનિરવાણજી.
૭ એણેમારાકારંજખહુકીધાં, દુરઘટનવકહેવાયજી; એમવણીસરાવનાકરી,
હનુમંતનીદ્રવીતથયારધુરાયજી. ૮ ત્યારેવિલ્લીપણકહેપ્રભુ, શુંનકરેજેશેવેત
મારાંચરણજી; તેભયનવપામેકાળથકી, જેણેગ્રહ્યુંતમારૂશરણજી. ૯ જેમપન
ગનેવળીપાંખોઆવે, સહિપરવતનેશીશજી; શુરોનેવળીરણમાંચડીયો, પડિ
તનેપ્રસન્નવાગીશજી. ૧૦ દાતારનેવળીદ્રવ્યસાંપડ્યો, વધદનેવીધાસજીવજી;
મુમુક્ષુનેવળીસદગુરૂમળીયા, થયાપ્રસન્નઅસુરનેશિવજી. ૧૧ અમુલ્યરત્નઆ
ભુશણજડીયું, નૃપનિશકંટકરાજજી; એમમહાખળીનેવળીદાસતમારો, તે
શુનકરેએવુંકાજજી. ૧૨ એવાવચનશુણીનેરધુપતી, હરખ્યાપ્રસન્નથયાહનુ
મંતજી; એમસભાસહિતસુવેલુયેખેઠા, લક્ષ્મણનેભગવંતજી. ૧૩ હવેરાવણકે
રાઅનુચરકરતા, ચરચાજેવાત્યાંહેજી; તેણેજઈવૃત્તાંતકહ્યુંસહુદશમુખ, બેઠો
જ્યાંહેજી. ૧૪ અહીમહીનોસંહારકરીને, આવ્યાલક્ષ્મણરામજી; કુશળશુવેલુ
યેસભાકરીને, બેઠાતેણેઠામજી. ૧૫ એવાંવચનશુણીનેદશમુખકંપ્યો, ની
ખજીથઈસહુઆસજી; અતિવણીચીંતામનમાંપ્રગટી, છેકથયોછેનીરાસજી. ૧૬
ઈંદ્રજીતસરખોપુત્રગયો, વળીકુંભકરણજેવોભાઈજી; અહીમાહસરખામીત્ર
પ્રધાનતે, કાળેનાખ્યાખાઈજી. ૧૭ હવેશુંકરવુંછેમારેજીવીને, આદુખરૂપીસં
સારજી; કુંટુંબસર્વનોનાશથયો, હવેજીવ્યાનેધિકારજી. ૧૮ એમરાવણચિત

માંચિંતાકરે, મનઆવ્યોસ્મશાનવૈરાગજી; પછેસાવધાનથયોયુદ્ધકરવાને, દ
લમાંલાગ્યોદાધજી. ૧૯ જોટલુસૈન્યપોતાનુહતું, તેસજકરાવ્યુંસોયજી; પડોફે
રવ્યોપુરપોતાને, જોધરેહેનહીકોયજી. ૨૦ ચાતુરંગદળસજીરાવણ, નિકળ્યો
પુરનીખહારજી; નાનાપ્રકારનાંવાજીત્રવાજે, શહસ્ત્રકરેચળકારજી. ૨૧ સૈન્ય
નીસંખ્યાનવથાયકોણે, યોધધણાખળવંતજી; પરવતજેવાહસ્તીધુમતા, હણ
હણેહયનહિઅંતજી. ૨૨ રથપદાતીનોપારજડેનહી, ખચ્ચરઉષ્મહિશજી; તે
નીઉપરરાક્ષસખેડા, પાપીતણાજેઘશજી. ૨૩ શહસ્ત્રવીજળીજેવોજળકતો, રા
વણનોરથજેહજી; વિધિવિશ્વકરમાજેઘ, મોહપામેએવોઅદભુતતેહજી. ૨૪ અ
સ્ત્રશસ્ત્રતનમંદિતખેડો, રાવણુતેરથમાંહેજી; દશશીશઉપરછત્રચળકતાં, ચામર
વીજનત્યાંહેજી. ૨૫ દશકોડડગ્રહીવીશભુજરથ, બેઠોરાવણુરાયજી; એમયુ
દ્ધકરવાનેરણુમાંઆવ્યો, જ્યાંછેકપીસૈન્યાયજી. ૨૬ તેજેઘનેવાત્તરસરવેઉડયા,
મનમાંલાવીકોધજી; જયબોલાવીરામની, ચાલ્યાયુદ્ધકરવાનેજેધજી. ૨૭ વ
ળણુ. યુદ્ધકરવાનેકપીકુધા, નાદથયોભુભુકારરે; પછેઉભેદળસંગ્રામકરવા,
માંડયોતેણીવારરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદમીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાં
ડેશ્રીરામરાવણુસંગ્રામોનામઅષ્ટત્રીશોઅધ્યાય. ૩૮.

અધ્યાય. ૩૯.

રાગમારૂ. મહાકોધકરીનેરાવણુઆવ્યો, યુદ્ધકરવાતેણીવાર; તેનીઉપરત
રૂપાષાંણુગિરિનોવાત્તરકરતામારા, ૧ મહાદારણુયુદ્ધમંડાયુ, તેસમેકોપીયાસ
હુકીશ; ઐઠપર્વતમારતા, ફાટેઅસુરનાંશીશ. ૨ રીંછમરકટકપીભાલુ, ઉછ
લ્યાયોપાસ; પદધાવમુષ્ટીવજરમારે, કરેઅશુરનોનાશ. ૩ કરનખેકરીનેનેત્ર
ફોડે, કરણનાશાજેહ; કપીકરડતાદતેકરી, થયાવિરૂપરાક્ષસતેહ. રાવણુતણા
રથઉપર, ચઢીનેકુદીકરતાખંડ; તેરથઉપરમળમુત્રકરી, મારેઝાપટપુંછપ્રચં
ડ. ૫ એમકપીતણુંખળજેઘને, કોપ્યોરાવણુરાયઅપાર; દીવ્યબાણુમુકીકપી
સૈન્યા, કરીતારોતાર. ૬ શુશવાડકરતાંચાલતાં, વીજળીસરખાંબાણુ; તેઅંગ
ભેદેકપીતણાં, તતકાળજયેપ્રાણુ. ૭ ઘણોમારજેઘરાવણુતણો, દશેદીશાનાઠાં
કીશ; કોનાકરપદતુટતા, તેકપીપાડેચીશ. ૮ દળભંગજેઘનેકોપીયા, પછેરામ
રણુરંગધીર; શરચાપચઢાવીરાવણુસનમુખ, ઉભાશ્રીરધુવીર. ૯ છુટવામાંડ
ચાંધનુપથી, રામનાંબાણુપ્રચંડ; રાક્ષસતણોસંહારવળીયો, વૃષ્ટીથાયઅખંડ.
૧૦ તેજેઘનેદશકંધકોપ્યો, કર્યાઅનેકઉપાય; પણઅમોધશરશ્રીરામના, રાવ
ણુનવછેદાય. ૧૧ પછેરાવણુમુકયાંપંચશર, બ્રહ્માસ્ત્રએકેકાળ; વિદુતલતાકેખં
ચાન્ગિ, પંચપ્રાણુકાળકરાળ; ૧૨ સચિદાનંદનેઅંગભેદી, ગયાપેલીપાર, ૫
ણુપ્રભુપાછાનવખશ્યા, વળીમુકીનેતેઠાર ૧૩ જેમખળઅતિનીંદાકરે, ન વખા

મેસાધુખેદ; અપારધનવરશતાંગિરિને, વ્યથાનવથાયવેદ. ૧૪ એમરાવણનાં પં
 ચખાણવાળ્યાં, ખશ્યાનહિરણ્યધીર; પછેચાપચઢાવ્યાસપ્તશરરણ, પંડિતશ્રીર
 ધુવીર. ૧૫ તેઢોધકરીને મુકીયાં, સીતાપતિયેત્યાંહે; રાવણતણુતેરેદેભેદી, ૫૬
 યાંલંકામાહે. ૧૬ ક્ષણેકમુઠિતરહયોરથમાં, વ્યથાથઈદશશીશ; સાવધાનથઈ
 પછેઉઠીયો, યુદ્ધકરવાનેતેદીશ. ૧૭ ત્યારેલક્ષમણકહેરધુવીરને; પ્રભુકરોતમો
 વિશ્રામ; હુંરાવણસાથેયુદ્ધકર, તમપ્રતાપેશ્રીરામ, ૧૮ એતુકહીનેઅર્ધચંદ્ર, શ
 રમુકીયુપન્નગઈશ; રાવણતણાસારથીકેર, છેદીયુતવશીશ. ૧૯ દશખાણમુકીદ
 શાનનનાં, કાપ્યાંદશકોડડ; વળીકવચછેદયુઅગથી, પંચખાણમુકીપ્રચંડ.
 ૨૦ વળીવિભિષણેતેણેસમે, અષ્ટખાણમુકયાંરણમાંહે; તેણેરાવણનારથતણા,
 ઘોડાઅષ્ટમાર્ધાત્યાંહે. ૨૧ વળીએકખાણેધ્વજછેદી, ભાગ્યોરથશરવીશ; ત્યા
 રેખીજરથપરખેઠોરાવણ, ગાજ્યોદશશીશ. ૨૨ પ્રહ્લેઅગ્નિવતકોપકરી, બ્ર
 હ્મશક્તિકાઢીસંહારવા; તેપરમદારણુતેજસ્વી, મુકીવિભિષણનેમારવા. ૨૩
 તેશક્તિદીડીલક્ષમણે, જાણ્યુવિભિષણનેમારશે; એશરણાંગતછેઆપણે, એને
 ખીજેકોણુઉગારશે. ૨૪ એમવિચારીએકખાણમુકયું, લક્ષમણેતેણીવાર, તેશ
 ક્તિનાત્રણભાગકરીયા, છેદીછેનિરધાર. ૨૫ તેખંડપડતાંપૃથ્વીપરથયા, દબ્ધ
 અસુરઅતિધણા; જેલક્ષમણએછેદતનહિતો, પ્રાણહરતવિભિષણતણા. ૨૬
 માનભંગપામ્યોદશાનન, બ્રહ્મશક્તિવ્યર્થગઈજદા; ત્યારેરાવણુતેવિભિષણની
 સાથે, ક્રોધકરીખોલ્યોતદા. ૨૭ અલ્યાનપુશકધિક્કારતુજને, શતરૂનેશરણેગ
 યો; તુંઅસુરકુળમાંઅવતરીને, કબુદ્ધીકાયરથયો. ૨૮ અલ્યાઅમેતારૂકર્યુપાળ
 ણ, તેસરવમિથ્યાગયું; જેમભસ્મમાંઅવદાનઆપે, એમતુજપરતેથયું. ૨૯
 અલ્યામૃતકનેશણુગારજેમ; પરણાવીપદ્મનીશંઢને; કતધીનેઉપકારજેમગુણ
 કરીયેલંપટલંડને. ૩૦ એમઅમેતુજનેપાળીયો, જેમપાળેપયથીસર્પને; તેઆ
 જશતરૂનોથયોમુકી, સકળકુળદર્પને. ૩૧ કુળમાંકલંકઉદેથયો, કુળતણોકરવા
 નાશ; જેમવાંસખાળેસકળવનકરી, પ્રગટઅંગહુતાશ. ૩૨ અલ્યાકુળતણોક્ષે
 કરાવ્યો, તુજખંધુનેધિક્કાર; ઈંદ્રજીતનેતેમરાવ્યોકહી, સકળમર્મવિચાર. ૩૩
 જેનુંધરપુટયુતેનુંકર્મપુટયું, એમકહેછેશાસ્ત્રપુરાણ; એવાંવચનસુણીનેરાવણ
 તણાં, ખોલ્યાવિભિષણવાણ. ૩૪ અલ્યામંદબુધીમલીનપાપી, શીખોલેજુડી
 જલપના; પહેલોવિચારસુઝયોનહિ, હવેમિથ્યાશિકરેકલપના. ૩૫ તેંતારેહાથે
 ક્ષયકર્યુકુળ, શીદલાવ્યોશીતાકરીહરણ; રધુવીરશરણેહુંગયો, જેથીટળેજન્મ
 નેમર્થ. ૩૬ દુરભાગીમેંતુજનેકલ્યાંધણાં, વચનહેતુમર્મનાં; તેમાન્યાંનહિહ
 વેતારીમેજે, ભોગવ્યકુળજેકર્મનાં. ૩૭ રૂડીશીખદેતાંપાટુમારી, કાઢીમુકયોમુ
 જને; અલ્યાપ્રહ્લાદેજેમપિતાતણ્યો, એમતજ્યોમેંતુજને, ૩૮ એવાંવિભિષ

ણનાંવચનસુણી, બોલ્યોરાવણુરીશેજીણુ; અલ્યાલક્ષમણેતુનેઉગાર્યો, નહિતો
લેતતારામાણુ. ૩૯ પણુહવેજેતુંમારપરાક્રમ, નામરાવણુમુજતણું; અલ્યાતુ
નેજેણેરાખીયો, તેલક્ષમણુનેહવડાંહણુ. ૪૦ વળણુ. અલ્યાહણુંહવડાંલક્ષમણુ
ને, જેણેબ્રહ્મશકિતકરીખંડરે; એમકહીનેકોપ્યોદશાનન, જાણેઉજડશેબ્રહ્માં
ડરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડવિભિષણુરાવ
ણસંગ્રામેએકોનચત્વારીસોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦.

રાગમારૂ. કોપ્યોરાવણુતેણીવાર, મારૂલક્ષમણુનેનિરધાર; મારોવિજયીપુ
ત્રીંદ્રજીત, એગેમાર્યોકરીનેઅનીત. ૧ પુત્રનુંવૈરલેઉઆજ, ત્યારેઓલાયમા
રીદાજ; એવુંકહીકાઠીશકિતએક, ધગધગતીતેજવિશેક. ૨ શહસ્સસુર્યઉઆ
હોયજેમ, જેજીંહાકતાંતનીતેમ; પ્રલયમેધતણીમુખ્યવીજ, સર્વઅગ્નિતણુજે
મખીજ. ૩ કેસમેટીસપ્તકોટીમંત્ર, શકિતરૂપેથયાએકતંત્ર; એવીઅમોઘશકિ
તજેહ, મયનામાયેઆપીતીતેહ. ૪ દશાનનપોતાનોજમાત્ર, કર્યુતુદાનજણીને
પાત્ર; નોતીકાઠીતેરાવણુરાજ, રાખીતીજવરક્ષણુકાજ. ૫ કાઠીલક્ષમણુનેહણુવા
તેહ, મંત્રન્યાયસંયુકતકરીએહ; પછેમુકીશકિતદશશીશ, ચાલીગર્જનાકરતીતે
દીશ. ૬ નવખંડવતીધરાસ્થાન, તેસમેથઘકંપાયમાન; ઉછળ્યાસિંધુડોલ્યાદીગ
પાળ, ગીરીશિખરપડ્યાંતેકાળ, ૭ પળાયાદેવલઘનેવીમાન, ઉભીસૈન્યાથઘ
ભયવાન; ચાલીસાંગકરતીસુશવાડ, જાણેવિશ્વનોકરશેઉજડ. ૮ દીડીઆવ
તીતેહનુમંત, ડાબેહાથેજાલીખળવંત; ત્યારેશકતીથઘસ્રીરૂપ, સુંદરીવરસશે
ળઅનુપ. ૯ બોલીહનુમંતસાથેવચન, મુકયમુકયમુનેવાયુતન; હેમારૂતીતું
બ્રહ્મચારી, કેમગ્રહણુકરેપરનારી. ૧૦ હુંરાવણુનીકન્યાછુંઆજ, જાઉસુમી
ત્રીનેવરવાકાજ; એવુંસુણીઈંદ્રજીતયોગીંદ્ર, લજ્યામનમાંતેમુકીખળીંદ્ર ૧૧
ચાલીશકતીથઘમુજરૂપ, દીડીઆવતીપનંગભુપ; તેનેછેદવાતતક્ષણુજાણુ,
ખેંચ્યુંધનુશેઅઢાવીનેખાણુ. ૧૨ એટલેઆવીશકતીતેણીવાર, ચોંટીલક્ષમણુ
રૂદ્યમોઝાર; નીકળીબેદીપ્રષ્ટેતતકાળ, પૃથ્વીફેડીતેગઈપાતાળ. ૧૩ પડ્યા
લક્ષમણુજીતેણીવાર, પ્રષ્ટેચાલીરૂધિરનીધાર; નિચેછીતપડ્યાથઘજેમપ્રેત, શ્વા
સોશ્વાસરહીતઅચેત. ૧૪ જ્યારેપડ્યાસુમીત્રાકુમાર, કર્યોવીલીપણેતવપોકા
ર; તેસુણીપડીરામનેફાળ, પાસેધાધનેઆવ્યાતતકાળ ૧૫ સર્વેકપીમનમાંપા
મ્યાત્રાસ, વીંટીબેઠાલક્ષમણુનીપાસ; સર્વેકલપાંતકરતાઅપાર, તેસમેવરત્યોહા
હાકાર. ૧૬ બેઠારામલક્ષમણુનીપાસ. ઘણુરૂદનકરેઅવીનાશ; રામરોતાંરોયાક
પીમાત્ર; જોઈજોઈનેસુમીત્રીનુંગાત્ર. ૧૭ ધનુષપરખેંચ્યુંખાણુ, એમપડ્યાસુમી
ત્રીનિરવાણુ; લક્ષમણુનેલીધારામેઉછંગ પછેરૂદનકરેશ્રીરંગ. ૧૮ વળણુ. શ્રી

રંગરામરૂદનકરે, જણાવેમનુપલીલાઅપારરે; લક્ષ્મણજીનેઉછંગમાંલઇને,
કરતાવીવીધવીલાપરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુ
ક્ષકાંડેરાવણેનપ્રેરીતમયશકત્યાલક્ષ્મણમુછનનામચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૦

અધ્યાય ૪૧.

રાગવિલાપ. મારાલાડકવાયાવીર, લક્ષ્મણબોલોરેખાળા; હવેહું કેમકરી
રાખુધિર, લક્ષ્મણબોલોરેખાળા; એમરૂદનકરેરઘુવીર. લક્ષ્મણ આલેનેત્રેયો
ધારાંનીર. લક્ષ્મણ ૧ કહોવીરાતમનેશુથયુરે, બોલોવચનવિખ્યાત; તુનેત્ર
ઉઘાડીજેમુજસામુ, કહેશુખદુખનીવાત. લક્ષ્મણ ૨ તેત્રિભુવનમાંકિરતિવિ
સ્તારી, બાળઅવસ્થામાંહે; ભાઇમુનેએકલોમુકીઆલ્યો, ફરીહવેમળીશુક્યાં
હે. લક્ષ્મણ ૩ વર્ષચતુર્દશવનમાંસાથે, ફળજળઆપ્યાંઅમને; અમોએવાનિર્દ
યનકહ્યુકેદીન, ફળખાવાનુતમને. લક્ષ્મણ ૪ તેચઉદવરસનીંદ્રાનવકીધી, ૨
હ્યોસદાઉપવાશી; માટેરીસાવીનથીબોલતોઅમસાથે, આવીછેઉદાશી. લ
ક્ષ્મણ ૫ તેત્રિભુવનવિજયીંદ્રજીતને, કષ્ટકરીનેમાર્યો; પરાક્રમતારૂકહ્યામાંના
આવે, નિર્મળજશવિસ્તાર્યો. લક્ષ્મણ ૬ મુજમરજીમારૂકસેવાકરતો, કપટરહી
તત્રતધારી; હવેખંધવકેમનથીબોલતો, કાણુપાળશેઆજ્ઞામારી. લક્ષ્મણ ૭ હું
અવધપુરીમાંજઇનેહવે, શુંદેખાડીશમુખ; તુજવિનાહુંથયોદામણો, દઇવેકેમ
દીધુંઆવુંદુઃખ. લક્ષ્મણ ૮ ઉત્તરશોહુંઆપીશપુછશે, ભરથશત્રુધનજાત;
તારૂમરણસાંભળીનેનહિ, જીવેશુભિત્રામાત. લક્ષ્મણ ૯ પુત્રવિનાપરિવારજશુ
નો, ત્રિયાવિનાધરજેમ; ખંધુવિનાનહિબેલજકોની, મિત્રવીનાશોમર્મ. લક્ષ્મ
ણ ૧૦ ઉઠોખંધવવારજલાગે, મારવોરાવણરાય; આપણેઅવધપુરીમાંજઇયે, સં
જેલેઈસીતાય. લક્ષ્મણ ૧૧ હવેરાવણનેહણુવામાટે, આંબ્યોતોરૂડોદાવ; તેદૈવે
કારજવિપરીતકીધું તેડેઆવેલુંબુડયુનાવ. લક્ષ્મણ ૧૨ રઘુપતિએમવિલાપક
રેજેઘ, લક્ષ્મણજીનુંવદન, પછીઆંશુલુછીધીરજઆપી, વિલિષણબોલ્યાવ
ચન. લક્ષ્મણ ૧૩ વળણ. નિતિવચનકહીવિલિષણે, શ્રીરામનેઆપીધર; ઓ
તાજનસઉસાંભળો, પછીશુંકરતારઘુવીર. ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મી
કીનાટકધારાયાંયુક્ષકાંડેલક્ષ્મણસ્યમુછનનાંતરં શ્રીરામચંદ્રવિલાપોનામએક
ચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૧

અધ્યાય ૪૨.

રાગસોરડ. શુણોઓતાજનસાવધાનથઇ, એમરૂદનકીધુરામ; એમ્મનુપ
ચેષ્ટાકરેજે, બ્રહ્મપુરણકામ. ૧ અજઅજીતશુભસિંધુસદાછે, અમોવજ્ઞાનઅખંડ;
ક્ષણમાંહેસૂટીઉદેકરે, ક્ષણમાંહેભાગેબ્રહ્માંડ. ૨ વિશ્વનાઆત્મારામપોતે, પ્રકાશ
કજગદીશ; જેજગતગુરૂજગનીયંતા, ભગવાનમાયાઇશ. ૩ તેમ્મનેનથીશોક

મોહ, અવર્ણુરહીતઅવીનાશ; પણુજન્મકારણુજણુવે, એમાયામનુશવિલાશ. ૪ ભોગીંદ્રલક્ષણુજીતદાતેનેશુ કરેકોઈહાણુ; બળીયાયભસ્મબ્રહ્માંડ, જેનાશ્વાસથી નિરવાણુ. ૫ એલીલાગાવાદાસનેકરે, રામમનુશચરિત્ર; હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઈ, શુણોકથાપુન્યપવિત્ર. ૬ રોતારાખીરામને, પછેબોલ્યાવિભિષણુવાણુ; મહારાજરાખોક્ષમાહવે, ધીરજપુરૂષપુરાણુ. ૭ એક્ષત્રીકેરોધર્મછે, સુખદુખ જન્મનેમર્ણુ; માટેશત્રુઉભોસાંભળે, તજેમાયાનુઆવર્ણુ. ૮ સાવધાનથઈનેશત્રુનોકરો, પરાજયમહારાજ; પછીલક્ષમણુનોઉપાયકરીયે, થાયસુખજેમઆજ. ૯ એત્રુસુણીનેરઘુવીરકોપ્યા, ઉડિયાતેણીવાર; સંગ્રામઅરથેસજથયા, કર્યોધનુષનોટંકાર. ૧૦ બ્રહ્માંડસરવેખળભલ્યું, ડોલ્યાદશેદિગપાળ; આસુરિકે રાગભગણિયા, ધુનીગઈપાતાળ. ૧૧ પછેરાવણુનેરઘુવીરકહે, અલ્યાઉભોરહે તુંઆંહે; તેંશક્તિમારીસુમિત્રિને, હવેજઈશક્યાંહે. ૧૨ એત્રુકંઠીનેમુકવાલાગ્યા, રામતિલ્લણુખાણુ; એકનાથાયઅનેકભેદે, અસુરનેનિરવાણુ. ૧૩ જેમરેણુકાનીવારેધાયા, ફરશુધરનિરધાર; શહસ્ત્રખાહુનેહણીકર્યો, ક્ષત્રીનોસંહાર. ૧૪ પડાનનેવળિસંધાર્યું, તારકાસુરદળજેમ; એમલક્ષમણુનેશોકેકરી, રઘુવીરકોપ્યાતેમ. ૧૫ ઘણાઅસુરનોસંહારકરીયો, શરચઢાવીઆપ; જેમજ્ઞાનકરતાંપ્રયાગમાં, જયકોટીજનમનાંપાપ. ૧૬ એમરામખાણુઅમોઘચાલે, સફળમત્રેજેહ; સુશવાડકરતાંચમકતાં, વીજળીસરખાંતેહ. ૧૭ તેસમેસૈન્યાકેટલીત્યાંહણીદશરથતન; વાલ્મિકિમુનીયેકરીગણના, સુણોશ્રોતાજન. ૧૮ દશસહસ્ત્રમદગળમત્તવારણુ, ત્રીશસહસ્ત્રતુરંગ; પંચાસસહસ્ત્રમણીક નકરથ, તેસ્વારમારથીસંગ. ૧૯ પાયદળશતકોડન્યારે, હણેયુદ્ધસંબધ; એટલીસૈન્યાસંહારેત્યારે, નાચેએકકબધ. ૨૦ એવાકોટીકબધઉઠીનેનાચે, શીરરહિતજેણીવાર; ત્યારે રામધનુષનીધુધરીએક, વાજેત્યાંનિરધાર. ૨૧ આતોચતુરદશધુધરીલાગી, વાગવાએકકાળ; ચારઘડીપર્યંતવાગી, વરત્યોપલ્લેકાળ. ૨૨ રાવણુતણીજેસકળસઈન્યા, પડીતેણીવાર; નવગણુતીથાયેશેષનાગે, થયોએમસંહાર. ૨૩ એકલોરાવણુરહ્યો રણમાં, થયોમનભયભીત, જાણ્યું મનેહવડાંમારશે, એમથયુંવિભ્રમચીત્ત. ૨૪ દેખવાલાગ્યોરામને, સર્વત્રસઉજનરૂપ; ઉભોસઈન્યમાંજ્યાંજીવેત્યાં, દેખેરવીકુળભુપ. ૨૫ નથીદેખાતુંકંઈઅન્યખીજી, રામવીનાતેણીવાર; કોટાનકોટીદશરથી, દેખાયછેનીરધાર. ૨૬ દશેદિશામાંરામદેખે, પૃથ્વીનેઆકાશ; કપીરાક્ષસપશુપંખી, રામરૂપપ્રકાશ. ૨૭ ત્યારેવીકળથઈનેત્રમીચ્યાં, દશમુખેજેઈરામ; તેઅંતરમાંદેખાવાલાગ્યો, રામપુરણુકામ. ૨૮ મનમુધીચીતઅહંકારસરવે, રામરૂપજણાય; દશઈંદ્રીયોપંચપ્રાણુને, પંચભુતજેકહેવાય. ૨૯ વળીવીષયમાત્રાચારદેહે, ત્રીઅવસ્થાભોગસ્થાન; એ

મસ્તુળસુક્ષ્મસકળવસ્તુ, જણાયેલગવાન. ૩૦ અકળાઇનેત્રઉઘાડીયાનેજેયું
લંકાભુપ, રથસારથીહયશરધનુષતેદીઠારામસ્વરૂપ. ૩૧ અણુરેણુપર્યંતરામમ
ય, બ્રહ્માંડઆખુરામ; થયોરામરૂપતદાત્મરાવણ, ઠાલોનહીકંઠકામ. ૩૨ ત્યારે
રાવણુમનભયપામીયો, સર્વત્રજેઘજગદીશ; રથમાંહેથીકુદીપડ્યો, પછીના
ઘેતેદશશીશ. ૩૩ ત્યારે પુઠળધાયારામજાણે, મારવાનીરવાણ; રાવણુનાઠોજી
વલેઘજાણે, હર્યાહવડાંપ્રાણ. ૩૩ ત્યારેલંકામાંઆવ્યોતદા, સહુલોકદીઠારામ;
જ્યાંજ્યાંજાયેદશાનન, દેખેદશરથીતેકામ. ૩૫ પછેએમકરતાંઆવીયો, મંદો
દરીનીપાસ; હોરાણીમુજનેરાખ્યતું, એમબોલતોબહુશ્વાસ. ૩૬ જ્યારેસતીની
પાસેગયો, ત્યારેશાંતીપામ્યોમન; શુણુરાણીમેંકર્યુંપુરૂષારથ, માર્યોશુભીત્રાતન
૩૭ પણુરહેવાયુનહીરણુવીશે. રામબાણથીમેંઆજ; હુંનાશીઆવ્યોતુજકને
કરીએત્રુમોઢુંકાજ. ૩૮ પણુરહ્યોછેએકરામ, હવેજીતવોનીસ્યેઆજ; ઉપાય
તેસત્વરકર, જેમથાયમારકાજ. ૩૯ મુનેઅશુરગુરૂએમંત્રઆપ્યોછે, મત્યુજયતે
નુંનામ; અનુષ્ઠાનતેનુકરીને, પછેજઘનેજીતુરામ. ૪૦ ત્યારેકરજેડીરાવણીકહે,
શુણુસ્વામીકહુંછુંસત્ય; હવેશુકરવાસાધનકરો; નહીજીતાયરધુપત્ય. ૪૧ આટ
લેયુદ્ધેનજીત્યા, કર્યોસકળકુળનોનાશ; સહુસેન્યકેરોક્ષયથયો, હવેઝીત્યાનીશીઆ
શ. ૪૨ માટેસીતાસોંપીરામને, જઘનમોસ્વામીપાય; બાકીમરણુથીનહીઉગરો,
જેકરોકોટીઉપાય. ૪૩ ધરમધોરીંધરછેપ્રણુ, શરણાંગતવત્સજનાથ; તેઅભય
કરશેસ્વામીતમને, મસ્તકમુકીહાથ. ૪૪ એમવણાંવચનસતીયેકહ્યાં, પણુનમા
ન્યાતેકામ; અરેહુંરાવણુપુરૂષારથી, કેમનમુહવેરામ. ૪૫ પુરકોટહેઠળપૃથ્વી
કોરી, ગફારચીછેજ્યાંહે; સહુસામગ્રીલેઘ, સાવધાનકરવારાવણુબેઠોત્યાંહે. ૪૬
એકકાળનેમીનિશાયર, તેજેતેડાવીકહીવાણ; તુંબેસજઘદ્રોણાચળપાશે, ક
પટરથીનેજાણ. ૪૭ કદાપીગિરીલક્ષમણુઅર્થે, લેવાઆવેહનુમંત; ત્યારેવીધન
કરજેતેનેતું, વામારજેબળવંત. ૪૮ એત્રુસુણીરાક્ષસલેઘધણા, ગયોકાળને
મીત્યાંહે; તેવીપ્રવેશધરીકપટરચીને, બેઠોમારગમાંહે. ૪૯ હવેરાવણુબેઠોહો
મકરવા, મરત્યુંજયઅનુષ્ઠાન; હવેરામવળીયારણુથકીજ્યારે, નાઠોરાવણુઅ
જ્ઞાન. ૫૦ વળણુ. અજ્ઞાનરાવણુનાઠોજ્યારે, મુકીમનનીધીરરે; કહેદાસગીરી
ધરસુણુઓતા, હવેશુકરતારધુવીરરે. ૫૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીકીના
ટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેશ્રીરામેણુરાક્ષસસેનાહનનનામદ્વીચત્વારીશોઅધ્યાય ૪૨

અધ્યાય. ૪૩.

રાગસામેરી. હવેરાવણુનાઠોભયપામીત્યારેપાછાવળ્યારધુરવી, પછેલક્ષમણુ
પાસેઆવીમેકામુકીમનનીધીર. ૧ ધનુષબાંણુનાખીનેબેઠાલેઘલક્ષમણુનેઉછ
ગ, સુમીત્રાસુતનુવદનજેઘનેરૂદનકરેશ્રીરંગ. ૨ એટલેસુરજઅસ્તથયોત્યારે

સુક્ષેણુબોદ્યોવાણુ, શુભોરધુપતીઅરણુઉદ્દેથતાંલક્ષમણુનાજશેપ્રાણુ. ૩ માટે
 દ્રોણાચળપરવતઉપરછેઅમ્રતવેલીનામ, તેરાતોરાતમાંકોઠજઘઆવેલાવેઆણે
 ઠામ. ૪ સુરજઉગતાપહેલાંલાવેતોજીવેલખમણુવીર, એવાંવચનસુણીસહુવામ
 રસામુજેયુરામરણુધીર. ૫ પણસર્વેનીચાંવદનકરીનેજેઠરહાતેઠામ, ત્યારેતેણે
 સમેમારૂતસુતઉઠ્યાકર્યોપ્રભુનેપ્રણામ. ૬ કપાનાથમુનેઆજ્ઞાઆપોહુંજઉલેવા
 નેઆજ, ત્રેણુપહોરમાંલાત્રુદ્રોણાચળતમકરણામહારાજ. ૭ ત્યારેગદગદથઘમા
 રૂતશુતપ્રત્યેબોદ્યાશ્રીરધુનાથ, હેપ્રાણુપ્રીયેતુવહેલોઆવજેમસ્તમુકયોહાય. ૮
 પછેરામચરણુવંદીનેઉડ્યા; મારૂતીઉત્તરપથ; મુખેગર્જનારામનામનીધ્યાનમાં
 સીતાકંથ, ૯ શીરપરલાંગુળમુકીઉડ્યાઆકાશમારગજય, ક્ષણઉપરધણીક
 જજમારેવજરદેહીમહાકાય. ૧૦ એમખેવડીમાંગીરીદ્વીપઓલંધીઉતર્યાપેલી
 પાર, ત્યારેદ્રોણાચળનીઆણીપાદીઠાચંદ્રાચળગીરીસાર. ૧૧ તેશીવનાકૈલાશ
 જસરખોડિજવળકરપુરવન, વીધુસરખોતેજસ્વીશીતળઉચોએકજેજન. ૧૨
 તેપરવતનીપાસેખેઠોકાળનેમીજેઅસુર, ત્યાંપુરાતનીસરોવરછેસુંદરનીરમળ
 વારીપુર. ૧૩ વનસોહામણુસકળસગનછેતેમાંરચ્યોઆશ્રમ, અનેકરાક્ષસસી
 બ્યકર્યાથઘખેઠોનીર્મહબ્રહ્મ. ૧૪ જાણેતપસ્વીમાનુભાવજેવોખેઠોથઘતેઠાર, અ
 ણિહોત્રનોકુંડરચ્યોત્યાંવેદાધ્યયનથાયસાર. ૧૫ કાળનેમીએમકપટકરીનેખેઠા
 રચીએવોઘાટ, અપળચીતેકરીચારેદિશાયેજેતોહનુમંતનીવાટ. ૧૬ ત્યારેતેણે
 સમેહનુમંતનેલાગીજળપીવાનીત્રશાય, તેઆશ્રમસરોવરજેઠનેઉતર્યાપૃથ્વીઉ
 પરમહાકાય. ૧૭ આશ્રમપાસેઆઠ્યાઆલાસત્વરમારૂતતન, ત્યારેકપટમુનીચે
 આદરકરીયોઆપ્યુંછેઆસન. ૧૮ આવોખેસોમાનુભાવરહોસુખેધણાદીનઆં
 હે, જ્ઞાનીપુરૂષનેગોઠેધણુવળીસતસંગતહોયજ્યાંહે. ૧૯ તમસરખામહાપુરૂષ
 પધાર્યાકરીશુગોષ્ટીજ્ઞાન, ત્યારેમારૂતીકહેમનેત્રશાલાગીમારેકરવુંછેજળપાન
 ૨૦ કહેકપટમુનીઓપેત્રુંસરોવરસુખેપીયોજળત્યાંહે, જળપાનકરીનેવહેલા
 આવજેમારાઆશ્રમમાંહે. ૨૧ પછેઅંજનીસુતસરોવરમાંપેઠાજળપીવાતેણી
 વાર, ત્યારેદીર્ઘરૂપએકમગરીઆવીચરણુગ્રહયોનીરધાર. ૨૨ તેમગરીનેજેઠને
 મનમાંકોધચડ્યોહનુમંત, બારણેકાઢીપછાડીતેનેપૃથ્વીઉપરબળવંત ૨૩ ત્યા
 રેમગરીનોદેહમુકીતતક્ષણુથઘદેવાંગનાનાર, તેસનમુખઉલીમારૂતીનેકરજેડી
 કર્યોતમસ્કાર. ૨૪ અંજનીપુત્રેપુછ્યુતેનેકહેબાધતુંછેકાણુ, ત્યારેદીવ્યરૂપકહે
 પુરવેહતીહુદેવાંગનાનિરવાણુ. ૨૫ દેવળરૂપીનેનમીનહીમાટેમુજનેદીધોઆપ,
 પછેસ્તુતીકરીમુનીવરનીવળતીપુછ્યોઅનુગ્રહેઆપ. ૨૬ મુનીવરકહેહનુમંત
 આવશેલેવાદ્રોણાચળજ્યારે, તેનાપદનોસ્પર્શકરંતાઉદ્ધારપામીશત્યારે. ૨૭ પ
 છેતેદિવસનીમગરીથઘહુરહેતીઆણેઠાર, આજપ્રભુતમચરણુપ્રતાપેપામીછુ

ઉદ્ધાર. ૨૮ પણ પેલો ખેડો રાક્ષસ મુની થઈને કરવા તમને વિધન, એમ કહીને ઉડી અપ્સરા ગઈ તે સ્વર્ગ ભોવન. ૨૯ વલણ. સ્વર્ગ ભોવન ગઈ અપ્સરા, તેણે ચેતા વ્યાહનું મંતરે; જળ પાન કરીને આ વ્યાપાછા, આશ્રમ પાસે બળવંતરે. ૩૦ ઈતી શ્રી રામ ચરીત્રે સંમત વાદ મીઠી નાટક ધારાયાં યુદ્ધ કારે દ્રોણાચળ નયનાર્થ ગતેન હનુમંતા મગરી શાપ વીમોચન નામ ત્રય ચત્વારી શો અધ્યાય. ૪૩

અધ્યાય ૪૪.

રાગ સામેરી. જળ પાન કરી હનુમંત આવ્યા, ત્યારે બોલ્યા મુની મર્મ; મહા રાજ આવો પધારો, કરો પાવન મુજ આશ્રમ. ૧ હનુમંત કહે દેવો કરૂં પાવન, આવો મળી ચે મુની રાય; પછે કાળને મીના શીરવી શે એક માર્યો પુષ્ટી ધાય. તે અસુર ભમી પૃથ્વી પડ્યો, તતકાળ તજ્યા પ્રાણ; પાંચ યોજન વિસ્તર્યો, દેહ પડ્યો છે નિરવાણ ૩ ત્યારે શીખ્ય રાક્ષસ જોહતા, તેના ઠાતેણી વાર; તેને પુછે બાંધીને પછાડ્યા, માફતી ચે નિરધાર. ૪ ત્યાં રહેતા તાચંદ્ર ગીરી પર, ગાંધર્વ ચતુરદશ સહસ્ર; તે ધુની સુણીને યુદ્ધ કરવા, આ વ્યાગ્રહી કરશ હસ્ર. ૫ હનુમંતે જણ્યું યુદ્ધ કરતાં લાગ સેધણી વાર; પછે પુછવધારી ભારો બાંધ્યા, પછાડ્યા પૃથ્વી મોઝાર. ૬ ત્યાં થકી ઉડ્યા માફતી આવ્યા, દ્રોણાચળની પાસ; હનુમંતે પ્રાર્થના કરી, તે પરવત કેરી પ્રકાશ. ૭ હે દ્રોણાચળ શુણવી નતી, પડ્યા લક્ષ્મણ રણ મોઝાર; એક સાંગ મારી રાવણે, થયાની ચેષ્ટી તનીરધાર. ૮ માટે આપ્ય મુને ઔષધી, હુલેવા આ વ્યોઆજ; રવી ઉદે પહે લોખ ઉત્યાં, ત્યારે થાય રૂડુ કાજ. ૯ ગીરી કહે એક વાર લેઈ ગયો તો, કપી મુને નીરધાર; ગુણને ઉપાધી અતી ઘણી, વળી આ વ્યોબીજ વાર. ૧૦ જાહવે હું નથી આપતો, ઔષધી તુજને જાણ; એવાં વચન સુણીને કોપીયા, પછે માફત સુતનીરવાણ. ૧૧ અલ્યા બળ મુરખ અલીમાની, જે સમજે નહીં તે વીમુખ; તેને કારજ કંઈ કહેવું નહીં, હાનવ કહે તે મુખ. ૧૨ પછે પુછશે શાકતી કરી, ગીરી બાંધીયો તેણી વાર; સમુળ લીધો ઉખેડીને, ચાલ્યા પવન કુમાર. ૧૩ આકાશ મારગ જાણે ઉડ્યા, મહા બળી હનુમંત; રામ કપાએ ભાર તે નથી, લેખવતા બળવંત. ૧૪ ત્યારે ભરથ જીરહેતા હતા, જે નંદી ગ્રામ મોઝાર; તે રાત્રી ચે ભરથને આ વ્યું, દુસ્વપન નીરધાર. ૧૫ એક કાળ પુરૂષે આવીને ગળ્યો, દક્ષીણ બાહુ ત્યાંહે; ત્યારે ભરથ ઝબકીને જાગીયા, ચીંતા કરે મન માંહે. ૧૬ તે સમે ગુરૂ પાસે હતા, કહ્યું વશીષ્ઠને વરતમાન; ત્યારે મુની કહે તમ બંધુને, કંઈ વીધન છે તે સ્થાન. ૧૭ જે હરણ સીતાનું થયું રામ રાવણનો સંગ્રામ; તે વીદી તછે મુની ભરથને, માટે સોચે તેણે ઝામ. ૧૮ શાંતી હવન પછે કરાવ્યો, ભરથની પાસે એવ; રાત્રી ચે બેજણ બેઠા છે, ત્યાં ભરથને ગુરૂ દેવ. ૧૯ એટલે ત્યાં આકાશ મારગ, આવતા હનુમંત; જેમ આવે ભડકે અગ્નીનો, જળ હમેજે ત્ય અનંત. ૨૦ એમ દ્રોણાચળ લેઈ માફતી, જતા હતા નભ માંહે; તે ભ

રતજીનેવશીળે, તેજબીખદીહુંત્યાંહે. ૨૧ મુનીરાયભયપામ્યાધણુ, ત્યારેભરથેઆ
 પીલીર; પછેધનુષપરસરચઢાવ્યો, કરીસ્મરણુશ્રીરધુવીર. ૨૨ તેખાણુવળતુંમુ
 ઝીયું, હનુમંતનેવાગ્યુંત્યાંહે; શ્રીરામસ્મરણુકરીનેમારૂતી, પડયાપૃથ્વીમાંહે.
 ૨૩ જ્યારેધુનીસુણીરામનામની, ગયાભરથઉઠીપાસ; જીવેતોપરવતસહીતકપી,
 પડયોરામનોદાસ. ૨૪ ત્યારેપ્રેમેકરીહીતવચનબોલ્યા, ભરતજીતેણીવાર; અરેભા
 ધરામનોભક્ત, કહેતુકાણુછેનિરધાર. ૨૫ ત્યારેહનુમંતેસહુવાતકહીજે, રણુત
 જોસમાચાર; અચેતથઈત્યાંપડયાલક્ષમણુ, નિચેષ્ટીતનિરધાર, ૨૬ તેઓપધી
 નેકાજલાવ્યો, દ્રોણાચળગીરીઆજ; પ્રભાતપહેલુંજવાશેનહીતો, થશેવિપ
 રીતકાજ. ૨૭ ત્યારેભરતકહેશાખાશતુજને, ધન્યછેહનુમંત; ચારકોટીયોજન
 થીલાવ્યો, ગીરીતુંખળવંત. ૨૮ તુધશ્વરકેરૂપછે. નવથાયખીજેકાજ; માટે
 ચીંતાનવકરશેતમો, પોચાહુહવડાંઆજ. ૨૯ હુંદાસછુંરધુવીરનો, વળીકની
 ઇખંધુજણુ; મુજનામભરથકહેસહુ, અહારહયોછુનિરવાણુ. ૩૦ હુંરણીયોછું
 શ્રીરામનો, અપરાધીપુરણુઆજ; સંભારેછેપ્રભુકરીસુરત, કોઈદીનમુનેમહારા
 જ. ૩૧ હનુમંતકહેપ્રભુક્ષણેક્ષણે, લેછેતમારૂનામ; હવેઆજ્ઞાઆપોમુજને, ત્યાં
 છેજરૂરનુકામ. ૩૨ રવીઉદેપહેલોજાઉ, ત્યારેજીવેલક્ષમણુવીર; ત્યારેભરથકહે
 હનુમંતજીતમો, રાખોમનમાંધીર. ૩૩ રવીઉગતાંપહેલાંપોચાહું, લંકામાં
 નિરધાર; પરવતસહિતમુજખાણુઉપર, બેસોપવનકુમાર. ૩૪ આશ્ચર્યપા
 મ્યામારૂતી, સુણીભરથવાયકએહ; ધન્યરામખંધુરામજેવા, હોયનિરસં
 દેહ. ૩૫ પછેચરણુવંદીભરથના, ઉઠીયામારૂતતન; સ્વામીતમોકહોછોતેખરૂ
 જેબોલોસત્યવચન. ૩૬ પણુદાસછુંરધુવીરનો, હુંઆજ્ઞાવરતીજણુ; મારૂખળ
 પ્રાઠમજણેછે, રધુપતિપુરૂષપુરાણુ. ૩૭ મારેરામકપાયેજઈશહું, ક્ષણમાંહેતેણે
 ઠામ; કહેભરથકહેજેપ્રભુને, મારોગણુકરીપરણામ. ૩૮ પછેઉડયાનમીતેભર
 થને, આકાશમારગજાય; હનુમારૂતીઆવ્યોનહિ, ચિંતાકરેરધુરાય. ૩૯ એટલે
 રજનીખટવડી, પાછલીરહિનિરધાર; ઉત્તરદીશાઉગેરવીએમ, આવ્યોપવન
 કુમાર. ૪૦ ત્યારેકપીસરવેકહેવાલાગ્યા, સુણોશ્રીમહારાજ; જીઓઆઅરૂણુઉ
 દેથયો, હવેશુંકરીશુંકાજ. ૪૧ ત્યારેરામકહેહનુખટગડી, પાછલીરજનીસોય,
 ઉત્તરદિશાકેમસુરજઉગે, એશુંકારણુહોય ૪૨ એમકહીરામેખાણુકાઢયું, રા
 હુમખકરાણ; એસુરજમંડળકરૂંચશણુ, આખાણુથીતતકાણ. ૪૩ ત્યારેવૈદસુ
 ક્ષેણુબોલિયો, એસુરજનોહેમહારાજ; હનુમંતઆવ્યાદ્રોણાચળલેધ, થયાંરૂડાં
 કાજ. ૪૪ એટલેહનુમંતઉતર્યા, મુકયોપર્વપૃથ્વીમોઝાર; સાધાંજકરીરામનેચ
 રણુ લાગ્યોપવનકુમાર. ૪૫ વલણુ. પવનકુમારઆવીપાયેલાગ્યો, રધુપતિનેનિ
 રધારે; રાયઉઠાડીહનુમંતને, પછેચાંખ્યોરૂદેમોઝારે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમ

તવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડકાળનેમીહનનાનંતરંદ્રાણાચળગમનંનામચ
તુરશ્ચાત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૪

અધ્યાય ૪૫.

રાગમારૂ. ભેટયાહનુમંતનેરધુનાથ, પછીમુસ્તકમુક્યોહાથ; પ્રાણુવક્ષભ
પવનકુમાર, તેંકર્યો મુનેધણોઉપકાર. ૧ મળ્યામારૂતીનેકપીસર્વ, જોધકારજ
મુક્યો ગર્વ; પછીસુક્ષેણુવૈદ્યપ્રકાશ, ઉડીઆવ્યોદ્રોણાચળપાસ. ૨ કર્યોપરવ
તનેનમસ્કાર, જેનીશોભાતણોનહિપાર; ઓષધીકેરીપરિક્ષાક્રીધી, મંત્રખળે
આકરશીલીધી. ૩ તેનોરસકાઢ્યોતેણીવાર, ભર્યોપાત્રમાંહેનિરધાર; લક્ષમણ
ને શક્તિવાગીતીજ્યાંહે, તે મધ્યેરસમુક્યોત્યાંહે. ૪ સંચર્યોસર્વસંધીનેસંગ,
થયુંકંચનસરખુંઅંગ; નથીદેખાતોઅંગેધાય, એવોઓષધીનોમહીમાય. ૫
ઉડ્યાઆળસમોડીઅનંત, જેમઉઠેનીંદ્રાવંત; નમ્યારામચરણઅલીરામ, ભે
ટયાલક્ષમણનેશ્રીરામ. ૬ જોધહરખ્યાનુગદાધાર, કપીકરતાજ્યજ્યકાર; મુ
ખ્યવામ્નરકેટલાજેહ, કર્યોસજ્જવસુક્ષેણુતેહ. ૭ કરવાસગરાત્મનોઉધાર, જેમ
ભગીરથલાવ્યાગંગાસાર; તેણેપૃથ્વીકરીપાવન, એમક્રીધુતેંમારૂતતન. ૮ ઉ
ગેરવીચક્રવાકઅશક્ત, કરેપ્રકાશસરવેજક્ત; જેમચંદ્રચક્રને અર્થ, ચાત્રક
અર્થેમેધસમર્થ. ૯ એમલક્ષમણકેરેકાજ, લાવ્યાઓષધીએકપીરાજ; તેથીથયુ
ધણાનુંકામ, પછીઆજ્ઞાકરીશ્રીરામ. ૧૦ ઉડ્યામારૂતીપાછાત્યાંહે, લીધોદ્રોણા
ચળકરમાંહે; આલ્યામુકવાપવનકુમાર, જાણ્યોરાવણેતેસમાચાર. ૧૧ જેઉ
ડ્યાલક્ષમણખળવંત, લાવ્યોદ્રોણાચળહનુમંત; પાછોમુકવાજયેવેદ, તેસુણી
મનપામ્યોખેદ. ૧૨ પછીરીસકરીનેવિશેક, મોકલ્યારાક્ષસતએક; જાઓ
જોધહણોપવનકુમાર, દ્રોણાચળલાવ્યોલંકામોજાર. ૧૩ એવુંસુણીનેતેઆલ્યા
અસુર, પંથેઆડાઆવીરહ્યાસુર; એટલેજતાદીકાકપીરાય, ત્યારેકરવામાંડ્યો
અંત્રાય. ૧૪ હનુમંતથયાતવસ્વસ્થ, લીધોદ્રોણાચળએકહસ્ત; મારીઝાપટ
લાંગુળકેરી, અસુરનાઅસ્થીનાંખ્યાવિખેરી. ૧૫ રાક્ષસમરણપામ્યાતેકાર,
ત્યાંથીઆલ્યાપવનકુમાર; મુક્યોદ્રોણાચળનેસ્વસ્થાન, પાછાઆવ્યાજ્યાંહેભ
ગવાન. ૧૬ વંધારધુપતિકેરાપાય, પછીકહીનંદીગ્રામકથાય; ભર્યતાણુંજેવિન
ચવચન, કહ્યારામનેવાયુતન. ૧૭ તમારૂંસ્મરણુકરેછેતેકામ, ધણોકરીનેકહ્યા
એમણામ; સુણીભર્યકહેવર્તમાન, ત્યારેદ્રવીતથયાભગવાન ૧૮ ભર્યનોપ્રેમનેમ
સંભારી, આલ્યુરામનાનેત્રમાંવારી; અહોખંધુએભર્યસમાન, એવોનીરમણ
નેગુણવાન. ૧૯ થયોનથીથશેનહીજક્ત, એવુંકહીનેરોયારધુપત્ય; મનકરીપો
તાનુંધીર, બોલ્યાસુગ્રીવશુરધુવીર. ૨૦ ભાઈહવેનકરવીવાર, મારવોરાવણને
નિરધાર; નથીગોઠતુંમુજનેઆંહે, મારેજાણુંઅવધપુરમાંહે. ૨૧ વળણ. અવ

ધપુરીમાંનિશ્ચેજવું, એમકહેછેપુરૂષપુરાણુરે; ત્યારેતેણે સમેરધુવીરસાથે, વી
લીપણુખોલ્યાવાણુરે ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસ મતવાદિમક્રીનાટકધારાયાંયુદ્ધ
કાંડેલક્ષમણુમુછીનીરવાણુનામ પંચચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૫

અધ્યાય ૪૬.

રાગધન્યાશ્રી. વીલીપણુકહેસુણોજીગજવનજી, રાવણુખેઠાકરવાગુપ્તહ
વનજી; ઇંદ્રજીતનાજેતુંકરેસાધનજી, મૃત્યુંજયમંત્રજપેદશાનનજી. ૧ હાળ.
જપેમંત્રમૃત્યુંજયદશાનનતેપુરણુથારોઅનુષ્ઠાન, પછેકોઈથક્રીમરશેનહીકહુસ
ત્યભગવાન. ૨ માટેવિદ્ધકરોકંઈત્યાંજઈજેહોમપુરણુનથાય, એવુંસુણુમાંમાંદશ
કપીઉડ્યાનમ્યારામનેપાય. ૩ ગવાક્ષબાળીપુત્રઅંગદવચજાંબુવંત, પાવકક્ષો
અનનીળનળકેશરીશરભહનુમંત. ૪ તેદશેજણુદશદીશાજીતેએવાખળીયાંત્યા
હે, દશસહસ્રવાનરસંગલઈતેઆવ્યાલંકામાંહે. ૫ ધરેધરખોલ્યાંકપીજડ્યોનહી
લંકેશ, અમસકળપુરમાંવલ્યાશોધીગુપ્તસ્થાનઅરોષ. ૬ જેમજેરાક્ષસમારગ
માંતેનેમારતાકપીઠાર, પછેએકલાહનુમંતઆવ્યાવીલીપણુનેદ્વાર. ૭ ત્યારેવી
લીપણુનીરાણીશરમાપુછયુતેનેજણુય, તેણેરાવણુકેડગુપ્તસ્થાનકદેખાડયુની
રવાણુ. ૮ નગરકેરાકોટનીચેવીવરછેઅધકાર, તેનીઆગળભોયડછેપ્રકાશઅ
તીવીસ્તાર. ૯ તેસાંભળીનેકપીઆવ્યાવીવરકેરેદ્વાર, કાઢીનાંખીશીળામુખ
થીપેઠાતેમોઝાર. ૧૦ અનેકરાક્ષસઅસુરમાર્યાપ્રવેશાતેમાંહે, મોટુંભયંકરભોંય
રૂવિસ્તીરણુદીઠત્યાંહે. ૧૧ તેમધ્યેમોટુદેવળછેદેવીતણુકહેવાય, તેનીઆગળ
કુંડરચીનેખેઠોરાવણુરાય. ૧૨ વજરાસનેખેઠોદશાનનકરીનેરકતેજ્ઞાન, અનેક
મસ્તકહોમવાનેમુક્યાંછેતેસ્થાન. ૧૩ આહુતીઆપીકુંડમાંમધમાંસનીતેમાંહે
પછેમૃત્યુંજયનોમંત્રજપતોએકાગ્રેથઈત્યાંહે. ૧૪ તેજેઘકપીઆશ્ચર્યપામ્યાકહે
પરસ્પરવાણુ, જીવ્યાતણીઆશાહનુનથી, હનુનથીમુકતોનીરવાણુ. ૧૫ ક્ષેથ
યોસરવેકુળતણો, નથીમાનતોહનુહાર; પ્રભુતાનજાણીરામની, એનાધ્યાનને
ધીક્કાર. ૧૬ એમકહીકપીએશીળાનાંખીકુંડક્રીધોભંગ; મળમુત્રતેમધ્યેકર્યો, ય
જાપાત્રકેડયાસંગ. ૧૭ ફાડીનાંખ્યાંવસ્ર, કરીયોનગ્નતેઅજ્ઞાન; નખેઉઝરડયું
અંગપણુ, નથીમુકતોતેધ્યાન. ૧૮ દશવદનફાડીરાવણુનાં, ભરીધુળતેમુખમાં
હે; અનેકયત્નકર્યાંતદાપણુ, જગતોનથીત્યાંહે. ૧૯ નવધ્યાનમુકયુંરાવણે, ત્યા
રેકરોકપીચેવીચાર; પછેઅંગદલાવ્યોતેસમે, ગ્રહીરાણીમદોદરીનાર. ૨૦ તેસું
દરીસકુમારસતી, તેનેલાવ્યોરાવણુપાસ; નગ્નકરવામાંડીકપીચે, ફાડતાગ્રહ
વાસ. ૨૧ ત્યારેરાણીચેપોકારકર્યો, જેમસુણેરાવણુકાન; કરેનગ્નઆવાનરમુને
ખળીજાઓતમારધ્યાન. ૨૨ તમછતાંમારીલાજલેછે, મુકાવોસ્વામીન; હવે
શોભાગઈસડિતમારી, એમકહીકરેછેરૂદન. ૨૩ તેરૂદનસુણીરાણીતણુ. ૫છીઉઠ

ચોરાવણરાય; ક્રોધકરીનેકપીપુંડળ, ચારેપાસેધાય. ૨૪ હનુમંતઅંગદનેતદા,
 ધમ્મોકર્યોમુષ્ટીમાર; કેટલાકઝાલીરોળીયા, કેટલાપ્રદપ્રહાર. ૨૫ પછીનાશીછુ
 ટયાસરવવાન્નર, વધારીનેવેર; મુવેલુચેઆવીકહી, રઘુવીરનેસઉપેર. ૨૬ મા
 હારાજરાવણનેઉઠાડયોયજ્ઞક્રીધોભંગ; આવશેહવડાંયુદ્ધકરવા, શૈન્યલેધચતુ
 રંગ. ૨૭ એવાંવચનસુણીકપીવરતણાં, સજથયાશ્રીરઘુવીર; કટીકશાભાથા
 ધનુષઘ્રહીને, બેઠાશ્રીરણુધીર. ૨૮ હવેરાવણતેડીરાણીનેપછી, ગયોનીજભોવ
 ન; તેયુદ્ધકરવાથયોતત્પર, ધર્યાભુષણતન. ૨૯ મંદોદરીકહેસ્વામીતમને, હ
 નુનઆવીલાજ; તમોમરણનિશ્ચેપામશો, નહિજતાયેરઘુરાજ. ૩૦ ત્યારેરાવ
 ણુકહેઆજછેલ્લુંયુદ્ધછે, હારઅથવાજીત; રામનેમાફકેમફહું, નથીધરતોભીત.
 ૩૧ હેમિત્રેર્ચીતાશીદકરે, સુખદુખદેહસંભેગ; છુટકોનથીભોગવ્યાવિના, એ
 કર્મકેરાભોગ. ૩૨ એવુંકહીલેધશેષસૈન્યા, ચઢ્યોરાવણરાય; વાજ્રવાજેઅ
 તિધણાં, શિરછત્રચામરથાય. ૩૩ વળણ. છત્રચામરથાયશિરપર, ચઢ્યોરાવ
 ણુભુપરે; આવતોજેધનેઉઠ્યાપોતે, સુંદરશ્યામસ્વરૂપરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિ
 ત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાનુષ્ઠાનભગોનામપડચત્વાર્શો
 અધ્યાય. ૪૬

અધ્યાય ૪૭.

રાગમાફ. આબ્યોરથમાંબેશીરાવણુભુપ, ક્રોધેજાણેકાળસ્વરૂપ; સાથેહયદ
 ળગજદળપુર, માફરાગઅળાપેશુર. ૧ વાજેરણુતુરભેરીવાદ, મોટાસુરકરેસીંહ
 નાદ; જેધઆવતુંસૈન્યઅસુર, ધાયુસનમુખકપીદળપુર. ૨ સામાસામીમંડા
 યુંયુદ્ધ, કરેવાન્નરઅસુરવિરૂધ; કપીઘ્રહીકરતરૂપાષાણ, મારેઅસુરનેકરતા
 છુંબાણ, ચઢાવ્યાંરાયેદશકોડડ, ચાલેખાણનીધારઅખંડ; જેમથાયવૃષ્ટીપર
 જન્ય, એમખાણુમુકેરાજન. ૪ થાવાલાગ્યોકપીનોસંહાર, ત્યારેવરત્યોહાહાકા
 ર; તેસમેરામલક્ષ્મણુબેવીર, ઉઠ્યાયુધ્ધકરવારણુધીર. ૫ આબ્યારાવણુસન
 મુખરામ, પદરોપીડિભાએકઠામ; રાવણુનેરથવાહનસાજે, પૃથવીઉપરરા
 મવિરાજે. ૬ એવુંજાણીઅહસ્પતીસમરથ, કહ્યુંધંદ્રનેમોકલરથ; રાવણુના
 ભયથીસુરેશ, પામેભયજાણુકરશેદ્વેશ. ૭ ગુરૂચેકહ્યોસરવેમર્મ, અભ્યારામ
 એપુરણુઅહ; ત્યારેસુરપતિયેતેણીવાર, મોકલ્યોરથરણુમોઝાર. ૮ માતલીસા
 રથીઅશ્વસહિત, ઉતર્યાપૃથવીઉપરતેઅજીત; જ્યાંડિભાછેનુગદાધાર, રથલા
 વીરાખ્યોતેઠાર. ૯ સુતઉતર્યોતેણેકામ, રઘુપતીનેક્રીધાછેપ્રણામ; માતલીકહે
 શ્રીરઘુવીર, પધારોરથમાંરણુધીર. ૧૦ ઇંદ્રમોકલીયોતમકાજ, અંગીકારકરો
 મહારાજ; હરખ્યારામએરથઅનુભવિયે, ધન્યસુરપતીસમેસાયવીયો. ૧૧ ગુ
 રૂચરણુતણુકરીધ્યાન, પછીરથમાંબેઠાભગવાન; ઉદ્યાચળપરદિનકરજેમ,

રામરથપરશોભિતેમ. ૧૨ જ્યાંહતોરથપરદશમુખ, ત્યાંરાખ્યોરામેસનમુખ; રા
વણેરથદ્રષ્ટેકળીયો, ઇંદ્રઉપરરીશેખળીયો. ૧૩ પછીકેધકરીનેવચન, રામ
સાથેબોલ્યોદશાનન; અલ્યાઉભોરહેરધુનાથ, જોધયેયુદ્ધકરમારીસાથ. ૧૪
આજખળદેખાડુમાર, કપીસહીતતુનેસંહાર; રામકહેરેમુરખદુરીજન, શીદ
બોલેછેગર્વવચન. ૧૫ કર્યોપાપીતેકુળનોનાશ, જેમકાનનખાળેહુતાશ; સંતતી
સંપતીખળમાની, હરીલાવ્યોસીતાઅલીમાની. ૧૬ કરીનાંખ્યાતેવેદનાખં
ડ, દીધોદેવતાનેવણોડંડ; કર્યોઅધરમનોભુભાર, તુજઅર્થેમેલીધોઅવતાર.
૧૭ માટેમારીશતુજનેઆજ, મારેકરણુંદેવનુકાજ; હમણાંહણીસતુનેકરીજી
કિત, ખીજેઅવતારઆપીશમુકતી. ૧૮ રાવણકહેઅલ્યાતુરામચંદ્ર, હુરાહુ
ભયંકરછુંતર્મીદ્ર, ખગ્રાસકરીશસમગ્ર, સર્વજેદ્દામાંહુંછુંઅગ્ર. ૧૯ મારેખાણે
મેરનેમંદાર, થાયેચુરણનલાગેવાર; તોતુંમાનવતેકોણમાત્ર, ખળહીણનેકોમળ
ગાત્ર. ૨૦ જ્યાંલગીજીવુંછુંહુય, નહીદેખેસીતાનુંમુખતુંય; એવાંવચનકહ્યાંદ
શશીશ, તેસુણીકોખ્યાશ્રીજીગદીશ. ૨૧ સિતાપતીયેકર્યોસિંહનાદ, તેગયોસ
ત્યલોકેસાદ; કર્યોધનુષતણોટંકાર, ભુમીકંપથયોતેણીવાર. ૨૨ રામમુકેછેતિ
ક્ષણખાણ, તેકતાંતતણાલેખાણ; સામારાવણનાશરછુટે, રામખાણથકીતેત્રુટે.
૨૩ શરતણોથાયસુસવાડ, જાણેવીદ્યુતઅગ્નીઉઘાડ; રામરાવણકેરૂયુદ્ધ, થયું
દારૂણકોપવીરૂદ્ધ. ૨૪ દેવતાયેમુકીજેઘધીર, વઢેરાવણનેરધુવીર; મુકયુંરાવણે
ત્યાંસંધાસ, રામેસાધ્યુગરૂડનુંઅસ. ૨૫ અગ્નિખાણમુકયુંદશશીસ, પરજન્યાસ
મુકયુજીગદીશ; પાતાસમુકયુંવીશહાથ, પરવતાસમુકયુંરધુનાથ. ૨૬ એમઅસ
વિધાયેસમાનઉતર્યાખન્યોખળવાન; મુકયાંરાવણેખાણઅપાર, રવીઢાંકયોથયું
અંધકાર. ૨૭દીવ્યખાણમુકયુંઅવીનાશ, છેદિશરજળક્રીધોપ્રકાશ; લંકાંપતી
યેમુકયુંએકખાણ, મહાતેજસ્વીપ્રચંડપ્રમાણ. ૨૮ અનિવારઅમોઘકહેવાય, જઈ
વાગ્યુતેરામનેપાય; વામચરણભેદીતેણીવાર, નીકળીગયુંપેલીપાર, ૨૯નથી
ચીન્હજણાતુંતેહ, સચ્ચીદાનંદવીચહએહ; કર્યુંવીર્યદશાનનવીર, નાડગ્યારામ
રણુરંગધીર. ૩૦ વળણ. રણુરંગધીરરધુવીરનડગ્યા, ભેદયુખાણકરાળરે; તેજેઘ
સરવેકપીખળીયા, ઉછલ્યાએકેકાળરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી
કીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામરાવણસંગ્રામોનામસપ્તત્યત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૭

અધ્યાય ૪૮.

છંદહરીગીત. ઉછળચાકપીસહુએકેકાળેરાવણદળઉપરતદા, રણમાંપડ
યાંતાંઅસુરનાંતેશસ્રકરગ્રહીસર્વદા. ૧ પાપાણતરૂપદધાયમુષ્ટીકપીઅસુરનેમા
રતા, જેમપરમારથનેખળેજ્ઞાનીપ્રપંચદળસંહારતા. ૨ એમરામઉપાસકનીર
મળવાન્નરહણેદનુજજેમતમરવિ, ઉપમેયઉપમાતેતણીદ્રષ્ટાંતકરીકહેછેકવી

૩ પરમારથબાણેકરીઅભીમાનમુગટચુરણુકર્યા, વીરાશચક્રેલોભલાથાછેદન
કરીહેલાંહર્યા ૪ અભેદકવચત્રયઅવસ્થાનાંસુરતાખડગતેહણ્યાં, સમવૃત્તીશસ્ત્ર
અંડાળગ્રહીનેદેશધનુષકાપ્યાંઘણાં. ૫ સંતોશશકતીયેકરીછેદીસાંગત્રણાસ
ર્વદા, હરીભકતીઅસીયેપાપસાર્થીતણાંશીરછેઘાંતદા. ૬ સ્વરૂપસાક્ષાત્કારશ
સ્ત્રેસીદ્ધીપતાકાભેદયં, બોધકરશીધારતીક્ષણુગ્રહીમોહધ્વજછેદયં. ૭ અનુસં
ધાનપરીવગ્રીહીનેઅવીધારથચુરણુકર્યા, નીવૃત્તીશસ્ત્રેપ્રવૃત્તીપરીવારઅસુર
તણાંહર્યા. ૮ વીરકતઅચળગદાગ્રહીનેકામકુંજરમારીયા, મદમાનઠોધઅહંપ
દાતીશમદમાસ્ત્રેનીવારીયા. ૯ સંકલપવીકલપદેશહયસમાધાનશકતીસંહાર
યં, ભીડમાલઆશાકલપનાતેમનોજયકરશીવીદારયં. ૧૦ એપ્રકારેકપીરામ
ભકતેઅસુરનીસૈન્યાહણી, માંહેતણાયાહયગયઅસુરચાલીસરીતઆણીતત
ણી. ૧૧ રગદોળેરોળેઅસુરનેકપીચરણુગ્રહીનેપછાડતા, કરડેઉઝરડેકંઠમરડે
મુઠ્ઠીધાયેતાડતા. ૧૨ શમળીસીયાણાકાગગરધવભક્ષરૂભાવીયું, પીશાચ
ભૈરવભુતનેપર્વમોઢુંઆવિયું. ૧૩ શક્તિશીકોતાત્રપ્તીથઈજેઆમીશરક્તની
ભોગની, કરીતાળઅસુરકપાળકેરીગાયનાએજેગણી. ૧૪ એમદળદલ્યુરાક્ષસ
તણુકપીરીંછમર્કટ કુદતા, કોઅસુરપૃથ્વીતરફેપદધાયમારીખુંદતા. ૧૫ સં
હારવાળીશતરૂનોપુછીકુશળતાનીજસાથની, દાસગીરીધરવીજયકરીજયબો
લાવીરધુનાથની. ૧૬ દુહા જશબોલાવીરધુનાથનીકુદેટ્ટીશઅપાર; તેજેઘડો
પ્યોદશવદન, હવેકરૂકપીનોસંહાર. ૧૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીટી
નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંટેશ્રીરામરાવણસંગ્રામોવાત્રરેણુરાક્ષસહનનંનામઅષ્ટયત્વા
રીશોઅધ્યાય. ૪૮

અધ્યાય. ૪૯.

રાગમારૂ. કોપ્યોરાવણુતેણીવાર, હવેકરૂકપીનોસંહાર; શરવૃષ્ટીકરેદશ
શીશ, નાસેવાત્રરપાડેચીસ. ૧ દળભંગજેઘતેઠામ, રાવણુસામાઆવ્યાશ્રીરામ
મુકેરાવણુજેજેબાણુ, છેદેછેતેપુરૂષપુરાણુ. ૨ બન્યોજણુકરતાસીંહનાદ, માં
ડયુંયુદ્ધતજીનેપ્રમાદ; થયોદારણુતેસંગ્રામ, ઘણુંઠોધેઅડ્યાશ્રીરામ. ૩ ત્રૈલોક
માંભયઉપજાવ્યો, જાણેપ્રલોકાળશુંઆવ્યો; થયોસુરજધુધળવણુ, દેખાયેભ
યંકરઆચણુ. ૪ અંધકારથયુંનભએવ, વીમાનમુઠ્ઠીનાઠાસહુદેવ; વરસેમેઘરૂ
ધિરનોત્યાંહે, નક્ષત્રતુટીપડેભૂમીમાંહે. ૫ ઘણાપાતવિદ્યુતનાથાય, ત્યાંવાયુભય
કરવાય; પૃથ્વીસહીતસાતેપાતાળ, ડોલાયમાનથયાતેકાળ. ૬ ડોહ્યાદીગજમે
રૂમંદાર, ઉછળ્યાસાતેસાગરનાંવાર; એમસમેવરત્યોવીપરીત, કરેસંગ્રામબ
ન્યોઅજીત. ૭ એકકાળમહાકાળજેમ, વહેછેરામરાવણુતેમ, દાવાગ્નિવડવાન
ળજેડ, એમયુદ્ધકરેખાંધીહોડ. ૮ સામાસામીઅડ્યાછેરથ, બન્યોસારથીચતુ

રસમર્થ;કોકોનાહયનથીહડતા,એકએકનાશરનથીઘટતા. ૯ રામરાવણુકેરાખા
ણ, છુટેગરજનાકરતાંખણ;એમઅખંડયુદ્ધંદીનસાત,થયુરાત્રીદીવસાવખ્યાત
૧૦ પણુરામરાવણુક્ષણુએક, નથીવીશ્રામક્રીધાવીશેક; પછેકોપ્યાશ્રીરધુરાજ,
હવેમારૂરાવણુનેઆજ. ૧૧ મુકયાંરધુપતીયેઆરખાણ,આરહયમાર્થાનીરવાણ;
એકખાણુમુકયુંજગદીશ, છેદયુંસારથીકેરૂંશીશ. ૧૨ બેખાણુમુગટછત્રપાડયાં;
ધ્વજડંડછેદીનેઉડાડયાં; અર્ધચંદ્રનામેએકખાણુ, તેકાઢયુંપછેપુરષપુરાણ.
૧૩ નવગ્રહમાંહેજેમભાન, એમતેજસ્વીદીપ્તમાન; તેખાણુમુકયુંજગદીશ,
છેધાંરાવણુનાંદશશીશ. ૧૪ તેપડયાંજ્યારેપૃથ્વીમોઝાર, બીજનવાંથયાંતેણી
વાર, મુકયુંરવીચકબીજુખાણુ,તેમસ્તકછેધાંનીરવાણ. ૧૫ વળીથયાંતેવાંદ
શશીશ, ત્યારેવીશમેપામ્યાઅવધીસ; થયાચિંતાતુરસહુદેવ, કરેવાતપરસ્પર
એવ. ૧૭ છેદેમસ્તકશ્રીરામ, નવાંઉગેછેતેઠામ; પુર્વેપુજ્યાએણેશીવરાય, શી
રછેદીકરીકમળપુજય. ૧૭ તેમાટેથાયેછેનવાંશીશ, દેવકહેએકપાણુઓઘશ;
ત્યારેરાજધીરાજવીશેક, ચીંતાતુરથયાક્ષણુએક. ૧૮ શીરફરીફરીનેનવાંથાય,
કેમકરશેએરાવણુરાય; ત્યારેમાતળીસારથીજેહ, બોલ્યોરામનીસાથેતેહ. ૧૯
હેવેસર્વાત્માઅંતરજમી, સુણોથરચરનાયકસ્વામી; અત્રતકુપીએનારદેમાંહે,
ફેડાખાણુમુકીનેત્યાંહે. ૨૦ પ્રભુરાવણુમરશેત્યારે, છેદોઅત્રતકુપીજ્યારે; રામપ્ર
સન્નથયાસુણીવાણુ, કાઢયુંઅગસ્તદત્તએકખાણુ. ૨૧ સુરમાંજેમસુરપતીસુત્ર;
અંડજમાંજેબોવીનતાપુત્ર; જેમસકળનાગમાંઅનંત, સરવવાન્નરમાંહનુમંત
૨૨ જેમવેદાંતશાસ્ત્રમોઝાર, જેમસવીતાતેજસ્વીમાંસાર; શસ્ત્રમાત્રમાંસુદર
શન, વનસકળમાંનંદનવન. ૨૩ જેમતીરથમાંહેપ્રયાગ, એવુંખાણુકાઢયુંમ
હાભાગ; રામેલીધુતેકરમોઝાર, મંત્રયુક્તકર્ણુતેણીવાર. ૨૪ શેષકુર્મવરાહસમુદ્ર
શશીતરણીઅગ્નિવાયુઘંદ્ર, શીવકુબેરવરૂણુનેમ, સપ્તરૂપીપંચભુતનેબ્રહ્મ. ૨૫
એસરવેનુસામર્થજેહ,ખાણુઅગ્રેમુકયુંછેતેહ; તેશરધનુશેકર્યોસંધાન, સહસ્ત્રસુ
રજસમદીપ્તસ્માન. ૨૬ સ્થાપ્યુંબ્રહ્મસ્તેનેઅંત, પછીતાણુયુંઆકર્ણુપર્યંત; ક
હ્યુંરામનાકરણુમાંખાણુ, કુપીસહીતહરીશએનાપ્રાણ. ૨૭ મુકયુંખાણુતેશ્રીરધુ
વીર,આલ્યુંગરજનાકરતુંગંલીર; પડેસહસ્ત્રવીદતથઘઉંદે, એમપડયુંતેરાવણુ
નેરૂદે. ૨૮ વૃક્ષસ્થળકુપીસહીતવિદ્યાર્થુ, તેણેઆયુષસર્વેસંધાર્યુ; પાડયુંછીદ્રગ
વાક્ષનાજેવું, પ્રષ્ટેપારનીજ્યુતેવું. ૨૯ ત્યાંથીઉછળ્યુંખાણુતેદીશ,છેધાંરાવણુ
નાંદશશીશ; પછીરામભાથામાંઆવી, પાછુંપેહુંતેખાણુસમાવી. ૩૦ ઘણુંકાં
ધેભરાયાછેરામ, બીજુખાણુકાઢયુંતેણેઠામ; ત્યારેલક્ષ્મણુજાલ્યાહાથ, હવેલક્ષ્મ
કરોરધુનાથ. ૩૧ પ્રભુમત્યુપામ્યોદશશીશ, થયુયુદ્ધપુરણુઆદીશ; ત્યારેધનુષ
ભાથાતેઠામ, આપ્યાંલક્ષ્મણુનેશ્રીરામ. ૩૨ અવતારકૃત્યઅમારેઆજ, થયુપુર

જુકહેમહારાજ; પડયોરાવણુરણુમોહાર, વરત્યોવિશ્વમાંજયજયકાર. ૩૩ વળ
ણ. જયજયકારવરત્યોવિશ્વમાં, જ્યારેપડયોરાવણુરાયરે, દુંદુભીવાગ્યાંદેવનાં,
પુષ્પનીવૃષ્ટીથાયરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાં
ડેશ્રીરામચ દ્રેણુરાવણુવધાનામએકોનપંચાશતમોઅધ્યાય. ૪૯

અધ્યાય ૫૦.

રાગવેરાડી. હવેપૃથ્વીઉપરમરણુપામીનેપડીયોરાવણુરાય, પુષ્પઅંગેથી૩
ધીરનીકળેમુગટશીરપૃથ્વીરોળાય. ૧ તેજોઘવીલીપણુનેમુછીઆવીવીકળથ
યાતેણીવાર, ત્યારેસુગ્રીવેઆવીનેબેઠાકરયાપછીશાતાવળીનીરધાર. ત્યારેવી
લીપણુરાવણુપાસેબેઠાનેકરવામાંડયુરૂદન, આંખેઆંસુનીધારાચાલેવીકળથયા
ધણુમન. ૩ રાવણુનેપડયોજોઘને વીલીપણુકરતાવીવીધવીલાપ, અહોવીરરણુ
ધીરવીજેઠતઅમોધતેજપ્રતાપ. ૪ પરમદાણુતપઅગ્નિજેવોકાળનાસરખોઠોધ,
હવેફરીએવોક્યાંથીમળશેરાવણુખંધવજોધ. ૫ અધીકવૈભવસુરપતીનાકરતાં
સંતતીસંપત્તીયુકત, દેવસકળનોગર્વહરયોજેણુપ્રાકમખળસંયુકત. ૬જેનેકારણુ
આદીપુરૂષઅવતર્યાહરીઇશ્વરભગવાન, નીરગુણબ્રહ્મનેસુગુણુકર્યાજેનુંયોગીધ
રેછેધ્યાનઠએરાવણુસીતાનેહરીલાવ્યોકર્યાઅમનેઉપકાર, રામનીસાથેમીત્રીકર
વીજસપામ્યોવિસ્તાર. ૮કીરતિવિસ્તરીએનીજગતમાંજ્યાંલગીરવીશશીધરણી
શ્રીરધુવીરનાગુણનીસાથેગવાશેએનીકરણી. ૯ અહોમારેઆજખંધવપાખેદી
શાપડીગઈસુન્ય, મુષ્ટીથકીકરેનિજરૂદેતાડણુવિભિષણુકરતારૂદન. ૧૦ એવા
વિલાપ સાંભળીવિભિષણુનાત્યારેપાસેઆવ્યારધુવીર, પછીકરગ્રહીનેસમજ
વેપોતેવચનકહેરણુધીર. ૧૧ તમોવિવેકમુરતીથઘનેવિભિષણુઆશુકરોછોરૂદ
ન, એનાશંવતનોશોકનઘરીએજુવોવિચારીમન. ૧૨ આમાયીકજગડંબરજે
જુમૃગજળપિંડબ્રહ્માંડ, આકારતેજવિકારઆશાશ્વતજળણુતુસ્થિરઅખંડ. ૧૩
મોટેકરવોઘટેનહિશોકજતેનોજેમોહરૂપસંસાર, એવાંવચનરામનાંસુણીનેવિભિ
ષણુછાનારહ્યાતેણીવાર. ૧૪ પછીરાણીયોસરવે અગ્રમદોદરીઆવીતેરણુમાંહે,
પાસેબેસીનેરૂદનકરંતીરાવણુપડીયોજ્યાંહે. ૧૫ વિવિધપ્રકારેરાણીમદોદરીકર
તીશોકવિલાપ, તેસુણીમોટામુનિવરજ્યોગીધીરજમુકેઆપ. ૧૬ અરેસ્વામીમેધ
ણુંસમજવ્યામાન્યુનમારૂંવચન; સંતતીસંપત્તિનાશ કરીનેખોયુંઅતેતન. ૧૭
અહોનાથરધુનાથનીસાથેભલુંભજવ્યુતમોવેર, ત્રિભુવનમાંકીરતીવિસ્તારી
ગવાશેઘેરઘેર. ૧૮ હોપ્રાણપતિતમઅરથેકરીનેરધુપતિનિકળ્યાવન, કર્યાકામ
બણાંનાતમારેનિમીતેપૃથ્વીકરીપાવન. ૧૯ હવેસપ્તીમાંનિપજશેનહિતમજેવો
પુરૂષપ્રતાપી, જેનેઅર્થેકરીરામઅવતર્યાત્રિલોકમાંકિરતીવ્યાપી. ૨૦ અહોદેવ
ગતીવિપરીતજેનેલોકપતીલાગેપાય, તેહપુરૂષઆજરણુમાંપડીયોમસ્તકભુમિ

રોળાય. ૨૧ એમઘણાવિલાપરાણીનાસુણીજળલોચનભરીયુરામ, પછીસતી
નીપાસેઆવીનેબેઠાશિક્ષાકરેપુરણકામ. ૨૨ અરેપુન્યપાવનીસતિશિરોમણીજ્ઞા
નવિવેકનીખાણ, એનાશંવતનોશોકશુંકરવાકરેછેતુંનિરવાણ. ૨૩ મુળદ્રષ્ટી
ધાલીનેજેતુંશુંછેએમાંસત્ય, આજગતસરવમાયાનુંચિત્રછેજેવુસ્વપ્નઅસત્ય.
૨૪ પંચભુતનીનાશવંતદેહવિકારઆશાશ્વાતરૂપ, માટેઆત્માતણોતુંકરવિચ્છા
રઅવિનાશઅખંડઅનુપ. ૨૫ માટેમોહતજીમનધીરજરાખીધેરજીઓહેમાત,
એનીકીયાકર્યાપછીવરજેતુંવિભિષણનેવિખ્યાત. ૨૬ પતીપ્રતાપર્મતારોનહિભા
ગેતુંલંકાનીરાણી, રાજ્યાસનનીભોક્તાતુંજેમઈંદ્રતણીઈંદ્રાણી. ૨૭ શ્રીરામનેવચ
નેમોહગયોમંદોદરીનોતેણીવાર, રઘુપતીનેપાયેનમીરાણીગદલંકામોઝાર. ૨૮
પછીવિભિષણેરામનીઆજ્ઞામાગીનેરાવણનીદેહલીધી, સિંધુગામનીસરીતાત્ર
ઠજઈદાહાકીયાત્યાંકીધી. ૨૯ મયતનયાવિનઅન્યરાણીયોતેમાંકેટલીકજેહ, સ
હગવનકર્યુંતેણેસ્વામીસાથેભસ્મથઈછેતેહ. ૩૦ પછીલંકામાંસઉસાથજ્યા
ઓસ્નાકરીનિરધાર, ઉત્તરકીયાવિધિયેકરાવી, વિભિષણપાસેસાર. ૩૧ વળ
ણ. વિભીષણપાસેપ્રહ્લાયેકરાવી, ઉત્તરકીયારાવણતણી; પછીપ્રજજનલેધવી
લીપણઆવ્યા, તેડવાનેત્રિભુવનધણી. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકી
નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણદાહનંતરવિભિષણેનઉત્તરક્રિયાકર્ણુનામપચાશત
તમોડધ્યાય. ૫૦

અધ્યાય. ૫૧.

રાગધન્યાશ્રી. રાવણનીકરીક્રિયાવીધાનજી, વીલીપણઆધ્યાજ્યાંછેભગ
વાનજી; લંકાપુરનીપ્રજજનસાથજી, આવીનમીયાચરણરણુનાથજી. ૧ હાળ.
રઘુનાથચરણેનમ્યાવીલીણપ્રજજનવળીજેહ, એકપ્રધાનઉગર્યોવીદ્યુતજી
જ્યાઆવીનમીયોતેહ. ૨ વળીઅન્યરાક્ષસઉગર્યાયુદ્ધમાંહેથીતેણીવાર, નીર
વૈરથઈતેનમ્યાઆવીરામનેનિરધાર. ૩ તેસમેવીલીપણેહાથજેડીવીનવ્યાશ્રીરા
મ, મહારાજપુરમાંપધારોભકતનાપુરણકામ. ૪ વિરંચીનીરમીતનમરતેપ્રભુ
જીવોદ્રષ્ટેઆજ, ત્યાંપધારીપાવનકરોમુજમનોરથમહારાજ. ૫ ત્યારેરામહશી
નેબોલીયાસુણીવીલીપણનાંવચન; મુજભકતજ્યાંવાસોવસેતેસદાછેપાવન.
૬ મેંદાંનકરીનેઆપીતમનેલંકાજેકહેવાય, સુણોવીલીપણસાચુકહુત્યાંઅમો
નવઅવાય. ૭ તેનાધરનુંઅન્નલેવાયનહિકર્યુંકન્યાદાનવીશુદ્ધ, ગૌદાનકર્યુંસદ
યાત્રનેનખવાયતેનુંદુધ. ૮ એમલંકાદાનકયુમેંતમનેતેમાટેનઅવાય, વળીભ
રથજીનેમધ્યાવીનામેપુરમાંનવપેસાય. ૯ ભરથનેમળીનેકરીશુંજ્યારેસ્નાનમ
ગળજેગ, તારપુકેતાંબુજઆદેભોગવીશુંસહુભોગ. ૧૦ પછીસુગ્રીવલક્ષમણનેક
હાંતમોજઓલેધકપીજન, સુમહુરતમાંહેવીલીપણનેબેસાડોરાજ્યાસન. ૧૧

જેનીવસ્તુઆણીહોયરાવણેતેનેઆપજોજઈત્યાંહે, વળીમુકતકરજોદેવનેજોહો
યખધીમાંહે. ૧૨ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાંસુમીત્રીમીત્રકુમાર, ગયાલંકામાં
વીલીપણનીસાથેકપીતણેનહિપાર. ૧૩ પછેરાજ્યખેસાડયાવીલીપણનેસુભમ
હુરતજોઈત્યાંહે, ત્યારેવીલીપણનીઆણવરતીસકળલંકામાંહે. ૧૪ મદોદરીયે
કુંડરચિયોઅગ્નિનોતેણીવાર, તેમાંપેશીશુદ્ધથઈનેનીકળીતેખહાર. ૧૫ રામ
આજ્ઞાયેમદોદરીવરીવીલીપણનેત્યાંહે, વરતીયોજ્યજ્યકરસહુહરખીપ્રજાપુ
રમાંહે. ૧૬ પછેલક્ષમણસુગ્રીવઆદેસહુકપીમુખચજેકહેવાય; ળવસ્નાયુષનેતે
આપીયાંવીલીપણેકરીનેપસાય. ૧૭ વળીવસ્તુજેકંઈહતીજેનીસોંપીતેનેતેહ,
મુકતકીધાદેવસરવેહતાખધીજેહ. ૧૮ પછેસરવકપીનેદેખાડીતેલંકાનીરચનાય
વિલીપણસહીતપછેઆવીયાજ્યાંવિરાજેરધુરાય. ૧૯ સાષ્ટાંગકરીવીલીપણન
મ્યાગ્રહીચરણશ્રીરધુનાથ ત્યારેવચનખોલ્યારામજીએનેમુસ્તકમુકરપતીનીક
અરેવીલીપણકરજોઅચળતમેલંકાકેરરાજ, જેવાધૂવખળીઉપમન્યુતેનીપંક
તીમાંતમોઆજ. ૨૧ આશાવચનએવુંકહીપછેખેસાડયાસનમુખ, તેસમેસરવેદે
વઆવ્યામળવાપામીસુખ. ૨૨ ઇંદ્રપ્રહ્લાસદાશિવતેત્રીશકોટીદેવ, અષ્ટવસુનેમ
રૂતગણ૩૬૨એકાદશએવ. ૨૩ આદીતદ્વાદશયક્ષગંધર્વકિનરચારણસીધ, અષ્ટનાય
કાદીગપાળદશયમવરૂણરીધસીધનાધ. ૨૪ સહસ્રઅઠ્યાશીમુનિમંડળભુતત
ત્વસ્વરૂપ, સપ્તદ્વીનેનવખંડનાઆવીમળ્યાસહુભુપ. ૨૫ સહુઆવ્યામળવા
રામનેવાજેઘણાંવાજીત્ર, રધુવીરનાંદરશનકરીનેથયાપુન્યપવિત્ર. ૨૬ તેમધેશિ
વવિધીઈંદ્રઆદેમુખચહતાજેદેવ; તેણેસ્તુતિકરીશ્રીરામનીખેડાસભાકરીએવ.
૨૭ વળણ. સભાકરીનેખેડાસરવે, નારદતુંમરવાયરે; તેણેસમેહનુમંતનીસા
થે, ખોલ્યાશ્રીરધુરાયરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુ
ક્ષકાંઠેવીલીપણરાજ્યાલીપેકકરણનામએકપંચાશતમોડધ્યાય. ૫૧

અધ્યાય ૫૨.

રાગચોપાઈ. હનુમંતનેકહેછેશ્રીરામ, હવેસીતાનેલાવોઆઠમ; મંગળસ્ના
નકરાવીત્યાંહે, જનકીનેપછીલાવોઆંહે. ૧ એવાંવચનકહ્યાંશ્રીભગવંત, શુણીઆ
લ્યાવિલીપણહનુમંત; સાહીત્યસરવેલેવાનેત્યાંહે, ગયાવીલીપણલંકામાંહે, રચ
શોકવનઆવ્યામારૂતીજ્યાંખેડાંછેસીતાસતી; જેમધેનુપ્રત્યેઆવેવછપ્રસંસ, મા
નસરોવરજયેહંસ. ૩ જેમવીનતાસુતલક્ષ્મીદરશન, એમઆવ્યાઅશોકમાંમા
રૂતતન; સીતાજીનેસાષ્ટાંગજકર્યો, ત્યારેજનકકીચેકરમુસ્તકધર્યો. ૪ કંઠેપ્રાણઆ
વ્યાહોયજેમ, કોઅમ્રતપાનકસવેતેમ; એમહનુમંતનેજેઈહરખ્યાંસતી, ત્યારેવ
જરદેહીચેકરીવીનતી. ૫ માતાસુખીછેરધુવિર, માર્યોદશાનનતેરણધીર; વીલીપ
ણનેખેસાડયારાજ, હુઆવ્યોતમનેતેડવાકાજ. ૬ એવુંશુણીહરખ્યાંસીતામન

બોલ્યાહનુમંતસાથેવચન; અરેમારૂતીમારેકાજ, તેંબહુશ્રમકર્યોકપીરાજ. ૭
 ધણુકષ્ટકર્યુંતેંમારીવતી, તેજણેછેસર્વઅથોદ્ધાપતી; માટેદીનદિનબળઅદકેરૂ
 હજે, તેજપ્રતાપઅધિકંવાધજે ૮ એટલેઆવ્યાવીલીપણત્યાંહે, સર્વસાહિત્યલે
 ઇવાડીમાંહે; સીતાનેચરણેનામ્યુશીશ, ત્યારેજનક્રીયેદિધીઆશીશ. ૯ અરે
 વીલીપણવીરપ્રચંડ, કરજેલંકાનુરાજઅખંડ; સુરજચંદ્રતપેજ્યાંલગી, ચી
 રણવીરહેજેત્યાંલગી. ૧૦ એમસુણીસતીનાઆશીશવચન, વીલીપણતવ
 ધણુહરખયામન; પછેએકરજેડીનેનીરધાર, વીલીપણસ્તુતીકરતાતેણીવાર.
 ૧૧ જયજગતજનુનીજગતકારીણી, અખીલવૈરાટતત્વધારીણી; પ્રાણવરૂપી
 ણીગુણસરીતાય, આનંદવરધનીજનકસુતાય. ૧૨ આદીમાયાઈદીરાગુણખા
 ણ્ય, આદીપુરૂષનીઇછાજણ; પ્રભુચેઆપીછેઅજ્ઞાય, માટેમંગળજ્ઞાનકરોહવે
 માય. ૧૩ જનકીકહેપ્રભુએનથીકર્યું, તારપહેલુહુકેમઆચરું, ત્યારેહનુમંતક
 હેકહ્યુછેરઘુવીર, અમતઆજ્ઞાકરીરણુધીર. ૧૪ મળીશરમાત્રીજટાબેજણી,
 વેણીઉકેલીસીતાતણી; તેણેસમેમદોદરીનાર, આવીલેઇસકળઉપચાર. ૧૫ મ
 રદનતેજસુગંધિવાન, પછેકરાવ્યુંમંગળજ્ઞાન; સુરજકાંતીસમભુપણસાર, ત્રી
 ભુવનદુર્લભજેઅળંકાર. ૧૬ તેપેહેરૂઝાવ્યાંજનકીનેઅંગ, અમલઅંબરસુંદરન
 વરંગ; રત્નજડીતપાલખીમોઝાર, સીતાનેબેસાડયાંતેણીવાર. ૧૭ સંગેઆલ્યું
 સૈન્યવીચીત્ર, આગળવાજેબહુવાજીત્ર; નમીરાણીયોનેત્રીજટાય, અમપરકૃપા
 રાખજેમાય. ૧૮ કરીસ્તુતીકરણાવચન, ત્રૈણજણીયેભરીયાંલોચન; પછેસી
 તાયેસમાધાનજકર્યું, તેનુહેતરહેમાંધર્યું. ૧૯ મનવાંછીતઆપ્યાંવરદાન, સંતો
 ધીત્રણેગુણવાન; પછીજત્નેકરીવીલીપણરાજન, ચલાવ્યુંત્યાંથકીસુખાસન.
 ૨૦ જેમઅમુલ્યરત્નધરેપેટીમાંહે, એમજનકસુતાનેરાખ્યાંત્યાંહે; જેમસંતરદે
 નુજ્ઞાનઅપાર, નજણાવેખાહેરનીરધાર. ૨૧ એમસુખાસનકરીઆછાદન, ત્યાં
 થી ચલાવ્યુંહરખીમન; ડાબેપાસેવીલીપણગુણવંત, જમણીપાસેચાલેહનુ
 મંત. ૨૨ જેમઉમયાસાથેરકંઠગણપતી, એમચાલેવીલીપણમારૂતી; વાજેવા
 જીત્રચાલેવેત્રધાર, આવ્યાએરીતેસૈન્યમોઝાર. ૨૩ ચામરવીજનકરતાજણ,
 ખમાખમાબોલેમુખવાણ; પછીશીખીકરાખીતેણેઠાર, પૃથ્વીઉતર્યાજનકકુમા
 ર. ૨૪ વળણ. જનકકુમારીઉતર્યા, મુકયુપૃથ્વીપરસુખાસનરે; પછેચરણે
 ચાલીજયછે, જ્યાંવિરાજેજુગલ્લવનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરિત્રસંમતવાલ્મી
 કી નાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડે શ્રી રામસમીપ્ય સીતા નયનંનામદ્વીપંચાશત્તમે
 ઉધ્યાય. ૫૨

અધ્યાય ૫૩.

રાગમેવાડો. જ્યારે સીતાનીકલ્યાંસુખઆસનમાંથીઅદભુતરૂપેજણુજી,

જેમઆભમાંહેથીવીજળીચમકેવાઉધરતનનીખાણુ. ૧ એમગજગમનીત
 નભુપણુમંડીતચાલીનેઆંબ્યાંત્યાંહેજી, દેવગંધર્વક્રીનરસીધનાયકચક્રીતથયા
 મનમાંહેજી. ૨ ત્યારેઆવતાંજેઘએમજનકસુતાનેબોલ્યાપુરૂષપુરાણુજી, મારી
 પાસેનવઆવશોસીતાદુરરહોનિરવાણુજી. ૩ રાવણુહરણુકરીગયોતમનેરહ્યાં
 ત્યાંખટમાસજી, લોકપવાદલાગ્યોતેણેકરીવિશ્વમાંથયુંપ્રકાંશજી. ૪ લોકકહે
 શેરહ્યારાવણનેધેરસુંદરરૂપેએહજી, ત્યાંશીળત્રતકેમરહયુંહશેએમોટોસંદેહજી.
 પમાટેદીવ્યકરીમુજપાસેઆવોતોકરૂંઅંગીકારજી, તેવચનખાણુસીતાનેવાગ્યાં
 ઉભારહ્યાંતેણીવારજી. ૬ આંખેઆંસુનીધારાચાલીદુખપ્રગટયુંધણુમનજી, જે
 મકદળીઉપરવીજપડેએમત્રપ્તથયુંવતનજી. ૭ પછીધીરજરાખીસીતાબો
 લ્યાંહેજગદાત્મારધુરાયજી, આનંદકપ્રભુઅંતરયામીઅખીલબ્રહ્માંડનીકાય
 જી ૮ મેંધણાદીવસમહાદુખવેડયુંપ્રભુતમારેવીજોગજી, આજચરણનેસર
 જેઆવીતમદરશનસંજોગજી ૯ કડીણુ કર્મતોયેરહ્યાંમારાં પ્રભુતજોવીન અ
 પરાધજી, નથીચુકીધ્યાનતમચરણુતણુ; હેઅખંડબોધઅગાધજી ૧૦ જેમ
 અમરતકેરૂપાત્ર ભરીનેકરવામાંડયું પાનજી, તેહેલમાંહે હલાહલથઇગયું,
 એમ મારે ભગવાનજી. ૧૧ ઝગેદને શરણે જતાંજેમ જાંબુક મધે ખાય
 જી, સુરપણુ પાસે સરપે દશ કરચો રધુરાયજી. ૧૨ ભગીરથી સીંધુ શરણે
 ગઈત્યારેસાગરકહેનથીકામજી, એમ તમારે શરણેઆવીકીકરીપુરણુકામજી.
 ૧૩ તોયેતમનેપતીજનઆવેતોસુણોશ્રીમહારાજજી, જમઅગ્નીમાંશુવરણુત
 પાવેએમતપુંહુંઆજજી. ૧૪ એવુંકહીપછીઆજ્ઞાઆપીવાન્તરનેસીતાયજી,
 કાષ્ટમગાવીકુંડરચાંબ્યોનુવેછેસરવસભાયજી. ૧૫ ભડભડાટમાંહેઅગ્નીલાગ્યો
 પ્રગટીપ્રચંડજવાળજી, ત્યારેજનકસુતાસાવધાય્યાંમાંહેજંપાવાતેકાળજી. ૧૬ ર
 ધુપતીચરણેચીતરાખીકરીપ્રદક્ષીણાતેણીવારજી; પણુકરીજવાળમાપડ્યાંસીતા
 કહીસત્યત્રણુવારજી. ૧૭ પૃથ્વીકંપથયોતેણીવેળાત્રીલોકડાહ્યુંત્યાંહેજી; તેસમેધ
 જોડિતપાતથયોજ્યારેસીતાપ્રવેશાંમાંહેજી ૧૮ એકઘટીકાપર્યંતગુપ્તરહ્યાંતેઅ
 જ્ઞીમાંનીરધારજી, મહાદીવ્ય રૂપધરીને જનકી નીકળીયાં પછી બહારજી.
 ૧૯ પહેલાંપૃથ્વીમાંગુપ્તથયાંતાંધરયુંરૂતુંછાયાતનજી, આરણ્યકાંડમાંતેક
 યાકહીસુણોઆતાધરીનેમનજી. ૨૦ તેમુળરૂપેપાછાંનીકળ્યાંપૃથ્વીચક્રીનીરધાર
 જી, એસીતારામનીચીદશક્રતાનથીગધરાવણુનેદ્વારજી. ૨૧ તેસખંધજણેછે
 આતાજ્ઞાનીવીચીક્ષણુલક્તજી, પણુશુધઅશુધતણીજેપરીક્ષાતેશુંજણેજકતજી
 ૨૨ તેમાટેઅગ્નિમાંપ્રવેશીજનકીનીકલ્યાંબહારજી, દેવમુનીજનઆનંદપામ્યા
 વરત્યોજ્યજ્યકારજી. ૨૩ દીવ્યદેહતનભુપણુમંડીતજોઘહરખ્યોકપીસાયજી
 પછેજનકસુતાચાલીનેઆંબ્યાંજ્યાંબેઠારધુનાથજી. ૨૪ ત્યારેપ્રેમેગદગદગદથઇ

નેઉઠ્યારામપતીજીગદીશજી, પછીવૈદેહીએઆવીમુક્યુરધુપતીનેચરણેશીશજી
રપ ત્યારેજનકસુતાનોકરજાલીનેઉઠાડ્યાંતેણીવારજી, વામભાગએસાડ્યાંરામે
વરત્યોજ્યજ્યકારજી. પછીજીગલરૂપનીસ્તુતિકરીસરવેશીવશ્રદ્ધામુનીરાયજી
નારદઉભાજત્રવજડેચરીત્રરામનાંગાયજી. ૨૭ વળજી. ચરીત્રમંગળગાયાંરા
મનાં, સહુસભાહરખીમનરે; પછીરધુપતીસનમુખકરજોડીને, શ્રદ્ધાબોધ્યાવ
ચનરે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીઝીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામવચ
નાતસીતાદીવ્યરૂપધારણનામત્રીપંચાશતમોઅધ્યાય. ૫૩

અધ્યાય ૫૪.

રાગસામેરી. પરમેષ્ટીકહેરધુવીરનેલેઇસીતાલક્ષમણસાથ, આનંદથીહવે
અવધપુરમાંપધારોરધુનાથ. ૧ સચ્ચીદાનંદઅખંડવ્યાપકશ્રદ્ધપુરણુરામ, ની
જચરણકેરોદાસજાણીકહોમુનેકંઈ કામ. ૨ રધુવીરકહેમજપતી તમોરચીપુ
રવેલંક, તેદહનઝીધીમારૂતીથઇક્ષીણુશોભાઅંક. ૩ તેકરોપાછીહતીતેવીઅ
ધીકશોભાજેહ, મેલંકાકેરૂદાનઝીધુંવીલીષણુનેએહ. ૪ મહારોવિલીશણુરાજ
કરશેએનગરમોઝાર, તેદહનપુરસોભેનહિમાટેકરીરચનાસાર. ૫ એણુસુણી
વિધિયેમનોમયનિરમાણુઝીધુજણ, હતીતેથીઅધિકશોભાથઇતદાનીરવાણ. ૬
ત્યારેસદાશીવતેસમેબોધ્યાસુણોશ્રીમહારાજ, કંઈકરોઆજ્ઞામુજનેતેકરૂંસત્વ
રકાજ. ૭ રધુવીરકહેમહાદેવજીકલ્યાણરૂપકૃપાળ, તમારીસૈન્યાભુતભૈરવતે
ડાવોતતકાળ. ૮ રણમાંહેજેરાક્ષસપડ્યાપામીમરણુનીરધાર, વાજરવિનાતેઅ
સુરતનલેઇનાખેસિંધુમોઝાર. ૯ મહાદેવેઆજ્ઞાકરીનીજસૈન્યનેતેકાળ, પી
શાયભૈરવભુતશાકણીવીરનેવૈતાળ. ૧૦ ભુતાવળીયેકયાલક્ષણુઅસુરતનતે
ણીવાર, તેનાંઅસ્થીનાંખ્યાંસિંધુમાંક્ષણુએનલાગીવાર. ૧૧ તનરેહેવાદીધાં
કપીતણાંજેપડ્યાપૃથ્વીમાંહે; રાક્ષસવીણુભોમીકરીઅદભુતકારત્યાંહે. ૧૨ ત્યા
રેસભામાંસરપતીઉઠ્યોકરજોડીતેહામ, મહારાજહુંશેવક તમારોકહોમુનેકંઈ
કામ. ૧૩ રધુવીરહશીનેબોલીયાસુણોસુરપતીસમરથ, તમોકર્યોઅતિઉપકારમુ
નેમોકલ્યોરણુમાંરથ. ૧૪ તેરથેકરીમેંરાવણુજીત્યોજ્યપામ્યોઆજ. ત્યારે
ઇંદ્રકહેમભુતમોમોટાદયાળુમહારાજ. ૧૫ કિંચીતશેવાજીવનીતેમાનીલ્યોછો
નાથ, અર્ગલસ્મથાયેમેરૂસમજીતધરેતમસાથ. ૧૬ ક્ષણમાંહેકોટીશ્રદ્ધાંડરચ
નારયોઇછકાજ, તમકપાયેઅધીકારસહુઅમોભોગવીએમહારાજ. ૧૭ પ્રભુ
એમાંતેમેંશુકર્યુંતમોસદાસમર્થરૂપ, રધુનાથકહેએકવાતકહુંસાંભળ, સુરપતી
ભુપ. ૧૮ સહુશાસ્ત્રનોછેમહતનિરયેસુણોકહુંઆપ, નહિપુન્યપરઉપકારસમ
પરપિડાસમનહિપાપ. ૧૯ હવેમારેઅર્થપ્રાણુતજ્યાછેસરવકપીયેજેહ, આજ
અમૃતકેરીવૃષ્ટીકરીજીવાડાસર્વતેહ. ૨૦ એવાં વચનશ્રીરધુવીરનાંસુણીશચિ

પતીનીરધાર, પીયુષમેધનેકરીઆજ્ઞાવરશ્યોતેણીવાર. ૨૧ તેઅમૃતનીવૃષ્ઠથકી
થયાસજીવનસહુક પીજન, જાણેનીંદ્રામાંથીઉઠ્યાએમદ્દથયાછેતન. ૨૨ રધુવી
રચરણેનમ્યાઆવીવરત્યોજ્યજ્યકાર, સહુક પીજીવ્યાતેણેકરીનેહરખ્યાજીગ
દાધાર. ૨૩ પછેવીલીપણનીસાથેબોલ્યારામપુરણકામ, હવે અમનેઆજ્ઞા
આપોજઈએઅમારેગામ. ૨૪ વરશચતુરદશથયાંઅમનેનીકળ્યાવનમાંજાણ,
જેઅવધએવીતીજશેતોભરથતજશેપ્રાણ. ૨૫ તમેસુખેઅહીંરહીનેકરોભાઈ
લંકાપુરનુંરાજ, માટેભક્તશિરોમણીહવેઅમનેઆજ્ઞાઆપોઆજ. ૨૬ એવાં
વચનસુણીનેવીલીપણેગ્રહારધુપતીનાંચર્ણ, ગદગદકંઠેબોલીયાપ્રભુરાખોમુ
જનેશર્ણ. ૨૭ અહીંમુનેમુકીજઓછોતમોઅવધપુરરધુરાય, વિજેગતમારોએક
ક્ષણમુનેકલ્પકોટીથાય. ૨૮ વળીતમેકહેશોરાજકરતુંલંકાપુરમોઝાર, પણતે
થીતમદરશનઅધીક કોટીગુણસુખસાર. ૨૯ મુનેનથીઅપેક્ષારાજનીહુસત્યક
હુંછુંઆજ, તમદરશનઉપરવારીનાખુત્રિલોકનુંરાજ. ૩૦ પ્રભુતમારાજેભ
ક્તકહાવેતમકપાનાપાત્ર, તેજાણેતુણસમમોક્ષતોએરાજતેકોણ માત્ર. ૩૧ હેના
થદરશનસમાગથતમશેવામાંસુખજેહ, નથી સ્વર્ગઅપવર્ગમાંસત્યલોકમાંસુખ
તેહ. ૩૨ માટેપ્રભુમુનેસાથેતેડોઅવધપુરમોઝાર; કિંકરથઈશેવાકરૂસ્વામીતણે
દરબાર. ૩૩ મુજમનતણોસંકલ્પતએછેતેસત્યકહુંનીરવાણ, જે સાથેનહિતે
ડોપ્રભુતોતજીશમારાપ્રાણ. ૩૪ નિજભક્તનાંએવાંવચનસુણીથયારામકરૂણા
વાન, પછેવીલીપણનેરૂદેસાંપીબોલીયાભવાન. ૩૫ અરેવીલીપણતમેહવડાં
આવોમારીસાથ, સુગ્રીવસહિતવાન્નરસકળપણતેડીશકહ્યુંએમનાથ. ૩૬ ત્યાં
સોહેલોજેઈઅવધપુરનોથોડાદીનસુખભેર, પછેમીત્રપુત્રતથાતમોઆવજેપા
છાધેર. ૩૭ એવાંવચનસુણીનહરખીયાસહુક પીકરેકીલકાર, વીલીપણસતો-
પપામ્યાહરખનોનહીપાર ૩૮ વિશ્રવવાસુતઆનંદીપછેગયાલંકામાંહે. રાજ્ય
સોંપ્યુપ્રધાનનેપુરરક્ષરૂમુક્યાત્યાંહે. ૩૯ જેપુષ્પવિમાનકુબેરનહતુંલંકાપુરમાં-
ઝાર, તેલઈનેઆવ્યાવીલીપણજ્યાંબેઠાજીગદાધાર. ૪૦ વળણ. જ્યાંબેઠાશ્રીર
ધુનાથજી, ત્યાંઆવ્યુંપુષ્પવીમાનરે; શોભાતેનીઅતીવણી, જેઈહજ્યાશ્રીભ-
ગવાનરે. ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઅમૃતવૃષ્ઠયા
રામસેનાજીવનનાચતુઃપંચાસતમોઅધ્યાય. ૫૪

અધ્યાય ૫૫.

રાગધવજન્યાશ્રી. પુષ્પવીમાનવીલીપણલાવ્યાશોભાતણોનહીપારજી, ચંદ્ર
મંડળસરખુ તેદીશેકનકમણીમયસારજી. ૧૪ અઘાપ્રમાણેતેવિસ્તારપામેનાનુંમો
ટુંથાયજી, થોડાવણાજેટલાજનબેસેતેટલાસરવસમાયજીરતેમધેએકકનકસીંધા
શનદીપકજીત્રપ્રકાશજીદીવ્યરત્નમુકતાફળકેરીઝળકેઝારલયોપાસજી. ૩ એવું

વીમાનકુબેરતણુલાવ્યોતોરાવણજેહલતેવીભીષણુલાવ્યામણુઅર્થેજવાઅવધ
પુરતેહલ. ૪ પછીશુભમહુરતમાંઉઠયારધુપતીઅહીસીતાજનોહાથજ, હીરાકેરાં
પગથીયાંઉપરચઢિયાંશ્રીરધુનાથજ. ૫ વામભાગવૈદેહીનેલેધ બેઠાશીંવાશનજ
શ્રીચનરયામદામનીરાજેજેડીજમતમોહનજ. ૬ પદ્મઅષ્ટાદશવામ્નરચઢિયાગો
લાંગુળછપનકોટીજ, બહેતેરકોટીરીંછજખળીયાજાંબુવંત મતિમોટીજ.
૭ વળીવીભીશણુકેરંઅસંખ્યદળતેચઢયુવીમાનમોજારજ, નાનાપ્રકારનાંવા
જંત્રવાજેધુધરીનાવમકારજ. ૮ અષ્ટભુથપતિઆઠેખુણેઉભાચારેપાસજ,
રત્નસિંહાસનઉપરરાજેરધુપતિરમાનીવાસજ. ૯ લક્ષમણજઅંગદજઉભાબે
પાસેબેવીરજ, મણીજડીતડાંડીનાચમ્મરકરઅહીકરતાધીરજ. ૧૦ પછીરધુપતી
નીઆજ્ઞામાગીસઉદેવગયાનીજલોકજ, રાવણમરણપામ્યોતેણેખંધછુટયાથયા
વિશોકજ. ૧૧ જ્યારેસરવેસ્વસ્થથધનેબેઠાવીમાનમાંશુભહામજ, ત્યારેગુરુ
સ્મરણુકરીઅયોધ્યાનોપથચીંતવ્યોરામજ. ૧૨ પછેસીતાપતીયેઆજ્ઞાઆપી
વીમાનઉડયુંઆકાશજ, ઉત્તરપથેચાલ્યુતતક્ષણુદીનમણીજેવોપ્રકાશજ. ૧૩
હવે અવધપુરીમાંરામઆવશેવરતશેસુખઆનંદજ, ઉત્તરકાંડમાંતેકહેવાશે
ચરીત્રજેનાંતમછંદજ. ૧૪ હવેયુદ્ધકાંડતેપુરણુથયોકહ્યારંધુપતિકેરાંચરીત્રજ
આતાંસુણુતાંનરનેનારીપાપીથાયપવીત્રજ. ૧૫ જ્યામતીયેવરણુવક્રીધાશ્રી
રામતણુગુણુગ્રામજ, એવૈસ્તવજનનેવહાલાલાગેવીનોદનોવીશ્રામજ. ૧૬ શ્રી
પુરૂષોત્તમનીપરમઠપાયેકરીકથાખુધમાનજ, કવીજનકોઠયેખોડમાંદેશોસુણી
પ્રાકૃતઆખ્યાનજ. ૧૭ મંગળકારીહરીનાગુણુછેપતીતપાવનસારજ, પદખં
ધએપ્રાકૃતવાણીપણુશાસ્ત્રતણુઆધારજ. ૧૮ વાલ્મીકીરામાયણુકેરોએઅર્થ
લીધોછેજણુજ, હનુમાનનાટકનોમાંહેસંમતમેળવ્યોનીરવાણુજ, ૧૯ પદઅ
ઠારસેંપચવીશપુરાંઅધ્યાયપંચાવનજ, રાગઢાળનીચાલ્યજીવીયુદ્ધકાંડપા
વનજ. ૨૦ પતીતપાવનઅધમઉધારણુરામતણુગુણુસારજ, સહુવૈસ્તવકેરીપર
મઠપાયેક્રીધાએવીસ્તારજ. ૨૧ પદભંગએકોઠયેનવકરશોસંતવીવેક્રીજનજ, જે
વાતેવાપણુહરીનાગુણુછેઅખીલવીશ્વપાવનજ. ૨૨ ભાવેશ્રધાસહીતસુણે
જેપાવનરામકથાયજ, મનવાંછીતજળતેજનપામેશત્રુતણુક્ષયથાયજ, ૨૩ વ
ળણુ. ચાચેશત્રુક્ષયતેવીજયપામે, જેસુણેશ્રધાયેકરી;કરજેડીનેકહેદાસગીરીધ
રશ્રોતાજનખોલોશ્રીહરી. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
યુદ્ધકાંડેશ્રીરામલક્ષમણુસીતારોનયાસાર્ધપુષ્પકારોહણુનામપંચપંચાશત્તમોઅ
ધ્યાય. ૫૫

અથ શ્રી ઉત્તરકાંડ પ્રારંભ.

અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયનમઃઅથશ્રીરાથચરીત્રઉત્તરકાંડલીખ્યતે.રાગવંન્યાશ્રી શ્રીગુ
રૂપદશુભસુરતરૂપણ, શીતળછાયાસુખદઅનુપણ; સરણુરહ્યાધીટળેત્રિવી
ધિતાપણ, દીનતાવામેથાએનીષ્યાપણ. ૧ હાળ નીષ્યાપથાએસેવતાંપદનુગલ
શ્રીગુરૂદેવના, ત્રયતાપવામેસુરૂપામેકરેજેનીત્યેસેવના. ૨ તેપુરૂષોત્તમપદનેન
મુકરજેડીવારંવાર, તવકપાએરધુવીરજશકહુયથામતીવીસ્તાર. ૩ બાળકાં
ડનેઅયોધ્યાઆરણ્યકીરકંદાય, સુંદરનેયુદ્ધકાંડનીકહિસકળએકથાય. ૪ હ
વેઉત્તરકાંડકથાકહુઆબ્યાપુરવીશેમહારાજ,સહુઅવધપુરમાંઆનંદથાશેરામ
કરશેરાજ. ૫ તોતશ્રોજનસાવધાનથધનેસુણુજેએકેમન, મંગળદાયકરામના
ગુણુઅખીલજગપાવન. ૬ અહંકારદુરધદશાનનઅહંદહબુધલંકાપુરી, કુંભ
કરણુતેઠોધજણોહિંસાઅતીજેણુઆચરી. ૭ ઇંદ્રજીતતેકામકહીયેલોભતેઅતી
કાય, મહામદપ્રહસ્તપ્રધાનપ્રમુખજેનેવશવરતેરાય. ૮દેવાંતકનેનરાંતકઅજ્ઞા
નનેવળીદંભ, શોકકલેશકુતર્કઆદેધણુઅસુરખળસ્થંભ. ૯ અહંદેહલંકાને
ખળેરાવણુકર્યાઅનરથ, સહુદેવખંધીવાનકીધાજેહતાસમરથ. ૧૦ વાસુદેવચી
તનેવીશેમનચંદ્રમાનીરવાણુ, બ્રહ્માબુદ્ધીમાંરહ્યાઅહંદેહરૂપપ્રમાણુ. ૧૧ સુર્ય
અક્ષુવરૂણુરસના ધ્રાણુઅશ્વનીકુમાર, અગ્નિમુખેપાણીપુરંદરકીગજશ્રવણુમો
ઝાર ૧૨ એમદેવખંધીવાનકીધાદશાનનઅહંકાર, તેહણુવાકારણુરામપ્રગટયા
નારાયણુઅવતાર. ૧૩ અંતઃકરણુતેઅયોદ્ધાસરજ્યુસુશુભણુખણુ, વીષયલો
કપુરમાંવસેવાસનાકોટપ્રમાણુ. ૧૪ શુદ્ધમનતેરાયદશરથકહુતેનોઅરથ, દશ
ઇંદ્રીવાહનતેમાટેમનતેદશરથ ૧૫ સદક્રિયાશકતીકૌશલ્યાધર્યાજ્ઞાનરૂપીગર્ભ
તેજ્ઞાનથીહવાપુત્રજેનેરામઆત્માઅર્ભ. ૧૬ સુબુદ્ધિતેસુમીત્રાકદપનાકેકેઅધ
મ, સંતોષશત્રુહનવીવેકલક્ષમણુભર્યતેસુધર્મ. ૧૭ સંજમજનકનીપુત્રીથઇજે
સીતાશાંતીરૂપ. તેનેઆત્મારામપરણ્યાકોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૧૮ ત્યારેકદપનાકે
કેયેમાગ્યુંદશરથપાસવચન, તેસીતાલક્ષમણુસંગલેઇનેરામવસીયાવન. ૧૯
માયામૃગછેદવાપ્રવેશાનીરંજનરણુધીર, કપટશબ્દનીપુઠેધાયાવીજેકીલક્ષમ

ભુવિર. ૨૦ ત્યારેસીતાજીનુંહરણકીધુદશાનનઅહંકાર, અહંદેહલંકામાંહેરા
ખ્યાંવીટીઆસુરીદુરાચાર. ૨૧ વૈરાગ્યહનુમંતશુદ્ધીલેવાગયોતેભુઠામ, સી
તાનેમળીખાલ્યુપછેઅહંદેહલંકાગામ. ૨૨ પછેસીતાનુંસમાધાનકરીનેઆવ્યો
રઘુવરપાસ, મોહસાગરઉપરસેતુખાંધીઉતર્યાઅવીનાશ. ૨૩ સદભાવવીલીપ
ણત્રાસદેખાડ્યોઅહંકાર૩ પીદશશીશને, પછેવીલીપણતેશરણુઆવ્યોઆત્મા
રામજીગદીશને. ૨૪ રામચંદ્રેમારીયોઅહંકારીરાવણ૩૫, અહંદેહલંકામાંસ્થા
પ્યોભાવવીલીપણભુપ. ૨૫ પછેજ્ઞાનકળાજેશાંતીસીતાતેનેભેટ્યાઆત્મારામ,
સ્વાનંદવીમાનમાંપેશીનેપછેચાલીયાનીજધામ. ૨૬ વળણ. નીજધામઅવધ
પુરીમાંચાલ્યાવિમાનપેશીરઘુરાયરે, કહેદાસગિરીધરસુણોઆતા, હવેઉત્તર
કાંડકથાયરે. ઇતીશ્રી રામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેપ્રથમો
અધ્યાય ૧ અધ્યાય ૨.

રાગમારૂ, પુષ્પવીમાનમાંપેઠારામ, ચાલ્યાભકતનાપુરણકામ; સાથેસી
તાનેલક્ષ્મણવીર, વીલીપણઆદેકપીરણધીર. ૧ પૃથ્વીથીખેસહસ્રયોજન,
ચાલેઉચ્ચવીમાનગગન, જેમપુનમતણોચંદ્રમાય, રોહણીવરપાશ્વમજય. ૨ સા
ગરમાંનાવચાલેજેમ, એરીતેચાલેવીમાનતેમ; વાજેનહાનાપ્રકારવાજત્ર, ગા
યેવાત્રરરામચરીત્ર. ૩ ઘણઘણાટઘંટાનાથાય, જણેમેઘતણીગર્જનાય; મેઘ
શ્યામશોભેરઘુવીર. અમકેચપણાસીતાનુંશરીર. ૪ વૈદેહીનેદેખાડેછેરામ, અ
નુકમેકરીનેખહુઠામ; જોઆલંકાંતુજનકદુલારી, વીધીનીરમીતશોભાસારી. ૫
આરણભુમીવીસ્તારઅમીત, અહીંમાર્યોલક્ષ્મણેધંદ્રજીત; કુંભકરણુઆદેઆ
ઠામ, હણુરાક્ષસકુળઅલીરામ. ૬ અહીંયુદ્ધકર્યુસપ્તદીન, ત્યારેમરણપામ્યો
દશાનન; આનુવોખાંધિસાગરપાજનજનીજતણુએકાજ. ૭ આમલ્યાચળ
વિધાયગસારો, આકીસ્કધાન્યાંવાળીનેમાર્યો; આપપાસરમારૂતીમળીયો, ક
ર્યોમીત્રમેસુગ્રીવખળીયો. ૮ અહીંશખરીનેઆપ્યોઉધાર, હણીયોકબંધનેઆ
ઠાર; આગંગાગૌતમીપંચવટી, ખરદુખરનીસૈન્યઆવટી. ૯ અહીંજટાયુપા
મ્યોમરણ, અહીંકરીગયોરાવણુતુનેહરણ; જોવૈદેહીપેલાઆશ્રમ, મુનીતણાદે
ખાયછેરમ્ય. ૧૦ શરભંગસુતીક્ષણનેમંદકરણ, જેમુનીનાંરૂડાંઆચરણ; સુ
મુખીજોઅગસ્તાશ્રમ, પેલોચીત્રકોટઅનુક્રમ. ૧૧ પેલોઆશ્રમભારદ્વાજ, પુઠે
આવશેતીરથરાજ, પેલુશૃંગવેલપુરગંગા, જેમાંસ્નાનકરેભવભંગા. ૧૨ મારો
ભકતવસેકીરાત, જેઘોરાયજગતવીખ્યાત; દેખાયેદુરનંદીશ્રામ, જ્યાંભરથેક
ર્યોવીશ્રામ. ૧૩ રામેજોઅગસ્તાશ્રમ, સીતાનેકહેપુરણપ્રહ્લ; કરતાંજધયેમુ
નીદરશન, સીતાકહેચાલોપ્રાણજીવન. ૧૪ સુણોસીતાકહેભગવંત, લોપામુ
દ્રાજોપુછેવૃત્તાંત; કહેજોસકળકથાવિખ્યાત, નકહેશોસેતુબંધનીવાત. ૧૫ આ

પીઆજાવીમાનનેત્યાંહે, ક્ષણુમાંડિતર્યુપૃથ્વીમાંહે; આવીરહ્યુમુનીઆશ્રમપાસ,
માંહેથીડિતર્યાઅવીનાશ. શીષ્યદોડીગયાતેઠામ, મુનીનેકહ્યુઆવ્યાશ્રીરામ; હ
રખેડીનેઆજ્યાઅગસ્ત, સગેલીધાતેશિષ્યસમસ્ત. ૧૭ ભેટચારામનેત્યાંમુ
નીજન, બ્રહ્માનંદપામ્યામુનીમન; રામેકુંભજનેતેણીવાર, સાષ્ટાંગકર્યોનીરધા
૨. ૧૮ જેમવાયસ્પતિશચીનાથ, એમમળયામુનીરામનીસાથ; પ્રેમેપુલકીત
નેત્રમાંનિર, મુનીહરખયાતેજેઠરધુવીર. ૧૯ નમ્યાલક્ષમણજીનેસીતાય, દીધી
આશીષત્યાંમુનીરાય; સુગ્રીવવીલીધણુઆધ, નમ્યાસર્વેમુનીનેઅહક્ષાદ. ૨૦
આપ્યુઆશ્રમમાંઆસન, ત્યાંખેસાડયાશ્રીભગવાન; રામસ્તવનકરેપટજત,
જયલક્ષ્મીપતિજગતાત. ૨૧ સચ્ચિદાનંદપુરણુબ્રહ્મ, નીરોપાધીકનૈષ્કર્મ્ય;
જયઅવાપ્તકામઅજીત, સરવવ્યાપકમાયાતીત. ૨૨ ઘણીસ્તુતીકરીતેઠામ,
ત્યારેમસન્નથયાશ્રીરામ; કહ્યુરધુવરેસહુવર્તમાન, જેમાયોરાવણુખળવાન. ૨૩
મુનીકૃપાતમારીએહ, પામ્યોહુરણુમાંજયજેહ; લોપામુદ્રાયેતેણીવાર, સીતાને
આંખ્યાંરદયમોઝાર. ૨૪ ખેસાડયાંપછેશુભઆસન. જનકીનુંકર્યુપુજન; પુરણુ
પ્રેમેમુનીપત્નીચોતાસ, મળીખેઠાંસીતાનીપાસ. ૨૫ લોપામુદ્રાકહેહોસીતાય,
કહેહરણુતણીજેકથાય; સીતાયેકહ્યુમાંડીતેહ, રાવણુહરણુકરીગયોજેહ. ૨૬
મુનેલેવાકારણુરધુનાથ, મેળવ્યોકપીસૈન્યાસાથ; સતયોજનસિંધુઠામ, પાઝ
ખાંધીનેડિતર્યારામ, ૨૭ ત્યાંચણુછેયુદ્ધઅપાર, કર્યોરાવણુકુળસંધાર; વિલીપણુ
નેઆપ્યુરાજ, મુનેલઘઆવ્યામહારાજ. વળણુ. મહારાજમુનેતેડીઆવ્યા, હ
ણ્યોએમદશાનનરે; એવીવાતસાંભળીસીતાની, મુનિપત્નીખોલ્યાંવચનરે. ૨૮
છતીશ્રીરામચરીતે સંમતવાહમીઝીનાટક ધારાયાંડિત્તરકાંડેસીતાસંવાદેદ્વિતી
ચોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રામઆશાવરી. અગસ્તનીજયાહરીનખોલ્યાંજનકસુતાસુણોઆજ, એ
માંરામેતેશુપરાક્રમકીધુજેસાગરખાંધીપાજ. ૧ એકખાણુમુઝીનેકેમનસોખ્યોસિં
ધુજીનેતેમ, મારાસ્વામીયેજેમપાનકર્યુએમરામેકર્યુનહિકેમ. ૨ ત્યારેજનકસુ
તાકહેશ્રીરામચંદ્રનુંઅતુળીતખળછેત્યાંહે, એકખાણુકરીનેસમુદ્રસાતેભસ્મકરે
ક્ષણુમાંહે. ૩ પણુઅનેકજીવસાગરમાંરહેછેનેતેનીતેહીંશાથાય, તેમોટેસાગરનવ
સોખ્યોછેદયાળુશ્રીરધુરાય. ૪ વળીરામનીપાસેઅનેકકપીવરહતામહાખળવાન,
એકેકાણેસાતેસમુદ્રનુંકરેમાઝતીપાન. ૫ પણુમુત્રતમારાસ્વામીકેઝંજણીમનમાં
તેમ, તેછુવેનહિકોઈવાત્રરએતોપાનકરેવળીકેમ. ૬ મોટેસેતુખંધકરીપારડિત
ર્યાસૈન્યસહિતભગવાન, એવાંજનકસુતાનાંવચનસુણીમુનિપત્નીથયાંછેમસન્ન.
૭ પછીઅગસ્તકેરીઆજ્ઞામાગીનમ્યાસડિદીજનેતેનીવાર, રધુનાથસડિસાથને

લેઈનેખેડાંવીમાનમોઝાર. ૮ ત્યાંથડીપુષ્પવીમાનચલાવ્યુ પોતેતેપુરણુબ્રહ્મ, પ્રયા
ગરાજનેતિરઉતર્યાજ્યાંભારદ્વાજનોઆશ્રમ. ૯ ત્યાંભારદ્વાજશુ સર્વમુનીવરમ
ળવાઆવ્યારધુરાય, જેમમોટાનદનુ પુરચટીનેસાગરપ્રત્યેજાય. ૧૦ એમઅનેક
મુનિવરરામનેમળીયાપામ્યામનઉલાસ, ભારદ્વાજનેસાષ્ટાંગકર્યાત્યાંપોતેરામા
નીવાસ. ૧૧ ભારદ્વાજકહેવન્યઘડીઆજમહ્યાંઅયોધ્યાનાથ, પછીશ્રીરધુવી
રનીપુઠળવીટીબેઠામળીમુનિસાથ. ૧૨ ત્યારેભારદ્વાજકહેરધુવરતમનેઅવધમુ
કેમહારાજ, વરશચતુર્દશદિવશત્રયોદશપુરણુથયાછેઆજ. ૧૩ ત્યારેશ્રીરધુવી
રનેસ્મૃતિઆવીજ્યારેનિકડ્યાતાવન, ત્યારેતીરથરાજમાંજ્ઞાનકરીનેપણુકર્યુંતું
ભગવન. ૧૪ એવનપુરણુકરીઆવીશુંજ્યારેએમબોલ્યાતારધુરાય, ત્યારેઅ
હીબ્રહ્મભોજનકરાવીબેલક્ષ્યાપીશુંગાય. ૧૫ તેવચનસત્યકરવામાટેત્યાંપોતે
જુગદાધાર, નિરમાણુકરીસ્વધચ્છાયેધેનુકામદ્રુગાશીઅપાર. ૧૬ પછીઅમ્મપુ
ણાનુંસ્મરણુકરયુતેઆવીડિલીત્યાંહે. તેણેભાતભાતનાંશાકપાકનિરમાણુકર્યા
ક્ષણુમાંહે. ૧૭ જેમપ્રભુનેચરણેસદારહેલક્ષ્મીતેનેશીવાતનીનુન્ય, પછીગોદાન
ઉપરદક્ષણાઆપીદ્વીજનેકરાવીભોજન. ૧૮ પછીભરથનુંપણમનમાંહેવિચા
ર્યું અવધપુરણુથઈઆજ, તેમાટેઅંજનીસુતસાથેબોલ્યાશ્રીમહારાજ. ૧૯ અ
રેમારૂતીજઓતમેજઈકરોભરથનેજણ, અવધથઈમાટેઆશામુકીતતક્ષણુતજ
શેપ્રાણ. ૨૦ વળિશુંગવેલમાંલક્ષ્મીએમારોગુહ્યકધોરાજન, તેનેજણુકરીનેજજે
વળતાનંદીગ્રામપાવન. ૨૧ એવાંવચનસુણીનેવાયુવેગેઆલ્યાપવનકુમાર, તે
ધોરાજનેમદિરઆવ્યાસુગવેલમોઝાર. ૨૨ નમસ્કારકરીપાસેજઈનેકહ્યુંઆવ્યા
શ્રીરધુવીર ધોરાયસુણીથયોતતક્ષણુઉભોગદગદપ્રેમઅધીર. ૨૩ પછીહનુમંત
નેબેટયાભાવેસ્વાગતકીધીઅપાર, તેખન્યોલક્ષ્મીનેઆવ્યાનંદીગ્રામમોઝા
ર. ૨૪ હવેભરથરામનીવાટજુવેછેવીત્યાચતુર્દશવર્ષ, હનુરામતેકેમનવઆવ્યા
વિરહથયોઉતકર્ષ. ૨૫ અહોનાથમુજનેવિસાર્યોકપટીજણીઆજ, દુર્ભાગીઅ
પરાધીમાટેમુનેતજ્યોમરારાજ. ૨૬ અહોવીરલક્ષ્મણખડભાગીતેડીગયાપ્રભુ
સાથ, વનમાંફળજળસ્વાગતશેવાકરીનેથયોસનાથ. ૨૭ હુથયોજેગીરહયોવિજે
ગીદુખપામુછુમન, નિશ્ચેતજ્યોરધુપતિયેમુજનેજણીકેકેનોતન, ૨૮ અવધવી
તીહજુયેનાઆવ્યાઅવધપતિમહારાજ, શુકરહવેજીવીનેમાટેદેહતજુહુંઆજ.
૨૯ એવુંવિચારીકુંડરચોત્યાંઅગ્નિનોનિરધાર, તેનીપાસેઉભારહ્યાભરથજીજ્ઞા
નકરીતેણીવાર, ૩૦ શ્રીરધુવીરનુધ્યાનધર્યુંપછેકરીએકાગ્રેમન, મુગટકુંડળપી
તાંબરમંડીતસુભગસુહાસ્યવદન. ૩૧ એમધ્યાનધર્યુંબેપહોરલગીપછેબોલ્યાવ
ચનપ્રકાશ, જ્યાંજન્મધરૂત્યાંથાઉશ્રીરધુપતીનોદાસ. ૩૨ એમસ્તુતિકરીનેઅ
— જિનકુંડમાંભરથપડેજેણીવાર. એવેસમેત્યાંઆવ્યાતતક્ષણુગુહ્યક પવનકુમાર.

૩૩ આકસ્માતઆવીનેકહ્યુંહોભર્યઆવ્યાશ્રીરામ, તીરથરાજનીતીરઉતર્યાભ
કતનાપુરણકામ. ૩૩ એવાંવચનસુણીનેભર્યજીહરખ્યાતતક્ષણથયાસચેત, વ
ધામણીરધુવીરનીસુણતાંમનઉપનુઅતિહેત. ૩૫ જેમમહાસિંધુજળમાંહે
બુડતાંઆવેએચિંતુનાવ, તૃપાતુરચકોરજાણીઉગેરોહિણીવરએભાવ. ૩૬ જે
મઉણકાળમાંસરસુકાતાંજીવપામેપરીતાવ, પછેએચીંતુવારીવનવરસેશાલી
સુકાતાંઆપ. ૩૭ એમહનુમતેકહીવધામણીભરથનેકર્યોનમસ્કાર, ત્યારેભર
થેમારતસુતનેલેધનેભીડ્યારદયમોઝાર. ૩૮ અહોઉપકારીપ્રાણસખેકહોક્યાંછે
શ્રીભગવાન, મુનેપ્રાણુતજતાંતમેકરાવ્યુઅમૃતકેર્યાન. ૩૯ પછેસતોષીનેખેડા
આસનભરથગુલકહનુમંત, બ્રહ્માનંદપામીનેભરથજીપુછેછેવરતંત. ૪૦ વળ
જી વરતંતપુછેછેભરથજી, કહોક્યાંઆવ્યારધુવીરરે, એવાંવચનસુણીનેખોલી
યા, પછેમારતસુતરણધીરરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકવારા
યાંઉત્તરકાંદહનુમાનભરથસમાગમોનામત્રતિયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય. ૪.

રાગ સામેરી. હનુમંતકહેરેભર્યજીરામેહણ્યોરાવણભુપ, પછેસીતાલેધને
આવીયાબેશીપુષ્પવિમાનઅનુપ. ૧ પ્રયાગતીરેઉતર્યાભારદ્વાજનાઆશ્રમમાં
હે, મુનેઆગળમોકલ્યોછેકહેવાતમનેઆંહે. ૨ તેપ્રભાતેઅહીઆવશેસીતાસ
હીતરધુનાથ, સાથેવિભિષણસુગ્રીવછેસહુકપીબળિયોસાથ. ૩ ત્યારેભરથકહે
હનુમંતજીતમોરહેતાનિત્યેપાસ, કોઈદિનમુનેસંભારતાપ્રભુજાણીપોતાનોદાસ.
૪ હનુમંતકહેહુંશુંકહુધન્યભરથપુરણકામ, નથીવિસાર્યાક્ષણુએકતમનેરહ્યા
જ્યાંજ્યાંરામ. ૫ અરેભરથજીછેધન્યતમનેઆજગતમાંઆજ, સંસારભોગસ
કળતજ્યાવળીશઠપદસમરાજ. ૬ ત્યારેભરથકહેજેયળેમેરૂપાશ્રમઉગેસુર, સ
ગિતપતિમરજદમુકેબુડેઅરીસ્તમૃગજળપુર. ૭ ભાગીરથીનેપાપવળગેતજેક્ષી
તીભારઅનંત, અગ્નિતજેદાહાશકિતજેઅધોગતીપામેસંત. ૮ એદૈવજેગેથાય
અવવળુંઅમોઘજેકહેવાય; પણવાસનામુનેરાજકેરીસ્વપ્નમાંનવથાય. ૯ એવાંવ
ચનનસુણીગદગદથયાહનુમંતધોરાજન, બ્રહ્માનંદવરત્યોભરથનેજેઆવ્યાપ્રા
ણુજીવન. ૧૦ તેસમેનંદીઆમમાંહેહતાશત્રુવન, ભરથેતેડાવીનેકહ્યુંતતકાળહેત
વચન. ૧૧ અરેશત્રુવનતુંજીઉતાવળોઅવધપુરમાંઆજ, કરજાણુજીધનેસર્વ
નેજેઆવ્યાશ્રીરધુરાજ. ૧૨ ગુરૂપ્રજામાતપ્રધાનઆદેતેડીનેસહુસાથ, પ્રભાતેવ
હેલાઆવજેસામાજવારધુનત્ય. ૧૩ એવુંસુણીનેઉતાવળાગયાશત્રુવનપુરમાં
હે, વધામણીરધુવીરનીસઉસાયનેકહીત્યાંહે. ૧૪ તેસુણીહરખ્યાગુરૂમાતાસુ
મંતઆદેપ્રધાન, પુરમાંહેઆલીવારતાજેઆવ્યાશ્રીભગવાન. ૧૫ કૌશલ્યાયે
આજ્ઞાકરીસુમંતનેતેણીવાર, દશસહસ્રહસ્તીભરીસાકરવહેચીપુરમોઝાર ૧૬

જવાઇનાંવાજીત્રવાજેસકળપુરદરબાર, જેરામવિજેગેઠશહતાંથયાંમપ્રુલીતનર
 નાર. ૧૭વશીષ્ઠમુનીયે સભાકરી મેળવ્યો સકળઉપચાર, દરેબાર ઉપરકળસ
 વજતેચઢાવીયાંતેણીવાર. ૧૮ વણાંદાનમાતાયેકર્યોગૌમણીવસ્ત્રઅમુલ્ય, મં
 દીરસકળસણુગારીયાં સુપતીભોવનસમતુલ્ય. ૧૯ સુમંતનેઆજ્ઞાકરીગુરૂવ
 શીષ્ટેતેણીવાર, સામાજવાતત્પર કરચુંચતુરંગ સૈન્યઅપાર. ૨૦ વરણઅઢા
 રેથઈસત્વરનારીનરવરધખાળા પુરખહારસરવે, નીકળ્યા; પહેરીપટભુષણ
 તેકાળ. ૨૧ શ્રીમંતવણીકકુબેરસરખાઅવધપુરનાજેહ, વળીવીપ્રવાચસ્પતિ
 સરખાનીકળ્યાસઉતેહ, ૨૨ બેડીયોમાતાસુખાસનરથઉપરશ્રીગુરૂદેવ, સુમં
 તશત્રુધનેખન્યોપાળાચાલેએવ. ૨૩ હસ્તીચૌદસહસ્ત્રઉપરનોખતવાજેસાર;
 ચતુરંગસૈન્યાનીકળીવાજીત્રનોનહીપાર. ૨૪ જેમજયુથમૃગનાતૃપાતુરંગંગાજ
 ણપીવાજય, એમમળવાશ્રીરઘુવીરનેચાલીઅવધપુરનિપ્રજય, ૨૫ બ્રહ્માનં
 દસુખમાંહેસરવેચાલે મારગમાંહે, હવેનંદીગ્રામમાંપ્રભાંતે ભરથજીઉડ્યાત્યાં
 હે. ૨૬ નીતનંમકરીનેચાલીયારામનીસનમુખએહ, ધીરાતપતીશ્રીસોકહારણ
 સંગચાલ્યાતેહ, ૨૭ ભારદ્વાજનાઆશ્રમવીશેઉડ્યાપ્રભાંતેરામ, સ્નાનસંધ્યા
 આચરચાલક્ષમણસહીતતેડામ. ૨૮ વીમાનમાંબેઠાપછી સઉસાથલેઈભિગવા
 ન, પાવનપુરઅયોધ્યાભણીતેચલાવ્યું પુષ્પવીમાન; ૨૯ તેવીમાનઆવતુંદેખા
 યું ભરથને શ્રીહનુમંત, દુરથી જોઈઆકાશમાંથયાદ્રવીતકરૂણાવંત. ૩૦
 કેકૈસુતેસાષ્ટાંગકરીયોવીમાનદેખીવ્યોમ, ભરથનેજોઈરઘુનાથજીયેવીમાનઉતા
 રચુંભોમ્ય. ૩૧ પછીશીતાલક્ષમણસહિતપોતેઉતાર્યોરઘુનાથ; ત્યાંઅવધનેસા
 ષ્ટાંગકરીયો રામેજોડીહાથ, ૩૨ એટલેદીઠાભરથનેનમસ્કારકરતાત્યાંહે, તદ્દા
 કારછેજેઅષ્ટભાથેરામરઘુવરમાંહે. ૩૩ ઠશથયારામવિયોગથીવનકળકરચુંપ
 રીધાન, તનભસ્મચરચીજટાખાંધીજેગરૂપનીધાન. ૩૪ એવાભરથનેજોઈરા
 મ ધાયામુકીસડિનોસાથ, જેમવછવીરહેઘેનુદોડે એમઆવ્યાનાથ. ૩૫ પરદે
 સથી જેમપીતાઆવેપુત્રહરખેમન. વળીધણેકાળપ્રતીવૃતાનોમળેજેમસ્વામી
 ન, ૩૬ એમસ્નેહકરીનેરામચરણેભરથેમુકયું શીશ, ડંડનીપેરેપડ્યાભુમીદ્ર
 વીતથઈતેદીશ. ૩૭ જેમલોભીનુંધનગયુંઆવેજન્મમાંધનાંલોચન, અંતસમે
 જેમઅમ્રતપાયેસુખીથાયેજન. ૩૮ દરીદ્રીનેચીંતામણીજેમમળેઆપતકાળ
 એમભરથને સુખઉપન્યુંમળીરામનેતેકાળ. ૩૯ અશ્રુયેકરીનેચરણશીઝ્યાં
 પ્રભુતણાતેણીવાર, નાથેઉઠાડીભરથનેભીડ્યારદયમોઝાર. ૪૦ એકવટીકા
 રહ્યાચાંપીભરથનેરઘુવિર, આંસુચાલ્યાંનેત્રમાંથયાગદગદપ્રેમઅધીર. ૪૧
 જેમશ્રીરસાગરઉછળેદેખીપુરણીમાનોચંદ્ર એમમળયાભરથનેરામજીજેમવિ
 ણુતેયોગેંદ્ર, ૪૨ પછીલક્ષમણનેભરથજીભેટયામધુ સ્નેહસહીત, સુગ્રીવાદી

કવિભિષણમગયામનઉપનિચ્ચતિપ્રીત. ૪૩ બંધુસાધુવીરકતલકતનેજ્ઞાની
પરમઉદાર. એપંચપ્રકારેભરથપુરણુરામમયતદાકાર. ૪૪ એમવખાણેછેભર
થનેમળીસર્વમંડળત્યાંહે, ધોરાયને પછીરામમળિયાહરખીયામનમાંહે. ૪૫
પછીસીતાનેચરણેનમ્યાભરથજીતેણીવાર, વનહેતુમનમાંવિચારીનેકરતારૂદ
નચપાર. ૪૬ હેમાતમારાજન્મથીદુખથયુંતમનેટ, હું કળેશકારીઅવતર્યોદુર
ભાગ્યાણીનેપેટ. ૪૭ પછીસીતાજીયેકર્યુશાંતવનભરથનેતેણીવાર, હેવીરસમ
રથ ધીરજ્ઞાની સકલગુણભંડાર. ૪૮ મનમાંનએવુંલાવસોતમોનીરમળબંધુ
આજ, ઇચ્છાપ્રભુનીહતી એવીકરવાંતાંબહુકાજ. ૪૯ પછીભરથકેરોકરઅહી
પ્રભુચહયાપુષ્પવિમાન, સડિસાયનેમાંહેએસાડીઆજ્ઞાકરીભગવાન. ૫૦ વિમા
નચત્રાવ્યુત્યાંથડીઆકાશમારગજળુ, નદિગ્રામસમીપઆવીઉતર્યુંનિરવાણુ,
૫૧ વળણુ. ઉતર્યુંનદીગ્રામપાસેપુષ્પવિમાનતેડારે, એટલેઆવીઅવધપુરનીપ્ર
જ્ઞસૈન્યઅપારે. પરઘતિશ્રીરામચરિત્રેસંભતવાદિમળીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંટે
શ્રીરામ ભરથસમાગમનંતરંનદીગ્રામનનંનામચતુર્યોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગધવળધન્યાશ્રીજેમક્ષીરસાગરનેત્રજન્યએસે, વિષ્ણુવાહનખળવાનજી
એમનંદીગ્રામનીપાસેઉતર્યું, ઓચીંતુ પુષ્પવિમાનજી. ૧ પછેપૃથ્વીઉપરસર્વેઉ
તર્યા, સૈન્યસહિતરઘુનાથજી, તેગ્રામસમીપેઉપવનમાંહે, પડાવકર્યોસહુસાથજી.
૨ પછેપુષ્પકનેઆજ્ઞાકરીરામે, જતુંકુબેરઆવાસજી; અમોચીતવીયેત્યારેઆ
વજે, પાછુઅમારીપાસજી. ૩ ત્યારેપુષ્પકત્યાંથીગયુઅલકાપુરી, પ્રભુઆજ્ઞાપ્ર
માણીજી; હવેસભાકરીએકાઉપવનમાં, પોતેપુરૂષપુરાણીજી. ૪ તેસમેસોળપદ્મ
દળસાથે, આવ્યાશતરૂવનજી; અવધપુરીનીપ્રજ્ઞસંઘાથે, ગુરૂમાતાપરીજનજી
૫ ચઉદશહસ્તહસ્તીપરવાજે, નોખતઅતીવનધોરજી; વળીધ્વજપતાકાનેજ
અળકે, અન્યવાજીત્રનોસોરજી. ૬ તેઆવતુંજેઘનેરઘુપતીઉઠ્યા, સભાસહીત
નીરધારજી; શતરૂવનસાષ્ટાંગકરંતા, આવીપડ્યાતેણીવારજી. ૭ પ્રણુતપાહિ
કહીસત્વરમુક્યુ, રઘુપતીચરણેશીશજી; શતરૂશુદનનેઉઠાડીને, બેટયાશ્રીજી
ગદીશજી. પછેસુમંતનેસીતાપતીમળીયા, બંધવજેવોજાણીજી; લક્ષમણનેખ
ન્યોજાણમળીયા, આણુંદઉરમાંઆણીજી. ૮ ત્યારેસુમંતનેરીપુદ્મનેમુક્યુ,
સીતાચરણેશીશજી; અક્ષયમંગળદાયકસતીયે, દીધીધણીઆશીશજી. ૯
અષ્ટજુથપતીતેનેમળીયા, વીલીપણુઆદેસર્વજી; ભાવજેઘબંધુમીત્રનો, મુક્યો
સર્વેગર્વજી. ૧૧ એટલેઆવ્યાબ્રહ્મનંદનમુની, બ્રહ્મવેત્તાનીરધારજી; શાંતી
ક્ષમાનાપરવતજેવા, ગુરૂવશીષ્ટઉદારજી. ૧૨ રથથીઉતર્યારામનેદેખી. રોમાંન
ચીતછળજોચનજી; ગુરૂનેજેઘનેધાયારઘુપતી. નમીયાપદપાવનજી. ૧૩ જીગ -

ચરણુગ્રહીસાષ્ટાંગકર્ચા, અષ્ટભાવેનુગદાધારજી; ત્યારેહસ્તગ્રહીઉઠાડયારામને
લીડયારદયમોઝારજી. ૧૪ જેમવાચસ્પતીનેઈદ્રમળે, એમમળીયાવશીષ્ઠનેરા
મજી; ત્યારેગદગદકં ઠેવાણીબોલ્યા, બ્રહ્મતનયતેઠામજી. ૧૫ હેજગતવંધરધુ
વીરતમારૂ, દુર્લભછેદરસનજી; પુરણુપુરશોતમજગદાત્માસંકટદુખમોચનજી
૧૬ રાવણુકુળહણીદેવમુકાવ્યા એકચુરુડકાજી; ત્યારેરામકહેએતમારીકપા
નો, મહીમાખળમહારાજી. ૧૭ ગુરૂલક્તનેસુરમુનીવંદે, શિવબ્રહ્માનેશેષજી;
રોગકાળભયથીમુકાયે, ગુરૂકપાહોયેલેશજી. ૧૮ ત્યારેસીતાજીનેલક્ષમણુઆ-
વી, લાગ્યાં ગુરૂનેપાયજી, સીતાનેમસ્તકકરમુકીને, બોલ્યા ત્યાં મુનીરાયજી.
૧૯ હેગજેજગતબેપાવનીતમોરામનીકીરતીવિસ્તારીજી; તુંપ્રણવરૂપીણી
વિદેહશક્તિ, બ્રહ્માંડરચનાકારીજી. ૨૦ અનંતકલ્યાણસૌભાગ્યતમને, હોસ-
દારામપદપ્રીતજી; પછેલક્ષમણુનેવિભિષણુનેમળિયા, સુગ્રીવનેકપીસહીતજી.
૨૧ એટલેસર્વેમાતાઆવી, બેઠીસુખઆસનજી; વેત્રધારઆગળદોડેછે, અને-
કદાશીજનજી. ૨૨ ઉન્મીલામાલ્યવીશરૂતકીરતીવધુ, આવ્યાતેણીવારજી;
સુમંતેસુચનાકરીતેવેળા, ધ્યાનુગદાધારજી. ૨૩ ત્યારેપાલખીયોભુમીપરમુ-
કી, પડદાકીધાદુરજી; એટલેદીઠારામઆવતા, માતઉધરશુભિરજી. ૨૪ ચતુર
શિરોમણીરધુપતીપ્રથમે, નમ્યાકેકૈનેપાયજી; ગદગદથઈનેઆશીષદીધી, મન
પામીલજાયજી. ૨૫ પછેસુમિત્રાનેમળિઆવ્યા, કૌશલ્યાપાસેરામજી; સાષ્ટાંગ
કરીચરણેશીરમુક્યુ, પોતેપુરણુકામજી. ૨૬ રામનેઉઠાડયાથઈગદગદ, બેસા
ડયાઉછંગજી; નિજઅસ્થરૂએકરીકૌશલ્યા, શીરસીચ્યુશ્રીરંગજી. ૨૭ જેમવ-
છનેધેનુવહાલકરે, એમજનુનીથયાંદ્રવીતજી; વારંવારમુખજીવેરામનું, માત
પ્રસનઅતીચીતજી. ૨૮ હેરાજહંસમારારામસકોમળમુકી, અવધસરોવર
માનજી; કંટકવનમાંવરસચતુરદશ, દુખવેડયુગુણવાનજી. ૨૯ મારારામચંદ્ર
નેઆવરત, કીધોવનરૂપીજેરાહજી, હવેશુદ્ધમંડળથયુંપામ્યા, તમદરસણુઅ-
વગાહજી. ૩૦ વર્ષચતુરદશનીહતીરજની, અવધપુરીમોઝારજી; તેઆજઉ-
દેથયોદીનમણી, પુલ્યાંપુરજનકમળઅપારજી. ૩૧ વીયોગવાયુયેદુરકર્ચો, નવ
રંગમેધરધુવીરજી; ત્યારે કશથયાંકરણુપ્રાણુઅમારા, સુકાયાંક્ષેત્રશરીરજી,
૩૨ તેસંજોગજળનીવૃષ્ટીએકરીને, પુષ્પથયાંઅલીરામજી; આજઅવધીવ્રતકા
માંપ્રાણુપ્રવેશા, ચૈતનપુરણુકામજી. ૩૩ વીયોગઅગસ્તેસોપણુકીધો, અવધી
સાગરભોગજી; તરફડતાંતાંમીનસકળજન, પામ્યાજળસંજોગજી. ૩૪ એમ
ધણાંવચનકહીનેસંતોષ્યા, માતામનસુખપામ્યાંજી; પછેલક્ષમણુસીતાયેસર્વ
માતાને, આવીત્યાંશીરનામ્યાંજી. ૩૫ ત્યારેમળવાનોમનોરથપુરજનને, જા-
ણીઉઠયારામજી, પછેજનકસુતાનેરૂદેયાંધ્યાં, માતાએતેઠામજી. ૩૬ લક્ષમણુ

નેશીરભુજમુકીને, દીધોઆશીરવાદજી; ઉછંગમાંબેસાડયામાતે, વેદેહીઆ-
હાલાદજી. ૩૭ અરેબાપકુળદિપક, સતીશીરોમણસારજી; વર્ષચતુરદશવન-
માંવશીને, વેદ્યુદ્ધખઅપારજી. ૩૮ ત્રણભાગ્યનીયાનેત્યાંમળીયા, ઉલટઅંગ
નમાયજી; મુનીપન્નીયોશહુનેસીતા, તતક્ષણુલાગ્યાંપાયજી. ૩૯ વીપ્રસકળને
મળ્યાપ્રેમશુ ભેટયાશ્રીરધુવીરજી; કરીવંદનાચરણેલાગ્યા, ધરમધોરીધરધી-
રજી. ૪૦ પછેકૌતકએકકર્ચુકરૂણાનીધી, સુણોઆતાબુધવાનજી; અનેકરૂપધ-
રીને ભેટયા, શ્રીભગવાનજી. ૪૧ જેટલાપુરજનપરીજનઆદે; તેટલાંધરી-
યાંરૂપજી; જથાચોગ્યજેનેધટેજેવુંમળ્યા, એમરવીકુળભુપજી. ૪૨ જેનેમળેતે
એમજળણે, મુજઉપરધણેપ્રેમજી; એમશ્રીરધુપતીનેમળીને, સર્વેપામ્યાંમંગ
ળક્ષેમજી. ૪૩ એવીઅદભુતલીલાલક્ષ્મીવરની, સુરીનરમુનીમોહપામેજી;
અવણુકરેજેનરનેનારી, દુકીતદુખસહુવામેજી. ૪૪ વળણ વામેદુકીતદુખસ-
કળસુણી, પામેપદારથચારરે; કહેદાસગીરધરએવેસમે, આઠ્યાભુપજનકતે-
ણીવારરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદ્મીકીનાટકધારાયાંઉતરકાંડેશ્રીરા-
મેણુઅયોદ્ધાપુરવાસીસમાગમનોનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગસામેરી. અનિહાંરે આઠ્યાજનકનૃપતેણીવાર, ચતુરંગસૈન્યાસહીત
પરીવાર; અનીહાંરે રામલક્ષ્મણનેમળીયાવીદેહ, જેઘજનકીનેઉપન્યોમન
સ્નેહ. ૬ાળ. સ્નેહઉપન્યોવીદેહનૃપનેજેઘસીતારધુવીરને, સુનયનાનેમહ્યાં
સીતાનેત્રરોકીનીરને. ૨ સુમંતનેશતરૂધને ત્યાંશેવકનેહલકારીયા, જેઆઠ્યા
તેસરવનેસનમાનકરીઉતારીયા. ૩ જેપદ્મપોરશરાજદલવળીપુરપ્રજાએઅતી
ધણી, સહુકપીમરકટરીછનેવળીસૈન્યાજેવીલીપણુતણી. ૪વળીસરવદેશના-
રાયઆઠ્યામળવાશ્રીરધુનાથને, તેસૈન્યસંખ્યાસીકહુંકરભારલઘનીજહાથને
૫ અનેકમુનીવરમહ્યાઆવીગાંધર્વચારણુઅપ્પરા, ભાટખંધીકીરતીબોલેભા-
નુકુળજશગુણુભર્યા. ૬ વાજેઅષ્ટાદશક્ષોહણીવાજતેસહુનામળી. સૈન્યાત-
ણીસંખ્યાનથાયેકવીથેનવજયેકળી. ૭લક્ષાનુલક્ષવીશાળડેહેરાજરીતણાની-
રધાર, ઉપવનમાંઉભાકરાઠ્યાસુમંતેતેણીવાર. ૮ માંહેસ્થંભરત્નજડાવછે
વળીઝાલરમુકતાફળતણી, શીરશીખરકંચનતણુંજળકેજેમધેજડીયામણી. ૯
પૃથ્વીતણાસહુરાયનેતેશીખીરમાંહેઉતારીયા, વળીયથાયોગેમુનીસહુતેશી-
ખીરમાંપધારીયા. ૧૦ નીજસૈન્યશુજનકેપોતાનુંશીખીરત્યાંબુદુકર્ચું, એમહ-
ળીમળીરધુવીરનેસતોપપામીસહુકરચું. ૧૧ સહુશીખીરમધેરામનુછેવીશાળ
અતીઉચુંધણું, જેમપરવતમધેમેરૂસોભેતેજઅદકુતેતણું. ૧૨ ત્યાંગુરૂખંધુમા-
તસાથેરહ્યાશ્રીરધુનાથ, માંહેઅંતરગ્રહમાંરાજતીકુળવધુચારેસાથ. ૧૩ જેમ

શાંતીપાસેક્ષમારહેએમશ્રીકૌશલ્યાપાસ, બારણેમંડપસમામધેબેઠાશ્રીઅંવી-
નાશ. ૧૪ ત્યાંજનકઆદેઅનેકનૃપતીસુગ્રીવઆદેકપીંદ્ર, વળીવીશ્વશ્રવાનો
પુત્રવીભીષણપુન્યપંડીતદંદ્ર. ૧૫ ત્યાંવીરાજેમુનીસકળવણાશીખ્યસાથેલાવી-
યા, અષ્ટાંગયોગસમાધીઆદેકરમમુગ્રીઆવીઆ. ૧૬ એમનંદીઆમસમીપવ-
નમાંમલ્યોસરવેસાથ, સભાસહીતવસ્ત્રમંડપમાંવીરાજેરધુનાથ. ૧૭ સુમંત
શતરૂઢનકરેછેસરવનીસંભાળ, સહુનેશીખીરમાંડિતાર્યાતેવીપ્રનેભુપાળ. ૧૮
સુમતેશેવકસોંપીઆજેશેવામાંહેપ્રવીણ, વધભોગજેઘરધુકુળતણોશુરભોગ
પામ્યોક્ષીણ. ૧૯ સહુસાથમાંરધુનાથશુગુરૂવશીષ્ઠબોદ્યાત્યાંહે, મંગળસ્નાન
કર્યાવીનાપ્રવેશાયતહીપુરમાંહે. ૨૦ એવાંગુરવાયકસુણીઉઠ્યાભરથશતરૂઢન;
જટાઉકેલીરામલક્ષમણતણીનીરમળમન. ૨૧ પછીસુગંધીબહુભાતનીતેકરી
મરદનઅંગ, તેકેશયોળીકર્યાનીરમળઉષ્ણજળનેસંગ. ૨૨ મંજનકરાવી
અંગઅંદનચરચીયાંતેણીવાર, પછીસુમતેપહેરાવીયાંનાતમપટઅલંકાર. ૨૩
તેધર્યાઅંગેરામલક્ષમણશોભાનોનહીપાર, જેઘરૂપલાજેમીનકેતનરશીકરાજકુ-
માર. ૨૪ ભરથનેઆપીહતીરામેપાદુકાનિજજેહ, વર્ષચતુરદશથયાંબાંધીજ
ટામધેતેહ. ૨૫ તેસ્વહસ્તેછોડીજટાઉકેલીનુગજીવન, પછીસ્નાનકરાવ્યુંભરથ
સહિતસુમંતશતરૂઢન. ॥ ॥ ૨૬ ॥ ॥ ત્યારેસીતાનેસાસુયે
ત્યાંનવરાવીયાંનિરધાર, નૌત્તમયોળીચીરઅંગેધરાવ્યાશણગાર. ૨૭કોટીકઅ
રૂંચનભરીજળઉષ્ણમુકયાંત્યાંહે, નવરાવિયાસઉરાયરૂપીનેહરખિયામનમાં
હે. ૨૮ સઉમુનિતણીપુજરચીકર્યાદાનશ્રીરધુનાથ, એવેસમેથયોભોજનતણો
ત્યારેઉઠિયોસઉસાથ. ૨૯ કોટાનકોટીપાટલારૂપાતણાતેઠાર, તેવસ્ત્રમંડપમાંનં
ખાવ્યાએસવાતેણીવાર. ૩૦ મુનિભુપરાક્ષસકપીમત્યાકરીએકપંકતીધીર, તે
સરવનેલેઘભોજનકરવાએઠાશ્રીરધુવીર. ૩૧ અંતગ્રહમાંસ્ત્રીયોસરવેમાતાઆદે
જેહ, મુનિપત્નીયોનેસંગલેઘએઠાભોજનકરવાતેહ. ૩૨ કોટીકથાળાકનકનીમ
ણીજડીત્રનાનારંગ, જળપાત્રજાંમુનદતણાંવારીસુગંધીશંગ. ૩૩ પકવાનના
નાભાતનાંખટરસવીંજનસ્વાદ, ભોજનચારપ્રકારનાંઘૃતશરકરાપયઆદ. ૩૪
તેઆરોગીનેસરવઉઠ્યાથયાતૃપ્તીજન, જેઘવૈભવલાજેલોકપતીઉપમાનખી
જીઅન્ય. ૩૫ પછીપાનખીડાંઆપિયાંગુણુત્રયોદશસંબુક્ત, આરોગતાંજનસક
કળવ્યાધીથક્રીથાયેમુક્ત. ૩૬ તેસમેજીહીરસોઠકરાવીજનંકભુપેત્યાંહે, સઉસા
થશુભોજનકર્યુપોતાનાડેરામાંહે. ૩૭ આનંદમાંએમત્રણુદિવસરદ્યાંનંદીઆમ,
પછીસુમહુરતઆપ્યુંગુરૂપુરપ્રવેશાનુરામ. ૩૮ તેસમેગુરૂઆજ્ઞાથક્રીડીયાશ્રીર
ધુવીર, બંધુસહિતરથમાંએઠારાવણુરિપુરણુધીર. ૩૯ યોગ્યપુર્યાર્કશુભગતીથી
ગ્રહવારપુરણકામ, શ્રીરામઅંદ્રને અંદ્ર દશભોસુમહુરતઅભીરામ. ૪૦ તત્પરથ

યાસંઉભુપતિમુનિસહિતબેઠાયાન, સુગ્રીવાદિકનેબેસાડ્યાવાહનઉપરભગવા
ન. ૪૧ વધુસહિતબેઠાંમાતશીખીકાહરખપામીમન, અનેકરથમાંબેસાડીમુનિ
પત્નીયોપાવન. ૪૨ વાજ્રવાળેઅતિવણાંશોભાતણોનહિપાર, સહિસાથશુર
ધુનાથઆવ્યાઅવધપુરમોઝાર. ૪૩ રથમાંવિરાળેરામલક્ષ્ણધૃયુછત્રમારૂતતન,
બેપાસરહીઅમરકરેભરથનેશત્રુધન. ૪૪ દુંદભીવાળેદેવનાંપુષ્પનીવૃષ્ટિથાય;
ધણુઅવધપુરશણુગારીયુંશીવરણુવુંશોભાય. ૪૫ વળણ. શીવરણુવુંશોભા
અવધપુરની, જ્યારેપ્રવેશાણુગદાધારરે; દેવરાજપુરરસપતિ, પુરથીઅધિકર
અનાસારરે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમઝીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડશ્રી
રામેણુમંગળસ્નાનકર્ણુનામષષ્ટોડક્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસોરઠગરખાનીદેશી. અવધપુરનીશોભાતેહુંશીકહુંજે, સપ્તપુરીમાં
પ્રથમેજેનુંનામજે; હતીતેથીશોભાશતગણીત્યારેથઈજે, જ્યારેપ્રવેશાસુખ
સિંધુશ્રીરામજે. અવધ૦ ૧ સકળરાજરૂપીવાનરતેરચનાનુવેજે, ચક્રીતથઈ
નેનિરખેચારેપાસજે; પુરનીબાહરવાટીકાવનરળીયામણાંજે, સઘનસફળતરૂ
ધુલ્યાંપુલસુવાસજે. અવધ૦ ૨ ગગનચુંબીતઉંચાંલતાઓભુમીલળીજે, શી
તળછાચારવિક્રીરણનાંદેખાયજે; તેમાંકીડકરેછેમ્રગકસ્તુરીયાંજે, લલિતવિહ
ગનાશબ્દસોહાગીથાયજે. અવધ૦ ૩ માનસરોવરજેવાસરવણાશોભતાજે,
પાછળ બાંધી સ્ફટીક મણીની પાળજે; મણીસોપાન કમળ પુલ્યા પચરંગ
નાજે, ખટપદગુજેકીડકીરમરાળજે. અવધ૦ ૪ એવીરચનાજેતારાજમારગ
સહુઆવતાજે, સરજયુનેકર્યોશ્રીરામેનમસ્કારજે; પછેપુરમાંપ્રવેશાપુરૂષોતમ
આનંદશુંજે, વાજ્રવાળેથાયેજયધુનીકારજે. અવધ૦ ૫ પુરનોદુર્ગઉંચોક
રીશેષફણાકતીજે, બુરજદીરવદરવાળેવજરકમાડજે; કોઠનીઉપરવૃક્ષવિશા
ળવિરાજતાંજે, ધડજ્યાંબુનેઅશોકઆંખાજાડજે. અવધ૦ ૬ ચોવીશયોજન
અવધપુરીનોવિસ્તારછેજે, તેમાંશોભેયોસટમોટાંખજરજે; તેનીમધેરાજમાર
ગઅતિમોકજોજે, પંકરહીતસુંદરશેરીસકુમારજે. અવધ૦ ૭ સકળદેશનીવ
સ્તુભરીછેખજરમાંજે, ધનદજેવાત્હાંવણીકબેઠાછેઅનેકજે; ઉંચામંદીરછન્ન
ઝરખાંઅટારીયોજે, કનકમણીમયઝળકેતેજવિશેકજે. અવધ૦ ૮ ઘેરઘેરકંચ
નકળસતોરણુમોતીતણાંજે, ધ્વજપતાકાપવિત્રમંગળઉપચારજે; અષ્ટમાસિ
દ્વિનવેનિધવાસકરીરહીજે, સમાનબુધિછેસરવેનરનારજે. અવધ૦ ૯ સરવેપુ
ન્યમારગમાંસ્વધર્મપાળતાંજે, કેનેનપીડેદરીદ્રનેદુઃખરોગજે; રથોકવિયોગઅ
રિષ્યામદકેનેનહિજે, સ્વર્ગતુલ્યભોગવતાંસરવેભોગજે. અવધ૦ ૧૦ પાપીતસ્ક
રકપટીકેપુરમાંનથીજે, ચારેવરણુસ્વધર્મનેપંથપળાયજે; ડંડજતીકરપુષ્પ

નેખધનજાણ્યોજે, નરએકપત્નીત્રીયસહુપતીવ્રતાયજે. અવધ ૧૧ જ્યારેઆવે
નવપોતાનેઆંગણેજે, ત્યારેધરમાંભોજનનકરેકોયજે; એવાંપુન્યપરાયણુનરના
રીવૃતઆચરેજે, ઘેરઘેરહરીકથાહરીમંદીરહોયજે. અવધ ૧૨ ત્રીકાળધેનુ
દુઝેમાગ્યામેહઝરેજે, વેદાધ્યનકરેવાડવડીપેરજે; વિપ્રનેધેરધેરઅગ્નિહોત્રનાકું
ડછેજે, યાચનાકરવાનવજયકોનેધેરજે. અવધ ૧૩ શાસ્ત્રનીચરચાકરતાસ
હુપંડીતમળીજે, ન્યાયમીમાંસાપાતાંજળસાંખ્યવેદાંતજે; વ્યાકર્ણઆદેઆ
ત્મસ્વરૂપનિશ્ચયકરેજે, તત્ત્વવિચારેટાળેમનનીશ્રાંતજે. અવધ ૧૪ એવાપુર
માંપ્રવેશાશ્રીરધુનાથજે, નરનારીનેહઘએહરખનમાયજે; ઓચીતોઆનંદ
નોસાગરઉલટયોજે, ગીરીધારીપ્રભુનેજેવાસહુજયજે; અવધપુરીનીશોભાતે
હુંશીકહુંજે. ૧૫ વળણ. સહુજેવાઉભારધુવીરને, તેમુકીધરનાકામરે; જેનેજે
વોભાવછેતેવાં, દરશનઆપતારામરે. ૧૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી
નાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅયોદ્ધાપુરશોભાવર્ણનનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮

રાગધોળનીદેશી. સાહેલીરેઆનંદઅતીધણો, આજ પધાર્યારે અયોદ્ધા
માંહેરામ; મંગળદીનઆજસોહામણો, થયાંસહુજનનારેમનપુરણકામ; સાહેલી
રેઆનંદઅતીધણો. ૧ પુજસામગ્રીલઈનેહાથમાં, ઉભીકોટીકરેસુંદરનગરની
નાર; વધાવેછેશ્રીરધુનાથને, થાળમેતીનીરેમાંહેપુષ્પઅપાર. સાહેલીરે ૨
હરખીનરખીનેલેતીઓવારણાં, દેતીઆશીશરેજીવોકોડપરીશ; લોચનકરેસ
ફળપોતાતણાં, માનેત્રુડ્યારેઆજઉમીયાનેઘશ. સાહેલીરે ૩ પુજકરીનેઉતા
રેરેઆરતી, ભારતીભણેરેરૂડાંગીત; ત્રિયાસહુતનમનવારતી, ધરતીનેત્રેઉગ્યો
અવધઆદીત. સાહેલીરે ૪ જીરેઅવધીશરોવરશોભતુ, તેમાંકુમોદનીરેસહુ
નારીઅશેષ; તેપ્રપુલીતથઈમનલોભતુ, જ્યારેઉગ્યારેરામચંદ્રનીશેષ; સાહે
લીરે. ૫ ધુમેધુપમંદીરનેજળીયે, ગોખેદીવારેઘતનાકર્ધાસાર; ચડીલલનાભુવે
છેમાંળીયે, જતાનીરખેરેકૌશલરાજકુમાર. સાહેલીરે ૬ પુર્યાસાથીયાચોકમો
તીતણા, બાંધ્યાતોરણુરેહાથાકુમકુમદ્વાર; વેર્યાચંપાપુલશેરીધણાં, ચુવાચંદન
રેછાંટયાંઅતરઅપાર. સાહેલીરે ૭ વાજેવાજત્રનાનાપ્રકારનાં, નાચેઅપ્પર
રેઆગળગુણીજનગાય; ચાલેભુથબહુછડીદારનાં; મુખેબોલતારેમાહારાજને
ખમાય. સાહેલીરે ૮ શોભેસીતાસાસુનાસાથમાં, સરતકીરતીરેમાહ્યવીઉ
ન્મીલાય; સદાજેનાચીતનિજસાથમાં, સહુનીમધેરેરાજેજનકસુતાય. સાહે
લીરે ૯ જેછેજક્તજનુનીકપાવતી, આદીમાયારેમંદીરામમહાભાગ; તેનેપુર
નારીવધાવતી, દેતીઆશીશરેરેહેજેઅચળસૌભાગ્ય. સાહેલીરે ૧૦ નભદું
દલીવાજેઅમરતણાં, પુષ્પવૃદ્ધીરેક્ષણુક્ષણુમાંહેથાય; એવાંસુખઆપતાઅતીધ

ણાં, રાજદ્વારેઆવ્યાશ્રીરઘુરાય. સાહેલીરે ૧૧ રથહાથીઘાડાશીખીકાઘણી, ત્યાં
પદાતીનોરેનવઆવેપાર; શોભેછેસૈન્યાયતુરંગની, વાળેધુધરારેગજઘંટાઅ
પાર. સાહેલીરે ૦ ૧૨ થાય છત્ર ચાંમરને વીજણા, ધ્વજ નેજરે જળકે જાણે
વીજ; શાંતીભણેવિપ્રઅતીવાણા, જાણેઉગ્યુરેઆજઆનંદખીજ. સાહેલીરે ૦
૧૩ જીરેઆનંદસિંધુઉછડ્યો, જોઈરઘુપતીરેપુરણચંદ્રપ્રકાશ; વિજેગઆતપ
સહુનોટડ્યોખલીહારીરેજયગીરીધરદાસ. સાહેલીરે ૦ ૧૪ ઇતીશ્રીરામચરી
ત્રેસંમતવાહ્મીકીનાટકવારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણપુરપ્રવેશ મહોત્સવોનામઅ
ષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય. ૯.

રાગધન્યાશ્રી. રઘુપતીઆવ્યાગોપુરદ્વારજી, તેનીશોભાદીશેઅપારજી; ત્યાં
છેમુરતીસરસ્વતીનેગણેશજી, પોતેકરીપુજતેનીપરમેશજી. ૧ ઢાળ. કરીપ્રથમ
પુજવિનાયકનીગોપુરકેરેદ્વાર, પછેપ્રવેશાસીંધપોળમાંદશરથરાજકુમાર. ૨ જે
મપ્રવેશેપરમેષ્ટીનામુખવીશેચારેવેદ, વળીત્રત્રાસુરનેમારીનેશચીરમણઆવેઅ
ભેદ. ૩ એમ અસુરકુળસંધારકરી પુરમાંપ્રવેશારામ, રાજદ્વારેઅંતરગૃહમાં
આવ્યાપુરણકામ. ૪ માતાયેઉતારીઆરતીવધાવ્યાભરીમોતીથાળ, પધરાવિ
યાશુભઆશનેરઘુપતીદિનદયાળ. ૫ પછેસુમંતેસનમાનકરીનેઉતાર્યાસહુરાય;
યથાયોગનિવાસઆપ્યાસુખીસહુજનથાય. ૬ વળીવીલીપણસુગ્રીવનેકપીસ
હીતઆપ્યોવાસ, સ્થળસુંદરઉતાર્યામુનિશેવાકરવાસોંપ્યાદાસ. ૭ વધુસહીત
માતામંદીરમાંપામતાબ્રહ્માનંદ, ક્ષણેક્ષણેનીરખતાંહરખીરઘુપતિમુખચંદ. ૮
તેસમેગુરૂચેવીનવ્યાકહીમધુરવચનઅપાર, મહારાજરાજતમારૂહવેકરોઅંગી
કાર. ૯ રઘુનાથકહેમહારાજજેઆજ્ઞાકરોઆદીશ, હુંસદાશેવકતમારોતેલેછ
ચઢાતુંશીશ. ૧૦ આજ્ઞાકરીગુરૂચેપછેસુમંતનેતેણીવાર, સાહીત્યસરવેમેળ
વ્યુજેરાજ્યનોઉપચાર. ૧૧ શ્વેતછત્રનેશ્વેતઆમરશ્વેતગજતોખાર, સપ્તપદ્મ
વપંચમતીકાચારસમુદ્રનુવાર. ૧૨ દીવ્યસીંધસનકનકમણીમયજડીત્રનૌતમ
જેહ, મહાદીપ્તમાનસભાવીસેલાવીનેમુકયુતેહ. ૧૩ તેસભામાંસહુભુપતીમુ
નિમાનુભાવમહંત, શિવબ્રહ્માસુરપતીઆદેઆવ્યાદેવઅનંત. ૧૪ ત્યારેરઘુપ
તીનોકરગ્રહીગુરૂવશિષ્ઠતેણીવાર; તે સિંહાસનપધરાવીયાશુભલગ્નમાંનિરધાર
૧૫ વાગભાગેજનકીનેખેસાડ્યાંનીરવાંણ, નૌતમપટઅળકારઅંગેપહેર્યાપરમ
સુખણ. ૧૬ પછેવેદમંત્રેકર્યાવીપ્રેરામનેઅભીશેક, સ્વસતીવાચનબોલતાઆ
શિષવચનઅનેક. ૧૭ પ્રથમતીલકકર્ચુવશિષ્ઠેદીઘોઆશીરવાદ; તેસમેજયધુ
નીપુષ્પવૃષ્ટીથાયદુંદલીનાદ. ૧૮ પછેસકળરાયેકર્યાકુમકુમતીલકતેણીવાર; લે
લાટઅક્ષતયોદીયારઘુવીરનેનીરધાર. ૧૯ સહુભુપતીલાવ્યાહતાજેમેટનહાના

ભાત, શ્રીરામનેતેકરીઅરપણુનમ્યાનપસાક્ષાત. ૨૦ પુરનાસકળવહેવારીયાશ્રી
મંતમોટાજેહ, તેણેભાવેકરીનેભેટમુક્રીરામઆગળતેહ. ૨૧ અપ્પરાનાયેગાય
ગાંધર્વવાજેબહુવાજીત્ર, નારદમુનિવેણાવજાડેગાયરામચરિત્ર. ૨૨ તેસમેહર
ખ્યાભરથજીકેડીયોધનભંડાર, આપીયાંજન્યકવિપ્રનેબહુવિધિદાન અપાર. ૨૩
રત્નસીંહાસનશેભતાસીતાશહિતરધુવીર, તેજેડીરાજેજગતમોહનગૌરશ્યામ
શરીર. ૨૪ શિરછત્રચામરથાયછેબોલેખમાછડીદાર, પુરજનપરિજનજ્ઞાતીગુ
રૂજનહરખનોનહિપાર. ૨૫ પછેશિવબ્રહ્માસુરપતીઆદેઉડીયાસહુદેવ, શ્રીરામ
નીસ્તુતીકરીબેઠાસભામાંતતખેવ. ૨૬ ત્યારે બંદીજનનો વેશધરીનેવેદ્યા
વ્યાત્યાંહે, ઉભારહીનેસ્તવનકરતાસભામંડપમાંહે. ૨૭ વળણ. સભામંડપમાં
વેદ્યારે, થઈઆવ્યાબંદીજનરે; તેસનમુખઉભાકરજેડીને, કરતારામસ્તવન
રે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલિમકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્રરા
જ્યાભિશેકોનામનવમોડ્યાય. ૯

અધ્યાય ૧૦.

અથપ્રખંધ. મહારાજઅવધબિહારી, જયરામરમાપતીસ્વામી, જયજય
જગદીશાસુરમનીઈશા; પ્રણુતપાળહરતીદશશીશા, ભુપતીવેદપતીવાગીશા.
પુરાણપુરષોત્તમપરમીશા. અજઅજીતઆણંદરૂપ; ગુણદેશકાળરૂજરહિત,
અવસ્થાનિરગુણએકઅખંડઅનામય. અવીચળ અવીરળ વ્યાપકવીશ્વસના
તનમુર્તિસર્વાત્માદેહચીત્તપ્રાણગુણઅક્ષપ્રવર્તક, ઋષીકદેવઆકાશએવાનિરલે
પતિયામક; સતઅસતપ્રકાશક, સર્વઉરાલયઅંતરજ્યામી, કર્મકાળમાયાપ
તીસ્વામી; સર્વનીયંતા શ્રદ્ધીઉદભવપાળણ કરતા, શ્યાસનશિક્ષાપોષણભર
રા. ધારણચૈતનશક્તિધરતા, કારણરહિતસ્વતંત્રવીચરતા; અતેવીશ્વસકળ
પુરંરતા, ઉરણનાલીઘવ. અખિલસ્વરાટયથાવકાશએકરોમકુપકોટીબ્રહ્માંડય
રવંદભુતલીલાગંતીઅપારઅજશંકરસરસ્વતીશેષઅહં, નહિવીદિતમુનીસન
કાલિકયોગી; બ્રહ્મનીષ્ઠતપયોગસમાધી, સાધનવંતમહમદમહંતાહેભગવંતા.
ગતીઅનંતાજ્યાનપરેનહિ, ગુપ્તમર્મજ્યોપુરણબ્રહ્મ ચહરૂપઅજન્મજન્મધ
ર્યાસુરગોદ્વીજકારણઅધમઉધારણ, દુષ્ટવીદારણ, ધરમસ્થાપનભુરક્ષાપનપ્રગ
ટભયેપ્રભુભક્તનકેહિતકારી, મહારાજઅવધબિહારીજયરામરમાપતીસ્વામી
૧ જયજયસુખસાગર, અતીઉજગર; વયરાગરનાગરગુણઆગર, અતીઉદા
રશચીદાનંદા, આનંદકંદ, લીલાવતારપ્રભુ, નીચહઅનુચહકરતુ, અકરતુસ્વામી
સમરથ, એકપત્નીવૃતએકબાણએકવચનસત્યનીધિ, ધરમધુરીધર, પતીતપા
વન, મુનીમનભાવન, ચરિત્રસોહાવન, શોકનશાવન, મંગળમુજવળઅમીત
ગીતગુણ, રોગવીયોગસકળદુખહાવન, અવધીરાજરાજધીરાજ, નૃપચંદ્રચુડામ

ણી, રવિકુળકમળમકાશકદ્દિનકર, કોટીકામલાવણ્યરૂપ, બ્રહ્માંડભુપ, કીરતી
અનુપ, તવભક્તિવિનાભટકતનિશદ્દિનસોજવપરેસંસારકુપ, જપજ્ઞગક્રિયાત
પશુબ્ધબોધકલ્યાણકરતનહિ, અહોનાથતવઉપાસનાખીનમિથ્યાસાધન, શ્ર
મીતહોઽન્નયુત્યુશાવધાતી, યહનિશ્ચયેવેદાંતવેદ, બ્રહ્મણ્યદેવશરણાંગતવત્સ
ળ, દીનદયાળ, ભુમીપાતાળ, અપવર્ગસ્વર્ગમાં, યહસુખનાંહિ, જ્યોસુખહેત
વદરશનમાંહિ, સેવાસુમરણસંતસમાગમ, ધન્યધન્યસૌકહેનિગમાગમ, હેર
ધુનાયક, અતિસુખદાયક, સખસુરનાયક, રિપુખળધાયક, ભજવેલાયક, સી
તારામચરણપંકજપરજનગિરિધરખલીહારી, મહારાજઅવધખિહારીજયરા
મરમાપતિસ્વામી. ૨ દોહા. અનીહઅખંડઅણ્ણતઅમલ, અમોઘખળમ
તીધીર; અગાધબોધઅવિનાશીઅજ, જયજયશ્રીરધુવીર ૧ સકળસભાસુણ
તાંતદા, વિનવીઆએમરામ, વેદસ્તુતીકરીનેગયા, જ્યાંબ્રહ્મનિજધામ. ૨ અ
હીપુરનરઅમલપુર, અમગ્યોસકળસમાજ, સરવલોકસુખીયાથયા, જ્યારેર
ધુપતિબેઠારાજ. ૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે
શ્રીરામચંદ્રસ્યવેદકતાસ્તુતિર્નામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧.

રાગધન્યાશ્રી. આજરંધુવરબેઠારાજ, મંગળ સોહલો; પામ્યોઆનંદસક
ળસમાજ. મંગળ ૦ ટેક. મોક્ષદાયણીપુરીઅયોદ્ધાપુલીકનકનેપુલ, રામરાજ
સુખદાયકસહુનેનહિઅન્યએસમતુલ્ય. મંગળ ૦ ૧ પામ્યોઉદયજ્યારેરધુકુળ
દ્દિનમણીઅભયથયાસહુલોક, ટળીવિયોગધોરતમરજની, જનમનકોકવિશે
ક. મંગળ ૦ ૨ ખલતસ્કરજેદુષ્ટઅભિમાની, તેઉલુકથયાછેઅંધ; સંજ્ઞેગસરો
જપુલ્યાંતવછુટયા, સજ્જનમધુકરનાખંધ. મંગળ ૦ ૩ સીતારામરતનસી
સન, રાજેઅદભુતજેડી; આભુપણઅમરનીઉપમા, જોકહીયેતેથોડી. મંગ
૪ શ્રીધનશ્યામદામનીજાણે. રવિખિંબપરરાજે; કોટીકામવારંછખીઉપર,
જેધરતીલાજે. મંગળ ૦ ૫ મણીમયમુગટકુંડળમકરાકત, અળકેઅપળનવીન
જેમધનવટાઉપરરવિઉદયયો, સુધાસરોવરમીન. મંગળ ૦ ૬ કેસરીતિલકક
પોળઅસીતકચ, નાસિકાચીબુકસુદેશ; કપારંગરસઅયનનયનયુગ, વંકજ
ગુટીધનુવેશ. મંગળ ૦ ૭ અધરખિંબદ્વિજપદીકપંકિતમાનુ, વીધુરશમીઅળ
કાર; કંબુકંઠત્રિયલીવૈજયંતી, મુક્તાકનકમણીહાર. મંગળ ૦ ૮ વીશાળરદ
યસ્કંધપુષ્ટઅતિ, ભુજઅજનુસકુમાર; કડાંસાંકળાંઅંગમુદ્રીકા, નખમણીઅ
દ્રકાર. મંગળ ૦ ૯ ઉદરઉદારત્રિરેખરોમાવળી, કટીકીંકણીરમણીય; નલી
ગંભીરશુચીકુંડીકારસકી, જનુજંઘાકમનીયે. મંગળ ૦ ૧૦ પદસરોજપાવન
નખમણીગણ, કોટીતીરથનુધામ; શરણાંગતસુરતરૂપદાયક, પાવનપુરણ.

કામ. મંગળ ૧૧ નખશીખશોભારામજનકીમનોહરમુરતીઅનુપ; ગિરિધર
મનમહિરમેસદાખસો, જુગલકીશોરસ્વરૂપ. મંગળસોહલો. ૧૨ દોહા. ૨૮
નસિંહાસનરઘુપતિ, રાજેન્દ્રગદાધાર; સુરપુરનરનાગપુર, વરત્યોજ્યજ્યકાર
૧૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતારામયોશો
ભાવણિનંનામએકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગસોરઠ. જ્યારેરાજબેઠારઘુપતીત્યારેવરત્યોજ્યજ્યકારરે, વળીજ
ચક્રનેખહુદાનઆપ્યાંતેનોકહેતાંનઆવેપારરે. ૧ સહુભુપભેટકરીરદ્યાપછેઆ
વ્યાનગરનાજનરે, અધિકારીનેવહેવારીયાશ્રીમંતનીરમળમનરે. ૨ મુકીભે
ટયોનહાનાભાતનીકર્યોરઘુપતીનેજુહારરે, પછેપ્રસન્નથઈપ્રભુયેબેસાડયાનિજ
સભામોઝારરે. ૩ લક્ષમણજીનેભરથજીવળીશતરૂઢનનેસુમંતરે, એચારેનેપા
સેબોલાવીનેબેસાડયામગવંતરે. ૪ સહુસભાજનજેતાંતદા કરીકપાશ્રીભગ
વાનરે, આધિકારઆપ્યોતેસમેતેનેકર્યામુખ્યપ્રધાનરે. ૫ તમોચારનામતપ્રમા
ણેહુચલાવીશઆરાજરે, માટેતમોએસાંભળજેએમબોદયાશ્રીમહારાજરે. ૬
એવાંવચનસુણીસહુસભાહરખીબોલતાધન્યધન્યરે, રામનાગુણઆચરણુલિ
લાકહેતાંઅન્યોઅન્યરે. ૭ તેસમેખહુવાજીત્રવાજેમંગળઉછવથાયરે, તરિયા
તોરણખાંધ્યાંધેરધેરમાનુનીમંગળગાયરે. ૮ તેસમેઆપ્યાંદાનઅતિવણાંજય
કનેશ્રીરામરે, તેભુપતીસરખાથયામનસકળપુરણકામરે. ૯ વળીમાતાએઆ
પ્યાંવણાંરથઅશ્વગોભુદાનરે, મણીકનકઅમરમુક્તાકળથયાદ્રીજકુબેરસમાન
રે. ૧૦ ખટદશદિવસલગીદાનઅપાયાંઅધિકદિનદિનસારરે, એમસોળદિવસ
સોહલોવરત્યો અવધપુરીમોઝારરે. ૧૧ ભાવતાંભોજનસરવનેનૂપકપીસહિત
પુરજનરે, ચાચકમુનિસુરપ્રજ્ઞાશિવસંતોષપામ્યામનરે. ૧૨ પછીજથાયોગેસ
રવનેશીરપાવઆપ્યારામરે, તેઆજ્ઞાપામીસ્તુતીકરીનેગયાનિજનિજધામરે.
૧૩ આદરેવળાવ્યાભુપનેતેગયાનિજપુરમાંહરે, સુગ્રીવવિભીષણઆદકપીરઘુ
પતીયેરાખ્યાત્યાંહરે. ૧૪ એકપંક્તિયેસઉકરેભોજનનવીનવીવિધપ્રકારરે,
સરવનેપીરસેજનકીજેજકતજનુનીસારરે. ૧૫ આણંદમાંદીનજયસઉનાસેવ
તાઅવીનાશરે,જતાંનજાણેદિવસનીશીએમવીતીગયાખટમાસરે. ૧૬ તેસરવ
મનમાંજાણેએમસદારહિયેયાંસુખભેરરે, રાખેરામઆપણનેકહેજેજાઓતમારે
ધેરરે. ૧૭ એમપરસ્પરવાતોકરેસુગ્રીવવિભીષણઆદરે, તેસર્વભાવેરામનેસેવ
તાતજીનેપ્રમાદરે. ૧૮ એકસમેસમગ્રસભાકરીનેબેઠાશ્રીરઘુનાથરે, ત્યારેમધુરબ
ચનેબોલીયાપ્રભુસુગ્રીવવિભીષણસાથરે. ૧૯ અરેકપીપતીલંકાપતિમુજવચ
નધરજેમનરે, મુજઅર્થેધરમુકયાંતમોતેથયાછેખહુદિનરે. ૨૦ હવેપધારોસરવ

નેસધહેસખાભક્તસુખણરે, તમોપરમસ્નેહીમાહેરામુનેવાલાછોપ્રિયેપ્રાણરે. ૨૧
 એવાંવચનસુણીરઘુવીરનાંઆવ્યાંનેત્રેઆંસુનિરરે, તનરોમાંચીતગદગદથયાપ
 છીખોદ્યારાખીધીરરે. ૨૨ હેનાથનહિજઈયેઅમોતમશેવાતજીનેઆજરે, નથીજ
 ણતાઅમોસ્વપ્નમાંસંસારવરનાંકાજરે. ૨૩ તમવિયોગેરહેવાયનહીશુંકરીયેજઈ
 નેત્યાંહરે, દરબારકેડકામનીચુકરીશુંરહીઆંહરે. ૨૪ તમસમાગમદરશનથકીન
 થીલાભળીજેઅન્યરે, સુખસ્વર્ગનેઅપવર્ગતેથીઅધીકતમદરશનરે. ૨૫ તમશર
 ણરહીનેચરણસેવાકરીશુંસુખભેરરે, હેનાથહવેકહેશોનહીઅમનેજવાનુધેરરે.
 ૨૬ ત્યારેરામકહેહુંતમનેરાખુંસદામારીપાસરે, પણરહ્યાથીથાયેઘણીસઉલોકમાં
 ઉપહાસરે. ૨૭ કહેશેરામઅર્ચેરાજમુકીપક્ષકરીખડુપેરરે, પણઅતેલીખારીથ
 યાનવગયાપાછાધેરરે. ૨૮ સંસારસરવેએમકહેમાટેભુવોવીચારીવીરરે, મુજ
 ભક્તીકરજેસદાત્યાંરહીરાખજેમનધીરરે, ૨૯ હેપ્રાણુવલ્લભનથીતમથીવેગજો
 હુંલગારરે, સદાસ્વતંત્રવાસકરીરહયોતમરદયમોજારરે. ૩૦ જેવાભરથલક્ષમ
 ણશતરૂપનમુજવીરવલ્લભજણરે, તેવાવિલીપણુસુગ્રીવતમોમુનેવાલાજીવન
 પ્રાણરે ૩૧ હુંધણોખળીયોઅજીતદુરજયપ્રહ્લાદનોઅધીપત્યરે, પણભક્તનેઆ
 ધીનછુંસિદ્ધાંતએમુજસત્યરે. ૩૨ એમવીલીપણુસુગ્રીવશુંબોલીયાનુગદાધાર
 રે, ઘણીશીક્ષાજ્ઞાનઉપદેશકરીનેસમજવ્યાતેણીવારરે. ૩૩ પછીનાનાવિધનાં
 વસ્ત્રભુષણપહેરાવ્યાંનિરવાણરે, બેછત્રબેસિંહાસનઆપ્યાંકનકમણીનાંજણરે.
 ૩૪ એમસરવકપીનેપ્રભુયેઆપ્યાંપટઆભુષણસારરે, એકઅંજનીસુતવિના
 સહુનેપહેરાવ્યાંનિરધારરે. ૩૫ ત્યારેસરવેમનમાંવિચારકરેછેસઉનેરામઅનુકુ
 ળરે, પણહનુમંતસામુકેમનથીજેતાનથીઆપતાપટકુળરે. ૩૬ ઉપકારકર્યોએ
 જેમેરૂજેવડોકહેતાંનઆવેપારરે, કોઈથકીનવથાયએવુંકર્યુંકામપવનકુમારરે.
 ૩૭એવીશંકાસઉનામનકેરીજાણીપોતેરઘુવીરરે, ત્યારેહનુમંતનેપાસેબેસાડીને
 બોલ્યાશ્રીરણુધીરરે. ૩૮ વળણ. રણુધીરકહેહોમારૂતી, તુંઅનીન્યભક્તમહા
 ભાગરે; હુંસદારહયોતુજરૂદેમાં, પણમુજપાસેકંઈમાગરે. ઇતીશ્રીરામચરીત્રે
 સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણુસુગ્રીવ વીલીપણાદીનામઆ
 જ્ઞાકર્ણનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગખીલાવરી. કહેરઘુપતીસુણમારૂતતન, તુંમનેવાલોછેતનમનધન;
 માટેમાગ્યમાગ્યમનવંછીતઆજ, પુરૂતારાસકળમનોરથકાજ. ૧ ત્યારેકરજે
 ડીનેબોલ્યાહનુમંત, સુણીયેકરૂણાસિંધુભગવંત; જેપ્રસન્નથયામુનેત્રિભુવન
 ધણી, તોઆપોભક્તિતમચરણજીતણી. અન્યઘછાકશીમારેનથી, સત્યવચન
 કહુછુસરવથી; એવુંસુણીપ્રસન્નથયારઘુનાથ, હનુમંતનેશિરમુક્યોહાથ. ૩

ત્યારેજનકસુતાયેતેણીવાર, આપ્યાંસહુનેવસ્ત્રઅળંકાર; સુગ્રીવવિભીષણુઆ
 દેજેહ, કપીસહુનેપહેરાવ્યાતેહ. ૪ એકહતીઅમુદ્યમણીબીમાળ, તેહનુમંત
 નેવાલીતતકાળ; સકળપૃથ્વીનીસ્મર્ધાંઅમુદ્ય, નાવેતેમાળાશમતુદ્ય. ૫ તે
 પોતેકંઠવાલીકનુમંત, જઈશભામાંથીએકાએકાંત; દતેકંરીફેડતામણીત્યાંહે,
 જુવેશ્રીરામછેએમણીમાહે. ૬ એમસકળમણીફેડયાજ્યારે, હરીનેસુગ્રીવબો
 દ્યાતેણીવારે, અરેહનુમંતજણાવ્યોકપીનોસ્વભાવ, નથીતમનેશારાશારનો
 ભાવ. આવોદીવ્યહારકેમનાંખ્યોતોડી, અમુદ્યમણીશહુનાખ્યાંફેડી; કર્યુંવ
 ણુએઅવિવેકનુંકામ, જુવેશકળશાનીધશ્રીરામ. ૮ કહેહનુમંતસુણોકપીરાજ
 મેંઅજ્ઞાનેનથીકર્યુંએકજ; જ્યુએમાંછેશ્રીઅવધબીહારી, માટેફેડયામણીમ
 નએમવિચારી. ૯ એમાંનવદીઠામારાપ્રાણુઆધાર, રામવીનામીથ્યાશોપાપા
 ણુગળેભાર; ત્યારેસુગ્રીવકહેતમરૂઢેહનુમંત, ગુપ્તરાખ્યાહશેશ્રીભગવંત. ૧૦
 સુણીએવાંવચનમારૂતીનેણીવાર, નખેનિજરદયચીરું નિરધાર; તેશમેશરવે
 દીઠામાંહેરામ, સીતાશહિતપ્રભુપુરણકામ. ૧૧ રત્નશિંહાશનજુગલકીશોર, શ
 જીખીકોટીમંદનચીતચોર; જેવાશભામાંએકાજ્યુગદાધાર, તેવાહનુમંતરદય
 મોઝાર. ૧૨ શકળશભાયેદીઠારધુરાય, રૂંએરૂંએરામનામધુનીથાય; એવુજેઠઉ
 ડ્યાશકળસભાજન, ગદગદકંઠેવીતલોચન. ૧૩ જોઈહનુમંતતણોમહીમાય,
 કરીપરદક્ષિણાલાગેપાય, તેશમેઉડ્યાપોતેરધુવીર, ભીડ્યારૂઢેમાંમારૂતીરણધી
 ર. ૧૪ હતુતેવુરદયથયુતેણીવાર, પાસેલઈએકાપ્રાણુઆધાર; એવોઅદ્ભુતમ
 હીમાઅંજનીસુતકેરો, જોઈશહુનેઆવ્યોવિશ્વાશવણેરો. ૧૫ શહુશભાસુણ
 તાંબોદ્યારધુરાજ, સુણોવિભીષણુસુગ્રીવાદીકઆજ; હુરહુશદાભક્તનારૂ
 ઢેમાંહે, તેનેમુકીનથીજતોક્ષણક્યાંહે. ૧૬ તેમમુજમાંશદાભક્તનોવાશ, હુતે
 નેવશહુમારેવશદાસ; તેમુનેજાણેછેતનમનધન, મુનેપ્રીયનથીતેવીનકોઅન્ય.
 ૧૭ છંદ.નથીઅન્યપ્રીયમુજભક્તશમવધકુંડલક્ષ્મીપ્રજપતી, મુજદેહપ્રભુતા
 પ્રાણુઆદેતેથીઅધીકજનમગતી. ૧ જ્યાંવેચેત્યાંવેચાઉનિશદીનભક્તઆધીન
 હુરહું, મુજથકીમહારાભક્તકેરીઅધીકતાતમનેકહું. ૨ હુંઅસુરમારૂસુરઉગા
 રૂશમવિષમતામનગ્રહી, નિયઉંચકર્મનોફળપ્રદાતાજીવનેભુકતાવુશહી. ૩ અ
 હાંડકોટીમાંહેમારીવૃત્તિસવળેવિસ્તરી, વળીજ્યાંજેવોત્યાંતેવોદેખાડુંલીલાક
 રી. ૪ મુજભક્તનેશમવિષમનહિજેનેશતરૂમીત્રશમાનછે, અવગુણકોનાનવ
 જુવેજેનેએકમારૂધ્યાનછે, ૫ મનકર્મવચનકાયાથકીજેણેવૃત્તિમુનેઅરપણક
 રી, વળીકીટથીબ્રહ્માલગીજણેશકળએકરૂપેહરી, ૬ અનેકગુણમાયાતણાતે
 માંદુખ્યનવથાયકદા, પોતેનિજરૂપેરહેસ્વતંત્રશેવેમુજનેશર્વદા, ૭ તેમાટેમુ
 જથીઅધીકમમજનસ્પૃહાનહીજેનેમોક્ષની, પ્રત્યક્ષદેખેસર્વમાંમુનેતજેવાતપ

રોક્ષની, ૮ માટેવણીમમતામુનેતેનીઅહરનીશરક્ષાકરૂ, એવાભક્તનેવસદાશ
ગીરીધરથઈશદાપુંકળકરૂ, ૯ દોહા. મુનેશરવભાવેભજે, જ્યાંજ્યાંમુનેજેય;
સુણોસુગ્રીવએવાભક્તથી, બીજુંવહાલુંનહીમુનેકોય, ૧ એવાશ્રીરધુપતીનાં
વચનસુણી, શંતોપ્યાશહુજન; મહીમાજેઘહનુમંતનો, વિસ્મેપામ્યામન, ૨
પછેવિલીપણસુગ્રીવનેકરીઆજ્ઞાશ્રીરધુરાય, તેતતપરથઈનેઉડીયા, નમ્યારામ
નેપાય, ૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેહનુમાન
મહિમાવર્ણનનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

રાગસામેરી. અનીહારેઉડ્યાસુગ્રીવવિભિષણરાય, દૌશલ્યાસુમિત્રાનેલા
ગ્યાપાય; અનીહારેવસ્ત્રઆભુપણઆપ્યાંતેદીશ, સરવમાતાયેદીધીઆશીશ.
૧ હાળ. આશીશદીધીમાતાયેહજેકુશળતમનેસર્વદા, દિનદિનઅધિકસુખપામ
જેદુખકલેશનહીહોયેકદા. ૧ ભાઈતમેઅમારારામનેઉપકારકીધોઅતિવાંગો,
તમસાહેથીજનકીપામ્યાદશવદનરણમાંહણ્યો. ૩ એવુંસુણીકર્યોસાષ્ટાંગરવી
સુતેવળીવીશ્રવવાતને, એમપરણમીસઉભાતનેપછીઆવ્યાશ્રીરધુવરકને. ૪
સાષ્ટાંનમીયારામચરણેનેત્રેઆંસુધાર, ગદગદગીરાયેબોલીયાહેપ્રભુપ્રાણઆધાર
૨. ૫ દયારાખજેઅમોદીનઉપરદાસજાણીચરણના, વીસારશોનહિનાથઅમને
માનીલેજેશરણના. ૬ પ્રભુમાત્તપિતાપતિશ્રાતઅમારાસરવસધનવહ્નભતમે, ત
મવિનાપ્રિયકરજગતમાંનથીજાણતાબીન્દુઅમો. ૭ માટેકૃપાનાથસંભાળલેજે
બાંહેત્રદ્યાનીલાજ, કોઈદીનસંભારીકહાવજેઅમશેવકસરણુંકાજ. ૮ સુગ્રી
વવિભિષણનાવચનએવાંસુણ્યાશ્રીરધુનાથ, હેતેકરીઆલીંધનદીધુંમસ્તકમુ
કયોહાથ. ૯ સર્વનેભેટ્યાભાવશુંપછીબોલ્યાસ્તેહવચન, તમેસદાભકિતકર
જેમારીઅરપીમુજમાંમન, ૧૦ હુંનથીતમથીવેગળોસત્યમાનજેનિરધાર, ૨
હયોવાસકરીતમરદયમાંમુનેવહાલાભકતઅપાર. ૧૧ માટેસુખેજાઓસખાતમે
ચિંતાકશીકરશોનહિ, કંઈઆવશેપ્રસ્તુતત્યારેતેડાવીશતમનેઅહીં. ૧૨ એવું
કહીસઉસભાસંગેઉડીયારધુનાથ, બંધુસહીતચાલ્યાવળાવાસરવકપીનોસાથ
૧૩ પુરખારણેઆવ્યાસઉઉભારદ્યાતેકાર, પછીનમ્યાવિભિષણરામનેકરજેડી
નેતેણીવાર. ૧૪ સુગ્રીવઅંગદનીળનળશરભનેજાંબુવંત, મયંદગવયગવાક્ષઆ
દેકપીસકળબળવંત. ૧૫ સરવેપ્રભુપદપરણમ્યાભરથનેભેટ્યાત્યાંહે, લક્ષમણ
શતરૂઢનમારૂતીનેમળ્યામાંહોમાંહે. ૧૬ સઉકપીમળ્યાહનુમંતનેવળીવખાણ્યા
બહુવાર, સુગ્રીવબોલ્યાથઈગદગદધન્યપવનકુમાર. ૧૭ તમજેવોનહિઆજગત
માંબડભાગીબીજેકોય, પદપંકજપ્રભુનાશેવશોનીતસાનીધ્યરહીનેશોય, ૧૮
હેમહાબળીમાયારાખજેઅમોસુલશોનહિમન, પ્રભુશેવામાંસ્મરતીઅમારીક

રાવજેકોઠીત. ૧૯ એમકહીનેપ્રભુનેચરણનમીનેચાહ્યાવિજ્યવિચિત્ર, નિજ
નિજસ્થાનકસહુગયાકપીગાતારામચરિત્ર. ૨૦ લંકાવિશેવિભિષણગયાસાથેતે
ડીસર્વસમાજ, પછીવળાવીપુરમાંવળ્યાબંધુસહિતરધુરાજ. ૨૧ એકમારૂતીવી
નસર્વમંડળકર્યુરામેવિદાય, શેવાસંભારીસર્વનીગદગદથયારધુરાય. ૨૨ પછી
ધર્મરાજચલાવતારહીઅવધપુરમાંરામ, બંધુ સહિતઅંજનીસુતસેવતાપુરણ
કામ. ૨૩ વળણ. પુરણકામનેશેવતા, મનમાંઆનંદનમાયરે; એમરાજકરતાર
ધુપતી, નીત્યહરખેપુરનીપ્રભયરે. ૨૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમઝીનાટ
કધારાયાંઉત્તરકાંડેશુશ્રીવિભિષણાદિનાંસ્વસ્થાનગમનંનામ ચતુર્દશોઅધ્યા
ય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગમારૂ. હવેઅવધપુરીમાંરાજકરેછે, રાજવલ્લભનરામ; રાજનીતીનોધર્મ
પાળે, ભકતનાપુરણકામ. ૧ માતાગુરૂનીઆજ્ઞાપાળે. કુળનોધર્મઆચરતા; ગૌશ્વા
હણસુરઅગ્નિપુજ, નીત્યનેમસહુકરતા. ૨ પ્રબળપાળેછેપુત્રનીપેરે, સ્નેહધરેસહુસા
થ; સહુનેસરખોભાવજણાવે, સર્વજ્ઞશ્રીરધુનાથ. ૩ દેશમાંતસ્કરજનરદુષ્ટનહીહીસા
રહિતસહુજન, વરણાશ્રમનીજધર્મપાળેવરતેનીરમખમન. ૪ રોગદરીદ્રવિયોગ
નપીડેનહિવિરોધનેવેર, ચિંતાશોકનહીમનકેનેસહુનેલીલાલેહેર. ૫ દેવનેદુર્લભ
ભોગભોગવેમનવાંછીતસુખકારીનરસહુએકપત્નીવ્રતપાળેપતીવ્રતાસહુનારી,
૬ માતપિતાગુરૂવૃદ્ધનેમાનેપુજેપીત્રીધૃષ્ટદેવ, માતપીતાપેહેલુખાળકનમરેકરે
સંતદ્વીજસેવ. ૭ એમઅવધપુરીનાનરનેનારીસર્વેધુન્યપવીત્ર. આનંદમાંનિશી
વાસરધેરધેરગાયેરામચરિત્ર. ૮ માગ્યામેહવરસેમહીઉપરજળનીરમખઅનુકુળ,
ત્રણસકુળઅન્નપાકેઅતિવણુસ્વાદીપ્રજ્ઞનેપુણ. ૯ નહીવાપીકાકુપશરોવરશદ્દ
ભર્યુરહેનીરકંજપ્રપુલીતખટપદગુજેખગરવફરતાતીર. ૧૦ વાટીકાવનવીચિ
ત્રસોહાગીલળીરહ્યાજ્ઞપુણે, ધીરસમીરત્રીવીધનોઆલેખત્રેપતત્રીજૂલે. ૧૧ શી
તળછાયાસઘનવૃક્ષછેસરજ્યુગંગાનેતીર, કામકામવૃંદતુળશીનાંમહછાધરહ્યા
મુનીધિર. ૧૨ જ્ઞાનકરવાનરનારીકેરાનુદારચ્ચાછેવાટ, વળીઅધિકશોભાછેરા
જવાટનીજુદીહયગયનીવાટ. ૧૩ રચ્યાંદેવળઅળીકાનાતીરેશિવાલયનોનહી
પાર, એમસરજ્યુનીશોભાઅતિવણીવહેછેનીરમખપુરણવાર. ૧૪ રતનનીખા
ણ્યોગિરિમાંઉઘડીજ્યાંત્યાંલક્ષ્મીપ્રકાશ, અષ્ટમાશિદ્ધિનવેનિદ્ધિરહીકરીઅવધ
પુરીમાંવાશ. ૧૫ વંશીપ્રવીશ્વામીત્રકુંભજઝપીભારદ્વાજઆદેજેહ, અવધપુર
માંવાશકરીનેરહ્યામુનીવરશહુતેહ. ૧૬ અગસ્તનામુખનીકથાશાંભળેનીત્યમેવ
શ્રીરામગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતેલોકતણાહીતકામ. ૧૭ વળીરાજદ્વારમાંચારમં
ડપનીરચનાકરાવીત્યાંહે, જ્યાંજેવુંકારજ્યાંતેવુંઆચરતાતેમાંહે. ૧૮ એકશ

ભામંડપળીજેમુક્તમંડપવણિન્યાયમંડપએણુંનામ, વિનોદમંડપયોથોકહીયે
એમરચનાકરાવીરામ. ૧૯ હવેરાજમંડપમાંરાજકાજનોઆલેસહુવેહેવાર, પ્ર
ધાનપદાવતબળીયાએસેજ્યાંજેનોઅધિકાર. ૨૦ વળીન્યાયચુકવેઆલેનહી
પાખંડ, ન્યાઅન્યાજેઘટેછેતેનેદેવોવટેજેડંડ. ૨૧ હવેમુક્તમંડપમાંમુક્તમંડ
ળીએસેમુનિજનશંત, ત્યાંઆત્માનીરૂપણુશદવીચારથાયેશારાશારઅનંત. ૨૨
વણિવીનોદમંડપમાંમળીએસેશખામીત્રનેકામ; હાસ્યવીનોદનીવારતાકરતાતે
નીશાયેરામ. ૨૩ એમચારહારેમંડપમાંપોતેપધારેજેનોશમયથાયજ્યારે, વળી
ક્યારેઅસ્વારીમગયાઅદતાઉપવનજતાક્યારે. ૨૪ વળીક્યારેખેલાવતાતુરીન
વાલેઘક્યારેએસેગજરથ, વળીક્યારેચરણુઆલીનેજતાશિવપુજવાશમરથ,
૨૫ વળીક્યારેમાતાનીપાસેએસીનેકરતાઘરનીવાત, રામનાગુણુડાહાપણુવા
ણીજેઘસુખપામેવણુમાત. ૨૬ રંગમેહેલમાંજનકસુતાશુરમતાફીરીત, નાના
પ્રકારનાભોગભોગવતાજેઅવ્યાપ્તકામઅજીત. ૨૭ ચારખંધુનારંગમેહેલછેજી
દાતેમહાસુખપર્વ, પણુમાતમહિરમાંએકપકિતયેભોજનકરતાશર્વ, ૨૮ સુરપ
તિસુખથીકાટીવણુસુખભોગવેભોગઅપાર, પ્રજસર્વએમજળેરામનેજીવનપ્રા
ણુઆધાર ૨૯ રામરાજશહુનેસુખદાયકવરતેઅહ્લાનંદ, શિવઅહ્લાસુરપતિવ
ખાણેઅવધપુરીનોઆનંદ. ૩૦ વળણુ. આનંદવખાણેઅવધપુરનોમળીસહુદે
વસમાજરે; સુણેશ્રીતાજનકહેદાશગિરિધર, એમરધુપતીકરતારાજરે. ૩૧ ઈ
તિશ્રીરામચરીત્રેશંમતવાદિમઝીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામસ્યરાજનીતિવ
ણુંનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રાગખીલાવરયોપાધ. એકસમેગયારામઉપવન, સાથેછેભરથનેમાફતત
ન; બેકાખાગમાંજીગદાધાર, ચરણુસેવાકરેપવનકુમાર. ૧ તેસમેભરથેપુછયું
જેડીહાય, કહોકરૂણાકરીમુજનેનાથ; સંતઅસંતનાંલક્ષણુજેહ, કહોસમજ
વીજીદાંકરીતેહ. ૨ સુણીએવાંભરથનાંવીનયવચન, બોલ્યાપ્રભુથઈને ચિત
પ્રસન, અરેભરથમુજભક્તસુખણુ, સદાઈઅછેતેસરવનુંકલ્યાણ. ૩ સર્વસુખા
કરસરવસનેહી, જાણેમુનેએકસરવનોદેહી; પરઉપકારીનેપરમદયાળ, સદાએ
કરસરહેસરવકાળ. ૪ પરદુખેદુખીપરસુખેસુખમાને, મનઠમવચનેદુખાબેન
હીકહાંને; સદાસતોપીનેપરમઉદાર, ભક્તિમારીએકઆત્મવીચાર. ૪ રહીત
માનમદ્ભોભઅહંકાર, વિષયપ્રપંચનાસુખનેવહેવાર; શત્રુમિત્રસમહરખનેશો
ક, મુજવાતતૃણુસમજણુત્રિલોક. ૬ સદાજેનુંમનરહેમુજરંગરાતુ, સંક
લપરહીતભક્તિરસમાતુ; સુક્ષમસ્થળપવીત્રનીપકામી, દુખેનહીશોકહરખેન
સુખપામી. ૭ કામીનુંકામવીશેજેમમન, લોલીનેપ્રીયેલાગેજેમધન; એમજ

ણેમુનેમહારોદાસ, રહેસદાસસારસુખથીઉદાસ. ૮ શમદમવંતવીચારવિવેક, ભક્તિવૈરાગજ્ઞાનદ્વંદ્વેક; મમચરણે રહેસદાનુંમન, મુજવિનાવાતરૂચેનહી અન્ય. ૯ દેખેસુણેમુનેચીતવેચંત, જાણેમહારીરચનાશ્રદ્ધાંડઅનંત; શર્વભાવેકરીમુજનેભજે, વીષયપ્રપંચકપટછળતજે. ૧૨ એવા ભગવતીવીરલાજેહ વીશ્વશસઉનેઉપાવનકરેતેહ; તેભક્તનોદ્રોહજેકોઠકરે, પછેમમશરણેજેઅનુસરે. ૧૧ ત્યારેમેંતેનુંરક્ષણુનવથાય, પામેસુખજેતેનેશરણેજાય; મમદ્રોહીમહાજનશરણેરહે, તેથાયઅભયઅપવર્ગજલહે. ૧૨ મહાજનનોએવોમહીમાય, સુણોભરથકહેશ્રીરઘુરાય; શુદ્ધસંતકહીયેતેને, એવાગુણુઅંતરજેને. ૧૩ તેજનશુજેનેલાગ્યોરંગ, તેનુંનામકહીયેસતસંગ; એવાપુરૂષક્ષણુએકજ્ઞેમજે, તોજન્મમરણુતેજીવટજે. ૧૪ દોહા. એવાભક્તમુજપ્રાણુપ્રીયે, હુતેએકસ્વરૂપ, તેનેવશવરતુસદાજદપીત્રીભોવનભુપ. ૧ એવાગુણુસાધુનાકહ્યા, છેપાવનશુખદઅપાર; સુણોભરથહવેકહું ખળલક્ષણુદુરાચાર. ૨ ચોપાઠ. વિષયકામીલપટદુરભાગી, પરનીઘાપરત્રીયેઅનુરાગી; પરધનહરવાકરેચતુરાઈ, ઉપરજીવળમનકુટીલાઈ. ૧૫ પરસંપત્યદેખીમનદાજેસતસંગતકરતાંશહલાજે; થાયપ્રસન્નચીતપરદુખદેખી, કરેદ્વેષરૂડોગુણુપેખી. ૧૬ નિદેનીગમાગમદેવપુરાણુ, અહમમતામદકેરીખાણુય; જોકોઠપુન્યપંથઅનુશરે, તોતેનીચેષ્ટાખળકરે. ૧૭ શ્રદ્ધજ્ઞાનીથઈકરેખકવાદ, શાધુભક્તશીરધરેઅપવાદ; જન્મકર્મમારાનીર્મળજેહ, વાદકરીકહેમિથ્યાતેહ. ૧૮ શાધુનાસરખોધરેસુભવેશ, દંભકરીનેદેખાડેપરમેશ; અષ્ટકરેશદમારગગુહ, કલપીતપંથઅલાવેમુહ. ૧૯ ગુરૂથઈહરણુકરેપરધન, લેઉએનુંશરવશજાણેએમમન; પછીતેનેકપટેકુપંથદેખાડે, પરનારીતેનેછળકરીપાડે. ૨૦ તેનાસ્વામીસાથકરાવેવેર, તેભોગબેપોતેખહુપેર; જીવનેભમાવેકરીજીડાઉપદેશ, જેમઅંતજગૃહમગ્નથાયેમેષ. ૨૧ એપ્રકારેવાહેસ હુલોકને, વીતહરેનવહરેશોકને ઉપરથીદેખાડેવળોત્યાગ, અંતરમાંવીધેશુઅનુરાગરર વજરશમાન, કરેકુતર્કતણુઅભીમાન; એવાખળનોશંગવચનખોલેજેએકક્ષણુકરે, નિશ્ચેતેપ્રાણીનરકશચરે. ૬૩ અપારગુણુશાધુનાગુહ, તોયતેમાંઅવગુણુખોજેગુહ; નિજઅવગુણુપુઠેધરે, રંચકમુણુતેઆગળકરે. ૨૪ લોલપકામીલપટઘણા, ગમેશંગખળનેતેતણા; જ્યાંશદવીચારનીરૂપણુથાય, ત્યાંથકીપાપીતેઉડીજાય. ૨૫ શતશંખતતેનેનવગમે, શદાકુશંગશાગરમાંરમે; દયાધરમનહીદલમાંલેશ, જ્યાંજાયત્યાંઉપજાવેકલેશ. ૨૬ શદાશંકલપવિષયનાકરે, તેપાપીઅધરમપંથઅનુશરે; અરેભાઈએખળનાઅંગ, ભુલીનાકરીયેતેનોશંગ. ૨૭ દોહા. શતજીગત્રેહેતામાંનહી, એવાખળમતીમંદ; દ્વાપરકોઠકોઠદેશમાં, કળજીગમાંખહુવુંદ. ૩ સતસંગેસુખઉપજે, થાયપરમકલ્યાણ; ખળસંગેજાયનરકમાં. ઉભય

લોકદુષ્પણાણ. ૪ એવાંલક્ષણસુણીખણસાધુના, ભરથશાહીતતહનુમંત; રઘુપ
તીનેચરણેનમ્યા, ગદગદથઇદ્રવીતવંત. ૫ પછીઅનુજમારૂતીશાહીતપ્રભુ, પુ
રમાંપધાર્યારામ; નીતએમઉપદેશતા, જેજક્તગુરૂનીષ્કામ. ૬ રામરાજઆનંદ
અવધ, પ્રજાઅભયઅનુકુળ; મનવંછીતફળભોગસુખ, નીત્યનીત્યમંગળમુ
ળ. ૭ રાણીજનકીરામનૃપ, ભકિતજ્ઞાનમયરૂપ, ગીરીધરશાંતીપ્રજાઅનુજ, વી
વેકરાગઅનુપ. ૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાદિમયીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંટે
સંતાસંતગુણવર્ણનનામપોષ્પોઅધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાંગધન્યાશ્રી. સ્થીરમનેસુણનેશ્રોતાસર્વજ્ઞ, એકસમેઆવ્યુમોટુંપર્વજ્ઞ;
અનુજસંધાથેશ્રીભગવાનજ્ઞ. આદ્યાકરવાગંગામાંસ્નાનજ્ઞ. ૧ હાળ. સરજ્યુ
ગંગામાંસ્નાનકરવાઆદ્યાશ્રીરઘુનાથ, ગુરૂમિત્રબંધુપ્રધાનઆદેઅવરદ્વિજનો
સાથ. ૨ વળીઅવધપુરનીપ્રજાસરવેનારીનરવૃદ્ધબાળ, તેસ્નાનકરવાસર્વવ્યા
દ્યાજ્ઞણીનેપુન્યકાળ. ૩ ત્યાંસ્નાનકરીખંડુદાનવિધિવતઆપ્યાંશ્રીરઘુવીર, ૫
છેસભાકરીખેડાપ્રભુસરજ્યુગંગાનેતીર. ૪ ત્યાંબ્રાહ્મણક્ષત્રીવૈષ્યઆદેશુદ્રજન
સમુદાય, સનમુખતેઆવીરદ્યાજ્યાંખેડાશ્રીરઘુરાય. ૫ છેસવનછાયાવૃક્ષનીસી
તળસદાસુખરાશ, ધીરસમીરસુગંધભરીયોઆલતોયોપાસ. ૬ એવોસમયજે
ઇશ્રીરામખેડ્યાસુણોસકળપ્રજાય, મુજવચનશ્રવણેધારજેમનમાનજેશિક્ષાય
૭ દેવનેદુર્લભમનુષ્યદેહછેસકળગુણભંડાર, તે નિસ્ચેકરીનેમાનજેનહીમળે
વારંવાર. ૮ આજગતમાંએવોજન્મઉત્તમપામીનેજેજન, જેણેઆત્મસાધન
નવકર્યુંધિકારતેનાતન. ૯ વળીએવોદેહેપણુઆશાસ્વતક્ષણમાંહેવણુશીજય,
એથકીનરકનેસ્વર્ગવળીઅપવર્ગપંથપળાય. ૧૦ મહાનિપીધકરમેનરકપામેકમ
કર્મેસ્વર્ગ, નીજધર્મનીષ્કામેભજેમુનેતેપામેઅપવર્ગ. ૧૧ મોટેસર્વગર્વશરીર
નોતજનીમેરાખોતન, નીજધરમમાંવરતોસદામુજમાંઆરોપીમન. ૧૨ હવે
વરણાશ્રમનાધર્મકહુંભાઇસુણોશ્રવણેતેહ, કર્મદ્વાદશવિપ્રનેવેદેકહ્યાંછેજેહ. ૧૩
દાનજેવુંઆપવુંભણેભણાવેવિધાય, કતુકરાવેપોતેકરેએખટકરમસમુદાય. ૧૪
શમદમઉપરતિતીતીક્ષાશ્રદ્ધાસાત્વકીસમાધાન, એવીનાવળીછેકરમખીજવિ
પ્રથરમવીધાન. ૧૫ સુચીશાંતીઆર્જવમૌનઘૃતીદયાશત્યનિરઅહંકાર, બ્રહ્મ
નેજણેજથારથએબ્રાહ્મણનોવહેવાર. ૧૬ ક્ષત્રીપ્રજાનુકરેપાલણુપુજેગૌદિજદેવ;
કરેયુદ્ધશુરપણેશદાતપયજ્ઞકરતાએવ. ૧૭ કશીકરમવાણીજયપશુપાળણુવૈશ્ય
કર્મવીચાર, ક્ષત્રીબ્રાહ્મણનેનમેચાલેપોતાનેવહેવાર. ૧૮ ત્રણેવરણનીઆજ્ઞાપા
ળેશેવેશુદ્રસુજણ, મુનેભજેરહીનીજધર્મમાંતેનુથાયપરમકહ્યાણ. ૧૯ મંત્રો
ક્તમારગવેદનોદ્વિજક્ષત્રીનેઅધીકાર, તંત્રોક્તમારગશાસ્ત્રવીધીયેવૈશ્યવરતેસા

૨. ૨૦ હવેબ્રહ્મચારીપ્રથમવયમાંપાળેવૃત્તપ્રચંડ, અષ્ટપ્રકારેત્યાગત્રીયોનઉધે
રેતઅખંડ. ૨૧ વળીખીજેઆશ્રમગ્રહસ્થનોછેધર્મનિરમળજેહ, કરેશંગતેની
જપત્નીનોત્રિયઅન્યશુનહીસ્નેહ. ૨૨ માતપિતાગુરૂનીકરેશેવાપીત્રીશ્રાદ્ધપ્ર
માણ, ગોવીપ્રશુરઅગ્નિઅતીથીપુજેપાળેજાણ. ૨૩ કરેઉપાર્જનનિજન્યાયથી
અન્નદ્રવ્યવસ્તુપવીત્ર, કરેપોષણનીજપરિવારનુશુણેમારાંવીશદ્યરીત્ર. ૨૪
વીવાહકર્મમૃતકક્રિયાઆચરેનીજકુળરીત, એવોધરમગ્રહસ્થાશ્રમનોપાળજે
આણીપ્રીત્ય. ૨૫ નિજપુત્રનેવરસોંપીજયેદંપતિવનમાંહે, વાનપ્રસ્થપણુતેપા
જેશીળવૃત્તરહીત્યાંહે. ૨૬ શહુભોગનોપરીત્યાગકરેફળઆહારભુમીશયન, વ
નકળવેષ્ટીતઅંગરાખેતપકરેજઘવન. ૨૭ હવેછેલોઆશ્રમશન્યાસીજેનેશર્વક
ર્મનોન્યાસ, શીખાસુત્રનોપરીત્યાગતેનેજાણજેશન્યાસ. ૨૮ બ્રહ્મભુતથઘવિ
ચરેજગતમાંતજેદેહધંદ્રિઅધ્યાસ, પરમહંશપણુતેનેકહિયેઅખંડદ્રષ્ટીપ્રકાશ.
૨૯ જોખનપણુસ્ત્રીનેતજશન્યાસલેજેકોય, રતુભયત્રીયાનાંઅફળતેટલીખાળ
હત્યાહોય. ૩૦ સ્ત્રીપ્રશન્નથઘજેઆજ્ઞાદેવૈરાગપામીપ્રાય, ત્યારેદોષનહીતેપુરૂષ
નેએવોનીગમકરેન્યાય. ૩૧ એમચારવરણુનેચારઆશ્રમતણાપાળેકર્મ, તે
માંરહીમુજનભજેત્યારેશફળથાયેધર્મ. ૩૨ તેમોદેશર્વેપ્રજનજનશાંભળોમુજવ
ચન, પરનિંદાપરધનપરત્રિયાસ્વપનેનધરશોભન. ૩૩ ગોવીત્રશુરગુરૂતીર્થશાધુ
નીગમભક્તશુજાણ, એઅષ્ટઅંગજમાહેરાંજેનિદેમુઠઅંજાણ. ૩૪ તેપાપીપા
મેઅધોગતીમહાવિકટનરકનિવાસ, પછેનીચયોનીઅવતરેફળભોગવેદુખરાશ
૩૫ નિજધર્મનિતીયેકરીમુજનેભજેનીરભેદ, આલોકમાંશુખપામશેપરલોક
મુક્તિવેદ. ૩૬ એવીશીક્ષાશુણીરઘુવીરનીથયાલોકચિત્તપ્રસન, પછેરામસાથે
આવીયાનીજઅવધપુરપાવન. ૩૭ વળણુ અવધપુરમાંરામઆવ્યા, કરીપ્ર
જનેશીક્ષાયરે; ધર્મરાજ્યલાવેછે, વરતેછેનિજન્યાયરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરિ
ત્રેસંમતવાદિમઝીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણસભાયાંવણાશ્રમધર્મવણુન
નામસંપ્તદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગમારૂ. શુણોશ્રોતાથઘસાવધાન, કરોચરીત્રશુધારસપાન; એમરાજક
રેરઘુવીર, પાળેપ્રજધરમનાધિર. એકસમેશ્રીદેવમોરાર, બેઠામુકતમંડપમોઝા
ર, પાસેબેઠાભક્તજનજાત, કરેધરમનીતીનીવાત. ૨ જુમનાંતીરતણાતેણીવાર,
આવ્યાલોકતેકરતાપોકાર; દ્વારપાળેકર્યુતવજાણ, સુણીબોધ્યાપુરૂષપુરાણ. ૩
અરેકોણેપીડીપ્રજભારી, કોણુપ્રગટયોએવોદુરાચારી; સર્વલોકેકર્યોનમસ્કાર,
ઉભાકરજેડીનેતેણીવાર. ૪ દરશનકરતાંપામ્યાધણુસુખ, નીવેદ્યુંનાથઆગળ
દુખ; મહારાજસુણોએકવાત, અમોપુત્રતમોછોતાત. ૫ દેશમધુરાંજુમનાંતી

૨, ત્યાંદુષ્ટઅસુરમહાવીર; મેરૂદૈતનોપુત્રતેઠામ, તેનુંલવણાસુરએતુનામ. ૬
 તેપાપીકરેછેઅન્યાય, તેથીગોપ્રાહ્મણપીડાય; હીંસાકરતોડરેનહીમન, ઘણામનુ
 ધ્યયમાડ્યાપતન, ૭ અમોએદુષ્ણનવસહેવાય, માટેકહેવાઆવ્યારધુરાય; ૮
 રોશ્રીપતીસાહેઅમારી, છોપ્રજપતિદેવમેારારી. ૯ લોકનાંસુણીએવાંવચન,
 રામનેક્ષાવપ્રગટયોમન; ફરકેઅધરબ્રગુટીકપોળ, રીસેનેત્રથયાંરાતાંયોળ. ૯
 અહ્યાખેઠોછુંહુંવીદમાન, પીડેમારીપ્રજનેઅજ્ઞાન; મગાવ્યુકોડંડતેણીવાર,
 દુષ્ટનોકરુંહવડાંસંહાર. ૧૦ રામનાંસુણીક્ષાધવચનસભામાંહેઉઠ્યાશત્રુધન;
 બોલ્યાવચનજેડીનેહાથ, મુને આજ્ઞાઆપોહેનાથ. ૧૧ પ્રભુતમકરુણાયેઆજ,
 મારુંદુષ્ટકરુણુભકાજ; કરીઆજ્ઞાપુરૂષપુરાણ, આપીમંત્રશકતીદીવ્યખાણ.
 ૧૨ અસ્ત્રયુક્તિખતાત્રીઅપાર, શતરૂવનચઢ્યાતેણીવાર; ત્રણુક્ષોણીદળલેધ
 સાથ, આલ્યાછેશુતકીરતીનાથ. ૧૩ આવીઉતર્યાનુમનાંતીર, ત્યાંમહ્યાઘણા
 મુનીવરધીર, ઉતપત્તઅસુરનીજેહ; વિપ્રકલીશતરૂવનનેતેહ. ૧૪ આરાધ્યા
 પુરવેઉમાનાથ, શિવેત્રીશુળઆપ્યુંએનેહાથ; એનીપાશેત્રીશુળજેહોય, ત્યાંસ
 ગીમારીશકેનહિકાય. ૧૫ માટેકહુંએકએનોઉપાય, જ્યારેઅહારલેવાનેજય;
 ઉઘાડોગુફાતવઅનુકુળ, હરીલાવોએરૂદ્રત્રીશુળ. ૧૬ ત્યારેક્ષીણુથશેખાળએહ,
 પછીમરશેનીરસ દેહ; મુનીવચનશુણીનીરધાર, હર્યુત્રિશુળનાલાગીવાર. ૧૭
 પછીધેર્યોઅસુરનેત્યાંહે, દારણુશુદ્ધથયુંમાંહોમાંહે; દુષ્ટવચનમોહ્યોરહીસામો,
 અહ્યારામેમાર્યોમુજમામો. ૧૮ તેરાવણુનોહુંખાણેજસાર, વેરલેઉંહણીતમ
 ચાર; સુણીવચનઅશુરનાંવામ, તેસાથેકર્યોધોરસઆમ. ૧૯ શતરૂવનેકાઢ્યું
 એકખાણ, જેઆપ્યુંહતુંપુરૂષપુરાણ; અહ્યાનુંસરજેલુજેહ, મધુકૈટભમાર્યોતેહ.
 ૨૦ જેવોપ્રલયનોહુતાશન, મુકયો તેશરશતરૂવન; તેણેઅસુરનુંછેદ્યુંશીશ, અ
 ત્યુપામીપડ્યોતેદીશ. ૨૧ મુનીચેકર્યોજયજયકાર, લેખહરખપામ્યાછેઅપાર;
 અયોદ્ધામાંગઈતેવાત, શુણીપ્રસન્નથયાનુગતાત. ૨૨ છત્રચામરસીંહાસન, રા
 મેમોકલીયાંતેદીન; મથુરાંપુરકેરંરાજ, શતરૂવનનેઆપ્યુંમહારાજ. ૨૩ જેવી
 અવધપુરીકહેવાય, એવીથઈમથુરાંનીશોભાય; સમુદ્રપર્યંતશતરૂવન, કરેરા
 જતેનીરમળમન. ૨૪ આચરેનીજકુળનોધર્મ, જેકહ્યુવેદેક્ષત્રીનુંકર્મ; પ્રજલો
 કપામેઘણુસુખ, સ્વપ્નેનહીકોનેદુષ્ણ. ૨૫ વળણ. નહીદુષ્ણદરીદ્રવિયોગકોને,
 નહીતસ્કરપીડારોગરે; સઉલોકભજતારામને, ભોગવેવિધવીધભોગરે. ૨૫
 ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશતરૂવનેનલવણા
 સુરહનનંનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮.

અધ્યાય ૧૯.

રાગધન્યાશ્રી. લવણાશુરનેપમાડ્યોપતનજી, મથુરામાંરાજકરેશતરૂવન

જી; હવેરધુપતિપોતેશું કરતાકાજી, અવધપુરીનુચલાવેરાજી ૧ ઢાળા. રા
જકરતારધુપતીતેઅવધપુરમોઝાર, નીજમજસુખ પામેવણુચાલેવરણાશ્રમવ
હેવાર. ૨ અકાળમ્રત્યુનથાયકોનુઅવધવીણુતેવાર, માતપિતાપેહેલુખાળકન
મરે રામરાજ ચાઝાર. ૩ તેસમે એક બ્રાહ્મણ તણોસુત મ્રત્યુ પામ્યો ત્યાંહે
મહા શોક પ્રગટ્યો તેને રહેતો અવધપુર માંહે. ૪ મ્રત્યુ પુત્ર લેધને દં
પતીઆવ્યાંતદાદરખાર, આકંદકરતા અતિવણુરોતાકરીપોકાર. ૫ ત્યારેસભા
કરીશ્રીરામબેઠામીત્રીખંધુમાંહે, તેસભામાંશખનાખીયુબ્રાહ્મણેજધને ત્યાંહે. ૬
પછીરદનકરતોવિપ્રબોદ્યોશુણોશ્રીરધુરાય, અધરમતમેશોઆચર્યોતમરાજમાં
અન્યાય. ૭ માખાપપેહેલોપુત્રમારોમરણુપામ્યોઆજ, અધર્મશોએવોથયોછેરા
મકેરસજ. ૮ તેજવાડોઆપુત્રનહિતોદેધશતમનેશ્રાપ, એવાંવચનસુણીશ્રીરામ
જમનપામીયાપરીતાપ. ૯ તેસમેબેઠાહતાનારદસભામાંનિરધાર, કરનેડીપ્રભુ
યેપુછીયુંકહોસત્યબ્રહ્મજુન. ૧૦ રોપાપથીએપુત્રદ્વિજનોમરણુપામ્યોઆજ, મુ
જરાજ્યમાંઅન્નપરોજ્યાયવિપરીતકાજ, ૧૧ એજુ પ્રશનસુણીરધુવીરનુબો
લીયાવેળાપાણુ, આસમયમાંકોશુદ્રકરતોહરોતપનિરવાણુ. ૧૨ અધિકારનહી
તપતણોતેનેનીગમબોલેન્યાય, તેપાપથીએપુત્રદ્વિજનોમરણુપામ્યોપ્રાય. ૧૩ એજુ
વચનસુણીનારદતણુઉઠીયાનુગદાધાર; સ્મરણુકરયુ'પુષ્પકતણુઆવીયુ'તેણી
વાર. ૧૪ પછીધીરજઆપીવિપ્રનેસમરથશ્રીરધુનાથ, પ્રભુચઢ્યાપુષ્પવિમાનપ
રલેધસૈન્યમંત્રીસાથ. ૧૫ સહુપૃથ્વીમાંરોધવાલાગ્યાશરિતગિરીપુરવન, ગીરી
કિનારાતરશરોવરરોધતાનુગજવન. ૧૬ પછીએમકરતાઆવીયાદક્ષિણદિશા
મોઝાર, સમુદ્રતીરેસધનવનમાંપ્રોઢગિરિછેસાર. ૧૭ તેગીરીઉપરલીલએકતપ
કરવાબેઠાત્યાંહે, ધુમ્રપાનકરતોઅધોમુખેધરીકામનામનમાંહે. ૧૮ શ્રીરામેદીઠો
તેહને પુછીયુ આવીપાસ; અદ્યા શે અરથેતું તપ કરેછે કહેસત્ય પ્રકાશ. ૧૯ કોણુ ગોત્ર ગુરુ કુળ વરણુ તુજને કોણુ વેદ માંહે મંત્ર પ્રમાણુ,
શે અર્થ કરતોકષ્ટકાયાબ્રષ્ટજન્મેજણુ, ૨૦ ત્યારેધુમ્રપાનીબોલીચોહુંવરણુ
માંહેકીરાત, સ્વર્ગ ક્ષમને પામવાને તપ કરુ દીનરાત, ૨૧ ત્યારેરામકહેલે
સ્વર્ગતુજનેપમાહુંહુંઆજ, એમકહીએમકહીએકબાણુધનુસેચઢાવ્યુંમહારા
જ. ૨૨ તેબાણેકરીશીરછંદીયુપામીયોમરણુકીરાત, પ્રભુકપાયેતેલીલનોદી
વ્યદેહથયોસાક્ષાત. ૨૪ વીમાનઆવ્યુતેસમેશોભાતણોનહીપાર, તેમાંહેબેશી
નેગયોથઈદીવ્યસ્વર્ગમોઝાર. ૨૪ એટલેઆવ્યોસુરપતીજ્યાંહતાશ્રીનુગદીશ
સાષ્ટાંગકરીરધુપતીચરણેઘંદ્રેનામ્યુંશીશં. ૩૬ મધવાપતીકરનેડીબોદ્યોશુણો
શ્રીમહારાજ, હુંઆજ્ઞાવરતીતમારોપ્રભુકહોમુનેકંઈકાજ. ૨૬ રધુ વીરકહેમુજુ
રવીશો. એકબ્રાહ્મણુકેરોઅપત્ય, માતપીતાપહેલોમરણુપામ્યોજવાડોતેસત્ય. ૨૭

એવું સુણીને આશ્ચર્ય પામ્યો ઇંદ્ર તેણી વાર. પ્રભુ કપાયે હું ભોગવું સુરલોકનો અધીકાર. ૨૨૮ વીશ્વના આત્મા રામ છો જીવના જીવણ પ્રાણ, તે પ્રભુ પ્રાકૃત મનુષ્ય ઇમુજ સાથ બોલેવાણ. ૨૯ એમ કહી પુષ્પકવીમાન બેઠો ઇંદ્ર તેણી વાર, રઘુનાથ વળતા આવી યાની જ અવધ પુર મોઝાર. ૩૦ અમૃત પી દુઃખ દ્રેમ કયો પુત્રના મુખ માંહે, તતકાળ ઊઠી થયો બેઠો બાળક જીવ્યો ત્યાંહે. ૩૧ રઘુનાથ ચરણે નમી આદ્યો ઇંદ્ર સ્વર્ગ મોઝાર, તેવી પ્રઆનંદ પામી ચોવરતી ચોજ્ય જ્યકાર. ૩૨ ક્ષણ માંહે સરજે વીશ્વ સહુ પોષણ કરે પરમેશ, વળી જીવાડે સહુ જગતને જેની સત્તા ચૈતન લેશ. ૩૩ જેની કટાક્ષે કાળક પેલો કપતી સમુદાય, ઇંદ્ર પાસે વી પ્રબાળક જીવાડયો રઘુરાય. ૩૪ એ ચરીત્ર લોકી કળણ જે માનુષી લીલાકામ, માનુભાવ જણે મહી માએ જે શ્રદ્ધ પુરણ રામ. ૩૫ એમ વી ચારી શ્રી તસહુ સંદેહ ન કરશે કોય, સાક્ષાત એ પુરણ પ્રભ પાણે ધર મપાળે સોય. ૩૬ તેવી પ્રબાળક જીવાડયો શેવાકરી ખડુ પેર, રથ માં બેસાડી ત્રણ જણને વળાવ્યાની જ ધેર. ૩૭ એવાં ચરીત્ર અદ્ભુત રામનાં જે શુણે નરને નાર, કરે કપાતેને રઘુપતી પામે પદારથ ચાર. ૩૮ વળણ ચાર પદારથ પામે તે જન, સંકટ સરવે જયરે; કહે દાસ ગીરીધર શુણે શ્રી તા, પાવન રામ કથાયરે. ૩૯ ઇતી શ્રી રામ ચરીત્રે સંમત વાલ્મીકીનાટક ધારાયાં ઉત્તરકાંડે શુદ્ધ લંવાશ્રદ્ધ પુત્ર જીવનનામ એકાનવી શો અધ્યાય. ૧૯.

અધ્યાય ૨૦.

રાગસોરઠ. એક સમે રઘુનાથ જી, બેઠા પુષ્પકવીમાન; દરશન કરવા અગસ્તનાં, આદ્યા શ્રી ભગવાન. એકં ૧ સાથે અનુચર છેવણા, ડાહ્યો મીત્રી સુમંત ચમર કરતા શ્રી રામને, વાયુ સુત બળવંત. એકં ૨ તેવી માન આકાશે ચાલતુ, આંબુ મહાવન માંહે; એટલે એક કૌતક થયું, બે પક્ષી વઢે ત્યાંહે. એકં ૩ એક ઉલુક ખીજે ગીધ છે, આવ્યા કરતા પોકાર; ન્યાય કરો પ્રભુ અમતણો, ટાળોક લેશ અપાર. એકં ૪ ત્યારે રામે વીમાન સ્થાંભાવીયું, બોલ્યા મધુરી વાણ; કહો ભાઈ શી વઢવાડ છે, બોલો સત્વ પ્રમાણ. એકં ૫ ત્યારે ઉલુક વચન વળતુ વઢે, માંધર હતું જ્યાંહે, કાઢી મુકયો મુને ત્યાં થકી; ગીરધર હયો છે તે માંહે, એકં ૬ ત્યારે ગીધ કહે પ્રભુ સાંભળો; નિરયે છે મુજ ધામ; એક ઉલુક તો મારે ગળે પડે, શીક્ષા કરો શ્રી રામ, એકં ૭ અદ્યા ગીધ તાંધર કયાં હતું, કેદાડાનું કેઠાર; સત્ય વચન મુજ ને કહે, પુછે વિશ્વાધાર; એકં ૮ ત્યારે ગીધ કહે નહોતી ધરા, જે દાડાની આંહે; ત્યારે પ્રક્ષિપ રમે માળો કર્યો, તેદી વસનો ત્યાંહે, એક. ૯ ત્યારે ઉલુક કહે જ્યારે ઇશ્વરે, પ્રથ્વીક રીનીર માણ; ત્યારે પછી તરૂં ઉપરે, મેં માળો કર્યો જાણ. એકં ૧૦ એવું શુણીને હશાર ધુનાથ જી, ગીધને કર્યો તીરસ્કાર અદ્યા ઉલુક હે તે તો સત્ય છે, ભુમિત રને. એકં ૧૧ ભુમિવીના તરૂં હોયે નહી; જુડી ગીધની વાણ; વૃક્ષ આંધર માળા તણો;

સાચોઉલુકપ્રમાણ. એકં ૧૨ એત્રુંકહીનેકોપ્યાશ્રીરામજી, ગીધપરઅવીના
શ; બાણકાઢયુંએનેમારવા, બોલીવાણીઆકાશ. એકં ૧૩ હેરામનહણશે
એગીધને, એનીશુણોઉતપત્ય; એપુર્વેહતોમછદેશનો, ભુપતીબ્રહ્મદત્ત. એકં
૧૪ તેઅંકીતમુનિગૌતમતણો, સેવાકરેબહુપેર; એકદીવસએણેતેડીયા, ભો
જનકરવાનેધેર. એકં ૧૫ તેણેમાંસપચાવ્યુરેપાકમાં, મુકયુમુનીવરપાસ; તે
જેધનેગૌતમઋષીકોપીયા, થયાચીતમાંઉદાશ. એકં ૧૬ શ્રાપદીધોમુનીચેત
દા; ભુપનેતેણીવાર; અદ્યાપાપીતુંગીધપક્ષીથજે, કરજેમાંસનોઅહાર. એકં
૧૭ ત્યારેસ્તુતીકરીરાજયેધણી, પુછયોઅનુગ્રહએવ; દયાઉપનીદ્વિજનેધણી,
બોલ્યામુનીતતખેવ. એકં ૧૮ અદ્યાપ્રગટથયાછેપોતેપ્રભુ, દશરથરાયનેદ્વાર;
દરશનથાશેતેરામનું, સંભાષણજેણીવાર. એકં ૧૯ ત્યારેઉદ્ધારથાશેતુજતણો
સ્વર્ગલોકનીવાસ; તેઅવસરઆજએનેમલ્યો, પામ્યોપદવ્યવિનાશ. એકં
૨૦ એત્રુંશુણીનેશ્રીરામેકપાકરી, પક્ષીઉપરએવ; ગીધનીદેહપડીતીહાં, થયો
તતક્ષણદેવ. એકં ૨૧ ચરણવંદીશ્રીરામના, બેઠાવીમાનમોઝાર; નાકપ્રગટેતે
પક્ષીગયા, થયોજયજયકાર. એકં ૨૨ એવાઅધમઉદ્ધારણુરધુપતી, દીનાના
થદ્યાજ; ગીધઉલુકનેઉધારીયા, છુટયાકરમતેકાળ. એકં ૨૩ પ્રભુઉપરપુષ્પવૃ
ષ્ટાકરી, દેવેતેણીવાર; પછેવીમાનચલાવ્યું, ત્યાંથકીદક્ષીણદીશામોઝાર. એકં ૨૪
વળણ દક્ષીણદીશાવીમાનચલાવ્યું, પોતેપુરણકામરે; અગસ્તમુનીનાંદરશન
કરવા, આશ્રમઆવ્યારામરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રસમંતવાલ્મીકીનાટકધા
રાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણુગ્રંથાલુકયોઃશાપવિમોચનોનામવીશમોઅધ્યાય ૨૦
અધ્યાય ૨૧.

રાગધન્યાશ્રી અગસ્તનેઆશ્રમઆવ્યારામજી, મુનીનેકીધોડંડપ્રણામજી;
જેધરધુપતીનેઉઠ્યામુનીજનજી, ભુજભરીદીધુંઆલીધનજી. ૧ ઢાળ. આ
લીધનદીધુંરામનેહરખીયાકુંભજમુન્ય, મુનેકર્યોપાવનરામજીઆજદીવસઘડી
નેધન્ય. ૨ આસનઉપરપધરાવીયોકર્યોવિનયબહુસત્કાર, વગીપદવચન
મીષ્ટપ્રભુનેકરાવ્યોછેઅહાર. ૩ પછેજુગમકંડાળીનીજામહારારત્નજડીત્રવિશાળ,
તેપહેરાવ્યાંશ્રીરામનેકરઅગસ્તનેસ્તતકાળ. ૪ થયાપ્રસનકંડાળુજેધનેપુછયુંમુની
નેરામ, કૃતજિજ્ઞાસ. ૫ ત્યારેવટોદભવકહેસુણો
પ્રભુએકંકાળનીકહુંવાત, એમનુષ્યલોકેનવમળેદુર્લભસદાસાક્ષાત. ૬ એકરા
યવૈદ્રલદેશનોસત્યવાનએઅભિધાન, તેતપસ્વીપુન્યવંતમહાકીધાંઅપરમી
તદાન. ૭ મણીકનકભુષણઅશ્વગજરથકર્યાદાનઅપાર, એકઅન્નદાનવીનાસ
હુઆપીયુંછેનિરધાર. ૮ એકસમેત્રગીયાનીકળ્યોવનએકલોભુપાળ, ત્યાંઆયુ
દીઆવીરહ્યોત્યારેથયોતેનોકાળ. ૯ તેપુન્યનાપરતાપથીધર્યોદીવ્યદેહતેણીવા

૨, વિમાનમાં બેસી તદાનૃપગયોસ્વરગમોઝાર. ૧૦ ત્યાં ભોગનાહાનાભાત્યનાતે
ભોગવતોરાજન, પણ અનદાનકર્યુનથી મોટે ક્ષુધા પીડિતન. ૧૧ વિધિને કહ્યું મુને ક્ષુ
ધા પીડિ અહાર આપો આજ, મેં ભુખ્યાં રહેવાતું નથી નવગમે સુખ મહારાજ. ૧૨
એવું વચન સુણી તેરાયનું બોલ્યા પ્રજા પતી ભગવાન, હું ખાવાશું આં પુત્રને નથી
કર્યું તે અનદાન. ૧૩ એમ ઘણું વચન વિધિએ કહ્યાં પણ હઠ યહયોરાજન, પ્રજા પતી
તવ કોપીયા પછે બોલ્યા ક્રોધ વચન. ૧૪ તું પ્રેત થઈ નીજ તન તણું કર માંસ કેરો આહા
ર, તે કદા પી ખુટે નહીં એમ બોલ્યા પદ્મકુમાર. ૧૫ હેરામ વિધિના વચનથી થયો ભુત
તેરાજન, તે ભક્ષણ કરવા દેહ તણું નીત આવતો આવન. ૧૬ પરમેષ્ઠીને વચને કરી ખુ
ટે નહીં તેહ, એમ વહી ગયા દીન કેટલા અકળા યોરાજન એહ. ૧૭ નીત્ય ભક્ષ કરવા આ
વતો ધરી પ્રેત કે ૩૩૫, વળી દેવંથને જય પાછો સ્વર્ગ માં તે ભુપ. ૧૮ સુણો રઘુ પતી
અનદાન મોટું સરવથી નીરવાણુ અંનવીના અન્ય ઉપાયથી નવરહે કોના પ્રાણ. ૧૯
જેમ શાંતી સમનહી સુખ ખીજુ ગુરુ સમનહી સેવ, ઉદાર સમઘન વંત નહિ શંભુ શ
માનહી દેવ. ૨૦ જેમ તીથી માંદા દશી મોટી તીરથ માંદે પ્રયાગ, નહીં મંત્રહરીના
નામ સમશ્રવણ સમનહિયાગ. ૨૧ એમ દાનમાં અનદાન છે ખીજુ ન એ સમતુલ્ય,
જેથ ડીથાયે તૃપ્તી જન તે માટે એહ અમુલ્ય. ૨૨ કંઈ વિધિ નહિ અનદાન માં નહિ દે
શકાળ સુજણ, ક્ષુધારથી ને આપવું નહિ પાત્ર નુપરમાણ. ૨૩ તે માટે હો સીતા પતી
મહી માધણો અન્ન દાન, પેલો રાયનીત્યે માંસ ભક્ષી બેશી જયવીમાન. ૨૪ એક સ
મે પ્રારથના કરી પુછ્યું વીધિને રાય, મહારાજ આ વું કર મમારું કહો કેમ મુકાય. ૨૫
ત્યારે પ્રજા પતી ને દયા આવી બોલ્યા સ્નેહ વચન, અગસ્તના દરશન થઈ તૃપ્તી થશે
રાજન. ૨૬ એવાં સુણી વચન ધાતા તણા મુજ પાસે આવ્યો રાય, દુખની વંદુ પોતા ત
ણું કર જોડી લાગ્યો પાય. ૨૭ મેં હાથ મુક્યો શીશ તેને શુણો શ્રી ભગવાન, તવ ભક્તિના
પરતાપથી આપ્યું અભેવર દાન. ૨૮ ક્ષુધા નિવરતી તે તણી થયો સદા તૃપ્તી પ્રાણ, ટ
ળી ગયું પ્રતપણુ તદા સુખ પામિયો નિરવાણ. ૨૯ તે રાય પાસે હતાં કંઈ વિધિની ર
માન એહ. મુને આપી ને ગયો સ્વરગ લોકે સુણો રાય વતેહ. ૩૦ તેમેં તમને આપીયાં
માતાને. ૩૧ પાંત અગ્ર તણુ ભુપે સુણો શ્રી મહારાજ. ૩૨ એવાં વચ
રઘુ પતિ કંઈ બોલ્યા, ૩૩ વળી પ્રજા ખીજું પુછીયું કુંભજ મુનિ
ન સુણી મુનિવર તણા થયા પ્રસન શ્રી રઘુનાવ, ૩૪ નારે; તે આતાજન સ
ની સાથ. ૩૨ વળણ. કુંભજ કશીને રામે પુછ્યું, પ્રજા તણા. ૩૩ વળી નાટ
હુ સાંભળો, કહુ તેનો કરી વિસ્તારે. ૩૩ ઇતિ શ્રી રામ ચરિત્રે સંમત વાલ્મીકીનાટ
કથારાયાં ઉત્તરકાંડે શ્રી રામ અગસ્ત સંવાદે સત્યવાનો પાખ્યાને નામ એક વીંસતીત
મોડક્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

રાગમારૂ. શ્રી અવધ બીહારી અગસ્તને પુછે કહો મુનિવર વાત, આવન કે ૩ના

મપાડયુ કેમડંકારણ્યબિખ્યાત. ૧ પુરવતણીઉતપતીએનીકહોસકળવીસ્તા
 ૨, શ્રીરામનાંએવાંવચનસુણીબોલ્યામીત્રાવરૂણકુમાર. ૨ શુભોરામઆઠમેહ
 તોએકડંકનામેદેશ, તેનોવિસ્તારશતયોજનનોરાયડંકનામેનરેશ. ૩ તેસુર
 જવંશીમનુપુત્રજકહીયેઘક્ષવાકુળેનુંનામ, તેનોપુત્રએકડંકરાજરાજકરેઅલી
 રામ. ૪ તેએકસમેવનમાંહેનીકલ્યોમૃગીયાકારણરાય, ત્યાંમુનિવરનાઆશ્રમ
 બહુદીઠપવિત્રસકળશોભાય, ૫ તેઆશ્રમજેતોઆવ્યોરાજબ્રગુનાઆશ્રમમાં
 હે, અતીસુંદરશોભાજેઘનેરાજબેઠાવડીએકત્યાંહે. ૬ ત્યારેબ્રગુરૂપીતોધરમાંહે
 હતાનહિકરવાગયાતાન્નાન, એકકન્યારૂપીનીકુંવારીહતીમહારૂપવંતીગુણવાન
 ૭ તેબ્રગુતનયાદશવરશતણીતેનુંઆરજ્યાએવુંનામ, તેજેઘનેરાજમોહયોતત
 ક્ષણપ્રગટથયોમનકામ. ૮ પછીસ્થળએકાંતેજેઘનેરાવરીરાયેસંગકર્યોતેણીવા
 ૨, તેકન્યાપડીત્યાંમુરછીતથઘનેકરતીહાહાકાર. ૯ ત્યારેલજ્યાપામ્યોડંકરા
 જઅસ્વેથયોઅશ્વાર, ઉતાવળોનીજપુરમાંઆવ્યોભુલ્યોવિવેકવિચાર. ૧૦ હ
 વેબ્રગુરૂપીસ્નાનકરીધેરઆવ્યાદીઠોમહાઉતપાત, પછીચીંતાતુરથઘડીજબાળ
 નેપુછીમુનિયેવાત. ૧૧ ત્યારેતેણેકહ્યુંએકરાયઆવ્યોતોઅશ્વમેશીનેઆંહે, તેતુ
 રીખારણેખાંધીપેઠાતમારાઆશ્રમમાંહે. ૧૨ પછીઉતાવળોતેનીકળીનાઠોકરમ
 કરીરાજન, એવાંવચનસુણીનેબ્રગુરૂપિકોપ્યારક્તથયાંલોચન. ૧૩જેપાપીયેમુ
 જઆશ્રમમાંઆવીકરમકર્યુંઅવટીત, તેરાયબળીનેભસ્મથજેતેનુંનગ્રરાજકુળ
 સહિત. ૧૪ દ્રવ્યદેશપશુમનુષ્યવૃક્ષવળીકાષ્ટધાતુપાષાણ, જ્યાંલગીએનુરાજ
 હાયતેભસ્મથજેનીરવાણ. ૧૫ એમબ્રગુનામુખથીવચન નીકલ્યુજેવીપમુ
 ખજવાળ, તેકલ્યાપ્રમાણેદેશરાયબળીભસ્મથયોતતકાળ. ૧૬ તેદિવસથીદેશ
 સકળથયોઉજડશતયોજન, પશુપક્ષીતરૂમનુષ્યજેનહિમળેતૃણજળઅન્ન. ૧૭
 શુભોરામવએમકરતાંવીત્યાંસંવત્સરશતશાત, ત્યાંલગીરાયનોદેશસકળતેસુન્ય
 પડ્યોસાક્ષાત. ૧૮ પછેએકસમેવિંધ્યાચળપાસેઆવ્યાનારદમુન્ય, તેગીરીનેપ
 રસ્યેકલેશકરાવીબોલ્યાકપટવચન. ૧૯ અલ્યાતુજકરતાંચણમેરૂંચોતુંની
 ચોનીરવાણ, એવીવીરોધવાતકહીનેત્યાંથીઆલ્યાવેણાપાણી, ૨૦ પછીવિંધ્યા
 ચળવધવાનેમાંડયોમનમાંધરીઅહંકાર, તેણેરવીમંડળઆછાદયુથયોસઉલોક
 માંહેઅધકાર. ૨૧ ત્યારેદેવસકળમળીવાતવીચારીકરીયેકાંઠજતન, મુનિઅ
 ગસ્તગુરૂએગીરીનાઠેમાનશેતેનુંવચન, ૨૨ શુભોરામહુતેસમેહેરતોવારણાસી
 મોઝાર, સુરપતિઆદેદેવસકળત્યાંઆવીકર્યોપોકાર. ૨૩ ત્યારેહુંગંગાત્રહમુકી
 આવ્યોવિંધ્યાચળનીપાસ, મુનેગુરૂજાણીસાષ્ટાંગકર્યોગિરિપૃથ્વિપડીયોતાસ. ૨૪
 ત્યારેવચનકહ્યુંમેંસુણ વિંધ્યાદ્રીસુતોરહેજેઆંહે, હુંતીરથયાત્રાકરીઆવુંત્યાં
 લગીરહેજેપડ્યોભુમાંહે. ૨૫ મુજઆજ્ઞાવિનાજેઉડીશઅહીંથીશુણુવિંધ્યાચળ

વાણ, તોભસ્મકરીશખાળીનેક્ષણુમાંશ્રાપદેદ્યનેજાણ. ૨૬ મુજશ્રાપતણોભયમ
નમાંધરીગિરિસુતોરહયોછેઆંહે, તેદિવસનોહુંપણનિશ્યેવશીયોઆવનમાંહે.
૨૭ ઈંદ્રનેકહીનેઓપધીકરોવરસાવ્યોપરજન્ય, અનેકપ્રકારનીઉગીવનસ્પતી
સંધનથયુંછેવન. ૨૮ આડંકરાયનોદેશહતોમાટેડંકારણકહેવાય, એઉતપ
ત્તિડંકવનકેરીકહીતમનેરધુરાય. ૨૯ એવુંસુણીરધુપતિમુનિચરણેલાગ્યાઆ
જામાગીત્યાંહે, પછીપુષ્પવીમાનમાંબેશીપોતેઆવ્યાઅવધપુરમાંહે. ૩૦ વળ
ણ. અવધપુરમાંરામઆવ્યા, કરીઅગસ્તનાંદરશનરે; પછીરાજ્યલાવેપોતાનું.
સઉહરખેપુરનાજનરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંભતવાલિમકીનાટકધારાયાંઉત્તર
કાંડેશ્રીરામાગસ્તસંવાદેડંકારણ્યોત્પત્તિકથનનામદ્વીવીંશતીતમેાધ્યાય. ૨૨
અધ્યાય. ૨૩.

દોહા. સુધાસિંધુરધુવરકથા, પુનીતમધુરભરપુર; મગ્નથયાજનમીનમ
ન, જયતાપદુખદુર. ૧ રામકથાસરમાંનસમ, મુક્તાચરથઅનેક; ચરેવિરેકીહસ
જન, તિક્ષણ્યુદ્ધિવિશેક. ૨ રત્નાગરસમહરીકથા, પદપદઅરથરતન. માંહે
પ્રવેશીકાઢતા, મરણવાજેજન. ૩ રામરાજઅવધીનગરજગતદુખવ્યાધિવિયો
ગ, ચંદ્રકળાદિનદિનખધે, સકળશુભંગળભોગ. ૪ ન્યાયધર્મવરતેસદા, રાજ
શીરોમણીસાંધ; જતીચઢાવ્યોગેદપર, સ્વાનતણેઅપરાધ. ૫ રાગમાર. શુણો
આતાજનેપ્રમાદ, કહુશ્વાનજતીનોસંવાદ; કરેરાજરધુપતીત્યાંહે, એકસન્યા
શીરહેપુરમાંહે. ૧ તેસરજ્યુમાંકરીનેજ્ઞાન, આવ્યોપુરમાંથઈસાવધાન; આલ્યો
રાજમારગમોઝાર, એકસ્વાનખેઠોછેતેઝાર. ૨ તેવેળાતેણેધુણાવ્યુશીશ, લાગ્યા
છાંટાચઢીછેરીશ; જતીયેકરીઢોધઅપાર, કર્યાશ્વાનનેડંડપ્રહાર. ૩ શ્વાનકહે
અલ્યાશોઅધરમ, રામરાજમાંમારે કેમ; પ્રભુપાસેઅલ્યાઅન્યાઈ, લીધો દેઈ
રામદવાઈ. ૪ ઘંટઅદલનીદારીજ્યાંહે, શ્વાનેમુખશુખેચીત્યાંહે; સભાકરીનેખેઠા
શ્રીરામ, ઘંટનાદસુણ્યોતેઠામ. ૫ અરેલક્ષમણજેતુંઆજ, કોણઆવ્યોદુખીશે
કાજ; સુમીત્રીજઈતેડીલાવ્યા, શ્વાનસંન્યાસીખન્યોઆવ્યા. ૬ જતીનેખેસા
ડયોઆસન, પુછેશ્વાનનેજુગજીવન; અલ્યાકહોતમારીવઢવાઢ, શાનેકાજેકરો
છોરાઢ. ૭ બોલ્યોશ્વાનતેનામીશીશ, સુણોસત્વચનજુગદીશ; હુંખેઠોતોમાર
ગમાંહે, જતીયેમુનેમાર્યોત્યાંહે. ૮ સુણીશ્વાનવચનઅલીરામ, સન્યાશીનેપુ
છેશ્રીરામ; જતીનેકહેબ્રહ્મઅખંડ, કેમશ્વાનનેમાર્યોડંડ. ૯ સન્યાશીકહેસુણો
ખવાન, હુંતોજતોતોકરીનેજ્ઞાન; એણેશીશધુણાવ્યુંશ્રીરંગ, અપાવનકર્યુંમુજ
અંગ. ૧૦ નીત્યકર્મનેલાગીવાર, તેમાટેમેંપ્રીધોપહાર; કહેશ્વાનસુણોમહારાજ,
કરોન્યાયઅમારોઆજ. ૧૧ મારેવસવુંમારગમાંહે, નહીધામજેરહીયેત્યાંહે; કંઈ
મળેતોકરીએઅસન, વૃશાઆતપશીતસહન. ૧૨ કંઈજેમતેમદેહનીવીઢ, પુર્વકર્મ

છુદ્ધ અવગાહ; એકઠશ્વરસ્વામીઅમારો, નથીઆશરોઅન્યવીચારો. ૧૩ તે વીશ્વભરપોષણકરતો, જંતુમાત્રનાંપેટજભરતો; એનેજેઠાવતોઆદીશ, જાણીનેનથીધુણાવ્યુંશીશ. ૧૪ એતોજતીસ્વભાવઅમારો, એણેશામાટેમુજ નેમાર્યો; જોહુંકોપુંતદાભગવંત, તોએસન્યાશીનોઆણુઅંત. ૧૫ પણમેક્ષમા રાખીમન, ડંડપ્રહારસહ્યામેંતન; હુંજાણુઆવુંરામનુંરાજ, તેમાંકેમથાયેકુડું કાજ. ૧૬ છેતેવુંહુંબોલ્યોતમસાથ, ઘટેતેવુંકરોહેનાથ; શ્વાનનાંસુણીદીનવ વચન, દ્રવીભુતથયાભગવન. ૧૭ બોલ્યાકોધકરીશ્રીરામ, જતીયેકર્યુંકુડુંકા મ, ધરીવેશરૂઢોથઈસાધ, માર્યોપશુનેવીનાઅપરાધ. ૧૮ મારોભયનથીધરતા મન, શુંથયુંપામ્યાઉત્તમતન; કપેમારીકટાક્ષેકાળ, આજ્ઞાપાળેસદાલોકપાળ. ૧૯ મુજભયથીતપેછેભાનુ, વાયુચંદ્રભુમિનેકશાનુ, હુંછુંકર્મતણોફળદાતા, કોનાથાયવીમુખનોત્રાતા. ૨૦ જીવકર્મકરેછેજેવું, ભુક્તાહુતેનેસુખદુખતેવું; હું વીશ્વભરવીશ્વનોરાય, સહુસૃષ્ટીછેમારીપ્રજાય. ૨૧ હુંછુંનીચહઅનુચહકરતા, ઉદભવપાળણનેસંહારતા; શુંકરૂંધર્યોક્ષત્રીમાંદેહ, માટેધર્મપાળુંછુએહ. ૨૨ ક રેવીપ્રકોટીઅપરાધ, તોયમેંનદુભાયેસાધ; છેરધુકુળનીએવીરીતનાથાયેકલ્પાં તેઅનીત. ૨૩ તાકરૂંશીક્ષાતોથાયેબ્રષ્ટ, પમાટેરંકજીવનેકષ્ટ; તેમાટેકરોએકઉપા ય, કરીસેવકનેઆજ્ઞાય. ૨૪ એજતીનેચઢાવોગયંદ, ફેરવોપુરમાંમતીમંદ; અ ન્યવરણનેખરઅધીકાર, પુજ્યમાટેરાખોએનોભાર. ૨૫ જતીતેજેજીતેઅવીવે ક, દેખેસર્વત્રઆત્માએક; નજાણેમુનેઘટઘટવાસ, ત્યારેમીથ્યાતેનોસન્યાસ. ૨૬ એવુંકહીનેમગાવ્યોમતંગ, ફેરવ્યોપેસાંડીનેઉતંગ; એવીશીક્ષાકરીરઘુવી ર, રાખ્યોધર્મપંથમાતીધીર. ૨૭ રામરાજ્યનોએવોન્યાય, જેમાંઅઘટીતકર્મન થાય; વારંવારવખાણેલોક, સુણીનેજનથાયેવીશોક. ૨૮ ચૌલોકમાંચાલી ખ્યાત, જતીશ્વાનવીરોધનીવાત; એવારામગરીખનીવાજ, સ્વામીસકળત ણાશીરતાજ. ૨૯ ધરીમનુષતણોઅવતાર, એવારામભજેનરનાર; એમસહસ્ર એકાદશવર્ષ, રામરાજકર્યુંઉતકર્ષ. ૩૦ વાળણ. એવુંરાજરામેકર્યુંઅવધપુર, સ હસ્રએકાદશવર્ષરે; પુત્રનીપેરેપ્રજપાળે, નહીઅધર્મકેરોસ્પર્શરે. ઇતીશ્રીરામ ચરીત્રેસમંતવાદિમજીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશ્વાનસંન્યાશીસંવાદેસંન્યાસી શ્યાસનનામત્રયોવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩.

અધ્યાય ૨૪.

રાગસામેરી. અનીહારેસુણેઆતાજનથઈસાવધાન, કરોરૂંરામકથામૃત પાન; જેથકીજન્મમરણજયેરોગ, સુખભોગવેપરમાનંદભોગ. ૧ ઢાળ. ભોગ પરમાનંદપામેવામેજન્મમરણવ્યથા, તેમાટેસેવોસર્વથાભાઈઅગ્રતરૂંપીહરીક થા. ૨ મહારાજરાજધીરાજકરતારાજઅવધીપુરતણુ, ગુરૂગાતઅનુજવધુજન

હરખેપ્રજસુખપામેધણું. ૩ એતુરાજનિરવિઘ્નરામનુતેસુરવખાણેસ્વર્ગમાં, જે
 સુખપામેઅવધવાશીતેનથીઅપવર્ગમાં ૪ કેટલાદિનવહીગયાપુરુષોએસમય
 સોહામણો, સગર્ભસીતાજીથયાંઆનંદવાદ્યોઅતીવણો. ૫ જેજગતમાતાપ્રણ
 વરૂપિણીજનકતનયાશુભમતી, તેવેદેહીયેગર્ભધરીયોઅધિકતનશોભાસતિ. ૬
 પંચમાશીતણીરક્ષાસીતાનેખાંધીતદા, સહુઅવધમાંઆનંદવરત્યોસોહલોમંગ
 ળસદા ૭ તેસમેઆવીવસંતરીતુવનવૃક્ષપુલ્યાઅતીવણાં. મકરદલેવામધુપણ
 જેપક્ષીશબ્દસોહામણા. ૮ કુસુમીતકિંશુકશોભતાત્રિવિવિપવનરૂચીકરવહે,
 મોરીયાઆબ્રઅતીવણાશુભ્રમાંઆવીમરદનવશીયાસદા. ૧૦ એવીવસંતરત
 નીશોભાનેઘનેરધુપતીસત્વરથયા, શ્રીજનકીનેસંગલેઘવનકીપાકરવાનેગયા.
 ૧૧ કુસુમીતવણુએકાંતસ્થળમાંવિરાજ્યારધુકુળમણી, જનકતનયાસંગશોભે
 લીલાકરતાઅતીવણી. ૧૨ તેસમેહાસવિનાદમાંપ્રભુબોલ્યાઅતિહરખેકરી, અ
 રેખીયેતુંકંઠમાગ્યમુજશુકામનામનમાંધરી ૧૩ જેઘછાહોયતંકરૂપુરણપ્રસનથ
 ધકહુંછુંતુમ, તારૂસ્વરૂપગુણલાવણ્યનેઘઅતીહેતઉપન્યુછેમુત. ૧૪ ત્યારેહરી
 બોલ્યાંમધુરવચનેસીતાજીતેણેસમે, હુંજાણેવનમાંજઘરહુંમુજચિતવિસેએતું
 ગમે. ૧૫ પ્રભુપંચરાત્રીવનરહીરૂપિપત્નીનાંદરશનકરૂ. એવીઘછામુજનેથાયછે
 તેસ્વામીતમનેકહુખરૂ, ૧૬ ત્યારેરામકહેહોવેદેહીવર્ષચતુર્દશવનરહી, વનવેદ
 નાયામીવણુતોયેહજુતૃત્પીથઘનહિ ૧૭ પછેભવિષ્યઆગદ્યુવિચારીરધુવીર
 બોલ્યાથઘદુખી, અરેઅવશતુજનેમોકલીશવનનેવાકારણવિધુમુખી, ૧૮ એ
 લુંકહીપછીઆવ્યામંદીરસીતાસાથેરધુપતી, તેખીજુકોઠજાણેનહિજેગહનઘશ્વ
 રનીગતી ૧૯ વળણુ ગતીઘશ્વરનીગહનછે, તેનવજાણેકોજનરે; કહેદાસગિ
 રિધરસુણોઓતા, હવેસીતાજીશેવનરે ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાદિમયી
 નાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતા શ્રીમંતોત્સવે શ્રી રામપ્રાર્થનનામ અતુરવીરોડ
 ધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. મંદીરઆવ્યાસીતાનેરામજી, પછીપોતેવીચાર્યુપુરણકામ
 જી; તેડાવ્યાનગરનારક્ષકજેહજી, ચોટ્ટીવાળાફરતાતેહજી. ૧ હાળ. જેફરતાની
 તેનગ્રમાંહેચોટ્ટીવાળાજ્યાહે, તેનેપાસેતેડીપુછતાપોતેરધુપતીત્યાંહે. ૨ કહોલા
 ઘપુરનાલોકસરવેચાલેછેનીજધર્મ, તેસુખીછેકેદુખીછેમુજનેકહોતેમર્મ. ૩ વ
 ળીરાજછુંનગ્રનોમુનેનિદેવદેકાય, કોરૂડીભુડીવાતમારીકરેછેપુરસોય. ૪ તે
 જથારથમુજનેકહોતવલાવશોમનલાજ, ત્યારેઆમરક્ષકબોલીયાતમેશુણોશ્રી
 મહારાજ. ૫ પુરમાંહેલોકસકળસુખીનથીદુખરોગવિજેગ, નિજધર્મપાળેપ્ર
 જસઉમનવાંછીતભોગવેભોગ. ૬ સદશીરતીસ્તવનકરેતમારીપરમભકતસુજ

ણ, પરનિંદાપરધનપરત્રિયાસ્વપ્નેનહીનીરવાણ. ૭ પણએકઅઘટીતવાતસુ
ણીપ્રમુકહેતાંઆવેલાજ, તમેખરૂંપુછયુંમાટેકહુછુંપ્રગટકરીનેઆજ. ૮ એક
રજકરહેછેપુરવીશેમહાદુષ્ટપાપીજન, તેણેત્રિયાનેતાડણકરીકંઠદ્વશઆણીમ-
ન. ૯ તેરીસાવીનીજ પીહેરગગરહીપીતાનાધરમાંહે, તેણેકરીતેડીનહિતેનેવી
ત્યાખહુદીનત્યાંહે. ૧૦ પછીએકસમેતેનોપીતાપ્રહીપુત્રીકેરોહાથ, મુકવાઆ
ઠ્યાજમાત્રનેધેરવિનયકરીતેસાથ. ૧૧ ત્યારેરજકઠેધેબોલીયોનિજસ્વસુરપ્ર
તેવાણ, એનેમારેમંદીરરાખુનહીજેજયમારાપ્રાણ. ૧૨ હુતેરામનહીજેરાવણ
નેસ્તીરહીચતુર્દશમાંસ, પાછીતેનેલાવીસંધરીપડયોમોહવિષયનેપાસ. ૧૩
જેમરામેરાખીસીતાનેએમહુનરાખુએનાર, લંછનલાગેમારાકુળમાંકરેસહુધિ
કાર. ૧૪ અમો શુદ્ધજાતીરજકનીજગતનાકાહાડુંડાધ, મુજશિરઉપરચઢેકલં
કનેએસ્તિશુંકરૂંઅનુરાગ. ૧૫ હું લંપટનહિકંઠરામજેવોનહિરાખુધરમાંહે,
મારેએનુમુખજેતુંનહીજ્યાંસગીજીવુંઆંહે. ૧૬ મહારાજતેચંડાળએવુંબો
લ્યોદુષ્ટવચન, એવુશુણીશ્રીરધુવીરનેવણોખેદઉપનોમન. ૧૭ તેરજકનાદુર
વવાકયથીવણુરહેતપ્યુરણધીર, એકાંતજઈપ્રમુયેબોલાવ્યાલક્ષમણવીર. ૧૮
હેભ્રાતશુણુએકવાતકહુકેજાણેનહીજેમઆંહે, રથમાંબેસાડીસીતાનેમુક્રીઆ
વ્યતુંવનમાંહે. ૧૯ આપણેલાવ્યાસંકાંથીશ્રાયમારીદશમુખએવ, અગ્નિપ્રવે
શીશુદ્ધધતેનાસાક્ષીછેમુનીદેવ. ૨૦ એગંગાજળજેવીનીરમળછેસહુજાણેઆ
રૂઅક, પણદુષ્ટરજકેમેહેણુદીધુંમાથેચઢાવ્યુંકલંક. ૨૧ તેમાટેસીતામેંતજીહું
કહુસત્યવચન, બોલેકહણવચનલોકતેશેવાયનહિમેંમન. ૨૨ એવાંવચનસુ
ણીનેસુમીત્રીનેલાગીનખશીખજાળ, એરજકએવુંબોલેકેમએનીજીભછેદુત
તકાળ. ૨૩ એદુષ્ટકેરાવચનથીકેમતજયસીતાઆજ, એઅજ્ઞાનેબોલ્યોહશેમા
ટેવીચારોમહારાજ. ૨૪ પાખંડીદુરમતીવેદનિદેપડિતનકરેત્યાગ, વળીરાજ
હંસતજેનહિજેમુકતાનિંદેકાગ. ૨૫ દાદુરનિંદેકમળનેશીલીમુખતજેનસરોજ,
કાયરનિદેશુરનેપણતમેનહીતનઆજ. ૨૬કુબુદ્ધિનિદેસંતનેપુજેવીવેકીતેહ,
વળીતસ્કરનિંદેચંદ્રનેપણચકોરનતજેસ્નેહ. ૨૭ એમગુણસરિતાજનકીસહસા
તજીનવજય, એરજકનાલેઉપ્રાણહવડાંસુણોશ્રીરધુરાય. ૨૮ આટલાદિનદુ
ખવેડયુંહવડાંથયોવિશ્રામ, વળીકલેશકયાંથીઉભોકરોછોક્ષમારાખોરામ. ૨૯
સઉજગતજાણેજનકીનેપરમસાધવીરૂપ, વીનાઅપરાધેનવધટેતજવીતેરવીકુ
ળભુપ. ૩૦ અપરાધકોટીકરીકાંતમશરણુઆવેજન, તોતેનેપાળોછોપ્રભુઆજ
શુવિચાર્યુંમન. ૩૧ જનકીતજતાંજગતમાંઅપજશથશેમહારાજ, અણુછતું
કલંકઉદેકરીશીદવિસ્તારોછોઆજ. ૩૨ એમઅનતેવણાવચનકહીનેનેત્રેભ
શિયાંનીર, ત્યારેધીરજઆપીભ્રાતનેપછીબોલ્યાશ્રીરધુવીર. ૩૩ અરેલક્ષમણુ

એચતુરાઠસરવેનવાદેતુંઆજ, એસીતાને મુકીઆવવનકરશીચકહુતેકાજ. ૩૪ હુજાણુછુંએસાધવીછેધરમધારણુધીર, પણલોકનોઅપવાદમેનથીસહેવા તોસુણુવીર. ૩૫ લોકાપવાદયકીજગતમાંડયાનહીજેજન, તેજવતાંચતજાણુ બોધીકારતેનુંતન. ૩૬ માટેપ્રભાતેએજનકીવનલેઠજનનિરવાણુ, એવિશેષો લીશનહીફરીમુજસત્યવચનપ્રમાણ. ૩૭ નિદાનવાતકહીજદાખણુકરીશ્રીરધુ વીર, ત્યારેલક્ષમણુઅણુબોદ્યારહ્યાગઠસકળમનનીધીર. ૩૮ વાડપ્રભુહુપ્રભા તેલેઠજઠશશ્રીવનમાંહે, પછીઉઠીઆવ્યાનિજભોવનસોએસુમીત્રીત્યાંહે. ૩૯ વળણુ. સુમીત્રીકરતાસોચના, નવનિદ્રાઆવીરાતરે; એમરજનીદુખમાંવહી ગઈ, ઉઠ્યાજ્યારેથયોપ્રભાતરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટક ધારાયાંઉત્તરકાંડેરજકદુર્વાક્યશ્રવણાંતલક્ષમણુપ્રતિસીતાત્યાગાજ્ઞાકરણુંનામ પંચવીશોઅધ્યાય. ૨૫

અધ્યાય ૨૬.

રાગભૈરવ. સીતાજીનેવનમોકલવાકરીઆજ્ઞાશ્યામશરીર, રહીરાતવટી કાર્યારપાછલીઉઠ્યાલક્ષમણુવીર. ૧ સત્વરથઠરથજેડીઆવ્યાસીતાજીનેભોવ ન, કરીવંદનાજનકસુતાનીબોદ્યાદિનવચન. ૨ હેમાતાતમનેવનદેખાડવા આજ્ઞાકરીમહારાજ, માટેસાવધાનથઠરથમાંમેસોચાલોજઠયેઆજ. ૩ એવાં લક્ષમણુજનાંવચનસુણીનેસીતાહરખ્યાંમન, જાણુયુંમારોમનોરથસકળકર્યોમુ નેપ્રસન્નથયાભગવન. ૪ઉપવનમાંએકાંતસ્થળેમેપ્રભુનેકહ્યુંતુજેહ, વનજેવાની ઇચ્છામુજનેસકળવચનકર્યુંતેહ. ૫ એવુજાણીહરખ્યાંમનમાંઉઠ્યાંજનકકુમા રી, વસ્ત્રાભુષણુસાથેલીધાંઅનેકસામગ્રીસારી. ૬ રધુપતિચરણેશીશનમાવી બોદ્યાંમધુરવચન, મહારાજહુલક્ષમણુજસાથેજઠઆવુંછુંવન. ૭નેત્રનીશમ શ્યાનાથેકરીપણુબોદ્યાનહિમુખવાણુ, પછીસરવસામગ્રીલેઠનેસીતારથમાંમે ડાંજણુ ૮ ત્યારેલક્ષમણુજયેરથહાંકયોતેઉતાવળોતેણીવાર, પુરજનકોઠયેજા ભેનહીએમનીકલ્યાંનચનીખહાર ૯ વાયુવેગેરથહાંકેલક્ષમણુસીતાખેડાંતેમાંહે, અવશુકનખહુથાયેમાર્ગેઆવ્યાંગંગાત્રઠજ્યાંહે ૧૦ વિષ્ણુચરણુજાજ્યાંપારઉત રીદક્ષિણપથેપળાય, આગળજતાંવિકટવનઆવ્યુંત્યારેસીતાનેથઈચિંતાય. ૧૧ વ્યાઘ્રવરૂનેઅજગરમોટાપક્ષીબોલેફૂર, અધકારવનપરવતસંકુળનવદેખા યેસુર ૧૨ મનુષ્યમાત્રકોનમળેવનમાંનહીરૂપિતાઆશ્રમ, વિકટપથદાણુવન વનમધેહયપામ્યાવણુશ્રમ ૧૩ એવુંભયંકરવનજેઠસીતાભયવણુપામ્યાંમન, પછીગદગદકહેલક્ષમણુસાથેબોદ્યાંદિનવચન ૧૪ વળણુ મનભયપામીગદગ દકહે, બોદ્યાંસીતાવચનરે; મારાહીએરજમુન્યાંકેમલાવ્યા, આતોહીશેદાણુ વનરે ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાત્યા

ગોનામપડવીશોઅધ્યાય ૨૬

અધ્યાય ૨૭

રાગશોકરામચી. હવેજનકસુતાશોકાતુરથઘોટ્યાંલક્ષમણસાથવચનરે, હોદિયેરજી, તમોમુજનેયાંહાંકેમતેડીલાવ્યાઆતોદીસેછેદાડણવનરે. હોદિયેરજી. ૧ નથીઆશ્રમમુનીવરકેરાઉજડવનદીશેરેહોદિયેરજી, કોઅસુરઆવશે આંહેહવેશુકરશેરે. હોદિયેરજી. ૨ માડંદક્ષિણઅંગનેનેત્રભુજવળીફરકેરે, હોદિયેરજી. ઘણાથાયછેમાનસુકનંદદેમાડંધડકેરે. હોદિયેરજી. ૩ મુનેદીવસ લાગેછેઉદાસરવીતેજઆછાંરે, હોદિયેરજી. આપણે ધગોભોગવ્યોવનવાશ માટેહીડોપાછાંરે, હોદિયેરજી. ૪ કુઆપક્ષીબોલેછે કરાણહવેશુથાશેરે, હોદિયેરજી. વ્રકવ્યાઘમારેઘણીફાળજાણેઆવીખાશેરે. હોદિયેરજી, ૫ નથીસગેકો શેવકજનકેનીહુંકધરીયેરે, હોદિયેરજી, આપણુએકલડાંઆવેવનકાટીનેમરી યેરે, હોદિયેરજી. ૬ મુજઅખજાનીબુધનરતેસમમાગ્યુંએવુરે, હોદિયેરજી. વેડયુંદુખ ચતુદશવરસહવેવનકહેવુરે, હોદિયેરજી. ૭ કોણજાણેશુંહશેહોનાર કર્મગતીમારીરે, હોદિયેરજી. તેઓઉપજેમનવિચારડાહાપણજયહારીરે.હોદિયેરજી. ૮ રથપાછોવાળોહોવીરઝાનુશુંકહીયેરે, હોદિયેરજી. હવેગઘમારામન નીધીરકહોકેમરહીયેરે, હોદિયેરજી. ૯ નથીબોલતાથઘવણીવારતમોમુજસા થેરે, હોદિયેરજી. શુંતજીમુનેપ્રાણઆધારનીદેથઘનાથેરે. હોદિયેરજી. ૧૦ કાં ઇંકપટતમારેમનદીશેમોટીએડીરે, હોદિયેરજી. ખાટીશીદલાંબોઆવેવનએક લડીતેડીરે, હોદિયેરજી. ૧૧ જોનાકહોખરેખરીવાણ્યજથારથજેવુરે, હોદિયેરજી. ૧૨ એવુંસુણીસુમી ત્રી સમરથકપાવ્યાંરોમરે, હોદિયેરજી. દુરવનજઘપછેરાખ્યોરથઉતરીયાભો મ્યરે, હોદિયેરજી. ૧૩ વળણ. ભોમ્યઉતરીયાલક્ષમણજી, એકવૃક્ષતળેનીર ધારરે; ત્યાંજનકસુતાનેઉતારીમેસાડ્યાંપૃથ્વીમોઝારરે, ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરી ત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેલક્ષમણપ્રતિશીતાયાંણભયવચનં નામસત્યવીશોઅધ્યાય. ૨૭

અધ્યાય ૨૮

રાગઆશાવરી. સુમીત્રીયેસીતાજીનેભુમીએસાડ્યાંનેપરદક્ષીણાકરીત્યાં હે;સાષ્ટાંગનમનકરી શીરમુકયુંજનકીનાપદમાંહે. ૧ એમનમસ્કારકરીનેપછે લક્ષમણેઓચીતુરડી દીધું, અરેમાતાતમનેતજ્યાંરામેઅઘટીતકારજકીધું. ૨ એકદુષ્ટરજકનામેણામાટેકર્યોતમારોત્યાગ, મેંઘણુંકહ્યું પણમાન્યું નપ્રભુ યેઉતાર્યોઅનુરાગ. ૩ હુંશુંકરમાતામુજનેકીધીઆજ્ઞાશ્રીરઘુવીર, ત્યારેતમનેહું વનમુકવાઆવ્યોરાખીમનમાંધીર. ૪ એવાલક્ષમણજીનાંવચનમુણીથઈશી

તાનેમુરછાવ, જેમકદળીઉપરવીજપડેયાવજનોવાય. ૫ જેમતેજહીણ
થાયે સુકતાફળપડતાં અગ્નિમાંહે, એમમુરછીતથઇનેસીતાપડીયાંયયાંઅચે
તતત્યાહે. ૬ ત્યારેવનદેવ્યાંપંચતત્વને સોંપ્યાંલક્ષમણેજનકકુમ્ભરી, પછીઇંદ્ર
જીતરિપુરથમાંપ્રેક્ષાયઇંશોકાતુરભારી. ૭ પછીરથહાંડીનેચાહ્યાંલક્ષમણમુકી
શીતાનેવન, આંસુચોધારેરૂદનકરંતારાતાંતીથયાંલોચન. ૮ એમઅવધપુરીમાં
આવ્યાંસુમીત્રીનમ્યારામનેપાય, સર્વનયમાંજાણુથયુજેરામેતજ્યાંશીતાય. ૯
કેશહ્યાદિકમાતાસર્વેરૂદનકરેખહુપેર, રાંધ્યાંઅન્નરહ્યાંઅવધીમાંશોકપડયોધેર
ધેર૧૦હવેનરનારીસહુનયતણીમળીવાતકરેછેત્યાંહે. શેઅપરાધેગર્ભવતીશ્રીરા
મેતજીવનમાંહે ૧૧ પેલારજકનસરવેગાગોદેછેલોકકહેધિકાર, એચંદાજક્યાં
થીજનમ્યોઅવપુધરદેવાહુખઅપાર. ૧૨ એમઅવધવાશીશોકાતુરસરવેસીતા
તજ્યાંજ્યારેવન, એસમેએકસ દેહછેમોટોતેસુણોશ્રોતાજન. ૧૩ અવધવાશી
જનસર્વેસુધરમીસુમતિપુન્યપવિત્ર, પરમભક્તસીતારધુવરનાવાહાહુરામચ
રીત્ર. ૧૪ રાગદ્વેષહિસાનહિકેનેપરનિંદાપરદ્રોહ, કુતર્કવચનમુખેનવખોલેન
હિકેધમદમોહ. ૧૫ સીતારામપદપ્રીતીસહુનેજાણેપ્રાણઆધાર, તોતેરામનેકુ
વચનકેમકહેસ્વપ્નવીશેનીરધાર. ૧૬ શ્રીરામરાજવળીઅવધપુરીમાંજન્મનિ
વાસીજેહ, તેરજકએએકેમદુષ્ટરહયોછેએમોટોસદેહ. ૧૭ જેણેનિર્ભેયઇનેનિ
દાકરીરામનીયોદયોવચનકટુઝેર, સીતાનોત્યાગકરાવ્યોએણેહસેપુરવનુવેર.
૧૮ એસદહનીવરતીકરવામાટેકહુજથારથજાણુ, રજકનેવેરસીતાસાથેતેકથા
છેપદ્મપુરાણ. ૧૯ વળણ. પદ્મપુરાણેપાતાળખડે, શેષવાત્સાયણુસંવાદે: રા
માઅશ્વમેધમાંએકથાછે, સુણેશ્રોતાતજીનેજીનેપ્રમાદરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરી
ત્રેસંભતવાહમીઢીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેવને સીતાત્યક્તવાલક્ષમણસ્યરા
મસામીપ્યાગમ્નનામઅષ્ટવિશોઅધ્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯

રાગધન્યાશ્રી. સુણેશ્રોતાસહુએકમનજી, પદ્મપુરાણનીકથાપાવનજી; પા
તાળખડેરામાઅશ્વમેધજેહજી, શેષવાછાયણુનોસંવાદતેહજી. ૧ હાળ. સંવા
દશેષવાત્સાયણુકશીનોરામાસ્વમેધકથાય, ગાતાંસુણુતાંશીખતાંમહાપતીત
પાવનથાય. ૨ જ્યારેખટવરસનાંહતાંસીતાજનકરાયનેધેર, કુમારીકાસખી
સાથેરમતાંકરતાંલીલાલહેર. ૩ એક સમેવાડીમાં ગયાંનિજસાહેલીલઇસં
ગ; ત્યાંસખીસાથેદુતકીડારમેનહાનારંગ. ૪ તેસમેસનમુખવૃક્ષપરબેપક્ષીબેઠાં
ત્યાંહે, તેશુકશુકીઆનંદમાંકરેવાતમાંહોમાંહે. ૫ શુકશુકીનેશ્રવણુકરાવતોર
ડીરામકથાયપાવન, ત્યારેરમતમુકીસીતાજીલાગ્યાંસુણુવાએકેમન. ૬ પ્રથમ
શ્રીરામચરીત્રસહુકહેવામાંડયુકરીવીસ્તાર, તદાત્મસીતાશ્રવણુમાંલાગીરહયો

એકતાર. ૭ રઘુવીરજન્મઉછવકથાખાળચરીત્રઋષીરક્ષાય, પછેજનકપુરઆ
ગમનવળીધનુભગશ્રીવીહીવાય. ૮ કેકૈવચનપ્રસ્તાવનદશરથમરણદુખીલોક
ચીત્રકુટભરતાગમનમળીયારામસમનવિશોક. ૯ ડંડકારણ્ય પવિત્રકરીપચ
વટીકીધોવાસ, સુર્યનખાવિરૂપખરરૂખરવંકતમાયામ્રગનોનાશ. ૧૦ ત્યારે
સીતાજીનુંહરણકરીલકાગયોદ્દશાનન; કીરેકથાકહીત્યાંલગીપછેરહયોગ્રહીને
મુન્ય. ૧૧ તેચરીત્રસુણાવજનકીધણુથયાંઆતુરમન, અધુરીકથાકેમમુકીએ
ણેલાગીચટપટીતન. ૧૨ તેવાડીનારખવાંજનેકહ્યુસીતાયેતતકાળ, હેવીપીન
રક્ષકવૃક્ષઉપરનાંખહવડાંજળ. ૧૩ આખેપક્ષીગ્રહણકરીનેઆપ્યમુજકરમાંહે
એવાંવચનસુણીસીતાતણાંતેથયોસત્વરત્યાંહે. ૧૪ વનરક્ષકેતવજળનાંખીપ
ક્ષીજાલ્યાંજેડ, તેજનકીનેસોંપીયાંપુરણથયામનકોડ. ૧૫ પક્ષીગ્રહ્યાંબેકરવિ
શેપછેખોલ્યાંજનકસુતાય, અલ્યાકીરકહેમુજનેજથાજેરહીઅધુરીકથાય. ૧૬
અલ્યાકોનીપુત્રીકાણુસીતાકોણુતેરધુપ્રત્ય, જેરાવણહરણકરીગયોપછેશીથઇ
નેનીગત્ય. ૧૭ ત્યારેશુકકહેમાઇસાંભજોમુનીવાલ્મીકનેઆશ્રમ, તેવૃક્ષઉપર
અમોરહેતાંસીપુરૂપઅનુક્રમ. ૧૮ શતકોટીરામચરીત્રપાવનકર્યુવાલ્મીકમુન્ય
શિષ્યનેનીત્યભણાવતાસમજવીઅરથરતન. ૧૯ તેસાંભજતાંનિત્યેઅમોકહે
તામુનીવરજેહ, એટલીસ્મૃતીરહીમુનેખાકીગયોભુલીતેહ. ૨૦ અમોપક્ષીકરી
અલપબુદ્ધિરહેરહેનહીવાત, હવેઆગળઆવડતીનથીએકથામુજનેમાત. ૨૧
જનકીકહેપુરણથયાવિનાનહીજવાદેડિઆજ, એકહીપંજરમંગાવ્યુપક્ષીને
કાજ. ૨૨ પછેપંજરમાંવાલીતદાતેશુકીનેનિરધાર. કરમાંહેથીશુકજેરકરીનેડિ
ડયોતેણીથાર. ૨૩ તેશુકીગર્ભવતીહતીનેખાંમીવીપરીતયોગ, સીતાયેવાલીપી
જરામાંથયોસ્વામીવીજેગ ૨૪ તતકાળતેણેપ્રાણુતજ્યાશુકીપામીમરણ, પસ્તા
વોસીતાયેકર્યોપછેકાઢીનાખીધરણ. ૨૫ તેકીરેદીડીકામનીજેમરણપામીત્યાંહે
કહપાંતધણુતેણેકર્યુદુખીપામીયોમનમાંહે. ૨૬ પછેમનવીચાર્યુમારેમરણુજીવું
તેકોણુકાજ, ત્યાંથકીપોપટઉડીયોતીરથરાજ. ૨૭ કીરેકરીમનકહપનામુજગર
ભવંતીનાર, તેવીજેગકરાવ્યોસીતાયેવછોડ્યાંસીલરથાર. ૨૮ માટેજનકતન
યાજનકીતેસગર્ભથાયેજણ, ત્યારેવિયોગએનાસ્વામીનોથાજેસત્યકહુંનીરવા
ણ. ૨૯ પ્રયાગજળમાંઝંપાયુંએકુકહીનેવચન, રજકથઇને અવતરયોજેઅવ
ધપુરપાવન. ૩૦ તેણેસીતાનેવનકઢાવ્યાંદુષ્ટવચનખોલ્યોઅધ, વિયોગપાડ્યો
સ્વામીનોએપુરવજન્મસંબંધ. ૩૧ એજગતજનુનીનોજનકીસાક્ષાતલક્ષમી
રૂપ, વળીજગતપીતાશ્રીરામતેકોટીબ્રહ્માંડનાંભુપ. ૩૨ સહુજીવકેરાકર્મનાકળ
પ્રદાતાએરામ, તેનેનથીઆવણુછેસ્વતસિદ્ધપુરણકામ. ૩૩ પણુલોકમારગઆ
ચરેકરવાધરમવીસ્તાર, ખાકીરજકેરાવચનથીકેમતજેજનકકુમાર્ય. ૩૪ એ

ઘછાશક્તિરામનીજનકીપુન્યપવીત્ર, તેરણસંબંધજણવામાટેકયુંએહચરીત્ર.
૩૫ માટેતરકનાકરશોઅહીઆતાવીવેકીજન, એપ્રભુનેનથીશોકમોહછેજ્ઞાન
આનંદવન. ૩૬ વળીખીભુંકારણએકછેસીતા તજ્યાનોશ્રમ, તેસક્ષેપેકરીને
કહુછેજથારથઅનુક્રમ. ૩૭ વળણ. અનુક્રમેકરીએકથાકહુજે માટેતજ્યાંસી
તાયરે; કહેદાસગીરીધરસુણોઆતા, ધરજ્યોમનઅભિપ્રાયરે. ૩૮ ઇંતીશ્રીરા
મચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાચાંઉત્તરકાંડેરજકપુર્વજન્મકથનનામએકો
નત્રીશોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૩૦.

રાગમારૂ. સુણો આતાસાવધાનથઈનેસીતાતજ્યાનો મર્મ પુરવેપીતાનુવ
ચનપાળવાવનગયાપુરણબ્રહ્મ. ૧ ત્યારેઆયુષ્યહતુભુપતીકેરૂદ્રાદસવર્ષનુજણ
પણરામવીયોગદશરથેતજ્યાતતક્ષણપ્રાણ. ૨ અકાળમૃત્યુએમરણજપામ્યાર
હ્યાજઈનેસ્વર્ગઅશેષહતામાટેતેનવપામ્યાઅપવર્ગ. ૩ પછીવનપુરણકરીઅવ
ધપુરીમાંઆવ્યાપુરણકામ, સહસ્રએકાદસવર્ષસગીત્યાંરાજ્યકર્યુંશ્રીરામ. ૪
પછીવીચાર્યુપ્રભુએપોતે હવેજવુંસ્વધામ, પ્રથમપીતાનેમોક્ષજઆપુતો થાયે
શુભકામ. ૫ પ્રારબ્ધકર્મતણુજસુખદુખપાપપુન્યથીહોય, તેપુરણભોગવ્યા
વિનાદેહે ગુણમયમોક્ષનપામેકોય. ૬ જ્યારેકર્મશુભાશુભનોક્ષયઆવેવાસના
ટળેઅશેષ, સર્વસંગથી મુક્તયાયત્યારે જયસંસ્તીકલેશ. ૭ વેદશાસ્ત્રની
રીતી એવીમોક્ષ તણોઅનુક્રમ, પણકરતું અકરતું સમરથ પુરણબ્રહ્મ. ૮ મ
હાપ્રાણી રામનામથીમોક્ષનેપંથપળાય, તોદશરથનીગતીનું કેહેવુંપુત્રજેનાર
ધુરાય. ૯ વળીત્રોકવેદસહુએમજકહેછેઅંતેજ્યાંમતિજય, થાયગતીતેવીજ
નનીએવોછેએકન્યાય. ૧૦ શ્રીરામરામરધુવીરજકહેતાંતજ્યાદશરથેપ્રાણ, તોમો
ક્ષનપામેશામાટેએહરિઘછાનિરવાણ. ૧૧ તેદશરથરાજસ્વર્ગરહ્યાછેએમવિચાર્યું
રામ, ન્યાયેકરીનરપતીનેઆપુંહુંમારૂનીજધામ. ૧૨ વરશદ્વાદશનઆયુષ્ય
ખાકીતેહુંભોગવુંઆજ, પણસીતાનેઅરધાંગજરાખુતોથાયવિપારિતકાજ. ૧૩
હુંધરમસ્થાપવાપ્રગટયોભુતળપાળવાવેદનાંકર્મ, જોજનકીસહિતએરાજ્યભો
ગવુંબ્રહ્મથાયેનિજધર્મ. ૨૪ એમવીચારીપીતાનુઆયુષ્યરામેકર્યુંઅંગીકાર,
માટેસીતાનોપરિત્યાગજકીધોમોકદ્યાંવનમોઝાર. ૧૫ રજકનેદુષ્ટવચનબોલા
વ્યોકરીમેરણારામ, તેનીમીત્યેકરીતજ્યાંજનકીવનમાંપુરણકામ. ૧૬ માટે
આતાજનસદેહનવકરશોસુણીનેએહકથાય, ચરીત્રઅટપટાંઈશ્વરનાંનવજણ
યતેઅભિપ્રાય. ૧૭ કોહરિઘછાનોપારનપામેઅદ્યમહામતીવાન, આકાશતણો
જેમથાયપામવાશકનેગરૂડસમાન. ૧૮ હવેવૈદેહીનેવવમાંતજનેલક્ષમણઆવ્યા
ધેર, મુરછીતથઈનેસીતાપડિયાંવળતીશીથઈપેર. ૧૯ વળણશીપેરથઈત્યાંસીતા

ની, જે અચેતપડીયાંવનરે; પછીચારઘડીયેવળીમુરછા, ત્યારેકરવાલાગ્યાં ૩૬
નરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણુસ્વ
ધર્મપ્રતીપાળનાર્યદશરથમોક્ષાર્થસીતાત્યાગોનામત્રીશોઅધ્યાય.૩૦

અધ્યાય ૩૧.

દોહા. જ્યારેજનકીનેમુરછાવળી, શાતાઆવીતન; પાસેલક્ષમણુનેદીઠા
નહી, ત્યારેકરવામાંડયું૩૬ન. ૧ લોચનજળધારાવહે, અંગપછાડેઆપ; પછી
સીતાયેમધુરેસ્વરે, કરવામાંડયોવીલાપ. ૨ સોરઠ. વૈદેહીવનમાંવલવલે, કરે
વિવિધવિલાપ; રદયભીજેછેઆંસુજળે, પામ્યાઅતિપરીતાપ, વૈદેહીવનમાંવલ
વલે. ૧ હોલક્ષમણુજીતમોક્યાંગયા, મુકીમુજનેવન; આવડાનિરદયકેમથયા, દ
યાનવધરીમન. વૈદેહીં ૨ હવડાંમારીપાસેહતા, ક્યાંસંતાયાહોવીર; મારાસ
મદેખાદોમુને, આવેધારણુધીર. વૈદેહીં ૩ હોઅવધપુરીનારાજ્યા, દશરથરા
જ્યકુમાર; શેઅપરાધેમુનેતજી, એકલીવનમોઝાર. વૈદેહીં ૪ પ્રભુશરણાંગ
તવત્સળતમો, બાંહેગ્રહ્યાનીલાજ, હુંછુતમારીકીંકરી, વહારેધાજેમહારાજ.
વૈદેહીં ૫ પ્રભુમુજઅર્થેબહુશ્રમકર્યો, હણીયોનીસીચરસાથ; એટલુંકરીને
અતેતજી, નઘટેતમનેહોનાથ. વૈદેહીં ૬ તમચરણેશેવાહુંચુકીનથી, રાખ્યું
છેચીતકામ; તેઅંતરનીજણોછોપ્રભુ, અંતરજ્યામીરામ. વૈદેહીં ૭ તમોવા
તવીસ્તારીરજકની, પામ્યામનમાંરોસ; લંછનલાગશેરવીકુળવીશે, જોદેશોમુજ
શિરદોશ. વૈંટમાટેસારકરોમારીશામળા, લાવોમનમાંમહેર; તેડાવોપ્રભુપાછીમ
ને. નકરીએઆવડોકેર. વૈદેહીં ૮ આવનકંટકછેખીહામણું, હુંએકલડીનાર
રાખીસાહેલીકાસંગનહિ, રહુકોનેઆધાર. વૈદેહીં ૧૦ હોજનકનૃપતીમુજબા
પજી; હ્યોપુત્રનીસંભાળ; હોપીતાતમનેવહાલીવણું, કરોમારીપ્રતિપાળ. વૈ
દેહીં ૧૧ જેમમછતરફડેતાપેકરી, સુકાર સુકાયશરોવરપાણી; જેમપુરવેવ
નમાંપડી, નૈશદરાયનીરાણી. વૈદેહીં ૧૨ એમવૈદેહીવીલપેઅતિધણું, માંહેક
તાં૩૬ન; સીતારોતારોયાંતર, પશુપક્ષીજન. વૈદેહી ૧૩ તેણીવેળાએકંપીધરા
ભુમીજનેશોક; મનમાંરંટણુકરેરામનું, જીજ્યાયેપુન્યરલોક. વૈદેહી ૧૪ હવેપ્રા
ણુતજી મહારો, પાડું નિશ્ચેતન; પછીકેશનોપાસકંઠેધર્યો, ત્યારેવિચાર્યુંમન.
વૈદેહી ૧૫ જોહુંત્યાગકરૂંતોદેહનો, તોઆત્મહત્યાથાય; વળીપ્રાદુપાપલાગેમુને
ગર્ભકેરીહત્યાય. વૈદેહીં ૧૬ એમવીચારીનેજનકી, કાઢ્યોકંઠેથીપાસ; પછી
ગાઠેસ્વરથી૩૬નકરે, મુકેમુખનીશ્વાસ. વૈદેહીં ૧૭ વળણુ નિસ્વાસમુકેઅધ
રસુકે, કરમાયુંકમળવદનરે; તેવનકેરાખગમ્રગઆવી, કરતાંઆસ્વાસનરે ૧૮
ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાયામુછાવીરામ
નંતરવિલાપવચનનામએત્રીશોઅધ્યાય ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગમારૂ. એણે પ્રકારે સીતા એકલ ડાંવન માંકરતાં રૂદન, તેણે સમેક દંડ મુળ લે
વાને નીકળ્યા વાદિ મક મુન્ય. ૧ તે મુનીયે સીતા નું રૂદન સાંભળ્યું પાસે આવ્યા ધા
ઈ, મુનીયે ઓળખી જનક સુતા કહેતું યાંક્યાં થી બાઈ. ૨ અરે સીતા મેં ઓળખી
તું જ ને જનકની તનયા બાણી, દશરથ સુત શ્રીરામ ચંદ્ર તે અવધ પતિની રાણી. ૩
અરે પુત્રી આવન માંક્યાં થી તું એકલ ડીઆજ, ત્યારે સીતાયે વૃત્તાંત કહ્યું જે મને તજ
રઘુ પતિ મહારાજ. ૪ ત્યારે મુની કહે બાઈ ચિંતા નવ કરશે મુને ઓળખે છે ભગવા
ન, જનક રાય પણ મારો મિત્ર છે તું મુજ પુત્રી સમાન. ૫ તું જ કતજ નુની જનક સુ
તા છે લક્ષ્મીનો અવતાર, બાઈ મનુષ્ય દેહ ભુત જ માંધરી તમે લીલા કરો છો અપાર
૬ માટે ચાલ પુત્રી મુજ આશ્રમ માંડુ પાળી શરૂ ડીયેર, ત્યાં રૂપી પત્ની ચોસાથે રહેજે
સુખી થશે મુજ ઘેર ૭ વળી તારા ઉદર થી પુત્ર પ્રગટશે બળીયા ખેરણ ધીર, મહાપ
રાક મી પુત્ર થશે તેજી તરે શ્રી રઘુવીર. ૮ એ મધણું વચન કહી ધીરજ આપી સીતાને
મુનીનાથ; જનક સુતાને રોતાં રાખ્યાં મસ્તક મુક યોદ્ધાથ. ૯ ત્યારે સીતા મુનીનાં
વચન સાંભળી શતોખ્યાં મન જણ્ય, તમે પિતા હું પુત્રી તમારી એવી બોલ્યાં વાણ્ય
૧૦ પછી વાદિ મક મુની શીતાને તેડી, આવ્યાની જ આશ્રમ; ફળ જળ આપી સ્વા
ગતા ક્રીધી ઉતાર્યા અનુક્રમ. ૧૧ ત્યારે અનેક વિપ્ર તેણે સમે આવ્યા વન મધે થી અનુ
પ, વાદિ મક મુનીને પુછવા લાગ્યાં જે ઇસીતા નું રૂપ. ૧૨ અરે પીતા આક્યાં થી લા
વ્યા કોણ છે કે નીનારી, ત્યારે મુનીયે કહ્યું એ રામની રાણી શીતા જનક કુમારી. ૧૩
એવાં વચન સુણી સહુ વિપ્ર કહે એ શી દલાવ્યા મહારાજ, વિદ્વથ શે આપણા આશ્ર
મ માં નહિર છે કે નીલાજ. ૧૪ એણે રાવણ નું કુળ કર્યું નિકંદન મરાવ્યો મારી ચરંક,
વળી લોકાપવાદ લાગ્યો મોટો એને માથે ચડ્યું છેક લંક. ૧૫ આપણા આશ્રમ માં
નવજે ઇયે એ નું શું દરરૂપ, એ છતાં ઉપાધી થાય આપણે એ તો કલેશનો કુપ. ૧૬ આ
પણે ગ્રામ મુકી ને સર્વે વન માં ક્રીધાવાસ, ત્યારે ઉપાધી કે મસંઘ કરીયે રહીયે સદા ઉ
દાશ. ૧૭ એમ તર્ક વચન કુટીલ વણું બોલે કરતા શોરખકોર, તે વિપ્ર કર્મજડકંઠ
નવસ મજે કેવળ વેદીયા ઢોર. ૧૮ તે વચન સુણી ને પાસે આવ્યાં જનક સુતા તેણી વા
ર; વેદેહીયે કરજેડી સહુ વિપ્ર ને કર્યો નમસ્કાર. ૧૯ અરે મહારાજ એવું શું બોલોક
કણ વચન અતીવંક, હવે તમે કોહો તે હું કંઈ જેમ ઉતરે મારૂંક લંક. ૨૦ ત્યારે એક વિ
પ્ર ગાળને બોલ્યો તર્ક કરી ને ત્યાંહે, અરે સીતા તું સાધવી હોય તો લાવ્ય ભગીરથી આં
હે. ૨૧ આશ્રમ પાસે ગંગા આવે તો અમને સુખ થાય, ત્યારે સીતા તું જ ને સતી બાણી
યે પુણ્યે તારા પાય. ૨૨ એવાં વચન વિપ્રનાં સુણી ને સીતા હુખ પામ્યાં મન માંહે, પ
છી ગંગાની સ્તુતી કરવા લાગ્યાં ગદગદકંઠે ત્યાંહે. ૨૩ વળણ. ગદગદકંઠે ગંગા કે
રી, સ્તુતિ કરતાં સીતાયરે; સર્વે મુની વર પાસે ઉભા, જેવા તે ચરચાચરે. ૨૪ ઇતી

શ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે વાલ્મીકેનસ્વસ્થાશ્રમં
પ્રતીસીતાનયનંનામદ્વાત્રિશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩

રાગસિંધુડો. ૬૬કનીચાલ જયવિષ્ણુપાદોદરીઅખીલજનપુનીતકર, દા
નીમનમોદરીસિંધુઅગે; અધમઉધારણીસગરકુળતારણી, પરમશિવકારણી
માતગગે. જયવિ. ૧ જયસારસહુત વનુમથનવીધીયેકર્યું, પ્રથમપરમેષ્ટીનુંપા
પવામ્યુ; તેથીપુજકરીવીષ્ણુનાચરણની, પુનીતનખવારવીસ્તારપામ્યું. જ
યવીં ૨ જયસુરસરીઅલ્લકટાહવીદારણીનભગતીચારણી ધુનીઅપાર;દીલી
પસુતકામનાસફળપુરણકરી, અનગઅજરીધરીશિશધાર. જયવિં ૩ જય
રૂદ્રશીરવાસનીઅખીલઅવનાશીનીકળીમળત્રાશીનીઅભયદાતા, પૃથ્વીપાવ
નકરીધારપ્રાચીદીશીચંદુનીખંડગીરીસરણત્રાતા. જયવીં ૪ જયસરીત
વજ્રહવીવિમળભોગાવતી નામમંદાકીનીપાપહારી, ભુતળભાગીરથીપુની
તપ્રભાવતીઅલકનંદાસુઆનંદકારી. જયવીં ૫ જયશેષસનકાદીવીધીરૂદ્ર
શારદસ્તવે. સીધમુનીયોગીનીત્યસેવ્યમનં; યક્ષરક્ષાદિનરનાગકર્ત્ત્તિરઅમરપુ
છગધર્મકરેગીતગાનં. જયવિં ૬ સ્મરતાંસંકટટળેદર્શનેઅવખળેસ્પર્શતાંદેહ
ત્રિશુદ્ધથાયે; સ્તવનકરતાંપામેતત્ત્વત્રિલોકનુંઅંતહરીચરણનેશરણબયે. જય
વીં ૭ જયઅંબસગરાત્મજમોક્ષદાયકમાહા, સહાત્મગુણઅતિવીશદબન્ધ
બતા; દાસગીરીધરસદાઉભયત્રકપાવનીરાખીયેઆજમોરીલાજમાતા. જય
વીં ૮ દોહા. એગંગાષ્ટકપાવનપરમ,જેજપેનરનેનાર;મુક્તથાયમહાપાપથી,
પામેપદારથચાર. ૯ સ્તુતીસુણીજનકસુતાતણી, ગંગાયેતેણીવાર; ત્યારેધારા
આવીગર્જતી. જેનોપ્રચંડવેગઅપાર. ૧૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મી
કીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતયાભાગીરથીપ્રાર્થનંનાપત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪

રાગમારૂ. સ્તુતીસાંભળીનેતેણીવારે, ધાયાંગંગાસીતાજનીવહારે; થયે
ઓર્ચીતોગડેડાટ, ભડકીનાઠાઆલણખારેવાટ. ૧ આવીપ્રચંડગંગાનીધાર,
ઉછળતુ. એકયોજનવારધુધવાટગરજનાથાય, ફેડેપરવતસોંસરીજય. ૨ મુળ
માંહેથીત્રક્ષઉખેડે, જ્યાંત્યાંજળફરતુરેડે; ઉછલ્યાંજળસાગરજેમ, નાઠામુની
વરમુકીઆશ્રમ. ૩ કર્યાઆગળનાંનાંખાળ. સીતાશરણેઆવ્યાંતતકાળ; પાહિ
પાહવેદેહિકપાવાન, રાખેસરણઅમોછુઅજ્ઞાન. ૪ અમોકર્યુતમારૂહેલન, ક
ર્મજડઅલીમાનીમન, છોતમોશુધપતીવૃતાય, સરવસતીયોતમારીકળાય. ૫
જેછોરૂકછોરૂથાય, પણકોપકરેનહિમાય; ક્ષમારાખોહવેજનકીમાત, સમાવોજ
ળઆવ્યુઅધાત. ૬ તણાઈજશેઅમારાધામ, ત્યારેરહીશુઅમોકોણકામ; તમને

વારંવારશીરનામુ, માતાન્તુઓઆખાળકસામુ. ૭ એમવીપ્રકાલાવાલાકરે, ૩
 પિપત્નીયોખોળાપાથરે; દેખીકરગરતોમુનીસાથ, સીતાયેકર્યોઉચોહાથ. ૮ જ
 ળસમીગયુતેસ્થાન. વહેવાલાગીતેધારસમાન; નીવરત્યોભયમુનીવરકેરો, સ
 ઉનેવાધ્યોહરખધણેરો. ૯ વાદિમકનાઆશ્રમપાસ, વહેછેગંગાસુક્ષમસુખરા
 શ; ગંગાનીપુજસીતાયેકરી, સઉમુનિયેત્યાંસ્તુતિઉચરી. ૧૦ સકળવિપ્રેષા
 ડયુતેનુનામ, સીતાધારાગંગાતેણેઠામ; મુનીકરતામંજનપાન, જપહોમનેત
 પઅનુષ્ઠાન. ૧૧ મઠખાંધિરહ્યાતેનેતીર, જેનુંશીતળનીરમળનીર; વેદેહીનેવ
 ખાણુતાસર્વ, તેદહાડેથીવિપ્રેતજ્યોગર્વ. ૧૨ એણુજનકીકેરચરીત્ર, સુણુતાંપાપી
 થાયપવીત્ર; આજગતમાંભોગવેસુખભોગ, અતેશ્રીહરીચરણસંજેગ. ૧૩ વળ
 ણુ.સંજેગથાયહરીચરણનો, કરેશ્રવણુએઆખ્યાનરે; કહેદાસગીરીધરકથાઅદ
 ભુત, સુણોઆતાથઘસાવધાનરે. ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટક
 ધારાયાંઉત્તરકાંડેવાદિમકઆશ્રમેગંગાગમનનામચતુરત્રિશોઅધ્યાય. ૩૪

અધ્યાય ૩૫.

રાગધન્યાશ્રી. વાદમીકકેરાઆશ્રમમાંહેજી, રહ્યાંસુખપામીસીતાત્યાંહેજી.
 સરવમુનીએકર્યોએકવિચારજી, કોઇનવળણેસીતાનેઆઠામજી. ૧ ઢાળ. ભા
 ઇવાતએકહેશોનહી, અન્યકોનજાણેમર્મ; જેજનકતનીયાજનકી, રહ્યાંઆપ
 ણેઆશ્રમ. ૨ એસીતાજીસુખપામીયાં, પોષણકરેમુનીરાય; સ્વાગતકરેમુની
 પત્નીયો, આનંદમાંહીનજાય. ૩ વાદમીકમુનીનેઆશ્રમે, ઠરીરહ્યાંજનકકુમા
 ર; દિનદિનવૃદ્ધિગર્ભપામે, સીતાઉદરમોઝાર. ૪ નવમાસત્યાંપુરણથયાઆ
 વ્યોપ્રસવકેરોદિન; મુનીપત્નીયોત્યાંવૃદ્ધઆવીપાસેરહીસુલભન. ૫ શુભયોગ
 રનક્ષત્રતિથીશુભલગ્નરવીમધ્યાંન, તેસમેસુંદરપુત્રજન્મ્યાન્તુગલરૂપનિધ્યાન.
 ૬ પ્રથમ જન્મ્યોતેલધુતેપુંઠેઆવ્યોજેષ્ટ, એમથયાપ્રસવખેપુત્રતેસમેકિંદ્રિયા
 ગ્રહજેષ્ટ. ૭ તેસમેવાદમીકસ્નાનકરતાહતાગંગામાંહે, સઉશીખ્યદોડીનેગયાક
 હીવધામણીજઘત્યાંહે. ૮ત્યારેવાદમીકેએકરવીશેલવકુશાગ્રહ્યાતાજેહ, તેસહીત
 આશ્રમઆવીયાઉતાવળામુનીએહ. ૯ હવેવામકરમાંદર્ભનીએકશળીતેકુશ
 જણુ, દ્વીગુણીતેદક્ષિણહસ્તમાંતેનુનામલવનીરવાણુ. ૧૦ તેસહિતકરવાદમી
 કમુનીઆવીયાઆશ્રમમાંહે, જતકર્મકરયુંકુંવરનુંવેદવીધીએત્યાંહે. ૧૧ અ
 ભીશેકકીધોકુશાચકીતેનુપાડીયુકુશનામ, લવેઅભીશેકકર્યોતદાલવનામતેઅ
 ભીરામ. ૧૨ હવેજેષ્ટકુશતેલધુલવમહારયામસુંદરવેશ, શ્રીરામનાંપ્રતિબિંબ
 તદવતજાણેચંદ્રદીનેશ. ૧૩ વાદમીકેવધાધણીકરીઆપીયાંદાનઅનેક, સઉ
 દ્વીજેઆશીરવાદદીધોશાંતીમંત્રાભીશેક. ૧૪ જેમશુકલપક્ષનોચંદ્રમાચઢેઅ
 ધીકકળાય, અધીકએમકુંવરવૃદ્ધિપામતાદિનદિનમોટાથાય. ૧૫ તમરયામસું

દરકમળમુખઆકરણનેત્રવિશાળ, રામનાસરખીઆકૃતી બળવાનબન્યોબા
ળ. ૧૬ તેનુલાલણપાલણકરેનિત્યેમુનીવાદમીકજેહ, એમકરતાંથયામોટાસાત
વરસનાતેહ. ૧૭ ત્યારેમુંજબધનતણોઆરંભકર્યોત્યાંમુનીજન; વળીકામધે
નુસ્વર્ગમાંથીમગાવીતેદીન. ૧૮ અનેકમુનીવરતેડાવ્યાત્યાંથાયમંગળગીત,
વેદમંત્રેધરાવ્યાંબેકુંવરનેઉપવીત. ૧૯ સહુવિપ્રરાખ્યાસપ્તદીનભોજનનહા
નાભાત્ય, જેજેપદારથજેઘયેતેઆપેકામદુરગાસાક્ષાત. ૨૦ આશીષદીધીસરવ
મુનીયેઆખ્યાંબહુનરદાન, લવકુશબન્યોશોભતાબળગુણરૂપનીધાન. ૨૧ ભો
જનકરાવીદક્ષિણાદીધીઆખ્યાંવસ્ત્રઅપાર, વીદાયકીધાવાદમીકેસહુવિપ્રનેતે
ણીવાર. ૨૨ વીદાયકરીતેકામધેનુસ્વર્ગમાં નિરવાણ, જનકીહરખ્યાંઅતિધ
ણુંજેઘપુત્રપરમસુખણ. ૨૩ પછેવેદાધ્યાનબેપુત્રનેમુનીયેકરાવ્યુંત્યાંહે, ખટ
શાસ્ત્રસકળપુરાણભણીયાહરખતામનમાંહે. ૨૪ ધનુવેદનીયુક્તિસરવંમંત્રશા
સ્ત્રવીશેક; શાસ્ત્રગ્રહેવાનીકળાવળીઅસ્ત્રમંત્રઅનેક. ૨૫ શતકોટીરામાયણપુની
તવાદમીકેકરીજેહ, બેરાધવીનેભણાવીસહુઅર્થસાથેતેહ. ૨૬ તેરામચરીત્ર
નુંગાનકરતાપુત્રરૂપેર, લવકુશનેગાવાતેડીલાવેમુનીઘેરેઘેર. ૨૭ સપ્તસ્વરત્ર
ણ્યગ્રામઆદેરાગનેઉપરાગ, તેમેળવીરામચરીત્રગાતામનધરીઅનુરાગ. ૨૮
એમચૌદવિદાકળા ચોસેટરાજનીતનીધાન, રૂપીચેસકળતેશીખવ્યુંભણ્યાબ
ન્યોકુંઅરસમાન. ૨૯અનેકરૂપીનાખાળસાથેરમેખન્યોવીર, નિજમાતનેમુનીત
ણીઆજ્ઞાપાળતામતીધીર. ૩૦ વનમાંથીકંદમુળલાવીમુકેમુનીવરપાસ, સેવા
કરેમાતાતણીમાનતામુનીનોત્રાસ. ૩૧ સતસંગેકરીનેપ્રાણીજેમવીસરેદુખસં
સાર, એમવીસરાંશ્રીવીજેગનુંદુખજેઘપુત્રનેનીરધાર. ૩૨ વળણ. એમવીસ
રાંશ્રીવીજેગનુંદુખજેઘ, પુત્રમાહા રણધીરરે; દશવરસનાથયારાધવી, ત્યારે
ઋગીયારમતાવીરરે. ૩૩ ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીકીનાટકધારાયાંઉત્ત
રકાંડેલવકુશજન્મકથનનામપંચત્રીશોઅધ્યાય. ૩૫

અધ્યાય ૩૬.

રાગમારૂ, થયાલવકુશદશવરસતણાત્યારેઋગીયારમતાવીર, ક્ષત્રીધરમ
આચરતાપોતેધનુષખાણગ્રહીધીર. ૧ એકસમેબેવીરગયાછે ઋગયાકરવાવન,
ત્યાંગીરીનાશીખરઉપરબેઠા એકશૃંગીઋષીમુનીજન. ૨ ઋગનાજેવીઆકૃતી
તેનીદેખાયપરવતમાંહે, તેખંધુછેવાદમીકમુનીનાતપનેબેઠાત્યાંહે. ૩ જનકીપુ
ત્રેદીઠાતેનેઋગજણ્યોનીરધાર, લવકુશેબેખાણચઢાવીમુક્યાંતેણીવાર. ૪તેઆવી
વાગ્યાંઋષીરૂદેમાંતજ્યાતતક્ષણપ્રાણ, પછેતેનેલેઘનેબેજણ્યાવ્યામુનીઆશ્રમ
નીરવાણ. ૫ત્યારેવાદમીકેઓળખ્યોખંધુપૌતાનોકહ્યુંલવકુશનેત્યાંહે, તમોધણા
બળીયાથયાતેમાટેમુજવીરનેમાર્યોઆંહે. ૬અરેપુત્રાપાપલાગ્યુંતમનેબેઠી બ્રહ્મહ

ત્યાય, એવાં વચન સુણીને પુત્ર પસ્તાયા શોક કરે સીતાય ૭ વિધિયુક્તવાદ મીડેકર્યો
 નીજ બંધુને સંસ્કાર, દાહાકીયા ઉત્તરકીયા કીધી શાસ્ત્રતણે અનુસાર. ૮ ત્યારે જ નક
 મુતાયે કહ્યું મુનીવરને જાણીવી પરીતકાજ, અરે પીતા એતિ ક્ષણુ ઘણી છે સુર્યવંશ
 મહારાજ. ૯ વળી મોટા પ્રતાપ તમ વિવાનો મહાપરાક્રમી થાય, મોટું પુત્ર તણે એ દો
 પની વરતી કરો તમો મુનીરાય. ૧૦ વળી લવકુશકહે સ્વામી અમને કહો ઉપાય કરી
 ચેતેહ, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ એ અમશીર ખેડુંજેહ. ૧૧ ભાઈ બ્રહ્મકમળ એક શહસ્ત્ર થ
 શ્રીકરો શીવ પુજન સુતજ્યારે, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ઉતરશે પવિત્ર થાશે ત્યારે. ૧૨
 લવકુશકહે કયાં બ્રહ્મકમળ છે કહો તે અમને તાત, ત્યાં થકી લાવીને અમો કરી ચેશીવ
 પુજન સાક્ષાત. ૧૩ મુનીકહે નગર અયોધ્યા પાસે છે બ્રહ્મશરોવર ત્યાં હે, સહસ્ત્ર પાંખ
 ડીકેરાં થાય છે બ્રહ્મકમળ તેમાં હે. ૧૪ તેક મળે ઠરી શ્રીરામ ચંદ્ર શીવ પુજનની ત્યક
 રે છે, અને કયો દ્વાર ક્ષાકરતા સરોવર પુંઢેરે છે. ૧૫ ત્યારે વળતા હશી ખેખાળકક
 હે છે એના શા છે ભાર, હમણાં લાવી ચે બ્રહ્મકમળ કરી રક્ષકનો સંહાર. ૧૬ કદાપી
 અવધનો રાયરામ જોયઢી આવશે ત્યાં હે, તો તેને ઝાલી બંધન કરીયાં હાં લાવી શું ક
 જીમાં હે. ૧૭ એવું કહી કરધનુષખાણુ ગ્રહીયાલ્યા બન્યો વીર, ચંદ્ર સુરજ તેજ
 સ્વીજે વાધનુર વિદ્યાનાધીર. ૧૮ અવધ પંથ પુછીને ચાલ્યા જોવા સિંહના ખાળ,
 વન પરવત ઓળંગી આવ્યા બ્રહ્મસરોવર પાળ. ૧૯ કુશે પ્રવેશ કર્યો સરોવરમાં ત્રો
 ડયાંક મળ અપાર, રક્ષક ક્રોધ કરી આવ્યા તેનો લવે કર્યો સંહાર. ૨૦ કોઈ એક ઉમ
 ર્યો તેના શીંગયા પુરી અયોધ્યામાં હે, સમાચાર સરવેક હયો જઈને રઘુ પતી ખેડાજ્યાં હે
 ૨૧ મહારાજ આપણા સરોવરમાં મુની ખાળક ખેખળવંતક મળ અતી ઘણાં ત્રોડયાં
 તેણે માર્યા જોધ અનંત. ૨૨ એવું સુણિશત ર્ધન ક્રોધ કરીને ઉડ્યા તેણી વાર, કોણુ ત્રે
 ડે એક મળ આપણાં હવડાંક ર્ધસંહાર. ૨૩ ત્યારે શ્રીરઘુ વીર હશીને ખોલ્યા શત ર્ધન
 શું વાણુ, અરે ભાઈ જવાદો એકો હશે મુનીવરના ખાળક જાણુ ૨૪ એ આજ્ઞાકારી હ
 શે વિપ્રનાદેશે તમને શ્રાપ, તે ખાળકને જો કદાપી હણીયે તો પણુ લાગે પાપ. ૨૫ એમ
 ક્રોધ સમાવ્યો વીર તણે સુત જાણી પુરણુ બ્રહ્મ, પછેક મળ લેઈ ખેવીર ગયા તે મુનીવ
 રને આશ્રમ. ૨૬ માતજનકી મુનીવાદ મીડેક્રોધ પામ્યા ઘણું આશ્ચર્ય, હરખી પરસ્પ
 રવાતકરે એ પુત્રનું અહભુત વીર્ય. ૨૭ પછે વીધી એકરીને વાદ મીડ મુનીયેકરાંયુ
 શીવ પુજન, પુત્રને હસ્તે યઢાવ્યાં શીવને બ્રહ્મકમળ ગાવન. ૨૮ બ્રહ્મહત્યા ઉતરી
 લવકુશની તતક્ષણુ થયા પવિત્ર, વારં વાર વખાણે સુર મુનીરાધવી કેરાં ચરીત્ર. ૨૯
 વળણુ. ચરીત્ર પાવન રાધવીનાં વખાણે, સુર મુનીજનરે, નિજ પુત્રને લાડલડાવ
 તાં નિત્ય સીતા હરખે મનરે. ૩૦ ઇતી શ્રીરામ ચરીત્રે સંમત વાદ મીડીનાટક ધારા
 યાં ઉત્તરકાંડે બ્રહ્મહત્યાની વાર્ણ્યે બ્રહ્મકમલ શીવ પુજનનાં મધડત્રીશો અધ્યાય.

અધ્યાય ૩૭.

રાગકાંડી. સુણોશ્રોતાથઈસાવધાન, પાવનલવકુશનુંઆખ્યાન, બ્રહ્મકમ
જેપુજ્યાશિવરાય, તેથીઉતરીબ્રહ્મહત્યાય. ૧ પુત્રેવાતકહીવીસ્તારી, હરખ્યા
મુનિનેજનકકુમારી; વખાણે સુતને મુની ભુપ, રામનાપ્રતિબીબસ્વરૂપ.
૨ એકસમેઆદિકવીજન, ગયાગંગામાંકરવામંજન; બેઠા આશ્રમમાં વૈદેહી,
પાસે પુત્ર બે પરમ સ્નેહી. ૩ સીતાની કરે ચરણ શેવના સુત પામીઉમંગ.
૪ સુખ દુખની કરતા વાત, સુણી દ્રવીતથાયેધણુમાત; લવકુશેપુછ્યુતેણી
વાર, આપણેકેમરહ્યાવનમોઝાર. ૪ માતાવસવાતણુકોણુગામ, અમારાતાતણુ
શુંનામ, કુળગોત્રકુટુંબનેજાત, કોણુવંશપિતામહાતાત. ૬ થયોજન્મઅમારો
ક્યાંહે, કેમવસત્રુંપડ્યુંવનમાંહે; તેવૃત્તાંતકહોસહુમાય, સુણીવચનબોલ્યાં
સીતાય. ૭ નગ્રઅવધપુરીપાવન, રવીકુળમાંથયાઉત્પન્ન; અજનાસુતદશરથ
સાર, તેનેપુત્રપ્રગટથયાચાર. ૮ રામલક્ષ્મણશત્રુવનભર્ય; ચારેબંધુએમહાસ
ર્ય; તેમાંરામતમારપિતાય, જેછોકોટીબ્રહ્માંડનારાય. ૯ સાક્ષાતએશ્રીભગવા
ન, શિવબ્રહ્માધરેજેહેનુંધ્યાન; માર્યારાક્ષસદુષ્ટઅપાર, ઉતાયેજેણુભુમીનોભાર.
૧૦ કર્યુરાવણકુળછેદન, તાર્યાઅનેકપૃથ્વીજન, વર્ષસહસ્રએકાદશઆજ, ગ-
યાંકરતાંઅયોદ્ધાનુંરાજ. ૧૧ એકદુષ્ટરજકનેવચને, મુનેતણુપ્રભુએઆવન; એ
મઆદીથીસરવકથાય, માંડીનેકહીપુત્રનેમાય. ૧૨ ભુમીજથયાંગદગદ્યાંહે,
આંસુધારાચાલીનેત્રમાંહે, સંભારીનિજદુખનીવાત ભરાયુરૂદેઆકસ્માત. ૧૩
વાર્યામાતનેકરતાંરૂદન, આપીધીરજલુછ્યાંલોચન; એમકાયરથાએકેમ, રૂ
ઓતોછેઅમારાસમ. ૧૪ દેહનાંસુખદુખજેહ, નાછુટેભોગવ્યાવિનતેહ; તબ્યાં
વીનઅપરાધેઆમ, ધર્મવંતશાનાએરામ. ૧૫ શુંકરીયેજેએછેપીતાય, કરીયે
બીજનેહવડાંશિક્ષાય; માટેરાખોહવેમનમાંધીર, સત્યવાદીજાણ્યારધુવીર. ૧૬સુ
તેસમજાવ્યાંકહીધણુજાન, એમકર્યુસીતાનુંસમાધાન; માતાનીસેવાકરતાકુમાર
એમકરતાંથયાંવરસખાર. ૧૭ વર્ષદ્વાદશનાથયાતન, જેઘનનકીહરખેમન; ક
રેધરમનિતિનીવાત, એમસુખેરહ્યાંસુતમાત. ૧૮ વળણુ. માતાપુત્રસહિતસુખ
પામે, રહીએટલેએકથાયરે, કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રોતા, હવેઅયોદ્ધામાંશુંથા
યરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમંતવાલિષ્ટીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાચાલવકુ
શયોપ્રતિસ્વત્યાગકારણકથનનામસપ્તત્રીશોઽધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮.

રાગમેવાડો. હવેઅવધપુરમાંશ્રીમહારાજજી, ધરમનીજપાળેચલાવેરાજ
જી; સેવેરધુપતીનેબંધુસમાજજી, આજ્ઞાપ્રમાણેકરતાકાજજી. ૧ ઢાળ. સડિકા
જકરતારાજનુંલેઇઆજ્ઞાશ્રીરધુવરતણી, નિજધર્મકર્મનેપ્રજપાળેગુરૂવિશેમ

મતાધણી. ૨ શતરૂઢનલક્ષમણભરથનેત્યાંથયાબેપુત્ર, સ્વરૂપબળવીધાનીપુ
 ણુજેણેશોભીયેધરસુત્ર. ૩ લક્ષમણનાબેપુત્રઅંગદચીત્રકેતુનામ, તક્ષપુસ્કળ
 પુત્રબેથયાભરથનેઅભીરામ. ૪ સુબાહુસુતસ્ત્રેન્યનામેશતરૂઢનસુતસાર, એપ્ર
 કારેઉત્પન્નખટસુતશુંદરરાજકુમાર. ૫ તેપુત્રનેપરણાવીયાવીવાકરીસુભઠામ, વ
 ધુસહિતખટસુતશોભીયેજણેરૂપેરતીનેકામ. ૬ હવેશ્રોતાજનસઉએકચીતેસુ
 ણોધરીનેધીર, જેદીવસથીજનકીનેતજ્યાશ્રીરઘુવીર. ૭ તે દિવસથીપુરઅયો
 ધ્યામાંપડવામાંડયોકાળ, વૃષ્ટીનથાયેદેશમાંવરત્યોસમયવિકરાળ. ૮ એમવરસ
 દ્વાદશવહીગયાંથધઅનાવૃષ્ટીજણ, સઉપીડાવામાંડીપ્રજાદુખઉપન્યુનિરવાણ
 ૯ ત્યારેઅવધપુરમાંસભાકરીનેબેઠાશ્રીરઘુનાથ, ગુરૂવશીષ્ટનેપુછયુતદાપ્રભુએ
 જોડીજીગહાથ. ૧૦ મહારાજમારારાજ્યમાંજળવૃષ્ટીકેમથઈઅધ, તેણેપીડાયેમુજ
 પ્રજાતેકહોકોણપાપસંબધ. ૧૧ રઘુવીરકેરાંવચનસુણીનેબોલ્યાબ્રહ્મકુમાર, હે
 અંતરજમીજણોછોતોયેકહુંસત્યવિચાર. ૧૨ જેપરમસાધવીજનકીસાક્ષાતલ
 ક્ષમીરૂપ, અપરાધપાબેસતીનેતમોતજીરવીકુળભુપ. તેકારણમાટેમેધનીવૃષ્ટીન
 થાયેરામ, માટેયજ્ઞવિધીયેથીકરોઅશ્વમેધજેનુંનામ. ૧૪ એવાંવશીષ્ટકેરાંવચ
 નશુણીયજ્ઞઆરંભયોરઘુવીર, યજ્ઞનોમંડપરચાળ્યોસરજ્યુગંગાનેતીર. ૧૫ વ
 ણીખીજીંકારણયજ્ઞનુંછેસુણોશ્રોતાજન, રામાશ્વમેધનીપદ્મપુરાણેકથાછેપાવન.
 ૧૬ વાત્સાયણરૂપિપરતેકહીશેષકરીવિસ્તાર, પાતાળખંડેવરણવી અડશેટઅ
 ધ્યાસાર ૧૭ કહેશેષવાત્સાયણસુણોએકઆસનેમતીધીર, કહુકથાઅશ્વમેધની
 જેમાંચરીત્રશ્રીરઘુવીર ૧૮ એકસમેશ્રીરઘુવીરબેઠાસભામાંનિરધાર, અગસ્તમુ
 નીત્યાંઆવીયાઉડીકર્યોખહુસત્કાર. ૧૯ શ્રીરામચંદ્રેકરીપુજબેસાડયાઆસન,
 વીનેસ્તુતીકરીબોલ્યાપછેપ્રભુમધુરવચન. ૨૦ એકસદેમુજમાંથયોતેનિવારોધ
 ટળત, માનુભાવતમનેપ્રશનપુછુંકેકહોકરીવિખ્યાત. ૨૧ કુળસહિતમેરાવણહ
 ણ્યોકરીયુદ્ધલંકામાંહે, તેકોણજ્ઞાતીગોત્રએનુંકહોમુજનેઆંહે. ૨૨ એવાંવચ
 નસુણીસીતાપતીનાંબોલ્યામુનિવરવાણ્ય, હેબ્રહ્મપુરણરામજી સરવજ્ઞ છો સુ
 જણ. ૨૩ તમોકારણછોસૃષ્ટીતણાઉપત્તિસ્થિતિલયકાર, વળીઆત્માઅંતરજ
 મીસહુવિશ્વનાઆધાર. ૨૪ સહુજીવકેરાકર્મનાફળપ્રદાતાછોરામ, અખંડજ્ઞા
 નઅનીહવ્યાપકસકળપુરણકામ. ૨૨ તોયેઅજ્ઞણ્યાથઈમુનેપુછોરાવણનીઉત્પ
 ત્ય, માનુષીલીલાજણાવાપાળવાઅમનેસત્ય. ૨૬ પછેઅગસ્તેઆદિથકીકહીરાવ
 ણુજન્મકથાય, પાલસ્તનાકુળવિશેષગટયોસુણોશ્રીરઘુરાય. ૨૭ તેવાતસુણીમુ
 નિમુખથકીજેબ્રહ્મકુળમાંજત, સઉસભાસુણતાંબોલીયાગદગદજીગતાત. ૨૮
 અહોમેકંતઆચર્યુંનવકરેક્ષત્રીધીર, મેંબ્રહ્મકુળનોવધકર્યોએમબોલિયારઘુવીર
 ૨૯ પછેધર્મસ્થાપનબ્રહ્મહત્યાકરીઅંગીકાર, તેસમેરઘુપતિબેદપામ્યામોહલોકા

ચાર.૩૦ ઢળીપડયાતવઆસનથકીમુરછિતથધરધુનાથ,ત્યારેઅગસ્તેશ્રીરામને
બેઠાકર્યાગ્રહીહાથ. ૩૧કુંભજઝપીકહેસાંભળોસર્વજશ્રીરધુરાય,તવનામજપતાં
માત્રમાંમહાપાપીપાવનથાય. ૩૨ તેતમારેપ્રભુપાપશાનુઅસંભવએવાત, નિ
ગ્રહઅનુગ્રહસરવનાકરતાતમેવિખ્યાત. ૩૩ સાવધાનથધરધુવીરબોલ્યામુની
સાથવચન, મેંઅવતરીરધુવંશમાંહણ્યુષ્ણકુળપાવન. ૩૪ મહાપાપએમુજ
થીથયુતેનિવારોમુનીરાય,ઉપાયકહોતેહુંકરુંજેમટળેપ્રહ્લહત્યાય.૩૫ત્યારેઘટોદ
ભવકહેઅરેરધુપતીતમોપુન્યપવીત્ર, અવતારકારણધરમસ્થાપનકરોમનુશય
રીત્ર. તમોનિયંતાસહુજગતનાનિરલેપવ્યાપકએક,નથીતમારેશુભઅશુભકઈ
સમવિષમનુન્યવિશેક. ૩૭ તથાપીકરોધર્મ સ્થાપનલોકસંગ્રહઅર્થઉપાયકહું
તેઆચરોજેવેદપંથસમર્થ. ૩૮ અશ્વમેધયજ્ઞકરોપ્રભુજેથીટળેમહાપાપ, વળી
ઘટારતરધુવંશમાંપ્રભુપુત્રરૂપેઆપ. ૩૯ કુંભજતણાંવાયકસુણીનિરચેથયુંમ
નરામ, અશ્વમેધનોઆરંભકરવાઉડ્યાપુરણકામ. ૪૦વળણ.પુરણકામશ્રીરામ
જીએઅશ્વમેધનોઆરંભકર્યો; હવેતેકેરીકહુંકથાતેઆતાંજનશ્રવણધરો. ૪૧
ઘટીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાદિમીટીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશેષવાત્સાયણસંવા
દેઅગસ્તાજ્યાશ્રીરામેણઅશ્વમેધારંભોનામઅષ્ટત્રીશોઅધ્યાય. ૩૮

અધ્યાય ૩૯

રાગઆશાવરી. હવેઅશ્વમેધનોઆરંભકરવાચાલ્યાશ્રીરધુવીર, મંડપર
આવ્યોઆરજેજનનોસરજ્યુગંગાનેતીર. ૧ દેશદેશમાંદુતમોકલીમુનિવરનેતે
ડાવ્યા, વળીસગાસંબંધીરાયહતાતેસૈન્યસહિતત્યાંઆવ્યા.૨ સુગ્રીવવીલીપણ
નળનીજઅંગદશરભનેજાંબુવાન, ગવાક્ષકેસરીરસભનીઆદેઆવીમળ્યાખ
ળવાન. ૩ વશીષ્ઠવીશ્વામિત્રકુંભજરૂપીગૌતમનેવામદેવ; ભારદ્વાજનેયાજ્ઞવ
લકમુની, અત્રીઅંગીરાએવ. ૪ નારદઅશીતકપીલમુનીપરવતશુક્ષાચારજ
મુન્ય, વ્યાસહરીતપરાશરપ્રહસ્પતીલોમસમજતકરંન્ય. ૫ એવામુનીવરઅ
તીવણાઆવ્યાસાથેશીખ્યઅપાર, ચારેવેદપરાયણસર્વેત્રિકાળજ્ઞાનીસાર. ૬ સ
રવનીપુજકરીશ્રીરામેબેસાડ્યાઆસન, અહોભાગ્યમોટુંઆજમળીઆમાનુ
ભાવપાવન. ૭ હુંમહાપુરૂષનાંદરશનપામ્યોયજ્ઞનીમીત્યેઆજ, સતસંગતસ
મલાભનહીઅપવર્ગસ્વર્ગભુરાજ. ૮ સર્વમુનીમાંહોમાંહકરેચરચાઆત્મનીરૂપ
ણજ્ઞાન, તત્વસંખ્યાનિરવેદવખાણેભક્તિયોગનેધ્યાન. ૯ કેટલાદિનએમકર
તાંવિત્યાઆવ્યોસમયવસંત,વશીષ્ઠઅગસ્તનીઆજ્ઞાએકર્યોયજ્ઞઆરંભશ્રીકંત
૧૦ હવેયજ્ઞનુસાહીત્યસર્વેમેળવ્યુવેદવીધીયેપ્રમાણ, બધુપ્રધાનસકળજનકર
તાકારજતેનિરવાણ. ૧૧ અશ્વઅનોપમ આણીનેબાંધ્યોમનવેગીરયામકરાણ,
પીતપુષ્પરક્તવદનજશોભેઉજવળજેનુવરણ. ૧૨ શ્રીરામચંદ્રદીક્ષાલેધબેઠા

આપ્યાંદાનઅપાર, સાથેસોનાનીસીતાકરીનેબેસાડ્યાંતેણીવાર. ૧૩ ભુમી
 શયનપ્રહ્લયર્થજપાળેભોગરહિતસુખકારી, મુગનુશૃંગકટ્ટીયેખોશુંઅજીતમેખ
 ળાધારી. ૧૪આચારજમુનીવશીષ્ઠથયાજેયજ્ઞકર્મનાજાણુ. ચારદીશાયેનીમ્યાબે
 બેમંત્રવેત્તાનીરવાણુ. ૧૫ અશીતદેવજાબેપુર્વદ્વારેઅંગીરાનેગૌતમવામ, જાતુ
 કરન્યજાબાલીપશ્વીમદક્ષીણુકશ્યપઅત્રીનામ. ૧૬ અગસ્તમુનીતેકર્મઅધિષ્ઠા
 તાઅદ્વર્ચવેદવ્યાસ, યજ્ઞદ્વારપાળણુવરશીપ્રહ્લાસ્થાનેવીધીનોવાસ. ૧૭હવેઆચા
 રજ્ઞકલ્પિજમળીનેકરાવ્યુંઅશ્વપુજન, કનકપત્રતેનેશીરખાંધ્યુંવશીષ્ઠેલખી
 નેવચન. ૧૮ અવધપુરીનારાજદશરથમુગઠમણીનૃપધીર, રઘુવંશીરઘુકુળના
 મંડનપુત્રતેનારઘુવીર ૧૯ રાવણુરીપુખળગંજનરણુપડીતશ્રીરામ, એકબા
 ણુએકપત્નીવચનએકભકતનાપુરણુકામ. ૨૦ તેજરામનોયજ્ઞતુરીનૃપજીતવા
 મુકયોજાણુ, જેખળીયાહોયતેખાંધજેભાઇમુકીનેઆશાપ્રાણુ. ૨૧એવુંપત્રલખી
 નેવશીષ્ઠગુરુએખાંધ્યુંઅશ્વનેશીશ, તેનીપુંડળરક્ષાકરવાશતરૂચનસજ્જથાતે
 દીશ. ૨૨ શ્રીરામચંદ્રેશીક્ષાવણીદીધીશતરૂચનનેત્યાંહે, અરેભાઇહુંકહુંતેરી
 તેઆચરજેરણુમાંહે. ૨૩ જેમદોનમતવીરથવાનપુંશકપળાયમુકીધીર, સ્ત્રીવી
 પ્રસાદુજનસાથેયુદ્ધકરીશનવીર. ૨૪વળીશહસ્રરહીતમુરછીતનીઉપરકરવોધટે
 નહીંવાય, એમશતરૂચનનેસમજવીનેશીક્ષાકહીરઘુરાય. ૨૫ ત્યારેતેણેસમેત્યાંજ
 નકતણોસુતલક્ષ્મીનીધીએવુંનામ, તેહાંશીવચનહશીનેબોલ્યોસાંભળીયેશ્રી
 રામ. ૨૬તમોશીખામણુશુદ્ધસમજવી શતરૂચનનેઆજ, પણજેવીરીતતમારા
 કુળનીતેવુંકરશેકાજ. ૨૭તમોકહ્યુંજેસ્ત્રીવીપ્રનેશહસ્રરહીતજેજન, તેનીઉપરવા
 નકરવોબોલ્યાએવુંવચન. ૨૮પણુપ્રથમતમારાપીતાયેમાર્યોવીપ્રશ્રવણુનીરધા
 ર, તમોપૌલસ્તઋશીનાકુળનોકર્યોછેસંહાર. ૨૯વળીનારીતાડીકાનેતમોમારીમુ
 કીનેએકબાણુ, કીરાતતપસ્વીનેવળીહણીયોશહસ્રરહીતનીરવાણુ. ૩૦ તેદહા
 ડેકયાંધરમગયોતોહવેકરોછોવડાઇ, એવાંશાલકકેરાંવચનસુણીનેબોલ્યાજન
 કજમાઇ. ૩૧ અરેજનકવીદેહતણાસુતછોતમોશુંજાણોએરીત, વીરરસકે
 રીવાતજાણોસન્યાશીશુખીત. ૩૨ એવાંહાંશીવચનપરસ્પરકરતાપ્રતીઉત્તર
 એમવાળી, તેસુણીસભાજન સર્વેહશીયાલીધીમાંહોમાંહેતાળી. ૩૩ વળણુ.
 તાળીલેતામાંહોમાંહે, સર્વેહશીયા સભાનાજનરે; એવોઆનંદવાધ્યોઅંગમાં
 જેઘયજ્ઞમહોત્સવમનરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાં
 ઉત્તરકાંડેશેષવાછાયણુસંવાદેઅશ્વમેધીકેશ્રીરામેણુશતરૂચનબોધોનામએકોન
 ચત્વારીશોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦

રાગકાઠી. આઠ્યોમહુરતકેરોદિન, થયાતત્પરસરવેજન; શતરૂચનનીસા

થેવીર, અશ્વરક્ષકજયેધીર. ૧ તેસમયભરથકેરોપુત્ર, રણપડીતખળીયોસુત્ર; તે
 નુંપુષ્કળજીએવુંનામ, જેનારૂપથીલાજેકામ. ૨ વરશદ્વાદશનોછેકુમાર, જાણે
 સકળવિધાઅનુસાર; તેશતરૂવનકેરીસંગ, જાવાનેશસ્ત્રસજ્યાંઅંગ. ૩ ભાથા
 ટોપકવચકોડડ, ધર્યાભુપણભારેઅખડ, લેહમાતતણીઆજ્ઞાય, આવીલાગ્યો
 કૌશલ્યાનેપાય. ૪ સુમીત્રાકેકેનેનામ્યુશીશ, દીધીસરવમાતાયેઆશીષ; પછી
 આલ્યોત્યાંથક્રીતન, આઠ્યોપોતાનેરંગભોવન. ૫ વધુપુરુષકળનીજેહ, કાન્તી
 નામેમહાસતીતેહ; જેનારૂપથીરતીલાજે, સુંદરીશુભવેશવિરાજે. ૬ વરશ
 દ્વાદશમાંવયજેની, અંગઉપમાશીકહુતેની; હેમતીવૃત્તમંડનએહ, જાણેપતી
 પરમેશ્વરજેહ. ૭ નિજસ્વામીનેઆવતોનરખી, હરીવદનીહંયામાંહરખી; એ
 ટલેત્યાંપુરુષકળઆઠ્યો, ભરીમેતીનીયાજેવધાઠ્યો. ૮ હશીબોલ્યોશુભોહેનાર,
 આજછોડેછેયજ્ઞતોખાર; રક્ષાનેજયશતરૂવન, સૈન્યસહીતવણારાજન. ૯ હું
 જાઉંછુકાકાનેસંગ, જીતવાભુપતીરણજંગ; ત્યાંજાવાનેવિલંબજથાય, માટે
 આપોમુનેઆજ્ઞાય. ૧૦ સુણીનાયનાંએવાંવચન, સામુજેયુંભરીલોચન; પછી
 ગ્રહીનિજસ્વામીનોહાથ, બોલીમધુરવચનહેનાથ. ૧૧ હુંતોદાશીતમારીસ્વા
 મીન, એકવિનતીધરજેમન; તમેજાણુશોજેકૈઆશ, હશેભોગતણોઅલીલા
 શ. ૧૨ પણસાચુકહુંજીઆજ, જાઓસુખેથક્રીમહારાજ; કાકાનીપાળજેઆજ્ઞાય,
 જીતજેપૃથવીનારાય. ૧૩ કરજેયુદ્ધરહીસનમુખ, નવધરશોમરણનુંદુખ; થો
 દુંજીવીનેકીરતીકરીયે, ઘણુજીવ્યાનીઆશાબધરીયે. ૧૪ જશરહીતજીવ્યાધ
 ણાદિન, તેણેશુભયુંકાજસ્વામીન; ઉભેલોકમાંઅપજશયાય, મનુષ્યદેહએ
 જેજાય. ૧૫ તમેકહેશોભોગવીયેભોગ, ઘણુજીવીનેસુખસંજોગ; પણઅન્યજ
 ન્મમાંસ્વામીન, આરનીંદ્રાલયમધ્યુન. ૧૬ પશુપક્ષીમાંએસુખહોય, વીશયથી
 સંતુષ્ટનવથાયકોય; કોટીકલ્પભોગવેકામ, તોયેજીવનપામેવિરામ. ૧૭ હુંતહો
 મેઅગ્નિમાંજેમ, વાધેઅદક્રીજવાળાતેમ; એવિવાસનાકેરીપ્રવાય, ભોગવેનવ
 ત્રપ્તીથાય. ૧૮ વીશેમાંદોષદેખેજ્યારે, તેનુંમનપાછુવળેત્યારે; રોગજેવાજ્યા
 રેભાશેભોગ, ટળેત્યારેમુખસંજોગ. ૧૯ એવોસંસારમીથ્યાજાણી, પછીભજ
 વાપુરૂપપુરાણી; માટેકહુંજીનેડીનેહાથ, મનધીરજરાખજેનાથ. ૨૦ જ્યારેયુદ્ધ
 કરોસ્વામીન, મુજમાંનવધરશોમન; રખેપુંઠેખાડતપાછી, થરોકુળનીકીર
 તીઆછી. ૨૧ રઘુકુળમાંછેજન્મતમારો, તેપરંપરામનવીચારો; જીવોપિતામ
 હકેરાંકર્મ, માર્યોવૃશપરવાનીજધર્મ. ૨૨ કરીદેવતણીરક્ષાય, અઘાપીલોકક્રી
 રતીગાય; વળીકાકાજકેશવરામ, માર્યોરાવણજેનુનામ. ૨૩ તમેકહેવાઓ
 જેનાપુત્ર, કુળદીપકધર્મનાસુત્ર; માટેરાખજેકુળનીલાજ, વખાણેજેમભુપસમા
 જ. ૨૪ પાછાફરશોધરીજેલીત, તોથાશેમુનેમહાવીપરીત; જેહદીઅરસઘયર

નોસાથ, દેશેમેણાંધણાંમુનેનાથ. ૨૫ વળીમહીયરીઆમોઝાર, કહેશેકાયરતુજ
ભરથારએમકહી સમજાવ્યોસ્વામીપદનાથતણેશીરનામી. ૨૬કરીપુજાએસાડી
પાટ, કયુંકુમકુમતીલકલેલાટ, ચોખાચોડીકરીમનુહાર, આરોપ્યોક ઠેપુપ્યનોહા
૨. ૨૭ આપ્યુંતાંબુજાકરીઅરચન, પછીદીધુંઆલીધન; લાગીપાયેજેડીનેહા
થ, ધરીનેહવળાવ્યોનાથ. ૨૮ બેઠાપુરકળજરથમાંહે, લેધઆજ્ઞાત્રીયાનીત્યાં
હે; ખેડયાપવનવેગીતોખાર, આવ્યાજ્યાંછેશ્રીદેવમોરાર. ૨૯ વળણ. જ્યાંવી
રાજેશ્રીરઘુપતિ, ત્યાંઆવ્યોપુરકરવીરરે; પાયેલાગીઆજ્ઞામાગી, જોધહરખ્યા
શ્યામશરીરરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રસંમતવાદમીઝીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે
અશ્વમેધીકેપુરકળશ્રીરામસામીપ્યાગમનનામચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૦

અધ્યાય ૪૧.

રાગમેવાડો. કણ્ણીધરકહેસુણોવાત્સાયણમુનીપાવનયજ્ઞકથાયજી, પુરકળજી
સજથધનેઆવ્યોજ્યાંબેઠાશ્રીરઘુરાયજી. ૧ત્યારેરૂદેવ્યાંપીનેઉછંગબેસાડયોપુરક
ળનેશ્રીરામજી, પછેશત્રરૂધનસુમંતનીસાથેબોલ્યાપુરણકામજી. ૨ અરેભાઈઆ
પુરકળનેતમોસાચવજેરણમાંહેજી, યુદ્ધસમેએનીપાસેરહેજેરક્ષાકરજેત્યાંહેજી.
૩પછેએત્રુંકહીનેઆજ્ઞાઆપીચાલ્યાશત્રરૂધનજી, પુરકળજીતેસાથેચઢીયોભરથ
જીકેરોતનજી. ૪ વળીજનકવિદેહીતણોસુતકહીયેલક્ષ્મીનીધીએત્રુંનામજી, તે
નીજસૈન્યાસાથેલઈચઢીયોઅશ્વરક્ષાનેકામજી. ૫ વળીસુગ્રીવઅંગદજાંબુવાન
નળનીજશરભહનુમંતજી, ગવાક્ષકેસરીઆદેકપીસહુચાલ્યામહાખળવંતજી
૬ વળીઅન્યકેટલાસંખધીરાજઅઢીયાસૈન્યાસહીતજી, સુમંતપ્રધાનપોતાનોછે
વળીસૈન્યાપતીરણજીતજી. ૭ વધશાખમાસપુરણીમાનેદીનવારલગ્નપાવન
જી, સરજુતીરઉપરથીઅશ્વનેછોડીમુકયોતેદિનજી. ૮ નહાનાંપ્રકારનાંવાજીત્ર
વાજેસૈન્યાતણોનહીપારજી, હાકવાગીશત્રરૂધનકેરીપૃથ્વીસહેનહીભારજી. ૯
તેઅશ્વસ્વધચ્છાયેકરીચાલેપુઠ્ઠજસરવેવીરજી, ગીરીસરીતાઓળંગીજતારા
ખીમનમાંધીરજી. ૧૦ અદકાવેગસરવથીચાલેયજ્ઞતુરીતેણીવારજી, સ્વધચ્છા
યેકરીઆવ્યોપ્રથમે, અહીછત્રનગરમોઝારજી. ૧૧ દમનનામેનૃપતીમહાખળી
યોરાજકરેપુરમાંહેજી, તેશ્રીરામચંદ્રનોભક્તહતોમાટેયુદ્ધકર્યુંનહીત્યાંહેજી. ૧૨
તેરાજ્યલક્ષ્મીસોંપીનેમળીયોદમનભુપતીનામજી, શત્રુસુદનની સાથેચાલ્યો
અશ્વરક્ષાનેકામજી. ૧૩હવેત્યાંથઝીઆગળઅશ્વગયોઋષીચ્યવનતણોઆશ્રમજી
ત્યારેશત્રરૂધનેસુમંતનેપુછ્યુંવનદેખીમહારમ્યજી. ૧૪આવનમાંઆશ્રમછેકોનો
કોણમુનીમહાનંતજી, એવાંવચનશુણીશત્રરૂધનકેરાંબોલ્યોપ્રધાનસુમંતજી. ૧૫
એકભ્રગુવંશમાંપ્રગટથયાછેચ્યવનઋષીતેનુંનામજી, તેઆવનમાંઆશ્રમખાં
ધીરહેછેઆણેકામજી. ૧૬ જેણેમાનભંગમધવાપતીઝીધોકરાવ્યોનૃપધેરયાગ

છ, અશ્વનીકુમારનેઅપાવ્યોપોતેયજ્ઞતણોજેભાગછ. ૧૭ સુમંતનાંએવાંવચ
નસુણીખોલ્યાશતરૂધનતેણીવારછ. ૧૮ વળણ. તેચ્ચવનરૂપીનીકથાકહોમુજ
નેમુળથક્રીવીસ્તારછ. મુળથક્રીવીસ્તારએનો; કહોતેમુજનેમીત્રરે; એવાંશત
રૂધનનાંવચનસુણી, કહેસુમંતચ્ચવનચરીત્રરે. ૧૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમત
વાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકે સુમંતશતરૂધનસંવાદેએકચત્વા
રીશોઅધ્યાય. ૪૧

અધ્યાય ૪૨.

રાગધન્યાશ્રી. ઋષીવાછાયણનેકહેછેઅનંતછ, શતરૂધનસાથેખોલ્યાસુમં
તછ; પુર્વેભ્રગુરૂષીવનમોઝારછ, આશ્રમખાંધીરહેનરનારછ. ૧ ઢાળ. આશ્રમ
ખાંધીરહેભ્રગુરૂષીઅગ્નિહોત્રીત્યાંહે, ગયાએકસમયેલેવાસમીધસંધ્યાસમેવન
માંહે. ૨ ત્યારેદમનનામેઅસુરઆવ્યોકુંડક્રીધાભંગ, સગર્ભહતીમુનીપત્નીનેતે
લેધ્યાલ્યોનિજસંગ. ૩ વ્રજબલહરણીહરીજેમએમલધ્યાલ્યોમુનીનાર, થયોગ
ર્ભશ્રાવતેગેસમેપડયોપુત્રપૃથ્વીમોઝાર. ૪ તેજપુંજઅગ્નિશીખાશરખોખોલ્યો
ક્રોધવચન, અરેદુષ્ટઅવટીતકતકરેથજેભસ્મખળીતુજતન. ૫ એવુંકહેતામાં
તેદમનરાક્ષસખોલ્યોક્ષણમાંત્યાંહે, મુનીપત્નીતેસુતલઈવળતી આવીઆશ્રમ
માંહે. ૬ એટલેભ્રગુત્યાંઆવીયાપત્નીએકહ્યુંવરતંત, તેસુણીમનમાંખેદપામ્યા
ચઢ્યોક્રોધઅનંત. ૭ અલ્યાઅગ્નીહુંસેવુંતુનેતુદેવછેપરતંક્ષ, થયુંવિઘ્નતેકેમ
રહ્યોસાંખીજેધનેનીજચક્ષ. ૮ પછેશ્રાપદીધોઅગ્નિનેસુણવનહીકહુંએકવાત;
તુજદેખતાંઆવ્યોઅસુરકરીગયોમહાઉત્પાત હતેવાર્યોનહીતેદુષ્ટનેસાંખીરાહ્યે
શુંમુઠ, માટેસરવભક્ષીઅનળથાજેશ્રાપદીધોગુઠ. ૧૦ એવોશ્રાપસુણીનેસ્તુતિકી
ધીભ્રગુતણીસુતાશ, કપાનીધીકરોઅનુગ્રહત્યારેખોલ્યાવચનપ્રકાશ. ૧૧ તુંસરવ
ભક્ષીથઈપણરહેજેસદાપાવન, અપવીત્રનહીથાયેકદાએવોકર્યોઅનુગ્રેહમુન.
૧૨ પછીજતકર્મકર્યુંતેસુતનુંચ્ચવનપાડ્યુંનામ; મોટોથયોઉપવીતઆપ્યુંભ
ણ્યોવિદ્યાકામ. ૧૩ પછેઆજ્ઞાલેધનીજપીતાનીતેગયારેવાતીર, ઉપકંઠેઆસ
નવાળીનેતપકરવાખેડાધીર. ૧૪ દશસહસ્રવરસજવહીગયાં કર્યોધોરતપતેદી
શ, થયારાફિધેધતણાઅંગેવૃક્ષજળાંશીશ. ૧૫ પછેએકદાર્યાતીરાજઅંદ્ર
વંશીજેહ, સકુટુંબનીકળ્યોતીરથકરવાઆવ્યોવનમાંતેહ. ૧૭ તેરહ્યોકરીવી
શ્રામત્યાંસહુસૈન્યાસુરાજન, મંડુક્રીપુત્રીરાયનીનીકળીરમવાવન. ૧૭ તેકન્યા
રમતીઆવીજ્યાંતપકરેવિપ્રચ્ચવન, છેછીદ્રઉધેધરાફમાંઝગમગેમુનીલોચન
૧૮ કરમાંહેલેધનેદરભશલાખાલાલીતેહમોઝારતેણેનેત્રકોડયાંમુનીતણાંનીકળી
રૂધીરનીધાર. ૧૯ તેસમેધગોઉત્પાતવરત્યોરાયસૈન્યામાંહે, થયાંખંધસરવેજીવ
નાંશિષ્ણુગુદાખેત્યાંહે. ૨૦ તેરાયેજળીવારતાતેઆવ્યોમુનીવરપાસ, કરીપ્રાર્થ

નાપરણાવીકન્યાગયોભુપઆવાસ. ૨૧ પછેચ્યવનરૂપીતેકન્યાસાથેરહ્યાકરીઆ
 શ્રમ, ધણીસેવાકરતીસાધવીપાળેપોતાનોધર્મ. ૨૨ જેમઅત્રીનીસેવાકરેઅનુસુ
 યાએકેમન, એમશેવાકરતીચ્યવનકેરીવહીગયાખહુદીન. ૨૩ એકસહસ્રવર
 સવીતીગયાંકરતાંમુનીનીશેવ, એકસમેઅશ્વનીકુમારઆવ્યામુનીઆશ્રમદેવ
 ૨૪ સતીયેપુત્રતેનીકરીએસાડીયાઆસન, સત્કારઅતીશેજેઘનેતેથયાદેવપ્રસ
 ન્ન. ૨૫ અરેસાધવી તું માગ્યવરજેઘચ્છાહોએઆજ, ત્યારેસતીકહેમુજપતી
 તણાદ્રગઆપીએમહારાજ. ૨૬ ત્યારેવઘદકહે ઇંદ્રેઅમારોયજ્ઞકેરોભાગ, તેખં
 ધકીધોજેરથીકરીયોઅમારોત્યાગ. ૨૭ તેઅમનેપાછોઅપાવોત્યારેચ્યવનબો
 દ્યાવાણુ, તમનેઅપાવુંયજ્ઞકેરોભાગનિસ્થેજાણુ. ૨૮ મુનીવચનલેઈવૈદેરચ્યો
 એકકુંડપુરણુવાર, ઔષધિનાંખીતેહમાંમંત્રીતર્કયોનીરધાર. પછીચ્યવનરૂપીનો
 કરગ્રહીઉઠાડીયાછેત્યાંહે, બેદેવત્રીજમુનીવળતાપ્રવેશાતેમાંહે. ૩૦ કરીસ્નાન
 બાહેરનીકળ્યાઉપકંઠઉભાતેહ, થયુંદીવ્યરૂપમુનીતણુંખટદશવરસનીદેહ.
 ૩૧ અલંકારમંડીતતરણુવયરૂપથીલાજેકામ, મુનીપત્નીજેઘઆશ્ચર્યપામીઓ
 જાખ્યાનહીશ્વામ. ૩૨ પછીસ્તુતીકીધીદેવનીત્યારેસોંપીયોભરથાર, તેવૈદની
 જલોકેગયાવરતીયોજ્યજ્યકાર. ૩૩ તેસ્ત્રીયેમુનીઆજ્ઞાથકીદ્રહમાંકર્યુંછેસ્નાન
 અદ્ભુતકાંન્તીશોભતીથઈરતીરૂપસમાન. ૩૪ પછેયોગમાયાનેખળેનીરમ્યું
 વીમાનમુનીશ, સંપન્નતેમાંભોગસર્વેઅધીકવૈભવશ. ૩૫ નિજસ્વામીનેલેઈ
 સુંદરીચઢીતેવીમાનમોઝાર, એકસસ્રદારીશેવતીશેવકતણોનહિપાર. ૩૬ પ-
 ત્નીસહીતએમઘણાદીનભોગવ્યામુનિયેભોગત્રપ્તીથયાપછેત્યાગકીધોઅભોમ-
 નમાંજેમ. ૩૭ પયોપણીતીરેસહીતપત્નીરહ્યાંકરીઆશ્રમ, તપધ્યાનનેઅનુષ્ઠાન
 કરતાઆચરેનિજધર્મ. ૩૮ એકસમેત્યાંસર્યાતીરાજઆવ્યોઆશ્રમભુપ, મનખે
 દપામ્યોકુંડજાણુજેઘરૂપીનુરૂપ. ૩૯પછેપુત્રીયેવૃત્તાંતસરવેકહ્યુંમાંડીપિતાય, તે
 સુણી હરખ્યોભુપતીલાગ્યોમુનીનેપાય. ૪૦ ત્યારે ચ્યવનકહેહોરાયજ્ઞકેરોય-
 જ્ઞતમધેરઆજ, મેંવચનઆપ્યુંદેવનેતેથાયસીધીકાજ. ૪૧ પુત્રીજમાત્રનેતેડી
 રાજઆવીયોનીજઘેર, આરંભયજ્ઞતણો કર્યોવરીયામુનીખહુપેર. ૪૨ અશ્વ-
 નીકુમારનેભાગઆપ્યોચ્યવનઋષીએત્યાંહે, મારવાઆવ્યોઈંદ્રમુનીનેવજરઅ-
 હીકરમાંહે. ૪૩ હણવાકારણુકર્યોહસ્તઉંચોથયોહાહાકાર, સ્થંભુસ્થંભબો
 દ્યામુનિસ્થંભીયોકરતેણીવાર. ૪૪ પીડાધણીથઈઈંદ્રનેસ્તવીયાતદામુનિજ
 ન, કરોક્ષમામુજઅપરાધ મારોઅનુગ્રેહસ્વામીન. ૪૫ મુનીયેકપાકરીઈંદ્રનેક
 હ્યુંઆજથીનીરધાર, અશ્વનીકુમારનેયજ્ઞકેરોભાગઆપોસાર. ૪૬ તેદિવસથી
 થયોચાલતોજેયજ્ઞકેરોભાગ, શિક્ષાકરીસુરપતીનેએવાચ્યવનઋષીમહાભાગ.
 ૪૭ આખ્યાનએમુનિચ્યવનનુજેસુષેનરનેનાર, મહાપાપથીમુકાયતેપામેપદા

રથચાર. સુમંતકહેહોશતરૂધનતેચ્યવનનુંઆવન, સુંદરસ્થળસોહામણુઆશ્ર
મછેપાવન. ૪૯ વળણ. પાવનઆશ્રમમુનીતણો, ત્યાંઆવ્યાશતરૂધનરે; ચ્ય
વનરૂપીનેપાએલાગ્યા, પામ્યાસહુદરશનરે. ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અ
શ્વમેધીકેસુમંતશતરૂધનસંવાદેચ્યવનોપાખ્યાનેદ્વીયત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૨

અધ્યાય ૪૩

રાગપરજ. ચ્યવનઋષીનેઆશ્રમખાવીઉતરીયોસહુસાથ, શતરૂધનઆવી
પાયેનમ્યાદીધીઆશિશત્યાંમુનીનાથ. ૧ પયોપણીમાંહેજ્ઞાનકરીમાગીમુનીવર
નીઆજ્ઞાય, પછેત્યાંથક્રીઅશ્વતેઆગળચાલ્યોપુડળવિરપળાય. ૨ તેઅશ્વઆ
વ્યોવાજીપુરમાંજ્યાંસુધરમીનામેણુપાળ, તેરાયરામનોભક્તહતોમાટેઆવીમ
લ્યોતતકાળ. ૩ તેણેસ્વાગતક્રીધિશતરૂધનનીસંતોષ્યોસહુસાથ; ખાનપાનખ
હુવીધીનાંઆપીપાયેનમ્યેનરનાથ. ૪ તેણેસાતસેંહસ્તીભેટકર્યાસ્વેતકાંતી
ચંદ્રસમાન, એકસહસ્રરથકંચનમણીમયઅશ્વસારથીવાન. ૫ વળીઅશ્વઉ
જ્જવળદશસહસ્રજાપ્યાંવસ્રભુપણુંભંડાર, તેએટલુઆપીનેસાથેચાલ્યોભુપ
તિતેણીવાર. ૬ ત્યાંથક્રીઆગળઅશ્વજાલ્યોપુડળયોધપળાય, એટલેએકત્યાં
પરવતદીઠીકહુતેનીશોભાય. ૭ સુવરણુરજતમણીસ્ફટીકનોમંડીતછેશત
શંગ, જેમાંધોપથાયવણાપ્રવાહજળનાગુંજેશુકપીકજંગ. ૮ અનેકવૃક્ષવિશા
ળવીરાજેવનસઘનચોપાસ, અપ્સરાસહિતદેવત્યાંઆવીકરતાવીવીધવીલાસ.
૯ પાસેગંગાનાતરંગઉછળેઉજ્જવળકરપુરવંત, પ્રતીખિંબપડેમાંહેપરવતનુ તે
નીરચનાથાયઅનંત. ૧૦ વળીચારેપાસેભોમરૂપાનીઝળકેતેજઅપાર, એવી
શોભાજેઘશતરૂધનપુછેસુમંતનેતેણીહાર. ૧૧ અરેમીત્રઆગીરીવીચીત્રછેએ
નોશોમહીમાય, એવાંવચનસુણીનેસુમતીએલ્યોસાંભળોકહુઅભિપ્રાય. ૧૨
નીજગીરીએનુંનામજકહીચેસ્ફટીકનોચોપાસ, શ્રીપુરૂષોત્તમસાક્ષાતસદાએ
માંરહ્યાકરીનેવાસ. ૧૩ અહિસરવેદેવનીત્યેઆવેછેપુજવાશ્રીભગવાન, એપર
વતનુંદરશનનવપામેજેહોયેઅધમઅવવાન. ૧૪ જેવિષ્ણુભક્તીથીવીમુખહો
યનિજધર્મરહીતજેજન, નીલતેલજૂતજાક્ષમધુકરેવીઠ્યજેકંચન. ૧૫ મદપા
નીનેપરત્રીયલંપટપરનિંદકમતવાદી, સજ્જનવંચકમધુરવસ્તુકરેભક્ષણુરસ
નાસ્વાદી. ૧૬ પમાડેદુખપતીસાધવીસ્રીનેભુકન્યાવીઠ્યકરતા, વીશ્વાસઘાત
કરેપંકતીભેદગોદ્રીજનીવૃત્તીહરતા. ૧૭ ગ્રહણુસંધીમાંભોજનમૈશુનક્ષારકરા
વેજેહ, એવાપાવીપ્રાણીનીજગીરીસ્વપનેનવદેખેતેહ. ૧૮ મહાપુણ્યવાનપ્રા
ણીતેપામેપરંવતનુંદરશન, એપુરૂષોત્તમનુક્ષેત્રજકહિયેમુકતીતણુભોવન, ની
ત્યેઆવતાસ્વરગનીવાશીકરવાપ્રભુઅરચન, ધુપદીપનૈવેદ્યારતીકરતાનીર
મખમન. ૨૦ એપ્રભુનોમહાપ્રસાદમળેજનઅશનકરેજોડાય, તેપ્રાણીનિસ્થેય

રમપદપામેરૂપચતુરભુજહોય. ૨૧ સુમંતકહેસુણોશતરૂઘનએવોપ્રસાદનોમ
હીમાય, તેતણુદષ્ટાંતકહુએકઘટીહાસનીકથાય. ૨૨ વળણુ કહુકથાએકઘટી
હાસની, તેસુણોશતરૂઘનરે; શેષકહેવાછાયણુકધીને, ગીરીમહીમાપાવનરે.
૨૩ ઘટીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાદમીક્રીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંટેઅશ્વમેધીકેની
ળગીરીદર્શનોનામત્રેચત્વારીસોઅધ્યાય. ૪૩

અધ્યાય ૪૪

દોહા. વાછાયણુનેશેષકહે, સુણીયેહોમુનીજન, શતરૂઘનનેસુમતીકહે,
ગીરીમહીમાપાવન. ૧ રાગબીલાવર. કંચનપુરએકનગ્રવિશાળ, રાજકરેર
ત્ત્રીવભુપાળ; વીશાળાક્ષીએતુરણીનુંનામ, શોભેરૂપેજેવાંરતીનેકામ. ૧
તેપુરમાંનહીવ્યાધિનેરોગ, ઘણાદિનવીત્યાભોગવતાંભોગ; આવ્યોતેનેવૃદ્ધપણુ
વૈરાગ, ઉતર્યોવિષેપરથીઅનુરાગ. ૨ રાણીશુભોદયોતેરાયવચન, હવેભોગરૂપે
નહીમારેમન; આયુષવૃથાગયુંઆંપણુ, હવેસાધનકરીયેમોક્ષજતણુ. ૩ રાયરા
ણીએમકરેવીચાર, એટલેઆવ્યોએકતાપસદ્ધાર; રાયેકર્યુંતેનુંપુજ, નકરજેડી
બોદયોતેશુવચન. ૪ મોક્ષપામવાનેમાહારાજ, કઠપાવનકરીતીરથખતાવોઆ
જ; ત્યારેતપસ્વીકહેસુણુરાય, પૃથવીમાંતીરથઘણુંકહેવાય. ૫ પણનીળગીરી
પુરૂષોત્તમધામ, આપેધરમઅર્થમોક્ષનેકામ; ગંગાસાગરનોસંગમત્યાંહે, પાશેગ
હ્રદીવીષ્ણુતેમાંહે. ૬ તેસ્વતસીદ્ધઅરચાભગવાન, બ્રહ્મપ્રતીષ્ઠાતમુરતીજ્ઞાન;
જેશાલીગ્રામનીપુજકરે, તેજનભવસાગરનેતરે. ૭ એનીળગીરીછેતેનીપાસ,
પામેમોક્ષકરેજેવાસ; એગીરીનોમહીમાછેઘણુ, સુણોદષ્ટાંતકહુતેતણુ. ૮ પુર
વેશીરાતપ્રથુકએતુનામ, કરતોતેજીવહીંશાનુંકામ; એકશમેચઢયોગીરીનેશી
શ, વીષ્ણુપ્રસાદમળ્યોતેદીશ. ૯ ભક્ષણુકરતાંછુટીદેહ, થયોચતુરભુજતતક્ષ
ણુતેહ; બેશીવીમાનગયોઅપવર્ગ, દેવનાંદુઢલીવાગ્યાંસ્વર્ગ. ૧૦ તેમાટેત્યાં
જઆભુપ, જુવોજઘપુરૂષોત્તમરૂપ; એવાંતાપશકેરાંસુણીવચન, રાણીશહી
તઆવ્યોરાજન. ૧૧ ગંડકીગંગામાંકર્યુંસ્નાન, પુજ્યામુનીવરકરીશનમાન;
પછીનીળગીરીચઢીયોભુપાળ, પ્રભુદરશનપામ્યાતતકાળ. ૧૨ વિષ્ણુનેવૈદ્યનો
ક્રીધોઅહાર, કુટુંબશહીતપામ્યોઉધાર; કહોશુમંતહોશતરૂઘન, એવોછેનીળ
ગિરિપાવન. દોહા પાવનછેપરવતસદા, જ્યાંપુરૂષોત્તમનોવાશ; પાપીદેએનહી
કદા, પ્રાણીપુન્યપ્રકાંશ, આતાજનસર્વેસુણોકહુએક એનોમર્મએનીજાયળવા
શીપ્રભુ, પુરૂષોત્તમપરીબ્રહ્મ. ૧૫ એપ્રભુપ્રીતેપધારીયા, દેશઉડીશામાંહે; ઈંદ્રદુમ
નએકભુપતીલાવ્યાપ્રભુનેત્યાંહે. ૧૬ જગન્નાથજેનેકહે, નામશકળશસાર
મહાપ્રસાદમાંભેદનહી, વરણાવરણવીચાર ૧૭ એનીજાયળવાસીપ્રભુ, જ
ગન્નાથજુગદીશ; દરશનકરતાંદુખટજે, પાપજાયતેદીશ. ૧૮ સુમતેશતરૂઘનપ્ર

તેકથાકહીતેણીવારતેશુણીપછીઆગળઆલીયા, કરીપરવતનેનમસ્કાર. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશરીપુરસોતમપ્રશાદમહીમાવર્ણનના મન્યતુશ્વત્વારીસોડધ્યાય.

અધ્યાય ૪૫.

રાગઆશાવરી. નીળગિરીથીઅસ્વજઆદ્યોપુઙ્ગયોધપળાય, ચઠાંકના મેનઅમાંઆવ્યોત્યાંછેસુધરમીરાય. ૧ દમનપુત્રતેરાયતણોતેણેખાંધ્યોયજ્ઞતોખા ૨, પછીતેનીસાથેવળુયુદ્ધથયુંકહેતાંઅંથપામેવિસ્તાર. ૨ શતરૂઢનેતેરાયનેજી ત્યોછોડાવ્યોકેકાણ, નિજસૈન્યલેઈપસાથેઆદ્યોઅશ્વરક્ષાનેજાણ. ૩ ત્યાંથ ક્રીતેજપુરમાંઆવ્યોયજ્ઞતુરીતતકાળ, મહારમ્યનગરછેકનકમણીમયસત્યવંત ભુપાળ. ૪ એકવિશાળમહિરદેવીતણુછેકામીજેનુંનામ, તેસરવકામનાપુરણ કરવારહીછેતેણેકામ. ૫ સ્થાભરાયનામેએપુરમાંકરતોપુરવેરાજ, તેનેસંતાનકાં ઇઉદ્દેથયુંનહિમાટેચિંતાકરેમહારાજ. ૬ ત્યારેએકસમેજખાલીઋષિતેઆવ્યા રાયનેધેર, આતીથ્યપુજનખહુવિધક્રીધુંકહીસઉદુખનીપેર. ૭ પછીજખાલી ઋષિયેવિધિયુકતેકરીગોપુજવીત્યાંહે, ત્યારેસત્યવાનતેનેપુત્રથયોનૃપહરખ્યોધ ણુમનમાંહે. ૮ તેપુત્રમહાધરમીષ્ટથયોલાગ્યોકરવાપુરનુંરાજ, વિષ્ણુભક્તિપ રાયણુપોતેકરેપરમારથકાજ. ૯ તેપુરપાસેઅશ્વજઆવ્યોઅનુચરેદીઠાત્યાંહે, તેણેજાણકર્યુંજઈભુપતિનેત્યારેહરખ્યોધણુમનમાંહે. ૧૦ પછીશતરૂઢનનીસા મેગયોતેસભાસહિતરાજન, સ્વાગતકરીનેતેડીલાવ્યાસઉનેકરાવ્યુંભોજન. ૧૧ તેરાયેસરવેઅરપણક્રીધુંરાજ્યદ્રવ્યભંડાર, પછીનિજસૈન્યાલેઈસાથેઆદ્યોરા ખવાયજ્ઞતોખાર. ૧૨ હવેત્યાંથક્રીઅશ્વતેઆગળઆદ્યોઆવ્યુંમહાએકવન, પ ણુશ્રોતાજનસુણોએકચિતેત્યાંથયુંમોટુંવીધન. ૧૩ છેરાવણનોસખાવિદ્યુતમા ણીનેઉગ્રહંતએત્રુંનામ, તેખન્યોવીરેજતાંહયદીઠારહેતાતેણેકામ. ૧૪ તેણેઓ ચીંતુઅધકારકરીનેક્રીધુંહયનુંહરણ, તેઆકાશમારગલેઈનેઆદ્યોનાગણીલી તીમરણ. ૧૫ ત્યારેતેસમેહાહાકારજવરત્યોભયપામ્યાધણુમન, તેઅધકારમાં કાંઈનવસુજેઅકળાયાસઉજન. ૧૬ પછીભરથપુત્રપુષ્કળજીતેણેમુકયુરવીનું ખાણ, ત્યારેથયોપ્રકાશટલ્યુંઆવર્ણઉદીપ્તદિશાનિરવાણ. ૧૭ ત્યારેકરવાલા ગ્યાશોધઅશ્વનીદીઠોજતાંઆકાશ, એત્રુંદેખીતદામારૂતસુતકુધેકોધકરીનેતાસ ૧૮ તેવિદ્યુતમાળીસાથેક્રીધુંહનુમતેવળુયુદ્ધ, તોયેદુષ્ટનપરાજયપામ્યોપછીવિ ચારીબુદ્ધ. ૧૯વામકરેકરીઝડપમારીઅશ્વઝાદ્યોકરીરીશ, દક્ષિણહસ્તેકોધક રીનેઉડાડ્યુંઅસુરનુશીશ. ૨૦ પછીપુષ્કળજીએઉગ્રહંતનમાર્યોમુકિનેખાણ, ખ ન્યોદુષ્ટનેહણીલાવ્યાયજ્ઞતણોકેકાણ ૨૧ દેવેપુષ્પનીવ્રષ્ટીકરીનેવખાણ્યાધણુતે ણીવાર, શત્રુસુદનમનઆનંદપામ્યાવરત્યોજયજયકાર. ૨૨ સોરઠા વરત્યો

જયજયકાર, પછીઅશ્વત્થાથીપાછોવલ્યોદક્ષિણપથમોઝાર, ચાલ્યાજેદ્દાસઉ
મળી. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધી
કેવિદ્યુતમાળીઉગ્રદંતયોર્મરણનામપંચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૫

અધ્યાય ૪૬.

રાગધન્યાશ્રી. દક્ષિણપથેવળીયોતોખારજી, પુઝળચાલ્યુંસૈન્યઅપારજી; ૨
ક્ષાકરતામહાસુરવીરજી, અશ્વતેઆવ્યોરેવાનીતીરજી. ૧ ઢાળ. રેવાતણાઉપ
કંઠઉપરઆવ્યોયજ્ઞતોખાર, મહાદિવ્યવનરળીયામણુશોભાતણોનહિપાર. ૧
ત્યાંરમ્યઆશ્રમછેવણાંમુનિવૃંદામોઝામ, તેમંધ્યઆશ્રમએકતેમોટોદીશીયેઅ
લીરામ. ૩ શતરૂઢનને વળીસુમંતને પુછ્યુંતેણીવાર, અરેવીરકહોકોણુમુનિ
મોટારહેઆણેઝાર. ૪ સુમતીકહેહો શતરૂઢનમનશીળ મુનિમહાનંત, આ
રણ્યમુનિજ્ઞાનીમહાવીતલકિતવંત. ૫ એવુંસુણીતદાશતરૂઢનેકર્યોતેવનમાંવિ
શ્રામ, ત્યાંસૈન્યસરવેડિતારયુંશંકરીત્રઙઅલીરામ. ૬ પછેરાજમંડળલેધનેચાલી
યાશતરૂઢન, આરણ્યનેઆશ્રમઆવ્યાકરવામુનિદરશન. ૭ સહુરાયનમીયામુ
નિનેત્યારેકર્યોધણોસતકાર, પછેમધુરવચનેમાનદેધણેસાડીયાતેણીવાર. ૮ ત્યા
રેવિપ્રવરકહેઅરેવીરોકોણુછોતમોઆજ, શેઅરથેતમેનીકળ્યાતેકહોમુનેમહા
રાજ. ૯ શતરૂઢનેવૃત્તાંતસરવેયજ્ઞકેરૂંજેહ, આરણ્યમુનિનેસરવસુણતાંકહ્યુંમાં
ડીતેહ. ૧૦ તેસુણીહશાઆરણ્યમુનિવળીથયાગદગદપ્રેમ, પછેશતરૂઢનશુભો
લીયામુનિવચનમંગળક્ષેમ. ૧૧ અરેશતરૂઢનસાવધાનથઈનેસુણોકહુંતેઆંહે
લોમસમુનિઆવ્યાતાપુરવેમારાઆશ્રમમાંહે. ૧૨આતીથ્યપુજનમેંકર્યુંબેસા
ડીયાઆસન, પછેવિનયકરીલોમશપ્રતિમેપુછ્યુંપ્રરનવચન. ૧૩ મહારાજમૃત્યુ
લોકમાંધરીજન્મમનુષ્યદેહ, કહ્યાણુકેમથાયેજીવનુંમુનેકહોકારણતેહ. ૧૪
લોમશમુનિતવબોલીયામુજસાથમધુરવચન, ભગવાનનીલકિતવીનાનથીબી
જુસાધનઅન્ય. ૧૫જેપુરણુબ્રહ્મઅખંડવ્યાપકઅંતરજમીરામ, નિયંતામાયાત
ણાલકિતનાપુરણકામ. ૧૬ ઉદભવસ્થિતિલયશ્રષ્ટીનાજીવનાજીવનપ્રાણ, ઇશ્વ
રતણાઇશ્વરછોવેદજેનીરવાણ. ૧૭ જેબ્રહ્માદીદેવનાસ્વામીકોટીબ્રહ્માંડનારાય,
જેનીકટાક્ષેકાળકપેલોકપતીસમુદાય. ૧૮ એવાપ્રભુનેશેવીયેનીત્યસ્મરણુકરી
નામ, ચરીત્રસુણીયેગાનકરીયેઅરપીયેમનકામ. ૧૯ લજીયેસદાભગવાનને
આશકતીયેઅનુદીન, નીત્યધ્યાનધરીયેહરીતણુઅરપીયેતનમનધન. ૨૦એ
કાંતલકિતથકીજેવાહરીથાયપ્રસનએસમાનથાયેલાભએવુંનથીસાધનઅન્ય.
૨૧ સર્વત્રવ્યાપકછે પ્રભુચરઅચરમાંનીરધાર, તોયલકતઅરથેધરમસ્થાપન
ધરેછેઅવતાર. ૨૨જુગોજુગમાંજન્મહરીનાચરીત્રનીરમળકર્મ, તેશ્રવણકીરત
નથકીપ્રાણીથાયેપાવનપર્મ. ૨૩ હવડાંતેપ્રગટયાછેપ્રભુશ્રીરામપુરણુબ્રહ્મ, સા

ક્ષાતલક્ષ્મીસહીતપોતેનજળેકોમર્મ. ૨૪ ઘણાદુષ્ટપ્રગટયાપૃથ્વીમાંપીડયાબ્રા
હ્મણદેવ, તેણેધરમનુંછેદનકર્યુંઘણુંપાપપ્રગટયુંએવ. ૨૫ ત્યારેઅવતર્યાપોતેભુ
હરવાતેભુમીભાર, કાકુસ્થકુળમાંરાયદશરથઅયોદ્ધાપુરસાર. ૨૬ માતાકૌશલ્લાથ
ક્રીથયાપ્રગટપોતેરામ, સુમીત્રાથીથયાલક્ષ્મણશેષપુરણકામ. ૨૭ કેટલેક્રીબેવિર
પ્રગટયાભરથશતરૂઢન, એમપુત્રત્યારેપ્રગટીયાચતુર્વ્યહપાવન. ૨૮ તેણેબાળલી
લાખહુકરીપછેથયાતરૂણક્રીશોર, ઉપવીતપહેર્યાંભણ્યાવિધાયતુરનાચીતચોર.
૨૯ પછેવિશ્વામિત્રનીયજ્ઞરક્ષામરીજુગલવન, લોમશકેહેઆરણ્યમુનિતેકથાક
હુપાવન. ૩૦ વળણ. પાવનરામચરિત્રસરવે, કહુસંક્ષેપેસમુદાયરે; આરણ્ય
મુનિકહેશતરૂઢનને, સુણેછેસરવસભાયરે. ૩૧ ઇતિશ્રી રામચરિત્રેઉત્તરકાંડે
અશ્વમેધીકેશતરૂઢનારણ્યસંવાદે લોમશકતરામાયણેષડચત્વારીશોધ્યાય. ૪૬

અધ્યાય. ૪૭

રાગધન્યાશ્રી. ઋષીવાત્સાયણનેકહેછેશેષજી, લોમસબોલ્યાસુણોહોમુને
શજી; વિશ્વામિત્રેજનચારધુરાયજી, યક્ષતાણીકરવારક્ષાયજી. ૧ ઢાળ રક્ષાકરવા
યજ્ઞનીચાલ્યારામલક્ષ્મણવીર, કરશરઅમોધનીખંડકટી કોડંડધરણ્ધીર.
૨ ત્યાંમાર્યા સુબાહુતાડીકાકરીયજ્ઞનીરક્ષાય, પછીરામલક્ષ્મણસહીતકૌશી
કજનકપુરમાંજય. ૩ શિવતણુંત્રંખકતોડયું રામેસ્વયંવરમાંહે, તેલક્ષ્મી
શીતાજનકપુત્રીવચ્યાપોતેતાંહે, ૪ પંદરવરસનારામજીખટવરસનાંશીતાય,તે
સમેપરણીઆવીયાપુરઅયોદ્ધારધુરાય. ૫ પછેવરશદ્વાદસકરીલીલાશ્રીસહીત
ભગવાન, ત્યારેઅપરમાતેમાગ્યુરાયનીપાસવચન. ૬ તેપિતુવચનપાળવામાંટે
ચાલ્યાપુરણકામ, શીતાલક્ષ્મણસંગલેઈનેવશ્યાવનમાંરામ. ૭ વરસચતુર
દશવનરહેવા પણકર્યુંતેદીશ, ત્યારેઅષ્ટાદશવરસનાશીતારામસતાવીસ. ૮
દ્વાદસવરસપુરણથતાં આઠ્યાંપંચવટીમોઝાર, તેરમેવરસેસુર્પનખાનેવિરૂપક
રીનીરધાર ૯ મારીચનેમ્રગકરીરાવણઆવીયોતેકામ, તેમાયામ્રગનેહણ્યોપો
તે રામપુરણકામ. ૧૦ માવમાસેકળ્ણઅષ્ટમી સુરજઆઠ્યોશીશ, શ્રીજન
ક્રીનુંહરણ્ધીધુરાવણેતેદીશ. ૧૧ મારગેજતાંજટાયુદ્ધકર્યુંરાવણસાથ, તેનેહ
ણીસીતાલેઈપુરમાંગયોલંકાનાથ. ૧૨ પછીરામલક્ષ્મણશોધકરતાઆવીયાર
શીમુખ, ત્યાંવળીવાત્તરમારીયોસુગ્રીવનેઆપ્યુસુખ. ૧૩ રાજસોંપ્યુસુગ્રીવ
નેરહાકેટલાદીનત્યાંહે, પછેસુધીલેવામોકલ્યાખળીયાકપીભુમાંહે. ૧૪ માર્ગ
શીરસુદીદસમીયેમળ્યાસંપાતીહનુમંત, એકાદશીયેસમુદ્રઓળંગ્યોમારૂતસુ
તખળવંત. ૧૫ તેરાત્રીયેસોંધ્યુંનગરનવજડીજનકનીબાળ, પછીઅસોકવન
માંઆવીયાદ્વાદશીપ્રાતઃકાળ. ૧૬ મુદ્રિકાઆપીરામનીકહ્યોસીતાનેસંદેહ,અ
શોકવનઉજડીયુહણ્યાઅસુરમહાખળવેશ. ૧૭ અક્ષેકુમારનેમારીયોઆઠ્યો

ઇંદ્રજીતબળવંત, ચતુર્દશીયેખાંધીયાશ્રદ્ધપ્રાસથીહનુમંત. ૧૭ પુનમેલંકાપ્ર
 બળીફરીકુધાપવનકુમાર, માર્ગશીરઙ્ગણુપ્રતિપદાદીનઆવ્યાસાગરપાર. ૧૯
 મધુવનઉબડયુપટ્ટીએમદ્યાસપ્તમીશ્રીરામ, વૃત્તાંતસહુમાંડીકહ્યુંકપીચેકર્યું
 બેકામ. ૨૦ પ્રયાણક્રીધુનંવમીચેકપીસૈન્યશુરધુવીર, તેસાતદિવસેઆવીયાશ્રીરા
 મસાગરતીર. ૨૧ વિશ્રામકરીનેત્યાંરદ્યાકપીસૈન્યહામોહામ, પૌષશુદ્ધચતુરથીને
 દીનમળ્યાવિલીપણનેરામ ૨૨ યુકતીખતાવીરામનેઉતરવાસિંધુપાર; આસન
 વાળીચારદીનત્યાંખેહજુગદ્ધાર. ૨૩ પછેનવમીએમળયોજળનીધીતેણેપુ
 જ્યાશ્રીરધુનાથ; શુદ્ધદશમીયેખાંધવામાંડીપાજ્યમળીકપીસાથ. ૨૪ ત્રયોદશીએ
 પુરણથઈકુચકર્યુંશ્રીરધુરાય, ચતુર્દશીએચાલીયાઆવ્યાસુવેલુદ્ધિતીયાચ. ૨૫ વી
 શ્રામકરીનેત્યાંરદ્યાસૈન્યસહીતરણધીર અષ્ટમીનેદીનઆવીયાજે શુકશારણખે
 વીર. ૨૬ પછીપૌષવદ્ધાદશીનોદીનથયોજેણીવાર; હાજરીલીધીકપીદળનીપો
 તેસુરજકુમાર. ૨૭ ત્રયોદશીથીત્રણદિનકરીરાવણેસિદ્ધસૈન્યાયમાધશુદ્ધપ્રતિપદા
 અંગદવટ્ટીકરવાજ્ય. ૨૮ પછીબીજીથીઅષ્ટમીલગીવઢયાવાત્તરરાક્ષસગર્વનાગ
 પાસેનવમીયેઇંદ્રજીતેખાંધ્યાસર્વ. ૨૯ ત્યારેગરૂઆવ્યાદશમિયેથયાંમુકતબંધન
 શુર, એકાદશીએયુદ્ધકર્યુંજેમધુકેતુઅસુર. ૩૦ દ્વાદશીયેમુરછિતકર્યારાક્ષસેસ
 હુનેત્યાંહે, ત્રયોદશીસાવધાનથઈયુદ્ધકર્યુંમાંહે. ૩૧ ચતુર્દશીથિપ્રતિપદાલગીથયુ
 યુદ્ધમહાધોર, પછિનિળકપિયેમારિયોજેધુમ્રકેતનજેર. ૩૨ બીજીથીતેચતુરથી
 લગીથયોરામરાવણસંગ્રામ, રાવણપરાભવપામીયોતેનાઠોમુક્રીમામ. ૩૩ પછેકું
 ભકરણનેઉડાડ્યોતેઆવીયોરણમાંહે, ચતુર્દશીલગીયુદ્ધકર્યુંપછીરામેમાર્યોત્યાં
 હે. ૩૪ અમાસેપામ્યોશોકરાવણબંધરહ્યુંતવયુદ્ધ, કાલ્કગુણસુદ્ધપ્રતિપદાએચઢયો
 ઇંદ્રજીતવિરૂધ. ૩૫ તેચતુરથિલગીવઢયોવળતાઆવ્યારાક્ષસપંચ, તેપુનમસુ
 ધીયુદ્ધકરી પછીમરણપામ્યાસંચ. ૩૬ કાલગણુવદિપ્રતિપદાએઇંદ્રજીતેકર્યોસંગ્રામ,
 શહુસૈન્યનેવાયલકર્યુંતેણેજીતીયાશ્રીરામ. ૩૭ ઔપધિકરતાંપાંચદિનવિત્યારહ્યું
 યુદ્ધબંધ, પછેલક્ષ્મણેઇંદ્રજીતસાથેકર્યોમોટોદ્વંદ. ૩૮ અષ્ટમિશીત્રયોદશીલગીતેવ
 ઢયાકરિનેરિસ, લક્ષ્મણેમાર્યોઇંદ્રજીતદુખીયોથયોદશશીશ, ૩૯ સહગવનકરીયુ
 સુલોચનાપડ્યોતેદીવસસંગ્રામ, પછીરાવણચઢીયોયુદ્ધકરવાઉભાસનમુખરામ
 ૪૦ ચૈત્રશુધીઅષ્ટમીલગીયુદ્ધકર્યું મહારણુરંગ; પછીનવમીયેરાવણેમારીશકિત
 લક્ષ્મણઅંગ. ૪૧ દશમીયેલાવ્યાદ્રોણાચળહનુમંતજીતેણીવાર, રહ્યુંબંધયુદ્ધતે
 દિવસઉડ્યાસુમિત્રનિરધાર. ૪૨ એકાદશીયેમોકલ્યોમાતલીઘંદ્રેત્યાંહે, રથરા
 ખીનમિયોચરણખેડારધુપતિતેમાંહે. ૪૩ પછીદશાનનસાથેકર્યોપ્રભુએમહાસંગ્રા
 મ, ચૈત્રવદીચાદશેમાર્યોરાવણનેશ્રીરામ. ૪૪ પુષ્પવૃષ્ટિકરીદેવેથયોજ્યજ્યકા
 ર, એમવિજયપામ્યાહણીનેપૌલસ્તનોપરિવાર. ૪૫ મહાશુદ્ધિદિતિયાનેદીનેક

યૌ યુદ્ધઆરંભત્યાંહે, તેચૈત્રવદીચઉદશેપુરણસત્યાશિનિદમાંહે. ૪૬ તેમાંહે પં
દરદિવસપડીયાશોકમાટેજેહ, બોહેતેરદિવસખરેખરેયુદ્ધથયુનિશ્ચેએહ. ૪૭
હવેચૈત્રેકરીઅમાસેકર્યોરાવણનેસંસ્કાર, તેનિદાહક્રિયાઉત્તરક્રિયાતેકરાવીબુ
ગદાધાર. ૪૮ વૈશાખસુદિદ્વિતિયાદિનેવિભિષણનેઆપ્યુરાજ, અક્ષેતૃતિયાજ
નકિનેમળ્યાશ્રિમહારજ. ૪૯ ચતુરથિએચઢયા પ્રભુખેડાતેપુષ્પવિમાન, સિ
તાસહમણુકપિદળવિભિષણસહિતભગવાન. ૫૦ ભારદ્વાજને આશ્રમરહ્યા પં
ચમીપુરણકામ, પછીએનંદીગ્રામમાંભરથનેમળીયારામ. ૫૧ સપ્તમીઆબ્યાઅ
વધપુરમાંરામખેડારાજ, વરસચતુર્દશથયાપુરણ સિધ્યાંસરવેકાજ. પરજ્યારેરાવ
ણેહરણકર્યુંતદારહયોસીતારામવિયોગ, તેચઉદમાસનેદિનએકાદશથયાફરીસં
જોગ. ૫૩ તેત્રિસવરસનાંજનકીખહેતાળીસવરશેરામ, ત્યારેઅવધપુરમાંરાજકર
વાખેડાપુરણકામ. ૫૪ વરસએકાદશસહસ્રસુધીરાજકરંમહાભાગ, એકરજનાદુ
રવચનથીકર્યોજનકીનોત્યાગ. ૫૫ પછીઅગસ્તનાઉપદેશથીકર્યોયજ્ઞશ્રીરધુ-
નાથ, એમરામચરિત્રકહ્યાંસઉલોમશેમારીસાથ. ૫૬ એગાતાંસુણુતાશિખતાંમ
હાપતિતપાવનથાય, કરેકૃપાશ્રીરધુવીરઅતેચરણશરણપરાય; ૫૭ લોમશેરા-
માયણુકહીએવિશદપુનિતચરિત્ર, તેશતરૂધન મેંકહ્યુંતમનેરશિકપુન્યપવિત્ર.
૫૮ મેંમળવામાટેરામનેરાખ્યુછેઆતન, કંઈકેરાવાળ્યોકાળપાછોકરૂનિતભજન
૫૯ હવેઅવધપુરમાંજઈશિહુંકરવાપ્રભુદરશન, રધુપતિસાન્નિધ્યનિશચેહવંમુ
ક્રીશ માફતન ૬૦ એમશતરૂધનનેકહીકથાઆરણ્યમુનિયેત્યાંહે, તેસુણીનેઆ
શ્ચર્યપામ્યાહરખિયામનમાહે. ૬૧ હવેઆતાજનસહુસાંભળોરધુપતિચરિત્ર અ
પાર, ધરમસ્થાપનભક્તકારણુજીગોજીગઅવતાર. ૬૨ માટેસદેહકોકરશેનહિ
આતાવિવેકીજન, ભાવેકરીનેરામનાગુણસુણીધરજેમન. ૬૩ આટલાગુણછેરામ
નાકરેમાપસંખ્યાજેહ, તેઅદ્યપબુદ્ધિજાણવા જોવરેમનસંદેહ. ૬૪ ભુમિરજકણ
ગગનતારામેઘખિંદુપ્રમાણ, બુધવાનતેગણનાકરેહરિગુણઅપરમીતજાણ. ૬૫
તેમાટેજનઆજસતજીકરોહરિકથામૃતપાન, ત્રયતાપવામેઅભય પામેમળેશ્રી
ભગવાન. ૬૬ ઇતિશ્રીપદ્મપુરાણમાંપાતાળખડેકહેવાય, રામાઅશ્વમેઘમાંવ
રણબ્યાછત્રીસમોઅધ્યાય. ૬૭ વાત્સાયણમુનિપ્રતેકહ્યુંશેષેકરીવિસ્તાર, તેશ
તરૂધનનેનિ વેહ્યુંઆરણ્યમુનિસાર. ૬૮ વળણ. અરણ્યમુનિએશતરૂધનને, ક
હ્યુંરામચરિત્રરે; કહે દાસ ગિરિધર જે સુણેભાવે, તેપ્રાણીથાયપવિત્રરે. ૬૯ ઇ
તિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેઘીકેશતરૂધારન્યાસવાદેલોમસકતરામાયણે
સપ્તચત્વારીશોડધ્યાય. ૪૭

અધ્યાય ૪૮.

રાગમેવાડો. શ્રીરામચરિત્રસુણીનેશતરૂધનમનમાંથયાછેપ્રસન્નજી, આરણ્ય

મુનિપછીત્યાંથક્રીયાદ્યાકરવારામદરશનજી. ૧ અવધપુરીમાંઆવ્યાતતક્ષણ
 સરજ્યુગંગાનેતીરજી. યજ્ઞમંડપ માંદિક્ષાલેઈનેજ્યાંખેઠાશ્રીરધુવીર. ૨ મુનિવ
 રનેજોઈરધુપતીઉઠ્યાસભાસહિતતેણીવારજી, ઉત્તમઆસનપરખેસાડયાપુજન
 ક્રીધુઅપારજી. ૩ અહોભાગ્યમોટુંઆજમુજનેમળિયામાનુભાવજી, મુજનેપાવ
 નક્રીધોમુનિવરેખોદ્યાજનક્રીનાવજી. ૪ જેમોટાપુરૂષજગતમાંવિચરેલોકનુકર
 વાકદ્યાણજી, ઇચ્છારહિતઉપકારજકરતાસ્વારથનહિનિરણાણજી. ૫ તીરથ
 માંજા નકરેપ્રાણીસઉપાપમુક્રીનેજાયજી, પછીસંતચરણનાસ્પર્શથક્રીતીરથપા
 વનથાયજી. ૬ એવાપુરૂષનોસંગકરેક્ષણતેજનથાયેઅભંગજી, અપવર્ગસ્વર્ગન
 હિતેતુળનાયેજેસુખલવસતસંગજી. ૭ એમશ્રીપતિખોદ્યાશ્રીમુખવાયકસુણ
 તાંસર્વસભાયજી, વારંવારવખાણેમુનિપ્રાણણ્યદેવરધુરાયજી. ૮ પછીઆરણ્ય
 મુનિયેરામચંદ્રનુધરવામાંયુધ્યાનજી, એકદ્રષ્ટેકરીઅંગનુરૂપસુધારસપાનજી. ૯
 ઘનરયામતનમનમોહનછબીવારૂકોટીકકામજી, ચ્યારચરણતલકજસંકોમળન-
 ખમણીતેજનુધામજી. ૧૦ કળશછત્રંવજઅંકુશઆદેરેખાઅષ્ટાદશસારજી,
 ત્રીવિધિતાપપામજટાળેશરણાંગતઆધારજી. ૧૧ જનહુજધાંસકુમારકટીયેપી
 તાંખરપરીધાનજી, કટીમૃગશૃંગમેખળામણીમયનાલીગંભીરગુણવાનજી. ૧૨
 ઉદઉદારવિરાજેત્રીવક્ષીઉંમરતદયવિશાળજી, ઉતરીઅનેબ્રહ્મસુત્રમણીમુક્તાક
 ળનીમાળજી. ૧૩ સ્કંધપુષ્પજીકરીકરકોમળઆજનખાહુવિરાજેજી, કડાંસાંક-
 ળાંઅંગદમુદ્રીકાપુનરભવવીધુલાજેજી. ૧૪ કંબુકંઠઉંહતત્રીરેખાચ્યારચીબુક
 સુદેશજી, અધરખિખરદપદીકપક્તીસમમધુરહાસ્યકુડીકેશજી. ૧૫ ગળસ્થળ
 શુભતીક્ષણનાશારાજીવનેત્રવિશાળજી, અણીઆળાંઆકરણલગીમાંહેકપાર-
 ગકરણજી. ૧૬ વંકબ્રગુટીકોડંડશીજણોઠતાંતનેકંપાવેજી, કેસરીતીલકલે-
 લાટકુમકુમઅક્ષતમંધ્યસોહાવેજી. ૧૭ મકરાકતકુંડળકાનેપ્રતિબીંબપડેછેગાલ
 જી, સુધાસરોવરમાંરમતાંમાનુમદનમથનાંખાળજી. ૧૮ અતીસકુમારઅસીતક
 ચ્છવાદ્યોઆંખોડોશીરકેશજી, તેપરઝળકેમુગટમણીમયજેમધદિનેશજી. ૧૯
 મુનિમંટળવેષ્ટીખેઠામગચરમાસનભગવાંનજી, નખશીખછબીઆરણ્યમુનિયેક
 યુરામનુધ્યાનજી. ૨૦ પછીનેત્રદારેકરીનેઉતાર્યારૂદેમાંહેરધુવીરજી, ચારઘડીકાસ્થિ
 રથઘડરીયારાખીમનમાંધીરજી. ૨૧ પછીબ્રહ્મરંધ્રકાટયુમુનિવરનુનિકલ્યુતેજ
 અપારજી; શ્રીરામચંદ્રનામુખમાંપ્રવેશુવરત્યોજ્યજ્યકારજી. ૨૨ સાયુજ્યમુક્તિ
 પામ્યામુનિવરસરવેજેતાંજણજી, આરણ્યઋષિયેએણીપેરેતજીયારમનીસાનિધ્ય
 પ્રાણજી. ૨૩ તેસમેદેવનાંદુંદલીવાગ્યાંપુષ્પનીથઈવરપાયજી, સરવમુનીયેઆશી
 શઠીપ્રસન્નથયારધુરાયજી. ૨૪ એમઆરણ્યમુનિવરમુક્તિપામ્યાકૃપાકરીશ્રીરા
 મજી, એકથાસુણેતેજનપામેધરમઅર્થમોક્ષનેકામજી. ૨૫ શેષનાગકહેમુનિવાત્સા

યણુએવાદેવમેરારણ, હવેયજ્ઞતણોતુરીઆગળઆલ્યોતેનોકહુંવીસ્તારણ. ૨૬ વળણ. વિસ્તારકહુંતેમુનિઆશ્રમથી, ક્યાંગયોયજ્ઞતણો તુરી; સઉશ્રોતાજન સાવધાનથઈ, એકવારબોલોશ્રીહરી. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રસંમત વાલ્મીકી નાટકધરાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશ્રીરાકેમચંદ્રધ્યાનાતઆરણ્યરૂપીમોક્ષોનામ અષ્ટચત્વારીશોડશ્યાય. ૪૮

અધ્યાય ૪૯

દોહા. આરણ્યતણાઆશ્રમથી, આલ્યોયજ્ઞતોખાર; શતરૂઘનઆદેસહુ. પુઠળયોધઅપાર. રાગમારૂ. પુઠેઅગણીતયોદ્ધાવીર, આલ્યોજયરેવાણનીતી ર; એટલેદ્રહઆવ્યોએક, અતિઉડોનેજળછેવિશેક. ૨ તેરેવાનાદ્રહમોઝાર; પ્રવેશોતેમાંયજ્ઞતોખાર; થયોગુપ્તદેખાયનત્યાંહે, હાહાકારથયોસૈન્યમાંહે. ૩ શ તરૂસુદનેજળીવાત, ત્યારેપામ્યાધણુપરિતાપ; ચિંતાતુરથઈનેજણ, કહેવાલા ગ્યોતેસહુનેવાણ. ૪ ભાઈયોહવેકરીશુકેમ, કરોક્ષેપજડેહયજેમ; કહ્યુંએમજ્યા રેશત્રુઘન, ત્યારેસુમંતબોલ્યોવચન. ૫ ગયોઅશ્વરેવાજળમાંહે, બીજથીન વચવાયઆંહે. જળમાંપેસવાનીગતિઆજ, ત્રણજણનેછેમહારાજ. ૬ એક મોખીજહનુમંત, ત્રીજેપુષ્પકળમહાપ્રુધવંત; સુણીમંત્રીનાવચનગંભીર, થ યાતત્પરત્રણેવીર. ૭ સૈન્યસકળરહ્યુંછેખહાર, ત્રણેપેડાતેદ્રહમોઝાર; જ્યારેઉં ડાગંયાજળમાંહે, દીઠુંપુરએકરમણીકત્યાંહે. ૮ તેનીમધ્યેછેકચનમહેલ, શો ભાસ્વરગતણીત્યાંસહેલ; તેનીશીવણુવુશોભાય, જેતારચનાભુલેખહાય. ૯ મ ણીસ્થંભધણુતેમાંહે, અશ્વખાંધેલોદીઠોત્યાંહે; મહેલમાંમણીપર્યંકસાર, તેઉ પરબેડીએકનાર. ૧૦ છત્રચાંમરવીંજનથાય, ઘણીકિંકરીકરતીસેવાય; શતરૂ ઘનપુષ્કળનેમારૂતી, ત્રણવીરેદીડીતેસતી. ૧૧ જોઈ વીરમેખામ્યા તેણીવાર, કર્યોછેદેવીનેનમસ્કાર; તેછેરૂદ્રદેહાસાક્ષાત, ત્રણવીરનેપુછીવાત. ૧૨ કહોભાઈ તમારૂંનામ, કેમઆવ્યાતમોઆહમ; ત્યારેમારૂતીયેતેસ્થાન, કહ્યુંયજ્ઞતણુ વરતમાન. ૧૩ તેસુણીનેદેવીતતકાળ, ઘણુપસ્તાવાલાગીબાળ; અરેદુહ્યામે મોટાસાધ, કર્યોરામતણો અપરાધ. ૧૪ અમોઅશ્વખાંધ્યોછેએહ, લેઈજાઓ સુખેથીતેહ; એવુંકહીનેઆપ્યુએકઅસ્ત્ર, મહાઅમોધતિક્ષણશસ્ત્ર. ૧૫ વૈરી વિદારણુતેનુનામ, શતરૂઘનનેઆપ્યુતેકામ; પછી બોલીતેદેવીવચન, સુણસ- ભરથશતરૂઘન. ૧૬ આગળમણીભુપસાથયુદ્ધ, ત્યાંથશેમહામોટોવિરોધ. ૧૭ તેસમેમુકજ્યોઅસ્ત્રસાર, વીજયપામશોએકજવાર; મંત્રયુક્તખતાવી સમસ્ત, ભરથાનુજેઅહ્યુતેહસ્ત. ૧૮ માગીદેવીતણીઆજાય, અશ્વછોડીનેવીરપળાય; રેવાજળથીતેનિકળ્યાખહાર, ત્યારેવરત્યોજયજયકાર. ૧૯ મળ્યાસૈન્યનેશતરૂઘ ન, થયો હરખતેસહુનેમન ૨૦ વળણ. હરખવાધ્યોસહુવીરને, આલ્યાકરતા

જયજયકરરે; એકદેવપુરનામેનગ્રમાં; પછીઆવ્યોયજ્ઞતોખારરે. ૨૧ ઇતિશ્રી
રામચરિત્રે ઉતરકાંટે અશ્વમેધીકેરેવાયજ્ઞયાઅશ્વપ્રાપ્તીનાનએકોનપંચશત્ત
મોઅધ્યાય. ૪૯.

અધ્યાય ૫૦.

રાગસારંગ. હવેચક્રુશ્રવાકહેસુગોમુનીવરવાત્સાયણમતીધીર, તેદેવરા
જપુરકેરીરચનાશોભાવણીગલીર. ૧ મણીહેમતણામંદીરછેસર્વેસ્કાટીકરતન
જડાવ, ગગનચુખીનચતીઉંચાદીસેશીખરેકળસંવળવ. ૨ બત્રીસલક્ષણા
પુરશશકળછેધેરધેરપદ્મનીનાર, પતીવૃતાપણુપાળેત્રીયાસહુએકપત્ની નરસા
ર. ૩ પદ્મરાગમણીકેરીભુમીસ્કાટીકહેતેમાંહે, તેણેકરીપક્ષશુકલકૃષ્ણનો ભેદ
જણાયનત્યાંહે. ૪ તેપુરજોડનેમોહપામેછેદેવતાઇછેવાશ, મહાપુન્યવાનપ્રાણી
નોથાયેપુરમાંજન્મનીવાસ. ૫ હવેવીરમણીરાજતેસુધરમેરાજકરેછેત્યાંહે, સા
ક્ષાતશ્રીમહાદેવરહ્યાછેવશથઇનેધરમાંહે. ૬ વળીચારપુત્રછેબળીયારાયનેધનુર
વિધાનાધીર, તેરૂકમાંગદનેશુભાંગદનાંમેપ્રબુધનેસીધવીર. ૭ તેચારમધેરૂ
કમાંગદમોટોકામરૂપકહેવાય; તેશુંદરીયોને સંગલેઇને નીકળ્યોવનકીડાય. ૮
તેવનસધનરૂપુલ યુક્તછેબોલે કારંડવમોર; કોકીલહંસપારાવતપોપટમેનાં
બપૈયાચકોર. ૯ ખટરીતુવાસકરીનેસદારહિચાલેત્રીવીધીસમીરસધનકુંજ્ય
માંકામનિયોસુઠીડાકરતોવીર. ૧૦ નૃત્યગાંનકરીરીઝવેરંભાથઇરહ્યોછેથેઠકાર
તેવનમાંશ્રીરામચંદ્રનોઆવ્યો યજ્ઞતોખાર. ૧૧ તેદીઠાપ્રીયાયેપતીનેકહ્યું
વોઅશ્વઅનોપમરંગ; પછેપત્રવાંચીરૂકમાંગદેઝાલ્યો પામીહરખડિમંગ ૧૨ વા
છત્રવાજતેપુરમાં આવ્યોકહિપીતાનેવાત, ત્યારેભુપેતેહય બધાવ્યોતતક્ષણ
જણીશંભુનોપ્રતાપ. ૧૩ ત્યારે શીવે કહ્યુંઆ ભુપતિ એહયબાંધવોનધટેઆ
જ, જેપુરણપ્રહ્લપુરૂષોતમકહીયેશ્રીરામચંદ્રમહારાજ. ૧૪ તેમ્ભુકેરોયજ્ઞતુરી
નરપઆપીનેલાગોપાય, હુંજેનુધ્યાનધરૂનિત્યેતેછેએરધુરાય. ૧૫ એવાંવચ
નસુણીતેસદાસીવકેરાંબોલ્યોભુપતિવાણ, પુરૂષારથશુંમારૂજેઆપુપાછોયજ્ઞ
કેકાણ. ૧૬ પ્રજાપાળવીપુત્રસમીગૌપ્રાહ્મણુરક્ષાપર્મ, રણમાંસનમુખયુદ્ધજક
રવું એક્ષત્રીનોધર્મ. ૧૭ માટેકાયરથઇહવેનવમુકુંયજ્ઞતણોહયઆજ, વળીત
મસરખાસ્વામીશીરમારેચીંતાશીમહારાજ. ૧૮ એવાં વચનસુણીતેવીરમ
ણીનાંપ્રશનથયામહાદેવ, ભોળાનાથનીજલકતનીસાથેબોલ્યાવચન તતખેવ
૧૯ અરેભુપહવેઅસ્વનઆપીશકરજઇનેસંગ્રામ. તુનેરધુપતીનાંદરસનકરાવુ
તોશંકરમારનામ. ૨૦ એમપુઠથાબડી આજ્ઞાઆપીભુપનેશ્રીભગવાન, ત્યારે
ચાતુરંગદળસીદ્ધકરીરાયેવજડાવ્યાંનિશાન. ૨૧ હવેઅશ્વહર્યોતેરક્ષકેકીધું
શતરૂઢનનેજણ, ત્યારેભરથાનુજનેકોધયહયોઅલ્યાકોણેહરયોકેકાણ ૨૨ સા

ચીવાતકહીનહીકોણેચીતાતુરથયામન, એટલેઅકસ્માતત્યાંઆવ્યાનારદશ
હાતન, ૨૩ ત્યારેશતરૂઢનેપુજકરી પુછયુકહોમુજનેમુનીરાય; આઅશ્વનુહર
ણકરયુંહશેકોણેમુજનેચીતાથાય. ૨૪ ત્યારેનારદકહેસુણદશરથનંદનદેવસ
જપુરગામ, પુર્વદેવેવશાવ્યુંએ પુરવીરમણીનુપનામ. ૨૫ તેરાયશીવનોપર
મલકતછેવશકરીયામહાદેવ, તેણેપોતાનામંદીરમાંરાખ્યાકરતોનીત્યેશેવ. ૨૬
વળીચારપુત્રએભુપતીનેતેમાંરૂકમાંગદછેજેષ્ટ, અશ્વનુહરણકર્યુતેણેસહુવીરમ
ધેછેજેષ્ટ, ૨૭ એત્રુંવૃતાંતકહીનેનારદપામ્યાઅંતરધ્યાન, હવેશતરૂઢનસાવ
ધાનથયાનેવજાવ્યાંનીશાન ૨૮ વળણ. નીશાનવાગ્યાંબેવીરનાં, થયાયુ
દ્ધકરવાસાવધાનરે, સામાસામીરણસ્થંભરોખ્યા, આવ્યુશાઈન્યસમાનરે, ૨૯
ધતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેદેવરાજપુરેવીરમણીનાંઅશ્વબધનં
નામપંચાશતમોડધ્યાય. ૫૦

અધ્યાય ૫૧

રાગસામેરી. હનીહારેશતરૂઢનેસૈન્યકર્યુસાવધાન, યુદ્ધકરવાનેઉભાખળ
વાન; અનીહારેવ્યુહતણીરચનાકીધીઅપાર, બળીયાયોધરહાતેનેદ્વાર. ૧ હાળ
દ્વારવ્યુહનેજેધારાખ્યા જુકતકરીબહુપેર, ચતુરંગદળનો દુરગરચિયોવીકટ
ગતીયોફેર. ૨ એમવ્યુહતણીરચનાચીરણમાંહેશતરૂઢન, એટલેઆવ્યોસૈ
ન્યસાથેવીરમણીરાજન, ૩ સૈન્યાપતીઆગળથયોરીપુવારનામેજેહ, તેનીપુ
ઠળચારસુતરાયનાચઢીયાતેહ. ૪ રૂકમાંગદનેસુભાંગદવળીવીરસિંધપ્રબુધ,
તેકવચભાથાધરીઅંગેઆવ્યા કરવાયુદ્ધ. ૫ વળીરાયકેરોજમાત્રછેબળમી
ત્રનામેજેહ, નીજસૈન્યલેધથઈરિથારૂઢચઢયોયુદ્ધકરવાતેહ. ૬ તેનીપુઠળવીર
મણીનુપચઢયોસૈન્યઅપાર, છત્રચામ્મરથાયેબોલેબંદીજશવીસ્તાર. ૭ યુદ્ધ
થવામાંડયુંપરસ્પરબોલતામારોમાર, સિંહનાદકરતાસુરથાયેશસ્ત્રનાચળકાર
૮ આવ્યો પુષ્કળસામોરૂકમાંગદચઢીકનકરથમહાવીર, અલીમાનશુબોલવા
લાગ્યોપુરૂપવચનગંભીર. ૯ ત્યારેપુષ્કળેબહુબાણમુકયાંછેધાંતેન્રૂપતન, દશ
બાણમાર્ચાભરતસુતનેપિડામગટીતન. ૧૦ ત્યારેપુષ્કળેતવવીશીમાર્ચારાજકુવ
રનેત્યાંહે, બન્યોવીરસમાનકાવેનીપુણછેયુદ્ધમાંહે. ૧૧ જેમસડાનનનેતારકા
સુરએમવઢેબેવીર, પછીપુષ્કળેદશબાણમારયાંધરીમનમાંધીર. ૧૨ રાજપુત્ર
નોરથભંગકીધોઅસ્વમાર્ચાચાર, ધ્વજડંડછેદીહણ્યોસુતપડ્યોપૃથ્વીરાજકુ
માર. ૧૩ ત્યારેબીજેરથરૂકમાંગદબેઠોબોલ્યોકોધવચન, હવેજેજેપ્રાકમમારુતુ
ભરતકેરાતન. ૧૪ એત્રુંકહીબ્રામ્યકાસ્ટ્રમુકયુરાજકુવરેત્યાંહે, પુષ્કળતણે
રથએકયોજનઉડાડ્યોનભમાંહે ૧૫ પૃથ્વીપડ્યોપછીબ્રમણકરવાલાગીયો
ધણુતેહ, ધણુચત્તકરીનેસારથીચેસ્થીરકરયોરથએહ. ૧૬ પછીસનમુખઆ

વીપુષ્કળેપવનાશ્ચમુકયુતાસ, તેણે૩૬માંગદનોરથઉડાડ્યો ભમ્યોધણુઆકા
શ. ૧૭ તેગયોરવીમંડળલગીત્યાંલાગ્યુ તેજઅપારથયોદ્ધરથહયસારથીતાપે
કરીતેણીવાર. ૧૮ પછીસર્વસંકટહરણહરનુકર્યુંસ્મરણકુમાર, શિવનીઠપાચેઆ
વીપાછેપડયોપ્રથવીમોઝાર. ૧૯ તે૩૬માંગદમુરછીતથયોપડયોવીકળથઈનેત્યાં
હે, ત્યારેહોહોહાકારવરત્યોરાયસૈન્યામાંહે. ૨૦ તેજેઈકોપ્યોવીરમણ્ણીન્ડપઆ
વ્યોતેણેહાર, ક્રોધેકરીનેગાળ્યોત્યારેધરાક પીઅપાર. ૨૧ પછીરાયેઆવીપુષ્કળ
શુકરવામાંડયોસગ્રામ, તેભુપકેર્યુદ્ધજેઈમહારથીમુકેમામ. ૨૨ ત્યારેપાસેમુકેતો
રાઘવીખાણુઅપાર, સૈન્યાસમુદ્રમાંએકલોજેઈધાયાપવનકુમાર. ૨૩ પ્રચંડપરવ
તપ્રાયતનતોમારગ્રહ્યુંછેપાણુ, એવામારૂતીનેજેઈનેપછીગોદ્યોપુષ્કળવાણુ, ૨૪
હેમહાપુરૂષતમેશુકરવાઆવ્યાઅહીક પીરાય, એભુપનાશાભારછેહવડાંકરૂશિ
ક્ષાય. ૨૫ હનુમંતકહેહોવીરસુણુએભુપખળિયોએવ. દાનેસ્વરીમહાસુરછેએને
સાહેશ્રીમહાદેવ ૨૬ એવાંવચનસુણીહનુમંતનાંધાંયોખીજેરાજકુમાર, મહાવીર
શુવીરસિધેકરવામાંડયુદ્ધઅપાર. ૨૭ વળીશુભાંગદનીસાથવઢતોલકમીનિધીખ
ળપુર, પ્રબુધપુત્રનીસાથેવળત્યોસુમદક પીવરશુર. ૨૮ વીરમણ્ણીશુવઢેપુષ્કળથ
યોત્યાંસગ્રામખળવંતશુરાચતુરપુરાનમુકેકોઠામ. ૨૯ ભારથાત્મજેદશખાણુમા
ર્યોરાયનારૂદેમાંહે, ત્યારેરાજયેશરત્રૈણમુકયાક્રોધકરીનેત્યાંહે૩૦ પુષ્કળતણુલેલા
ટવેંધુઆલીરૂધીરનીધાર, રથભંગક્રીધોરાઘવીનોઅશ્વમાર્યાચાર. ૩૧ ત્યારેખીજે
રથકાંતીપતીબેઠોધરીમનરીશપછીકવચટોપધનુપન્ડપનુછેદીયુતેદીશ. ૩૨ રથ
ભંગક્રીધોરાયનોભેદીયુસર્વેઅંગ, તનમાંહેથીચાલ્યુરૂધીરપુષ્કળેરાજ્યોરંગ. ૩૩
નરપતીબેઠોઅન્યરથમનચઢ્યોકોધઅપારજેમઅખંડમેઘતણ્ણીઝડીએમમારતો
શરમાર. ૩૪ સંધારકરીયોસૈન્યનોહયહણ્યાઆણીરીશ, ફોટેકુંભસ્થળવીરીખ
થીપાડતાગજવરચીશ. ૩૫ આણીતનીસરિતાવહીગજરથઅશ્વતણાય, જેમતા
અપરણીચઢીપુરેધોરકરતીજય ૩૬ પીશાચકરતાભક્ષભૈરવભુતનેવૈતાળ, જેગ
ણીનાચેનગ્નકરગ્રહીનરકપાળનીતાળ. ૩૭ વળીસીચાણાવાયસવરૂશુકરશં
ગાલનેકંકસર્વનેમોટુંપર્વઆવ્યુકરેભક્ષનિશંક. ૩૮ એમવીરમણ્ણીયેશરથીઠાંકયો
રવિથયોઅધકાર, તેસમેરાઘવસૈન્યમાંવરતીયોહાહાકાર. ૩૯ વળણુ. હાહાકારવર
ત્યોતઢાકર્યોવીરમણ્ણીએસંહારેએતુ જોઈનેપુષ્કળકો પીચો, કરૂંરામસ્મરણુતેણી
વારરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉતરકાંડેઅશ્વમેધીકેવીરમણ્ણીપુષ્કળસંગ્રામોના
મએકપંચાસમોદધ્યાય. ૫૧

અધ્યાય. ૫૨

રાગમારૂ. કર્યુંરામસમરણુતેણીવાર, કોપ્યોપુરૂષકળવીરઅપાર; મુકયુદીવ્યખા
ણુતતકાળ, તેણેછેદીસકળસરળાળ. ૧ અધકારનોક્રીધોનાશ, થયોદિનમણ્ણીકેરો

પ્રકાશ; પછી રાયના સનમુખ આળ્યો, ક્રોધ વચન કરીને બોલાવ્યો. ૨ અરે વીરમણી સુણવ્યક્ત તું છે શિવજી તણો મહાભક્ત; હવે જોજે પરાક્રમ માં, તારું સૈન્ય સકળ સંહાર ૩ તુને ત્રણ બાણે નીરધાર, કરમુરછી તઆણી વાર; નાક રૂને મુરછી તઆપ તો હજો મુજને મહાપાપ ૪ જોજો ગત પાવની ગંગ, તેની નીંદા કરેજો કુસંગ; તેનો દોષ મારે શીર રાય, પમાડું નહિને મુરછાય ૫ એમ કહીને મુકયુએ કબાણ, મહાઅમોઘ તીક્ષણ બણ; દીઠા આપ તો તે શરભુપ, તેની સનમુખ સાંધ્યો અનુપ ૬ તે શરે શર છે દ્યોજ્યારે, લાજ્યો પુરકળ તેણી વારે; બીજી બાણ મુકયુ ભરથ તન, છેદ્યુ તે પણ વળી રાજન ૭ ત્યારે શોકાતુર થયો વીર, ગદ્ય સર્વે મનની ધીર; પછે શુર થયો સાવધાન ધર્મગુરુ શીષ્ટ નુધ્યાન. ૮ સંભાર્યા પોતે શ્રીરઘુનાથ, ત્રીજી બાણ કાઢી ગ્રહ્યું હાથ માતપિતાભક્તીનું પુન્ય, બાણ મધ્યે મુકયુ રઘુ તન. ૯ પછી શર ક્રીધો સંધાણ, વાળ્યો રાય રૂદે માં જાણ આવી મુછા પડ્યો રાજન, ગતિ ભંગ થઈને તન. ૧૦ હરખ્યો પુરકળ તેણી વાર, સર્વે કહે તાજ્ય જ્યાર કર્યો સકળ સૈન્યાનો અંત, એમ વીજ્ય પામ્યો બળવંત, ૧૧ વળાણ્યો સર્વે પુરકળ વીર, માહાધનુર વિદ્યાનો ધીર; હવે વીર સીંહ હનુમંત, બંન્યો યુદ્ધ કરે બળવંત. ૧૨ માહાવીરે મારી મુછી તાંહે, રાજપુત્ર તણા રૂદે માંહે; થયો મુરછી ત તેણી વાર, મુખે ચાલી રૂધીરની ધાર. ૧૩ જોઈ બિંધુ પિતાની પેર, ધાયા વીર બોલેવાને વેર; શુભાંગદ પ્રબુધ એવું નામ, આળ્યો કરતા મહાસંગ્રામ ૧૪ તેણે માંડી સાથે ત્યાંહે, ઘણું યુદ્ધ કર્યું રણ માંહે; નીજ પુછે કરી હનુમંત, રથ સહિત બાંધ્યા બળવંત. ૧૫ પછાડ્યા તેને પૃથ્વી મોઝાર, પડ્યા મુરછી તથઈ નીરધાર; રાયનો જમાત બળમિત્ર, તેને સુમદે કર્યો જો મચીત્ર. ૧૬ વળી સૈન્યાપતિ રીપુ વાર, સુગ્રીવે કર્યો તે તો સંહાર; શતરૂઢન જ્ય પામ્યા એમ, પોતાના યોધકુશળક્ષેમ ૧૭ સરવેરાય તણો પરિવાર, પડ્યો મુછી તથઈ નિરધાર; તે જોઈને કોપ્યા મહાદેવ, કરમાં ગ્રહું પીનાક તતખેવ ૧૮ બેઠાર થમાં શંકર રાય, ચઢ્યા ભક્ત નીકરવા સાય; ભુતપ્રેતની સૈન્યા સાથ, આળ્યો રણ માંગિરિ જનાથ. ૧૯ ક્રોધ શિવનો કાળ સમાન, આળ્યો સુરજો વાળે શીવી માન; ગિરિડાદ્યા પૃથ્વી ચઢી ચાક, તે સમે વાગી હરની હાક. ૨૦ વળણ હાક મારી શંકરે, ક્યાંગયો શતરૂઢનરે; કહે દાસ ગિરિધર સુણો શ્રોતા, એમ કોપ્યા પંચવદનરે. ૨૧ ઇતિ શ્રી રામચરિત્રે ઉત્તરકાંડ અશ્વમેધી કેવીર મણી પક્ષેણ મહાદેવ સંગ્રામગમનના માદ્વાપંચાશત્તમે અધ્યાય. ૫૨

અધ્યાય ૫૩.

છંદ. શુદ્ધે ચઢ્યા પંચવદન કોપ્યા ક્રોધ આણી મન, કરમાં ગ્રહ્યું ત્રીશુળ પીનાક કરી ગર્જના મારી હાક. ૧ મસ્તક જટાન્તુર સઘન ગજનુચર્મ આઢ્યુતન, ધરી ભસ્મશાન વિભુતી અંગ શોભે અળંકાર ભુજંગ. ૨ રાજે અર્ધચંદ્ર લેલાટ કોધે કરે

ભસ્મસ્વરાટ, ઉપવીતસર્વનું જગદીશવહેતી ગંગાનિરમળશીશ. ૩ દીક્ષાસર્વ
જનપરતક્ષ્યાનનપચ્ચનેત્રીચક્ષ, કંઠેરંઢકેરીમાળકરમાંગ્રહ્યું શ્રક્ષકપાળ. ૪ સા
થેસૈન્યમહાવીકરાળભૈરવભુતનેવૈતાળ, વાળેડાકડમરૂંશખર્શીંગીપણવગોમુ
ખડખ. ૫ કરવાભક્તકેરીસાયયુધ્ધેચઢયાશંકરરાય, પોતેવિરાજ્યારથમાંહે
આવ્યારામસૈન્યાજ્યાંહે. ૬ એવુંજોધશિવનુરૂપકંપીસકળસૈન્યાભુપ, કરીમ
ર્જનાધોરપ્રચંડ. વ્યાપ્યોશબ્દસકળશ્રક્ષાંડ. ૭ ધૃજધરાસળકયોશેશપરવતસિં
ધુસરિતઅશેષ, ડોહ્યાદેવદશદિગપાળજાણેહવોપ્રલોકાળ. ૮ મુક્યાંશિવેખાણ
અપારમણસહુકરેમારોમાર, એવોથયોમહાસંગ્રામનાઠાજોધમુકીમામ. ૯ પુર
વેત્રિપુરમરદનજેમવ્યાપ્યોઠોધશિવનેતેમ, કરવામાંડયુયુદ્ધમહાધોરપાડેચીસ
કરતાસોર. ૧૦ ક્રીધોસૈન્યનોસંહારત્યારેહવોહાહાકાર, બોહ્યાશંભુઠોધાસકત
ક્યાંછેવીરમણીમુજલકત. ૧૧ કોણેકર્યોમુર્છિતએહતેનેહણુનિરસંદેહ, એમક
હીકાપીયાશુળપાણુગાજ્યામેધગંભીરવાણ્ય. ૧૨ વઢતાનંદીનેહનુમંતશ્રંગી
સુખાહુખજવંત, ગણચંડરાશનેકુશરાયચંડનેસુમદકપીકહેવાય. ૧૩ પુષ્ક
ળવિરભદ્રસમાનભધરવલક્ષ્મીનીધિખળવાન, શીવનીસાથશતરૂધનવઢતાઠો
ધઆણીમન. ૧૪ દોહા. ઠોધકરીવઢતાસહુ, જોધાસરવસમાન; પછેપુષ્કળઉ
પરકોપીયો, જોવિરભદ્રખળવાન. ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅસ્વમેધી
કેશતરૂધનમહાદેવસંગ્રામોનામત્રીપચ્ચશત્તમોઅધ્યાય. ૫૩

અધ્યાય ૫૪

રાગસામેરી. વિરભદ્રવળતોકોપીયોશીવતણોગણસમરથ, તેણેગદામા
રીભંગક્રીધોપુરકળકેરોરથ. ૧ ત્યારેઅન્યરથઅરૂઢથઇયુદ્ધમાંડયુતેણીવાર, અ
હોરાત્રીવઢતાંવીરનેએમવહીગયાદીનચાર. ૨ પછીપુરકળનેલેઇઉડીયોવિરભ
દ્રતેનભમાંહે, માહાધોરયુદ્ધકર્યુતદાનુવેદેવસરવેત્યાંહે. ૩ પછીપુરકળનેલેઇપ
છાડયોપૃથ્વીઉપરતેણીવાર, ત્યારેમુર્છાપામ્યોભરથનોસુતહવોહાહાકાર. ૪ ત્યા
રેશતરૂધનધણુશોકપામ્યાજોધમુર્છિતખાળ, પછીશીવનીસાથેયુદ્ધકરવામાંડી
યુતેકાળ. ૫ હવેશતરૂધનનેશીવવડેછેધોરતેસંગ્રામ, વીમાનબેશીદેવજેતાયો
ધમુકેમામ, ૬ એમઅહોરાત્રીદિનએકાદશથયુયુદ્ધનિરધાર, શતરૂધનેપછીમુ
ક્રીયુશ્રક્ષાસ્તેણીવાર. ૭ મુખવિકાશીતેશસ્ત્રગળીયુંએવાઇશઅખંડ, પછીપં
ચવદનેમુકીયુપશુપતાકાસ્ત્રપ્રચંડ. ૮ તેણેશતરૂધનનુરૂદેભેદયુપડયામુરછિતત્યાં
હે, ત્યારેહાહાકારહવોતદાતેરામનીસઇન્યામાંહે. ૯ હવેશતરૂધનપુરકળનેલી
ધાસારથીજેહ, રથમાંહેધાલીલેઇગયોએકાંતરાખ્યાતેહ. ૧૦ એવુંજોધનેઅ
જનીનંદનગર્જનાકરીધોર, શીવતણીસનમુખયુદ્ધકરવાઆવ્યોપવનક્રીશોર.
૧૧ અરેશંભુમહેરશીમુખમાંપુરવેસુણ્યુતુંએહ, શીવરામનામહાભક્તછેવ

ળીપરમવૈષ્ણવજેહ. ૧૨ તેતમેઅધટીતકર્મક્રીધુંજાણીજેઠનેઆજ, રામના બંધુપુત્રનેતમેહણ્યાશ્રીમહારાજ, હેઠશતમનેઘટેનહિઆઠત્યકરવુંઆંહે, એ વાંવચનસુણીમહાવીરનાંપછીખોલીયાશીવત્યાંહે. ૧૪ અરેવત્સતુંકહેખરંધ ઇદેવમહારારામ, પણુભક્તઆધીનહુંથયોમાટેકર્યુંએવુંકામ. ૧૫ એવુંસુણી નેસિંહનાદક્રીધોકોપ્યોપવનકુમાર, એકપૌઠપરવતશીવનીઉપરનાંખીયોતેણી વાર. ૧૬ તેણેશીવતણોરથભંગક્રીધોમારીયાતોખાર, ત્યારેનંદીઉપરધશપેઠા ચઢ્યોકોધઅપાર. ૧૭ મહાપ્રલેકેરાઅગ્નિવતએકત્રીશુળઝાલ્યુહાથ, હનુમંત ઉપરનાંખીયુંકરીજેરગીરીજતાથ. ૧૮ પવનાત્મજેઆવતુઝાલ્યુકરવિશેતત ખેવ, તેત્રીશુળક્રીધુંભંગતવકોપીયાશ્રીમહાદેવ. ૧૯ પછીશીવેમારીશકિત એકહનુમંતનારૂદેમાંહે, ક્ષણેકમુરછીતથધરદ્યાઅંજનીનંદનત્યાંહે. ૨૦ સાવ ધાનથઈઉઠ્યાપછીએકઅણુવૃક્ષવિશાળ, બેકરેઅહીશીવઅંગઉપરઝાપટયુંત તકાળ, ૨૧ શીવતણાતનમાંથયાકચ્ચરરદ્યાતાજેનાગ, જ્યાંત્યાંતેનાશીમયા સ્થળમુક્રીનેમહાભાગ. ૨૨ એવુંજેઠનેમદનારીનેમનચઢીસખળીરીસ, બેહ સ્તમાંઅહીમુશળમાર્યુંમારૂતીનેશીશ. ૨૩ તેચુકાવ્યુંમહાવિચીક્ષણઅંજનીનં દનજેહ, પછીપૃથવીફેડીરસાતાળમાંગયુમુશળતેહ. ૨૪ ત્યારેવજરદેહેકરીવૃ ધીવૃક્ષનેપાપાણ, તેનિરવાણુકરતાતદામહાદેવમુક્રીખાણ. ૨૫ પવનાત્મજેપ છીનંદીપુઠળપુછવીટયુત્યાંહે, શીવસહીતનંદીફેરવ્યોધણીવારતેનભમાંહે. ૨૬ ત્યારેઅકળાયાવણુઅનંગઅજરીથયાવ્યાકુળમન, વાત્સલ્યભાવેવીરસા થેખોલ્યામધુરવચન. ૨૭ અરેઅહોસીતારોકહારણુમહાજતીખળવાન, થયે પ્રસન્નહુંતુંજ પરાક્રમજેઠમાગ્યતુંવરદાન. ૨૮ ત્યારેમારૂતીકહેસુણોસ્વામીસ ત્યકહુંમહારાજ, આશતરૂઘનપુષ્કળનીઆદેપડયામુરછીતઆજ. ૨૯ તેમાટે હુંઔશધીલાવુંદ્રોણાચળથીઆંહ,તમેરક્ષાકરજેત્યાંલગીતનસાચવજેરણુમાં હે.૩૦ત્યારેશીવકહેજસુખેકરીનવધરીશચિંતામન,હુંફેડીરીતકરીશક્ષારાખી શસઉનાંતન. ૩૧ એવુંવચનલેઠશંભુતણુપછીઉડ્યોપવનકુમાર, મુખેશ્રી રામનુનામજપતોજયવગઅપાર. ૩૨ વળણુ. અપારવેગેઅંજનીસુત, ઉડ્યો જયઆકાશરે; શ્રીરામકપાએઆવીઉભા, દ્રોણાચળનીપાસરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરા મચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેહનુમંતાદ્રોણાચળાંપ્રતીગમનનામચતુરપંચા શતમેઅધ્યાય. ૫૪

અધ્યાય ૫૫.

રાગમારૂ. દ્રોણાચળનીપાસેહનુમંત, આવીઉભામહાખળવંત; કર્યુંલાંગુ લશેષાકાર, બાંધ્યોગિરિવરતેણીવાર. ૧ઉખેડેપરવતનેજેવે, એકકૌતકપ્રગટયુ તેવે; ત્યાંદેવમુક્યાસુરરાય, કરવાઔપધીનીરક્ષાય. ૨ લેઠઆયુધઉડ્યાતેહ,

શસ્ત્રમારકર્યોજેમમેહ; જોઈકોપેચદયાકપીનાથ, ધણુયુદ્ધકર્યુતેસાથ. ૩ તેમાં
 થીકેટલાએકદેવ, નાશીનેકહ્યુંઈદ્રનેએવ; ઇંદ્રેજાણ્યાશ્રીહનુમંત રામલક્ષ્મણ
 હાખળવંત. ૪ જીતેનહીતેશુકરતાંવીરોધ, તેમાટેનકર્યોકઈકોધ; પછીદેવ
 સકળનીસાથ, ઇંદ્રેમોકલ્યાસુરગુરનાથ. ૪ આવ્યાઅંગીરસતેણે ડાર, જ્યાર
 હ્યાછેપવનકુમાર; ઉભાઅહસ્પતીસનમુખઅગ્ર, તેનીપુઁજાદેવસમગ્ર. ૬ સ્તુ
 તિકરવાલાગ્યાતેહ, કણ્ણામૃતવાણીજેહ; સુણોઆતાજનનિરધાર, બોલ્યા
 વાયસ્પતિતેણીવાર ૭ છંદલાવણી. જયહનુમંતામહાખળવંતા, નમોન
 મોતુજને; પવનપુત્રપ્રણતારતીમોચનધન્યમહાભુજને. ૧ અંજનીનંદનસુરજ
 શીષ્યમહામતિશાલગુણજત, સીતાશોકહારણુભયવારણુશરણાગતત્રાતા. શ્રી
 રામચંદ્રનાપરમપ્રીયેછોઅનન્યદાસકહાવો, કપીવંશનાજીવનમહારાજમનક
 રૂણાલાવો; લંકાદહનગહનગુણગંભીરક્ષયઅક્ષયકરતા, નિશીચરવીપીનઅ
 શોકશોકદા, અદભુતકૃતધરતા. ૪ પ્રાણુતણાદાતારથયારણુમાંરામાનુજને, જ
 યહનુમંતામહાખળવંતાનમોનમોતુજને. ૫ ઉદ્ધીકમણુત્રિવીકમકેસરીસુત
 રાક્ષસહતા, અગ્રસચીવસુગ્રીવનાવજરતનુકીરતીવંતા. ૧ પીંગનેત્રનેરક્ત
 વદનશુચીઉર્ધ્વેરેતરહેલું, દર્પહાદશાનનદીર્ઘવાળધીકાળડંડજેલું. ૨ મહીકાવ
 તીપતીમરદનરૂપધર્યુજેમહાકાળી, થયોનથીથાશેનહિસ્વામીસેવકતુજટાળી
 ૩ તુજનામથકીલયસંકટવીયોગસકળનાનાસે, ડાકેણુશાકેણુભુતપ્રેતનાટકચે
 ટકત્રાશે. ૪ કહેગીરીધરભયભંજનસારકરોમુજને, જયહનુમંતામહાખળવં
 તાનમોનમોતુજને. ૫ ર દોહા. બ્રહ્મચારીઅવિકારીમન, ધરમસત્યવ્રતધીર;
 રૂદ્રઅંશજીતીવજરતન, જયજયજયમહાવીર. ૧ સુરગુર્યેએવીસ્તુતીકરી
 ગદગદહીનવચન; તેસુણીનેબોલ્યામારૂતીથઈમનમાંહેપ્રસન્ન. રાગમારૂ. બો
 લ્યાપ્રસનથઈહનુમંત, કહુંઅસ્પતીનેવૃતાંત; રામખંધુપુત્રસૈન્યાય, તેસર્વે
 પામ્યાછેમુરછાય. ૧૯ લેઈઔપધીજલુજર, મારેકયાંકરોમુજનેઅસુર; એ
 લુંશુણીજેહતીગીરીમાંહે, દેવેઔપધીઆપીત્યાંહે. ૨૦ લેઈકરમાંતેપવનકુમા
 ર, આવ્યાસઘન્યપડયુતેડાર; શતરૂચનપુષ્કળઆદેવીર, અન્યરાજકુંવરરણ
 ધીર. ૨૧ કર્યોઅઉપધીકરોસ્પર્શ, ઉઠ્યાથઈસુચેતઉત્કર્ષ; લાગ્યોઔપધીપવ
 નસમાન, ઉભેસૈન્યથયુસાવધાન. ૨૨ સર્વપામ્યાસુખઅપાર, વાંધ્યોહરખથ
 યોજયજયકાર; મારૂતીનેવખાણેસહુરાય, મુખેધન્યધન્યકહેતાજય. ૨૩ વળણ
 ધન્યધન્યકહેતાઉઠ્યાસરવે ફરીકરવામાંડયોસંગ્રામરે, વીરમણીનેશતરૂચન,
 યુદ્ધકરતાતેણેડામરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઔપધ્યાતય
 નાતસેનાસજીવનંતામપંચાશત. ૫૫

અધ્યાય ૫૬

રાગસામેરી. અનીહારેવીરતણીસાથે શતરૂઢન, યુદ્ધઆરંભ્યુંકરીઠોધમન;
 અનીહારેસામાસામીરાખ્યાછેરથ, મુકેછેખાણમહાસમરથ. ૧ ઢાળ સમરથ
 શતરૂઢનેતદાઅગ્ન્યાસ્રમુક્યુખાણ, મેઘાસ્રસાંધ્યુવીરમણીયેશાંતીથઈનિરવા
 ણ; ભરથાનુજેવાતાસ્રમુક્યુમેઘકીધોદુર, ત્યારેતેસમેપરવતાસ્રમુક્યુવિરમણી
 નૃપશુર. શતરૂઢનેવસ્રામુક્યુનારયણમણીભુપ, સમાનઉતર્યાએમખન્યોવીઘાથે
 તદરૂપ. ૪ શિવમંત્રભણીપંચખાણમુક્યાંમણીભુપેતેણીવાર, તેરામાનુજનેરૂ
 દેવાગ્યાંથયુદ્ધખઅપાર. ૫ પછીદત્તદેવીતણોશરવૈરીવિદારણજેહ, શતરૂઢને
 તવમુકીયોમણીભુઉપરતેહ. ૬ તેરૂદેવાગ્યોરાયનેપડયોથઈતદાગતીભંગ, એ
 મવીજયપામ્યાશતરૂઢનરાખ્યોરણુરંગ. ૭ વળીસૈન્યસહુમુરછીતકર્યુંમુઠાસ્ર
 મુક્યુખાણ, એવોપરાજયજેઈભકતનોકોપેચઢ્યાશુલપાણ. ૮ ત્યાંરથારૂઢથઈયુ
 દ્ધકરવાચઢ્યાછેશિવરાય, તેઠોધથીસહુદેવકપ્યામહાપ્રત્યજેમથાય. ૯ મહારૂ
 દ્રકેરોઠોધનીપ્રગટીજવાળપ્રચંડ, દાઝવાલાગ્યાશરવજનતેતેજગ્યાપ્યુબ્રહ્માંડ.
 ઘોરસમયવરત્યોતદાતેઉભયસૈન્યામાંહે, ત્યારેશતરૂઢનગ્યાકુળથયાસઉધીર
 જગઈછેત્યાંહે. ૧૧ પછીસંભાર્યાશ્રીરામનેભરથાનુજેતેણીવાર, લોચનસજ્જગ
 દગદગીરાકર્યોઆરતનાદપોકાર. ૧૨ હેદીનખધુદ્યાસિંધુપ્રણતદુખમોચન,
 વારેધાજેઅમારીરધુપતીકમળલોચન. ૧૩ હેરામરામરમાપતિસંકટહરણસ્વા
 મીન, વીહારીસરજીતીરનાસ્થુવીરજીવન. ૧૪ એમસ્મરણકરતામાત્રમાં
 પ્રગટયાત્યાંભગવાન, લાવણ્યકોટીમનોજતનુશ્યામરૂપનિધાન. ૧૫ બેઠાહતા
 દીક્ષીતથઈપ્રભુજેવાસરજીતીર, તેસ્વરૂપેપ્રગટયાત્યાંસૈન્યમાંશ્રીરધુવીર. ૧૬
 દીક્ષીતરામેસરવનેઆપ્યાંતદાદરશન, કરથકીનાંખીશસ્ત્રપાયેપડ્યાંપંચવદન.
 ૧૭ પછીકરચહીઉઠાડ્યાશીવનેભેટયાશ્રીરામ, ત્યારેકરજેડીસ્તુતીકરીશીવે
 પુરણકામ. ૧૮ હે નાથમેઆપ્યુંહતુંમણીભુપનેવરદાન, તેવચનમારૂપાળીયુ
 કર્યુંસત્યશ્રીભગવાન. ૧૯ એવુકહીમણીરાયનેસકુટખશુતેણીવાર, દર્શનકરા
 વ્યાંરામનાંવરતીયોજયજયકાર. ૨૦ વળીશતરૂઢનહનુમંતઆદેમહ્યાશ્રારણ
 ધીર, પછીસૈન્યસર્વેઉઠાડ્યુંકરીકપાદ્રષ્ટીરધુવીર. ૨૧ રાયવીરમણીયેરાજ્યલ
 ક્ષમીદેહેકુટુંબપરીવાર, રામારપણસર્વેકરીપાયેનમ્યોતેણીવાર. ૨૨ પછીરાય
 નાસુતરૂકમાંગદનેઆપ્યુંરામેરાજ, મણીભુપેસેવાખહુકરીસંતોષ્યોસરવસમા
 જ. ૨૩ વળીશતરૂઢનનેધીરજાપીયોતેશ્રીભગવાન, પછીસદાશીવશ્રીરામ
 ખન્યોથયાઅંતરધ્યાન. ૨૪ તેશતરૂઢનપાસેરહ્યોદેવરાજપુરનોનાથ, અશ્વર
 ક્ષાઅરથચાહ્યોસૈન્યલેઈનેસાથ. ૨૫ આખ્યાનએમણીભુપનુજે સુણેનરનેના
 ર, તેનાસરવસંકટદુખટળેકરેકૃપાદેવમોરાર. ૨૬ વળણ કરે કૃપાતેનેમોરારી.

હરેદુષસંકટસમુદાયરે; કહેદાસગીરીધરસુભોઆતા, રામાશ્વમેધ કથાયરે ૨૭
 ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેમહાદેવપ્રતીજ્ઞાપાલનાયશ્રીરામાવીર્ભા
 વોનામપડપંચાશત્તમોઅધ્યાય ૫૬

અધ્યાય ૫૭

રાગસુરતીમહીનાનીચાલ. દેવરાજપુરથીપછેચાલ્યોયજ્ઞતોર, પુઠ્ઠસર
 વેણુપતીસાથેસૈન્યઅપાર. ૧ ભરતખંડમાંહેથઈનીકલ્યોઆગળત્યાંહે; સહુદે
 શઓલંધીનેઆવીયોહીમકુટગિરિજ્યાંહે. ૨ તેપરવતઉંચોઅતિધણોવિસ્તારે
 યોજનએક, વનરસિકરળીયામણુવૃક્ષવિશાળવીશેક. ૩ કેશુકદંબનેકંદળીશા
 લનેતાલતમાલ, ધાત્રીઅશોકનેઆમલીલીમલવીંગરશાળ. ૪ બકુળમંદારને
 માલતીચંદનચંપકછોડ, બીલીખદામખદ્રીવણીદાઢમદ્રાક્ષઅખોડ. ૫ નાગપું
 નાગઇલાયચીચારૂચીરોજીખનુર, જઇજીજીનેકેતકીસીતાફળીરસપુર. ૬ મુ
 ચકંદમરૂવોનેમોગરોડેવડોફણસનારગ, શતપત્રીનેશેવત્રીવશીરદ્યાવેણુઉતંગ
 ૭ સાગસીશમનેસરધુવાશ્રીફળીસુખડસાર, વડપીપળનેપાકરીકરમદિકેરક
 હસાર. ૮ ધુલરગુંદીનેગેગડીરાયણરાતીચોળ, લલીતલતાયોભીલળીત્રિવિ
 ધિપવનઝકોળ. ૯ તેવનમાંએવીધુલીવનસ્પતિભારઅઢાર, સદાવસંતસોહામ
 ભોખોલેછેપક્ષીઅપાર. ૧૦ હંસકારંડવડોકીલાઠીડેકળાકરકીર, મધુરકરગુંજે
 અતીવણાચાલેસુગંધીસમીર. ૧૧ એવાતેવનમાંઆવીયોરામનોયજ્ઞતોખાર,
 ઓચીતોસ્થંભીરહયોપ્રધ્વીઉપરતેણીવાર. ૧૨ આરેચરણુચોંટીરદ્યાહાલેનચા
 લેતેહ, રક્ષકજેઘવીસ્મેથયાપ્રગટયોમનસદેહ. ૧૩ ત્યારેશતરૂવનનેચીંતાથઇ
 સ્થંભયોકેમકેકાણુ, અનેકઉપાયકર્યાપણુચાલેનહિનિરવાણુ. ૧૪ પછેમારૂતીયે
 નિજલાંગુળવીટયુઅશ્વનેઅંગ, ખેચોવણુખંખારીનેતોયનાહાલેતુરંગ. ૧૫
 ત્યારેશતરૂવનેત્યાંસુમંતનેપુછ્યુતેણીવાર, કોમહાપુરૂપઅહીંહોચતોપુછીયેતેને
 વીચાર. ૧૬ ત્યારેસેવકનેત્યાંદોડાવીયાચારેદીશાયેસુમંત, રહેતાહતાતેવનમાં
 સૌનકમુનીમહાનંત. ૧૭ અનેકમુનિનાંમંડળમાંહેશોભતાશઉનકતેહ, હરી
 નાંચરિત્રવખાણુતાઆત્મનિરૂપણુજેહ. ૧૮ એવામુનીનેજાણીકરીકરવાચાલ્યા
 દરશન, રાજમંડળીલેઇનેત્યાંગયાશતરૂવન, ૧૯ વળણુ. શતરૂવનલઇરાજ
 મંડળ, આળ્યા મુનીવરપાસરે; પરદક્ષણાકરીપાયેલાગ્યા, ત્યારેમુનીયેદીધીઆ
 શરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસઉનકાશ્વમેઅશ્વસ્થંભનંના
 મસંતપંચાશત્તમોઅધ્યાય. ૫૭

અધ્યાય ૫૮

રાગઆશાવરી. હવેસૌનકમુનીનેપાયેલાગ્યાશતરૂવનઆદેનરેશ, આદર
 કરીસઉનેખેસાડ્યા કુશળપુછ્યુમુનેશ. ૧ ત્યારેસકળવ્રત્તાંતકણુસૌનકનેશત

૩ ધનેતેણીવાર, કહોમહારાજકેમસ્થંભ્યો અમારોયજ્ઞતણોતોખાર. ૨ એવાંવચનસુણીશૌનકમુનીબોલ્યાધ્યાનકરીનેમન, અશ્વસ્થંભ્યોતેનુંકારણકહુંતેસાંભળોશત૩ધન. ૩ ગૌડદેશમાંકાવેરીત્રકતપકરતોદ્વીજએક, સાત્વીકએવુંનામજતેનુંકરીયુંકષ્ટવિશેક. ૪ પછીકાળેકરીનેમરણજ્યામ્યોસાત્વીકપ્રાણજાહેર, દીવ્ય૩પદરીવીમાનપેશીગયોસ્વર્ગમાંતેહ. ૫ તેતપનાપુન્યપ્રભાવેકરીભોગવેમનગમતાભોગ, અનેકઅપછરાસાથેરમતોપામ્યોસુખસંજોગ. ૬ તેએકસમેવીમાનમાંપેશીસંગલેધધણીનાર, મેરનાશિખરઉપરતેઆવ્યોજેનીશોભાઅપાર. ૭ જાંબુવૃક્ષનીતળેબેઠેજ્યાંજાંબુવતીસરીતાય, સ્ત્રિયોઅનેકનીસાથેકરતોનિશંકથઠકીડાય. ૮ ત્યાંમુનિકેટલાબેઠાતેનીલાજધરીનહિમન, વળીઅવગણનાકરીસકળવિપ્રનીબોલ્યોવ્યંગવચન. ૯ ત્યારેમુનીવરક્રોધકરીબોલ્યાઅલ્યાનીરલજઅસુરસમાન, આસુરીબુદ્ધિતેંકરીમાટેઅસુરથજેઅવવાન. ૧૦ એવોમુનીયેશ્રાપદીધોતતક્ષણથયોરાસતેણીવાર પછીકરજેડીનેઅનુગ્રહેપુછ્યોમુનીવરનેનીરધાર. ૧૧ ત્યારેમહાનુભાવમુનીકહેઅલ્યાજઠરિહેહીમગિરીવનમાંહે, શ્રીરામઅંદ્રનોયજ્ઞતુરીતેકરતોઆવશેત્યાંહે. ૧૨ ત્યારેસ્થંભનકરજેતેહતુરીતુંજીકિતકરીતેકાર, હનુમંતરામચરિત્રગાશેપામીશતવઉધાર. ૧૩ સુણોશત૩ધનતેશ્રાપથીરાક્ષસથયોનીરવાણ, આવનવિશેઆવીરહ્યોતેણેસ્થંભાવ્યોકેકાણ. ૧૪ માટેમારૂંતીપાસેરામકથાનુંગાનકશવોસાર, તેશ્રવણકરીનેશ્રાપમુકાશેઆલશેતોખાર. ૧૫ એવાંવચનસુણીશત૩ધનબોલ્યાશૌનકપ્રતેવાણ, અરેમહારાજએવીપ્રસાત્વીકમહાતપસ્વીજણ. ૧૬ તેરાક્ષસયોનીપામ્યોક્ષણમાંનીવરત્યોતપમહીમાય, એકરમતણીજેગહનગતીતેકહોમુનેમુનીરાય. ૧૭ જેકર્મવિપાકેકરીનેપ્રાણીનર્કસ્વર્ગનેપામે, તેકારણકહોવીસ્તારી જેથડીસંદેહસકળવીરામે. ૧૮ વળણ. સંદેહજયેમનતણો, કહોકરમગતીનીરધારરે; એવાંશત૩ધનનાંવચનસુણી, બોલ્યાશૌનકમુનીતેણીવારરે. ૧૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશત૩ધનશૌનકસંવાદેરાક્ષસપુર્વ જન્મકથનનામઅષ્ટપંચાસત્તમોઅધ્યાય. ૫૮

અધ્યાય ૫૯.

રાગબીલાવર. શૌનકમુનીબોલ્યાવાણ, સુણોશત૩ધનચતુરસુજણ; જેહરણકરેપરત્રીયપરધન, તેનેજમનાદુતકરેબંધન. ૧ તેનેનાખેતામીશ્રનર્કેમોઝાર, એકશહસ્ત્રવરસદુખસહેઅપાર; પછેશુકરયોનીપામેતેહ, એવુંપાપકરેનરજેહ. ૨ જેભુતદ્રોહકરીઉદરજભરે, નીજકુટુંબનુપોષણકરે; અધતામીશ્રનર્કજેનુંનામ, તેજીવનેનાખેતેણેકામ. ૩ કલેશપામેત્યાંપ્રાણીધણ, એવુંફળભોગવેતેતણ; જેનરજતુંબંધનકરે, દુખદેઠતેનુંવીતહરે. ૪ રૌરૌનરકમાંજયેતેહ, દુખ

પામેપાપીજનજેહ; જેનીદેતીરથનેવેદપુરાણ, ગૌપ્રાહ્મણભક્તદેવનેજાણ. ૫ તે
 નેનાખેકાળસુત્રનર્કેમોઝાર, એકસહસ્રયોજનતેનોવીસ્તાર; તેસહસ્રવરસલગી
 ભોગવેદુખ, એવોખળનીદંકનવપામેસુખ. ૬ જેયોગ્યડંડકરેથઈભુપ, વાડદે
 ભક્તદ્વિજસાધુરૂપ; તેનેશુકરમુખીનરકમોઝાર, નાંખીનેમારેઉપરમાર. ૭ કઠો
 રડાહજમદુતજતણી, તેમાંવેદનાપમાડેઘણી; જેગૌપ્રાહ્મણનીવૃત્તીહરે, તેઅધ
 કુપનરકેસંચરે. ૮ જેપરસ્વહરણકરેપાપીષ્ટ. નવચરપેપ્રાહ્મણસાધુધૃષ્ટ; પોતે
 મધુરઅન્નભક્ષણકરે, તેકમીભોજનનર્કેસંચરે. ૯ જેસુવરણમણીયોરેપરકમાં
 તેનેનાખેદુષ્ટનામાનરકમાં; જેપંકતીભેદકરેઅતીવણુ, કરેપોપણનીજદેહજત
 ણુ. ૧૦ તેનેકુંભીપાકનાખેતતકાળ, માંહેતપ્તતેલનીઆવેજવાળ; જેવેદપંથ
 માથેપગધરે, ચંડાળસ્રીશુગમનજકરે. ૧૧ લોહસ્થંભતપ્તસાથેતેજન, કરાવે
 તેશુંઆલીધન; વળીવૈતરણીમાંતેઅંશનો, કરાવેભક્ષણરકતમાંસનો. ૧૨ જે
 દભેકરીનેલોકનેવાય, ધુતીનેતેનુંસરવશખાય; વૈશસનનરકનેપામેતેહ, પછી
 પામેતેચંડાળનોદેહ. ૧૩ જેવૃશલીસાથેગમનજકરે, તેપુયનામનરકેસંચરે; જે
 રજસ્વળાશુરમેઅજ્ઞાન, તેનેરેતકુંડમાંકરાવેપાન. ૧૪ જેહુટેઆમલગાડેલાહે,
 તેનેનાંખેઅગ્નિકુંડજમાંહે; જેકપટકરીવીખદેપાપીષ્ટ, તેજીવનેઅશનકરાવેવી
 ણ. ૧૫ કુડીસાખપુરેજેજન, અધોમુખીનરકમાંથાયપતન; જેગુરૂનેતીરસ્કારજ
 કરે, વાપ્રાહ્મણભક્તનોદ્વેષજધરે. ૧૬ ડંશકરેતેનેવીંછીશ્વાન, પડેઅશીપત્રન
 રકેઅજ્ઞાન; જેપરનોધરમનીંદેઅતીવણું, કરેઅભિમાનઆચારજતણું. ૧૭
 તેનીચયોનીઅવતરેકાક, શ્વાનશુકરનેવીંડાળવરાક; જેજીભ્યાનેસ્વાદેકરેસુરા
 પાન, તેનેજમલોહરસપાયેનીદાન. ૧૮ જેજીવઅભક્ષાભક્ષણકરે, અગમનાગ
 મનકર્મઆચરે; તેપડેઅધોમુખીનરકમોઝાર; વળીજમકીંકરધણોમારેમાર.
 વિશ્વાસઘાતજેપ્રાણીકરેતેશુખમુખીનરકેસંચરે; જેરૂડાપુરૂપનુંભુડુંચાય; તેસ
 પંડશનરકમાંજાય. ૨૦ એવીનાનર્કધણાંછેજેહ, પાપીજીવભોગવેતેહ; સૌનકકહે
 સુણોશતરૂધન, એપારનઆવેકરતાંકથન. ૨૧ જેલુંકર્મતેલુંફળભોગવે, જન્મધ
 રીસુખદુખભોગવે; પાપતણુંફળદુખજાણજે, પુન્યનુંફળસુખપરમાણજે. ૨૨ એ
 લુંબોદ્યાજ્યારેસૌનકમુન્ય, તેસુણીનેપુછેશતરૂધન; શેપાપેકરીદુખરોગજથા
 ય, તેમાનુભાવકહોમુનેકથાય. ૨૩ વળણ તેકથાકહોશેપાપેકરી, દુખરોગથા
 ચેતનરે; એવાંશતરૂધનનાંવચનસુણી, પછીબોદ્યાસૌનકમુન્યરે ૨૪ ઇતીશ્રી
 રામચત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસૌનકશતરૂધન સંવાદેકર્મવિપાકકથનનામએ
 કોનશાષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૫૯

અધ્યાય ૬૦.

દોહ. હવેસૌનકમુનિવરબોલિયા, સુણોરધુપુંગવરણધીર; પુરવપાપેપ્રાણી

ને, આવેરોગશરીર. ૧ તમનેતેનોભેદકહું, અનુક્રમકરીનેઆજ; નિશ્ચેકરમ
 વિપાકનો, મનધર જોમહારાજ. ૨ ચોપાઈ. પુરવેજેમદપાનીજંત તેનાહોયેકા
 જાદંત; અભક્ષાભક્ષણજેજનકરે, ગુદમરોગઉદરેવિસ્તારે. ૩ ઉત્તરમુખેકરે
 ભોજનપાન, તેનુંઉદરહોયેકમીવાન; મંઝારાદિકનુંસ્પરશુંઅન્ન, તેનેજેજન
 કરેઅશન. ૪ તેનેમુખેદુરગંધીહોય, તેનીપાસનબેસેકાય; પંક્તિભેદથીભોજન
 કરે, તેનેઉદરવાયુવિસ્તરે. ૫ કરેવિધ્નભોજનસંજોગ, તેનેથાય અજીરણરોગ;
 થઈધનવંતદાનનવકરે, મંદાગ્નિતેનેઉદરે. ૬ છાહારોગીવીખદેનાર, વાટ પડા
 પદરોગીઅપાર; સુન્યવાદીઅંગેકફવાત, અતિવિપચીનીનિરખળજાત. ૭ જે
 સર્વજનપરીતાપીમુળ, તેનાઉદરમાંઆવેશુળ; જેઅગ્નિલગાડેવનમાઝાર, તેને
 થાયરોગઅતિસાર. ૮ દેવજળાશ્રોકરેમુત્રવીષ્ટ. હોયતેનેઉદરેબંધકષ્ટ; ગરભપાત
 કરેજેજનવંઝાદોષભોગવેતેહ. ૯ જેસજ્જનવંચીચોરીખાય, તેનેઉદરેચુંકજથા
 ય; પ્રતિમાભંગકરેજેજન, પ્રતિષ્ઠારહિતથાયેતેતન. ૧૦ જેસત્યવચનખંડીકરેવા
 દ, પક્ષેબોલેતજમરજાદ; ત્યાગદેખાડીભોગવેભોગ, પશ્ચત્તાતથાયેતેનેરોગ. ૧૧ જે
 જીવેએકસ્વારથદ્રષ્ટેધણુ, એકનેત્રથાયેતેતણુ; જેનાનેત્રમાંદ્રેષજધણો, સહીનાશ
 કેસદગુણકોતણો. ૧૨ જીવેજરતસ્કરઅભિપ્રાય, નેત્રહીણતેઅંધજથાય;
 બ્રાહ્મણદેવનુંચોરેધન, તેનાગળીજયેહસ્તનેતન. ૧૩ ત્રાંબુચોરે રક્તવિકાર,
 પાંડુરોગકાંસુહરનાર; પિંગટમુરધનીપીતરચોર, તીલચોરેત્રિયાજવરનુંજેર.
 ૧૪ કંચનચોરેકુખડોથાય, રજતચોરનીસ્વેતજકાય; વાતરોગતૈલતસ્કારે,
 અન્નચોરેતેભુખેમરે. ૧૫ નગ્નકરેજેચોરવસ્ત્રનો, છીદ્રીતતનચોરકશહસ્ત્રનો;
 અસત્ય બોલેતેથાયેબોખડો રૂપમાનીહોયકુખડો. ૧૬ પિતાપત્નીશુંરમેજેજન,
 લિંગરહિતથાયેતેનુંતન; ગુરૂપત્નીશું ગમનજકરે, મુત્રકષ્ટતેનેવિસ્તારે. ૧૭
 કન્યાગમનકરેનરજેહ; રક્તકુષ્ઠથાયેતેનીદેહ; ગમનકરેજેભગનીસંગ, ગજ
 કરણરોગથાયતેનેઅંગ. ૧૮ બ્રાતપત્નીશુંજરજરમે, ગુદમકુષ્ઠજેતેનેદમે;
 સ્વામનીગમનકરેજેજન, દ્વુરોગથાયેતેનેતન. ૧૯ પિતુભગનીજેજનભોગ
 વે, ભગેંદ્રરોગતેજનજોગવે; માતુલપત્નીશુંરમેરંગ, જીહ્વાથાયેતેનુંવામઅંગ.
 ૨૦ પિતાખંધુપત્નીસંજોગ, તેનેહસ્તથાયેપતરોગ; મીત્રનારીશુંરમેજેજન,
 અતપત્નીથાયેવારંવાર. ૨૧ હરશરોગથાયેગોત્રગમન, પુશ્ચલીપત્નીવિસ્ફુટીક
 તન; પુત્રસ્ત્રીશુંરમેઅનુકુળ, મંદમદનઆ વચંગશુળ, રરતપસ્વિનીશુંકરે
 જેસ્નેહ, તેનેનિશ્ચેથાયપ્રમેહ; પશુચોનીશુંગમનજકરે, તેપ્રાણીભોગવિશે
 નવકરે. ૨૩ જેવેશદેખાડીધુતીખાય, તેનેરોગજળધરથાય; જીવણતણીજેહિં
 સાકરે, તેપ્રાણીનરકેસંચરે. ૨૪ એટલાદોષસંક્ષેપેકહ્યા, એવીનાઅન્યધણાએ
 કરહ્યા; કથનકરતાંનાવેપાર, માટેકિંચીતકર્યોવિસ્તાર. ૨૫ નરનારીજેકૃત્યઅ

ચરે, તેદુખપામેરોગેમરે; હેશતરૂધનસૌનકભણે, સરવજંતુવશકર્મજતણે.
 ૨૬ જેનીરૂડીદેહઆઠતી, રૂડાભોગનેરૂડીમતી; શુભાચરણસુખપરમાણુજે, તે
 પુન્યવાનપ્રાણીજાણુજે. ૨૭ જેનુરૂપનેદેહેરોગીષ્ટ, દુખીદરીદ્રકુમતીપાપીષ્ટ;
 પણસર્વપાપનુંપ્રાશ્વીતએક, શ્રીરામનામમહામંત્રવિશેક. ૨૮ કોટીકર્મએથીમુ
 કાય, પાપતાણીમતીસઉટળીજાય; હરીથીજેજીવવિમુખથઈરે, તેનેતીરથપા
 વનનવકરે. ૨૯ લેતાંનારાયણનુંનામ, પામેધર્મઅર્થમોક્ષનેકામ; તેમાટે
 શુણેશતરૂધન, માનોઅમારૂસત્યવચન. ૩૦ અશ્વનીપાસેજઈગુણવાન. રામ
 ચરીત્રકરાવોગાન; તેથીઅસુરનોથશેઉધાર, તતક્ષણચાલશેયજ્ઞતોખાર ૩૧
 એણુંસુણીરીપુસુદનરાય, સૌનકમુનિનેલાગ્યાપાય; આજ્ઞામાગીઆવ્યાત્યાંય,
 અશ્વયજ્ઞનોસ્થંભ્યોજ્યાંય ૩૨ હનુમતેગાનકર્યુંતેણીવાર, તવરાક્ષસતેપમ્યોઉ
 ધાર; દીવ્યરૂપતેવેળાથયો, વીમાનબેશીનેસ્વરગેગયો. ૩૩ તતક્ષણચાલ્યો
 યજ્ઞતોખાર, કરતાસરવેજ્યજ્યકાર; ઇતિશ્રીપદ્મપુરાણમોઝાર, પાતાળખંડે
 વરણવીનિરધાર. ૩૪ રામાશ્વમેધતાણીજેકથાય, અડતાળીશમોઅધ્યાય; શેષે
 વાત્સાયણનેકહી, સૌનકથીશતરૂધનેલહી. ૩૫ નિશ્ચેકર્મવિપાકજતણો, ના
 મતણોમહીમાઅતિવણો; તેહકથાપ્રાકૃતમાંકરી, આતાજનબોલોશ્રીહરી. ૩૬
 ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસૌનકશતરૂધનસંવાદેકર્મવિપાકકથ
 નંનામષષ્ટીતમો. ૬૦

અધ્યાય. ૬૧

રાગધન્યાશ્રી. ત્યાંથડીચાલ્યોયજ્ઞકેકાંણુજી. સકળસૈન્યાતેનીપુંડળજાણુ
 જી;સેવાધણીકરતાતેઅશ્વનીદાસજી,એમકરતાંઆવ્યોહીમાચળપાસજી. ૧ ઢા-
 ણ.હીમાચળપરવતનીપાસે, આવ્યોયજ્ઞતોખાર;ત્યાંકુંડળપુરનામેનગર,મહાર
 મ્યશોભાસાર. ૨ત્યાંઅહીતીનાકર્ણનાંકુંડળપડ્યાંતેકામ તેમાટેએનગરનુંપાડ્યુ
 કુંડળપુરએણુંનામ. ૩ ત્યાંસુરથનામેરાયછેશ્રીરામનોમહાભક્ત,વળીસત્યવાદી
 ધર્મપાળકજાણેસર્વેજકત. ૪ તેરાયકેરાજ્યમાંસહુપ્રજામહાધરમીષ્ટ,સ્વધર્મ
 પાળેવરણચારેકેનહિપાપીષ્ટ. ૫ પરદ્રોહપરત્રિયપરનિંદાપરદ્રવ્યપરહેલન,
 તેનીવાસનાનવથાયસ્વપનેએવાંનિરમળમન. ૬ અકાળમ્રત્યુમરેનહિકોનેન
 પીડ્યારોગ, દુખીદરિદ્રનહિકોપુરમાંભોગવેમહાભોગ. ૭યમલોકમાંકોઈજાન
 હિએવાપુન્યપ્રાણીત્યાંહે, આયુષપુરણભોગવીજાયેવિષ્ણુલોકજમાંહે. ૮ એક
 સમેયમનેકહ્યુંદુતેસુરથકેરૂચરિત્ર, ત્યાંઅમારોઅધિકારનહિસહુપ્રજાપુન્યપવિ
 ત્ર. ૯ તેશુણીયમઆશ્ચર્યપામ્યાથયોમનસદેહત્યાંહે, મુનિવેશધરીનેધર્મઆ
 વ્યાકુંડળપુરનીમાંહે. ૧૦ તેશુરથરાયનીસભામાંયમઆવીયાતેણીવાર,ત્યારેભુ
 પઉડીથયોઉભોકર્યોખહુસતકાર. ૧૧ સિંહાસનપરબેસાડીભુપેકરીપુજાય, મ

સ્તકનમાવીસ્તવનક્રીધુબોલિયોગછેરાય. ૧૨ હેમહાપુરૂષતમોપધાર્યાકરવામુને
 પાવન, સતસંગસમન્નિલોકમાંનથીલાભબીજેઅન્ય. ૧૩ માટેહરિકથાનુંશ્રવ
 ણમુજનેકરાવોમહારાજ, જેથીટળેમહાપાપજનનાંથાયેસર્વેકાજ. ૧૪ ત્યારેય
 મહશીનેબોલીયાએમશુંકહોરાજન, એહરીતેવળીકાણુછેતેનીશીકથાક્રીરત
 ન. ૧૫ હરીકથાશ્રવણથક્રીતમારૂંશુંથશેકલ્યાણ, નીજકરમથીસંસારસહુભોગ
 વેસુખદુખજણ. ૧૬ પાપેકરીનેનરકપામેપુન્યેસ્વરગેજાય, એમકર્મનેવશજીવ
 સહુતોહરિથક્રીશુથાય. ૧૭ કર્મકરીઅહ્યાથયાસત્યલોકપામ્યાતેહ, કરમેકરીને
 શુરપતિસ્વરગનોરાજજેહ. ૧૮ માટેયજ્ઞયાગકરીતમોતૃપકરોદેવપ્રસન, તેણે
 મનવંછીતશુખપામશોજધરહેશોસ્વર્ગસદન. ૧૯ માટેહરિકથાથીશ્રેતમારૂંશુંથ
 વાનુંરાય, જોકામકર્મકરોસદાભોગવોસુખસમુદાય. ૨૦ એવાંવચનસુણીયમ
 રાજનામનખેદપામ્યોભુપ મહાક્રોધકરીનેબોલિયોઅલ્યામુરખપ્રાણણરૂપ. ૨૧
 ઉત્તમજનમધિકારતારોધિકછેતુજધરમ, તુંહરીતણીનીંદાકરીનેશ્રેષ્ઠમાનેકર
 મ. ૨૨ અલ્યાવીચારીજેવાતઉંડીશુંખકેજેમતેમ, તુકર્મજડકર્મનેમાનેમોક્ષ
 થારોકેમ. ૨૩ અલ્યાસ્વર્ગાદિકજેકર્મનાફળનાશવંતનિશેધ, ક્ષીણપુન્યમૃત્યુ
 લોકેપડેએમકહેવેદ. ૨૪ વળીસ્વર્ગનાવીષેભોગનેતુંવખાણેઅનુકુળ, પણઇંદ્ર
 નેશુકરતણુશુખતેસમેસમતુલ્ય. ૨૫ વળીઇંદ્રઅહ્યાઆધસર્વેઅશાશ્વતછેજાણ્ય
 અક્ષરઅખંડહરિતણુપદસદાસુખનિવારણ. ૨૬ ભગવાનનીભક્તિથક્રીથયામુ
 ક્તજીવઅપાર, ધ્રુવપેહેજ્ઞાદવીલીપણુપામ્યાઅખંડપદનીરધાર. ૨૭ શ્રીવાશુદે
 વનોત્યાગકરીજેઉપાસેઅન્યદેવમતિમંદગંગાત્રડતૃષીતજધકુપખણાવેએવરત
 વળીતિરથવૃતજપહોમતપમખયોગઅધ્યનદાન, તેઆચરતાંહરીનામલેતોસ
 ફળથાયનીદાન. ૨૭ શ્રીનારાયણનાનામવીનઆચરેસાધનજેહ, ઉગરેતેનેકેવ
 જશ્રમતુશાવધાતીતેહ. ૩૦ અચ્યુતનેઅરપણુકરાવીણુકરેક્રતિઅજ્ઞાન, તેસં
 મ્યકફળનવપામેજેલુભસ્મમાંઅવદાન. ૩૧ ભક્તિકલપતરૂકામધુકચિંતામ
 ણીથીવરીષ્ટ, તેછછીતઆપેસરવસુખવળીસદાઅખંડખળીષ્ટ. ૩૨ એવીહ
 રીતણીનીંદાકરેજેકર્મવાદીમુઠ, યમક્રીંકરનાખેનરકમાંતેમારમારેગુઠ. ૩૩
 શુકરજેતુંવીપ્રછેમાટેધરૂપાછોપાય નહિતોખાંધીમારૂમારતુજનેકરૂધણીશીક્ષાય.
 ૩૪ તારૂમુખદેખાડીશનહિમુનેતેંધણીકરીનીદાય, એનેકાઢીમુકોપુરથક્રીકરી
 શેવકને આજ્ઞાય. ૩૫ એવીટેકજેધરાજતણીનેથયાધરમપ્રશન, પછેપ્રગટક્રી
 ધુરૂપોતેપામ્યાસહુદરશન. ૩૬ અરેભુપતિતુંમાગ્યવરકંઈમારીપાસેઆજ,
 જેછછાહોયેમનવીશેતેપુરૂમનોરથકાજ. ૩૭ હુંધર્મવાસીસ્વરગનોઆવ્યોજેવા
 તુજપરીક્ષાય, ધન્યધન્યછેતુનેંભુપતીકુળધન્યમાતપીતાય. ૩૮ તુજદરશને
 થાયેપતીતપાવનપામેમોક્ષનીદાન, તારીભક્તીજેછથયોપ્રસન્નહુંમાટેમાગ્યતું

વરદાન. ૩૯ ત્યારે સુરથકહેશ્રીરામજીનાં પામું હું દરશન, ત્યાં લગી મારી દેહ પડે નહિ શુભોય મરાજન. ૪૦ મુજ પુરવીશેય મયાતના નહિ સરવપામે સુખ, વળી શોકરોગ વીયોગ નહિ ભોગ બેનહી કોઢુખ. ૪૧ એવાં વચન સુણી રાજતણાં નેથયાં ધરમ પ્રસન, અસ્તુ કહી નીજ લોકમાં પછી ગયાય મરાજન. ૪૨ એવો શુરથ રાજ સત્યવાદી ભક્ત હરીનો જાણ, તે પુરતણા ઉપવન વીસે આઠ્યોય જ કેકાણ. ૪૩ સે વકેજ ઇકલ્ય રાયને ત્યારે હરખ્યો મન અપાર, શ્રીરામચંદ્રનાથ શેઠરયન કર્યો એમ વીચાર. ૪૪ પછી અશ્વખાંધ્યો ભુપતી વજાવીયાં નીશાન, રણસ્થાંભરોખ્યો યુદ્ધકરવા સુરથયાસાવધાન. ૪૫ વળણ. તે સુરથયાસાવધાન સરવે, ખાંધ્યોય જ તો ખારે; ત્યારે શતરૂઢને સુમંતને, પુછ્યુ તેણી વારરે. ૪૬ ઇતી શ્રીરામચરીત્રે ઉત્તરકાં ડે અશ્વમેધી કેકુંડળ પુરે અશ્વર્ગ મનસુર શ્રોપાયાખ્યાનનાં મ એક પશ્ચિત મો અધ્યાય. ૬૧

અધ્યાય ૬૨.

રાગમારૂ. હવે સુમંતને શતરૂઢન પુછે કેણે ખાંધ્યોય જ તો ખાર, એ ભુપતિ નુશુનામ પરાઠમ કહો મુજને વિસ્તાર ૧ ત્યારે શુભતિ એ તે શુરથ રાયનું કલ્યુચરિત્ર વીસ્તારી, અરે શતરૂઢન, એ સમાન નથી ખીજે નૃપબળધારી. ૨ શ્રીરામચંદ્રનો પર્મ ભક્ત વળી સત્યસિંધુ રણધીર, છેદશ પુત્ર અતી બળી આરાયને રણ પડીત મહાવીર. ૩ રી પુછત દુરવાર પ્રતાપી બળમોહક ચંપક એવ, હરયક્ષ ભુરી દેહ શુરથી મોદકને સહદેવ. ૪ એદ શેઠી શાનેજ તે એવા પુત્ર દશે બળવાન, વળી તે કરતાં મહાબળીયો કાહાવે ભુપતી ઇંદ્ર સમાન. ૫ હું જાણુ છું તમો સઘળેજ ત્યાપણ એ નૃપનહીજ તાય, જોયુદ્ધ કર્યા વીન અશ્વ આપેકંઈ એવો કરી એ ઉપાય. ૬ માટે શામદામભેદે કરી લીજે શ્યામકરણ આણી વાર, વાળી પુત્રને વીછી કરવા મોકલીયો નીરધાર. ૭ હવે મીત્રી તણા એવાં વચન શુણીને વીચાર્યું શતરૂઢન, પછે અંગદને પાસે તેડીને બોલ્યા હે તવચન. ૮ અરે વીરજ કુંડળ પુરમાં શુરથ રાયની પાસ, વીવેકે કરીને વીછી કરજે દેખાડી અમારો ત્રાસ. ૯ તું વચન બોલ્યામાં પરમચતુર છે માટે જ નીરધાર, જેમ યુદ્ધ કર્યા વીન નમે ભુપતી આપેય જ તો ખાર. ૧૦ એવાં વચન સુણીને અંગદ્યાલ્યો સમરી સીતાકંત, કુંડળ પુરની શોભા જોઈને ચક્રીતથયો બળવાંત. ૧૧ પછે રાજસભામાં આઠ્યો તતક્ષણ પોતે વાળી કુમાર, સુરથ રાયે ઘણુ માનદેધને બેસાડ્યો તેણી વાર. ૧૨ પછે મધુરવચને ભુપતી બોલ્યો કેણુ તમો કપીરાજ, કેના પુત્ર શુનામ તમારૂં આઠ્યો છો શોકાજ. ૧૩ ત્યારે અંગદકહે તમો શુભો ભુપતી હું વાળી કેરો તન, શ્રીરામચંદ્રનો કિંકર હું એ મારા સ્વામીન. ૧૪ હું સીતાપતીનો આજ્ઞાકારી અંગદ મારૂં નામ, તેમ ભુકેરોય જ તુરી નૃપ આઠ્યો આણે હાંમ. ૧૫ શતરૂઢન તે પુછળ છે શ્રીરામચંદ્રના વીર, અન્ય ધણા પૃથ્વીના રાજ સાથે છે રણધીર. ૧૬ અનેક દેશજી

તીજશલીધોવશકીધાસહુરાય, શ્રીરામચંદ્રનોપ્રતાપજાણીભુપતીનમીયાપાય.
૧૭ તેશતરૂઢનઅહીંઆવ્યાછેઉતરીઆઉપવન, અસંખ્યસૈન્યાસાથેએવ
ળીપૃથ્વીનારાજન. ૧૮ ભરથપુત્રપુષ્કળમહાબળીયોસુગ્રીવનેહનુમંત, વી
લીપણુઆદેયોધવણુતેકાળનોઆણેઅંત. ૧૯ ત્યાંવાતશુણીજેસુરથરાયેખાંધ્યો
છેતોખાર, ત્યારેરામખંધુએમુનેમોકલીયોકહેવાઆણેઠાર. ૨૦ તમેરામચંદ્રના
પરમભક્તછોધરમતણાંવજ૩૫, માટેવીરોધકરવોઘટેનહિતમનેભુવોવીચારી
ભુપ, ૨૧ શતરૂઢનમનએમવીચારેરામભક્તએરાય, તેસાથેયુદ્ધકરીયેતોહરી
દાસતણોદ્રોહથાય. ૨૨ માટેઅશ્વચાપીનેમળેતોસાઝમાઝનહિવીરોધ; તેમાટેમુજ
નેમોકલીયોકરવાતમનેબોધ. ૨૩ તમેઅશ્વચાપીનેપાયેલાગોશતરૂઢનનેઆજ,
સ્વાગન્યશેવાકરોસર્વનીથાશેરૂડાંકાજ. ૨૪ એવાંઅંગદકેરાંવચનસુણીનેહ
શીયોશુરથરાય, અરેવાળીનંદનધન્યતુનેતુંચતુરધણોકહેવાય. ૨૫ પણુભુવો
વીચારીધર્મઅમારોક્ષત્રીકેરોઆજ, જેયુદ્ધકર્યાવીનઅશ્વચાપુતોલાગેકુળમાં
લાજ. ૨૬ ગુરૂશિશ્યસ્વામીશેવકવળીપિતાપુત્રનેવીર તેધર્મરાખવામાટેક્ષત્રી
યુદ્ધકરેરણુધીર. ૨૭ જેમળત્રુહોતમારેપેહેલુતોખાંધતશાનેઅર્વ, હવેમારીહાં
શીયાયેજેમુળમુકીગર્વ. ૨૮ માટેઅંગદતુંજઠશતરૂઢનનેકહેહવડાંતતકાળ,
ભાઈસાવધાનથાઓયુદ્ધકરવામુકીઆળપંપાળ. ૨૯ તમેરવીવંશમાંજન્મધ
રીશુંકાયરથાઓઆમ, વળીક્ષત્રીકેરોમોક્ષધર્મછેકરવોજેસંગ્રામ. ૩૦ અરેઅંગ
દચતુરાઠતારીજાણીમેનીરવાણ, પણુયુદ્ધકર્યાવીનઅશ્વચાપુકહેજેસત્યપ્રમા
ણ. ૩૧ વળણુ. જઠકહેતુંશતરૂઢનનેએમનહિઆપુકેકાણરે; એવાંવાયકશુણી
શુરથરાજનાં, પછેઅંગદબોલ્યાવાણરે. ઇતીશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમે
ધીકેસુરથસડભાયાંવ્યટીકર્ણર્થઅંગદાગમનોનામદ્વાપટીતમોઅધ્યાય. ૬૨

અધ્યાય ૬૩.

રાગધન્યાશ્રી. અંગદબોલ્યોશુણોરાજનજી, તમેનિર્બળજાણ્યાશતરૂઢન
જી; નથીજેયાતમોએમનાકામજી, જેધર્મસ્થાપવાપ્રગટયારામજી, ૧ હાળ.
શ્રીરામપુરણુબ્રહ્મપ્રગટયાહરવાભુમીભાર, વળીધર્મનુંસ્થાપનકરવાદુષ્ટનોસં
હાર. ૨ જેણેમાર્યાશુખાહુતાડીકાખરદુખરત્રીશરાજેહ, વળીરાવણુકેરાકુળત
ણો સંહારકીધોતેહ, ૩ તેરામનાખંધુશતરૂઢનમહાબળીરણુધીર, જેનુપરાક
મશ્રીમુખેનિત્યવખાણેરધુવીર. ૪ જેણેમારીયોરાક્ષસમયાશુરયુમનાત્રકમોઝાર
દેશમથુરાંકર્યોનીરભેસુખીલોકઅપાર. ૫ વળીઅશ્રવરક્ષાઅર્થજીત્યાપૃથ્વીના
રાજન, તેનેનિરબળકહોતમેરાયશુવિચારીમન. ૬ એકભરથજીનોપુત્રપુષ્ક
ળકોણેનવજીતાય, વળીમારૂતીમહાવીરજેકરેકાળનેશિક્ષાયે. ૭ તોતમારોસો
આશરોક્ષણમાંહેઝીતેભુપ, પણુભક્તજાણીરામનાસત્યવાદિધરમસ્વરૂપ. ૮

બાકીયુધેનહીજીતોતમેરાવવીનેરાજન, માટેઅશ્વઆપીપાયેલાગોમાનોમારૂ
વચન. ૯ એવાવાયકવાળીપુત્રનાં શુણ્ણિબોલ્યોશુરથરાય, અરેઅંગદનોહોય
રાવણસભાજેરોપેજઘનેપાય. ૧૦ આતોયુદ્ધકરીનેજીતવુંસનમુખરહીનીરધાર
એમછુટસોનહીછળકરેજસેતમારોભાર. ૧૧ મેંદરશનકરવારામનુંપણકર્યુંસ
ત્યવચનમાટેઅશ્વઅમથોનઆપુજેપડેમારૂતન. ૧૨ રણમાંહેમુરછીતકરૂસહુને
યુદ્ધથકીતેઠામ, શ્રીરાથનેઆંહાંતેડાવુતોસુરથમારૂનામ. ૧૩ કદાપીરણમાંહેજે
હુંમરણપામીશઆજ, તોયપણસદગતિથાસેરૂડીકીરતીકાજ, ૧૪ મેંમળવા
શ્રીરધુવીરનેકપીરાખીછેઆદેહ, તેમ્ણપણપાળશેમારૂજાણીસાચોસ્નેહ. ૧૫
શુણ્ણઅંગદએસત્યવચનમારૂપ્રતીજ્ઞાકરૂઆજ, રણમાંહેજીતીસર્વનેતેડાવુંશ્રી
મહારાજ. ૧૬ નથીબોલતોઅલીમાનથીહું કહુનીરમળમન, એભક્તવત્સ
ળપ્રભુમુજનેઆપસેદરશન. ૧૭ માટેવાળીનંદનજઘકહોતમેશતરૂધનનેએ
હ, હવેયુદ્ધકર્યાવીનપામસોનહીયજવાજીજેહ. ૧૮ એવાંનીશ્વેવચનઅંગદશુણ્ણી
કર્યોશુરથનેપરણામ, ત્યાંથકીઉઠીઆવ્યોછેસૈન્યજેણેઠામ. ૧૯ સહુસભાશુણ્ણ
તાંશતરૂધનનેકહુતેવૃતાંત; નહીઅશ્વઆપેયુદ્ધકર્યાવીનરાયછેખળવંત. ૨૦
આશ્ચર્યપામ્યાસર્વકોસુણ્ણીશુરથનોસંદેહ, પછીસજ્જથયાસંગ્રામકરવા શકળ
સૈન્યનરેશ ૨૧ વળણ. નરેસસહુસત્વરથયાં, યુદ્ધકરવાતેણીવારરે; વાજ્ર
વાગેઅતિધણાં, થાયશસ્ત્રનાચળકારરે. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વ
મેધીકેસુરથાંગદસંવાદેત્રિશષ્ટીતમેઅધ્યાય. ૬૩

અધ્યાય ૬૪

રાગસોરડ. રાયસુરથસાથેયુદ્ધકરવાયઢયાશતરૂધન, છેવીરશુરાવેશપુરા
પૃથ્વીનારાજન. ૧ ચતુરંગદળહયગયપદ્મતીરથતણોનહીપાર, ધ્વજપતાકા
કરૂડેજેવીહુતનાચળકાર. ૨ હવેકુંદળપુરપતીચઢ્યોપોતેસાથેનીજસૈન્યા
ય, આગળચઢ્યાદશપુત્રસુરારહ્યોપુડંળરાય. ૩ વાજ્રવાગેઅતીધણાંતેઉભેદ
મોઝાર, મહાજેધનાપદમહારથીપૃથ્વીસહેનહીભાર. ૪ સિંહનાદકરતાસઘ
ન્યમાંતેસામાસામીશુર, એમશુરથનેશ્રીરામનુંદળમહ્યુસાગરપુર. ૫ બિરદા
વળીખંદીજનબોલેઉભેકુળનીખ્યાત, રાગસિંધુગાયગુણીજનઅલાપીસ્વર
સાત. ૬ હવેથવામાંડયુંયુદ્ધપરસ્પરકરેમારોમાર, ધાયમારેશુરથાયેશસ્ત્રનાચળ
કાર. ૭ રથેરથનેગળેગળએમભડેલીરૂજેડ, મહારથીસામામહારથીમનસક
ળભરીયાકોડ. ૮ વળીરાયનાદશપુત્રવઢતાવીરમહાસમરથ, એકએકનાત્યાં
અડ્યાઆવીસામાસામીરથ. ૯ હવેમોહકસામોકુશધ્વજવળીવીમદનેરીપુજી
ત, પુષ્કળનેચંપકવડેસુરથીસુખાહુઅજીત. ૧૦ દુરવારનેલક્ષ્મીનીધીખળ
મોહકઅંગદએવ, પ્રતાપાઢ્યનેપ્રતાપીસત્યવાનનેશહદેવ. ૧૧ હરયક્ષનેનીલ

રત્નરાજવઢેતેણીવાર, ભુરીદેહનેવીરમણીતેકરેયુદ્ધઅપાર. ૧૨ એમદસેજણ
દશપુત્રસામાકરેમહાસંગ્રામ, તેશમેનુંયુદ્ધજેઠનેમારથીમુકેમામ. ૧૩ વીમાન
બેશીદેવજેતાંયુદ્ધતેમહાધોર, બુંબાણકરતામારતાસ્વરતણોથાયેસોર. ૧૪સુ
શવાડ્યાલેશરતનીજેમઅખંડમેઘનીધાર, ત્રંબાણજેમઘનગરગડેઅસિતડીત
નાચળકાર. ૧૫ શુરનેઅંગેચોંટીયાશરઅમીતશેભેઆમ, જેમવૃષાણુમાંક
ળાકરનાચતાઘમોઘમ. ૧૬ શ્રાણીતનીસરીતવહીગજરથતણાયાજય ભુત
ભૈરવભક્ષકરેજેગ્યણીનાચેગાય. ૧૭ હવેચંપકનેપુષ્કળવઢેછેબન્યોએમહાવી
ર, કોપાછોપગમુકેનહિએવામારથીરણુધીર. ૧૮ પુષ્કળસુતતેભરયનોરાયનો
ચંપકનામ, તેનેયુદ્ધજેઠનેદેવનાઘમુકીમનનીહામ. ૧૯ સહુજેઠજેતાચક્રીત
થઈસંગ્રામમુકીત્યાંહે, એકએકથીનવઓસરેએવારાજકુંવરરણુમાંહે ૨૦ અ
સ્ત્રવિધાયેસમાનબન્યોઉતર્યાજેણીવાર, ત્યારેસુરથનોસુતકોપીચોકર્યાધનુપનો
ટંકાર. ૨૧ ગુરૂસ્મરણકરીનેશરઅઢાવ્યોદિપ્તમાંનપ્રચંડ, આકરણસુધીમે
ચીયુમહાબળકરીકોડડ. ૨૨ પછીચંપકેરામાસ્ત્રમુકયુમત્રભણીતેણીવાર, તેણે
પુષ્કરનેબંધનકર્યોત્યારેહવોહાહાકાર. ૨૩ વળણહાહાકારહવોસૈન્યમાં, જ્યારે
બાંધ્યોપુષ્કળવીરરે; રિપુદમનદુખીયાથયા, ત્યાંમુકીમનનીધીરરે. ૨૪ ઇતિ
શ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડઅશ્વમેધીકેશતરૂઘનસુર્યસંગ્રામેપુષ્કળબંધનનામચ
તુઃષ્ટીતમોડ્યાય. ૬૪

અધ્યાય ૬૫.

રાગમારૂ. જ્યારેબાંધ્યોપુષ્કળબળવંત, ત્યારેકોપેચઢ્યાહનુમંત; ચંપક
સામાઆવ્યામહાવીર, યુદ્ધકરવામાંડયુરણુધીર. ૧ મુક્યાંચંપકેબાણઅનંત,
ભાગીનાંખ્યાંગ્રહીહનુમંત; પછીવજરતનુંથયાસ્વસ્થ, માર્યુતાડત્રક્ષગ્રહીહ
સ્તર તેછેદ્યુચંપકેમક્રીબાણ, સિંહનાદકર્યોનિરવાણ, ગ્રહીમદોન્મત્તમાતંગ,
માર્યોમારૂતિયેતેનેઅંગ. ૩ ચંપકેશરમુકીઉડાડ્યો, પાછોહનુમંતઉપરપાડ્યો
માર્યોમારૂતીનેપંચબાણ, રૂદેમાંહેવાગ્યાંનિરવાણ. ૪ ત્યારેરેકોપ્યાત્યાંપવનકુ
માર, ઝાટયોરાજકુંવરતેણીવાર; ગ્રહીહસ્તનેઉડ્યાઆકાશ, છુટ્યોકરથીપા
મ્યોઅવકાશ. ૫ નભમારગેરહીનેત્યાંહે, ઘણુંયુદ્ધકર્યુંમાંહેમાંહે; પછીકર્યુંપરાક્રમ
શીખ્યતરણી, પુછેબાંધીપછાડ્યોધરણી. ૬ પડ્યોચંપકથઈમુરછાય, તેદેખી
ધાયોસુરથરાય; મારૂતીનીસાથેઅલીરામ, રાયકરતોમહાસંગ્રામ. ૭ મારેત્રક્ષ
ઉપરમહાવીર, ઉડાડેશરથીનૃપધિર; બ્રામ્યાસ્ત્રમુકયુરાજન, ઉડ્યાઆકાશ
માંવાયુતન. ૮ હનુમંતભમ્યાધણીવાર, નવઆવ્યોતેપંથનોપાર; રાયમુકતો
બાણઅપાર, વાળ્યોસૈન્યતણોસંહાર. ૯ તેજેઠનેશતરૂઘનવીર, આવ્યાસન
મુખમહારણુધીર; માર્યોસુરથનેપંચબાણ, તેણેભેદ્યુરૂદેનિરવાણ. ૧૦ ત્યારે

કોપેયદયોરાજન, વરસાવ્યોવિશીખપરજન્ય; શતરૂઢનેમુકયાવણાસર્પ, ગરૂ
 ડાસ્રમુકયુતવનર્પ. ૧૧ પર્વતાસ્રમુકયુરધુતન, વજરાસ્રમુકયુરાજન; રિપુદ
 મનેસાંધ્યુબ્રહ્માસ્ર, રાયેમુકયુમહાદેવનુઅસ્ર. ૧૨ અસ્રવિધાયેતેખળવાન, એ
 મઉતર્યાખન્યોસમાન; સુરથેશતરૂઢનનેત્યાંહે, બ્રહ્મશક્તિમારીરૂદેમાંહે. ૧૩
 આવી મુરછા પડ્યા તેણીવાર, હવોસૈન્યામાં હાહાકાર; તેકાળે જોઈ ભુપતી
 સર્વ, ધાયા વીરધરી મનગર્વ. ૧૪ થયુ ધોરયુદ્ધ તેણી વાર, કહેતાં અંથ
 પામે વીસ્તાર; શર આલે બોલે સુસવાટ, ઉભે સૈન્યનોવળીયોડાટ. કોપ્યા
 વિભિષણનેસુગ્રીવ, તેણેયુદ્ધકર્ચુછેઅતિવ; સુરથરાયતણાદશતન, કર્યામુરછી
 તપૃથ્વીપતન. ૧૬ સુગ્રીવેરાખ્યોરણુરંગ, કર્યોરાયતણોરથભંગ; બેઠાભુખતી
 બીજેરથ, શરયાપગ્રહીસમરથ. ૧૭ માર્યાસુગ્રીવનેદશખાણ, પડ્યોઅચેતથ
 ધનિરવાણ; વિભિષણનેતેમાર્યાવીસ, પડ્યોલંકાપતિપાડીચીસ. ૧૮ તેસમેધા
 યોપવનકુમાર, કરતોલાંગુળકેરોમાર; પુંછેખાંધ્યોરાયનેરથ, પૃથ્વીમાંપછાડ્યો
 સમરથ. ૧૯ થયોમુરછીતક્ષણખળવાન, પછીઉઠ્યોથઈસાવધાન; મુકયુરામા
 સ્રતેણીવાર, કર્યોખંધનપવનકુમાર. ૨૦ પછીસૈન્યમાંહેરાજન, મોહનાસ્રકમુયુ
 તેદીન; મોહપામીપડ્યાસઉવીર, ગતિભંગથઈગઈધીર. ૨૧ સઉસઘન્યથયુછેઅ
 ચેત, તેમાંમારૂતીછેસાવચેત; બંધાયુછેરામારત્રેગાત્ર, નથીલેખવતાતલમાત્ર.
 ૨૨ નથીત્રોડતાખંધપ્રમાદ, રામાસ્રનીરાખીમરજદ; સ્વામીપ્રતેશેવકનોધ
 રમ, તેપાજ્યોઅંજનીશુતેપરમ. ૨૩ બેઠાશીળથઈભુમાંહે, ચારેપાસેજુવેછેત્યાંહે;
 સઉસૈન્યથયુઅચેતન, જોઈવીરેવિચાર્યુમન. ૨૪ નીજપુંછતણીકરીઓટ, સૈ
 ન્યપાછળક્રીધોકોટ; પછીમનમાંરખીધિર, બેઠાસમરેશ્રીરધુવીર. ૨૫ તેસમેના
 રદમુનિરાય, એકલાનભપથેપળાય; દીઠારામસૈન્યાનાહવાલ, પડ્યાવિરથઈ
 બેહાલ. ૨૬ જોઈઆવ્યાસરજ્યુતિર, જ્યાંબેઠાશ્રીરધુવીર; મળ્યોસકળમુનિનો
 સાથ, બેઠાદીક્ષાલેઈરધુનાથ. ૨૭ વળણ. રધુનાથબેઠાદિક્ષાલેઈને, ત્યાંઆવ્યા
 નારદરૂપિરાયરે; શુરથેજીત્યાસરવને, તેમાંડીકહીકથાયરે. ઇતિશ્રીરામચરિત્રે
 ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશુર્યે શતરૂઢસૈન્યામુરછાનાનંતરંનારદેનશ્રીરામપ્રતિકથ
 નંનામપંચપષ્ટતમોડંચય. ૬૫

અધ્યાય ૬૬.

રાગધન્યાશ્રી. નારદેકહીજેસકળકથાયજી, તેસુણીઉઠ્યાશ્રીરધુરાયજી; મુ
 નિસભાલેઈશ્રીભગવાનજી, તતક્ષણુબેઠાપુષ્પવીમાનજી. ૧ હાળ. પુષ્પવીમ
 નમાંપ્રભુબેઠાયલાવ્યુતેણીવાર, ક્ષણમાંહેઆવ્યાઅવધપતિનિજદળપડયુજે
 ઠાર. ૨ વીમાનરાખ્યુંભોમીપર, ઉતર્યાદિનદયાળ, કરીકપાદ્રષ્ટીસરવપ્રતેઉઠી
 યાતતકાળ. ૩ ઉભયસૈન્યાતણાજનનાંથયાંદૃઢસહુઅંગ, ઉઠ્યાઅશ્વગજરથપ-

દાતીચતુરંગસૈન્યાસંગ. ૪ ટળેતીમીરજ્યમરવીઉદયથીવળીશરદઆગમધ
ન, એમરામચંદ્રનીકપાદ્રષ્ટેથયાનીરમળતન. ૫ શતરૂવનપુરકળઆદીસહુતે
નમ્યારામનેપાય, આનંદસુખપામ્યાધણુજ્યારેમદ્યાશ્રીરધુરાય. ૬ વળીસુરથ
રાયેરામદીઠાશોભેતનધનસ્યામ, મુખહશીતરાજવનેત્રશુંદરલાજેકોટીકકામ
૭ એતુસ્વરૂપનેઠસીતાપતીનુરોમાંચીતથયોરાય, સાષ્ટાંગકરીપડયોડડવતશ્રી
રધુપતીનેપાય. ૮ અપરાધજાણીપોતાનોગદગદથયોનીરધાર, પ્રભુચરણસીંચ્યા
આંસુએશીરમુકીરહયોધણીવાર. ૯ પછેરામેઉઠાડયોરાયનેપોતેઅહીંજુગહાથ,
પ્રભુભક્તવત્સળદ્રવીતથધનેલીડયોરૂદયાસાથ. ૧૦ તેસમેવાગ્યાંદુંદલીવરસા
વ્યાંદેવેકુલ, સહુભાગ્યવખાણેભુપનું બીજેનહીએસમતુલ્ય. ૧૧ પછેસ્તુતી
ધણીકરીરામનીરાયસુરથેજેડીહાથ, મુજદીનકેરીપ્રતિજ્ઞાપાળીતમોહેનાથ.
૧૨ આજભક્તવત્સળબીદેતેસાચુકર્યુંમહારાજ, પ્રભુપધાર્યાપણપાળવારાખ
વામારીલાજ. ૧૩ એમવીનેવચનભુપેકહ્યાંધણાંદિનપણેતેણીવાર, દશપુત્રન
મ્યારામચરણેથયોજ્યજ્યકાર. ૧૪ પછેસુરથરાજરાજમંડળસહિતશ્રીરધુરા
ય, તેકુંડળપુરમાંગયોતેડીહધએહરખનમાય. ૧૫ પુરનીપ્રજાનેઠરામનેહરખી
ધણુતેકાળ, શુભલલીતલલનાંવધાવેભરીપુષ્પમોતીથાળ. ૧૬ ઘેરઘેરધર્યાઉપ
ચારમંગળચોકચાફખજર, દરશનકરીજનદયાનીધીનાંમાનેસફળઅવતાર.
૧૭ સુખઆપતાએમસર્વનેપ્રભુઆવ્યારાજદ્વાર, તેઉતાર્યાસુંદરસ્થળેરાયેકીધી
સવાઅપાર. ૧૮ ભોજનનાનાભાત્યનાંતાંબુળખીડાંસાથ, ઋષીરાજમંડળસહી
તપોતેઆરોગ્યારધુનાથ. ૧૯ સહુસૈન્યનેસતોષીયુંઆપીયાંભોજનપાન, એમ
સુરથરાયનામંદીરમાંરદ્યાત્રૈણદીવસભગવાન. ૨૦ પછીચોથેદીનથયાજવાત
તપરપોતેજુગદાધાર, ત્યારેરાયેરામાર્પણકર્યુંસહુરાજરાજધનપરીવાર. ૨૧ કર
જેડીનેસ્તુતીકરીભુપખોલ્યોદીનવચન, પ્રભુદરશનકરવાતમારૂમેરાખ્યુંછે
આતન. ૨૨ હવેનાથનીરખ્યાનેત્રથીપણપાલ્યુપુરણકામ, પ્રભુશરણઆપોચ
રણનુનથીઅન્યઆશારામ. ૨૩ એવાંવચનસુણીરાજતણાંત્યારેખોલ્યાશ્રીરધુ
વીર, તમોરક્ષાકરવાઅશ્વનીજઓધરીમનમાંધીર. ૨૪ આવજેવળતાઅવધ
પુરજેવાયજમહોછવત્યાંહે, તમોસદામારેશરણછોનથીવેગળાક્ષણક્યાંહે. ૨૫
પછેરાયકેરાપુત્રનેઆપ્યુપ્રભુયેપાછુરાજ, શતરૂવનનેશિક્ષાકરીવહેલાઆવજેક
રીકાજ. ૨૬ પછેએઠાપુષ્પવીમાનમાંમુનીમંડળશુરધુવીર, યજ્ઞમંડપમાંઆવ્યા
પ્રભુસરભુગંગાનીતીર, ૨૭ હવેઅશ્વત્થાંથીચાલીયોપુંડળધણાનરનાથ, નીજસૈ
ન્યલધનેસુરથરાજઆલ્યોતેનીસાથ. ૨૮ એકથાસુરથરાયનીજેસુણેનરનેનાર,
કરેકૃપાતેનેરધુપતીપામેપદારથચાર. ૨૯ વળણુચારપદારથપામેતેજન, જેકથા
સુણેપ્રેમેકરી; કહેદાસગીરીધરસહુભાવધરી, શ્રોતાજનખોલોશ્રીહરી. ૩૦ ધ

તિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસુષ્ણપાખ્યાનેશ્રીરાયદર્શનાતઅશ્વમા
પતીનામશાષ્ટપદીતમેઅધ્યાય. ૬૬

અધ્યાય ૬૭.

રાગધન્યાશ્રી. કુંડળપુરથીઆલ્યોકેકાણુજી, નીજઘઝછાયેવીચરેજાણુજી;
શોળપદમદળપુઠેપળાયજી, વાજ્રવાગેગુણીજનગાયજી. ૧ દાળ. ગાયગુણી
જનવીશદ્ધીરતીપાવનજેરધુકુળતણી, જેનુનામલેતાંજયઅથએવારામરાય
ચુડામણી. ૨ તેનાયજ્ઞનોહયક્ર્યોસધજેજીતીનપવરજશયો, અંગવ્યેગકદપી
ગદ્રાવડમરૂતતૈલગેગયો. ૩ એમઅનેકદેશક્ર્યોતુરીત્યાંરાયજીત્યાજેટલા, પ્રતાપ
જાણીરામનોઆવીમલ્યાનપડેટલા. ૪ ગીરીસરીતસરવનપુરવીપુલયજ્ઞતુરીવા
ટક્ર્યોધણે, પછીએમકરતાંઆવીયોઆશ્રમમુનીવાલિમકતણે. તેવનઅતીરળી
આમણુશુકપીકમ્બગઢીડાકરે, વસંતરત્યકુલીસદાસુરભીત્રીવીધીગુણવીસ્તરે.
૬ રહ્યાતેવનમધેજનકીજેજગતજનુનીધંદીરા, વાલિમીકનાઆશ્રમવીશેભજે
રામનેગુણમંદીરા. ૭ આદીકવીજેમુનીવાલિમકઆશ્રમનથીતેકાળમાં, વરૂણ
નેધેરયજ્ઞકરાવવાગયાછેપાતાળમાં. ૮ એ પુત્રસીતાતણાલવકુંડાપાળેઆજ્ઞામાતા
તણી, ફળજળલાવી આપતાનીજધર્મપરમમતાધણી. ૯ જ્યારેમુનીપાતાળે
ગયાત્યારેકહીગયાબેબ્રાતને, આપણાવનનીરક્ષાકરજેસેવજેનીજમાત. ૧૦
ત્યારેએકસમેકુશગયોવનમાંદુરફળલેવાતદા, લવકરેરક્ષાવનતણીકરધનુષખા
ણુચહીસદા. ૧૧ સંગેમુનીનાપુત્રનાનાતેસાથેવનમાંફરે, એકવૃક્ષછાયાતળેબેઠાઠી
ડામનગમતીકરે. ૧૨ એવેસમેતેવનવીશેઆવ્યોયક્ષતુરીરધુવરતણો, જાણેકા
મેહયનુરૂપધરીયુએમશોભેઅતીધણો. ૧૩ મુનીબાળકેદીઠોતદાલવનેકહેજેતુરી
એહશેકેનોકેમઆવ્યોશોભતોરૂપેકરી. ૧૪ એવુંસુણીનેલવગયોપાસેઝાલ્યોહ
યહસ્તેજદા, કનકપત્રલેલાટહતુતેછોડીનેવાંચ્યુતદા. ૧૫ તેપત્રવાંચીથયોવાકય
ખખોલ્યોદ્વિજતનશુભી, ભાઈઆજઆવ્યોલાગશુભઅનેખાંધ્યાનીચીંતાક
શી. ૧૬ જીવોલખ્યુમહાઅભીમાનથીએમકેવોખળીયોરામછે, વીનદોષમુજમા
તાતજીમાટેમારેએનુંકામછે. ૧૭ સુથંધરનિરવીરજેએમકરેમોટમતાધણી, કે
ધનથીકાઠક્ષત્રીપૃથ્વીમાંશુએનેમાથેછેમણી. ૧૮ શુએપુરૂષપેદાથયાબાકીનપુશ
કખીજહશે, હુનથીખીહીતોરામથીજેઉએથકીહવેશુથશે. ૧૯ એપીતાછેતોભલે
છેએણેપરભવીમુજમાતને, તેદોષનીવરતીકરૂઘણીશીક્ષાઆપુતાતને. ૨૦ હવેપ્ર
તીજાછેમારેએશુવીરોધકરૂઘણો, જીત્યાવીનાહયનઆપુતોખરોસુતસીતાતણો.
૨૧ મુનીવાલમીકનીવીઘાતણોતેપ્રતાપદેખાડુસર્વને, તોધાવેલોશ્રીયનેખરોજેઉ
તારૂએનાગર્વને. ૨૨ એવુંકહીનાખ્યુઅશ્વકંઠેઅંગવસ્ત્રપોતાતણુ, રંભાતરૂએતુરં
ગખાંધ્યોવિપ્રસુતવારેધણુ. ૨૩ ભાઈશુંકરવાએઅશ્વખાંધેકોખળીયાભુપતીનોહ

શેતેહવડાંઆવીલેખજશેવળીઝાલીતુજનેમારશે. ૨૪ લવકહેમીથ્યાશુંલવોતમે
જુવોદુરઉભારહી, એકસમેઆવેકાળતોપણુતેનેશીક્ષાકરસહી. ૨૫ વળણુ. સ
હીકરશીક્ષાકાળને, એમખોલ્યોલવરણુધીરરે;કદળીનેથડઅશ્વખાંધીપછીસજ
ઘઉભોવીરરે. ઇતીશ્રીરામચત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલિમકાશ્રમેલવેનઅશ્વ
ખાંધનનામસપ્તપદીતમોઅધ્યાય. ૬૭

અધ્યાય. ૬૮

રાગસામેરી. હવેકદળીનેથડઅશ્વખાંધીઉભોલવતેઠાર, તેચિંતવતોઆ
રેદીશાનણેતીક્ષણુસીંહકુમાર. ૧ એટલેઆવ્યાઅશ્વરક્ષકદીઠોહયતેઠાર, મુની
ખાળકપુછયુંતદાકોણેખાંધ્યોયજ્ઞતોખાર. ૨ ત્યારેવિપ્રસુતકહેપેલોઉભો, શા
મસુંદરવીરઆકરણુનેત્રપ્રચંડભુજમહાધનુરવિધાધીર. ૩ એણેઅશ્વખાંધ્યોત
મારોએવીખોલ્યાખાળકવાણુતેઅશ્વરક્ષકજેઘલવનેથયાવિસ્મયજણુ. ૪ એટ
લેડળચતુરંગઆવ્યુંઅગ્રશતરૂઘન, ત્યારેઅશ્વરક્ષકેકહ્યુંજઘસુણુતાંસકળરાજ
ન. ૫ પેલેખાળકેહયખાંધીયોકદળીથડમોઝાર, એવુંસુણીનેઆશ્ચર્યપામ્યાઆ
વ્યાતેણેઠાર, ૬ તેપુત્રનેજેઘહરયાસરવેપામ્યામનઉમંગ, ભાઈરમતએશીશુએ
કરીમાટેછોડીલાવોતુરંગ ૭ ત્યારેવીરસરવેખોલીયાઅલ્યાખાળકસુણુતુંવાણુ,
છોડીઆપહયશ્રીરામનોજબુઅમારેજણુ. ૮ ત્યારેકોધેકરીલવખોલીયોમેખા
ધ્યોયજ્ઞતોખાર, તેછુટવોહવેકડણુછેનોહેહાંશીકેરોવિચાર. ૯ અલ્યાતસ્કરોતમો
કોણુછોજેખોલોકાયરવાણુ, જોદુખતુંહોયપેટમાંતોઆવોલેવાકેકાણુ. ૧૦ હુયુદ્ધ
કર્યાનીવાટજેઉછુંકયાંછેતારોરામ, તેનેજઘનેકહોવહેલાઆવેઆણેઠામ. ૧૧ ત
મોખાળકજણીમુજનેસરવેકરોછોઆળ, પણપ્રાણલેઇશસર્વનાછુંકાળકેરોકાળ
૧૨ એવાંવચનસુણીશતરૂઘનેકરીશેવકનેઆજ્ઞાય, ભાઈછોડીલાવોઅશ્વએખા
ળકથકીશુથાય. ૧૩ તેસુણીવીરશહસ્રઆવ્યાછોડવાકેકાણુ, ત્યારેલવેસજથઘ
ધનુષ્યહીમાર્યાસરવનેખાણુ. ૧૪ તેણેહસ્તકાપ્યાસહસ્રનાજેમપડેતરૂનાંપત્ર, હો
કારોતવસખજોથયોસઉવીરકોપ્યાતત્ર. ૧૫ ત્યાંથવામાંડયુંયુદ્ધદાણુવટેવીરઅ
પાર, સરતણીવૃદ્ધીથાયછેજેમઅખંડમેઘનીધાર. ૧૬ એમભુમીજસુતખાણુમુકે
થાયગરજનાધાર, દુરથીસઉરાજભુવેઆખાળકનુંશુંજેર. ૧૭ ભાઈવરશદ્વાદશ
નોકુંવરછેખજતણોનહિપાર, એનાંચિન્હરૂડાંદિશીયેકોહશેરાજકુમાર. ૧૮ કો
વીરકહેએવીપ્રસુતપણુગુરૂસમરથહોય, એમવખાણીવાતોકરેસઉકુંવરસામુ
જેય. ૧૯ તેદેખતાંસીતાસુતેકર્યુંસૈન્યતારોતાર, દળસરવપામ્યુપરાજયત્યારે
હવોહાહાકાર. ૨૦ જેમવૃષાડતુમાંશોભીયેકરેકળાકેકેજણુ, એમચોટિયાંસરવ
નેઅંગેલવતણાંજેખાણુ. ૨૧ દળભંગજેઘશતરૂઘનેરથહંકાવ્યોતેણીવાર, સ
નમુખઆવીનેરહ્યાલવહતોજેણેઠાર. ૨૨ રિપુસુદનેદીઠોકુંવરઅદભુતઆકતી

૩૫. જાણેશુ ખીજરધુપતીબ્રહ્માંડકેરાભુપ. ૨૩ ત્યારેરીપુદ્ગમનેપુછીયુ અલ્યાકું
વરકોનોતન, તુનેવિદ્યાકોણેભાગ્યાવ્યોપછેબોલ્યોપુત્રવચન. ૨૪ તુનેપુછ્યાનું
કારણશુઅલ્યાયુદ્ધકરમુજસાથ, તમથક્રીડુંખીતોનથીજેઆવશેરધુનાથ. ૨૫
અલ્યાતમસરખાગજતણાયુથતેવીદારવાનેકાજ, તેનીસ્યેકરીનેજાણુજેહુથ
યોપ્રગટસિંહરાજ. વિષ્ણુવાહનઆગજજથાઉરગેજવાયનજેમ, એમરહેતાં
મુજસનમુખથાશેગતિતમારીતેમ. ૨૭ એવાંવચનસુણીનેકોપીયાપછેશતરૂધ
નતેશ્રીવાર, સિંહનાદકરીનેલવનીઉપરમુકયાંખાણુઅપાર. ૨૮ સીતાસુતેતે
છેદીયાંશતરૂધનકેરાંખાણુ, પછેરીપુદ્ગમનનારૂદેમાંમાર્થાપંચશરનિરવાણુ. ૨૯
તેવીશીખવાગ્યાંમર્મમાંઉછળ્યારથમોઝાર, શતરૂધનમુરછીતથધપડ્યાત્યારે
હવોહાહાકાર. ૨૦ વળણુ. હાહાકારહવોતદા, થયામુરછીતશતરૂધનરે; એવું
વીપરીતજેઘનેકોપીયા, પછેધાયામારૂતતનરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાં
ડેઅશ્વમેધીકેલવેનશતરૂધનમુછાનનામઅષ્ટષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૬૮

અધ્યાય ૬૯

રાગમારૂ. થયામુર્છિતશતરૂધન, ત્યારેધાયાતેમારૂતતન; એકપરવતગ્રહી
નેપાણુ, આગ્યાલવસનમુખનીરવાણુ. ૧ મુકયુંલવેખાણુતેણીવાર, ઉડાડ્યો
ગીરીતેનીરધાર; વૃક્ષપાષાણુગ્રહીખળવંત, કરીવૃષ્ટીવણુહનુમંત. ૨ સામાં
રાઘવીમુકેખાણુ, છેદેસકળતરૂનીરવાણુ; હનુમંતેજાણુયુએમમન, એહશેજનન
ક્રીનોતન. ૩ માટેઉપજીમનકરૂણાય, ખાળજેઘવીરમયથાય; વળીયુદ્ધકરેપ
દરોપી, રાઘવીમારતોશરકોપી. ૪ અંજનીસુતબોલ્યાવચનકહેભાઈતુકોનો
તન; સીતાપુત્રકહેકપીરાજ, તારેપુછ્યાતણુશુકાજ. ૫ એમગોષ્ટીકરેઆહ
મ, નહિથાયેતમારૂકામ; એમકહીનેમુકયુંનારાચ, બ્રામ્યમંત્રભણીનેસાચ. ૬
વાગ્યુંમારૂતીનારૂદેમાંહે, ઉડ્યાતતક્ષણુનભમાંત્યાંહે; ભમતાવણુપવનકુંમર,
ધાયોપુરકળતેણીવાર. ૭ તેજેઘલવવીચારેમન, એહશેભરતજીનોતન; દીકો
લવનેવિરથનિરધાર, પુષ્કળઉતરીયોતેણીવાર. ૮ પોતેધનુષખાણુગ્રહ્યાંહસ્ત,
સીતાપુત્રથયોછેસ્વસ્થ; વરશદ્ધાદશનાખેવીર, શોભેધનુરવિધાનાવીર. ૯ એ
કકામનેખીજેવસંત, રવીરાકાપતીતેજવંત; જેમનવરસમાંરૂદ્રવીર, એમશો
ભતાખેરણુધીર. ૧૦ સામાસામીકરેછેવિરૂદ્ધ, જીવેઅંતરીક્ષદેવતેયુદ્ધ; શતરૂ
ધનવળીમુરછાય, જીવેદુરથક્રીસહુરાય. ૧૧ બન્યોરાઘવીમહાખળવંત, કો
ધેકાળનોઆણેઅંત; ઘણુયુદ્ધકર્યુંતેકુમાર, કહેતાંગ્રંથપામેવિસ્તાર. ૧૨ ઉતર્યા
અસ્ત્રવિધાયેસમાન, લવપુરકળખેખળવાન; લવેકાળાસ્ત્રમુકયુંત્યાંહે, વાગ્યુંપુ
રકળનારૂદેમાંહે. થધમુરછાપડ્યોભર્યતન, ત્યારેધાયાશતરૂધન; કરીખાણુવૃ
ષ્ટીતેદીશ, લવછેદીનાખેકરીરીસ. ૧૪ રિપુદ્ગમનુમુકેજેજેખાણુ, સીતાપુત્રછે

દેનિરવાણ; એમયુદ્ધથયુધણીવાર, પછેકોપ્યાકેકૈનાકુમાર, ૧૫ એકકાઢયુખા
ણનિરવાણ, રામનુતેઆપેલુજાણ; કહ્યુંતુરધુપતિયેજેહ, સંકટસમેમુકજેએ
હ. ૧૬ તેકર્યુધનુશેસંધાન, મહાતેજસ્વીદીપ્તમાન; તેમુકયુજ્યારેશતરૂવન,
તારેલવેવિચાર્યુમન. ૧૭ આગ્નિવતઝળકેખાણ, નિસ્ચેમારશેમુજનેજાણ;
મારીપાસેનથીકુશવીર, એવુંકહીપછેરાખીધીર. આઠ્યોશરકરતોસુશવાડ,
જાણેપ્રલ્લઅગ્નિનોઉમાડ, લીવેસ્મરણકર્યુગુરૂકેરૂ, મુકયુતીક્ષણખાણવણેરૂ.
૧૯ શતરૂવનનોશરતેણીવાર,છેધોમધેથડીનીરધાર; તેનોઅગ્રભાગઉડ્યોત્યાં
હે, તેવાગ્યોલવનારૂદેમાંહે. ૨૦ પડ્યોવીકળથઇનેવીર, થયુંચૈતનરહિતશરી
ર;જ્યારેલવપામ્યોમુછાય, રામરૈન્યામાંજયજયથાય. ૨૧ સિહનાદકરેભુપા
ળ, કહેપરસ્પરપડીયોખાળ; જીવેવેગજેથીનરૂપધીર, પણપાસેનઆવેકોવીર.
૨૨ વળણ. કોવીરપાસેઅવાયનહિ, એવોલવકેરોમનત્રાસરે; ત્યારેરીપુસુદનર
થમાંથીઉતર્યા, આઠ્યાકુંવરનીપાસરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વ
મેધીકેતરૂવનેલવમુછાનનામ.૬૯

અધ્યાય ૭૦

રાગવેરાડી. હવેશતરૂવનરથમાંથીઉતર્યાને આઠ્યાકુંવરનીપાસ, સુંદરરૂ
પજ્ઞેઠલવકેરૂખોલ્યાથઇનેઉદાસ. ૧ આકુંવરએકલોવનમાંક્યાંથીકાણહશેએનો
તાત,આવોરત્નપુત્રજેણીયેજનમ્યોધન્યધન્યએનીમાત. ૨ મુખશુંદરઆકરણ
નેત્રએનાંઅજનખાહુપ્રચંડ, એનાકુળમાંઅજવાળુંકરવાઉગ્યોહતોમાર્તંડ. ૩
પછીરિપુદમનેઉછંગમાંલીધોજેયુંસુહાસ્યવદન,રૂપજેઠનીશ્વાસજમુકેજળભ
રીયુંલોચન. ૪ પછીવદનપખાલ્યુંસીતળજળથીનાખ્યોશીતપવન, તોયેમુ
છાવળીનહિલવનીત્યારેખોલ્યાશતરૂવન. ૫ જ્ઞેજાણથશેએનીજનુનીનેતોતેન
હિજીવેજાણ, માટેપ્રભુનીપાસેલેઘજીઉએનેજીવાડુંનિરવાણ. ૬ એવુંકહીનિજ
રથમાંનાંખ્યોલવનેતેણીવાર, વાજત્રવાજતેવળીયાપાછાછોડીનેતોખાર. ૭ તે
રૂપિનાપુત્રેદીઠાતેનેલેઘજીતાંખજવંત, તેણેસિતાનીપાસેઆવીનેકહ્યુંસકળવર
તંત ૮ અરેમાતાકોભુપેમાર્યોલવનેત્યાંનિરધાર, તેરથમાંવાલીલેઘજીયછેહવડાં
આણીવાર. ૯ એવુંસાંભળીસીતાજીથયાંમુરછીતતેણેઠાર, જેમપડેપુતળીકાષ્ટ
નીએમપડિયાંછેનિરધાર. ૧૦ પછીઉડીનેઆઠંદકરેછેઅંગપછાડેઆપ,નેત્રેજળ
ચોધારાંચાલેકરતાંવિવિધવિલાપ. ૧૧ અરેદૈવતેંઆશુક્રીધુંદીધુંદુખઅપાર,આ
જપરવશમારોપુત્રપડ્યોકાણકરેખુમનેવાર. ૧૨ જેષ્ટકુંવરકુશપાસેનથીનેહુંએ
કલડીઆંહે, વાલ્મિકિમુનિતોધેરનથીકાણવારેધારેત્યાંહે. ૧૩ હતીસુરજઅંદ્ર
માસરખીમારેખેખાળકનીજેડ, તેલવનેહવેક્યારેદેખીશદૈવેદીધીખોડ. ૧૪ બે
ખાળસજેડેલેઘનેઅવધપુરજવાનીઆશ,તેમનસુખામનમાંહેરહ્યાનેદૈવેકરીનિ

રાશ. ૧૫ અહોરધુપતિપ્રાણનાથછોભક્તવત્સળમહારાજ, પ્રભુખાંહેઅહાનીલા
જનઆવીક્રીધુંઆણુંકાજ. ૧૬ ચૈદવરસવનસાથેરાખીરાવણશુંયુદ્ધક્રીધું, ઘણી
મમતામુજસારાખીઅતેદુખશુંદીધું, ૧૭ પ્રભુતમોકરોછોભલુસરવનુંસમાન
સરવેઅંક, હુંદુખપામુતેમારેકરમેનથીતમારોવંક. ૧૮ ઘણુગદગદકહેવિલાપક
રતાંસિતાજીતેણીવાર, એમમનુશિલીલાજણાવેછેલક્ષ્મીનોઅવતાર. ૧૯ એટ
લેકુશવનમાંહતોતેનેમાનશુકનથયાત્યાંહે, તેઉતાવળોચીંતાકરતોઆવ્યોનિજ
આશ્રમમાંહે. ૨૦ વળીઅન્યગ્રંથમાંએમકહ્યુંછેતેસુણોઆતાધીર, અવંતીકામાં
યજ્ઞકરાવાગયોહતોકુશવિર. ૨૧ મુનિવરનેતેડવાઆવ્યોતોઉજેણનોભુપાળ, ત્યા
રેયજ્ઞકરાવારસપતિધેરમુનિજતાહતાપાતાળ. ૨૨ ત્યારેવાદિમકમુનિયેઆજ્ઞાઆ
વીકુશનેતેણીવાર, તેઅનેકવિપ્રસાથેલેધ્યાદ્યોઅવંતિકામોઝાર. ૨૩ તેપુરણ
યજ્ઞકરાવીપાછોઆવ્યોઆશ્રમમાંહે, માનશુકનઘણાથયામારગેઉચ્ચારકરતોત્યાં
હે. ૨૪ જુવેતોમાતનેરોતાંદીઠાંનિજઆશ્રમમોઝાર, ત્યારેતતક્ષણઆવીછાનાં
રાખ્યાંલુછાંલોઅનવાર. ૨૫ અહોમાતાકેમરૂદનકરોછોક્યાગયોલવમુજવિર, અ
મોછતાંશુંસંકટતમનેરાખોમનમાંધિર. ૨૬ ત્યારેસીતાકહેકોરાયતણોસુતઆ
વ્યોયજ્ઞસીખાર, તેલવેપત્રવાંચીનેખાંધ્યોકદળીથડમોઝાર. ૨૭ ત્યારેઘણુસૈન્ય
આંવ્યુંતેપુઠેયુદ્ધથયુમહાધોર, તેણેલવનેમુરછીતક્રીધેમાર્યોકરીનેજેર. ૨૮ તેર
થમાંધાલીલેધજયછેલવનેત્યાંનિરધાર, તેકહ્યુંમુનેઆમુનિખાળકેહવડાંઆણી
વાર. ૨૯ તેસુણીનેકુશઉભોથયોતતક્ષણગ્રહ્યાંધનુપનેખાણ, પછીનિજખળથી
ધિરજઆપીમાતાશુંબોદ્યોવાણ. ૩૦ હુંહવડામારૂંક્ષણમાંજઈજેમહાખળીયો
હશેરાય, વારાક્ષસગાંધ્રવક્રીત્રરતોપણતેનેજીતુંમાય. ૩૧ જદપીમહાખળિયો
કાળહશેયમઈદ્રવરૂણકુબેર, વાઅહાવિષ્ણુશંકરતોપણયુદ્ધકરીલેઉવેર. ૩૨ મુ
જખંધુનેમુકાવીલાણુંસાથેયજ્ઞતોખાર, તોપુત્રતમારોખરોજણજેપણકરિકહુનિ
રધાર. ૩૩ એમકહીનેકુંડમાંહેથીલીધીવિભુતીસંગ, કરમાંલેધનેમંત્રીતેનેલેપ
નક્રીધુંઅંગ. ૩૪ પછીપરદક્ષિણાસિતાનીકરિનેચરણેનમાવ્યુંશીશ, માતાયેક
રમસ્તકમુકયોદીધીઅતિઆશિશ. ૩૫ પછીગુરુનુંસ્મરણકરિનેઆદ્યોજેવોસિં
હનોખાળ. સૈન્યાપુંડળઆવીમળિયોઉતાવળોતતકાળ. ૩૬ વળણ. તતકાળ
આવીમળ્યોસૈન્યાને, જેમસરપપુઠેઉરગાદરે; ઘણીહાકમારીદુરથી, પછીકિ
ધોછે સિહનાદરે. ૩૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસિતાવચનાતલ
વાનયનાર્થકુશાગમનનામસપ્તિતમોઅદ્વયાય. ૭૦

અધ્યાય ૭૧.

રાગધન્યાશ્રી. કુશહાકમારીનેબોદ્યોવચનજી, અદ્યાઉભારહોતસ્કરદુ
રીજનજી; કેમલેધજવોછોવીરએમારોજી, હવડાંઉતારીશનાદતમારોજી. ૧ હા

૭. હવડાંઉતારીશનાદતમારોકરૂસકળસંધાર, એવાંવચનશુણીનેવીરસર્વેપા
 છુજેયુતેણીવાર. ૨ ત્યારેદીઠોકુશનેઆવતોજણેરૂપેશ્રીરધુવિર, કુમારદ્વાદશવર
 સનોરણપડિતમહાખળાધર. ૩ એતોસર્વનોસંધારકરશેદીશેએવોપ્રચંડ, પછી
 કુશેસજ્જથ્થનેચઢાવ્યુપોતાનુંકોડંડ. ૪ પછીએકેકાળસરવઉપરમુકયાંઅગણી
 તખાણુ, અકળાવીયાસહુરાયનેસૈન્યાકરેબુખાણ. ૫ એવુંપ્રાકમજેઘપુત્રનુંકો
 ખ્યાશતરૂઢનતેણીવાર, નિવારણમંત્રનાખાણદશમુકીયાંછેનિરધાર. ૬ વળીકુ
 શેછેવાંઆવતાસનમુખશરથીતેહ, ત્યારેકોપીયોસૈન્યાપતિછેમૃગેંદ્રનામેજેહ. ૭
 તેણેધણુયુદ્ધકુશસાથકીધુંકહેતાંનઆવેપાર, પછીરૂદ્રશરમુકીનેમારિયાતેનેનિર
 ધાર. ૮ ત્યારેહાહાકારહવોતદાજ્યારેમાર્યોવિરમૃગેંદ્ર, તેનોખધુધાયોતેસમેજેનુના
 મછેનાગેદ્રદતેણેકુસનીઉપરઢોધકરીનેખાણમુકયાંવીશ, સિતાસુતેએકખાણથી
 શરછેદીયાતેદીશ. ૧૦ જેમએકહરીનામથીસહુભસ્મથાયેપાપ, એમસીતનં
 દનતણાશરનોપ્રોઢઅધિકપ્રતાપ. ૧૧ પછીવીશીખમુક્યુંઅરધચંદ્રકુશેધરીમ
 નરીશ, તેખાણેકરીનેછેદીયુંનાગેંદ્રકેરૂંશીશ. ૧૨ ત્યારેઢોધકરીનેએકેકાળેસઉભુ
 પનેમાંરીયાંદશખાણ, મુરછીતથઘપૃથ્વીપડયાસહુઅચેતનનીરવાણ. ૧૩ સી
 તાસુતેસંહારીકીધોહણીસહુસૈન્યાય, શ્રોણીતનીસરીતાવહીહયગજતણાયા
 જાય. ૧૪ દળભંગજેઘપોતાતણુકોપીયાશતરૂઢન, એસુતેઅનરથખહુકર્યો
 માટેપમાડુએનેપતન. ૧૫ એમવીચારીએકખાણમાર્યુંકુશતણારૂદેમાંહે, તેણે
 વ્યથાથઘક્ષણુએકપાછોથયોસાવધત્યાંહે. ૧૬ પછીચરણચીંતવીગુરૂતણામુક્યુ
 કુશેએકખાણ, તેણેશતરૂઢનનુરૂદેભેદૂરૂધીરચાટ્યુંજાણ. ૧૭ જેમશૈલકેરૂંશીખ
 રભેદેવજરથીસુરરાય, એમશતરૂઢનમુરછીતથઘનેપડયામૃત્યુપ્રાય ૧૮ એમપ
 ડ્યુશોડસપદ્મદળહુપૃથ્વીનારાજન, રીપુદામનઆદેરણપડયાથઘનેઅચેતનત
 ન. ૧૯ એવું જોધને પછી કુશ પ્રવેશો રામ સૈન્યામાંહે, થઘયપળતેચારેદીશા
 વીરનેશોધેત્યાંહે. ૨૦ પછીશતરૂઢનનામુખ્યરથમાંદીઠોતેલવવીર, તેનેઉચળી
 નેરૂદેચાંખ્યોધરીમનમાંધીર. ૨૧ ભણીમંત્રમૃત્યુજયતણોફેરવ્યોમુખપરહાથ,
 ત્યારેનેત્રઉઘાડીસુચેતનથઘખોટ્યોલવકુશસાથ. ૨૨ ભાઘઅયોધાપતિરામનોમે
 ખાંધીયોતોખાર, તેનાવીરઆદેરાયસહુનોકર્યોછેસંહાર. ૨૩ ઘણુંયુધકર્યુંતેસાથ
 પણમુનેપમાડ્યોમુરછાય, હેવીરીતેઆરણવિશેઆવીકરીમુજસાથ, ૨૪ તેકયાં
 ગયોહયખોળીકાઢોખાંધીયેતોખાર, જેમુકાવાનેઆવશેતેનોકરીશુસંહાર. ૨૫
 એવુંવચનશુણીનેકુશકહેમેજ્જત્યાંસર્વેવીર, વળીદળસકળસંહારીયુથયાંચઘત
 નનરહિતશરિર. ૨૬ શ્રીરામનોહયકુશેજણુયોહરખીયોમહાભાગ, કહેઅધરચાં
 પીદંતશુભાઘભલોઆવ્યોલાગ. ૨૭ પછેવીરખન્યોશજ્જથયાજાલીયોચજ્જતોખા
 ર, કદળીખાંધીનેઉભારદ્યાતેઠાર. ૨૮ વળીઆવેજેકોઘઅવધથીએમકરેપરસ્પ

રહાસ, તો સાથેથી સંહાર કરીને જઈએ માતા પાસ રહ્યે મવિચારી ઉભારહ્યા બેર
ધુનંદન ત્યાંહે, કો જન ગયા તે સૈન્ય માંથી અવધ પુરછે જ્યાંહે, ૩૦ વળણ. અવધ
પુરમાં સરજ્યુતીરે, આળ્યા સૈન્યા માંથી જનરે; તેણે રણુ તણી સહુ વાત કહી, જ્યાં
બેઠા જીગણ વનરે. ૩૨. ઇતિ શ્રી રામ ચરિત્રે ઉત્તર કાંડે અશ્વમેધી કેકુશે નશત રવન
સૈન્યા મુર્છન નામ એકાસ પ્તતીત મો અધ્યાય. ૭૧

અધ્યાય ૭૨.

દોશ. હવે દીક્ષા લેઈ બેઠા પ્રભુ, શરજ્યુ કરીતીર; રાજમંડળી બ્રહ્મજ્ઞપી, વે
ષ્ટીત શ્રીરધુવીર. ૧ ત્યાં સેવકે આવીને કહ્યું, શત્રુ રવન નું વરતંત; સૈન્ય સહીત સં
ધાર સુણી, વિકળ થયા ભગવંત. ૨ પછે લક્ષ્મણને આજ્ઞા કરી, રધુપતિયે તેણી વા
ર; તતક્ષણુ રથ ઉપર ચઢ્યા, સાથે સૈન્ય અપાર. ૩ કાળજીત સૈન્યા પતી, લક્ષ્મણ
જીરણુધીર; અપાર સૈન્યા સાથે લેઈ, આઢ્યા ખન્યો વીરરે. ૪ ઉતાવળાતે આવી
યા, વાલ્મિકના વનમાંહે; આવતી દીડી બેજણે, અપાર સૈન્યા ત્યાંહે. ૫ ત્યારે કુશ
ખંધવને લવકહે, ભાઈ ભાગી ગયુ મુજ્યાપ; હવે શાવડે યુદ્ધ કરીશહું, પ્રગટ્યો મ
ન પરિતાપ. ૬ ત્યારે વળતો બોલ્યો વીરકુશ, અહીં કોણ આપે કોડંડ; માટે આરા
ધન કરો સૂર્યનુજે થાય પ્રસન મારતંડ. ૭ ત્યારે બેવીરે કરજે ડીયા, ઉર્વને ત્રધરીધીર;
સ્તુતી કરતા દીન કરતણી, સાથે ખન્યો વીર. ૮ અથ પ્રખંધ. મહારાજ રવીત મહ
રતા, જયદેવ દીવાકર સ્વામી. ૯ક. જયજય તમના શક વિશ્વ પ્રકાશક, સહસ્રકીર
ણુ અખરચુડામણી, સૂર્યનારાયણ સકળ વિશ્વ જન ચક્ષુદેવ, રાજવમીલીદેહેદં
નખંધ જયભાનુ વિરોચન વિભાવ સુદીન મણીસુખદાયક એકચક્રરથકનકમણી
મય, સપ્તવદનહય અરણુસારથી, વેગવિપુળ અતિ અપાર પથેની મીશાર્ધમાં;
આદિપુરૂષતુ નિરવિકાર જયબ્રહ્મા વિષ્ણુશિવ ત્રિગુણાત્મક, જ્યોતીરૂપતું મારતં
ડસવીતાત્રીઅંગ, જયભાસ્કર તરણીસુરપતંગ, સહુને ત્રપકાશક વીવસ્વાનખહુ
રસ્મીહંસ, દ્વાદશમુરતીસુબ્રહ્મવતંસ, જયસકળરોગદુખહારણુભયહર, શર
ણાંગતસુખદાયકલાયક, મનવંછીતરૂપરિપુખળધાયક, કાળરૂપકાળાત્મા સૃ
ષ્ટીઉદભવપાળણુ પ્રલેસંધારણુ, કરતાહરતાવૃષ્ટીપોષણુવારીસોષણુનમોનમો
આદીત્યવિભાકર; જનઆરતહર ભક્તવત્સળ પ્રણુતીકરણુકર, જનગિરિધરકહે
સ્તવનકરૂતવચરણુકમળશીરનામી; મહારાજ રવીત મહરતા જયદેવ દીવાકર
સ્વામી. ૧ દોહા. એમસ્તવનકરૂં સુરજતણુ, લવકુશનીરમળમનતે સુણીનેત
તક્ષણુતદા, થયાગંભસ્તી પ્રસન. ૧૭ અક્ષયભાથા અભંગધનુષ, અભેદકવચ
અમુલ્ય; તે આપ્યાં બેવીરને, સુરજે ત્યાં સમતુલ્ય. ૧૯ ત્યારે નમસ્કાર કરી ભાનુ
ને, લીધાં ખન્યો કુમાર; સૂર્યદતધનુગ્રહી, ક્રીધોછેટકાર. ૧૯ વળણ. ટંકારક્રી
ધોલવકુશ, તેનો થયો નાદ અમીતરે; એટલે સનમુખ આવી પહોંચ્યા, લક્ષ્મણ

નેકાળજીતરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશાભ્યાંસુર્ય
સ્તવનનામદ્વીસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૨

અધ્યાય ૭૩

રામમારૂઆવ્યાલક્ષ્મણનેકાળજીત, સાઠ્ઠોણીસૈન્યાસહીત; ઘણોથાયછેસો
રખકોર, જોઈનેકોપ્યારાધવીશોર. ૧ સૈન્યાનેકરીઆજ્ઞાઅનંત, એબેબાળક
નોદયોઅંત, તેસમેદોડયાસરવેવીર, કરતાયુદ્ધનશુશરીર. ૨ મળીલવકુશબન્યે
બાળ, ઘણાંબાણમુકેતતકાળ; આલેશરકરતાશુશવાડ, જાણેવરસેછેમાસઅ
શાડ. ૩ આવતાંશસ્ત્રસઉનાંછેદે, બાણમુકીતેનાંઅંગભેદે; હસ્તીકરેરાંકુલસ્થ
ળકાડે, પાટેચીસતુરંગમત્રાડે. ૪ કોપ્યારાધવી ૫ એબુજોઈનેધાયોવિચીત્ર; તે
અવ્યોતોલક્ષ્મણસાથ, ધયોગદાગ્રહીનેહાથ. ૬ નાખીલવનીઉપરતેણીવાર, મ
હાસ્યંડજેમાંઘણોભાર સીતાસુતેમાર્યુંએકબાણ, ગદાચુરણકરીનિરવાણ. ૭
તેજેમારીઝપટપ્રચંડ, લવનાકરમાંથીલીધુકોડંડ; ઉડયોઆકાશે આકસ્માત,
જોઈવિસ્મેયયાબેબ્રાત. ૮ જેમકળગ્રહીઉટેપક્ષી, વિમનભગયોઅમીષભક્ષી;
ગુરૂસ્મરણકયુલવસુર, ભણ્યેઅંત્રીક્ષમંત્રચતુર. ૯ ઉડયોરાક્ષસપુઠેકુમાર, જે
મખગપતિવેગઅપાર; પોતાનુકોડંડથઈસ્વસ્થ, ઝડપીલીધોજમણોહસ્ત. ૧૦
નોદયોઅંત, તેસમેદોડયાસરવેવીર, કરતાયુદ્ધનશુધશરીર. ૨ મળીલવકુશ
બન્યોબાળ, ઘણાંબાણમુકેતતકાળ; આલેશરકરતાશુશવાડ, જાણેવરસેછેમા
સઅશાડ. ૩ આવતાંશસ્ત્રસઉનાંછેદે, બાણમુકીતેનાંઅંગભેદે; હસ્તીકરેરાંકુ
લસ્થળકાડે, પાટેચીસતુરંગમત્રાડે. ૪ કોપ્યારાધવીતેણીવાર, કરવામાંડયો
સૈન્યાનોસહાર; બેવીરેમળીપાડીવાટ, નાઠીરામસૈન્યાબારેવાટ. ૫ એબુજોઈ
નેધાયોવિચીત્ર, રૂધીરાક્ષસરામનોમીત્ર; આવ્યોતોલક્ષ્મણસાથ, ધાયોગદાગ્ર
હીનેહાથ. નાખીલવનીઉપરતેણીવાર, મહાપ્રચંડ જેમાંઘણોભાર, સીતાસુતે
માર્યુંએકબાણ, ગદાચુરણકરીનીરવાણ. ૭ તેજેમારીઝપટપ્રચંડ, લવનાકર
માંથીલીધુ કોડંડ, ઉડયોઆકાશેઆકસ્માત, જોઈવિસ્મેયયાબેબ્રાત. ૮ જેમક
ળગ્રહીઉટેપક્ષી, એમનભગયોઅમીષભક્ષી; ગુરૂસ્મરણકયુલવસુર, ભણ્યો
અંત્રીક્ષમંત્રચતુર. ૯ ઉડયોરાક્ષસપુઠેકુમાર, જેમખગપતિવેગઅપાર, પોતાનુ
કોડંડ થઈસ્વસ્થ, ઝડપીલીધોજમણોહસ્ત. ૧૦ ડાબેહાથેકરીદેઘહાક, તેના
મુખમાંમારીલપડાકતેલમ્બોનભમાંવણીવાર, પછીપડયોપૃથવિમોઝાર. ૧૧ ૫
ડતાંતેથઈગયોચુર, લેઈધનુપઆવ્યોલવસુર; વખાણ્યોતેઘણુકુશવીર, એવો
લવરણપંડીતધીર. ૧૨ ૫ડયોઅસુરતેપૃથિવમાંહેત્યારેધાયોધરાધરત્યાહે; માર્યો
લવને ત્યાંપંચબાણ, તેછેઘાંએકશરથીજાણ. ૧૩ પછીબોલ્યોહરીલવધીર,
અલ્યાસાંભળલક્ષ્મણવીર; તેં માર્યોઈદ્રિજીતઅકાજ, તેવિધામુનેદેખાડ્યાજ

૧૪ રહ્યા ચૌદવરસનીરઅહાર, ભોગનીદ્રાતજનીરધાર; આજયુદ્ધયથાઅવકાશ, રણમાંકરૂંતારોનાશ. ૧૫ ત્યારેલક્ષમણપુછેવાણ, તારાંમાતપિતાકહેકોણ; કોણેવિદ્યાભણાવ્યોતુજને, તારૂંનામકહેભાઈમુજને. ૧૬ હશીબોલ્યોભુમીબંકુમાર, રણમાંગોષ્ઠીતણોશોવિચાર, અલ્યામહારાંજેમાતપિતાય, તેજણેછેજગતશમુદાય. ૧૭ તારેપુછ્યાતણુશુંકામ, મારાસનમુખકરસંગ્રામ; એમકહીમુકયોશરસમરથ, લક્ષમણજનોઉડાડયોરથ. ૧૮ ભમ્યોઆકાશમાં ઘણીવાર, પછીપડીયોતેપૃથ્વીમોઝાર; થયોતેરથભાગીચુર, બેઠાઅન્યરથેમાસુર. ૧૯ પછેયુદ્ધકરતાખળવાન, જુવેદેવતામેશીવીમાન; મુકયુંગદાસ્ત્રનીદ્રાજત; થઈવૃષ્ટીગદાનીઅમીત. ૨૦ ત્યારેલવેમુકયુંચક્રબાણ, છેદીસકળગદાનીરવાણ; પરવતાસ્ત્રમુકયુંજતીધીર; વજરાસ્ત્રનિવાર્યુલવવીર. ૨૧ ત્યારેપુંદેશીતાસુતેજણ, મેલ્યુંદ્વાદશશુર્યનુબાણ; પ્રગટયુતેજઉજાણુવણુએહ, બ્રહ્મલોકલગીગયુતેહ. ૨૨ રાહુઅસ્ત્રમુકયુદ્ધીપાળ, લીધુતેજગ્રહીતતકાળ; પછીકામાસ્ત્રમુકયુંઅનંત, કામાત્તકતેસામુખજવંત. ૨૩ લવેભસ્મકરયોશરકામ, તેજેધમુષ્ટીલક્ષમણેમામ; મુકયુઅહીપતિયેઅગ્નિઅસ્ત્ર, લવેસનમુખસાંધ્યુમેવાસ્ત્ર. ૨૪ વળીસપ્તાસ્ત્રમુકયુઅહીરાજ, પ્રગટયાકોટીકસર્પસમાજ, ગરૂડાસ્ત્રમુકયુંલવવીર, લયપામ્યાંતેસર્પશરીર. ૨૫ એમઅસ્ત્રવિધાયેસમાન, ઉતરયાખન્યોવીરખળવાન; સાંસોણીસંન્યાસર્વ, લવેમારીઉતારયોગર્વ. ૨૬ પામ્યાઆશ્ચર્યલક્ષમણુવિર, વિચારેમનમુષ્ટીધીર; નથીલેવાતોહવેતોખારહયોાયજ્ઞઅધુરોતેહાર. ૨૭ એહશેવિષ્ણુનેમહાદેવ, પ્રગટયાખાળકરૂપેએવ; અહીનાયકએમવિચારે, અંજનીસુતબોલ્યાત્યારે. ૨૮ તમોકરોવિશ્રામક્ષણુવિર, વણુશ્રમીતથયાછોધીર; એમકહીગાંજ્યોપવનકુમાર, આંવ્યોસનમુખતેણીવાર. ૨૯ વળણુલવસનમુખઆંવ્યામારૂતીગ્રહીપરવતમોટોપાણુરે; એવાઅંજનીસુતજેઈને, બોલ્યોશીતાનંદનવાણુરે. ૩૦ ઇતિશ્રીઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેલવકુશાભ્યાંલક્ષમણેનસહસંગ્રામોનામત્રીસત્પિતમોડધ્યાય. ૭૩

અધ્યાય ૭૪.

રાગધનાશ્રી. મારૂતીઆંવ્યાસનમુખજેણીવારજ, ત્યારેકોધેબોલ્યોવૈદેહકુમારજ; અલ્યાકપીવરતારૂકેટલુજેરજ, પણચેતજેહવેલંકાનાયોરજ ૧ ઢાળ. તુયોરલંકાતણોહવેચેતજેનિરવાણ, એવુકહીહનુમંતઉપરલવેમુકયુબાણ. ૨ તેખાણેકરીકરથીઉડાડયોપરવતમોટોમૌઢ, પછીપંચશરમાર્યારૂદેમાંમારૂતીનેગુઢ. ૩ તેખાણેકેરાધાયથીઘણીવ્યથાંવ્યાપીતન, જાણેહણુએખાળનેપછીવિચાર્યુએમમન. ૪ એપુત્રહશેશ્રીરામનાછેરૂપસાદ્રશજાણુ, જનકીઉદરથીપ્રગટીયામાટેમહાખળિયાનિરવાણ. ૫ કદાપીએમહોયતોએપુત્રહણાયેકેમ, માટેરમ

તજેવુંયુદ્ધકરનવવીચનથાયેજેમ. ૬ એમવિચારીમારૂતીકુધાતલપમાત્રીયાંહે,
ઓચિંતાગ્રહીસુતવાલીયાપેતાનીખગલોમાંહે. ૭ પછીઉડીયાઆકાશમાંતેલ
ધપવનકુમાર, ઘણુભમાવીપછીમુકીયાતેપુત્રપૃથ્વીમોજર. ૮ એવુજેઠનેલવ
કાપીયોઉછળ્યોતેખળવંત, લઘુલાગવતાકરીનેતદાપુંછેગ્રહાહનુમંત. ૯ બેક
રગ્રહીનેફેવ્યાઆચઢાવ્યાછેક;ત્યાંથીઉછાળીનાંખીજધપડીયાજેજનએક. ૧૦
આશ્ચર્યપામ્યાજેઠતેઆકાશમાંસહુદેવ, ત્યારેલવતણીસનમુખઆવ્યાલક્ષમણ
જીતતખેવ. ૧૧ ઘણુયુદ્ધકર્યુંખેજણુમળીકહેતાંનઆવેપાર,લક્ષમણતણીસઠંન્યા
સકળનોલવેકર્યોસંહાર. ૧૨ પછેઅધરસાથદંત્યાંપીકોધઆણીમન, સુમિત્ર
શુભચેસ્વરથીબોલ્યોસિતાતન. ૧૩ અરેલક્ષમણચેતહવેમારૂતુજનેહાર, માટે
સાહેકતારોહોયતેબોલાવ્યઆણીવાર. ૧૪ એવુંકહીનાદાસ્રમુક્યુલવેબાણપ્રચં
ડ, તેનોઘડઘડાટથયોઘણોવ્યાધ્યોસકળઅહ્માંડ. ૧૫ લક્ષમણતણાફેદમાંહેવા
ગ્યુંબાણતિક્ષણતેહ, પડ્યામુરછીતપ્રથવીઉપરઅચેતનથઈદેહ. ૧૬ તેઘડડાટ
ગયોઅયોદ્ધામાંધોરશબ્દઅપાર, તેસુણીનેશ્રીરામબોલ્યાભરથશુંતેણીવાર.
૧૭ અરેભરથકંઠઉત્પાતવરત્યોલક્ષમણનેરથમાંહે, માટેતમોજઓઉતાવળાનુ
વોશુથયુહશેતાંહે. ૧૮ વળીબાળકએજેઠનેજીવોછેનુગલકહોનાતન, છેકહો
નાજેવીઆકતીપરીક્ષાકરજેમન. ૧૯ વગિવિધાકોણેભણાવીકાણુગુરૂહશેમહા
નંત, એમઅજાણ્યાથધપ્રભુકહેછેભરથનેભગવંત. ૨૦ એબાળકનેજેમારશે
તોથશેકુડુકાજ, માટેમારીપાસેલાવજેરથમાંહેવાલીઆજ. ૨૧ એમભરથને
શિક્ષાકરીસમજવીયારણાધર, સમાચાર આવ્યોએટલેજેપડ્યાલક્ષમણવિર.
૨૨ તેસુણીશોકાતુરથયામનવિકળશ્રીરઘુનાથ, ભરથેઘણુસમજવીયારામને
જેડીહાથ. ૨૩ પછીઆજ્ઞામાગીચાલીયાભરથજીતેણીવાર,વાજ્રવાજેઅતિઘ
ણાસૈન્યાતણોનહિપાર. ૨૪ વળણુ. અપારસૈન્યાલેઠને, આવ્યાભરથજીતેણી
વારરે; વાલ્મિકમુનિનાવનવિશે, લવકુશરહ્યાજેઠારરે. ૨૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે
ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવેનલક્ષમણમુરછનંભર્યાગમનંનામચતુઃસપ્તતીતમોડ
ધ્યાય. ૭૪

અધ્યાય ૭૫.

રાગઆશાવળી. હવેભરથજીસૈન્યાલેઠનેઆવ્યાવાલ્મિકનાવનમાંહે,ત્યા
રેમારૂતીનેમુરછાવળીતેસમેમલ્યાભરથજીનેત્યાંહે. ૧ પછીકેકૈસુતેખેવીરનેદી
હાઉભાગ્રહીકોડડ, ધનશ્યામતનુવિશાળલોચનઆજનબાહુપ્રચંડ. ૨ તેપુત્રત
ણુએવુંરૂપજેઠહનુમંતનેકહેછેભર્ય,ભાઈએસુતછેરાધવનાજેવાબાળગુણરૂપસ
મર્થ. ૩ શ્રીજનકીનેજ્યારેરામેતજ્યાંત્યારેહતાંગાભણીતેહ, કામુનિનેઆશ્રમ
પ્રસવથયાહશેનિશ્ચેસિતાસુતએહ. ૪ ત્યારેમારૂતીકહેમુજનેપણભાશેનિશ્ચે

એતુજાણ હવેભરથમારૂતીનેત્યાંદીઠાખન્યોવિરેનિરવાણ. ૫ ત્યારેલવનોકરગ્રહીનેકુશબોદ્યોસાંભળમારાવિર, પેલાનરવાનરબેવાતોકરેછેએખળીયારણુધિર. ૬ માટેશ્યામકરણનીરક્ષાકરતુંહુંકરૂંયુદ્ધએસાથ, એમકહિકર્યોટંકારધનુષનોશરકાઢીઅહચોહાથ. ૭ પછીભરથનીપ્રત્યેબાણીબોદ્યોકુશરાખીમનધિર, અહ્યાહુંતુજનેજાણુછુંનિશ્ચેતુંલક્ષમણનોવડોવીર. ૮ વળીતુંરણમાંશુંકરવાઆવ્યોનેશુંછેતાડનામ, એવાંવચનસુણીનેહશાભરથજીબોદ્યાતેણેઠામ. ૯ અહ્યાખાળકઅશ્વહમારોઆપીનેજાઓતમારેધેર, અમોતમનેજીવતદાનઆપીયેશાનેકરોછોવેર. ૧૦ વળીમાતાપિતાગુરૂકોણુતમારાંનેકોણુગોત્રઅવતાર, તમોખન્યોવીરનુંનામકહોમુનેખાળછોસકુમાર. ૧૧ એવાં વચનસુણીકુશચંદ્રચુડામણીહશીનેબોદ્યોવચન, ભાઈજીવતદાનદેવાનેઆવ્યાગર્વધરીનેમન. ૧૨ પણુએખધંવતારારણમાંપડીયાત્રિજ્ઞેપુરકળધિર, તેનીઠીયાકર્યાપછીજીવતદાનતુંઆપજેઅમનેવિર. ૧૩ વળીખંધુપુત્રનુંવેરલેઈશત્યારેથઈશહુંરણીયોઆપ, માટેજાતુનેજીવતદાનહુંઆપુશીદકરેસંતાપ. ૧૪ તુંજેરામનેખજેકરીનેબોલેછેથઈધર, તેનેતેડીલાવજેઉકેવોછેખળીયોતેતારોરધુવિર. ૧૫ અહ્યાતમોજાણુએપુત્રછેતરીશ્યામકરણલેઈજઈયે, પણુતમસરીખાગજનેહણુવાઅમોસિંહઆવનમાંરહીયે. ૧૬ અહ્યાખંધુતમારોરામઅધરમીતેજાણેસકળસંસાર, તેતમારોનાદઉતારવાનેઅમોલીધોછેઅવતાર. ૧૭ જેમસિંહમુછભોરંખમણીવળીકપણુનુધનસતીનાર, તેજીવતાંપરહાથચઢેનહિએમયજ્ઞતોખાર. ૧૮ માટેઅમનેજીત્યાવિનયજ્ઞતણોહયનહિપામોનિરવાણ, એવાંવાંકાંવચનસુણીભરથજીકોપ્યાગ્રહ્યાંધનુષનેખાણુ. ૧૯ વળણુ. ધનુષખાણુકરમાંગ્રહીને, કોપ્યાભરથજીતેણીવારરે; પછીકુશનીસાથેયુદ્ધમાંડયું, હનુમંતનેકેકુંકુમારરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડઅશ્વમેધીકેભરથકુશસંવાદોનામપંચસપ્તતીતમોઽધ્યાય. ૭૫

અધ્યાય ૭૬.

રાગસામેરી. હવેકુશનીસનમુખકરવામાંડયુંભરથેયુદ્ધતેણીવાર, કોધેકરીકેકુંસુતેમુક્રીયાખાણુઅપાર. ૧ તેભરથજેજેખાણુમુકેતેછેદેકુશતતખેવ, જેમસર્પકેરાસમુહનેવિડારતોવિનતેવ. ૨ ત્યારેભરથેકારતિકવિર્યનોશરમુક્રીયોતેણીવારભાગવાસ્રમુક્રીકુશેતેશરછેદીયોનિરધાર. ૩ ત્યારેભરથેપ્રેરીકાળરાત્રીથયુઅધારૂધાર, પ્રકાશક્રીધારવીઅસ્ત્રેપ્રખળરામક્રીશોર. ૪ કુંકુંસુતેત્રંખકાસ્રમુક્યુમહાતેજસ્વીજેહ, છેદયુભસ્મઅશુરાસ્ત્રેકરીનેકુશેતતક્ષણુતેહ. ૫ રામાસ્રમુક્યુભરથજીઆવ્યુગાજતુતેણીવાર, તેઆવતાંકુશેગ્રહ્યુંકરમાંધર્યુંનીખંગમોઝાર. ૬ ત્યારેદીવ્યશક્તિહકારીભરથેતદાકરીરીસ, રામાસ્રમુક્રીભુમિજસુતછેદનકરીતેદીશ. ૭ ભરથેતદાગ્રહ્યાસ્રમુક્યુતેજવંતવિશાળ, નારાયણાસ્ત્રેકરીછેદુંકુશે

તેતતકાળ. ૮ એમઅસ્ત્રવિધાયેસમાનખન્યોઉતર્યાતેહાર, પછીભરથકેરાસૈન્ય
કેરોકુશેકર્યોસાંહાર. ૯ વળીસુર્યમુખએકબાણકાઢયુંસીતાપુત્રેત્યાંહે, વીજળી
સરખુંચળકતુધણુતેજછેમાંહે. ૧૦ તેકુશેમુક્યુઠોધકરીગાજતુધારઅપાર, આ
વીભરથનારૂઢેમાંહેવાગ્યુહવોહાહાકાર. ૧૧ રથમાંહેથીઉછળીપડ્યાપૃથવીથ
ધમુરછાય, રહિતશ્વાસોશ્વાસવીપરીતઅચેતનથધકાય. ૧૨ તેસમેહોકારોકરી
ઉછળ્યાપવનકુમાર. એકપ્રાઢપરવતકરગ્રહીનાંખ્યોકુશઉપરતેણીવાર. ૧૩ત્યારે
કુશેતવવજરાસ્ત્રમુષ્ટીગીરીકરીયોચુર, માણ્ડીધાયામુષ્ટીવાળીમારવાનેસુર. ૧૪
જનકીનંદનેપંચશરમારીયાકરીનેજેર, તેણેઉડાડ્યાઆકાશમાંધણુભમ્યાપ
વનકીશેર. ૧૫ તેભમીનેભુતળપડ્યાઅતિપિડાયાખળવંત, પછીઠોધકરીકુ
શઅંગવીંટયુંપુછથીહનુમંત. ૧૬ લઘુલાઘવતાકરીનેતદાનીકળ્યોકુશનિરંધા
ર, તેપુછબેહસ્તેગ્રહીફેરવ્યાપવનકુમાર. ૧૭ પછીપૃથવિઉપરપછાડ્યામુરછી
તથયાહનુમંત, એમસર્વનેહણીવિજયપામ્યોકુશથયોચશવંત. ૧૮ હવેભરથ
પડીયાજેસમેરણમાંથધમુરછાય, તેઅનુચરેઆવીકહ્યુંન્યાંબેડાશ્રીરધુરાય. ૧૯
થયાવિકળશ્રીરધુનાથજી સુણીભરથકેરૂપતન, માનુશીલીલાઆચરીધણુકરે
રામરૂદન. ૨૦ પછીરીસેકરીનેરામઉડ્યાઠોધકપ્યાંરોમ, વળીયજ્ઞકંકણુત્રોડી
નાંખ્યુખધક્રીધોહોમ. ૨૧ પછીદીક્ષામુષ્ટીઉઠીયાથયારથઆરૂઢરધુવીર, ત્યારેઅ
યોદ્ધાપુરખળભદ્રયુસર્વેમુષ્ટીમનધીર. ૨૨ કંધશેષસૈન્યાજેહતીતેસરવલીધી
સાથ વળીસંમંધીનરૂપખંધુસુતલેઠ્યાહ્યાશ્રીરધુનાથ. ૨૩ વાજંત્રવાજેઅતિ
ધણાંથાયશસ્ત્રનાચળકાર, એમઆદ્યુચતુરંગદળપૃથવીસહેનહિભાર. ૨૪ જે
મવૃષારીતુમાંસુરસરીતપુરનિધિમાંજય, એમવાદિમકમુનીનાવનવીશેઆ
વ્યાસૈન્યશુરધુરાય. ૨૫ ત્યાંજુવેતોનિજખંધુપડીયાદળસહિતનિરધાર. ત્યારે
ક્ષોભપામ્યારામજીકર્યોપૃથવીનેનમસ્કાર. ૨૬ હેક્ષમાતુજકન્યાયેમુજનેધણોદી
ધોડંડ, એતુકંહીપછીસજ્જથયારામેગ્રહ્યકોડંડ. ૨૭ ટંકારક્રીધાધનુશનોમહા
ધોરતીક્ષણનાદ, ત્યારેકપીદળનેવિભીષણુઉઠીયાસુણતાંસાદ. ૨૮ રધુનાથને
પાયેનમ્યાસુગ્રીવાદીકસહુક્રીશ, હનુમતેકહ્યુંરધુવીરનેવૃત્તાંતસહુતેદીશ. ૨૯
ત્યારેવીભીષણુદેખાડીયાશ્રીરામનેબેખાળ, ધનશ્યામસુંદરમદનમોહનકમળ
નેત્રવિશાળ. ૩૦ ક્રીશેરવયતનભુજઆજનુમુંજકોપીનવેશ, યજ્ઞોપવીતશુ
ભજળકતાશીરખીંટલીયાળાકેશ. એકએકસામુજેઠકરતામંદમધુરીહાસ, કર
સરધનુશગ્રહીનેઉભાશ્યામકરણનીપાસ. ૩૨ એવાપુત્રજેઠશ્રીરામનેમનઉપ
ન્યુહેત, મળવાઉધરશુકિરતદાવાત્સલ્યપ્રેમસમેત. ૩૩ જેમપુરણીમાનોઅંદ્ર
જેઠનેઉછળેસરીતાનાથ, એમરામરોમાંચિતથયાફરકયોદક્ષિણહાથ. ૩૪ પ
છીસ્નેહેકરીરધુવીરબોહ્યામાણ્ડીશુંત્યાંહે, એબેખાળકનેલાગ્યઝાલીમારીપા

સેઆંહે. ૩૫ વળણ. આંહાંલાવ્યજાલીએપુષ્પને, એમબોલ્યાનુગદાધારરે; એ
વાંરામચંદ્રનાંવચનસુણીને, આલ્યાપવનકુમારરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉ
તરકાં ડેઅશ્વમેધીકેકુશેનભરથમુરછનંસુત્વાશ્રીરામાગમનંનામપડસપ્તતીત
મોઅધ્યાય. ૭૬

અધ્યાય ૭૭.

રાગમારૂ. લવકુશનીઉપરતેણીવાર, આવ્યાકુદતાપવનકુમાર; લવેખા
ત્યામુકીનેખાણ; બોલ્યાહનુમંતસાથેવાણ. ૧ અલ્યાનોહેઅશોકવન, જેઉજ
ડકર્યુંઅજનીતન; નોહેયુદ્ધઅસુરનુતાસ, જેપામેતરૂપાપાણેનાશ. ૨ નોહેદ્રોણ
જેઉખેડીલાવે, તારૂખળઅમશુનહિકાવે; વળીસિંધુગોપદવતજેહ, કુદીનેલ
કાખાળીતેહ. ૩ એવાનોહેઅમેતેજણ, આવ્યોજાલવાનેનિરવાણ; અમારી
માતાનેઉપકાર, તેંક્રીધોધણોપવનકુમાર. ૪ તેસંભારીતુનેકપીરાજ, જવાદે
ઉછુજવતોઆજ; માટેહોયજેજીવ્યાનીઆશ, તોઉતાવળો અહીંથીનાસ. ૫
એવુંકહીમાર્યોશરખળવંત, ઉડાડ્યાઆકાશેહનુમંત; તેસમેઆવ્યોસુગ્રીવ
રાજ, લવશુયુદ્ધકરવાનેકાજ. ૬ ત્યારેબોલ્યોવચનકુશવીર, અલ્યાવનચરજ
તઅધીર; અલ્યાઅધરમીવાનરવામ, કર્યોગુરૂતેઅધરમીરામ. ૭ તેનીપાસે
મરાવ્યોવીર, ભોગવેતેનીઅસ્ત્રીઅધીર; તમોમરકટનેશુજાન, જેવોસંગતેવી
હોયસાન. ૮ ગુરૂનીરદ્યકપટીપ્રભુધ, તેનોશિષ્યક્યાંથીહોયેસુધ; એવુંકહીને
માર્યુંએકખાણ, વાગ્યુંસુગ્રીવનેનીરવાણ. ૯ થયોમુરછીતસુરજકુમાર, ધાયો
જાંબુવાનતેણીવાર; તેનેજેઘબોલ્યોકુશવીર, અલ્યાવૃદ્ધરીંછમતીધીર. ૧૦
તુંઆવ્યોશીદમરવાકાજ, રામઅરથેઆવ્યાછોવાજ્ય; એવુંસુણીધાયોજાંબુ
વાન, ગ્રહ્યાએસુતનેખળવાન. ૧૧ છુટયાત્યાંથીવેદેહીકુમાર, કર્યોએકેકોપદનોપ્ર
હાર; તેથીપડયાથઇપરતક્ષ, પછીઉડયોગ્રહીએકવૃક્ષ. ૧૨ તરૂમારવાઆવેજેવે,
કુશેશરએકનાખ્યોતેવે; વાગ્યોમર્મરૂદેમાંધાય, જાંબુવાનનેથઇમુરછાય. ૧૩
ત્યારેધાયાનળનિળ, ગુણવંતમહાખળશીળ; તેનેજેઘભુમીજતન, હશીબો
લ્યાતેમર્મવચન. ૧૪ અલ્યાવનચરક્રીશઅચેત, નથીખાંધવીસાગરસેત; આ
તોશુરવીરનુકામ, શીદમરવાઆવ્યાઆઠામ. ૧૫ માર્યોખેવીરેખેનારાચ, ખ
ત્યોવીરનેક્રીધાઅવાચ; ત્યારેઆવ્યોવાળીકુમાર, નામઅંગદખળીયોઅપાર. ૧૬
ત્યારેબોલ્યોહશીલવવીર, સુણઅંગદતુરણધીર; અલ્યારાવણકેરીસભાય,
પણકરીનેતેરોખ્યોપ્રાય. ૧૭ પણતેનથીઆણેઠામ, આતોશુરતણોસંગ્રામ, જ્યાં
ત્યાંવીષીકરેખારેવાટ; રામેરાખ્યોજાણીજેમભાટ. ૧૮ સુગ્રીવેમસવ્યોતુજતાત,
રામેમાર્યોતેસકળવિક્ષાત; એશતરૂનુંકરતાંકાજ, નથીઆવતીતુજનેલાજ. ૧૯
એવાંસુણીધણાંમર્મવચન, પછેકોખ્યોવાળીનોતન; ઘણુંબુધકર્યુંલવસંગ,

અંગદેરાખ્યોરણુરંગ. ૨૦ લવેખાણુમાર્યાપંચાસ, વેંધ્યુઅંગદનુતનતાસ; ત્યારે
ધાયાસલમયંદ, તેનીસાથેકર્યોધણોદ્ધં. ૨૧ જનકીનંદનેતેદીશ, કર્યામુરછીત
સરવેક્રીશ; મર્મવચનસુણાવેકર્ણ, તેનુખળકરીલેતાહર્ણ. ૨૨ અષ્ટભુથપતિએ
પ્રકાર, પડયામુર્છિતપ્રથવીમોઝાર; દળલગંજેઠતેઠામ, ગ્રહીકોડડકોપ્યારામ.
૨૩ વળણુ. શ્રીરામકોપ્યાકોડડચઢાવી, તાણીકર્યોટંકારરે; ત્યારે પરવતસહીત
તેપ્રથવીડાલી, ઉછલ્યાસિંધુઅપારરે. ૨૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વ
મેધીકેલવકુશપરાકમવર્ણનનામસપ્તસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૭

અધ્યાય ૭૮.

રાગધન્યાશ્રી. જ્યારેરામેકર્યોધનુષ્ટંકારજી, સુણીસીતાકરતાંચિંતાઅપા
રજી; પ્રભુનુખળજણેછેભુમીજયજી, જેનાશરનોઅતુલ્યમહિમાયજી. ૧ ઢાળ
અમોગમહીમારામશરનોજાણીજનકસુતાય, કેમસહનકરશેપુત્રમારાશીશુકો
મળકાય. ૨ એમમોહપામ્યાંપુત્રશુવાત્સલ્યપ્રેમરનેહ, એવુંજાણીનેપછીજન
ક્રીપ્રભુસ્તવનકરતાંતેહ. ૩ હેનાથનીરદેતવથશેજાનેઠખાળકનોઅપરાધ, નહીસ
થાયેશરતમારોખળઅમોઘઅગાધ ૪ છેત્રતતમારેપત્નીએકવચનએકખાણુ, તે
તેઆસમેએકખાણુનુપણુમુકજ્યોનીરવાણુ. ૫ પ્રભુજાણીઆત્મજ્યો તાનીધણી
દયાધરજેમન, જેમકીરણુભાનુભીનનહીએમતમારેએતન. ૬ એવીસ્તુતીસી
તાયેકરીસુણીઅંતરજમીરામ, મનવિચારયુજેમવીધનવથાયેપુત્રનેઆઠમ. ૭
પણુયુદ્ધકરંકાંઠએકહુલોકીકલીલાજેહ, તેસુણીવિમુખવિભ્રમથશેલક્તનેનિર
સદેહ. ૮ પછીધનુષ્ટ્રપરશરચઢાવીખોલ્યારામવચન, અલ્યાપુત્રોમુકોપ્રથમ
શરતમોન્યાયવિચારીમન. ૯ એવુંસુણીનેલવકુશેમુક્યાંખાણુજીગલક્રીશોરતે
ણીવાર, રઘુવીરપદનીપાસઆવીખાણેકર્યોનમસ્કાર. ૧૦ ઘણીસ્તુતીતેખાણે
કરીસંતપાયારઘુરાય, પાછાંઆવીપ્રવેશાંનીખંગમાંએવોમંત્રનોમહીમાય. ૧૧
પછીરામેખેશરમુક્રીયાધનુષેચઢાવીત્યાંહે, ભુજત્મજેઆવતાઝડપીઝાલ્યાંછેક
રમાંહે. ૧૨ વળીપંચશરમહાક્રોધકરીમુક્રીયાપુરપુરાણુ, તેઆવતાશરછેદી
યામુક્રીકુશેદશખાણુ. ૧૩ શ્રીરામેદીહખળઅધિકબેપુત્રનુતેઠાર, શતખાણુમુ
ક્યાંક્રોધકરીનેકુશઉપરતેણીવાર. ૧૪ ત્યારેકુશેકારમુકશસ્ત્રમુક્યાંરઘુપતિએકલ
ક્ષ, દશલક્ષસીતાનંદનેમુક્રીછેદીયાંપરતક્ષ. ૫૫ કરીવૃષ્ટીકોટીશરતણીરવીમં
ડળઢાંકયુરામ, કર્યોખાણુનોમંડપથયુઅંધકારતેણેઠામ. ૧૬ ત્યારેઅસંખ્યશ
રમુક્યાંકુશેદીવ્યાસમંત્રેતાસ, શરજળછેદીનેકર્યોઉદયોતભાનુપ્રકાશ. ૧૭ વિ
ખળુવહનનેજેઠનેજેમવિલયપામેસર્પ, ત્રિપુરારીલોચનજવાળથીથાયલસ્મખ
ળીકંદર્પ. ૧૮ એમભુમિજસુતનેશરેરામખાણુનોથયોનાશ, વૈમાનખેશીદેવ
સરવેજીવેછેઆકાશ. ૧૯ મહાપરાકમજેઠપુત્રનુંઆશ્ચર્યપામ્યારામ, લવકુશની

સાથેમધુરવચનેબોલ્યાપુરણકામ. ૨૦ હેબાળકન્નેધબળતમારૂંહુંથયોપ્રસન્ન
 ધણુમન,જેમાગોતેહુંઆપુતમનેકહુંસત્યવચન. ૨૧ત્યારેકુશહશીનેબોલીયોત
 મોભલાછોદાતાર, દાનેશ્વરીઅભીયાનુવોમોટમતણોનાહપાર. ૨૨ અરેતમેજે
 વાત્રિભુવનમાંનથીનીરદેકોય, જેકરમસર્વેતમારાંસંસારજાણેસોય. ૨૩ કોણુક
 હેતમનેધરમીસાધુસત્યવાદીસુર, તમેવાળીવાત્રરમારીયોકપટેકરીનેભુર. ૨૪
 વળીસીતાસરખીસાધવીભાગીરથીસમઆપ. જેનુંનામલેતાંઅધમપ્રાણીથા
 યતેનિષ્પાપ. ૨૫ ચીદરત્નજેવીતેસતીપાળતી પુતિવૃતધર્મ, વિનાઅપરાધે
 તેતજવનમાંએવાંતમારાં કર્મ. ૨૬ તેઅમસરખાકોઠજાણેછેખીજકરેનહિવા
 ત, આજસમેઆવ્યોતેમોટેઅમોકરૂંધુંવિખ્યાત. ૨૭ પણજેદાદેતજનકીસ
 દકીરતીગદતેસાથ, બળપુરૂપારથનેપરાક્રમગયુંજાણજેરધુનાથ. ૨૮ એવાબો
 લસુણીબેબાળનાજેધરદ્યાનિચુંરામ, જળભરાઈઆવ્યુંનેત્રમાંગદગદથયાતેકા
 મ. ૨૯ મનએમજાણેપુત્રનેહુંદેઉઆલીંવન, પછેકરૂણારસલેપનકરેલાંબોલ્યા
 રામવચન. ૩૦ અરેપુત્રોતમનેકોણેભણાવ્યા ગુરૂતમારોકોણ, તમેકુંવરકોના
 કેમરહ્યાઆવનવિશેનિરવાણ. ૩૧ ત્યારેહશીબોલ્યાબેજણાશીતમારેપડપુછ,
 સનમુખરહીનેયુદ્ધકરોજેહોયેમુખપરમુંછ. ૩૨ તમેક્ષત્રીથધસંગ્રામમુકીકરવા
 માંડીવાત, કાયરતણુએકામછેનહિશુરામાંવિખ્યાત. ૩૩ રણમાંહેબધુપડયાછે
 તેનોશોકતજનેઆજ, હવેતમારેઅમવિધાનુંપુછયાછેણુશુંકાજ. ૩૪ તમેઅ
 યોધાનારાયકહાવોજન્મરવિકુળમાંહે, લંકાપતીરાવણહણ્યોદેખાડોબળતેઆં
 હે. ૩૫ જોઈયેતમનેકેવાભણાવ્યાગુરૂવશિષ્ટવિશ્વામિત્ર. તેપરાક્રમવિધાતણુકરો
 પ્રગટવિરીયવિચિત્ર. ૩૬ વાતોકરેનથીછુટવુંપામશેનહિતોખાર, લાગતોહોય
 ભયતો આશ્રમપાળોજઘનેકરોવનમાંવાસ. ૩૮ શુરવીરહોયતોયુદ્ધકરોસનમુ
 ખરહીનેઆજ, નીકરતમારેશસ્ત્રખાંધ્યાતણુશુંછેકાજ. ૩૯ અમોસતિકેરાપુત્ર
 છુંજન્મીયાઆવનમાંહે, મુનિવાદમકેવિધાભણાવ્યાપાત્યાઅમનેઆંહે. ૪૦
 એવાંવચનસુણીલવકુશતણુંથયાવિકળશ્રીરધુરાય, પછેસીતાનેવિરહેકરીરા
 મનેથઈમુછાય. ૪૧ વળણ. મુછાઆવીપૃથ્વીપડીયા, જ્યારેસંભારાંસીતાયરે;
 ક્ષણમાત્રમાંસાવચેતથઈ, પછેઉડ્યાશ્રીરધુરાયરે. ૪૨ પતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તર
 કાંડેઅશ્વઘઘીકેલવકુશમર્મવાક્યાસિશ્રુત્વાશ્રીરામસ્યસિતાવિરહાતવિષાદોત્પ
 નામઅષ્ટસપ્તતીતમેઅધ્યાય.

અધ્યાય ૭૯.

રાગમારૂ. હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઈસુણોલવકુશનુંઆખ્યાન, જ્યારેમુ
 રછાવળીસાવધાનથઈનેઉડ્યાશ્રીભગવાન. ૧ ત્યારેહનુમંતવિભિષણનીમુર
 છાવળીઆવ્યાઉડીનેપાસ, કરજેડીનેબન્યોજણુબોલ્યાસુણીયેશ્રીઅવીનાશ.

૨ અરેમહારાજએચિરણુજીવીછેતમારાપ્રતીર્ષાબ્રૂપ, બાકીબીજતણુબળ
હોયનએવુંનિશ્ચેરધુકુળભુપ. ૩ તમારીકટાક્ષેકાળજક પેલોકપતીસમુદાય, તો
આશરોશોએબાળકનોજેતમનેજીતીનેજય. ૪ પણવાત્સલ્યભાવેરમાડોછેમ
ભુપુત્રપોતાનાબાણી, વળીઆશ્ચર્યસુંજેઅશતમારાબળીયાસારીગપાણી. ૫
એવાંવચનસુણીએકવૃક્ષતળેપ્રભુબેઠાશીતળછાંહે, વીલીપણુહનુમંતપાશેબે
ઠાવાતકરેમાંહોમાંહે. ૬ તારેદીનાનાથેદીવસગણ્યા, જ્યારેસીતાનેતજ્યાંવન;
આજબારવરસનેત્રણુમાસપરઅધીકનેએકદીન. ૭ ત્યારેલવકુશનેકહેછેભાઈ
જેપેલાવૃક્ષતળેરધુનાથ, શોમોટોમનસુબોકરેછેહનુમંતવીલીપણુસાથ. ૮ ત્યા
રેકુશકહેઅરેઆપણીમાતાને, એણેબેસાડીવનમાંહે; માટેએનેઆપણેકેમબેસવા
દેઈએઆવીશીતળછાંહે. ૯ એવુંકહીનેકુશેએકમુક્યું, તીક્ષણુબાણુપ્રચડ;
તેમક્યમાંથીવૃક્ષઉડાડુરહ્યોતરનોડડ. ૧૦ ત્યારેભડકીનેઉઠ્યારધુનંદનશે
બકબન્યોસાથે, અદ્ભુતકર્મજેઈપછીબોલ્યાહશીનેશ્રીરધુનાથ. ૧૧ અરેભાઈ
એનથીયતાવશમુજથીહવેજણ, માટેકંએકધયુદ્ધકરીયેસનમુખરહીસુતસાથે
નીરવાણુ. ૧૨એમકહીનેઆવીઉભારધુપતીઅહીકોડડ, લવકુશઉપરમાંડ્યાંમુક
વારામેબાણુપ્રચડ. ૧૩ જેજેબાણુરધુપતીનાંઆવેછેદેલવકુશવીર, કેટલીક
વારએમરમતકરીપછીકોપ્યાશ્રીરણુધીર. ૧૪ પ્રલયઅગ્નિનોબાણુમુકયોરધુપ
તીયેતેણીવાર, તેણેતેજબીંબનીજવાળાપ્રગટી, શુંકરશેવીશ્વસંહાર. ૧૫ હવે
ધનુષયજીતેશરછુટ્યોતેનોતાપસહ્યોનવજય, અગ્નિતણાઅંગારાવરસેઘોરશ
બદલણોથાય. ૧૬ તેજેઈનેલવસાવધાનથયોબેબાણુચડાવ્યાંયાપ, ગુરૂવાદિમ
કકેરૂસ્મરણુકરીને, મુક્યાંસનમુખઆપ. ૧૭ તેણેઆવતુંછેદ્યુરાંમબાણુ, ઘણુ
ક્રોધકરીનેમન; ત્રણભાગતેશરનાકીધા, ગાજ્યોજનકીતન. ૧૮ હવેઆકાશમાંસુ
રસહિતઅંગના, વીમાનમાંબેસીએવ; પીતાપુત્રનુયુદ્ધનુવેછે, ઇંદ્રાદીકસઉદેવ
૧૯ કોઅંદપબુધીઆશંકાકરે, કહેશેઅમોઘરામનાંબાણુ; તેઘણુંકછેદીનાંબ્યા
લવકુશે, એતોકાવ્યઅપ્રમાણુ. ૨૦ પણુઅરેભાઈશુણોઆતા, સમજુનધરશો
સંદેહ, કરતુંઅકરતુંઅન્યથા, કરતુંઇશ્વરસમરથએહ. ૨૧ પ્રથમેસીતાયેસ્તુ
તીકરી, શ્રીરામનીસુતહેત; વળીપ્રભુનેવાહાલાપુત્રછે વાત્સલ્યપ્રેમસમેત.
૨૨ રામનેમનસંકટપએમરખેપુત્રનેથાયેઘાત, તેમાટેનીજશરવીકુળકીધાજ
ણીનેજમતાત. ૨૩ વળીપીતાકરતાંપુત્રનીકહીઅધીકતાયુદ્ધમાંહે, તેનોયથા
ન્યાયેઅરથઓતાસુણોકહુંછુંત્યાહે. ૨૪ જેમકારજકેરીઅધીકતાકહેકારણુમે
દૃંથાય, વળીનામનોમહીમામહતતેનાલીમાંહેસમાય. ૨૫એમપરાક્રમકહેપુત્ર
નુંવધેપીતાકેરૂમાન, જેમરશ્મીતેજનુંસ્તવનરવીમાંપામેપર્યવસાન. ૨૬માટે
લવકુશેરધુવીરસુરણુકર્યોઅતીસંગ્રામ, લધુલાગવતાકરીનેતદાધણીહારમના

વ્યારામ.૨૭૫છીક્રોધકરીનેકુશેમાર્યુમોહનાસ્રનુખાણુ, તેતીક્ષણવાગ્યુરામરૂદે
માંપડીયાપુરૂષપુરાણુ. ૨૮પ્રથવીકંપથયોતેણીવેળાડાલ્યાદશદીગપાળ,ગીરીનાં
શિખરપડયાંતુટીખળભળીયાંસાતેપાતાળ. ૨૯ હવેમુરછીતથધનેરામપડયાછે
પ્રથવીઉપરજ્યારે, હનુમંતવીલીપણુખન્યોમળીનેધાયાતેણીવારે. ૩૦ ધોરયુ
દ્વક્રીધુંખન્યોમળીરાખીનહીમહીમરજદ, પણુસીતાસુતનામારથક્રીતેપામ્યા
ખેદવીખાદ. ૩૧ હવેલંકાપતીનેલવખેવઢતાકુશનેશ્રીહનુમંત, પાછોપગકોઠ
યેનથીધરતાચારેજણુખળવંત. ૩૨ ત્યારેલવેકાલાંતકનોશરમાર્યોવીલીપણુને
તેણીવાર, તેથીવીશ્રશ્રવાસુતનેમુરછાથઈપડયાપ્રથવીમોઝાર. ૩૩ પછીકુશેખા
ણુવજરાસ્રજમુકીનેમારૂતીમુરછીતક્રીધો, એમજયપામ્યારધુપતીનેજીતીરણુ
માંમહાજસલીધો. ૩૪હવેશ્રોતાજનસદેહનવકરશોમુરછીતજાણીરામ, એતો
વીરામપામ્યાપુત્રપોતાનાજાણીનેપુરણકામ. ૩૫ અછેઘઅભેઘઅખંડઅવીના
શીજક્તનાજીવનપ્રાણ, તેજાણીજેઘનેનેત્રમીચીપડીરહ્યાછેપુરૂષપુરાણુ. ૩૬
એમસરવતણોસંહારકરીનેવીરામપામ્યાવીર પછીઆલીંધનદેઠઆનંદપામ્યા
હરખ્યાછેરણુધીર.૩૭વળણુ.રણુધીરખન્યોરાધવી,તેમનમાંહરખ્યાઅપારરે; પ
છીખન્યોવીરપ્રવેશાતતક્ષણ,રામસૈન્યામોઝારરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તર
કાંડેઅશ્વમેધીકેશ્રીરામચંદ્રમોહાવીર્ભાવોનામએકોનશીતીતમોઅધ્યાય. ૭૯.

અધ્યાય ૮૦.

રાગખીલાવર. મુરછાપામ્યાજ્યારેશ્રીરણુધિર, ત્યારેપ્રવેશાસૈન્યામાંખન્યો
વિર; ચોદશક્રીજેયુંદળમાંહે, તેઆવ્યારામરહ્યાછેજ્યાંહે. ૧ માનુશીલીલાક
રીરધુવીર, નેત્રમીચીસુતાશામશરીર; પરદક્ષણાકરીખન્યોસંગ, પછીરામને
ચરણેનમ્યાસાષ્ટાંગ. ૨ પિતાનીપદરજવંદીતેદીશ, તેપુત્રેલેઘનેચઢાવીશીશ;
પછીઉતારયાપ્રભુનાઅલંકાર, મુગટકુંડળકંકણુનેહાર. ૩ કટીમેખળાકૌસ્તુ
ભવનમાળ, તેઉતારીલવેપહેર્યાતતકાળ; વળીલક્ષ્મણજનાંઆભુપણુજેહ, કું
શેનીજઅંગેપહેર્યાતેહ. ખન્યોપુત્રશોભેઅનુરૂપ, જાણેલક્ષ્મણુરામઅયોધ્યાના
ભુપ; પછીરામનેરથખેઠાખેવીર, પુઠેખાંધ્યાકપીખળીયાધિર. ૫ નળનીજસુ
ગ્રીવનેહનુમંત,અંગદજાંબુવાનખળવંત; પુછેગ્રહ્યાખટકપીકુમાર, રથપુઠ
જખાંધ્યાતેણીવાર. ૬ શ્યામકરણહયલીધાસંગ, ચાલ્યામનપામીઉમંગ; પ
છીરથહાંકીનીજઆશ્રમજય, પેલાકપીનાંઅંગતેભુમીરોળાય. ૭ તેમધેખેજ
ણુછેસાવચેત, તેએકએકનેકરતાસંકેત; ત્યારેજાંબુવાનકહેહોહનુમંત, ઉઠ્યા
પણુયુદ્ધકરીયેખળવંત. ૮થાયછેઆપણાઅંગમાંપ્રહાર, પીડેછેકંટકઉપરઅ
આપાર; સુણીજાંબુવાનનાંએવાંવચન, ત્યારેહજવેખોલ્યાવાયુતન.૯અરેરીંછ
પતિકહુવાતવિશેક, હવેધિરજરાખીરહોક્ષણુએક; ત્રિભુવનનાથપડયામુરછી

તં, બંધુપુત્રસઉસૈન્યાસહિત. ૧૦ આએમનાછેજુગલકુમાર, જયછેમુનીઆશ્ર
મમોઝર; ત્યાંછેજનકીનીરમળમન, એમીશઆપણેથાશેદરશન. ૧૧ તેજગ
તજનુનીટાળશેદુખ, છોડાવીઆપણનેકરશેસુખ; એમછાનીવાતકરેમાંહેમ
ર્મ, એટલેઆવ્યોમુનીઆશ્રમ. ૧૨ ત્યારેરથરાખ્યોઆશ્રમનીબહાર, ઉતરઆ
બન્યોભુજકુમાર; હવેજનકસુતારદ્યાંછેજેઠામ, બેઠાંપદ્માસનજપતાંશ્રીરામ.
૧૩ એકસત્યવ્રતમનમાંધિર, એવેઆવતાહીડાબન્યોવીર; મુગટકુંડળજેઠભુ
પણસાર, જાણેઆવ્યારામલક્ષમણનીરધાર. ૧૪ એટલેપાસેઆવ્યાતન, આ
ળખીપ્રસનથયાછેમન; લાગ્યાબન્યોજણસાથેપાય, ઉછંગબેસાડીપુછેમાય.
૧૫ અરેપુત્રએભુપતિકોણ, જેલાવ્યાયુદ્ધકરીનેકેકાણ; ત્યારેપુત્રેસકળકથાક
હીત્યાંહે, જેવુંનીપન્યુસૈન્યામાંહે. ૧૬ શ્રી રામચંદ્રનોયજ્ઞતોખાર, આવ્યોતો
આપણાવનમોઝાર; તેખાંધ્યોઅમોવીચારીધુધ, જીત્યાસકળતેશુંકરીયુદ્ધ. ૧૭
બંધુસહિતકરઆમુરછિતરામ, અશ્વલેઘઆવ્યાઅમોઆઠામ; એવીવાતસી
તાયેસુણી, થયાંચકીતદંતશુભ્યાહણી. ૧૮ કરધશીનેધુણાવ્યુશીશ, અરે
આશુંકરમથયુજુગદીસ; કંઠરૂંધાયાશ્વાસનમાય, ઢળીપડ્યાંતતક્ષણથઇમુરછા
ય. ૧૯ દોહા. હવેજનકીનેમુરછાથઇ, ઢળીપડ્યાંતેણીવાર; શરીરઅચેતનથઇગ
યું, શુધીનહિલગાર. ૨૦ ત્યારેસાવધાનપુત્રેકર્યાં, બેસાડ્યાંબ્રહ્મીપાણ; જોઈ
વીકળતામાતની, સુતદુખપામ્યાજાણ. ૨૧ જ્યારેશુધીઆવીસરીરની, ત્યારે
સંભાર્યુંદુખઆપ; નેત્રેજળધારાવહે, કરતાંવીવીધવીલાપ. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરી
ત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશ્યોરવચનશૃત્વાસીતામુરછનંનામઅશીતમોઅ
ધ્યાય. ૮૦

અધ્યાય. ૮૧.

રાગશોકવેરાડી. જ્યારેસીતાનેમુરછાવળીરે, ત્યાંકરતાંશોકરૂદન; રૂદેતાડ
ણકરેરે, પૃથવીપછાડેપોતાનુતન. ૧ અરેહોપુત્રોતમોરે, પીતાનોવધકરીઆવ્યા
કેમ; જ્યારેતમોઅશ્વખાંધિયોરે, મુનેકહયોનહિકેમપહેલોમર્મ. ૨ ત્યારેપાછો
આપતતુરીરે, જઇનેહુંલાગતપ્રભુનેપાય, અપરાધતમતણોરે, કરતક્ષમાસર્વે
રધુરાય. ૩ મેંજાણ્યુંકોઇઅન્યહશેરે, પૃથ્વીતણોરાજબખવંત; મેંપ્રભુનેજા
ણ્યાનહિરે, ભરથશતરૂધનસાથેઅનંત. ૪ કુટુંબકળહકચોરે, વણસમજેતમો
મારાતન; મારાપ્રાણજીવનતણારે, હવેકોકરાવેમુનેદરશન. ૫ હવેજીવીનેહુંશું
કરેરે, શુદ્ધેખાડુજગતમાંમુખ; અરેહુંદુરભાગ્યિણીરે, હાહાદૈવેદીધુંવણુદુખ. ૬
અરેવામવીધિથયોરે, ડરિનવબેડીહુંકોઇદિન; મેંજોધાર્યુંહતુરે, તેરદ્યામનનામ
નોરથમન. ૭ મેંજાણ્યુંપુત્રલેઇનેરે, જઇશુંસમોતાંઅવધમોઝાર; મારીસાસુ
સુખપામશેરે, ખોળેબેસાડીશુબન્યોકુમાર. ૮ તેઆસનિરાસથઇરે, પ્રાણપતિ

ચેપાડયોવિયોગ; હુધિરજકેમધરે, ફરીપાછોક્યારેપામીશસંજેગ. ૯ પ્રભુવી
નાઅપરાધથીરે, તણમુનેએકલડીવનવાસ; છેકનીરદેથયાનાથજીરે, ફરીનવ
લીંગોમારોતપાસ. ૧૦ હોમુનિતમોક્યાંગયારે, તમોવીનાથયુવીપરીતઆવન;
હવેવહેલાઆવોતાતજીરે, જઈનેજમોડોપ્રાણજીવન. ૧૧ વરસદ્વાદશથયારે,
સાલેછેસ્વામીવીયોગનુદુખ; વળીએવામાંઆવુંથયુરે, કોનેકહીએનેકવાઈકું
ખ. ૧૨ હવેકહેવાનુકાંઈનથીરે, મારેમાથેઉગ્યાંછેદુખનાંઝાડ; મુનેલઘજાઓ
પ્રભુકનેરે, હોપુત્રોહુંમાનુતમારોપાડ. ૧૪ એમસતિવીલપેવજીરે, રોધરોધરા
તાંથયાંલોચન; ત્યારેછાનાંનાખ્યાંલવકુશેરે, કરનેડીબોલ્યાહિનવચન, ૧૫
ધીરજરાખોમાવડીરે, શાનેકરોછોઆવડુકલપંત; એતોમુરછાવળીજશેરે, હ
વડાંઉઠશેશ્રીભગવંત. ૧૬ વળજી. ઉઠશેશ્રીભગવંતહવડાંવળીહશેમુરછાયરે;
એતોલોકિકલીલાજણાવેછે, મોટેશોકનધરશોમાયરે. ૧૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે
ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધી કેસીતા વીલાપાનંતરંલવકુશાભ્યાંબોધકર્ણનામચેકાશી
તીતમોઅધ્યાય. ૮૧

અધ્યાય ૮૨.

રાગપરજ. હવેશ્રાતાજનસંદેહનવકશોસુણીસીતાજીનાવીલાપ, એતોજ
ગતજનુનીમાતાઈદીરાઅખંડજ્ઞાનપ્રતાપ. ૧ વળીશોકમોહજેનેનથીસ્વપનેઅ
વીચળઆનંદરૂપ, નીરમળરદયસદાસુખસાગરઅવ્યાપ્તકામઅનુપ. ૨ શ્રીરા
મચંદ્રનીએચીદશક્રિતઅંતરઘછાકહાવે, પ્રભુનીપ્રભુતાજીજેજથારથઅજ્ઞાન
માંનઆવે. ૩ જેનોમહીમાવેદવખાણેઈંદ્રધ્વજાત્રીપુરારી, તેધર્મસ્થાપવાપ્રભુ
નીસાથેજન્મ્યાંજનકકુમારી. ૪ મનુષ્યાકૃતિઅવતારધર્મોમાટેમાનુશીલીલાક
રતાં,લોકવહેવારનેભાવજણાવેલુલીનથીઆચરતાં. ૫ તેમોટેસાવધાનથઈશ્રો
તાસુણજેએકેમન, છેસીતારામવિયોગરહિતજેયામાંજીદાંતન. ૬ હવેસીતાજી
નોશોકસમાવીનેપુત્રેઆપીધીર, પછેમધુરવચનમાતાનીસાથેબોલ્યાખન્યોવી
ર. ૭ હેઅંબેઅમોલાવ્યાછુંવાત્રરરમવાસારૂઆજ, તેઉઠોતમનેદેખાડુંતમેજી
વોઅમારૂકાજ. ૮ ત્યારેજનકસુતાઉડીનેઆવ્યાઆશ્રમકેરીખહાર, જીવેતોખ
ટકપીખાંધ્યાદીઝખળીયાયોધઅપાર. ૯ વીસ્મયપામ્યાંતેજેઈસીતાદીહુઅદભુ
તકર્મ, અતુલીતખળએખાળકકેરૂમહાપરાક્રમીપર્મ. ૧૦ પછેછોડ્યાસીતાસ્વ
હસ્તેકરીનેસરવેકપીનોસાથ,તેજનકસુતાનેચરણેનમ્યાતારેમસ્તકમુકયોહાથ.
૧૧ અરેવીરાતમોજઓનીવહેલાજ્યાંછેજીગજીવન, તેસર્વતણીતમોરક્ષાકરને
જેમનવથાયવીવન. ૧૨ પછીઆજ્ઞામાગીસરવગયાતેરામસંન્યામોજાર, ત્યારે
પાતાળમાંથીઆવ્યામુનીવાહમીકઆશ્રમમાંતેણીવાર. ૧૩ ત્યારેસીતાયેસહુ
સમાચારકહ્યોતેમુનીવરનેવરતંત, અરેપીતાપુત્રેકર્ણુવીપરીતઆણ્યોસર્વનેઆ

ત. ૧૪ એવાંવચનસુણીને વાદ્મીકચાટ્યાઉતાવળીતેણીવાર, જળનુકમંડ
જકરમાંલેધઆબ્યારામસૈન્યાજેઠાર. ૧૫ મુખ્યચોદ્ધનેતેજળછાંટયુમંત્રીનેમુની
રાય, અમતદ્રષ્ટીચેકરીજેયુ'ઉઠીસકળસૈન્યાય. ૧૬ તેસાવધાનથયાંશરીરસહુ
નાંક્ષણુનવલાગીવાર, શ્રીરામચંદ્રનેમુનીવરમળીયાવરત્યોજ્યજ્યકાર. ૧૭
લક્ષ્મણુભરથશતરૂધનંઆદેઅન્યદેશનારાય, પુત્રપ્રધાનમળીસહુલાગ્યામુની
વરકેરેપાય. ૧૮ પછેરામચંદ્રનીસનમુખઉભાપોતેવાદ્મીકમુન્ય, ગદગદકંઠે
કરૂણાવચનેરામનુંકરતાંસ્તવન. ૧૯ વળણ. શ્રીરામચંદ્રનીસ્તુતીકરતા, મુ
નીવાદ્મીકતેણીવારે; તેસાંભાળતાંસુખઉપજે, થાયપાવનનરનેનારે. ૨૦ ઇ.
તીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાદ્મીકી નાટકરામસેનાસંજવનનામ
દ્વાશીતીમોઅધ્યાય. ૮૨

અધ્યાય ૮૩.

છંદત્રોટક. જયરામકૃપાળદયાળહરી, પરમારથવિચ્છેદહધરી; જગકારણ
આપઅહેતુસદા, દ્રવ્યમાનુશરૂપનમોહકદા. ૧ તરિણીકુળમંડનમૈલીમણી,
પ્રગટચાકમળાયુદ્ધપાળફણી; કરકંજધરીશરચાપવરં, કૃતવીશભુજદશશીશ
હર. ૨ પૃથ્વીતળપાવનપુણ્યકરી, પદતીરથરાજસ્વછંદકરી; હતદુષ્ટનિશાચ
રધોરતમં, કૃતસ્થાપનસેતઅભેનિગમં. ૩ જયશ્રીપતિભુપતીભુપતી, યજ્ઞ
રૂપગીરાપતીસર્વગતી; સત્વશુદ્ધપ્રકાશકજ્ઞાનમયં, ગતઉદભવવ્યાપકવિશ્વઅ
યં, ૪ અમરામરસીધગતિનલહે, નિગમાર્ગમપુરણુશ્રદ્ધકહે; ભકતગોસુરસાર
સાહેકસત્યવ્રતં, ધર્મસ્થાપનએઅવતારદ્રવ્ય. ૫ અદભુતચરિત્રઅનુપવરં, ક
વિવાગવિલાસનમાનસરં; સનકાદિકશેષમહેશગરા, નભન્મયકલાયકવિપ્રવ
રા. ૬ તપયોગસમાધીસુધ્યાનધરે, યહજીવનમુક્તજશ્રદ્ધપરે; તદપિતજીધ્યાન
સુણેચરીતં, હરતીત્રયતાપગુણાસરિતં. ૭ મનશીળમુનિતજીયોગક્રિયા, ભજે
તેસગુણાકૃતિરૂપતયા; મદમાનરહિતસદાવિચરે, નિત્યમુક્તકથામ્રતપાનકરે.
૮ જયેબોધઅઘાતઅખંડઅજં, લયપાળનવિશ્વસંહારઅજં; જયતીસતચિદ
આનંદધનં, વડવાનળદાહકદુષ્ટવનં. ૯ અવતારઅનામયભુમિતળં, વિચરી
મમવાણીકરીસુફળં; કૃતપુરણકામકૃપાળપ્રભો, પ્રણમામીરમાપતિરામવિભો.
૧૦ દોહા, પુરણઅંશકરૂણાયતન, કૃપાસિંધુરણધીર; સતચીદઆનંદરૂપધન,
જ્યજ્યશ્રી રઘુવીર. ૧૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાદ્મીકીના
૮૩શ્રીરામસ્તુતિકર્ણનામત્રયેશીતીતમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૮૪.

રાગભુપાળ. મુનિવાદ્મીકકેરી, સ્તુતિકરીશ્રીરઘુવરતણી; થઈપ્રસન્નજરે,
બોદ્યાપછીત્રિભુવનધણી. ૧ અહોમુનિવરરે, હુતમારોશેવકસદા; તમારેવશ

જરે, જેકહોતેકરસરવદા. ૨ તમોઆગમરે, વાણીબોલ્યાછોજેટલી: ધરીજ
ન્મજરે, મેંલીલાકીધીતેટલી. ૩ તમો મુજનેરે, જેઉપકારકર્યોહીયાં; બીજેન
વથાયરે, સત્યકહુત્રિલોકમાં. ૪ હવેમાગોરે, સત્યવચનપાળુંસહી; તમજેવોરે
મારેહેતુબીજેનહિ. ૫ લેધવચનજરે, મુનિવરઆશ્રમઆવીયા; બેપુત્રનેરે,
સમજવીનેત્યાંલાવીયા. ૬ સાથેલીધોરે, જેહતોયજ્ઞતણોંતુરી; રામપાસેરે, મુ
નિવરત્યાંઆવ્યાફરી. ૭ સાષ્ટાંગજરે, લવકુશેપ્રભુચરણેકધ્યા; થઈપ્રસન્નજરે,
શ્રીરામેકરમુસ્તકધ્યા. ૮ મુનિબોલ્યારેવિનયવચનવાણીકહી, પ્રભુપુત્રજરેઆત
મારાજણોસહી. ૯ મુજઆશ્રમરે, જન્મથયોએસુતતણો; છેબળીયારે, મહિમા
જેનોઅતિધણો. ૧૦ એવુંસુણીનેરે, હરખ્યાશ્રીરધુનાથજી; બેપુત્રનેરે, લીડ્યા
રૂદ્યાસાથજી. ૧૧ હરખ્યાંસુરે, શિરસીંચ્યાંસુતનાંસદા; તેપુત્રનેરે, લેધઉછં
ગબેડાતદા, ૧૨ સરવેહરખ્યાંરે, જેજેકારકરેત્યાંહાં; વૃષ્ટીપુષ્પનીરે, દુંદભીવા
ગ્યાંસ્વર્ગમાંહાં. ૧૩ દુતમોકદ્યોરે, અવધમાંકહેવાવધામણી; પુત્રનીખ્યાતરે,
સુધપામ્યાસિતાતણી. ૧૪ સુણીહરખ્યાંરે, માતઆદેપરિવારજી; વહેંચીવધા
મણીરે, આખ્યાંછેદાનઅપારજી. ૧૫ રથેબેસીરે, વશિષ્ઠમુનિત્યાંઆવીયા; મ
હ્યારામનેરે, આશીરવચનેબોલીયા. ૧૬ દિડામુનિયેરે, બેપુત્રરામનાસંગમાં;
જેમસતચીદરે, આનંદનાઉછંગમાં. ૧૭ ઉડીલાગ્યારે, લવકુશમુનિચરણુતદા;
દીધીઆશિષરે, સુખીરહેજેશુતસર્વદા. ૧૮ ભરગછીનારે, ડેરાતપુતાણ્યાત્યાં
હાં; સભાકરીનેરે, શ્રી રધુવિરબેડાંજ્યાંહાં. ૧૯ પછેવિનવ્યારે, વશિષ્ઠવાલ્મી
કેશ્રીરામને; અંગીકતકરોરે, પ્રભુશ્રીયેપુરણુકામને. ૨૦ આપીઆજ્ઞારે, રધુપ
તિયેનિજબ્રાતને; આલ્યાતેડવારે, વિરસહુજગમાતને. ૨૧ ભરથલક્ષમણરે,
શતરૂઢનનેસુમંતજી; લંકાપતિરે, શુગ્રીવનેહનુમંતજી. ૨૨ અન્યબીજરે, ક
પિવરભુપતિઅતિધણા; આલ્યાસર્વેરે, અનન્યભકતરધુવરતણા. ૨૩ મુનિસા
થેરે, આશ્રમમાંસહુઆવીયા; ઘણાસેવકરે, સાથેશુખાસનલાવીયા. ૨૪ બંધુ
સર્વેરે, પાયેલાગ્યાસિતાતણે; કરિવિનતીરે, માનદેઈકરૂણાપણે. ૨૫ બોલ્યાભ
રથજીરે, હેઅંબપધારોકપાકરી; ત્યારેસીતાયેરે, દુખસંભારીઆંખ્યજળેભરી.
૨૬ પછીવાલ્મીકેરે, સાસરવાસોકર્યોઘણુ; દિનવચનેરે, સંતોષ્યુમનંસિતાત
ણુ. ૨૭ થયાંગદગદરે, સીતાજનીસાથેબોલ્યામુનિ; હેપુત્રીરે, તુંનીરમજળજેવી
શુરધુની. ૨૮ તુંછેપુરણુરે, તુજનેહુંશુકહુકથી; ખાઈતારીરે, મેંસ્વાગતકાંઠ
થઈનથી. ૨૯ તુંમહાલક્ષ્મીરે, જક્તજનેતાછેસતી; તારુંસન્માનરે, નથીથયું
કાંઠમારીવતી. ૩૦ હરભઆસનરે, ફળજળથીપોષણુકરી; ક્ષમાકરજેરે, હું
વિમ્બઉપરકરૂણાધરી. ૩૧ આંહાંનુંશુખદુખરે, મનમાંકંઠનવલાવશો; ખાઈ
વેરે, ફરીઅહીંકયાંથીઆવશો. ૩૨ એમકહીનેરે, ગદગદકંઠથયાધણુ; મુનિ

રોયારે, સંભારીહેતસીતાતણું. ૩૩ ત્યારેવળતાંરે, વચનવૈદેહીઆચર્યા; હોમુ
નીતમેરે, મુજનેવાનાંધણાંકર્યા. ૩૪ તમઆશ્રમેરે, હુસુખપામીઅતિધણું;તે
ભેવિસર્યુંરે, જેહુખપતિવિરહેતણું. ૩૫ જેમગરબનેરે, માતારાખેજતનેકરી;
એમરાખીરે, તમોમુજનેહુંસુખેકરી. ૩૬ હોપીતાજરે, તમારુંહેતનહીવીસરે;
નિજમાખાપરે, તમથીખીનુંશુંકરે. ૩૭ તમોજનકથીરે, મારેહેતુછોઅતિધ
ણા; મુનેપાળીરે, સાથીથયાદુખવેળાતણા. ૩૮ એમકહીનેરે, મુનિનેપાથેનમ્યાં
કરી; પછીસીતાયેર, મુનીપત્નીયોનીપુજકરી. ૩૯ પુત્રીનેજેમરે, પિતાવળા
વેસાસરે; એવીસ્વાગત્યરે, વાલ્મિકેકરીતેવાસરે. ૪૦ પછીમાગીરે, મુનિવર
નીઆજ્ઞાતદા; સુખાસનમાંરે, ખેડાંસીતાજસરવદા. ૪૧ ભરથલક્ષમણરે, આ
મરખેપાસેકરે; સરવમંડળરે, સીતાનીસાથેપરવરે. ૪૨ અંજનીસુતરે, ખમા
ખમામુખખેલતા; વિયોગેદુખિરે, મગ્નથઇમુનિડોલતા. ૪૩ એમઆવ્યારે,
રામસમીપેજ્યાહરે;રાખીશીખીકારે,ઉતર્યાજનકીત્યાંહરે. ૪૪ વળણ.ઉતર્યાજ
નકીસુખાસનથી, દુરથકીતેણીવારરે; પછીચરણેચાલીઆવીયાં, જ્યાંખેડાનું
ગદાધારરે. ૪૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશાભ્યાસીતાનય
નંનામચતુરશીતીતમોઅધ્યાય. ૮૪

અધ્યાય ૮૫.

રાગધન્યાશ્રી. સીતાઆવ્યાંજ્યાંરધુવીરજ, ચરણેનમીયાંધરીમનધિરજ;
મુનીવરખોલ્યામધ્યસમાજજ, સુણોમમવાણીશ્રીમહારાજજ. ૧ હાળ. મહા
રાજપુત્રીજનકનીમમધરમકન્યાએહ, તેકરોઅંગીકૃતપ્રભુથઇપ્રસનનીરસદે
હ. ૨ એઆદીમધ્યનેઅંતમાંસર્વથાછેનિષ્પાપ, તેનાસાક્ષીછેમુનભચનજરવી
ચંદ્રવાયુઆપ. ૩ એપરમસાધવીજનકીપ્રભુખેસાડોઅરધાંગ,તમોઅંતરજમી
સર્વનીગતિજણોછોશ્રીરંગ. ૪ સડિસભાસુણતાંવાલ્મિકેએમવીનવ્યારધુવીર;
એટલેથઇઆકાશવાણીગીરામહાગંભીર. ૫ હેરામમુનીવરસત્યકહેછેપરમસા
ધવીએહ, કરોઅંગીકારકૃપાકરીનવધરશોમનસંદેહ. ૬ બેપુત્રસીતાતણાનિ
સ્થેછેતમારાઅશ, એત્રણજણશુધસત્વછેતેજણનેઅવતંસ. ૭ એત્રુસુણીકિ
ઠ્યારામજીમનપ્રસન્નથઇતેણીવાર, શ્રીચઆલીંગીઆસનખેસાડ્યાંથયોજ્યજ
યકાર. ૮ છેવામભોગજનકીબેપુત્રદક્ષીણપાસ, તેસમેવૃષ્ટીપુષ્પદુંદભીગડગ
ડ્યાંઆકાશ. ૯ સડિસભાખોલેશજ્ઞજ્યજ્ઞહરખનોનહીપાર, ઇંદ્રાદિકઆદે
દેવસરવેઆવીયાતેકાર. ૧૦ પછીકામદગ્ગાતેડાવીકરિસ્મરણવાલ્મિકમુન્ય,
તેજેજેઇયેતેસરવઆપેવસ્ત્રત્રણજળઅન્ન. ૧૧ ભાવતાંભોજનસરવનેધરતશ
રકરાપયયુક્ત, તેઅશનથીસુખઉપજેથાયસકળદુખથીમુક્ત. ૧૨ એમત્રણ
દિવસવાલ્મિકમુનીયેરાખ્યાનુગદાધાર, અસંખ્યદળસાથેપ્રભુનેકર્યાપ્રાણાચા

૨. ૧૩ કવીરાજશુંપછેરધુપતીબોલ્યાવચનકરજેડ, હવેઆજ્ઞાઆપોઅવધજી
વાપહોંચેમનનાકોડ. ૧૪ તમેપણુઆલોત્યાંયજ્ઞમાંમુનીમહારાજ, તમવનવિ
શેહોયવીપ્રતેપણુસાથેતેડોઆજ. ૧૫ ત્યારેવીદાયક્રીધીકામધેનુવાલિમકેતેણી
વાર. તત્પરથયાજવાઅવધપુરસાથેવીપ્રત્યપાર. ૧૬ સાવધાનસહુસૈન્યાથઈવા
જ્યાંબહુવાજીત્ર, ચતુરંગસંન્યાયજાકતિધ્વજકળસચીત્રવીચીત્ર. ૧૭ વા
લિમકમુનિનેબેસાડચારથમાંસહિતસહુમુન્ય, પછી પોતાનેરથસહીતસીતાબે
ઠાનુગજીવન. ૧૮ બેપુત્રબેઠાહસ્તીઉપરશોભાનોનહીપાર, ત્યાંછત્રચામરથાય
છેબોલેખમાછડીદાર. ૧૯ સહુસાથશુરધુનાથચાલ્યાસૈન્યાસાગરપુર, હયહણ
હણેગજધુમતાસિંહનાદકરતાસુર. ૨૦ એમઅવધપુરીમાંઆવીયાઉતર્યાસર
જ્યુતીર, સહુભુપનીસ્વાગતકરીસર્વજશ્રીરધુવીર. ૨૧ સઉસાસુનેસીતામ
ત્યાંલાગ્યાંસરવનેપાય, થયાંપ્રસન્નજેઘબેપુત્રનેહરખ્યાંકૌશલ્યામાય. ૨૨ ઉછ
ગમાંબેસાડીયાલવકુશજથારવીચંદ, કૌશલ્યાપ્રેમેથયાંગદગદપામ્યાંબ્રહ્માનંદ.
૨૩ સીતાનેચાંપ્યાંરહેશુમાતાભરેલોચન, સુખદુખનીવાતોકરીથઈવેદનાજેવ
ન. ૨૪ પછીનાનાવીધનાંદાનઆપ્યાંમાતાયેતેણીવાર, એમહળીમળીસુખી
યાંથયાંવરતીયોજ્યજ્યકાર. ૨૬ વળણ. જ્યજ્યકારવરત્યોતદા; થયાંસફળ
સઉમનકામરે; પછીયજ્ઞપુરણકરવાને, બેઠાદીક્ષાલેઈશ્રીરામરે. ૨૬ ઇતિશ્રીરા
મચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલિમીઠીવચનાતપુત્રાભ્યાંસહસીતામંગીકત્ય
પુરપ્રવેશોનામપંચાસીતીતમેઅધ્યાય. ૮૫

અધ્યાય ૮૬.

રાગમારૂ. બેઠાદીક્ષાલેઈનેશ્રીરામ, સાથેજનકીપુરણકામ; પહેર્યાવસ્ત્રઆ
ભુષણુસાર, તેનીશોભાતણોનહીપાર. ૧ ત્યાંઅનેકપૃથ્વીનાભુપ, બેઠામુનીવર
વેદસ્વરૂપ; બેઠાપરતક્ષસરવેદેવ, નીજઆસનઉપરએવ. ૨ વાજેવાજીત્રનાના
પ્રકાર, બંદીજનબોલેજશવીસ્તાર; નાચેઅપ્પરજ્ઞાનારંગ, સરવનેમનહરખઉ
મંગ. ૩ યજ્ઞમંડપચારજેજન, મધેકુંડરચોછેપાવન; આચારજછેબ્રહ્મકુમા
ર, બીજવરીયાવીપ્રત્યપાર. ૪ તેમાંમુખ્યઅગસ્તનેવ્યાસ, કરાવેકતુબેશીને
પાસ; હુતાસનમાંહેહોમતાહોમ, પ્રગટીજવાળાછાયોધુમ્રવ્યોમ. ૫ આપેઆહુ
તીનાનાપ્રકાર, કરેરૂત્વીજમંત્રઉચ્ચાર; ઉંચાહસ્તકરીમુનીડાલે, સ્વાહાકાર
સ્વધામુખબોલે. ૬ ઓંકારતણીધુનીથાય, વષ્ટકારતેભણુતાજય; જેપ્રભુયજ્ઞ
મુરતીઅખંડ, યજ્ઞભુકતાવ્યાપકબ્રહ્માંડ. ૭ તેપ્રભુપાળવાનેધર્મ, પોતેઆચરે
યજ્ઞનુંકર્મ; જકતનાગુરૂશ્રીહરીજણ, જેનીશ્વાશાથઈવેદવાણ. ૮ તેપ્રભુસુણ
તાંસભાસર્વ, પુછતાગુરૂનેતણગર્વ; મારાયજ્ઞમાંહેહોમુનેશ, નવરહેકશીન્યુન્ય
તાલેશ. ૯ સુણીનેહશાબ્રહ્મકુમાર, સુણોશ્રીપતીજુગદાધાર; અમોજણુધુવેદ

નોધર્મ, સરવયજ્ઞતણુજેકર્મ. ૧૦ પુર્વેમરૂતજેવારાજન, તેણેયજ્ઞકર્યાપાવન; આપ્યુંસુવરણુદ્વીજનેઅપાર, લેધજતાંતેલાગ્યેભાર. ૧૧ તેણેનાંખ્યુંહીમા ચળમાંહે, અઘાપીતેપડયુછેત્યાંયે; એવાભુપધણાથયાપુરવે, તેણેયજ્ઞકર્યાવી ધીસરવે. ૧૨ અમોકરાવનારકતુકેરા, ઉપચારપવીત્રધણેરા, હુતહોમીયેનાના પ્રકાર. વેદમંત્રનોકરીયેઉચ્ચાર. ૧૩ યજ્ઞપુરણુસમેસુભોરામ, અમોજપીયેત માડનામ; હુતમંત્રઅશુંધીજય, તેથીયજ્ઞતેપુરણુથાય. ૧૪ દેશકાળનેદ્રવ્યઅ સુધી, ટળેદોશથાયેતેનીશુધી; જેનાનામતણેએપ્રતાપ, તેમભુકરતુકરતાઆ પ. ૧૫ તેમાંન્યુન્યતારહેકેમ, રવીપાસેનકીચીતતેમ; માટેસુહૃદીયેશ્રીમહારા જ, પ્રભુયજ્ઞપુરણુથયોઆજ. ૧૬હવેઉઠોશ્રીરધુરાય,સહુ વીપ્રનીકરવીપુજય; જેઅધીકારીનુંજેતુંમાન, તેનેઆપવુંતેતુંદાન. ૧૭ ગુરનાંસુણીએવાંવચન, સીતાસહીતઉઠ્યાભગવન; બંધુપુત્રમળીતેણીવાર, લાગ્યાપુજતણેઉપચાર ૧૮ સીતાસહીતપ્રથમરધુરાય, કરીવશીષ્ટમુનીનીપુજય; મણીભુષણુવસ્ત્રઅ પાર, રત્નમુકતાફળનાહાર. ૧૯ અરધઆરતીધુપનેદીપ, સ્તુતીવીનયેસતો પ્યાવીપ્ર; ક્રીધીપુજશોડશઉપચાર, સીતારામેકર્યોનમસ્કાર. ૨૦ ત્યારપુંઠેમુ નીજે અગસ્ત, તેની પુજ કરી વીધી સ્વસ્ત; પછી સત્ય વંતી સુતવ્યા સ, તેને પુજ્યા અતી ઉદ્ધાસ. ૨૧ પછી ચ્યવન રૂપી મહાનંત, તેની પુજકરીભગવંત; શુક્રાચારજઅહસ્પતીજેહ, વિશ્વામિત્રનેવાદિમકતેહ. ૨૨ તેઆદેશઉમુનીનોસાથ, તેનીપુજકરીરધુનાથ, જેરીતેકરીગુરનીશેવ,તેરીતે પુજ્યાશઉમુનીદેવ. ૨૩ આપ્યાં બહુવીધીનાંપછીદાન, તેનુંકોણેનથાયેમાન; અકેકાવિપ્રનેતેણીવાર, આપ્યુંહેમલક્ષલક્ષભાર. ૨૪ વસ્ત્ર વીચીત્રનાનારંગ, અલંકારઓપેવણાંઅંગ; કરાગ્યાંમીષ્ઠભોજનપાન, સંતોષ્યામુનીનેભગવાન. ૨૫ વળણુ. ભગવાનેસંતોષ્યામુની, ત્યાંકરીયોબહુસતકારરે; ત્યારેતેણેસમે ત્યાં અગસ્તખોદ્યા, શુણીયેનુગદાધારરે. ૨૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેશીતાસહશ્રીરામેણુરૂત્વાજપુજનંનામપડશીતીતમોઅધ્યાય. ૮૬

અધ્યાય ૮૭

રાગસામેરી. અનીહારેઘટસંભવમુનીખોદ્યાવચન, શુણીયેશ્રીપતીનુગ જીવન;ઘટભરીલાવોતીરથનુંવાર, તેથીક્ષાલણુકરવાયજ્ઞતોખાર. ૧ હાળ. તો ખારનેહવેસ્નાંનકરાવોલાવો તીરથનુવારચતુઃપટ્ટીદંપતીઘટઅહીઆલોનીરધાર. ૨ એમ અગસ્તેઆજ્ઞાકરીત્યારેઉઠ્યાશ્રીરધુરાય, ચોરોટજેડાંસ્ત્રીપુરૂષતેજળ ભરવાનેજય. ૩ શ્રીરામસંગેજનકીઉન્મીલાલક્ષમણુવીર, ભરથનીસાથેમાંડ વીશુતકીરતીરીપુહરધીર. ૪ વળીકાંતીનેપુષ્કળનીઆદેરાજકુંવરસમુદાય, લક્ષ્મીનીધીનેકોમળારીપુજીતઅંગસૈન્યાય. ૫ વળીસત્યવતીનેસુખાહુશદ

કીરતીસુમદનરેશ, મનોજ્ઞયાનેવીરમણીમહામુરતીનેલંકેશ. ૬ રાયપ્રતાપા
 અનેપ્રતીતીનીજરત્નરમ્યાભામ, અગ્રાશ્વનેકામાગનામનોહસસુરથનામ. ૭ ઇ
 ત્યાદીરાજરાણીયોશુસંજ્યાતનશણુગાર, કરમાંહેકુંભકનકતણાગ્રહીત્યાલ્યાભ
 રવાવાર. ૮ સરજયુગગામાંઆવીયાસાથેવણામુનીજન, ત્યારેવેદમંત્રેકરીવી
 શીષ્ટેમંત્ર્યુંજળપાવન. ૯ તેનીરનાઘટભરીઆપ્યાંદંપંતીકરમાંહે, ચોરોટજે
 ડાંજળભરીપછેવત્યાંપાછાંત્યાંહે. ૧૦ મુનીવેદભણતાજયઆગળવાજેબહુવા
 જીવ, એમયજ્ઞમંડપમાંહેઆવ્યાશોભાચીત્રવીચીત્ર. ૧૧ ત્યાંઅશ્વઉભોરાખી
 યોશુભસ્વસ્તીવાચનથાય, ઉભારહ્યાઅગસ્તવશીષ્ટજીવેપાસખેમુનિરાય. ૧૨
 શ્રીરામશીતાયજ્ઞહયનેકરાવેછે જ્ઞાન, કરમાંહેઘટલેઈરેડતાંજળસ્વયંશ્રીભગ
 વાન. ૧૩ એમજળેક્ષાલણુકરીવળતોપુજીયોકેકાણ, મુનિમંત્રભણતાજયછે
 નિરવીગ્નક્ષેમકલ્યાણ. ૧૪ આશ્ચર્યપામ્યાવિપ્રસહુ કરતાપરસ્પરવાત, શ્રીરા
 મપુરણુબ્રહ્મછેએઅખીલજગનાતાત. ૧૫ જેનુંનામલેતાઅધમપ્રાણીપાપથી
 મુકાય;સંસૃતીદુખથીમુકતથઈઅપવર્ગપંથપળાય. ૧૬ તેપાપમુક્તાનીમીત્તક
 રતા યજ્ઞશ્રીરધુવીર, એમલોકસંગ્રહઅર્થપાળેધરમવૃતરણુધીર. ૧૭ પછેખડ
 ગમંત્રીવશીષ્ટેઆપ્યુંપ્રભુનેહાથ, બીજેકરેગ્રહીકેશવાળીઅશ્વનીરધુનાથ. ૧૮
 જ્યારેઅશ્વપૃષ્ઠેસ્પર્શકીધોહસ્તરવીકુળભુપ, ત્યારેતુરીતણોદેહપડ્યોતતક્ષણ
 થયોદીવ્યસ્વરૂપ. ૧૯ ચતુરભુજધનશ્યામતનચતુરાયુદ્ધમંદીતવેશ. અળંકા
 રમણીમયકનકનાપટમુગટકુંડળદેશ. ૨૦ તેઅશ્વમટીનેથયોએવોદીવ્યરૂપેસા
 ર, તતકાળઆવ્યુંવીમાનસુંદરબેઠોતેમોઝાર. ૨૧ ગણશીઘચારણુઅપ્પરાકર
 તાંસુમંગળગાન, માંહેછત્રચામરથાયછે સોભાતેસ્વર્ગસમાન. ૨૨ એવાદીવ્ય
 રૂપનેદીઠોસરવેપામ્યાઅચરજમન, પછેતેનીસાથેબોલીયાશ્રીરામમધુરવચન.
 ૨૩ કહેભાઈપુરવેકોણુતુ કેમપામ્યોઅશ્વનીદેહ, કેમથયોહવડાંદીવ્યરૂપેએમો
 ટોસંદેહ. ૨૪ એવાંવચનશુણીરધુવીરનાંપછેતેણેજેડ્યાહાથ,સઉસભાશુણતાં
 મેઘગંભીરબોલ્યોપ્રભુનીસાથ. ૨૫ હેઅંતરજમીસર્વગતસદૃશસદૃશ્યાપક
 વેદ, વળીબાહ્યાલીતરતણુતમનેજ્ઞાનછેનીરભેદ. ૨૬ તોયઅજળણ્યાથઈનેમુનેપુ
 ઠોજણાવાસઉજનત્યારેયથારથવૃતાંતમહારૂકહુંશ્રીભગવન. ૨૭વળણુભગવા
 નઆદેસભાસરવે, સુણતાંતેનીરધારરે;શ્રીરામસનમુખવચનબોલ્યો, દીવ્યરૂ
 પતેણીવારૂ. ૨૮ ઇતિશ્રી રામચરીત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઅશ્વસ્યરામકર
 સ્પર્શનાતદેવ રૂપપ્રાપ્તીનામસપ્તાશીતીતમોઅધ્યાય ૮૭

અધ્યાય ૮૮.

રાગખીલાવર. ચોપાઈ. હવેદીવ્યરૂપકહેસુણોરધુરાય, હુંપુરવેહતોબ્રાહ્મ
 ણનીકાય; વીઘાથોડીભણ્યોઅદ્વપમતી, સારાસારનવજણુરતી. ૧ મનઅહં

કારઅનરથનુમુળ, ચાલતોવેદથક્રીપ્રતીકુળ; લોકમાંહેપુજવાકામ, દંભકર
જઘડામોડામ. ૨ જ્યાંત્યાંકરતોમિથ્યાવાદ, શુભકર્મેમનથાયપ્રમાદ; ઘણાદીવ
સએમવાદ્યાલોક, મિથ્યાજન્મગંભાવ્યોફેક. ૩ મોટુપરવહતુએકદીન, સર
જ્યુતીરમલ્યાસહુજન; મોટામેજોભરાયોત્યાંહે, હુપણુઆવ્યોતેસ્થળમાંહે. ૪
પુલીનવીશેવનછેમહારમ્ય, ત્યાંવણામુનિવરનાઆશ્રમ; પુલીવનસ્પતીભારઅ
હાર, ત્રિવિધીપવનશોભાઅતિસાર. ૫ સરજ્યુગંગામાંકરીનેસ્નાન, હુંબેઠોજઘ
સુંદરસ્થાન; અગ્નિહોત્રનોકુંડજકર્યો, જળવલ્યમાનઅગ્નિત્યાંધર્યો. ૬ યજ્ઞસ
મીધમુક્રીસહુપાસ, લોકનેજેવામિથ્યાભાસ; બેઠોધરીત્યાંદંભનુરૂપ, આવીનમે
છેમોટાભુપ. ૭ યજ્ઞકરમનવકરતોલેશ, લેધબેઠોસહુમિથ્યાવેશ; ત્યારેતેણેસમેતે
યાત્રામાંહે, મુનિદુરવાસાઆવ્યાત્યાંહે. ૮ કોદ્વિજજપતપહોમજકરે, કોયોગધ્યા
નપુજઆચરે; વળીકોવેદાધ્યનકરતાવિપ્ર, કોહરીકથાશુણાવેક્ષીપ્ર. ૯ તેસઉ
નેજેતામુનિદુરવાસ, વળતાઆવ્યામારીપાસ; ચિત્રકારીજેઘમારતનક્રોધચઢયો
મુનીવરનેમન. ૧૦ અલ્યાદંભકરીબેઠોછેતુય, જોજેશીક્ષાકરૂછુંહુય; મુરખતુ
જનેદેઉશ્રાપ, તુપશુયોનીભોગવજેઆપ. ૧૧ એવાંવચનશુણીહુંકંપ્યોકાય,
ઉઠીલાગ્યોમુનીવરનેપાય; પ્રસન્નકર્યાસ્તવીનેમુનીજન, મુજઅનુગ્રહકરીયે
સ્વામીન. ૧૨ ત્યારેદુરવાસાનેઆવીદયા, પછેબોલ્યાકરીમુજઉપરમયા; અ
લ્યાતારોઅનુગ્રહકહુંછુંહુય, ક્યામકરણહયથાજેતુય. ૧૩ પછેથોડાદિવસમાં
શ્રીભગવાન, ધરશેજન્મઅવધસ્વસ્થાન; રઘુકુળમાંદશરથભુપાળ, થશેપ્રગટ
ત્યાંદીનદયાળ. ૧૪ તેરામચંદ્રકરશેઅશ્વયાગ, ત્યારેતુનેવરશેમહાભાગ; પુર્ણા
હુતીસમેયજ્ઞનેઅંત, તુજપ્રજેકરધરશેભગવંત. શ્રીરામહસ્તનેસ્પર્શકરી, ત
તક્ષણતુંજઘશઉધરી; એવુંકહીગયાઅત્રીતન, અશ્વથોહુંજુગજીવન. ૧૬
તેમુનીવચનથક્રીમહારાજ, મુજનેકરૂણાક્રીધીઆજ; હુંપતીતનાછોડયાબંધ,
પામ્યોમહાસુખમુક્તીસંબંધ. ૧૭ એમકહીપ્રભુનેકરીયોનમસ્કાર, પછીઆ
લ્યોશાશ્વતપદમોઝાર; દેવનાંદુંદલીવાગ્યાંત્યાંહે, ગયોઅશ્વઅપવર્ગજમાંહે.
૧૮આશ્વર્યપામીસરવસભાય ત્યારેમુનીવરનેપુછેરઘુરાય; અશ્વહોંમ્યાવીનમુની
મહારાય, પુરણયજ્ઞકેમથાશેઆજ. ૧૯ પછીવશીષ્ટકુંભજખન્યોમુન્ય, રામ
નીસાથેબોલ્યાવચન; આઅશ્વનાઅંગનુંથયુકરપુર, તેનેહોમકરોતમોશુર. ૨૦
દેવનેપણુએપ્રિયેછેવણું, એથીકામચાલશેઆપણુ; એવુંશુણીજુગદાધાર, કર
પુરહોમ્યુકુંડમોઝાર. ૨૧ અંગઅંગનામત્રજભણી, પુર્ણાહુતીકરીયજ્ઞતણી;
પ્રત્ક્ષબેઠાસરવેદેવ, યજ્ઞભાગસહુપામ્યાએવ. ૨૨ દેવઋષીપીતૃતેણીવાર, તૃતી
થયાસહુયજ્ઞમોઝાર; એમસીતાસહીતરઘુવીર, યજ્ઞપુરણકરીયોરણધીર. ૨૩ વ
ળણ. રણધીરશ્રીરઘુવીરપોતે, કર્યોપુરણમહારાજરે; વશીષ્ટગુરૂનીઆજ્ઞાયે,

આલ્યાઅવબ્રતકરવાકાળરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઅશ્વપુરવજન્મકથનંતરચક્ષુપુર્ણાહુતીર્ણનામઅષ્ટાશીતીતમેઅધ્યાય. ૮૮

અધ્યાય ૮૯

રાગધવળધન્યાશ્રી. હવેગુરૂનીઆજ્ઞાશીશચઢાવીસીતાસહીતભગવાનજી, ચક્ષુનેઅતેઉઠીનેઆલ્યાકરવાઅવબ્રતસ્નાનજી. ૧ સાથેસકળદેશનારાજરાણીયોશુ તેણીવારજી, સરવેમુનિવરપત્નીયોસાથેતનશોભેશણુગારંજી. ૨ નહાનાપ્રકારનાંવાજીત્રવાજેગાંધર્વઅચ્છરાગાયજી, એવીસોભાવેશ્રીઅવધબિહારીઅવબ્રતકરવાજાયજી. ૩ હવેસરજ્યુ ગંગામાં પ્રવેશાપોતેસીતાસહીતરધુરાયજી, અન્યશકળજનપુઠેપ્રવેશાઅસ્ત્રીપુરૂષસમુદાયજી. ૪હરદીકુમકુમકેશરચંદનઅત્તરકસ્તુરીખરાસજી. તેએકએકનેનરનારીલેપનકરેમરદેસુગંધિશુવાસજી પ સ્ત્રીપુરૂષસહુલજ્જમુકીછાંટેસુગંધીઅનંતજી, રંગમાંઅંગભીજીગયાંસહુનાજીશુરમતાવસંતાજી. ૬ સરવશુગંધીમરદીરહ્યાપછીછાંટવામાંડયુતોયજી, લાજમુકીનેછાંટેપરસ્પરઅદભુતઉછવહોયજી. ૭ શ્રીપુરૂષોત્તમપુરણાનંદપોતેરમેરમાંડેએમજી, અનેકઅખળાછાંટપરસ્પરઉરધરીઆનંદપ્રેમજી. ૮ કુમકુમકેશરમંડીતત્રિયનામુખદીસેજળમાંહેજી, જાણેકનકનાકમળજપુલ્યાંએવીસોભાથંઠ્યાંહેજી. દંતનીપંકિતકમળકોશમાંનુંનેત્રમધુકરરૂપજી, છુટા કેશશિવાળસરીખાંકઠેતેનાજઅનુપજી. ૧૦ એમઅદભુતરૂપેસઉગજગવનીજળકીડાતેકરતીજી, એકએકનોકરઝાલીજીવતીમંગળગાતીફરતીજી. ૧૧ દેશદેશનાલોકજસરવેઆવ્યાતેઉછવજેવાજી, ત્રિવિધીતાપસંસારજનીતદુખકળેશસોકસસઉખોવાજી. ૧૨ પોતેપરસ્પરજળઉછાળેજનકીનેરધુરાયજી, જેમભકતીજ્ઞાનખેરૂપધરીનેઆનંદજળમાંનહાયજી. ૧૩ વગીછાંટેસ્ત્રીપુરૂષઅતીવણુએકએકઉપરવારજી, તેઅખંધારાચાલચોદીશજળજત્રનીરધારજી. ૧૪ તુટયાહારઅંગદકટીમેખળાછુટાસડિનાસડિકેશજી, ભીજ્યાંવસ્ત્રતનુલપટયાંસોભેઅદભુતવેશજી. ૧૫જેમકામદેવરતીસાથેસોભેઅનેકરૂપેશારજી, જાણેશણુગારરશનાસાગરમાંહેમેમઝીલેનરનારજી. ૧૬ તેલીલાજેઠંશિવપ્રહ્લામોહ્યાસુરપતિઆદેદેવજી, તેનરનારીનુંભાગ્યવખાણેમગ્નથંમનએવજી. ૧૭ એમઅવબ્રતનોઉછવકરીવળતાસરવનીકળ્યાંખહારજી, ત્યારેશુમંતશકટવણાભરીલાવ્યોતેસમેપટઅળંકારજી. ૧૮ પ્રથમમુનિસડિનેપહેરાવ્યાંશહીતપત્નીયોત્યાંહેજી, પછીશીતારામેનૌતમપટભુષણુપહેર્યાતનમાંહેજી. ૧૯ અન્યરાયરાણીનેઆખ્યાંમનગમતાશણુગારજી, વિવિધીરંગનાવસ્ત્રજપહેર્યાંનરનારીયેશારજી. ૨૦ પુરવતણાજેપટઆભુષણુચાચકનેસડિઆખ્યાંજી, રંકદરિદ્રીન્યાલથયાનેદુખડાંતેનાંકાખ્યાંજી. ૨૧ હવેકનકરથેરધુવીરવિરાજ્યાંશીતાસુતેણીવારજી, જેમઉદયા

ચળપરદીનમણીએવાદશરથરાજકુમારજી. ૨૨ મુનીવરસરવેરથમાંએકાનિજ પત્નીએશાથજી. નિજાનજવાહનસહીતરાણીઓએકાસઉનરનાથજી. ૨૩ વા જીતવાજેનાનાવિધનાઆગળગાંધર્વગાયજી, ખમાખમાછડીદારજીબોલેઆમર વીજનથાથજી. ૨૪ એમઅવભ્રતકરીનેઅવધબીહારીઆવેઅવધપુરમાંહેજી, અનેકદેશનાભુપસંગાથેનિજકુટુંબમુનિત્યાંહેજી. ૨૫ હવેપુરનાંનરનારીસઉહ રખ્યાઆવતાજેઠરધુનાથજી, કરેઆરતીવધાવેમુકતાપુષ્પઅંજળીસાથજી. ૨૬ પુરનારીસહુલેતીઓવારણાઆશીષદેતીઅપારજી, એમશરવેનેમહાસુખઆપ તારધુપતિઆવ્યારાજદ્વારજી. ૨૭ વળજી. રાજદ્વારમાં આવ્યાપોતે, અવભ્રત કરીશ્રીરામરેએમઅશ્વમેધમખડીધોપુરજી, સફળથયાંમનકામરે. ૨૮ ઇતિશ્રી રામચરીત્રઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકે શ્રીરામઅવભ્રતસ્નાનંકૃત્વાપુરપ્રવેસોનામનવા શીતીતમોઅધ્યાય. ૮૯

અધ્યાય. ૯૦

રાગધન્યાશ્રી. યજ્ઞપુરજીકરીઆવ્યારામજી, અખીલવિશ્વનાપુરજીકામજી; સર્વભુપતીકપીમુનીજનજી, તેનેકરાવ્યાંરૂચીભોજનજી. ૧ ઢાળ. ભોજનનાના ભાતનાંસહુનેકરાવ્યાંત્યાંહે, પછીવસ્ત્રભુષણઆપીનેસતોષીયામનમાંહે. ૨ ગ જ અશ્વરથનેકનકભુમીવસ્ત્રગૌમણીગ્રામ, શ્રીરામેઆપ્યાંદાનખહુવિપ્રનેતેણેકા મ. ૩ નટભાટગાયકખંદીચારણઅપ્પરાગુણીજન, તેનેવિવિધકેરાંદાનઆપી કરીયાંતૃપ્તીમન. ૪ પછીમાનદેઠનેવળાવ્યાસહુભુપતિમુનીરાય, વખાણતાએ યજ્ઞનેનિજદેશમાંસહુજય. પસ્તુતીકરીનમીયાદેવસહુકરીઆજ્ઞાપુરજીકામ, મહદુત્સવયજ્ઞવખાણતાતેગયાનિજનિજધામ. ૬ રાજધાનીશ્રીરધુવીરનીતેશો ભાનવકહેવાય, એવૈભવજેઠનેમાનમુકેલોકપતિસમુદાય. ૭ એપ્રકારેસરજયુ ગંગાત્રઠકરીકરીતેકામ, ત્રૈણઅશ્વમેધયજ્ઞકર્યાસીતાસહિતશ્રીરામ. ૮ વળીતે વીનાકેટલાકર્યાઅન્યયાગપવિત્ર, ત્રિલોકમાંહેવખાણતાજનરામરાજચરિત્ર. ૯ લવકુશતણાવિવાહકર્યોવિધિયુક્તથીશ્રીરામ, કર્યોમહામહોછવલગ્નનોપરણા વીયાશુભકામ. અતિરૂપગુણલાવણ્યકન્યાકુળવધુપતિધર્મ, પરીવારપુત્રેપન્હે તાઉદારકીરતીકર્મ. ૧૧ એમઅષ્ટપુત્રવધુસહીતશોભીચેજેમરતીકામ, માતપિ તાનીઆજ્ઞાપાળેકુળક્રિયાઅલીરામ. ૧૨ એપ્રકારેરધુનાથજીયેકર્યાચરિત્રઅપાર, કોટીસરસ્વતીશેષથીકહેતાંનઆવેપાર. ૧૩ પછીમિત્રીખંધુનેમતેમળીકર્યોરામે વિચાર, ગુરુમાતઆજ્ઞાથકીસોંપ્યોપુત્રનેઅધિકાર. ૧૪ એમ સુમહુરતજેઠપુ ત્રસહુનેવેહેચીઆપ્યાદેશ, તેઅષ્ટભાગસમાનસંપત્તીઆપીશ્રીપરમેશ. ૧૫ જે ચારખંધુતણાકહીયેઅષ્ટપુત્રરતન, તેનીવેહેચણવિસ્તારીકહુતેસુણાઆતાજ ન. ૧૬ શ્રીરામનાખેપુત્રલવકુશશ્યામસુંદરવેશ, કુશનેતેકૌશલ્યદેશઆપ્યોલ

વનેઉત્તરદેશ. ૧૭ હવેલક્ષ્મણજીનાપુત્રઅંગદચિત્રકેતુનામ, બેદેશઆપ્યાતે
 નેશ્રીરામપુરણકામ. ૧૮ ગજશ્વનગરીતણુઆપ્યુંઅંગદનેતેરાજ, ધનરત્નદેશ
 શોહામણોચિત્રકેતુનેમહારાજ. હવેભરથકેરોપુત્રપ્રથમેનામપુષ્કળજેહ, તેનેપુ
 ષ્કરાવતીનગરીકેરારાજ્યઆપ્યુતેહ. ૨૦ વળીપુત્રબીજેતક્ષનામેમહાબળીયો
 સાર, તક્ષસીલાકદેશનામેઆપ્યોતેનિરધાર. ૨૧ હવેશંતરૂવનશુતસુબાહુશ્રુત
 શંતનામેએશ, શ્રુતશંત્યનેવીદીશાનગરસુબાહુનેમથુરાદેશ. ૨૨ એમઅષ્ટપુ
 ત્રનેઅષ્ટનગરીદેશશુભાગવિશાળ, તેતણુઆપ્યુરાજતેનેકર્યાછેભુપાળ. ૨૩ તે
 નેરાજનિતિધરમકુળનોશીખંચોરધુનાથ, વળીપાદ્યામિત્રીસોંપીયાસુતશિશ
 મુકયોહાથ. ૨૪ નવિનછત્રસિંહાસનચાંમરદળચતુરંગસંગ, સહુદેશમાંહેમોક
 દ્યાવધુસહિતસુતશ્રીરંગ. ૨૫ રધુનાથજીયેરાજઆપ્યુદેશસુતનેજેહ, શ્રીભા
 ગવતમાંનવમસ્કંધેવ્યાસવાણીએહ. ૨૬ વળણ. એવાણીવ્યાસતણીયથારથ
 શ્રીભાગવતનમસ્કંધરે; તેસંક્ષેપેકરીરામકથામાંમેલ્યોએહસંખધરે. ૨૭ ઇતિ
 શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્રેણપુત્રાણંરા
 જ્યાભિષેકેનામનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૦

અધ્યાય ૯૧.

રાગધન્યાશ્રી. સુતનેઆપ્યાસરવેદેશજી, પછેનિવરતપામ્યાશ્રીપરમેશજી;
 એકસમેપોતેપુરણકામજી, રંગભોવનમાંબેઠારામજી. ૧ હાળ. રંગભોવનમાં
 રામબેઠાસુંદરસેજ્યાસન, જનકતનયાસાધવીશેવતાંનીરમળમન. ૨ તેસમે
 શ્રીરધુવીરબોલ્યાસુણોસતીએકવાત, અવતારકારણઆપણુપુરણથયુસાક્ષાત.
 ૩ સહુદુષ્ટનોસંહારકરીયોઉતાર્યોભુભાર, હવેઅવધવાશીઆપણાતેનેઆપવો
 ઉધાર. ૪ સ્વધામજાત્રુઆપણેહવેનથીબીજુકામ, માટેતમેપ્રથમેગુપ્તથાઓ
 પ્રથવીમાંઅલીરામ. ૫ એમસીતાનેસમઝાવીયાંજેમનતણોઅનુસાર, ત્યારપું
 ઠેકેટલાદિનવહિગયાનીરધાર. ૬ એકસમેબેઠાસલામાંસમરથશ્રીરધુરાય, ત્યા
 રેરંગભોવનમાંહેછેત્યાંએકલાંસિતાય. ૭ તેસમેકેકૈઆવીયાંસિતાતણેભોવન,
 સાસુજાણીથયાંઉભાંઆપીયુંઆસન. ૮ બહુપેરનીસ્વાગતકરીપછેસીતાબે
 ઠાંપાસ, ત્યારેકેકૈયેત્યાંવાતપુછીઆણીમનઉલાસ. ૯ અરેજનકીતમોરહ્યાંલં
 કાંવીતીયાબહુદિન, તેરાવણુકેરૂંપકેરૂંહતુંમૌહુતન. ૧૦ ત્યારેવૈદેહીકહેસાંભ
 જોકહુમાતસાચીવાણુ, દ્રષ્ટેકરીમેંનથીજેયુંરૂપએનુંજણુ. ૧૧ પણએકદીન
 બેઠીહતીહુંઅશોકવાડીમાંહે, ત્યારેરાવણુઆવીરહયોઉભોમારીસનમુખત્યાંહે
 ૧૨ ત્યારેધ્યાનમાંથીનેત્રમારાંઉઘડ્યાંનીરવાણુ, એનાચરણનોઅંગુષ્ઠમારીદ્રષ્ટ
 પડિયોજણુ. ૧૩ ત્યારેકેકૈકહેતેહતોકેવોપુષ્પમૌઢઅપાર, મુનેચિત્રકાઢીદેખાડા
 અંગુષ્ઠનોઆકાર. ૧૪ તવસીતાયેઆગેકીયોઅંગુષ્ઠબીયોભીંત, કેકૈતણામ

નનુંકપટનવજાણીયુવિપરીત. ૧૫ કેકૈયેકરમાંકલમગ્રહીનેલખ્યોનિશીચરભુ
પ, અંગુષ્ઠનાઅનુમાનથીચિતર્યુરાવણ૩૫. ૧૬ ઉડીનેઆવીખારણેખકવાદકર
તીધાર, દશવીસનારીમેળવીનેકરવામાંડયોસોર. ૧૭ ખાઇજીવોનેઆચરણ
એસીતાતણાંનીરધાર, મંદિરમાંરાવણુતણીમુરતીકરિછેસાર. ૧૮ કટાક્ષવચ
નધણાંકહ્યાંહાંશીકરિતેણીવાર, તેસાંભળતામાંજનકીઉડીનેઆવ્યાંખહાર. ૧૯
અરેખાઇતમારેઆવડોશોમુજઉપરછેરોષ, તમોઠત્યનીજહાથેકરીવળીમુનેદો
છોદોષ. ૨૦ એવુંકહીપછીજનકીગદગદયયાંતેણીવાર, પ્રથ્વીકેરીસ્તુતિકરતાં
નેત્રજળનીરધાર. ૨૧ હેક્ષમાઉરવીભુમહીમેદનીમહાભાગ, વસુધરાધરણીધ
રાતુંઆપ્યમુજનેમાગ. ૨૨ હેઅવનીઅચળાવસુમતીક્ષોણીક્ષીતિઅભીરામ,
ગોઅનંતાવિશ્વંભરાજગતીકરોમુજઠામ. ૨૩ હેમાતએદુરવચનથીમુનેથાય
ખહુપરીતાપ, તુજઉદરમાંહેગુપ્તકરીનેટાળીયેસંતાપ. ૨૪ એવુંકહેતામાંહે
ધરાફાટીયોશખદઅપાર, ધરી૩૫પ્રથ્વીનીકળ્યાંમહાતેજનોઅંખાર. ૨૫ કર
માંસિંહાસનકનકનુગ્રહીરહ્યાંઉભાંત્યાંહે, માંહેસીતાનેપધરાવીયાંથયાંગુપ્તપ્રથ
વીમાંહે. ૨૬ તેભોમ્યપાછીમળીગદક્ષણુએનલાગીવાર, સઉસ્ત્રીયોઆદેરાણી
યોકરતીતેહાહાકાર. ૨૭ સઉનગ્રમાંહેવાતઆલી૩૬નકરતાલોક, કલ્પાંતકરતાં
કૌશલ્યાજીવરતીયોમહાશોક. ૨૮ વળણ. મહાશોકવરત્યોતેસમે,સઉઅવધ
પુરમાંત્યાંહેરે, એપ્રકારેશ્રીજનકીજી, સમાયાંપ્રથ્વીમાંહેરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિ
ત્રેસંમતવાદિમકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેકેકૈવચનાતસીતાયાપ્રથ્વી પ્રવેશોના
મએકનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૧

અધ્યાય ૯૨.

રાગમાર્. પ્રથ્વીમાંહેસમાયાંસીતા, સરવેનગરથયુંભયભીતા; સાક્ષાતજે
લક્ષ્મી૩૫, જેનીકીરતીઅમલઅનુપ. ૧ ભરથલક્ષમણુશત૩૬ન, કરેરાણીયો
સરવ૩૬ન; નિસ્તેજથયોરાણીવાસ, બેઠારામથઢનેઉદાશ. ૨ પુત્રવધુઆદેપ
રીવાર, તેનાશોકતણોનહિપાર; એમવહીગયાકેટલાકદન, સઉનાંવ્યગ્રથયાંછે
મન. ૩ એકસમેલક્ષમણુનેરામ, બેઠાનીજમંદીરઅભીરામ; એટલેઆવ્યો
ત્યાંએકદુત, વિપ્રવેશધરીઅદભુત. ૪ કર્યોરધુપતીનેનમસ્કારકરજેડીબોલ્યો
તેણીવાર; કપાનાથકહેવુંછેકામ, માટેબેશીએએકાંતઠામ. ૫ ત્રીજીકોઇયેન
આવેપાસ, ત્યારેબોલ્યોશ્રીઅવિનાશ; ભાઇલક્ષમણુખારણેબેસો, હુંસુણીને
આવુંસંદેસો. ૬ અમોખન્યોજણુક૩વાત, ત્રીજેઆવેનહિસુણુબ્રાત; જેકદા
પીઆવશેકોય, તેનેમારીશનિસ્વેસોય. ૭ લક્ષમણુજેબેસાડયાદ્વાર, ગયાધ
રમાંહેજગદાધાર; પેલોદુતબોલ્યોજેડીહાથ, મુનેઅહ્વાયેમોકલ્યોનાથ. ૮ ધ
ર્મરાજતેમાર્ગનામ, આજ્ઞાવરતીતમારોરામ; વીધિયેકહ્યુંછેનીરધાર, હવેઉત

યોગપ્રથવીનોભાર. ૯ થયોસ્થાપનવેદનોધર્મ, આલેવરણાશ્રમનાંકરમ; થયાંસર
 વેપુરણકામ, પ્રભુહવેપધારોધામ. ૧૦ દશસહસ્રવરસનુંજણ, ત્રહેતાજુગમાં
 આયુષપ્રમાણ; થયાંસહસ્રત્રયોદશવરસ, ઘણીલીલાકરીઉતકર્ષ. ૧૧ કહેવા
 જોગ્યનથીહુંદાસ, તમોસ્વતંત્રછોશ્રીનીવાસ; તમોખાંધીછેઆમનાય, પ્રભુ
 માટેકરુંસુચનાય. ૧૨ એવુંકહાવ્યુંછેમહારીસાથ, ઘટેતેમકરોહેનાથ; ત્યારે
 બોલ્યાશ્રીભગવાન, તેવિચારછેમારેમન. ૧૩ એમકરતાવાતવિશેક, એવેકો
 તકપ્રગટયુંએક; રૂપિદુરવાસાતેણીવાર, રૂદ્રઅંશનેકોધીઅપાર. ૧૪ આવ્યા
 ખારણેતેમુનીરાય, ઉડીલક્ષમણલાગ્યાપાય; મુનીબોલ્યાતેણેકામ, અરેલક્ષમ
 ણક્યાંછેરામ. ૧૫ સુમીત્રીકહેબેસોમહારાજ, હવડાંઆવેછેકરીનેકાજ; એવું
 વચનસુણીઅવીરોધ, મુનીબોલ્યાકરીનેકોધ. ૧૬ અલ્યાનથીઓળખતોમુ
 જને, હવડાંશિક્ષાકરુંછુંતુજને, મારનામકોધીનીરધાર, ઉતાર્યોઇંદ્રનોઅહંકા
 ર. ૧૭ ત્રેલોકનીલક્ષ્મીજેહ, ક્ષણમાંનાશપમાડીતેહ; મારુંવચનતેઅગ્નિ
 જવાળ, ખાળીભસ્મકરુંતતકાળ. ૧૮ વિચાર્યુંસુણીલક્ષ્મણેઆપ, જાણ્યુંદેશેમુ
 જનેશ્રાપ; ભયપામીસુમીત્રીત્યાંહે, ગયાઉતાવળાધરમાંહે. ૧૯ ધર્મપામ્યાતે
 અંતરંધ્યાન, ઉડીઆવ્યાશ્રીભગવાન; લક્ષ્મણેકહ્યુંનામીશિશ, આવ્યાછેદુર
 વાસામુનીશ. ૨૦ સુણીસત્વરઆવ્યારામ, મુનીનેકર્યાડંપ્રણામ; કરજેડીઉ
 ભાસનમુખ, મુનીપામ્યાઘણુમનસુખ. ૨૧ નખશિખપ્રભુનેનરખ્યા, રામરૂપ
 જોઈકિષિહરખ્યા; પછીસ્તુતીકરતામુનીદુરવાસ, જયકોટીપ્રહ્લાંનિવાસ. ૨૨
 જયખળવનદહનકશાનુ, જયસંતસરોરહભાનુ; જયપ્રહ્લણ્યદેવદયાળ, જય
 ભક્તતણાપ્રતીપાળ. ૨૩ સચ્ચિદાનંદપુરણપ્રહ્લ, નિરોપાધિકનેનૈખ્યકર્મ; જ
 યઅંતરજમીઅકામ, જયવિશ્વનાથાત્મારામ. ૨૪ જગવ્યાપકજગદાધાર, નમુરામનેવારંવાર; ઘણીસ્તુતીકરીમુનીધીર, ત્યારેપ્રસન્નથયારધુવીર. ૨૫
 માગોમાગોમુનીવરઆજ, જેઈછાહોયતેકરુંકાજ; મુનીકહેકાંઈઅપેક્ષાનથી,
 સત્યરાઘવકહુસર્વથી. ૨૬ થયુપાવનપ્રભુદરશન, તેણેશીતળપામ્યુમન; કહ્યાં
 લક્ષ્મણનેકુવચન, તેક્ષમાકરજેસ્વામીન. ૨૭ ક્ષુધાપ્રગટીછેમુજતન, મારેકર
 વુછેભોજન; સુણીનેહરયારધુપતીએહ, સર્પસીંહનેપ્રાહ્મણજેહ ૨૮ ક્ષુધાતુર
 હોયેજેણીવાર, ત્યારેતેકરેકોધઅપાર; એવુંકહીનેશ્રીરધુનાથ, પછેમુનીવરનો
 પ્રહયોહાથ. ૨૯ ધરમાંતેડીલાવ્યાભગવન, બહુપ્રકારેકરાવ્યુંભોજન; થયાતરૂ
 પ્તિપુરણકામ, સ્તુતીકરીનેગયાનીજામ. ૩૦ ત્યારેપુડંજશ્રીરધુરાય, બેઠામે
 ળવીસરવસભાય; હવેલક્ષ્મણજીતેણીવાર, કરતામનમાંહેવિચાર. ૩૧ પ્રભુયેપ
 ણકરીયુજેહ, મેંઆજ્ઞાલોપીતેહ; શેકારણહવેરાખુતન, જયરામનુંસત્યવચ
 ન. ૩૨ પ્રભુતોનહિબોલેએહ. મુજઉપરછેઘણોસ્નેહ; પણમારેપાળવુંસત્ય, જે

બોલ્યાછેશ્રીરધુપત્ય. ૩૩ એવોધર્મવીચારીધિર, સભામાંઆવ્યા લક્ષમણવીર; રામનેનમ્યાજેડીહાથ, ઉભાસનમુખપન્નગનાથ. ૩૪ બોલ્યાસુણતાંસરવસભાય, સુણોસત્યસીંધુરધુરાય; દુતસાથેકરવાનેવાત, તમોપણકરીયુંસાક્ષાત. ૩૫ જોકેઆવેમંદિરમાંહે, તેનેતતક્ષણહણવોત્યાંહે; તેઆજ્ઞાકરીમેંભંગ, માટેહણવોમુનેશ્રીરંગ. ૩૬ દુર્વાસાનોમહાભય જાણી, આવ્યો ધરમાંહુંસારીંગપાણી; કર્યુંવચનતમારૂંખંડ, અપરાધીનદેવો ૩૭ ૩૭ વળણ. ૩૮ ૩૮ દેવોનિશ્ચયમુજને; પાળવુંસત્યવચનરે; લક્ષમણજીએવુંબોલ્યાજ્યારે, ત્યારેવીસ્મેયયાસહુજનરે. ૩૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રદ્ધાજાયધર્મેણાગત્યશ્રીરામ પ્રાર્થનનામદ્વિનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૨ અધ્યાય ૯૩.

રાગઆશાવરી. લક્ષમણજીનાંવચનસુણીપામીવિસ્મયસર્વસભાય, પછીસ્નેહસહિતમધુરવચનેકરીબોલ્યાશ્રીરધુરાય. ૧ અરેભાઈશુંબોલેએવુવિપરિતવ્યંગવચનપ્રાણથકીમુજનેતુંવલ્લભજીવનતનમનધન. ૨ અમોપ્રતિજ્ઞાકરીતેખરીપણકારણકહુએકત્યાંહે, અમોવાતકરીરહ્યાત્યારપછીતમોઆવ્યામંદીરમાંહે. ૩ વળીદુર્વાસાએકોધકર્યોજાણ્યુશ્રાપદેશેનિરવાણ, તેમાટેતુંઆવ્યોમંદીરમાંકરવામુજનેજાણ. ૪ માટેદોષનથીકંઈએમાંતારોસાંભળસાચુવીર, એવુકહીનેપ્રભુથયાગદગદ્યાલ્યાંનેત્રમાંનીર. ૫ ત્યારેલક્ષમણજીકહેશાનેકાજેમોહધરોમહારાજ, એમાયાસર્વેદુરકરીનેશીક્ષાકરોમુજનેઆજ. ૬ સત્યવાદીનેસ્નેહનધરવોમાતપિતાસુતવીર, રાજ્યસંપત્તિદેહજયપણધરમરાખવોધીર. ૭ જુવોઆપણાવંશમાંહરીચંદ્રરાજવેડયુદ્ધખચપાર, નીચકરમકરીનેપણરાખ્યુસત્યપોતાનુંસાર. ૮ વળીપિતાઆપણાનેતમોવાહાલા તનમનપ્રાણજીવન, તેસત્યવચનપાળવામાટેમોકલ્યાદારણવન. ૯ વળીફરશુરામેજમદહ્મીનુવચનકર્યુંપ્રમાણ, મસ્તકછેધાંમાતપ્રાતનાંરાખ્યોધરમસુજાણ. ૧૦ માટેસત્યવચનતમારૂંપાળોબોલ્યાશ્રીમુખજેહ, મુજમાટેપ્રભુધરમનમુકેઆણીઅંતરસ્નેહ. ૧૧ એવાંવચનસુણીશ્રીરામચંદ્રનેદુખવણુપ્રગટ્યુમન, ધરમસંકટમાંપડીયાપોતેનીચુરહ્યાજેઈમુન્ય. ૧૨ એવેસમેત્યાંઆવ્યાવશિષ્ઠજીજીવ્યુસહુવર્તમાન, ત્યારેમસ્તકધુણાવીનેમુનિવરબેઠાપોતાનેસ્થાન. ૧૩ પછીશ્રીરધુવીરનીસાથેવળતાબોલ્યાશ્રદ્ધકુમાર, એભાવીપદારથભુલેનહિકંઈહોયેજેહોનાર. ૧૪ ત્યારેકરજેડીનેરધુપતીકહેછેસાંભળોમુનીમહારાજ, હુંધરમસંકટમાંપડ્યોહુમાટેસુજાણતાવોઆજ. ૧૫ ત્યારેવશિષ્ઠવાતવીચારીબોલ્યાસુણીયેશ્રીરધુરાય, ઉપાયએકખતાવુતમનેધર્મશાસ્ત્રનોન્યાય. ૧૬ જેવધવાલાયકપુરૂષહોયતેનેકરવોદેશત્યાગ, તેમાંધર્મઅહીંસાનેવળીરહેશેસત્યવચનમહાભાગ. ૧૭ એવુધર્મવચનગુરૂજી

બોલ્યાપુરવતુબેપાસ, તેસાંભળીનેશ્રીરામરહ્યાનવબોલ્યાવચન પ્રકાશ. ૧૮ એ
ટલેસ્વર્ગનીવાશીઇંદ્રજેઅમરતણોરાજન, તેગળઇંદ્રથઈઆવ્યોકરવારધુપતિ
નાંદરશન. ૧૯ શ્રીરામચંદ્રનેચરણેલાગ્યોસ્તુતિકરીબહુજાણ, ત્યારેસુરપતિ
સાથેવશિષ્ઠમુનીવરતતક્ષણબોલ્યાવાણ. ૨૦ અરેઇંદ્રતમોલક્ષમણજીનેતેડીજ
ઓનીજઘેર, સ્વાતશેવાબહુવિધીકરજેરાખજેડીપેર. ૨૧ પછીગુરૂચેલક્ષમણ
આલ્યાસહુનેકર્યોનમસ્કાર, ઇંદ્રનીસાથેઅહીરાવતબેશીગયાસ્વર્ગમોઝાર. ૨૨
મધવાપત્નીનામદિરમાંહેરહ્યાસુમીત્રિત્યાંહે, દેવસકળમળીશેવાકરતાસત્વર
આજ્ઞામાંહે. ૨૩ હવેલક્ષમણજાતાંરધુપતીનેધણોશોકથયોછેમન, લાવણ્યતા
ગુણસ્નેહસંભારીનેકરતારામરૂદન. ૨૪ ભર્યશતરૂઘનઆદેસહુનાનેત્રમાંચાલેની
ર, પછીવશિષ્ઠગુરૂચેછાનારાખ્યાસમજાવ્યાદેઈધીર. ૨૫ હવેઅવધપુરીમાંસર્વ
જાણુલક્ષમણજીનોત્યાગ, નરનારીસહુરૂદનકરેછેલાગ્યોમોટોદાગ. ૨૬ રાણી
વાસમાંરાણીયેરોતીપુત્રવધુપરીવાર, કૌશલ્યાઆદેમાતાઓનેશોકતણોનહી
પાર. ૨૭ પછીગુરૂવશીષ્ઠેઆવીસહુનેસમજાવ્યાંતેદિન, સજ્જનકેરોશોકસમા
વ્યોકહીનેજ્ઞાનવચન. ૨૮ વળણ. જ્ઞાનઉપદેશકરીનેસહુને, સમજાવ્યામુનિરા
ચરે; એમહીવશકેટલાવહીગયા, શુંકરતાહવારધુરાયરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરાહચરિ
ત્રેસંમતવાદિમક્રીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેવશિષ્ઠ જ્ઞાલક્ષમણત્યાગોનામત્રીન
વતિતમોઅધ્યાય. ૯૩

અધ્યાય. ૯૪.

રાગસોરઠ. હવેએકસમેરધુનાથજીઆવ્યાકૌશલ્યાનેદ્વાર, માતપાસેઆવી
બેઠાકરતાવાતવીચાર. ૧ ત્યારેકૌશલ્યાજીબેલિયાંસુણોરામકહેવાત, હવેનથી
ગમતુમુજનેઆધરવિશેસાક્ષાત. ૨ જ્જનનકીકુળવધુમાહરીલક્ષમણસરખોપુત્ર
તેમુનેમુકીનેગયાંલાગેઉદાસીધરસુત્ર. ૩ સહુલોકકહેછેતેખરૂમેંજાણીયુનિરવા
ણ, સંસારમાંસુખજેટલુંદુખતેટલુંપરમાણ. ૪ હેરામહવેશુંકરૂઅકળાયમારૂમ
ન, નથીજપવળતોજીવનેભાવેનહીજળઅન્ન. ૫ હજીપ્રાણમારોજનયનહીશુંર
હયોજેવાદુખ, હવેધીરજશીવાતેધરૂશુરહ્યધરમાંસુખ. ૬ એવુંકહીનેરોવાલા
ગ્યાંમાતાજેણીવાર, ત્યારેધણીઆરવાસનકરીનેબોલ્યાજગદાધાર, ૭ હેમાતહુ
ખશાનેધરોએઅશાશ્વતસંસાર, સહુરણસમંધેમજેઆવીપુત્રનેપરિવાર. ૮ જે
મવૃક્ષઉપરપક્ષીબેસેનીશાયેનિરવાણ, તેપ્રભાતેસહુઉડીજાયેજ્યાંહાંત્યાંપરમા
ણ. ૯ વળીનાવમાંઆવીમજેએકઠાંબેશેત્યાંહે, તેપારઉતરીનેપળાયેપ્રથકમાર
ગમાંહે. ૧૦ મહાપર્વમાંતીરથવીશેટોજેમજેસહુજન, તેપંચરાત્રીપછીકોઈનું
ચાયનહીદરશન. ૧૧ એપ્રકારેઆજગતમાંછેઅહસ્થનોવહેવાર, સઉપુરવસંચે
મજેઆવીસહોદરનરનાર. ૧૨ જેનીઅવધપુરીથઈતેણેક્ષણુનવરહેવાય, તેની

સાથકોઈયેજવાચનહીમાનજેસાચુમાય. ૧૩ આદેહજીડીસર્વથાદેહતણાજીડાભો
ગ, એસ્વપનજેજીજાણજેસુખદુખવીયોગ. ૧૪ વ્યતીરેકઆત્માએથકીતેદા
છેસુખરૂપ, પરપંચમાંપડતોનથીચઘતન્યસાક્ષીઅનુપ. ૧૫ ત્યારેકૌશલ્યાકહે
રઘુપતીહુપ્રશનપુછુએક, આદેહઆત્માએકછેકેદેહથકીવીતરેક. ૧૬ સુખદુખ
થાયેદેહનેજીવનેકહોરામ, મરણપામેદેહત્યારેજીવરહેકોણડામ. ૧૭ સખધઆ
ત્માદેહતણોજ્યારેનથીરઘુરાય, ત્યારેદુખથીકેમશોકપામેસુખેકેમહરખાય. ૧૮
શીતઉષ્ણનેક્ષીણુવૃધીક્ષુધાતુપાપુન્યપાપ, તેમાનીલેછેજીવએકેમતપેછેપરિતા
પ. ૧૯ તેમાટેદેહઆત્માતણોમુનેકહોજ્યારથભેદ, જેથકીશાતાથાયમુજમ
નઉપજેનીરવેદ. ૨૦ વળણ. નીર્વેદથીઆજ્ઞાજયે, થાયેશાંતીમનરે; એવાંવ
ચનમાતનાંસાંભળી, પછેબોલ્યાશ્રીભગવાનરે. ૨૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંભત
વા.ઉત્તરકાંડેશ્રીરામપ્રતિકૌશલ્યયાપ્રશનકર્ણનામચતુર્નવતીતમોઅધ્યાય. ૯૪

અધ્યાય ૯૫.

રાગધન્યાશ્રી. રઘુપતીબોલ્યાસુણીયેમાતજી, પ્રસન્નોઉતરકહુસાક્ષાતજી;
આદીપુરૂષજેપ્રથમેએકજી,તેથકીજીવપ્રગટયાઅનેકજી. ૧ હાળ. અનેકજીવઉદે
થયાતેનોકહુવિસ્તાર, જેમસુરજનુપ્રતીબીંબમાંસ્થુજસુક્ષ્મસાર. ૨ એમંઆ
દીપુરૂષેઘક્ષણાકરીમાયાઊપરજ્યાંહે, વિકારપામીપ્રકરતીમહત્વપ્રગટયુંત્યાંહે.
૩ મહત્વથીઅહંકારત્રિગુણુસીસત્વરજતમજાણ, તેત્રિગુણથીવીશ્વસરવેઊપ
ન્યુનારવાણ. ૪ ભુતપંચેતમોગુણનાંપૃથ્વીજળઆકાશ, તેજવાયુપંચમળીને
થયોદેહપ્રકાશ. ૫ હવેરજેગુણથીઇંદ્રિયોદશઊપનીનીરવાણ, મનબુધચીતઅ
હંકારઆશયસતોગુણથીજાણ. ૬ શબ્દસ્પર્શરસરૂપગંધએવીશેમાત્રાપંચ. ૭
પછીચતુર્દશદેવતામુક્યાઇંદ્રિયોનેસ્થાન, પણદેહચૈતનનવથયોરહ્યો અચેતન
જડવાન. ૮ પંચાશએકુનવાયુમુક્યાતોચેતનવઊડયુંસ્વરાટ, પછીપ્રવેશ્યાભગ
વાનતેમાંથયાચૈતનઘાટ. ૯ પ્રતીબીંબતેમાંપ્રહ્લનુજેજીવચૈતનઅંશ, તેણેક
રીચૈતનથયોઆદેહજડઅવતંસ. ૧૦ જેમકોટીઘટજળનાભર્યાતેમાંસુરજભા
સેએક, એમએકપ્રહ્લનીચૈતનશક્તિથયાજીવઅનેક. ૧૧ એમઅનાદીકાળની
ખાંધીકળાએવીજાણ, તેણેકરીનેથાયછેઆવીશ્વચારેખાણ. ૧૨ અજરઅમર
એજીવછેચૈતનરૂપઅખંડ, નથીનાશથતોકદાપીપડતીઅસાસ્વતખંડ. ૧૩
તેજીવનીખશીખરહ્યોવ્યાપીદેહમાંહેઅરૂપ, એદેહતણાઅધ્યાસથીપોતેથયો
તદરૂપ. ૧૪ તેજડચૈતનનીઅંથીચેકરીથયોઉદેઅહંકાર, ત્યારેઅહંકરતામા
ન્યુજીવેદેહતણોવહેવાર. ૧૫ અહંકતીરૂપીમનેવચકરીયોસદાલયલીન, દશ
ઇંદ્રિયોનાવીશેદેખાડીકર્યાછેમાદીન. ૧૬ તેવીષયમાટેકર્મખહુવીધકરાવેછેમન,
એકુસંગકરીમુક્તઆત્માપામીયોખંધન. ૧૭ ચીતવીશેમાંહેમળીગયુંવીશે

ચીતમાંતદરૂપ, જેમલોહચુંબકનેગ્રહાયેમપરસ્પરઅનુરૂપ. ૧૮ શીતઉષ્ણને
ક્ષીણવધીદેહતણેજેધર્મ, અધ્યાસથીએમાનીલેછેપીડયાપામેમર્મ. ૧૯ ક્ષુધા
પીપાસાપ્રાણમનનોધર્મહરખનેશોક, તેમાનીલેછેજીવપોતેબંધનેવળીમોક્ષ.
૨૦ એપ્રકારેઆજગતસરવેપડયુંમાયામાંહે, તેમોટેદેહનોધર્મસરવેમાનીલેછે
ત્યાંહે. ૨૧ આદેહકેરોભોગજ્યારેપુરણથાયેમાત, ત્યારેજીવમુકીનીકળેજડદેહ
પડેસાક્ષાત. ૨૨ નવતત્વનુંવાસનાલીંગતેજીવસાથેજય, કરમસંચીતહોયજે
વાંદેહતેવોથાય. ૨૩ તેનવીનદેહેપામીકરીભોગવેસંચીતકરમ, જેવરણમાંહે
અવતરે આચરેતેબોધર્મ. ૨૪ એમજન્મમરણપ્રવાહકેરોનઆવેવળીપાર, અ
જ્ઞાનથીવણુઆથડેભુલ્યોસ્વરૂપવીચાર. ૨૫ જેમરાજપુત્રભુલોપડેમજ્યોત્સી
ખારીનેસંગ, તેનીસંગેભીક્ષામાગતોભુલીગયોકુળરંગ. ૨૬ એમજીવધર્મશ્વરઅ
શંકેચૈતન્યનસાક્ષાત, તેવીશેસંગેદીનયદ્યુષ્પામતોબહુભાત્ય. ૨૭ એજી
વકેરોજીવછેજેપરમાત્માઅવીનાશ, તેઅંતરજ્ઞમીસાક્ષીવતરહેસદાએનીપાસ.
૨૮ જેઅહ્નપુરણપ્રકાશકછેનીત્યમુક્તસંબંધ, તેનેજણુતોનથીજીવએથયોમુર
ખવીષયઅંધ. ૨૦ વળણ. વીષયઅંધનથીજણુતો, જેપાસેરહ્યો પરીઅહ્નરે;
એવાંવચનસુણીરધુવીરનાં, પછીમાતાપુછેમર્મરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમ
તવા.ઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણકૌશલ્યાબોધેનામપંચનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૫

અધ્યાય ૯૬.

રાગખીહાગ. પુછેકૌશલ્યાજીતેણીવાર, સુણોરામકહુનીરંધાર, જીવનેથ
યોમાયાસંબંધ, વીશેવાસનાએપામ્યોબંધ ૧ તેમુક્તથયાનોઉપાય, મુજનેકહો
શ્રીરધુરાય, જીવટળેજન્મનેમર્ણ, જયઅજ્ઞાનનુંઆવર્ણ. ૨ માતાનાંસુણીવચ
નગંભીર, બોલ્યાસમરથશ્રીરધુવીર, જીવનેછુટવાનોઉપાય, સાવધાનથઇસુ
ણોમાય. સતસંગકરેનીરંધાર, તેથીસમજેસર્વવીચાર; સતસંગછેસર્વનુમુળ,
જ્ઞાનભક્તિવૈરાગનુકુળ. ૪ સંતલક્ષણપુરણજેહ, કહુવીસ્તારીનેતેહ; સ્થુળસુક્ષ
મપાવનતન, ગુણસાગરગર્વનમન. ૫ રાગદ્વેષનેમમતામાનજેનેશતરૂમીત્રસ
માન; નીસ્પૃહીનતૃણારોષ, સ્તુતીનીંદારહીતનીરદોષ. ૬ જેનેઅખંડજ્ઞાન
પ્રકાશ, જણેમુજનેસર્વાસ, ક્રીડીકુંજરઅહ્યાલુપ, જણેસર્વેમારારૂપ. ૭ ટળ્યો
જક્તતણોઆભાસ, હુંમારૂએબન્યોથયાંનાશ; વૈરાગેથીકર્યોદ્રઢજેગ. કાગ
વીણજેવાજણેબોગ. ૮ કર્યુવાસનામુળછેદન, વીષેથીમોહનપામેમન; માયા
કૃત્યપંચપ્રમાણે, સમલોષાકાંચનજણે. ૯ કરેએકાંતભક્તામારી, જેનુચીત
સદાઅવીકારી; દુષ્પણહરખનેશોક, જણેસમાનસર્વલોક. ૧૦ જ્ઞાનીસમદમ
સાધનવંત, શબ્દઅહ્નનોજણેઅંત; પરઅહ્નપરાયણસંત, તેનેકહીયેમોટામહંત.
૧૧ કંઈણારસભરીયાંનેત્ર, પરઉપજડીનુક્ષેત્ર; દયાવંતઉદારપ્રમુખ, આપેશ

શરણાંગતનેસુખ. ૧૨ આત્માલાભેકરીસંતુષ્ટ, બ્રહ્મચ્યાનંદરસમાંપુષ્ટ; એવા
લક્ષણહોયેજેને, મારોવૈષ્ણુવકલિયેતેને. ૧૩ વીશેશંગથીમુક્તજુક્ત, તેમાટે
કહીજીવમુક્ત; એવાંશંતશુભાગેરંગ, તેનુંનામકહીયેસતસંગ. ૧૪ તેનેશર
ણેજાણેજેન, કરેશેવાતનીશુધમન; વીષયીપામરહોયેજંત, તેનેસમજાવેદ
યાવંત. ૧૫ મારાંજન્મનેકર્મચરીત્ર, પ્રથમેતેસુણાવેપવીત્ર; મારાગુણગા
યેબંજીપ્રીતે, મારાંનામસ્મરણકરેનીતે. ૧૬ મારીમુરતીતણીકરેશેવ, વળી
વંદનચરચાએવ; થાયચનીન્યપણેમુજદાસ, ચીતમાંનહીઅન્યઉપાસ. ૧૭
હુંસદાજીવસંગીવખાણ, એવુંમાનીરખમુતેજણ; દેહદંદ્રીયોપ્રાણનેમન,
સુતદારાધામને ધન. ૧૮ કરમુજનેસમર્પણસર્વ, મુને શેવેસદાગતગર્વ;
એછેનવધાભક્તિપ્રકાર, આચરેઅનુક્રમથીસાર. ૧૯ ગુરૂશાસ્ત્રતણાવિશ્વાસ,
નિશ્ચેમાનીકરેઅભ્યાસ; મુનેઅંતરજામીજાણે, મારીમુરતીધ્યાનમાંઆણે. ૨૦
પામેવિશ્વથક્રીવૈરાગ, કરેસકળકુસંગનોત્યાગ; મનજીતેતજસંકલ્પ, શમલક્ષ
ણપામેસ્વલ્પ. ૨૧ નિરવિપેદંદ્રીયોકરેજેહ, દમસાધનકહીયેતેહ; મનદંદ્રીયોવૃ
ત્તીવીરામે, ઉપરામતદાચીતપામે. ૨૨ સહેસુખદુઃખદ્વંદસંખંધ, બુદ્ધિઆસ્તી
ક્રીશ્રધાખંધ, સારાસારવિવેકનુંજ્ઞાન, આવેત્યારેથાયેસમાધાન. ૨૩ ષડસાધન
સંપતિવંત, થયોત્યારેમુમુક્ષુએજંત; જ્ઞાનપામવાનોઅધીકારી, થયોજીવત
દાંઅવિકારી. ૨૪ ત્યારેબ્રહ્મનુરૂપચૈતન, થયોજાણવાજેગએજન; જાયસતગુ
રૂકેરેશણ, કરેશેવાતેશુભઆચરણ. ૨૫ ગુરૂઆપેતેજ્ઞાનઅખંડ, જાણેઆત્માએ
પિંડબ્રહ્માંડ; ધનઅંજનવિધવાન, આડરહીતદેખેજેમધન. ૨૬ એમવિશ્વનભા
સેતેને, ગુરૂજ્ઞાનજાપેજેને; જેમધરમાંહેવસ્તુહોય, અંધારેનવદેખેકોય. ૨૭
જીવેદીપકપ્રગટીજ્યારે, આવેકરમાંહેતતક્ષણત્યારે; એમઅંતરમાંઅવિનાશ,
રહ્યોચૈતનસાક્ષીપ્રકાશ, ૨૮ ગુરૂજ્ઞાનકરાવેતેનું, મોટુંભાગ્યહોયેજેહેનું; જ્યાં
જીવેત્યાંમુજનેદેખે, હુંવીનાખીજીવઅન્યનપેખે. ૨૯ જાણેવ્યાપકજેમઆકાશ,
ટળેદેહદંદ્રીનોઅધ્યાસ; જીવનમુક્તથાયેતેજન, કોકાળેનવપામેપતન. ૩૦ એ
વુંસમજીનેહેમાત, મુનેઆત્માજાણોસાક્ષાત; પુત્રભાવનીબુદ્ધીટાળો, મુનેઅંતર
માંહેનીહાળો. ૩૧ હુંજીવ્યાપકઅંતરજામી, ગુણાતીતનેગુણનાસ્વામી, સૃષ્ટી
ઉદેપોષણસંહરતા, હુંકંઈપણરહુજીવઅકરતા. ૩૨ હુંજીવ્યાપકરૂપઅમાદી, કો
નથીજાણતુમુજઆદી; હુંધરજન્મસ્થાપનધર્મ, કરીકર્મનેરહુજીવઅકર્મ. ૩૩
એવોજાણીમુનેહેમાય, તજેપુત્રતણાઅભીપ્રાય; મનમાંથીકરોગૃહત્યાગ, આ
ણાવિશ્વઉપરવૈરાગ. ૩૪ વળણ. વૈરાગપામેવિશ્વથી; જાણોમિથ્યાજગદા
ભાસરે. એકઆત્માવ્યાપકજીવોસધળે, જેપુરણઅખંડપ્રકાશરે, ૩૫ ઇતિશ્રી
રામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણકૌશલ્યા યોધાના
મધનવતીતમોઅધ્યાય.

અધ્યાય. ૯૭

રાગધન્યાશ્રી. કહ્યુંરધુપતિયેજ્ઞેનિરમળમનજી, કૌસલ્યાયેતેધરીયુકાનજી;
 વળતાંપુછેવિચારીમાયજી, કહોમુનેનિસ્યેશ્રીરધુરાયજી. ૧ ઢાળ. રધુનાથમુને
 કહોનિસ્યેઆત્માકેરૂપ, તેજણવાનીકળાકેવીથાયલક્ષઅનુપ. ૨ વળીચીત
 ચંચળકરેનહીસંકટપકરતુએહ, આધારઅવલંબનવીનાક્ષણમાત્રરહેનહિતેહ
 ૩ ત્યારેરામવળતુખોલીયાહેઅંબકહુનિરવાણ, એકેમનેસુણજેતમોમાહાધીર
 જરાખીપ્રાણ. ૪ મારાસ્વરૂપનુક્યાનધરતાંઅચંચળચીતહોય, તેધ્યાનધરવા
 તણીરીતીકહુતમનેસોય. ૫ પવીત્રસમભુમીવિશેએકાંતસ્થળનીમાંહે, પદ્મ
 આસનકરીખેસવુનિસ્યેત્યાંહે. બાહ્યંદ્રીયશબ્દઆદેવિષયકહીયેજેહ, તેસમે
 ટીઅંતરવીશેલાવીયેવૃત્તીતેહ. ૭ પછીમનનીરસંકટપથીપ્રાણાયામકરવો
 ત્યાંહે, પ્રણવમંત્રથકીતદારોકવુંઅંતરમાંહે. ૮ અપાન ઉચોચઢાવિનેઅંતરલે
 વોપ્રાણ, સમાન્યખન્યોમેળવીસ્થીરરાખવાંનીરવાણ. ૯ સ્થીરથાયજ્યારેપ્રાણ
 ત્યારેમનનીશ્વળહોય, વૃત્તિનજયેખારણેઅંતરસમાધીસોય. ૧૦ મનપવન
 વૃત્તિતણોજ્યારેરોધપામેત્યાંહે, ત્યારેસિહાસનસોનાતણુકલપવુંઅંતરમાંહે,
 ૧૧તેનીઉપરઅષ્ટદળકોમળઆસન, ત્યાંમુરતીમારીચતુરંભુજશુભશાંભશુંદર
 તન૧રચારઆયુધમુગટકુંડળકડાંકંકણહાર, કટીમેખળામુદ્રીકાઅંગદયરણુને
 પુરસાર. ૧૩ શ્રીવત્સકૌસ્તુભજ્જગુલાંછનપુષ્પતુળશીમાળ, સુગંધમૃગમદ્યરગ
 જનેતીલકકેસરીભાળ. ૧૪ મુખહાસ્યકરૂણામૃતદ્રવીતનાસીકાતીક્ષણજાણ, આ
 રૂચીબુકદરગ્રીવાત્રીવળીઅંધરઅરૂણપ્રમાણ. ૧૫ બહુરંગશોભેઅંગઅંબરપી
 તાંખરપરીધાન, આકરણુનેત્રવીશાળઐશ્વર્યનુભુજપ્રલંબઆજન. ૧૬ ઉદારઉ
 દરત્રિરેખશોભેવિશાળરદયસુરંગગંભીરનાલીકટીસુક્ષ્મકોમળજનુજંઘ. ૧૭
 પદકમળનખછખીચંદ્રમાકોટીતીરચનુધામ, અંકુશધ્વજઆદેઅષ્ટાદશચિન્હ
 પુરણકામ. ૧૮ કોટીકામસ્વરૂપકોટીસુરજતેજપ્રકાશ, વિદ્યુતકોટીચપળતાશી
 તકોટીચંદ્રવીશાળ. ૧૯ નખશીખઅગોઅંગનેઅવીલોકવુંએકમન, વૃત્તિ
 સ્વરૂપાકારથાયેસ્મૃતિરહેનહિતન. ૨૦ એપ્રકારેઅભ્યાસકરતાંમનતણોજયથા
 થાય, પછીઅંતરજમીપ્રહ્લનિરગુણલક્ષથીઓળખાય. ૨૧ જગરૂતસ્વમસુશુ
 પ્તીએજીવવૃત્તિજાણ, ત્રીઅવસ્થામાંરહયોઅન્વયસાક્ષીવતનીરવાણ. ૨૨વળી
 તુરીયજેનીભુમીકાપણુરહયોતુરીયાતીત, દેહંદ્રીમનનોપ્રવર્તકવળીપ્રકાશક
 ગુણુરહીત. ૨૩ મનંદ્રીયોનીવૃત્તિજ્યારેલીનથાયેજ્યાંહે, ત્યાંજાણુપણુછેજેનુ
 તુરીયેઅવસ્થામાંહે. ૨૪ તેતરૂપ્તીમાત્રસ્વરૂપકહીયેસુખાનંદઅનુપ, હેમાત
 આત્માજાણુજ્યોતેપ્રહ્લયૈતનભુપ ૨૫ અધ્યાસનોઅપવાદકરતાંશેષરહેજેસત્ય;
 વીધિતણુવીધિએસદાછેનીષેધઅવધીઅત્ય. ૨૬ એમસમજવાનીસંજ્ઞાનથી

અહણુકરવાવસ્ત, એવીનાસર્વેઅશાશ્વતજેદ્રષ્ટશ્રુતસમસ્ત. ૨૭ હેમાતએઆ
ત્માવીશેવૃતિકરોલયલીન, પામશોપરમાનંદશુખજેમમાહાજનમાંમીન. ૨૮
અધ્યાસદેહનોછુટશેદુખકલેશથાશેદુર, નીરવાણપદનેપામસોજશેવાસનાઅં
કુર. ૨૯ મમધામમાંરહેશોઅચળનહિપુનરભવસંસાર, ત્યાંભોગપરમાનંદનો
સુખતણોનહિપાર. ૩૦ વળણ. નહિપારપરમાનંદસુખનો, મમધામમુક્તસ
દનરે; એવુંજ્ઞાનકહ્યુંશ્રીરધુપતિ, તેમાતાયેધર્મનરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામસંહિ
ત્તરકાંડેશ્રીરામકૌશલ્યાસંવાદેસમાધીયોગોનામસપ્તનવતીતમેઅધ્યાય. ૯૭

અધ્યાય ૯૮

રાગધન્યાશ્રી. માતાસમન્થાંસરવેમર્મજી, રામનેજાણ્યાપુરણબ્રહ્મજી; અ
નુભવપ્રગટ્યોત્યાંસાક્ષાતજી, પછેપદ્માસનકરીબેઠાંમાતજી. ૧ ઢાળ. પદ્માસ
નકરીમાતબેઠાંધરવાહરીનુંધ્યાન, ઇંદ્રીયોવૃતિસમેટીમનકર્યુસ્થિરસમાન. ૨
ઉન્મુનીમુદ્રાયેથક્રીકર્યોપ્રાણાયામપરમાણ, અધર્ધવાયુખેચીનેમેળવ્યાઅંતર
જાણ. ૩ જેવુંધ્યાનરધુપતીયેકહ્યુંતેઆચર્યુંતેણીવાર, જેકોટીકામસ્વરૂપમુરતી
શોભાનોનહિપાર. ૪ અલંકારમંડીતશ્યામસુંદરચતુરભુજભગવાન, નખ
શીખનીશ્મ્યુઅનુક્રમથીકોટીસુરજસમાન. ૫ તેમુરતીરાખીધ્યાનમાંદ્રઢચી
તકરીયુંત્યાંહે, પછેપ્રાણુકિયોચઢાવ્યોતેઉર્ધ્વમારગમાંહે. ૬ પડચક્રભેદીચાલી
યોતેગયોદશમેદ્ધાર, બ્રહ્મરંધ્રકાટયુંમાતનુસાન્નિધજગદાધાર. ૭ તેયોગઅગ્નિ
વડેતનપરજલ્યુકરપુરવંત, ક્ષણમાત્રમાંદેહભસ્મથઈચાલીસુગંધઅનંત. ૮
વીમાનઆવ્યુતેસમેશોભાતણોનહિપાર, દીવ્યરૂપધરીનેકૌશલ્યાજીબેઠાંતેમે
ઝાર. ૯ તેસમેસર્વેકુટુંબમળીયુગુરૂઆદીપ્રધાન, દીવ્યરૂપધરીનેમાતબેઠાંદીદ્રષ્ટ
વીમાન. ૧૦ દુદંભીવાગ્યાંદેવનાંથઈપુષ્પવૃષ્ટીત્યાંહે, સહુસાથશુરધુનાથઆ
શ્ચર્યપામીયામનમાંહે. ૧૧ ઘણીસ્તુતીક્રીધીરામનીકૌશલ્યાયેતેણીવાર, વશી
ષ્ટઆદીવીપ્રનેત્યાંકર્યોછેનમસ્કાર. ૧૨ વૈમાન્યાદ્યુત્યાંથક્રીસહુદેખતાંપરમા
ણ, અપવર્ગમાતાપ્રામીયાંકઈવલ્યપદનીરવાણ. ૧૩ એમમોક્ષપામ્યાંમાતજીવી
સ્મેથયોસહુસાથ, ત્યારેઆંસુઆવ્યાંનેત્રમાંરોયાઘણુરધુનાથ. ૧૪ રધુનાથરો
તાંસાથસરવેરૂદનકરેતાંહે, શતરૂસુદનનેભરથજીઘણુદુખધરેમનમાંહે. ૧૫ પ
છીગુરૂવશીષ્ટેરોતારાખ્યાસર્વનેતેઠામ, ગદગદકંઠેવચનવળતાબોલીયાશ્રીરા
મ. ૧૬ હેગુરૂતમનેકહુસાયુમાનજ્યોનીરવાણ, માતનાજેવુંસુખજગતમાંન
થીખીનુજાણ. ૧૭ સંસારમાંહેકુટુંબસરવેસ્વારથીનીરધાર, માખાપતેપરમા
રથીવાત્સલ્યપ્રેમઅપાર. ૧૮ દસમાસરાખેગર્ભમાંવેઠેઘણુતવદુઃખ, પ્રસવ્યાપ
છીતેખાળકનેખહુવીધિપમાડેસુખ. ૧૯ ક્ષણેક્ષણેજેતીરહેરખેપુત્રનેદુખથાય,
તેરાત્યદીનપોષણુકરેજેમપુષ્ટીપામેકાય. ૨૦ એપ્રકારેઉછેરતાં, પછીથાયમોઢા

તન; તોયભાવરાખેરહિત, સ્વારથપ્રેમથી અનુદિન. ૨૧ તે માતકે રોડું રણીયો સુ
તકો કાળે નવથાય. માતની સેવા નવકરે તે પુત્ર નરક પળાય. ૨૨ માતની આજ્ઞા
ભંગ કરિ દુર્વચન બોલે મુખ, તે પુત્ર શુકર સ્થાન થઈ બહુ જન્મ પામે દુખ. ૨૩ ત્રિય
પુત્ર બંધુ મિત્ર થાયે દ્રવ્યથી ગુણુ ગાય, માખા પનવક હેવાય કોઈને કર્યા તે નવથાય.
૨૪ સંસાર માંતી રથ ત્રિવેણી માત પિતા ગુરુજેહ, એની સેવાંથી સુખ મળે બહુ વીધ
મોક્ષ પામે તેહ. ૨૫ માટે સાંભળો મુની રાય મુજ પર માત નુકલુહેત, મુજને ક્ષણુ ન
બવિશરે વાત શ્રદ્ધ પ્રમશમેત. હુ નિત્ય મુક્ત અબધ છુને કોઈયે નવજવાય, પણ મા
તકેરા સ્નેહથી મુજ ચીત્ત ગદગદ થાય. ૨૭ માહારા ભકત સેવા કરે બહુ વીધ શાંત જ્ઞા
ની સોય, માતના જેવાં લાડ મુજને લડાવે નહિકોય. ૨૮ હું અજન્મ અધર્મ જન્મ તેવ
ળી માતના સુખ કાજ, ઘણુ મે મુજને લાડ તે શત્ય માનજે મહારાજ. ૨૯ એવાં
વચન કહિને રઘુ પતી ઘણુ ભર્યાં નેત્રેનીર, પછે આશ્વાશન કરી નીતી વચને આપી
ગુરુ એધિર. ૩૦ ધિરજ આપી વશીષ્ઠ ગુરુ એ સમજાવ્યો શહુ શાથ, ઉત્તર ક્રિયા મા
તા તણી કરી પોતે શ્રી રઘુનાથ. ૩૧ વળણુ. રઘુનાથે નીજ હાથે કરીને, આપ્યાં અ
પર મીત દાનરે; સર્વ નથને ભોજન કરાવ્યું, શતોખ્યા ભગવાનરે. ૩૨ ઇતી શ્રી રા
મચરિત્રે શંભતવાદિ મીઠી ઉત્તરકાં ઉકૌશલ્યા મોક્ષ પ્રાપ્તી રીમેણુ માત્ર ગુણુ વર્ણ
નં નામ અષ્ટ નવતીત મો અધ્યાય. ૯૮

અધ્યાય ૯૯.

રાગળીલાવરની ચોપાઘ. સુણો આતા ધરી ધીરજ મન, ત્યાર પુઠે ગયાથોડા
દીન; સુમીત્રા કેકે બન્યો માય, મરણ પામ્યા તે ઇશ્વર ઇછાય. ૧ તેની ક્રિયા વીધી
વતકરી, દાન બહુ વીધી આપ્યાં હરી; તે માતા પામ્યા પરમ પદધાંમ, એવા દીન
બંધુ કંઈ જાની ધીરામ. ૨ પછી રઘુ પતી બેઠા મંદીર માંહે, વશીષ્ઠ ગુરુને તેડાવ્યા
ત્યાંહે; એકાંત માં બેઠા અવીનાશ, તે સમે નહી કોળી જીપાસ. ૩ ત્યારે કરજેડી બો
લ્યારઘુ પતી, સાંભળીયે મુની વર મહામતી; તમો ત્રીકાળ જ્ઞાની છો મહારાજ, કંઈ
તમને નથી અજાણ્યું કાજ. ૪ માફ સ્વરૂપ જાણો છો તમો, તો વીસ્તારી શુકહી એ
અમો; જેકારણ મેં જન્મ જંધર્યો, તે સર્વ મનોરથ પુરણુ કર્યો. ૫ ઉતાર્યો પ્રથવીનો
ભાર, દુષ્ટ તણો કરીયો સંહાર; વેદધર્મ દ્રઢ સ્થાપ્યો તદા, સુરસાધુ સુખ પામે સદા
૬ અવતારકૃત્ય પુરણુ થયું આજ, તે માટે વીનતી કરૂં મહારાજ; આજ્ઞા આપો
મહામુની તમો, તો હવે સ્વધામ પધારૂં અમો. ૭ રઘુ પતીનાં એવાં સુણીને વચન,
મુની વર દુખ પામ્યા ઘણુ મન; ચાલીને ત્રમાં આંસુધાર, ગદગદ થઈને બોલ્યા તેણી
વાર. ૮ અહોરામશું બોલ્યા તમો, તમ પાળે કેમ રહીયે અમો; તમો અમાફ સરવ
સંધન, સુખના સિંધુ પ્રાણુ જીવન. ૯ સાધુ સુરગોદ્વીજના પ્રતીપાળ, અનાથ બં
ધુદીન દયાળ; પીતા અમારા પ્રહ્લાનેહ, પુરવે મુને કહ્યું તુએહ. ૧૦ અરે પુત્ર જમ

શ્વીમાંહેઅવધપુરીપાવનછેજ્યાંહે; સુરજવંશીરાજતણુ, તેનુકરજેપુરોહીતપણુ. ૧૧ એવુંસુણીહુબોદ્યોતેણીવાર, અહોપીતાંજીકહુંનીરધાર, નીચુંકર્મ એહુંનહીકર, વનમાંજઈનેતપઆચર. ૧૨ પુરોહીતપણામાંખહુપાપ, તેથીહુ પામુસંતાપ; શ્વતકકીયાનેશ્રાદ્ધઅનંત, વીવાહવાસ્તુનેશ્રીમંત. ૧૩ જાતકર્મઉ પવીતવીચાર, અનેકધીધીકરવાસંસ્કાર, તેકર્મકરાવીનેલેવુંદાન, તેમાંપાપ ઘણુંઅલીમાન. ૧૪ માટેપુરોહીતકર્મકરનહીજણુ, ત્યારેફરીનેપ્રજાપતીબો દ્યાવાણુ; પુત્રવચનમાન્યમુજતણુ, આગળલાભતુજનેછેધણુ. ૧૫ રવીકુળ માંદશરથરાજન, ત્યાંઅવતરશેશ્રીભગવન; પુરણુબ્રહ્મસનાતનઘશ, તેરામર પધરશેજીગદીશ. ૧૬ તેપ્રભુલાડપાળશેધણુ, દેખાડશેસુખસેવાતણુ; ગુરૂપદ વીમોટીઆપશે, સહુમાંશ્રેષ્ઠકરીથાપશે. ૧૭ એવુંજણીપુરોહીતપણુ, અંગીકાર કરયુંતમતણુ; તેસહુસત્યકર્યુંમહારાજ, ઘણીવધારીમારીલાજ. ૧૮ જગતગુરૂ તમોછોજગદીશ, ગુરૂપદવીમુનેઆપીઘશ; શીવબ્રહ્માઈદ્રાદીકદેવ, તમઆજ્ઞાપા જેનીત્યમેવ. ૧૯ તેપ્રભુશેવકથઈસરવદા, મહારીઆજ્ઞાપાળીસદા, જેનીકટાક્ષે કપેકાળ, તેમારોભયધરતાભુપાળ. ૨૦ બ્રહ્મણ્યદેવમાંનહીકઈમણા, શાશા ગુણુગાઉતમતણા; માટેપ્રભુમુનેતેડોસાથ, તમવીનાહુ કેમરહુંરંધુનાથ. ૨૧ એ મકહીમુનીગદગદથયા, રંધુપતીનીસનમુખજેઘરદ્યા; ત્યારેબોદ્યાશ્રીરંધુવીર, સુણીયેમુનીમનરાખીધીર. ૨૨ તમોબ્રહ્મવેત્તાછોજણુ, નથીખધનતમનેનીરવાણુ; જીવનમુક્તસદાછોતમો; તમનેમોક્ષશુંઆપુઅમો. ૨૩ તમસરખાજેપુરૂપઅ વીકાર, તેક્ષણુમાંજગતકરેઉધાર; માટેસરવનગરલેઈજાઉઅમો, પુત્રનીપાસે રહેજેતમો. ૨૪ રૂડીરીત્યેચલાવજેરાજ, રંધુકુળનીતમનેછેલાજ; એમકહીઉ ઠ્યારંધુપતી, રાજસભાઆબ્યામહામતી. ૨૫ સભામેજવીસહુતેદીસ, તેનીસા થબોદ્યાજગદીશ; પડોફેરવોપુરમાંઆજ, શ્વધામજવાકેરેકાજ. ૨૬ જેનેઘછા હોયેમન, તતપરથઈઆવોસહુજન; નરનારીવૃદ્ધજેખનખાળ, સર્વઆવજેપ્રાતઃ કાળ. ૨૭ રામતણાંએવાંસુણીવચન, પ્રધાનેમોકલ્યાપુરમાંજન; ચૌટાશેરી પોળજમાંહે, ઢોલવજડીકહેતાત્યાંહે. ૨૮ સર્વલોકેજણીવાત, રંધુપતીતસ્વ ધામજયપ્રભાત; પછી હનુમંતને આજ્ઞાકરી. ચાલ્યારામચરણુમનધરી. ૨૯ વીલીપણુસુગ્રીવધોરાજન, ગયાતેડવામારૂતતન; સહુનેહર્ષથયોછેધણો, ધુપસાથેજવાતણો. ૩૦ વજણુ. રંધુપતીસાથેશ્વધામજવા, હરખ્યાલોકતતકાળરે એમરજનીસરવેવહીગઈ, પછી હવો પ્રાતઃકાળરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામસંઃહિ. શ્રીરામેણુવશીષ્ટજ્ઞાનશ્રુહીત્વાશ્વધામાગમનવીચારોનામનવનવતીત. ૯૯

અધ્યાય ૧૦૦.

રાગવેરાડી. પ્રભાતકાલેવહેલાઉડીશ્રીરામેકર્યુંછેસ્નાન, નીત્યકર્મપોતાનું

કરીનેઆપ્યાંવીધીવતદાન. ૧ પછીવસ્ત્રાભુષણઅંગધરીનેબેઠામંદીરમાંહે, મોટાવીપ્રવશીષ્ટનીઆદેસરતઆવ્યાત્યાંહે. ૨ ભરથશતરૂઢનપાસેતેડાવ્યાસુ મંતઆદીપ્રધાન, તેસર્વેનેસાથેલેઈઆલ્યાપોતેશ્રીભગવાન. ૩ સરજ્યુગંગાને ત્રઠઆવ્યારામધાટછેજ્યાંહે, તેમાંસ્નાનકરીનેઆહનક્રીધુવીરજ્યાકેરૂત્યાંહે. ૪ ત્યારેગુપ્તરૂપેઆવીનેપ્રવેશાસરજ્યુમાંતેણીવાર, સ્પર્શકરતાં તેજળનોથાય તરૂભુજનીરધાર. ૫ ત્યારેસરજ્યુમાંથીબહારનીકલ્યાપોતેશ્રીરધુવીર, પછી દાનબહુવીધીરામેઆપ્યાંઅનુક્રમથીરણધીર. ૬ હવેસરજ્યુતીરેકરાવ્યોમોટો વસ્ત્રમંડપતેણીવાર, તેમધેભિંહાસનઉપરબેઠાભુગદાધાર. ૭સભકરીત્યાંબેઠાપો તેપાસેગુરૂજનઆત, નગ્નલોકઆવેછેચ્યારેવરણવીજ્યાત. ૮ત્યારેતેણેસમેનીકમુ રસઉઆવ્યાત્રિકાળજ્ઞાનીજેહ, વામદેવવીતીહોત્રનેઅત્રી, બ્રગુઅંગીરાહગૌવ. વીશ્વામીત્રઅગસ્ત્યવનરૂપીલોમશનેમાર્કેડ પોલસ્તભારદ્વાજનેવાલ્મીકેઅથ તમકૈશીકચંડ. ૧૦ શૌનકશનકાદીકનેનારદઆદેધણામુનીજન, શ્રીરામેશઉ નેપ્રણામકરીનેબેશાડ્યાઆશન. ૧૧ હવેહનુમંતનેમોકલ્યાતાપ્રથમેપોતેશ્રીર ધુનાથ, તેવીલીપણસુગ્રીવધોરાજનેતેડીલાવ્યાશાથ. ૧૨ તેઆવીનમ્યાશહુરા મચંદ્રનેસ્તુતીકરીબહુપેર, પ્રભુયેતેનેબેશાડ્યાપાસેઅતિવણેઆદરભેર. ૧૩ એમશરવશભામળીબેઠાપોતેશરજ્યુકેરીતીર, ત્યારેઅનુચરનેપાસેતેડાવીબો લ્યાશ્રીરધુવીર. ૧૪ અવધપુરીનાવાશીશઉનેજાણકરોનીરધાર, જેનેસ્વધામ જાતુહોયતેશરવેનીકળોનરનેનાર. ૧૫ જેજેનેવહાલીવસ્તુહોયતેશરવેલેજેશા થ, આવીશરજ્યુમાંહેસ્નાનકરોએમબોલ્યાશ્રીરધુનાથ. ૧૬એવુંશાંભળીઅનેક નુચરઆલ્યાનગ્રવીશેતેણીવાર, ઘરઘરપ્રતેકહુશરવનેસુણીઆલ્યાનરનાર. ૧૭ બ્રાહ્મણક્ષત્રીવૈસશુદ્રપુરબાહેરનીકલ્યાંસર્વ, જેમશંઘમળીનેજાતીરથમાંનહા વામોટુંપર્વ. ૧૮એમપોતપોતાનાંભુથમળીનેશંગેઆલ્યાંસોય, નીજબાળકવૃદ્ધ નેશાથેલીધાંવરમાંરહ્યુંનહીકાય. ૧૯વસ્ત્રાભુષણઅંગેશજ્યાંપ્રીયેવસ્તુલેઈશંગ, દ્વારઉઘાડાંમુક્યાંશરવેમનમાંહરખડિમંગ. ૨૦ ગઉમહીષીનેપ્રપભઉંટખરવા જીગજમંઝારસ્વાનઅજશુકમેનાંઆદેજેહતાંજેનેદ્વાર. ૨૧ તેશરવનેશાથેલીધાં નેઆવ્યાંશરજ્યુતીર, લીડધણીદેખીનેવળતાબોલ્યાશ્રીરધુવીર. ૨૨ શ્વધામ આવ્યાનીજેનેમુજસાથેઈચ્છાહોયમન, તેવસ્ત્રસહીતસરજ્યુમાંપેશીસ્નાનકરો સઉજન. ૩૩ એવાંવચનસુણીશ્રીરામચંદ્રનાંહરખચાસરવેલોક, સરજ્યુમાંહે પ્રવેશા તતક્ષણ મુકી મનનો શોક. ૨૪ તે ગંગાજળનો સ્પર્શ કરતાં દીવ્ય શયો દેહ વણ, મસ્તક ઝળકે કિરી મુગટ મકરાકંઠ કુંડળ કર્ણ. ૨૫ ચારભુજઅતુરાયુધમંડિતપીતવશનવનમાળ, સુંદરશ્યામકમળદળલો અનમમટયાં રૂપરશાળ. ૨૬ તેજેશમેઆવીરહ્યાઅંતરીક્ષલક્ષોલક્ષવિમાન, વિ

દયુતવરણવજ્જઓઝળકેકંચનકળસવિતાન. ૨૭ તેદિવ્યરૂપધરીવામાનબેઠાં
અવધપુરીનાજન, ત્યારેદુતનેપાસેતેડાવીનેબોલ્યા શ્રીરામવચન. ૨૮ અલ્યા
જીવેનઅમાંકોઠરહ્યુંછેપશુપક્ષીનરત્યાંહે, તેસરવઠેકાણેશોધકરીનેલાવોતેનેઆં
હે. ૨૯ વળણ. શોધકરીનેલાવોતેને, શઉજવજ્જતુપરમાણુરે; એવાંવચનસુ
ણીઅનુચરફરતા, શોધકરતાનીરવાણુરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મી
ક્રીનાંટકધારાયાંઉત્તરકાંડે શ્રીરામેયણુઅયોદ્ધાવાસીભિઃસશર્યુતીરાગમનનામ
શતકોડઅધ્યાય. ૧૦૦

અધ્યાય ૧૦૧.

રાગસામેરી. અનીહારેઅનુચરફરતાપુરમોઝાર, શોધતાસરવેતેઠારોઠાર;
અનીહારેસુક્ષ્મજીવજ્જતુહતાજ્યાંહે, નાંખ્યાતેસરવેલેઘસરજ્યુમાંહે. ૧ ઢાળ
સરજ્યુમાંસહુજીવનાખ્યાતેથયાદીવ્યસ્વરૂપ, એવીઅકળગતિધશ્વરતણીતેઅ
તર્ક્યવાતઅનુપ. ૨ એમઅનુચરફરતાઅવધપુરીમાંજેયુંસરવેગામ, એકસ્વાન
શડેલોમરવાપડયોછેદીઠેતેણેઠામ. ૩ ઉતાવળોઅનુચરઆવીનેબોલ્યોપ્રભુની
સાથ, સરવેપુરઅમોજેયુંફરીનેહવેનથીરહ્યુંકોઠનાથ. ૪ પણુએકઠેકાણેશ્વાન
પડયોતેનીદુરગંધનોનહિપાર, તેનામસ્તકમાંહેજીવપડયાછેપામેદુખઅપાર. ૫
રધુપતીકહેલેઘજીઓસુખાસનલાવોબેસાડીનેઆંહે, શીરવિશેથીપડીજયનહિ
કોઈજીવરહેનહિત્યાંહે. ૬ એત્રુંકહેતામાંઅનુચરેજઈશીખીકામાંધાલ્યોશ્વાન,
ઉતાવળાલેઘઆવ્યાતેજ્યાંછેશ્રીભગવાન. ૭ સરજ્યુમાંતેશ્વાનજનાંખ્યોદી
વ્યથયોતતકાળ, તેનામસ્તકમાંહતાજીવતેથયાદિવ્યદેહવીશાળ. ૮ પેલોશ્વાન
હતોતેચતુરભુજથઈનેઆવ્યોપ્રભુનીપાસચરણેનમીસ્તુતીકરવાસાગ્યોગદગદ
વચનપ્રકાશ. ૯ ત્યારેઅવધપતીયેપુછ્યુતેનેપુવેંહતોતુંકોણુથયોશ્વાનશેકરમેક
રીમાહાદુખસહ્યુંનીરવાણુ. ૧૦ એવાંવચનશુણીરધુવીરનાંબોલ્યોશ્વાનદીવ્ય
સ્વરૂપ, ગતજન્મકેરીકહુકથાતેસુણોરવીકુળભુપ. ૧૧ પુરવેહતોહુંશુદ્રજાતી
ભણ્યોકંઈવીધાય, પછેદંભીથઈનેવાદકરતોસદધરમનીંદાય. ૧૨ વાચાળસા
ધુવેશલીધોપુખવાજગમાંહે; ગુરૂથઈફરતોજગતમાંવણુશિષ્યક્રીધાત્યાંહે. ૧૩
તેશેવાખહુવીધીકરેમારીભાવતાંભોજન, વસ્ત્રનહાનાભાત્યનાંવળીભેટકરતા
ધન. ૧૪ એમવણુદિનશેવાકરાવીગુરૂથઈતેણીવાર, કલ્યાણુતેનુંનવકર્તુનવ
જીણ્યોતત્વવિચાર. ૧૫ તેપાપથીહુંશ્વાનથઈમહાદુખપામ્યોનેટ, મેંછળકરી
છેતર્યાસહુનેભર્યુંકપટેપેટ. ૧૬ તેશિષ્યસરવેક્રીડથઈનેપડ્યામસ્તકમાંહે, મુજ
રૂધીરકેરૂપાનકરીયુંદુખદીધુતાંહે. ૧૭ માટેગુરૂથેનેશિષ્યનુકરીકપટપાશેજેહ,
કલ્યાણુતેનુંનહિકરેતોભોગવશેદુખતેહ. ૧૮ પ્રભુતમોદિનદયાળછોઆચરોઉ
પકાર, નથીકર્મજેતાજીવનુતેનેઆપોછોઉધાર. ૧૯ એત્રુંકહીરધુવીરનેફરીન

મ્યેચરણેત્યાંહે, સહુશિષ્યનીજસંગલેઈબેઠેવીમાનજમાંહે. ૨૦ આશ્ચર્યપા
મ્યાસરવકોમનવિચારેમુનિધીર, તેસર્વસુણતાંવચનવળતાબોલીયારધુવીર.
૨૧ ભાઈમુરૂપદવીકડીણુછેવળીઅધીકસહુથીએહ, ભગવાનસમગુણુહોયજેમાં
ગુરૂકહીયેતેહ. ૨૨ ઉત્પતિપ્રસયજણેજથાવિદ્યાઅવિદ્યારૂપ, અગતીગતીસહુભુ
તનીવળીઅસજ્ઞાનઅનુપ. ૨૩ તત્ત્વમસીનીઆદિવાયકવેદનાંનીરવાણ, સહુ
શાસ્ત્રનામતલીનતેઅનુભવજથારથજણ. ૨૪ ઉપાસનાદૃઢધ્યાનજ્ઞાનવીવેકને
વૈરાગ, નીરબંધમુક્તસદારહેઅધ્યાસનોકરેત્યાગ. ૨૫ વળીવિષયીપામરમુમુ
હુનાંઓળખેઆચરણ, ઉપદેશતેવોઆપતાઅધીકારીનુંજેઈવરણ. ૨૬ એવાં
લક્ષણુહોયજેમાંગુરૂકહીયેધન્ય, તેમુક્તમાટેજીવનાંછોડેશકળબંધન. ૨૭ જેસં
ગમુક્તથયોનથીવળીવિશેષરઅનુરાગ, નથીસારાસારવીવેકભકિતજ્ઞાનનેવૈરા
મ. ૨૮ તેગુરૂથઈજગતમાંકરતાજીવનેઉપદેશ, નવજ્ઞાનઆવેલેશતેજણુજેમા
ઈકવેશ. ૨૯ જેમઅંધસગેબધીરમળીયોકરેશુસિદ્ધાંત, એકસુણેનહિખીજેન
દેખેજણુજેદ્રષ્ટાંત. ૩૦ એમજ્ઞાનરહિતગુરૂસદાનેશિષ્યસાધનરહિત, તેઉભયમુ
ક્તનયાયકોઈદિનમલિનમાઈકીત. ૩૧ એપ્રકારેરધુનાથજીબોલિયાતેણીવાર;
તેસુણીસરવેસમાજનકહેધન્યજીગદાધાર. ૩૨ હવેઅવધવાશીદીવ્યદેહધરીબે
ઠાસરવવિમાન, આવિરહ્યુસહુતાહરેઆજ્ઞાકરીભગવાન. ૩૩ વીમાનલાગ્યાંઆ
લવાત્યારેબોલ્યાસહુપુરજન, આણ્યદીધીરામનીવીચારકરીનેમન. ૩૪ રધુના
થઅમનેમોકલીએરહેઅવધપુરમાંહે, ત્યારેપ્રભુપાખેઅમોકેમરહીયેજઈનેત્યાં
હે. ૩૫ માટેપ્રભુઆગળથાયત્યારેપુંડળજઈયેજણ, વીમાનતેસ્થંભીરહયાંજ્યા
રેદીધીરામનીઆણ. ૩૬ વળણ. રામઆણ્યમાનીવીમાનસરવે, સ્થંભ્યાતેણે
ઠારરે; એસમેસત્યલોકથીઆવ્યા, અહ્યાત્યાંનિરધારરે, ૩૭ ઇતિશ્રીરામસંશ્રી
રામેણુગુરૂલક્ષણુવર્ણનસર્વજળસ્નાત્ત્વમજ્જલીવિમાનારોહણનામએકશતકો
ડક્યાય. ૧૦૧

અધ્યાય. ૧૦૨.

દોહા. હવેસત્યલોકથીઆવીયા, અહ્યાતેણિવાર; મરીયાદીકસાથેધણા,
માનશીકપુત્રઅપાર. ૧ હંસઉપરથીઉતર્યા, ચાલીઆવ્યાત્યાંહે; કરજેડીઉભા
રહ્યા, રધુપતિબેઠાજ્યાંહે. ૨ સ્તુતીકરતાઅહ્યાત્યાં, રામનીતેણીવાર; વિનયવ
ચનબહુબોલતા, અતુરમુખેનીરધાર. ૨ છંદપધરીબંધ. જયતીરધુપતિકરૂણા
નીધાન, જયવ્યાપકવિશ્વઅખંડજ્ઞાન; દુખદિનહરણુદેવાધીદેવ, સખકાળકર
તઈંદ્રાદિશેવ. ૧ જયઅપરીછિનઆનંદધન, સંહારઅસુરવત્સળપ્રપન; જય
સદીઉદભવહરણુપાળ, વિનહેતુકતકારણુકપાળ. ૩ ઇશ્વરવ્યાપકવિભુતીનેક
જગસુત્રધારઅઈતન્યએક; તવશ્યાસનપાળતલોકપાળ, ભયમાંનીપ્થરખતમે

ધમાળ. ૩ સુરજશોષણકરકં પ્રકાશ, અડિશધીપોષણકંદુવિલાસ; વહેમારત
શદાશમેઅનુકુળ, ઋતુઆવતજ્યાતકળાદિપુલ. ૪ દાહશકિતધારતઅનલઆ
પ, રવીસુતજ્યાનેજગપુન્યપાપ; મુનિધારતપાવનવેદધર્મ, અનુશારચલતય
જાહીકર્મ. ૫ દીપાવતીધરાધરતનંત, અત્યૌદિશાઅચળદીગજરહંત, સખજ
નતએપ્રભુતાપ્રચંડ, જેમાનતનહિતેહીદેતડંડ. ૬ જ્યબજ્યબયહગ્લાનીહોત
ધર્મ, સુરસાધુદુખીગતવેદકર્મ; ભુવપીડિતભારઅધમિભુપ, તબહીતુમેધરત
વિચીત્રરૂપ. ૭ હતનિર્દેઅસુરક્રતાંતકાળ, નિજભકતરદયમાનસમરાળ; જે
દુષ્ટદહનવનજતવેદ, સુરગોજનમુનિમનહર્ણખેદ. ૮ કિયેખાળતરૂનઅદભુત
ચરિત્ર, સુનીગાવતસોમંગળપવિત્ર; તેજન્મમરણદુખમુકતહોત, ભવસિંધુતર
નદ્રઢનાંમપોત. ૯ નહિદેશકાળવિધિક્રિયાભેદ, નરનારીનઆશ્રમવરણવેદ;
જેજન્મકરમગાવતપુનીત, તવલીલામંગળસુખદગીત. ૧૦ તેપાવતઅમૃત
પદનિદાન, જેહીકારણજેગીધરતધ્યાન; અધીકારીજપતજેરામનામ, તીનકું
નહિદુર્લભપર્મધામ. ૧૧ જોગુણભવસિંધુગમસેતસોસંકટહરણદયાનિકેત; જ
યદીનબધુકરણાનિવાસ, ગિરિધારીપ્રભુમેદીનદાસ. ૧૨ દોહા. બ્રહ્માયેએવીસ્તુ
તીકરી, નમ્યાસજળલોચન; પછીરધુપતિએઆદરકરી, બેસાડયાઆસન.
૧૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતનવાદિમકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેબ્રહ્મણાશ્રીરામ
સ્તુતીકર્ણનામદ્વિશતકોડધ્યાય. ૧૦૨

અધ્યાય ૧૦૩

રાગસોરઠ. પ્રજપતિનીરધાર, આસનબેઠાસ્તુતિકરી; તતક્ષણશભામોઝા
ર, શંકરઆવ્યાતેસમે. ૧ નિલકંઠત્રયનેન, ભાલચંદ્રજળકીરહયો; કમળભુ
જવરદેન, ત્રિશુલડાકડમરૂઝ્યાં. ૨ ઉપવીતસરપાકાર, જટાવીશેગંગાવહે;
ગૌરવરણસકુમાર, વીભુતીલેપનઅંગમાં. ૩ ગજેરંઢનીમાળ, મૃગચર્મઅંગે
ધર્યું; ભોળાનાથદયાળ, નંદીઉપરથીઉતર્યા. ૪ આવ્યાસભામોઝાર, કરજે
ડીઉભારદ્યા; રામતણીતેણીવાર, સ્તુતીકરતાસનમુખરહી. ૫ છંદ. નમામિ
બ્રહ્મભાવનં, અખિલલોકપાવનં; દનુજદુષ્ટદાવનં, નરાકતીસોહાવનં. ૧ ત્રીલોક
લોકભુષણં, વિશોકહારીદુષણં; અધરમવારીસોષણં, સુવેદકરમપોષણં. ૨ ન
મામીકકમળલોચનં, ખળાદિમાનમોચનં; ત્વદીયકાવીસોચનં, ત્રિતાપશીતરો
ચનં. ૩ ત્વદબજઅંધ્રીદુર્લભં; મલીનચેતનીર્લભં, અમાનસંતસુર્લભં, નમામી
ભકતવક્ત્રભં. ૪ કરચાપખંડનં, દશાનનવીહંડનં; પરાત્પરંપ્રચંડનં; નર્યા
ધીમઉલીમંડનં. ૫ મરીચ્યઆદીદુરમતી, કબંધતાડીકાહતી, દદાતીઅક્ષ
રંગતી, નમામીમુરવીજપતી. ૬ સમર્કલાવિચીક્ષણં, અમોઘમાણુતીક્ષણં;
અલીતશર્ણુલીક્ષણં, કંપાકટાક્ષઘક્ષણં. ૭ અજન્મજન્મધારયં, પતીતઓ

કતારય; સુરાચરીવીહારય, વીછેદભુમીભારય. ૮ ચરીતગીતનીરમણ,
 શૃણુગતીઅમૃતકળ; શ્રવણમનાદીમંગળ, પુનાતીપાપપ્રજ્વળ. ૯ અનાદિ
 રૂપઅવ્યય, ભવાનભુતભવ્યય; ગુણાશ્રીતંતનુઅય, સમગ્રલોકસંવ્યય. ૧૦
 અતિંદ્રીયપરાત્પર, અગાધબોધધશ્વર; નળનીતેકતંવર, અહવિધિધરાધર.
 ૧૧ ક્ષરક્ષરાતીમક્ષર, અછેદવેદઅખર; કલૌમલૌધમેહર, નમોનમોનમઃપર.
 ૧૨ દોહા. સ્તવનકર્યુએમરામનુ, શંભુપરમઉદાર; તેસુણીનેઉડચારધુપતી,
 ભાડચારૂદયમોઝાર. ૧ ભાવેકરીભેટચાતદા, શિવનેશ્રીરધુનાથ; આસનપર
 બેસાડીયા, ગ્રહીશંકરનોહાથ. ૨ ત્યારેસુરપતીઆવ્યાસ્વર્ગથી, બીજદેવઅ
 પાર, સાથેતેડીલાવીયા, લક્ષમણનેનીરધાર. ૩ વળીપુર્વેરહ્યાતાસ્વર્ગમાં, દ
 શરથરાજજેહ; વીમાનબેશીઆવીયા, દેવનીસાથેતેહ. ૪ ત્યારેનરૂપનેજેહઉ
 ભાથયા, રધુપતીતેણીવાર; પિતાનેપાયેલાગીયા, ગદગદપ્રેમઅપાર. ૫ પો
 તેરામનીસનમુખજેહરહ્યા, દશરથપરૂપનીરવાણ; નખશીખમુરતીપ્રભુતણી,
 ધરીધ્યાનમાંજાણ. ૬ ત્યારેરધુપતીકહેસુણોતાતજી, કરોસરજ્યુમાંસ્નાન;
 માહારૂપરમપદપામશો, ભુપતીભાયગવાન. ૭ પછીતતક્ષણનરૂપનાહાયાજઘ,
 થયાચતુરભુજરૂપ; વીમાનમાંબેઠાજઘ, પામ્યામોક્ષઅનુપ. ૮ સોરઠો. દશરથ
 નરૂપતેણીવાર, પરમધામપામ્યાસહી; વરત્યોજ્યજ્યકાર, પુષ્પવૃષ્ટીસુરીન
 રકરે. ૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રસંમતવાદિમઝીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશિવેણુરા
 મસ્તુતીદશરથમોક્ષોત્રીશતકોઅધ્યાય. ૧૦૩

અધ્યાય ૧૦૪.

દોહા. હવેદેવસકળત્યાંઆવીયા, કુબેરવરૂણયમઈંદ્ર; અગ્નિવાયુદીગપા
 બવસુ, દિનમણીતારાયંદ્ર. ૧ સરવદેવપુઁડાજરહ્યા, અગ્રઉભાસુરનાથ; સ્તુ
 તીકરતાશ્રીરામની, જોડીનેજુગહાથ. ૨ છપૈ. જ્યજ્યશ્રીજુગદીસ, ઇશઅજ
 અંતરજમી; ધરાધર્મવાગીશ, પતીજનપુરણકામી; સુરબંધનપરીછેદ, વે
 દપથપાળકપુરણ; મુનીમનરંજનકૃત, સમુહદનુંજાદીકચુરણ; ક્રીયેમુકતઅ
 વધીપુરજનસકળ, ગુણમયકર્મવિકર્મતન; અદભુતચરીત્રગીરીધરપ્રભુ, જ્ય
 રધુપતીઆનંદધન. ૧ દોહા. સુરપતીસ્તવનકરીરહ્યા, બેઠાનીજ્યાસન; દી
 ગપતીકરજોડીતદા, બોલ્યાવિનયવચન. ૩ સવૈયા. જ્યબ્રહ્મસનાતનઇશવી
 ભો, ભવનાગવીહારકનામહરી; શરણાગતવછળટેકસદા, ગતીદાયકપુરણકા
 મકરી; કપીકોલકીસતનીશાચરની, ચક્રીએનિરભેનીજધામધરી; બદરીક
 બજુરૂપવાયભાઈ, જનનીગતીલાયકજ્યોતશખરી. ૧ ભવડંડપ્રચંડવીખંડકી
 ચો, પનરાખલીયોનરૂપતીગનમે; પીતુઆયસકાનનકુખીઅચર, તબહીમુનીચીર
 ધરેતનમે; ભુવદેવચરીઅધજ્યારદીયો, પદતીરથરાજક્રીયોખનમે; કરૂણા

યતનકમનીયવનં, યહમંગળરૂપબસોમનમે. ૨ કવિત. દશરથકેન દનરાવણ
કુળકેનીકંદનભારહારીજગબંદનમાનુધેરમદ્વજધારીહે; જટાયુકીછટાદેખને
નનમેઆ યોજલપીતાજેસીકીયાકીનીયેસેઉપગારિહે. જ્યાસુભધદેવધુનીતા
કોબ્યાનધર્તમુનીએસેપદપાવનકેવટધાર્યોપનોવારીહે, કહેતહેગીરધારીપદરજ
કીબલીહારી, ગૌતમકીનારીવાકુછીનમેઉધારીહે. ૧ દોહા. પરમારથસ્વારથ
રહીત, જન્મસચીદાનંદ; સાત્વતકુળપાળકપ્રભુ, જયજયરધુકુળઅંદ. ૪ સ
કુળદેવતાસ્તુતીકરી, નમ્યારામનેપાય; સભામાહેબેસાડીયા, પ્રસન્નથયારધુ
રાય. ૫ ૧૬ ઇ૦ ૧૦૪

અધ્યાય ૧૦૫.

દોહા. હવેકંદ્રનીસાથેઆવીયા, લક્ષ્મણુજીતેણિવાર; સાષ્ટાંગડંડવતકરી
નમ્યા, રામચરણમોઝાર. ૧ ત્યારેકરગ્રહીનેઉઠાડિયા, લક્ષ્મણુનેરધુવીર; સર્વ
સભાસુણતાંતદા, બોલ્યાશ્રીરણુધિર. ૨ અરેભાઈજાઓતમો, સરજ્યુગંગામાં
હે; સ્નાનકરીનેઆવજો, મારીપાસેઆંહે. ૩ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાં, આ
હ્યાલક્ષ્મણુવીર; સરજ્યુમાંહેપેઠાજઈ, જળછેમહાગંભિર. ૪ ત્યારેમનુષ્યા
કૃતીમટીગઇતદા, શેષરૂપથયાત્યાંહે; સહસ્રશુદ્ધતીયળકતી, સહસ્રમણિશી
રમાંહે. ૫ ઉજવળસ્ફટીકવરણુસમ, કાંતીઅદભુતરૂપ; જુગલસહસ્રલોચન
ઝગે, જળહળજ્યોતઅનુપ. ૬ એવાંઅનંતતતક્ષણુઆવીયા, જ્યાંબેઠાશ્રીરધુ
રાય; સ્તુતીકરતાસનમુખરહી, સુણતાંસરવસભાય. ૭ છંદભુજંગી. નમોરા
મરામંનમોપર્મધામં, અખિલવીશ્વત્રાતાજનંપુણકામં; અલીપ્તવિભોવ્યાપ
કંબ્રહ્મભુપં, નમોસચીદાનંદસર્વાત્મરૂપં. ૧ અછેવંઅભેધઅનીરીહમેકં, અખં
ડંઅજંનામરૂપંઅનેકં; અજમીશનીબંધનીવાણુદાતા, પ્રપંનંજનંસર્વદાસર્વ
દાત્રાતા. ૨ સદાનીરગુણુગુણુમયંરૂપધરતા દ્વીજનીર્જરાગોધરાગુપ્તકરતા,
ક્ષમાસુરવિખનપ્રારથિખનંપ્રારથિતંપર્મહેતુ, પીડાટાળવાપાળવાધર્મસેતુ. ૩
પરીત્રાયસાધુવીનાશાયદુષ્ટં, અભેદાયકંસંભવંભાવપુષ્ટં; કળાપુર્ણઅશેવીહુ
શ્રીસહિતં, પ્રભોઉદભવંભાનુવંશેઅજીતં. ૪ કૃતંબાળપ્રાગંડલીલાઅપારં,
હૃતંબ્રહ્મદ્રોહીનીવીડઅધકારં; નમોભુમીજવલભભુપસ્વામી, પુનાતીધરાડં
ડકારંજયગામી. ૫ તીરથપાદ્યર્તાભુમીભારહરતા, નીગમધર્મધરતાંનમોવી
શ્વભર્તા; નીજનંદસદોહઅવ્યકતમુજં, મંગળધ્યાનહરતિત્રઇતાપશુજં. ૬ ન
મોભવરૂબેષજંનામધિરં, સમનશંશ્રતીકામકોધાદીવીરં; નમોનીર્મળંકરમ
લંદુખહારી, મધુમર્દનમોક્ષદાતામોરારી. ૭ હરીવાસુદેવંરૂપીકેશધારં, નમો
શ્રીધરંમાધવમોહપારં; દયાધીશઘશાનઅજસેવ્યમાનં. પ્રભોપાહીપ્રણતીઅ
ભેભકતીદાનં. ૮ દોહા બ્રહ્મશચીદાનંદઅજ, અવીરતપુરણુજ્ઞાનં; ભક્તવ

ત્સળકરૂણાનીધી, જ્યજ્યશ્રીભગવાન. ૯ સહસ્રાનનએવીસ્તુતીકરી, વંદી
કમળપદરામ; સકળસભાનેતાંતદા, ગયાશેષનીજધામ ૧૭

અધ્યાય ૧૦૬.

રાગખિલાવરચોપાઠ. એણીપેરેગયાશેષનીજધામ, પછેવિભિષણશુબોદ્યા
શ્રીરામ; અહોલંકાપતીસુણોમુજવાત, તમોનીજધેરપધારોજાત. ૧ માહારૂસ્મ
રણત્યાંકરનેસદા, અખડભોગભોગવળેમુદા; રઘુપતીનાંએવાંસુણીવચન,
વીલીપણેજળભરીયુલોચન. ૨ પછે પ્રભુપદઉપરમુકયુશીશ, ગદગદથઇએ
દયાતેદીશ; અહોનાથમુનેતેડોસંગ, તમવીનાહુકેમરહુશ્રીરંગ. ૩ રાજભોગ
મનમાંનવધર, પ્રભુપદકમળનીસેવાકર; એવોકોણઅભાગીજન, તજપ્રભુ
સેવાવીશેધરેમન. માટેમુજનેખડીર્મખકાંકરોનાથ, કીંકરજણીતેડોપ્રભુસાથ;
ત્યારેરામકહેસુણોલંકાભુપ, માનોમાહરૂવચનઅનુપ. ૪ હુંતમથીકંઇઅજગોન
થી, ભકતનીપાસરહયોસરવથી; જતોઆવતોનથીહુકહી, સકળવિશ્વવ્યાપી
કહુંસહી. ૬ આવાગવમુનેકહેછેજેહ, સદાનારકીજણોતેહ; અજન્મજન્મધ
ણઅનુસર, જેવુંકામતેવુંજરૂપજધર. ૭ સ્થાપનધરમદુષ્ટઅભીમાન, ઉતારીને
પામુંઅંતરધ્યાન; એઆવીરતીરોભાવઅનુકમ, માહારાભકતતેજણેમર્મ. ૮
એમપરંપરાભેદછેસહી, તેઅજ્ઞાનીજનસમજેનહી; હુંમનુષ્યચરીત્રદેખાહુંધ
ણ, એનાટકમારીમાયાતણ. ૯ હુંછુસદાઅલીપ્તઅસંગ, ઘટઘટવ્યાપીકન
હાનારંગ; અકરતાપણેકરુંછુસર્વ, અભીમાનીનોટાણુગર્વ. ૧૦ સત્વગુણીનીર
ક્ષાકર, રજતમનેનીગ્રહઆચર; જુગજુગમાંમહારાઅવતાર, જન્મકરમમુજ
દીવ્ય અપાર. ૧૧ ગાતાંસુણતાંપ્રાણીજેહ, મહારૂપરમપદપામેતેહ; તેમાટેલં
કાપતીઆજ, હવડાંકરોતમોનગરનુંરાજ; ૧૨ મેંઆપ્યુંછેતમનેવરદાનતેમીથ્યા
નથાયમાન; એકકદપસુધીપરમાણ, કરોરાજલંકાનુંજાણ. ૧૩ સંકટસમેહુશા
હેકરીશ, અતેમુજપદમાંહેધરીશ; સત્યવચનમારૂંછેસહી, અરંતજનથીજતોક
હી ૧૪ સદારહયોછુંકરીનેવાસ, મુજનેદેખશેમારાદાસ; ખડીરમુખનેદરશનએ
નહિ, અદ્રશ્યપણેઅમોરહીશુઅહીં. ૧૫ તેમાટેજઆતમોસુખેવીર, કરોરાજ્યમ
નરાખીધીર; મારૂસ્મરણકરજ્યોત્યાંરહી, મુજનેઆત્માજણજેસહી. ૧૬ એ
વાંવચનકહીનેગ્રહયોહાથ, ભેટયાવીલીપણનેરઘુનાથ; મસ્તકકરમુકયોભગ
વાંત. આજ્ઞાઆપીકરૂણાવંત ૧૭ રામવચનલોપાયુનહિ, રહ્યાવીલીપણમુન્યજ
ગ્રહી; પછીપ્રભુનેચરણેનામીશીશ, આજ્ઞામાગીઆદ્યાલંકાધીશ. ૧૮ હવેસુગ્રી
આદેવાનરજેહશ્રીરામેપાસેતેડાવ્યાતેહ; તેનેઆજ્ઞાકરીભગવાન, જાઓસરજ્યુ
માંકરીઆવોસ્નાન. ૧૯ વચનસુણીઆદ્યાત્યાંહેપેઠાસરજ્યુગમાંમાંહે, જળનો
સ્પર્શકર્યોજેટલેદીવ્યરૂપપામ્યાતેટલે. ૨૦ સઉદેવેલીધાતાઅવતારખેશીવીમા

નમ્યાસ્ત્રગમોઝારકુટુંબસહીતદયોરાજજેહમણુનુપરમપદપામ્યાતેહર૧સૈન્ય
પ્રધાનમિત્રમારથી, પામ્યામોક્ષરહ્યુકોનથીકંઈસેવકમીત્રીજનજેહ, કુશનીપા
સેસોંપ્યાતેહ. ૨૨ વળણ. કુશપુત્રનીપાસેતેરહ્યા, કરવારાજતણુજેકાજરે; પછી
જાણુવાનનેપાસેતેડાવી, બોલ્યાત્રીમહારાજરે. ૨૩ ઇતી. ૧૦૬

અધ્યાય ૧૦૭.

ચોપાઘ. રઘુપતીકહેજાણુવાન, માનજેમારૂસત્યવચન; પશ્ચિમદેશસમુદ્ર
નીતીર, ગોમતાચળપરવતગંભીર. ૧ મોટીગુફાછેતેગીરીમાંહે, કુટુંબસહીત
જઈનેરહોત્યાંહે; દ્વાપરયુગનાઅંતરમોઝાર, ત્યાંહેહુધરીશકળ્યાઅવતાર. ચહ
શેયોરીમણીનીમુજશીશ, તેનેખોળવાહુઆવીશતેદીશ; ત્યાંતમસાથેમારેયુધ
બહુથસે, ત્યારેપુરવનીસ્મરતીઆવશે ૩ ઓળખશેમુજનેનીરધાર, મારીસ્તુ
તીકરશેતેણીવાર; પુત્રીથાશેજાણુવતીનામ, પરણાવશેમુજનેતેકામ. ૪ તે
જાણુવતીનીજન્મકથાય, સુણજેકહુતેનોઅલીપ્રાય; સીતાનુંહરણથયુજે
ણીવાર, અમોખોળતાડડકવનમોઝાર. ૫ ત્યારેયમુનાંગીરીરહેતાંશીવસ
તી, મુનેનમસ્કાર કરીયોપશુપતી; તવઉમીયાનેપડીયોસદેહ, રાજકુંવરરક
તાકરેએહ. ૬ કેમકર્યોશીવેએમનેનમસ્કાર, કહીસચ્ચિદાનંદઅપાર; સતી
આબ્યાંકરવામુજપરીક્ષાય, સીતાનુરૂપધર્યુઉમીયાય. ૭ મેઓળખીનેતવહાં
શીકરી, તવલાજ્યાંસતીગયાંપાછાંકરી; સીતાનુરૂપધર્યુતેકાજ, તજ્યાંસતીને
શીવમહારાજ. ૮ ઉમીયાયેવીચાર્યુમન, હવેનારાખવુમારેતન; તેદોશટાળવા
નેનીરધાર, અંશેકરીલેશેઅવતાર. તેઉમીયાઅંશજાણુવતીથશે, તમપુત્રી
મુજનેપરણશે; ત્યારપછીપામશેનીજધામ, થશેસકળમનપુરણકામ. ૧૦ મા
ટેજાઓસખાસુખેકરીત્યાંહે, મારૂસ્મરણુકરજ્યોમનમાંહે; એવુંસાંભળીજા
ણુવાનગયાનમીપદશ્રીભગવાન. ૧૧ શુણોઆતાજનએઅલીપ્રાયે, જેજાણુવ
તીઅંશઉમયાય; તેહરીવંશમાંહેએકથાય, માટેસદેહનવકરશેસવથાય. ૧૨
દોહા. એમરીછપતીનેઆજ્ઞાકરી, દયાનીધીરધુવીર; પછેઅંજનીસુતનોકરમ
હી, બોલ્યાશ્રીરણુધીર. ૧૩ અરે મારૂતીકહુતુને તુમુજદાસઅનીન; અજર
અમરખળવંતછે, મુજગુણસાગરમીન. ૧૪ તુંભુતળમાંરહેજેસદા, તારીકર
શેસઉપુજય; જેજનતુજનેસમરશે, તેનાંસંકટદુરપણાય. ૧૫ કથાથાયજ્યાં
માંહેરી, તેસાંભળજેમહાવીર; રામચરીત્રપવીત્રનો, તુંઆતામતીધીર. ૧૬
તુજમુજમાંઅંતરનથી, સત્યકહુનીરધાર; વાસકરીહુરહુસદા, ભકતનારદય
મોઝાર. ૧૭ મારોવીજેમતારેનહી, એમુજસત્યવચન, સ્મરણુકરેતુજેસમે,
તતક્ષણદેઉદરન. ૧૮ એવાંવછનસુચીરધુવિરનાં, થયાગદગદપવનકુમાર;
સાષાંગકરીશરિમુકીયું, રઘુપતીચરણમોઝાર. ૧૯ ત્યારેમસ્તકકરમુક્યોમણુ

ઉઠાડયાગ્રહીહાથ; ધીરજઆપીખહુવીધી, પ્રસન્નથયારધુનાથ. ૨૦ વળણ.
ધીરજઆપીખહુપ્રકારેએમ, કર્યુસઉનુસમાધાનરે; પછીભરથશતરૂઢનપાસે
તેડી, બોલ્યાશ્રીભગવાનરે. ૨૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં ૧૦૭

અધ્યાય ૧૦૮

રાગસામેરી. ભરથશતરૂઢનપાસેતેડાવીનેબોલીયાશ્રીરામ, જાઓસરજ્યુ
માંહેસ્નાનઆવોકરીનેઆણેડામ. ૧ ત્યારેવચનસુણીબેવીરઉઠયાગયાતતક્ષણ
ત્યાંહેસ્નાનકરવાપેડાજ્યારેસરજ્યુગંગામાંહે. ૨ ત્યારેભરથજથયાસંખરૂપેપાંચ
જન્યજેનુનામ, શતરૂઢનથયાચક્રસુદર્શનઆવ્યાજ્યાંશ્રીરામ. પછીરામેચતુર
ભુજરૂપધરીયુતેજનોઅંખાર, શંખચક્રનેગદાપદ્મતેધર્યાકરમોઝાર. ૪ એટલેઆ
વ્યાગરૂડજપ્રભુચરણનામ્યુશીશ, સહુદેખતાંહરીવાહનઉપરબેડાશ્રીજગદી
શ. ૫ ત્યારે પૃથ્વીમાંથીનીકળ્યાશ્રીજનકીતેણીવાર, તેથયાંલક્ષ્મીરૂપયોતેશે
ભાનોનહીપાર. ૬ પછીગરૂડઉપરવામભાગેબેડાંહરીનીસંગઢનમાંહેચમકેદામ
નીએમશેભલાશ્રીરંગ. ૭ હુંદલીવાગ્યાંદેવનાંથયોશજ્ઞજ્યજ્ઞકાર, શુરઅંગ
નાઅંજળીભરીકરેપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર. ૮ ચર્મવળીઅસીકાડુંદશરતેણેધર્યાપારશ
રૂપનીજરથતણાજેઅશ્વઅદભુતથયાદીવ્યઅનુપ. ૯ ગાયત્રીમુરતિશુતીઓંકાર
આદેમંત્રતેણેછત્રયામરગ્રહાંનારરજડેજંત્ર. ૧૦ રઘુચન્ડસામનેઅથરકહીયેવેદ
ચ્યારેજેહખખમાખમાખબોલતાયોખદારચાલેતેહ. ૧૧ ત્યારેવશિષ્ઠઆદેસઉમુ
નિનેરામેકર્યાનમસ્કારપછીગરૂડનેઆજ્ઞાકરીચાલ્યાઉર્ધ્વપંથમોઝાર. ૧૨ તેસમે
સંરવલોકપતિજેવાને આવ્યાત્યાંહેગાંધર્વચારણસિધકીનરરહ્યાઅંતરીક્ષમાંહે.
૧૩ મરૂતપીત્રિયક્ષગણુવળીઅમરદશદિગપાળઅપ્પરાકરતીનૃત્યસુંદરગાતી
ગીતરસાળ. ૧૪ ક્ષણેક્ષણેકરતાઅમરપુષ્પનીવૃષ્ટીધારજ્યધુનીવ્યાપીદશદિશા
વાજ્રનોનહીપાર. ૧૫ મધ્યાનસમયથયોછેજ્યારેસુરજઆવ્યોશિશ, તેસમે
સરજ્યુતીરથીચાલીયાશ્રીજગદીશ. ૧૬ આગળગરૂડજાલતાશ્રીસહીતદેવમો
રાર, તેનિપુઠેસર્વવિમાનચાલ્યાંશેભાનોનહીપાર. ૧૭ જેદેવનોજ્યાંલોકઆવે
વ્યોમમારગમાંહે, ત્યારેપ્રભુનેપ્રણામકરીરહેતાહવાસુરત્યાંહે, ૧૮ એપ્રકારેરધુ
નાથજપુરપ્રજશુતેણીવાર, નિજધામમાંપહોંચ્યાપ્રભુવરતીયોજ્યજ્યકાર.
૧૯ આવ્યાહતાજેમુનીસકળતેગયાતેનીજનીજધામકહેતાહવાશ્રીરામનીપ્રભુ
તાપરસ્પરડામ ૨૦ શ્રીરામેઆવાહનકરયુંતુંવીરજ્યાનુંતેઠારતેવિસર્જનપામ્યા
તદાનિજલોકમાંનિરધાર. ૨૧ શિતાતણોકુશપુત્રજેહનુંમંતઆદીપ્રધાન, વશિ
ષ્ઠતેનેતેડીનેપુરપ્રવેશસ્વસ્થાન. ૨૨ કેટલોકદિવશેઅયોધાકરીવસાવીશેભાય,
કુશરાજકરતોતેતણુમહાધર્મનીતીન્યાય. ૨૩ અષ્ટપુત્રથીવંશવિસ્તર્યોરધુકુળત
ણેનીરધાર, તેમાંરધુપતિનાવંશનોકુશથીકહુવિસ્તાર. ૨૪ વળણ. વિસ્તાર

કહું શ્રીરામકુળનો, જેકુશથક્રીનિરધારે; તેઆતાજનસાવધાનથઈને, સુણજે
વંશવિસ્તારે. ૨૫ ઈરામચરિત્રેસંવાન્નાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્ર
સિતયાસહ૦ ૧૦૮

અધ્યાય. ૧૦૯

રાગમારૂ. હવે આતાંજનસાવધાનથઈનેસુણજેસર્વસમાજ, શ્રીરામચંદ્રનોપ
વિત્રંવંશતેવિસ્તારીકહુઆજ, ૧ શ્રીજનકીકેરૌપુત્રજકહીયેવીરકુંવરકુશનામ
તેણેઅવધપુરીનુરાજકર્યુંજેમાંઅથર્ધર્મનેકામ. ૨ તેકુશનોપુત્રઅતીથીનામેસુ
રજેઆપ્યોજેહ, ધર્મરાજતેણેકર્યુંધણાદિનમહાખળીયોતેહ. ૩ વળીતેતણોપુ
ત્રનીશીધથયોતેનોપુંદરીકઅલીધાન, પછીમહાપરાક્રમીપુત્રથયોતેનેક્ષેમધનુ
ખળવાન. ૪ વળીદેવાનીકથયોઆત્મજતેનોતેતણોપુત્રઅનીહહવેતેથીપ્રગટયો
પારીજતજણોનરમધેમહાસિહ. ૫ તેનોખળસુતતેથીસ્થળથયોવજનાભસુત
તેનો, સુગણપુત્રવળીતેનોવીધુતીમાહાપ્રતાપખળજેનો. ૬ હીરણ્યનાભમાહા
ધીરવીરથયોસુરજમંત્રથીજેહ, વળીજૈમુનિકેરૌશિષ્યજકહાવેજ્ઞાનીવીચીક્ષણ
તેહ. ૭ વળીયાસીવળીકજેનીપાસેભણ્યાયેગવિદ્યાસમરથ, સાધનસીધકળાસ
હુજણેઅષ્ટાંગયોગનોઅરથ. ૮ તેહીરણ્યનાભનોપુષ્પથયોતેનોદ્રુવશંધીએલુંના
મ, તેથકીપુત્રસુદતવીરતેનોઅગ્નિવરણખળધામ. ૯ વળીશીઘ્રનામેસુતતેનો
થયોતેથીમારૂતનામેતન, તેણેઅવધપુરીનુરાજકર્યુંપછીતપકરવાગયોવન. ૧૦
કળાપગ્રામહીમાચળપાસેઅઘાપીરહ્યોછેત્યાંહે, તેસતયુગઆવશેત્યારેકરશેરાજ
અવધપુરમાંહે. ૧૧ તેકળીયુગજાણીસુરજવંશનુંખીજરહ્યોછેરાય, હવે પુત્ર
પ્રશુસુતમરૂતતણોતેમહાખળીયોકહેવાય. ૧૨ વળીતેનોસુતએકસંધીનામેપુરૂ
ષમધેમહાવીર, પછેપુત્રઅમસરણતેનોથયોજેધનુરવીધાનોધીર. ૧૩ હવેમહા
સ્વાનતેનોથયોવિશ્વસાધ્યપ્રસેનજીતતેનોતન, તેનોતક્ષતેથીત્રહદખળપુરૂષારથ
માંધન્ય. ૧૪ વળીતેતણોપુત્રપ્રહદરણકહીયેતેથીઉરૂકીયેનામ, તેથકીવછથયો
પ્રધતેનેપ્રતીંયોમઅલીરામ. ૧૫ તેથકીભાનુદીવાકરતેનોશેહેદેવસુતશ્રીમાન,
તેતણાપુત્રજુગલખળીયાપ્રહદસ્વનેભાનુમાન. ૧૬ તેભાનુમાનનોપુત્રજકહીયે
નામતેનુપ્રતીકાશ, સુપ્રતીકતેનેઆત્મજતેનેત્રેણથયાસુખરાશ. ૧૭ એકમરૂદે
વળીજેસુનક્ષેત્રત્રીજેપુરકરનામેજાણુ, તેપુરકરનેથયોપ્રહદઆજતેનોખરહીપુત્ર
પ્રમાણુ. ૧૮ તેથકીપુત્રકંતજનામેરણજયતેનોતન, તેથકીશંજયછાકજતેનો
સુધોદયનીરમખમન. ૧૯ હવેતેથકીલાંગુળપુત્રથયોતેનોપ્રસેન્યજીતેકહેવાય,
તેથકીક્ષુદ્રકરૂણકજેનોતેથકીસુરથરાય. ૨૦ તેથકીપુત્રસુમીત્રથયોતેણેકર્યુંથોડા
દીનરાજ, પછેધીરકળીમાંનષ્ટવંશથયોઅષ્ટકર્મકુળકાજ. ૨૧ ઇક્ષ્વાકુરાયનોવં
શએટલોઆદ્યોકળીયુગમાંહે, એસુરજવંશનોમરૂતરાયતેક્યાનધરેછેત્યાંહે. ૨૨

એકચંદ્રવંશનોદેવાપીરાજતેરહયોતેણેઠાર, તપકરેછેએખન્યોભુપતીકળાપઆ
મમોઝાર, ૨૩ જ્યારેસતયુગનોઆરંભથશેત્યારેકરશેખન્યોરાજ, તેથકીવંશ
વિસ્તારપામશેધરમરાજમહારાજ. ૨૪ એપરંપરાકહીરવીકુળકેરીશાસ્ત્રતણેઅ
નુસાર, ભાવધરીસુણશેજંનજેતેનોપામશેવંશવિસ્તાર. ૨૫ વંળણ. વિસ્તાર
પામશેવંશતેનો, જેભાવેસુણેનરનારે; કહેદાસગિરિધરહવેસક્ષેપેકર, રામચ
રિત્રવિસ્તારે. ૨૬ ઈ. ૧૦૯

અધ્યાય. ૧૧૦

રાગધન્યાશ્રી. સુણેઆતાજનથઘસાવધાનજી, હરીરસલીલાઅમૃતપાન
જી; સપ્તકાંડમાંજેયઠકથાયજી, તેસક્ષેપેકરીહવેકહેવાયજી. ૧ ઢાળ. સંક્ષેપ
થીકહુચરિત્રસરવેઅથઘતિસમદાય; જેસાંભળ્યાથીઆદીઅંતનીસ્મૃતિસરવે
થાય. ૨ બાળકાંડમાંકહીપ્રથમેરાવણકુળઉત્પત્ય, તપદીગવિજેવિસ્તારકુળઉ
પમાનબંધવીપત્ય. ૩ દશરથકૌશલ્યાતણેજેસકળલગ્નસંબંધ, કુબેરવધુશ્રા
પીતદશાનનદુખીતનીરજરબંધ. ૪ પછીક્ષીરસીંધુઆગમનભુવસહીતસુરસ
ઉત્યાંહે, કરચુસ્તવનનારાયણતણુથઘગિરિસાગરમાંહે, ૫ શાંતવનકરીનેધિર
જ્યાપીકહ્યોજન્મવિચાર, પછીરાયંદશરથશ્રવણવધકતશ્રાપવરનિરંધાર. ૬
વળીઅસુરત્રશપરવાતણોવધકેકૈવરપ્રશતાવ, ચરિત્રશૃંગીઆગમનપુત્રેષ્ટયજ્ઞમ
ભાવ. ૭ ત્યારેયજ્ઞપુરૂષપ્રસન્નથઘચર્યાપીયાસુપવિત્ર, સુવર્યસાચરગ્રહીગઘ
હનુમંતજન્મચરિત્ર. ૮ શ્રીરામલક્ષ્મણભરથજીશત્રુસુદનશુતચાર, તેનાંજન્મ
કરમવિધાનબાળચરિત્રઉપવીતસાર. ૯ વિદ્યાભણ્યાતીરથાટણુઆગમનગાધી
કુમાર, ગુરુદિક્ષાલેધનેરામચાલ્યાયજ્ઞરક્ષણસાર. ૧૦ ગંગાતણીઉત્પત્તીકહી
તાડીકાવધએકબાણ, શુબાહુઆદેહણ્યાઅશુરક્રતુકરાવ્યોનિરવાણ. ૧૧ પછે
અહલ્યાઉધારઉત્પત્તિસીતાજન્મકથાય, તેમુનિસાથેજનકપુરઆવીયાશ્રીરધુ
રાય. ૧૨ ત્યાંશવયંવરજીત્યોસકળકોડડખંડીરામ, આગમનદશરથલગ્નચારે
પુત્રનાંતેકામ. ૧૩ પછીક્રશુધરનોગર્વટાળ્યોઆવ્યાપુરમોઝાર, એબાળકાંડમાં
કહીકથાએમાંધણેવિસ્તાર. ૧૪ પછીભરથશતરૂધનગયામાતુળકેરીસાથ, ત્યા
રેવૃદ્ધપણુબણીવિચારયુચિતઅવધીનાથ ૧૫ વશિષ્ઠગુરુનેપુછીયુંલેધસરવનો
અભિપ્રાય, રામનેરાજ્યાભિષેકકરવામહુરતલીધુરાય. ૧૬ ત્યારેકેકૈયેમાંગ્યાંવ
ચર્નદપથયાદુખીયાજણ, શ્રીરામલક્ષ્મણજનકીવનનિકળ્યાંનિરવાણ. ૧૭ ત્યાં
ભેટથઘધોશયનીઉતર્યાગંગાપાર, મુનીઆશ્રમેથઘનેરહયાચીત્રકુટગિરિમોઝાર
૧૮ શુભતેઆવીનેકહ્યુંત્યારેપામ્યારાયપતન, મોશાળથીતેડાવીયાભરથનેશત
રૂધન. ૧૯કરીકીયાદશરથરાયનીપછીકુટખલોકઅપાર, રામનેમળવાભરથજી
આવ્યાચીત્રકોટમોઝાર ૨૦ ત્યાંસમાગમથયોસર્વેનોઘટ્ટમીત્રગુરુજનઆત, ધ

ણાંવચનકહીનેશોકસર્વેસમાવ્યોજગતાત ૨૧ પાદુકાલેષ રઘુવીરનીવળ્યા
ભરથળનીરધાર, પછીનંદીગ્રામશમીપબેઠાતપકરવાતેઠાર. ૨૨ સહુસાથઆ
વ્યોઅવધપુરતેઅવધરાખીમન, એઅયોધાકાંડમાંસરવેકથાકહીપાવન. ૨૩ ચિ
ત્રકોટથીરઘુનાથળ્યાલીયાદક્ષિણમાંહે, અત્રિનેઆશ્રમઆવીયાસીંહાદ્રીપરવ
તળ્યાંહે. ૨૪ વિરાધવધકરીનેગયાશરભંગનેઆશ્રમ, તેમુનિનેસદગતિઆધિ
આદ્યાપુરણુબ્રહ્મ. ૨૫ પછીશુતિક્ષણમંદકરણુઆશ્રમથકીઆદ્યાદુર, અગસ્ત
નેમળીઆલીયાળ્યાંજટાયુબળપુર. ૨૬ પછીડંડકવનગોદાવરીત્રઠરહ્યાશ્રીરઘુ
વીર, ત્યાંઅશુરસમરમારીયોલક્ષ્મણુજિવૃતધિર. ૨૭ શુર્યનખાનાસાકરણુ
છેદનખરદુખરવધકાય, માયામૃગછેદનદશાનનહરણુકતસિતાય. ૨૮ પછીજ
ટાયુયુદ્ધપરાજયકરીગયોલકામાંહે, તેનીશોધકરતારામલક્ષ્મણુઆવ્યાછેગિધ
ળ્યાંહે. ૨૯ તેનેગતિઆપીગીરિયમુનાંચઢયાશ્રીરઘુવીર, સંવાદશિવઉમયાત
ણોઆવ્યાકળ્ણુવેણીતિર. ૩૦ કબંધવધશબરિગતિકર્યોપપાસરવિશ્રામ, આ
રણુકાંડમાંએટલીતેકથાકહીઅભિરામ. ૩૧ મા૩તિસમાગમવાળીશુગ્રીવતણી
કહીઉતપત્ય, શુગ્રીવમળીયારામનેકરીમિત્રિવાચાસત્ય. ૩૨ ઋષીમુખપરવતતા
ડભેદનવાળીવધએકખાણુ, શુગ્રીવરાજ્યાભિશેકવરણુવત્રશાદર્શશુજળુ. ૩૩
શ્રીયશુધીકારણુમોકદ્યાકપિદગ્ધવનપરીહાર, ડંડીઋષીશુતમોક્ષપામ્યોશુબ્રહ્મા
ઉધાર. ૩૪ સિંધુતણેત્રઠઆવીયાકપીકરેમનવિચાર, થયેસમાગમસંપાતિનો
શ્રીયસુધીકહીતેણીવાર. ૩૫ ઓળખવાતત્પરથયાજળનીધિમા૩તતન, ક્રીરક
ધાકાંડમાંએટલીતેકથાકહીપાવન. ૩૬ સીંધુઓળધિલકાંસરવેશોધીપવનકુમા
ર, પછે૩૬વેણાગીતઆયુઅશોકવનમોઝાર. ૩૭ મુદ્રિકાઆપીજનકીનોશમા
વ્યોપરિતાપ, એશોકવનઉજડકર્યુરાક્ષસઅનેકનિપાત. ૩૮ બ્રહ્મપાસબંધનદહ
નલંકાબ્રહ્મપત્રવિધાનસમુદ્રલંગીમા૩તિકહિશુધિશ્રીભગવાન. ૩૯ રઘુનાથક
પીદળલેખ્યઢયાઆવીયાસાગરતીર, ત્યાંવિલીપણુઆવીમળ્યોરાવણુતણોરઘુ
વીર. ૪૦ પછીપાઝબંધનકરીનેસ્થાપિયાશ્રીમહાદેવ, ઉતર્યાસૈન્યાસહિતરઘુવ
રશુવેણુતતખેવ. ૪૧ કપિદળતણીસંખ્યાકહીશુકશારણુચતુરઅપાર, ઉપમાન
ક્રીધુલક્ષ્મણેદશમુખતણુતેણીવાર. ૪૨ વળણુ. ઉપમાનપામ્યોરાવણુત્યારે,
થઈમનમાંચિંતાયરે; એમ સંક્ષેપેવરણુવિસરવે; સુંદરકાંડકથાયરે. ૪૨ ઇ
તીં ૧૧૦

અધ્યાય. ૧૧૧

રાગસામેરી. હાવેમાયાદેખાડીરાવણેપામ્યાસીતામનવીખાદ, પછેમયથુ
તાસીતાતણોથયોપરસ્પરસંવાદ. ૧ શુગ્રીવરાવણુયુદ્ધવળતીઅંગદવિટીહોય,
પછેયુદ્ધનોઆરંભરાક્ષસકપીકરતાસોય. ૨ સર્પાસ્રબંધનરામસૈન્યામહસ્તમર

લુકથાય, મદોદરીયેકહીસકળદશમુખનેશીક્ષાય. ૩ રાવણતણુયુદ્ધવરણવ્યુક
 ભકરણમરણવિધાન, જામાત્રશુતભિત્રિવણાપામ્યાતેમરણનિદાન. ૪ ઈંદ્રિયતવ
 ધનુક્તિકહીશુલોચનાનુચરિત્ર પછેઅહીરાવણમહીરાવણવધકહીકથ, ચિત્રવિ
 ચિત્ર. ૫ પછેરાવણયુદ્ધકરવાચઢ્યોલક્ષમણનેશક્તિવાય, ગિરિદ્રોણઔપધીતા
 વતાંમળ્યાભર્યનેમહાકાય. ૬ શુખથયુલક્ષમણનેતદાયુદ્ધકરયુંરાવણસાથ, સંહુ
 નેહણીપછેરાવણનોવધકયૌશ્રીરઘુનાથ. ૭ સદગતિપામ્યાસહુઅશુરવિભિષણ
 નેઆપ્યુરાજ, વળીમુક્તબંધનદેવકીવાજીવાડ્યોકપીનોસમાજ. ૮ કરીદીવ્ય
 મળીયાંજનકીથયાપ્રસનશ્રીરઘુરાય, પ્રભુખેડાપુષ્પવીમાનમાંયુદ્ધકાંડનીએક
 થાય. ૯ કપીવીલીષણશ્રીયઅનુજસાથેચાલ્યુપુષ્પવીમાન, કપાકરીનીજપુ
 રભણીઆવીયાશ્રીભગવાન. ૧૦ ભર્યનીઆદેમલ્યાસહુનેકરયુંમંગળજ્ઞાન, ૫
 છેસુમહુરતલેધરાજખેડાઅવધપુરસ્વસ્થાન. ૧૧ લકેશસુગ્રીવનેવળાવ્યામાન
 દેધરઘુવીર, પછેરાજનીતિપ્રજાપાળીધર્મધારણધીર. ૧૨ ત્યારેલવણાસુરનોવ
 ધકયૌનીરભેમથુરાંદેશ, દ્વજિસુતજીવાડ્યોલીલનેઆપીગતીપરમેશ. ૧૩ વ
 ણીશ્વાનસૈન્યાસીઉલુકખગતણીકીધોન્યાય, બ્રહ્માદત્તનુઆખ્યાનવરણાશ્રમધ
 ર્મસમુદાય. ૧૪ સીમંતસીતાજીતણુપરીએટદુરવચન, શુકશુક્રીનોસંવાદતજી
 યાંજનકીનેવન. ૧૫ વાદિમકનેઆશ્રમરહ્યાંગંગાતેડાવ્યાંએવ, લવકુશજનમ
 મુનીખંધુહસ્તબ્રહ્મકમળપુજ્યાદેવ. ૧૬ અગસ્તનાઉપદેશથીયજ્ઞઆરંભ્યોશ્રી
 રામ, શતરૂઢનપુષ્કળસૈન્યલેધઅઢ્યાઅશ્વરક્ષણકામ. ૧૭ દમનનૃપપ્રથમેનમ્યો
 પછેઅવનજન્મકથાય, રાયસુધરમીકેકરીસ્વાગતનીલગિરિમહિમાય. ૧૮ સ
 તવંતપુરથીહયગયોડામાક્ષીદેવીજ્યાંહે, ઉગ્રદંતવિદ્યુતમાળીનોકરયોપરાજ્ય
 ક્ષણમાંહે. ૧૯ આરણ્યરામાયણકહીમુનીમોક્ષપામ્યાજેહ, વળીરેવાજળમાંઅ
 શ્વપુડ્યોલાવીયાપછીતેહ. ૨૦ વીરમણીસાથેયુદ્ધથયુશિવસહિતમાહાસંગ્રામમા
 રૂતીલાવ્યાદ્રોણઔપધીઆવીયાશ્રીરામ. ૨૧ પછેઅશ્વસ્થંભનમલ્યાસૌનકક
 હ્યોકર્મવિપાક, સુરથધર્મવિવાદઅદભુતઅંગદવીણીવાક. ૨૨ યુદ્ધવરણવ્યુ
 સુરથતણુત્યાંપધાર્યારઘુવીર; લવકુશેયુદ્ધકરયુંવણુજીત્યાશત્રુવનધિર. ૨૩ વળી
 રામલક્ષમણભર્યનેલવકુશેમનાવ્યાહાર, થયોશોકશીતાનેતદાપછીઆપ્યોયજ્ઞ
 તોખાર. ૨૪ પછીજીવાડીસૈન્યાસકળવાદિમક્રીમુનીચેત્યાંહે, સીતાસહીતસુત
 લેધનેપ્રભુઆવ્યાઅવધીમાંહે. ૨૫ સીતાસહિતકતુકકયૌપુરણસ્નાનઅવબ્રત
 દાન, પછીમુનીતપનેવળાવ્યાખડુવીધીકરીસનમાન. ૨૬ પુત્રનેઆપ્યાદેશસં
 રવેકયૌરાજ્યાલીષેક, સીતાસમાયાસુમીત્રીનોત્યાગકરીયોટેક. ૨૭ પછીકૌશ
 લ્યાનેજ્ઞાનઆપ્યુંપામીયાંનીજલોક, સ્વધામલીલાવરણવીપદપદેપુણ્યરલોક.
 ૨૮ એમવર્ષત્રયોદશસહસ્રસુધીકરયુંરામેરાજ, પછીપધાર્યાનીજધામપ્રભુલેધ

અવધીલોકસમાજ. ૨૯ એમસપ્તકાંડનીકથાસર્વેકહીમતીઅનુસાર, એનાઅ
વાંતરમાંબહુપ્રકારેકથાકહીવિસ્તાર. ૩૦ શતકોટીરામચરિત્રનોનવપારખામેકો
ય, જેમસમુદ્રકેરાપારમાંગજપીપીલકાસમહોય. ૩૧ અકાસકેરોથાધલેવામશ
કગદસમાન, એમઅદપપુદ્ધીમાહાનધીનવથાયહરીગુણમાન. ૩૨ બેસહસ્ર
જીવ્યાશેષનેતેનવીનગુણનીત્યગાય, એકકદપંસુધીવરણવેપણપુરણનવકહેવા
ય. ૩૩ કવીકહીગયાવળીકહેધણાકહેશેમતીઅનુસાર, નવથાયપુરણરામની
લાલાસમુદ્રઅપાર. ૩૪ હુઅદપપુદ્ધીશુંકહુજેઅજીતઇંદ્રીમન, વ્યવસાયતેમાં
અતીચણાવળીજીણુભગુરતન. ૩૫ પણગુરૂકપાયેવરણવ્યાકધએકહરીગુણા
મ, જેકદમનામનમાંહતીતેથયાંપુરણકામ. ૩૬ કંઠહોયદુપણકાવ્યમાંઅધટી
તઅદપવચન, કંઠઅધીકઓછુઅશોભીતરસહીણપદપરિછીન. ૩૭ તેક્ષમાક
રજેરધુપતીઅપરાધમારાસર્વ, મેંગાયાછેગુણદીનથધનથીધર્યામનમાંગર્વ. ૩૮
પ્રભુતમોદીનદયાળછે ભક્તનાં પુરણકામ, નિજદાસનાઅવગુણનથીચીત
લાવતાશ્રીરામ. ૩૯ તમોપ્રસનથાઓ પુષ્પપત્રે ભાવથી ભગવાન, એવું જ
ણીને વિશ્વાસ આણી કર્યું છે ગુણવાન. ૪૦ જેમ બાળક બોલે બોબડુ મા
બાપ હરખે મન, એ પ્રકારે ગુણવર્ણવ્યા જણજે જીગજીવન. ૪૧ શ્રી
રામલક્ષ્મણ જનકી સંકટહરણહનુમંત, થજ્યોપ્રસન્ન સુણીમુજવિન
તીછોતમોકરણાવંત. ૪૨ છોભક્તવત્સલરધુપતિઉદારદીનદયાળ, નવલાવ
શેમુજદોષમનપ્રભુરાખજેસંભાળ. ૪૩ પાપીઅજભેલઉધરયોલીધુંનારાય
ણસુતનામ, ગજરાજહરીએકવારકહેતાંપામિયોનીજધામ. ૪૪ પોપટભણ
વતાંપુશ્વલીસદગતીપામીતેહ, વળીદાસીસુતનારદહતાથયાસંતશીરોમણીજે
હ. ૪૫વળીધરૂવઅમરીખપ્રહલાદવિભીષણઆદેભક્તઅનંત, તવનામથી
નીરમળથયાજશંગાયજેનાસંત. ૪૬ રામરામજ્યુનામપ્રતીકુળવ્યાધવાદિમ
કરાજ, મહાકવીપદવીપામીયાસહુકવીતણેશીરતાજ. ૪૭ એવુજાણીનેવિશ્વા
સઆણીગાયાગુણપાવન, એઅરજધરજેમનવીશેકરણાનીધીભગવન. ૪૮
જેકર્મકાયામનવડેથુવાણીઇંદ્રીયસાથ, તેસરવચરપણકરૂતમનેમાનીલેજેના
થ. ૪૯ વળીસરવવૈષ્ણવભગવતીનેનમુછુંકરજેડનીજદાસજાણી દયાકરજેદે
શોનહિકંઠખોડ. ૫૦ સરવેમળીઅપરાધમારોક્ષમાકરજેદોષ, હુઅદપપુદ્ધિબા
ળકજાણીલાવશોનહીરોષ. ૫૧ જેપ્રકારેપતિતપાવનગાયુરામચરિત્ર, વિષેમાંથી
વૃત્તિકાઢવાનેકરવામનપવીત્ર. ૫૨ વળણપવીત્રકરવામનવાણીતનટાળવાપા
પવીચીત્રરે; પામવાપરમાનંદપદને. ગાયુરામચરીત્રરે. ૫૩ ઇતીશ્રીરામ. ૧૧૧

અધ્યાય ૧૧૨

રાગધવળધન્યાશ્રી, શ્રીરામચરીત્રસુધારસસિંધુપાવનસુખદઅપારજી, શ

મનત્રીતાપશીતળપરીપુરણઅરથરત્નમાંહેસારણ. ૧ કથાકલ્પતરુપુરણકામ
 નાશાખાકાંડસુખણ, ઉપશાખાઅધ્યાયવીચીત્રઅતીચોપાધપત્રપ્રમાણ. ૨
 અક્ષરપુષ્પનેઅરથવાસનાકળપરમાનંદરૂપ, નવરસભાવરૂપીરસપુષ્પમ
 ધુરસુરવાદઅનુપ. ૩ આશ્રીતંત્રમઅવીચળપદપામહાયઅનુભવઅપ્રકાશ
 , ઉભયલોકમાંજશાપ્રાપ્તીધર્મઅર્થકામનેમોક્ષ. ૪ એરામકથાશુદ્ધભવ
 થકીજેસુભેભણેનરનાર, આલોકમધેતેભોગભોગવેઅતેહરીપદસાર. ૫
 બ્રહ્મણ્યબ્રહ્મતત્વનેભણેક્ષત્રીવીજેખળપામે, વૈશ્યનેસમૃદ્ધિસંતતાખડુવીધી
 શુદ્રસુખીદુખવામે. ૬ અપુત્રકળપામેનીરધનપામેધન, રોગમુક્તરોગીજ
 નથાયેખંધીમુક્તખંધન. ૭ ભૈરવભુતપીસાચનેગણીદોષનંદેનહિતને,
 ગ્રહપિત્રિતેનેનવપીડેભાવભરોસોજેને. ૮ શતરૂપરાભવકરીનશકેતેનેભય
 સર્વેથીમુકાય, જેઘછાહોયમનતણીતેમનોરથપુરણથાય. ૯ બાળહત્યાગા
 હત્યાબ્રહ્મસીવધગુરૂદ્રોહીચંડાળ, મહાપાપથકીતેમુકાયેપ્રાણીએસાંભળતાં
 તતકાળ. ૧૦ શ્રદ્ધાસહીતવીશ્વાસધરીજનશુભેભણેજેકાય, સરવતીરથ
 નુંકળપામેઅશ્વમેધતણુપુણ્યહોય. ૧૧ સાક્ષરદ્વિજનેલખાવીએપુસ્તકદાન
 કરેજનજેહ, પ્રથવીદાનતણુપુણ્યતેનેમહાશુખપામેતેહ. ૧૨ જેનાધરમાં
 એરામચરીત્રનાંપુસ્તકકેરોવાસ, અખંડલક્ષ્મીવંશવીસ્તરેહરીદ્રરોગથાય
 નાશ. ૧૩ અપારમહિમાહરીગુણકેરોતેભણેમોટાસંત, સતબુગતેતાદ્વાપ
 રકરતાંછેકળીમાંમહીમાઅનંત. ૧૪ દોષનીધીમહાધોરકળીનુગથાયનતપ
 કંતુખપ, સરવસાધનગતસારથયાંહરીનામનોઅધીકપ્રતાપ. ૧૫ વેદપુરા
 ણશાસ્ત્રએમકહેછેમોટાપુરૂષમુખબોલે, કેશવકીરતનકળીયુગસાધનઅવર
 નહીએનેતોલે. ૧૬ એવુંજણીવિશ્વાસધરીમનગાયાહરીગુણગ્રામ, રો
 માંદેશોકવીજનકાંઠજણીપ્રાકૃતપદઅભીરામ. ૧૭ પિંગળભેદછંદનવજ
 કાંબ્યતણીજેરીત, સરસવીરસપદપરીછીનપુરણગાયુહરીગુણગીત. ૧૮
 મુદ્ધિપ્રમાણેએપ્રથકયૌરસહીણહોયેઅળંકાર, તેદોષક્ષમાકરજેસહકવીજ
 નરાખજેચીતઉદાર. ૧૯ જેવાતેવાપણુહરીનાગુણછેપાવનપતીતઅનુપ
 નાનુમોટુસાકરનુંશ્રીકળસરવદીશારસરૂપ. ૨૦ અવળુસવળુખીજપડેપણ
 ઉંજપ્રથવીમોઝાર, એમજેતેપ્રકારેહરીનાગુણતેકલ્યાણકારીઅપાર. ૨૧
 એરામચરીત્રનોઅથથયોપરીપુરણહરીકરૂણાય, સપ્તકાંડવિસ્તારબણોછેતે
 નીકહુઅંખાય. ૨૨ અધ્યાયખસેનવાણુપુરાત્રીશતમાંએકન્યુન, નવશ
 ળનગતપંચનીઉપરયોપાધએકાવન. ૨૩ ગીતરાગનીચાલનુગવીરસિકટ
 ાનીગ્રામછંદપ્રખંધનીરચનાઅદ્ભુતપાવનજશઅભીરામ. ૨૪ વાલ્મી
 કીરામાયણનોઅરથમાંહેનાટકકતહનુમંત, તેથકીભાષાઅથકયૌછેલેઘંદ્ર

તઅનંતજી. ૨૫ પદ્મપુરાણનેઅગ્નિપુરાણનામેગવ્યોમાંહેસખધજી, એઅલ્પ
 બુદ્ધિનેમાટેકંઈએકકર્મુપ્રાકૃતપદખધજી. ૨૬ જેમક્ષીરસમુદ્રભર્યોપયકેસેતેપુર
 ભવવપીવાયજી, પણચંચુજળથીત્રસાવીરામેપક્ષીશુખીયાથાયજી. ૨૭ એમ
 અમરગુણશ્રીરામચંદ્રનાપુરણનવકહેવાયજી, શેષગીરાગણનાયકગાતામન
 મંદિસંકુચાયજી. ૨૮ તોહુંમંદમતીમહાકામીકિમકરીજાણુપારજી, પણગુરુક
 યાચેકરીયાકંઈએકહરીનાગુણવિસ્તાર. ૨૯ પંજુરલધેગીરીવરમોટામુગોથાય
 વાચાણજી, પુરણઅલ્પકપાકરેતોથાયમુરખબુધીવીશાણજી. ૩૦ શાકેસતરસે
 કાઢાવનધનસંકાંતીત્યાંહેજી, સવતઅષ્ટાદશત્રીનેત્રુહિમંતઋતુનીમાંહેજી. ૩૧
 નાગશીરકૃષ્ણપક્ષનોમીતીથીરવીવાસરદીનમંચજી, ચીત્રાનક્ષેત્રયોગશુકમાં
 વાણીજકરણસમરધજી. ૩૨ કુંભલગ્નઅભીજીતમહુરતમાંગ્રંથપુરણથયોએહ
 જી, રસોડાઅરથધર્યોએમાંનવકરશોશદેહજી. ૩૩ શ્રીવલ્લભકુળકમળદીવા
 કરશ્રીપુરુષોત્તમનામજી, શરણાંગતવત્સળશુભદાયકનીજનપુરણકામજી.
 ૩૪ શબ્દઅલ્પપરાયણકાવ્યકળાશુભવીજી, કૃપાદ્રષ્ટીકરેજેનીઉપરતેનાઅધ
 થાયક્ષીજી. ૩૫ પાખંધરમતમખંડકરેવાઆચારજકુળદીપજી, શ્રીકૃષ્ણ
 નાનામનામત્રજઆપીકીધાજીવસમીપજી. ૩૬ નવધાભકતીસ્થાપનભુતળ
 શેવાનંદકુમારજી, અલ્પનીસાથેસંખધકરાવ્યોતાર્યાજીવઅપારજી. ૩૭ પરીક
 મામીપપૃથવીકીધીપદપદતીરથરૂપજીદેવીજીવનેશરણલેધકર્મુભક્તીદાનઅનુ
 પજી. ૩૮ તેપુરુષોત્તમનોઅકીતસેવકચરણકમળનોદાસજી. એવાગુરુનીઆજ્ઞા
 યથકીધોગ્રંથવીલાસજી. ૩૯ પરમારથકારણશ્રમકરીયોતથીધર્યોસ્વારથલે
 પજી, માનદંભમુકીગાયાંપાવનગુણપરમેશજી. ૪૦ વૈશ્યવરણમાંજન્મજન્મ
 રીયોવીરક્ષેત્રમાંવાસજી, વણીકજ્ઞાતીદશાલાહનીવૈજણુવગીરીધરદાસજી. ૪૧
 સરવસંતવૈજણુવકવીજનનેપાયે નમુકરજેજી, કંઈદોષહોયએકતીમધેમુજ
 નેનવદેસોખોજી. ૪૨ વાણીતણામેરકપુરુષોત્તમઅંતરજનમીજેજી, તેપ્રભુની
 મધાયેથયુછેરામચરીતજએહજી. ૪૩ જમકાષ્ટનીપુતળીક્રિયાકરેતેશુભારજી,
 એમસકળજીવહરીનીસતાયેવરતેજેઅનુસારજી. ૪૪ એઉતરકાંડથયોપરીપુર
 ણઅધ્યાય એકસોખારજી; એકત્રીસેઅઙાણુએમાંવણુવિસ્તારજી. ૪૫ નિરમ
 બજશશ્રીરામચંદ્રનાગાયામતિઅનુમાનજી, નીમીતમાત્રજનગિરિધરકહાવેક
 રતાશ્રીભગવાનજી. ૪૬ વળણુ. ભપવાનભયહરકાવુરણુ, રાખજેશરણકૃપાક
 રી, કરજેડીનેકહેદાસગિરિધર, શ્રોતાજનખોલોશ્રીહરી. ૪૭ કાવ્યાં. ૧૨૨

અમારા તરફથી વેચવાનાં પુસ્તકોની યાદી.

કી. રૂ. આ. ૮. રૂ. આ.

ભાગવતસાર નાનો. (દાઢપમાં)	૦-૬	૦-૨
ધર્મપ્રકાશ મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
રામજન્મ કથા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
સિદ્ધાંત રહસ્ય મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
વલ્લભાખ્યાન ગુજરાતી.	૦-૧	૦-૦૧૧
વૈષ્ણવના નિત્ય નિયમ ગુજરાતી.	૦-૧	૦-૦૧૧
કૃષ્ણાશ્રય મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૩	૦-૦૧૧
વૈષ્ણવના બત્રીશ ગ્રંથ મુળ.	૦-૨	૦-૦૧૧
વૈષ્ણવના બાવીશ ગ્રંથ મુળસહિત-ગુજરાતી ટીકા.	૧-૦	૦-૨
ચોરાશી વૈષ્ણવની વારતા	૧-૦	૦-૨
યોગવાસિષ્ઠ (બે પ્રકરણ) મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૧-૦	૨-૦
અષ્ટાવક્ર ગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૮	૦-૧
ભગવદ્ગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૧૨	૦-૨
ભગવદ્ગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૪	૦-૧
ભગવદ્ગીતા પંચરત્ન મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૧-૪	૦-૨
પંચદશગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૧-૦	૦-૨
શિવગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૮	૦-૧
શિવસ્વરોદય તથા ચરણદાસ કૃત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૪	૦-૦૧૧
શિવકવચ મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૧૧	૦-૦૧૧
નારાયણકવચ મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૧	૦-૦૧૧
રામરક્ષા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૧	૦-૦૧૧
કૃષ્ણસહસ્રનામ મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
ગંગાલેહેરી મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૩	૦-૦૧૧
આદિત્યહૃદય મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
રામગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૨	૦-૦૧૧
પાંડવગીતા મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૦-૩	૦-૦૧૧
સપ્તશતી-ચંડીપાઠ મુળસહિત ગુજરાતી ટીકા.	૧-૪	૦-૨

બુકસેલર હરગોવિંદદાસ હરજીવંતદાસ.

પુસ્તકાલય ત્રણદરવાજા-અમદાવાદ.

જા.ર.સ્વ.વર.
મફત ! મફત !! મફત !!!

અર્ધો આનો મોકલવાથી
ગુજરાતી, સંસ્કૃત અને હિંદુસ્તાની

પુસ્તકોનું

સૂચિ પત્ર.

મોકલવામાં આવશે.

પુસ્તકો મળવાનું ટેકાણું

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ

બુ. રહેલર

મુ. અમદાવાદ

